Anut nukan Ämän Eposek

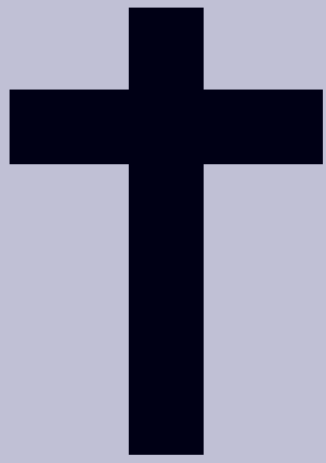

New Testament in Girawa

Anut nukan Ämän Eposek
New Testament in Girawa

copyright © 2013 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Girawa

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-11

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 29 Jan 2022
79f715b0-a1c7-58ec-85a5-b96f2ba338fd

Contents

Matiu 1
Mak 66
Luk 104
Jon 168
Aposel 213
Rom 269
1 Korin 304
2 Korin 331
Galesia 350
Efesas 362
Filipai 372
Kolosi 380
1 Tesalonaika 388
2 Tesalonaika 394
1 Timoti 398
2 Timoti 407
Taitas 413
Filemon 418
Ibru 420
Jems 446
1 Pita 454
2 Pita 462
1 Jon 467
2 Jon 474
3 Jon 476
Jut 478
Revelesen 481

Matiu
Jisas nukan Ämän Eposek Matiu nukas jer wewon
Okoro buk nukan onoktapau

Jisas ko meienuk, woisan 35 orip manonuk, Matiu ko kar Jisas nukan ämän oi ariäwon ro kos okoro Jisas nukan Ämän Eposek jer wewon. Matiu kos okoro ämän nukakan jaukut Jura roasiret jer we marowon. Akan ronkat Anut nukas akan kamwaraun ro näwäu sare maronuk, kowai rai ronkateäin. Utianik, akan ro näwäu owo senek kowai ak äpu wa, okon, Jisas okoro omnokou opok kowon, akan ronkat oirorer orip raumoi, Jisas mesin akan woiaka epar mau wa. Matiu nukas Jisas ko akan kamwaräun ro näwäu epar ätär maraun kiro buk jer we marowon.

Okoro buk tainoraun ämän

1:12-23 Jisas ko owose pewon.
3:1-12 An jomariäwon ro, Jon nukan sarau.
3:13–4:11 Jon nukas Jisas an jomuronuk, Satan nukas Jisas ate aparwon.
4:12–18:35 Jisas ko Galili provins opok, Anut nukan ämän roasiret aware ariewon.
19:1–20:34 Jisas ko Galili provins utomoi, Jerusalem näu mena kowon.
21:1–24:66 Jisas ko tup karar Jerusalem näu mena raunuk, owo onok pewon.
28:1-20 Jisas ko meiemara, kon roasiret amiakap penuk, ak ko aparin.

Jisas Krais nukan Askanai.

1 Okoro Jisas Krais* nukan askanai akan enmaka, Jisas ko Devit nukan kinjauk ko Apraham nukan askanai.

2-6 Apraham ko akan momonaka pakas pote Devit kamwareäwon ro, akan enmak okoro jer we moin, rau:
kiro Apraham,
Apraham nukan mokoi Aisak,
Aisak nukan mokoi Jekob,
Jekob nukan mokoi Juda, kon amakut pak,
Juda nukan mokoi Peres, ko Sera ori awan aninawa Tamar,
Peres nukan mokoi Hesron,
Hesron nukan mokoi Ram,
Ram nukan mokoi Aminarap,
Aminarap nukan mokoi Nason,
Nason nukan mokoi Salmon,
Salmon nukan mokoi Boas, kon anak Rehab,
Boas nukan mokoi Obet, kon anak Rut,
Obet nukan mokoi Jesi,
Jesi nukan mokoi, kamwareäwon ro king Devit.

7-11 Devit rawon ses opok Israel roasiret Babilon mena karapus imware manoin, okoro askanai akan enmaka:
kiro Devit,
Devit nukan mokoi Solomon, ko Uria nukan waun mokoi,

Solomon nukan mokoi Rehoboam,
Rehoboam nukan mokoi Abija,
Abija nukan mokoi Esa,
Esa nukan mokoi Jehosapat,
Jehosapat nukan mokoi Jehoram,
Jehoram nukan mokoi Usia,
Usia nukan mokoi Jotam,
Jotam nukan mokoi Ehas,
Ehas nukan mokoi Esekaia,
Esekaia nukan mokoi Manasa,
Manasa nukan mokoi Emon,
Emon nukan mokoi Josaia,
Josaia nukan mokoi Jekonaia, kon amakut pak.
12-16 Babilon* mena Israel roasiret pote rain ses opok, pote Jisas an
jowon ses opok, okoro askanai akan enmaka:
kiro Jekonaia,
Jekonaia nukan mokoi Sealtiel,
Sealtiel nukan mokoi Serubabel,
Serubabel nukan mokoi Abiut,
Abiut nukan mokoi Eliakim,
Eliakim nukan mokoi Eso,
Eso nukan mokoi Sadok,
Sadok nukan mokoi Ekim,
Ekim nukan mokoi Eraiat,
Eraiat nukan mokoi Eleasa,
Eleasa nukan mokoi Matan,
Matan nukan mokoi Jekob,
Jekob nukan mokoi Josep, ko kon wau Maria, ko Jisas nukan anak.
Jisas ko Krais. Kiro enip onoktapau ‘Anut nukas äsimorwon, ätäi
imäikaun ro’.
17 Keseria, kiro askanai 14 orip akan tupsiu pakas ak Apraham
raiäwon ses pakas pote Devit rawon opok. Karauk askanai ak 14 orip
akan tupsiu pakas, Devit rawon ses pakas pote Babilon mena karapus
rain opok. Keseriar, askanai 14 orip akan tupsiu pakas karapus rain
pakas pote Jisas Krais an jowon ses opok rain.

Maria Jisas Krais An Jowon.
(Luk 2:1-7)

18 Jisas Krais owose pewon? Kon pewon onok kesek. Kon anak
Maria ko Josep owaun sare moin. Utianik, meter kiro ro asir ori au
ouratäu wa opok, Maria ko äpu mowon Anut nukan Osou Näus ko
amaiwo sarewon. 19 Josep ko erekapu onok eposek miäu. Keseria, ko
roasiret amiak opok Maria utonuk, Maria wou aru mai. Keserianik, ko
ämäi ämäi Maria utaun ronkatewon. 20 Utianik, Josep ko asik utaun
ronkat ounuk ounuk, Anut nukan sarau eitekus* nini epir pakas keser
auruwon, “Josep. Devit nukan askanai, Anut nukan Osou Näu nukasar
Maria amaiwo sarewon. Keseria, na kiro asik owaun itok, ko nan asik.
21 Ko mokoi an jounuk, na kon enip Jisas mam. Kiro enip onoktapau
‘kos kon roasiret akan onok aru jäkäi mareanik, ak ätäi imwarai’.”
22 Rurisapai, kiro onok erekapu Näwäu nukas Anut nukan ämän
roianik, areawon ro*, Aisaia, auruwon siar kiro epar peu. Aisaia
nukas äiewon, 23 “Kar asir makun ko ro pak niniäu wa, ko amaiwo

sareanik, ko mokoi an jowai, kiro mokoi kon enip Emaniuer äiäiei.
Kiro onoktapau kesek, ‘Anut ik pak rau’.” *Aisaia 7:14*
24 Keserianik, Josep ko siräumara, Anut nukan sarau eitek nukas
auruwon siar kon asir Maria ätäi owon. 25 Utianik, Josep ko kiro asir
pak ninau wa erar rai rai, pote Maria ko mokoi an jowon. Mokoi an
jounuk, Josep nukas kiro mokoi enip Jisas mowon.

2

Pai ninareäi roat ak Jisas aparaun koin.

1 Jisas ko anakus Betlehem mena Judia provins opok an jowon. Kiro
ses opok, Herot ko kiro omsau kamwareäwon ro näwäu king rawon.
Maria an joi raunuk raunuk, karauk san peäwon pakan äpu miäin
roat ak pai awau penuk, aparianik, ak kiro pai tainori Jerusalem näu
mena koin. 2 Ak koianik, akas kiro pakan keser totwaroin, “Juda*
akan kamwaraun mokoi awau pewon, kiro erapok pe rau? Ik kon
pai san peäwon pakas penuk, aparianik, ik ko jou muraun koum.”
3 Kiro omsau kamwareäwon ro king Herot kiro ämän roianik, ko
wou aru mowon, roasiret erekapu Jerusalem menan ak erek woiaka
aru moin. 4 Keseria, Herot nukas Anut kamuk raiäi roat näunäu*
pak sintore ämän tamareäi roat* pak ak erekapu ämän surmaronuk,
kouna, totwarowon, “Krais, Anut nukas ko äsimornuk, kowai, kiro ro
ko erapok pe rau?”

5 Akas ätäi ko aurin, “Betlehem mena Judia provins opok. Meter
Anut nukan ämän roianik, areawon ro nukas keser jer we mowon:
6 ‘Betlehem, na mena eteinak Judia provins opok, na ruris wa rawaun.
Wa senes. Nan kar ro näwäu päi. Kiro ro päi ko isan Israel*
roasiret kamwarai.’
Keseria, ko Betlehem mena kowai.” *Maika 5:2*
7 Keser aurna, Herot nukas ämäi ämäi kiro roat san peäwon pakan
totwarowon, “Kiro pai owo ses opok pewon?” Kiro onok totwarowon
rowaun. 8 Ko Betlehem mena äsimwareanik, keser ämän awarowon:
“Ak potoinai, kiro mokoi jekur itane aparia, is ätäi koi airaiei. Keserna,
isas pak erek pote jou muram.” Ko kiro mokoi pote wäun rai keser kiro
sät ämän awarowon.
9-10 Keseria, kiro pai ninareäi roat ak Herot nukan ämän roumoi, ute
manoin. Ak apu opok pote rai, kiro pai meter san peäwon pakaimas
aparin. Kiro pai amke pote kiro mokoi rawon ou opok kämioik rawon
aparianik, ak woiaka näu sareanik, nepipirin. 11 Ak pote kiro owa
toneanik, kiro mokoinak kon anak pak rawon aparianik, akan uoraka
sur weanik, kiro mokoinak jou murin. Keseria, ak karauk osap enip
aiauk gol* pak pauda kapasmer pak am an anakas sou eposek orip pak
oianik, kiro mokoinak nurin.
12 Ak kiro mokoinak osap nurianik, rauna rauna, Anut nukas nini
epir pakas ämän jekur awarowon siar, “Ak ätäi Herot siakup wa
potaiei.” Keseria, kiro roat kar apu pakaima akan mena ätäi manoin.

Josep Maria ori awan mokoi imäianik, imine Ijip omsau manoirin.

13 Pai ninareäi roat ute manona, Anut nukan sarau eitek kararas
pemara, nini epir pakaima Josep keser auruwon, “Herot nukas
mokoi wäun itanera. Keseria, na kurte siräinam, mokoi anak ori

imwatoinam, Ijip omsau imine pote rawam. Au kiro opok rawaieir. Imkanik, isakasar ätäi aisoita, ak ätäi kowaiei."

14 Kiro pututur, Josep ko siräumara, mokoi anak ori Ijip omsau
imwate manowon. 15 Ko kiro opok pote raunuk raunuk, Herot
meiewon. Keseria, kiro ämän meter Näwäu nukas Anut nukan ämän
roianik, areawon ro nukas äiewon epar pewon, 'Isan mokoi Ijip omsau
pakan urweita, kowon.' *Hosea 11:1*

Mokoit erekapu akwarona, meiein.

16 Josep ko Ijip omsau manonuk, Herot ko pai ninareäi roat akas
sät aurianik, manoin ämän roianik, ko kasak pewon. Keseria, kon
marai roat awaronuk, ak kiro Betlehem mena pak karauk mena
Betlehem mena siakup rain pak ak kiro menan mokoinakut apur
jeäin woisan oirorror orip pak rusapaian mokoinakut pak erekapu
akwarona, meiein. Owon, ko pai ninareäi roat akas kiro ses kiro pai
pewon aurin.

17 Kiro onok Anut nukan ämän roianik, areawon ro Jeremaia nukas
areawon ämän rusapai epar peu:

18 Ko keser äiewon, 'Rama* mena waiein jejep roin. Resel ko kon
mokoit akanun waira. Karauk asiret akas kon wou näu saräun ämän
aurna, ko akan ämän rowau wa. Ko ätäi wai rawon. Kon mokoit rawau
wa, erekapu meiein.' *Jeremaia 31:15*

Josep Marai ori ätäi Jisas imäianik, Nasaret mena potoin.

19 Rai rai, Herot meienuk, Anut nukan sarau eitekus Josep Ijip omsau
rawon nini epir pakaima pe auruwon, 20 "Na siräinam, mokoi kon anak
ori ätäi Israel akan omnokou opok imwate potam. Owon, kiro roat ak
mokoi wäun keserin roat ak meiein." 21 Keseria, Josep ko siräumara,
kiro mokoi anak ori ätäi Israel akan omnokou opok imwate potowon.

22 Herot ko meienuk, Arkelaus ko kon momokun omoi pe oumara,
Judia provins kamewon. Josep ko kiro ämän roumara, kiro opok
potaun iminewon. Ko iminenuk, Anut nukas nini epir pakas ämän
sosop jekur nurunuk, ko Judia provins tonau wa, Galili provins
potowon. 23 Ko pote Nasaret mena om owon. Keseria, Anut nukan
ämän roianik, areain roat akas arein kiro ämän epar peu: 'Ko Nasaret
menan ro.'

3

Jon ko an jomareäwon ros ämän äiewon.

1 Jisas ko näwäu sarenuk, kiro ses opok, Jon, an jomareäwon ro,
ko ro wäpik mena Judia provins om puru opok sarau onoktorowon.
2 Jon nukas roasiret ko siakup kouna, awarowon, "Ak akan onok aru
pakan ätäi pirirwe. Owon, Anut ak kamwaraun ses kou!" 3 Jon nuka
mesin Anut nukan ämän roianik, areawon ro Aisaia nukas meter
ronkatemara, arewon:

"Kar ro, ko ro wäpik mena om puru opok urwera. 'Näwäu nukan apu
jekur sare muruwe. Kon apu tuku muruwe!' " *Aisaia 40:3*

4 Jon nukan omjo opur kamel urik oumara, omjo ate mowon, ko kar
opur kerau oumara, let senek takeäwon. Ko sonkäpit pak upes an pak
jeäwon. 5 Jerusalem menan roasiret pak karauk roasiret erekapu Judia
provins opok rai pak, Jordan An kasakup raiäin roasiret pak erekapu
ak ko siakup koin. 6 Ak akan onok aru Anut aurna, Jon nukas Jordan

An opok an jomarowon*. 7 Jon ko Parisi* Sadusi* roat sosop an jowaun
koin apwaromara, kos awarowon, “Ak män nukan tupsiu senek, akan
onok aru senes Anut ak akwaraun kowai ses opok ak owose imine
manaiei? 8 Ak akan onok aru sumkäineinai, woiaka pirirwe. Kiro
karauk roat äpu maiei akan onok aru pakan ätäi piririn. 9 Ak akan
ronkat keser wa oumoi, äiäu, ‘Apraham ko iken askanai. Keseria,
Anut nukas ik sareikonuk, ik eposek rawam.’ Is ak epar senes awarom
okoro aiauk omnokou opok rai Anut nukas oianik, Apraham nukan
kinjaukut senek ate maun itok. 10 Anut nukan ipous man ateanik, am
rurukup me rau. Karauk am nemauk jekur wa muriäu, manas kiro
am patirianik, oi ep unik uru kurenuk, jerai. 11 Is rusapai anas ak an
jomariäim, kiro akan onok aru pakan piriraun kesermin. Utianik, kar
ro ruris koura, kon sakaus isan sakau itimorai, kos Anut nukan Osou
Näu ep orip pakas an jomarai. Is ko itimorau senek wa, is ro eposek
wa. Keseria, is kon su ämäi murau senek wa. 12 Ko sauwor ipous
ate rau, kiro sauworis wit oreanik, oik monuk, uriris kiro wit sinok
utarianik, wit näu oianik, kon owa seper mai, sinok apoi oianik, ep wa
koseriäu opok makai.”

Jon nukas Jisas an jomuruwon.
(Mak 1:9-11; Luk 3:21-22)

13 Kiro ses opok, Jisas ko Galili provins utomara, pote, Jordan An opok
ko Jon nukas an jomuraun rai kowon. 14 Utianik, Jon nukas Jisas kon
ronkat ätäi piriraun rai auruwon. “Na kiro onok wa keserau. Nasar
is an joi muraun itok. Na owon isas an jomusaun rai koum?” 15 Jisas
nukas ätäi auruwon, “Mus, rurisapai nas keser! Kiro Anut nukan onok
ik erekapu keseram. Iu kesersa, Anut apaitianik, äiäi, kiro onok tuku.”
Keseria, Jisas nukas Jon auruwon siar Jon keserwon.

16 Jon nukas Jisas an jomurnuk, ko kurte an utomara, kasakup
pewon. Ko kasakup pemara, Anut nukas omar im tuewon aparwon,
ko Anut nukan Osou Näu ai manap senek ko opok koianik, tapakup
rawon aparwon. 17 Näwäu nukas kar ron pätu senekus omar oikas
urwenuk, rowon, “Okoro isan mokoi senes konun isan woias meieäim.
Isan woias konun näu sareu.”

4

Satan nukas Jisas ate aparwon.

1 Keserianik, Anut nukan Osou Näus Jisas ro wäpik mena om puru
opok Satan nukas ate aparaun imäi potowon. 2 Omre 40 orip Jisas ko
o wäpik sou rawon. 3 Kiro ses opok, Satan nukas ko siakup pemara,
auruwon, “Na Anut nukan Mokoi raroi, na okoro aiauk aurta, bret
etäunuk, je.”

4 Utianik, Jisas nukas ätäi sakau ämän auruwon, “Ei, Anut nukan
ämänis keser äieu,
‘Ro bret karar jeanik, awau wa rawai, Anut nukan ämän karar
tainorianik, epar awau rawai.’ ” *Lo 8:3*

5 Keseria, Satan nukas Jisas Jerusalem näu mena imäi manowon,
Anut osap nuriäi ou näwäu kämioik mowon. 6 Keserianik, auruwon,
“Na Anut nukan Mokoi raroi, nakasar kiro pakas omnokou opok
pitikänir nopot? Kiro Anut nukan ämänis äieu,

‘Anut nukas kon sarau eitek nanun awarai: Akas nan ipon karaim
karaim ateanik, oi ne musaiei. Keserna, kar aiaukus nan ison
wa wäi.’ ” *Buk Song 91:11-12*

7 Jisas nukas ätäi sakau ämän auruwon, “Ei, utianik, Anut nukan
ämänis keser äieu,
‘Na nan Näwäu Anut wa ate apar.’ ” *Lo 6:16*

8 Satan nukas Jisas omtapau rumukäu senes kämioik imäi tonomara,
osap erekapu sakau orip okoro omnokou opok rau ätär muruwon.
9 Satan nukas auruwon, “Na nan uon sur wenam, na is jou murota,
okoro osap na apari raum kiro erekapu na isam.” 10 Kesernuk, Jisas
nukas auruwon, “Satan, na ute man! Anut nukan ämänis äieu,
‘Na nan Näwäu karar jou mur. Na Anut nukan sarau karar muram.’ ”
Lo 6:13

11 Keser aurunuk, Satan ko Jisas ute manowon. Anut nukan sarau
eitek akas koianik, Jisas sarein.

Jisas ko Galili provins opok sarau onoktorowon.
(Mak 1:14-15; Luk 4:14-15)

12 Kiro ses opok, Jisas ko Jon karapus owa kurein ämän roianik,
kiro mena ute Galili provins opok potowon. 13 Ko Nasaret mena karar
rawau wa, ko pote Kapaneam mena rawon, kiro mena Galili An Unik
siakup, Sebiulan Naptali ori awan tupsiu akan om taku opok pote
rawon.
14 Keseria, kiro onok Anut nukan ämän roianik, areawon ro Aisaia
nukas meter arewon siar epar peu. 15 ‘Sebiulan nukan omnokou pak
Naptali nukan omnokou pak, näu apu mas an kasakup omnokou rau
pak Jordan An kasakup karaima, Galili provins pakan roasiret pak
karauk menan roasiret pak akan woiaka Anut mesin epar wa miäi ak
raiäin. 16 Kiro pakan roasiret ak pututu rai, ak arou näwäu aparaiei!
Karauk roasiret ak erekapu om pututu senes uru meiauri rai ak nais
arou merek aparaiei.’ *Aisaia 9:1-2*

17 Kiro ses opok, Jisas kon sarau onoktoroianik, keser äiewon: “Anut
ak kamwaraun ses kou. Kesernuk, akan onok aru pakan ätäi pririrwe!”

Jisas nukas was oiäi roat 4 orip urwarowon.
(Mak 1:16-20; Luk 5:1-11)

18 Jisas ko Galili An Unik kasakupaias ari ari pote, was oiäirin roat
ori apwatowon. Kar ro Saimon, kon kar enip Pita; kon amak enip
Andru, au was owaun jo an unik opok kure rairin. 19 Jisas nukas
keser awatowon, “Au koi, is tainoirsa, isas au roasiret imwaraun onok
ätär matam.” 20 Jisas nukas keser äienukar, au awan was oiäin jo pak
karauk osap ous opok utomoi, kurte Jisas tainor manoirin.
21 Ko pote, kar ro oirori apwatowon. Kiro ro Jems kon amak Jon
pak, au Sebedi nukan mokoit ori. Au awan momonawa Sebedi pak
akan ous opok rain, ak akan was oiäi jo kiräiwon, okon, jekur rain.
Jisas nukas kiro roat ori urwatowon. 22 Au kurte awan ous pak awan
momonawa pak utomoi, Jisas pak manoin.

Jisas ko sip roasiret jekwarowon.
(Luk 6:17-19)

23 Jisas ko Galili provins ari ari potomara, Anut nukan Ämän Eposek
Juda roasiret akan tururiäi owa tonemara, awarowon, “Anut ko koi

ätäi roasiret imwarai." Jisas ko ämän keser äianik, karauk roasiret ui pak sip pak osou aru orip pak jekwarowon.
24 Roasiret kon onok aparianik, kiro ämän Siria provins erekapu manowon. Keseria, kiro pakan roat akas karauk sip roat sosop pak, roat tätäi näwäu orip pak, roat osou aru akan woiaka uru rau pak ate karwareäu roat pak isiaka ipiaka meiewon roat pak, Jisas siakup imware kouna, kos erekapu jekwarowon. 25 Roasiret sosop sosop Galili provins pakan pak näu mena 10 orip enip Dekopolis pakan pak Jerusalem menan pak Judia provins pakan, omnokou Jordan An karaima pak ak erekapu Jisas tainori manoin.

5

Omtapau opok, Jisas nukas roasiret Anut nukan ämän awarowon.
1 Jisas ko roasiret sosop apwareanik, pote kar omtapau opok tane rawon. Kesernuk, kon tamareäu roat* akas ko siakup koin. 2 Ak keserna, Jisas ko owosein akan woiaka näu saräiei räi awarowon. Ko keser awarowon:
3 "Inok roasiret ak äpu akasar akan totomaka sarwarau senek wa, akararnak onok eposek mau senek wa, ak woiaka eposek saräiei. Anut nukas ak kamwareäu.
4 Inok roasiret ak wai raiäi, ak woiaka eposek saräiei. Anut nukas kiro roasiret akan woiaka aru ätäi jekur maronuk, rawaiei.
5 Inok roasiret akan enmak akasar wa jou miäi, ak woiaka eposek saräiei. Anut nukas ak osap araun awaronuk, kiro erekapu akan owaiei!
6 Inok roasiret ak Anut nukan onok eposek owaun sarau sakau maiei ak woiaka eposek saräiei. Owon, Anut nukas akan sarau moin apwareanik, sarwarai.
7 Inok roasiret ak karauk roasiret akanun woiakas meiewon, ak woiaka eposek saräiei. Anut nukas keseriar akanun wous meiäi!
8 Inok roasiret ak woiaka uru ukun wäpik ak woiaka eposek saräiei. Ak Anut aparaiei.
9 Inok roasiret akan sarau kiro karauk roat weräuna, erar rawaun patir ariai, ak woiaka eposek saräiei. Anut nukas ak isan mokoit awarai!
10 Inok roasiret ak onok eposek orip Anut nukan sarau muruna, karauk roat akas apwareanik, kasiaka penuk, karauk usu ak opok mona, ak woiaka eposek saräiei. Kiro roat Anut nukas kamwareäu.
11 Ak is tainori arina, karauk roat ak apwareanik, sät ämän enmak opok mianik, jeim wareanik, akwarona, ak woiaka wa aru mau, ak woiaka näu saräiei. 12 Ak woiaka näu saräiei, owon, Anut nukas karauk osap eposek sare marowon omar oik rau tawa owaiei. Kiro onok meter iken karauk asanokot akas Anut nukan ämän roianik, areain roat akwaroin siar roat akas ran rusapai ak kesewaraiei."

Roasiret woiaka epar moin ak siu, arou pak senek.
(Mak 9:50; Luk 14:34-35)
13 Jisas nukas ätäi awarowon, "Roasiret akan woiaka epar moin erekapu ak siu senek. Utianik, siu ko mitu wäpik sarenuk, ätäi kiro siu mitu sare maun senek wa. Kiro erekapu aru mowon, ak känkurena, roasiret akas isiakas tai kureäi!

14 Roasiret akan woiaka epar moin kiro ak omsau akan arou senek.
Näu mena omtapau opok ou miäi kiro ämäiäu senek wa.
15 Kar ros kon arou aioi mianik, baket uru wa miäu. Ko arou
aioianik, kämioik amparar äsäi monuk, roasiret erekapu kon merek
opok raiäi. 16 Kiro onok senek akan arou merek kiro roasiret akan
amiak opok maraiei. Keseria, akas ak owo onok eposek keserin ak
aparianik, akan momonaka omar oik rau ak kon enip jou maiei."

Jisas nukas roasiret Anut nukan sintore ämän awarowon.

17 Jisas nukas ätäiar roasiret awarowon, "Ak is Moses nukan sintore
ämän pak Anut nukan ämän roianik, areain roat akan ämän maroin
kiro oi kuräun koim ra ak keser wa ronkatäu. Utianik, is kiro ämän
oi kuräun kowau wa, is akan ämän kiro iporaun koim. 18 Is epar
senes awarom, omar pak omnokou pak rain ses opok kar sintore ämän
eteinak wa ämäiäu. Akan ämän karar karar erekapu epar, päi kiro
ses opok epar, akan sintore ämän patarai. 19 Keserianik, inok ros kiro
sintore ämän eteinak senes wa tainorianik, kos karauk roat kon onok
ätär maronuk, kon enip Anut nukan amuk opok eteinak senes rawai.
Kar onok kiro kesek, na inok ros kiro sintore ämän eteinak erekapu
tainorianik, nas pak karauk roat kiro onok ätär maram nan enmat
kiro Anut nukan amuk opok näwäu rawai. 20 Is ak epar awarom, akan
woiakas epar Anut mesin meieanik, akan onok eposek äpu meiäi roat
pak Parisi roat akan ämän tamareäi roat pak itimwarau wa, ak epar
Anut nukan kamwaraun mena tone rawau senek wa."

Jisas nukas roat kasiaka peäu ätäi woiaka näu saräun ämän marowon.
(Luk 12:57-59)

21 Jisas nukas ätäiar awarowon, "Ak okoro ämän meter asanokot
akas arena, roiäin, 'Na kar ro wa weta, meiäu. Inok ros ko kar ro
wenuk, meiäi ko ämän roiäi roat amiakap imäi potaiei.' *Kisim Bek 20:13*
22 Utianik, rurisapai is ak awarom, inok ro ko kon jauk pak ketäirin
ko ämän roiäi roat rawa imäi potaiei. Inok ro ko kon jauk jeimarnuk,
ko kaunser opok imäi potaiei. Inok ro ko kon jauk aurai 'Na raun
otop' auruwon, kiro ro ko Satan nukan ep uru nai. 23 Keserianik, na
nan opur ra o ra oianik, Anut nukan osap nuraun patan opok maun oi
kowam, ätäi ronkatäm nan jaun na pak ämän orip aurumon, na ätäi
ute manam, 24 Nan opur ra o ra kiro patan siakup moinam, pote nan
jaun pak aremoi, awan woiawa karar mianik, na ätäi koia, nan osap
oianik, kiro patan opok mianik, Anut nuram.

25 Utianik, na kar ro ori ämän roiäi roat rawa manaun au apu opok
pote rai, kiro omre potorair opokar awan ämän ätäi woiawa nau
saräun jekur aräieir. Keseria, ko na ämän roiäi roat opok wa imäisi
potai. Na kiro wa keseram, kos na ämän wasarewareäu ro nukan
ipoukup musonuk, kos na polis nukan ipokup musonuk, polis nukas
karapus owa kureisai. 26 Keseria, na kiro owas ätäi kasik naun erar wa
äsimoisaiei. Utianik, na aiauk näwäu maun aisowon keseriar erekapu
marota, epar na kasik utoisona, manam."

Jisas nukas asik oin roat karauk asir pak ariai ämän marowon.

27 Jisas nukas ätäiar awarowon, “Ak ämän meter keser arein roin.
‘Na asik oumon ro karauk asiret kuruk wa imware ariäu.’ *Kisim Bek 20:14*
28 Utianik, is keser awarom, kar ro ko kar asir aparianik, kon wou
siräianik, aru muram keser ronkatewon, kiro ro kon wou uruas kiro
asir pak onok aru mowon.
29 Keseria, na nan amunauk näu kaima onok aru maun reusonuk
rai, kiro amunauk siräi oinam, känkuräm! Kiro amunauk eteinak
känkureta, nan enmatsau erekapu orip Satan nukan ep näwäu orip
orip jereäu mena wa kureisaiei. 30 Nan ipon näu kaima onok aru maun
reusonuk, kiro ipon nau kaimas patir oinam, känkur. Na ipon utup
rawam, kiro itok, nan enmatsau erekapu Satan nukan ep näwäu orip
orip jereäu mena wa kureisaiei.”

Jisas nukas roasiret ouratianik, utototeäin ämän marowon.
(Matiu 19:9; Mak 10:11-12; Luk 16:18)
31 Jisas nukas ätäi awarowon, “Meter kiro keser äiein, ‘Inok ro ko
kon asir utonuk, manaun ko kar pepa eteinak opok jer weanik, asir
nuria, kiro asir utonuk, manai.’ *Lo 24:1-3*
32 Utianik, is ak awarom, kar ro kon wau sapum onok aru mau wa,
erar utai, kiro ros onok aru senes kon wau opok keseru. Ko kon wau
usu nuriäu, owon, wau ko ätäi kar ro ounuk, ko roasir ouratäiäi akan
sintore ämän espäiäu. Kar ro kiro asir owai, kiro ro ko nais kiro sintore
ämän espäiäu.”

Jisas nukas roasir paip maun ämän onok marowon.
33 Ko ätäi äiewon, “Ak meter roasiret keser awaroin roin, ‘Na owo
paip Anut pak moirin kiro wa utam, utianik, na owo paip Näwäu pak
momon siar, kiro keseriar tainoram.’ *Wok Pris 19:12*
34 Utianik, ruris is ak awarom, na kar ämän mia, kiro ämän paip
pak wa sakau mau. Na ämän äianik, na omar nukan enip wa atau,
owon, omar kiro Anut nukan taneäwon patan. 35 Na omnokou erar
wa enip atau, owon, kiro opok Anut kon isou mianik, sume raiäu. Na
Jerusalem enip wa atau, owon, kiro Anut iken kamoikeäwon ro näwäu
kon näu mena. *Buk Song 48:2*
36 Na kar ämän mianik, na tapan wous kiro ämän ronkatemoi, wa
sakau mau, owon, nan kar tapan urik aurta, ärneu ra, mokup ra, wa
päi. 37 Na erar keser ‘io’ ra, ‘wa’ ra, äiäum. Na owo kar ämän areäum,
kiro ämän Satan nuka pakas koiäu.”

Jisas nukas roat akan jaunakat akas akwarona, ak ätäi akan jaunakat pak wa weräiäi kiro ämän marowon.
(Luk 6:29-30)
38 Jisas nukas ätäi äiewon, “Meter ak keser arena, roin, ‘Kar ros
nan amunauk aru musonuk, nas nais ätäi kon amukauk karar aru
muram, kar ros nan aunpanak porurnuk, nas nais kon aukpanak karar
poruram.’ *Kisim Bek 21:24*
39 Utianik, rusapai is ak awarom, kar ros iwosonuk, nas ätäi ko wa
wäu. Kar ros nan sipon näu kaimas purnuk, ätäi pirirnam, sipon sau
kaimas nuruta, purai. 40 Kar onok kesek, kar ros na ämän roiäi ro opok
imäisi potauri nan omjo rumukäu ounuk, nas wa tämurau. Utota, nan
kar omjo nais owaura.

41 Kar onok kesek, kar marai ros kon jo oianik, apu rumukur imäiri
manau aisonuk rai, nas pak kiro ro imäianik, apu rumukäu senes imäi
pote mam. 42 Kar ses opok, kar ros nan osap owaun aisonuk, na wa
tämarau, na ko nuram. Kar ros pak nan o ra, karauk osap ra oia, 'ätäi
amuk isam aisonuk rai, na ko wa sumkäinäu, na ko nuram.' "

Jisas nukas roasiret keser awarowon, "Akan iwäi jaunakat akanun woiakas meiäiei."
(Luk 6:27-28, 32-36)

43 Kos ätäi äiewon, "Meter ak ämän keser arein roin, 'Nan wonas
nan jaunan karar meieäum, utianik, na nan iwäi jaunat mesin wonas
wa meieäum.' *Wok Pris 19:18*
44 Utianik, rusapai is ak awarom, akan iwäi jaunakat akanun
woiakas meienai, kiro roat akas ak akwaroin akanun ak Anut nukas
sarwaraun auraiei. 45 Keseria, ak akan momonaka omar oik rau
nukan mokoit saräiei. Anut nukas san ate mianik, arou merek kiro
roasiret aru pak roasiret eposek pak arou mareäu. Om nais kesekur
roasiret eposek pak Satan nukan onok aru miäi roat pak erek om
ne mareäu. 46 Karauk roat akas akanun woiakas meieäi, akas nais
ätäi kiro roat akanun karar woiakas meieäi. Keserna, Anut nukas
ak kar osap eposek arai ra? Kiro roat onok aru orip akas nais kir
keseriäi. 47 Ak akan jaunakat karar ämän eposek maraiei, ak karauk
roat ämän eposek wa maraiei. Akan onokus karauk roasiret akan onok
wa itimwaraiei. Owon, Anut nukan ämän wa roiäi roat akas nais kir
keseriäi. 48 Akan momonaka omar oik rau kon onok eposek senes.
Keseria, ak nais ko senek onok eposek senes orip rawaiei."

6

Jisas nukas karauk roasiret sarwaraun onok awarowon.

1 Jisas nukas ätäiar awarowon, "Ak jekur ronkatewe. Ak akan onok
eposek eposek karauk roasiret akan amiakap wa keserwe. Utianik, ak
kiro onok roasiret amiakap keserna roi, akan momonaka omar oik rau,
kos ak kar osap wa arai.

2 Ak kar saruku ro osap nuraurmana, ak karauk roasiret urwarna,
wa koi aparaiei. Kiro sätäiäi roat akas Juda roasiret akan tururiäi
owa, apu opok akan onok keser ariena, roasiret akas apwareanik,
iken enmok roror mukaurai räi keseriäi senek. Ak wa keserau. Is
ak epar senes awarom, kiro sätäiäi roat akan osap erekapu oin. Tawa
Anut nukas kiro roat osap wa arai. 3 Kar ses opok, na saruku ro osap
nuraun, ämäi ämäi nuram. Keserta, nan jaunat ak na siatap rai akas
wa apaisianik, äpu maiei. 4 Na keseram, kiro nan onok ämäi rawai.
Na kiro onok ämäi kesermon nan Momonas karar apaisianik, kos na
ro eposek aisianik, tawa na osap isai."

Jisas nukas roasiret Anut auraun onok ätär marowon.
(Luk 11:2-4)

5 "Ak Anut auriäi ses opok, sätäiäi roat akas keseriäi senek wa
keserau! Ak roasiret akas apaikia, akan enmak roror maurai rai,
nepipirianik tup owa pak näu apu kasakup tai raianik, Anut auriäi
senek ak wa keserau. Is ak epar senes awarom, kiro roat akan osap
erekapu oin. Tawa Anut ak kar osap wa arai. 6 Utianik, na Anut auraun
nan niniäum ou waru uru tonoinam, im penemata, nan Momon ämäi

rau aparaun, auram. Na keserta, nan Momonas nan aurumon ronkat aparianik, tawa kar osap isai. *Aisaia 26:20*

7 Ak Anut auraun ses opok, ämän sepuk sepuk wa arau. Roasiret
Anut mesin woiaka epar mau wa, akas akan sät eitek aurianik, ämän
sosop rowaura rai keseriäi senek ak kiro wa keserau. 8 Ak kiro roat
senek wa saräu. Ak Anut aurau wa opok, ko akan ronkat meter äpu
mowon.
9 Ak Anut keser aurwe, 'Iken momonek, na omar oik raum. Nan
enmat eposek ik jou musiäum. 10 Nan kamoikaun ses okoro omnokou
erekapu koi itok mai. Nan onsau omar oik tainoriäi senek, ik nais
omnokou pakan erek tainoram. 11 Omre orip orip ik nas o ikam. 12 Ikes
karauk roat akan onok aru ik opok mukiäi jäkäi mareäum senek, nas
pak iken onok aru jäkäi muk. 13 Na ik osap ate apaikaun opok wa
kureikam. Na ik utoikota, onok arus wa imäikai.'
14 Keseria, ak akan jaunakat akas onok aru ak opok mareäi, akas
kiro akan onok aru jäkäi marona, akan momonaka omar oik rau kos
nais akan onok aru miäi jäkäi marai. 15 Utianik, ak akan jaunakat akan
onok aru wa jäkäi marona roi, akan momonakas nais akan onok aru
wa jäkäi marai."

Jisas nukas o utaun onok ätär marowon.

16 Jisas nukas ätäi awarowon, "Ak Anut auraun o utiäi, kiro sätäiäi
roat akas o utomoi, wopure raiäi senek wa keserau. Ak sou ariena,
karauk roat akas apwareanik, kiro roat akas äiäiei kiro roat ak o
utoinus, keserai. Is ak epar senes awarom, kiro roat ak akan osap
erekapu oin. Tawa Anut nukas kar osap wa arai. 17 Na o utoinam, an
joumoi, sarat putaria, nan omjo eposek takäm. 18 Na kiro onok keserta,
karauk roat akas na o utomon wa äpu musaiei. Nan momon ämäi rau,
ko karar äpu mai. Na kiro onok ämäi kesermon, nan momonas apaisia,
kos na ro eposek aisianik, tawa kos na osap isai."

Ak omar oik osap sosop oi rawaiei.
(Luk 12:33-34)

19 Jisas nukas ätäiar awarowon, "Ak okoro omnokou opok akan osap
eposek sosop sosop wa turur maiei. Ak kiro keseraiei, nunuris karauk
osap aru miäi, karauk akan osap erekapu aru mau wa, karauk päu
roat akas akan ou kiräianik, kiro osap päu owaiei. 20 Utianik, ak akan
osap eposek omar oik turur mowe. Kiro opok, nunuris wa aru maiei.
Päu roat akas kiro opok akan ou wa kiräianik, akan osap erekapu wa
owaiei. 21 Keseria, owo mena nan osap turur miäum opok nan wonauk
nais kiro mena rau."

Enmaksaun arou.
(Luk 11:34-36)

22 Kos ätäi äiewon, "Akan amiaka kiro enmaksau pakan arou. Akan
amiaka eposek rawai kiro akan enmaksau arou senek jere rawai.
23 Utianik, nan amunauk aru saräi, nan won uru nais erekapu pututu
saräi. Keseria, nan won uru merek wäpik kiro pututu rau, kiro epar
pututu näwäu senes!"

Anut nukan sarau momoi, aiauk sarau pak wa mau.
(Luk 16:13, 12:22-31)

24 Kos ätäi äiewon, “Sarau ro kararas ko ro oirori opok sarau mau
senek wa. Owon, ko karan wous meieanik, kar ron wous wa meiäi.
Ko kar ron ämän jekur tainorianik, sarau eposek momoi, kar ro
sumkäineanik, kon ämän jekur wa tainoriäu. Ak Anut nukan sarau
pak aiaukun sarau pak erek turur mau senek wa.”

Roat woiaka aru mianik, ronkat sosop oiäin onok.

25 Jisas nukas ätäi awarowon, “Keserianik, is ak epar senes awarom.
Ak awau rawaun ronkat sosop oianik, wa keser äiäu, ‘Ik owo o pak an
pak jemoi, rawau?’ ‘Ik owo omjo takäu?’ keser wa äiäu. Totomaka kiro
näwäu senes, o näwäu wäpik. Akan enmaksau näwäu senes, omjo kiro
näwäu wa. 26 Ak ai raut apwarwe! Ak o uku wa weäi, ak o arianik,
pote owa wa turur miäi. Akan momonaka Anut nukas ai raut o ariäu.
Akas Anut nukan amuk opok ai raut erekapu itimware rai. 27 Inok ro
ak kamuk opok kon ronkat sosopus okoro omnokou opok omre rumuk
rawaun itok? Ko keserau senek wa.
28 Ak owon omjon ronkat sosop ourai? Ak kurukan am musip
aparwe. Ak sarau wa miäi, omjo nais akasar wa ate miäi. 29 Utianik, is
ak epar senes awarom, meter kamwareäwon ro Solomon ko kon omjo
eposek miäwon, kiro omjo am musip eposek senek wa. 30 Kurukan
amurik erar kiro Anut nukas omjo areäu. Kiro amurik rurisa rawai,
kiro ariwa epis erekapu jerai. Kiro amurik erar raiäi kiro Anut nukas
omjo areäu. Akan woiaka epar moin kiro eteinak! Ak äpu mowe, Anut
nukas ak nais kamwareäu. 31 Keseria, ak ronkat sosop mianik, keser
wa äiäu, ‘Isan o eras kowai? An eras kowai? Isan omjo eras kowai?’
32 Kiro Anut nukan ämän wa roiäi roat akas, ak okoro omnokou pakan
osap owaun ronkateäi. Utianik, akan momonaka omar oik rau ko äpu
mowon, kiro osap sarau orip, okon, kos ak arai. 33 Ak Anut nukan mena
tonaun amke ronkateanik, kon onok eposek tainoraiei, kos ätäi kiro
osap erekapu ak arai. 34 Keseria, ak ariwan ronkat rusapai wa owau.
Rusapaian usu kiro kon atap. Ariwa nais usu orip. Ak rusapaian usu
karar ronkatewe.”

7

Ak karauk roat akan ämän kurte wa wasare marau.

1 Jisas nukas ätäiar awarowon, “Ak karauk roat akan onok wa
wasare marau. Ak keserna, Anut nukas nais akan onok wa wasare
marai. 2 Ak karauk roasiret akan owo ämän wasare maraiei, Anut
nukas nais kesekur akan ämän wasare marai. Ak karauk roat opok
owo onok miäi senek, Anut nukas ak opok nais keseriar keserai.
3 Na owon nan jaunan amuk opok us eteinak oi kuräun aparum?
Nakan amun opok am sawau rau na aparau senek wa ra? 4 Nakan
amunauk opok am sawau näwäu raunuk, na owose nan jaunan amuk
opok us oi kuräun aurum, ‘Jai, is nan amun opok us oi kuräm.’ 5 Na
sätwareäum ro, amke am sawau näwäu nakan amun opok rau oi
kureinam, ätäi eposek apu aparianik, epar jaunan us amuk opok rau
oi kuräm.
6 Ak owo osap Anut nuraun sare moin kiro en oraut wa arau. Ak
karoroi eposek eposek po nepukup wa känkuräu. En po ories kiro
osap jau senek wa. Keseria, akas ätäi piririanik, akan isorakas kiro
osap tai kunorianik, ätäi aka tukwaraiei.”

Ak Anut aurna, kos ak osap arai.
(Luk 11:9-13)

7 Jisas nukas ätäi äiewon, “Ak owo osap owaun Anut aurna, kos osap
arai. Ak owo osap itanäiei, ak aparaiei. Ak im ut koukouraiei, Anut
nukas imtue marai. 8 Inok roasir ko osap owaun Anut aurai, ko osap
owai. Inok roasir osap itanäi, ko aparai. Inok roasir ko Anut nukan
im ut koukourai, Anut nukas ko im tue murunuk, owa tonai.
9 Utianik, kar ron mokois momok aurai, ‘Moni, is ma jam,’ aurnuk,
momokus aiauk omnokou pakan oi nuriäu ra? 10 Utianik, kon mokois,
‘Moni, is was jam,’ aurnuk, momokus kar män aru oi nuriäu ra? 11 Is
ak epar senes awarom, roat onok aru miäi akas akan mokoit owo osap
eposek araun äpu miäi, keseriar akan Momonaka omar oik rau aurna,
kos ak osap eposek senes arai.
12 Kiro ämän Moses nukan sintore ämän pak Anut nukan ämän
roianik, areain roat akan ämän pak akan onoktapau, owon kiro owo
onok eposek roasiret akas ak opok keseraun keserna, ak nais kiro onok
karar ak opok keserwe.”

Awau rawaun ororok eteinak.
(Luk 13:24)

13 Kos ätäi äiewon, “Ak ororok eteinak tonowe. Ep unik naun apu
näwäu apsasawo roasiret sosop ak kiro apu opok säpkäri tainoriäi.
14 Utianik, kiro awau rawaun ororok eteinak. Kiro roasiret sosop
tonaun senek itok wa. Roasir karar karar ak kiro ororok apariäi.”

Sät ämän areain roat akan ämän jekur wasarewe.
(Luk 6:43-44)

15 Jisas nukas roasiret keser awarowon, “Ak sät ämän roianik, ariäi
roat jekur apwarwe. Kiro roat apwareanik, akas ak sipsip senek
ronkateäi, utianik, ak epar kurukan en sei senek. 16 Kiro sät roat
akan onok owoseäi pakaima ak epar äpu maiei. Roat wain nemauk
mur katuau pakan oiäi ra? Roat ak uran nemauk isiäu amurik pakan
oiäi ra? Wa senes, wa. 17 Keseriar, owo am eposek ko nemauk eposek
muriäu. Owo am aru ko nemauk aru muriäu. 18 Am eposek ko nemauk
aru wa muriäu. Am aru ko nemauk näu wa muriäu. 19 Kiro am
erekapu nemauk näu wa muriäi, kiro erekapu toreanik, ep uru amke
kuräiei. 20 Kesek, okon, kiro sät ämän areäin roat akan onok owoseäi
pakaima ak äpu maiei.”

Tawa wasarewaraun omre päi.
(Luk 13:25-27)

21 Jisas nukas ätäi awarowon, “Roasiret erekapu isan enim atomoi,
äiäi, ‘Näwäu, Näwäu,’ kiro roasiret Anut nukan kameäu mena wa
tonaiei. Utianik, inok ro isan moni omar oik rau kon ämän tainoriäu
ro karar ko epar tonai. 22 Tawa wasarewaraun omre päi opok,
roasiret sosop akas pemana, keser airaiei, ‘Näwäu, Näwäu, ik nan
enmat pakaimas ik Anut nukan ämän oumoi, karauk roasiret pote
ätär mareäumun, ik nan enmat pakaimas karauk roat ak osou aru
orip raiäi jekwareäumun, nan enmat pakaimas ik kurur atap atap
miäumun.’ 23 Kiro ses opok is ak keser awaram, ‘Ak onok aru miäi
roasiret, ak eurwe! Is ak äpu wa.’ ”

Ou maun onok oirorer.
(Luk 6:47-49)

24 Kos ätäi äiewon, “Keseria, inok ro ko isan ämän roianik, tainoriäu
ro, ko ro ronkat eposek orip. Kon ou aiauk sosop sakau opok miäu
senek. 25 Om nonuk, joi näwäu nea, urir näwäu peanik, kiro ou
suworwon, sinuk, sorokäiäu wa, owon, ou tutu aiauk sakau opok
mowon, okon, ou sakau senes rau.
26 Utianik, inok ro ko isan ämän roumara, tainorau wa, ko karauk
otop roat ronkat wäpik senek, kon ou usnokou opok mowon. 27 Om
nonuk, joi näwäu nea, urir näwäu peanik, kiro ou usnokou opok
mowon erekapu suornuk, sorokäieanik, erekapu aru mowon.”

Jisas nukan ämän sakau orip.
28 Jisas nukas kon ämän erekapu roasiret mare kurenuk, ak kon
ämän atap tamarowon roianik, karkairin. 29 Kon ämän sintore ämän
tamareäi roat akan ämän senek wa. Ko kar ro enip orip senekus ämän
awarowon.

8

Jisas nukas kar ro sip aru repros orip jekurwon.
1 Jisas ko omtapau oikas ute nonuk, roasiret sosop ko tainor potoin.
2 Kar ro sip aru repros orip kos Jisas siakup koianik, uou sur wemara,
auruwon, “Näwäu, na, isan ui aru jäkäi muraun itok, utianik, nan
ronkat pakas keser. Na is rapoire murota, is eposek saräm.”
3 Jisas kon ipous kiro ro atomara, auruwon, “Isas aisom. Na eposek
saräm.” Kiro ses opokar, Jisas nukas kiro ro repros orip jekur mowon.
4 Keseria, Jisas nukas auruwon, “Is okoro onok keserim na pote karauk
roasiret wa awarau. Utianik, na Anut kamuk raiäu ro* siakup potea,
nan enmat näu sarewon ätär muruta, apaisai. Apaisonuk, na Moses
nukan sintore ämän tainornam, opur oianik, Anut jou muruta, kiro
epar roasiret erekapu äpu maiei, na ätäi eposek saremon.” *Wok Pris
13:49*

*Jisas nukas marai roat akan ro näwäu nukan sarau ro jekurwon.
(Luk 7:1-10)*
5 Kiro ses opok, Jisas ko Kapaneam mena potonuk, Rom marai
roat akan ro näwäu nukas pemara, kon sarau ro jekuraun rai Jisas
auruwon, 6 “Näwäu, isan sarau ro ko sip näwäu oianik, ko tätäi näwäu
orip ariäu senek wa, ko owa patan opok nini rau.”
7 Jisas nukas ätäi auruwon, “Is potoita, kiro ro jekur mam.”
8 Kiro marai roat akan ro näwäu nukas ätäi Jisas auruwon, “Näwäu,
is onok aru miäim ro, okon, na isan owa wa potau. Utianik, na onsaus
karar äieta, isan sarau ro ko eposek saräi. 9 Is nais roat näunäu akan
inkaruru raiäim. Karauk marai roat ak isan inkaruru raiäi. Isan kar
marai ro auriäim, ‘Na okoro opok koi,’ aurita, koiäu. Kar auriaim, ‘Na
enro opok pot,’ aurita, poteäu. Isan sarau ro ko ‘Na okoro sarau mo,’
aurita, sarau miäu.”
10 Jisas ko kiro marai roat akan ro näwäu nukan ämän roianik, ko
karkairianik, roasiret ko tainori potoin keser awarowon, “Is epar senes
awarom, is kar Israel ro okoro ro senek kon wou epar mowon wa
aparmin. 11 Is ak epar senes awarom, roasiret san peäwon pakan pak
san neäwon pakan pak koianik, Abraham, Aisak, Jekop pak koi Anut
nukan kamwareäwon mena tururmoi, Anut nuka pak taneanik, erek
o je rawaiei. 12 Utianik, karauk roat ak Anut nukan amukup ämän orip

rain ak oi kurwarnuk, pututu rawaiei, kiro roasiret ak akan aiakpanak kartitirianik, wai rawaiei."

13 Keseria, Jisas nukas marai roat akan ro näwäu auruwon, "Na nan mena man! Is nan won epar momon apaisom. Kiro epar päi." Kiro ses opokar, marai roat akan ro näwäu nukan sarau ro eposek sarewon.

Jisas nukas roasiret sosop sip orip jekwarowon.
(Mak 1:29-34; Luk 4:38-41)

14 Jisas ko Pita nukan owa toneanik, ko Pita nukan tanau asir sip enip sopou orip patan opok nini rawon aparwon. 15 Jisas nukas kiro asiren ipou atonuk, sip kiro asir opok rawon ute manowon. Kiro asir ko siräianik, Jisas nukan o jekur muruwon.

16 Iukärir sarenuk, karauk roasiret akas roasiret sosop osou aru akan woiaka uru rain Jisas rawa imware koin. Jisas nukas kiro roasiret osou aru orip oksaus äienuk, kiro osou aru kiro roasiret pakan utware manoin. Jisas nukas nais karauk roasiret sip orip jekwarowon. 17 Ko kiro kesernuk, ak kiro ämän Anut nukan ämän roianik, areawon ro, Aisaia nukas arewon,

'Kiro ro nukasar iken sip pak osou aru pak jäkäi mukianik, oi manowon.' *Aisaia 53:4*

Kiro epar peu.

Roat akas Jisas tainoraurin.
(Luk 9:57-62)

18 Roat sosop ak Jisas siakup tururmoi, karirim kator rauna, kos apwareanik, kon tamareäu roat Galili An Unik karaima potaun rai awarowon. 19 Kar sintore ämän tamareäu ros Jisas siakup koumara, Jisas auruwon, "Tamareäum ro, na erapok manam is na orip orip tainoise manam."

20 Jisas nukas ätäi auruwon, "Kurukan opur sei raut ak ninaun ou orip, ai raut ak ninaun tou orip, utianik, Ro Nukan Mokoi ko ninaun omoi wäpik."

21 Jisas nukan tamareäu ro karas Jisas auruwon, "Näwäu, amke na is utoirota, pote isan moni up kureita, ätäi koi, na tainoise manam."

22 Jisas nukas ätäi auruwon, "Na is tainoir. Meiein roat akasar akan jaunakat meiein up kurwaraiei."

Jisas nukas urir näwäu aurnuk, utowon.
(Mak 4:35-41; Luk 8:22-25)

23 Jisas ko kon tamareäu roat pak ous opok erek toneanik, manoin. 24 Urir näwäu peanik, an ekur pakurnuk, ous mas an unik uru naurwon. Utianik, Jisas ko ekep ninowon. 25 Kon tamareäu roat akas poteanik, ko turarianik, aurin, "Näwäu, na ik sareik. Ik anas oike jauru!"

26 Jisas nukas ätäi awarowon. "Owon ak iminerai? Akan woiaka epar mowon kiro eteinak!" Keseria, ko siräianik, urir pak mas an pak kewatonuk, utoirin. Kiro mas an kon rawon siar päurar rawon.

27 Kesernuk, roat erekapu ronkat sosop oianik, aka aka äiein, "Okoro ko owo ro rä? Urir mas an ori kon ämän tainorir!"

Jisas nukas ro oirori osou aru orip jekwatowon.
(Mak 5:1-20; Luk 8:26-39)

28 Kiro ses opok Jisas ko Gadara roasiret akan omnokou opok, an
unik karaima kasakup potowon. Kiro mena roat meiäi up kurwareäi
omoi pakas kar ro oirori kiro up uru rairinus, peanik, Jisas apu opok
tararirin. Kiro roat ori au osou aru orip otop sareirin. Roasiret erekapu
ak kiro otop roat ori iminewateanik, kiro apu pakas wa poteäi. 29 Kiro
roat ories Jisas sakau urweanik, keser auririn, “Na Anut nukan Mokoi,
na iu owoseitaun koum? Na iu usu itaun koum ra? Iken wasareikaun
ses rusa wa, tawa kowai.”
30 Kiro roat ori raiäirin opok, poat sosop ak kiro opok atapukar senek
o je rain. 31 Keseria, kiro osou aru akas Jisas sakau ämän aurin, “Na ik
äsimoikaurumata, ik enro po raut rai akan woiaka uru äsimoikota,
nam.”
32 Jisas nukas osou aru awarowon, “Ak manowe!” Keseria, kiro osou
aru ak po raut akan woiaka uru ute tonoin. Kiro po raut ak kurte
iminemoi, om aru opokas pote an unik uru nopteanik, an jemana,
meiein.
33 Po kamwareäin roat ak kiro onok aparianik, kurte akan näu mena
imine poteanik, kiro roat ori osou aru orip owoseirin ämän erekapu
karauk roasiret awaroin. 34 Keseria, kiro menan roasiret erekapu Jisas
aparaun potoin, ak pote ko aparianik, akan omnokou utomoi, kar
mena manaun rai sakau ämän aurin.

9

Jisas nukas kar ro isou ipou tipinewon jekurwon.

1 Jisas ko ätäi ous opok toneanik, Galili An Unik kureanik, kon mena
Kapaneam potowon. 2 Karauk roat akas kar sip ro kon isou ipou
tipinewon orip patan opok mianik, Jisas rawa imäi koin. Kiro roat akan
woiaka Jisas mesin epar moin apwareanik, kiro ro isou ipou tipinewon
orip auruwon, “Mokoi, nan won päurar rawai, is nan onok aru jäkäi
musom.”
3 Keser aurnuk, karauk sintore ämän tamareäi roat akas akan
woiaka uruas aka aka keser ronkatein, “Kiro ro ko Anut jeje ämän
auru.”
4 Jisas ko kiro roat akan ronkat äpu momara, awarowon, “Ak owon
akan woiaka uruas kiro ronkat aru ourai? 5 Is owo ämän äiäun itok,
owo ämän äiäun itok wa? ‘Nan onok aru jäkäi musom,’ is keser äiem
ra, ‘Na siräinam, manam,’ is keser äiem ra? Is owo ämän äiem, ak
akan woiaka is mesin epar maiei? 6 Utianik, ak Ro Nukan Mokoi ko
enip orip, ko okoro omnokou pakan onok aru jäkäi maun itok äpu
maun is keseram.” Keseria, kos kiro sip ro auruwon, “Na siräinam,
nan mat oinam, nan mena man!”
7 Kesernuk, kiro ro siräianik, kon mena manowon. 8 Roasiret ak kiro
onok aparianik, ak Anut nukan enip jou moin. Owon, kos Jisas sakau
nurunuk, kos roat siräi mareäwon.

Jisas nukas Matiu uruwon.
(Mak 2:13-17; Luk 5:27-32)

9 Jisas ko Kapaneam mena utomara, apu opok pote, kar ro kon enip
Matiu ko takis aiauk oiäwon ro kon sarau miäwon owa tane rawon
aparwon. Ko Matiu keser auruwon, “Na koi, is tainoir.” Keser aurnuk,
Matiu ko siräianik, Jisas tainori manowon.

10 Jisas ko Matiu nukan owa o jenuk jenuk, karauk takis aiauk oiäin
roat pak, onok aru miäin roat pak peanik, Jisas kon tamareäu roat pak
tane raiäin patan opok pe erek tane o jein. 11 Karauk Parisi roat akas
kiro roat apwareanik, Jisas nukan tamareäu roat totwaroin, “Akan
tamareäwon ro ko owon kiro takis oiäi roat pak onok aru miäi roat
pak erek o jera?”
12 Jisas ko kiro ämän roianik, awarowon, “Roasiret sip wäpik ak
dokta siakup wa poteäi, roasiret sip orip karar epar ak dokta siakup
potaiei. 13 Ak kiro ämän Anut nukas äiewon ak pote onoktapau
itanenai, äpu maiei. ‘Opur amkeanik, is iraiei kiro is woi eräu utou.’
Ak kiro onok wa keserau, ak karauk roat akanun woiakati mianik,
sarwaraiei kiro isan woi ereai. Is roasiret onok eposek miäi urwaraun
kowau wa. Is roasiret onok aru miäi urwaraun koimin.”

Jisas nukas roasiret o utaun ämän awarowon.
(Mak 2:18-22; Luk 5:33-39)

14 Kiro ses opok Jon, an jomareäwon ro nukan tamareäu roat akas
Jisas siakup pemana, keser totorin, “Ik Parisi roat pak karauk omre
opok o utiäum. Nan tamareäum roat owon ak o wa utiäi?”
15 Jisas nukas ätäi awarowon, “Kar ro ko asir awau owaurnuk, kon
jaukut pak raunuk, akan woiaka aru miäi ra? Wa! Karauk roat akas
kiro ro asir owon imäi manona, ko ak pak rawau wa, kiro ses opok, ak
woiaka aru mianik, o utaiei.
16 Kar ros kon omjo kiräiwon, omjo si awau oianik, omjo mustäi
opok wa näke mai. Kiro omjo an kosoriäu ses opok, omjo awau eteinak
sareanik, kon omjo ätäi kiräimara, amarer näwäu saräi.
17 Kar ros wain an awau meme kerau mustäi opok wa äräine miäu.
Ko kesernuk rai, kiro wain an awau sipar kurarianik, meteran meme
kerau kiräianik, wain an omnokou opok kour nai. Kiro meme kerau
nais erek jäkäiai. Wain an awau ko meme kerau awau opok äräine
mota, au eposek rawaiei.”

Jisas nukas asinak meiewon pak sip asik pak jekwatowon.
(Mak 5:21-43; Luk 8:40-56)

18 Jisas ko roasiret kiro ämän maronuk maronuk, kar Juda ro näwäu
kos Jisas siakup pe uou sur weanik, auruwon, “Isan asinak rusapai
meiewon, utianik, na potea, nan ipon ko opok mota, ko ätäi siräiäi.”
19 Keser aurnuk, Jisas ko siräianik, kiro ro tainori potowon. Kon
tamareäu roat nais ak erek potoin.
20 Kar asir ko keir sip orip orip oiäu, kiro sip nukan woisan 12 orip
rawon. Jisas ko manonuk manonuk, ko Jisas mekesup pemara, Jisas
nukan omjo peteu atowon. 21 Kiro asir kon wou uruas ronkatewon, ‘Is
kon omjo karar atoita, is ätäi eposek saräm.’
22 Jisas ko ätäi pirirmara, kiro asir aparwon, kos keser äiewon,
“Asinak, nan won päurar rawai. Na is mesin won epar momon, okon,
na eposek saräm.” Kiro ses opokar kiro asir ätäi eposek sarewon.
23 Keseria, Jisas ko ro näwäu nukan owa potowon. Roasiret ak kar
asinak meienuk, karauk roat ak paraur we rain, karauk roasiret akas
waiauk kure rain apwarwon. 24 Kos awarowon, “Ak roasiret erekapu
kasik nowe! Kiro asinak ko meiäu wa, ko erar nini rau!” Jisas nukas
keser äienuk, roasiret akas ko apari ioin. 25 Roasiret ak erekapu kasik
ute nona, Jisas ko kiro asinakun ou waru uru tonomara, kon ipou oirori

atonuk, kiro asinak ätäi siräiwon. 26 Ko kiro onok keserwon ämän kiro
omsau erekapu manowon.

Jisas nukas ro oirori amiaka utup jekwatowon.
27 Jisas ko kiro mena utomara, apu opok potonuk potonuk, ro
amiawa utup oirories ko tainori pote rai, sakau urweirin. “Devit nukan
Mokoi, na iwenun wonti mutoinam, na iu sareit.”
28 Jisas ko kar owa tononuk, kiro ro ories ko siakup tonosa, kos au
totwatowon, “Awan woiawa is au sarwataun mesin epar moir ra?”
Ories ätäi keser äieirin, “Näwäu, io, na itok, keseitam.”
29 Jisas nukas awan amiawa ateanik, äiewon, “Awan woiaka is mesin
epar moirin, okon, awan amiawa uräiäi!” 30 Jisas nukas keser äienuk,
kiro roat orien amiawa orärewon. Jisas nukas ätäi keser sakau ämän
awatowon, “Au pote, roasiret wa awarau!”
31 Utianik, kiro roat ori au kasik neanik, Jisas nukas jekwatowon kiro
omsau erekapu ämän areirin.

Jisas nukas kar ro ok utup jekur mowon.
32 Jisas kon tamareäu roat pak manaurna, karauk roasiret akas kar
ro ok utup osou aru orip Jisas rawa imäi koin. 33 Keserna, Jisas nukas
kiro osou aru ok utup ro pak raiäwon oi kurewon. Kesernuk, kiro
ro arewon, roasiret ak ronkat sosop oianik, keser äiein, “Ik kiro onok
meter Israel roasiret kamuk opok aparau wa.”
34 Utianik, Parisi roat akas keser arein, “Ko kiro osou aru akan
näwäus ko sakau nurunuk, ko osou aru oi kurwareäu.”

Jisas nukas roasiret akanun wouti mowon.
35 Jisas ko näu mena pak eteinak mena pak erekapu poteanik, ko
akan tururiäi owa roasiret ämän marowon. Anut nukas roasiret
kamwaraun kowai Ämän Eposek sakau marowon. Ko roasiret sip atap
atap orip sarwareäwon. 36 Ko roasiret sosop koi tururna, apwareanik,
wouti mowon, owon, ak kar ros wa sarwareäu, ak akan ronkat atap
atap rain kiro onok ak sipsip kamwaraun roat wäpik senek. 37 Keseria,
Jisas nukas kon tamareäu roat keser awarowon, “Kiro woia o sosop
itok sare rau, kiro woia o ariaun sarau roat sosop wa. 38 Ak kiro woi
atak ro ko aurna, kos karauk sarau roat äsimwaronuk, akas pote kiro
o turur maiei.”

10

Jisas nukas kon ämän oi ariaun roat 12 orip sare marowon.
1 Jisas nukas kon tamareäu roat 12 orip urwaronuk, kouna, osou
aru oi kuräun pak, roasiret sip atap atap orip jekwaraun pak sakau
arowon. 2-4 Okoro Jisas nukan tamareäu roat 12 orip, ak Anut nukan
ämän oi ariain roat* akan enmaka kesek: Saimon kon kar enip Pita,
kon amakun enip Andru, Jems kon amak Jon ori, au Sebedi nukan
mokoit ori. Filip, Bartolomiu, Tomas, Matiu ko takis oiäwon ro, Jems
ko Alfius nukan mokoi, Tadias, kar Saimon ko kar tupsiu enip Serot
pakan, Judas Iskariot kos Jisas kon iwäi jaukut ipiakap marowon.

Jisas nukas Anut nukan ämän oi ariaun roat sarau arowon.
(Mak 6:7-13; Luk 9:1-6)
5 Jisas nukas kiro roat 12 orip äsimwareanik, awarowon, “Ak karauk
omsau pakan roasiret akan omsau pak, ak Samaria akan karauk näu

mena wa potau. 6 Utianik, ak Israel roasiret sipsip senek ämäi räi opok
potowe. 7 Ak potea, keser awaraiei, ‘Anut nukas roasiret kamwaraun
omre siarakap pe rau.’ 8 Ak pote keseraiei, roasiret sip orip jekware
maiei, meiein roasiret ätäi siräiware maiei, roasiret sip repros orip
jekware maiei pak osou aru roasiret opok rai oi kuräiei. Ak kiro
sarau maiei, keser ronkateanik, äiewe, ‘Ik kiro sakau erar oumun,
keseria, ikes karauk roat akas ik aiauk ikaun wa awaram.’ 9 Ak karauk
aiauk akan jo päisau uru joke maiei, wa oi manaiei. 10 Ak apu opok
manauria, kar ros kon jo ra, omjo ra, su ra, kar naruauk ra wa oi
manaiei. Sarau miäu ro kos kiro osap epar oiäu.

11 Utianik, ak kar näu mena ra eteinak mena toneanik rai, ak roasiret
akan onok jekur apwaraiei, owo ro kon onok eposek ra, owo ro kon
onok aru ra, ak kiro roat eposek pak jekur rawaieis, ätäi kiro mena
utware manaiei. 12 Ak kiro roat akan owa tonea rai, ak keser äiäiei,
‘Iken woiok ak pak eposek rau.’ 13 Kiro owan ros ak imwareanik,
eposek kamwaronuk, akan jekur rawaun ämän kiro ro pak rawai.
Utianik, inok ro ko ak kon owa wa imware tononuk, akan jekur rawaun
ämän ko pak wa rawai. 14 Karauk roat akas akan ämän rowau utomoi,
jekur wa kamwarona rai, ak kiro mena utoinai, akan onok aru ätär
maraun akan isorak pakan maimai putarwe. 15 Is ak epar senes
awarom, wasarewaraun ses opok Sodom Gomora roasiret usu äiäknak
owaiei, utianik, kiro menan roasiret ak usu näwäu senes owaiei.” Jisas
nukas nukan ämän oi ariain roat keser awarowon.

Karauk usu atap atap ak opok päi.
(Mak 13:9-13; Luk 21:12-17)

16 Jisas nukas ätäiar keser awarowon, “Ak rowe, is ak sipsip senek
en sei raut rai kamuk opok äsimwaroita, pote rawaiei. Keseria, ak
män senek päurar pote rai apu jekur aparaiei, ak ai manap akan
onok tainorna, ak päurar rawe. 17 Ak karauk roat jekuriar apwarwe.
Karauk roat akas ak sakatwareanik, wasarewaraun ro siakup imware
potaiei. Ak sakatwaromoi, akan tururiäi owa atap atap imware potea,
mänkäsiwaraiei. 18 Ak isan enim pakas sarau mona, apwareanik,
karauk roat akas karapus owa kurwaraun akan kamwareäin roat
näunäu opok imware potaiei. Keserna, kiro ses opok akas ak pak
karauk omsau pakan roat pak, isan ämän awaraiei. 19 Karauk roat
akas ak karapus owa kurwaraun imware potona, ak imineanik, ‘Ik
owose aräu’, ‘Ik owo ämän ätäi awarau’, keser ronkateanik, ak woiaka
aru wa mau. Kiro ses opok, ak Anut nukas ronkat aronuk, ak aräiei.
20 Ak kiro ämän akan oiaksaus akasar wa aräi. Akan momonakan
Osou Näu nukasar ronkat aronuk, ak aräiei.

21 Karauk roat akasar akan aunakat pak amunakat pak, akan
iwäinakat akan ipiakap marona, kiro iwäinakat akas akwarona,
meiäiei. Momonakat akas akan mokoit keseriar kesewarona, ak-
waraiei, keserna, mokoit akas nais ätäi piririanik, akan momonakat
keseriar kesewaraiei. *Maika 7:6*

22 Utianik, ak isan sarau muriäin, okon, roat akas akanun kasiak
peanik, sauk maraiei. Inok ro ko isan sarau wa utai, ko orip orip sakau
me rawai, tawa wasarewaraun ses opok, Anut nukas ko ätäi imäiai.
23 Utianik, ak kiro näu menan roat akas ak opok onok aru marona rai,
ak ätäi kar näu mena imine manaiei. Is ak epar senes awarom ak

Israel akan mena näunäu sarau erekapu patarau wa opok Ro Nukan Mokoi ätäi kowai.
24 Kar skul mokois kon tamuriäwon ro itimorau senek wa, kar sarau
ros kon kameäu ro itimorau senek wa. 25 Keseria, kiro mokoi kon
ronkat kon tamuriäwon ro senek sareanik, kiro epar kon wou näu
saräi. Sarau ro nais keseriar, ko kon kameäwon ro senek sareanik,
kon wou näu sarai. Karauk roat akas is akan kamwareäu ro Bielsebul
nukan enip is opok muraiei, akas ak isan tamareäimin roat opok
enmak aru senes maraiei."

Roasiret ak Anut karar iminewe.
(Luk 12:2-7)

26 Jisas nukas ätäiar awarowon, "Keseria, ak karauk roat wa
iminewarau. Owo osap rusapai oturu ämäi rau, kiro amop päi.
Owo ämän ämäi rau, roat ak kiro äpu maiei. 27 Isan ämän umtutu
awaroram akas pak sanpeu aräiei. Is ak owo ämän akararnak äiäurar
awaromin, akas pak roasiret amiakap siräia, tai raianik, ämän amop
awaraiei. 28 Ak karauk roat akas roat akwariain meiäi, kiro roat
ak wa iminewarau, akas ak akwarianik, akan totomaka aru marau
senek itok wa. Ak Anut karar iminäiei, kos epar akan enmaksau
pak totomaka orip erekapu ep näwäu uru kurwaraun itok. 29 Na
aiauk eteinak wan toia senekus ainak simnak oiroror kau miäum.
Kar ainak nan momonas utom äienuk, kiro ainak omnokou opok wa
utonuk, nai. Anut nukas ai raut eposek kamwareäu, okon, kos ak nais
eposek kamwarai. 30 Kos akan tapiaka urik karar karar kiro erekapu
ninarewon rau. 31 Keseria, ak wa iminäu, Anut nukan amuk opok ak
roat eposek, akas ai raut itimware rai."

Jisas Krais nukan enip jou maun onok.
(Luk 12:8-9)

32 Jisas nukas ätäiar äiewon, "Inok ros ko roasiret amiakap 'Is kon
jauk' äiäi, isas nais isan moni omar oik rau kon amukup kiro ro 'Ko
isan jai' äiäm. 33 Utianik, inok ros ko 'Is kon jauk' roasiret amiakap wa
äienuk rai, isas nais isan Moni omar oik rau kon amukup kiro ro 'Ko
isan jai' wa äiäm."

Is tamuräi rawaun kowau wa, utianik, is weräiäun marai ori koimin.
(Luk 12:51-53, 14:26-27)

34 Jisas nukas ätäi awarowon, "Ak keser wa ronkatewe, ko okoro
omsau opok roasiret tamurai rawaun kou rai wa äiäu. Is ak pak
tamuräi rawaun kowau wa, utianik, ak pak weräiäun is marai oi
koimin. 35 Is mokoit akan woiaka pirwaroita, akan momonakat pak
iwäi muratäiei. Asinakut akan aninakat pak iwäi muratäiei. Asiret
nais akan pusirakat pak iwäi muratäiei. 36 Roasiret ak tupsiu karar
ätäi aka aka iwäi saräiei. *Maika 7:6*
37 Inok mokoi ko kon momok, anakun wous meieanik, ko isanun
wous meiäu wa, ko isan tamareäim ro wa rawai. Inok ro ko kon
mokoi, asinakun wous meieanik, ko isanun wous meiäu wa, ko isan
tamareäim ro wa rawai. 38 Inok ro ko kon am äpäs ämäianik, is
tainoirau wa, kiro ro ko isan tamareäim ro wa. 39 Utianik, inok ro
nukasar kon totok awau rawaun sarau mai, kiro ro kon totok aru mai.
Utianik, inok ro ko isanun ronkatemara, kon enipsau utiäu, kiro ro
kon totok awau orip orip rawai. Ko wa meiäi."

Jisas nukas roasiret osap eposek owaun ämän awarowon.
(Mak 9:41)

40 Kos keser awarowon, “Inok ros ak imwareanik, jekur kamwareäu,
kiro ros is pakur erek imäiriäu. Inok ros is imäiriäu, kiro ro ko Anut
pakur erek imäiäu. Kiro keseraun Anut nukas is äsimoirnuk, koimin.
41 Inok ro ko kar ro Anut nukan ämän roianik, areawon ro äpu mianik,
ko kiro ro imäiäu, tawa omar oik ko osap kiro ämän roianik, areawon
ro owon senek owai. Inok ro ko kar ro tuku ariäu äpu mianik, ko kiro
ro imäiäu, tawa ko osap kiro ro tuku owon senek owai. 42 Inok ros kar
ro enip näwäu wäpik ko isan onok tainoriäu äpu mianik, ko kiro ro an
ore nurai, is ak epar senes awarom, kiro ro Anut nukas wa sumkäinai,
tawa ko epar omar oik osap eposek owai.”

11

An jomareäwon ro Jon nukas kon tamareäu roat Jisas siakup äsimwaronuk, potoin.

1 Jisas nukas kon tamareäu roat 12 orip, sarau maun ämän
awareanik, ko kiro mena utomara, karauk mena kiro mena siakupaiar
pote Anut nukan ämän roasiret marowon.

2 An jomareäwon ro, Jon ko karapus owa raianik, Krais nukas
owosewon ko kiro ämän roianik, kon tamareäu roat Jisas siakup
äsimwaronuk, potoin. 3 Kos ak Jisas keser totoraun awarowon, “Ik
äpu kar ro näwäu kowai äiein. Na kiro ro ra, ara, ik kar ro tawa
kowai kumäu ra?”

4 Jisas nukas kiro roat ätäi awarowon, “Ak owo ämän roumoi, akan
amiakas owo onok apari kiro erekapu, ätäi pote Jon aurwe. 5 Amiak
utup roat ak ätäi amiak uräräumoi, ätäi om apari. Isiaka tipinewon
roat ak ätäi apu arirai. Roat sip repros orip ak ätäi eposek sarei. Raiaka
utup roat ak ätäi ämän jekur roi. Meiein roat ak ätäi awau siräiein.
Saruku roat ak Anut nukan Ämän Eposek roi. 6 Inok ro ko isanun wou
epar mianik, ko sakau tai rawai, kiro ro kon wou näu saräi.” *Aisaia*
35:5, 61:1

7 Jon nukan tamareäu roat ak ute manona, Jisas nukas Jon nukan
ämän roasiret turur rain opok awarowon. Ko keser totwarowon, “Ak
ro wäpik mena om puru opok Jon siakup owo aparaun potoin? Ak kar
pakpak uriris atonuk aparau potoin ra? 8 Ak owo pote aparin? Ak kar
ro omjo eposek mer amke rawon pote aparin ra? Kesek roat ak omjo
eposek eposek orip mer amkeanik, ak kamwareäin roat näunäu akan
mena eposek opok raiäi. 9 Utianik, ak owo aparau potoin, is airoie. Ak
kar Anut nukan ämän roianik, areawon ro aparaun potoin ra? Kiro
epar senes. Is epar awarom, ko Anut nukan ämän roianik, areäu ro.
Kos karauk Anut nukan ämän roianik, areäi roat itimware rau. 10 Anut
nukan ämänis Jon mesin keser äiewon, ‘Anut nukas äiewon, “Rowe,
isan ämän oi aräun ro äsimorta, amke koi, nan apu tuku sare musai.”
’ *Malakai 3:1, Aisaia 40:3*

11 Is ak epar senes awarom, Jon nukas okoro omnokou pakan roasiret
erekapu itimware rau. Utianik, inok ro ko Anut nukan amuk opok enip
jou wäpik, kos äiäu, ‘Anut isan kamoireäu ro näwäu, is kon inkaruru
raim’ kiro ros Jon itimori rau. 12 An jomareäwon ro, Jon nukan ämän
areawon ses rurisapai koi utou, karauk roat sakau orip akas Anut akan

Näwäu senek ak kamwaraun sakau ataurin. Keseria, ak Anut nukan kamwaraun onok eposek aru murin. 13 Jon päu wa opok, meter Anut nukan ämän roianik, areain roat pak Moses nukan sintore ämän pak akas Anut ik kamoikaun kowai rai ämän miäi. 14 Kiro roat akas keser äiein, ‘Elaija ätäi kowai.’ Ak kiro roat akan ämän roianik, akan woiaka epar moin rai, ak äpu Jon kosar ko Elaija, kowai äiein. 15 Roasiret raiaka orik ak kiro ämän rowe!

16 Utianik, is rusapaian roasiret ak owo senek awaram? Ak mokoit eteinanak akas om sorik opok tane raumana, karauk mokoit pak sipiräiäun keser urwareäi.

17 ‘Ik asir oiäin parau urumun, utianik, ak karäu wa.’ ‘Ik op meieäin sir wemun, utianik, ak waiäu wa.’ 18 Jon ko pemara, karauk omre opok ko o pak wain an pak wa jeäwon. Kesernuk, roasiret akas keser äiein, ‘Kiro ro ko osou aru ko opok rau.’ 19 Utianik, Ro Nukan Mokoi kowon, ko o pak wain an pak jenuk, roasiret akas keser äiein, ‘Kiro ro aparwe! Ko o pak wain an sosop jeäu. Ko takis oiäi roat pak onok aru miäin roat pak akan jaunaka!’ Ak keser äiein. Utianik, Anut nukan ronkat eposek ak tawa aparia, äpu maiei kon onok eposek senes.”

Wopurut karauk menan roasiret Jisas nukanun woiaka epar mau wa. (Luk 10:13-15)

20 Karauk mena kiro pakan roasiret, ak Jisas nukas kon kurur atap atap ätär marowon. Ak kiro aparianik, akan onok aru utomoi, ak woiaka pirirau wa. Keserna, Jisas nukas kiro menan roasiret kewarowon. 21 Ko äieu, “Korasin roasiret, is ak apware woiti mou. Betsaidar roasiret, ak nais apware woiti mou. Is kiro kurur näwäu atap atap Taia menan roasiret pak Saidon menan roasiret pak ak kiro kurur ätär maromin senek maro, kiro Airen roasiret ak woiaka aru monuk, kurte omjo sirop takeanik, aitap opok tane rawoi. Kiro onok keserin kiro akan onok aru pakan ätäi woiaka piririn! 22 Is ak epar senes awarom, tawa Anut nukas ätäi koi roasiret wasarewaraun ses opok Taia pak Saidon roasiret pak ak usu äiäknak owaiei, utianik, rusapaian roasiret ak usu näwäu senes owaiei! 23 Ak Kapaneam roasiret, ak akasar omar oik tonaiei ra? Epar senes, ak wa tonaiei. Anut nukas ak up uru ep näwäu opok känkurwarai. Okoro kurur ak ätär marom senek Sodom menan roasiret ak nais kesek kurur ätär maromin maro, ak rurisapai rawoi! 24 Keserianik, is ak awarom, ak äpu maiei, Anut nuka ätäi koi roasir wasarewaraun ses opok Sodom usu äiäknak owaiei, utianik, rusapaian roasiret usu näwäu senes owaiei.”

Jisas nukas roasiret ko rawa koi sumaun ämän awarowon. (Luk 10:21-22)

25 Kiro ses opok Jisas nukas äiewon, “Moni, na karar omar pak omnokou pak akan Näwäu, is nan enmat jou mom, owon, na nan onok eposek äpu miäin roasiret pak skul manoin roasiret akan amiakap ämäi maromon. Utianik, na kiro onok eposek äpu wa roasiret erekapu ätär maromon. 26 Moni kiro onok epar nakasar nan ronkatis kesermon.

27 Isan Monias osap erekapu isan ipi opok mowon. Kar ros kon Mokoi äpu wa miäu, momok nuka karar äpu. Kar ros kiro mokoin momok äpu mau senek wa, kon mokois karar momok äpu. Kiro

mokois roasiret kosar sare mareanik, kon momok ätär maronuk, ak nais ko äpu maiei.
28 Roasiret, ak sarau sakau momoi, usu näwäu orip orip ämäi ariai,
rusapai ak erekapu is siarap kouna, sume rawaiei. 29 Ak okoro ämän
isas ak tamaromin oianik, tainoraiei. Owon, is kasi wa peäu, is roasiret
eposek sarwareäim. Keserita, akan woiaka päurar rawai. 30 Ak isan
ämän tainornai, kiro usu näwäu wa, ak tainoraun itok." *Jeremaia 6:16*

12

Parisi roat akas akan sumaun omre opok Jisas totorin.

1 Kar Juda akan sumiäi omre opok, Jisas kon tamareäu roat pak ak
wit woi kamukas potoin. Kon tamareäu roat ak sou akwaronuk, kiro
woian wit nemauk oianik, jein. 2 Karauk Parisi roat akas kiro onok
keserin aparianik, akas Jisas aurin, "Apar! Nan tamareäum roat akas
iken sumaun omre opok kiro onok aru keseri. Ak iken sintore ämän
espäiäi."
3 Jisas nukas ätäi awarowon, "Devit kon roat pak sou akwaronuk,
owosein? Ak kiro ämän ninarein ra? 4 Devit kon roat pak sou
akwaronuk, Anut nukan tup owa toneanik, bret kiro Anut nurin
oianik, jein. Ak sintore ämän tainorau wa, kiro bret sepuk roat akas
wa jeäi, Anut kamuk raiäin roat karar kiro jaun itok. 5 Ak Moses nukan
sintore ämän buk ninarai ra, sumaun omre opok Anut kamuk raiäin
roat akas Anut osap nuriäi ou näwäu opok sarau miäi. Kiro roat ak
sumaun omre opok sintore ämän jekur wa tainoriäi, utianik, ak Anut
nukan amuk opok ämän wäpik. 6 Is ak epar senes awarom, kar ro
okoro rau kos Anut nukan osap nuriäi ou itimori rau. 7 Anut nukan
ämänis keser äieu,

'Ak opur amkeanik, is iraiei, kiro is woi ererau utou. Ak kiro onok wa
keserau. Karauk roat akanun woiakati mianik, sarwaraiei, kiro
epar is woi ereräi.' *Hosea 6:6*

Ak kiro ämän onoktapau äpu momana, ak karauk roat onok aru wa
miäi akan enmakap keser sätwaromoi, ak onok aru moin rai wa
awarau. 8 Ro Nukan Mokoi ko karar sumaun omre kameäu."

Jisas nukas kar ro ipou aru orip jekur mowon.
(Mak 3:1-6; Luk 6:6-11)

9 Jisas kiro mena utomoi, ko Juda akan tururiäi owa tonowon. 10 Kiro
owa kar ro ko ipou aru orip rawon. Karauk roat akas Jisas kar onok
aru monuk, aparaun rai, ko totorin, "Iken sintore ämän tainorianik, ik
iken sumaun omre opok roat sip orip jekuraun itok ra, wa?"
11 Jisas nukas ätäi keser awarowon, "Kar ron sipsip sumaun omre
opok up uru nai, ak owosäiei? Ak kiro sipsip up uruan imäi oi maiei
ra? 12 Ro ko totok orip, ko sipsip itimori rau, okon, iken sintore ämänis
io aikowon ik karauk roat sumaun omre opok sarwaram."
13 Kos kiro ro ipou aru orip auruwon, "Nan ipon kur." Keser aurnuk,
kiro ros kon ipou kurenuk, kar ipou näu rau senek, kon ipou eposek
sarewon. 14 Kesernuk, Parisi roat ak ute maneanik Jisas wäun ämän
atoin.

Anut nukas Jisas kon sarau muraun sare mowon.

15 Jisas ko nuka wäun ämän roianik, ko kiro mena ute manowon.
Roasiret sosop ko tainori potona, kos sip roasiret erekapu jekwarowon.

16 Jisas nukas kiro roasiret sakau ämän awarowon, “Ak is mesin karauk
roasiret wa awaraiei.” 17 Ko kiro ämän keser awarowon, kiro Anut
nukan ämän roianik, areawon ro Aisaia nukas ämän jer wewon kiro
ämän rusa epar peu. 18 Anut nukas äiewon, ‘Okoro isan sarau ro, ko
isakasar sare momin, konun isan woias meiewon, konun isan woi näu
sarewon. Isan Osou Näu ko opok äsimorta, kos ätäi koi karauk omsau
pakan roasiret wasarewaram ämän erekapu awarai. 19 Ko wa kewarai,
ko apu opok ämän näwäu wa are ariäi. 20 Kos karauk roat sakau wäpik
rai sarwarai, karauk roat akas akan jaunakat sakau wäpik sarwareäi
kos sarwarai. Kon sarau kiro mowos tawa kon wasarewaraun onok
eposekus karauk onok eposek erekapu itimorai. 21 Omsau erekapu
roasiret konun akan woiaka epar mianik, ko kame rawaiei.’ *Aisaia
42:1-4*

*Karauk roat akas Jisas ko Bielsebul (kon kar enip Satan) nukan jauk
äiein.*
(Mak 3:20-30; Luk 11:14-23; 12:10)
22 Kiro ses opok, karauk roat akas kar ro osou aru nukas amuk utup
sareanik, ok utupre mowon Jisas siakup imäi koin. Jisas nukas kiro
osou aru kiro ro opokan oi kurenuk, kiro ro aremara, ko ätäi amuk
amarewon. 23 Jisas nukas kiro onok keserwon roasiret akas aparianik,
karkairmana, ak äiein, “Kiro Devit nukan Mokoi ra, ko wa ra?”
24 Parisi roat ak kiro ämän roianik, akas roasiret keser awaroin, “Ko
Bielsebul, eitek aru akan kamwareäu ro näwäu, nukas sakau nurunuk,
ko osou aru oi kureäu,” keser äiein.
25 Jisas ko akan ronkat äpu momara, keser äiewon, “Kar omsau
pakan roasiret ak aka aka weräianik, aka aka inäimoi, ak om rumuk
wa rawaiei. Kar menan roasiret ak nais aka aka weräianik, aka aka
inäimoi, ak aru maiei. Kar tupsiu nais keseriar keseraiei. 26 Utianik,
kiro osou aru ak Satan nukan mena rai akan jaunakat pak aka aka
weräianik, aka aka inäimoi, ak owose rawaiei. 27 Akas is mesin keser
arein, ‘Ko Bielsebul nukas sakau nurunuk, ko osou aru oi kureäwon.’
Kiro onok keseriäim maro, inokos akan tamareäi roat sakau aronuk,
akas osou aru oi kureäi? Akan tamareäi roat akas akan ämän kiro itok
wa äiäiei! 28 Utianik, is Bielsebul nukas sakau wa iriäu, Anut nukan
Osou Näu nukas is sakau ironuk, is osou aru oi kureäimin. Keseria,
ak kiro äpu maiei Anut nukan kamwaraun ses ak siarakap rusapai koi
rau.
29 Kar ros kar sakau ron owa kiräi tonea, amke ko kiro ou atak ro
ipou isou muris sisikäi mianik, kon owan osap erekapu owai.
30 Inok roasir isan jai wa, ko isan iwäi jai. Inok roasir is sareirianik,
karauk roat is siarap imware kowau wa, ko roasiret emwaronuk, ak
mane kureäi.
31 Keseria, is ak epar senes awarom, inok ro ko onok aru miäu pak
ämän aru areäu, Anut nukas kiro onok aru jäkäi mai, utianik, inok
ro ko Anut nukan Osou Näu jeje ämän aurai, Anut nukas kiro ron
onok aru wa jäkäi murai. 32 Inok roasir ko Ro Nukan Mokoi enip opok
ämän aru monuk, Anut nukas kiro kon onok aru jäkäi murai, utianik,
ko Anut nukan Osou Näu opok ämän aru äiäu, Anut nukas kiro ämän
rusapai wa jäkäi murai, tawa nais wa jäkäi murai. Kiro ron onok aru
mowon ko ämän orip, ko keseriar orip orip rawai.”

Am aru kon nemauk aru, am näu kon nemauk näu.
(Luk 6:43-45)

33 Jisas nukas ätäi awarowon, “Am eposek apariäi, kiro kon nemauk
nais eposek. Am aru kiro kon nemauk nais aru. Roat ak am kon
nemauk aparianik, ak äpu maiei kiro am näu ra aru ra. 34 Ak roat aru,
män raut senek. Akan woiaka uru onok aru ok pe rau? Owoseanik,
akan oiaksaus ämän eposek areäi? 35 Ro eposek ko kon ronkat eposek
orip ko ämän eposek kon wou uruas penuk, areäu. Ro aru ko kon
ronkat aru orip ko ämän aru miäu. Owo ronkat kon wou uru rau, kiro
kon oksau pakas ämän miäu. 36 Anut nuka ätäi koi okoro omnokou
pakan roasiret wasarewaraun ses opok, ak owo ämän sepuk sepuk
ariain, Anut amukup owose ariain ak keseriar aräiei. 37 Akan owo
ämän areain, kiro ämänisar ätäi aka wasarewarai. Ak ämän eposek
areain Anut keseriar wasarewareanik, ak roasiret eposek äiäi. Ak
ämän aru areain keseriar wasarewareanik, ak roasiret onok aru miäin
äiäi.”

Karauk roat akas Jisas kurur atap atap monuk, aparaun rai aurin.
(Mak 8:11-12; Luk 11:29-32)

38 Kiro ses opok karauk sintore ämän tamareäi roat pak karauk Parisi
roat pak akas Jisas aurin. “Tamareäumon ro, rusa, nan kar kurur ätär
mukota, ik aparam.”

39 Jisas nukas ätäi awarowon, “Ak rusapaian roasiret, ak onok aru
miäin. Ak Anut nukan ämän wa tainoriäi. Akas is kar kurur moita,
aparaun rai totoiroi ra? Wa senes wa! Is Anut nukan ämän roianik,
areäwon ro Jona nukan kurur karar kiro epar ätär maroita, ak kiro
epar aparaiei. 40 Jona ko omre 3 orip pak pututu 3 orip ko was näwäu
nukan wou uru rawon senek, Ro Nukan Mokoi nais keseriar, omre
3 orip pak pututu 3 orip ko up uru rawai. 41 Tawa, Anut nuka ätäi
koi okoro omnokou pakan roasiret wasarewaraun ses opok Niniwa
roasiret meiein ätäi siräianik, Anut nukan amuk opok rusapaian
roasiret pak erek tai raianik, auraiei, ‘Rusapaian roasiret ak onok
aru miäi’. Owon, Niniwa roasiret ak Jona nukas Anut nukan ämän
marowon, akan onok aru utomoi, ätäi woiaka piririanik, Anut mesin
akan woiaka epar moin. Is ak epar senes awarom, rusa okoro opok kar
ro rau ko näwäu, kos Jona itimori rau. Ak kiro ro näwäu nukan ämän
rowau utoi. 42 Tawa Anut nuka ätäi koi okoro omnokou pakan roasiret
wasarewaraun ses opok, Siba omsau kamwareäwon asir ko meiewon
ätäi siräianik, ko Anut nukan amukup tai raianik, aurai, ‘Rusapaian
roasiret ak onok aru miäi’. Owon, kiro asik ko apu opok om rumuk
koumoi, kamwareäwon ro Solomon nukan ämän rowau kowon. Is ak
epar senes awarom, okoro opok kar ro rau, ko näwäu, kos Solomon
itimori rau. Ak kiro ro näwäu nukan ämän rawau utoi!”

Osou aru ätäi kon owa kowon.
(Luk 11:24-26)

43-44 Jisas nukas ätäi äiewon, “Osou aru ro opiakapan oi kurena, ko
potea, ro wäpik mena sume rawaun omoi itanäi. Ko pote sumaun
omoi warnuk, kiro osou aru ko ätäi ronkateanik, äiewon, ‘Is ätäi isan
mustäi owa potam.’ Keseria, ko ätäi pote kiro ou om kasar jekur moin,
erar rawon aparwon. 45 Aparianik, ko pote karauk osou aru 7 orip
akan onok aru senes orip imwareanik, ätäi kiro owa erek rawaun koin.
Keseria, kiro osou aru rautes kiro ro opok onok aru senes mona, kiro
ko kon meter aru rawon senek wa, ko rusa aru senes rau. Kiro onok
keseriar rusapaian roasiret opok päi.”

Jisas nukan anak amakut pak Jisas auraun koin.
(Mak 3:31-35; Luk 8:19-21)

46 Jisas ko roasiret pak owa arenuk arenuk, kon anak amakut pak
koin. Ak kasik koi tai raianik, keser arein, “Ik Jisas pak aräun koum.”
47 [Keseria, kar ros apwareanik, kos tone Jisas keser auruwon, “Nan
anin amunat pak na apaisaun ak koi kasik tai rai, ak na pak aräun
rai.”]
48 Jisas nukas ätäi kiro ro auruwon, “Isan ani inok? Isan amaiat
inokot?” 49 Keseria, Jisas nukas kon tamareäu roat ipous ätär
mareanik, awarowon, “Apwarwe, roasiret okoro opok rai, kiro isan ani
amaiat! 50 Inok roasir ko isan Moni omar oik rau kon ronkat tainoriäu,
kiro roasir epar ko isan ani, isan äpi, isan amai.”

13

Ro o uku wewon totok ämän.

1 Jisas ko ninowon ou utomara, pote Galili An Unik kasakup tane
raumoi, roasiret Anut nukan ämän maraun keserwon. 2 Roasiret sosop
sosop senes koi ko siakup turur surwate rauna, ko kar ous oik tone
tane raunuk, roasiret ak an kasakup tai rain. 3 Ko totok* ämänisar
onok sosop awariäwon. Ko keser awarowon, “Kar omre opok kar ro
o uku kuräun kon woia potowon. 4 Ko kiro o uku woia kuräun oi
potonuk potonuk, karauk o uku apu opok nekure rawon. Kesernuk, ai
rautes pe oi jein. 5 Karauk o uku ai marmar opok nekurein. Omnokou
eposek sosop wa, okon, kiro o uku kurte tu peanik, käwäu orip sarein.
6 Utianik, san sakau peanik, kiro o uku tu pein erekapu rurnein.
Akan kinip om wou uru rapor nau wa, okon, erekapu kusakusaianik,
uräi kurein. 7 Karauk o uku amurik katuau sop uru neanik, tu
pein. Katuaus oi jenuk, jekur tone murau senek wa. 8 Utianik,
karauk o uku omnokou eposek opok noin, kiro o uku tu peanik, nau
murkurein. Karauk nemauk sosop senes murkurein, karauk nemauk
sosop murkurein, karauk nemauk karar karar murkurein.”
9 Jisas nukas kiro totok ämän aware kureanik, ko keser äiewon,
“Roasiret ak raiaka orip raroi, ak kiro totok ämän roianik, onoktapau
äpu maiei!”

Owon Jisas nukas roasiret totok ämän pakas awareäu.
(Mak 4:10-12; Luk 8:9-10)

10 Jisas nukan tamareäu roat ak ko siakup keresir koianik, totorin.
“Owon na totok ämänis roasiret ämän awareäum?”
11 Jisas nukas ätäi keser awarowon, “Anut nukas roasiret kamwa-
raun onok meter ämäi rawon. Rusapai ak isan tamareäim roat,
okon, kiro onoktapau ätär marom. Utianik, karauk roasiret ko kiro
onoktapau ätär marau wa. 12 Kar ro ko karauk ronkat eposek orip,
kiro ro Anut nukas karauk ronkat eposek nais nurai. Kesernuk, ko
ronkat eposek senes owai. Utianik, inok ro ko ronkat eposek wäpik,
Anut nukas kon ronkat eteinak ate rau kiro erekapu ätäi senri owai.
13 Is totok ämänis karauk roasiret awareäim, is kiro keserita, ak owo
osap akan amiakas apariai, sinuk, ak jekur wa apariai, ak owo ämän
akan raiakas roiäi, sinuk, ak jekur wa roianik, onoktapau äpu maiei.
14 Keseria, Anut nukan ämän roianik, areawon ro Aisaia ko kiro roat
akanun areawon, rusapai epar peu. Anut keser äiäu,

‘Ak ämän akan raiakas roiäi, sinuk, ak jekur wa roianik, onoktapau
äpu miäi, ak osap amiakas apariäi, sinuk, ak jekur wa apariäi.
15 Kiro roasiret ak wa ronkateäi, kiro akan raiaka itur we mianik,
amsinemoi raiäin, Ak kiro onok wa keseraiei, akan amiakas owo
onok aparaiei, akan raiakas owo ämän rowaiei, akan ronkat
eposek penuk, ak kiro onoktapau äpu maiei, ak akan onok aru
utomoi, ätäi woiaka pirirna, is akan onok aru jäkäi maram.’
Anut nukas keser äieu. *Aisaia 6:9-10*
16 Rusapai, ak isan ämän tamareäimin roat ak akan woiaka näu
saräiei! Akan amiakas osap aparaiei, akan raiakas ämän roiäi. 17 Is ak
epar senes awarom, meter Anut nukan ämän roianik, areain roat pak
karauk roat Anut nukan amuk opok eposek raiäi pak, ak kiro osap ak
rusapai apari senek aparaun rai keserin, ak aparau wa. Ämän rusapai
ak roi senek meteran roat ak rowam rai keserin, ak rowau wa.”

Jisas nukas ro o uku kurewon totok ämän onoktapau kon tamareäu roat awarowon.
(Mak 4:13-20; Luk 8:11-15)

18 Keserianik, Jisas nukas kon ämän tamareäu roat keser awarowon,
“Ak kar ros woia o uku kurewon, kiro totok ämän kon onoktapau kesek
ak rowe. 19 Roat sosop ak Anut nukas kon roasiret kamwaraun ämän
awaronuk, roiäi, kon onoktapau ak jekur äpu wa, kiro roasiret ak o
uku apu opok noin senek. Keserna, Satan ko kurte ak opok peanik,
Anut nukas kon ämän akan woiaka uru mowon kurte oikureäu.
20 Karauk o uku ai marmar opok neanik, tu pein, kiro kon onok kesek,
karauk roasiret ak Anut nukan ämän roianik, oumoi, kurte nepipiriäi.
21 Utianik, kiro ämän eposek akan woiaka uru orip orip wa raiäu.
Keseria, kiro ämän eposek mesin karauk onokun akan woiaka aru
monuk, kiro Anut nukan ämän erekapu utiäi. 22 Karauk roasiret ak
o uku amurik katuau sop uru tu pein, kiro kon onok kesek, karauk
roasiret ak Anut nukan ämän roiäi, utianik, ak okoro omnokou pakan
onok ronkateanik, osap sosopun akan woiakas meieanik, Anut nukan
ämän utiäi. Kiro ämän eposek ak oin kiro amurik katuaus o uku oi jeäu
senek jekur wa muriäu. 23 Karauk o uku kiro omnokou näu eposek
opok neanik, tu pein, kiro kon onok kesek, karauk roasiret ak ämän
roianik, akan woiaka uru moin. Ak kiro Anut nukan ämän onoktapau
jekur äpu moin, kiro ämän eposek oin o sosop muriäu senek, karauk
nemauk sosop senes 100 orip muriäu, karauk nemauk sosop 60 orip
muriäu, karauk nemauk karar karar 30 orip muriäu.”

Amurik aru nukan totok ämän.

24 Jisas nukas kar totok ämän kon ämän tamareäu roat keser
awarowon, “Anut nukan roasiret kamwaraun onok kesek, kar ros
wit uku eposek kon woia wewon. 25 Kesernuk, kar umtutu roasiret
erekapu ninona, kiro ron iwäi jaukus peanik, kon wit uku wewon woia
amurik uku aru kureanik, ko ute manowon, 26 Rai rai, kiro wit uku
tu peanik, amurik aru pak erek tu penuk, aparin. 27 Kiro woi kameäi
sarau roat akas woi atak ro siakup poteanik, keser aurin, ‘Näwäu, iken
ronkat na o uku eposek nan woia wemon rai äiemun. Kiro amurik
aru nan woia owose pe rau?’ 28 Kos ätäi keser awarowon, ‘Kiro iken
iwäi jaunok karas kiro keserwon.’ Kon sarau roat akas ätäi woi atak
ro keser aurin, ‘Nan ronkat ik pote kiro amurik aru ure kuräm ra?’

29 Kiro ros keser awarowon, ‘Wa, ak amurik aru urearir wit pak uräiei,
okon, kiro wa keserau. 30 Ak amurik utona, wit pak erekur rawaurair.
Tawa wit näu owaun ses opok ak amke amurik aru oia, sisikäi mianik,
makaiei, wit näu karar oianik, isan o miäim owa pote muraiei!’ ”

Jisas nukas kar totok ämän marmar uku opok mowon.
(Mak 4:30-32; Luk 13:18-19)

31 Jisas nukas kon tamareäu roat kar totok ämän keser awarowon,
“Anut nukas roasiret kamwareäu onok kesek. Kar ros kar am enip
marmar uku eteinak senes oianik, kon woia wewon. 32 Kiro marmar
uku ko eteinak senes, karauk o uku senek wa, utianik, kiro marmar
uku tu peanik, karauk woian o uku erekapu itimwareäu, kiro am
näwäu senes saräi. Kiro am mu näwäu sarenuk, ai raut ak koi kiro
am iporu opok tou mokuräiei.”

Jisas nukas kar totok ämän bret amkeäin marasin kon enip jis opok marowon.
(Luk 13:20-21)

33 Jisas nukas kon tamareäu roat kar totok ämän keser awarowon.
“Anut nukas roasiret kamwareäu onok kiro kar marasin enip jis senek.
Kar asires kiro jis eteinak oianik, plaua kap 40 orip ore oumara,
tururmoi, etwairnuk, kiro plaua noroianik, mup näwäu sareäu.”

Jisas nukas roasiret ämän awaraun ko totok ämän pakas karar awareäu.
(Mak 4:33-34)

34 Kiro ämän sosop Jisas nukas roasiret totok ämän pakas awareäu,
ko kar ämän amop äiäu wa, ko totok ämän pakas karar awareäu. 35 Ko
kiro totok ämän areäu kiro Anut nukan ämän roianik, areawon ro
nukas ämän roasiret awariäwon, kiro ämän rusapai epar peu. Kos
keser jer wewon, ‘Is totok ämän pakas roasiret ämän awareäim. Ämän
omnokou ate mowon ses opok pote rusapai ämäi rawon is ak awarom.’
Buk Song 78:2

Jisas nukas amurik aru nukan totok ämän onoktapau kon tamareäu roat awarowon.

36 Jisas ko roat sosop utwareanik, ko owa tonowon, kon tamareäu
roat akas peanik, keser aurin, “Na ik kiro amurik uku aru woia tu
pewon nukan totok ämän onoktapau aikam.”

37 Jisas nukas ätäi keser awarowon, “Ro o uku eposek weäwon, kiro
Ro Nukan Mokoi. 38 Woi kiro okoro omnokou, o uku eposek kiro Anut
nukas kamwareäu roasiret, amurik aru kiro ak Satan nukan roasiret.
39 Amurik uku aru woia kurewon ro, kiro iken iwäinok, Satan. Woian o
uku owaun ses iken Anut nuka ätäi koi roasiret wasarewarai, o owaun
roat kiro Anut nukan sarau eitek. 40 Keseria, amurik aru sisikäianik,
ep opok makaiei, tawa Anut nukas wasarewaraun ses opok, okoro
omnokou opok keseriar keseraiei. 41 Ro Nukan Mokoi nukas kon
sarau eitek äsimwaronuk, koia, akas Anut nukan roasiret kamuk opok
karauk roasiret onok aru maun äiein pak, karauk roat erek onok aru
miäi pak erekapu oikurwarai. *Sefanaia 1:3*

42 Kiro roasiret ak ep näwäu jerera, uru känkurwaraiei, ak ep uru ne
waianik, akan aiakpanak kartitir rawaiei. 43 Kiro ses opok, Anut akan
momonaka nukas roasiret kamwaraun onok amop penuk, roasiret
woiaka epar moin ak san nukan arou senekus merek kurwarai.

Roasiret ak raiaka orip, kiro ämän roianik, onoktapau äpu maiei.”
Daniel 12:3

Jisas nukas kar totok ämän keser äiewon, kar ros bokis aiauk orip omnokou uruan owon.

44 Jisas nukas keser äiewon, “Omnokoukan roasiret ak Anut nukan
roasiret saräun kiro kesek, kar ros kon aiauk sosop bokis uru mianik,
kon woia ämäi mowon. Kiro ro nuka meienuk, kar ros kiro bokis aiauk
orip aparianik, kos pak ätäi ämäi mowon. Ko nepipirmara, kon osap
erekapu karauk roat aronuk, kau mona, kos pak kiro aiauk oianik,
pote kiro woi kau mowon. Kesermara, kiro aiauk bokis uru rawon,
kon sarewon.”

Kar ro ko karoroi sosop kau miäwon totok ämän.

45 Jisas nukas ätäi äiewon, “Anut nukas roasiret kamwareäu onok
kar kiro kesek. Kar ro ko karoroi eposek eposek aiauk näwäus kau
maun itane ari rawon. 46 Ko kar karoroi eposek senes aparianik, ko
ätäi pote kon osap erekapu karauk roat aronuk, kau mona, kos pak
kiro aiauk oumara, pote kiro karoroi eposek kau mowon. Keseria,
kiro karoroi kon senes sarewon.”

Was oiäin jo nukan totok ämän.

47 Jisas nukas ätäiar äiewon, “Anut nukas roasiret kamwareäu kon
onok kar kiro kesek. Karauk was oiäin roat akas was owaun jo an unik
näwäu opok kureanik, was sosop aru pak näu pak sepuk oin.
48 Was sosopus jo ok penuk, ak kiro jo was orip ate reurna, kasakup
kounuk, ak taneanik, was wasarewaroin. Was eposek akan maro opok
mokurein, was aru oi käkänkurein. 49-50 Kiro totok ämän kon onok
kesek, Anut nukas ätäi koi roasiret wasarewaraun ses opok, kon sarau
eitek akas Satan nukan roasiret ak Anut nukan roasiret pak erek turur
rain pakan wasare imwareanik, ep näwäu orip orip jere raiäu opok
pote ep unik uru kurewarna, ak akan aiakpanak kartitirianik, wai
rawaiei.”

Meteran ämän pak rusapaian ämän awau pak.

51 Jisas nukas kon tamareäu roat totwarowon, “Ak kiro ämän
onoktapau ak äpu ra?” Akas ätäi ko aurin, “Io, ik äpu.”
52 Jisas nukas keser awarowon, “Kiro ämän kon onoktapau kesek.
Sintore ämän tamareäu ro ko Anut nukan kamwaraun onok äpu
momara, ko isan tamareäim ro saräun, ko toneanik, kiro owan osap
meteran pak awau pak oi koiäu.”

Nasaret menan roasiret akas Jisas sumkäinein.
(Mak 6:1-6; Luk 4:16-30)

53 Jisas ko kiro totok ämän awareanik, kiro mena ute manowon.
54 Keseria, ko nukan mus mena ätäi potowon. Ko roasiret akan
tururiäi owa tone Anut nukan ämän marowon. Roasiret akas kon
ämän roianik, karkairin. Keseria, akas keser äiein, “Kiro ro ronkat
eposek pak karauk onok erapakan owon? 55 Ko kurur atap atap maun
sakau erapakan owon? Ko ou miäwon ro nukan mokoi wa ra? Maria
kiro kon anak ra? Jems, Josep, Saimon, Judas kiro kon awakut ra?
56 Kon äpiaukut okoro opok rai ra? Ko kiro onok erapakan owon?”
57 Ak keser areanik, Jisas sumkäinein. Keserna, Jisas nukas keser
awarowon, “Karauk mena Anut nukan ämän roianik, areawon ro, ko

enip jou orip, roasiret akas akan woiakas konun epar miäi, utianik, nukan mena enip jou wäpik, okon, kon roasiret pak kon tupsiu pak akas ko sumkäinein." 58 Kiro pakan roasiret akan woiaka epar mau wa, okon, ko kiro mena karauk kurur sosop ätär marau wa.

14

An jomareäwon ro, Jon ko meiewon.

1-12 Kiro ses opok, Herot ko Galili provins kameäwon ro näwäu king. Meter Herot nukas kon amak Filip nukan wau Herodias senri owon. Kesernuk, an jomareäwon ro, Jon nukas Herot keser auruwon, "Na nan amunan asir Herodias oumon. Kiro na sintore ämän espäumon!" Jon nukas keser aurnuk, Herot ko Jon wäun ronkatewon, utianik, ko Juda roasiret akas Jon Anut nukan ämän roianik, areawon ro äiäin. Keseria, Herot ko ak rauna, apwareanik, iminewarowon. Iminemara, ko karauk roat awaronuk, poteanik, Jon sakateanik, ipou muris sisikäimana, karapus owa kurein.

Herot nukan anakus an jowon omre tararmana, roasiret sosop tururmoi, kiro omre jou me rain. Kiro omre opok, Herodias nukan asinak ko roasiret amiakap pe kare rawon. Kesernuk, Herot ko kiro asinak makun aparianik, kon wou näu sarewon. Ko kiro asinak makun pak paip mia, kos keser auruwon, "Is epar senes aisom, na owo osap owaun is airota, isas na erekapu isam."

Kiro asinakus kon anak totormara, ko anakun ronkat oianik, ätäi koi Herot keser auruwon, "Na an jomareäwon ro, Jon nukan pou patirnam, kon tapau wou kar maro opok mia, oi koi iram."

Kiro asinak nukas Herot keser aurnuk, ko roianik, ko wou usu sarewon. Utianik, roasiret ko pak tane o je rain akan amiakap kiro asinak pak paip momara, epar äiewon ämän ronkatemara, ko utau senek wa. Keseria, ko kiro asinakun ämän tainoria, kon sarau ro auruwon, "Na pote, Jon nukan pou patir." Kon sarau ro kar keser aurnuk, ko pote Jon karapus owa rawon pakan pou patirwon. Jon nukan tapau wou kar maro opok mianik, oi koumoi, kiro asinak nurunuk, kos pak oi pote kon anak nuruwon. Jon kon tamareäwon roat akas kon enipsau karar oianik, pote up kurein.

Rai rai, Herot nukas Jisas nukan sarau mowon ämän roumara, kos kon sarau roat keser awarowon, "Kiro an jomareäwon ro, Jon ko meiewon ätäi up uruas ätäi siräi pewon, okon, ko kiro kurur atap atap maun sakau orip."

Jisas nukas roat 5,000 orip o arowon.
(Mak 6:30-44; Luk 9:10-17; Jon 6:1-13)

13 Jisas ko Jon meiewon ämän roianik, ko ous oumara, kiro mena utomoi, nukarar ro wäpik mena om puru opok manowon. Kesernuk, roasiret ak Jisas manowon ämän roianik, akan mena utomoi, apu pakas ak ko tainori potoin. 14 Jisas ko kasakup pote sumomara, ous opokas neanik, roasiret sosop rain apwareanik, ko akanun wouti momara, karauk roasiret sip orip jekwarowon.

15 Jisas nukan tamareäu roat akas iukärir o jaun ses opok ko pe keser aurin, "Om iru okoro ro wäpik mena raum. Na roasiret äsimwarota, akan mena mena atap atap pote o kau momoi, jaurai."

16 Keser aurna, Jisas nukas ätäi kon ämän tamareäu roat keser
awarowon, “Kiro roasiret ak owose manaiei? Akasar o jaun araiei.”
17 Akas ätäi ko keser aurin, “Ik o sosop oi kowau wa. bret 5 orip pak
was oirorror pak oi koumun rau.”
18 Jisas nukas kon ämän tamareäu roat awarowon, “Kiro o oi koi is
irowe.” 19 Ko roasiret awaronuk, ak amurik opok tane rauna, kos kiro
bret 5 orip pak was oirorror pak oianik, omar oik eisane aparmara,
Anut ‘pere’ auruwon. Ko kiro bret pärärmara, kon tamareäu roat
aronuk, akas pak oianik, roasiret arona, jein. 20 Roasiret erekapu ak
kiro o jeanik, nokomaka pewon. Kiro o autau raunuk, Jisas nukan
tamareäu roat akas basket 12 orip oianik, joke mona, kiro basket
erekapu ok pewon. 21 O jein roat 5,000 orip, asiret mokoit pak ak o
jein ninarewarau wa.

Jisas ko Galili An Unik oikas ariewon.
(Mak 6:45-52; Jon 6:15-21)

22 Keseria, Jisas nukas kon tamareäu roat awaronuk, “Ak ous oik
tonea, Galili An Unik karaima amke potaiei.” Awaromara, nuka
roasiret äsimwaronuk, akan mena mena manaiei rai awarowon.
23-24 Ko roasiret äsimwaronuk, manona, ko nukarar omtapau oik
tonea, Anut auri rawon. Iukärir, omiri kounuk kounuk, Jisas nukarar
kiro pakar raunuk raunuk, kiro ous kon tamareäu roat akas oi potoin
ko an unik näu kamuk opok potonuk, urir näwäu peanik, kiro ous
atonuk anas kiro ous kururur maurwon.
25 Tapera, om teine kounuk kounuk, 3 klok pote 6 klok opok senek,
Jisas ko ätäi kon tamareäu roat rain opok an unik oikas ari ari kowon.
26 Kon tamareäu roat akas ko an atat kounuk, aparianik, ak sakau
iminein. Keser äiein, “Kiro kar op!” Äianik, ak sakau imineanik, aru
piorin.
27 Kurte Jisas nukas awarowon, “Ak sakau rawe. Okoro isaka. Ak wa
iminäu!”
28 Pita nukas ätäi keser auruwon, “Näwäu, kiro epar na raroi, is
airota, an oikas na raum opok potam.”
29 Jisas nukas ätäi auruwon, “Io, na koi!” Keser aurnuk, Pita ko ous
oikas pitir nomara, an oikas Jisas rawon opok potowon. 30 Kesernuk,
Pita ko urir näwäu nukas an unik uru kururur maurnuk, aparianik,
ko sakau näu imineanik, urwewon, “Näwäu, na is sareir!”
31 Jisas nukas kon ipou kurte ateanik, keser auruwon, “Nan won epar
momon kiro eteinak senes. Na owon ronkat oirori oumon?”
32 Jisas ko Pita ori ätäi pote ous opok tonosa, urir utowon. 33 Jisas
nukan tamareäu roat ak ous uru rain ak kon enip rororin. Ak keser
äiein, “Epar senes, na Anut nukan Mokoi.”

Jisas ko Genesaret omnokou opok sip roasiret sosop jekwarowon.
(Mak 6:53-56)

34 Jisas kon tamareäu roat pak ak Galili An Unik kure poteanik,
Genesaret omnokou kasakup potoin. 35 Kiro pakan roasiret ak äpu
moin kiro Jisas kou. Kesermana, akas ämän surna, kiro omnokou
pakan roasiret karauk roasiret sip orip Jisas siakup imware koin.
36 Karauk roasiret akas Jisas keser sakau aurin, “Na kiro sip roasiret
utwarota, akas koi nan omjo peteu ataiei.” Keseria, sip roasiret akan
ipiakas Jisas nukan omjo atianik, ak erekapu näu sarein.

15

Askanai akan sintore ämän.

1 Karauk Parisi roat pak sintore ämän tamareäi roat pak ak
Jerusalem menas koianik, Jisas keser totorin, 2 “Owon nan tamareäum
roat akas iken askanai akan sintore ämän wa tainoriäi? Ak o jauri
akan ipiak an wa kosoriäi.”

3 Jisas nukas owon Anut nukan ämän wa tainoriäi, ak akan askanai
akan onok karar tainoriäi? 4 Anut nukas äiewon, ‘Na nan momon
aninan ämän tainor.’ Ko ätäi äiewon, ‘Inok ro ko kon momok anak
jeimarai, karauk roat akas ko wena, meiäi.’ *Kisim Bek 20:12,17*

5 Utianik, ak keser ämän miäi, ‘Inok ro ko osap orip kon momok anak
ori sarwataun itok. Utianik, ko au awateäu. “Is kiro osap Anut nuraun
karar sare momin rau. Keseria, is au sarwatau senek wa.” ’ 6 Ak Parisi
roat keser äiäi, ‘Kiro itok, ko kon momok anak wa saräi.’ Kiro onokus
ak Anut nukan ämän tonoi mianik, akan askanain ämän karar epar
tainoriäi. 7 Ak sätäiäin roat! Anut nukan ämän roianik, areawon ro
Aisaia nukas ak mesin epar äiewon. Ko keser jer wewon,

8 ‘Anut nukas äiewon,
“Kiro roasiret akas erar oiaksaus isan enim rororiäi, utianik, akan
woiakas isanun meiäu wa. Ak isan ämän awareäim ak jekur
wa tainoriäi. 9 Ak kar ron sintore ämän tainoria, ak keser äiäi
kiro Anut nukan ämän. Ak sät ämän tainorianik, ak isan enim
erar rororiäi!” ’ ” *Aisaia 29:13*

Osap atap atap kis roat ukun kurwareäwon.
(Mak 7:14-23)

10 Jisas nukas roasiret sosop urwarnuk, ko siakup kouna, keser
awarowon, “Ak okoro ämän awaram roinai, jekur äpu maiei! 11 Kar ro
ko o jeäu kis Anut nukan amukup ukun wa kureäu. Ronkat aru wou
uru rau siräienuk, kon oksaus äiäu kis epar ko ukun kureäu.”

12 Kiro ses opok kon tamareäu roat akas ko siakup koianik, keser
aurin, “Na kiro ämän aremon mesin Parisi roat ak kiro ämän roianik,
akan woiaka aru moin, na kiro äpu ra?”

13 Jisas nukas ätäi kon tamareäu roat awarowon, “Isan Moni ko omar
oik rau, ko woi orip. O uku nuka ipous wäu wa, kiro erekapu akan
kinip orip siräi kuräi. 14 Ak kiro utwarona, rawe, kiro roat ak amiak
utup, ak kar jaunakat amiak utup apu ätär marau senek wa. Kar ro
amuk utup kos kar amuk utup jauk apu ätär murim rai, au jauk ori
erek erek owateanik, up uru naieir.”

15 Keser äienuk, Pita nukas Jisas keser auruwon, “Na kiro totok ämän
onoktapau ik aikota, rowam.”

16 Jisas nukas awarowon, “Is ak ämän sosop ätär maromin sinuk,
akan ronkat eposek senes saräu wa. 17 Ak kiro onok äpu wa ra? Owo
o jeäi kiro pimur uru ne raiäu, kiro ätäi pimur uruas koianik, neäu.
18 Utianik, ronkat aru woiaka uru raiäu siräienuk, oiaksau opokas
peäu, kiro ronkatis karar roasiret epar ukun kurwareäu. 19 Woiaka
uruas roasiret ak kiro ronkat aru keser oiäi: Ak roasiret akwarona,
meiäun ronkateäi, ak ro oin asiret aru maraun ronkateäi, ak karauk
memes onok maun ronkateäi, ak osap päu owaun ronkateäi, ak osap
aparianik, meswareäu, ak ämän sät äiäun pak, roasiret enmakap
ämän maun pak ronkateäi. 20 Kiro onok aru kis roasiret ukun

kurwareäu. Utianik, ak ipiak an kosorau wa, o jeäin kis roasiret Anut nukan amuk opok ukun wa kurwareäu."

Kenan asir kar ko Jisas mesin wou epar mowon.
(Mak 7:24-30)

21 Jisas ko kiro mena utomoi, kar omsau Taia näu mena pak Saidon
näu mena kamuk opok potowon. 22 Kar Kenan asir ko kiro mena
raiäwon, ko pemara, Jisas auruwon, "Näu ro, na Devit nukan Mokoi, na
isanun wonti moinam, is sareir! Isan asinak osou aru nukas erekapu
aru mowon rau."
23 Utianik, Jisas nukas kiro asir ätäi kar ämän aurau wa. Kon
tamareäu roat akas ko siakup peanik, keser aurin, "Kiro asir ko ik
tainoike koi rai, ur orip koura, okon, na ko äsimorta, ätäi manai!"
24 Keserna, kos ätäi awarowon, "Israel roasiret ak sipsip senek
kamwaraun ro wäpik. Isan moni nukas kiro Israel roasiret akanun
karar is äsimoirnuk, kamwaraun koimin."
25 Keser awaronuk, kiro asir ko Jisas siakupai pemara, ate waianik,
keser auruwon, "Näu ro, na is sareir."
26 Jisas nukas ätäi keser auruwon, "Ik mokoit akan o oianik, enat wa
kure mareäum. Kiro onok aru."
27 Kesernuk, kiro asires Jisas keser auruwon, "Näu ro, kiro epar
äiem, utianik, enat ak akan momonakat patan opok o jena, karauk
o usip omnokou opok nonuk, akan enat akas kiro o usip jeäi." *Buk
Song 62:12*
28 Kesernuk, Jisas nukas kiro asir auruwon, "Asir, nan won epar
momon kiro näwäu senes! Nan owo onok is na sareisaun airom, kiro
sareisam." Jisas ko kiro asir keser aurnukar, kiro asiren asinak ko ätäi
eposek sarewon.

Jisas nukas roasiret sosop sip aru atap atap orip jekwarowon.

29 Jisas ko kiro mena utomoi, Galili An Unik kasakup potowon. Ko kar
omtapau opok toneanik, tane rawon. 30 Karauk roasiret akas karauk
roasiret sosop, amiak utup roat, isoraka aru roat, pak oiaka utup roat
pak, karauk sip roat pak ak Jisas nuka siakup imware koi maroin. Kos
kiro roasiret sip orip erekapu jekwarowon. 31 Kesernuk, ak ko kiro
onok keserwon aparianik, ak ronkat sosop oin. Oiaka utup roat ak
ätäi eposek arein, isiaka mämäinewon roat ak ätäi tuku sarein, amiaka
utup roat ak amareanik, osap aparin, wa ariain isorak aru roat ak ätäi
ariein, karauk roat ak sip atap atap orip ak eposek sarein. Kesernuk,
kiro roasiret akas Israel akan Anut enip rororin.

Jisas nukas roat 4,000 orip o arowon.
(Mak 8:1-10)

32 Jisas nukas kon tamareäu roat ur warnuk, kouna, keser
awarowon, "Is okoro roasiret ak omre 3 orip o wäpik ik pak erek
erar rain apwareanik, woiokti mou. Ak apu opok pote sous meiäiei.
Keseria, is erar akan mena äsimwaroita, manau senek wa."
33 Kon tamareäu roat akas ätäi keser aurin, "Ik okoro ro wäpik mena
raum, okoro roasiret sosop, ik o erapakan oianik, roasiret arota, jaiei?"
34 Jisas nukas ätäi awarowon, "Ak bret esap esap rau?" Akas ätäi
aurin, "Ik o sosop oi kowau wa, bret 7 orip pak karauk was eteinanak
pak rau."

35 Keserna, Jisas nukas ätäi roasiret omkapai tanewe räi awaronuk,
ak tanein. 36 Kos bret 7 orip pak was pak oianik, Anut ‘pere’ auruwon.
Keserianik, kon tamareäu roat aronuk, akas pak kiro roasiret arona,
jein. 37 Roasiret ak kiro o jeanik, erekapu nokomaka pewon. Karauk o
autau utoin Jisas nukan tamareäu roat akas basket 7 orip oianik, kiro
o jein autau joke mona, ok pewon. 38 O jein roat ak 4,000 orip, utianik,
asiret mokoit pak ak ninarewarau wa.
39 Keseria, Jisas nukas kiro roasiret äsimwaronuk, akan mena mane
kurena, ko ous oik toneanik, Magadan omnokou opok potowon.

16

*Parisi pak Sadusi roat pak akas Jisas nukas kar kurur monuk,
aparaun rai totorin.*
1 Karauk Parisi pak Sadusi roat pak akas Jisas ate aparaun koin.
Keseria, ak Jisas aurin, “Na kar kurur ätär muk. Keserta, ik äpu mam,
na Anut omar oik rau nukasar kiro sakau isiäu.” [2 Utianik Jisas nukas
ätäi keser awarowon, “Ak iukärir san nomara, omar osou sarenuk,
aparianik, ak keser äiäi, ‘Ariwa omre eposek.’ 3 Tapera ak omar osou
pak mokup pak aparianik, keser äiäi, ‘Om nai.’ äiäi. Ak omar aparia,
kiro onok ak epar äpu miäi. Utianik, owo onok rusapai peu, ak kiro
onoktapau äpu wa.] 4 Ak roasiret aru, ak Anut nukan onok eposek wa
tainoriäi! Akas is kar kurur moita, aparaun totoiroi ra? Utianik, is ak
kiro kurur wa ätär maram! Jona nukan kurur karar ätär maroita, kiro
epar ak aparaiei.”
Keser awareanik, Jisas ko utware manowon.

*Jisas nukas Parisi pak Sadusi pak akan onok bret makona, noroiäwon
marasin enip jis senek äiewon.*
(Mak 8:14-21)
5 Jisas nukan tamareäu roat ak rakuswarnuk, karauk bret owau wa,
ak erar Galili An Unik kureanik, karaima potoin. 6 Jisas nukas kon
tamareäu roat keser awarowon, “Ak Parisi pak Sadusi roat pak akan
bret makona, noroiäwon marasin enip jis jekur aparaiei.”
7 Aka aka keser areanik, äiein, “Ik bret oi kowau wa, okon, ko kiro
ämän aikou.”
8 Jisas ko akan ämän are rain äpu momara, kos keser totwarowon,
“Ak owon keser arerai? ‘Ik bret oi kowau wa.’ Akan woiaka epar moin
kiro eteinak! 9 Utianik, ak ronkat eposek wäpik ra? Is bret 5 orip
oumoi, pärärianik roat 5,000 orip aroita, jein, ak kiro ronkatäu wa ra?
Ak basket esap esap oianik, bret autau joke mona, ok pewon? 10-11 Kar
ses opok, is bret 7 orip oianik, roat 4,000 orip aroita, jein ak kiro ronkat
oin ra? Ak basket esap esap oianik, bret autau oi joke mona, ok pewon?
Owon ak kiro ronkatäu utoi? Rusapai is ak bret mesin awarau wa. Is
ak Parisi pak Sadusi roat pak akan jis kiro jekur aparaun rai is ak
awarom!”
12 Kesernuk, kon tamareäu roat ak ätäi äpu moin. Jisas ko bret
makona, noroiäwon marasin enip jis kinun awarau wa, utianik, ko ak
Parisi pak Sadusi roat pak akan ämän tamareäi jekur wasarewaraun
rai awarowon.

Pita nukas Jisas nukan enip amop mowon.
(Mak 8:27-30; Luk 9:18-21)

13 Jisas kon tamareäu roat pak ak Sisaria-Filipai provins opok
poteanik, kon tamareäu roat keser totwarowon, “Roasiret akas Ro
Nukan Mokoi inok äiäi?”
14 Ak ätäi aurin, “Karauk roasiret akas keser äiäi, ‘Ko an jomareäwon
ro, Jon.’ Karauk roasiret akas keser äiäi, ‘Ko Elaija.’ Karauk roasiret
akas äiäi, ‘Ko Jeremaia ra, ara, ko Anut nukan ämän roianik, areawon
ro kar rä.’ ”
15 Keser aurna, Jisas nukas kon tamareäu roat awarowon, “Akasar is
inok äiäi?”
16 Saimon-Pita nukas ätäi auruwon, “Na Krais, na Anut ko awau orip
orip raiäu nukan mokoi.”
17 Jisas nukas Saimon ätäi keser auruwon, “Saimon, Jona nukan
mokoi, na nepipir! Kar omnokoupaian ros kiro ämän na aisau
wa, utianik, nan ämän kiro isan moni omar oik rau kosar na ätär
musowon. 18 Keseria, is na aisom, na Pita, aitapau senek. is isan
roasiret kiro aitapau oik turur maram, utianik, meiäun onokus kiro
roasiret wa aru marai. 19 Is nan enmat näwäu isom. Nas roasiret
wasarewarea, kar ro keser auram, ‘Na kiro onok keseraun itok.’ Na kar
ro keser auram, ‘Na kiro onok wa keserau.’ Inok roasir na omnokou
opok auram, ‘Na kiro onok wa keserau,’ Anut nukas nais omar oik
keseriar aurai. Inok roasir nas omnokou opok auram, ‘Na kiro onok
keseraun itok.’ Anut nukas nais omar oik keseriar aurai.”
20 Keseria, Jisas nukas kon tamareäu roat ämän keser awarowon,
“Ak karauk roasiret ko Krais ak keser wa awarau.”

*Jisas nuka meieanik, ätäi siräiaun ämän kon tamareäu roat
marowon.*
(Mak 8:31–9:1; Luk 9:22-27)
21 Kiro ses opok, Jisas nukas kon tamareäu roat amop ämän
marowon, “Is Jerusalem mena potoita, kiro pakan roat näunäu pak,
Anut kamuk raiäi roat näunäu pak, sintore ämän tamareäi roat pak
akas is tätäi näwäu iraiei. Is tätäi näwäu irianik, akas iworona, meiäm,
utianik, omre 3 opok, is ätäi siräiam.”
22 Pita nukas Jisas ämäi ämäi kasakup keraun imäi manowon. Pita
nukas kermara, keser auruwon, “Wa senes! Kiro onok na opok wa
päi!”
23 Kesernuk, Jisas nukas ätäi piritirianik, Pita keser auruwon, “Satan,
na is mekesirap man! Na isan ami pe wa sor rau, is apu anaraurim
opok. Na roat akan ronkat karar tainoriäum, na Anut nukan ronkat
eposek wa tainoriäum.”
24 Ko Pita keser aurianik, ko kon tamareäu roat awarowon, “Inok ro
is tainoire päun, ko nukanun wa ronkatäi, ko kon am äpäs nukasar
ämäianik, is tainorai. 25 Inok ro ko kon totok awau rawaun ronkateäu
kiro kon totok aru mai. Utianik, inok ro kon totok isanun meiäi, kiro
ro kon totok orip orip jekur eposek rawai. Ko eposek rawaun apu
itanai. 26 Kar ro omnokoupaian osap erekapu oumara, ko meiäi. Kiro
osapus nukan totok awau rawaun owose saräi? Ko owo osap oianik,
ätäi nukan totok awau rawaun kau mai? Wa, ko ätäi nukasar nukan
totok kau mau senek wa. 27 Utianik, Ro Nukan Mokoi kon momokun
arou pak, kon sarau eitek raut pak erek koianik, roasiret wasarewarai.
Inok roasiret ak onok eposek miäin, ko osap eposek arai. Inok roasiret
ak onok aru miäin, ko osap wa arai. Ko roasiret erekapu wasarewarai.
28 Is ak epar senes awarom, karauk roat ak okoro omnokou opok

rai, karauk wa meiäiei, utianik, ak rauna raunar, Ro Nukan Mokoi kamwareäwon ro näwäu senek kounuk, ak aparaiei.”

17

Jisas nukan enipsau atap pirirmara, pewon.

1 Omre 6 orip utia, Jisas nukas Pita, Jems, kon amak Jon pak ak karar kos imwaromara, kar omtapau rumukäu oik tonoin. 2 Ak akan amiak opok, Jisas nukan enipsau pirirmara, atap pewon aparin. Kon neputapau san amuk senek aparin, kon omjo nais san nukan merek senek. 3 Kesernuk, ak Moses, Elaija ori au peanik, Jisas pak are rairin apwatoin. 4 Keseria, Pita nukas Jisas keser auruwon, “Näwäu, ik okoro opok rawaun eposek! Na äuta, is okoro opok akan jan ou 3 orip mam, kar nan, kar Moses nukan, kar Elaija nukan.”

5 Ko keser arenuk arenuk, kar iou ärneu senes koi kururururwaronuk, Anut nukas kar ämän kiro iou uruas keser arewon, “Kiro mokoi epar isan senes, is konun isan woias meieäim, is kon onok aparianik, isan woi näu sareäu. Ak kon ämän rowaiei!”

6 Kiro ses opok, Jisas nukan tamareäu roat akas kiro pätu roianik, ak sakau imineanik, om tonoi rain. 7 Keserna, Jisas ak siarakap pemara, atwareanik, kos keser awarowon, “Ak siräwe. Ak wa iminäu!” 8 Kesernuk, ak siräianik, akan amiakas aparin, ak kar ro aparau wa, Jisas karar rawon aparin.

9 Jisas kon tamareäu roat pak omtapau ute ne ne rai, ko ak keser ämän awarowon, “Ak okoro onok ak amiakap pewon aparin ak pote kar roasir wa aurau, utianik, Ro Nukan Mokoi meiemara, ätäi up uruas siräienuk, kiro ses opok ak owo onok aparin kiro epar roasiret awaraiei.”

10 Utianik, Jisas nukan tamareäu roat akas ko keser totorin, “Sintore ämän tamareäi roat akas owon Elaija ko amke kowai äiäi?”

11 Jisas nukas ätäi keser awarowon, “Ak kiro epar äiäi, Anut nukan ämänis keser äiewon, Elaija ko amke koia, ko ätäi osap erekapu jekur mai. 12 Utianik, is ak epar awarom, Elaija ko amke kowon, roasiret ak ko jekur äpu mau wa, akas akan ronkatis onok aru atap atap ko opok keserin. Ak ko keser rain siar akan onok aru Ro Nukan Mokoi opok kir keseraiei.”

13 Ko keser arenuk, kon tamareäu roat ak äpu moin, ko an jomareäwon ro, Jon nuka mesin äieu rai äiein.

Jisas nukas kar mokoi osou aru orip jekur mowon.
(Mak 9:14-29; Luk 9:37-43a)

14-15 Jisas kon tamareäu roat pak roasiret sosop turur rain opok potona, kar ros Jisas siakup peanik, uou sur wemara, äiewon, “Näwäu, na isan mokoi mesin wonti moinam, ko jekur muram! Ko sip arus ate kareäu. Ko kesernuk, orip orip ep uru neäu. Kar muti an opok neäu. 16 Is ko nan tamareäum roat rawa imäi koimin, utianik, akas ko jekurau senek wa.”

17 Jisas nukas roasiret kewareanik, awarowon, “Ei, owon akan woiaka epar mau wa! Ak tapiaka sakau miäi. Omre esap esap is ätäi ak pak rawam? Omre esap esap is akanun ätäi woias meiäm. Ak kiro mokoi is siarap imäi kowe.” 18 Ak kiro mokoi imäi kouna, Jisas nukas

kiro osou aru kiro mokoi opok rawon sakau kernuk, kiro ses opokar osou aru kiro mokoi ute manowon. Kiro mokoi ätäi eposek sarewon.
19 Ko kesernuk, Jisas nukan tamareäu roat akas ämäi ämäi peanik, Jisas keser totorin, “Ik owo onokun kiro osou aru oi kuräun senek itok wa?”
20 Jisas nukas ätäi awarowon, “Ak akan woiaka epar moin kiro eteinak senes. Kesek, okon, ak itok wa. Is ak epar awarom, akan woiaka epar moin kiro am uku eteinak marmar senek, akas okoro omtapau keser auraiei, ‘Na okoro pakas siräinam, enro opok pot,’ keser aurna, ko potai. Akan woiaka epar senes mia, ak owo sarau maun kiro maiei. 21 [Utianik, kar apu pakaimas kiro osou aru oikuräu senek wa. Anut aurmana, o utomoi, kiro pakas karar epar keseraiei.”]

Jisas nuka meieanik, ätäi siräiäun ämän kon tamareäu roat ätäi awarowon.
(Mak 9:30-32; Luk 9:43b-45)
22 Kar ses opok, Jisas kon tamareäu roat pak erek Galili potaun pote rai, kos keser awarowon, “Karauk roat akas Ro Nukan Mokoi sakateanik, karauk roat akan ipiaka opok maiei. 23 Kiro roat akas ko wena, meiäi. Keserna, omre 3 opok ko ätäi up uruas siräiai.” Kon tamareäu roat ak kiro ämän roianik, akan woiaka usu senes sarein.

Jisas nukas Anut osap nuriäi owa aiauk miäin ämän awarowon.
24 Kiro ses opok Jisas kon tamareäu roat pak Kapaneam mena potona, Anut osap nuriäi owa takis aiauk oiäin roat akas koi Pita totorin, “Akan ämän tamareäwon ro ko takis aiauk tup owa miäu ra?”
25 Pita nukas äiewon, “Io, ko miäu.” Keseria, Pita ko owa tononuk, Jisas nukas amke ko totorwon, “Saimon nan ronkat owo senek? Okoro omsau kamwareäin roat näunäu akas inok roat pakan takis aiauk owaiei? Akan omsau pakan roat ra, karauk omsau pakan roat?”
26 Keser aurnuk, Pita nukas ätäi Jisas auruwon, “Kar omsau pakan roat akas aiauk maiei!” Jisas nukas ätäi ko keser auruwon, “Keseria, okoro omsau pakan roat ak takis aiauk wa maiei, ak erar rawaiei. 27 Utianik, ik kiro roat pak wa ketäiäm. Keseria, na nan huk oinam, pote an unik opok huk kureinam, was amke owam. Kiro was kon au uru kar aiauk rau paraine apari owam. Kiro itok, nas kiro aiauk oi pote tup owa arota, kiro aiauk iwen erek karar.”

18

Inok ro näwäu senes ko Anut nukan roasiret kamuk opok rau?
1 Kar omre opok, Jisas nukan tamareäu roat akas, ko rawa koianik, ak keser totorin. “Inok ro näwäu senes ko Anut nukan roasiret kamuk opok rau?”
2 Keseria, Jisas nukas kar mokoi eteinak aura kounuk, kiro mokoi roat amiakap kamuk tai momara, awarowon, 3 “Is ak epar senes awarom. Utianik, ak akan woiaka ätäi piririanik, okoro mokoinakut senek saräu wa, kiro ak Anut nukan roasiret wa saräiei. 4 Inok ro nukasar kon enip wa rororai, ätäi okoro mokoinak senek saräi, kiro ro epar kos karauk roat itimwareanik, Anut nukan amuk opok ro näwäu saräi. 5 Inok ros isanun ronkatemara, ko kar mokoi okoro mokoinak senek imäianik, jekur kameäu, kiro ko is imäiriäu.”

Onok arus woiaka epar miäin roasiret aru mareäu.
(Mak 9:42-48; Luk 17:1-2)

6 Jisas nukas ätäi awarowon, “Kar mokoinak is mesin kon wou
epar mowon kar ros ko onok aru ätär muronuk raroi, kiro onok
aru senes. Karauk roat akas aiauk usuäu oianik, kiro ron pou opok
muris pararar mianik, an unik uru känkurena, nai, kiro itok, kiro usu
eteinak. Warnuk, tawa omar oik, ko usu näwäu senes owai. 7 Wopur
senes, karauk omnokou pakan roat akas onok aru mianik, kiro onokus
karauk roasiret eposek akan woiaka epar moin utiäi. Kiro onok aru
epar peäu, utianik, kiro ro kiro onok aru miäu, wopur, ko tawa usu
näwäu senes owai.
8 Utianik, nan ipon ra ison ra, kis onok aru maun reusona rai, nan
kiro ipon ra ison ra patirnam, känkuram, kiro itok. Na orip orip
eposek awau rawam. Na kiro wa keserta rai, na kiro ipon oirori ra,
ison oirori orip pak erekapu ep wa koseriäu uru kureisaiei. 9 Utianik,
nan amunauk kararas onok aru maun reusonuk rai, kiro amunauk
kiro etkoi kuräm amunauk karar kiro itok. Na orip orip awau rawam.
Na kiro keserta rai, na kiro amunauk oirori orip pak erekapu ep orip
orip jeräu mena kureisaiei.”

Jisas nukas kar sipsip ämäiwon kon totok ämän mowon.
(Luk 15:3-7)

10 Jisas nukas ätäiar awarowon, “Ak jekur rowe, ak keser wa
ronkatäu okoro mokoit ak erar mokoinakut rai wa äiäu. Wa! Is ak
epar awarom, omar oik akan kamwareäwon sarau eitek rai, ak orip
orip isan Moni omar oik rau kon amuk opok tai raiäi. 11 [Kiro owon,
Ro Nukan Mokoi ko roasiret wasarein ätäi imwaraun kowon.]
12 Kar ro kon sipsip 100 orip, utianik, ko kon sipsip karar ämäienuk,
akan ronkat owosäiei? Ko wa itanäi ra? Wa. Ko karauk sipsip 99
orip omtapau opok utwaronuk, amurik je rauna rauna, ko kar sipsip
ämäiewon pote itanäi. 13 Is ak epar senes awarom, kiro ro ko pote kiro
sipsip ämäiewon itane aparmoi, ko wou näu sareanik, nepipirwon.
Ko karauk 99 sipsip akanun näwäu nepipirau wa, owon ak ämäiäu
wa. 14 Kiro kon onok kesek akan Momonaka ko omar oik rawos okoro
mokoit eteinanak utwaronuk, wa wasaräiei.”

Nan jaun onok aru na opok monuk, nas ätäi ko sareta, eposek rawaun ämän.

15 Jisas nukas ätäi awarowon, “Utianik, nan jaunas na opok onok
aru monuk, nas ko siakup potea, kon onok aru mowon mesin auram.
Utianik, aukararnak ämäi ämäi kiro keseraieir. Keserta, kos nan ämän
rounuk rai, kiro itok nas nan jaun ätäi ki imäum. 16 Utianik, ko nan
ämän rowau utonuk rai, na ro karar ra ro oirori imwateanik, ak ko pak
koi taneanik, kon wou ätäi piriraun auraieir. Keseria, kiro ro oirories
kon ämän tuku rai aparaieir. *Lo 19:15*
17 Keserna, ko akan ämän rowau utonuk rai, ak roasiret woiaka
epar moin kiro ron onok aru mowon kon ämän awarona, akas pak
ko saräiei. Utianik, ko roasiret akan ämän keseriar rowau utonuk rai,
ak ko keser auraiei, ‘Na won epar mau wa ro senek, na takis oiäu ro
senek, na ik pak wa turur rawam.’ ”

Jisas nukas omnokoupaian karauk onok aru utia, karauk onok eposek ate rawaun ämän awarowon.

18 Jisas nukas ätäi äiewon, “Is ak epar senes awarom, omnokou opok,
inok roasir ak auraiei, ‘Na kiro onok wa keserau’ Anut nukas nais omar
oik keseriar aurai. Omnokou opok, inok roasir ak auraiei, ‘Na kiro
onok itok keser,’ Anut nukas nais omar oik keseriar aurai.
19 Is ak ätäiar awarom, okoro onkapai kar omre opok ro oirories
awan woiaka karar mianik, au ämän ateanik, owo osap owaun Anut
auraieir, isan Moni ko omar oik rau kos au kiro osap atai. 20 Keseria,
ro oirori ra 3 orip akas is mesin ronkateanik, isan enip pakas ak turur
raiäi, kiro is ak pak rawam.”

Omsau kamwareäwon ro kon sarau ro nukan onok aru jäkäi murau wa.
21 Kiro ses opok Pita nukas Jisas siakup koianik, keser totorwon,
“Näwäu, utianik, isan jaias orip orip is opok onok aru monuk, omre
esap esap is kon onok aru jäkäi muram? Omre 7 orip ra?”
22 Jisas nukas ätäi keser auruwon, “Is keser wa aisom. Utianik, is 70
orip keserai kiro 7 orip na aisom. 23 Ak rowe, Anut nukan kamwareäu
onok kiro senek: Kar ses opok kar omsau kamwareäwon ro näwäus
kon sarau roat akan aiauk amuk owaun pote totwarowon. 24 Ko osap
amuk owaun kiro onok kesernuk kesernuk, kiro omre opokar karauk
roat akas kar ro, ko ro näwäu nukan aiauk sosop ten milion owon
imäianik, koin.
25 Kiro sarau ros kiro aiauk amuk ätäi nurau senek wa. Kesernuk,
kiro ro näwäu nukas ko keser auruwon, ‘Is naka pak nan asik pak nan
mokoit pak erekapu is ak aiauk wa oiäin sarau roat senek sare maroita,
nan osap pak erekapu karauk roat akas ak kau marona, is kiro aiauk
amuk ätäi kiro pakan irona, owam.’ 26 Kiro sarau ros kamwareäwon
ro näwäu ko siakup pemara, wopur ämän keser auruwon, ‘Na isanun
wonti mo. Is nan aiauk oimin erekapu ätäi na isam.’ 27 Omsau
kamwareäwon ro näwäu nukas kiro ro mesin wouti momara, kos kiro
ro keser auruwon, ‘Na isan aiauk oumon kiro is ätäi wa irau. Is kiro
aiauk tamkäsirowon.’ Ko keser aurnuk, kiro sarau ro ute manowon.
28 Utianik, kiro sarau ro ko ute maneanik, apu opok kar sarau ro
jauk kon aiauk amuk eteinak owon tararmara, kos kon jauk pou ate
siermara, keser auruwon, ‘Na isan karauk aiauk erar oumon ätäi
amuk erekapu kurte iram.’ 29 Kesernuk, kiro sarau jaukus omnokou
opok kurir ninomara, wopur ämän orip kiro sarau jauk auruwon.
‘Na isanun wonti mota, is nan aiauk amuk ätäi isam.’ 30 Utianik, kos
kon sarau jaukun ämän rowau wa, kos kiro ro auruwon. ‘Utianik, na
isan aiauk erar oumon ätäi irau wa, okon, is na karapus owa musam.
Na isan aiauk kiro amuk ätäi iromata, epar na ute manam.’ Keser
aurianik, ko kiro ro karapus owa kurewon. 31 Kesernuk, kon karauk
sarau jaukut akas ak kiro onok aparianik, ak woiakati maronuk,
akas akan kamwareäwon ro näwäu kiro ämän erekapu pote aurin.
32 Keseria, kamwareäwon ro nukas kon sarau ro aru urirawa, siakup
kounuk, kos keser auruwon, ‘Na sarau ro aru senes. Na isan aiauk
erar isota, oumon, nas is aiauk wäpik airota, is epar rai isan aiauk
amuk na pakan ätäi owau wa. 33 Isas nanun woiti momin, nas nan
sarau jaun mesin wonti mau utomon. Isas nanun kesermin senek,
nas pak konun keserau utomon. Na onok aru mom.’ 34 Keseria, kiro
omsau kamwareäwon ro ko kasak penuk, kiro sarau ro karapus owa

kuremara, ko sarau näwäu senes nurmoi, ko keser auruwon, ‘Na ätäi isan aiauk amuk erekapu iram.’ ”

35 Jisas nukas kiro ämän patarianik, ätäi keser awarowon, “Akan woiaka sakau monai, akan jaunakat akas onok aru moin erekapu jäkäi maraiei. Ak wa keserna rai, kiro omsau kamwareäwon ro nukas kon sarau ro keseru senek, kiro onok keseriar isan Moni ko omar oik rau kos nais ak erekapu, kiro onok kesewarai.”

19

Jisas nukas roasir ouratäiäis, ätäi utototäiäin ämän mowon.

1 Jisas nukas roasiret kiro ämän mare kuremara, ko Galili provins utia, Judia provins Jordan An karaima rau opok potowon. 2 Potonuk, roasiret sosop sip orip ko tainori potona, kos kiro opok karauk roasiret sip orip jekwarowon.

3 Karauk Parisi roat akas Jisas ate aparaun ko siakup koianik, keser totorin. “Iken sintore ämänis äieu, kar asir onok aru mau wa, kon komus kon ronkatis utaun itok ra, wa?”

4 Jisas nukas ätäi keser awarowon. “Ak Anut nukan ämän kesek rau wa ninareäi ra? ‘Amke Anut nukas ro pak asir pak ate matowon.’ *Stat 1:27*

5 ‘Kiro onokun, ro kon wau ori erekur atap raianik, awan enmaksau karar tururaieir.’ *Stat 2:24*

6 Keseria, kiro ro asir ori awan enmaksau atap atap oirorer rawau wa, utianik, awan enmaksau karar senek sare rawai. Keserianik, Anut nukas au karar enmaksau senek turur matowon, okon, kar roasires ätäi wa inäi matau.”

7 Kesernuk, Parisi roat akas Jisas keser aurin. “Nan ämän epar maro, Moses nukan sintore ämänis owon keser aikowon, kar ro kon asir utonuk, manaun kar jer wemara, kon wau nurai, kiro kesermara, epar kon wau utonuk, manai? Ko owon keser äiewon?” *Lo 24:1-4*

8 Jisas nukas ätäi awarowon, “Moses nukas akan woiaka sakau mona, apwareanik, roat ak asiret owaroin, utwarona, manaun itok awarowon. Utianik, meter ro asir pak atwate mowon ses opok, kiro onok kesek rawau wa. 9 Is ak epar awarom, inok ro kon wau sapum onok mau wa, kiro ros kon wau erar utomoi, ko kar asir owai, kiro ko nukasar kon asir utomoi, ko nukasar roasiret ouratäiäi sintore ämän espäiai.”

10 Parisi roat ak manona, Jisas nukan tamareäu roat akas ko keser aurin, “Asir pak rawaun onok kesek, okon, iken ronkat roat ak asir wa owaiei erar rawaiei, kiro onok itok.”

11 Keserna, Jisas nukas ätäi keser awarowon, “Kiro ämän roasiret erekapu tainorau senek wa. Utianik, Anut nukas karar karauk roasiret sakau maronuk, ak kiro ämän tainoriäi. 12 Ak rowe! Karauk roat ak asir wa oiäin, kon onoktapau kesek: karauk roat akan aninakat akas sip aru orip an jowaroin, okon, ak mokoi mau senek wa. Utianik, karauk roat akas karauk roat aru maroin, okon, ak asir owau senek wa. Karauk roat ak Anut nukan sarau oianik, ak asir wa oiäi. Owo ro ko okoro ämän roumoi, tainoraun ko tainoraura.”

Jisas nukas mokoi eteinanakut jekur rawaun ämän arowon.
(Mak 10:13-16; Luk 18:15-17)

13 Kiro ses opok, roasiret akas akan mokoinakut Jisas nukas akan
tapiaka atomara, Anut nukas ak sakau araun rai auraun ko siakup
imware koin. Utianik, kon tamareäu roat akas kiro roasiret kewaroin.
14 Keserna, Jisas nukas kon tamareäu roat awarowon, “Ak kiro mokoit
utwarona, is siarap kowaiei. Ak wa tämarau. Roasiret ak okoro
mokoinakut senek, ak äpu Anut akan kamwareäu ro näwäu.”
15 Ko kon ipou kiro mokoit akan tapiakap mianik, Anut ak mesin
aurmara, ute manowon.

Kar mokoi awau ko osap sosop orip.
(Mak 10:17-31; Luk 18:18-30)

16 Kar ro ko Jisas siakup koumara, auruwon, “Tamareäum ro, is owo
onok eposek kesermoi, isan totom orip orip awau rawai?”
17 Keser aurnuk, Jisas nukas auruwon, “Na owon onok eposek maun
is totoirom? Kar ro karar ko eposek. Utianik, na awau rawauria,
sintore ämän erekapu tainoram.”
18 Kiro ros ätäi Jisas auruwon, “Owo sintore ämän?”
Keser aurnuk, Jisas nukas ätäi kiro ro auruwon, “Sintore ämän
kesek, ‘Na kar ro weta, wa meiäu’, ‘Na kar ron asir wa imäi ariäu’, ‘Na
karauk roat akan osap wa päu owau’, ‘Na kar ron enkup sät ämän wa
mau’, 19 ‘Na nan momon anin orien ämän erekapu tainor,’ ‘Na nakanun
wonas meieäum senek, karauk roat akanun keseriar keseram.’ ” *Kisim
Bek 20:12-16*
20 Kiro mokoi awaus ätäi keser auruwon, “Is kiro sintore ämän
erekapu tainoriäim. Utianik, owo onok eposek is keserau wa?”
21 Jisas nukas kiro ro ätäi keser auruwon, “Utianik, na ro eposek
senes saräuria, na potoinam, nan osap erekapu karauk roat are kureta,
akas kiro osap kau mona, kiro aiauk oinam, saruku roat osap wäpik
kiro aiauk inäi aram. Na keserta, nan osap sosop senes omar oik rawai.
Keseria, na koi is tainoir.”
22 Kiro mokoi awau ko kiro ämän roianik, kon wou usu sarenuk,
ko ute manowon. Owon, ko osap sosop orip, okon, kiro onok keserau
senek wa.
23 Keseria, Jisas nukas kon tamareäu roat awarowon, “Is ak epar
senes awarom. Roat osap sosop orip ak Anut nukan roasiret saräun
kananäiei.
24 Is kiro ämän ätäi awarom. Kar opur kamel ko omjo näkeäi nil
nukan amarer uruas tonaun kananäi. Utianik, roasiret osap sosop
orip ak Anut nukan roasiret saräun sakau kananäiei.”
25 Kon tamareäu roat akas kiro ämän roianik, ak karkairmoi, äiein,
“Keseria, Anut nukas inok ro imäienuk, ko pak erek orip orip rawai?”
26 Jisas nukas apwaromara, awarowon, “Roat akas kiro onok
keseraun itok wa. Utianik, Anut nukas karar kiro onok erekapu
keseraun itok.”
27 Ko keser äienuk, Pita nukas ätäi auruwon. “Na ik apaik, ik iken
osap erekapu utomoi, na tainoise koumun. Ik owo osap owam?”
28 Jisas nukas ätäi awarowon, “Is ak epar senes awarom, omnokou
awau penuk, Ro Nukan Mokoi ko enip näwäu orip kamwareäu ro
nukan sia opok tanenuk, kiro ses opok ak is tainoireäin roat ak nais
kamwareäi roat akan sia 12 orip opok taneanik, akan sarau Israel
akan tupsiu karar karar 12 orip akan onok wasarewaraiei. 29 Inok
roasir isan enim jou maun ronkateanik, ko kon ou, kon awak, kon

amak, kon äpiauk, kon momok, kon anak, kon mokoit, kon asinakut, kon omnokou utomoi, isan onok tainorwon, tawa Anut nukas kiro osap ute kowon senek, 100 orip nurunuk, ko orip orip eposek awau rawai. 30 Rowe, roat sosop ak rusapai enmaka näwäu orip rai, tawa ak enmaka wäpik erar ro senek rawaiei. Utianik, roat rusapai erar rai, tawa akas enmaka näwäu orip rawaiei."

20

Roat wain woia sarau miäin totok ämän.

1 Jisas nukas ätäi äiewon, "Anut nukan kamwareäwon onok kesek rau. Kar omre tapera senes, wain woi atak ro nukas kon woia sarau maun karauk roat amket opok rai itanware potowon. 2 Ko pote karauk roat tarwareanik, keser awarowon, 'Ak isan wain woia, pote sarau mona, is ak aiauk omre karar opokan aiauk keseriar aram.' Kesernuk, kiro roat akas ior aurna, ko ak äsimwaronuk, kon woia sarau maun potoin. 3 Kiro woi atak ro ko ätäi 9 klok senek amket opok ätäi potea, karauk roat erar tai rain apwarwon. 4 Keseria, kos kiro roat awarowon, 'Ak nais pote isan wain woia sarau mona, is ak aiauk aram.' 5 Kesernuk, kiro roat ak sarau maun manona, ko ätäi 12 klok keseriar keserwon. Rai rai, ko 3 klok kir keserwon. 6 Kiro ro ko 5 klok utonuk, ätäi amket opok potea, ko karauk roat kiro opok erar rain apwarwon. Kos awarowon, 'Ak owon okoro opok erar rai?' 7 Kiro roat akas ätäi ko keser aurin, 'Ik kar ros sarau ikau wa, okon, ik erar raum.' Akas keser aurna, kos ätäi kiro roat awarowon, 'Ak pote isan wain woia sarau mowe.'

8 Keseria, iukärir sarenuk, woi atak ro nukas sarau roat kamwareäwon ro näwäu auruwon, 'Na sarau roat urwarota, kouna, akan aiauk ar. Ruris pote sarau moin roat ak aiauk amke aroinam, tawa amke pote sarau moin roat ak ätäi aiauk ruris aram.' 9 Kiro roat atap atap ak rusapai pote, sarau moin omre karar opokan aiauk oin. 10 Keserna, amke pote sarau moin roat akas 'Ik aiauk sosop senes owam' rai ronkatein, utianik, ak nais keseriar omre karar opokan aiauk oin. 11-12 Ak kiro aiauk oianik, woi atak ro pak korkorurianik, ak keser aurin, 'Kiro roat ak ruris pote, sarau eteinak moin. Ik taperar pote, sarau momun sanas atap pakakaikowon. Utianik, ik aiauk näwäu ikau wa. Kiro roat aiauk oin senek ik nais kesekur ikom.'

13 Keser äiena, kiro woi atak ros kar sarau ro keser auruwon, 'Jai, is na sät aisau wa. Is na pak ämän ateanik, aisomin, na okoro omre karar opok sarau mota, is omre karar opokan aiauk isam, keser aisoita, naka io rai airomon. 14 Rusapai na nan aiauk oinam, nan mena ute man. Kiro ro ko ruris koi sarau mowon ko nais na oumon siar nuraurim. 15 Okoro isan aiauk, okon, isakasar ronkateanik, kiro onok keserim. Is kiro onok eposek keserim, owon na won aru mom?' "

16 Keseria, Jisas nukas äiewon, "Kiro roat ak enmak näwäu wa ruris rai ak amke rawaiei. Amke rai roat ak enmak orip ak ruris rawaiei."

Jisas ko meieanik, omre 3 opok ätäi siräiaun ämän kon tamareäu roat ätäiar awarowon.

(Mak 10:32-34; Luk 18:31-33)

17 Jisas kon tamareäu roat 12 orip ak erek Jerusalem mena pote pote rai, kos ämän ämäi awarowon, 18 "Ak isan ämän rowe! Rusapai ik Jerusalem mena pototа, kiro pakan roat akas Ro Nukan Mokoi Anut

kamuk raiäi roat näunäu pak, sintore ämän tamareäi roat pak, akan ipiak opok maiei. Kiro roat akas akan ämän roianik, wena, meiäun ämän ataiei. 19 Akas ko karauk omsau pakan roat akan ipiak opok mona, kiro roat akas ko jeje ämän auria, mänkäsi oumana, am äpäs opok äsäi mona, meiäi. Utianik, omre 3 opok Anut nukas ko ätäi siräi mai."

Jems Jon orien aniakas Jisas kar ämän totorwon.
(Mak 10:35-45)

20 Utianik, kiro ses opok, Sebedi nukan waus kon mokoit ori Jisas siakup imwate koia, ko kar osapun totoraurwon.

21 Jisas nukas kiro asir auruwon, "Na owo osap owam?" Kiro asires ätäi keser auruwon, "Na is pak paip keser mam. Isan mokoit ori okoro tawa awas na kamwaraun ro näwäu sareta, kar mokois ipon näu kaima tanäi, kar mokois ipon saunan kaima tanäi, au na pak rawaieir."

22 Ko keser äienuk, Jisas nukas ätäi awarowon, "Kiro ämän totoiroi kon onoktapau ak äpu mau wa. Is kiro an kap opok rau jam, au kiro an jaun itok ra?" Kiro mokoit ories ätäi auririn, "Iu kiro an jaun itok."

23 Jisas nukas kiro mokoit ori ätäi awatowon, "Kiro epar, au isan kap pakan an jaurir, utianik, inok ro ko isan ipi näu kaima tone tanäi, inok ro ko ipi saunan kaima tone tanäi, kiro isan sarau wa. Isan Monias karauk roat akan omoi jekur marowon rau."

24 Jisas nukan karauk tamareäu roat 10 orip akas kiro ämän roianik, ak kiro mokoit ori mesin kasiaka pewon. 25 Jisas nukas kon tamareäu roat awaronuk, ak koi erekapu tururna, kos keser awarowon, "Ak äpu kiro omnokoupaian roat akan karauk kamwareäin roat näunäu akas akan enmak rorormoi, akan roasiret kamwareäi. Roasiret akan roat näunäu akas roasiret akan ämän tainoraun sakau ämän awareäi. 26 Ak isan roat ak kiro onok wa keserau. Utianik, kar ros akan näwäu rawam äienuk, kiro itok, amke ko akan sarau ro rawai. 27 Kar ros 'is enim jou orip amke rawam' äienuk rai, kiro itok, amke ko akan sarau ro (slev) senek rawai. 28 Kiro senek, Ro Nukan Mokoi karauk roasiret akas ko isanaraun kowau wa. Wa! Ko karauk roasiret sarwaraun kowon. Ko meieanik, roasiret sosop ätäi Anut nuka rawa imware tonai."

Jisas nukas amiawa utup ro oirori jekwatowon.
(Mak 10:46-52; Luk 18:35-43)

29 Jisas kon tamareäu roat pak Jeriko mena potona, roasiret sosop akas tainware potoin. 30 Amiawa utup ro oirori au apu kasakup tane rairin. Au Jisas pe itimwate manaurnuk, ämän roianik, awas keser ur weirin, "Näwäu, na Devit nukan Mokoi, na iwenun wonti mutoinam, iu sareit."

31 Roasiret sosop akas kiro ro ori kewateanik, ur uter rai sakau näu awatoin. Utianik, au akan ämän rowau wa, au kakapar sakau ur weanik, keser äieirin, "Näwäu, na Devit nukan Mokoi. Na iwenun wonti mutoinam, iu sareit."

32 Jisas ko tai raianik, kiro roat ori urwatomara, awatowon, "Is au owoswataun airoir?"

33 Kiro roat ories ätäi auririn, "Näwäu, na iwen amiok uräre mutota, iu om aparamur."

34 Jisas ko kiro ro orien wouti momara, ko awan amiak ipous atonuk, kiro ses opokar awan amiak urärenuk, ätäi apu aparirin. Keseria, au ko tainori manoirin.

21

Jisas ko kar omsau kamwareäwon ro king senek, Jerusalem mena potowon.

1-2 Jisas ko kon tamareäu roat pak Jerusalem näu mena potaun pote
rai, Betfasi mena Olivet omtorou opok potomana, Jisas nukas kon
tamareäu ro oirori äsimwatomara, awatowon, “Au enro mena eteinak
opok potea, opur donki kon nak pak muris pararar moin rair aparinair,
mur uräinäir, kiro donki nak orip is siarap imäi kower. 3 Utianik, kar
ros au totwatonuk rai, kiro donki atak ro keser aurwer, ‘Kiro donki
kon nak ori iken Näwäu, ko au pak sarau orip.’ Keseria, ko kurte au
äsimwatonuk, kowaieir.”

4 Kiro onok kar Anut nukan ämän roianik, areäwon ro nukas ämän
äiewon kiro erekapu peu. 5 “Ak Saion* roasiret keser awaraiei, ‘Akan
omsau kamwaraun ro näwäu kou. Ko nukasar kon enip wa rororiäu,
ko donki opok taneanik, kou.’ ” *Aisaia 62:11, Sekaraia 9:9*

6 Keseria, Jisas nukan tamareäu ro ories kon ämän awatowon siar
keseririn. 7 Keseria, au donki nak Jisas siakup imäi koianik, awan omjo
rumukäu donki nukan mekesu opok puris rue mosa, Jisas nuka oik
tone tanewon. 8 Karauk roasiret sosop akas akan omjo oianik, apu
opok puris rue potoin. Karauk roasiret akas ukumai pisau senek patir
okukureanik, apu opok puris rue potoin. 9 Keseria, karauk roasiret
akas Jisas kamuk mianik, amke potoin. Karauk roasiret akas ruris
tainoria, keser ur we we potoin, “Devit nukan Mokoi enip oik jou
murau. Kiro ro ko Näwäu nukan enip pakas kou, jou murau, Anut
nukan enip karar oik jou murau.” *Buk Song 118:26*

10 Jisas ko Jerusalem näu mena tononuk, kiro menan roasiret akas
ko aparianik, karkairmoi, keser äiein, “Kiro ro inok?”

11 Ko pak erek potoin roasiret akas keser awaroin, “Ko Jisas, Anut
nukan ämän roianik, areäu ro. Ko Nasaret mena Galili provins pakan.”

Jisas ko Anut osap nuriäi ou näwäu enip tempel owa tonowon.
(Mak 11:15-19; Luk 19:45-48; Jon 2:13-22)

12 Jisas ko Anut osap nuriäi ou näwäu tempel owa toneanik, roasiret
ak osap kau momana, amuk we rain opokan Jisas nukas emwaronuk,
erekapu manoin. Ko roat akan aiauk amuk we oiäin patan pak ainak
moi rain bokis pak oianik, känkukurewon. 13 Kos kiro roat awarowon,
“Anut nukan ämän jer we moin rau, ‘Isan osap iriäi ou näwäu kiro
roasiret akas is pak airäun ou äiäiei.’ Utianik, rusapai akas päu roat
akan ämäi rawaun omoi senek sare moi.” *Aisaia 56:7, Jeremaia 7:11*

14 Jisas ko Anut osap nuriäi ou näwäu owa raunuk, karauk roat
amiak utup pak isorak aru pak ko siakup kouna, kos jekwarowon.
15-16 Mokoit akas kiro owa raianik, keser ur wein, “Devit nukan Mokoi
kon enip rororau.” Anut kamuk raiäi roat näunäu pak sintore ämän
tamareäi roat pak ak Jisas nukas karauk kurur atap mowon aparianik,
kiro mokoit akan ämän roianik, woiaka aru monuk, akas Jisas keser
totorin, “Na kiro ämän arei roum ra?” Jisas nukas ätäi awarowon, “Io.
Is roim. Utianik, ak Anut nukan ämän kiro wa ninareäi ra? ‘Na mokoit
pak karauk mokoit eteinak apur jeäi pak kosar ämän ätär maronuk,
akas nan enmat eposek senes roror musaiei.’ ” *Buk Song 8:2*

17 Jisas ko kiro roat utwareanik, näu mena ute pote, ko Betani mena
ninowon.

Jisas nukas kar am uran kernuk, rurunewon.
(Mak 11:12-14, 20-24)

18 Jisas ko kon tamareäu roat pak ak tapera senes ätäi näu mena
kowaun koirai, Jisas ko sou wewon. 19 Ko apu kasakup kar am uran
senek aparianik, siakup potowon. Utianik, kiro am nemauk murau wa,
ko käwäu sapai raunuk, aparwon. Keserianik, kos kiro am auruwon.
“Na nemauk ätäiar wa muram. Wa senes.” Kos keser aurnukar, kiro
am kurte kusakusaiwon.
20 Kon tamareäu roat akas kiro onok aparmoi, karkairianik, akas
keser äiein, “Kiro am owose kurte rurneu?”
21 Jisas nukas ätäi kon tamareäu roat awarowon, “Is ak epar senes
awarom, akan woiaka epar mianik, ak ronkat oirori wa owaiei, is kiro
am keserim senek, ak nais kir keseraiei. Utianik, ak kiro onok karar wa
keseraiei. Wa senes! Ak enro omtapau auraiei, ‘Na siräunam, an unik
uru pitikänir nam!’ aurna, ko keserai. 22 Keseria, ak akan woiaka epar
mianik, owo onok Anut nukas keseraun auraiei, ko kiro onok keserai.”

Jisas ko inokos sakau nuruwon roat akas kiro onoktapau aparaun totorin.
(Mak 11:27-33; Luk 20:1-8)

23 Jisas ko ätäi Anut osap nuriäi ou näwäu owa tonea, roasiret Anut
nukan ämän tamare raunuk raunuk, Anut kamuk raiäi roat näunäu
pak karauk ämän tamareäi roat pak ak ko siakup koianik, ko totorin,
“Na owo sakau oianik, kiro onok keseriäum? Inos kiro sakau na
isowon?”
24 Jisas nukas ätäi kiro roat awarowon, “Isas pak kar ämän totwa-
raurim. Akas amke isan ämän onoktapau kiro totwaraurim airona,
isas pak is owo sakau pakas kiro onok keseriäim kiro onoktapau ak
awaram. 25 An jomareäwon ro, Jon, kon sakau erapakas kowon? Kiro
sakau Anut nukas nuruwon ra, ara kar ro nukas kiro sakau nuruwon
ra?”
Ak kiro ämän roianik, aka aka areanik, äiein, “Ik ko owo räi
aurau? Ik ko Anut nukan sakau pakas an jomareäwon äieta, kos aikai,
‘Keseria, ak owon akan woiaka epar mau utoin?’ 26 Utianik, ‘Kon sakau
kiro ro nukas nuruwon,’ keser aurta, roasiret akas ik owoseikaiei rai
iminewaroin. Owon, ak Jon ko Anut nukan ämän roianik, areawon
ro keser sakau ronkateäi.” 27 Keseria, akas Jisas ätäi aurin, “Ik äpu
wa.” Kos ätäi kiro roat awarowon, “Is nais, inokos is sakau ironuk,
kiro onok keseriäim ak wa awaram.”

Jisas nukas mokoi oirori awan totok ämän mowon.

28 Jisas nukas ätäi awarowon, “Akan ronkat owo senek? Kar ro ko
mokoi oirori orip. Kiro ros kon urek mokoi pote, auruwon, ‘Mokoi,
rusa na wain woia pote sarau mo.’ 29 Kiro mokois ätäi kon momok
auruwon, ‘Is woia manau utom.’ Keser äiewonus, ko ätäi ronkat
oianik, woia pote sarau mowon. 30 Kiro ros kon etei mokoi keseriar
pote, auruwon, ‘Na nais wain woia pote sarau mo.’ Kos ätäi auruwon,
‘Io, moni, is manam.’ Utianik, ko keser aurianik, ko woia manau wa.
31 Kiro ses opok, owo mokois kon momokun ämän tainoru?” Roasiret
akas keser äiein, “Urek mokois kon momokun ämän tainorwon.”
Keseria, Jisas nukas kiro roat awarowon, “Is ak epar senes awarom,
takis aiauk oiäin roat pak apu pakan asiret pak ak amke Anut nukan
roasiret sarei. 32 An jomareäwon ro, Jon ak opok koianik, apu eposek

ätär marowon, ak konun akan woiaka epar mau wa. Keserna, takis aiauk oiäin roat pak apu pakan asiret pak akas akan woiaka konun epar moin. Ak kiro roasiret akan onok apwareanik, akas akan onok aru pakan ätäi wa piririanik, konun woiaka epar wa moi.”

Roat aru akas wain woi kameäin totok ämän.
(Mak 12:1-12; Luk 20:9-19)

33 Jisas nukas awarowon, “Ak kar totok ämän rowe. Kar ro ko omnokou näwäu orip, ko wain woi momara, wain uku weanik, porim wate mowon. Kiro woia wain nemauk äsisiraun up tuweanik, woi kamäun ou rumukäu kämioik mowon. Woi erekapu jekur raunuk, karauk roat kon woia sarau maun kau mareanik, sarau mona mona, kiro woi atak ro nuka ko kar mena atapuk manowon. *Buk Song 80:8*

34 Wain nemauk murunuk, owaun ses kounuk, kiro woi atak ros kon karauk sarau roat awaronuk, ‘Karauk wain nemauk owaun kiro woi kumeäin roat rai opok potowe,’ keser awaronuk, potoin.

35 Wain woi kameäin roat akas kiro sarau roat 3 orip sakau atwareanik, kar ro wena, manowon, kar ro wena, meiewon, kar ro ko aiaukus wena, meiewon. Ak keserna, 36 kiro woi atak ros ätäi kon sarau roat sosop äsimwaronuk, ak wain woi kameäin roat siarakap potoin. Kiro roat akas sarau roat 3 orip amke akwaroin siar, kiro sarau roat sosop ak nais kir akwaroin. 37 Keserna, kiro ros nukan mokoi senes äsimornuk, kiro roat rain opok potowon. Momokus keser ronkatewon, ‘Ak isan mokoin ämän roumoi, wa aru muraiei.’ 38 Utianik, kiro woi kameäin roat akas woi atak ron mokoi kounuk, aparianik, ak keser äiein, ‘Kos kon momok meienuk, kon osap erekapu owai. Ik ko weta, meienuk, kon wain woi ik owam. Kiro ik keseram.’ 39 Keseria, ak kiro mokoi wain woian imäi neanik, woi kasakupai wena, meiewon.”

40 Jisas nukas roat rain awarowon, “Akan ronkat owo senek? Woi atak ro ko wain woia koia, kiro woi kameäin roat owosewarai?” 41 Akas ko aurin, “Kos kiro aru roat erekapu akware kureanik, ko ätäi karauk roat ak kiro wain woi kamäun imwarai. Tawa kiro wain murunuk, owaun ses opok kiro wain woi kamäiei roat akas woi atak ro karauk wain nemauk nuraiei.”

42 Jisas nukas ätäi awarowon, “Ak Anut nukan ämän kiro äieu ninareäi ra? Kiro ou tutu ou miäin roat akas aru äumoi, sauk moin. Rusapai, kiro ou tutu kamuk opokan ou tutu sakau eposek sarewon. Näwäu nukasar kiro tutu sarau näwäu nuruwon, kiro eposek senes ik aparum.” *Buk Song 118:22*

43 Jisas nukas kiro roat awarowon, “Meter Anut nukas ak kamwareäwon, rusapai Anut nukas ak utwareanik, karauk roasiret ak kon sarau eposek muriäi kos kiro roasiret kamwarai. [44 Inok roasir kiro tutu opok siotorai, kiro roasir erekapu pitpatir, usipnirnaräi. Kiro tutus kar ro opokup nonuk, kiro ro ko maimai senek saräi.’]”

45 Anut kamuk raiäi roat näunäu pak Parisi roat pak akas Jisas nukan totok ämän roianik, ak äpu moin, ko akan onok mesin äieu. 46 Keseria, akas kipakar Jisas sakataurin. Utianik, ak äpu roasiret akas Jisas ko Anut nukan ämän roianik, areäu ro rai ronkatein, okon, ak roasiret iminewaromoi, utoin.

22

Asik oianik, o näwäu amkeäin totok ämän.

1 Jisas nukas totok ämän pakas roasiret keser awarowon, 2 “Anut
nukas kamwareäu onok kiro kesek. Kar omre opok kamwareäwon ro
näwäu king nukas kon mokoi asir owaurnuk, o makaurwon. 3 Keseria,
kon sarau roat äsimwaronuk, pote kiro roat kos meter awarowon,
awarianik, imware koi ak kon o makai opok kowaiei. Utianik, ak kiro
roat awaroin kowau utoi.
4 Keserna, kos kon karauk sarau roat sakau ämän orip
äsimwareanik, awarowon, ‘Is ruris o makaurim. Isan bulmakau
sawai pak opur sirau orip erekapu weanik, mis momin. Ak asir
owaun o makomin opok kowe.’
5 Utianik, kon sarau roat äsimwaronuk, ak pote kiro ämän awarona,
kiro roat akas akan ämän rowau wa, ak akan sarau opok atap atap
manoin. Kar ro ko kon woia potowon. Kar ro ko kon stua opok
potowon. 6 Karauk roat akas kon sarau roat sakatwareanik, jeje ämän
awaromoi, akwarona, meiein. 7 Keserna, kamwareäu ro näwäu king
ko kasak penuk, kon marai roat äsimwaronuk, pote kiro roat erekapu
akware kureanik, akan näu mena episai makoin.
8-9 Keseria, kos kon karauk sarau roat awarowon, ‘Is asir owaun o
makomin. Utianik, is roasiret awaromin ak koi o jau utoi, okon, ak
näu apu opok potoinai, roasiret sosop apwareanik, awarona, o makam
opok kowaiei.’ 10 Kos keser äienuk, kon sarau roat akas apu opok
erekapu pote roasiret eposek pak aru pak erek awarona, kon o jaun
owa erekapu koi ok pe rain.
11 Keserna, kamwareäu ro näwäu ko kiro owa tonea, kar ro ko omjo
eposek orkäu wa aparwon. 12 Kiro omsau kamwareäu ro näwäu nukas
kiro ro keser auruwon. ‘Jai, na owon omjo eposek orkäu wa, na okoro
owa pemon?’ Utianik, kiro ro ko aräu wa, ko äpik rawon.
13 Keseria, kiro ro näwäus kon sarau roat awarowon, ‘Ak kiro ron
isou ipou pak, muris parararnai, kasik oi känkurena, ko pututu wai
rai aukpanak kartitir rawai.’ ”
14 Jisas nukas keser äiewon, “Anut nukas roasiret sosop ko siakup
kowaun urwareäu, utianik, ko roasiret sosop wa sare mareäu.”

Roat akas takis aiauk Sisa nuraun itok wa ra rai Jisas totorin.
(Mak 12:13-17; Luk 20:20-26)

15 Kiro ämän äiewon roianik, Parisi roat akas kasik nemana, aka
aka Jisas atonoraun ämän atoin. 16 Keseria, akas akan karauk
tamareäi roat pak Herot nukan ämän tainoriäi roat pak ak Jisas rawa
äsimwarona, koin. Ak koianik, keser aurin, “Tamareäum ro, ik äpu
na epar ämän areäumon ro. Na ro akan ronkat wa roiäum. Enmak
orip roat karar na wa apwareäum. Na Anut nukan ämän epar senes
ik ätär mukiäum. 17 Keseria, nan ronkat owo senek? Ik takis aiauk
Sisa nuram ra utau? Nas ik aikam.”
18 Jisas ko nuka ate aparaun ämän moin äpu momara, kos ätäi
awarowon, “Ak sätäiäi roat, ak owon is ate aparoi? 19 Ak kar takis
miäi aiauk oi ätär murona, is aparam!” Akas kiro aiauk oi koi nurin.
20 Kos totwarowon, “Okoro aiauk opok enip totok orip inokon?”
21 Akas ätäi aurin, “Sisa* nukan.”

Keser aurna, Jisas nukas ätäi awarowon, “Keseria, ak Sisa nukan
osap kiro Sisa nuraiei. Anut nukan osap, kiro Anut nuraiei.”
22 Ak kiro ämän roianik, ronkat sosop oumana, ute manoin.

Jisas nukas roat meieanik, ätäi siräiäi ämän awarowon.
(Mak 12:18-27; Luk 20:27-40)

23 Kiro omre opakar, Sadusi roat akan ronkat kesek, roat meieäi,
ätäi wa siräiäiei rai äiäi, akas Jisas siakup pemana, keser totorin,
24 “Tamareäum ro, meter Moses nukas keser äiewon, ‘Kar ro ko
asir oumara, kon wau mokoi wäpik meie ute manonuk, kon amakus
pak awakun wäimäs oumara, mokoi mai, kiro mokoi awak meiewon
nukan mokoi senek saräi.’ *Lo 25:5*
25 Utianik, kar muti kar ro kon mokoit orip. Mokoi urektapau
asir oumara, ko mokoi wäpik meiewon. Keseria, kar amunakas kon
wäimäs owon. 26 Ko nais mokoi wäpik meiewon. Keseriar pote, kiro
roat 7 orip akas kiro asir oin, erekapu mokoi wäpik erar meiein.
27 Keserianik, kiro wäimäs asir rawonus, ruris meiewon. 28 Kiro asir
roat 7 oripas oin, tawa meiein roasiret ätäi siräiäiei ses opok, kiro asir
inon tuku rawai? Omnokou opok, kiro roat 7 orip meiein akas kiro
asir karar oin.” 29 Keser aurna, Jisas nukas ätäi keser awarowon, “Ak
Anut nukan ämän pak kon sakau pak ak äpu wa. Keseria, ak sätäpu
roat senes! 30 Roasiret meiein ätäi siräianik, ak Anut nukan sarau
eitek omar oik rai senek rawaiei. Ak wa ouratäiäi. 31 Anut nukasar
meiein roat ak ätäi siräiäiei rai äiewon. Ak kiro ämän ninareäi ra?
32 ‘Is Apraham, Aisak, Jekob akan Eit.’ *Kisim Bek 3:6*
Anut ko roat meiein akan Eit wa, ko roat orip orip awau raiäi akan
Eit.”
33 Keser awaronuk, roasiret ak kon ämän eposek roianik, karkairin.

Owo sintore ämän kiro näwäu senes?
(Mak 12:28-34; Luk 10:25-28)

34 Jisas nukas kiro ämän Sadusi roat awaronuk, ak ätäi aräu senek
wa. Kesernuk, Parisi roat ak kiro ämän roumoi, tururianik, 35 Parisi ro
kar sintore ämän tamareäu ro nukas Jisas ate aparaun keser totorwon,
36 “Tamareäum ro, owo sintore ämän kiro näwäu senes?”
37 Kesernuk, Jisas nukas ätäi auruwon, “ ‘Na nan won pak nan
totomat pak nan ronkat pak nan Näwäu, Anut nukanun erekapu meie.’
Lo 6:5
38 Kiro sintore ämän epar mäwäu senes, amke rau. 39 Kar sintore
ämän näwäu kiro kon onok kesek. ‘Na nakanun meieäum senek, nan
jaunan keseriar meie.’ *Wok Pris 19:18*
40 Moses nukan sintore ämän pak Anut nukan ämän roianik, areain
roat akan ämän pak kiro sintore ämän näwäu oirori opok sakau miäi.”

Krais ko inokon mokoi?
(Mak 12:35-37; Luk 20:41-44)

41 Jisas nukas karauk Parisi roat ko siakup koi turur rauna, kos
totwarowon, 42 “Akan ronkatis Krais ko inok äiäi? Ko inokon mokoi?”
Akas ätäi ko aurin, “Ko Devit nukan Mokoi.”
43 Jisas nukas ätäi awarowon, “Owose Osou Näus Devit ronkat
nurunuk, kos Krais kon Näwäu äiäwon? 44 Devit nukas äiewon, ‘Anut
Näwäu nukas isan Näwäu auruwon, “Na isan ipi näu kaima taneta,
isas nan iwäi jaunat erekapu itimwareanik, nan isonap mareita, nan
inkaruru rawaiei.” ’ *Buk Song 110:1*

45 Devit nukasar ‘Krais ko isan Näwäu’ äiewon. Keseria, owose ak
Krais ko kon mokoi äiäi?”
46 Keseria, kiro omre opokas pote, kar ros Jisas karauk ämän aurau
wa, ak ko sakau imineanik, kar ämän totorau wa.

23

Jisas nukas sintore ämän tamareäi roat pak Parisi roat pak akan onok aru mesin awarowon.

1 Keseria, Jisas nukas roasiret pak kon tamareäu roat pak ämän
marowon. 2 Ko keser awarowon, “Tamareäi roat pak Parisi roat
pak akas ak sintore ämän tamareäi, kiro Moses nukan sintore ämän
senek. 3 Keserianik, ak kiro ämän arorai ak roianik, erekapu tainorwe.
Utianik, akan onok keseriäi, ak kiro wa tainorau. Owon? Ak erar
ämän sosop miäi, utianik, aka kiro ämän wa tainoriäi. 4 Akas usu
sosop roasiret arona, ak kiro usu oi kuräu senek wa. Utianik, kiro usu
roasiret ariai ak ätäi wa sarwareäi.
5 Ak owo onok keseria, kiro erekapu keserna, roasiret akas apaikaun
rai keseriäi. Ak roat apwaraun räi, ak karauk Anut nukan ämän kar
pepa eteinak opok jer weanik, akan oioraka, ipiaka opok muris rakir
miäi. Ak akan Anut auraun omjo opok mer eposesek mako muriäi.
6 Keseria, ak o jeäi owa pak tururiäi owa pak omoi eposek eposek opok
amke tanäun akan woiaka meiäi. 7 Ak akan ronkat kesek roat akas
amket opok, ‘pere,’ awareanik, ipiak atomoi, ‘Tamareäi roat,’ keser
awarona, akan woiaka näu sareäi.
8 Utianik, ak isan tamareäimin roat, karauk roat akas ak tamareäi
roat rai keser wa awaraiei. Ak erekapu tupsiu karar. Akan tamareäu
ro karar. 9 Keseria, ak kar onkapan ro ‘Moni’ rai wa aurau. Akan
Momonaka karar ko omar oik rau. 10 Karauk roat akas ak ‘iken
kamoikeäi roat’ keser wa äiäiei. Akan kamwaraun ro kiro is karar
Krais. 11 Ak kamuk opok, inok ro näwäu saräun ko akan sarau ro senek
rawai. 12 Inok ro nukasar kon enip rororai kiro ron enip Anut nukan
amukup näwäu wa saräi. Inok ro ko nukasar kon enip wa rororai,
kiro ro kon enip jou orip rawai.”

Jisas nukas tup ou kameäi roat akan onok aru apwareanik, kewarowon.
(Mak 12:40; Luk 11:39-52, 20:47)

13 Jisas nukas ätäi äiewon, “Ei! Ak sintore ämän tamareäi roat
Parisi roat pak. Ak wopurut! Ak sätäiäi roat! Anut nukas roasiret
kamwaraun apu akas soriäi. Ak akasar kiro opok wa toneäi. Utianik,
roasiret kiro opok tonauri keseriäi, akas akan apu tonaun sor rai.
[14 Ei! Ak sintore ämän tamareäi roat Parisi roat pak, ak wopurut!
Ak sätäiäi roat. Ak wäimäs asiret atonwareanik, akan owan osap erar
oi maneäi. Karauk roat akan amiakap nais ak Anut aurianik, ämän
rumukäu miäi. Keseria, tawa Anut nukas koi wasarewaraun ses opok,
ak usu näwäu senes owaiei.]
15 Ei! Ak sintore ämän tamareäi roat, Parisi roat pak, ak wopurut,
ak sätäiäi roat. Ak mas an siakup pak omnokou opok pak erekapu
arianik, kar ro akan onok tainoraun rai itaneäin. Ak kiro ro akan
onok tainoraun itanein, ko akan onok aru erekapu tainormara, ko ep
wa koseriäu uru nai, aka naiei senek nai.
16 Ei! Wopurut! Ak amiaka utup roat. Akas karauk roat apu ätär
mareäi. Keseria, akas keser ämän areai, ‘karauk roat ämän awareanik,

akas Anut osap nuriäi ou näwäu nukan enip ateäi, kiro ämän sakau wa. Utianik, ak aiauk gol owa rau nukan enip ateäi, kiro ämän epar sakau orip, ak kiro ämän jekur tainoriäi.' 17 Ak otop, ak amiaka utup roat! Owo osap kiro näwäu senes? Anut osap nuriäi ou kiro näwäu ra, aiauk gol nukas ou ate miäin kiro näwäu ra? 18 Kar ämän akas keser äiäi. 'Utianik, kar ros ämän areanik, opur amkeäi patan nukan enip atai, kiro ämän sakau wa, kiro wa tainorau. Utianik, kar ro ko opur amkea, patan opok kar osap oik raunuk, kon enip atai, kiro ämän epar sakau saräi.' 19 Ak amiaka utup roat! Owo osap kiro Anut nukan amuk opok näwäu? Anut nukan opur amkeäi patan ra, kiro osap patan opok rau ra? Osap kiro opur amkeäi patan opok rau, kiro patanis kiro osap eposek sareäu. 20 Keseria, kar ro kon ämänis sakau mianik, ko opur amkeäi patan nukan enip atai, ko erekapu osap patan opok rau akan enmak erek ateäu. 21 Utianik, kar ro ko Anut osap nuriäi ou näwäu nukan enip ateanik, kon ämän kiro sakau mai, ko kiro ou nukan enip pak Anut owa rau nukan enip pak erek ateäu. 22 Utianik, kar ros omar enip ateanik, kon ämän sakau mai, ko Anut nukan taneäu patan pak Anut nuka patan opok tane rau awan enmawa erek ateäu.

23 Ei! Ak sintore ämän tamareäi roat, Parisi roat pak, ak wopurut! Ak sätäiäi roat! Akan woian onin eteinak karar karar 10 orip inäianik, surwate mianik, karar sur oi Anut nuriäi. Utianik, ak karauk sintore ämän näwäu kiro utomoi, wa tainoriäi. Kiro sintore ämän ak tainorau wa kiro onok kesek: ak karauk roat pak onok eposek wa miäi. Ak karauk roat akanun woiakati wa miäi. Ak karauk roat jekur wa kamwareäi. Ak kiro onok eposek näwäu erekapu tainori rai, epar ak karauk onok eteinanak erek tainoraiei. 24 Ak amiaka utup roat! Ak keseria, kamkeris akan o ur opok naurnuk, ak kiro emeriai. Utianik, opur kamel näwäu ak o ur orip nikateäi. Ak sintore ämän eteinanak tainoriäi, utianik, ak sintore ämän näwäu wa tainoriäi.

25 Ei! Wopurut! Ak sintore ämän tamareäi roat, Parisi roat pak, ak sätäiäi roat! Keseria, ak akan kap pak maro pak oi mekesupan an kosoriäi. Utianik, ak onok aru sosop miäi, okon, akan woiaka uru ukun sosop rau, ak kiro wa kosoriäi. 26 Ak Parisi roat, ak amiaka utup! Ak amke akan kap wou uru ukun rau kiro kosoria, ätäi kasikan enipsau opok kosorna, kiro ukun wäpik eposek saräi!

27 Ei! Wopurut! Ak sintore ämän tamareäi roat Parisi roat pak, ak epar sätäiäi roat! Ak op up opok mer eposek amke muriäi senek, kiro mer roat akas apariai kiro eposek senes. Utianik, up uru op nuka poomreanik, sou aru rau. 28 Kiro keseriäu senek akan onok nais kesekur, roasiret akas apwareanik, 'ak roat eposek' äiäi. Utianik, akan woiaka uru ak onok aru senes mia, sät ämän areai."

Jisas nukas owo onok aru sintore ämän tamareäi roat pak Parisi roat opok päi rai awarowon.

(Luk 11:47-51)

29 Jisas nukas ätäiar awarowon, "Ak sintore ämän tamareäi roat Parisi roat pak, ak wopurut! Ak sätäiäi roat. Keseria, ak Anut nukan ämän roianik, areain roat akan up opok patan eposek käi miäi. Ak roat akan woiaka epar moin, akan up opok mer eposek amke mareäi. 30 Utianik, ak keser äiäi, 'Ik iken asonokot pak meter erek raumun senek maro, ik kiro roat wa akwarowom.' 31 Akan ämänisar aka

ätäi amop marou, ak akan momonakat akas meter Anut nukan ämän roianik, areain roat akwarona, meiein ak akan mokoit. 32 Keseria, akan momonakat akas keserin siar, ak nais keseriar karauk Anut nukan ämän roianik, areai roat akwarona, meiäiei.

33 Ak män aru nukan mokoit! Anut nukas ep wa koseriäu opok kurwarnuk, ak owose imine manaiei? 34 Is epar senes awarom, ak rowaiei, isas Anut nukan ämän roianik, areai roat pak ämän tamareäi roat pak äsimwaroita, ak rai opok kowaiei. Akas karauk roat akwarona, meiäiei. Karauk roat am äpäs opok äsäiware mona, meiäiei. Karauk roat akan tururiäi owa mänkäsi owaraiei. Karauk roat akas emwarona, imine pote kar näu mena potona, ätäi kiro pakan emwarona, kar näu mena potaiei. Ak keser keser ari rawaiei. 35 Keserianik, karauk roat akas meter roat woiaka epar moin akwarona, meiein, kiro usu ak opok päi. Abel ko onok eposek miäwon ro wena, meiewon, keseriar pote Sekaraia, ko Berekia nukan mokoi kir keserin. Ak Sekaraia Anut osap nuriäi ou näwäu pak jou miäi patan kamuk opok wena, meiewon. 36 Is ak epar senes awarom. Kiro onok meter akan askanai akas keserin mesin ak rusapaian roasiret ak kiro usu näwäu owaiei!”

Jisas ko Jerusalem mena aparmara, wouti mowon.
(Luk 13:34-35, 19:41-44)

37 Jisas nukas Jerusalem mena aparmara, äiewon, “O, Jerusalem, Jerusalem! Akas Anut nukan ämän roianik, areain roat akwarona, meiein. Ak karauk roat ämän oi ariain roat Anut nukas äsimwarowon, aiaukus akwarona, meiein. Is omre sosop, kakarau anak nukas kon nakut saus kururware raiäu senek, isan ipias roasiret kamware rawaurimin. Utianik, roasiret akas is ak kesewaraun wa utoiroin. 38 Ak rowe, Anut kon osap nuriäi ou ute manonuk, kiro ou erekapu aru saräi. 39 Is ak epar senes awarom, rusapai is manoita, ak is ätäi wa apairaiei, pote tawa, akasar keser äiäiei, ‘Anut nukasar kiro ro sare mai, ko Näwäu nukan enip pakas kowai.’ ” *Buk Song 118:26*

24

Jisas nukas Anut osap nuriäi ou näwäu enip tempel aru mai rai äiewon.

1 Jisas ko Anut osap nuriäi ou näwäu enip tempel owa rawonus, ute ne manaurnuk, kon tamareäu roat akas koianik, aurin, “Na okoro ou jekur aparnam man.” 2 Kos ätäi keser awarowon, “Kiro itok, ak osap erekapu apari. Utianik, is ak epar senes awarom, iwäi jaunakat akas koia, kiro ou erekapu aru maiei. Kiro ou moin aiauk erekapu uräi naiei. Kar aiauk kon omoi wa rawai.”

Jisas nukas tawa usu sosop päi rai äiewon.
(Mak 13:3-13; Luk 21:7-19)

3 Keserianik, Jisas ko Olivet omtapau opok pote tane raunuk raunuk, kon tamareäu roat akarar ko siakup koianik, akas ko keser totorin, “Esepa kiro onok päi? Na ik aikota, rowam, owo onok amke penuk, ik kiro omre äpu mam?”

4 Kos ätäi awarowon, “Ak sakau tai rawe. Karauk roat akas pemana, ak sät ämän awaraiei. Ak kiro akan ämän wa rowau. 5 Karauk roat akas pemana, isan enim ateanik, keser äiäiei. ‘Is Krais is ak ätäi imwaraun ro pem.’ Roat sosop akas kesek ämän roianik, epar

äiäiei. Ak, isan tamareäim roat, ak kiro roat akan ämän wa tainwarau.
6 Utianik, ak amke marai kowai ämän pak marai jejep pak siarakap
kounuk, roumoi, ak wa karkairau. Kiro onok epar amke päi. Utianik,
wasarewaraun ses kiro kurte wa pekeräi. 7 Kar omsau pakan roasiret
akas siräianik, kar omsau pakan roasiret pak iwäi muratäianik,
weräiäiei. Karauk omsau opok mim päi. Karauk omsau opok roasiret
sou om rumukäu rawaiei. 8 Kiro onok erekapu päi kiro kon onok kesek,
kar asir ko mokoi owaun amke tätäi näwäu oiäu senek.
9 Keseriar, kiro ses opok ak isan tamareäimin roat akan iwäi jaunakat
akas sakatwareanik, usu näwäu aromoi, akwarona, meiäiei. Omnokou
pakan roasiret erekapu akas akanun kasiaka peanik, sauk maraiei. Ak
isan tamareäimin roat, okon, ak roasiret akas kesewaraiei. 10 Roasiret
sosop akan woiaka epar moin, kiro ses opok akan woiaka epar moin
utaiei. Kesermana, aka aka akan jaunakat pak iwäi muratäianik, ak
imwareanik, akan iwäi jaunakat akan ipiakap maraiei. 11 Ak keserna
keserna, Satan nukan ämän roianik, areäi roat akas peanik, roasiret
sosop sätwarona, ak akan ämän tainoraiei. 12 Ak kiro onok näwäu
sarenuk, roasiret sosop akan jaunakat akanun woiakati miäin, ak kiro
onok eposek utaiei. 13 Utianik, inok ro isan sarau wa utai, ko orip
orip sakau me rawai tawa wasarewaraun ses opok, Anut nukas ko
ätäi imäiai. 14 Roasiret akas Anut nukan Ämän Eposek omsau erekapu
roasiret awarona, roasiret ak kiro ämän äpu momoi, roi rauna rauna,
epar kiro wasarewaraun ses kowai.”

Kar osap aru senes päi.
(Mak 13:14-23; Luk 21:20-24)

15 Jisas nukas ätäi äiewon, “Ak kar osap aru senes kiro meter Anut
nukan ämän roianik, areawon ro Daniel nukas arewon päi aparaiei.
Daniel 9:27
Kiro osap aru senes peanik, Anut nukan omoi näu eposek opok pe
tai rawai. (Ak kiro ämän ninarein raroi, jekur ronkatäiei.) 16 Kiro ses
opok roasiret ak Judia provins opok rai ak omtorou opok imine tonaiei.
17 Kar ro ko ou oik rawai, ko neanik, kon osap owa rau wa tone owai.
Ko kurte erar imine manai. 18 Kar ro woia sarau me rawai, ko kon mer
eposek owa rau koi wa owai. 19 Kiro ses opok, asiret ak amaiwo orip
pak asiret mokoit apur jerai orip, ak wopuräiei. 20 Ak Anut auraiei,
‘Om nai ses opok ra, iken sumaun omre opok, kiro osap aru kowai
wa iminäiei.’ 21 Ak kiro usu näwäu meter wa oiäin. Omnokou awau
pewon ses opokas koi rusapai rau, tawa nais kesek usu ätäi wa päi.
22 Utianik, Anut nukas omre rumukäu kurte katu sarewon, owon, ko
kiro onok keserau wa maro, roasiret sosop wa rawoi. Ko karauk
roasiret imwaraun sarware mowon, okon, kiro onok kurte keserwon.
23 Kar ros pemara, keser awarai, ‘Krais okoro pe rau!’ ra, ‘Ko enro
rau!’ rai, awaronuk, ak kon ämän roianik, woiaka epar wa mau.
24 Karauk roat akas pemana, sätäianik, keser äiäiei, ‘Is Krais.’ Karauk
roat akas äiäiei, ‘Is Anut nukan ämän roianik, areäim ro.’ Keseria, ak
kurur näunäu pak karauk sarau atap atap maiei. Ak karauk roasiret
Anut nukas nukan sare marowon, sätwaraurmana, akan amiakap
kiro onok keseraiei. Sätwarona, ak Anut nukan roasiret akan onok
tainorianik, ak Anut nukan onok utaun rai keseraiei. Utianik, akas
kiro onok kesewaraun senek wa. 25 Is ak kiro ämän awaromin jekur
rowe. Owo onok tawa päun rau pak rusapai pak is ak awarom.

26 Keseria, karauk roat akas pemana, keser awaraiei, ‘Ro Nukan
Mokoi ko ro wäpik mena koi rau.’ Keser awarona, ak wa pote aparau.
Kiro roat akas ätäi awaraiei, ‘Ko kowon enro owa ämäi rau.’ Keser
awarona rai, ak akan ämän roianik, woiaka epar wa mau. 27 Ro Nukan
Mokoi kowaun ses kurte päi, san peäu pakas ermänirmara, nopte san
neäu opok nopteäu senek keseriar kowai.
28 Opur meieanik, poomre rawai kiro opok, epsimai sosop kiro opur
pomou jaun pote tururaiei.”

Ro Nukan Mokoi ätäi kowai.
(Mak 13:24-27; Luk 21:25-28)

29 Jisas nukas ätäiar äiewon, “Kiro usu näwäu senes erekapu pe
manonuk, san ko pututu senek saräi, keir ko merek wa kuräi, pai omar
opokas atere kowaiei. Keserna, omar oikan osap sakau rain erekapu
ritratorai. *Aisaia 13:10*
30 Kiro onok kesernuk rai, kar osap omar oikas kounuk, ak äpu maiei
kiro Ro Nukan Mokoi kowai. Roasiret omnokou opok rai ak imine wai
rauna rauna, Ro Nukan Mokoi omar oik iou pakas sakau näwäu orip
arou pakas kounuk, aparaiei. *Daniel 7:13*
31 Keseria, kos kar Anut nukan sarau eitek aurnuk, parau urwenuk,
jejep näwäu saräi. Kos karauk Anut nukan sarau eitek äsimwaronuk,
omsau erekapu poteanik, Anut nukas kon roasiret sare marowon,
imware koi turware maiei.” *Kisim Bek 19:16*

Suwaro käienuk, ak äpu miäi san tawaun ses pera.
(Mak 13:28-31; Luk 21:29-33)

32 Jisas nukas ätäi awarowon, “Am suwaro nukas ak san tawaun
onok ätär marai. Keseria, suwaro erekapu käianik, am käwäu awau
ätäi tu penuk rai, ak kiro äpu maiei, kiro san näwäu päun ses. 33 Kiro
senek tawa kiro onok atap atap penuk, ak äpu maiei, Ro Nukan
Mokoi kowaun ses katu sare rau. 34 Is epar senes awarom, okoro
roasiret rusapai rai ak wa meiäiei opok kiro onok keser päi ak aparaiei.
35 Omar omnokou pak rau kiro erekapu wasaräieir. Utianik, isan ämän
wa wasaräi, orip orip rawai.”

Ro Nukan Mokoi kowaun omre kar ros wa äpu mai.
(Mak 13:32-37; Luk 17:26-30, 34-36)

36 Jisas nukas ätäi äiewon, “Kar ros Ro Nukan Mokoi kowaun omre
wa äpu mai. Anut nukan sarau eitek nais ak äpu wa. [Kon mokoi nuka
nais ko äpu wa.] Isan moni nuka karar ko kiro omre äpu. 37 Meter
Noa rawon ses opok roasiret akas akan onok atap atap keser rain senek
Ro Nukan Mokoi ätäi kowai ses opok roasiret kir keser rawaiei. 38 Joi
näwäu päu wa opok roasiret ak o je rai, an je rai, ro asir oi rai, ak
keser rauna rauna, Noa ko ous uru tonowon. *Stat 7:7*
39 Utianik, ak kiro onok päun ronkatäu wa. Keseria, joi näwäu
peanik, kiro roasiret erekapu ämäi marowon. Kiro onok keserin senek
ak keserna keserna, Ro Nukan Mokoi ätäi kowai. 40 Kiro ses opok, ro
oirori au woia sarau me rawaieir opok sarau eitek akas koi kar ro
imäianik, kar ro ute manaiei. 41 Asir oirori au ma rei rawaieir opok,
kar asir koi imäianik, kar asir ute manaiei. 42 Kesek okon, ak awau
tai rawe. Owon, ak akan Näwäu nukan kowaun omre ak äpu wa.
43 Utianik, kar ou atak ro kos kar päu ro owo ses pututu pe kon ou
uraianik, owa tonaun äpu momara, ko wa ninai, ko awau tai raiäu.

Ko kiro ro inikernuk, kon owa wa uräi tonai. 44 Ak nais keseriar orip
orip jekur kame rawe. Owon? Ro Nukan Mokoi ko sareper kowai, kon
kowaun omre ak äpu wa."

Sarau roat aru pak eposek pak akan totok ämän.
(Luk 12:41-48)

45 Jisas nukas ätäi awarowon, "Inok sarau ro ko ronkat eposek orip
ämän tainoriäu? Kiro ro karar kon kameäu ros sare monuk, kos
karauk sarau roasiret kamwareanik, akan o are rawai. 46 Kiro sarau
ro ko keserai, kon kameäu ro kounuk, ko nepipirai. 47 Is epar senes
awarom, kiro sarau ro ko kon ro näwäus kon osap erekapu kamäun
sare murai. 48 Utianik, kar sarau ro ko ronkat eposek wa, ko keser
ronkatäi, 'Isan kamoireäu ro ko kurte kowau utou.' 49 Kesermara,
kos karauk sarau jaukut, akwaromara, ko an sakau jemara, rauk käi
rawai. 50-51 Ko kesernuk kesernuk, kon kameäu ro sareper koumara,
mänkäsir oianik, emernuk, sätäiäi roat pak pote raianik, aukpanak
kartitirmara, wai rawai."

25

Asir 10 orip akan totok ämän.

1 Jisas nukas ätäi awarowon, "Anut nukas roasiret kamwaraun omre
päi kiro kon onok kesek. Asiret makun 10 orip akas akan lam oianik,
kar ro asir awau owon ak pote apu pakan tararmoi, imäiäun potoin.
2 Kiro asiret makun 10 orip karaima 5 orip ak akan ronkat eposek
wa, karaima 5 orip akan ronkat eposek orip. 3 Kiro asiret ronkat
eposek wäpik akas akan lam oi koin, utianik, ak an sosparar owau
wa. 4 Utianik, asiret ronkat eposek orip akas akan lam pakan an botol
orip ok pewon oiar koin. 5 Kiro asir owon ro ko kurte kowau wa.
Kesernuk, kiro asiret 10 orip ak amoswaronuk, ninoin.

6 Ak ninona ninona, pututu kar ros keser ur wewon, 'Asir awau
owon ro ki kou! Ak apu opok pote tararnai, imäi kowe!' 7 Asiret 10
orip ak kiro ur roumana, siräianik, akan lam jekurin. 8 Keseria, kiro
asiret 5 orip ak ronkat eposek wäpik akas jaunakat ronkat eposek orip
awaroin, 'Ik akan lam pakan an mikou rawai ik äräiene mukowe. Iken
lam an wäpik, okon, koserauru.' 9 Utianik, kiro asiret ronkat eposek
orip akas ätäi keser awaroin, 'Wa, iken an okoro ak pak itok wa mai,
iken lam pakan karar rau. Ak awau stua pakan atapur pote, kau
mowe.' 10 Keserianik, kiro asiret ronkat eposek orip wa, ak stua opok
an kau maun manona manona, asir owon ro kowon. Asiret ronkat
eposek orip ak ko kounuk, aparia, ko pak o jaun owa erek tonoin.
Keserna, im pene moin.

11 Keserna, kiro asiret 5 orip ronkat eposek wäpik ak ätäi koia, keser
äiein, 'Näwäu, Näwäu, na ik im tue muk.' " 12 Aurna, kiro ros ätäi keser
awarowon, "Epar senes, utianik, is ak äpu wa."

13 Keseria, Jisas kiro totok ämän aware kureanik, ko roasiret ätäi
keser awarowon, "Ro Nukan Mokoi ko kowaun omre ak äpu wa, okon,
ak awau tai rawe."

Sarau roat 3 orip akan totok ämän.
(Luk 19:11-27)

14 Anut nukas roasiret kamwaraun omre päi kiro kon onok kesek.
Kar ro kon ou ute ko kar mena atapuk manaurmara, kon sarau roat

awaronuk, ak kouna, kon osap erekapu akan ipiakap marowon. 15 Ko
akan onok aparianik, aiauk atap atap keseriar arowon. Ko kar ro
aiauk 5,000 orip nuruwon, kar ro ko 2,000 orip nuruwon, kar ro ko
1,000 orip nuruwon. Kesermara, ko utware manowon. 16 Kesermoi, ko
manonuk manonuk, kiro ro ko aiauk 5,000 orip owon ko kiro aiaukus
sarau momara, ätäi kar 5,000 kiro sarau pakan owon. 17 Kar ro ko
keseriar aiauk 2,000 orip owon ko nais sarau momara, ätäi kar 2,000
owon. 18 Utianik, kar ro ko aiauk 1,000 orip owon, ko kiro aiauk up
tueanik, up uru ämäi monuk, rawon.

19 Omre sosop manonuk, kiro kamwareäu ro kon sarau roat aiauk
arowon, kiro aiaukun ämän jekuraun ätäi kowon. 20 Kiro sarau ro ko
aiauk 5,000 owon ko siakup pemara, keser auruwon, “Näwäu, meter
na is aiauk 5,000 iromon, is kiro aiaukus sarau momoi, ätäi kar 5,000
oimin. Okoro apar!”

21 Kesernuk, kon kameäu ros ätäi keser auruwon, “Na sarau ro
eposek. Na sarau eteinak jekur kamemon, okon, is na sarau näwäu
opok musoita, na sarau kamäm. Keseria, na is pak pea, nepipir
rawam.”

22 Kesernuk, kar sarau ro ko aiauk 2,000 owon, ko nais pemara,
keser auruwon, “Näwäu, nas is aiauk 2,000 iromon. Na okoro apar.
Is ätäi sarau mianik, kar 2,000 oimin.” 23 Kesernuk, kiro kamwareäu
ros auruwon, “Na sarau ro eposek. Na sarau eteinak jekur kamemon,
okon, is na sarau näwäu opok musoita, na sarau kamäm. Keseria, na
is pak pea, nepipir rawam.”

24 Kesernuk, kar sarau ro aiauk 1,000 owon ro ko nais pemara, keser
auruwon, “Näwäu, is äpu na kurte kasat peäu ro. Keseria, kar ros kon
woia o uku weäwon, na kiro pakan o siräi oiäum. Na kar ros kon woia
o uku kureäwon, na kiro pakan o jare oiäum. 25 Keseria, is iminemoi,
nan aiauk 1,000 iromon, is kiro aiauk oi pote omnokou uru up tue
momin. Nan aiauk okoro apar.”

26 Keser aurnuk, kon kameäu ros kiro sarau ro keser auruwon, “Na
sarau ro aru! Na ro wäskupu senes. Kar ros kon woia o uku weäwon,
is kon o siräi oiäim ra? 27 Keseria, na isan aiauk benk opok murau
owon utomon. Is ätäi keser koita, kiro aiauk pak karauk aiauk pak
owam.”

28 Keser aurmoi, kos karauk sarau roat awarowon, “Ak ko pakan
aiauk 1,000 senri oianik, 10,000 orip ro nuraiei.” 29 Kos ätäi awarowon,
“Is epar senes awarom, inok ro ko osap sosop orip, ko sarau miäu,
kiro ro ko Anut nukas karauk osap sosop senes nurai. Keseria, kiro ro
osap sosop orip saräiei. Utianik, inok ro ko osap eteinak orip sarau
wa miäu, kon osap erekapu senri owam. 30 Kiro wäskupu ro aru, ak
ko imäinai, kaik känkurena, pututu ne rawaura. Ko roat waianik,
aiakpanak kartitir rai pak erek rawaiei.”

Ro Nukan Mokoi ätäi koianik, roasiret erekapu wasarewarai.

31 “Kiro ses opok Ro Nukan Mokoi ko kamwareäu ro näwäu
king senek, ko kounuk, Anut nukan sarau eitek pak erek kowaiei.
Keserianik, ko kon patan opok taneanik, roasiret wasarewarai.
32 Omnokoupaian roasiret omsau sau rai, ak erekapu ko siakup kouna,
kos karauk roasiret karaima inäi marea, karauk roasiret karaima
inäi marai. Roat akas sipsip meme ori kamwareanik, inäi mareäi

senek, sipsip karaima inäi mareanik, meme karaima inäi mareäi senek keserai. 33 Kos roasiret woiaka epar moin ak kon ipou näu kaimas marai, karauk roasiret ak woiaka epar mau wa ko ak ipou saunan kaima marai. 34 Keseria, kamwareäu ro näwäu king nukas keser awarai, “Roasiret isan ipi näu kaima rai, ak isan Monias sare marowon. Meter omnokou päu wa opok, isan Monias nukan kamwareäu mena akan sare marowon, ak owaiei.” 35 Kos keser awarai, ‘Is sou raimin, akas is o irona, jemin. Is an pätirwon, akas is an irona, jemin. Is kar menan ro senek koimin, akas akan owa imäiri tonoin. 36 Is omjo wäpik, erar raimin, akas omjo irona, takemin. Is sip raimin, akas koi kamoiroin. Is karapus owa raimin, akas pote apairoin.’

37 Kos keser awaronuk, roat eposek akas ätäi ko keser auraiei, ‘Näwäu, esepa na sou raumon, ik na o isomun? Esepa na an pätisonuk, ik na an isomun? 38 Ik owo ses opok na kar menan ro senek apaisianik, iken owa imäisi potomun? Esepa ik na omjo wäpik raumon apaisianik, omjo isomun? 39 Na owo ses opok sip raumon ra karapus owa raumon, ik pote apaisomun?’ 40 Ak keser aurna, kiro kamwareäu ro näwäu king nukas ätäi awarai, ‘Ak epar senes awarom, ak isan kar ro kon enip näwäu wa, ak ko sarein, kiro ro karar sarau wa, ak kiro is sareiroin.’ 41 Keserianik, kos kiro roasiret kon ipou saunan kaima rain, keser awarai, ‘Ak euruwe, Anut nukan amuk opok ak ämän näwäu orip. Ak ep wa koseriäu opok pote. Kiro ep isan monias Satan kon sarau eitek pak erek sare marowon kiro opok ak erek ne rawaiei. 42 Kiro owon, is meter sou iworowon ak is o irau wa, is an pätirwon, ak is an irau wa. 43 Is kar menan ro senek koimin, akas akan owa imäiri potau wa. Utianik, is omjo wäpik raimin, akas kar omjo irau wa. Is sip orip raimin akas kamoire rawau wa. Is karapus owa raimin ak is pote apairau wa.’

44 Keser awaronuk, akas ko ätäi auraiei, ‘Näwäu, na esepa sou raumon ik apaisomun, na esepa an pätison, na esepa na kar menan ro senek koumon, na esepa na omjo wäpik raumon, na esepa sip orip raumon, na esepa karapus owa pote raumon, ik na sareisau wa?’ 45 Kiro kamwareäu ro näwäu king nukas ätäi ak keser awarai, ‘Is ak epar senes awarom, ak isan kar ro kon enip näwäu wa, ak ko saräu wa, kiro ak is saroirau wa.’ 46 Keseria, kiro roasiret ak ep näwäu wa koseriäu opok ne rawaiei, utianik, roasiret eposek ak karar epar orip orip awau rawaiei.”

26

Roat näunäu akas Jisas wena, meiäun ronkat oin.

1 Jisas nukas kiro ämän aware kurea, kiro omre opokar kon tamareäu roat awarowon, 2 “Ak äpu sumaun omre kon enip Pasowa* omre oirori manonuk, kiro omre päi. Ro Nukan Mokoi kiro ses opok kon iwäi jaukut akas aru murianik, am äpäs opok äsäi maiei.”

3 Kiro ses opokar karauk Anut kamuk raiäi roat näunäu pak, mena kameäi roat näunäu pak akas Anut kamuk raiäi roat akan kamwareäu ro näwäu, kon enip Kaiapas nukan owa pote tururin. 4 Keseria, ak Jisas sakau ateanik, wena, meiäun ämän ämäi ämäi atoin. 5 Utianik, ak äiein, “Ik ko kiro sumaun omre opok wa wäu, roasiret akas siräianik, akas ik pak näwäu weräiäiei.”

Kar asires uer sou eposek orip oianik, Jisas nukan tapau opok kourwon.
(Mak 14:3-9; Jon 12:1-8)

6 Betani mena kar ro, kon enip Saimon, meter ko sip repros orip
raiäwon, Jisas tone kon owa rawon. 7 Keseria, ko owa tanea, o jenuk
jenuk, kar sarau asires botol eposek uer sou eposek orip oi peanik,
Jisas nukan tapau opok kourwon. Kiro asir meter aiauk näwäus kiro
uer kau mowon. 8 Jisas nukan tamareäu roat akas kiro onok aparianik,
kasiak penuk, keser äiein, "Owon kiro asires uer sou eposek orip erar
kouru? 9 Ik kiro uer karauk roat arota, kau mona, kiro pakan aiauk
näwäu oianik, saruku roasiret araun itok."
10 Keserna, Jisas ko akan ronkat äpu momara, kos keser awarowon,
"Owon ak kiro asir wousarianik, usu nuri? Ko kiro onok eposek senes
is opok keseru. 11 Saruku roasiret ak pak orip orip rawaiei. Utianik, is
ak pak orip orip ekep wa rawam. 12 Kiro asir ko uer sou eposek orip
isan enimsau opok kourwon, kiro is meieita, up kureiraun enimsau
wäräu jekuri mou. 13 Is ak epar senes awarom, roat akas okoro Anut
nukan Ämän Eposek omnokou erekapu roasiret aware arianik, kiro
onok okoro asires keserwon kiro nais awaraiei. Keseria, roasiret ak
konun ronkatäiei."

Judas nukas Jisas roat näunäu ipiakap maun paip mianik, ojap owon.
(Mak 14:10-11; Luk 22:3-6)

14-15 Jisas nukan tamareäu roat 12 orip pakan kar ro, kon enip Judas
Iskariot, ko Anut kamuk raiäi roat näunäu siarakap potomara, kos
keser totwarowon, "Is Jisas akan ipiaka opok maroita, akas is owo osap
iraiei?" Kesernuk, akas aiauk 30 orip ninareanik, ko nurin. 16 Kiro ses
Judas ko Jisas kon iwäi jaukut ipiakap maun apu itane rawon.

Jisas kon tamareäu roat pak Pasowa omre opok o jein.
(Mak 14:12-21; Luk 22:7-14, 21-23; Jon 13:21-30)

17 Bret jis wäpik amke jeäin omre karar amke penuk, Jisas nukan
tamareäu roat akas ko keser totorin, "Ik nan Pasowa* omre opok o
jaun omoi erapok jekur musau?"
18 Keserna, kos kon tamareäu roat keser awarowon, "Ak Jerusalem
näu mena tonoinai, kiro opok kiro ro keser aurwe. 'Iken Näwäus,
keser aikowon, "Isan utware manaun omre siarap ki peu, okon, is isan
tamareäim roat pak Pasowa omre opok nan owa koi o jam." ' "
19 Kesernuk, Jisas nukas kon tamareäu roat kiro ämän awarowon
siar, ak pote, Pasowa omre opok o jaun omoi jekur moin.
20 Iukärir sarenuk, Jisas kon tamareäu roat pak kiro owa o jaun
tanein. 21 Ak taneanik, o je je rai, kos keser awarowon, "Is ak epar
senes awarom, kar ro ak kamuk rau kos is isan iwäi jaiat akan ipiakap
murai."
22 Ko keser äienuk, akan woiaka usu sarein. Ak karar karar akas ko
keser totorin, "Näwäu, na is mesin äiem ra? Is wa ra?"
23 Jisas nukas ätäi awarowon, "Kiro ro ko is ori erek maro karar
opok kon bret ur opok mianik, oura, kos is isan iwäi jaiat akan ipiakap
murai. 24 Anut nukan ämänis äiewon siar, Ro Nukan Mokoi manai,
utianik, kiro ros kon iwäi jaukut akan ipiakap marowon, kiro ro ko
wopur. Kiro ro anakus an jowon ses opok meiewon maro, kiro usu
eteinak. Keserau wa, okon, tawa omar oik ko usu näwäu senes owai."

25 Kiro ro Jisas kon iwäi jaukut ipiakap maraun ro, Judas kos keser
äiewon, “Tamareäum ro, epar isas na keseisam ra?” Keser aurnuk,
Jisas nukas ätäi auruwon, “Io, nakasar ki äiem.”

Jisas nukas bret wain an pak kon tamareäu roat arowon.
(Mak 14:22-26; Luk 22:14-20, 1 Korin 11:23-25)

26 Jisas kon tamareäu roat pak tane o je je rai, ko bret oumoi, Anut
‘pere’ aurmara, ipous pärärianik, kon tamareäu roat aromara, äiewon,
“Ak oinai, jeie. Okoro isan enimsau.”
27 Keseria, ko ätäi wain an kap orip oumoi, Anut aurmara, kon
tamareäu roat aromara, awarowon, “Ak erekapu okoro kap pakan an
jeie. 28 Okoro isan karian, Anut nukas kiro karianas ak pak paip [awau]
mou. Isan karian kournuk, kis roasiret sosop akan onok aru jäkäi
marai. 29 Is ak epar senes awarom, is ätäi okoro wain nemauk pakan
an wa jam, pote is kar wain an awau kiro isan Monian kamwaraun
mena ak pak ätäi jam.”
30 Kesermana, ak kar sir wemoi, kasik neanik, Olivet omtapau opok
potoin.

Jisas nukas Pita keser auruwon, “Nas roasiret is mesin awaram, ‘Is
ko äpu wa.’ ”
(Mak 14:27-31; Luk 22:31-34; Jon 13:36-38)

31 Jisas nukas kon tamareäu roat awarowon, “Rurisa okoro pututu
kar onok is opok penuk, ak aparianik, ak is utoirea, imine manaiei.
Anut nukan ämänis keser äieu. ‘Kiro sipsip kameäu ro isas weita,
sipsip raut ak imine atap atap manoutaiei.’ *Sekaraia 13:7*
32 Kiro keserna, is meieanik, ätäi siräianik, amke Galili provins opok
potoita, ak tainori potaiei.”
33 Pita nukas Jisas ätäi auruwon, “Onok aru na opok penuk,
aparianik, ak erekapu na utoisi manaiei. Is karar na wa utoisam.”
34 Jisas nukas ätäi keser auruwon, “Is na epar senes aisom, rusapai
pututu kakarau ur wäu wa opok nas isan enim ämäi momata, ‘Is ko
äpu wa’ rai 3 orip äiäm.”
35 Pita nukas ätäi auruwon, “Epar senes, is kesek ämän wa äiäm.
Utianik, is na pak erek meiäm.” Kesernuk, karauk tamareäu roat akas
nais keseriar aurin.

Jisas ko Getsemani woia pote Anut auri rawon.
(Mak 14:32-42; Luk 22:39-46)

36 Jisas kon tamareäu roat pak kar om enip Getsemani poteanik,
keser awarowon, “Ak okoro opok tane rauna, is enro opok Anut
aurau potom.” 37 Kos Pita pak Sebedi nukan mokoit ori pak imware
manowon. Kon wou aru senes monuk, ko nepipirau wa. 38 Jisas nukas
kiro roat 3 orip awarowon, “Isan woi usuäu senes monuk, waiauk
patirnuk, meiäurim. Ak is pak okoro opok awau tai rawe.”
39 Ko kiro omoi utomara, nukararnak pote ämäi raia, ko wou kumase
nini rai, Anut keser auruwon. “O Moni, nas is opiapan usu oi kuräm
kiro itok. Utianik, na isan ronkat wa tainorau, na nakan ronkat karar
tainor.”
40 Keseria, ko kon tamareäu roat 3 orip ak nini rain opok pe
apwareanik, rurawarowon. Ko Pita auruwon, “Ak is kamoireanik, tai
rawau owon utoi? 41 Ak wa ninau, awau tai raianik, Anut aurwe.

Keseraiei, Satan nukas wa ate apwarai. Is äpu ak onok eposek keserauriäi, utianik, akan enmaksau sakau wa."
42 Keseria, ko ätäiar Anut auraun potea, Anut keser auruwon, "O
Moni, is okoro meiäun kap nas wa oi kureta, is kiro jeita rai, itok nan
onokur tainor."
43 Ko ätäi pe kon tamareäu roat ak ätäiar keseriar nini rain
apwarwon. Ak amos atomaronuk, awau tai rawau senek wa.
44 Keseria, ko ätäi utware Anut auraun manowon. Ko amke Anut
auruwon siar kiro ämänir ätäi mane auruwon.
45 Utianik, ko ätäi pemara, kon tamareäu roat nini rain apwareanik,
rurawaria, keser awarowon, "Ak ninianik, sume rai ra? Ak rowe! Ro
Nukan Mokoi sakateanik, roat onok aru miäi akan ipiaka opok maun
ses kou. 46 Aparwe! Enro ros is isan iwäi jaiat ipiaka opok muraun ki
kou. Ak sirauwe! Ik pote ko tararau manau."

Judas nukas Jisas kon iwäi jaukut akan ipiakap mowon.
(Mak 14:43-50; Luk 22:47-53; Jon 18:3-12)

47 Jisas nukas kon tamareäu roat kiro ämän awaronuk awaronukar,
kon tamareäu roat 12 orip pakan kar kon enip Judas nukas ko siakup
kowon. Menan roat näunäu pak, Anut kamuk raiäi roat näunäu pak
akas roat sosop Jisas sakau ataun äsimwarona, Judas tainori potoin.
Ak weräiäin siräp pak utupauk pak ate koin. 48 Judas nukas meter kiro
roat keser awarowon, "Is kiro ro pote oktokorita, ak äpu maiei kiro ro
karar ak sakataiei."
49 Keseria, Judas ko kurte Jisas siakup potomara, keser auruwon,
"Pere, tamukiäu ro!" aurianik, oktokoruwon.
50 Kesernuk, Jisas nukas ätäi auruwon, "Jai, na owosäun koumon
rai na kurte keser." Ko keser äienuk, kiro roat akas kurte pemana,
Jisas sakau atoin. 51 Keserna, kar ro Jisas pak rawonus, kos kon siräp
rumukäu oumara, Anut kamuk raiäi roat akan kamwareäi ro näwäu
nukan sarau ro wem raiar kon rauk käu patir kurewon.
52 Kesernuk, Jisas nukas kiro ro auruwon, "Nan siräp oinam, ätäi kon
jowa joke mo. Roat ak siräpis weräiäin ak siräpis akwarona, meiäiei.
53 Utianik, na äpu wa ra? Is isan Moni aurita, kos is sareirianik, kon
sarau eitek sosop omsau 12 orip akan marai roat senek itimwaraiei
kiro äsimwaraun itok. 54 Utianik, isan Monias sareirnuk rai, kon ämän
buk opok rau kiro epar wa päi. Okon, kiro onok nukasar is opok päun
äiewon päura."
55 Keseria, Jisas nukas kon iwäi jaukut awarowon, "Ak weräiäun
utupauk pak siräp pak oianik, is päu ro senek sakatoirianik, iworaun
koi ra? Is omre orip orip Anut osap nuriäi ou näwäu owa roasiret
tamareäimin, ak kiro opok sakatoirau utiäin. 56 Utianik, ak kiro onok
keserna, Anut nukan ämän roianik, areai roat akas kon ämän jer we
moin kiro epar pewon." Keserna, kiro ses opok kon tamareäu roat
erekapu imine manoin.

Jisas ko roat näunäu amiakap wena, meiäun rai ate aparin.
(Mak 14:53-65; Luk 22:54-55, 63-71; Jon 18:13-14, 19-24)

57 Kiro roat akas Jisas sakau ateanik, Anut kamuk raiäu ro näwäu
senes kon enip Kaiapas nukan owa imäi potoin. Kiro opok sintore
ämän tamareäi roat pak menan roat näunäu pak erek turur rain.
58 Kiro roat akas Kaiapas nukan owa Jisas imäi tonona, Pita ko potonar,

ämäi ämäi keres keres potowon. Keserna, Pita tonea, kiro opok om kameäi roat pak taneanik, Jisas owoseanik, ätäi imäi nona, aparam rai rawon.
59 Anut kamuk raiäi roat näunäu pak karauk Juda roat näunäu pak
akas karauk sät ämän Jisas opokup momana, owose wena, meiäun rai
keserin. 60 Roat sosop peanik, ko opokup sät ämän moin. Utianik, ak
kon onok wasare aparin, ko kar onok aru mau wa. Roat sosop ämän
mona, kar ro oirorror pe tai rairin. 61 Awas keser äieirin, “Kiro ros
keser äiewon, ‘Is kiro Anut osap nuriäi ou näwäu uräianik, omre 3
orip ätäi mam,’ kos keser äiewon.”
62 Keserna, Anut kamuk raiäu ro näwäu senes, Kaiapas nukas akan
amiakap tai raumara, ätäi Jisas keser totorwon, “Na owon kiro roat
akan ämän aisoin ätäi awarau utom? Na owosemon, okon, na enmatap
ämän miäi.” 63 Utianik, Jisas ko aräu wa.
Okon, Kaiapas nukas ätäiar auruwon, “Na Anut, ko orip orip awau
raiäu, nukan enip atea, nan ämän sakau momoi, na ik aik, na Krais,
Anut nukan Mokoi ra, wa?”
64 Keser aurnuk, Jisas nukas ätäi auruwon, “Io, naka äiem senek.
Is ak erekapu epar senes awarom, kiro ses opok, Ro Nukan Mokoi ko
Anut, ko sakau näwäu orip nukan ipou näu kaima taneanik, omar oik
iou pakas ätäi kowai, aparaiei.” *Buk Song 110:1, Daniel 7:13*
65 Kaiapas ko kiro ämän roumara, nukan omjo kiräianik, keser
äiewon, “Kiro ro ko Anut jeje ämän auru! Ik owon karauk roat
awarota, koi kon enip opok karauk ämän maiei? Ko Anut jeje ämän
auruwon, ak roin. 66 Karo, akan ronkat ko owosäiei?” Akas ätäi äiein,
“Ko ämän orip, okon, wena, meiäi.”
67 Kesermana, akas Jisas opokup sinok kurea, ipiakas wein. Karauk
roat akas sipou purianik, 68 akas ko aurin, “Na Krais, na ämän roianik,
areäumon ro rai, na ik aik, karo, inos na iwosou?”

Pita nukas ‘Is Jisas äpu wa’ äiewon.
(Mak 14:66-72; Luk 22:56-62; Jon 18:15-18, 25-27)

69 Pita ko Anut kamuk raiäi roat akan kamwareäu ro näwäu, Kaiapas
nukan ou kiro kasakupai tane raunuk, kar sarau asires pemara,
auruwon. “Na Galili provins pakan ro, Jisas nukan jauk.”
70 Keser aurnuk, Pita nukas kiro roat amiakap Jisas nukan enip ämäi
mianik, äiewon, “Na kiro ämän äiem kiro kon onoktapau is äpu wa.”
71 Keseria, ko ätäi ou rorokpai tai raunuk, kar sarau asires pemara,
roasiret awarowon, “Okoro ro nais ko Nasaret menan, Jisas pak ariäu
ro.”
72 Kesernuk, Pita nukas ipou oik mianik, ätäi äiewon, “Epar senes,
is kiro ro äpu wa.”
73 Rai rai, karauk roat atapuk rainus, Pita siakup pemoi, keser aurin,
“Epar senes, na Jisas nukan tamusiäu ro kar. Nan arem pätunas na
amop musou.”
74 Utianik, Pita nukas ipou kämioik momara, ätäiar äiewon, “Epar
senes, is ak awarom! Is sät ämän mam kar usu is opok päi. Is kiro ro
äpu wa!”
Ko keser äienuk äienukar, kakarau ur wewon. 75 Kesernuk, Pita ko
Jisas nukas ämän meter auruwon, ätäi ronkatewon. “Kakarau ur wäu
wa opok, na isan enim ämäi momata, ‘is ko äpu wa’ rai 3 orip äiäm.”
Keseria, Pita ko kasik neanik, näwäu waiewon.

27

Jisas ko Pontias-Pailot siakup imäi potoin.

1 Om teinenuk, tapera, Anut kamuk raiäi roat näunäu pak karauk
menan roat näunäu pak, akas Jisas wena, meiäun ämän atoin.
2 Keseria, ko muris ipou parar mia, Rom akan kamwareäu ro Pailot
ipokup maun imäi potoin.

Judas pomur oianik, meiewon.
(Aposel 1:18-19)

3 Judas ko Jisas kon iwäi jaukut ipiakap marowon ro Pailot nukas
Jisas wenuk, meiäun aparianik, ko ätäi Jisas nukanun wouti momara,
ätäi pote Anut kamuk raiäi roat näunäu pak karauk roat näunäu pak
ko kiro aiauk 30 orip owon ätäi araun potowon. 4 Ko pote, kiro roat
awarowon, “Is onok aru momin kiro ro ko kar onok aru mau wa, isas
kon iwäi jaukut ipiakap momin, okon, ko wena, meiäuru.” Akas ätäi
aurin, “Kiro onok ikes kesermun ra? Nakasar kesermon apar!”

5 Keser aurna, Judas ko kiro aiauk Anut osap nuriäi ou näwäu owa
känkurea, ute pote nukasar pomur oumara, meiewon.

6 Anut kamuk raiäi roat näunäu akas kiro aiauk oianik, äiein, “Kiro
ojap momun aiauk, kiro iken sintore ämänis äiewon, kiro ukun orip,
okon, ik Anut osap nuriäi ou näwäu pakan aiauk pak wa turur mau.”
7 Ak kiro aiauk oumoi, mis ate miäi roat akan kar omnokou kau mianik,
kar menan roasiret meiena, kiro opok up tuewaraiei. 8 Keserianik,
kiro om enip ‘Karian omnokou’ äiäi. Kiro omnokou rusapai nais enip
atorai.

9-10 Meter Anut nukan ämän roianik, areawon ro Jeremaia nukas
kiro ämän arewon kiro epar peu. ‘Akas kiro aiauk 30 orip Israel
roasiret akas kiro ojap moin aiauk oianik, kiro mis ate miäin roat akan
omnokou kau moin. Kiro Anut nukas is airowon siar.’ *Sekaraia
11:12-13*

Pailot nukas Jisas totorwon.
(Mak 15:2-5; Luk 23:3-5; Jon 18:33-38)

11 Jisas Pailot nukan amuk opok tai mona, Pailot nukas totorwon.
“Na Juda roasiret akan kamwareäum ro näwäu king ra?” Jisas nukas
ätäi auruwon, “Io, naka äiem senek.” 12 Utianik, Anut kamuk raiäi
roat näunäu pak karauk menan roat näunäu pak, akas Jisas enip opok
ämän sätäuna, kos ätäi kar ämän awarau wa. 13 Keserna, Pailot nukas
auruwon, “Utianik, kiro ämän nan enmatap moi, na rowau wa ra?”

14 Keser aurnuk, Jisas nukas kar ämän eteinak ätäi aurau wa.
Kesernuk, Pailot ko ronkat sosop owon.

Pailot nukas Jisas wena, meiäun awarowon.
(Mak 15:6-15; Luk 23:13-25; Jon 18:38b–19:16)

15 Akan sumaun omre enip Pasowa* opok, Rom akan kamwareäu ro
näwäu king nukas woisan karar karar kiro omre opok kar ro karapus
owa raiäu utonuk, maneäu. Roasiret akasar koi tururianik, kar ro
utona, manaun aurna, kos kiro ro utonuk, maneäu. 16 Kiro ses opok
kar ro kon enip Bar-Abas kon enip jou aru orip ko karapus owa raiäu.
17 Keseria, roasiret koi tururna, Pailot nukas awarowon. “Akan ronkat
is inok ro utoita, ko manai? Bar-Abas ra, Jisas ko Krais äiäi ra?” 18 Pailot

ko äpu Juda roasiret ak Jisas nukan onok eposek mesin kasiak peäi, okon, ak ko siakup imäi koin.
19 Keserna, Pailot ko ämän wasarewareäu sia opok tane raunuk, kon waus kar ämän sur murumara, auruwon, “Nas kar onok aru kiro ro opok wa keserau. Kiro ro ko onok eposek miäu. Is pututu nini epire ko aparmin, okon, isan woi usuäu senes sareu.”
20 Anut kamuk raiäi roat näunäu pak karauk roat näunäu akas roasiret raiaka atomoi, awaroin, “Pailot aurwe, Bar-Abas utota, man. Jisas weta, meiäura.” 21 Pailot nukas ätäiar roasiret totwarowon, “Akan ronkat okoro ro oirori, is inok ro utoita, manai?” Akas ätäi aurin, “Bar-Abas utota, manai.”
22 Keserna, Pailot nukas ätäi awarowon, “Jisas, ko Krais äiäi, is ko owosäm?” Akas oiaksau karar mianik, aurin, “Ko am äpäs opok äsäi mo!”
23 Pailot nukas awarowon, “Owon? Ko owo onok aru keserwon?” Akas ätäi ko am äpäs opok äsäi mota, meiäun rai sakau äiein.
24 Ko roasiret apwarowon ak weräiäun senek sarena, Pailot ko kar ämän mau senek wa, okon, an maro orip oumara, roasiret amiakap kon ipou an kosorwon. Kos äiewon, “Okoro isan usu wa, isas kiro ro weita, wa meiäi. Akasar keseraun keserwe!”
25 Roasiret akas ätäi aurin, “Owosäi ko meienuk rai, kiro usu ika pak iken mokoit pak erek owauram.”
26 Keserna, Pailot nukas Bar-Abas utonuk, manowon. Kesermara, kos kon kar marai ro aurnuk, kos Jisas mänkäsirianik, karauk marai roat aronuk, akas am äpäs opok äsäi maun imäi potoin.

Marai roat akas Jisas jeje ämän aurianik, ir tukein.
(Mak 15:16-20; Jon 19:2-3)

27 Marai roat akas Jisas Pailot nukan ou enip Pretoriam owa imäi potona, karauk marai roat owa rain erek koi ko karirim kator rain. 28 Keseria, marai roat akas kon omjo jäkäi murianik, kar omjo osou ko opok kuror murin. 29 Keseria, ak kar rumäkät katuau orip oumoi, tatmaianik, kon tapau opok kuror moin. Kar aitauk oianik, kon ipou näu kaima moin. Keseria, ak ko siakup uoraka sur wea, jeje ämän aurin. “Na Juda akan kamwareäum ro näwäu, king, ik nan enmat jou mom.” 30 Akas ko sinok amuk urarianik, ipokupan aitauk senri oumoi, kiro aitaukusar tapau purin. 31 Ak ko jeje ämän erekapu auri kureanik, kiro omjo ko opokupan jäkäi oumana, ätäi kon omjo orke murin. Keseria, ak ko imäianik, am äpäs opok äsäi maun imäi potoin.

Jisas am äpäs opok äsäi moin.
(Mak 15:21-32; Luk 23:26-43; Jon 19:17-27)

32 Rom akan marai roat akas Jisas am äpäs opok wäun apu opok imäi potona potona, kar ro ko Sairini menas ätäi näu mena tonaun kowon. Kon enip Saimon, ak ko apu opok tararianik, sakau atea, Jisas nukan am äpäs oianik, Saimon ämäi muruna, ko Jisas tainori potowon. 33 Ak kar om enip Golgota potoin. Kiro om enip onoktapau kesek ‘op tapau sekerem’. 34 Keseria, akas wain an amkasuwei tiu senek orip momoi, keputirianik, Jisas jaura rai nuraurin. Utianik, ko kiro wain an menopakus märäkärwon tiurnuk, ko jau wa.
35 Keseria, marai roat akas Jisas am äpäs opok äsäi mianik, ak kon omjo atapane owaun rai, aiauk oianik, satu sipiräiein. 36 Keseria, ak

Jisas am äpäs opok äsäi mianik, kiro opok kame rain. 37 Ak ko äsäi
mianik, tapakup karauk roat akas kar ämän enkup moin ak keser
jer we moin. ‘Okoro ro Jisas, ko Juda roasiret akan kamwareäu ro
näwäu, king.’ 38 Keseria, Jisas am äpäs opok äsäi momana, akas onok
aru moirin ro oirorror imwateanik, kar ro Jisas nukan ipou näu kaima
äsäi moin, kar ipou saunan kaima äsäi moin. 39 Keserna, roasiret akas
apu pakas pe mane rai, ko aparianik, tapiaka känkänirmoi, jeje ämän
auri auri maneäi. 40 Ak keser äiein, “Nas keser äiemon, na Anut osap
nuriäi ou näwäu uräianik, omre 3 orip ätäi ou awau mam äiemon.
Keseria, na Anut nukan Mokoi maro, nakasar ätäi nakan enmatsau
sareanik, am äpäs opokan ute ne.”

41 Anut kamuk raiäi roat näunäu pak sintore ämän tamareäi roat
pak akas nais keseriar jeje ämän aurin. 42 Ak keser äiein, “Ko karauk
roasiret sarwareäwon, nukasar ätäi nukan enipsau saräu senek wa!
Ko Juda roasiret akan kamwaraun ro näwäu king maro, ko am äpäs
opokas ute nonuk rai, ik kiro aparianik, iken woiok konun epar mam.
43 Kon wou Anut nukanun epar momara, äiäu, ‘Is Anut nukan Mokoi.’
Keseria, Anut nukas ko saräi ra, ik apari rawau.” *Buk Song 22:8*

44 Kiro onok aru moirin roat ories nais ko keseriar jeje ämän auririn.

Jisas meiewon.
(Mak 15:33-41; Luk 23:44-49; Jon 19:28-30)

45 Sankeu san näu kamuk, san jeräu wa, om erekapu pututu senek
sare pote 3 klok iukärir. 46 Keser raunuk raunuk, 3 klok siakup
sarenuk, Jisas nukas keser urwewon, “Eloi, eloi, lama sabaktani.” Kiro
ämän onoktapau kesek. ‘Isan Anut, isan Anut, na owon is utoirom?’
Buk Song 22:1

47 Kesernuk, karauk roasiret kiro opok tai rain akas kiro ur roianik,
äiein, “Kiro ro ko Elaija urura!” 48 Keseria, kar ros kurte mane kar
osap jaimirmir senek oianik, wain an tiu mia, aitauk opok momara,
Jisas jaun nurauruwon. 49 Utianik, karauk roasiret akas kiro ro aurin,
“Ik kame rauta, Elaija nukas koi, saräi ra, ik apari rawau!”

50 Jisas nukas ätäiar kakaparnäkäu urwenuk, kon osou nukasar
utonuk, manowon. 51 Kiro ses opokar, omjo Anut osap nuriäi ou näwäu
owa äsäi moin rawon, oikas kiräi nopte, oirori sarewon. Kesernuk,
mim näwäu pemara, aitapau näunäu kamukasar käi kurwarowon.
52 Keseria, op up nais om käienuk, meten roasiret ak akan woiaka
Anut nukanun epar mianik, meiein, ak ätäi erekapu siräiein. 53 Jisas
ko ätäi siräienuk, kiro meiein roasiret siräiein ak Jerusalem näu mena
potona, roasiret sosop akas apwaroin. 54 Marai roat akan ro näwäu ko
kon marai roat pak ak Jisas kume rain, mim pemara, onok atap atap
penuk, aparianik, ak sakau imineanik, äiein, “Epar senes, kiro ro ko
Anut nukan Mokoi.”

55 Asiret sosop meter Galili provins pakas Jisas isanaraun tainori
koin, ak erek atapukas tai raianik, Jisas owosäiei rai apari rain. 56 Kiro
asiret kamuk, kar asir kon enip Maria ko Magdala menan, pak kar asir
kon enip Maria ko Jems Josep orien aninawa, pak kar asir ko Sebedi
nukan wau, pak rain.

Jisas nukan enipsau oi aireu uru moin.
(Mak 15:42-47; Luk 23:50-56; Jon 19:38-42)

57 Iukärir sarenuk, kar ro aiauk sosop orip ro kowon. Kon enip
Josep, ko Arimatea menan, ko nais kar Jisas nukan tamareäwon ro.
58 Ko Pailot siakup potomara, Jisas nukan kopeu owaun totorwon.
Kesernuk, Pailot nukas kon marai roat awaronuk, akas Jisas nukan
kopeu oi nurin. 59 Keserna, Josep nukas Jisas nukan kopeu oianik,
omjo awau eposek ärneus kurur mowon. 60 Ko kon up awau nukasar
nukan wäräu tuwe mowon, Jisas nukan kopeu kiro aireu uru mowon.
Keseria, aiauk näwäu oumara, aireu oksau pene mianik, ute manowon.
61 Maria ko Magdala menan pak kar asir kon enip Maria, au kiro up
siakup taneanik, apari rairin.

Marai roat akas Jisas nukan up kame rain.

62 Ninoinus, tapera, sumaun ses opok Anut kamuk raiäi roat näunäu
pak sintore ämän tamareäi roat pak ak Pailot pak koi tururin. 63 Akas
keser aurin, “Ro näwäu, ik kar ämän meter kiro ro sätäiäwon, ros
keser äiewon roumun ronkatem, ‘Tawa omre 3 orip utia, is ätäi
siräiäm’ äiewon. 64 Kesek, okon, nas nan marai roat awarota, akas
kiro op up jekur kume rawaiei, pote omre 3 orip utaiei. Keserta, kon
tamareäwon roat akas kon kopeu wa päu owaiei. Na kiro wa keserta
roi, akas kon kopeu päu owaiei. Na kiro wa keserta roi, akas kon
kopeu päu oumoi, roasiret keser awaraiei, ‘Ko meieanik, ätäi up uruas
siräiwon.’ Meter ko keser sät äiewon, ‘Is Krais.’ Ak rurisa keser sätäiäi,
‘Ko meieanik, ätäi siräiwon.’ Kiro rusapaian sät ämänis meter arewon
sät ämän itimorai.”

65 Keser aurna, roumara, Pailot nukas kiro roat näunäu awarowon,
“Karauk marai roat imwaroinai, pote kiro up jekur sakau kamäiei.”

66 Keseria, ak pote up opok aiauk näwäu muris parar momoi, okäk
mianik, karauk marai roat akas kiro up kume rain.

28

Jisas ätäi siräiewon.

1 Sumoin ses manonuk, tapera Tup Näu opok Magdala menan Maria
pak kar Maria ori au Jisas nukan up aparaun potoirin. 2 Kurte mim
näwäu penuk, Näwäu nukan kar sarau eitek omar ute nemara, aitapau
näwäu up oksau pene moin opakan ererror momara, ko kiro opok tane
rawon. 3 Kon neputapau ermän nukan merek senek. Kon omjo iou
ärneu senek. 4 Marai roat up kame rain, ak ko aparmoi, karkairianik,
sakau iminemoi, ak roat meiein senek ninoin.

5 Ak keserna, Anut nukan sarau eitekus kiro asiret ori awatowon, “Au
wa iminäu. Is äpu au kiro ro ko Jisas am äpäs opok äsäi moin meiewon
aparaun itanerair. 6 Ko okoro opok rawau wa. Meter ko äiewon siar
ätäi siräiewon. Au ko nini moin omoi koi aparwer. 7 Au kesernair,
kurte potoinair, kon tamarowon roat awaraieir. Jisas ko up pakas ätäi
siräiewon, ko amke Galili provins potonuk, ak tainori potaiei. Ak kiro
opok pote aparaiei. Isan ämän okoro awatom jekuriar ronkatäieir.”

8 Kiro asiret ori au imineirin sinuk, kurte up utia, nepipirmoi, kon
tamarowon roat awaraun potoirin. 9-10 Apu opok potosa, Jisas nukas
kurte pe tarwatianik, awatowon, “Orie.” Keser awatonuk, awas ko
siakup peanik, kon isou atomoi, kon enip jou murusa, Jisas nukas kiro
asiret ori awatowon, “Au wa iminäu. Au pote isan tamareäimin roat
awarona, Galili pote apairaiei.”

Marai roat akan ämän.
11 Kiro asiret ori au apu opok potosa potosa, karauk up kamein marai
roat akas näu mena poteanik, Anut kamuk raiäi roat näunäu kiro onok
pewon erekapu awaroin. 12 Anut kamuk raiäi roat näunäu pak menan
roat näunäu pak aka aka ämän ateanik, aiauk sosop oianik, marai roat
aroin. 13 Akas marai roat keser awaroin. “Ak keser äiäiei, ‘Ik pututu
ninota ninota, kon tamareäwon roat akas peanik, kon kopeu päu oi
manoin.’ keser awaraiei. 14 Keserna, Pailot ko kiro ämän rounuk rai,
ikes ko keser auram, ak kar onok aru mau wa, okon, ak kiro onokun
woiaka aru wa mau.”
15 Keseria, marai roat akas kiro aiauk oianik, ämän awaroin siar
tainorin. Keserna, kiro ämänis Juda akan omsau erekapu pote
iporwon. Kiro ämän Juda roasiret rusapai keseriar areai.

Jisas kon tamareäwon roat amiakap pewon.
(Mak 16:14-18; Luk 24:36-49; Jon 20:19-23, Aposel 1:6-8)
16 Jisas nukan tamareäwon roat 11 orip ak Galili poteanik, Jisas
nukas meter awarowon kiro omtapau opok potoin. 17 Kiro opok, ak
ko aparianik, rororin. Utianik, tamarowon roat karauk ak ronkat
oirorror orip. 18 Jisas ko ak siarakap pemara, keser awarowon, “Anut
nukas omar pak omnokou pak kamäun kiro sakau erekapu is irowon.
19 Keseria, ak omsau sau erekapu potoinai, roasiret ak isan ämän
tamarona, akan woiaka pirirmoi, isan tamareäim roat sarena, akas
pote, Moni nukan enip pak Mokoi nukan enip pak Osou Näu nukan
enip pakaima, roasiret an jomaraiei. 20 Ak kiro ämän ätär maromin
akas pak ätäi roasiret ätär maraiei. Keserna, is ak pak orip orip
rawam, keseriar pote wasarewaraun ses kowai.”

Mak
Jisas nukan Ämän Eposek Mak nukas jer wewon
Okoro buk nukan onoktapau

Jisas ko ätäi omar oik tone raunuk, woisan 25 orip manonuk, Mak nukas Jisas nukan Ämän Eposek jer wewon. Mak kon kar enip Jon. Ko Jisas nukan tamariawon roat 12 orip pakan wa. Pita nukas Jisas nukan Ämän Eposek arenuk, roianik, ko kiro ämän jer wewon.

Mak nukas keser jer wewon, Anut nukas Jisas äsimornuk, ko ro senek okoro omnokou opok kowon. Ko omnokou opok ari raianik, Anut nukan Ämän Eposek roasiret awariäwon. Mak kiro ämän Rom roasiret jer we marowon, okon, Jisas ko sakau orip roasiret ätär maraun ko Jisas nukas kurur atap atap mowon mesin jer we marowon.

Okoro buk tainoraun ämän

1:1-13 Anut nukas kar ro kon ämän awaraun äsimornuk, kowon.
1:14–13:37 Anut nukan ämän awariäu ro nukan sarau.
14:1–15:47 Jisas ko meiewon. 16:1-12 Ko meiemara, ätäi siräiewon.

An jomareäwon ro, Jon nukas roasiret ämän marowon.

1 Anut nukan Mokoi, Jisas Krais*, kon Ämän Eposek keser onoktorowon. 2 Meter Anut nukan ämän roianik, areawon ro* Aisaia, Anut nukan ämän keser jer weanik, äiewon,
“Rowe, isan ämän oi areäun ro äsimorta,
amke koi, nan apu tuku sare musai. *Malakai 3:1*
3 Kar ro ko ro wäpik mena om puru opok urwera,
‘Näwäu nukan apu jekur sare muruwe. *Aisaia 40:3*
4 An jomareäwon ro, Jon ko ro wäpik mena pewon. Peanik, roasiret ämän awaromara, äiewon, “Ak woiaka pirirnai, akan onok aru sumkäineinai, kouna, isas an jomaroita, Anut nukas akan onok aru jäkäi marai.” 5 Judia provins pakan roasiret pak Jerusalem menan roasiret pak Jon siakup potoin. Poteanik, akan onok aru Anut aurna, Jon nukas Jordan an opok an jomarowon*. 6 Jon ko opur kamel urik oumara, takeanik, ko kar opur kerau, let senek, kon nokou tapau opok takewon. Kon mer näu mokoi wäpik. Ko o eposek wa jeäwon, kon o sonkäpit upes an pak karar jeäwon. 7 Kos keser awarowon, “Kar ro ruris koura. Kon sakaus isan sakau itimorai. Is ro eposek wa, okon, kon isou pakan su oi kuräun senek itok wa. 8 Isas anas an jomariäim, kos Anut nukan Osou Näu oripas an jomarai.”

Jon nukas Jisas an jomurowon.
(Matiu 3:13–4:11; Luk 3:21-22, 4:1-13)

9 Kiro ses opok, Jisas Nasaret mena Galili provins utomoi, kounuk, Jon nukas Jordan an opok Jisas an jomurowon. 10 Jisas an ute kasakup penuk, apari rauna, kurte omar kererererianik, Anut nukan Osou Näu ai manap senek ko opok tapakup nowon aparwon. 11 Kesernuk, kar ron pätu senekus omar oikas keser urwewon, “Na isakan mokoi senes, isan woias nanun meieäu. Isan woi nanun näu sareu.”

12 Kiro ses opokar, Anut nukan Osou Näus Jisas ko ro wäpik mena om puru opok äsimornuk, manowon. 13 Ko ro wäpik mena om puru

opok, omre 40 orip raunuk raunuk, Satan nukas ate aparwon. Jisas ko opur raut pak rawon. Anut nukan sarau eitek* rautes koianik, ko isanarin.

Jisas nukas was oiäin roat 4 orip urwarowon.
(Matiu 4:12-22; Luk 4:14-15, 5:1-11)

14 Roat akas Jon karapus owa mona, Jisas nukas Galili provins poteanik, Anut nukan Ämän Eposek roasiret awarowon. 15 Jisas nukas keser awarowon, “Ak rowe, rusapai, omre Anut nukas roasiret kamwaraun sare mowon rusapai kowon rau, okon, akan onok aru utomoi, akan woiaka pirirnai, Anut nukan Ämän Eposek mesin woiaka epar mowe.” 16 Kar omre opok, Jisas ko Galili An Unik kasakup pote rai, Saimon kon amak Andru ori apwatowon. Au was owaun jo an unik opok kure rairin. Owon, au awan sarau was oiäirin roat ori. 17 Jisas nukas apwatomara, keser awatowon, “Au koi is tainoirsa, isas au roasiret imwaraun onok ätär matam.” 18 Kurte au awan was oiäirin jo utomoi, Jisas tainori manoirin. 19 Jisas ko ätäiar ari ari maneanik, Sebedi nukan mokoit ori Jems Jon ori apwatowon. Au ous opok tane raia, awan was owaun jo kiräwon, okon, näke rairin. 20 Au nais keseriar Jisas nukas urwatonuk, au awan momonawa Sebedi, kon sarau roat pak ous opok rauna, utwaromoi, Jisas tainori manoirin.

Jisas nukas osou aru kar ron wou uru rawon emerwon.
(Luk 4:31-37)

21 Ak Kapaneam mena Juda akan sumaun omre opok potoin. Kiro opok, ak Juda akan tururiäi owa tonomoi, Jisas nukas onoktoroi roasiret näu ämän tamarowon. 22 Roasiret ak kon ämän roianik, karkairin. Owon, ko akan sintore ämän tamareäi roat* akas awareäi senek awarau wa. Ko kar ro enip orip senekus ämän awarowon. 23 Kiro ses opok, kar ro ko osou aru orip kiro tururiäi owa rawon. 24 Kiro osou aru keser urwewon, “Nasaret menan Jisas, na ik owoseikaun koum? Na ik aru mukaun koum ra? Is na äpu, na ro eposek tuku senes, Anut nuka pakaima koumon.”

25 Utianik, Jisas nukas kiro osou aru sakau ämän aurmara, äiewon, “Na asornam, kiro ro ute man!” 26 Keser aurnuk, kiro osou arus kiro ro ate kareanik, näwäu piormoi, ute manowon.

27 Kesernuk, roasiret ak erekapu kiro onok aparianik, karkairmoi, aka aka tototein, “Kiro owo onok peu? Ämän awau rä? Kiro ro ko enip orip senek, kos osou aru raut sakau ämän awaronuk, ak kon ämän roianik, tainoriäi.” 28 Keseria, kurte Galili provins pakan roasiret ak Jisas owo sarau me kowon, erekapu roin.

Jisas nukas roasiret sosop sip orip jekwarowon.
(Matiu 8:14-17; Luk 4:38-41)

29 Jisas ko Juda akan tururiäi ou utomoi, Jems Jon ori pak, Saimon Andru orien owa erek tonoin. 30-31 Saimon nukan tanau asir ko sip enip sopou orip pasar opok nini rawon. Roasiret akas kurte Jisas ko mesin aurna, Jisas nukas kiro asir siakup tone tai raumara, kon ipou ate siräi monuk, kiro sip kurte ute manonuk, ko roat akan o mis marowon.

32 San nonuk, iukärir roasiret akas akan jaunakat sip orip pak karauk osou arus akan woiaka uru rain pak, imware Jisas siakup koin. 33-34 Näu menan roasiret koianik, kon ou rorokup turur rain. Kos

roasiret sosop sip atap atap orip jekwarowon. Kos osou aru sosop emwarowon. Kiro osou aru ak Jisas äpu, okon, Jisas nukas ak aräun tämarowon.

Jisas nukas Galili provins roasiret Anut nukan ämän marowon.
(Luk 4:42-44)

35 Om jekur teinäu wa, tapera senes, Jisas siräimara, ko kar mena ro
jejemak wäpik opok poteanik, Anut auruwon. 36-37 Saimon kon jaukut
pak erek ko itane potoin. Pote tararmana, aurin, “Roasiret akas na
itaneisorai.”
38 Keserna, Jisas nukas awarowon, “Ik okoro opok karauk mena
okoro mena siakup rai opok potau. Is kiro opok nais Anut nukan ämän
awaram. Owon, is kiro onokun Anut nukas äsimoirnuk, koimin.”
39 Keseria, ko Galili provins erekapu ariemoi, Juda akan tururiäi
owa atap atap opok Anut nukan ämän mare mare, osou aru pakur
emwarowon.

Jisas nukas kar ro sip repros orip jekur mowon.
(Matiu 8:1-4; Luk 5:12-16)

40 Kar ro sip repros orip Jisas siakup koianik, uou sur wemoi, ämän
sakau auruwon, “Näwäu, na isan ui aru jäkäi muraun itok, utianik,
nan ronkat pakas keser. Na is rapoire murota, is eposek saräm.” 41 Jisas
nukas kiro ron wouti momara, kon ipou kiro ron enip opok mianik,
auruwon, “Isas aisom, na eposek saräm.” 42 Kiro sip repros kurte ute
manonuk, ko eposek sarewon. 43-44 Jisas nukas ko sakau auruwon,
“Is okoro onok keserim na pote karauk roasiret wa awarau. Utianik,
na Anut kamuk raiäu ro* siakup potea, nan enmat näu sarewon ätär
muruta, apaisai. Apaisonuk, na Moses nukan sintore ämän tainornam,
opur oianik, Anut jou muruta, kiro epar roasiret erekapu äpu maiei, na
ätäi eposek saremon.” 45 Utianik, kiro ro ko Jisas nukan ämän tainorau
wa, ko potea, roasiret ämän erekapu awarowon. Kesernuk, Jisas ko
näu mena amop tonau senek wa. Ko mena kasakup ro wäpik opok
rawon. Utianik, roasiret sosop kar mena kar menan erekapu ko siakup
koin.

2

Jisas nukas kar ro isou ipou tipinewon jekurwon.

1 Karauk omre manonuk, roasiret ak Jisas Kapaneam mena ätäi
kowon owa rau kiro ämän roin. 2 Roasiret sosop koi kiro owa
tururmana, omoi erekapu oi kuremoi, ou rorokpai nais erekapu ok
pe apu sorin. Keserna, Jisas nukas roasiret näu ämän tamarowon.
3 Karauk roat akas kar sip ro kon isou ipou tipinewon manau senek
wa roat 4 oripas kakure koin. 4 Roasiret sosop akas apu sor rauna, kiro
ro Jisas siakup imäi tonau senek wa, okon, ak äpäs tit ou sakatou oik
tonomoi, Jisas rawon tapakupas ou sau tueanik, kiro amarer uruas sip
ro pasar orip Jisas nepukup mona, nowon. 5 Jisas nukas akan woiaka
ko mesin epar moin apwareanik, kiro sip ro isou ipou tipinewon keser
auruwon, “Mokoi, is nan onok aru jäkäi musom.” 6-7 Keser aurnuk,
karauk sintore ämän tamareäi roat tane rain akan woiaka uruas keser
ronkatein, “Kiro ro owon keser äieu? Ko Anut jeje ämän auru. Kar
omnokou pakan ros ko onok aru jäkäi mau senek itok wa. Anut nukas
karar epar ko onok aru jäkäi maraun itok.” 8 Kiro ses opokar, Jisas

kon wou uruas owo ronkat akan woiaka uru rau äpu momara, keser awarowon, “Ak owon akan woiaka uru kiro ronkat ourai? 9 Is owo ämän äiäun itok, owo ämän äiäun itok wa? Is isou tipinewon ro keser auram, ‘Nan onok aru jäkäi musom’ ra? Is isou tipinewon ro keser auram, ‘Na siräinam, nan mat oumoi, manam.’ auram ra? Is owo ämän äiem, ak akan woiaka is mesin epar maiei? 10-11 Utianik, Ro Nukan Mokoi, ko enip orip, ko okoro omnokou pakan onok aru jäkäi maraun itok räi äpu maun is kiro keseram.” Keser awareanik, kos sip ro isou tipinewon auruwon, “Isas na aisom, siräianik, nan mat oinam, nan mena man!” 12 Kiro ro siräinik, roasiret amiakap kurte kon mat oumara, manowon. Roasiret ak kiro onok aparia, karkairianik, Anut nukan enip jou muromoi, äiein, “Meter ik kesek onok wa apariäumun.”

Jisas nukas Liwai uruwon.
(Matiu 9:9-13; Luk 5:27-32)

13 Jisas an unik kasakup ätäi noptowon. Roasiret koi ko siakup tururna, kos Anut nukan näu ämän tamaraun onoktorowon. 14 Jisas ari ari maneanik, Alfius nukan mokoi kon enip Liwai, ko takis aiauk oiäu owa tane rawon aparianik, auruwon, “Na koi, is tainoir.” Keser aurnuk, Liwai siräianik, tainori manowon. 15 Jisas nukas takis aiauk oiäin roat pak onok aru miäin roat pak erek Jisas tainori koin pak kon tamareäu roat pak ak erek Liwai nukan owa turur o je tane rain. 16 Keserna, karauk Parisi* akan sintore ämän tamareäi roat näunäu, akas Jisas kiro onok aru miäi roat pak, takis oiäi roat pak erek o je rauna, aparianik, akas Jisas nukan tamareäu roat awaroin, “Ko owon onok aru miäi roat pak takis oiäi roat pak erek o jera?” 17 Jisas nukas kiro ämän roianik, ätäi awarowon, “Roasiret sip wäpik ak dokta siakup wa poteäi, roasiret sip orip karar epar dokta siakup poteäi. Kiro senek, is roasiret onok eposek miäi urwaraun kowau wa. Is roasiret onok aru miäi urwaraun koimin.”

Jisas nukas roasiret o utiäi onoktapau marowon.
(Matiu 9:14-17; Luk 5:33-39)

18 Kar omre opok, Jon an jomareäwon ro nukan tamareäu roat pak Parisi roat pak akas Anut nuka ronkatäun o ute raiäin. Karauk roat akas koianik, Jisas totorin, “Jon nukan tamareäu roat pak Parisi roat pak Anut nuka ronkatäun o utiäi. Owon nan tamareäum roat ak o wa utiäi?”

19 Jisas nukas ätäi awarowon, “Kar ro ko asir awau owaurnuk, kon jaukut pak ak o utaun itok ra? Wa, ak o wa utaiei. 20 Utianik, kar omre opok, karauk roat akas kiro ro asir owon imäi manona, ko ak pak rawau wa. Kiro ses opok ak woiaka aru monuk, o utaiei.

21 Kar ro kon omjo kiräiwon ko omjo si awau oianik, omjo mustäi opok wa näke mai. Ko kesernuk rai, an kosoriäu ses opok, kiro omjo si awau eteinak sareanik, kon omjo mustäi ätäi kiräimara, amarer näwäu saräi. 22 Kar ros wain an awau meme kerau mustäi opok wa äräine miäu. Ko kesernuk rai, kiro wain an awau sipar kurarianik, meteran meme kerau kiräianik, wain an omnokou opok kour nai. Kiro meme kerau nais erek jäkäiai. Wain an awau ko meme kerau awau opok äräine mota, au eposek rawaiei.”

Parisi roat akas akan sumaun omre opok Jisas totorin.
(Matiu 12:1-8; Luk 6:1-5)

23 Juda akan sumiäin omre opok, Jisas kon tamareäu roat pak wit woi
kamukas potoin. Pote rai, kon tamareäu roat akas karauk wit nemauk
ate oumoi, pinoi, jein. 24 Karauk Parisi roat akas kiro onok keserin
apwareanik, Jisas aurin, “Apar! Tup omre opok sumaun ses, owon
nan tamareäum roat akas kiro onok keserin? Iken sintore ämänis
äieu sumaun ses opok kiro asu.” 25 Jisas nukas ätäi awarowon, “Ak
Devit kon roat pak sou akwaronuk, owosein ak kiro jer ninaräu wa ra?
26 Anut kamuk raiäwon ro näwäu, Abiatar raunuk, Devit nukas Anut
nukan owa toneanik, bret kiro Anut nurin oi jewon. Kiro bret asu,
Anut kamuk raiäin roat akas karar kiro bret jaun itok. Utianik, Devit
nukas kiro bret jemoi, kon roat aronuk, ak nais jein.” 27 Jisas nukas ätäi
awarowon, “Anut nukas amke roasiret atware mowon. Ko ak mesin
ronkateanik, sumaun omre mowon. Kiro sumaun omre opok, roasiret
eposek rawaiei, ak wa aru maiei. 28 Keserianik, Ro Nukan Mokoi, ko
kararas sumaun omre kumeäu. Ko owo onok keseraun itok.”

3

Jisas nukas kar ro ipou meiewon jekurwon.

1 Jisas ko ätäi Juda akan tururiäi owa tonowon. Kiro owa kar ro kon
ipou meiewon orip rawon. 2 Karauk roasiret akas Jisas nukas sumaun
omre opok kiro ro raporai ra, wa rai aparaun kame rain. Owon,
akan ronkat ko sumaun omre opok kiro ro jekurnuk, ak ko enkup
ämän maurmana, apari rain. 3 Jisas nukas kiro roat akan ronkat äpu
momara, kiro ro ipou meiewon orip auruwon, “Na roasiret amiakap
siräinam, koi!” 4 Jisas nukas roat näunäu totwarowon, “Iken sintore
ämän nukas ik sumaun omre opok, onok eposek mam ra, onok aru
mau, äieu ra? Ik roat ätäi imwarau ra, ara akwarota, meiäiei ra?”
Kos keser awaronuk, akas ätäi kar ämän aurau wa. 5 Jisas nukas kiro
roat apwaromara, kasak pewon. Owon, akan woiaka sakau mona,
apwareanik, ko wou usu sarewon. Kos kiro ro ipou aru orip keser
auruwon, “Nan ipon kur!” Ko ipou kurenuk, kon ipou kurte näu
sarewon. 6 Kesernuk, Parisi roat ak kurte owan ute kasik nea, Herot
nukan roat pak tururia, Jisas wäun ämän atoin.

Roasiret sosop akas Jisas tainori potoin.

7 Jisas kon tamareäu roat pak kiro mena utomoi, Galili An Unik
siakup noin. Galili provins pakan roasiret sosop erek potoin. 8 Roasiret
sosop Jisas nukan sarau mowon roianik, ko siakup koin. Judia provins
kipakan roasiret pak, Jerusalem näu menan roasiret pak, Idumia
provins kipakan roasiret pak, Jordan An kasakup raiäin roasiret pak,
roasiret Taia mena karaiman pak Saidon mena karaiman pak raiäin
erek ko siakup koin. 9 Jisas nukas kiro roasiret sosop apwareanik, kon
tamareäu roat awarowon, “Roasiret sosop is suoiraiei, okon, ak kar ous
oi koi, rapor mona rau, is suoirna rai, kiro opok tone tanäm.” 10 Meter
Jisas nukas roasiret sosop jekwarowon, okon, kiro mesin sip roasiret
akas akan ipiakas Jisas ataurin. 11 Karauk roasiret akan woiaka uru
osou aru rautes rakurein. Kiro roasiret akas Jisas aparianik, ak uoraka
sur wemoi, sakau urwein, “Epar, na Anut nukan Mokoi.” 12 Utianik,

Jisas nukas sakau ämän awarowon, “Ak is mesin karauk roasiret wa awaraiei!”

Jisas nukas kon ämän oi ariaun roat 12 orip sare marowon.
(Matiu 10:1-4; Luk 6:12-16)

13 Jisas ko omtapau opok toptowon. Ko karauk roat ko pak rawaun
sare maraun urwaronuk, kiro roat ak Jisas siakup koin. 14 Kos roat
12 orip sare marowon. [Ak ‘Anut nukan ämän oi ariaun roat’ enip
marowon.] Ak Anut nukan näu ämän karauk roasiret araun sare
mareanik, äsimwaraun keserwon. 15 Jisas nukas nukan sakau ak osou
aru roasiret akan woiaka uru rai emwaraun ak arowon. 16-19 Kos
roat 12 orip sare marowon. Akan enmaka kesek: Saimon (kon kar
enip awau Jisas nukas mowon Pita), Jems (Sebedi nukan mokoi), kon
amak Jon (awan enmawa awau matowon, Boanerges, kiro enmawa
onoktapau ‘om taiäu nukan mokoi ori’), Andru, Filip, Bartolomiu,
Matiu, Tomas, Jems (ko Alfius nukan mokoi), Tadias, kar Saimon (ko
kar tupsiu enip Serot pakan), Judas-Iskariot (kos Jisas kon iwäi jaukut
ipiakap marowon).

Karauk roat akas Jisas ko Bielsebul nukan jauk äiein.
(Matiu 12:22-32; Luk 11:14-23, 12:10)

20 Jisas ko ätäi owa tononuk, roasiret sosop ätäi kiro opok koi turur
rauna, Jisas kon tamarowon roat pak ak o jau senek wa. 21 Jisas
nukan kinjaukut ak Jisas nukas kiro onok keserwon ämän roianik,
akas äiein, “Ko otop sareu.” Äianik, ak imäiäu koin. 22 Karauk
sintore ämän tamareäin roat näunäu ak Jerusalem mena rainus, ute
nopteanik, ämän keser awaroin, “Bielsebul, kon kar enip Satan, kiro
eitek aru nukan osou Jisas nukan wou uru tone kame rau. Bielsebul
ko karauk eitek aru kamwareäu kos Jisas sakau nurunuk, osou aru oi
kurwareäu.” 23 Keser äiena, Jisas nukas urwarnuk, siakup kouna, kar
totok* ämän keser awarowon, “Satan nukas owose ätäi Satan emeriäu?
24 Omsau karar pakan roasiret ak aka aka weräianik, aka aka inäumoi,
ak om rumuk wa rawaiei. 25 Karar owan roasiret ak nais aka aka
weräianik, aka aka inäumoi, ak aru maiei. 26 Satan, kamwareäu eitek
aru nukan tupsiu ak aka aka weräianik, aka aka inäiaiei, ak sakau wa
rawaiei. Ak erekapu wasaräiei. 27 Kar ros kar sakau ron owa ou kiräi
tonea, osap erar wa owai. Amke ko kiro ou atak ro ipou isou muris
sisikäi mianik, kon owan osap erekapu owai.

28 Is epar senes awarom, Anut nukas roasiret akan onok aru pak,
akan jeje ämän pak erekapu jäkäi mai. 29 Utianik, inok ro ko Anut
nukan Osou Näu jeje ämän aurai, Anut nukas kiro ron onok aru wa
jäkäi murai. Kiro onok aru ko opok orip orip rawai.” 30 Jisas nukas
keser awarowon, owon, akas meter keser äiein, “Osou aru nukas kon
wou uru tone kame rau.”

Jisas nukan amakut aniaka pak Jisas ämän aurau koin.
(Matiu 12:46-50; Luk 8:19-21)

31 Kiro ses opok, Jisas nukan amakut aniaka pak koin. Ak kasik tai
raumana, kar ro ko Jisas rawon auraun äsimoroin. 32 Roasiret sosop
akas Jisas kator rain, Jisas aurin, “Nan anin amunat pak kasik en tai
rai itaneisorai.” 33 Keser aurna, Jisas nukas ätäi kiro ro totorwon, “Isan
ani inok? Isan amaiat inokot?” 34 Keser äianik, roasiret ko siakup koi
tane rai, amukus apwaromara, awarowon, “Apwarwe, roasiret okoro

opok rai, kiro isan ani amaiat! 35 Inok roasir ko Anut nukan ronkat
tainoriäu, kiro roasir epar ko isan ani, isan äpi, isan amai.”

4

Ro o uku wewon totok ämän.

1 Jisas nukas onoktoroi roasiret Galili An Unik kasakup ämän
tamarowon. Roasiret sosop senes koi ko siakup tururna, ko kar
ous oik tone tane rawon. Roasiret ak erekapu an kasakup tai rain.
2-3 Jisas nukas totok ämänisar onok sosop tamarowon. Ko ämän keser
awarowon, “Ak rowe. Kar ro o uku kuräun kon woia potowon. 4 O
uku kurenuk, karauk apu opok nowon. Kesernuk, ai rautes pe oi jein.
5 Karauk o uku ai marmar opok ne kurein. Omnokou eposek sosop
wa, okon, kiro o uku kurte tu peanik, käwäu orip sarein. 6 Utianik, san
sakau peanik, kiro o uku tu pein erekapu rurnein. Kinip om wou uru
rapor nau wa, okon, erekapu kusakusaianik, urai kurein. 7 Karauk o
uku amurik katuau sop uru neanik, tu pein. Katuaus oi jenuk, jekur
taiäun senek wa. 8 Karauk o uku omnokou eposek opok noin. Kiro
o uku tu peanik, näwäu sarianik, nemauk sosop murkurein. Karauk
nemauk karar karar 30 orip murkurein. Karauk nemauk sosop 60 orip
murkurein. Karauk nemauk sosop senes 100 orip murkurein.” 9 Jisas
nukas kiro totok ämän aware kureanik, ko keser awarowon, “Roasiret
ak raiaka orip raroi, ak kiro ämän roianik, onoktapau äpu maiei!”

Jisas ko owon roasiret totok ämänis karar awareäu.
(Matiu 13:10-17; Luk 8:9-10)

10 Roasiret ak Jisas ute manona, kon tamareäu roat 12 orip pak
karauk roat Jisas pak erek raiäin akas kiro totok ämän onoktapau
owo senek rai Jisas totorin. 11 Kos ätäi keser awarowon, “Anut
nukas roasiret kamwaraun onok meter ämäi rawon. Rusapai ak, isan
tamareäim roat, okon, kiro onoktapau ätär maram. Utianik, karauk
roasiret kasik rai, is ak erar totok ämänis karar awaram. 12 Keserna,
Anut nukan ämän roianik, areawon ro Aisaia nukas meter jer wewon
rusapai epar peu. Ko keser äiewon,

‘Ak owo osap akan amiakas apariäi, sinuk, ak jekur wa apariäi.
Ak owo ämän akan raiakas roiäi, sinuk, ak jekur wa roianik, onokta-
pau äpu maiei. Ak onoktapau äpu moin maro, akan woiaka
pirirna, Anut nukas akan onok aru erekapu jäkäi marowo.’
Aisaia 6:9

Aisaia nukas keser jer wewon.”

Jisas nukas o uku nukan totok ämän onoktapau awarowon.
(Matiu 13:18-23; Luk 8:11-15)

13 Keserianik, Jisas nukas kon tamareäu roat keser awarowon: “Kiro
totok ämän onoktapau ak äpu wa, ra? Is karauk totok ämän awarom
ak owose äpu maiei? 14 Kiro o uku kar ros woia kurewon, kiro Anut
nukan ämän. 15 Karauk roasiret ak kiro o uku apu opok nowon
senek. Ak Anut nukan ämän roin. Erar raiakas rouna, kurte Satan
nukas peanik, akan woiaka uruan ämän oi kureäu. 16 Karauk roasiret
ak o uku ai marmar opok nowon senek. Ak ämän roianik, oumoi,
kurte nepipiriäi. 17 Utianik, kiro ämän akan woiaka uru neanik, omre
rumukäu ekep wa raiäu, owon, karauk roat akas ak kiro ämän oin äpu
mianik, usu araiei. Keseria, akan woiaka aru momana, Anut nukan

ämän roianik, oin kurte erekapu utiäi. 18-19 Karauk roasiret ak o uku amurik katuau sop uru tu pein, kiro kon onok kesek, karauk roasiret ak Anut nukan ämän roiäi, utianik, rai rai, ak okoro omnokou pakan onok ronkateanik, osap sosopun akan woiakas meieanik, Anut nukan ämän utiäi. Kiro ämän eposek oin katuaus o uku oi jeäu senek jekur wa muriäu. 20 Karauk roasiret ak o uku omnokou näu eposek opok nowon senek. Ak Anut nukan ämän roin, akan woiaka uru momoi, rapor tainoriäi kiro ämän eposek oin o sosop muriäu senek. Karauk nemauk karar karar 30 orip muriäu, karauk nemauk sosop 60 orip muriäu, karauk nemauk sosop senes 100 orip muriäu."

Arou patan inkaruru wa ämäi miäi.
(Luk 8:16-18)

21 Jisas nukas awarowon, "Ak arou aioimana, baket uru ra, pasar inkaruru ämäi miäi ra? Wa, ak arou aioianik, kämioik äsäi miäi. Kiro epar. 22 Keserna, owo osap akan woiaka uru ämäi raiäu, erekapu amop päi. Owo osap roat akas kururur miäi, tawa erekapu arou merek opok penuk, roasiret aparaiei. 23 Roasiret ak raiaka orip, ak kiro ämän roianik, onoktapau äpu maiei!" 24 Jisas nukas ätäiar awarowon, "Ak kiro ämän roi jekur ronkatewe. Ak karauk roat osap ariai senek, Anut nukas ak osap arai. Ak roat osap sosop arona, Anut nukas nais ak ätäi osap sosop arai. Kos ak osap sosop arai. Keseriar, ak karauk roat opok owo onok miäi senek, Anut nukas ak opok nais keseriar keserai. 25 Kar ro ko karauk ronkat eposek orip, kiro ro Anut nukas karauk ronkat eposek nurai. Utianik, inok ro ko ronkat eposek wäpik, Anut nukas kon ronkat eteinak ate rau kiro erekapu ätäi senri owai."

O uku tu pewon totok ämän.

26 Jisas nukas kar ämän awarowon, "Anut nukas roasiret kamwareäu onok kiro kesek: kar ro kon omnokou opok o uku kurewon. 27 Pututu kiro ro ko niniäu, sankeu siräianik, kon karauk sarau miäu opok manowon. Kiro o uku tu pemana, owose näunäu sarein kiro ro ko äpu wa. 28 Omnokousar sarau monuk, o uku tu pemoi, tonomara, muruwon. 29 O näu murunuk, woi atak ros panin atomara, patirai. Owon, o owaun ses pewon."

Jisas nukas kar totok ämän o uku eteinak mesin awarowon.
(Matiu 13:31-32, 34; Luk 13:18-19)

30 Jisas nukas ätäi awarowon, "Anut nukas roasiret kamwareäu onok owo senek rau awaram? Is kar totok ämän awaroita, rowe! 31 Kiro onok kar am marmar uku kesek. Kiro am uku karauk senek wa, ko eteinak senes. 32 Akas kiro am uku omnokou opok wena, kos jaukut itimware, ko am näwäu senes sareäu. Kiro am näwäu sarenuk, ai akas kiro am iporu opok jokoru rawaun tou maiei."

33 Jisas nukas roasiret Anut nukan ämän onoktapau orip wa awareäu, ko totok ämänis karar akan ronkat rau siar awariäwon. 34 Ko kar ämän onoktapau orip roasiret awarau wa. Ko totok ämänis karar awariäwon. Utianik, kon tamareäu roat karar nuka pak erek rauna, kos ämän onoktapau erekapu ätär marowon.

Jisas nukas urir näwäu aurnuk, utowon.
(Matiu 8:23-27; Luk 8:22-25)

35 Kiro omre opokar, om ironuk, Jisas nukas kon tamareäu roat
awarowon, “Ik an unik karaima aisen potau.” 36 Ak roasiret sosop
utwareanik, kon tamareäu roat ak kiro ous Jisas meter tone rawon
opok toneanik, erek manoin. Karauk ous nais ak pak erek manoin.
37 Urir näwäu peanik, an ekur pakurornuk, an ous uru nonuk, an
ok päurwon. 38 Jisas ko ous mekesup täptäp opok nini rawon. Kon
tamareäu roat akas turarianik, aurin, “Tamukiäum ro, ik anas oike
jauru! Na ikenun wa ronkatem ra?” 39 Jisas nukas siräimara, urir
kermara, an ämän sakau auruwon, “Äiäk! Na ut!” Urir utonuk, an
amuk patirmara, päurar tipine rawon. 40 Jisas nukas kon tamareäwon
roat awarowon, “Ak owon imine rai? Ak isan onok sosop aparin,
utianik, ak isanun woiaka epar mau wa ra?” 41 Ak sakau imineanik,
aka aka arein, “Kiro ro inok? Urir mas an ori kon ämän tainorir.”

5

Jisas nukas kar ro osou aru orip jekur mowon.

1 Jisas kon tamareäu roat pak ous oianik, an unik karaima kasakup,
Gadara roasiret akan omnokou opok potoin. 2 Jisas ko ous utomoi,
omnokou opok pitir nonuk, kar ro osou aru orip ko op up uru rawonus,
koianik, Jisas tararwon. 3 Ko op mareäi akan aireu uru niniäwon. Kar
ros ko sakatau senek itok wa. Ak ko mur sakaus isou ipou pararar
miäi, sinuk, kos kiro mur sakau patiriäwon. 4 Roat akas ko orip orip
ipou isou mur sakaus pak sen pak pararar miäin. Utianik, kos kiro
mur sakau pak sen pak erekapu pitpatir kureäwon. Kiro ro sakau
senes, okon, kar ros ko itimorau senek wa. 5 Ko orip orip pututu,
sankeu, op miäi aireu pak omtapau oik pak raianik, sakau urwemoi,
nukasar aiaukus nukan enipsau pitpatiriäwon. 6-7 Kos Jisas atapukas
aparianik, kurte koumara, Jisas nukan isou siakup uou sur wemara, ko
keser sakau urwewon, “Jisas, na Anut kämioik rau nukan mokoi. Na
is owoseiraurum? Is Anut nukan enip sakau ateanik, aisom, na is usu
wa irau.” 8 Kiro ros keser auruwon, owon, Jisas nukas amke auruwon,
“Osou aru, na kiro ro ute, man!” 9 Jisas nukas ko keser totorwon, “Nan
enmat inok?”

Kos ätäi auruwon, “Isan enim Sosop. Owon, ik osou aru sosop kiro
ron wou uru raum.” 10 Keserianik, osou aru akas ik kar omnokou opok
wa äsimoikau rai Jisas sakau ämän aurin. 11 Po raut sosop kar omtorou
karaima o je rain. 12 Keseria, kiro osou aru akas Jisas sakau ämän
aurin, “Ik äsimoikota, kiro po raut rai akan woiaka uru nam.” 13 Keser
aurna, Jisas nukas awarowon, “Itok, ak manowe!” Keser awaronuk,
osou aru sosop kiro ro utomana, kiro po raut akan woiaka uru tonoin.
Kiro po raut sosop 2,000 orip. Ak iminemoi, kurte om aru opokas
poteanik, an unik uru neanik, an jemana, meiein.

14 Kiro po kamwareäin roat ak kiro onok aparianik, kurte imine
potomoi, akan mena pak karauk kiro mena siakupaian roasiret
erekapu awaroin. Awarona, roianik, roasiret erekapu owo onok
pewon aparaun potoin. 15 Akas Jisas siakup koianik, kiro ro meter
osou aru orip rawon rusapai ko omjo takeanik, ronkat eposek orip
tane raunuk, aparin. Roasiret ak kiro aparianik, iminein. 16 Roasiret ak
Jisas nukas kiro onok keserwon aparianik, akas pote, karauk roasiret
po raut owosein ämän pak, ro meter osou aru sosop kon wou uru

rawon ko eposek sarewon ämän pak erekapu awaroin. 17 Roasiret
kiro ämän roianik, ak Jisas akan omnokou utomoi, kar mena manaun
rai sakau ämän aurin. 18 Keserna, Jisas nukas kon ous oik tonaurnuk,
kiro ro meter osou aru orip rawon eposek sarewon kos Jisas sakau
auruwon, “Is na pak manam, na is ior airam ra?” 19 Keser aurnuk,
Jisas nukas ätäi ko ior aurau wa. Kos kiro ro keser auruwon, “Na
nan mena potoinam, Anut nukas na mesin wouti momara, okoro onok
keseisowon nan tupsiu erekapu awaram.” 20 Keser aurnuk, kiro ros
poteanik, näu mena 10 orip, enip Dekopolis, kiro pakan roasiret Jisas
nukas ko owoseanik, sarewon ämän aware ariewon. Roasiret erekapu
ak kiro ämän roumoi, karkairianik, ronkat sosop oin.

Jisas nukas asinak meiewon pak sip asik pak jekwatowon.
(Matiu 9:18-26; Luk 8:40-56)

21 Jisas ko ous opok tonomara, Galili An Unik karaimas karaimas ätäi
potowon. Ko an kasakupai usnokou opok nonuk, roasiret sosop koi
tururin. 22-23 Juda akan tururiäi ou kumeäwon ro kar, kon enip Jairas,
ko koianik, Jisas aparmara, isou siakup uou sur wemoi, sakau ämän
auruwon, “Isan asinak meiäuru. Na koinam, nan ipon ko opok mota,
ko ätäi eposek saräi.” 24 Jisas an utomoi, ko kiro ro pak erek potoirin.
Kesernuk, roasiret sosop ak erek Jisas tainori manoin. 25 Roasiret ak
kamuk kar asir rau. Ko keir sip orip orip oiäu, kiro sip nukan woisan
12 orip rawon. 26 Jekwareäin roat sosop akas ko jekurmana, tätäi
sosop nuriäin. Kon aiauk kiro jekuriäi roat opok patariäwon. Utianik,
kon sip utau wa, ko sip näwäu oi rawon. 27 Ko karauk roat akas Jisas
mesin ämän mona, roianik, roasiret kamuk raumoi, ko Jisas mekesup
peanik, Jisas nukan omjo atowon. 28 Ko keser ronkatewon, “Is kon
omjo karar atoita, is ätäi eposek saräm.” 29 Keseria, ko omjo atonuk,
kon sip kiro kurte utowon. Ko rowon kon enipsau opok sip rawau
wa. Ko eposek sarewon. 30 Jisas nukas kon sakau manonuk, äpu
mianik, pirirmoi, awarowon, “Inokon ipous isan omjo atou?” 31 Kon
tamareäwon roat akas aurin, “Roasiret sosop turur rai kotomaisoi, nas
owon ‘inokon ipous is atoirou’ räi awaromon?” 32 Utianik, Jisas nukas
inokos keseirowon rai amukusar itanewon. 33 Kiro asir owo onok ko
opok pewon äpu momara, ko näwäu iminemoi, Jisas siakup uou sur
weanik, kon ämän erekapu epar auruwon. 34 Kesernuk, Jisas nukas
auruwon, “Asinak, nan won epar mowon, okon, nan enmatsau eposek
sarewon. Na won päurar orip man. Nan sip erekapu utai.”

35 Jisas nukas arenuk arenuk, karauk roat ak Juda akan tururiäi ou
kumeäwon ro Jairas nukan owas koianik, Jairas aurin, “Jairas, nan
asinak meiewon. Na owon tamareäu ro sarau nuram?” 36 Jisas nukas
kiro ämän roianik, Jairas auruwon, “Na wa iminäu, nan won epar
mo!” 37 Ko keser aurianik, roasiret sosop imwarau wa. Pita, Jems,
Jon (Jems nukan amak) ak karar Jisas tainori potoin. 38-39 Ak Jairas
nukan owa kouna, roasiret sosop akas wai rai, käi mirori rain. Jisas
nukas apwareanik, awarowon, “Owon ak käi mirori rai? Ak owon
wairai? Kiro asinak meiäu wa, ko erar nini rau.” 40 Jisas keser äienuk,
ak ko apari ioin. Kos roasiret kasik naun äsimwaronuk, nona, asinak
nukan momok anak ori pak, kon tamareäwon roat 3 orip pak, ak karar
asinak nukan ou waru uru imware tonowon. 41 Toneanik, kos asinak
nukan ipou ateanik, Juda ämänis keser auruwon: “Talita kum”, kiro

ämän onoktapau kesek, ‘Asinak isas aisom, na siräu.’ 42 Kesernuk, kiro asinak kurte siräi ariäwon. Kiro asinak kon woisan 12 orip. Roasiret rain ak kiro kurur aparianik, näwäu karkairin. 43 Jisas nukas ämän sakau awarowon, “Ak kiro onok aparin karauk roasiret wa awarau. Rusapai ak kiro asinak karauk o nuruwe.”

6

Nasaret menan roasiret akas Jisas sumkäinein.

1 Jisas kiro mena utomoi, kon tamareäwon roat pak erek nukan mus mena manoin. 2 Sumaun omre opok, Juda akan tururiäi owa tonomara, Anut nukan ämän onoktoroi tamarowon. Roasiret sosop kon ämän roumoi, karkairianik, arein, “Kiro ro ko ämän erapakan owon? Inokos ko ronkat eposek nurunuk, kos kurur atap atap miäu? 3 Kiro ro ko iken ou miäu ro ra? Ko Maria nukan mokoi ra? Kon amakut Jems, Josep, Judas (Jut), Saimon, kon äpiaukut pak erek ak okoro opok raiäi ra?” Ak keser aremana, ak ko sumkäinein. 4 Keserna, Jisas nukas akan ämän äpu mianik, awarowon, “Karauk mena Anut nukan ämän roianik, areäu ro, ko enip jou orip, roasiret akas akan woiaka konun epar miäi, utianik, nukan mena senes ko enip jou wäpik, okon, nukan roasiret pak nukan tupsiu pak akas ko sumkäineäi.” 5 Keserna, ko kiro mena karauk kurur mau senek wa. Ko kon ipou sip roasiret karar karar opok monuk, näu sarein. 6 Jisas nukas roasiret kon ämän mesin woiaka epar mau wa, apwareanik, ronkat sosop owon.

Jisas nukas kon tamareäu roat 12 orip mena atap atap äsimwarowon.
(Matiu 10:5-15; Luk 9:1-6)

Keserianik, Jisas kon mena utomoi, karauk mena poteanik, roasiret Anut nukan ämän tamarowon. 7 Kiro ses opok, Jisas nukas kon tamareäu roat 12 orip urwarnuk, siakup kouna, osou aru oi kuräun sakau aromoi, ro oirori oirori äsimwarowon. Ak oirori oirori sarau maun awarowon. 8 Keseria, kos ak keser awarowon, “Ak apu opok potaun kar osap wa owau. Ak naruauk karar oi manowe. Utianik, ak karauk o ra, akan jo ra, karauk aiauk osap kau maun akan jo päisau uru ra, wa oi manaiei. 9 Ak akan su karar momoi, omjo oirori wa oi manaiei. 10 Ak kar mena potona, kiro pakan roasiret akas imwarona rai, kiro roat akan owa karar rawaiei. Tawa kiro ou utomoi, kar mena potaiei. 11 Kiro pakan roasiret akas imwarau utomoi, akan ämän rowau utona rai, ak akan owa wa tonaiei. Ak kiro mena ute manaurna, akan onok aru ätär maraun akan isoraka pakan maimai putarwe.” 12 Ko keser aware kurenuk, kon tamareäu roat akas mena atap atap poteanik, Anut nukan ämän roasiret tamareanik, awaroin, “Ak akan onok aru utoinai, woiaka pirirwe.” 13 Ak osou aru sosop emwaremana, am ukuauk pakan uer oianik, sip roasiret sosop akan enmaksau opok mianik, jekwarona, näu sarein.

An jomareäwon ro Jon meiewon.
(Matiu 14:1-12; Luk 9:7-9)

14 Kiro omsau kamwareäwon ro king Herot-Antipas ko rowon, owon, kiro omsau pakan roasiret erekapu Jisas nukan onok äpu moin. Karauk roasiret akas keser äiein, “Kiro an jomariäwon ro Jon, ko

meiewon ätäi up uruas siräi pewon, okon, ko kiro kurur atap atap maun sakau orip.” 15 Karauk akas äiein, “Kiro Elaija.”

Karauk äiein, “Ko kar Anut nukan ämän roianik, areäu ro. Ko meten Anut nukan ämän areain roasiret senek.” 16 Utianik, Herot nukas kiro ämän roumara, äiewon, “Meter, is Jon nukan pou patir kuremin, utianik, ko meiewon ätäi siräi pewon.”

17-18 Ko iminewon, owon, meter Herot nukasar kon amak, Filip, nukan wau, kon enip Herodias, senri owon. Kiro ses opok, Jon nukas Herot auruwon, “Na nan amunan asir oumon, kiro na sintore ämän espäiemon.” Kesernuk, Herot nukas roat awaronuk, poteanik, Jon sakatemoi, ipou muris sisikäimana, karapus owa kurein. 19-20 Herodias nukas Jon mesin wou aru momara, wenuk, meiäun keserwon, utianik, Herot ko Jon iminewon. Ko äpu Jon ko Anut nukan ämän roiäu ro. Ko onok eposek miäwon, okon, Herot nukas Jon rapor kamäurnuk, Herodias nukas wäu senek wa. Herot nukas Jon nukan ämän roumara, ronkat sosop oianik, ko Jon nukan ämän ätäi ätäi jekur rowaurwon.

21 Rai rai, Herodias nukas Jon wäun kar apu aparwon. Herot ko anakus an jowon omre tararmana, kos kon ou kameäin roat näunäu pak, kon marai roat näunäu pak, Galili provins akan roat näunäu pak erek, äs me jaun imwarowon. 22 Kiro ses opok, Herodias nukan asinak makun koumoi, kiro roat näunäu amiakap karenuk, Herot kon jaukut pak aparianik, akan woiaka näu sarein. Keseria, Herot nukas kiro asinak auruwon, “Nan ronkat owo osap owaun airota, is na isam. 23 Is ämän epar aisom, is na pak paip momoi, na owo osap owaun airota, is na isam. Na isan omnokou kameäim karaimas isaun airota, kiro itok, is na karaimas isam.” 24 Keser aurnuk, kiro asinak kaik neanik, anak totorwon, “Is owo owaun aurau?” Anakus ätäi auruwon, “Nas kesek aur. An jomareäwon ro, Jon nukan tapau wou owaun auram.” 25 Keseria, kos kurte ätäi ro näwäu siakup peanik, auruwon, “Nas rusapaiar, an jomareäwon ro, Jon nukan tapau wou kar maro opok moinam, is iram.” 26 Keser aurnuk, Herot nukan wou usu sarewon. Utianik, kon jaukut pak karauk roasiret ko pak tane o je rain amiakap kiro asinak pak paip mowon, okon, ko kiro paip mowon ämän utaun senek wa. 27 Keseria, kos kurte kon marai ro kar äsimornuk, kos Jon siakup pote Jon nukan pou patirmoi, kon tapau kerem oi kowaun auruwon. Keseria, kiro ro karapus owa poteanik, Jon nukan pou patirwon. 28 Kos kiro tapau wou kar maro opok mianik, oi koumoi, kiro asinak nurunuk, kos pak oi pote kon anak nuruwon.

29 Jon nukan tamareäwon roat akas kiro ämän roumoi, koianik, nukan enipsau oi pote up kurein.

Jisas nukas roat 5,000 orip o arowon.
(Matiu 14:13-21; Luk 9:10-17; Jon 6:1-14)

30 Meter Jisas nukas kon ämän oi ariai roat nukas mena atap atap äsimwarowon, ätäi nuka siakup koin. Ak pote owo sarau pak owo ämän roasiret tamaroin pak erekapu ko koi aurin. 31 Utianik, roasiret sosop akas pote koi, pote koi arna, okon, Jisas kon roat pak o jau senek wa. Keserianik, Jisas nukas awarowon, “Ikarar kar mena ro wäpik opok sumau manau.” 32 Keseria, ak akarar ous oianik, kar mena ro wäpik opok potoin. 33 Utianik, roasiret sosop ak kiro mena utona,

apwareanik, ak erekapu mena utomoi, isorakas kurte ak sinsin potoin.
34 Keserna, Jisas nukas ous ute nemara, roasiret sosop turur rain
apwareanik, akanun wouti mowon. Owon, kon ronkat kiro roasiret ak
sipsip senek ak kamwareäu ro wäpik. Keserianik, kos ak ämän sosop
onoktoroi tamarowon. 35-36 Rai rai, san naurnuk, kon tamareäwon
roat akas siakup koianik, aurin, “Okoro mena ro wäpik, san nauru,
okon, nas roasiret äsimwarota, mena atap atap maneanik, ak o kau
me jaiei.” 37 Utianik, Jisas nukas ätäi awarowon, “Akasar jaun o araiei.”

Akas ätäi totorin, “Utianik, nan ronkat roasiret erekapu eteinanak
jaun kiro aiauk 200 kina senekus pote bret kau maun itok. Ik o kiro
aiauk näwäu kureanik, o kau momoi, araun, itok ra?” 38 Jisas nukas
awarowon, “O erasek rau? Potoinai, aparwe!” Ak äpu momoi, ätäi
aurin, “Bret 5 orip pak was oirori pak rau.” 39 Keser aurna, Jisas
nukas ätäi kon tamareäu roat awarowon, “Roasiret amurik eposek
opok sarpeter marona, tane potaiei!” 40 Keseria, roasiret ak erekapu
tanein. Karauk roat 100 orip tanein, karauk roat 50 orip tanein.
41 Keserna, Jisas nukas bret 5 orip pak was oirori pak oianik, omar
oik eisane aparmara, Anut ‘pere’ auruwon. Aurmara, bret pärärianik,
kon tamareäu roat akas roasiret araun arowon. Was oirori pärärianik,
nais kir keserwon. 42-43 Roasiret ak erekapu kiro o jeanik, nokomaka
penuk, Jisas nukan tamareäu roat akas roasiret akas o jein o autakau
utoin basket 12 orip oumana, joke moin. Kiro basket erekapu ok
pewon. 44 Roat kiro o jein 5,000 orip.

Jisas an unik oikas ariewon.
(Matiu 14:22-33; Jon 6:15-21)

45 Kiro ses opokar, Jisas nukas kon tamareäu roat äsimwaronuk,
ous opok toneanik, an unik karaimas Betsaida mena amke manona,
Jisas nukarar roasiret akan mena äsimwaraun rawon. 46 Ko roasiret
äsimwaronuk, manona, ko nukarar om nepu opok Anut auraun
tonowon. 47 Iukärir, omiri kounuk kounuk, ous an unik näu kamuk
raunuk, Jisas nukarar an kasakup rawon. 48-49 Jisas nukas kon
tamareäu roat sarau näwäu momoi, ous nukan amauk reurin manau
senek wa, uriris pairnuk, aparwon. Om teine kounuk kounuk, Jisas
nuka an unik oikas ari ari kowon. Jisas nuka kon tamareäu roat
itimware potaurwon, utianik, ak ko an opokas ari rawon aparianik,
akas ko op rai ronkateanik, pierin. 50 Ak näwäu iminein. Keserna, kos
kurte awarowon, “Ak woiaka sakau rawe! Okoro isaka, ak wa iminäu!”
51 Keser awaromoi, Jisas nuka ous opok toneanik, ak pak erek raunuk,
urir utowon. Ak karkairianik, ronkat sosop oin. 52 Ak Jisas nukas roat
bret arowon kiro onok keserwon nukan onoktapau jekur äpu mau wa,
okon, akan woiaka sakau maronuk, ak kon onok äpu mau senek wa.

Jisas ko Genesaret menan sip roasiret sosop jekwarowon.
(Matiu 14:34-36)

53 Jisas kon tamareäu roat pak ak an unik kure poteanik, Genesaret
omnokou kasakup poteanik, kiro opok ous mur kure moin. 54-55 Ous
utonuk, roasiret kiro opok Jisas äpu mianik, ak kiro omnokou opok
atap atap mena poteanik, karauk roasiret Jisas erapok rau rai awarona,
sip roasiret pasar opok mareanik, imware koin. 56 Näu mena ra, mena
eteinak ra, apu opok ra, ko erapok ariäwon opok ak sip roasiret om

sorik opok marona, rain. Ak Jisas keser sakau aurin, “Na kiro sip roasiret utwarota, koi akas nan omjo peteu ataiei.” Keseria, sip roasiret akan ipiakas Jisas nukan omjo ateanik, ak erekapu näu sarein.

7

Askanai akan sintore ämän.

1-2 Karauk Parisi roat pak karauk sintore ämän tamareäin roat pak Jerusalem näu mena utomoi, koumana, Jisas siakup tururmoi, Jisas nukan karauk tamareäu roat ak Parisi akan sintore ämän tainorianik, akan ipiaka an kosorau wa, ak erar o je rain apwarin. 3 (Parisi roat pak Juda* roat näunäu pak ak akan askanain sintore ämän jekur tainorianik, akan ipiaka wa an kosoriäi, o wa jeäin. 4 O kau maun omoi amket opokas ätäi owa koianik, ak amke an jowaiei, warnuk, ak o wa jaiei. Ak karauk askanai akan sintore ämän sosop tainoriäin. Ak kiro ämän äiäu senek akan kap, maro, patan pak erekapu an kosoriain.) 5 Keseria, kiro Parisi roat pak ämän tamareäin roat pak akas Jisas keser totorin, “Nan tamareäumon roat akas owon akan askanai akan onok wa tainoriäi? Ak o jauri akan ipiaka an wa kosoriäi?”

6 Jisas nukas ätäi awarowon, “Meter Anut nukan ämän roianik, areawon ro Aisaia nukas ak sätäiäin roat mesin epar äiewon. Ko keser jer wewon, ‘Anut nukas äiewon, “Kiro roasiret akas erar oiaksaus isan enim rororiäi, utianik, akan woiakas isanun meiäu wa. Ak isan ämän awareäim ak jekur wa tainoriäi. 7 Ak kar ron sintore ämän tainoria, ak keser äiäi kiro Anut nukan ämän. Ak sät ämän tainorianik, ak isan enim erar rororiäi!” ’ *Aisaia 29:13*

8 Ak Anut nukan sintore ämän utomoi, akan askanai akan onok sakau ateanik, tainoriäi.” 9 Jisas nukas ätäi keser awarowon, “Ak Anut nukan ämän utianik, akan askanai akan ämän tainormoi, akasar akan ronkat tainoriäi.

10 Moses nukas meter awarowon, ‘Na nan momon aninan ämän tainor.’ *Kisim Bek 20:12*

‘Inok ro kon momok anak jeimarai karauk roat akas ko wena, meiäi.’ *Kisim Bek 21:17*

11 Utianik, ak keser ämän miaäi, ‘Inok ro ko osap orip kon momok anak ori sarwataun itok. Utianik, ko au awateäu. “Is kiro osap Anut nuraun karar sare momin rau. Keseria, is au sarwatau senek wa.” 12 Keseria, rusapai ko kon momok anak ori wa kamwateäu. Ak kiro onok eposek auriai. 13 Keserianik, ak akan askanai akan onok tainorianik, Anut nukan ämän tonoi miäi. Ak karauk onok kesek sosop keseriäi.’

Osap atap atap kis roat ukun kurwareäu.
(Matiu 15:10-20)

14 Jisas nukas roasiret ätäi urwarnuk, kouna, awarowon, “Ak erekapu isan ämän roinai, jekur ronkat oumoi, äpu maiei. 15 Kar osap kasik rawon kar ro nukan wou uru toneäu, kiro osapus Anut nukan amukup ro ukun wa kureäu. Utianik, kiro ron ronkat aru wou uru rau siräienuk, kon oksaus äiäu kis epar ko ukun kureäu. [16 Roasiret ak raiaka orip raroi, ak kiro ämän roianik, kon onoktapau äpu maiei!”] 17 Jisas ko kiro roasiret utwareanik, owa tononuk, kon tamareäu roat akas kiro ämän äiewon onoktapau mesin totorin. 18 Keserna, Jisas nukas ätäi awarowon, “Akan ronkat eposek wa ra? Ak kiro onok äpu

wa ra, osap kasikrawon kar ro nukan wou uru neäu, kiro osapus Anut nukan amukup ro ukun wa kureäu. 19 Kiro o jeäi kiro wou uru wa neäu, kiro pi pimur uru äräreiäu, ätäi pimur uruas koianik, neäu."

Ämän kiros, Jisas nukas o erekapu jaun kiro itok äiewon. Kar o asu rawau wa. 20 Jisas nukas ätäi awarowon, "Ronkat aru roasiret akan woiaka uru raiäu, siräianik, oiaksau opokas peäu, kiro ronkatis karar epar ukun kurwareäu. 21-22 Woiaka uruas roasiret ak kiro ronkat aru keser oiäi; ak sapum onok aru maun ronkateäi, ak jaunakat akan osap päu owaun ronkateäi, ak roasiret akwarona, meiäun ronkateäi, ak karauk roat akan asiret aru maraun ronkateäi, ak osap sosop meswaronuk, owaun ronkateäi, ak karauk roasiret opok onok aru sosop maun ronkateäi, ak sät ämän maun ronkateäi, ak karauk roasiret mesin wa ronkatwareäi, ak erar onok aru maun ronkateäi, ak jaunakat akan osap aparianik, meswareäu, ak jaunakat akan enmakap sät ämän maun ronkateäi, ak karauk roat akan ämän rowau utiäi, ak otop onok miäi. 23 Kiro onok aru erekapu akan woiaka uru raumoi, kasik neäu, kis Anut nukan amuk opok ak ukun kurwareäu."

Kar Siria provins pakan asir Jisas mesin wou epar mowon. (Matiu 15:21-28)

24 Jisas nukas kiro ämän me kureanik, kiro mena utomoi, Taia mena siakup potowon. Ko kar owa tone raunuk, kar ros ko kiro opok rauräi äpu murau senek wa rai ronkatewon, sinuk, ko ämäiäu senek wa. 25 Kesernuk, kiro ses opokar, kar asir kon asinak osou aru wou uru raiäu, kos Jisas kiro opok rau ämän roumara, kurte koianik, Jisas siakup uou sur wewon. 26 Kiro asir Juda asir wa. Ko Grik asir, kon mena Fonisia, Siria provins pakan. Kos Jisas keser sakau auruwon, "Osou aru isan asinakun wou uru rau, nas oi kur." 27 Kesernuk, Jisas nukas ätäi auruwon, "Amke ik Juda akan mokoit o arau. Mokoit akan o oianik, en wa kure mareäum. Kiro onok aru." 28 Kiro asires ätäi auruwon, "Näu ro, kiro epar, utianik, enat patan inkaruru raianik, mokoit akan o usip nonuk, oi jeäi." 29 Keser aurnuk, Jisas nukas ätäi auruwon, "Na eposek ämän airom. Na ätäi manam. Kiro osou aru nan asinakun wou uru rawon kiro ute manowon." 30 Kiro asir kon owa poteanik, aparwon kon asinak pasar opok nini raun, osou aru wou uru rawon ute manowon.

Jisas nukas kar ro rauk otop pak menopauk usu sarewon jekurwon.

31 Jisas ko Taia mena utomara, Saidon omnokou itimormoi, näu mena 10 orip enip Dekopolis omnokou kamuk opok Galili An Unik siakup potowon. 32 Karauk roasiret akas kar ro rauk otop saremoi, menopauk usu sarewon orip Jisas siakup imäi koin. Ak Jisas sakau aurin, "Nan ipon kiro ro opok mo." 33 Keseria, Jisas nukas roasiret utwareanik, ko imäi keresir manowon. Aukarar raianik, Jisas nukan ipouaukus kiro ron rauk oirori uru mowon. Kon sinok oumara, ron menopauk opok mowon. 34 Kos omar eisane aparianik, kon wou usuäu saremara, suornuk, Juda ämänis kiro ro keser auruwon, "Epata!" Kiro ämän onoktapau kesek 'Im tue!' 35 Keser aurnuk, kiro ron rauk näu sarenuk, ko ämän jekur rowaun itok. Kon menopauk näu sarenuk, ko ämän rapor onoktoroi arewon.

36 Kiro ses opok, Jisas nukas roasiret sakau awarowon. "Ak kiro onok apari mesin pote karauk roasiret wa awarau." Jisas nukas ätäi

ätäi ak sakau ämän keser awarowon, sinuk, ak kon ämän tainorau wa, ak ämän sue kurein. 37 Roasiret akan ämän roianik, ak erekapu karkairianik, äiein, “Ko owo onok miäu erekapu onok eposek senes. Kos roasiret raiaka otop jekwaronuk, ämän roiäi, menopauk usuäu sarewon ätäi ämän jekur areai. Kos keseriäu.”

8

Jisas nukas roat 4,000 orip o arowon.

1-2 Kiro ses opok, roasiret sosop koi tururin. Ak o wäpik rauna, Jisas nukas kon tamareäu roat urwarnuk, kouna, awarowon, “Is kiro roasiret akanun woiti mou. Ak is pak omre 3 orip rain, okon, rusa ak o wäpik rai. 3 Is kiro roasiret äsimwaroita, akan owa potaiei, ak apu opok pote amkoririwaromoi, owarai. Karauk ak apu rumukäu koin.” 4 Keser awaronuk, kon tamareäu roat akas ätäi aurin, “Ik okoro ro wäpik omnokou opok raum. Ik erapakan o oianik, roasiret arota, jaiei?” 5 Jisas nukas totwarowon, “Ak bret esap esap rau?”

Akas ätäi aurin, “7 orip.” 6 Keserna, Jisas nukas roasiret onkapai tanäun awaronuk, ak tanein. Kos bret 7 orip oumara, Anut ‘pere’ aurmoi, bret pärärianik, kon tamareäu roat aronuk, akas pak roasiret arona, jein. 7 Ak karauk upinan was eteinanak orip, okon, Jisas nukas kiro oianik, Anut aurmoi, kon tamareäu roat aronuk, akas pak roasiret aroin. 8 Roasiret ak kiro o jeanik, erekapu nokomaka pewon. Karauk o autakau utoin raunuk, Jisas nukan tamareäu roat akas basket 7 orip oianik, kiro o jein autau joke mona, ok pewon. 9-10 Kiro o jein roasiret ak 4,000 orip. Jisas nukas ak akan mena äsimwaronuk, manona, ko kon tamareäwon roat pak ous opok toneanik, Dalmanuta omnokou opok potoin.

Parisi akas Jisas nukas kar kurur monuk, aparaun rai totorin. (Matiu 16:1-4)

11 Karauk Parisi roat akas koianik, Jisas ate aparaun aurin, “Na kar kurur ätär mukota, kiro epar ik äpu mam, na Anut omar oik rau nukasar kiro sakau isiäu.” 12 Ko wou suornuk, awarowon, “Rusapaian roasiret owon is kar kurur ätär maraun airoi? Is ak epar senes awarom, kiro ses opok is kar kurur wa ätär maroita, aparaiei.” 13 Keser awareanik, Parisi roat utwaromoi, ous opok ätäi toneanik, an unik karaimas potowon.

Jisas nukas Parisi roat pak Herot pak akan onok jis senek äiewon. (Matiu 16:5-12)

14 Jisas nukan tamareäu roat ak rakuswarnuk, karauk bret owau wa, ak erar manoin. Ous opok kar bret eteinak karar rawon oi potoin. 15 Jisas nukas ak sakau ämän keser awarowon, “Ak Parisi pak Herot nukan roat pak akan bret makona, noroiäwon marasin enip jis ak jekur aparaiei.” 16-17 Kon tamareäwon roat akas aka aka areanik, arein, “Ik bret oi kowau wa, okon, ko kiro ämän aikou.”

Jisas nukas akan äkän äpu mianik, “Ak bret wäpik mesin owon arerai? Is ak pak om ses rumukäu raianik, onok sosop tamaromin, owon ak kiro onok jekur ronkatäu wa? Ak isan onok äpu wa ra? Akan woiaka sakau sarera? 18 Ak amiakas apari, sinuk, ak osap jekur aparau

wa ra? Ak raiakas roiäi, sinuk, ak ämän jekur rowau wa ra?. Ak meten onok ätäi ronkatäu senek itok wa ra? *Esekiel 12:2*
19 Is bret 5 orip oumoi, pärärianik, roat 5,000 orip aroita, jein, ak o autakau erasek jowa joke moin?"

Akas ätäi aurin, "Jo 12 orip." 20 Jisas nukas ätäi totwarowon, "Kar ses opok is bret 7 orip oianik, pärärmoi, roat 4,000 orip aroita, jein, akas o autakau erasek jowa joke moin?"

Akas aurin, "Jo 7 orip." 21 Keseria, kos awarowon, "Ak rusapai isan onok äpu mau wa ra?"

Jisas nukas Betsaida mena kar ro amuk utup jekurwon.
22 Ak Betsaida mena kouna, karauk roat akas kar ro amuk utup imäi koianik, ämän sakau Jisas keser aurin, "Nan ipon okoro ro opok mo." 23 Jisas nukas kiro ro amuk utup nukan ipou ateanik, mena kasakup imäi manowon. Kiro ron amuk uru sinok kureanik, kon ipous kiro ron amuk opok mianik, totorwon, "Na kar osap aparaun itok ra?"
24 Ros apwareanik, auruwon, "Is roasiret apwarom. Ak am senek ari rai."
25 Jisas nukas ätäi kon ipou ron amuk opok monuk, ko sakamarnuk, ko rapor amareanik, ätäi osap erekapu rapor apwarwon. 26 Jisas nukas kiro ro kon owa äsimorianik, auruwon, "Na ätäi mena wa tonau."

Pita nukas Jisas nukan enip amop mowon.
(Matiu 16:13-20; Luk 9:18-21)
27 Jisas kon tamareäu roat pak erek Sisaria-Filipai mena atap atap potoin. Apu opok pote pote rai, kos kon tamareäu roat totwarowon, "Roasiret akas is inok äiäi?"
28 Ak ätäi aurin, "Karauk roasiret akas keser äiäi, 'Ko an jomareäu ro, Jon.' Karauk akas äiäi, 'Ko Elaija.' Karauk akas äiäi, 'Ko Anut nukan ämän roianik, areäwon ro kar.' äiäi." 29 Keser aurna, Jisas nukas ätäi aka totwarowon, "Akasar is inok aiäi?"

Pita nukas ätäi auruwon, "Na Krais, Anut nukas kon roasiret ätäi imwaraun äsimoisonuk, koumon." 30 Pita nukas keser aurnuk, Jisas nukas ak sakau awarowon, "Kiro epar, utianik, kiro ämän ak karauk roasiret wa awarau."

Jisas ko tätäi sosop oumara, meieanik, ätäi siräiäun ämän marowon.
(Matiu 16:21-28; Luk 9:22-27)
31 Kiro ses opok, Jisas nukas onoktoroi ämän tamareanik, kon tamareäu roat keser awarowon, "Ro Nukan Mokoi, tätäi sosop oumara, Juda roat näunäu pak Anut kamuk raiäi roat pak sintore ämän tamareäi roat pak erek akas isan ämän rowau utomoi, sumkäinäiei. Akas is iworona, meiäm. Utianik, omre 3 opok is ätäi siräiam."
32 Kos kiro ämän amop maronuk, Pita nukas ko kasakup imäi maneanik, kermara, auruwon, "Wa senes wa! Kiro onok na opok wa päi!"
33 Utianik, Jisas nukas piririanik, kon tamareäu roat apwareanik, Pita keser kerwon, "Satan, na is mekesirap man! Na Anut nukan ronkat eposek wa tainoriäum, na roat akan ronkat karar tainoriäum."
34 Keseria, ko roasiret sosop pak kon tamareäu roat pak urwarnuk, kouna, keser awarowon, "Inok ro is tainoire päun, ko nuka mesin wa ronkatäi, kon am äpäs nukasar ämäianik, is tainoirai. 35 Inok ro ko kon totok awau rawaun ronkateäu kiro kon totok aru mai. Utianik,

inok ro ko isanun pak Anut nukan Ämän Eposek pakaima meiäi, kiro ro kon totok orip orip jekur eposek rawai. 36 Kar ro omnokoupaian osap erekapu oumara, ko meiäi. Kiro osapus nukan totok awau rawaun owose saräi? 37 Ko owo osap oianik, ätäi nukan totok awau rawaun kau mai? Wa, ko ätäi nukasar nukan totok kau mau senek wa. 38 Inok ro rusapaian roasiret onok aru miäin akan amiakap is tainoraun iminäi, kos is äpu wa äianik, isan ämän ämäi mai, is Ro Nukan Mokoi, tawa isan monian arou näwäu pak sarau eitek eposek raut erek koi isas nais kiro ro äpu wa äiäm."

9

1 Jisas nukas ätäi awarowon, "Is ak epar awarom, karauk roat ak okoro omnokou opok rai, karauk wa meiäiei, utianik, ak rauna raunar, Anut nukan kamwaraun onok sakau orip amop päi aparaiei."

Jisas nukan enipsau atap pirirmara, pewon.
(Matiu 17:1-13; Luk 9:28-36)

2 Omre 6 orip utia, Jisas nukas Pita, Jems, Jon pak imware, omtapau rumukäu oik tonomara, ak karar rain. Akan amiakap Jisas nukan enipsau pirirmara, atap pewon aparin. 3 Kon omjo san nukan merek senek jeremara, ärneu senes sarewon. Omnokou opok kar ron omjo ärneu senes kesek wa. 4 Kesernuk, ak Elaija Moses ori au peanik, Jisas pak arere rairin apwatoin. 5 Pita nukas Jisas auruwon, "Tamukiäum ro, ik okoro opok rawaun eposek. Na äuta, ik akan jan ou 3 orip mam, kar nan, kar Moses nukan, kar Elaija nukan." 6-7 Ak imineanik, Pita nukas owo ämän maun äpu wa, okon, ko erar keser äienuk, kar iou näwäu omar oikas ak kurururware mowon. Kar oksaus kiro iou uruas, äiewon, "Kiro mokoi isakan senes, is konun isan woias meieäim. Ak kon ämän rapor rowaiei!" 8 Keser äienuk, akan amiakas aparin, ak kar ro aparau wa, Jisas karar ak pak erek rawon aparin.

9 Ak omtapau ute ne ne rai, Jisas nukas sakau ämän keser awarowon, "Okoro onok ak amiakap pewon aparin ak pote kar roasir wa aurau. Ro Nukan Mokoi, meiemara, ätäi up uruas siräunuk, kiro ses opok owo onok aparin kiro epar roasiret awaraiei." 10 Keseria, ak kiro ämän ämäi ämäi atomoi, ak aka aka äiein, "Up uruas ätäi siräiaun, kiro owo onok rä?" 11 Akas Jisas totorin, "Juda akan sintore ämän tamareäi roat akas owon Elaija ko amke kowai äiäi?" 12 Jisas nukas ätäi awarowon, "Ak kiro epar äiäi, Elaija ko amke koianik, osap erekapu jekur mora. Utianik, Anut nukan ämän jer we moin rau owon keser äieu, 'Ro Nukan Mokoi tätäi sosop ounuk, roasiret akas ko sumkäinäiei'? 13 Utianik, is ak epar awarom, Elaija ko amke kowon, roasiret akas akan ronkatis onok aru atap atap ko opok keserin. Ak kiro onok ko opok keseraiei mesin meter Anut nukan ämän jer we moin rau."

Jisas nukas kar mokoi osou aru orip jekur mowon.
(Matiu 17:14-21; Luk 9:37-43a)

14 Jisas kon tamareäu roat 3 orip ak karauk tamareäu roat siarakap koianik, akas roasiret sosop koi tururin pak, karauk sintore ämän tamareäi roat akas ak pak aurate rain apwaroin. 15 Roasiret akas Jisas kounuk, aparmana, karkairianik, kurte ko siakup potea, 'Pere,' aurin. 16 Jisas nukas totwarowon, "Ak owon ak pak ämänis weräirai?"

17 Kar ro, roasiret kamuk rau kos ätäi auruwon, “Tamukiäum ro, isan
mokoi osou aru wou uru raunuk, ok utup raunuk, na siatap imäi koim.
18 Kiro osou arus ko sakau ateanik, oi omnokou opok känkurenuk,
au sipar kurarianik, aukpanak kartitirmoi, enip tipine kureäu. Is
nan tamareäum roat osou aru emeraun rai awaromin. Utianik, ak
emeraun itok wa.” 19 Jisas nukas roasiret kewareanik, ätäi äiewon,
“Roasiret rusapai rai, akan ronkat owo senek ak woiaka epar mau
senek wa. Omre esap esap is ätäi ak pak rawam? Omre esap esap is
akanun ätäi woias meiäm? Kiro mokoi is siarap imäi kowe.” 20 Keseria,
ak kiro mokoi imäi Jisas siakup kouna, osou arus Jisas aparianik, kurte
kiro mokoi ate karemara, känkurenuk, omnokou opok kurir momara,
nini taitairmoi, au sipar kurewon. 21 Jisas nukas mokoin momok
totorwon, “Omre esap esap ko kiro keser rawon?”

Momokus ätäi auruwon, “Mokoi eteinak pakar keserwon. 22 Kiro
osou arus orip orip ep mik oi kureäu, an unik uru oi kureäu wenuk,
meiäun keseriäu. Utianik, na kar onok keseraun itok raroi, na iwenun
wonti moinam, iu sareitam.” 23 Keseria, Jisas nukas auruwon, “Na
owon keser äiem, ‘Na kar onok maun itok ra?’ airom. Kar ro is
mesin wou epar miäu, kos onok erekapu keseraun itok.” 24 Keser
aurnuk, mokoin momokus kurte urweanik, äiewon, “Is na mesin woi
epar mowon, utianik, isan woi epar mowon, kiro eteinak, okon, nas is
sareir.” 25 Jisas nukas roasir sosop kurte ko siakup kouna, apwareanik,
osou aru sakau auruwon, “Na, osou ok utup, rauk otop, is na aisom,
na kiro mokoi rurisa utoinam, man. Na ätäi kon wou uru wa tonam.”
26 Keser aurnuk, kiro osou aru piormoi, mokoi sakau ate kareanik,
ute manonuk, mokoi op meiewon senek nini rawon. Roasiret sosop
akas aparianik, äiein, “Ko meiewon.” 27 Utianik, Jisas nukas kon ipou
ateanik, rurarnuk, siräiewon. 28 Keseria, Jisas ko ute owa tonomoi, kon
tamareäu roat pak akarar raianik, akas ko totorin, “Ik owo onokun
kiro osou aru oi kuräu senek itok wa?” 29 Kos ätäi awarowon, “Ak
Anut karar auri rawaiei, kiro onok kararas epar osou aru emeraiei.
Kar onokus kiro itok wa.”

Jisas nuka meieanik, ätäi siräiäun ämän kon tamareäu roat ätäi awarowon.
(Matiu 17:22-23; Luk 9:43b-45)

30-31 Ak kiro mena utomoi, Galili provins kampai ari ari potoin, owon,
ko kon tamareäu roat ämän tamareäu, okon, Jisas kar ros ko erapok
rau äpu maun utowon. Kos keser awarowon, “Karauk roasiret akas
Ro Nukan Mokoi sakateanik, roat akan ipiaka opok maiei. Ko wena,
meieanik, omre 3 opok ko ätäi up uruas siräiai.” 32 Ak kiro ämän
onoktapau äpu wa. Utianik, ak iminemoi, ko kar ämän totorau wa.

Jisas nukas inok ro näwäu rawaun ämän awarowon.
(Matiu 18:1-5; Luk 9:46-48)

33 Ak Kapaneam mena koumoi, kar owa toneanik, Jisas nukas
totwarowon, “Ak apu opok koi rai, owo ämän arein?” 34 Akas ko kar
ämän ätäi aurau wa, owon, apu opok, ‘inok ro näwäu senes enip orip
karauk roat itimwareäu?’ aka aka keser äiein. 35 Keseria, Jisas nukas
tanemara, kon roat 12 orip urwarnuk, kouna, awarowon, “Inokos ro
enip näwäu orip saräun, ko erar ep ro senek raianik, karauk roat
akan sarau ro senek sareanik, roasiret erekapu isanwarai.” 36-37 Keser

awareanik, kar mokoinak imäumoi, ak kamuk tai momara, pokäir raianik, awarowon, “Inok ros isanun ronkatemoi, kar mokoi okoro mokoinak senek imäianik, jekur kameäu, kiro ko is imäiriäu. Inok ros is imäiriäu, ko is karar wa imäiriäu, kiro ko isan moni is äsimoirnuk, koimin, imäiäu.”

Inok ro ko akan iwäi jaunakat wa, kiro akan jaunakat.
(Luk 9:49-50)

38 Jon nukas Jisas auruwon, “Tamukiäum ro, ik kar ro nan enmat pakas osou aru oi kurenuk, aparmun. Ko iken jaunok wa, okon, ik kiro ro kiro onok wa keserau rai aurumun.” 39 Jisas nukas ätäi awarowon, “Ak ko wa tämurau. Kar ros kar kurur isan enim pakas miäu, kos is kurte wa jeimairai. 40 Inok ro ko iken iwäi jaunok wa, kiro iken jaunok. 41 Is ak epar senes awarom, inok ros ak isan jaiat rai äpu mareanik, an jaun an arai, kiro ro Anut nukas wa sumkäinai, tawa ko epar omar oik osap eposek owai.”

Onok arus kiro ron wou epar mowon aru murai.
(Matiu 18:6-9; Luk 17:1-2)

42 “Kar mokoinak is mesin kon wou epar mowon kar ros ko onok aru ätär muronuk raroi, kiro onok aru senes. Karauk roat akas aiauk usuäu oianik, kiro ron pou opok muris pararar mianik, an unik uru känkurena, nai, kiro itok, kiro usu eteinak. Warnuk, tawa omar oik, ko usu näwäu senes owai. 43 Nan iponas onok aru monuk rai, nan ipon kar patir känkuräm, kiro itok. Keserianik, ipon karar orik na orip orip eposek awau rawam. Na kiro wa keserta rai, kiro ipon oirori orip pak erekapu ep wa koseriäu uru kureisaiei. [44 Kiro mena mamat sosopus roasiret akan enmaksau tukware raunuk, ak wa meiäiei, kiro ep wa koserai.] 45 Nan isonas onok aru monuk rai, kar ison patirnam, känkuräm. Keserianik, ison karar orik na orip orip eposek awau rawam. Na wa keserta rai, ison oirories na kiro mena ep näwäu wa koseriäu uru känkureisaiei. [46 Kiro mena mamat sosopus roasiret akan enmaksau tukware raunuk, ak wa meiäiei, kiro ep wa koserai.] 47 Nan amunauk kararas onok aru monuk, reusunuk rai, kiro amunauk kiro etkoi känkuräm, amunauk karar kiro itok. Na orip orip eposek awau rawam. Na kiro wa keserta rai, na ran amunauk oirori orip pak erekapu ep näwäu orip orip jeräu mena kureisaiei. 48 Kiro mena mamat sosopus roasiret akan enmaksau tukware rawai, sinuk, ak wa meiäiei, kiro ep wa koserai. *Aisaia 66:24*

49 Siu o opok kureäi kiro o wa poomreäu senek, Anut nukas kon roasiret ate aparaun usu ariäu, okon, ak sakau sareanik, wa wasaräiei. 50 Siu osap eposek, o wa poomreäu. Utianik, siu nukan sakau manonuk rai, kiro sakau ätäi owose owai? Onok eposek siu sakau senek akan woiaka uru moinai, kiro onokun ak jaunakat pak wa weräiäu, ak woiaka karar orip eposek rawaiei.”

10

Jisas nukas roasir ouratäiäis, ätäi utototeäi ämän mowon.

1 Jisas kiro mena utomoi, Judia provins opok Jordan An kasakup potowon. Roasiret sosop ätäi koumoi, tururianik, Jisas nukas kon onok tainorianik, Anut nukan ämän tamarowon. 2 Karauk Parisi roat koianik, ko ate aparaun keser totorin, “Iken sintore ämänis äieu, ro

kon wau utaun itok ra, wa?” 3 Jisas nukas ätäi awarowon, “Moses
nukas owo sintore ämän sakau awarowon?” 4 Akas ätäi aurin, “Moses
nukas keser aikowon, kar ro kon asir utonuk, manaun ko kar jer
wemara, kon wau nurai. Kesermara, epar ko wau utonuk, manai.”
5 Jisas nukas ätäi awarowon, “Moses nukas akan woiaka sakau mona,
apwarwon, okon, kiro sintore ämän jer we arowon. 6 Utianik, meter
Anut nukas omnokou ate mowon ses opok, ko ro pak asir pak ate
matowon. *Stat 1:27*
7-8 Kiro onokun, ro kon momok anak ori utwatomara, kon wau ori
erekur atap raianik, awan enmaksau karar tururaieir. Keseria, kiro ro
asir ori awan enmaksau atap atap oirorer rawau wa, utianik, awan
enmaksau karar senek sare rawai. *Stat 2:24*
9 Keserianik, Anut nukas au karar enmaksau senek turur matowon,
okon, kar roasires ätäi wa inäi matau.”
10 Jisas keser awareanik, ätäi owa tononuk, kon tamareäu roat akas
kiro ämän mesin totorin. 11 Kos ätäi awarowon, “Inok ro kon wau
utomara, ko kar asir owai, kiro, ro asir ouratäiäi akan sintore ämän
espäianik, onok aru kon wau opok mai. 12 Kiro senek keseriar, waus
kon komuk utomara, ko kar ro pote owai, kiro asires sintore ämän
espäianik, onok aru kon komuk opok mai.”

Jisas nukas mokoi eteinanak kon sakau araun tapiaka atowon.
(Matiu 19:13-15; Luk 18:15-17)

13-14 Karauk roasiret akas akan mokoinakut Jisas nukas kon ipou
akan tapiaka ateanik, sakau araun rai, imware koin. Utianik, kon
tamareäu roat akas kiro roasiret kewarona, Jisas nukas kiro onok
aparianik, ko wou aru momoi, kon tamareäu roat keser awarowon,
“Ak kiro mokoit utwarona, ak is siarap kowaiei. Ak wa tämarau.
Roasiret ak okoro mokoinakut senek, ak äpu Anut ko akan kamwareäu
ro näwäu. 15 Is ak epar senes awarom, inok roasir ko mokoinak senek
saräu wa, ko Anut nukan roasir tuku wa rawai.” 16 Keser awareanik,
Jisas nukas mokoinakut imware oi wauk ororer kurwareanik, kon ipou
akan tapiakap momara, Anut nukas ak jekur kamwaraun auruwon.

Kar ro ko osap sosop orip.
(Matiu 19:16-30; Luk 18:18-30)

17 Jisas nukas kiro mena ute manaun siräi nonuk, kar ros ko siakup
kurte koianik, uou sur wemoi, totorwon, “Tamukiäum ro eposek, is
owo onok eposek kesermoi, isan totom awau orip orip rapor rawai?”
18 Jisas nukas ätäi auruwon, “Na owon is ro eposek airom. Kar ro karar
ko eposek. Kiro Anut karar. 19 Na iken sintore ämän äpu. ‘Na kar ro
weta, wa meiäu, na kar ron asir wa imäi ariau, na karauk roat akan
osap wa päu owau, na kar ro nukan enkup sät ämän wa mau, na nan
jaunan osap erar owaun wa sätäiäu, na nan momon anin orien ämän
erekapu tainor,’ kiro na äpu.” *Kisim Bek 20:12-16*
20 Kiro ros ätäi auruwon, “Näu ro, meter is eteinak opok kiro sintore
ämän erekapu tainori koi, rusapai nais keseriar raim.” 21 Jisas nukas
kiro ämän roianik, kiro ro mesin wous meieanik, amukus aparmara,
auruwon, “Kiro itok, kar onok karar na itimoisi rau. Na pote, nan osap
erekapu karauk roat are kureta, akas kiro osap kau mona, kiro aiauk
oinam, saruku roat osap wäpik kiro aiauk inäi aram. Na kiro keseria,
tawa omar oik osap sosop owam. Na pote, kiro onok kesernam, koi is

tainoir.” 22 Kiro ro ko osap sosop orip, okon, kiro ämän roumara, ko
wou usu sarenuk, nepu aru mianik, ute manowon.
23 Kesernuk, Jisas nukas kon tamareäu roat amukus apwarea,
awarowon, “Roat osap sosop orip ak Anut nukan roasiret saräun
kananäiei.”
24 Kon tamareäu roat kiro ämän roianik, karkairina, Jisas nukas ätäi
awarowon, “Mokoit, kar omnokou pakan ro Anut nukan ro saräun kos
sarau sakau mai. 25 Kar opur kamel ko omjo näkeäi nil nukan amarer
uruas tonaun kananäi. Utianik, roasiret osap sosop orip ak Anut nukan
roasiret saräun kiro näwäu kananäiei.”
26 Keser awaronuk, kon tamareäu roat ak näwäu karkairianik, kesek
aurin, “Keseria, Anut nukas inok ro imäienuk, ko pak erek orip orip
rawai?” 27 Jisas nukas apwareanik, awarowon, “Roat akas kar onok
keseraun itok wa, Anut nukas karar kiro onok keseraun itok. Anut
nukas owo onok keseraun ronkatemoi, erekapu keseraun itok.” 28 Ko
keser äienuk, Pita nukas auruwon, “Rou! Ik iken osap erekapu utomoi,
na tainoise koumun!” 29-30 Jisas nukas ätäi auruwon, “Is na epar aisom,
inok ro isanun ronkateanik, Anut nukan Ämän Eposek araun, kon
mena, awakut, amakut, äpiaukut, anak, momok, mokoit, omnokou
pak utwareanik, kowon, tawa Anut nukas kiro osap ute kowon senek
sosop, 100 orip senek, ätäi nurai. Ko rusapai okoro omnokou opok,
ou sosop, awakut, äpiaukut, anakut, mokoinakut, pak omnokou sosop
ak oianik, rawaiei. Utianik, kiro ses opokar, karauk roat akas ko onok
aru muriäi. Utianik, tawa ko orip orip eposek rawai. 31 Roat sosop
ak rusapai enmaka näunäu orip rai, tawa ak enmaka wäpik ro senek
rawaiei. Utianik, roat rusapai erar rai, tawa akas enmaka näunäu orip
rawaiei.”

Jisas nukas nuka tätäi sosop oumoi, meiäun ämän ätäi marowon.
(Matiu 20:17-19; Luk 18:31-34)

32 Jisas nukas kon tamareäu roat pak Jerusalem näu mena toptaun
ari ari pote rai, Jisas nuka amke potowon. Kon tamareäu roat akas ko
kiro mena tonaurnuk, ronkat sosop oin. Roasiret akas tainware kouna,
iminein. Jisas nukas kon tamareäu roat 12 orip ätäi imwareanik, owo
onok ko opok päi awarowon. 33 Kos keser awarowon, “Rowe. Ik
rusapai Jerusalem mena potota, karauk roat akas Ro Nukan Mokoi
Anut kamuk raiäi roat näunäu pak sintore ämän tamareäi roat pak
akan ipiaka opok maiei. Keseria, kiro roat akas akan ämän roianik,
wena, meiäun ämän ateanik, karauk omsau pakan roat akan ipiaka
opok maiei. 34 Akas ko jeje ämän aurianik, opokup sinok kuremoi,
mänkäsirianik, wena, meiäi. Utianik, omre 3 opok, ko ätäi siräiäi.”

Jems Jon ories Jisas kar osapun totoririn.
(Matiu 20:20-28)

35 Keser awaronuk, Jems Jon ori, Sebedi nukan mokoit ori, awas Jisas
siakup koumoi, keser totoririn, “Tamukiäum ro, iwes na iu sareitaun
aisamur siar na kiro ämän tainoraun aisom.”
36 Keseria, Jisas nukas ätäi awatowon, “Awas is owo onokus au
sarwataun airoir?” 37 Awas keser auririn, “Nas iu pak paip keser mam,
tawa nas kamwaraun ro näwäu sareanik, iu imäitota, karas nan ipon
näu kaima tanäi, karas saunan kaima tanäi. Keseitota, iu na pak
rawamur.” 38 Jisas nukas ätäi awatowon, “Kiro ämän totoiroir kon

onoktapau au äpu mau wa. Is kiro an kap opok rau jam, au kiro an jaun itok ra? Is an joianik, tätäi näwäu owam siar, au kiro senek owaun itok ra?" 39-40 Awas ätäi auririn, "Io, iu itok."

Keseria, Jisas nukas awatowon, "Kiro epar. Kiro an kap opok rau is jam, au nais jaieir. Is an joianik, tätäi owam, au nais keseriar an jowaieir, utianik, inokos isan ipi näu kaima tone tanäi, inokos isan ipi saunan kaima tanäi, kiro isan sarau wa. Anut nukasar karauk roasiret sare mareanik, akan omoi jekur marowon rau." 41 Jisas nukan tamareäu roat 10 orip akas kiro ämän roianik, ak Jems Jon ori mesin kasiaka pewon. 42 Keserna, Jisas nukas ak urwarnuk, siakup kouna, awarowon, "Ak äpu, okoro omnokou pakan roat akan karauk kamwareäin roat näunäu akas akan enmak jou momoi, akan roasiret kamwareäi. Roasiret akan roat näunäu akas roasiret akan ämän tainoraun sakau ämän awareäi. 43 Ak isan roat, ak kiro onok wa keserau. Utianik, kar ros akan ro näwäu rawam äienuk rai, kiro itok amke ko akan sarau ro senek rawai. 44 Kar ros is enim jou orip rawam äienuk rai, amke ko roasiret erekapu akan sarau ro (slev) senek rawai. 45 Owon, Ro Nukan Mokoi karauk roasiret akas ko isanaraun kowau wa. Wa! Ko karauk roasiret sarwaraun kowon. Ko meieanik, roasiret sosop ätäi Anut nuka rawa imware tonai."

Jisas nukas kar ro amuk utup enip Bartimeas jekur mowon.
(Matiu 20:29-34; Luk 18:35-43)

46 Jisas kon tamareäu roat pak Jeriko mena potowon. Akas roasiret sosop pak ätäi kiro mena ute nonuk, kar amuk utup ro enip Bartimeas, Timeas nukan mokoi, ko apu kasakup tane rawon. Kos roasiret osapun nik mareäwon. 47 Ko Nasaret menan ro, Jisas koura äuna, roianik, kos urwäun onoktoreanik, äiewon, "Jisas, Devit nukan mokoi, na isanun wonti moinam, is sareir." 48 Roasiret sosop akas kerianik, aurin, "Na asor!" Utianik, ko sakau urwewon, "Devit nukan mokoi, na isanun wonti moinam, is sareir!" 49 Kesernuk, Jisas nukas tai raumara, roasiret awarowon, "Ko aurna, koi."

Ak kiro ro amuk utup urianik, aurin, "Kos na urweisou, okon, na won näu saremoi, na siräi, koi." 50 Keseria, kos kon omjo rumukäu känkureanik, kurte siräianik, Jisas siakup kowon. 51 Kesernuk, Jisas nukas auruwon, "Isas na owosisaun airom?"

Kesernuk, kiro ro amuk utupus auruwon, "Tamukiäum ro, is ätäi ami urarenuk, apu aparam." 52 Jisas nukas ätäi auruwon, "Itok, na man. Nan won epar momon, okon, na ätäi amun urarenuk, apu aparam." Kiro ses opokar, kon amuk urarenuk, ätäi apu aparianik, ko Jisas tainori potowon.

11

Jisas ko kar omsau kamwareäwon ro king senek, Jerusalem mena tonowon.

1-2 Jisas ko kon tamareäu roat pak Jerusalem näu mena potaun pote rai, Betfasi pak Betani mena kamuk omtorou enip Olivet opok potomana, Jisas nukas kon tamareäu ro oirori äsimwatomara, awatowon, "Au enro mena aparum opok potoinair. Kar donki nak muris pararar moin rau, mur uräinäir, kiro donki nak imäi kower. 3 Utianik, kar ros au kiro donki nak owon ourair rai totwatonuk rai, awas ätäi aurwer, 'Iken Näwäus okoro donki sarau orip äiewon.

Sarau patirianik, ätäi kurte äsimornuk, kowai.' keser aurwer." 4-5 Au
poteanik, kar opur donki nak apu kasakup ou rorokpai muris pararar
moin, apariirin. Au mur uraresa, karauk roat kiro opok tai rain, akas
awatoin, "Au owon mur donki nak pakan uräurair?" 6 Awas Jisas
nukas ämän awatowon siar, keseriar kiro ämän ätäi awaroirin. Roat
akas ior äuna, au donki oi koirin. 7 Keseria, au donki nak Jisas siakup
imäi koianik, awan omjo rumukäu donki nukan mekesu opok puris
rue moisa, Jisas nuka oik tone tanewon. 8 Roasiret sosop akas akan
karauk omjo apu opok tai potaun puris rue mokurein. Karauk roasiret
ak woia apu siakupaian poteanik, kar am ukumai pisau senek patir
okukureanik, apu opok puris rue potoin. 9 Roasiret akas Jisas kamuk
mianik, karauk amke potona, karauk ruris tainoria, ak erekapu keser
ur we we potoin, "Anut nukan enip jou murau. Kiro ro ko Näwäu
nukan enip opokas kou, *Buk Song 118:25-26*
ik koi kon enip jou murau, ko Anut nukas sareäu. 10 Devit, iken
askanai, nukan kamwaraun ses pera. Kiro kamwaraun ses päi opok
ik rapor rawam. Anut nukan enip karar oik jou mau." 11 Keserna,
Jisas nukas Jerusalem mena toneanik, Anut osap nuriäi ou näwäu
enip tempel* nukan porim rorokpai tonowon. Ko osap erekapu jekur
aparwon. Utianik, kiro ses iukärir, san naurnuk, okon, kon tamareäu
roat 12 orip pak ak Jerusalem mena utomoi, ätäi Betani mena potoin.

*Jisas nukas kar am uran senek kon enip fik * kernuk, meiäun kerwon.*
(Matiu 21:11-19)

12 Jisas ko kon tamareäu roat pak ak tapera senes ätäi Betani mena
utomoi, apu opok pote pote rai, Jisas ko sou wewon. 13 Ko am uran
senek enip fik käwäu orip atapukas aparianik, am nemauk rau rai
aparaun siakup potowon. Kiro am nemauk muraun ses wa, okon, ko
am nemauk aparaun siakup pote, nemauk murau wa aparwon. Am
käwäu karar rawon aparwon. 14 Keserianik, Jisas nukas kiro am keser
auruwon, "Kar ros nan nemauk ätäi wa oi jai. Na nemauk ätäiar wa
muriäwam." Kon tamareäu roat ak kiro ämän roin.

Jisas ko Anut osap nuriäi ou näwäu enip tempel opok tonowon.
(Matiu 21:12-17; Luk 19:45-48; Jon 2:13-22)

15 Ak Jerusalem mena koianik, Jisas ko Anut osap nuriäi ou näwäu
enip tempel owa toneanik, roasiret ak osap kau momana, aiauk amuk
we rain opokan Jisas nukas emwaronuk, erekapu imine manoin. Kos
roat akan aiauk amuk we oiäin patan pak ainak me rain bokis pak
oianik, kour kurewon. 16 Kos roasiret osap kau maun tempel owa
oi koiäin tämarowon. 17 Kos roasiret ämän tamareanik, awarowon,
"Anut nukan ämän jer we moin kesek rau, 'Isan ou kiro roasiret omsau
atap atap pakan koianik, akas is pak aräun ou äiäiei.' *Aisaia 56:7*
Anut nukan ämän kesek rau ra, wa? Utianik, akas okoro ou päu roat
akan ämäi rawaun omoi senek sare moin." *Jeremaia 7:11*
18 Keser awaronuk, karauk Anut kamuk raiäi roat näunäu pak
sintore ämän tamareäi roat pak ak kiro ämän roianik, ko wena,
meiäun apu onoktoroi itanäurin. Roasiret erekapu kon ämän eposek
roianik, karkairin, owon, kiro roat näunäu akas Jisas iminein.
19 Iukärir, om iraurnuk, Jisas kon tamareäu roat pak erek ak
Jerusalem näu mena ute potoin.

Am uran meiewon.
(Matiu 21:20-22)

20 Pote ninoinus, tapera, ak apu opok ari ari poteanik, am uran kinip
käwäu pak erekapu meiewon, aparin. 21 Keseria, Pita nukas Jisas
nukas kukam kiro onok keserwon ätäi ronkateanik, Jisas auruwon,
“Tamukiäum ro, apar! Kukam, na kiro am aru mam aurumon. Rusapai
ko meiewon.” 22 Jisas nukas ätäi auruwon, “Na Anut mesin won epar
mo! 23 Is ak epar senes awarom, kar ros kiro omtapau aurai, ‘Na
siräunam, an unik uru pitikänir nam!’ Keser aurianik, ko wou oirori
wa mai, kon wou epar mowon sakau momara, kiro om tapau kon
ämän tainorai. 24 Keserianik, is ak awarom, ak owo onok Anut nukas
keseraun rai auraun, akan woiaka epar oripas auraiei. Kos akan ämän
tainorianik, ko kiro onok keserai. 25 Ak Anut auraun tai rauna, kar
ros ak aru maraun ämän ronkatemoi, akas kiro ron onok aru jäkäi
muraiei. Ak keserna, akan momonaka omar oik rau kos nais akan
onok aru jäkäi marai. [26 Ak kar ron onok aru wa jäkäi muruna
rai, akan momonaka omar oik rau kos nais akan onok aru wa jäkäi
marai.]”

Jisas inos sakau nuruwon kiro onoktapau aparaun totorin?
(Matiu 21:23-27; Luk 20:1-8)

27 Ko keser awaromoi, ak poteanik, Jerusalem mena ätäi tonoin. Jisas
kos Anut osap nuriäi ou näwäu owa ari raunuk, Anut kamuk raiäi roat
näunäu pak sintore ämän tamareäi roat pak karauk roat näunäu pak
Jisas siakup koin. 28 Ak koianik, Jisas keser totorin, “Na owo sakau
oianik, kiro onok keseriäum? Inokos na kiro sakau isowon?” 29 Jisas
nukas ätäi awarowon, “Isas nais ak kar ämän totwaraurim. Akas
amke isan ämän onoktapau kiro totwaraurim airona, isas pak is owo
sakau pakas kiro onok keseriäim onoktapau ak awaram. 30 Jon, an
jomareäwon ro, ko Anut nukas sakau nuruwon ra, ara, roat akas sakau
nurin ra? Akas is kiro onoktapau airowe.”

31 Kesernuk, ak aka aka areanik, äiein, “Ik ko owo rai aurau? Ik
ko Anut nukan sakau pakas an jomareäwon äieta, kos aikai, ‘Keseria,
ak owon akan woiaka epar mau utoin’. 32 Utianik, ik ko ro pakan
sakau orip äieta, kiro nais itok wa.” (Roasiret akan ronkat Jon epar
Anut nukan ämän roianik, areawon ro kar, okon, kiro roat näunäu ak
roasiret akas owo onok ak opok keseraiei rai ronkateanik, iminein.)
33 Keserianik, ak ätäi Jisas aurin, “Ik äpu wa.”

Keserna, Jisas nukas ätäi awarowon, “Is nais, inokos is sakau ironuk,
kiro onok keseriäim ak wa awaram.”

12

Wain woi kameäin roat aru akan totok ämän.

1 Jisas nukas ak totok ämänis tamareanik, awarowon, “Kar ro ko
wain woi mianik, wain uku wemoi, porim wate mowon. Kos woia wain
nemauk asisiraun up tuweanik, woi kamäun ou rumukäu kämioik
mowon. Woi erekapu jekur raunuk, karauk roat kon woia sarau
maun kau mareanik, sarau mona mona, nuka kar omsau atapuk pote
rawon. 2 Wain nemauk murunuk, owaun ses penuk, kiro woi atak
ros kon sarau ro kar kiro wain woia sarau me rain roat rawa potaun
awaronuk, karauk wain nemauk oi nuruna, oi kowaun rai, äsimornuk,
potowon. 3 Utianik, kiro woi kame rain roat akas kiro sarau ro sakau

ateanik, wemoi, erar äsimorna, potowon. 4 Keserna, ko ätäi kar sarau
ro äsimornuk, potonuk, ak ko nais keseriar kon tapau puromoi, aru
murianik, erar äsimorna, potowon. 5 Keserna, kos ätäiar kar sarau ro
äsimornuk, potowon. Ko nais wena, meiewon. Wain woi atak ros kon
sarau roat sosop äsimwaronuk, potona, karauk erar akwaroin, karauk
akwarona, meiein. 6 Keserna, ro karar rau ko äsimoraun itok. Kiro
kon mokoi senes kon wous konun meiewon. Keseria, kos kon mokoi
ruris äsimorianik, ronkatewon, 'Ak isan mokoin ämän roumoi, wa aru
muraiei.' 7 Utianik, kiro woi kameäin roat akas ko kounuk, aparianik,
äiein, 'Kiro woi atak ron mokoi kou. Kon momok meienuk, kos kon
momokun osap erekapu owai. Ik ko weta, meienuk, kon wain woi ik
owam. Kiro ik keseram.' 8 Keseria, ak kiro mokoi sakau ateanik, wena,
meiewon. Keseria, kon enipsau woi kasakup känkurein." 9 Jisas nukas
roat rain totwarowon, "Akan ronkat woi atak ro nukas kiro sarau roat
owoswarai? Ko koumara, kiro woi kameäin roat akwaronuk, meiena,
kon wain woi karauk roat akan ipiakap marai. 10-11 Kiro Anut nukan
ämän jer wein ak ninaräu wa ra? 'Kiro ou tutu ou miäin roat akas aru
äumoi, sauk moin. Rusapai, kiro ou tutu kamuk opokan ou tutu sakau
eposek sarewon, Anut nukasar kiro tutu sarau näwäu nuruwon, kiro
eposek senes ik aparum,' *Buk Song 118:22-23*
jer keser rau." 12 Jisas nukas keser awaronuk, Juda roat näunäu akas
ko kiro opokar sakau ataurin, owon ak äpu ko kiro totok ämän akan
onok senek awarowon. Ak roasiret iminewareanik, ak ko sakau atau
senek wa. Keseria, ak ko utomoi, manoin.

Roat akas Jisas totorin, "Ik takis aiauk Sisa nuraun itok ra?"*
(Matiu 22:15-22; Luk 20:20-26)

13 Juda roat näunäu akas karauk Parisi roat pak Herot nukan ämän
tainoriäi roat pak Jisas nuka ämän atonoraun äsimwarona, koin.
14 Koianik, akas Jisas aurin, "Näu ro, ik äpu na epar ämän areäum
ro. Na kar ron ronkat wa roiäum. Enmak orip roat karar na wa
apwareäum. Na Anut nukan onok epar ik ätär mukiäum. Nan ronkat
owo senek? Takis aiauk Sisa nurau kiro onok eposek ra, wa? 15 Ikes
kiro takis aiauk nuram ra, utau?"

Jisas ko amuk atomoi, ämän moin äpu momara, ätäi awarowon,
"Ak owon is ami atorai? Ak takis miäi aiauk karar oi ätär muruna,
is aparam." 16 Akas kiro aiauk karar oi koi nuruna, Jisas nukas
awarowon, "Okoro aiauk opok enip totok orip inokon rau?"

Akas ätäi aurin, "Sisa nukan." 17 Keserianik, Jisas nukas ätäi
awarowon, "Keseria, ak Sisa nukan osap kiro Sisa nuraiei. Anut nukan
osap, kiro Anut nuraiei."

Ak kiro ämän eposek roianik, ronkat sosop oin.

Jisas nukas roat meieanik, siräiäi ämän awarowon.
(Matiu 22:23-33; Luk 20:27-40)

18-19 Karauk Juda akan roat näunäu, enmak Sadusi*, akas äiäi,
roat meiäi ätäi wa siräiäiei rai äiäi. Kiro omre opokar, karauk
Sadusi roat pemana, Jisas keser totorin, "'Tamareäum ro, meter
Moses nukas ik ninaräun keser jer wewon, 'Kar ro ko asir orip ko
meiemara, kon wau mokoi wäpik meie ute manonuk, kon amakus
awakun wäimäs oumara, mokoi mai. Kiro mokoi penuk, kiro ro
meiewon nukan mokoi senek saräi.' 20 Utianik, kar muti kar ro

kon mokoit 7 orip. Mokoi urektapau asik oumara, ko mokoi wäpik meiewon. 21 Keseria, kar amunakas kon wäimäs owon. Ko nais mokoi wäpik meiewon. Kesernuk, kar amunakas kiro asir oianik, keseriar keserwon. 22 Keseriar pote, kiro roat 7 orip kiro asir oin, erekapu mokoi wäpik erar meiein. Keserianik, kiro wäimäs asir rawonus, ruris meiewon. 23 Kiro asir roat 7 oripas oin, tawa meiein roasiret siräiäiei omre opok siräuna, kiro inokon asir rawai? Omnokou opok, kiro roat 7 orip meiein akas kiro asir karar oin." 24 Jisas nukas ätäi awarowon, "Ak Anut nukan ämän pak kon sakau pak äpu wa. Keseria, ak sätäpu roat senes! 25 Roasiret meiein ätäi siräiaiei, kiro ses opok, ak wa ouratäiäi. Ak erekapu Anut nukan sarau eitek omar oik rai senek rawaiei. 26 Moses nukas roat meiein, siräiäi mesin jer wewon. Kiro ämän rusapai amop rau. Ak kon ämän kesek ninaräu wa ra? Meter ep arou am eteinak opok jeremara, Anut nukas kon enip keser mowon, Moses auruwon, 'Is Apraham, Aisak, Jekob akan eit.' *Kisim Bek 3:6*

27 Anut ko roat meiein akan eit wa. Ko roat orip orip awau raiäi akan eit. Akan ämän kiro eposek wa."

Owo sintore ämän kiro näwäu senes?
(Matiu 22:34-40; Luk 10:25-28)

28 Kar sintore ämän tamareäu ro Jisas nukas kiro ämän eposek Sadusi roat awarowon roianik, kos koumoi, Jisas totorwon. "Iken sintore ämän erekapu kamuk opok, owo sintore ämän kiro näwäu senes?" 29 Kesernuk, Jisas nukas ätäi awarowon, "Kiro sintore ämän epar näwäu senes amke rau, 'O, Israel* roasiret, ak rowe. Anut iken Näwäu, nuka karar ko iken Näwäu. 30 Na nan won pak nan totomat pak nan ronkat pak nan sakau pak nan Näwäu, Anut nukanun erekapu meie.' *Lo 6:4-5*

31 Kar sintore ämän näwäu kiro kon onok kesek, 'Na nakanun meieäum senek, nan jaunan keseriar meie.' *Wok Pris 19:18*

Kiro sintore ämän oiroror au näwäu. Kar sintore ämänis au itimwatau senek wa." 32 Keser äienuk, kiro sintore ämän tamareäu ros Jisas ätäi auruwon, "Näu ro, na äiem kiro epar ämän. Anut nuka karar epar iken Näwäu. Kar eit Anut senek rawau wa. 33 Ik opur wemoi, amkeanik, Anut nuraun kiro onok eposek. Utianik, ik iken woiok pak iken ronkat pak iken sakau pak Anut nukanun meieanik, ikas ikanun meieäum senek, iken jaunokot ika siarokop rai roasir mesin keseriar meiäun, kiro onok oirori au eposek näwäu senes." 34 Jisas nukas kiro ron ronkat eposek äiewon, roianik, ko auruwon, "Om ses rumukäu wa, na Anut nukan roasiret pak erek rawam." Kos keser aurnuk, roasiret akas Jisas ätäi kar ämän totoraun iminein.

Krais ko inokon mokoi?
(Matiu 22:41-46; Luk 20:41-44)

35 Jisas nukas Anut osap nuriäi ou näwäu tempel owa roasiret tamare raumara, totwarowon, "Owon sintore ämän tamareäi roat akas Krais ko Devit nukan mokoi äiäi? 36 Devit nukasar Osou Näus ko ronkat nurunuk, äiewon, 'Anut Näwäu nukas isan Näwäu auruwon, "Na isan ipi näu kaima taneta, isas nan iwäi jaunat erekapu itimwareanik, nan isonap mareita, nan inkaruru rawaiei." *Buk Song 110:1*

37 Devit nukasar "Krais ko isan Näwäu" äiewon, keseria, owoseanik, akas ko kon mokoi äiäi?' "

Jisas nukas sintore ämän tamareäi roat akan onok aru mesin awarowon.
(Matiu 23:1-36; Luk 20:45-47)

Keser äienuk, roasiret sosop ak kon ämän roi rain akan woiaka näu sarewon.
38 Jisas nukas ämän tamareanik, awarowon, “Ak sintore ämän tamareäi roat rai opok jekur aparwe. Kiro roat ak omjo eposek mianik, nepipir ariai. Roasiret akas kiro roat amket opok pe apwareanik, ‘pere’ awarianik, ipiak atona, kiro roat akan woiaka näu sareäi. 39 Juda roasiret akan tururiäi owa ra, o jaun owa pemoi, ak tanäun omoi eposek oiäi. 40 Kiro roat akas wäimäs asiret sätwareanik, akan owan osap erar oi maneäi. Karauk roat akan amiakap nais ak Anut aurianik, ämän rumukäu miäi. Tawa, Anut nukas koi wasarewaraun ses opok, kiro roat ak usu näwäu senes owaiei.”

Kar wäimäs asires Anut aiauk nuruwon.
(Luk 21:1-4)

41 Jisas ko Anut osap nuriäi ou näwäu owa aiauk bokis siakup tane rawon. Roasiret sosop akas aiauk Anut nuriäi bokis uru moin, aparwon. Roasiret ak aiauk sosop orip akas aiauk näwäu moin. 42 Utianik, kar wäimäs asir ko osap sosop wäpik, kos pemara, aiauk eteinak oirorer, 2toia senek, bokis uru mowon.
43 Jisas nukas kon tamareäu roat urwarnuk, siakup kouna, awarowon, “Is epar senes awarom, okoro wäimäs asir ko osap sosop wa, kos aiauk näwäu senes mowon. Kos karauk roasiret erekapu itimware rau. 44 Okoro roasiret erekapu ak akan aiauk sosop rau, karauk aiauk karar oumoi, Anut nurin. Utianik, okoro asir ko wa senes. Ko kon aiauk erekapu Anut nuru, ko o kau maun kar aiauk rawau wa.”

13

Jisas nukas Anut osap nuriäi ou näwäu enip tempel aru mai rai äiewon.
1 Jisas ko Anut osap nuriäi ou näwäu enip tempel owa rawonus, ute ne manaurnuk, kon tamareäu ro karas keser auruwon, “Tamukiäum ro, na okoro ou moin apar! Aitapau näunäus ou eposek eposek moin rau jekur apar.”
2 Jisas nukas ätäi auruwon, “Kiro itok, utianik, na okoro ou erekapu aparum tawa iwäi jaunakat akas koianik, kiro ou erekapu aru maiei. Kiro ou moin aiauk erekapu uräi naiei. Kar aiauk kon omoi wa rawai.”

Jisas nukas tawa usu sosop päi rai äiewon.
(Matiu 24:3-14; Luk 21:7-19)

3-4 Keserianik, Jisas ko Olivet omtapau opok tone tanemoi, Anut osap nuriäi ou näwäu aisas apari raunuk raunuk, Pita, Jems, Jon, Andru, ak karar Jisas pak raumoi, keser totorin, “Kiro onok esepa päi? Owo onok amke penuk, ik kiro omre äpu mam?”
5 Jisas nukas awarowon, “Ak sakau tai rawe. Karauk roat akas peanik, ak sät ämän awaraiei. Ak akan ämän wa rowau. 6 Tawa roat sosop akas koianik, isan enim atomoi, keser äiäiei, ‘Isakasar is Krais, ak ätäi imwaraun ro pem.’ Roasiret sosop akas kesek ämän roianik, epar äiäiei. 7 Ak marai kowai ämän pak marai jejep pak siarakap kounuk, roumoi, ak wa karkairau. Kiro onok epar amke

päi. Utianik, wasarewaraun ses kiro kurte wa pekeräi. 8 Kar omsau
pakan roasiret akas siräianik, kar omsau pakan roasiret pak iwäi
muratäianik, weräiäiei. Karauk omsau opok mim näwäu päi. Karauk
omsau opok roasiret sou om rumukäu rawaiei. Kiro onok erekapu
päi kiro onok kesek, kar asir ko mokoi owaun amke tätäi näwäu oiäu
senek.
9 Kiro ses opok, ak sakau tai rawe. Karauk roat akas ak sakatware-
anik, akan roat näunäu akan amiakap imware poteanik, Juda akan
tururiäi owa ak mänkäsiwaraiei. Ak, isan tamareäimin roat, okon,
akas omnokou pakan omsau kameäi roat näunäu amiakap isan ämän
awaraun sakau tai rawaiei. 10 Roasiret akas Anut nukan Ämän Eposek
omsau erekapu roasiret awarona, roasiret ak kiro ämän äpu moi rauna
rauna, epar kiro wasarewaraun ses kowai. 11 Roat ak sakatwarona,
akas roat näunäu amiakap ämän mareanik, owo ämän aräm rai ronkat
sosop wa owau. Kiro ses opokar Anut nukas ämän awaraun arai. Anut
nukan Osou Näus akan oiaksau pakas äiäi.
12 Karauk roat ak akan aunakat, amunakat, akas akan iwäi jaunakat
akan ipiaka opok marona, akwarona, meiäun rai maraiei. Karauk
momonakat akas akan mokoit keseriar kesewaraiei. Mokoit akas nais
akan momonakat aninakat sumkäinewareanik, akan iwäi jaunakat
akan ipiakap marona, akwarona, meiäiei. 13 Ak, isan tamareäimin
roat, okon, roasiret erekapu ak mesin kasiaka peanik, sauk maraiei.
Utianik, inok ro ko isan sarau wa utai ko orip orip sakau me rawai,
tawa wasarewaraun ses opok, Anut nukas ko ätäi imäiai.”

Kar osap aru senes päi.
(Matiu 24:15-28; Luk 21:20-24)

14 Jisas nukas ätäi awarowon, “Ak kar osap aru senes kiro meter Anut
nukan ämän roianik, areäwon ro Daniel nukas arewon päi aparaiei.
Daniel 9:27
Kiro osap aru senes peanik, Anut nukan omoi näu eposek opok pe tai
rawai. (Ak kiro ämän ninarein raroi, jekur ronkatäiei.) Kiro ses opok,
roasiret ak Judia provins opok rai ak omtorou opok imine tonaiei.
15 Kar ro ko ou oik rawai, ko neanik, kon osap owa rau wa tone owai.
Ko kurte erar imine manai. 16 Kar ro woia sarau me rawai, ko kon mer
eposek owa rau koi wa owai. 17 Kiro ses opok, asiret amaiwo orip pak
asiret mokoi apur jerai pak, ak wopuräiei. 18 Ak Anut auraiei, ‘Om nai
ses, kiro onok aru wa päi.’ 19 Ak meter kiro usu näwäu wa oiäin. Anut
nukas omnokou ate mowon ses opokas koi rusapai rau kesek usu kar
wa pewon, tawa nais kesek usu ätäi wa päi. 20 Utianik, Näwäu nukas
omre rumukäu kurte katu sarewon, owon, ko kiro onok keserau wa
maro, roasiret sosop wa rawoi. Ko karauk roasiret imwaraun sarware
mowon, okon, kiro onok kurte keserwon.
21 Kiro ses opok, kar ros pemara, keser awarai, ‘Krais okoro pe rau!’
ra, ‘Ko enro rau!’ rai, awaronuk, ak kon ämän roianik, woiaka epar wa
mau. 22 Karauk roat akas pemana, sätäianik, keser äiäiei, ‘Is Krais.’
Karauk roat akas äiäiei, ‘Is Anut nukan ämän roianik, areäim ro.’
Keseria, ak kurur näunäu pak karauk sarau atap atap maiei. Ak karauk
roasiret Anut nukas nukan sare marowon, sätwaraurmana, akan
amiakap kiro onok keseraiei. Sätwarona, ak Anut nukan roasiret akan
onok tainorianik, ak Anut nukan onok utaun rai keseraiei. Utianik,

akas kiro onok kesewaraun senek wa. 23 Keserianik, ak sakau tai rawe.
Owo onok tawa päun is erekapu ak awaromin."

Ro Nukan Mokoi ätäi kowai.
(Matiu 24:29-31; Luk 21:25-28)

24-25 Jisas nukas ätäiar äiewon, "Kiro usu näwäu senes erekapu pe
manonuk, 'san ko pututu senek saräi, keir ko merek wa kuräi, pai omar
opokas räkäi kowaiei. Keserna, omar oikan osap sakau rain erekapu
ritratorai.' *Aisaia 13:10*
26 Kiro onok kesernuk rai, roasiret akas Ro Nukan Mokoi omar oik
iou pakas sakau näwäu orip arou pakas kounuk, aparaiei. 27 Keseria,
kos Anut nukan sarau eitek äsimwaronuk, omsau erekapu pak omar
oik pak erekapu potomana, Anut nukas kon roasiret sare marowon,
imware koi turware maiei."

Suwaro käienuk, ak äpu miäi san tawaun ses pera.
(Matiu 24:32-35; Luk 21:29-33)

28 Jisas nukas ätäi awarowon, "Ak am suwaro nukan onok jekur
ronkatewe. Am suwaro nukas ak san tawaun onok ätär marai.
Keseria, suwaro erekapu käianik, am käwäu awau ätäi tu penuk rai,
ak kiro äpu maiei, kiro san näwäu päun ses. 29 Kiro senek, tawa kiro
onok atap atap penuk, ak äpu maiei, Ro Nukan Mokoi ätäi kowaun ses
katu sare rau. 30 Is epar senes awarom, okoro roasiret rusapai rai ak
wa meiäiei opok kiro onok keser päi ak aparaiei. 31 Omar omnokou
pak rau kiro erekapu wasaräieir. Utianik, isan ämän wa wasaräi, orip
orip rawai."

Ro Nukan Mokoi kowaun omre kar ros wa äpu mai.
(Matiu 24:36-44)

32 Jisas nukas ätäiar äiewon, "Kar ros Ro Nukan Mokoi kowaun
omre wa äpu mai. Anut nukan sarau eitek nais ak äpu wa. Kon
mokoi nais ko äpu wa. Momok karar ko äpu. 33 Kesek onok, okon,
ak jekuriar tai rawe. Kiro omre esapa kowai ak äpu wa. 34 Kiro kesek,
kar ro ko kon ou utia, kar mena atapuk manauriäu. Kos kon ou ute
manaurianik, kon sarau roat kon ou kamäun raiäi. Akan sarau atap
atap mianik, ou rorokup kameäu ro sakau auriäu, 'Jekur kame rau.'
35 Kesek onok, okon, ak jekur kamäiei. Ak äpu wa, ou atak ro esapa
ätäi kowai. Ko iukärir kowai ra, pututu kowai ra, kakarau äienuk,
kowai ra, om teinenuk kowai ra? Ak äpu wa. 36 Ak wa jekur kame
rauna rai, ko kurte koianik, ak nini rauna, koi tarwarai. 37 Okon, is
ak okoro ämän awarom. Kiro epar, is roasiret erekapu okoro ämän
awarom. Ak jekuriar kame rawe."

14

Roat näunäu akas Jisas wena, meiäun ronkat oin.

1 Omre oirori utonuk, okoro tup roasiret bret jis wäpik jeäi, enip
Pasowa* penuk, Anut kamuk raiäi roat näunäu pak sintore ämän
tamareäi roat pak akas Jisas sakau ateanik, wena, meiäun ämän ämäi
ämäi atoin. 2 Utianik, ak äiein, "Ik ko kiro sumaun omre opok wa wäu,
roasiret akas siräianik, ik pak näwäu weräiäiei."

Kar asires uer sou eposek orip oianik, Jisas nukan tapau opok kourwon.
(Matiu 26:6-13; Jon 12:1-8)

3 Betani mena, kar ro enip Saimon, meter ko sip repros orip raiäwon,
Jisas nukas kon owa tone raumara, o jaun patan siakup tane rawon.
O jenuk jenuk, kar asires botol eposek uer sou eposek enip nar orip
oi pewon. Kiro asir ko meter aiauk näwäus kiro uer sou eposek kau
mowon. Kos kiro botol kakareanik, uer sou eposek orip Jisas nukan
tapau opok kourwon. 4 Karauk roat rain ak kiro onok aparianik,
akan woiaka aru momana, aka aka äiein, “Owon kiro asires uer sou
eposek orip erar sakaru? 5 Ik kiro uer roat arota, kau mona, kiro
pakan aiauk näwäu, woisan karar pakan aiauk senek, oianik, saruku
roasiret araun itok.” Keseria, ak kiro asir sakau keirin. 6 Jisas nukas
akan ronkat äpu mianik, awarowon, “Ak kiro asir utona, rawai. Ak
owon ko wousarianik, usu nuri? Ko kiro onok eposek senes is opok
keseru. 7 Saruku roasiret ak pak orip orip rauna, akas orip orip
ak sarwaraun itok. Utianik, is ak pak orip orip ekep wa rawam.
8 Kos owo onok keseraun keserwon. Ko uer sou eposek orip isan
enimsau opok kourwon, kiro is meieita, up uru naun enimsau wäräu
jekuri mou. 9 Is ak epar senes awarom, roat akas okoro Anut nukan
Ämän Eposek omnokou erekapu roasiret aware arianik, kiro onok
okoro asires keserwon kiro nais awaraiei. Keseria, roasiret ak konun
ronkatäiei.”

Judas nukas Jisas roat näunäu ipiakap maun paip mowon.
(Matiu 26:14-16; Luk 22:3-6)

10 Keseria, Jisas nukan tamareäu roat 12 orip pakan kar ro, kon enip
Judas Iskariot, ko Anut kamuk raiäi roat näunäu siarakap Jisas akan
ipiakap maun potowon. 11 Ak kiro ämän roianik, nepipirmoi, aiauk
nuraun paip moin. Keserna, Judas ko Jisas akan ipiakap maun apu
itane rawon.

Jisas kon tamareäu roat pak Pasowa omre opok o jein.
(Matiu 26:17-25; Luk 22:7-14, 21-23; Jon 13:21-30)

12 Bret jis wäpik amke jeäin omre karar amke pewon. Kiro omre
opok Juda roasiret ak akan Pasowa sipsip nak wemoi, amkeanik, jeäin.
Keseria, Jisas nukan tamareäu roat akas Jisas aurin, “Ik nan Pasowa
omre opok o jaun omoi erapok pote jekur musau?”

13 Keser aurna, kos kon tamareäu roat oiror äsimwatomara,
awatowon, “Au kiro mena potaieir opok, kar ro ko an oremara, pea, au
tarwatai. Awas ko tainori potower. 14 Ko owa tononuk, au kiro owan
ou atak ro aurwer, ‘Iken tamukiäu ro äiewon, “Is isan tamareäim roat
pak Pasowa o jaun ou waru erapok rau?” keser äiewon.’ 15 Ko kar ou
waru näwäu osap jekur mowon kamiauk oik rau ätär matai. Au kiro
opok iken o jaun omoi jekur mower.”

16 Au poteanik, näu mena tonomoi, Jisas nukas awatowon siar
aparianik, kiro owa Pasowa o jaun omoi jekur moirin.

17 Iukärir sarenuk, Jisas nukas kon tamareäu roat 12 orip pak koin.
18 Ak taneanik, o je je rai, kos keser awarowon, “Is ak epar senes
awarom, kar ro ak kamuk rau kos isan iwäi jaiat akan ipiakap murai.
Kiro ro ko rurisa is pak o je rau.” 19 Ko keser äienuk, ak akan woiaka

usu sarein. Ak karar karar akas ko keser totorin, “Na is mesin äiem ra? Is wa ra?”
20 Jisas nukas ätäi awarowon, “Kiro ro ko isan roat 12 orip pak raiäu.
Ko is ori erek maro karar opok kon bret ur opok mianik, oura. 21 Anut
nukan ämänis äiewon siar, Ro Nukan Mokoi meiäi, utianik, kiro ros
kon iwäi jaukut akan ipiakap marowon, kiro ro ko wopur. Kiro ro ko
anakus an jowon ses opok meiewon maro, kiro usu eteinak. Keserau
wa, okon, tawa omar oik ko usu näwäu senes owai.”

Jisas nukas bret pak wain an orip kon tamareäu roat arowon.
(Matiu 26:26-30; Luk 22:14-20, 1 Korin 11:23-25)

22 Ak o je je rauna, Jisas nukas bret oumoi, Anut aurmara, ipous
pärärianik, kon tamareäu roat aromara, äiewon, “Ak oinai, jeie. Okoro
isan enimsau.”
23 Keseria, ko ätäi kap wain an orip oumoi, Anut aurmara, kon
tamarowon roat aronuk, ak erekapu okoro kap pakan an jein.
24 Kos awarowon, “Okoro isan karian, Anut nukas kiro karianas
ak pak paip [awau] mou. Isan karian kiro kournuk, roasiret sosop
sarwarai. 25 Is ak epar senes awarom, is ätäi okoro wain nemauk
pakan an wa jam, pote is kar wain an awau kiro isan Monian
kamwaraun mena ätäi jam.”
26 Kesermana, ak kar sir wemoi, kasik neanik, Olivet omtapau opok
potoin.

Jisas nukas Pita keser auruwon, “Nas roasiret is mesin ‘Is ko äpu wa.’ awaram.”
(Matiu 26:31-35; Luk 22:31-34; Jon 13:36-38)

27 Jisas nukas kon tamareäu roat keser awarowon, “Ak is utoirea,
imine manaiei. Anut nukan ämän kesek jer we moin rau, äieu, ‘Kiro
sipsip kumeäu ro isas weita, sipsip raut ak imine atap atap manoutaiei.’
Sekaraia 13:7
28 Utianik, is meieanik, ätäi siräianik, amke Galili provins opok
potoita, ak tainoire potaiei.” 29 Pita nukas auruwon, “Ak erekapu na
utoisi manona rai, is karar na wa utoisam.” 30 Jisas nukas ätäi keser
auruwon, “Is na epar senes aisom, rusapai pututu kakarau ur oirori
wäu wa opok, na isan enim ämäi momata, is ‘ko äpu wa’ rai 3 orip
äiäm” 31 Utianik, Pita nukas sakau auruwon, “Epar senes, is kesek
ämän wa äiäm. Is na pak erek meiäm.” Jisas nukan tamareäu roat
akas nais keseriar äiein.

Jisas ko Getsemani pote Anut auri rawon.
(Matiu 26:36-46; Luk 22:39-46)

32 Jisas kon tamareäu roat pak kar om enip Getsemani poteanik, kos
awarowon, “Ak okoro opok tane rauna, is Anut auraurim.” 33-34 Kos
Pita, Jems, Jon pak imware maneanik, kon wou aru monuk, ko nukasar
nukanun wouti momara, keser awarowon, “Isan woi usuäu senes
monuk, waiauk patirnuk, meiäurim. Ak okoro opok awau tai rawe.”
35 Ko keresir maneanik, omnokou opok wou kumäse ninomara, Anut
nukas kiro usu ko opok wa päun rai Anut auruwon. 36 Kos auruwon,
“O Moni, na owo sarau keseraun itok. Nas is opiapan usu oi kuräm.
Utianik, na isan ronkat wa tainorau, na nakan ronkat karar tainor.”
37 Keser aurianik, ko kon tamareäu roat nini rain opok pe apware-
anik, rurawarowon. Keseria, ko Pita auruwon, “Saimon, na nini raum

ra? Na is kamoireanik, is pak ekep tai rawau senek wa ra? 38 Ak wa
ninau, awau tai raianik, Anut aurwe. Keseraiei, Satan nukas wa ate
apwarai. Is äpu ak onok eposek keseraun ronkateäi, utianik, akan
enmaksau sakau rawau senek wa." 39 Keseria, ko poteanik, ätäi Anut
kiro ämän meter auruwon siar keseriar auruwon. 40 Ko ätäi koianik,
kon roat ätäi nini rain, apwarwon. Ak amos atomaronuk, awau tai
rawau senek wa. Akas ko owo ämän auraun äpu wa. 41 Jisas nuka
ätäi Anut auraun utware manowon. Kos ätäiar koianik, rurawarianik,
awarowon, "Ak ninianik, sume rai ra? Kiro itok, äiäk! Aparwe! Ro
Nukan Mokoi sakateanik, roat onok aru miäi akan ipiaka opok maun
ses kou. 42 Enro ros is isan iwäi jaiat ipiaka opok muraun ki kou. Ak
sirauwe! Ik pote ko tararau manau."

Judas nukas Jisas kon iwäi jaukut ipiakap mowon.
(Matiu 26:47-56; Luk 22:47-53; Jon 18:3-12)

43 Jisas nukas kon tamareäu roat kiro ämän awaronuk awaronuk,
kon tamareäu roat 12 orip pakan kar kon enip Judas, ko siakup kowon.
Juda roat näunäu pak, Anut kamuk raiäi roat näunäu pak sintore ämän
tamareäi roat akas roat sosop Jisas sakau ataun äsimwarona, Judas
tainori potoin. Ak weräiäin siräp pak utupauk pak ate koin.

44 Judas nukas meter kiro roat keser awarowon, "Is kiro ro pote
oktokorita, ak äpu maiei kiro ro karar ak sakau atoinai, ko marai roat
akan ipiakap mona, imäi manaiei."

45 Keseria, Judas ko kurte Jisas siakup potomara, keser auruwon,
"Pere, tamukiäum ro!" aurianik, oktokorowon.

46 Roat ak ko äpu mianik, Jisas sakau atoin. 47 Kar ro ak kamuk tai
rawonus, kos kon siräp rumukäu oumara, Anut kamuk raiäu ro näwäu
nukan sarau ro wem raiar kon rauk käu patir kurewon. 48 Kesernuk,
Jisas nukas roat awarowon, "Ak weräiäun utupauk pak siräp pak
oianik, is päu ro senek sakatoirianik, iworaun koi ra? 49 Is omre
orip orip Anut osap nuriäi ou näwäu owa roasiret tamareäimin, ak
kiro opok sakatoirau utiäin. Utianik, ak kiro onok keserna, Anut
nukan ämän areai roat akas kon ämän jer we moin kiro epar pewon."
50 Keserna, kiro ses opokar, kon tamareäwon roat erekapu imine
manoin.

51-52 Kar mokoi awau niniäwon omjo karar takewon, Jisas tainori
potowon. Roat akas ko sakataurna, ko kon niniäwon omjo akan ipiaka
opok utomara, pirim imine manowon.

Jisas ko roat näunäu amiakap wena, meiäun rai ate aparin.
(Matiu 26:57-68; Luk 22:54-55, 63-71; Jon 18:13-14, 19-24)

53 Kiro kameäin roat ak Jisas sakau atoin, akas Anut kamuk raiäu ro
näwäu senes nukan owa imäi potoin. Kiro opok Anut kamuk raiäi roat
näunäu pak sintore ämän tamareäi roat pak Juda roat näunäu pak
erek turur rain. 54 Pita ko ämäi ämäi potonar, keres keres potowon.
Keserna, Pita owa toneanik, kiro opok ou kameäi roat pak taneanik,
ep uke rawon.

55 Anut kamuk raiäi roat näunäu pak karauk Juda roat näunäu pak
akas karauk ämän Jisas opokup momana, owose wena, meiäun rai
keserin, utianik, ak kar kesek ämän itanäu senek wa. 56 Roat sosop
peanik, sät ämän ko opokup moin, utianik, karar ämän ak mau wa.

57 Keserna, karauk roat pe tai raianik, kiro sät ämän moin. 58 “Ik
Jisas nukas kiro ämän äiewon, roumun. Kos keser äiewon, ‘Is kiro
Anut osap nuriäi ou näwäu roat akas ipiakas moin, uräianik, omre 3
orip utia, is kar ou awau mam. Roat akas kiro ou wa maiei.’ Ko keser
ämän äiewon, ik roumun.” 59 Utianik, akan ämän kiro erekapu itok
wa, ak ämän sepuk sepuk moin.
60 Keserna, Anut kamuk raiäu ro näwäu senes akan amiakap tai
raumara, Jisas totorwon, “Na owon kiro roat ämän aisoin ätäi awarau
utom? Na owosemon, okon, na enmatap ämän miäi.” 61 Utianik, Jisas
ko asor raianik, ämän aräu wa.
Anut kamuk raiäwon ro näwäu senes nukas ätäiar totorwon, “Na
Krais, kiro ro Anut nukas roasiret ätäi imwaraun äsimornuk, kowon
ra? Na iken Näwäu nukan Mokoi ra?”
62 Jisas nukas ätäi auruwon, “Okoro is karar. Is ak epar senes
awarom, Ro Nukan Mokoi ko Anut sakau näwäu orip, nukan ipou näu
kaima taneanik, omar oik iou pakas kowai, ak aparaiei.” 63 Anut kamuk
raiäu ro näwäu senes kiro ämän roumara, nukan omjo kiräianik, roat
rain totwarowon, “Ik owon karauk roat awarota, koi kon enip opok
karauk ämän maiei? 64 Ko Anut jeje ämän auruwon, ak roin. Akan
ronkat owosäiei?”
Akas ätäi äiein, “Ko ämän orip, okon, wena, meiäi.” 65 Kesermana, ak
Jisas opokup sinok urarianik, kon amuk omjos pararar momoi, ipiakas
weanik, aurin, “Na ämän roianik, areäum ro rai, na ik aik, kiro inos
na iwosou?” Keserna, Jisas kameäin roat akas ko imäianik, wein.

Pita nukas ‘Is Jisas äpu wa’ äiewon.
(Matiu 26:69-75; Luk 22:56-62; Jon 18:15-18, 25-27)

66 Pita ko ou kasakupai tane raunuk, Anut kamuk raiäu ro näwäu
senes nukan sarau asir kar pewon. 67 Kos Pita ep uke rawon aparianik,
sakamarmoi, auruwon. “Na Nasaret menan ro, Jisas pak raiäumon.”
68 Utianik, Pita nukas ätäi auruwon, “Na kiro ämän äiem kiro kon
onoktapau is äpu wa.” Keser äianik, ko ou rorokupai siakup potonuk,
[kar kakarau urwewon]. 69 Kiro sarau asir ko ororokpai tai rawon
aparianik, kos roasiret siakup tai rain, awarowon, “Kiro ro ko kar Jisas
nukan tamuriäu ro.” 70 Pita nukas ätäi awarowon, “Is kon tamuriäu ro
wa.”
Rai rai, karauk roat Pita siakup tai rain, akas aurin, “Na epar ko pak
ariäum, owon, na nais Galili provins pakan ro.” 71 Utianik, Pita nukas
ipou kämioik momara, ätäiar äiewon, “Epar senes is ak awarom! Is
sät ämän mam kar usu is opok päi. Is kiro ro äpu wa!”
72 Ko keser äienuk äienukar, kakarau ätäi ur wewon. Pita ko Jisas
nukas meter ämän auruwon ätäi ronkatewon. “Kakarau ur oirori wäu
wa opok, na isan enim ämäi momata, ‘is ko äpu wa,’ rai 3 orip äiäm”.
Keseria, Pita ko näwäu waiewon.

15

Jisas kar Rom akan ro näwäu enip Pontias-Pailot siakup imäi potoin.

1 Om teinenuk, tapera, Anut kamuk raiäi roat näunäu, Juda roat
näunäu, sintore ämän tamareäi roat, kaunser roat erekapu pak akas
Jisas wena, meiäun ämän atoin. Ak Jisas muris ipou parar mianik,
Pailot nukan ipoukup maun imäi potoin. 2 Keserna, Pailot nukas Jisas
totorwon “Na Juda roasiret akan kamwaraun ro näwäu king ra?”

Jisas nukas ätäi auruwon “Kiro nakas äiem senek.”
3 Anut kamuk raiäi roat näunäu akas kon enip opok sät ämän sosop
moin. 4 Keserna, Pailot nukas ätäiar totorwon, “Na ätäi ämän mau
owon utom? Na kiro ämän nan enmatap moi, na rowau wa ra?”
5 Utianik, Jisas nukas kar ämän ätäi aurau wa. Kesernuk, Pailot ko
ronkat sosop owon.

Pailot nukas Jisas wena, meiäun awarowon.
(Matiu 27:15-26; Luk 23:13-25; Jon 18:39–19:16)
6 Akan sumaun omre enip Pasowa* opok, Rom akan kamwareäu
ro näwäu nukas woisan karar karar kiro omre opok kar ro karapus
owa raiäu utonuk, maneäu. Roasiret akasar koi tururianik, kar ro
utona, manaun aurna, ko kiro ro utonuk, maneäu. 7 Kiro ses opok,
kar ro kon enip Bar-Abas ko karapus owa rawon. Meter kiro mena
roat akan kamwareäwon ro näwäu pak weräianik, Bar-Abas nukas
kar ro wenuk, meiewon. Keseria, ko karapus owa kurein rawon.
8 Roasiret sosop akas peanik, Pailot keser totorin “Nas Pasowa
sumaun ses orip orip kar karapus ro utota, maniäu. Rusapai nas kiro
onok keseriar keseram.”
9 Keser aurna, Pailot nukas ätäi awarowon, “Akan ronkatis, is Juda
akan kamwareäu ro näwäu utoita, ak pak potai ra?” 10 Pailot ko äpu
Anut kamuk raiäi roat näunäu ak Jisas nukan onok eposek mesin
kasiaka penuk, okon, ak ko siakup imäi koin. Keseria, kos kiro ämän
totwarowon. 11 Utianik, Anut kamuk raiäi roat näunäu akas roasiret
raiaka atomoi, awaroin, “Pailot aurwe, ‘Bar-Abas utota, manai.’ keser
aurwe.”
12 Keserna, Pailot nukas ätäiar totwarowon, “Okoro ro ko Juda akan
kamwareäu ro näwäu äiäi, is owosäm?”
13 Akas sakau urwein “Ko am äpäs opok äsäi mo.” 14 Pailot nukas
awarowon, “Owon? Ko owo onok aru keserwon?”
Akas näwäu senes urwein, “Ko am äpäs opok äsäi mo!”
15 Roasiret akan woiaka näu saräun Pailot nukas Bar-Abas utonuk,
manowon. Kesermara, kos Jisas marai roat akan ipiakap monuk, akas
ko mänkäsirianik, karauk marai roat arona, akas pak ko am äpäs opok
äsäi maun imäi potoin.

Marai roat akas Jisas jeje ämän aurianik, ir tukein.
(Matiu 27:27-31; Jon 19:2-3)
16 Marai roat akas Jisas Pailot nukan owa, enip Pretoriam, imäi
poteanik, karauk marai roat owa rain erek urwarna, ak koi tururin.
17 Keseria, marai roat akas kar omjo osou ses kure murianik, kar
rumäkät katuau orip oumoi, tatmaianik, kon tapau opok kuror moin.
18 Akas sakau aurin, “Na Juda akan kamwareäum ro näwäu king, ik
nan enmat jou mom.” 19 Ak amaukus kon tapau ätäi ätäi purianik,
sinok amuk uru kurein. Ak ko siakup uoraka sur weanik, ro näwäu
senek kon enip kämioik moin. 20 Ak keser jeje ämän aurianik, ätäi
omjo osou ko opokupan jäkäi oumoi, kon omjo ätäi orke murin.
Keseria, ak ko am äpäs opok äsäi maun imäi potoin.

Jisas am äpäs opok äsäi moin.
(Matiu 27:32-44; Luk 23:26-43; Jon 19:17-27)
21 Rom akan marai roat akas Jisas am äpäs opok we maun apu
opok imäi potona potona, kar ro ko Sairini menas, Aleksanda Rufus

orien momonawa, näu mena tonaun kowon. Kon enip Saimon. Ak ko apu opok tararianik, sakau ateanik, Jisas nukan am äpäs oianik, Saimon ämäi muruna, ko Jisas tainori potowon. 22 Ak Jisas kar om enip Golgota imäi potoin. Kiro om enip onoktapau kesek ‘op tapau sekerem’. 23 Keseria, akas wain an kar marasin tiu enip mair orip, momoi, keputirianik, Jisas jaura rai nuraurin. Utianik, Jisas ko jau utowon. 24 Keserianik, akas Jisas am äpäs opok äsäi moin. Kon omjo osap orip ak atpane owaun rai aiauk oianik, satu sipiräiein.

25 San penuk, 9 klok senek, ak ko am äpäs opok äsäi moin. 26 Kiro ämän roasiret akas meter kon enip opok ämän moin, kon tapau opok keser jer we moin, ‘Juda akan kamwareäu ro näwäu, king.’ 27 Akas roat oirorror au onok aru moirin imwateanik, kar ro Jisas nukan ipou näu kaima äsäi moin, kar ipou saunan kaima äsäi moin. 28 [Keserna, Anut nukan ämän meter jer wein siar, “Akas ko roat aru pak erek turur moin.” Kiro ämän epar pewon.] 29 Roasiret akas apu pakas pe mane rai, ko aparianik, tapiaka känkänirmoi, jeje ämän aurianik, äiein, “A! Nas keser äiemon, na Anut osap nuriäi ou näwäu uräianik, omre 3 orip ätäi ou awau mam. 30 Keserianik, nakasar ätäi nakan enmatsau sareanik, am äpäs opokan ute ne.!” 31 Anut kamuk raiäi roat näunäu pak sintore ämän tamareäi roat pak akas nais keseriar jeje ämän keser äiein, “Ko karauk roasiret sarwareäwon, nukasar ätäi nukan enipsau saräu senek wa! 32 Ko Krais, Juda akan kamwareäu ro näwäu king maro, ko am äpäs opokas ute nonuk rai, ik kiro aparianik, iken woiok konun epar mam.” Kiro päu roat ories nais ko keseriar jeje ämän auririn.

Jisas meiewon.
(Matiu 27:45-56; Luk 23:44-49; Jon 19:28-30)

33 Sankeu, san kamuk, san jeräu wa, om erekapu pututu senek sare pote 3 klok iukärir. 34 Keser raunuk raunuk, 3 klok siakup, Jisas nukas keser urwewon, “Eloi, Eloi, lama sabaktani.” Kiro ämän onoktapau kesek ‘Isan Anut, isan Anut, na owon is utoirom?’ *Buk Song 22:1*

35 Kesernuk, karauk roasiret kiro opok tai rain, akas kiro ur roianik, äiein “Rowe! Kiro ro ko Elaija urura.” 36 Keseria, kar ros kurte potea, kar osap jaimirmir senek oianik, wain an tiu mia, aitauk opok momoi, Jisas jaun rai nurauromara, roasiret awarowon, “Ik kame rauta, Elaija nukas koi, ko am äpäs opokan imäi mai ra, apari rawau.”

37 Kiro ses opokar, Jisas nukas sakau urwemara, kon osou nukasar utonuk, ko meiewon.

38 Keseria, omjo Anut osap nuriäi ou näwäu owa äsäi moin rawon, oikas kiräi nopte, oirori sarewon. 39 Marai kamwareäu ro näwäu ko Jisas siakup erekur tai raianik, [kon ur wewon roumoi], ko meiewon onok aparianik, kos äiewon, “Epar senes, kiro ro ko Anut nukan Mokoi!”

40 Karauk asiret akas atapukas tai raianik, apari rain. Kiro asiret kamuk, kar asir kon enip Maria ko Magdala menan, kar asir kon enip Maria ko Jems (ko eteinak äiein) Josep orien aninawa, pak kar asir kon enip Salome pak, rain. 41 Kiro asiret meter Jisas Galili provins raunuk, ko isanaraun tainori poteäin. Karauk asiret sosop ak Jisas pak erek Jerusalem menas koin, ak nais erek rain.

Jisas nukan enipsau oi aireu uru moin.
(Matiu 27:57-61; Luk 23:50-56; Jon 19:38-42)

42-43 Kiro Fraide, osap jekuraun ses. Tup etei kiro Juda akan sumaun omre. Keseria, iukärir sarenuk, kar ro kon enip Josep ko Arimatea menan, ko Juda kamwareäin roat näunäu akan sarau jaunaka, kos Anut okoro omnokou kamäun ätäi kowai rai kame raiäwon. Ko Pailot iminäu wa, siakup potomara, Jisas nukan kopeu oumoi, up uru kuräun totorwon. 44 Pailot nukas Jisas kurte meiewon ämän roianik, ko karkairwon. Ko karauk roat äsimwaronuk, marai kamwareäu ro näwäu koi aurna, ko kounuk, Pailot nukas totorwon, “Jisas meiewon ra?” 45 Kiro marai ros ior aurnuk, Pailot nukas Josep auruwon, “Itok, nas op kopeu oi manam.” 46 Keseria, Josep nukas karauk omjo ärneu kau mianik, Jisas nukan kopeu am äpäs opokan oumoi, omjos kurur momara, aireu uru mowon. Keseria, aitapau näwäu oumara, aireu oksau pene mowon. 47 Maria ko Magdala menan, Maria ko Josep nukan anak ori au Aramatia menan Josep nukas Jisas kiro aireu uru mowon apariirin.

16

Jisas ätäi siräiewon.

1 Sumaun ses manonuk, Maria ko Magdala menan, kar Maria ko Jems nukan anak, Salome pak ak am anakas sou eposek orik kau mianik, oi koumana, Jisas nukan enipsau opok joutor muraurin. 2-3 Tup Näwäu opok, taperar senes, ak kiro aireu aparaun apu opok pote räi, aka aka arein, “Inokos kiro aiauk näwäus up oksau pene moin oi erororai?”

4 Utianik, ak jekur aparianik, kiro aiauk näwäu senes oi kurein aparin. 5 Keseria, ak kiro aireu uru toneanik, mokoi awau omjo ärneu orip aireu uru ipou näu kaima tane rau aparianik, karkairin.

6 Kos awarowon, “Ak wa iminäu. Ak Jisas Nasaret menan, am äpäs opok äsäi moin, itanäun koin. Ko ätäi siräiewon! Ko okoro opok rawau wa. Kiro omoi ko nini moin ak aparwe. 7 Utianik, ak potoinai, kon tamariäwon roat pak Pita pak awarowe, ‘Jisas ko amke Galili provins opok potonuk, ak tainori potaiei. Ak ko meter awarowon siar kiro opok aparaiei,’ ak keser awarowe.”

8 Ko keser awaronuk, kiro asiret ak karkairianik, ronkat sosop oumoi, kiro aireu utomana, imine manoin. Ak näwäu imineanik, kar ro ämän aurau wa.

[Jisas nukas Magdala menan Maria siakup pewon.
(Matiu 28:9-10; Jon 20:11-18)

9 Tup Näu opok, taperar, Jisas nukas ätäi siräianik, ko amke Maria ko Magdala menan, meter kiro asir pakan osou aru 7 orip emwarowon siakup potonuk, kos ko aparwon. 10 Keseria, Maria poteanik, kiro roat meter Jisas pak raiäin, woiaka aru monuk, wai rain awarowon. 11 Maria nukas keser awarowon, “Jisas awau raunuk, is ko aparmin.” Ak kon ämän roianik, akan woiaka epar mau wa.

Näwäu nukas kon tamariäwon roat oirori awan amiawap pewon.
(Luk 24:13-35)

12 Kar omre opok, Jisas nukan tamariäwon roat ori oirorer au näu mena utomoi, manaun ari ari manoirin. Au akan apu opok Jisas apariirin. 13 Awas ätäi poteanik, karauk tamariäwon roat awaroirin,

“Iu Jisas apu opok aparmurin!” Utianik, ak awan ämän roianik, akan woiaka epar mau wa.

Jisas kon tamariäwon roat amiakap pewon.
(Matiu 28:16-20; Luk 24:36-49; Jon 20:19-23, Aposel 1:6-8)

14 Kar omre opok, kon tamariäwon roat 11 orip o jena jena, Jisas nukas ak siarakap penuk, akas ko aparin. Kos kewareanik, awarowon, “Ak owon akan woiaka epar mau wa, ak woiaka sakau moin? Is ätäi siräimin, roat ak is apairoin akas akan ämän roianik, ak owon woiaka epar mau wa? Kiro onok eposek wa.”
15 Keserianik, kos ak awarowon, “Ak omsau sau erekapu potoinai, isan Ämän Eposek roasiret erekapu tamarowe. 16 Inok roasir kiro ämän roianik, kon wou epar monuk, ak ko an jomurna, ko Anut nukas ätäi imäiai. Inok roasir kon wou epar mau wa, ko kiro ro utai, ko ämän orip. 17 Roasiret akan woiaka epar mianik, ak kiro onok keseraun itok. Akas isan enim ateanik, osou aru emwaraiei. Akas kar omsau pakan ämän meter äpu wa rain araiei. 18 Akas män aru ipiakas atwarona, kiro mänis ak wa aru maraiei. Akas an aru jaun meiäun senek jeanik, ak wa meiäiei. Akas akan ipiaka sip roasiret opok marona, kiro roasiret amiaka muraiei.”

Anut nukas Jisas omar oik imäi tonowon.
(Luk 24:50-53, Aposel 1:9-11)

19 Jisas Näwäu ko kiro ämän aware kurenuk, Anut nukas imäienuk, omar oik tonowon. Ko Anut nukan ipou näu kaima tane rau. 20 Kesernuk, kon tamariäwon roat ak omsau sau erekapu poteanik, Jisas nukan ämän roasiret awaroin. Näwäu nuka ko ak pak sarau erek monuk, akas kiro onok meter awarowon siar keserna, karauk roat kiro onok aparianik, kon ämän meter äiewon epar ak äpu moin.]

Luk
Jisas nukan män Eposek Luk nukas jer wewon
Okoro buk nukan onoktapau

Jisas ko omar oik tononuk, woisan 30 orip manonuk, Luk nukas kon ämän jer wewon. Luk ko dokta, kos roasiret sip orip jekwariäwon. Ko Jura ro wa, ko Krik ro. Ko Jisas kon amukus aparau wa, utianik, ko Jisas nukan tamariäwon roat pak erek ariewon, okon, kon ämän äpu mowon. Ko Krik roasiret jer we marowon. Luk nukas keser awarowon, “Jisas ko ika ro senek kos omnokou pakan roasiret erekapu mesin wous meianik, akan onok aru pakan imwaraun kowon.”

Buk Aposel kiro nais Luk nukasar jer wewon.

Okoro puk tainoraun ämän

1:1-4 Luk nukas kon ämän onoktorowon.
1:5–2:52 Jisas owose pewon.
3:1-20 An jomariäu ro, Jon nukan sarau.
3:21–4:13 Jon nukas Jisas an jomuronuk, Satan nukas koianik, Jisas ate aparwon.
4:15–9:50 Jisas ko Galili provins opok Anut nukan ämän roasiret tamarowon.
9:5–19:27 Jisas ko Galili provins utomoi, Jerusalem näu mena potowon.
19:28–23:56 Jisas ko Jerusalem näu mena kon sarau pataraun tonowon.
24:1-53 Jisas ko meiemara, ätäi siräiewon. Kon tamariäwon roat ak ko apar rauna rauna, ko ätäi omar oik tonowon.

1 Tiofilus,
na Anut nukan wonas meieäum ro. Meten roat näunäu akas meter
Jisas nukas onok ätär mukowon. Kiro jer wein. 2 Meter karauk roat
akas kiro onok aparianik, äiein jer wein. Keseria, is nais erek kiro
ämän roianik, na jer we musom. 3 Is Luk, meter is kesekur kiro ämän
onok rowaun totwaraun arimin, is erekapu roumoi, jer we musom.
4 Keseria, na äpu mo, kiro ämän na ätär musom kiro epar senes.
5 Kiro ses opok Herot ko Juda omsau kameäwon ro näwäu, kiro opok
kar ro ko Anut kamuk raiäwon ro* kon enip Sekaraia, kon waun enip
Elisabet, ko nais Anut kamuk raiäin roat akan kinjaunaka. 6 Kiro ro
kon wau ori au Anut nukan amuk opok eposek raianik, kon ämän
erekapu tainoriäir au onok aru wäpik. 7 Utianik, au mokoi wäpik,
owon, Elisabet ko mokoi wa miäwon. Keseria, Elisabet Sekaraia ori au
koiam senes sareirin.
8 Kar omre opok Sekaraia kon sarau maun ses penuk, ko Anut jou
muraun tup owa tone Anut nukan amuk opok sarau me rawon. 9 Anut
kamuk raiäin roat akan onok kesek, ak aiauk sipiräieanik, Sekaraia
nukas Anut osap nuriäi ou näwäu* owa sarau mau tonowon. Keseria,
osap sou eposek orip makaun ko nurin. 10 Kiro ses opok, Sekaraia ko
Anut nukan osap sou eposek makaun opok, roasiret sosop ak kasik tai
raianik, ak Anut auri rain. Ko Anut nukan owa jou muraun tononuk,
11 Anut nukan sarau eitek* ko siakup pemara, ipou näu kaima epit
sou eposek pe rawon opokas pe tai rawon. 12 Sekaraia ko Anut nukan
sarau eitek aparianik, karkairmara, iminewon. 13 Anut nukan sarau

eitekus auruwon, “Na wa iminäu. Anut nan ämän aurumon rowon. Okon, nan wat Elisabet ko kar mokoi owai. Na kon enip Jon mam.
14 Kiro mokoi penuk, naka pak karauk roat asiret näunäu sosop ak
woiaka ereraiei. Akan woiaka näu saräiei. 15 Ko Anut nukan amuk
opok ro näwäu rawai. Ko an wain pak, an sakau pak wa jai. Ko anak
wou uru raunuk, Anut nukan Osou Näu kiro mokoi pak orip orip rawai.
16 Kos Israel* roasiret sosop akan woiaka piririanik, ätäi akan Anut
Näwäu siakup imware potai. 17 Ko Näwäu amukup amke potai. Ko ro
sakau orip Elaija senek rawai. Kos mokoit pak akan momonakat pak
ätäi erek turur marai. Kos roasiret akan ronkat aru miäi ätäi ronkat
eposek pirir marai. Kos Näwäu nukan roasiret jekur marai.”

18 Sekaraia nukas Anut nukan sarau eitek ätäi auruwon, “Kiro onok epar penuk, is owose äpu mau? Is koiam senes saremin, isan asir nais emas senes sarewon, kiro onok owose päi?”

19 Anut nukan sarau eitekus auruwon, “Is Gabriel. Is Anut nukan amuk opok tai raiäim. Is Anut nukasar äsimoirnuk, kiro ämän eposek aisau koimin. 20 Utianik, na isan ämän tainorau utomoi, na kiro onok keserum, okon, kiro paip musom penuk, na wa aräm, on utup sare rawam.”

21 Anut jou muraun owa ko kesernuk kesernuk, roasiret ak kasik raianik, Sekaraia owo sarau mora rai ronkat sosop oin. 22 Ko ätäi kasik nemara, ko aräu senek wa. Kesernuk, roasiret ak äpu moin ko tup owa kar onok penuk, aparwon. Ko are marau senek wa, okon, ko owo ämän awaraun ipousar ätär maronuk, aparin.

23 Sekaraia, kon sarau miäwon ses manonuk, ko kon mena manowon. 24 Rai rai, kon wau Elisabet amaiwo saremara, ko keir 5 orip kon mena ute manau wa. 25 Kos äiewon, “Rusapai, Anut nukas sareiromara, ko isan memes jäkäi murowon.”

Anut nukan sarau eitekus Maria ko Jisas owaun auruwon.

26 Elisabet ko amaiwo raunuk raunuk, keir 6 orip Anut nukas ätäi kon sarau eitek Gabriel, Galili provins kar mena enip Nasaret mena äsimornuk, potowon. 27 Anut nukan sarau eitekus kar asir makun, kon enip Maria, aparaun äsimornuk, potowon. Maria ko kar ro, enip Josep, owaun sare murin. Josep ko Devit nukan askanai pakan. 28 Anut nukan sarau eitek ko kiro asir Maria siakup pemara, auruwon, “Pere, Maria, Anut na pak rau. Anut nakanun wou eposek sarewon.”

29 Maria kiro ämän roumara, karkairianik, ronkat sosop owon.
30 Anut nukan sarau eitekus ätäi auruwon, “Maria, na wa iminäu. Anut
na pak rau. 31 Na tawa amaiwo sarianik, kar mokoi an jowam. Kiro
mokoin enip Jisas mam. 32 Ko ro näwäu sarianik, Anut kämioik rau
nukan mokoi rawai. Anut nukas ko roasiret kamwaraun äsimorai.
Kon askanai Devit rawon senek rawai. 33 Ko Jekob nukan kinjaukut
kamwaraun ro näwäu orip orip rawai. Kon roasiret wa utwarai.”

34 Maria nukas ätäi Anut nukan sarau eitek auruwon, “Is kar ro pak ninau wa, okon, kiro onok owose is opok päi?”

35 Anut nukan sarau eitekus Maria ätäi auruwon, “Anut nukan Osou na opok kowai. Anut nukan sakau na opok rawai. Keseria, kiro mokoi Anut nukan Mokoi äiäiei. 36 Maria, meter nan epaut Elisabet ko emas mowon mokoi wa owai äiein, ko rusapai amaiwo rau. Kon keir 6 orip manowon. 37 Owo onok Anut nukas keseraun ko keserai.”

38 Maria nukas ätäi Anut nukan sarau eitek auruwon, “Is Anut nukan
sarau asir, kiro osap nas äiem senek is opok päura.”

Maria ko Elisabet aparau potowon.

39 Keseria, Anut nukan sarau eitekus Maria ute manowon. Kiro
ses opok, Maria siräianik, Elisabet aparaun Judia provins omtorou
opok kon epauk aparau potowon. 40 Maria ko Sekaraia nukan owa
tonomara, Elisabet auruwon, “Pere.” 41-42 Elisabet ko Maria nukas
‘Pere’ aurnuk, kiro mokoi kon wou uru rawon karkairianik, siräiewon.
Anut nukan Osou Näu Elisabet opok ok penuk, Elisabet ko Anut jou
murianik, Maria auruwon, “Na asir sakau orip, nas asiret erekapu
okoro omsau pakan na karar enmat jou kämioik musaiei. Na kiro
mokoi an jowam eposek rawai. 43 Owon, kiro onok eposek is opok peu?
Isan Näwäu nukan anak ko is rawa kou. 44 Is nas ‘Pere.’ airota, isan
mokoi woi uru rau karkairianik, wou erermara, siräiewon. 45 Na asir
nan won epar senes sarewon, okon, nan won ereram. Anut nukasar
aisowon siar nan won epar senes saräi.”

Maria nukas Anut jou muruwon.

46 Maria nukas Anut jou murumara, äiewon,
“Is totom orip erekapu Näwäu jou murim. 47 Isan woi näu sareu,
owon, Anut nukas is sareiromara, imäirou. 48 Is, kon sarau asir enim
näwäu wäpik, rusapai is kämioik murou. Rusapai pote tawa pak
roasiret erekapu okoro omnokou pakan äiäiei, kiro asir kon wou erer
rau. 49 Owon, kiro onok näwäu Anut sakau orip nukasar keserwon.
Anut nukan enip eposek. 50 Meteran roasiret pak rusapaian roasiret
pak ak Anut jou muraiei, kon wouti ak pak rawai. 51 Kon sakau
näwäus kiro roat akan enmaka jou miäi, kos akan enmaka tonoi
marai. Kiro roat akan enmak kämioik miäi, ak utwaronuk, sepuk
sepuk manaiei. 52 Anut nukas kamwareäi roat näunäu akan taneäi sia
pakan oi kurwaronuk, nona, kos ätäi roat enmaka wäpik sarwareanik,
akan enmaka oik mareanik, omoi eposek opok marai. 53 Anut nukas
sou rai roat o eposek arai. Ko roat osap sosop orip äsimwaronuk,
erar maneäi. 54 Meter Anut nukas iken askanai opok paip marowon.
Kos Apraham kon kinjaukut pak äiewon ak sarwaram. Keseria, ko ik
Israel kon sarau roasiret sareikowon. 55 Ko ik Israel roasiret meter
iken askanai Apraham pak kon tupsiu pak paip marowon rusapai kon
wou eposek momara kou.” Maria keser äiewon.

56 Maria ko keir 3 orip Elisabet pak rawonus, ätäi nukan mena
manowon.

Elisabet nukas Jon an jowon.

57 Elisabet ko an jowaun ses kounuk, ko mokoi an jowon. 58 Kon
menan roasiret pak kon tupsiu pak ak kiro ämän roumana, ak
poteanik, ko pak woiaka erermoi, nepipirin. Owon, Anut nukas wou
eposek sare muruwon.

59 Israel akan onok, mokoi omre 8 orip utonuk, kon enip kerau
patiriäin*. Kiro mokoi omre 8 orip utomoi, kon enip kerau patiraun
kon tupsiu pak erek imäi tup owa tonoin. Kiro ses opok, kon tupsiu
akas momokun enip Sekaraias tunaror maurin. 60 Kon anakus ätäi
awarowon, “Kiro wa. Kon enip Jon.”

61 Kon tupsiu akas ätäi Elisabet aurin, “Nan kar tupsiu enip Jon
rawau wa.” 62 Kon tupsiu akas ätäi kon momok totorin, ko ok utup

aräu senek wa, okon, kon tupsiu akas kon mokoi enip maun ipiakas ätär murin.
63 Sekaraia nukas kon ipous pepa opok jer wäun awaronuk, kar pepa oi nuruna, oumara, jer keser wewon, ‘Kon enip Jon’. Roasiret ak kiro enip aparmana, ak karkairin. 64 Kiro ses opok Sekaraia ko ok utup rawon, ko ätäi arewon. Ko nepipirianik, Anut nukan enip jou muruwon. 65 Kon om jaukut ko siakup raiäin kiro ämän erekapu roumoi, ak iminemoi, kiro ämän erekapu Judia provins omtorou opok jou manowon. 66 Roasiret ak kiro ämän roumoi, karauk totwaroin, “Kiro mokoi tawa ko owo sarau mai? Kiro mokoi Anut nukan ronkat pak kon sakau näwäu ko pak rau.”

Sekaraia ko nepipirmara, Anut jou muruwon.

67 Jon nukan momok, Sekaraia ko Anut nukan Osou Näu kon wou uru raunuk, ko Anut nukan enip keser jou muruwon,
68 “Ik Israel akan Anut Näwäu nukan enip jou murau. Kos koianik, ik kon roasiret sareikeanik, ätäi kau mukowon. 69 Kos kon sarau ro Devit nukan tupsiu pakan kar ro ik ätäi kau mukaun äsimornuk, kowon. 70 Meter Anut nukas kon ämän roianik, ariain roat* akan oiaksau pakas äiewon. 71 Ko äiewon, kos iken iwäinokot pak karauk roat ik aru mukiäi pakan ätäi imäikai. 72 Kos äiewon, ko iken kinjaunokot eposek kamwareanik, sarwarmara, kon paip meter mowon ronkateu. 73 Ko iken asanok Apraham epar senes auruwon. Kiro ämän rusapai ik opok epar peu. 74 Ik ko iken iwäinokot akan ipiakapan imäikai. Ik wa iminäu, ik Anut nukan sarau wa utau. 75 Keseria, ik omnokou opok raia, ik kon amukup orip orip kon sarau eposek tuku tainori mam. 76 Na, isan mokoi, tawa nan enmat Anut kämioik rau nukan ämän roianik, ariäu ro senek aisaiei. Na Näwäu nukan apu sare murianik, amke potam. 77 Na roasiret ätär marota, ak äpu maiei, kos akan onok aru jäkäi maromoi, ak ätäi imwarai. 78 Iken Anut Näwäu ko ikenun wous meieanik, ko keserai. Ko omar oikan om merek ik opok äsimorai. Kiro merekus ik ätäi imäikai. 79 Kiro merekus roat pututu rai pak meiäuri pak merek kurwarai. Kon wou eposek sareanik, apu ätär mukai.”
80 Kiro mokoi Anut nukan sakau orip urek sarewon. Ko ro wäpik mena pote rawon. Rai rai, Israel roasiret akan amiakap pemara, Anut nukan ämän tamarowon.

2

Maria nukas Jisas an jowon.

1 Kiro ses Elisabet ko Jon an jowon opok, kar ro näwäu Sisa-Okastas ko kiro ses opok kiro omsau pakan roasiret erekapu enmaka owaraun ämän surmarowon. 2 Kiro mena kar ro kon enip Sairinias ko Siria provins kameäwon. 3 Roasiret erekapu akan askanai pewon opok ak karar karar akan enmaka buk opok wäun potoin.
4 Josep ko Nasaret menas siräimara, Galili provins pakas pote Betlehem mena, Juda provins opok potowon. Ko Devit nukan askanai, okon, ko kiro opok kon enip wäun potowon. 5 Josep ko kon wau Maria owaun sare murin amaiwo orip, enip erek wäun imäi potowon. 6 Pote Betlehem mena rauna rauna, Maria ko an jowaun ses pewon. 7 Maria kon kaman mokoi an jowon. Omjos kururur momara, bulmakau akan

o jeäin maro uru nini mowon. Kiro mena kar ou waru erar rawau wa, om erekapu oi kurein. Owon, roasiret kiro mena enmak wäu potoin akas om erekapu oi kurein.

Anut nukan sarau eitek nukas sipsip kamwareäin roat awaroin.

8 Kiro om ses opok, kiro mena kasakup karauk sipsip kamwareäin
roat ak kiro pututu akan sipsip kamware ninoin. 9 Anut nukan sarau
eitek ak siarakap penuk, Anut nukan arou näwäu kiro roat opiakap
merek kurwarowon. Kiro roat akas kiro arou näwäu apari iminein.
10 Anut nukan sarau eitekus awarowon, “Ak wa iminäu, owon, is ak
ämän eposek ak rawa oi koim. Okoro ämän mesin roasiret erekapu
nepipiraiei. 11 Rusapai pututu akan askanai Devit nukan mena, kar ro
ak sarwaraun an jowon. Ko Krais* Näwäu. 12 Ak kiro onok äpu maiei.
Ak potoinai, kiro mokoi kon anakus bulmakau o jeäin maro opok nini
momoi, omjos kururur mowon rau, ak pote aparwe.”

13-14 Keser arenuk arenuk, omar oikan Anut nukan sarau eitek sosop
pemana, Anut nukan enip jou mianik, sir wein. Ak keser sir wein,
“Anut ko sakau orip, ko omar oik rau. Omnokou pakan roasiret
ak onok eposek mona, Anut nukan wou eposek sareu, akan woiaka
päurar rawaiei.”

15 Kiro Anut nukan sarau eitek manona, sipsip kamwareäi roat aka
aka arein, “Kir, ik Betlehem mena potea, ik kiro osap pewon Anut
nukas aikowon pote aparau.”

16 Keseria, sipsip kamwareäin roat akas kurte poteanik, Maria kon
komu Josep ori pote tarwatianik, kiro mokoi bulmakau akan maro uru
nini rawon aparin. 17 Sipsip kamwareäin roat kiro mokoi aparianik,
kon momok anak ori Anut nukan sarau eitekus ämän awarowon siar
kiro ämän erekapu awatoin. 18 Roat kiro opok rain kiro ämän roianik,
karkairin. 19 Maria ko kiro ämän roianik, kon wou uru erekapu me
rawon. 20 Keseria, sipsip kamwareäi roat ätäi akan mena poteanik,
Anut jou murianik, sir wein. Owon, ak akan amiakas kiro mokoi
aparin, Anut nukan sarau eitekus awarowon siar keseriar pote aparin.

Mokoi enip Jisas moin.

21 Omre 8 orip utonuk, kiro mokoin enip kerau patirianik, kon enip
Jisas moin. Kiro enip meter Anut nukan sarau eitekus Maria amaiwo
saräu wa opok kiro enip mowon.

Maria Josep ori Jisas tup owa imäi tonoirin.

22 Maria Josep ori omre 40 orip manonuk, anak ko mokoi pak ätäi
eposek saräun, Anut nukan owa tonoirin. Owon, meter Moses nukas
äiewon, ‘Aninakat, momonakat akas akan mokoit Anut nukan amuk
opok imware pote Anut nuraiei.’ 23 Kiro Anut nukan sintore ämän
opok rau. ‘Kiro mokoit urektapau ak amke naiei, kiro mokoit ak Anut
Näwäu nuruwe.’ *Kisim Bek 2, 12*
24 Au Anut jou muraun ai manap oirori sintore ämänis äiewon siar oi
tonoirin. *Wok Pris 12:8*

Simeon nukas tup ou näwäu uru Jisas aparwon.

25 Kiro ses opok kar ro Jerusalem mena rawon. Kon enip Simeon.
Ko Anut nukan amukup ro eposek raiäwon. Ko orip orip Anut jou
muriäwon ro. Ko kar ro Israel roasiret ätäi imwarau kowaun kume
rawon. Anut nukan Osou Näus Simeon pak rawon. 26 Anut nukan

Osou Näus Simeon auruwon, “Na kurte wa meiäm. Na kiro ro Näwäu
nukas äsimorai, kon enip Krais aparmata, epar na meiäm.” 27 Keseria,
Anut nukan Osous kiro ro äsimornuk, tup owa tonowon. Jisas nukan
momok anak ori awan mokoi imäianik, tup owa meter akan asanakat
akas keseriäin senek keseraun tonoin. 28-29 Simeon nukas Jisas Maria
ipokupan imäumara, Anut nukan enip kämioik keser jou muruwon.
Ko äiewon, “Näwäu, rusapai nan sarau ro utota, päurar meiaura. Isan
woi äiäurar rawai. Meter na is paip muromon, rusapai epar peu.
30 Isan amias nas ik imäikaun paip momon pewon aparim. 31 Na okoro
roasiret amiakap okoro paip jekur maromon aparim. 32 Kiro mokoinak
kos kon arou kar omsau pakan roat opok arou marai. Kos nan Israel
roasiret akan enmaka jou näwäu marai.”

33 Josep Maria ori au Simeon nukas ämän awatowon roianik, au
karkairianik, ronkat sosop oirin. 34 Simeon nukas jekur rawaun ämän
awaromara, Jisas nukan anak Maria keser auruwon, “Na rou, okoro
mokoi ko Israel roasiret sosop akas kon ämän wa tainoraiei, akas ko
aru muraiei. Karauk roasiret sosop akas kon ämän tainoraiei, kos ak
ätäi imwarai. Kiro Anut nukas taku mowon roasiret akas kon enip
opok ämän aru muraiei. 35 Keseria, roasiret akan ronkat amop päi.
Tawa na wonti mianik, kiro kar siräp senekus nan waunauk patirai.”

Ana ko mokoi Jisas tup owa aparwon.

36 Kiro ses opok, Anut nukan ämän roianik, ariäwon asir kar, ko
kiro tup owa raiäwon. Kon enip Ana. Ko kar ro kon enip Panuel
nukan asinak, ko Asa nukan kinjauk. Ko emas sarewon. Meter
ko ro owon opok, woisan 7 orip kon komu ori rairin. 37 Rai, rai,
kon komu meiewon, ko ro wäpik erar rawon. Kon woisan 84 orip.
Ko tup ou näwäu opok Anut jou muraun wa utiäu, ko orip orip
toneäu. Ko o utomara, Anut auri raiäu. Ko Anut nukan sarau pututu
sankeu orip miäu. 38 Kiro ses opok, ko Anut jou murau pewon. Kos
Jerusalem menan roasiret tururin opok kiro mokoin ämän ätäi roasiret
imwaraun kiro kame rain awarowon.

Josep Maria ori Nasaret mena potoin.

39 Ak kiro onok Anut nukan sintore ämänis äiewon erekapu keseria,
ätäi Galili provins, Nasaret mena potoin. 40 Jisas ko sakau orip ko
näwäu saremara, kon ronkat sosop orip. Anut nukas kon wou näu
orip ko orip orip isanarwon.

Mokoi Jisas Anut jou muriäin tup owa tonowon.

41 Jisas nukan momok anak ori woisan karar karar opok, Jerusalem
mena kar tup enip Pasowa*, kiro jou muraun maneäir. 42 Jisas
kon woisan 12 orip sarenuk, kon momok anak ori au tup aparaun
maneäirin siar Jerusalem mena erek manoin. 43 Kiro tup enip Pasowa.
Kiro tup patarianik, ak ätäi Nasaret mena koin. Jisas ko mokoi tenemai.
Ko Jerusalem mena rawon. Kon momok anak ori au Jisas tup owa
rau au äpu wa. 44 Awan ronkat kesek Jisas ko karauk roasiret pak
potou rai, ute manoin. Kiro omre potoin opok, au Jisas tararau wa.
Keseria, momok anak ori au poteanik, Jisas nukan kas jaukut rawa
itane potoirin. 45 Au Jisas itaneirin, itaneirin. Aparau warnuk, ätäi
Jerusalem mena itanäu manoirin. 46 Au ko itane pote, omre 3 opok, au
ko Anut nukan osap nuriäin ou näwäu owa pote rawon aparirin. Ko

sintore ämän tamareäi roat* näunäu pak kamuk tane rawon. Ko pote tane rai kiro roat arena, roi rai, kos ätäi ämän totware rawon. 47 Kiro roat kon ämän roumana, ak karkairin. Kon onok eposek, okon, kos ämän ätäi awarowon. 48 Kon momok anak ori au ko tup owa rawon pote aparianik, karkairirin. Anakus kon mokoi auruwon, “Isan mokoi, na owon iu kiro onok keseitom? Iu momon ori nanun woiok usuäu sareu, iu na itaneise omre rumukur orip orip ari ramurin.”

49 Jisas nukas ätäi awatowon, “Au owon is itaneire arieir? Au äpu wa, is isan monian owa raim” 50 Utianik, au kiro ämän onoktapau kos awatowon au äpu wa.

51 Keseria, ko ätäi kon momok anak ori Nasaret mena tainwate potowon. Momok anak ories Jisas owo sarau ämän auriair erekapu tainoriäu. Kon anakus kiro ämän erekapu kon wou uru me rawon. 52 Jisas ko ronkat eposek orip näwäu sarewon. Anut pak roasiret pak ak ko aparianik, ak woiaka kurein.

3

An jomareäwon ro, Jon ko Anut nukan ämän roasiret marowon.

1 Kiro ses opok, omsau pakan ro näwäu Sisa-Taibirias ko kiro omnokou woisan 15 orip kameäwon. Pontias-Pailot ko Judia provins kamwareäu ro. Herot ko Galili provins kamwareäu ro, kon awak Filip ko Ituria pak Trakonitis provins pak kameäu ro. Laisenias ko Abilena provins kameäu ro. 2 Annas Kaiapas ori, au Anut kamuk raiäirin roat ori näunäu senes. Kiro ses opok, Jon, Sekaraia nukan mokoi ro wäpik mena om puru opok raunuk, Anut nukan ämän ko opok kowon. 3 Keseria, Jon nukas Jordan An kasakup kiro omnokou opok erekapu pote arianik, Anut nukan ämän roasiret mareanik, awarowon, “Akan woiaka pirirnai, akan onok aru sumkäineinai, kouna, isas an jomaroita, Anut nukas akan onok aru jäkäi marai.” 4 Okoro ämän meter kar ro Anut nukan ämän roianik, areawon ro Aisaia nukas kon buk opok keser jer wewon,

“Kar ro, ko ro wäpik mena om puru opok urwera. ‘Näwäu nukan apu jekur sare muruwe. Kon apu tuku muruwe. 5 Kiro omtorou rau erekapu jekur om wäiei. Kiro apu mänine rau, tuku sarewe. 6 Roasiret ak äpu maiei, kiro Anut nukas akan onok aru jäkäi mareanik, imäikaun kowai, aparaiei.’ ”
Aisaia 40:3-5

7 Keseria, roasiret sosop Jon nukas an jomaraun* kouna, Jon nukas awarowon, “Ak män nukan tupsiu senek, akan onok aru senes. Anut ak akwaraun kowai ses opok, ak owose imine manaiei? 8 Ak akan onok aru sumkäineinai, akan woiaka pirirwe. Kiro karauk roat äpu maiei akan onok aru pakan ätäi piririn. Ak akan ronkat keser wa oumoi, äiäu, ‘Apraham ko iken askanai. Keseria, Anut nukas ik sareikonuk, ik eposek rawam.’ Anut ko okoro aiauk rusapai oumara, Apraham nukan kinjaukut ate maun itok. 9 Anut nukan ipous man ateanik, am rurukup me rau. Kar am nemauk näu wa muriäwon, Anut nukas kiro man oumara, am näu wa muriäu patirianik, ep unik uru kurenuk, jeräi.” Jon nukas keser awarowon.

10 Keseria, roasiret akas ätäi totorin, “Ik owosemoi, eposek saräm?”

11 Jon nukas ätäi awarowon, “Owo roasir ko omjo oirori orip rawai,
kar oianik, kar ro ko omjo wäpik ro nurai. Inok ro ko o sosop orip, ko
kesekur keserai.”
12 Karauk takis aiauk oiäin roat, ak an jomaraun koianik, Jon totorin,
“Näu ro, ik owosäu?”
13 Jon nukas ätäi awarowon, “Akan kamwareäu ro nukas aiauk
owaun awarowon siar owe. Ak sätäumoi, roasiret akan aiauk sosop
erar wa päu owau.”
14 Karauk marai roat akas nais pemana, ko totorin, “Ik owosäu?”
Kos ätäi awarowon, “Ak karauk roat sepur akwaria, ämän
sätwareanik, akan aiauk wa päu owau. Ak akan sarau pakan aiauk
karar owe.”
15 Roasiret akan woiaka uruas ronkat sosop momoi, äiein, “Jon kiro
ro ko Krais ra, ko wa ra?” 16 Keseria, Jon nukas roasiret erekapu
awarowon, “Is ak epar anas an jomareäim. Kar ro ruris koura, kon
sakaus isan sakau itimorai. Is ro eposek wa, okon, is kon isou pakan
su oikuräun senek itok wa. Kos ak Anut nukan Osou Näu ep oripas
an jomarai. 17 Ko sauwor ipous ate rau, kiro sauworis wit oreanik, oik
monuk, uriris kiro wit sinok utarianik, wit näu oianik, kon owa seper
mai, sinok apoi oianik, ep wa koseriäu opok makai.”
18 Jon nukas Anut nukan ämän pak karauk ämän eposek sosop
roasiret woiaka pirir maraun pak awarowon.

Jon nukas Jisas an jomuruwon.
(Matiu 3:13-17; Mak 1:9-11)

19-22 Roasiret erekapu Jon nukas an jomaronuk, rauna rauna, Jisas ko
nais, Jon nukas an jomuruwon. Jisas an jomurumara, ko Anut aurnuk
aurnuk, omar im tuewon. Kesermara, omar oikas Anut nukan Osou
Näu ai manap senek ko opok koianik, tapakup nowon. Omar oikas kar
ron pätu senek äiewon, “Na isakan mokoi senes. Isan woias nanun
meieäu. Isan woi nanun näu sareu.”

Herot nukas Jon karapus owa muruwon.

Rai rai, Jon nukas Herot, Galili akan kamwareäwon ro näwäu,
roasiret amiakap kerianik, auruwon. Owon, ko kon amakun asir
enip Herodias, Filip nukan asir owon, pak karauk onok aru mowon
auruwon. Keseria, Herot nukas kasak pemara, onok aru senes
momara, Jon karapus owa kurewon.

Jisas nukan askanai akan enmaka.
(Matiu 1:1-17)

23 Jisas ko woisan 30 orip momara, sarau onoktorowon. Roasiret
akan ronkatis äiein Jisas ko Josep nukan mokoi, äiein.
Josep ko Irai nukan mokoi,
24 Irai ko Matat nukan mokoi,
Matat ko Liwai nukan mokoi,
Liwai ko Melki nukan mokoi,
Melki ko Jamoi nukan mokoi,
Jamoi ko Josep nukan mokoi,
25 Josep ko Matatias nukan mokoi,
Matatias ko Emos nukan mokoi,
Emos ko Neam nukan mokoi,
Neam ko Esli nukan mokoi,

Esli ko Nagai nukan mokoi,
26 Nagai ko Meat nukan mokoi,
Meat ko Matatias nukan mokoi,
Matatias ko Semen nukan mokoi,
Semen ko Josek nukan mokoi,
Josek ko Joda nukan mokoi,
27 Joda ko Joanan nukan mokoi,
Joanan ko Resa nukan mokoi,
Resa ko Serubabel nukan mokoi,
Serubabel ko Sealtiel nukan mokoi,
Sealtiel ko Neri nukan mokoi,
28 Neri ko Melki nukan mokoi,
Melki ko Erai nukan mokoi,
Erai ko Kosam nukan mokoi,
Kosam ko Ermaram nukan mokoi,
Ermaram ko Er nukan mokoi,
29 Er ko Josua nukan mokoi,
Josua ko Eliesa nukan mokoi,
Eliesa ko Jorim nukan mokoi,
Jorim ko Matat nukan mokoi,
Matat ko Liwai nukan mokoi,
30 Liwai ko Simeon nukan mokoi,
Simeon ko Juda nukan mokoi,
Juda ko Josep nukan mokoi,
Josep ko Jonam nukan mokoi,
Jonam ko Eliakim nukan mokoi,
31 Eliakim ko Melea nukan mokoi,
Melea ko Mena nukan mokoi,
Mena ko Matata nukan mokoi,
Matata ko Natan nukan mokoi,
Natan ko Devit nukan Mokoi,
32 Devit ko Jesi nukan mokoi,
Jesi ko Obet nukan mokoi,
Obet ko Boas nukan mokoi,
Boas ko Salmon nukan mokoi,
Salmon ko Nason nukan mokoi,
33 Nason ko Aminarap nukan mokoi,
Aminarap ko Atmin nukan mokoi,
Atmin ko Hesron nukan mokoi,
Hesron ko Peres nukan mokoi,
Peres ko Juda nukan mokoi,
34 Juda ko Jekob nukan mokoi,
Jekob ko Aisak nukan mokoi,
Aisak ko Apraham nukan mokoi,
Apraham ko Tira nukan mokoi,
Tira ko Nahor nukan mokoi,
35 Nahor ko Seruk nukan mokoi,
Seruk ko Reu nukan mokoi,
Reu ko Pelek nukan mokoi,
Pelek ko Eber nukan mokoi,
Eber ko Sela nukan mokoi,
36 Sela ko Kenan nukan mokoi,

Kenan ko Arpaksat nukan mokoi,
Arpaksat ko Sem nukan mokoi,
Sem ko Noa nukan mokoi,
Noa ko Lamek nukan mokoi,
37 Lamek ko Metusela nukan mokoi,
Metusela ko Enok nukan mokoi,
Enok ko Jaret nukan mokoi,
Jaret ko Makalalel nukan mokoi,
Makalalel ko Kenan nukan mokoi,
38 Kenan ko Enos nukan mokoi,
Enos ko Set nukan mokoi,
Set ko Adam nukan mokoi,
Adam ko Anut nukan Mokoi.

4

Satan nukas Jisas ate aparwon.

1 Jisas ko Jon nukas an jomurnuk, Jordan An pakas Osou Näu orip
kasakup penuk, Osou Näus ko ro wäpik mena om puru opok imäi,
manowon. 2 Kiro ro wäpik mena om puru opok, omre 40 orip ko o
wäpik rawon raunuk raunuk, Satan nukas Jisas ate aparwon. Kiro ses
opok ko kar o jau wa. Ko sou näwäu wewon.

3 Satan ko Jisas rawa pemara, auruwon, “Na, Anut nukan Mokoi
raroi, na okoro aiauk aurta, bret etäunuk, je.”

4 Jisas nukas ätäi Satan auruwon, “Anut nukan ämänis äieu, ‘Ro bret
karar jeanik, awau wa rawai.’ ” *Lo 8:3*

5-7 Keseria, Satan nukas ätäi Jisas imäumara, omtapau oik imäi
toptomara, omnokou erekapu ätär muria, auruwon, “Na is jou murota,
na okoro omnokou pakan sakau pak okoro omnokou pak kiro osap
eposek erekapu na isam. Na is jou murota, okoro omnokou Anut nukas
is irowon na aparum, rusapai isas kiro erekapu na isam.”

8 Jisas nukas ätäi Satan auruwon, “Anut nukan ämän äieu, ‘Na nan
Näwäu karar jou mur. Na Anut nukan sarau karar muram.’ ” *Lo 6:13*

9 Keseria, Satan nukas ätäi Jisas imäiemara, Jerusalem tup ou näwäu
kämioik tone momara, auruwon, “Utianik, na Anut nukan Mokoi raroi,
nakarar kiro pakas pokitir nopot. 10 Anut nukan ämänis äieu, ‘Anut
nukas kon sarau eitek nanun awaronuk, na päurar imäisi ne musaiei.
11 Akas nan ipon karaima karaima atianik, oi ne musaiei. Keserna, kar
aiaukus na ison wa wäi.’ ” *Buk Song 91:11-12*

12 Jisas nukas ätäi auruwon, “Ei, Anut nukan ämänis äieu, ‘Na nan
Näwäu, Anut wa ate apar.’ ” *Lo 6:16*

13 Keseria, Satan ko Jisas ute manowon. Erekapu ute manau wa, ko
tawa Jisas ätäi ate aparaun kame rawon.

Jisas ko Galili provins sarau onoktorowon.
(Matiu 4:12-17; Mak 1:14-15)

14 Keseria, Jisas ko Anut nukan Osou sakau näu orip Galili provins
ätäi potowon. Roasiret kon sarau mowon ämän arena, erekapu omsau
erekapu roin. 15 Ko orip orip roasiret akan tup owa Anut nukan ämän
awareäunuk, roasiret erekapu kon ämän roianik, Jisas nukan enip jou
muriäi.

Nasaret menan roasiret akas Jisas sumkäinein.
(Matiu 13:53-58; Mak 6:1-6)

16 Keseria, Jisas ko meter Nasaret mena raianik, urek sarewon,
sumaun ses tup opok, kon onok keseriäwon senek, ko tup owa
tonowon. Ko siräianik, Anut nukan ämän roasiret amiakap ninaräu
potowon. 17 Anut nukan ämän roianik, areawon ro Aisaia nukan buk
oi nurin. Kos kiro buk tupäi moin, uraremara, jer keser rawon ninare
marowon. 18 "Anut nukan osou is pak rau, owon, nukasar is roasiret
aru moin pak saruku roasiret pak Anut nukan Ämän Eposek awaraun
äsimoirnuk, koimin. Ak karapus raiäin roat ak karapus owa utoinai,
manowe. Ak amiak utup roat ak rusapai jekur apu aparwe. Anut
nukasar is äsimoirnuk, roat sarau aru me rain ätäi imwaraun, koimin.
19 Kiro ses Anut Näwäu nukas kon roasiret onok aru pakan imwaraun
peu." *Aisaia 61:1-2*

20 Keser ninareanik, ätäi kiro buk tupäimara, kameäwon ro nuru-
moi, ko pote tanewon. Kiro turur rain roasiret erekapu akan amiakas
Jisas karar aparin. 21 Kos awarowon, "Ak rusapai roi rauna, is okoro
ämän ninare marom roi. Kiro ämän rusapai epar peu."

22 Roasiret ak Jisas oksau pakan ämän eposek roumoi, kon enip jou
murianik, kiro ämän eposek awarowon, ronkat sosop oin. Keserianik,
aka aka arein, "Kiro mokoi Josep nukan ra?"

23 Jisas nukas ätäi awarowon, "Epar senes, ak is kiro ämän keser
airaiei, 'Na dokta, na nakasar ätäi nakan enmatsau jekur mo.' Ak is
keser airaiei. 'Kiro onok Kapaneam mena onok atap atap kesermon
senek, kiro ik roumun senek nakan mena keseriar keser.' 24 Is ak
epar senes awarom, roasiret ak Anut nukan ämän roianik, areawon
ro nukan menanus kon ämän wa roiäi.

25 Ak jekur rowe, meter Israel omsau, Elaija rawon ses opok, karauk
wäimäs asiret sosop rain. Kiro ses opok woisan 3 orip pak keir 6 orip
pak kar om omar oikas nau wa, kiro ses opok sou ses näwäu omsau
erekapu pewon. 26 Keseria, Anut nukas Elaija kar Israel asir opok
äsimorau wa, ko Elaija kar mena enip Sarepat, Saidon omsau kiro opok
kar wäimäs asir opok äsimorwon. 27 Keserianik, kiro ses opok Anut
nukan ämän roianik, areawon ro Elaisa rawon opok, Israel roasiret
sosop ak sip repros orip aru marowon rain, ko kar ro jekur mau wa.
Neaman ko karar, Siria provins pakan ro karar jekur mowon." Jisas
nukas keser awarowon.

28 Roasiret ak erekapu turur rain, ak kiro ämän roumana, kasiaka
näwäu pewon. 29 Ak siräianik, Jisas suorna, mena kasik kaima om
korosi opok sir naun suor potoin. Kiro mena kar omtapau siakup imäi
potoin. Kiro pakas suorna, sir naun rai imäi potoin. 30 Ak ko keserna,
kos ak unik uruas itimwareanik, manowon. Ak ko aparin, ko sakau
orip, okon, erar apai rauna, manowon.

Jisas nukas kar ro ko osou aru orip jekurwon.
(Mak 1:21-28)

31 Jisas ko Galili provins Kapaneam mena pote rawon. Kar tup opok,
kiro pakan roasiret Anut nukan ämän kiro opok mare rawon. 32 Kiro
pakan roasiret ak kon ämän roianik, karkairin. Owon, ko kar ro enip
orip senekus ämän awarnuk, roin. 33-34 Kiro tururiäi owa, kar ro ko
osou aru kon wou uru rawon. Ko kakapar piermara, äiewon, "Nasaret

menan Jisas, na ik owoseikaun koum? Utianik, na ik aru mukaun koum ra? Is na äpu, na ro eposek tuku senes Anut nuka pakaima koumon." 35 Jisas nukas osou aru sakau ämän auruwon, "Na asornam, kiro ro utoinam, man." Kiro osou aru kiro ro wou uru rawon, ute manaurmara, roasiret amiakap kiro ro omnokou opok ämäi tirmoi, ko aru mau wa, erar ute manowon.

36 Roasiret ak kiro onok keserwon aparmana, karkairianik, aka aka keser arein, "Kiro owo ämän? Kiro ro kon sakaus omsau pakan osou aru sosop sakau ämän awaronuk, ak kon ämän roumana, roat akan woiaka uru rain utware manoin." 37 Keseria, Jisas nukan sarau mowon ämän omsau erekapu manowon.

Jisas nukas roasiret sosop sip orip jekwarowon.
(Matiu 8:14-17; Mak 1:29-34)

38 Jisas ko roasiret pak akan tururiäi owa rain utwareanik, kar ro Saimon nukan owa potowon. Saimon nukan tanau asir ko sip enip sopou orip, nini rawon. Roasiret ak Jisas kiro asir jekuraun aurin. 39 Jisas nukas Saimon nukan tanau asir sip orip nini rawon siakup tone tai raumara, kiro sip sakau ämän auruwon. Aurnuk, kiro sip kurte ute manowon. Kiro sip asir utomara manowon, kiro asir ko siräumara, karauk roat akan o mis momara, kamware rawon.

40 San nonuk, kiro roat akan jaunakat sip aru orip Jisas siakup imware kouna, Jisas nukan ipous sip roat karar karar akan tapiaka opok maronuk, akan sip aru jekwaronuk, näu sarein. 41 Kiro osou aru ak sip roat sosop opok rain, ak erekapu ute manoin. Kiro osou aru akas piormana, äiein, "Epar, na Anut nukan Mokoi."

Jisas nukan sakaus osou aru akan oiaksau utup sarewon, akas ätäi aurau senek wa. Owon, ak äpu Jisas ko Anut nukan Mokoi.

Jisas nukas mena atap atap arianik, Anut nukan ämän roasiret erekapu tamareäu.
(Mak 1:35-39)

42 Tapera senes, Jisas rawon mena utomoi, kar mena ro jejemak wäpik opok potowon. Roasiret ak ko itanein. Itane pote aparianik, ak ko siakup potoin. Ak ko tararmana, akas ko utona, manaun senek wa. 43 Kos ätäi awarowon, "Is karauk mena Anut nukan ämän pote tamaram. Kiro onokun Anut nukas is äsimoirnuk, koimin."

44 Keseria, Judia provins erekapu tururiäi owa, Anut nukan ämän pote tamarowon.

5

Jisas kon tamareäu roat sare marowon.

1 Kar omre opok, Jisas ko Galili An Unik, (kiro an unik kon kar enip Genesaret) ko kiro an kasakup tai raunuk, roasiret ak kos Anut nukan ämän maronuk, rowaun, Jisas sorotorna, ko keres keres an kasakup potowon. 2 Jisas ko ous oirori kiro an kasakup us nokou opok rairin aparwon. Kiro ous atak roat aka ous oikas neanik, akan was oiäin jo an kosor rain. 3 Jisas nukas Saimon nukan ous oik tonomara, Saimon auruwon, ous an unik opok suornuk, potaun auruwon. Keserianik, ko kiro ous oikas tone tanemara, roasiret Anut nukan ämän mare rawon.

4 Jisas nukas roasiret Anut nukan ämän mare rawonus, Saimon
auruwon, “Ous an näu kamuk oi potoinam, nan jaunat pak ätäi was
oiäin jo kureinai, was owaiei.”
5 Saimon nukas Jisas ätäi auruwon, “Näwäu, rusa pututu ik was oiäin
jo kuremun kuremun, ik kar was eteinak owau wa. Rusa nas äiem,
okon, is ätäi kuräm.” 6 Jisas nukan ämän tainoria, akan was oiäin jo
kurena, nonuk, was sosop kiro jo opok nowon, owau senek wa, akan
jo kiräi kuräurwon. 7 Keseria, akas akan jaunakat kar ous opok rain
urwarona, koin. Kiro jo was sosop orip ate reurna, kiro ous oirori
opok was sosop senes sarewon. Was akan usuäus kiro ous an unik
uru naurwon. 8-9 Saimon-Pita ko kiro was aparianik, näwäu iminewon.
Kos kiro onok aparmoi, ko Jisas siakup pemara, uou sur weanik, Jisas
auruwon, “Näwäu, na is utoirnam, man. Owon, is onok aru miäim ro.”
Kon jaukut erek rain, ak nais erek kiro onok aparianik, näwäu iminein.
10 Sebedi nukan mokoit ori, Jems Jon ori, au Saimon pak erek ariain,
ak kiro onok aparia, karkairirin. Jisas nukas Saimon-Pita auruwon,
“Na wa iminäu, na okoro was rusapai oum senek, tawa na roasiret
keseriar imwaram.”
11 Keseria, ak akan ous kiro an kasakup oi pote mia, kiro osap
erekapu utia, ak Jisas tainori manoin.

Jisas nukas kar ro sip repros orip jekur mowon.
(Matiu 8:1-4; Mak 1:40-45)

12 Kar omre opok, Jisas ko kar näu mena potowon. Kiro mena kar
ro sip aru repros orip rawon. Kiro ro ko koi Jisas aparmara, uou
sur weanik, Jisas auruwon, “Näwäu, na isan ui aru jäkäi muraun
itok, utianik, nan ronkat pakas keser. Na is rapoire murota, is
eposek saräm.” 13 Jisas nukas wouti momara, kiro ron tapau atomara,
auruwon, “Isas aisom, na eposek saräm.” Kiro ses opokar, kiro ron
repros ui manowon. 14 Jisas nukas kiro ro sakau ämän auruwon,
“Is okoro onok keserim na pote karauk roasiret wa awarau. Utianik,
na Anut kamuk raiäu ro siakup potea, nan enmat näu sarewon ätär
muruta, apaisai. Apaisonuk, na Moses nukan sintore ämän tainornam,
opur oianik, Anut jou muruta, kiro epar roasiret erekapu äpu maiei,
na ätäi eposek saremon.”
15 Kiro ro Jisas nukas ämän auruwon tainorau wa, ko potomara,
roasiret erekapu awarowon. Roasiret sosop ak kiro ämän roumana, ak
Jisas kon ämän rowaun pak akan sip jekur maraun pak koin. 16 Jisas
nukas Anut auraun ko omnokou roasiret wa raiäi opok poteanik, Anut
auriäu.

Jisas nukas kar ro isou ipou meiewon, manau senek wa, jekurwon.
(Matiu 9:1-8; Mak 2:1-12)

17 Kar omre opok, Jisas ko Anut nukan ämän roasiret maronuk
maronuk, karauk Parisi* roat näunäu pak sintore ämän tamareäi roat
pak, ak erekapu Galili provins pakan, pak Judia provins pakan pak
Jerusalem näu menan pak koianik, ak kiro opok tane rain. Näwäu
nukan sakau Jisas opok raunuk, ko roasiret sip orip jekur maraun
itok. 18 Kesernuk, karauk roat akas kar ro patan opok mianik, Jisas
siakup ämäi koin. Kiro ro kon enipsau erekapu meiewon, ko siräi
manau senek wa. Ak kiro ro ämäianik, Jisas owa rawon opok nepukup
maurin. 19 Owa roasiret sosop rauna, ak ou rorok pakaima tonau senek

wa. Keseria, kiro roat akas ou sakatou apsasawou oik toneanik, kiro ou sakatou tuwemana, kiro oikas kiro sip ro Jisas tai rawon opok nepukup mona, nowon. 20 Jisas nukas akan woiaka epar moin apwaromara, ko kiro sip ro auruwon, “Jai, nan onok aru jäkäi musom.”

21 Kiro Parisi roat pak sintore ämän tamareäin roat pak aka aka ronkatein, “Okoro owo onok? Okoro owo ros Anut ate aparau? Kar omnokou pakan ros ko onok aru jäkäi mau senek wa. Anut nukas karar epar ko onok aru jäkäi maraun itok.”

22 Jisas ko akan ronkat woiaka uru äpu momara, awarowon, “Ak akan woiaka uru owon kiro ronkat ourai? 23 Is owo ämän äiäun itok, owo ämän äiäun itok wa? ‘Nan onok aru jäkäi musom,’ is keser äiäm ra, ‘Na siräinam, manam,’ is keser äiäm ra? Is owo ämän äiäm, ak akan woiaka is mesin epar maiei? 24 Utianik, ak Ro Nukan Mokoi ko enip orip, ko okoro omnokou pakan onok aru jäkäi maun itok äpu maun is keseram.” Keseria, kos kiro ro kon ipou isou meiewon auruwon, “Isas aisom, na siräinam, nan mat oinam, nan mena man!”

25 Jisas nukas kiro ro keser aurnuk, ko kurte siräimara, roasiret erekapu turur rain amiakap ko kon mat oumara, Anut jou murianik, kon mena manowon. 26 Ko manonuk, kiro roasiret ak erekapu karkairianik, iminemoi, ak Anut nukan enip jou murumana, äiein, “Ik rusapai kar onok atap aparum.”

Liwai ko Jisas tainori manowon.
(Matiu 9:9-13; Mak 2:13-17)

27 Kiro onok kesermara, Jisas ko potomara, kar ro enip Liwai ko roasiret akan takis aiauk oiäu, kon sarau miäwon owa tane raunuk, aparwon. Jisas nukas Liwai auruwon, “Na koi, is tainoir.” 28 Keser aurnuk, Liwai nukas siräianik, osap erekapu utomoi, Jisas tainori manowon.

29 Kar omre opok, Liwai ko Jisas pak kon owa poteanik, o je rain. Kon owa kon sarau jaukut pak karauk roat pak tururianik, Jisas pak o jein. 30 Karauk Parisi roat pak sintore ämän tamareäi roat pak akas ämän sosop mianik, Jisas nukan tamareäu roat* totwaroin, “Ak owon takis oiäi roat pak roat onok aru miäi pak erek o jerai?”

31 Jisas kiro ämän roumara, kos ätäi awarowon, “Roat ak sip wäpik, ak dokta siakup wa poteäi. Inok ro ko sip orip karar ko dokta siakup poteäu. 32 Kiro senek, is roasiret onok eposek miäi urwaraun kowau wa. Is roasiret onok aru miäi ak akan woiaka piriraun koimin.”

O utaun onok ämän.
(Matiu 9:14-17; Mak 2:18-22)

33 Karauk roat akas Jisas totorin, “Jon nukan tamareäu roat ak kar muti o wa jeäi. Ak Anut karar auri raiäi. Parisi akan tamareäi roat, nais ak keseriar keseriäi. Utianik, nan tamareäum roat ak o pak an pak sosop jeäi. Ak owon keseriäi?”

34 Jisas nukas ätäi awarowon, “Kar asir ro owaun ses opok, kiro ro raunuk, kon jaukut koi rauna, o utaun itok ra? Is epar awarom, Kiro onok wa keseraiei. 35 Utianik, tawa kiro ro asir owaun ko karauk roat akas ak pakan imäi manona, kiro epar kiro ses opok, ak o utaiei.”

36 Keseria, kos kar totok ämän awarowon, “Kar ros kon meteran omjo kiräianik, ko kon omjo awau pakan omjo si eteinak patirnuk, kiräianik, mustäi opok wa näke miäu. Kar ros kiro onok kesernuk,

kon omjo awau aru mianik, kiro omjo si awau eteinak, omjo mustäi ori eposek wa sarai. 37 Kar ros wain an awau meme kerau mustäi opok wa äräine miäu. Ko kesernuk rai, kiro wain an awau sipar kurarianik, meteran meme kerau kiräianik, wain an omnokou opok kour nai. Kiro meme kerau nais erek jäkäiai. 38 Wain an awau ko meme kerau awau opok äräine mota, au eposek rawaiei. 39 Kar ro ko wain an meten jeanik, ko awau utiäu. Ko keser äiäi, 'Mustäi kiro eposek.' "

6

Juda akan sumaun omre tup eteinak opok.

1 Kar tup etei sumiäi omre opok, Jisas ko kon tamareäu roat pak, wit woi kamukas potoin. Kon tamareäu roat akas wit nemauk oianik, nuakemoi, je je potoin. 2 Karauk Parisi roat akas apwareanik, äiein, "Ak owon sumaun ses opok sarau morai? Kiro ak Moses nukan sintore ämän aru morai."

3 Jisas nukas ätäi awarowon, "Ak Devit kon weräiäi roat pak sou akwaronuk, Anut jou murin pakan bret jein, ak äpu ra, äpu wa? 4 Ko Anut nukan owa tonomara, kiro bret Anut jou muriäin patan opok rawon oumara, kon roat pak jein. Kiro ep roat akas jaun itok wa. Anut kamuk raiäi roat akas karar jeäin. Utianik, Devit nukas kon roat pak jein. Ak kiro jer ninaräu wa ra?" 5 Keseria, Jisas nukas awarowon, "Ro Nukan Mokoi, nukasar kiro sumaun omre kameäu, ko owo onok keseraun itok."

Jisas nukas kar ro ipou meiewon jekur mowon.
(Matiu 12:9-14; Mak 3:1-6)

6 Kar tup etei sumaun omre opok Jisas ko tup owa tonomara, Anut nukan ämän roasiret mare rawon. Kar ro kon ipou karaima meiewon orip ko kiro tup owa rawon. 7 Raunuk, karauk Parisi roat pak sintore ämän tamareäi roat pak Jisas enkup ämän maun kiro ro jekurnuk, aparaun rai kame rain. 8 Jisas ko kiro roat akan ronkat äpu momara, kiro ipou meiewon ro auruwon, "Na siräinam, roasiret amiakap koi." Kiro ro siräumara, roasiret amiakap koi tai rawon.

9 Keseria, Jisas nukas Parisi roat awarowon, "Is ak totwaraurim, iken sintore ämän nukas sumaun omre opok onok eposek maun äiein ra, onok aru maraun äiein? Kar ro jekurau ra, aru murau?"

10 Keseria, Jisas nukas roasiret erekapu apware kuremara, kiro ro auruwon, "Nan ipon kure." Kiro ro auruwon siar kesernuk, kon ipou näu ätäi meter eposek rawon senek sarewon. 11 Utianik, Jisas nukas kiro kesernuk, aparia, roat näunäu ak kasiaka penuk, aka aka Jisas wena, meiäun ämän atoin.

Jisas nukas kon ämän oi ariaun roat 12 orip sare marowon.
(Matiu 10:1-4; Mak 3:13-19)

12 Kar ses opok, pututu Jisas ko Anut auraun omtorou opok tone Anut auri rawon. 13 Tapera, kon tamareäu roat urwarnuk, kouna, roat 12 orip sare marowon. Keser sare maromara, Anut nukan ämän omsau oi ariaun roat* enmak marowon. 14-16 Kiro roat sare marowon, akan enmak kiro: Saimon (Jisas nukas ko kar enip Pita mowon), kon amak Andru, Jems, kon amak Jon pak, Filip, Bartolomiu, Matiu, Tomas, kar Jems (Alfius nukan mokoi), kar Saimon (ko kar tupsiu enip Serot

pakan), Judas (Jems nukan mokoi), kar Judas Iskariot kos Jisas kon iwäi jaukut akan ipiakap marowon.

Jisas nukas roasiret sosop jekwarowon.
(Matiu 4:23-25)

17-18 Jisas kon ämän oi ariaun roat sare mareanik, ko ne, om urun opok kon sarau roasiret sosop pak karauk roasiret sosop, Judia provins pakan pak, Jerusalem menan pak, Taia menan pak, Saidon menan pak kiro omnokou erekapu kiro pakan koi turur rain opok nowon. Kiro roasiret ak kon ämän rowau koin, karauk roasiret sip aru orip pak, osou aru orip pak, Jisas nukas jekwarowon. 19 Roasiret ak kon omjo atona, eposek sariai. Kon sakau kiro pakas potomara, roasiret sip orip eposek sariai.

Jisas nukas woiaka näu saräun ämän awarowon.
(Matiu 5:1-12)

20 Jisas nukas kon tamareäu roat apwaromara, awarowon, “Inok roasiret ak äpu akasar akan totomaka sarwarau senek wa, akararnak onok eposek mau senek wa, ak woiaka eposek saräiei. Anut nukas ak kamwareäu.

21 Ei, ak rowe, inok roasiret ak Anut nukan onok eposek owaun sarau sakau maiei ak woiaka eposek saräiei. Owon, Anut akan sarau moin apwareanik, sarwarai.

Ei, ak rowe, rusapai ak wairai, ak akan woiaka näu sare rawe. Tawa ak nepipiraiei.

22 Tawa ak Ro Nukan Mokoi tainori arina, roasiret akas ak mesin kasiaka pemana, akan enmaka aru maiei, kiro keserna, ak akan woiaka näu sarewe. 23 Kiro onok ak opok keserna, ak woiaka aru wa mau, woiaka näu moinai, nepipirwe. Owon, ak kiro onok keseraiei, Anut nukas karauk osap eposek sare marowon omar oik rau tawa owaiei. Meter akan askanai Anut nukan ämän roianik, areain roat kiro onok aru ak opok keseriar keseraiei.”

Jisas nukas woiaka aru maun ämän arowon.

24 Jisas nukas ätäi äiewon, “Ak roasiret ak rusapai osap sosop orip, ak rusa jekur nepipir rai, tawa ak saruku saräiei.

25 Ak roasiret ak rusapai o sosop jeanik, nokomaka pera, tawa ak sou akwarai.

Ak roasiret ak rusapai nepipirianik rai, tawa ak woiakati mianik, wai rawaiei.

26 Ak rusapai jekur rauna, meter akan askanai akas sät eitek akan ämän roianik, areain roat, akan enmaka jou mareäin senek roasiret akas akan enmaka jou maraiei. Ak wopurut, tawa ak usu näwäu owaiei.”

Jisas nukas roasiret akan iwäi jaunakat pak jekur rawaun awarowon.
(Matiu 5:38-48, 7:12a)

27 Jisas nukas ätäiar äiewon, “Ak rowe, akan iwäi jaunakat pak wa weräiäu. Roasiret akas akan enmakap sät ämän mona, akas onok eposek kiro roasiret opok maiei. 28 Ak kiro roat akas ak aru maraun areai, akas pak jekur rawaun ämän awarowe. Ak kiro roat akas ak aru maraun arina, akas Anut aurna, Anut nukas kiro roat sarwarai. 29 Utianik, kar ros nan sipon näu kaimas purnuk, ätäi pirirnam, sipon sau kaimas nuruta, purai. Utianik, kar ros nan omjo rumukäu ounuk

rai, nas wa tämurau. Utota, nan kar omjo nais owaura. 30 Kar ros nan
osap owaun aisonuk, na wa tämurau. Na ko nuram. Kar ros nan osap
oi manonuk, ätäi amuk iram rai wa aurau. 31 Owo onok eposek karauk
roat akas ak opok keseraun ronkataiei, akas kiro onok eposek karauk
roat opok keseriar keseware.
32 Karauk roat akas akanun woiakas meieäi, akas nais ätäi kiro roat
akanun karar woiaka meieäi. Keserna, Anut nukas ak kar osap eposek
arai ra? Onok aru miäin roat nais ak keseriar keseriäi. 33 Akas karauk
roat kar onok eposek ak opok moin, akas nais ak eposek kamwaraiei,
owo osap eposek owaiei? Roat onok aru miäi ak nais kiro onok
keseriar keseriäi. 34 Ak kar ro akan osap nurianik, akan ronkat ko
kiro osap ätäi arai, owo osap eposek Anut nukas ak arai? Onok aru
miäu ro nais ko kar ro osap nurunuk, kon ronkat, kiro ros osap ätäi
nuraun rai ronkatäi. 35 Ak kiro onok utomana, akan iwäi jaunakat
akanun woiakati maronai, jekur sarware. Ak onok eposek akan iwäi
jaunakat opok mowe. Ak roat osap aroinai, ätäi akas pak akan osap
ikaurai rai wa ronkatäu. Ak keseraiei, tawa ak osap näwäu owaiei, ak
Anut Näwäu nukan mokoit epar rawaiei. Anut ko roat osap erar ariäu,
akas ko wa auriäi. Roat eposek pak, roat aru pak, Anut nukasar rapor
kamwareäu. 36 Akan momonaka, Anut nukas karauk roasiret akanun
woiakati miäu senek, ak nais karauk roat akanun woiakati mianik,
sarwaraiei."

Akas karauk roat akan onok akan ronkat pakaima wa wasarewarau.
(Matiu 7:1-5)

37 Jisas nukas ätäi äiewon, "Ak karauk roat akan onok wa wasare-
waräiei. Ak keserna, Anut nukas nais akan onok wa wasaräi. Ak kar
ron onok aru wa aparau. Ak keserna, Anut nukas nais akan onok aru
wa aparai. Ak kar ron onok aru utona, Anut nukas akan onok aru
utomarai. 38 Ak karauk roat osap ariai senek, Anut nukas ak osap arai.
Ak roat osap sosop arona, Anut nukas nais ak ätäi osap sosop arai. Kos
akan jowa ätäi osap sosop jokeanik, jo suormara, ätäiar osap sosop
jowa jokonuk, akan jo ok päi. Ak kiro osap sosop owaiei. Ak karauk
roat opok owo onok miäi senek, Anut nukas ak opok nais keseriar
keserai."
39 Jisas nukas kar totok ämän awarowon. "Kar ro amuk utup, kos
kar ro amuk utup jauk apu ätär muraun itok ra, wa ra? Ko jauk
kesernuk, kiro roat oirori amiaka utup jauk ournuk rai, jauk ori erekur
owateanik, up uru naieir. 40 Kar mokoi ko kon tamareäu ro itimorau
senek wa. Ko tawa ämän erekapu roianik, jekur tainoria, epar ko kon
tamareäu ro senek sarai.
41 Na owon jaunan amuk opok us eteinak oikuräun aparum? Nakan
amun opok am sawau rau na aparau senek wa ra? 42 Nakan amunauk
opok am sawau näwäu raunuk, na owose nan jaunan amuk opok us oi
kuräun aurum, 'Jai, is nan amun opok us oi kure musam rai aurum?'
Na sätwareäum ro, amke am sawau näwäu nakan amun opok rau oi
kureinam, ätäi eposek apu aparianik, epar jaunan amuk opok us rau
oi kure mur."

Am nemauk eposek pak nemauk aru pak.
(Matiu 7:16-20, 12:33-35)

43 Jisas nukas awarowon, "Am eposek raiäu, ko nemauk aru wa
muriäu. Am aru ko nemauk eposek wa muriäu. 44 Am erekapu rau,

akan nemauk karar muriäu. Wer nemauk ko äriauk mu opok wa muriäu. Roat ak uran nemauk isiau amurik pakan oiäi ra? Wa senes wa. 45 Ro eposek ko kon ronkat eposek orip ko ämän eposek kon wou uruas siräi penuk, areäu. Ro aru ko kon ronkat aru orip ko ämän aru miäu. Owo ronkat kon wou uru raiäu, kiro siräi penuk, kon oksau pakas ämän miäu."

Ou maun onok oirori.
(Matiu 7:24-27)

46 Jisas nukas ätäi äiewon, "Ak owon, is 'Näwäu, Näwäu.' airiäi? Ak owon isan ämän wa tainoriäi? 47 Ak rowe! Kar ro ko is rawa koianik, isan ämän roumara, tainoriäu. Is kon onok ak opok ätär marota, aparaiei. 48 Kiro ro isan ämän roumara, tainoriäu, kiro onok kesek. Kar ro ko ou maurmara, amke up tuwe noptomara, aiauk tararmara, ou tutu sakau kurewon. Om näwäu nomara, joi näwäu nowon, kiro ou ko sakau rawon. Owon, ko aiauk opok ou mowon. 49 Kar ro ko isan ämän roumara, tainorau wa, ko kesek, ko ou us nokou opok ou up tuemara, ou mowon, ko ou sakau mau wa. Om näwäu nomara, joi näwäu nowon, kiro ou erekapu joies oi manowon. Kiro ro ko Anut nukan ämän roumara, wa tainoriäu."

7

Jisas nukas kar ro jekur mowon.

1 Jisas ko Anut nukan ämän roasiret erekapu mare kuremara, ko Galili an kasakup Kapaneam mena manowon. 2 Kiro mena kar ro, ko marai roat akan kamwareäu ro näwäu, nukan sarau ro ko sip orip. Kon sarau ro kon sarau ämän aurnuk, jekur tainoriäu. Keseria, kon ro näwäu konun wous meiewon. Kiro ro sip näwäu oumara, meiäurnuk, kiro ro näwäu ko kon sarau ro nukanun wouti mowon. 3 Keseria, kiro ro näwäu ko Jisas Kapaneam mena pe rawon ämän roumara, kos karauk Juda* akan roat näunäu äsimwaronuk, koi kon sarau ro jekuraun aurau potoin. 4 Kiro roat akas Jisas siakup tonomana, ämän sakau aurin, "Kiro ros ik jekur kamoikeäu kon sarau ro meiäuru, okon, nas potoinam, jekur mo. 5 Ko ik Juda roasiret jekur sareikeäu. Kosar iken tururianik, Anut nuka jou muraun ou mowon."

6 Keseria, Jisas ko kiro ro näwäu nukan sarau roat tainware potowon. Ko mena siakup potonuk, kiro ro näwäu nukas Jisas ämän keser surmurowon, "Näwäu, is onok aru miäim ro, okon, na isan owa wa potau. 7 Is ro aru, okon, is na siatap potau senek itok wa. Utianik, na onsaus karar äieta, isan sarau ro ko eposek saräi. 8 Is nais roat näunäu akan inkaruru raiäim. Karauk marai roat ak isan inkaruru raiäi. Isan kar marai ro auriaim, 'Na okoro opok koi,' aurita, koiäu, kar auriaim, 'Na enro opok pot,' aurita, poteäu. Isan sarau ro ko 'Na okoro sarau mo,' rai aurita, sarau miäu."

9 Jisas ko kiro ämän roumara, ko karkairwon. Ko ätäi pirirmara, kiro roasiret ko tainori potoin awarowon, "Is epar senes awarom, is kar Israel ro okoro ro senek kon wou epar mowon wa aparmin." 10 Kiro roat akan näwäu nukas äsimwarowon ak ätäi poteanik, kiro sarau ro eposek sarewon aparin.

Jisas nukas Nein menan mokoi meiewon siräi mowon.

11 Om ses katu manonuk, Jisas kar mena enip Nein, kiro mena potowon. Kon tamareäu roat pak karauk roasiret sosop pak erek potoin. 12 Jisas ko kiro mena porim rorokpai siakup raunuk, kar ro meiewon imäi koin, Ro meiewon kon anak kar mokoi wäpik, kon mokoi kiro karar, kon komu nais meter meiewon. Kiro mena roasiret sosop kiro asik pak erek tainori koin. 13 Näwäu ko kiro asik aparianik, wouti mowon. Ko kiro asir auruwon, “Na wa waiäu.”

14 Ko kiro ro meiewon siakup poteanik, ro meiewon patan opok ipou mowon. Kesernuk, roat ak meiewon ro patan orip ämäi koin ak kiro opok tai rain. Jisas nukas äiewon, “Mokoi, is aisom, na siräu.” 15 Kiro ro meiewon ätäi siräumara, kon patan opok tane raumara, ko arewon. Keseria, Jisas nukas kiro mokoi imäiemara, kon anak nuruwon.

16 Kesernuk, roasiret erekapu iminemoi, Anut nukan enip jou murianik, ak äiein, “Anut nukan ämän roianik, areawon ro kar ik kamuk kowon. Anut kon roasiret sarwarau kowon.” 17 Roasiret ak Judia provins pak karauk omnokou Judia siakup pak manoutomana, ak kiro onok Jisas nukas sarau mowon ämän ari ari arein.

An jomareäwon ro, Jon nukas kon tamareäu roat oirori Jisas siakup äsimwatowon.
(Matiu 11:2-19)

18-19 Jon nukan tamareäu roat akas Jisas nukas onok erekapu Jisas nukas keserwon aparianik, Jon koi aurin. Keseria, Jon nukas kon tamareäu roat ori, Jisas siakup äsimwatia, keser totoraun awatowon, “Roat akas kar ro näwäu kowai äiein. Na kiro ro ra, ara, ik kar ro ruris kowai kumäm ra?”

20 Kiro roat ories Jisas siakup koianik, totoririn, “An jomareäu ro, Jon nukas ik na totoisaun äsimoitowon, ‘Na koi Israel roasiret imwaraun koumon ra, ik kar ro kowai kamäm?’ ”

21 Kiro ses opok Jisas nukas roasiret sosop sip aru orip jekwarowon. Osou aru orip roat erek jekwarowon. Karauk roat amiak utup orip amiaka urarenuk, ak ätäi om aparin. 22 Keseria, Jisas nukas ätäi kiro roat ori awatowon, “Ak owo ämän roumoi, akan amiakas owo onok apari kiro erekapu, ätäi pote Jon aurwe. Amiak utup roat ak ätäi amiak uräianik, om apari. Isiaka tipinewon roat ak apu arirai. Roat sip repros orip ak ätäi eposek sarei. Raiaka otop roat ak ätäi ämän jekur roi. Meiein roat ak ätäi awau siräiein. Saruku roat ak Anut nukan Ämän Eposek roi. 23 Inok ro ko isanun wou epar mianik, ko sakau tai rawai, kiro ro kon wou näu saräi.”

24 Jon nukan tamareäu roat ori manosa, Jisas nukas Jon nukan ämän roasiret turur rain awarowon, “Ak ro wäpik mena om puru opok Jon siakup owo osap aparaun potoin? Ak kar pakpak uriris atonuk aparau potoin ra? 25 Ak owo pote aparin? Ak kar ro omjo eposek mer amke rawon pote aparin ra? Kiro roat ak omjo eposek orip ak osap sosop orip pak ak mena ou eposek opok raiäi. 26 Ak is airowe, ak owo aparau potoin? Anut nukan ämän roianik, ariäwon ro kar ra? Kiro epar senes. Is epar awarom ko Anut nukan ämän roianik, ariäu ro. Kos karauk Anut nukan ämän roianik, ariai roat itimware rau. 27 Jon kiro ro meter Anut nukan ämän nukas äiewon, ‘Anut nukas äiewon “Is isan ämän oi areäun ro äsimorta, amke koi, nan apu tuku sare musai.” ’ *Malakai 3:1*

28 Is ak epar senes awarom, Jon nukas okoro omnokou pakan roasiret
erekapu itimware rau. Utianik, inok ro ko Anut nukan amuk opok enip
jou wäpik, kos äiäu, ‘Anut isan kamoireäu ro näwäu, is ko inkaruru
raim’ kiro ros Jon itimori rau.”
29 Roasiret erekapu kiro ämän roumoi, karauk roasiret pak karauk
takis aiauk oiäi roat pak akas äiein, “Epar Anut nukan onok tuku
eposek.” Meter, ak Jon nukas an jomarowon, okon, ak keser äiein.
30 Parisi roat pak sintore ämän tamareäi roat pak ak Anut nukan onok
eposek tainorau utiäi. Keseria, Jon nukas an jomaraun awaronuk,
utoin.
31 Jisas nukas roasiret awarowon, “Is rusapaian roasiret owo senek
äiäm? Is akan onok owo senek äiäm? 32 Ak mokoit eteinanak akas
om sorik opok tane raumana, karauk mokoit pak sipiräiäun keser
urwareäi, ‘Ik asir oiäin parau urumun, utianik, ak karäu wa.’ ‘Ik
op meieäin sir wemun, utianik, ak waiäu wa.’ 33 An jomareäwon ro,
Jon pemara, karauk omre opok, ko o pak wain an pak wa jeäwon.
Kesernuk, akas aurin, ‘Jon ko osou aru orip,’ äiein. 34 Ro Nukan Mokoi
koumara, ko wain an o pak jenuk, akas äiein, ‘Okoro ro aparwe, ko po
senek o sosop jeäu. Ko aiauk oiäi roat pak onok aru miäi roat pak o
jeäu.’ 35 Anut nukan Osou Näu oin roasiret ak epar kiro Anut nukan
ronkat eposek äpu maiei.”

Kar sapum asires uer sou eposek oumara, Jisas nukan isou kosorwon.

36 Kar Parisi ro nukas Jisas kon owa o jaun imäi potowon. Jisas ko
kiro owa poteanik, o jaun tanewon. 37 Kiro mena kar asir ko onok aru
orip raiäwon. Kos Jisas Parisi ro nukan owa o jera ämän roumara,
ko kar botol eposek uer sou eposek päun oumara, kowon. 38 Kiro asir
pemara, Jisas siakup tai raumara, wai rawon. Kon amuk urokus Jisas
nukan isou opok nowon. Keseria, kon tapau urik rumukäus kiro amuk
urok Jisas nukan isou opok tätäi kuremara, kon isou oktokormara, kiro
uer oianik, Jisas nukan isou opok kourwon.
39 Kesernuk, kiro Parisi ro kiro aparmara, ronkatewon, ‘Okoro ro ko
Anut nukan ämän roianik, areawon ro maro, ko äpu mai, kiro asir
inokos ko atou. Ko äpu mai kiro asir ko apu pakan asir.’
40 Jisas nukas kiro Parisi ro nukan ronkat äpu momara, äiewon,
“Saimon, is kar ämän aisaurim.” Saimon nukas ätäi Jisas auruwon,
“Näwäu nan ämän airota, rowam.”
41 Jisas nukas keser auruwon, “Ro oirori au poteanik, kar ro opok
aiauk oianik, auririn ‘Nan aiauk amuk tawa ätäi isamur.’ Kar ro ko
aiauk 500 orip owon, kar ros nais keseriar ko aiauk 50 orip owon.
42 Au ätäi kon aiauk nurau senek wa, okon, kiro aiauk atowon ros
awatowon, ‘Au kiro aiauk mesin wa ronkatäu, is erar atom.’ Kiro roat
oirori, inokos kiro ro mesin wous näwäu meiäi?”
43 Saimon nukas ätäi keser äiewon, “Isan ronkat kiro ro ko aiauk
sosop 500 orip owon.”
Jisas nukas ätäi Saimon auruwon, “Na kiro ämän epar senes äiem.”
44 Keseria, Jisas nukas kiro asir rawon pakaima pirirmara, Saimon
auruwon, “Na okoro asir amunas aparum ra? Is nan owa pemin, na
isan isi an kosoraun an irau wa, utianik, okoro asir ko amuk urokus
isan isi an kosorianik, kon tapau urikus tätämuruwon. 45-46 Na is nan
owa imäiri pemon na is oktokoirau wa, okoro asires is peita, kos isan
isi oktokormara, utoirau wa. Na uer isan tapi opok kourau wa, utianik,

okoro asires isan isi uer sou eposekus erekapu jomurowon. 47 Keseria, rusapai is aisom, kon onok aru sosop miäu, isas kon onok aru erekapu jäkäi murim. Owon, kon wou isanun meiewon. Utianik, inok ro ko onok aru eteinak mowon, isas kon onok aru jäkäi murimin. Kos isanun wou uru eteinak meiäi."
48 Keseria, Jisas nukas kiro apu pakan asir auruwon, "Isas nan onok aru erekapu jäkäi musom."
49 Karauk roat ak erek ko pak o je rain kiro ämän roumana, aka aka arein, "Okoro ro inok, ko onok aru jäkäi maraun itok ra?"
50 Jisas nukas kiro asir auruwon, "Nan won is mesin epar momon, okon, na ätäi eposek saremon. Keseria, rusapai nan won päurar orip man."

8

Karauk asiret Jisas kon tamareäu roat pak sarware potoin.

1 Kar omre opok, Jisas ko kon tamareäu roat 12 orip ak näu mena pak mena eteinanak pak poteanik, Anut nukan ämän roasiret maroin. 2 Kiro ses opok, osou aru karauk asiret akan woiaka uru rau Jisas nukas oi kurwarowon. Kar asir kon enip Maria ko Magdala menan Jisas nukas osou aru 7 orip oi kure muruwon. 3 Kar ro kon enip Kusa, ko Herot nukan ou kameäwon ro. Herot ko kiro omsau kameäwon ro näwäu. Kiro ro nukan asir kon enip Jona pak kar asir enip Susana pak karauk asiret pak ak Jisas kon tamareäu roat pak tainwareanik, manoin. Kiro asiret akas akan aiauk pak osap pak oianik, Jisas kon tamareäu roat pak sarware manoin.

Ro o uku woia kurewon.
(Matiu 13:1-9; Mak 4:1-9)

4-5 Roasiret mena atap atap pakan Jisas siakup koin erekapu koi tururna, Jisas nukas kar totok ämän awarowon, "Kar ro o uku kuräun kon woia potowon. Karauk o uku apu opok noin. Kesernuk, roat akas taiein, ai rautes pe oi jein. 6 Karauk o uku aiauk opok noin. Kiro o uku tu pein. Kiro omnokou an wäpik. Keseria, kiro o uku tu pemara, meiein. 7 Karauk o uku amurik katuau sop uru neanik, tu pein. Katuaus oi jenuk, jekur taiäun senek wa. 8 Karauk o uku omnokou eposek opok noin. Kiro o uku omnokou eposek opok noin, kiro o uku eposek tu pein. Tu peanik, ak näu sosop murin, karauk näu 100 orip murin." Jisas keser äiemara, roasiret awarowon, "Roasiret ak raiaka orip raroi, ak kiro totok ämän roianik, onoktapau äpu maiei!"

Jisas nukasar nukan totok ämän onoktapau äiewon.
(Matiu 13:10-17; Mak 4:10-12)

9 Jisas nukan tamareäu roat akas kiro totok ämän onoktapau owo senek rai totorin. 10 Kos ätäi awarowon, "Anut nukas roasiret kamwaraun onok meter ämäi rawon. Rusapai ak isan tamareäim roat, okon, kiro onoktapau ätär marom. Karauk roasiret ak totok* ämän karar roiäi. Keseria, ak amiakas apariäi apariäi, sinuk, jekur wa apariäi. Ak ämän raiakas roiäi roiäi, sinuk, onoktapau äpu wa." *Aisaia 6:9*

Jisas nukas o uku nukan totok ämän onoktapau awarowon.
(Matiu 13:18-23; Mak 4:13-20)

11 Jisas nukas keser äiewon, “Kiro totok ämän kon onoktapau kesek:
Kiro o uku, kiro Anut nukan ämän. 12 Karauk o uku apu opok noin, kiro
kesek, roasiret ak Anut nukan ämän roin, rouna, Satan nukas peanik,
akan woiaka uruan ämän oi manowon. Kon ronkat, ko kesernuk, ak
woiaka epar wa mona, Anut nukas ak ätäi wa imwarai. 13 Karauk
o uku ai marmar opok noin, kiro kesek, roasiret ämän roin, roianik,
nepipirin. O uku kinip omnokou uru nau wa. Kon onoktapau kesek,
akan woiaka epar moin, kiro eteinak. Atonwaraun ses opok, ak
Anut nukan ämän utaiei. 14 Karauk o uku amurik katuau sop uru
noin, kiro kesek, roasiret ämän roin, roianik, ari ari poteanik, usu
atap atap oianik, woiaka aru mona ra, omnokou pakan osap pak
omnokou pakan onok pak aparianik, nepipirmana ra, Anut nukan
ämän tamkäswareäi. Keseria, kiro o uku eposek sarau wa. Wa. Ak
Anut nukan ämän erekapu utoin. 15 Kiro o uku omnokou eposek opok
noin, kiro kon onoktapau kesek, roasiret ämän roianik, sakau atoin,
akan woiaka epar sarein. Ak sakau raiäi. Kiro keseriar, ak o uku
muriäu senek sosop muriäi.”

Arou baket uru ämäi miäi.
(Mak 4:21-25)

16 Jisas nukas ätäi äiewon, “Kar ros arou aioimara, baket uru ra,
patan inkaruru wa miäu. Ko arou aioianik, kämioik äsäi monuk,
karauk roat owa pemana, kiro arou apariäi. 17 Owo osap akan woiaka
uru ämäi rau erekapu amop päi. Owo osap roat akas kururur miäi
erekapu arou merek opok penuk, roat aparaiei. 18 Ak jekur rainai,
ämän rowe. Utianik, kar ro ko karauk ronkat eposek orip, kiro ro
Anut nukas karauk ronkat eposek nurai. Utianik, inok ro ko ronkat
eposek wäpik, utianik, kon ronkatis isaka ronkat eposek orip äiäu,
Anut nukas kon ronkat eteinak ate rau kiro erekapu ätäi senri owai.”

Jisas nukan anak pak amakut pak ko aparau pein.
(Matiu 12:46-50; Mak 3:31-35)

19 Kiro ses opok, Jisas nukan anak amakut pak Jisas aparau koin.
Kiro opok roasiret sosop turur rain, okon, ak Jisas siakup tonau senek
wa. Keseria, ak ou rorokpai tai rain. 20 Karauk roat akas apwaromana,
pote, Jisas aurin, “Nan anin amunat pak na apaisau koin, kasik en tai
rai.” 21 Kiro keser aurna, Jisas nukas ätäi kiro roasiret awarowon, “Inok
roasiret ak Anut nukan ronkat tainoriäi, kiro roasiret ak epar isan ani
amaiat.”

Jisas nukas urir näwäu pewon aurnuk, utowon.
(Matiu 8:23-27; Mak 4:35-41)

22 Kar omre opok Jisas ko kon tamareäu roat pak ous eteinak
opok tonea, awarowon, “Ik karaima aisen potau.” Awaronuk, potoin.
23 Kamuk potona potona, Jisas ko ninowon. Ninonuk ninonuk, urir
näwäu pemara, kiro ous anas oi jauruwon. Kesernuk, roat erekapu
iminein. 24 Jisas nukan tamareäu roat akas potomana, Jisas turarianik,
aurin, “Näwäu, ik anas oike jauru.” Kos siräianik, kiro urir an pak
kewatonuk, päurar rairin. 25 Kos ätäi kon tamareäu roat awarowon,
“Akan woiaka epar moin esewon?” Ak iminemoi, ronkat sosop oianik,
äiein, “Okoro owo ro? Kos urir pak an pak awatonuk, au kon ämän
roumoi, tainorir.”

Jisas nukas kar ro osou aru orip jekur mowon.
(Matiu 8:28-34; Mak 5:1-20)

26 Kiro keser kureanik, Jisas nuka pak kon tamareäu roat pak kiro
ous pakas Gadara mena, Galili provins karaima potoin. 27 Ous pote
kasakupai pote sumonuk, Jisas pitikänir nowon. Kiro mena kar ro ko
osou aru orip rawon. Ko Jisas siakup pewon. Ko om ses rumukäu,
ko omjo wa takeäu ko pirim raiäu. Ko owa wa niniäu. Wäpik, ko
op up kureäin omoi niniäu. 28 Kiro ros Jisas aparmara, piormara,
koi Jisas nukan isou siakup uou sur wewon. Kos sakau urwemara,
Jisas auruwon, "Jisas, na Anut kämioik rau nukan mokoi. Na is
owoseiraurum? Is Anut nukan enip sakau ateanik, aisom, na is usu
wa irau." 29 Ko keser auruwon, owon, meter Jisas nukas kiro osou aru
kiro ro opok man auruwon. Keseria, kiro osou aru nukas piorwon.
Orip orip kiro osou aru nukas kiro ro wou uru raiäu. Karauk roat
akas kiro ro orip orip kame raiäi. Ak ko mur sen oripas isou ipou
rakir miäi. Kos mur sakau pak sen pak pitpatir kureäwon. Kiro osou
aru nukas kiro ro imäianik, ro wäpik mena miäu.
30 Jisas nukas totorwon, "Nan enmat inok?" Kos ätäi auruwon, "Isan
enim Sosop." Kiro owon, osou aru sosop kiro ro nukan wou uru rai.
31 Keseria, kiro osou aru akas Jisas aurin, "Ik ep näwäu opok wa
äsimoikau."
32 Karauk poat sosop omtorou karaima o je rain. Keseria, kiro
osou aru akas Jisas sakau ämän aurin, "Ik utoikota, kiro poat rai
akan woiaka uru nam." Keser aurna, Jisas nukas awarowon, "Itok, ak
manowe!" 33 Keser awaronuk, kiro osou aru akas kiro ro utomoi, kiro
poat akan woiaka uru tonoin. Kiro po raut ak kurte potea, om aru
opokas pitikänäir noin. Ak neanik, an unik uru neanik, an jemana,
meiein.
34 Kesernuk, po kamwareäi roat ak kiro onok aparmana, kurte
imine manoin. Ak poteanik, kiro ämän kiro mena pak omsau pak
erekapu awaroin. 35 Kiro pakan roasiret ak kiro ämän roumana, ak
koi Jisas siakup koianik, kiro ro osou aru oi kure muruwon aparin.
Ak kiro ro ko ronkat eposek orip omjo takemara, Jisas nukan isou
siakup tane raunuk, aparin. Aparianik, roasiret ak iminein. 36 Kiro
roat ak Jisas nukas kiro ro jekurwon aparia, akas karauk roat äpu
wa rain, kiro onok keserwon erekapu pote awaroin. 37 Keseria, kiro
omnokou Gerasa mena siakup kiro pakan roasiret akas Jisas aurin, "Na
ik utoikonam, man." Ak iminemana, Jisas keser aurin. Keseria, Jisas
kon tamareäu roat pak ous oik toneanik, akan mena ätäi manoin.
38-39 Kiro ro ko meter osou aru orip rawon eposek sarewon, kos
potomara, Jisas sakau auruwon, "Näwäu, is na pak manam, na is ior
airam ra?" Utianik, Jisas nukas ätäi kiro ro auruwon, "Na nan mena
potoinam, Anut nukas okoro onok na opok keserwon pote roasiret
awar." Keser aurnuk, kiro ro ko kon mena potomara, Jisas nukas kon
osou aru oi kure muruwon kon menan roasiret erekapu awarowon.

Jairas nukan asinak pak kar sip asir ori jekwatowon.
(Matiu 9:18-26; Mak 5:21-43)

40 Jisas kon tamareäu roat pak ätäi karaima kouna, roasiret ak
kouna, apwareanik, ak nepipirin. Owon ak Jisas kon tamareäu roat
pak ak kamware rain. 41 Kar ro kon enip Jairas, ko Juda akan tururiäi

ou kumeäwon ro kar. Kos Jisas nukan isou siakup pemara, uou sur wemoi, Jisas kon owa potaun auruwon. 42 Owon, kon asinak karar kon woisan 12 orip ko meiäuru. Jisas kiro ro tainori potonuk potonuk, roasiret sosop erekapu karaima karaima tainori potoin. 43 Kiro kamuk kar asir ko keir sip orip orip oiäu, pote kiro sip nukan woisan 12 orip rawon. Kar ros ko jekur mau senek wa. 44 Kiro asir ko Jisas siakup pemara, Jisas nukan omjo peteu atonuk, ko sip aru utowon. 45 Jisas nukas roasiret totwarowon, “Inokos is kotomairou?” Roasiret akas äiein, “Ik äpu wa.” Pita nukas auruwon, “Näwäu, roasiret sosop na siatap raianik, nan omjo kotomari.” 46 Jisas nukas äiewon, “Kar ro kos is kotomairowon. Is äpu, owon, isan karauk sakau manowon.”

47 Kiro asir kiro onok keserwon ämäi mau senek warnuk, roasiret amiakap pemara, Jisas nukan isou siakup uou sur wewon. Kiro asires kon ämän erekapu Jisas auruwon. 48 Jisas nukas kiro asir auruwon, “Asinak, nan won epar momon, okon, nan sip manonuk, nan won päurar orip man.”

49 Jisas ko kiro asir aurnuk aurnuk, kar ro Jairas nukan owas koumara, Jairas auruwon, “Jairas, nan asinak meiewon, na tamareäu ro sarau wa mur.” 50 Jisas nukas kiro ämän roumara, Jairas auruwon, “Na wa iminäu. Nan won epar mo. Kiro asinak rau, ko meiäu wa.” 51 Jisas ko kiro ron owa poteanik, Pita, Jon, Jems pak kiro asinakun momok anak ori karar imware tonowon. Kos karauk roasiret tämaronuk, ak kasik rain. 52 Kiro pakan roasiret ak kiro asinakun woiakati maronuk, wai rain. Jisas nukas awarowon, “Ak owon wai rai? Kiro asinak meiäu wa. Ko nini rau.” 53 Keser äienuk, kiro pakan roasiret ak Jisas nukan ämän roianik, ak ioin. Akan ronkat ko erar sätäu rai äiein. Owon, ak äpu kiro asinak meiewon. 54 Jisas nukas kiro asinakun ipou atomara, urwemoi, auruwon, “Asinak, na sirau.” 55 Kesernuk, kiro asinak meiewon kon totok ätäi penuk, siräiewon. Jisas nukas kiro asinak o nuruna, jaun awarowon. 56 Kon momok anak ories kiro onok aparia, karkairirin. Utianik, Jisas nukas kiro onok keserwon, karauk roat wa awarau rai sakau awatowon.

9

Jisas nukas kon tamareäu roat 12 orip Anut nukan ämän roasiret awaraun pak sip orip jekwaraun äsimwarowon.

1 Jisas nukas kon tamareäu roat 12 orip awaronuk, kouna, ko osou aru oi kuräun pak sip aru jekwaraun pak sakau arowon. 2 Keseria, kos Anut nukas roasiret kamwaraun kowai ämän eposek maraun pak sip aru jekwaraun pak äsimwarowon. 3 Jisas nukas kon tamareäu roat awarowon, “Ak apu opok potaun kar osap wa owau. Ak naruauk ra, jo ra, karauk o ra, aiauk wa oi manaiei. Omjo nais wa oi manaiei. 4 Ak kiro mena potona, kiro pakan roat akas imwarona, kiro roat akan owa karar rainai, Anut nukan ämän roasiret marowe. Anut nukan ämän awaroinai, ätäi kiro owa karar koi rawaiei. 5 Karauk roat akas akan ämän rowau utomoi, jekur wa kamwarona rai, ak kiro mena utoinai, akan onok aru ätär maraun akan isiaka pakan maimai putarwe.”

6 Kiro tamareäu roat kiro mena utia, mena atap atap erekapu potoin. Anut nukan Ämän Eposek mare mare, roasiret sip orip jekware mare mare, mena atap atap erek iporin.

Herot-Antipas nukas Jisas ko inok rai ronkat sosop owon.
(Matiu 14:1-12; Mak 6:14-29)

7 Kiro ses opok, Herot ko Galili provins kamwareäwon ro, kiro
onok atap atap Jisas nukas keserwon aurin roumara, ko ronkat sosop
owon. Owon, karauk roat akas äiein, “Kiro an jomariäwon ro Jon, ko
meiewon ätäi up uruas siräi pewon.” 8-9 Karauk roat akas ronkateanik,
äiein, Elaija ätäi sirawon. Karauk akas äiein, kar meteran Anut
nukan ämän roianik, areawon ro ätäi siräiewon, Keseria, Herot nukas
äiewon, “Is Jon nukan pou patir kuremin, kiro inok ro apari?” Herot
nukas Jisas aparau manam rai ronkatewon.

Jisas nukas roat 5,000 orip o arowon.
(Matiu 14:13-21; Mak 6:30-44; Jon 6:1-14)

10 Jisas nukan ämän oi ariai roat ak mena atap atap Anut nukan
ämän oi arianik, ätäi koin. Akas Jisas owo osap keserin erekapu
aurin. Jisas nukas imware pote, akararnak kar mena enip Betsaida,
potoin. 11 Roasiret sosop akas ak kiro opok potoin roianik, tainware
potoin. Kos potomara, roasiret Anut nukas kamwaraun koura ämän
awaromara, karauk roasiret ui aru orip pak sip orip pak jekwarowon.
12 Iukärir sarenuk, Jisas nukan tamareäu roat akas Jisas siakup
poteanik, keser aurin, “Näwäu, okoro roasiret äsimwarota, manaiei,
ak mena siakup poteanik, o kau mianik, je je akan mena manaurai,
Owon, okoro mena ro wäpik.”
13 Jisas nukas ätäi awarowon, “Akasar o jaun araiei.” Akas ätäi äiein,
“O sosop wa. Ik bret 5 orip pak was oirori karar rau. Nan ronkat ik
mena potomoi, o karauk roat sosop akan kau marau ra?”
14 Kiro roat ak 5,000 orip. Keseria, Jisas nukas kon tamareäu roat
awarowon, “Kiro roasiret ak 50 orip sarpeter marona, tane potaiei.”
15 Kon tamareäu roat akas kon ämän tainorianik, keserin.
16 Jisas nukas kiro bret 5 orip pak kiro was oirori pak oumara, omar
oik eisane aparmara, Anut ‘pere’ aurmoi, pärärmara, kon tamareäu
roat akas roasiret inäi araun arowon.
17 Kiro roasiret erekapu kiro o jeanik, ak nokomaka penuk, Jisas
nukan tamareäu roat akas basket 12 orip oumana, roasiret akas o jein
o autakau utoin joke moin.

Pita nukas Jisas ko Krais amop äiewon.
(Matiu 16:13-19; Mak 8:27-29)

18 Kar omre Jisas ko nukarar Anut auri rawon, kon tamareäu roat ko
siakup potona, Jisas nukas totwarowon, “Roasiret akas is inok äiäi?”
19-20 Akas ätäi aurin, “Karauk roasiret akas keser äiäi, ‘Ko an
jomareäwon ro, Jon.’ Karauk roasiret akas keser äiäi, ‘Ko Elaija.’
Karauk roasiret akas äiäi, ‘Ko Anut nukan ämän roianik, areawon ro
kar meiewon ätäi siräiewon.’ ”
Keser aurna, Jisas nukas kon tamareäu roat totwarowon, “Akas is
inok äiäi?”
Pita nukas äiewon, “Na Krais, Anut nukan Mokoi senes. Ik ätäi
imäikaun kos na äsimoisonuk, koumon.”

Jisas nuka tätäi sosop oumara, meieanik, ätäi siräiäun ämän marowon.
(Matiu 16:20-28; Mak 8:30–9:1)

21 Keseria, Jisas nukas kon tamareäu roat sakau ämän kiro karauk
roasiret wa awarau rai awarowon. 22 Kos ätäi kon tamareäu roat
awarowon, “Is, Ro Nukan Mokoi, tätäi sosop oita, Juda roat näunäu
pak Anut kamuk raiäi roat pak sintore ämän tamareäi roat pak erek
akas isan ämän rowau utomoi, sumkäinäiei. Akas is iworona, meiäm.
Utianik, omre 3 opok, Anut nukas is ätäi siräi murai.”
23 Kos roat erekapu awarowon, “Inok roasir is tainoire päun ko nuka
mesin wa ronkatäu, omre orip orip nukasar kon am äpäs ämäumara,
is tainoirai. 24 Inok ro ko kon totok awau rawaun ronkateäu kiro kon
totok aru mai. Utianik, inok ro kon totok isanun meiäi, kiro ro kon
totok orip orip jekur eposek rawai. 25 Kar ro omnokoupaian osap
erekapu oumara, ko meiäi, kiro osapus nukan totok awau rawaun
owose saräi? Kiro osapus ko wa isanarai. 26 Owo ro is tainoraun
iminäi, kos is äpu wa äianik, isan ämän ämäi mai, is, Ro Nukan Mokoi,
tawa isan arou näwäu pak monian arou pak sarau eitek eposek akan
arou pak kiro uruas koita, isas nais äiäm, ‘Is kiro ro äpu wa’. 27 Is ak
epar senes awarom, karauk roat ak okoro omnokou opok rai, karauk
wa meiäiei, utianik, ak rauna raunar, Anut nukan kamwaraun onok
amop päi aparaiei.”

Jisas nukan nepu pirirwon.
(Matiu 17:1-8; Mak 9:2-8)

28 Jisas kiro ämän erekapu kon tamareäu roat aware kuremara, omre
8 orip manonuk, kos Pita, pak Jon Jems ori pak imwaromara, omtorou
oik Anut auraun tonoin. 29 Jisas nukas Anut aurnuk aurnuk, kon nepu
piririanik, kar ro senek etäiwon. Kon omjo ärneu senes sarewon.
30 Keserianik, kurte kar ro oirori peanik, Jisas pak erek are rairin.
Kiro roat ori Moses Elaija ori. 31 Au omar oikas Anut nukan arou
näwäu opokas koianik, au Jisas pak are rairin. Kiro Anut nukan ronkat
rusapai ko Jerusalem mena toneanik, meiäun keser arein. 32 Pita kon
jaukut ori pak ak erekapu ninoin, ätäi siräianik, Jisas nukan arou
näwäu pak kiro ro oirori ko pak tai rain apwaroin. 33 Kiro roat ori Jisas
ute omar oik manoisa manoisa, Pita nukas Jisas auruwon, “Näwäu, ik
okoro opok rawaun eposek. Nas äuta, ik okoro opok ou 3 orip mam.
Kar nan, kar Moses nukan, kar Elaija nukan.” Pita jekur ronkateanik,
ko aräu wa. 34 Ko keser are raunuk raunuk, ious koumara, kururur
marowon.
Kiro tamareäu roat 3 orip ak imine rain. 35 Iou uruas kar oksaus
keser äiewon, “Kiro isakan mokoi senes. Kiro isakasar äsimorimin.
Ak kon ämän jekur rowe.”
36 Kiro oksau äiewon utonuk, Jisas nukarar rawon. Jisas nukan
tamareäu roat ak aräu wa. Ak ronkat sosop momoi, asor rain. Jisas
nukas kon tamareäu roat keser awarowon, ak kiro onok rusapai apari
karauk roasiret wa awarau rai awarowon.

Jisas nukas kar mokoi osou aru orip jekurwon.
(Matiu 17:14-18; Mak 9:14-27)

37 Kiro ninoinus, tapera, Jisas nuka pak kiro roat 3 orip Jisas tainori
manoin. Omtorou oikas utomoi, kouna, roasiret sosop akas apwarea,
koi tarwaroin. 38 Kar ro kiro roasiret kamuk rawon urwemara,
äiewon, “Näwäu is na aisom, isan mokoi karar, okon, na aparaun
aisom. 39 Osou aru ko opok raianik, piormara, kirekirerianik, pote, au
sipar kurariäu. Kiro osou aru ko utau senek wa, okon, kon enipsau aru

sareäu. 40 Is nan tamareäum roat kiro osou aru oikurewe awaromin
ak oikuräu senek wa."
41 Jisas nukas roasiret kewareanik, ätäi awarowon, "Ak rusapaian
roasiret, akan ronkat owo senek ak woiaka epar mau senek wa, ak
tapiaka sakau miäi. Is ak pak ekep wa rawam." Keser awareanik,
Jisas nukas kiro ro auruwon, "Nan mokoi okoro opok imäi koi."
42 Kiro mokoi kounuk kounuk, kiro osou aru nukas kiro mokoi
suor känkurenuk, Jisas nukas kiro osou aru kiro mokoi ute manaun
kakurarwon. Kiro osou aru ute manonuk, kiro mokoi jekur mianik,
kon momok ätäi nuruwon. 43 Roasiret ak erek turur rain Anut nukan
sakau aparianik, ak karkairin.

Jisas nuka meiäun ämän ätäi awarowon.
(Matiu 17:22-23; Mak 9:30-32)

Roasiret ak Jisas nukas kiro kurur keserwon aparianik, ronkat
sosop oin. 44 Keseria, Jisas nukas kon tamareäu roat awarowon,
"Ak isan ämän rusapai awarom wa känkuräu. Is Ro Nukan Mokoi
sakatoirianik, roat akan ipiak opok muraiei." 45 Jisas nukas kiro ämän
awarowon, kon tamareäu roat ak kiro ämän onoktapau äpu wa.
Keseria, ak iminemoi, ko totorau wa.

Jisas nukas inok ro näwäu rawaun awarowon.
(Matiu 18:1-5; Mak 9:33-37)

46 Jisas nukan tamareäu roat ak aka aka ketäianik, äiein, "Ik kamuk
inok ro näwäu rau?" 47-48 Jisas nukas ak ronkatein äpu momara, kar
mokoi eteinak imäiemara, nuka siakup tai momara, kos awarowon,
"Inok ro kos isanun ronkatemara, okoro mokoi imäianik, jekur kamäi,
ko is pakur erek imäirai. Inok ros is imäirai, ko kiro ro is äsimoirnuk,
koimin ko nais erek imäiäi. Inok ro ko rusa ak kamuk opok enip näwäu
wa, kiro ro ko näwäu saräi."

Inok ro ko akan iwäi jaunakat wa, kiro akan jaunakat.
(Mak 9:38-40)

49 Jon nukas Jisas auruwon, "Näwäu, ik kar ros nan enmat opokas
osou aru oi kurenuk, aparmun. Ik kiro onok wa keserau rai aurumun,
owon, ko iken jaunok wa."
50 Jisas nukas auruwon, "Ak ko wa tämurau, owon, inok ro ko akan
iwäi jaunaka wa, kiro akan jaunaka."

Samaria menan roasiret ak Jisas imäiäu utoin.

51 Jisas ko okoro omnokou utomara, omar oik tonaun omre
katu sarenuk, äpu momara, Jerusalem mena tonaun ronkatewon.
52 Keseria, kon karauk tamareäu roat amke äsimwaronuk, pote kar
Samaria mena siakup kon ninaun om jekur maun potoin. 53 Kiro
Juda akan tup Näwäu aparaun ses opok Jisas ko kiro opok potaun
kowon. Kesernuk, kiro pakan roat akas Jisas imäiäu utoin. 54 Kon
tamareäu ro oirori Jems Jon ori au kiro ämän roianik, äieirin, "Näwäu,
ik Anut aurta, omar oikan ep urweta, koi okoro menan roat erekapu
koi jerwaraun itok ra?"
55 Jisas nukas ätäi piririanik, kewatowon. 56 Keseria, ko kon
tamareäu roat pak kar mena manoin.

Karauk roat akas Jisas tainoraurin.
(Matiu 8:19-22)

57 Jisas kon tamareäu roat pak Jerusalem mena potona potona, kar
ros Jisas auruwon, “Na erapok manam is na pak erek tainoise manam.”
58 Jisas nukas ätäi auruwon, “Kurukan opur sei raut ak ninaun ou
orip, ai raut ak ninaun tou orip, utianik, Ro Nukan Mokoi ko ninaun
omoi wäpik.”
59 Jisas nukas kar ro auruwon, “Na tainoir.” Kiro ros ätäi ko auruwon,
“Näwäu, is utoirota, pote isan moni up kureita, ätäi koi na tainoise
manam.”
60 Jisas nukas auruwon, “Meiein roat akasar akan jaunakat meiein
up kurwaraiei. Na potoinam, Anut nukas okoro omnokou erekapu
kamwaraun koura, kiro ämän eposek roasiret pote awar.”
61 Kar ros Jisas auruwon, “Is isan tupsiu pote ‘pere’ awaroita, ätäi
koita, na tainoisam.”
62 Jisas nukas ätäi kiro ro auruwon, “Inok ro ko apu tuku sare manai,
ätäi mäine rai, ko apu tuku senes wa sare manai. Kesek ro ko Anut
nukas kamwareäu roasiret kamuk opok sarau ro eposek wa rawai.”

10

Jisas nukas roat 72 orip Anut nukan ämän oi ariaun äsimwarowon.
1 Jisas nukas roat 72 orip sare maromara, ro oirori oirori amke mena
atap atap Jisas nuka potaun opok äsimwarowon. 2 Kos kiro roat keser
awarowon, “Kiro woia o sosop ariaun itok sare rau, utianik, kiro woia
o ariaun sarau roat sosop wa. Ak kiro woi atak ro ko aurna, kos karauk
sarau roat äsimwaronuk, akas pote kiro o turur maiei.
3 Potowe, is ak sipsip senek enat aru opok äsimwarom. 4 Ak akan
jo pak, aiauk bek pak, su pak wa oi manau. Ak apu kamuk karauk
roat tarwaroinai, ak wa are marau. 5 Ak karauk roat akan owa tonaun
erar wa tonaiei, amke tonaun ‘Anut ak pak rau,’ rai awaroinai, owa
tonowe. 6 Kiro owan ros ak imwareanik, eposek kamwaronuk, akan
jekur rawaun ämän kiro ro pak rawai. Utianik, inok ro ko ak kon owa
wa imware tononuk, akan jekur rawaun ämän ko pak wa rawai. 7 Inok
roat akas ak akan owa rawaun imwaraiei, ak kiro owa karar rawaiei.
Ak kiro owan owo o pak an pak arona, jewe. Owon, kiro sarau roat
akan sarau moin ak osap owaiei. Ak karauk owa wa potau, kiro owa
karar rawaiei.
8 Ak näu mena potona, inok ros ak kon owa imware tone, o aronuk,
jeie. 9 Kiro mena roasiret sip orip jekur maroinai, kiro pakan roasiret
keser awarowe, ‘Anut, okoro omnokou pakan kamwaraun ro näwäu
ak siarakap peu.’ 10-11 Utianik, ak kar mena potona, kiro pakan roasiret
akas ak wa imwarona rai, ak apu kamuk potoinai, awarowe, ‘Ak akan
mena maimai iken isiok opok rau utarta, akan mena ätäi nai, kiro
ak äpu maiei akan onok eposek wa.’ Is ak epar awarom, Anut nukas
roasiret kamwaraun omre siarakap pe rau. 12 Is ak epar senes awarom,
okoro omnokou wasarewaraun ses opok roasiret Sodom mena meter
onok aru me rain epis kiro mena jerwarowon, kiro pakan roasiret ak
tätäi äiäknak owaiei, kiro menan roasiret rusapai rai ak isan ämän
roumoi, wa tainoriäi ak tawa tätäi näwäu senes owaiei.”

Karauk mena ak woiaka epar mau wa.
(Matiu 11:20-24)

13 Jisas nukas ätäi awarowon, “Korasin roasiret, is ak apware woiti
mou. Betsaidar roasiret, ak nais apware woiti mou. Is kiro kurur
näwäu atap atap Taia menan roasiret pak Saidon menan roasiret pak
ak kiro kurur ätär maromin senek maro, kiro Airen roasiret ak woiaka
aru monuk, kurte omjo sirop takeanik, aitap opok tane rawoi. Kiro
onok keserin kiro akan onok aru pakan ätäi woiaka piririn! 14 Is ak
epar senes awarom, tawa Anut nukas ätäi koi roasiret wasarewaraun
ses opok Taia pak Saidon roasiret pak ak usu äiäknak owaiei, utianik,
rusapaian roasiret ak usu näwäu senes owaiei! 15 Ak Kapaneam
roasiret, ak akasar omar oik tonaiei ra? Epar senes, ak wa tonaiei.
Anut nukas ak up uru ep näwäu opok känkurwarai.”

16 Jisas nukas kon tamareäu roat awarowon, “Inok roasiret akas akan
ämän rowaiei, kiro ak isan ämän nais rowaiei. Inok roasiret akas
akan ämän rowau utaiei, kiro ak isan ämän nais wa rowaiei. Inok
roasir isan ämän roianik, tainorau utai, kiro ro inokos is äsimornuk,
koimin kon ämän nais wa tainorai. Jisas nukas kiro ämän awaromara,
äsimwaronuk, manoin.”

Roat 72 orip ätäi Jisas siakup koin.

17 Kiro tamareäu roat 72 orip ätäi akan woiaka ererwon orip koianik,
Jisas aurin, “Näwäu, ikes nan enmat pakas roasiret osou aru orip rain
awarota, kiro osou aru iken ämän roumana, ute manoin.”

18 Jisas nukas ätäi awarowon, “Is apari raita, Satan ko omar oikas
ermäniriäu senek nowon. 19 Ak rowe, isan sakau ak aromin. Män
aru rek ori opok ak ariaun itok. Akas ak wa tukwaraiei. Satan iken
iwäi jaunok nukan sakau erekapu itimoraun sakau is ak aromin. Kar
osapus ak aru wa maraiei. 20 Utianik, osou aru akan ämän tainorin
mesin ak wa nepipirau. Anut nukas akan enmak omar oik jer we
mowon mesin ak nepipirwe.”

Jisas ko wou ererianik, Anut nukan enip jou muruwon.
(Matiu 11:25-27, 13:16-17)

21 Kiro omre opok Jisas ko Osou Näu orip kon wou erermara, äiewon,
“Moni, na karar omar pak omnokou pak akan Näwäu, is nan enmat jou
mom, owon, na nan onok eposek äpu miäin roasiret pak skul manoin
roasiret pak akan amiakap ämäi maromon. Utianik, na kiro onok
eposek äpu wa roasiret erekapu ätär maromon. Moni kiro onok epar
nakasar nan ronkatis kesermon.”

22 Isan Monias osap erekapu isan ipi opok mowon. Kar ros kon
Mokoi äpu wa miäu, Momok nuka karar äpu. Kar ros kiro Mokoin
Momok äpu mau senek wa, kon Mokois karar Momok äpu. Kiro
Mokois roasiret nukasar nukan sare mareanik, kon Momok ätär
maronuk, ak nais ko äpu maiei.

23 Keseria, Jisas nukas pirirmara, kon tamareäu roat ämän ämäi
keser awarowon, “Ak osap akan amiakas apari akan woiaka erer orip
rawaiei. 24 Is epar senes ak awarom, meter Anut nukan ämän roianik,
areain roat pak omsau kamwareäin roat sosop pak ak kiro osap ak
rusapai apari senek aparaun rai keserin, ak aparau wa. Ämän rusapai
ak roi senek meteran roat ak rowam rai keserin, ak rowau wa.”

Kar Samaria ro eposek nukan totok ämän.

25 Kar sintore ämän tamareäu ro ko Jisas ate aparaun pemara,
Jisas keser auruwon, “Ro Näwäu, Is owosemoi, totom awau orip orip
rawaun owam?”
26 Jisas nukas ätäi kiro ro auruwon, “Akan sintore ämän buk opok
owo jer wein, akan ronkat kiro ämän onoktapau owo senek?”
27 Kiro ros Jisas ätäi auruwon, “Na nan wonas pak nan totomatas pak
nan ronkatis pak nan sakaus pak nan Näwäu, Anut nukanun erekapu
meie. Na nakanun meieäum senek, nan jaunan keseriar meie.” *Lo 6:5*
28 Jisas nukas äiewon, “Kiro epar senes na kiro keseram, na orip orip
rawam.”
29 Kiro ro ko nukasar nukan enip jou mam rai, ko pemara, Jisas ätäi
totorwon, “Sintore ämänis isan jai inok mesin äieu?”
30 Jisas nukas ätäi auruwon, “Kar ro ko Jerusalem menas Jeriko mena
nowon. Kiro apu kamuk karauk päu roat akas weanik, aru murianik,
kon osap erekapu oianik, ute manoin. Kiro ro eparar meiäun rauk
ser rawon. 31 Kiro ro wein apu opok nini raunuk raunuk, kar ro Anut
kamuk raiäu ro ko nais kiro apu pakas nowon. Ko kiro ro aparmara,
imineanik, apu kasakupas manowon. 32 Kiro apu pakar kar Liwai*
ro, ko Anut kamuk raiäi roat sarwareäu ro, ko nais kiro apu pakas
kowon. Ko nomara, kiro ro apu opok nini rawon aparmara, ko nais apu
kasakupas manowon. 33 Utianik, kar iwäi jauk ko Samaria* menan,
ko nais kiro apu pakasar kowon. Ko kiro ro apu opok nini rawon
aparmara, wouti näwäu mowon. 34 Ko kiro ro siakup potomara, am
nemauk pakan an pak an wain oumoi, kiro ron ui opok momara, ui
laplap sies pararar murianik, kiro ro ämäi oi kon donki opok momara,
kar ou kiro apu siakup rau opok imäi potomoi, jekur kame ninowon.
35 Ninoinus, tapera, kiro Samaria ro nukas aiauk oianik, kiro ou atak
ro nurumara, auruwon, ‘Na okoro ro jekur kame rau, nan owo osap
okoro ro opok utam, is ätäi koita, na kau musam.’ ”
36 Jisas nukas kiro ämän patarmara, kiro sintore ämän tamareäu ro
auruwon, “Nan ronkat, kiro roat 3 orip inokos kiro ro päu roat akas
wein ko kon jauk senek sarewon?”
37 Kiro sintore ämän tamareäwon ros Jisas ätäi auruwon, “Kiro ro
päu roat akas apu opok wein mesin wouti mowon ro.”
Jisas nukas auruwon, “Na potoinam, keseriar keser.”

Jisas nukas Maria Marta ori apwatau potowon.

38 Jisas ko kon tamareäu roat pak kiro ämän mare kurea, ko kar
mena kounuk, kar asir kon enip Marta, nukas kon owa imäi potowon.
39 Kon awak enip Maria ko pemara, Jisas siakup tane raumara, Jisas
nukan ämän roi rawon. 40 Marta ko nukarar sarau momoi, wou aru
monuk, koi Jisas auruwon, “Näwäu, is isakarar sarau moram, isan
awai aurta, koi is sareirai.”
41 Jisas nukas ätäi Marta auruwon, “Na sarau momata, osap sosopun
ronkat oum. 42 Karar onok karar na itimoisi rau. Maria ko kiro onok
eposek owaun sare mowon. Kar ros ko kiro pakan wa oi kuräi.”

11

Jisas nukas kon tamareäu roat Anut auraun ätär marowon.

1 Kar omre opok, Jisas ko nukarar Anut auri rawon. Ko Anut
auri kurenuk, kon kar tamareäu ros auruwon, “Näwäu, Jon ko kon

tamareäu roat Anut auraun ätär mareäu, senek, nas nais ik Anut auraun ätär muk.”

2 Jisas nukas ätäi awarowon, “Ak Anut keser aurwe,

Iken Momonek, nan enmat eposek ik jou musiäum. Nan kamoikaun ses okoro omnokou erekapu koi itok mai. [Nan onsau omar oik tainoriäi senek, ik nais omnokou pakan erek tainoram.]

3 Omre orip orip ik nas o ikam.

4 Ikes karauk roat akan onok aru ik opok mukiäi jäkäi mareäum senek, nas pak iken onok aru jäkäi muk.

Na ik osap ate apaikaun opok wa kureikam.”

5 Kos ätäi awarowon, “Utianik, ak kamuk kar ro ko jauk orip raroi, ko kon jaukun owa pututu potomara, aurai, ‘Jai, is o iro. 6 Isan jai awau ko rusapai kou, ik o erekapu je kuremun, ik ko nuraun o wa.’ 7 Kiro ro ko owas raumara, keser aurai, ‘Is im penemin. Isan mokoit pak ninom. Nas is sarau wa irau. Is siräianik, o isau senek wa.’ 8 Is epar senes awarom, kiro ro owa rauwus siräianik, kon jaukun ronkatäu utou. Ko kon jauk, okon, orip orip totornuk, siräianik, o nuruwon.

9 Keseria, is epar senes awarom, ak owo osap owaun Anut aurna, kos osap arai. Ak owo osap itanäiei, ak aparaiei. Ak im ut koukourna, Anut nukas im tue marai. 10 Inok roasir ko osap owaun Anut aurai, ko osap owai; inok roasir osap itanäi, ko aparai; inok roasir ko Anut nukan im ut koukourai, ko Anut nukas imtue murunuk, owa tonai. 11 Kar ron mokois momok aurai, ‘Moni, is was jam,’ aurnuk, momokus kar män aru oi nuriäu ra? 12 Utianik, kon mokois ‘Moni, is kakarau wawak jam,’ aurnuk, momokus on oi nuriäu ra? 13 Ak roat onok aru orip, akas akan mokoit o eposek araun äpu miäi. Iken momonok omar oik rau, ko onok eposek orip, akas ko Osou Näu araun aurna, kos ak arai.”

Jisas ko roasiret akas kar eitek enip Bielsebul (kon kar enip Satan) ori sarau mora rai äiein.
(Matiu 12:22-30; Mak 3:20-27)

14 Kiro ses opok Jisas nukas kar ro osou aru orip ok utup rawon jekur mowon. Kiro osou aru manonuk, kiro ro ätäi arewon. Roasiret kiro opok turur rain ak kiro onok aparianik, karkairin. 15 Karauk roat akas äiein, “Kiro Bielsebul ko karauk eitek aru kamwareäu kos Jisas sakau nurunuk, osou aru oi kurwareäu.”

16 Karauk roat akas ko ate aparaun kos kurur atap atap kesernuk, aparaun aurin. 17 Jisas nukas akan ronkat äpu momara, awarowon, “Karar omsau, ak aka aka weräianik, aka aka inäiaiei, ak ekep wa rawaiei. Ak erekapu aru maiei. Karar tupsiu ak aka aka weräianik, aka aka inäiäiei, ak jekur wa rawaiei. 18 Utianik, Satan nukan kin karar aka aka weräianik, aka aka inäiäiei, ak owose sakau rawaiei? Akas is Bielsebul nukan sakau pakas osou aru oi kurwaroram airiäi. 19 Utianik, is Bielsebul nukan sakau pakas osou aru oi kurwaroram rai, inokos akan mokoit osou aru oi kurwaraun sakau ariäu? Akan mokoit akasar kiro onok wasarewaraiei. 20 Epar senes wa, is kiro Anut nukan sakaus osou aru oi kurwariäim. Kiro epar äpu maiei, Anut nukan kamwaraun ses ak siarakap rusapai koi rau.

21 Rowe. Kar ro ko sakau orip ko muk puri pak atomara, kon ou kamenuk, kiro kon osap wa päu owaiei. 22 Utianik, kar ro ko sakau

näwäu senes orip pemara, kiro ro wenuk, kos kiro ron muk puri pak senri oumara, kon osap erekapu oumara, karauk roat inäi arai.
23 Inok roasir isan jai wa, ko isan iwäi jai. Inok roasir is sareirianik, karauk roat is siarap imware kowau wa, ko roasiret emwaronuk, mane kureäi."

Osou aru ätäi pewon.
(Matiu 12:43-45)
24 Jisas nukas ätäi äiewon, "Osou aru ro opiakapan oi kurena, ko potea, ro wäpik mena sume rawaun omoi itanäi. Ko pote sumaun omoi warnuk, ko keser äiäi, 'Is ätäi isan mustäi owa potam.' 25 Keseria, ko ätäi pote kiro ou om kasar jekur moin, erar rawon aparwon. 26 Aparianik, ko pote karauk osou aru 7 orip akan onok aru senes orip imwareanik, ätäi kiro owa erek rawaun koin. Keseria, kiro osou aru rautes kiro ro opok onok aru senes mona, meter kiro ro ko aru raiäu, rusapai ko erekapu aru senes rau."

Jisas nukas roasiret woiaka ereraun ämän marowon.
27 Jisas nukas roasiret turur rain opok kiro ämän mare kurenuk, kar asires kiro kamuk raianik, kakurarmara, auruwon, "Kiro asir inokos naka musomara, kameisowon ko epar wou ererai."
28 Jisas nukas ätäi äiewon, "Wäpik. Inok roasiret ak Anut nukan ämän erekapu roianik, tainoriäi, ak epar nepipiraiei."

Jisas nukas kurur atap atap maun utowon.
(Matiu 12:38-42)
29 Roasiret koi turur rauna rauna, Jisas nukas awarowon, "Ak rusapaian roasiret ak aru senes. Ak kurur atap atap moita, aparam rai, ronkatein. Is kurur atap atap sosop wa ätär maram. Anut nukan ämän roianik, areäwon ro, Jona nukan kurur karar kiro epar ätär maram. 30 Meter Anut nukas Jona opok ko kiro kurur Niniwe roasiret ätär marowon senek, rusapai is, Ro Nukan Mokois, kiro kurur rusapaian roasiret karar ätär maram. 31 Tawa Anut nukas wasarewaraun ses opok, Siba omsau kamwareäwon asir ko meiewon ätäi siräianik, rusapaian roasiret pak koumana, akan onok aru amop marai. Owon, kiro asir ko mena atapukas Solomon nukan ämän eposek rowau kowon. Rusapai is epar senes awarom, kar ro näwäus Solomon itimori rau. Is rusapai okoro raim, utianik, ak nais isan ämän rowau utoi. 32 Tawa, Anut nuka ätäi koi okoro omnokou pakan roasiret wasarewaraun ses opok Niniwa roasiret meiein ätäi siräianik, Anut nukan amuk opok rusapaian roasiret pak erek tai raianik, auraiei, 'Rusapaian roasiret ak onok aru miäi'. Owon, Niniwa roasiret ak Jona nukas Anut nukan ämän marowon, akan onok aru utomoi, ätäi woiaka piririanik, Anut mesin akan woiaka epar moin. Is ak epar senes awarom, rusa okoro opok kar ro rau ko näwäu, kos Jona itimori rau. Ak kiro ro näwäu nukan ämän rowau utoi."

Enmaksaun arou.
(Matiu 5:15, 6:22-23)
33 Jisas nukas ätäi äiewon, "Roat ak arou aioianik, baket uru ra, ou waru uru wa ämäi miäi. Ak arou aioianik, kämioik äsäi miäi. Keserna, roasiret ak owa tonaun kiro arou merek aparianik, ak owa tonaiei. 34 Nan amunauk kiro enmatsau pakan arou. Nan amunauk

eposek rawai, kiro akan enmaksau arou senek jere rawai. Utianik, nan amunauk aru saräi, nan won uru nais erekapu pututu saräi.
35 Kiro mesin ak jekur rawe, warnuk, kiro arou woiaka uru rau koserai.
36 Utianik, akan enmaksaun arou eposek orip orip jere rawai, kiro arou owa jereanik, merek kure rau senek."

Jisas nukas Juda roat näunäu akan onok aru mesin awarowon. (Matiu 23:1-36; Mak 12:38-40)

37 Jisas nukas roasiret Anut nukan ämän erekapu mare kurenuk, kar Parisi ros Jisas kon owa o jaun auruwon. Keseria, Jisas ko pak o jaun potowon. 38 Kiro Parisi ros o jaun ses opok Jisas ko Anut nukan amukup eposek saräun kon ipou an kosorau wa, aparianik, karkairwon. 39 Kesernuk, Jisas nukas kiro ro auruwon, "Ak Parisi roat akan maro kap pak mekesuk opok jekur an kosoriäi, ukun wäpik, utianik, ak onok aru sosop miäi, okon, akan woiaka uru ukun näwäu rau. 40 Akan ronkat eposek wa. Ak äpu wa rä? Anut nukas akan woiaka ate mowon, akan enmaksau nais kosar ate mowon. 41 Ak kiro o akan maro uru rau kiro roat osap wäpik roat arowe. Ak keserna, ak erekapu ukun wäpik saräiei.

42 Ak Parisi roat, ak jekur rowe. Ak woian o erekapu näwäu pak eteinak pak 10 orip atap atap inäianik, surwate mianik, karar sur oi Anut nuriäi. Kiro onok eposek kesermana, ak Anut mesin woiaka epar wa miäi. Ak kiro onok eposek pak karauk onok eposek keseraun wa utau.

43 Ak Parisi roat, ak roasiret tururiäi owa ak tanäun omoi eposek oiäi. Ak amket opok roasiret akas karauk roasiret amiakap pere awarona, akan enmaka rororna, aka nepipiriäi.

44 Wopurut, ak op up roat akas mer wa amke muriäi senek. Roasiret ak kiro wa apariäi, ak kiro opok tai arina rai, ak ukun orip saräiei."

45 Kar sintore ämän tamareäu ros kiro ämän roianik, auruwon, "Näwäu, na kiro ämän äiem, kiro ik nais woiok aru mukou."

46 Keser aurnuk, Jisas nukas äiewon, "Ak sintore ämän tamareäi roat nais, ak sintore ämän kiro osap usu senek roasiret akan enmaksau opok ämäi mareäi. Utianik, akas kiro usu ämäiaun wa sarwareäi.

47 Wopurut. Akas Anut nukan ämän roianik, areain roat akan up opok patan eposek käi miäi. Kiro roat akan askanai akas akwarona, meiein. 48 Ak kiro up opok patan eposek käi marona, ak karauk roasiret ätär mareäi, akan ronkat akan askanai akan onok eposek.

49 Kiro onok Anut nukan ronkat eposek nukas äiewon, 'Is ak rawa Anut nukan ämän roianik, areai roat pak ämän oi ariai roat pak äsimwaram. Karauk aru maraiei, karauk akwarona, meiäiei.'
50 Keseria, rusapaian roasiret akas akan askanai akan usu owaiei. Anut nukas ätäi kiro roat akwarona, meiein akanun sarwareanik, akwarai.
51 Kiro epar meter roat akas omnokou ate mowon ses opok ak Abel wena, meiewon pote, akas Sekaraia* kos Anut jou muriäin patan pak kon omoi eposek pak kamuk opok wena, meiewon. Akas kiro roasiret eposek erekapu akwarona, meiein. Is epar senes awarom, rusapaian roasiret ak kiro usu erekapu owaiei.

52 Sintore ämän tamareäi roat, wopurut, ak Anut nukan ämän karauk roat opok ämäi miäi. Ak akasar jekur wa tainoriäi. Karauk roat tainori tonam äiäi akasar apu soriäi."

53 Jisas ko kiro owa rawon ute kasik nonuk, sintore ämän tamareäi
roat pak Parisi roat pak akas ko mekesup sät ämän sosop mianik,
totorin. 54 Kos ätäi owo äienuk, ko wena, meiäun rai jekur oksau apai
rain.

12

Ak jekur tai rainai, ämän wasarewe.

1 Jisas ko arenuk arenuk, roasiret sosop tururmana, aka aka
suosuotein. Jisas nukas amke kon tamareäu roat awarowon, “Ak Parisi
roat akan bret makona, noroiäwon marasin enip jis jekur aparaiei. Ak
akan ämän eposek mitu orip roinai, jekur aparwe. Kiro ämän erekapu
epar wa, okon, jekur aparwe. 2 Owon, osap kururur raiäi kiro erekapu
amop päi, owo osap ämäi miäi roasiret äpu maiei. 3 Keseria, ak owo
ämän pututu, ämäi araiei, amop arou opok rowaiei. Ak owo ämän
äiäurar owa im penemoi, araiei kiro ou oikas tone sakau araiei.”

Ik inok iminäu?
(Matiu 10:28-31)

4 Jisas nukas ätäi äiewon, “Isan jaiat, is epar awarom, ak kiro roat,
karauk roat akwarona, meiäiei ak wa iminewarau. Tawa, kiro roat
akas ak ätäi aru marau senek wa. 5 Is ak inok iminäun ätär maram.
Ak Anut Näwäu karar iminewe. Ko sakau näwäu orip. Kos ak tawa
akwarianik, ep näwäu uru känkurwarai itok. Kiro epar awarom, ak
ko karar iminewe.
6 Amket opok, ai simnak 5 orip aiauk 2 toia oripas kau miäi. Anut
nukas ai karar karar jekur kamwareäu. 7 Kiro karar wa, ko akan
tapiaka urik karar karar erekapu ninarewon rau. Ak wa iminäu,
Anut nukan amukup akas kiro ai eteinanak itimware rai. Anut ak
kamwarai.”

Jisas nukan enip jou muraun onok.
(Matiu 10:32-33, 12:32, 10:19-20)

8 Jisas ätäiar awarowon, “Is epar awarom, inok roasir kos roasiret
omnokou opok, ‘is kon jauk’ awaronuk, is Ro Nukan Mokois nais
keseriar Anut nukan sarau eitek akan amiakap ‘kiro ro ko isan jai’
äiäm. 9 Owo ros roasiret omnokou opok isan jai rai wa awarai, isas
nais keseriar Anut nukan sarau eitek akan amiakap ‘kiro ro ko isan
jai’ rai wa äiäm.
10 Utianik, owo ro kos ämän aru Ro Nukan Mokoin enip opok monuk,
Anut nukas kiro onok aru jäkäi murai. Owo ros jeje ämän Anut nukan
Osou Näu nukan enkup ämän mai, Anut nukas kiro ron onok aru wa
jäkäi murai.
11 Owo ros ak tururiäi owa, roat näunäu amiakap imware potona,
ak araun ronkat sosop wa owau. 12 Sakau tai rawe. Anut nukan Osou
Näus kiro ses opokar ak owo ämän aräun ätär marai.”

Aiauk sosop orip ro ko rauk käiewon.

13 Kar ros kiro roasiret erekapu turur rain opok siräumara, Jisas
auruwon, “Näwäu, nas isan awai, aurta, kiro osap iken moniokos
meieanik, utomti manowon inäi owamur.” 14 Jisas nukas ätäi auruwon,
“Is awan osap pak, awaka pak inäi mataun kowau wa.” 15 Keseria,
kos roasiret awarowon, “Ak jekur tai rawe, ak okoro omnokou pakan

osapun woiakas wa wäu. Inok ro ko osap sosop orip ko kiro osap opakas totok awau rawaun wa owai."

16 Kos ätäi totok ämän awarowon, "Kar ro ko osap sosop orip ro kon
woia o sosop raiäu. 17 Kiro ro kon wou uruas ronkatemara, äieu, is
owosäu, is okoro osap turur maun omoi wäpik. 18 Keseria, nukasar
ronkatemara, äiewon, 'Isan ou eteinak okoro erekapu uräi kureita,
kar ou näwäu moita, kiro owa osap erekapu kuräm.' 19 Kesermoi, kos
äiäi, 'Rusa, is o sosop orip, okon, is okoro o woisan sosop orip jeanik,
nepipir rawam, Is sarau ätäi ätäi wa mam, erer raia, o an pak karar
je je rawam.' 20 Anut nukas kiro ro auruwon, 'Na ronkat wäpik ro.
Rusapai pututu na meieta, okoro osap erekapu inokos owai?' 21 Inok
ro ko osap sosop turur miäu, ko kiro onok keserai, ko Anut nukan
amuk opok saruku ro rawai."

Akan woiaka Anut opok karar mowe.
(Matiu 6:25-34)

22-23 Keseria, Jisas nukas kon tamareäu roat awarowon, "Ak akan
enmaksau mesin ronkateanik, 'Ik owo o jemoi, rawau?' 'Ik owo omjo
takäu?' keser wa äiäu, Totomaka kiro näwäu senes, o näwäu wäpik.
Akan enmaksau näwäu senes, omjo kiro näwäu wa. 24 Ak ai raut
apwarwe. Ak o uku wa weäi, ak o arianik, pote owa wa turur miäi.
Kiro Anut nukasar o aronuk, jeäi. Akas kiro ai raut itimware rai.
25 Inok ro ak kamuk opok kon ronkat sosopus okoro omnokou opok
omre rumuk rawaun itok? Ko keserau senek wa. 26 Ak onok eteinak
keseraun itok warnuk, ak owon onok näwäu keseraun ronkatei?

27 Ak kurukan am musip aparwe. Ak sarau wa miäi, omjo nais
akasar wa ate miäi. Utianik, is ak epar senes awarom, meter
kamwareäwon ro Solomon ko kon omjo eposek miäwon, kiro omjo
am musip eposek senek wa. 28 Kurukan amurik erar kiro Anut nukas
omjo areäu. Kiro amurik rurisa rawai, kiro ariwa epis erekapu jerai.
Kiro amurik erar raiäi kiro Anut nukas omjo areäu. Akan woiaka epar
moin kiro eteinak! Ak äpu mowe, Anut nukas ak nais kamwareäu.
29 Keseria, ak woiaka aru wa mau, ak ronkat sosop o jaun wa mau.
30 Anut nukan ämän wa roiäi roat ak okoro omnokou pakan osap
owaun ronkateäi. Iken momonek ko äpu kiro osap sarau orip, okon,
kos ak arai. 31 Ak Anut nukan mena tonaun amke ronkatena, kos ätäi
kiro osap erekapu ak arai."

Ak omar oikan osap sosop turur mowe.
(Matiu 6:19-21)

32 Jisas nukas ätäiar äiewon, "Ak wa iminäu, mokoit iken momonek
Anut nukas kiro osap sare mowon roasiret ko akan kamwareäu ro
näwäu ronkatemoi, äiäi, kos kiro osap ak arai. 33 Akan osap erekapu
karauk roat aroinai, aiauk oinai, kiro aiauk roat osap wäpik orip
arowe. Ak akan woiaka jekur mowe, ak osap omar oikan sosop turur
maun ronkatewe. Kiro opok kar osap wa itanäiei. Owon, kiro opok
kar päu ros päu owaun tonau senek wa. Kar susurauk toneanik, kiro
osap wa aru mai. 34 Keseria, owo mena nan osap turur miäum opok
nan won nais kiro mena rau."

Jisas nukas kon tamareäu roat jekur rawaun awarowon.

35 Jisas nukas ätäi awarowon, “Ak owo onok päi jekur kame rawe.
Ak mer makoinai, arou aioinai, apu apari rawe. 36 Kar ro ko kon wau
ori päursa, kon sarau ros kame raiäu senek keserwe. Kon ro näwäu
pe im ut wenuk, kon sarau roat akas akan ro näwäu kurte pote im
tue muraiei. 37 Kiro ro näwäus kon sarau roat apwaromara, näwäu
nepipirai. Owon, ak ninau wa. Is epar senes awarom, kon omjo awau
oi mianik, roasiret tanewe awareanik, o arai. 38 Kiro roat ak akan ro
näwäu aparianik, nepipiraiei, ko pututu päi nais ak nepipiraiei.
39 Ak äpu, kar ou atak ro ko kiro päu ro kon owa päu owaun omre
äpu maro, [ko wa ninai, ko awau tai raiäu.] Ko kiro ro inikernuk, kon
owa wa uräi tonai. 40 Ak nais keseriar jekur kame rawe. Owon, Ro
Nukan Mokoi ko sareper kowai, kon kowaun omre ak äpu wa.”

Sarau ro aru pak sarau ro eposek awan totok ämän.
(Matiu 24:45-51)

41 Pita nukas Jisas auruwon, “Näwäu, okoro totok ämän kiro ik aikom
ra, roasiret erekapu awarom.” 42 Jisas nukas ätäi auruwon, “Inok
sarau ro ko ronkat eposek orip ämän tainoriäu? Kiro ro karar kon
kameäu ros sare monuk, kos karauk sarau roasiret kamwareanik, akan
o are rawai. 43 Kiro sarau ro keser rawai, kon kameäu ro kounuk, ko
nepipirai. 44 Is epar senes awarom, kiro sarau ro ko kon ro näwäus kon
osap erekapu kamäun sare murai. 45 Utianik, kar sarau ro ko ronkat
eposek wa, ko keser ronkatäi, ‘Isan kameiriäu ro ko kurte kowau utou.’
Kesermara, kos karauk sarau jaukut, akwaromara, ko an sakau jemara,
rauk käi rawai. 46 Ko kesernuk kesernuk, kon kameäu ro sareper
koumara, kiro ro mänkäsir oumara, woiaka epar mau wa roat akan
mena emer kuräi.
47 Kiro sarau ro ko äpu kon ro näwäus sarau äsimorai, kiro sarau
ro kurte wa manonuk, kiro sarau ro tätäi näwäu owai. 48 Utianik, kar
sarau ro ko ro näwäu nukan ronkat äpu wa, sarau eposek wa monuk,
kiro ro tätäi eteinak owai. Utianik, Anut nukas kar ro kon ipou opok
osap kamäun miäu, tawa kiro ro pakan ätäi osap sosop owam rai aurai.
Ko kar ro osap sosop senes kamäun miäu, ko kiro ro pakan ätäi osap
senri owai.”

Jisas ko roasiret inäi maraun kowon.
(Matiu 10:34-36)

49 Jisas nukas äiewon, “Is okoro omnokou opok ep tukuraun koimin.
Isan ronkat kiro ep jere potora, kiro eposek. 50 Is amke tätäi näwäu
owam. Kiro usu kame rai, isan woi uru usu näwäu mora. 51 Akan
ronkat is okoro omnokou pakan roasiret pak tamuräi rawaun koimin
rai äiein. Wa senes is epar awarom, is okoro omnokou pakan roasiret
atap atap inäiwaraun koimin. 52 Rusapai kar tupsiu pakan roasiret
5 orip inäiäiei. Roasiret 3 orip karaima inäianik, rawaiei, roasiret 2
orip ak karaima rawaiei. 53 Keseriar roat ak akan mokoit pak iwäi
muratäiei, mokoit akas akan momonakat pak iwäi muratäiei. Asiret
ak akan asinakut pak iwäi muratäiei. Asinakut ak akan aninakat pak
iwäi muratäiei. Asiret ak akan pusirakat pak iwäi muratäiei, Pusirakat
nais akas keseriar keseraiei.”

Owo onok päun ak äpu maiei.
(Matiu 16:2-3)

54 Jisas nukas roasiret awarowon, “Ak iou mokup näwäu kounuk,
aparianik, akas ronkateäi, ‘Kiro om nai.’ Kiro ak epar äiäi, om neäu.
55 Ak urir pemara, roros orip penuk aparia, akas ‘Kiro san sakau päun
ses’, äiäi. Kiro epar senes peäu. 56 Ak sät äiäi roat, ak omar aparia,
kiro owo omre päun äpu miäi. Ak owoseanik, omre rusapai owo päun
kiro ak äpu wa?”

Na nan iwäi jaun pak ämän jekur atower.
(Matiu 5:25-26)
57 Jisas ätäi äiewon, “Akasar jekur ronkatemoi, ämän jekur wa
wasareäi. 58 Utianik, na kar ros na wasarewareäu ro nukan amukup
imäisi potonuk, au apu opok pote räi, ämän jekur atower. Warnuk,
kos na wasarewareäu ro opok imäisi potonuk, kos na polis nukan ipou
opok musonuk, kos karapus owa kureisai. 59 Na kiro owas ätäi kasik
naun erar wa äsimoisaiei. Utianik, na aiauk näwäu maun aisowon
keseriar erekapu marota, epar na kasik utoisona, manam.”

13

Inok ro kon wou pirirau wa, ko meiäi.
1 Kiro ses opok, karauk Galili roat Anut jou muruna, Pontias-Pailot
nukas akwaronuk, meiein. Keseria, karauk roat akas Jisas aurin. 2 Jisas
nukas awarowon, “Kiro Galili roat Pailot nukas akwaronuk, meiein
akan ronkat kiro roat meiein akan onok aru pakas meiein ra, kiro
Galili roat karauk rusa rai akan onok eposek, okon, ak wa meieäi ra?
3 Wa senes, epar wa. Ak erekapu onok aru orip. Is epar awarom, ak
akan woiaka wa pirirna rai, ak kiro roat meiein senek ak nais keseriar
meiäiei. 4 Kiro roat 18 orip meter Siroam mena ou uräi nomara,
akwaronuk, meiein, akan ronkat kiro roat ämän näwäu orip meiein,
karauk roat Jerusalem mena rain, ak ämän wa ra? 5 Is epar senes
awarom. Kiro epar wa. Utianik, akan woiaka wa pirirna roi, ak kiro
roat meiein senek meiäiei.”

Am nemauk wa muriäu nukan totok ämän.
6 Keser awaromara, Jisas nukas kar totok ämän marowon, “Kar ro
ko wain woia uran uku wewon. Ko orip orip kiro uran nemauk muru
rai pote apariäu, näu wa muriäu. 7 Keseria, kos kiro woi kameäwon
ro auruwon, ‘Is woisan 3 orip okoro uran nemauk muru rai aparau
koimin, ko murau wa, okon, is patiram, owon, ko omnokou nukan
sirau erar patarura?’ 8 Kiro sarau ros ätäi auruwon, ‘Näwäu, karar
woisan opok utota, raunuk, is omnokou kiro mu opok kureta kureta,
pote nemauk murai rä aparam. 9 Kiro woisan opok, wa murunuk rai,
epar na koi tore kuräm. Nemauk murunuk rai, kiro eposek, rawaura.’ ”

Jisas nukas kar asir enipsau meiewon, sumaun omre opok jekur mowon.
10 Kar sumaun omre opok, Jisas ko roasiret tururiäi owa Anut nukan
ämän roasiret mare rawon. 11 Kiro opok kar asir ko osou aru orip
woisan 18 orip rawon ko tuku siräi tai rawau senek wa. 12 Jisas
nukas kiro asir aparmara, wouti momara, urunuk, ko siakup kounuk,
auruwon, “Asir, nan sip aru jäkäi musom.” 13 Kos kon ipou kiro asiren
tapau atonuk, kiro asir ko tuku siräumara, Anut jou muruwon. 14 Kiro
tururiäi ou kameäwon ro nukas Jisas kiro onok kesernuk, aparmara,

kasak pewon. Owon, Jisas nukas sumaun omre opok kiro asir jekur
mowon. Keseria, kiro ros roasiret awarowon, “Omre 6 opok, kiro sarau
maun ses, kiro omre opok jekur maraun itok. Sumaun omre opok kiro
jekur maraun senek wa.” 15 Näwäu nukas ätäi kiro ro auruwon, “Ak
sätäiäi roat! Ak sumaun omre opok akan bulmakau ra donki pakan
mur uraianik, imware pote an ariäi. 16 Okoro asir ko Apraham nukan
kin pakan, Satan nukas woisan 18 orip imäumara, sakau ateanik,
rawon. Epar kon usu sumaun omre opok jäkäi muraun itok.” 17 Kos
keser äienuk, kon iwäi jaukut ak oioraka nowon. Karauk roasiret kiro
owa turur rain ak kiro onok eposek aparianik, jou murin.

Am uku eteinak näwäu saräun ämän.
(Matiu 13:31-32; Mak 4:30-32)

18 Keseria, Jisas nukas roasiret totwarowon, “Is Anut nukas roasiret
kameäu onok owo senek rau awaram? 19 Kiro kon onok kesek, kar
ros ko marmar uku oumara, woia wewon. Kiro am uku eteinak tu
pemara, am näwäu sareäu. Kesernuk, ai akas pemana, kiro am iporu
opok tou moin. Kiro senek, amke roasiret karar karar Anut nukan
ämän tainoriäi, tawa roasiret sosop akas tainoraiei.”

Osap eteinakus plaua näwäu sareäwon.
(Matiu 13:33)

20 Jisas nukas ätäi äiewon, “Is Anut nukan kameäwon onok owo
senek ätär marau? 21 Kiro onok kesek, kar asires jis eteinak oianik,
plaua näwäu orip ore oumara, tururmoi, etwairnuk, kiro plaua
noroianik, mup näwäu senes sareäu.”

Orip orip awau rawaun ororok eteinak.
(Matiu 7:13-14, 21-23)

22-24 Jisas ko Jerusalem mena pote rai, näu mena pak eteinanak mena
pak Anut nukan ämän roasiret mare mare potowon. Kar ros totorwon,
“Näwäu, Anut koi wasarewaraun ses opok roat esap esap apu eposek
opok tonaiei? Isan ronkat sosop wa.” Jisas nukas ätäi awarowon,
“Ak sakau mia, apu eteinak pakas tonaiei. Owon, roat sosop ak kiro
apu eteinak pakas tonam äiäiei ak tonau senek wa. 25 Kiro ou rorok
kameäu ros im penenuk, ak tonea, kasikas raianik, im ut koukourianik,
äiäiei, ‘Näwäu, ik im tue muk’ auraiei. Kos ak ätäi awarai, ‘Is ak äpu
wa, meter ak wa apwareäim.’ 26 Kesernuk, akas ätäi auraiei, ‘Ik na
pak raianik, o pak an pak erek jeäum, na iken mena Anut nukan ämän
aikiäum.’ 27 Kos ätäi awarai, ‘Ak erapakan pein is äpu wa. Ak onok aru
miäi roat, ak enes eur manowe!’ 28 Kiro opok tätäi näwäu orip orip oi
rawaiei. Anut nukan kamwaraun onok amop penuk, akas Apraham,
Aisak, Jekop pak Anut nukan ämän roianik, areai roat pak Anut pak
rauna, apwaraiei. Utianik, ak kar mena atap raianik, akan aiakpanak
kartitirianik, wai rawaiei. 29 Kiro ses opok, san peäwon pakan roasiret
pak san neäwon pakan roasiret pak roasiret okoro omnokou pakan
erekapu peanik, koi Anut nukan kamwareäwon mena tururianik, Anut
pak o je rawaiei. 30 Roat ak enmak näwäu wa ruris rai, ak amke
rawaiei. Amke rai roat ak enmak orip, ak ruris rawaiei.”

Jisas nukas Jerusalem mena mesin wouti mowon.
(Matiu 23:37-39)

31 Kiro ses opok, karauk Parisi roat akas peanik, Jisas aurin, “Na
okoro mena wa rawau, utoinam, kar mena man. Owon, Herot ko na
iwose kuräun keserura.” 32 Jisas nukas ätäi awarowon, “Akas potoinai,
kiro kawarur ro pote aurwe, is rusapai ariwa pak roasiret osou aru
orip pak sip aru orip jekware maram, omre 3 opok orio is isan sarau
patarianik, sumam. 33 Utianik, is rusa, ariwa, orio sarau me Jerusalem
mena potam. Owon, Anut nukan ämän roianik, areawon ro Jerusalem
mena karar wena, meiäi.”
34 Jisas nukas Jerusalem mena aparmara, äiewon, “O, Jerusalem,
Jerusalem! Akas Anut nukan ämän roianik, areain roat akwarona,
meiein. Ak karauk roat ämän oi ariain roat Anut nukas äsimwarowon,
aiaukus akwarona, meiein. Is omre sosop, kakarau anak nukas kon
nakut saus kurur ware, raiäu senek, isan ipias roasiret kamware
rawaurimin. Utianik, roasiret akas is kesewaraun wa utoiroin. 35 Ak
rowe, Anut kon osap nuriäi ou ute manonuk, akasar akan ou kamäiei.
Is epar senes awarom, Ak is ätäi wa apairaiei. Is ak epar senes
awarom, rusapai is manoita, ak is ätäi wa apairaiei, pote tawa, akasar
keser äiäiei, ‘Anut nukasar kiro ro sare mai, ko Näwäu, nukan enip
pakas kowai.’ ” *Buk Song 118:26*

14

Jisas nukas kar sip ro jekur mowon.

1 Kar sumaun omre opok, Jisas ko kar Parisi ro näwäu nukan owa o
jaun potowon. Roat akas ko owosäi rai jekur apai rain. 2-3 Kar ro ko kon
ipou isou erekapu norowon, kiro ro Jisas siakup kounuk, Jisas nukas
aparmara, kos sintore ämän tamareäi roat pak Parisi roat totwarowon,
“Kar ro sumaun omre opok jekur maun itok ra wa?”
4 Kiro roat akas ätäi kar ämän aräu wa. Keseria, Jisas nukas kiro
sip ro jekur momara, äsimornuk, kon mena manowon. 5 Keseria, kos
awarowon, “Ak akan mokoi ra donki ra sumaun omre opok an up uru
ouri nonuk, ak owosäiei? Kiro omre opok pote imäiäiei.”
6 Akas ko ätäi kar ämän aurau wa.

Ro ko nukasar kon enip jou wa mai.

7 Jisas nukas roat o jaun pe, omoi eposek ouna, apwareanik, kos kiro
roat kar totok ämän marowon. 8 “Kar ros na o näwäu jaun urweisonuk,
na potoinam, omoi eposek opok wa tanäu. Kiro ros kar ro näwäu nais
erek uruwon kiro omoi eposek opok pe tanäi. 9 Kiro ro na usowon ros
pemara, aisai, ‘Kiro omoi tane raum okoro ro näwäu nuruta, tanäi.’
Keseria, na roat enmaka wäpik pak pote tanäun oiot nai. 10 Utianik,
na kar ros o jaun urweisonuk, potoinam, karauk roat ruris tane rai
opok tone tane. Keseria, kiro o atak ro pemara, aisai, ‘Jai, na kämioik
omoi eposek opok tone tane.’ Kesernuk, karauk roat tane rai ak na jou
musaiei. 11 Owon, inok ro ko nukasar kon enip rororai, kiro ron enip
Anut nukan amukup näwäu wa saräi. Inok ro ko nukasar kon enip
wa rororai, kiro ro ko enip jou orip rawai.”

Ik o jaun inokot urwaram?

12 Keseria, Jisas nukas totok ämän maromara, kiro ro o atak ro
auruwon, “Na o näwäu mis moinam, nan jaunat ra nan amunat aunat
ra nan tupsiu wa urwarau. Owon, kiro roat akas na ätäi amuk o jaun

urweisaiei. Nas owo onok kesermon ätäi akas nais keseriar keseisaiei.
13 Utianik, na äs näwäu moinam, roat osap wäpik orip pak roat isoraka
ipiaka aru orip pak amiaka utup orip roat o jaun urwar. 14 Kiro onok
keserta, nan won näu sarai. Kiro roat akas na ätäi urweisau senek wa.
Keserta, roat eposek ak meieanik, ätäi siräuna, Anut nukas na jekur
kamoisai."

Äs näwäu nukan totok ämän.
(Matiu 22:1-10)

15 Kar ro ko kiro opok tane rawon kiro ämän roumara, Jisas
auruwon, "Inok ro ko Anut nukan kameäu onok amop päi ses opok
Anut pak o jeanik, ko eposek nepipir rawai."
16 Utianik, Jisas nukas ätäi auruwon, "Kar ro ko äs näwäu momara,
roat sosop kiro o koi jaun ämän surmarowon. 17 Äs erekapu me
kuremara, o jaun ses opok kon sarau ro äsimornuk, kiro roat kos
meter awarowon, koi o jaun pote awarowon, 'Ak kowe, o jaun ses
pe rau.' 18 Kiro roat karar karar akas ätäi kiro sarau ro aurin. Kar
ros kiro sarau ro auruwon, 'Is omnokou rusapai kau momin, is aparau
manaurim. Nan ro näwäu pote aur ko wou aru wa mau.' 19 Karas
äiewon, 'Is rusapai bulmakau 10 orip kau momin, okon, ak jekur sarau
morai ra, wa rä rai apwarau manaurim. Is wa potam. Nan ro näwäu
pote aur. Ko wou aru wa mau.' 20 Karas äiewon, 'Is asir rusapai oimin,
okon, is wa potam.'
21 Keseria, kiro sarau ro ätäi potomara, kon ro näwäu kiro roat akas
aurin ämän erekapu auruwon. Kiro ro näwäu ko kasak pemara, kon
sarau ro auruwon, 'Na kurte näu menan porim ororokpai pak apu
opok pak potoinam, roat osap wäpik orip pak amiak utup orip pak
isoraka aru orip roat isan owa imware koi.' 22 Kiro sarau ros kiro
ämän tainorianik, ätäi pemara, äiewon, 'Näu ro, is nan ämän airomon
erekapu tainorimin, karauk omoi sosop erar rau.'
23 Keseria, sarau ro ätäi kon ro näwäus äsimorianik, auruwon, 'Na
apu kasakup potoinam, roat erekapu sakau ämän awarota, kouna, kiro
omoi rau erekapu owaiei. 24 Owon, is epar senes awarom, kiro roat
amke o jaun awaromin, ak isan patan opok o wa jaiei.' "

Roat ak jekur ronkateinai, Jisas tainorwe.
(Matiu 10:37-38)

25-26 Kar omre, roasiret sosop Jisas tainori potona, kos ätäi pirirmara,
roasiret keser awarowon, "Utianik, inok ro isan tamuriäim ro saräun
kon momok anak pak kon wau pak kon mokoit pak nuka pak akanun
orip orip ronkatwaraiei, ko isan tamuriäim ro wa rawai. Ko isanun
karar wous meiäi. 27 Kar ro is tainoireanik, ko kon am äpäs ämäiäu
wa, ko isan tamuriäim ro wa saräi.
28 Kar ro ko ou maun, ko tane raumara, jekur ronkateäu. Kiro ou
pataraun itok ra, wa ra rai ronkateäu. 29 Ko kiro onok keserau wa, kiro
ou kurte wa patarnuk, karauk roat akas kiro ou patarau wa aparia,
iowaiei. 30 Akas äiäiei, 'Kiro ro ou mowon ko kurte sarau patarau
senek wa,' keser äiäiei.
31 Utianik, kar omsau pakan kamwareäu ro ko kon marai roat
pak kar omsau pakan kamwareäu ro pak kon marai roat sosop pak
weräiäun, kiro ro näwäu ko jekur tane raumara, kar ro näwäu pak
owose weräiäun jekur ronkateäu. Kon marai roat pak karauk marai

roat pak weräiäun itok ra, wa ra, keser ronkateäu. 32 Kon ronkat ko karauk roat pak weräiäun itok warnuk, kon iwäi jauk atapuk raunuk raunuk kon kar sarau ro äsimornuk, pote kar ro tararmara, aurai, ‘Ik ak pak weräiäu utom.’ ”

33 Jisas ko kiro ämän aware kuremara, awarowon, “Kiro apu karar. Inok ro ko isan tamuriäim ro rawaun, ko kon osap erekapu sumkäinemara, kiro osapun ronkat sosop wa mai, ko isan tamuriäim ro tuku rawai.”

Karauk Kristen roasiret ak siu mitu wa senek.
(Matiu 5:13; Mak 9:50)

34 Jisas nukas ätäi äiewon, “Siu eposek kiro mitu. Utianik, kon mitu pote tiu sarenuk, ätäi mitu saräun senek itok wa. 35 Kiro siu woia pak karauk sarau pak maun senek itok wa. Ik erar oi kureäum. Ak raiaka orip raroi, ak kiro ämän rowe.”

15

Sipsip ämäuwon totok ämän.

1 Kar omre, takis oiäin roat pak karauk onok aru miäi roat pak ak Jisas nukan ämän rowau koin. 2 Karauk Parisi roat pak sintore ämän tamareäi roat pak akas ko aparianik, äiein, “Okoro ro ko onok aru miäi roat pak o jeäu. Kiro onok eposek wa.”

3-4 Keserna, Jisas nukas totok ämänis awarowon, “Utianik, kar ro ko kon sipsip 100 orip. Keseria, sipsip karar ämäunuk, kiro ro owosäi? Ko kiro sipsip 99 orip utwaronuk, amurik je rauna rauna, potomara, kiro sipsip karar ämäuwon, itane pote aparmoi, imäi kowai. 5-6 Ko kiro sipsip pote itane oumara, nepipirianik, kuor ämäi oianik, kon mena potai. Keseria, kon jaukut erekapu urwarnuk, kouna, awarai, ‘Ak is pak koi nepipirwe, owon isan sipsip kar ämäuwon itane aparim, okon, rusapai ik äs näwäu mau.’ 7 Kiro onok senek is epar senes awarom, roat 99 orip ak onok tuku eposek miäi omar oik ak nepipiraiei. Utianik, kar ro kon onok aru mowon sumkäineanik, kon wou piririanik, epar miäu, omar oik ak näwäu senes nepipiraiei.”

Aiauk ämäuwon totok ämän.

8 Jisas nukas ätäi awarowon, “Utianik, kar asir kon aiauk eposek 10 orip, karar ämäunuk, ko owosäi? Ko arou aioi oumara, kon owa om kasarmara, omoi erekapu jekur aparai. 9 Kiro aiauk karar itane apari oumara, kon jaukut urwaronuk, koi tururna, awarai, ‘Isan aiauk ämäuwon itane apari oim, okon, ak is pak nepipirwe.’ 10 Kiro onok kesek, is epar senes awarom, kar ro ko onok aru miäu ko kon wou ätäi pirirmara, wou epar monuk, Anut nukan sarau eitek akas omar oik keseriar näwäu nepipiraiei.”

Kar mokoi momok ute manowon.

11 Jisas nukas ätäi kar totok ämän keser awarowon, “Kar ro ko mokoi oirori orip. 12 Etei mokois pemara, kon momok keser auruwon, ‘Moni, na isan osap inäinam, is ir!’ Kesernuk, momonawas kon osap inäianik, kon mokoit ori atap atap atowon.

13 Rai rai, kiro etei mokoi kon osap erekapu aiaukun surmara, ko kiro pakan aiauk oumoi, kar mena atapuk rawaun ute manowon. Ko kiro omsau atapuk potomara, kon aiauk erekapu onok aru opok

känkurewon. 14 Kon owo osap rawon erekapu patarnuk, kiro ses opok
kiro omsau opok sou näwäu senes pewon. Ko kar osap rawau wa.
15-16 Keseria, kiro mokoi ko kiro mena kar ro rawa pote sarau maun
totornuk, kiro ros kiro mokoi kon poat kamwaräun äsimorwon. Ko
sou näwäu raumara, kiro poat o jena, ko erek jaun ronkatewon, owon,
kar ros ko o nurunuk, jau wa.

17 Rai rai, kon ronkat eposek penuk, äiewon, 'Isan monian sarau roat
ak o eposek sosop jerai, okoro opok o wäpik rai rai, is meiäurim. 18 Isan
moni siakup potoita, auram, "Moni, is Anut nukan amukup pak nan
amunap is onok aru momin. 19 Na is nan mokoi rai wa airau, nan sarau
ro senek mur." ' 20 Keser ronkatemoi, ko siräumara, kon mena momok
siakup potowon. Ko atapuk kounuk kounuk, kon momokus atapukas
aparmara, kon mokoi mesin wouti monuk, kurte pote pokäirmara,
oktokormoi, imäi kowon.

21 Kon mokois momok auruwon, 'Moni, is Anut nukan amukup
pak nan amunap is onok aru senes momin, okon, nas is nan mokoi
rai wa airau.' 22 Utianik, kon momokus kon sarau roat urwaromara,
awarowon, 'Omjo eposek kurte oi peinai, take muruwe. Kar ring oinai,
kon ipou opok muruwe. Su oinai, kon isou opok muruwe. 23 Keseria,
potoinai, isan bulmakau nak eposek weinai, mis mowe. Ik ko pak o
jemoi, nepipirau. 24 Isan mokoi okoro, ko meiewon raimin ko ätäi koi
tarairou, ko erekapu manou rai äiemin, is ätäi aparim.' Kesermana,
ak o näwäu mis moin.

25 Keserna keserna, mokoi urektapau ko woia rawonus, mena
sinakup pemara, owa sir weanik, nepipir käi mirorir rain rowon.
26 Keserna, kos kar sarau ro urirawa, nonuk, totorwon, 'Kiro owa
owoserai käi miroriräi?' 27 Kiro sarau ros ätäi auruwon, 'Nan amun
ätäi mena kowon, okon, nan momonas nepipirmara, kon bulmakau
nak eposek wemara, ko pak tanäun äs morai, owon, kon mokoi ute
manowon ätäi kowon.'

28 Kiro mokoi urektapau ko kasak näwäu pemara, ko owa tonau
wa. Keseria, momokus koumara, kon wou näu saräun ämän auruwon.
29 Utianik, kos momok auruwon, 'Is okoro woisan sosop opok, is nan
sarau ro senek sarau sosop me raimin, nan ämän jekur tainoriäim.
Isan jaiat pak äs maun kar meme wa iromon. 30 Utianik, nan
mokoi kiro ko nan osap erekapu oi pote känkuremara, kounuk, nan
bulmakau nak eposek we murum.'

31 Momokus ätäi auruwon, 'Isan mokoi, na is pak orip orip raiäum,
isan osap rau kiro erekapu nan. 32 Ik erek nepipirau iken woiok eposek
saräu, owon, nan amun okoro ko meiewon raimin, rusapai ko ätäi koi
rau. Ko erekapu manowon raimin, rusapai ätäi imäiemin koi rau.' "

16

Sarau kameäwon ro onok aru mowon.

1 Kar omre opok, Jisas nukas kon tamareäu roat totok ämän keser
awarowon, "Kar ro ko osap sosop orip kos kar sarau ro kon osap
kamäun sare muruwon. Kiro sarau ro ko sarau monuk monuk, karauk
roat akas kiro osap atak ro aurin, 'Nan sarau ro ko aiauk sepuk sepuk
käkänkurewon.' 2 Keseria, ko ämän roumara, kon sarau ro urirawa,
kounuk, auruwon. 'Is roat akas na owo kesermon airona, roimin. Kiro
epar ra? Kiro ämän eparnuk rai, na isan sarau ro wa rawam. Na

potoinam, inokot akas isan osap erar oin enmak jer we oinam, koi irota, aparam.’ 3 Kiro sarau ros ronkatemara, kon wou uruas äiewon, ‘Isan kamoireäu ro ko is ätäi sarau maun wa imäirai. Is om wäun sakau wäpik, is karauk roat o nik maraun, oior nai. 4 Rusapai is äpu is owosäm, isan näwäu is sarau opok ätäi wa imäironuk, isan jaiat akas akan owa imäiri potaiei.’

5 Keser ronkatemara, kos roat meter kon näwäu nukan osap erar aronuk, oin, urwarnuk, kouna, kos kar ro keser auruwon, ‘Na isan ro näwäun osap esap esap oumon?’ 6 Kiro ros ätäi auruwon, ‘Is uer mis 100 orip mis maun äräine oimin.’ Kiro sarau ros auruwon, ‘Na kurte taneinam, kiro meten 100 orip jer rau känkureinam, rusapai am käwäu awau opok mis 50 orip jer we mo.’ 7 Kesermara, kos ätäi kar ro auruwon, ‘Na osap esap esap oumon?’ Kos keser auruwon, ‘Is rais bek 100 orip oimin.’ Kiro sarau ros ätäi auruwon, ‘Na am käwäu awau okoro oianik, kurte taneinam, bek 80 orip jer we mo.’

8 Kiro sarau ro kon ronkat eposek keseria, kon ro näwäus kiro ro aru nukan enip oik muruwon. Kiro sarau ro ko ronkat eposek orip senek keserwon. Okoro omnokou pakan roasiret ak akasar aka sarwaraun ronkat eposek orip sarau maun itok. Ak roat Anut nukan arou merek eposek opok rai itimware rai.

9 Is epar senes awarom, ak akan aiauk saruku roasiret sarwaraun, arona, kiro roasiret ak akan jaunakat senek saräiei. Tawa kiro aiauk patarna, Anut nukas ak kon mena eposek opok iware tonai.

10 Inok ro ko osap eteinak jekur kamäi, ko osap näwäu nais kamäi. Inok ro ko sarau eteinak jekur wa kameäu, ko sarau näwäu nais jekur wa kamäi. 11 Utianik, ak omnokoukan osap aru jekur kamäu wa, inokos ak osap eposek jekur kamäun arai? 12 Utianik, ak karauk roat akan osap jekur wa kamena, inokos kar osap eposek ak araun sare marowon arai? Kar ros wa arai.

13 Sarau ro kararas ko ro oirori opok sarau mau senek wa. Owon, ko karan wous meieanik, kar ron wous wa meiäi. Ko kar ron ämän jekur tainorianik, sarau eposek momoi, kar sumkäineanik, kon ämän jekur wa tainoriäu. Ak Anut nukan sarau pak aiaukun sarau pak erek turur mau senek wa.”

Jisas nukas karauk onok awarowon.
(Matiu 11:12-13, 5:31-32; Mak 10:11-12)

14 Karauk Parisi roat ak aiaukun woiakas weäi. Keseria, ak kiro ämän roumana, akas Jisas oiakas mirikirin. 15 Jisas nukas ak apwareanik, ätäi awarowon, “Ak akan ronkat, ak karauk roat akan amiakap roat eposek äiäi, Anut ko akan ronkat woiaka uru rau äpu mareäu. Kiro roat akan ronkatis osap näwäu wouswariäi, kiro onok Anut nukan amuk opok aru senes.

16 Meter roasiret akas Moses nukan sintore ämän ninareäin pak Anut nukan ämän roianik, areain roat akan ämän orip orip areain. Ak keserna keserna, Jon pewon. Jon penuk, rusapai isas Anut nukan kamwareäwon ämän mare arieita, roasiret sosop Anut nukan roasiret saräun sakau miäi.

17 Okoro omnokou omar pak wasaräieir, utianik, Anut nukan sintore ämän eteinak kar wa ämäiäi.”

Jisas nukas ro asir owaun onok awarowon.

18 “Ro kon asir utia, kar asir owai kiro ro roasir ouratäiäi akan
sintore ämän espäiau. Owo ro ko kar asir kon komus utowon, owai,
ko nais keseriar kiro sintore ämän espäiau.”

Kar ro osap sosop orip pak kar ro enip Lasarus pak.

19 “Kar ro ko osap sosop orip raiäwon, ko omjo eposek eposek
mianik, orip orip jekur nepipir raiäu. 20 Kar saruku ro kon enip
Lasarus, kon enipsau opok ui sosop murianik, aru muri rawon. Ko
kiro ro aiauk sosop orip nukan ou rorokpai raiäu. 21 Ko kiro ro aiauk
sosop orip ro o jenuk, o usip patan inkaruru nonuk, aparianik, kiro o
usip jaun raiäu. Kesernuk, enat akas koumoi, kon ui merakariäi.

22 Kiro saruku ro meiewon ses opok, kon totok Anut nukan sarau
eitek akas imäianik, Apraham rawon opok omar oik imäi tonoin. Rai
rai, kiro ro näwäu nais meienuk up kurein. 23 Kon totok ep näwäu jere
rawon opok nowon. Kiro pakas ko Lasarus Apraham ori eposek atapuk
raunuk, aparwon. 24 Keseria, kiro ros urwewon, ‘Moni Apraham, is
okoro up uru ep opok tätäi sosop oi raim, isanun wonti muroinam,
Lasarus aurta, koi kon ipous an atomara, isan menomauk opok murai.’

25 Apraham nukas ätäi kiro ro auruwon, ‘Isan mokoi, naka meter
omnokou opok raianik, osap sosop erekapu oumata, nepipir raumon,
na kiro ronkate. Lasarus ko osap wäpik erar wopure rawon, okon,
rusapai ko okoro mena nepipir rau. Na tätäi näwäu oi rau. 26 Ik okoro
kamuk anrak näwäu rau, roat okoro opok rai ak kiro anrak espäi potau
senek wa, akas nais okoro opok espäi kowau senek wa.’

27 Kiro ros ätäi Apraham auruwon, ‘Keseria, is na aisom. Moni
Apraham, ätäi Lasarus äsimorta, nea, isan tupsiu awaronuk, woiaka
piriraun awarai. 28 Kiro opok isan amaiat awaiat 5 orip rai opok nea,
awaronuk, ak nais is tätäi ouram opok wa kowaiei.’

29 Apraham nukas ätäi kiro ro auruwon, ‘Nan tupsiu meter Moses
nukan sintore ämän pak Anut nukan ämän roianik, areain roat
akas ämän jer we moin ak aparianik, tainoraurai. 30 Kiro ros ätäi
Apraham auruwon, ‘Moni Apraham, kiro nais itok wa, kiro ämän ak
wa tainoraiei, utianik, kar ro meiewon siräimara, pote ak awaronuk,
kiro epar akan onok aru miäi pakan ätäi akan woiaka piriraiei.’
31 Apraham nukas ätäi äiewon, ‘Utianik, ak Moses nukan ämän pak
Anut nukan ämän roianik, areain roat akan ämän wa tainoriäi, kar ro
meiewon, ätäi siräiäi nais aparmoi, akan woiaka wa piriraiei.’ ”

17

Onok arus kiro ron wou epar mowon aru murai.

1 Kar omre opok, Jisas nukas kon tamareäu roat awarowon, “Onok
atap atap roasiret onok aru maraun päi. Kiro ro inokos kiro onok aru
oi kowai, kiro ro ko wopur senes. Anut nukas kiro ro aru murai. 2 Kar
ros kar mokoi eteinak onok aru ätär murunuk raroi, kiro onok aru
senes. Karauk roat akas aiauk usuäu oianik, kiro ron pou opok muris
pararar mianik, ko an unik uru känkurena, nai, kiro itok, kiro usu
eteinak. Warnuk, tawa omar oik ko usu näwäu senes owai. 3 Ak owo
onok keseraiei, jekur ronkatewe.

Nan jaun ko onok aru monuk rai, nas ko keram. Ko ätäi kon wou
pirirmara, kounuk rai, nas kon onok aru jäkäi mur. 4 Utianik, kos na
omre karar opok onok aru 7 orip musonuk, kos ätäi na siatap orip

orip koianik, äiäi, ‘Jai, is woiti murou,’ keser aisonuk, nas kon onok aru erekapu jäkäi mur.”

Woiaka epar maun sakau ämän.

5 Jisas nukan ämän oi ariai roat akas Näwäu aurin, “Na iken woiok epar maun sakau muk.”

6 Jisas nukas ätäi awarowon, “Akan woiaka epar moin, kiro am uku eteinak marmar senek, ak okoro wer mu auraiei, ‘Na siräinam, mas an opok pote tai rau,’ aurna, kos akan ämän tainorai.”

Sarau ro eposek ko onok eposek miäu.

7 “Utianik, kar ro ak kamuk opok rau ko kar sarau ro orip. Kiro sarau ro ko woia sarau miäu ro ra, sipsip kameäwon ro raiäu. Iukärir sarau patarmara, penuk, nas ‘na kurte peinam, sia opok pe taneinam, nan o je’ keser auriäum ra? 8 Wa senes. Nas ko keser auram, ‘Na isan o mis mur. Na an joinam, is o jeita, kamoiri rau. Is o je kureita, tawa na o jam.’ 9 Kiro sarau ros kon ro näwäu nukan ämän tainorianik, kon sarau karar miäwon. Kiro ro näwäus ätäi kon sarau ro sarau miäu kon enip jou wa muriäu. 10 Akas nais keseriar keserwe, karauk roat akas ak sarau maun awarona, sarau mia, äiewe, ‘Is sarau ro enim näwäu wäpik, is erar sarau rai sarau moram.’ ”

Jisas nukas roat 10 orip sip repros orip jekur marowon.

11 Jisas ko Jerusalem näu mena pote rai, ko Samaria provins pak Galili provins kamuk potowon. 12 Ko kar mena tononuk, roat 10 orip ak sip repros orip atapukas senek tai rain tarwarowon. 13 Akas urweanik, äiein, “Jisas, näu ro, ikenun wonti mukoinam, ik sareik.”

14 Jisas nukas apwaromara, awarowon, “Ak potoinai, Anut kamuk raiäi roat opok akan enmaksau ätär marowe.” Ak potona potona, kiro sip repros manowon. 15 Karar ro ko aparwon kon sip aru manonuk, ko ätäi koumara, sakau urwemara, Anut jou muruwon. 16 Koi, omnokou opok Jisas nukan isou opok uou sur wemara, jou muruwon. Kiro ro ko Samaria* provins pakan. 17 Kesernuk, Jisas nukas äiewon, “Roat 10 orip jekwaromin, roat 9 orip ak erapok manoin? 18 Okoro Samaria ro ko atapukan. Owon nukarar koumara, Anut jou muru?” 19 Jisas nukas kiro ro auruwon, “Na siräinam, man. Na nan won epar momon, okon, na eposek sareisai.”

Anut ätäi roasiret kamwaraun onok owo senek kowai.
(Matiu 24:23-28, 37-41)

20 Karauk Parisi roat akas Jisas totorin, “Anut ätäi kamoikaun esepa kowai?” Kos ätäi awarowon, “Anut ätäi ak kamwaraun kounuk, ak ko amiakas wa aparaiei. 21 Kar ros wa äiäi, okoro peu koi aparwe, aisen peu aparwe. Utianik, ak rowe, Anut ak kamwaraun rusapai ak siarakap pe rau.”

22 Keser awareanik, kos kon tamareäu roat awarowon, “Kar omre päi kiro opok akan ronkat ak Ro Nukan Mokoi aparam rai äiäiei, utianik, ak ko wa aparaiei. 23 Karauk roat akas awaraiei, ‘Aisen aparwe!’ ‘Okoro opok aparwe!’ Ak kiro roat akan ämän roinai, epar rai wa tainware manau. 24 Ro Nukan Mokoi kowaun ses opok, omar käiemara, ermänirmara, karaima poteäu senek. Ro Nukan Mokoi kowaun ses opok, kiro onok senek keser kowai. 25 Utianik, amke ko

tätäi sosop oumara, okoro omnokou pakan roat näunäu akas ko wena, meiäi.
26 Meter Noa rawon ses opok, roasiret akas keserin senek, rusapai
nais Ro Nukan Mokoi kowaun ses opok keseriar keseraiei. 27 Roasiret
ak o je rai, an je rai, ro asir oi rai, ak keser rauna rauna, Noa ko ous uru
tononuk, joi näwäus koumara, roasiret erekapu oware jenuk, meiein.
28 Lot rawon ses opok nais keseriar keserin, roasiret erekapu an o
pak jeanik, nepipir rain. O kau mianik, osap ätäi aiaukun arianik, woia
o uku we rai, ou awau me rai nepipir rain. 29 Kiro ses opok, Lot kiro
mena ute manonuk, ep näwäu salfa* orip omar oikas koumara, kiro
pakan roasiret erekapu jerwarnuk, meiein. 30 Ak keser rain senek,
rusapai nais keseriar keserna keserna, Ro Nukan Mokoi ko amop
kowai.
31 Kiro ses opok, ro ko ou oik rawai, kon osap owa rau owaun wa
nai. Kar ro ko woia rawai, ätäi kon mer eposek owaun mena wa potai.
32 Ak Lot nukan asir ronkatewe. 33 Inok ro ko kon totok isanun wa
meiäi, kiro ro kon totok erekapu wasaräi. Inok ro ko kon totok isanun
meiäi, kon totok orip orip awau rawai.
34 Is epar senes awarom, kiro ses opok pututu ro oirori au patan
karar opok ninaieir Anut nukan sarau eitek akas kar imäianik, kar ute
manaiei. 35 Asir oirori au ma rei rawaieir opok, kar asir koi imäianik,
kar asir ute manaiei. [36 Ro oirori au woia sarau me rawaieir, kar
imäianik, kar ute manaiei.]”
37 Kiro ämän roianik, kon tamareäu roat akas totorin, “Näwäu, kiro
onok erapok päi?”
Jisas nukas ätäi awarowon, “Erapok opur meieanik, poomre rawai,
kiro opok epsimai sosop kiro opur pomou jaun pote tururaiei.”

18

Kar ämän wasarewareäwon ro pak kar wäimäs asir awan totok ämän.
1 Keseria, Jisas nukas kar totok ämän kon tamareäu roat ak orip
orip Anut aurianik, kos ak kurte wa sarwarnuk, akan woiaka aru
wa mau rai awarowon. 2 Kos äiewon, “Kar näu mena, kar ämän
wasarewareäwon ro ko Anut nukan ämän wa tainoriäu. Karauk roat
akan ämän roianik, jekur wa sarwareäu. 3 Kiro mena nais kar wäimäs
asir ko orip orip kiro ro opok koumara, auriäu, ‘Isan iwäi jaias is aru
murauru na is sareir.’ 4-5 Kiro ros kurte kiro asir saräu wa. Rai rai, kon
wou uruas ronkatemara, äiewon, ‘Is Anut nukan ämän wa tainoriäim,
karauk roasiret mesin wa ronkateäim. Is apu kiro epar, utianik, okoro
wäimäs asir ko is sarau näwäu iriäu, okon, is ko saräm. Ko wa sareita,
orip orip is siarap kounuk, is wäsuk irai.’ ”
6 Jisas nukas ätäi äiewon, “Ak kiro ämän wasarewareäwon ro aru
nukan ämän rowe. 7 Anut nukas kon roasiret sare marowon, akas
omre orip orip sankeu pututu sarwaraun waiena, kos ak sarwaraun
itok ra? Omre rumuk rai rai sarwarai ra? 8 Is epar senes awarom, ko
akan wai roumara, kurte sarwarai. Tawa Ro Nukan Mokoi ätäi kowai
ses opok ko okoro omnokou pakan roasiret akan woiaka epar moin
aparai ra, wa?”

Kar Parisi ro pak kar takis aiauk oiäu ro awan totok ämän.

9 Jisas nukas karauk roasiret akasar akan ronkatis akan onok
erekapu eposek äiäi, karauk roat akan onok aru rai äiäi totok ämän
marowon. 10 “Kar muti, ro oirori au Anut auraun tup ou näwäu uru
tonoirin. Kar ro ko Parisi ro kar ro ko takis aiauk oiäwon ro.
11 Kiro Parisi ro ko nukarar tai raumara, Anut aurmoi, äiewon, ‘Anut,
is na pere aisom. Is karauk roat senek wa. Is sätwareanik, osap erar
wa oiäim, sintore ämän wa utiäim. Is karauk akan asiret wa imware
ariaim. Keseria, is na pere aisom. is kiro takis aiauk oiäu ro aisen tai
rau senek wa. 12 Is tup orip orip omre oirori opok na jou musianik, o
wa jeäim. Na jou musianik, isan osap erekapu 10 orip surwate mianik,
karar sur na isiäim.’
13 Utianik, kiro takis aiauk oiäu ro ko atapukas tai raumoi, kon oiok
omar oik mau wa, ko wouti momara, äiewon, ‘O Anut Näwäu, is onok
aru orip, nas is sareir.’
14 Is epar senes awarom, kiro takis aiauk oiäu ro, ko Anut nukan
amuk opok eposek sarewon, kiro Parisi ro ko wa. Owon, inok ro ko
nukasar kon enip rororai, kiro ron enip Anut nukan amukup näwäu
wa saräi. Inok ro ko nukasar kon enip wa rororai, kiro ro ko enip jou
orip rawai.”

Jisas nukas mokoit eteinanak kon sakau araun tapiaka atowon.
(Matiu 19:13-15; Mak 10:13-16)

15 Karauk roasiret akas akan mokoinakut Jisas nukas kon ipou akan
tapiaka opok kon sakau araun rai, imware koin. Kon tamareäu roat
akas kiro roasiret apwaromana, kewaroin. 16 Keserna, Jisas nukas
ak mokoinakut kiro onok keserin aparianik, urwarnuk, kouna, kon
tamareäwon roat keser awarowon, “Ak mokoinakut utwarona, is
siarap kowaiei, ak wa tämarau. Roasiret ak okoro mokoinakut senek
sareanik, ak äpu Anut akan kamwareäu ro näwäu. 17 Is epar senes
awarom, inok roasir ko mokoinak senek saräu wa, Anut nukas kon
kameäu ro näwäu wa rawai.”

Roat osap sosop orip pak Anut nukan kamwareäu onok pak.
(Matiu 19:16-30; Mak 10:17-31)

18 Kar Juda akan kamwareäu ro näwäus pemara, Jisas totorwon, “Ro
eposek, is owosemoi, isan totom awau orip orip rawai?”
19 Jisas nukas kiro ro ätäi auruwon, “Na owon is ro eposek airom?
Kar okoro omnokou pakan ro ko eposek wa. Anut karar eposek. 20 Na
sintore ämän äpu, na kar ron asik wa imäi ko pak ariau, na kar ro
weta, wa meiäu, na karauk roat akan osap wa päu owau, na kar ro
nukan enkup sät ämän wa mau, nan momon anin orien ämän erekapu
tainor.” *Kisim Bek 20:12-16*
21 Kiro ros ätäi auruwon, “Meter is eteinak opok, kiro sintore ämän
erekapu tainori koi, rusapai nais keseriar raim.”
22 Jisas ko kiro ämän roumara, ätäi auruwon, “Kiro itok, karar onok
karar na itimoisi rau. Na pote, nan osap erekapu karauk roat are
kureta, akas kiro osap kau mona, kiro aiauk oinam, saruku roat osap
wäpik kiro aiauk inäi aram. Na kiro keserta, tawa na omar oik osap
sosop owam. Kiro onok kesernam, na koi is tainoir.” 23 Kiro ro ko osap
sosop orip. Keseria, kiro ämän roumara, kon wou usu sarewon.
24 Jisas nukas kiro ron wou usu sarewon aparmara, äiewon, “Roat
osap sosop orip ak Anut nukas kamwaraun sarau sakau maiei. 25 Kar
opur kamel ko omjo näkeäi nil nukan amarer uruas tonaun kananäi.

Ro aiauk sosop orip ko Anut nukan ro senes saräun kiro sarau sakau kananäi."
26 Roat kiro ämän roianik, akas totorin, "Keseria, Anut nukas inok ro imäienuk, ko pak erek orip orip rawai?"
27 Jisas nukas awarowon, "Owo onok roat akas keseraun itok wa, Anut nukas keseraun itok."
28 Keseria, Pita nukas äiewon, "Ik iken mena pak iken osap pak erekapu utia, na tainoise koumun."
29-30 Jisas nukas äiewon, "Is epar awarom, inok ro ko Anut nukan roasiret sarwaraun mesin ronkateanik, kon mena, wau, amakut, awakut, momokut pak utwareanik, kowon, Anut nukas rusapai omnokou opok kiro osap ute kowon senek sosop ätäi nurai. Kos tawa ko totok awau orip orip rawaun sakau nurai."

Jisas nuka tätäi sosop oumoi, meiäun ämän ätäiar awarowon.
(Matiu 20:17-19; Mak 10:32-34)

31 Jisas nukas kon tamareäu roat 12 orip kasakup imware potomara, keser awarowon, "Ak rowe, ik Jerusalem mena tonam. Kiro ämän meter Anut nukan ämän roianik, areai roat akas Ro Nukan Mokoi mesin äiein, kiro ämän erekapu rusapai epar päi. 32 Jerusalem menan roat akas ko kar omsau pakan roat näunäu akan ipiakap muraiei. Akas kiro ro jeje ämän aurianik, onok aru murianik, opokup sinok kuräiei. 33 Akas kiro ro mänkäsirianik, wena, meiäi. Utianik, omre 3 opok, ko ätäi siräiäi."
34 Kon tamareäu roat ak kiro ämän roin kon onoktapau ak äpu wa. Kiro ämän onoktapau ak opok ämäi rawon. Ak Jisas nukas kiro ämän awarowon jekur ronkatäu wa.

Jisas nukas kar ro amuk utup jekur mowon.
(Matiu 20:29-34; Mak 10:46-52)

35 Jisas ko Jeriko mena penuk, kar ro amuk utup ko apu opok tane raia, osap nik mareäu. 36 Ko roasiret apu opok arina, roumara, kos totwarowon, "Kiro owoserai?"
37 Akas ätäi aurin, "Nasaret menan Jisas kou."
38 Kos urwemara, äiewon, "Jisas, Devit nukan Mokoi, na isanun wonti moinam, is sareir."
39 Karauk roat akas amke ko siakup potoin akas kerianik, aurin, "Na asor." Utianik, kiro ros ätäi näwäu urwewon, "Jisas, Devit nukan Mokoi, na is sareir."
40-41 Keseria, Jisas nukas sumianik, kiro ro amuk utup ko siakup imäi kowaun awarowon. Ko siakup imäi kouna, Jisas nukas auruwon, "Isas na owosisaun airom?" Kos ätäi äiewon, "Näwäu, is ätäi ami uraienuk, apu aparam."
42 Keseria, Jisas nukas auruwon, "Nan won epar momon, okon, na ätäi amun urareinam, apu apar."
43 Ko keser äienuk, kurte amuk uräianik, ko ätäi om aparwon. Keserianik, ko Anut jou murumara, Jisas tainori potowon. Roasiret ak kiro onok aparmana, ak erekapu Anut jou muroin.

19

Jisas Sakias ori.

1 Jisas ko Jeriko mena tonomara, Jerusalem mena manaun manowon.
2 Kiro mena kar ro ko takis aiauk oiäwon ro, kon enip Sakias, ko aiauk
sosop orip. 3 Ko Jisas ro owo senek, koura rai aparaun keserwon,
Sakias ko ro rumukäu wa, ko katunak. Keseria, roasiret sosop akas
Jisas sorotorin ko aparau senek wa. 4 Keseria, ko koteteip amke kurte
potomara, kar am rumuk aparmara, kiro am oik tonowon, Ko äpu Jisas
ko kiro am siakupas kowai. 5 Jisas ko kiro am siakup pemara, kiro am
oik Sakias rawon aparianik, auruwon, “Sakias, na am oikas kurte ne.
Is rusapai pututu nan owa ninam.”
6 Keser aurnuk, Sakias ko am oikas kurte nomara, ko nepipirmara,
Jisas kon owa imäi potowon. 7 Roat ak kiro onok aparmana, kasiaka
penuk, äiein, “Kiro ro ko onok aru miäu ron owa o jau potou.”
8 Sakias nukas kiro ämän roianik, siräumara, Jisas auruwon,
“Näwäu, isan osap erekapu inäianik, karauk roat osap wäpik wopure
rai aram. Is meter karauk roat sätwareanik, akan osap erar päu oimin,
ätäi kiro osap oimin pak karauk osap sosop pak aram.”
9 Jisas nukas ätäi äiewon, “Okoro ro ko nais ik senek Apraham
nukan kinjauk. Keseria, rusapai roasiret okoro owan Anut nukas
ätäi imwarou. 10 Ro Nukan Mokoi ko roat wasarein itanwareanik,
imwaraun kowon.”

Aiaukun totok ämän.
(Matiu 25:14-30)

11 Roasiret kiro ämän rouna rouna, Jisas nukas kar totok ämän
marowon. Ko Jerusalem mena siakup rawon. Keseria, roat
akan ronkat Anut nukas rusapai kon roasiret kamwarau kou äiein.
12 Keseria, kos awarowon, “Kar ro ko kamwareäu ro pakan tupsiu.
Ko omsau atapuk kon näu mena kamäun enip owaun potomara, ätäi
kowaun ronkatewon. 13 Ko manaurmara, kon sarau roat 10 orip
urwaromara, ko siakup potona, karar karar aiauk 2,000 orip aromara,
awarowon, ‘Ak okoro aiauk arom sarau nuruwe. Is ätäi koita, owam.’
14 Kon menan roat akas akan woiakas konun meiäu wa. Keseria, roat
akas karauk roat äsimwarona, potomoi, kiro omsau ko potowon pakan
roat awaroin, ‘Ik kiro ro ko ik kamoikaun sare murau wa.’
15 Utianik, kiro ro kon omsau kamwaraun enip oumara, ätäi kowon.
Ko ätäi koumara, kiro sarau roat aiauk are manowon, sarau mianik,
karauk aiauk oi ra wa rai äpu maun urwarnuk, ko siakup pein.
16 Kar ro amke pemara, äiewon, ‘Näwäu, kiro aiauk 2,000 iromon
sarau mianik, ätäi aiauk 2,000 oimin.’ 17 Kiro ro näwäu nepipirmara,
auruwon, ‘Kiro eposek, na sarau ro eposek, na osap eteinak jekur
kamemon, okon, kiro mena ten orip kamwaram.’ 18 Kar sarau ro
pemara, äiewon, ‘Näwäu, kiro aiauk 2,000 iromon sarau mianik, aiauk
1,000 oimin.’ 19 Kiro ro näwäu nukas auruwon, ‘Na kiro mena 5 orip
kamäm.’
20 Kar sarau ro pemara, äiewon, ‘Näwäu, nan aiauk iromon omjo
sies otpar ämäi musomin, okoro rau. 21 Is na imineisomoi, kesermin,
owon, na ro kurte kasat peäum. Karauk roat akas osap mona, raiäu,
nas erar oi maneäum. Karauk roat akas o uku wein, nas o erar
oiäum. Keserta, is na imineisomoi, kiro onok kesermin.’ 22-23 Kos ätäi
auruwon, ‘Na sarau ro aru, nakan ämänisar ätäi naka wasareisai. Na
äpu, is kasi kurte peäu, owo osap isan wa is erar oiäim, Keseria, na

owon isan aiauk benk opok murau utomon? Is ätäi keser koita, kiro aiauk pak karauk aiauk pak owam.'
24 Keseria, kos kon kameäi roat siakup tai rain awarowon, 'Kiro aiauk kon ipou pakan senri oinai, kiro sarau ro aiauk 4,000 orip nuruwe.' 25 Akas ätäi kiro ro aurin, 'Näwäu, kiro ro ko aiauk 4,000 orip!' " 26 Kos ätäi awarowon, "Is epar senes awarom, inok ro ko osap sosop orip, ko sarau miäu, kiro ro ko Anut nukas karauk osap sosop senes nurai. Inok ro ko osap wäpik ko eteinak orip, ko sarau wa miäu, Anut nukas kiro ro pakan osap erekapu senri owai. 27 Utianik, kiro roat meter is okoro näu mena wa kamäu äianik, iwäi muroin, kiro roat imware koumoi, is amiap akwarona, meiäiei."

Jisas ko kamwareäu ro näwäu senek Jerusalem mena tonowon.
(Matiu 21:1-11; Mak 11:1-11; Jon 12:12-19)

28 Jisas ko kiro totok ämän aware kuremara, amke Jerusalem mena tonaun potowon. 29-30 Ko kar om enip Betfasi pak Betani mena omtorou enip Olivet opok pemara, kon tamareäu ro oirori amke äsimwatianik, awatowon, "Au mena karaima rau opok potoinair, kar donki nak pararar moin rau, imäi kower. 31 Utianik, kar ros au kiro donki nak owon ourair rai totwatonuk, awas ätäi aurwer, 'Iken Näwäus okoro donki sarau orip äiewon.' "
32 Au poteanik, Jisas nukas ämän awatowon siar aparirin. 33 Au poteanik, kiro donki nak muris rakir moin mur uräuna uräuna, kiro donki atak ro pemara, awatowon, "Au mur donki pakan owon uräurair?" 34 Awas ätäi kiro ro auririn, "Iwen Näwäus kiro donki sarau orip äiewon." 35 Au kiro donki nak Jisas siakup imäi poteanik, akan karauk omjo rumukäu kiro donki nukan mekesu opok puris rue mianik, Jisas nukan ipou atona, ko kiro donki oik tone tanewon. 36 Ko donki pakas potonuk potonuk, roasiret akas akan omjo apu opok tai potaun puris rue me potoin.
37 Ko Jerusalem mena siakup, omtapau Olivet nukan apu siakup potowon. Kon tamareäu roat pak roasiret erekapu ak onok atap atap kos meter keserwon aparin ak nepipirmoi, Anut nukan enip oik jou murianik, potoin. 38 Ak äiein, "Ik okoro kamoikaun ro näwäu Anut Näwäu nukan enip pakas kou jou murau. Omar oik akan woiaka päurar rawai. Anut nukan enip kämioik jou murau." *Buk Song 118:26*
39 Ak kiro onok keserna, karauk Parisi roat akas Jisas aurin, "Näu ro, nan tamareäum roat awarota, asoraurai."
40 Jisas nukas ätäi awarowon, "Is epar senes awarom, ak asorna, okoro aiauk apu opok rai akasar urweanik, Anut nukan enip jou muraiei."

Jisas ko Jerusalem mena aparmara, wouti mowon.

41-42 Jisas ko Jerusalem mena aparmara, wouti näwäu momara, äiewon, "Ak rusapai owo onok woiaka päurar rawaun äpu maiei, kiro eposek. Utianik, okoro onok ämäi rau, ak aparau senek wa. 43 Karauk omre päiei, nan iwäi jaunat akas kasiaka penuk, pe erekapu aru musaiei. Ak aiaukus porim ate miäi senek, karaima karaima karirim katoisaiei. 44 Akas peanik, na erekapu aru musianik, nan roasiret kiro opok rai erekapu akwarona, meiäiei. Kar aiauk kiro opok rau kon omoi utona, wa rawai. Anut nukas ak imwarau kowon, ak äpu mau wa. Keserianik, kiro usu owaiei."

Jisas nukas roat tup ou näwäu owa emwarowon.
(Matiu 21:12-17; Mak 11:15-19; Jon 2:13-22)

45 Keser äianik, Jisas nuka Jerusalem mena tonowon. Jisas ko tup
ou näwäu owa tonomara, roat osap kau me rain emwaronuk, erekapu
imine manoin. 46 Kos awarowon, “Meter Anut nukan ämän jer we
moin, ‘Anut nukas äiewon, “Isan ou kiro roasiret akas is pak aräun
ou, *Aisaia 56:7*
utianik, akas okoro päu roat akan ämäi rawaun omoi senek sare
moin.” ’ ” *Jeremaia 7:11*
47 Omre orip orip, Jisas ko kiro tup owa tone raumara, Anut nukan
ämän roasiret tamareäu. Anut kamuk raiäi roat näunäu pak sintore
ämän tamareäi roat pak roasiret kamwareäi roat näunäu akas Jisas
wäun rai ämän ate rain. 48 Utianik, ak kiro onok keseraun kar apu
aparau wa. Owon, roasiret ak orip orip Jisas nukan ämän roiäi. Ak
kon kar ämän utaun senek itok wa.

20

Karauk roat akas Jisas ko sakau inokos nuruwon rai totorin.

1-2 Kar omre opok, Jisas ko tup ou näwäu owa roasiret tamareanik,
Anut nukan Ämän Eposek mare rawon. Anut kamuk raiäi roat näunäu
pak sintore ämän tamareäi roat pak karauk kamwareäi roat näunäu,
akas pemana, Jisas aurin, “Na owo sakau oianik, kiro onok keseriäum?
Inokos na sakau isowon? Na ik aik.”
3-4 Jisas nukas ätäi keser awarowon, “Isas nais ak totwaraurim, is
airowe, Jon ko an jomareäwon ro, ko Anut nukas sakau nuruwon ra,
ara, roat akas sakau nurin?”
5 Keseria, aka aka areanik, äiein, “Ik ko owo räi aurau? Utianik,
ko Anut nukan sakau pakas an jomareäwon äieta, kos äiäi, keseria,
ak owon akan woiaka epar mau utoi rai aikai. 6 Utianik, ik ko ro
pakan sakau orip äieta, okoro roasiret akas ik aiaukus iwoikona,
meiäm, owon, ak Jon ko Anut nukan ämän roianik, areäu ro rai sakau
ronkateäi.” 7 Kesermana, akas äiein, “Jon inokos sakau nuruwon ik
äpu wa.”
8 Jisas nukas ätäi awarowon, “Is nais, inokos is sakau ironuk, kiro
onok keseriäim ak wa awaram.”

Wain woi kameäin roat aru akan totok ämän.
(Matiu 21:33-46; Mak 12:1-12)

9 Jisas nukas kiro totok ämän roasiret maromara, awarowon, “Kar
ro ko wain woi momara, karauk roat kiro woia sarau maun kau
mareanik, sarau mona mona, nuka omsau atapuk pote om ses
rumukäu rawon. 10 Wain nemauk murunuk, owaun ses penuk, kiro
woi atak ros kon kar sarau ro kiro wain woia sarau me rain roat
rawa karauk wain nemauk oi nuruna, oi kowaun rai, äsimornuk,
potowon. Utianik, kiro woi kame rain roat akas kiro sarau ro wemana,
wain nemauk wäpik orip erar äsimorna, potowon. 11 Keserna,
ätäi kar sarau ro äsimornuk, potowon. Ko nais keseriar wemana,
aru murianik, erar äsimorna, potowon. 12 Keserna, kos ätäi kar
äsimornuk, potowon. Ko nais keseriar keserin. Ak ko nais weanik,
kasik känkurena, nowon. 13 Keseria, kiro wain woi atak ros äiewon,
‘Is owosäu? Isan mokoi karar isan woias konun meieäim äsimoram.
Ak kon ämän roumoi, wa aru muraiei.’ 14 Keseria, kon mokoi karar

äsimornuk, potowon. Kiro roat akas kon mokoi aparmana, aka aka äiein, ‘Kiro woi atak ron mokoi kou. Kon momok meienuk, kos kon momokun osap erekapu owai, okon, ik ko weta, meienuk, okoro wain woi iken saräi. Kir ik kesernam.’ 15 Keseria, ak kiro mokoi wain woian imäi neanik, woi kasakupai wena, meiewon.

Jisas nukas totwarowon, ‘Kiro wain woi atak ros kiro sarau roat owoswarai? 16 Ko koumara, kiro sarau roat erekapu akwaronuk, meiena, kiro wain woi karauk roat akan ipiakap marai.’ ”

Roasiret ak kiro totok ämän roumana, äiein, “Kiro onok wa keserai.”

17 Jisas nukas ak sakau apwareanik, totwarowon, “Kiro ämän Devit nukas meter jer wewon, kon onoktapau owo senek?

‘Kiro ou tutu ou miäin roat akas aru äumoi, sauk moin.

Rusapai, kiro ou tutu kamuk opokan ou tutu sakau eposek sarewon.’ *Buk Song 118:22*

18 ‘Inok roasir kiro tutu opok siotorai, kiro roasir erekapu pitpatir usipnirnaräi. Kiro tutus kar ro opokup nonuk, kiro ro ko maimai senek saräi.’ ”

Roat akas takis aiauk Sisa nuraun itok ra wa rai Jisas totorin.
(Matiu 22:15-22; Mak 12:13-17)

19 Sintore ämän tamareäi roat pak Anut kamuk raiäi roat näunäu akas Jisas kiro opokar sakau ataurin, owon, ak äpu ko kiro totok ämän akan onok mesin awarowon. Ak roasiret iminewareanik, ak ko sakau atau wa.

20 Keseria, ak karauk roat kau marianik, äsimwarona, koin. Kiro roat akas ik roat eposek äiäun rai sätäumana, Jisas apari rain. Ko owo ämän sät äienuk, sakatianik, omsau akan ro näwäu opok imäi potaun rai keserin. 21 Kiro kau maroin roat akas pemana, Jisas totorin, “Näwäu, ik äpu nan ämän ätär mukiäum, kiro epar. Ik äpu na roat näunäu wa iminewareäum, na Anut nukan onok karar epar ätär mukiäum. 22 Nan ronkat owo senek? Moses nukan sintore ämän opok, ik Rom akan kamwarau ro näwäu aiauk nuraun itok ra, wa ra?”

23-24 Jisas nukas ätäi akan sät ämän äpu momara, awarowon, “Is kar aiauk ätär murowe. Okoro aiauk opok inokon totok enip orip rau?”

Akas ätäi aurin, “Sisa* nukan.”

25 Jisas nukas awarowon, “Owo osap Sisa nukan kiro Sisa nuruwe, owo osap Anut nukan kiro Anut nuraiei.”

26 Ak roasiret akan amiakap kon ämän roin sakau atau senek wa, ak kon ämän awarowon roianik, ronkat sosop oi rain.

Jisas nukas roat meieanik, siräiäi ämän awarowon.
(Matiu 22:23-33; Mak 12:18-27)

27-28 Karauk Juda akan roat näunäu, enmaka Sadusi*, akas äiäi, roat meiäi ätäi wa siräiäi rai äiäi. Karauk Sadusi roat akas pemana, Jisas aurin, “Näwäu, Moses nukan sintore ämän opok keser jer wewon, ‘Kar ro kon wau mokoi wäpik meie ute manonuk, kon amakus awakun wau oumara, mokoi mai. Kiro mokoi meiewon ron senek saräi.’ 29 Utianik, kar muti kar ro kon mokoit 7 orip. Mokoi urektapau asik oumara, ko mokoi wäpik meiewon. 30 Keseria, kon amakus kiro asir owon. Ko nais mokoi wäpik meiewon. 31 Keseria, kar amunakas kiro asik owon, ko nais mokoi wäpik meiewon. Keseriar pote kiro roat 7 orip kiro asik oin erekapu mokoi wäpik, meiein. 32 Kiro roat erekapu meiena, kiro asir ruris meiewon. 33 Kiro asir roat 7 oripas oin, tawa meiein roasiret

siräiäiei omre opok sirauna, kiro inokon asir rawai? Omnokou opok, kiro roat 7 orip meiein akas kiro asir karar oin."

34 Jisas nukas ätäi awarowon, Rusapai roasiret awau rai rai ak epar ouratäiäi. 35 Kiro roasiret eposek ak meieanik, tawa awau orip orip rawaun siräiäiei, ak ätäi wa ouratäiäiei. 36 Ak Anut nukan sarau eitek senek saremoi, ätäi wa meiäiei. Ak meieanik, siräiein, keseria, ak Anut nukan mokoit asinakut awau orip orip rawaiei. 37 Moses nukas roat meiein, siräiäi mesin äiewon. Rusapai kiro ämän amop rau. Meter ep arou am eteinak opok jeremara, ko Anut enip keser mianik, äiewon, Apraham, Aisak, Jekop akan Eit. *Kisim Bek 3:6*

38 Keseria, Anut ko roat meiein akan Eit wa, roat orip orip awau raiäi akan Eit. Kon amuk opok kiro askanai meiein ak erekapu awau rai."

39 Karauk sintore ämän tamareäi roat akas äiein, "Näu ro, kiro ämän äiem eposek." 40 Keseria, kar ros Jisas kar ämän ätäi totoraun iminein.

Krais inok.
(Matiu 22:41-46; Mak 12:35-37)

41 Jisas nukas roasiret awarowon, "Owon roasiret akas Krais ko Devit nukan Mokoi äiäi? 42-43 Devit nukasar Buk Song opok keser jer wemara, äiewon,

'Anut Näwäu nukas isan Näwäu auruwon,

"Na isan ipi näu kaima taneta, isas nan iwäi jaunat erekapu itimwareanik, nan isonap mareita, nan inkaruru rawaiei." ' *Buk Song 110:1*

44 Devit nukasar 'Krais ko isan Näwäu' äiewon, keseria, owoseanik, akas ko kon mokoi äiäi?"

Sintore ämän tamareäi roat akan onok.
(Matiu 23:1-36; Mak 12:38-40)

45-46 Roasiret ak erekapu ämän roi rauna rauna, Jisas nukas kon tamareäu roat awarowon, "Ak sintore ämän tamareäi roat akan onok jekur aparwe. Kiro roat ak omjo eposek mianik, nepipir ariai. Roasiret akas kiro roat apu opok ra, amket opok ra pe apwarea, uoraka sur wena, kiro roat aka nepipiriäi. Ak Juda roasiret akan tururiäi owa ra, o jaun omoi ra pemoi, tanäun omoi eposek oiäi. 47 Kiro roat akas wäimäs asiret sätwareanik, akan owan osap erar oi maneäi. Karauk roat akan amiakap nais ak Anut aurianik, ämän rumukäu miäi. Tawa, Anut nukas koi wasarewaraun ses opok, kiro roat ak usu näwäu senes owaiei."

21

1 Jisas ko tup ou näwäu owa raunuk raunuk, roat osap sosop orip akas aiauk Anut nuriäi tup owan bokis uru mona, apwarwon. 2 Kar wäimäs asir pemara, aiauk eteinak oirori, 2 toia senek, Anut nuruwon. 3 Jisas ko kiro aparmara, äiewon, "Is epar senes awarom, okoro wäimäs asir ko aiauk näwäu senes mowon. Kos karauk roasiret erekapu itimware rau. 4 Okoro roasiret erekapu ak akan aiauk sosop rau, karauk aiauk karar oumoi, Anut nurin. Utianik, okoro asir ko aiauk wäpik senes. Ko kon aiauk erekapu Anut nuru, ko o kau maun kar aiauk rawau wa."

Jisas nukas okoro tup ou näwäu aru saräi rai äiewon.
(Matiu 24:1-2; Mak 13:1-2)

5 Karauk Jisas nukan tamareäu roat akas äiein, “Aiauk eposekus ou
ate moin pak mer eposek roat akas Anut nurin pak aparwe.” 6 Jisas
nukas ätäi awarowon, “Kiro osap ak rusapai apari, omre päi opok iwäi
jaunakat akas koianik, kiro ou erekapu aru maiei. Kiro ou moin aiauk
erekapu uräi naiei. Kar aiauk kon omoi wa rawai.”

Jisas nukas tawa usu näwäu päi äiewon.
(Matiu 24:3-14; Mak 13:3-13)

7 Jisas nukan tamareäu roat akas ätäi totorin, “Näwäu, kiro onok
esepa päi? Owo onok amke penuk, kiro ik äpu mam?”

8 Kos ätäi awarowon, “Ak jekur apai rawe. Karauk roat akas ak
sätwaraiei. Roat sosop akas pemana, isan enim atea, keser äiäiei, ‘Is
Jisas ätäi imwaraun ro pe raim.’ ‘Omre rusapai peu,’ äiäiei. Ak kiro
roat pote wa tainwarau. 9 Ak marai kowai ämän pak marai jejep pak
siarakap kounuk, roumoi, ak wa karkairau. Kiro onok epar amke päi.
Utianik, wasarewaraun ses kiro kurte wa pekeräi.”

10 Keseria, kos ätäi awarowon, “Kar omsau pakan roasiret akas
siräianik, kar omsau pakan roasiret pak iwäi muratäianik, weräiäiei.
11 Okoro omnokou opok mim näwäu omsau atap atap päi. Karauk
omsau sou näwäu senes päi. Karauk omsau sip näwäu atap atap
päi. Omar oik onok atap atap pak iminäun osap pak päi ak aparaiei.
12 Utianik, kiro osap kurte wa päi. Amke akan iwäi jaunakat akas
ak sakatwareanik, aru maraiei. Ak isan tamareäim roat isan ämän
are ariaiei, okon, ak tururiäi owa akan ämän roianik, karapus owa
maraiei. Ak imwarea, omsau kamwareäi roat näunäu akan ipiakap
maraiei. 13 Ak kiro onok kesewarona, akas isan ämän eposek awaraiei.
14 Kiro omre kurte wa päi opok, akan woiaka päurar moinai, owo
ämän aräun ronkat sosop wa mau. 15 Owon, isakasar kiro ämän pak
ronkat eposek ak aram. Keserita, akan iwäi jaunakat akas ak sät
ämän moi rai wa awaraiei. 16 Akan momonakat, aninakat, aunakat,
amunakat pak akan kinjaunakat pak akan jaunakat akasar, ak akan
iwäi jaunakat akan ipiak opok maraiei, karauk ak akwarona, meiäiei.
17 Ak isan tamareäim roat, okon, roasiret erekapu ak mesin kasiaka
peanik, sauk maraiei. 18 Utianik, ak jekur rawaiei, akan tapiaka urik
erekapu eposek rawai, karar wa siräi nai. 19 Ak sakau tai rawe.
Keserna, akan totomaka orip orip awau rawai.”

Jisas nukas Jerusalem mena aru mai äiewon.
(Matiu 24:15-21; Mak 13:14-19)

20 Jisas nukas ätäi äiewon, “Ak Jerusalem kon iwäi jaukut akas pe
karirim katorna, aparia, ak äpu maiei kiro Jerusalem mena rusapai
erekapu aru maiei. 21 Keserna, roasiret ak Juda provins rai omtorou
oik imine manaiei. Roat ak Jerusalem mena raiäi, kiro mena ute kasik
imine manaiei. Jerusalem mena kasakup raiäi roat, kiro mena wa
tonaiei. 22 Kiro omre usu näwäu ses päi, kiro Anut nukas roat akan
onok aru miäi ätäi amuk arai. Meter Anut nukan ämän areai roat
akas jer wein, kiro epar päi. 23 Kiro ses opok, asiret amaiwo orip
pak asiret mokoit apur jerai orip ak wopuräiei. Usu näwäu okoro
omnokou opok päi. Anut nukas kasak pemara, kiro roat aru marai.
24 Karauk roat weräianik, siräpis akwarona, meiäiei. Karauk roat
karapus maraun imwareanik, kar omsau potaiei. Keseria, kar omsau

pakan roasiret akas okoro mena pe oi rauna rauna, pote Anut nukasar akan ses patarai äiäi.”

Ro Nukan Mokoi kowai.
(Matiu 24:29-31; Mak 13:24-27)

25 Jisas nukas ätäiar äiewon, “Tawa san, keir, päi opok onok atap atap päi. Okoro omnokou opokas urir näwäu mas an opok siräienuk, roasiret ak kiro roumoi, erekapu iminäiei. 26 Roasiret ak kiro osap omnokou opok päi rai kame raianik, ronkat sosop mia, akan woiaka uru näwäu iminäiei. Amiaka koriririai, owon, omar oikan osap sakau rain erekapu ritratorai. 27 Kiro onok kesernuk rai, roasiret akas Ro Nukan Mokoi omar oik iou pakas sakau näwäu orip arou pakas kounuk, aparaiei. 28 Kiro osap penuk penuk, ak sakau tai rainai, wa iminäu, ak omar oik eisane rawe, owon, Anut ak imwaraun ses ki kou.”

Suarou käunuk, ak äpu san tawaun ses pera.
(Matiu 24:32-35; Mak 13:28-31)

29 Keseria, Jisas nukas ätäi kon tamareäu roat kar totok ämän awarowon, “Ak am suarou pak karauk am ronkatewe. 30 Utianik, am suarou käienuk, kiro ak äpu miäi, kiro san tawaun ses pera. 31 Kiro keseriar, ak kiro onok atap atap penuk, ak äpu maiei, Anut kamwaraun ses pe rau.

32 Is epar senes awarom, okoro roat rusapai rai ak wa meiäiei opok, kiro kesek onok päi, ak aparaiei. 33 Okoro omar omnokou pak erekapu wasaräieir, utianik, isan ämän wa wasaräi, orip orip rawai.”

Jisas nukan tamareäu roat ak jekur tai rawe.

34 “Ak jekur tai rawe. Warnuk, ak an sakau orip orip jaiei kiro raiaka käiäi. Ak okoro omnokou pakan osapun ronkat sosop owaiei. Keseria, kiro onokus ak aru mare raunuk raunuk, kiro omre opok Anut Näwäu nuka kurte koi ak tarwarai. Kiro mukus opur weäi senek kesewarai. 35 Kiro onok, roat erekapu okoro omnokou rai opok päi. 36 Ak omre orip orip jekur sakau tai raianik, Anut nukas ak sakau araun orip orip auraiei. Keserna, kiro onok ak opok penuk, ak wa aru marai. Ak Ro Nukan Mokoi amukup jekur tai rawaiei.”

37 Omre orip orip, Jisas nukas roasiret Anut nukan ämän tup owa tamareäu. Pututu ko omtapau enip Olivet kiro opok ninau poteäu. 38 Roasiret ak Jisas nukan ämän rowaun orip orip taperar poteäi.

22

Roat näunäu akas Jisas wena, meiäun ronkat oin.

1-2 Kar tup enip Pasowa*, roasiret bret jis wäpik orip jeäi omre pe raunuk, Anut kamuk raiäin roat näunäu pak sintore ämän tamareäi roat pak akas roasiret iminewareanik, Jisas wena, meiäun ronkat ämäi ämäi oin.

Judas nukas Jisas roat näunäu ipiakap maraun paip marowon.
(Matiu 26:14-16; Mak 14:10-11)

3 Judas Iskariot ko kar Jisas nukan tamareäu ro. Satan nukas Judas nukan wou uru tonowon. 4 Kesernuk, Judas ko Jisas pak karauk tamareäu roat rain utwaromara, Anut kamuk raiäi roat näunäu pak roat tup ou kameäi pak rawa pote Jisas owose akan ipiakap maraun awarowon. 5 Ak kiro ämän roumana, ak nepipiria, akas ko aiauk

nuraun rai a atoin. 6 Judas ko ior äumara, ko owose Jisas roat näunäu
akan ipiakap maraun apu itane rawon. Keseria, kar omre roasiret
sosop wa tururiäi opok ak ipiakap maraun kame rawon.

Jisas nukas Pasowa omre opok o jaun om jekur mowon.
(Matiu 26:17-25; Mak 14:12-21; Jon 13:21-30)

7 Kiro omre bret jis wäpik jeäi omre pewon. Kiro ses opok, Juda
roasiret ak sipsip nak mantapau wemoi, patan opok amkea, Anut
jou muriäi. 8 Keseria, kiro omre penuk, Jisas nukas Pita Jon ori
äsimwatomara, keser awatowon, “Au potoinair, sumaun omre enip
Pasowa opok o jaun omoi jekur mower.”

9 Awas ätäi auririn, “Ik erapok o jekurau?”

10 Kos ätäi awatowon, “Au kiro mena potaieir opok, kar ro ko an
oremara, pea, au tarwatai. Kiro ro owa tonai opok tainori tonower.
11 Tonoinair, kiro ou atak ro aurwer, ‘Iken Näwäus na aisou, isan
tamareäim roat pak sumaun omre opok o jaun ou waru erapok rau?’
12 Keser aursa, kos ou waru kar näwäu kämioik rau ätär matonuk, au
kiro opok ik o jaun omoi jekur mower.”

13 Au poteanik, Jisas nukas awatowon siar aparianik, kiro owa o jaun
omoi jekur moirin.

Jisas nukas an wain pak bret pak kon tamareäu roat arowon.
(Matiu 26:26-30; Mak 14:22-26, 1 Korin 11:23-25)

14 Pasowa o jaun ses penuk, Jisas kon tamareäu roat pak o jaun
tanein. 15 Kos awarowon, “Isan woias ak pak is amke okoro o jeita,
epar tawa tätäi näwäu senes oita, meiäm. 16 Is epar senes awarom. Is
kiro pasowa o ätäi wa jam. Anut okoro omnokou kamäun amop kowai
ses opok kiro epar ätäi jam.”

17 Keseria, Jisas nukas kap oumara, Anut aurmara, äiewon, “Okoro
an wain kap orip oinai, akasar aka aka je nurate pote. 18 Is epar
awarom, is tawa okoro wain nemauk pakan an wa jam. Tawa Anut
okoro omnokou kamäun amop kounuk, kiro epar is ätäi jam.”

19 Keseria, ko bret oumara, Anut ‘pere’ aurianik, ipous pararianik,
kon tamareäu roat aromara, äiewon, “Ak oinai, jeie. Okoro isan
enimsau. [Is okoro onok keserim apari ak tawa isanun ronkateinai,
isan enim pakas keseriar pote keserwe.”

20 Ak o je kurena, bret keserwon senek, wain an kap orip oumara,
äiewon, “Okoro wain an kiro isan karian, Anut nukan paip awau kiro
opok pasar rau, kiro ak arom, jeie.]

21 Utianik, inokos is isan iwäi jaiat ipiakap murai, kiro ro ko is pak
erek tane rau. 22 Ro Nukan Mokoi ko kiro apu meter Anut nukas
sare muruwon tainori manai. Utianik, kiro ros kon iwäi jaukut akan
ipiakap marowon kiro ro ko wopur.”

23 Keseria, kon tamareäu roat aka aka äiein, “Kiro onok inokos
keserai?”

Jisas nukan tamareäu roat aka aka inok näwäu rai ketäiein.

24 Jisas nukan tamareäu roat aka aka ketäumoi, äiein, “Inok ik
kamuk opok ro näwäu?” 25 Jisas nukas awarowon, “Okoro omnokou
pakan kamwareäi roat ak roasiret akan sarau roat senek kamwareäi.
Kiro roat näunäu akas äiäi, ‘Ik iken roasiret jekur kamwareäum.’ 26 Ak
kiro onok senek wa keserau. Ro ak kamuk opok näwäu rau ko mokoi

eteinak senek rawai. Akan kamwaraun ro näwäu ko sarau ro senek rawai. 27 Inok ro ko näwäu? Kiro ro tane raumara, o jaun urweäu. Ko ro näwäu ra? Ro o wemoi, oi koiäu, ko ro näwäu ra? Kiro ro tane raumara, o jaun urweäu ko epar ro näwäu. Utianik, is akan ro näwäu is ak kamuk sarau ro senek sarwaroram.
28 Is opok usu näwäu peäwon, ak is pak orip orip raianik, is wa utoire maneäi. 29 Keseria, isan monias ak kamwaraun sakau irowon senek isas nais ak karauk roasiret kamwaraun sakau arom. 30 Keseria, ak isan mena taneanik, isan patan pakan o pak an pak jaiei. Ak nais kamwareäi roat akan sia opok tanea, Israel akan tupsiu 12 orip akan onok wasarewaraiei."

Jisas nukas Pita auruwon, "Nas 'is ko äpu wa' äiäm."
(Matiu 26:31-35; Mak 14:27-31; Jon 13:36-38)

31 Jisas nukas äiewon, "Saimon, Saimon. Satan nukas ak wit nemauk seperiäi senek na ate apaisaun Anut nukas auruwon siar keserai. 32 Is nan won sakau maun rai Anut aurimin. Nan won ätäi is opok pirirmoi, is siarap koumata, nas ätäi nan sarau jaunat akan woiaka sakau mar."
33 Pita nukas ätäi Jisas auruwon, "Näwäu, is na pak karapus owa potea, meiäun raim."
34 Jisas nukas Pita ätäi auruwon, "Is epar senes aisom, Rusapai pututu, kakarau urwäu wa opok, nas isan enim ämäi momata, 'Is ko äpu wa' rai 3 orip äiäm."

Jisas nukas kon tamareäu roat sakau ämän awarowon.

35 Keseria, Jisas nukas kon tamareäu roat awarowon, "Kar muti is ak Anut nukan ämän roasiret awaraun äsimwaromin opok, ak kar aiauk ra, jo ra, su ra wa oi manaiei, ak kar osap owaun ronkatein ra?"
Akas ätäi äiein, "Ik kar osapun ronkatäu wa."
36 Jisas nukas ätäi awarowon, "Rusapai kiro onok atap, inok ro ko aiauk orip ra, jo orip ra, ko kiro owai. Inok ro ko siräp rumukäu wäpik, ko kon kar omjo karauk roat aronuk, kau mona, ko kiro pakan aiauk oumara, kar siräp rumukäu kau mai. 37 Is epar awarom, meter jer weanik, äiein, 'Akas kiro ro ko onok aru miäi roasiret pak turur maiei.' *Aisaia 53:12*
Kiro jer wein ämän epar rusapai is opok päi."
38 Kon tamareäu roat akas ätäi äiein, "Näwäu, siräp rumuk oirori okoro rau."
Kos ätäi awarowon, "Ak kiro ämän ekep wa mau äiäk."

Jisas nukas omtapau enip Olivet opok Anut auruwon.
(Matiu 26:36-46; Mak 14:32-42)

39 Jisas kiro mena utia, kar omtapau enip Olivet ko kiro opok orip orip maneäu opok potonuk, kon tamareäu roat akas ko tainori potoin.
40 Kiro mena potea, kos keser awarowon, "Ak orip orip Anut aurna, Satan nukas ak wa ate apwarai."
41 Keseria, ko ak utwareanik, kar ros ai wäun aiauk atapuk känkurenuk, poteäu senek opok potomara, kon uou sur wemoi, Anut auruwon. 42 Kos äiewon, "Moni, nakasar okoro usu is opok rau jäkäi mo. Utianik, na isan ronkat wa tainorau, nan ronkat karar tainor." [
43 Kesernuk, Anut nukan sarau eitekus omar oikas koumara, ko sakau muruwon. 44 Jisas ko usu näwäu owaun ronkatemara, Anut sakau

auruwon. Kesernuk kesernuk, kon musas karian senekus omnokou opok nowon.]

45 Ko Anut auri kuremara, siräianik, pote kon tamareäu roat rain opok potowon. Ak woiaka aru mianik, erekapu ninoin apwarwon. 46 Kos rurawaremara, awarowon, “Ak owon ekep nini rai? Siräinai, Anut aurwe. Keserna, Satan nukas ak wa ate apwarai.”

Jisas wena, meiäun koi sakau atoin.
(Matiu 26:47-56; Mak 14:43-50; Jon 18:3-11)

47 Jisas nukas kon tamareäu roat are maronuk maronuk, roat näunäu sosop, Judas tainori pote Jisas sakau atau potoin. Judas ko Jisas nukan tamuriäu ro. Kos amke Jisas siakup potomara, oktokorowon. 48 Jisas nukas totorwon, “Judas, na Ro Nukan Mokoi kon iwäi jaukut akan ipiakap maraun koi oktokorum ra?”

49 Kon tamareäu roat akas kiro onok keserin aparia, äiein, “Näwäu, ik ak pak weräiäun itok ra?” 50 Keseria, karas siräp rumukäu oumara, Anut kamuk raiäwon ro näwäu senes nukan sarau ro wem raiar kon rauk näu kaima patir kurewon.

51 Jisas nukas kiro onok aparmara, awarowon, “Kiro onok wa keserau.” Keseria, kos kiro ron rauk käu ate oi monuk, ätäi kon rawon senek sarewon.

52 Keseria, Jisas nukas Anut kamuk raiäi roat pak roat näunäu pak tup ou kameäi roat pak awarowon, “Ak weräiäun utupauk pak siräp pak oianik, is päu ro senek sakatoirianik, iworaun koi ra? 53 Is tup owa omre orip orip ak pak raiäimin, ak kiro opok atoiraun utiäin. Utianik, rusapai kiro akan ses. Okoro omnokou pakan pututu ko sakau orip.”

Pita nukas Jisas nukan enip ämäi mowon.
(Matiu 26:57-58, 69-75; Mak 14:53-54, 66-72; Jon 18:12-18, 25-27)

54 Keseria, Jisas sakau ate oumoi, Anut kamuk raiäu ro näwäu senes nukan owa imäi potoin. Pita ko potonar, ämäi ämäi keres keres potowon. 55 Karauk roat akas ep kasik tukurin, Pita ko karauk roasiret kiro ep uke rain opok potomara, erek ep uke rain. 56 Kar sarau asires ep arou opok kon nepu jekur aparmara, äiewon, “Is äpu okoro ro ko Jisas pak ariäwon ro.”

57 Pita nukas ätäi äiewon, “Is kiro ro äpu wa.”

58 Rai rai, kar ros kon nepu aparmara, äiewon, “Na nais kon tamusiäu ro.”

Kos ätäi äiewon, “Is kon tamuriäu ro wa.”

59 Ätäi rai rai kar ros äiewon, “Okoro ro ko Jisas pak ariäu is äpu. Ko Galili provins pakan ro.”

60 Kos sakau momara, äiewon, “Na kiro ämän aurem kiro is äpu wa.”

Ko keser äienuk äienuk, kakarau urwewon. 61 Kesernuk, Näwäu nukas pirirmara, Pita sakamarwon. Pita ko Jisas nukas meter auruwon ämän ätäi ronkatewon. ‘Rusapai pututu kakarau urwäu wa opok, na isan enim ämäi momata, is ko äpu wa rai 3 orip äiäm.’ 62 Ko kiro ämän ronkatemara, kasik nomara, wouti monuk, näwäu waiewon.

Jisas jeje ämän murianik, mänkäsioin.
(Matiu 26:67-68; Mak 14:65)

63 Kiro roat Jisas kame rain akas ko jeje ämän aurianik, mänkäsioin. 64 Kon amuk omjos pararar momoi, sipou purianik, totorin, “Na äu, inos na iwosou?” 65 Keseria, jeim arianik, karauk aru ämän aurin.

Jisas ko roat näunäu amiakap wena, meiäun ate aparin.
(Matiu 26:59-66; Mak 14:55-64; Jon 18:19-24)

66 Om teinenuk, tapera, roat näunäu pak Anut kamuk raiäi roat
näunäu pak sintore ämän tamareäi roat pak erek tururia, wasare-
wareäi roat näunäu opok Jisas imäi potoin. 67 Akas totorin, “Na Krais,
Anut nukas äsimoisonuk, koumon ra?”

Kos ätäi awarowon, “Utianik, is Krais awaroita, akan woiaka epar
wa maiei. 68 Isas ätäi ak totwaroita, akas isan ämän ätäi wa airaiei.
69 Tawa Ro Nukan Mokoi ko Anut sakau näwäu orip nukan ipou näu
kaima tane rawai.”

70 Akas ätäi aurin, “Keseria, na Anut nukan Mokoi ra?”

Kos ätäi awarowon, “Io, aka äiäi senek, is Anut nukan Mokoi.”

71 Keseria, akas äiein, “Ik karauk roat kamware rauta, akas koi kon
enkup kar ämän wa maiei. Owo ämän nukan oksaus ämän äienuk,
roumun. Nukan ämänisar nuka wasare murai.”

23

Jisas ko Pailot siakup imäi potoin.

1-2 Keseria, roat näunäu ak erekapu siräianik, Jisas Pailot nukan
amuk opok imäi potea, kon enip opok ämän sätäia, äiein, “Okoro ro
kos iken roasiret akan ronkat aru mia, awareäu ak takis aiauk wa
mau rai, äienuk, roiäumun. Kos äiäu, is Krais, roasiret kamwaraun
ro näwäu rai awareäu. Keseria, ik na siatap imäi koum.”

3 Pailot nukas Jisas totorwon, “Na Juda roasiret akan kamwaraun ro
näwäu king ra?”

Jisas nukas äiewon, “Kiro naka äiem senek.”

4 Pailot nukas Anut kamuk raiäi roat pak roasiret turur rain pak
awarowon, “Is okoro ros kar onok aru mowon aparau wa.”

5 Akas ätäi sakau ämän mianik, keser äiein, “Kos roasiret amiakap
onok aru ätär mareäu. Ko Judia provins erekapu keserwon. Ko Galili
provins opok onoktoreanik, rusapai Jerusalem mena keserau kou.”

Jisas Herot-Antipas siakup imäi potoin.

6 Pailot ko kiro ämän roumara, totwarowon, “Okoro ro ko Galili
provins pakan ra?” 7 Akas ko Galili provins pakan äiein roumara,
kos Herot siakup äsimorwon. Herot ko Galili provins kameäwon ro
näwäu. Kiro ses opok, ko kon mena utomara, Jerusalem mena pote
rawon.

8 Jisas ko Herot rawa imäi potona, Herot ko Jisas aparmara, näwäu
nepipirwon, owon, ko Jisas nukan enip roiäu, om ses rumukäu ko
owose aparam rai rawon. Ko Jisas nukas karauk kurur atap atap
kesernuk, aparaun ronkatewon. 9 Keseria, kos Jisas ämän sosop
totorwon, Jisas nukas kar ämän ätäi aräu wa. 10 Anut kamuk raiäin
roat akas tonomana, Jisas nukan enip opok sät ämän sosop moin.
11 Herot kon marai roat pak, akas Jisas ir murianik, jeje ämän
sosop aurin. Keseria, Herot nukas kon marai roat awaronuk, kon
omjo eposek Jisas orke muria, ätäi Pailot rawa äsimornuk, potowon.
12 Herot Pailot ori au meter iwäi rairin, rusapai kiro ses opok au
jaiateir.

Pailot nukas Jisas wena, meiäun awarowon.
(Matiu 27:15-26; Mak 15:6-15; Jon 18:39–19:16)

13-14 Herot nukas Jisas ätäi Pailot rawa äsimornuk, kos Anut kamuk
raiäi roat näunäu pak kamwareäi roat näunäu pak roasiret erekapu
pak urwarnuk, koi tururna, Pailot nukas awarowon, “Akas okoro ro
ätäi is siarap imäi koianik, roasiret onok aru ätär mareäu rai airoin.
Is akan amiakap totormin is kos kar onok aru mowon aparau wa.
15 Utianik, Herot ko nais keseriar keserwon. Ko Jisas nukas onok aru
mowon aparwon maro, kos is jer we murunuk, aparwom. Okoro ro ko
kar onok aru mau wa, ko owon erar wena, meiäi? 16 Isan marai roat
awaroita, mänkäsi oumoi, utona, manai.” [17 Akan onok, Pasowa*
sumaun omre opok orip orip Pailot nukas kar karapus ro utonuk,
maneäu.]
18 Roat erekapu akas urweanik, äiein, “Bar-Abas erar utota, manai.
Jisas weta, meiäi.” 19 (Meter kiro mena roat akan kamwareäwon
ro näwäu pak weräianik, Bar-Abas nukas kar ro wenuk, meiewon.
Keseria, ko karapus owa kurena, rawon.)
20 Pailot nukas ätäi Jisas utonuk, manaun roasiret awarowon.
21 Roasiret akas ätäi urweanik, sakau äiein, “Ko am äpäs opok we
mota, meiäura.”
22 Pailot nukas ätäi awarowon, “Ko owo onok aru keserwon? Is kos
kar onok aru keserwon aparau wa. Ko erar weta, meiäun itok wa. Is
isan marai roat awaroita, mänkäsi oumoi, utona, manai.”
23 Akas ätäi kakaparar urweanik, äiein, “Ko am äpäs opok we mota,
meiäura.” 24 Keserna, Pailot nukas roasiret akan ämän tainorwon.
25 Pailot nukas Bar-Abas kiro ro kar ro wenuk, meiewon utonuk,
manonuk, ko Jisas marai roat akan ipiakap marowon.

Rom akan marai roat akas Jisas am äpäs opok wena, meiäun imäi potoin.

(Matiu 27:32-44; Mak 15:21-32; Jon 19:17-27)

26 Rom akan marai roat akas Jisas am äpäs opok wäun apu opok
imäi potona potona, kar ro ko Sairini menas näu mena tonaun kowon.
Kon enip Saimon. Apu opok tararia, sakau atea Jisas nukasar kon am
äpäs ämäi potowon kiro oianik, Saimon ämäi muruna, Jisas tainori
potowon.
27 Roasiret sosop Jisas tainori potoin. Kiro kamuk karauk asiret
ko aparmana, woiakati maronuk, konun waiein. 28 Jisas nukas ätäi
pirirmara, awarowon, “Jerusalem asiret. Ak isanun woiakati momoi,
wa waiäu, ak akan mokoit pak aka mesin waiewe. 29 Ak jekur
rowe, tawa kiro omre päi opok aka äiäiei, ‘Asiret ewit ak nepipiraiei.
Asiret ak mokoi mau wa ak nais nepipiraiei. Asiret ak mokoi apur
wa jeäi ak nais nepipiraiei.’ 30 Keseria, kiro ses opok, roasiret akas
omtapau näunäu awaraiei, ‘Ik koi, tonoike mowe.’ Akas omtapau
eteinak awaraiei, ‘Ik koi kururur mukia, ämäi mukowe.’ *Hosea 10:8*
31 Utianik, ak ro eposek keser aru muruna, ak ro aru opok owo onok
kesewaraiei?”
32 Ro oirori au meter onok aru moirin nais Jisas pak meiäun kiro
mena erek imwate potoin. 33 Kiro mena enip Golgota, enip onoktapau
kiro kesek, ‘op tapau sekerem’. Kiro opok peanik, Jisas pak kiro ro
oirori au onok aru moirin erek am äpäs opok äsäiware maroin. Kar
ro Jisas nukan ipou näu kaima äsäi moin, kar ipou saunan kaima äsäi
moin. [34 Jisas nukas äiewon, “Moni, kiro onok keseri, ak äpu wa, nas
akan onok aru jäkäi mar.”]

Keseria, marai roat akas aiauk oianik, satu sipiräieanik, kon omjo
aka inäi owaun keserin. 35 Roasiret ak tai rai Jisas apai rauna rauna,
kamwareäi roat näunäu akas ko ir muria, jeje ämän aurin, “Ko karauk
roasiret sarwareäwon. Ko Krais kiro ro Anut nukas äsimornuk, kowon
maro, nukasar nuka saräun itok.”
36-37 Rom akan marai roat akas nais ko pe jeje ämän aurmana, wain
an tiu nurianik, aurin, “Na epar Juda roasiret akan kamwareäum ro
näwäu ra, na am äpäs utoinam, no.” 38 Kon tapau opok keser jer we
moin, ‘Okoro ro ko Juda roasiret akan kamwareäu ro näwäu king.’
39 Kiro ro aru oirori erek am äpäs opok äsäi matoin, karas Jisas
jeje ämän keser auruwon, “Na Krais ra roi, nakasar nan enmatsau
sareinam, iu sareit.”
40 Ro karas jauk kermara, auruwon, “Na Anut iminäu utom ra? Ik
erekapu usu karar oum. 41 Iu kiro usu oumur kiro itok, owon iu onok
aru momurin, kiro meiäun itok. Okoro ro ko kar onok aru keserau wa
ko ro eposek erar meiäun itok wa.” 42 Keseria, kos ätäi Jisas auruwon,
“Jisas tawa na ik kamoikau kowaun ses opok na is ronkateir.”
43 Jisas nukas kiro ro auruwon, “Is na epar paip musom, rusapai na
is pak omar oik rawam.”

Jisas meiewon.
(Matiu 27:45-56; Mak 15:33-41; Jon 19:28-30)

44 Sankeu san näu kamuk, san jeräu wa, omnokou erekapu pututu
sare pote, 3 klok iukärir. 45 San jerau wa opok, kiro omjo tup ou näwäu
owa äsäi moin rawon oikas kiräi nopte oirori sarewon. 46 Jisas nukas
urwemara, äiewon, “Moni, rusapai isan totom nan ipon opok musom.”
Ko keser äiemara, kon osou nukasar utomoi, meiewon.
47 Marai roat akan kamwareäu ro näwäu ko kiro onok aparianik,
Anut nukan enip jou murmara, äiewon, “Epar senes, okoro ro ko onok
aru wa miäu.”
48 Roasiret ak owo onok penuk, apwaraun koi tururin, ak kiro onok
aparmana, ak woiakati näwäu maronuk, ätäi akan mena ute manoin.
49 Jisas nukan jaukut pak asiret Galili provins pakas Jisas tainori koin
ak erek atapukas tai raianik, kiro onok keserin apai rain.

Jisas nukan kopeu oi aireu uru moin.
(Matiu 27:57-61; Mak 15:42-47; Jon 19:38-42)

50 Kar ro kon enip Josep ko Arimatea menan, Judia provins raiäu.
Ko roasiret amiakap ro eposek raiäu. Ko Juda kamwareäin roat näu
näu akan sarau jaunaka. 51 Ko karauk roat näunäu akan ronkat
Jisas wena, meiäun äiein akan ämän tainorau wa. Ko Anut okoro
omnokou kamäun ätäi kowai rai kame raiäwon. 52 Kiro ro ko Pailot
siakup potomara, Jisas nukan kopeu oumoi, up uru kuräun totorwon.
53 Keseria, kos Jisas nukan kopeu am äpäs opokan oumara, omjo
ärneus kururur murianik, aireu uru moin. Kiro up aiauk näwäu
uru tuein. Kiro uru meter kar ro up kuräu wa. 54 Kiro Fraide, osap
jekuraun ses opok keserin. Tup etei, kiro Juda akan sumaun ses.
55 Kiro asiret meter ak Galili provins pakan Jisas tainori koin, ak
erek Josep tainori potea, kiro aireu uru Jisas nukan kopeu owose maiei
rai ak apari rain. 56 Keseria, kiro asiret ak ätäi akan mena potea, am
anakas sou eposek päun jekur mianik, sumaun omre penuk, ak sintore
ämän tainorianik, sumoin.

24

Jisas meieanik, ätäi siräiewon.

1 Tup Näu opok, taperar senes asiret ak kiro am anakas sou
eposek ate moin oianik, Jisas nukan enipsau opok joutor muraun
potoin. 2 Poteanik, kiro aiauk näwäus Jisas nukan up oksau pene
moin erororin aparin. 3 Keseria, ak kiro up uru tonea, Jisas nukan
kopeu aparau wa. 4 Ak kiro onok keserwon aparianik, ronkat sosop
oi rauna rauna, Anut nukan sarau eitek oirori awan omjo ärneu
senes orip kurte pemasa, amiakap tai rairin. 5 Merek näwäus akan
amiawa senirnuk, kiro asiret ak iminemoi, akan totomaka manonuk,
ak omnokou apai rauna rauna, kiro sarau eitek ories awaroirin, "Ak
owon ro awau raiäu meieäin roat akan mena itanerai? 6 [Ko okoro
opok rawau wa, ko siräi manowon.] Ak kiro ämän meter Galili
provins opok raumara, awarowon ronkatewe. 7 'Ro Nukan Mokoi
sakau ateanik, onok aru miäi roat akan ipiakap marona, akas ko am
äpäs opok wena, meiäi. Omre 3 opok ko ätäi siräiäi.' "

8 Kesernuk, ak kiro ämän Jisas nukas meter äiewon ronkatein.

9 Keseria, kiro asiret akas up utia, kiro osap aparin erekapu karauk
roat pak kon tamarowon roat 11 orip turur rain opok pote awaroin.
10 Kiro asiret akan enmaka kiro, Maria ko Magdala menan, Joana,
Jems nukan anak Maria, karauk asiret pak erek potoin, akas kiro onok
aparin, Jisas nukan tamariäwon roat awaroin. 11 Utianik, kiro roat
akan ronkat kiro asiret ak sätäi räumoi, ak woiaka epar mau wa. [
12 Utianik, Pita ko kiro ämän roumoi, siräumara, kurte kiro up opok
potomara, kiro up uru omjo ärineu karar aireu uru rawon aparwon.
Ko ätäi owa potomara, kiro onok keserwon, ronkat sosop oi rawon.]

Näwäu nukas kon tamariäwon roat oirori Emeas mena potoirin opok amiawap pewon.

(Mak 16:12-13)

13 Kiro omre opok, Jisas nukan tamariäwon roat oirori au kar om
enip Emeas mena potoirin. Kiro menas Jerusalem mena potaun atapuk
wa. 14 Au aukarar apu opok pote rai, kiro onok pewon are are
potoirin. 15 Au are potosa potosa, Jisas nukas awan mekesirawap
pemara, tainwate erek potoin. 16 Au ko jekur kon nepu aparau senek
wa. 17 Jisas nukas totwatowon, "Au oworäi are potorair?"

Kos keser totwatonuk, au awan woiaka uru usu sarewon. 18 Ro karan
enip Kliopas nukas ätäi auruwon, "Na kar menan ro rusapai Jerusalem
mena koumon, okon, na kiro onok umara pewon na äpu wa ra?"

19 Kos ätäi totwatowon, "Owo onok umara pewon?"

Awas ätäi auririn, "Kiro onok Nasaret menan Jisas opok keserwon.
Ko Anut nukan ämän areäu ro näwäu. Anut nukan amukup pak
roasiret erekapu akan amiakap kon sarau pak ämän pak sakau senes.
20 Iken Anut kamuk raiäi roat näunäu pak kamoikeäi roat näunäu
akas sakau ateanik, am äpäs opok wena, meiewon. 21 Iken ronkat kos
ik Israel roasiret imäikau kou äiemun. Rusapai tapera omre 3 opok
kar onok pewon. 22 Karauk asiret ik pak erek raiäi akas ik aikona,
ik karkairmun. Ak tapera senes up opok potoin. 23 Ak kon enipsau
aparau wa. Akas ätäi koianik, ik aikoin, Anut nukan sarau eitek ories
Jisas ko ätäi siräiewon aikoin. 24 Keseria, iken roat karauk kiro up

opok potea, asiret akas awaroin siar aparin. Ak kon enipsau aparau wa."
25 Keseria, Jisas nukas awatowon, "Awan ronkat rumukäu wäpik.
Meter Anut nukan ämän roianik, areai roat akas kiro ämän äiein,
au awan woiaka epar mau wa. 26 Au äpu wa ra? Krais ko tätäi
näwäu oumara, tawa ätäi ko Anut nukan sakau owai." 27 Kos Moses
nukan ämän pakaima onoktoroi awatomara, karauk Anut nukan ämän
roianik, areai roat akan ämän pak awatowon. Kos nuka mesin jer wein
ämän onoktapau erekapu awatowon.
28 Ak Emeas mena siakup pein. Jisas ko sätäumara, ko kar apu pakas
manaurwon. 29 Awas au pak rawaun sakau ateanik, auririn, "Om irai,
okon, na ik pak ne ninam, na wa manau." Keseria, ko tonomara, au
pak rawon.
30 O jaun ses, Jisas nukas bret oianik, Anut aurmara, bret eneanik,
kiro roat ori atowon. 31 Au kiro onok kesernuk, aparia, au äpu moirin
kiro Jisas karar. Keseria, ko kiro pakasar ämäiewon. 32 Kesernuk, au
awaka awaka äieirin, "Iu apu opok komurin, kos kiro ämän onoktapau
Anut nukan ämän opokas aitowon, kiro omre opokar iwen woiok
siräiewon."
33 Au kiro ämän areanik, kiro omre opokar siräianik, Jerusalem
mena ätäi potoirin. Poteanik, Jisas nukan tamariäwon roat 11 orip
pak karauk jaunakat pak erek owa turur rain opok pote tarwaroirin.
34 Kiro owa rai roat akas kiro roat ori awatoin, "Epar senes Näwäu ko
ätäi siräiewon. Saimon ko aparwon." 35 Keseria, kiro ro ories ätäi kiro
onok apu opok pewon erekapu awaroirin. Awas äieirin, "Kos bret ene
itonuk, iu ko äpu momurin."

Jisas nukan tamarowon roat ak erekapu Jisas aparin.
(Matiu 28:16-20; Mak 16:14-18; Jon 20:19-23, Aposel 1:6-8)

36 Kiro roat ories kiro onok aparirin arena arena, Jisas nukasar kurte
ak kamuk opok pemara, [awarowon, "Akan woiaka päurar rawai."]
37 Akas karkairmana, iminein, owon, akan ronkat ak op aparum
äiein. 38 Kos ätäi awarowon, "Ak owon, karkairianik, iminei? Owon
ak ronkat sosop ourai? 39 Ak isan ipi isi ek aparwe, okoro isaka pe
raim. Ak isan ipi atoinai, ak äpu maiei. Op akan enmaksau is apairoi
senek wa."
[40 Ko keser awaromara, kon ipou pak isou pak ätär marowon.]
41 Ak erar nepipirin. Utianik, ak akan woiaka epar mau wa, ak ronkat
sosop oi rain. Kos totwarowon, "Ak karauk o jaun rau ra?" 42 Akas was
jerewon oi koi nurin. 43 Ko kiro was oumara, akan amiakap jenuk,
aparin.
44 Kos awarowon, "Is okoro onok meter ak pak raia, kiro ämän
awaromin. Kiro osap meter is mesin Moses nukan sintore ämän jer
pak Anut nukan ämän roianik, areain roat akan ämän pak Buk Song
opok jer wein päi awaromin, rusapai epar peu."
45 Kos akan ronkat are rawa ak Anut nukan ämän awarowon äpu
moin. 46 Kos awarowon, "Kiro ämän opok keser jer wein, 'Krais ko
tätäi näwäu oumoi, meieanik, ätäi omre 3 opok siräiäi.' 47 Kon enip
opokas kon ämän roasiret marona, akan woiaka pirirna, Anut nukas
akan onok aru jäkäi marai. Ak kiro sarau Jerusalem mena onoktoraiei.
48 Akas okoro onok akan amiakas apari omsau erekapu pote awarowe.

49 Kiro Osou Näu isan Monias ak araun paip marowon, kiro isas
rusapai äsimorita, ak opok kowai. Ak Jerusalem mena rauna rauna,
kiro Osou Näus koi ak sakau marai."

Anut nukas Jisas omar oik imäi tonowon.
(Mak 16:19-20, Aposel 1:9-11)

50-51 Keseria, Jisas nukas kon tamariäwon roat imwaromara, Betani
mena manowon. Kiro opok kon ipou oik momara, kon tamariäwon
roat jekur rawaun ämän aware aware utware manowon. [Anut nukas
ko omar oik imäi tonowon.] 52 Kesernuk, kon tamarowon roat woiaka
ererwon orip, ätäi Jerusalem mena potoin. 53 Ak orip orip Anut osap
nuriäi owa raianik, Anut auria, jou muri rain.

Jon

Jisas nukan Ämän Eposek Jon nukas jer wewon

Okoro buk nukan onoktapau

Jisas omar oik tone raunuk, woisan 60 orip manonuk, Jon nukas Jisas nukan ämän jer wewon. Kar ro enip Jon ko Jisas nukan tamariäwon ro kar, okon, roasiret sosop kos kiro buk jer wewon ronkateäi. Jisas ko Anut nukan Mokoi senes, okon, ko ik Anut owo senek ätär mukaun okoro omnokou opok pewon. Kos ik iken onok aru pakan imäikowon, utianik, ik ko mesin iken woiok epar mau wa. Ko iken usu oumara, meiewon, ik kiro mesin ronkatäu wa, okon, ik ko mesin ronkatäun rai, Jon nukas okoro buk jer we mukowon.

Okoro buk tainoraun ämän

1:1-18 Jisas ko erapakas koumoi, okoro omnokou opok pewon.
1:19-51 An jomariäu ro, Jon ko sarau monuk monuk, Jisas nukas kon tamaraun roat karar karar urwarnuk, koin.
2:2–12:50 Jisas nukan tamariäwon roasiret ak akan amiakasar amop sarau monuk, aparin.
13:1–19:43 Jisas ko Jerusalem näu mena potomoi, ko roasiret ämän awaromoi, karauk kurur ätär marowon. Keserianik, ko meiewon.
20:1-31 Jisas ko meiemara, ätäi siräi penuk, kon roasiret akas ko aparin.
21:1-25 Kar omre opok, Jisas ko ätäi Galili provins penuk, kon tamariäwon roat akas ko aparin.

Awau rawaun ämän amop pewon.

1 Meter meter Anut ko okoro omnokou ate mau wa opok, Ämän rawon. Kiro Ämän ko Jisas. Ämän ko Anut nuka pak rawon. Ämän ko nukasar Anut. 2 Ko meter meter Anut nuka pak atakan orip orip raiäwon.
3 Kiro Ämänis osap erekapu ate mowon. Karauk osap ko amukmuti kar apu pakas päu wa. Osap erekapu pewon Ämänisar ate mowon. 4 Awau atakan orip orip rawaun sakau ko opok rau, kiro atakan rawaun sakaus arou roasiret maronuk, apariäi. 5 Kiro arous pututu merek kurenuk, merek sareäu. Pututus kiro arou itimorau senek itok wa.
6 Kar ro pewon. Kon enip Jon. Ko Anut nukas äsimornuk, kowon. 7 Kos roasiret kiro arou mesin awarau kowon. Kesernuk, roasiret erekapu ak kiro ämän roianik, akan woiaka kiro ämän mesin epar maun awarowon. 8 Jon nuka ko kiro arou wa. Ko erar kiro arou ruris pera, kon ämän amke okoro omnokou opok roasiret kiro arou mesin awarau kowon. 9 Kiro arou epar. Kiro arou peras okoro omnokou pakan roasiret erekapu arou kurwarnuk, akan woiaka uru merek kuräi.
10 Kosar okoro omnokou ate mowon. Ko okoro omnokou opok koi rawon, utianik, okoro omnokou pakan roasiret ak ko äpu mau wa. 11 Ko kon urek sarewon mena potowon, utianik, kiro opok kon tupsiu akas nepipirianik, ko imäiäu wa. 12 Keserna, karauk roasiret akan woiaka epar moin akas ko imäiein. Keseria, kos kiro roasiret akan

woiaka konun epar moin imwareanik, ak Anut nukan mokoit asinakut sare marowon. 13 Ak Anut nukan mokoit saräun ak okoro omnokou pakan momonakat akan karianas atware mau wa. Anut nukan Osou Näus ate marowon, okon, Anut nuka karar akan momonaka.

14 Kiro Ämän ro senek äräräumara, ik kamuk opok koi rawon. Kos kon wou näu oripas, ik sareikeanik, kon epar onok ätär mukowon. Ko kon momok, Anut, nukan mokoi karartapau. Keseria, momokun sakau näwäu oi kounuk, ik kiro sakau aparmun.

15 Jon nukas ko mesin äiewon. Kos roasiret keser awarowon, “Is kiro ro mesin meter keser awareäimin, ‘Kar ro ko is mekesirap ruris pera, ko isan Näwäu. Is päu wa opok ko rawon.’ ” 16 Ik roasiret eposek wa, utianik, kon wou näu oripas ik orip orip sareikeanik, jekur kamoikeäu. 17 Anut nukas kon sintore ämän Moses nukan ipokup monuk, kos roasiret kiro ämän tainoraun awariäwon, utianik, Anut nukas Jisas Krais* äsimornuk, kon wou näu oripas sareikonuk, kon mokoi nukas kon onok epar pak kon wou näu pak ätär mukowon. 18 Kar ros Anut nukan nepu aparau wa. Anut nukan mokoi karar ko ran Anut, okon, ko momok siakup raumara, kos ik momok ätär mukiäu.

An jomareäwon ro Jon nukan ämän.
(Matiu 3:1-12; Mak 1:1-8; Luk 3:1-18)

19 Juda* roat näunäu akas Jerusalem menas karauk Anut kamuk raiäi roat* pak karauk Liwai roat pak erek äsimwarona, pote Jon totorin, “Na ro inok?” 20 Keserna, Jon nukas kiro ämän ämäi mau wa, kos roasiret erekapu rauna ämän amop awarowon, “Is Krais* wa.”

21 Akas ätäi totorin, “Keseria, na inok? Na Anut nukan ämän roianik, areäum ro Elaija ra?”

Kos ätäi awarowon, “Wa.”

Akas ätäi totorin, “Na Anut nukan ämän roianik, areäum ro* Anut nukasar sare musowon ik kume raumun ro ra?” Kos awarowon, “Wa.”

22 Akas ätäiar keser totorin, “Keseria, nakas ik aik, nan ronkat na inok? Ik roat näunäu akas äsimoikona, koumun, ik ämän ätäi oi pote awaram, okon, na inok ro raroi nakasar aikam.”

23 Jon nukas keser äiewon, “Meter Anut nukan ämän roianik, areawon ro Aisaia nukas keser jer wewon ‘Kar ron pätus ro wäpik mena om puru opok urwemoi, keser äieu, “Näwäu nukan apu jekur sare muruwe. Kon apu tuku sare muruwe.” äiewon.’ *Aisaia 40:3*

Is kiro ro.”

24 Karauk Parisi* roat akas kiro roat äsimwarona, potoin. 25 Akas ätäi ko keser totorin, “Utianik, na Krais Anut nukas kon roasiret ätäi imwaraun sare musau wa, na Elaija wa, na kiro Anut nukan ämän roianik, areäum ro nais wa raroi, keseri, na owon roasiret an jomariäum?”

26-27 Jon nukas ätäi keser awarowon, “Is roasiret anas an jomareäim. Utianik, kar ro ak kampai tai rau ak ko äpu wa, kiro ro ko is mekesirap ruris koura, utianik, ko ro näwäu, is ro eposek wa, okon, is kon isou pakan su oi kuräun kiro itok wa.”

28 Betani mena, Jordan an kasakup karaima, san peäwon pakaima kiro opok, Jon nukas roasiret an jomareäwon opok, kiro onok erekapu pewon.

Jisas ko Anut nukan Mokoi senes.

29 Ninoinus, tapera, Jon ko Jisas kounuk, aparmara, äiewon, “Ak
aparwe, enro ro ko Anut nukan sipsip nak senes. Kos okoro omnokou
pakan roasiret akan onok aru miäi jäkäi maraun kou. 30 Is kiro ro
mesin meter ämän marea, awaromin, ‘Kar ro ko is mekesirap ruris
pera, ko isan ro näwäu awaromin, owon, is päu wa opok, ko rawon.’
31 Isakasar kiro ro ko inok is äpu wa, utianik, is koi Israel* roasiret ko
ätär maraun an jomareäim.”

32 Jon nukas ätäiar äiewon, “Is Anut nukan Osou Näu omar oikas,
ai manap senek, koumara, ko pak rawon aparmin. 33 Isaka nais is ko
äpu wa, utianik, Anut nukas roasiret akan onok aru pakan piriraun
anas an jomaraun sarau irowon. Kos airowon, ‘Isan Osou Näu koi kar
ro pak raunuk, na äpu mam, kiro ro karar kos roasiret Osou Näus an
jomarai.” 34 Jon nukas ätäiar äiewon, “Is kiro onok keserwon isakasar
aparmin. Is epar senes awarom, ko Anut nukan Mokoi senes.”

Jisas nukas kon tamareäu roat sare marowon.*

35 Ninoinus, tapera, Jon nukan tamareäu ro oirori Jon nuka pak ätäi
kiro opok tai rain. 36 Ko Jisas potonuk, aparmara, äiewon, “Aparwe,
kiro Anut nukan sipsip nak senes.”

37 Kiro tamareäu roat ori au Jon nukas kiro ämän awatowon
roumasa, au Jisas tainori manoirin. 38 Jisas nukas kiro roat ories ruris
tainori potoirin pirir apwatomara, totwatowon, “Au owo itaneir?”

Awas ätäi auririn, “Näu ro, tamukiäum ro, na erapok raiäum?”

39 Kesersä, kos ätäi awatowon, “Au aparau pewer.”

Keseria, au ko tainori potea, kon raiäu ou apariirin. Aparia, au ko
pak pote ninoirin. Owon? Kiro omre iukärir senes, om iraun siakup.
40 Andru ko Saimon-Pita nukan amak, ko jauk ori koirin. Ko Jon an
jomareäu ro nukan ämän roianik, jauk ori Jisas tainoririn. 41 Tapera
ko Jisas nukan ou utia, amke potomara, kon awak Saimon tararmara,
auruwon, “Ik Mesaia aparmun.” (Kiro enip Mesaia Ibru ämän, Grik
ämänis Krais äiäi. Ko kiro ro Anut nukas kon roasiret ätäi imwaraun
sare mowon.) 42 Andru nukas Saimon Jisas siakup imäi potonuk, Jisas
nukas aparmara, äiewon, “Na Saimon, Jon nukan mokoi. Tawa nan
enmat Sifas rawai.” (Kiro enip Sifas pirirmoi, Pita äiäiei. Kiro enip
nukan onoktapau kiro ‘aitapau’.)

43 Jisas ninowonus, tapera, ko Galili provins opok potaun ronkate-
won. Ko poteanik, kar ro enip Filip tararmara, auruwon, “Na pe, is
tainoir.”

44 Filip ko Betsaida menan. Kiro Andru Pita orien mena. 45 Kesernuk,
Filip pote, Nataniel tararmara, auruwon, “Ik kar ro tararmun. Meter
Moses nukas sintore ämän buk opok kiro ro mesin jer wewon pak,
karauk Anut nukan ämän roianik, areain roat akas nais ko mesin jer
wein. Kon enip Jisas, Nasaret menan, Josep nukan mokoi.”

46 Nataniel nukas äiewon, “Nasaret mena kiro eteinak. Kar osap
eposek Nasaret menas kowai ra?”

Kesernuk, Filip nukas ätäi auruwon, “Na peinam, apar.”

47 Nataniel ko Jisas siakup potonuk potonuk, Jisas nukas aparmara,
äiewon, “Aparwe! Okoro ro kou, ko Israel ro tuku senes. Ko kar sät
ämän wa miäu.”

48 Nataniel nukas ätäi Jisas ko totorwon, “Na is owose äpu murom?”

Jisas nukas ätäi auruwon, “Is na Filip urweisau wa opok, na am uran siakup tane raumon apaisomin.”
49 Nataniel ko kiro ämän roumara, auruwon, “Näu ro, tamukiäum ro, na Anut nukan Mokoi, na Israel roasiret kamwaraun ro näwäu.”
50 Jisas nukas ätäi auruwon, “Is na am uran siakup tane raumon aisomin mesin na won epar mom ra? Tawa nan amunas kurur näunäu atap atap aparam.” 51 Jisas nukas ätäiar auruwon, “Is na epar senes aisom, tawa omar im tuenuk, Anut nukan sarau eitek* raut Ro Nukan Mokoi rawa tone koi, tone koi, rauna, na apwaram.”

2

Kena mena kar ro asir owon.
1 Omre oirorer manonuk, Jisas nukas Filip Nataniel ori urwatowon, kar mena enip Kena, Galili provins opok, kar ro omre 3 opok, asir owon. Jisas nukan anak ko kiro roasir ori ourateirin awan owa rawon.
2 Ak Jisas kon tamareäu roat nais erek kiro roasir ori ourateirin owa kowaun urwarona, koi rain. 3 Ak wain an erekapu patarna, Jisas nukan anakus Jisas keser auruwon, “Roasiret wain an patar kurein.” 4 Jisas nukas ätäi auruwon, “Ani, is na owo onok keseraun wa air. Isan sarau maun omre päu wa rau.”
5 Kon anakus ätäi wain an kameäi sarau roat awarowon, “Kos ak owo ämän awaronuk, ak kiro ämän tainorwe.” 6 Kiro owa mis näunäu 6 orip rawon. Kiro Juda akan onok an jowaun keseriäi. Kiro mis näunäu karar karar, dram näwäu senek. 7 Jisas nukas tamareäu roat awarowon, “Okoro mis uru an erekapu ok pe mowe.” Akas kon ämän roumana, kiro mis uru an äräinein. 8 Keserna, kos awarowon, “Karauk an ore oinai, pote, kiro o kameäu ro nuruwe.” Keseria, akas kiro an oremoi, oi pote nurin. 9-10 O kameäu ro ko kiro an oi potoin jewon. Kiro an wain etäiewon. Ko äpu wa ak kiro wain an erapakan oin. Kiro sarau roat ak karar erapakan oin ak äpu. Keseria, kiro o kameäu ros asir awau owon ro urwenuk, kounuk, keser auruwon, “Roat ak amke wain eposek arona, jeäi, kiro wain eposek erekapu jena, tawa wain eposek wa arona, jeäi. Utianik, na okoro wain eposek mota, rawon, rusapai oi koum!”
11 Kiro kurur, Jisas nukas amke Kena mena, Galili provins opok, kon sakau näwäu ätär maronuk, kon tamareäu roat ko mesin akan woiaka epar moin. 12 Kiro keser kurea, Jisas kon anak amakut pak kon tamareäu roat pak Kena mena ute, Kapaneam mena potea, kiro opok om rumukurar rain.

Jisas nukas roat onok aru miäi tempel owa rain emwarowon.
(Matiu 21:12-13; Mak 11:15-17; Luk 19:45-46)
13 Kiro ses opok, Juda roasiret akan tup aparaun omre Ijip omsau ute koin ronkateäi tup, enip Pasowa* siakup pe raunuk, Jisas ko Jerusalem näu mena potowon. 14 Ko Anut osap nuriäi tup ou näwäu* uru tonomara, roat akas bulmakau, sipsip, ai raut oumana, kiro tup owa aiaukun karauk roat arona, akas kau mona, aiauk oi rain opok tone apwarwon. Karauk roat aiauk amuk weäi nais erek tone rain apwarwon. 15 Keseria, kos karauk mur oumara, im sakau irkiemoi, kiro opur raut erekapu tup owan emwaronuk, manoin. Kiro roat aiauk amuk weäi roat akan patan erekapu kour kure maronuk, akan aiauk

erekapu mane kurewon. 16 Kiro roat akas ai raut aiaukun karauk roat
araun rain kos sakau ämän awarowon, “Kiro osap erekapu oi manowe!
Ak isan monian ou kiro amket maun mena senek wa sare mau.” 17 Kon
tamareäu roat akas Jisas nukas kiro ämän äiewon roumana, kar ämän
Anut nukan buk opok rau ätäi ronkatein. Kiro ämänis keser äieu, ‘Is
nan ou tuku jekur eposek rawaun mesin woi uruas ep senek jerenuk,
okon, is sarau sakau moram.’ *Buk Song 69:9*
18 Juda roat näunäu akas Jisas nukas kiro onok keserwon aparmana,
ätäi totorin, “Na ik owo kurur ätär mukota, ik äpu mam, kiro na Anut
nukas sakau isowon?” 19 Jisas nukas ätäi awarowon, “Utianik, akas
okoro Anut osap nuriäi tup ou näwäu uräuna, isas omre 3 orip ätäi
siräi mam.” 20 Akas ätäi totorin, “Nan ronkat, na okoro tup ou näwäu
omre 3 orip maun itok ra? Roat ak okoro ou moin woisan 46 orip
utomoi, patarin.” 21 Utianik, Jisas kiro tup ou mesin äiäu wa, ko nukan
enipsau mesin äiewon. 22 Keseria, Anut nukas Jisas meiewon ätäi siräi
murunuk, kiro ses opok, kon tamareäwon roat akas kiro ämän kos
meter awarowon ämän kiro ätäi ronkatein. Anut nukan ämän kiro
nuka mesin jer wein rawon pak Jisas nukas awarowon ämän mesin
pak akan woiaka epar moin.

Jisas ko roasiret akan ronkat kiro erekapu äpu mowon.
23 Jisas ko Pasowa omre opok, Jerusalem näu mena raumara, kurur
atap atap kesernuk, roasiret sosop ak kiro aparianik, akan woiaka ko
mesin epar moin. 24 Utianik, Jisas ko kiro roasiret mesin kon wou
epar mau wa, owon, akan woiaka uru akan ronkat äpu mowon. 25 Ko
nukasar kiro roasiret akan woiaka uru owo senek rau äpu marowon,
okon, kar ros kiro roasiret akan onok mesin aurau senek wa.

3

Jisas Nikodimas ori
1 Kar ro enip Nikodimas, ko kar Juda roasiret akan ro näwäu.
Ko Parisi ro. 2 Kar pututu, ko Jisas rawon owa potomara, keser
auruwon, “Näu ro, ik äpu na tamukiäum ro näwäu. Anut nukasar
na äsimoisonuk, koumon. Na kurur atap atap keseruram senek kar
ros keserau senek wa. Anut nukasar kiro ro pak raunuk, epar ko kiro
kurur keserai.”
3 Jisas nukas ätäi auruwon, “Is epar senes aisom. Inok ro ko ätäi
awau wa saräi, kiro ro ko Anut nukan kamwaraun mena kamäun wa
aparai.”
4 Nikodimas nukas ätäi Jisas totorwon, “Ro ko urek sarewon owose
ätäi mokoi eteinak saräi? Ko ätäi anak wou uru tonomoi, ätäi awau
saremara, naun senek itok ra?”
5 Jisas nukas ätäi äiewon, “Is epar senes aisom. Inok ro ko an pak
Anut nukan Osou Näu orip an jowau wa, ko Anut nukan kamwaraun
omoi wa tonai. 6 Roat ak akan enmaksau momonakat aninakat pakan
oiäin, utianik, Anut nukan Osou Näus iken totomok awau orip orip
rawaun sakau ikiäu. 7 Na okoro ämän aisom mesin ronkat sosop wa
owau. Ak ätäi awau sarewe. 8 Urir ko nukasar pemara, maneäu. Na
kon jejep karar roiäum, utianik, ko erapakas pemara, manou, na äpu
wa. Kiro senek, roasiret erekapu ak Anut nukan Osou Näus awau
sarein ak keseriar keseraiei.”
9 Nikodimas nukas ätäi auruwon, “Kiro onok owose päi?”

10 Jisas nukas auruwon, “Na okoro Israel omsau pakan roasiret
tamareäum ro näwäu, na owose kiro onok äpu mau wa? 11 Is na
epar senes aisom. Ik kiro ämän rusapai aisoram kiro ik erekapu äpu
mianik, aparmun. Utianik, ak kiro ämän rowaun utoi. 12 Is ak okoro
omnokou pakan onok awaromin woiaka epar wa mona rai, omar oikan
onok awaram nais woiaka epar wa maiei. 13 Okoro omnokou pakan
kar ro omar oik wa tone rau. Wa, Ro Nukan Mokoi karar ko omar
ute kowon. 14 Meter Moses nukas ro wäpik mena, om puru opok, män
totok amauk opok, äsäi mowon senek, roat akas Ro Nukan Mokoi nais
keseriar keseraiei. 15 Keseria, inok roasiret ak ko mesin akan woiaka
epar miäi akan totomaka awau orip orip rawai.

16 Anut nukas okoro omnokou pakan roasiret mesin wous meiemara,
kon mokoi karartapau äsimornuk, kowon. Ko kiro onok kesernuk,
inok roasir ko mesin wou epar mai, ko wa meiäi, kon totok orip
orip awau rawai. 17 Owon, Anut nukas kon mokoi okoro omnokou
opok roasiret wasarewaraun ro senek Anut nukan amukup ak ämän
orip awaraun äsimorau wa, utianik, ko roasiret akan onok aru pakan
imwaraun äsimorwon. 18 Inok roasir ko kon mokoi mesin wou epar
mowon ko Anut nukan amuk opok ämän wäpik. Utianik, inok roasir
ko mesin wou epar mau wa, ko ämän orip. Owon, ko Anut nukan
Mokoi karartapau mesin wou epar mau wa. 19 Anut nukas okoro
omnokou pakan roasiret keser wasarewarai; Anut nukan arou merek
okoro omnokou opok kowon, utianik, okoro omnokou pakan roasiret
ak erekapu okoro omnokou pakan onok aru mianik, pututu rawaun
woiakas meieäi. Akan woiaka uru onok aru maun karar keseriäi.
Keseria, ak kiro Anut nukan arou mesin woiakas meiäu wa. 20 Inok
roasiret onok aru miäu, ko Anut nukan arou merek owaun utai. Kiro
arou merekus ko onok aru miäu amop muraurnuk, iminemara, kiro
arou merek opok wa kowai. 21 Inok roasir ko onok eposek keserai, ko
arou merek opok peäu. Owon, kiro roasir sarau monuk, kiro karauk
roat akas ko aparaiei.”

Jon nukas Jisas mesin äiewon.

22 Kiro keser kureanik, Jisas ko kon tamareäu roat pak Jerusalem näu
mena utia, Judia provins opok pote om rumukurar raumara, roasiret
an jomareäwon*. 23 Jon ko nais kar an enip Ainon, Salim mena siakup
roasiret an jomare rawon. Kiro mena an sosop rau, roasiret sosop ko
rawa nona, kos an jomare rawon. 24 (Kiro ses opok, Herot nukas Jon
ko karapus owa kuräu wa opok, ko keser ari rawon.)

25 Jon nukan tamareäu roat pak kar Juda ro pak ak Anut nukan
amukup eposek saräun an joiäi onok mesin ketäiein. 26 Keseria,
Jon nukan karauk tamareäu roat akas potomana, Jon keser aurin,
“Tamukiäum ro, naka meter kiro ro mesin äiemon Jordan an kasakup
san peäwon pakaima naka pak rawon ätäi ronkate. Rusapai, roasiret
erekapu ko rawa potona, kos an jomarora.” 27 Jon nukas ätäi
awaromara, äiewon, “Kar ro ko nukasar kar onok keseraun senek
itok wa, utianik, Anut nukas sakau nurunuk, epar kiro onok keserai.
28 Ak meter ‘Is Krais wa’ awaromin roin, utianik, Anut nukas is amke
äsimoirnuk, koimin. 29 Kar ros asir ounuk, kiro asir kon wau. Ak
rowe, kiro ron jaukut akan jaunaka kon asir ori are raunuk, roumana,

nepipiriäi. Keseriar kiro ro kounuk, is nepipirim. 30 Kon enip näwäu
saräi, isan enim eteinak saräura.
31 Kiro ro ko omar oikas kowon kos karauk roat erekapu itimware
rau. Okoro omnokou pakan roasiret ak okoro omnokou pakan osap
mesin areäi. Kiro ro ko omar oikas kowon, kos okoro omnokou
pakan roasiret erekapu itimware rau. 32 Ko nukasar kon amukus
osap aparwon pak karauk ämän raukus rowon pak roasiret awareäu,
utianik, roat sosop kon ämän roianik, woiaka epar mau wa. 33 Inok
ro kon ämän jekur roumara, tainorai, ko owo ämän Anut nukas äiäu
kiro epar senes amop murai. 34 Kiro ro ko Anut nukas äsimorwon,
ko Anut nukan ämän eposek miäu, owon, Anut nukas kon Osou Näu
erekapu nuriäu. 35 Momokus kon mokoi mesin wous meieanik, kon
sakau erekapu kon ipokup mowon. 36 Inok roasir ko kon mokoi mesin
wou epar momoi, kon ämän jekur tainornuk, kon totok orip orip awau
rawai. Utianik, inok roasir ko kon ämän sumkäinenuk, kon totok orip
orip rawaun sakau wa owai. Anut nukas ko mesin orip orip kasak pe
raunuk, usu nuriäu.”

4

Jisas nukas kar Samaria provins pakan asir pak arewon.

1 Jisas nukas Jon itimormara, roasiret sosop an jomaronuk, ko tainori
rai kiro karauk roat akas Parisi roat awaroin. 2 (Utianik, Jisas nukas
roasiret an jomarau wa, kon tamareäu roat akas an jomareäin.)
3 Keseria, Näwäu nukas kiro ämän roumara, ko Judia provins utomara,
ätäi Galili provins potowon,
4 Ko kiro apu tainori, Samaria provins pakas potowon. 5 Keseria,
ko Samaria provins opok, kar mena enip Sikar pewon. Kiro mena,
kar omnokou meter Jekop nukas kon mokoi Josep utomuruwon siakup
rawon. 6 Kiro mena kar an oreäi up meter Jekop nukas up tue mowon
rawon. Jisas ko apu rumukäu koianik, enip usu sarewon. San näu
kamuk, okon, ko pemara, kiro an up siakup tanewon.
7-8 Kon tamareäu roat ak erekapu näu mena o kau maun manona,
Jisas nukarar kiro opok rawon. Raunuk, kar Samaria* asir ko an oräu
nonuk, Jisas nukas kiro asir auruwon, “O asir, is an pätirou, na an ore
irota, jam.”
9 Kesernuk, kiro asires ätäi auruwon, “Na Juda ro, is Samaria asir, na
owon is an isaun totoirom?” Juda roasiret ak Samaria provins pakan
roasiret pak ak iwäi senek raiäi, ak karar jaiate wa raiäi.
10 Jisas nukas ätäi auruwon, “Asir, na Anut nukas owo osap isaun
paip musai, pak is pak äpu murom maro, na is airam, ‘Na is an irota,
jam.’ Keserta, is na orip orip awau rawaun an isam.”
11 Kiro asires ätäi auruwon, “Näu ro, okoro an up uru upisa rau, na
an oräun baket wäpik. Keseria, na kiro an orip orip awau rawaun
äiem erapakan oräu? 12 Okoro an up iken askanai Jekop nukas
utomukowon. Ko kon mokoit pak kon opur raut pak ak erekapu kiro
an ore jeäin. Nan ronkat Jekop ko ro eteinak, na ro näwäu ra?”
13 Jisas nukas ätäi auruwon, “Roasiret ak okoro an jeanik, ätäi an
pätwarai. 14 Utianik, inok roasir isas an nurita, jai, ko ätäi an wa
pätirai. Kiro an isas nuram, kiro kon wou uru, an unik ok pe raiäu
senek, raunuk, ko orip orip awau rawai.”

15 Kiro asires ätäi Jisas auruwon, “Näu ro, is kiro an irota, jam.
Keserita, is ätäi an wa pätirai. An oräun ätäi wa kowam.”
16 Jisas nukas ätäi auruwon, “Na potoinam, nan komut imäinam,
ätäi koi.”
17 Kiro asires ätäi auruwon, “Is ro wäpik.”
Jisas nukas auruwon, “Naka ro wäpik äiem, kiro epar senes airom.
18 Owon, meter na roat 5 orip owaromon. Kar ro rusapai na pak rau,
kiro nan komut senes wa. Na kiro ämän airom, kiro epar.”
19 Kiro asires ätäi auruwon, “Näu ro, rusapai is na äpu musom,
na Anut nukan ämän roianik, areäum ro. 20 Iken asanokot ak okoro
omtapau opok tururia, Anut jou muriäin. Utianik, ak Juda roasiret
akas Jerusalem näu mena karar Anut jou muraun äiäi.”
21 Keseria, Jisas nukas kiro asir auruwon, “Asir, na isan ämän mesin
nan won epar mo. Kar omre päi ses opok, roasiret ak iken momonek
okoro omtapau opok ra, Jerusalem näu mena ra, wa jou muraiei.
22 Utianik, ak Samaria roasiret, ak Anut jou muriäi, utianik, ak ko
jekur äpu mau wa. Ik Juda roasiret ik ko äpu mianik, jou muriäum.
Owon, Anut nukas amke Juda roasiret pakaima okoro omnokou pakan
roasiret imwaraun paip mowon. 23 Kar omre päi, roasiret akan woiaka
epar senes moin, ak epar apu tuku tainorna, Osou Näus sarwarnuk, ak
moni rapor jou muraiei. Epar, kiro omre rusapai pe rau. Isan monias
roasiret ak kiro onok pakas jou muruna, apwareanik, kon wou näu
saräi. 24 Anut ko osou. Keseria, roasiret akas ko jou muraun kon Osou
Näu kararas ak sarwarnuk, ak epar apu tainorianik, ko jou muraiei.”
25 Kiro asires Jisas auruwon, “Is äpu Krais kowai. Kos koianik, onok
erekapu ätär mukai.”
26 Kesernuk, Jisas nukas ätäi äiewon, “Kiro is karar. Rusapai is na
pak areram.”
27 Ko kiro ämän arenuk arenuk, kon tamareäu roat ätäi koianik,
kiro asir pak are rawon aparmana, karkairin. Utianik, kar ros keser
wa totorwon, ‘Na owo osap owaurmata, areram? Na owon kiro asir
pak areram?’
28-29 Keseria, kiro asires kon an oräun mis kiro opok utomoi, mena
potomara, roasiret awarowon, “Ak kar ro aparau pewe. Kos is owo
onok meter kesermin erekapu amop muri airowon. Akan ronkat ko
Krais ra?” 30 Keseria, kiro roasiret akas akan näu mena utia, Jisas
aparau potoin.
31 Kiro ses opokar, kon tamareäu roat akas Jisas o jaun rai sakau
aurin, “Näwäu, na o je.”
32 Utianik, kos ätäi awarowon, “Is o orip, kiro o ak äpu wa.”
33 Kesernuk, tamareäu roat aka aka areanik, äiein, “Kar ros ko o
omuri kowon ra?”
34 Jisas nukas keser awarowon, “Isan o kiro Anut nukan sarau okoro
omnokou opok maun äsimoirnuk, koimin, kon sarau pataraun ronkat
tainoruram. 35 Karauk roat akas keser äiäi, ‘Keir 4 orip utia, o awau
woian owau,’ utianik, is ak epar senes awarom, woi jekur amiakas
aparwe! Awau woian o näu murianik, urek newon owaun itok. 36 Inok
ro ko kiro woian o oiäu, Anut nukas totok orip orip awau rawaun
sakau ko nurai. Keseria, inok ro o uku weäu pak, inok ro o näu woian
oiäu pak, au erek nepipiraieir. 37 Kiro ämän äiäi epar senes, ‘kar ros
o uku wenuk, kar ros awau woian o oiäu.’ 38 Is ak äsimwaroita, kiro

woia ak sarau wa miäi opok erar pote o owaiei. Karauk roat akas sarau näwäu moin pakan, ak akan o owaiei."

39 Samaria provins pakan roasiret sosop akan näu mena rain ak Jisas
mesin akan woiaka epar moin, owon, kiro asires Jisas nukas kon onok
meter keserwon ämän erekapu auri kurewon mesin awaronuk, roin.
40 Keseria, Samaria roasiret Jisas siakup koumana, ko ak pak rawaun
aurin. Keseria, ko ak pak omre oirori rawon. 41-42 Roasiret sosop ak
kon ämän roumana, akan woiaka epar momana, kiro asir aurin, "Ik
nas ämän aikomon roumun kiro mesin iken woiok epar mau wa, owon,
ikasar kon ämän roumoi, iken woiok epar mukou. Ik äpu ko karar epar
okoro omnokou pakan roasiret onok aru miäi pakan ätäi imwaraun ro
koi rau."

Jisas nukas kar ro näwäu nukan mokoi jekurwon.

43 Jisas kon tamareäu roat pak kiro mena omre oirori utomana, ätäi
Galili provins potoin. 44 Jisas nukasar äiewon, "Anut nukan ämän
roianik, areäu ro ko nukan omsau opok kon enip jou wäpik, okon,
kon ämän tainorau utoi." 45 Utianik, ko Galili potonuk, kiro pakan
roasiret nepipirianik imäiein, owon, ak Pasowa omre opok Jerusalem
näu mena toneanik, kurur atap atap kesernuk, aparaun keserin.

46 Keseria, Jisas Kena mena meter an wain senek etäiwon mena
ätäi potowon. Kar gavman ro näwäu Kapaneam mena kon mokoi sip
orip rawon. 47 Ko Jisas Judia provins pakas Galili kowon roumara, ko
potomoi, kon mokoi Kapaneam mena meiäurnuk, jekuraun rai totorau
potowon.

48 Jisas nukas roasiret rain awarowon, "Ak, woiaka epar wa miäi
roasiret. Ak kurur atap atap aparianik, kiro ses karar akan woiaka
epar maiei."

49 Kiro ro näwäu nukas auruwon, "Näu ro, na is pak wa kouta rai,
isan mokoi meiäi."

50 Kesernuk, Jisas nukas auruwon, "Na wa iminäu, na ätäi pot, nan
mokoi wa meiäi, awau rawai."

Kiro ro ko Jisas nukan ämän mesin wou epar momara, potowon.
51 Ko apu opok, potonuk potonuk, kon sarau roat akas kurte koianik,
aurin, "Nan mokoi meiäu wa, eposek rau." 52 Kos totwarowon, "Owo
ses opok, ko eposek sarewon?"

Akas ätäi aurin, "Kukam sankeu, san näu kamuk, kon sip ute
manowon."

53 Keseria, momokus kiro ses opakar Jisas nukas 'Nan mokoi awau
rawai' auruwon ätäi ronkatewon. Keseria, nuka pak kon tupsiu pak
erek akan woiaka Jisas mesin epar moin.

54 Meter Jisas nukas Judia provins utomoi, Galili provins koianik, kar
kurur mowon. Kiro ses opok, ko ätäiar koumoi, kiro kurur keserwon.

5

Jisas nukas kar ro isou meiewon orip jekur mowon.

1 Keser kurea, Jisas ko Juda roasiret akan kar tup aparaun omre
penuk, ko Jerusalem näu mena tonowon. 2 Kiro menan porim rorok,
enip Sipsip akan ororok siakup, kar an unik enip, Betesda rawon. (Kiro
enip Ibru ämänis.) Kiro an kasakup ou rumukäu 5 orip rain. 3 Kiro
owa sip roasiret sosop, amiak utup roasiret, isiaka aru roasiret pak

roasiret isiaka meiewon pak rain. [Ak kiro an amuk iriraun kume raiäin. 4 Ak kiro keseriäi, owon, karar muti karar muti Anut Näwäu nukan sarau eitek kiro an unik uru nonuk, an amuk irirnuk, aparia, inok sip ro amke kiro an opok nonuk, kon sip manai.] 5 Kiro opok, kar ro woisan 38 orip siräi manau senek wa rawon. 6 Jisas ko kiro ro rawon aparwon. Ko kiro ron woisan rumuk sip orip rawon äpu mianik, kiro ro totorwon, “Nan ronkat na ätäi eposek saräun itok ra?”

7 Kiro sip ros ätäi auruwon, “Näu ro, okoro opok an amuk iririäu opok kar ros is sareirianik, imäiri ne an opok kureiraun ro wa. Is nam raitar, karas kurte neäu.”

8 Kesernuk, Jisas nukas auruwon, “Na siräinam, nan pasar oinam, ute man.” 9 Kiro ses opokar kiro ron sip ute manonuk, ko kurte siräianik, kon pasar oumara, manowon.

Kiro omre Juda akan sumaun ses, enip Sabat. 10 Keseria, Juda roat näunäu akas kiro sip ro eposek sarewon aurin, “Okoro sumaun omre, iken sintore ämänis äieu ‘Na nan pasar sumaun omre opok wa ämäi ariäu.’ ”

11 Kiro sip ros ätäi awarowon, “Kiro ro is jekuri mowon, nukas ‘Na nan pasar oinam, man’, rai airowon, okon, is kesermin.” 12 Akas ätäi totorin, “Kiro ro inos aisonuk, na kiro onok kesermon? Ik kiro ro ätär muk.”

13 Utianik, kiro ro eposek sarewon ko inokos jekur mowon nuka nais äpu wa. Roasiret sosop kiro opok rauna, okon, Jisas ko kiro kamukas manowon.

14 Kar omre opok, Jisas nukas kiro ro tup ou näwäu owa tararmara, auruwon, “Na rou, na rusapai eposek sarem, keseria, na ätäi ätäi onok aru wa keserau. Na keserta rai, ätäi usu näwäu senes owam.” 15 Kesernuk, kiro ros Jisas äpu momoi, potomara, Juda roat näunäu Jisas nukas ko jekur mowon rai pote awarowon. 16 Jisas ko sumaun omre opok kiro onok keserwon, okon, Juda roat näunäu ak Jisas aru muraun keserin. 17 Jisas nukas awarowon, “Isan moni ko orip orip sarau mora, okon, is nais sarau moram.” 18 Keseria, kiro ämänis Juda roat näunäu siräi maronuk, ak kasiaka näwäu penuk, Jisas wena, meiäun keserin. Ko sumaun omre nukan sintore ämän itimorwon, pak nukasar awarowon, ‘Anut isan moni’. Ko kiro ämän keser äiewon, ko nukasar isaka Anut äiewon. Akan ronkat ko onok aru oirorer mowon, okon, ak ko wena, meiäun keserin.

Anut nukan Mokoi ko sarau maun enip orip.

19 Keseria, Jisas nukas akan ronkat äpu momara, ätäi keser awarowon, “Is ak epar senes awarom, Mokoi ko kar onok kon ronkat pakaima keserau wa, ko kon Momokus owo onok kesernuk aparmara, kon Mokois keseriar keseriäu. Owo onok Momokus kesernuk, kon Mokois nais keseriäu. 20 Momokus kon Mokoin wous meiemara, owo onok nukas keseriäwon siar kon Mokoi tamuriäu. Ko kon Mokoi onok eposek senes ätär murunuk, ak ko kiro onok keserai aparianik, karkairaiei. 21 Momokus meiäi roat siräi mareanik, totomaka awau orip orip rawaun ariäu senek, kon Mokois nais kon ronkat pakas karauk roat keseriar kesewarai. 22 Momokus roasiret wa wasarewarai. Kiro sarau erekapu kon Mokoi nuruwon. 23 Keseria, roasiret erekapu Momok nukan enip jou muriäi senek, kon Mokoin enip nais jou muriäi.

Momokus Mokoi äsimornuk, kowon, okon, inok ro ko Mokoin enip wa jou murai, Momokun enip nais wa jou murai.

24 Is epar senes awarom, inok ro ko isan ämän roumara, is äsimoirnuk, koimin ro mesin kon wou epar mai, kon totok orip orip awau rawai. Kos kiro ron onok wa wasare murai. Kos meiäun onok itimorwon, rusapai awau orip orip rau. 25 Is ak epar senes awarom, omre päi äiein rusapai ek pe rau, meiein roat ak Anut nukan Mokoin ämän rowaiei. Kon ämän rowaiei roat ak siräumoi, orip orip awau rawaiei. 26 Moni ko nukasar awau rawaun sakau orip. Kos Mokoi kiro sakau nuruwon. Kesernuk, ko nais nukasar awau rawaun sakau orip. 27 Ko Ro Nukan Mokoi, okon, Momokus roasiret wasarewaraun sakau nuruwon. 28-29 Ak kiro ämän roumoi, ronkat sosop wa owau. Omre päi opok meiein roasiret ak kon ämän roumana, ak siräianik, up uruas kowaiei. Roasiret ak onok eposek miäin, ak ätäi siräimoi, akan totomaka orip orip awau rawaun owaiei. Kiro roasiret ak onok aru miäin ak siräuna, wasarewaraun ros akan onok aru aparmoi, ak erekapu aru maiei awarai."

Karauk roat akas Jisas ko inok äiein.

30 Jisas nukas ätäi awarowon, "Is isan ronkat pakas kar onok wa keseriäim. Isan monias is owose roasiret wasarewaraun aironuk, is keseriar wasarewareäim. Keseria, isan wasarewareäim onok eposek, owon, is isakasar isan ronkat pakas wa keseriäim. Is Moni nukasar roasiret wasarewaraun ronkat ironuk, keseriäim. Is isan woi ereraun wa keseriäim, is kiro ro is äsimoirnuk, koimin nukan wou ereraun keseriäim.

31 Ak rowe, isakasar isaka mesin ämän maroita, karauk roat ak isan ämän mesin akan woiaka epar wa maiei. 32-33 Utianik, kar ros is mesin ämän maronuk, ak kon ämän roumoi, akan woiaka epar maun itok. Jon ko an jomareäwon ro, ko isan enim amop me ariäwon. Ak erekapu kon ämän rowaun rai potoin. Is ak epar senes awarom, kiro ro ko is mesin ämän äiewon kiro epar senes. 34 Omnokou pakan roat ak isan enim amop me ariain roat mesin ekep ronkatwarau wa, utianik, isan ronkat Anut nukas akan onok aru pakan imwaraun, is ak okoro ämän ko mesin awarom. 35 Jon ko arou senek, roasiret arou marowon. Ak kon arou aparianik, nepipirmoi, om ses katu kiro arou opok raiäin.

36 Kar onok is mesin äiäu. Kiro Jon nukan ämän itimoriäu. Kiro sarau isan monias is maun irowon, is rusapai moram. Ak kiro sarau aparianik, äpu maiei ko is äsimoirnuk, koimin. Kiro onokun, okoro sarau rusapai moram Jon nukas äiewon amop murou. 37 Moni nukasar is äsimoirnuk, koimin, nukasar isan enim amop murowon. Ak kon pätu rowau wa. Ak kon nepu aparau wa. 38 Ak isan monias is äsimoirnuk, koimin, ko mesin akan woiaka epar mau wa, okon, kon ämän nais akan woiaka uru rawau wa. 39 Ak orip orip Anut nukan ämän ninareäi, kiro akan ronkat Anut nukan jeris ak awau orip orip rawaun rai keseriäi. Kiro jer wein kiro is mesin äiein. 40 Utianik, ak is rawa awau orip orip rawaun kowau utoi.

41 Is roat akas isan enim jou muraun rai wa awarom. 42 Utianik, is akan onok äpu. Ak Anut mesin woiakas wa meiäi. 43 Is monian sakau orip koimin. Ak isan ämän rowau utoi, utianik, kar ro ko nukan sakau orip kounuk, ak kon ämän roiäi. 44 Ak akan jaunakat akas akan enmak

jou maraun keseriäi. Utianik, kiro enip näwäu Anut nuka pakaima karar koiäu, ak kiro owaun utorai. Ak kiro onok tainormoi, is mesin akan woiaka owose epar maiei? 45 Is ak isan monian amukup akan enmakap ämän moram rai wa ronkatewe. Wa senes wa. Kiro ro Moses meter akan ronkat 'ko ik sareikai' rai, ko jou muroin, kos akan enmakap ämän mai. 46 Ak Moses nukan ämän roumoi, akan woiaka epar moin maro, ak isan ämän nais roumoi, woiaka epar mowoi. Owon, kos kiro ämän is mesin jer wewon. 47 Utianik, ak kiro ämän kos jer wewon roumoi, akan woiaka epar mau wa, okon, owose isan ämän nais ak roumoi, woiaka epar maiei?"

6

Jisas nukas roat sosop, 5,000 orip o arowon.
(Matiu 14:13-21; Mak 6:30-44; Luk 9:10-17)

1 Jisas ko kiro ämän roasiret are kuremara, ous atat kon tamareäu roat pak Galili An Unik karaima potoin. Kiro an unik kon kar enip Taiberias. 2 Kos roasiret sip orip jekwaronuk, roasiret sosop ko kiro kurur keserwon aparianik, ak tainori potoin. 3 Jisas ko omtorou opok tonomara, kon tamareäu roat pak tanewon. 4 Kiro Juda akan tup apariäi ses opok, Juda akan askanai Moses pak meter Ijip omsau ute koin ronkateäi tup, enip Pasowa, siakup pe rau.

5 Jisas ko amuk kurewon, roasiret sosop ko siakup kouna, apwaromara, kos kon tamareäu ro Filip keser totorwon, "Ik o erapakan kau momoi, okoro roasiret arota, jaiei?" 6 Jisas ko owo onok nukasar keseraun äpu momara, Filip nukan ronkat ate aparaun totorwon.

7 Filip nukas ätäi äiewon, "Utianik, roasiret sosop rai, keseria, ik aiauk 200 kina oripas bret kau mianik, roasiret erekapu karar karar o eteinanak arota, jaiei. Kiro nais itok wa."

8-9 Kar Jisas nukan tamareäu ro Andru, ko Pita nukan amak, kos Jisas auruwon, "Kar mokoi kon bret bari 5 orip, pak was oirorer pak ate rau. Utianik, roasiret sosop kiro o araun senek itok wa."

10 Amurik eposek sosop rawon. Keseria, Jisas nukas kon tamareäu roat awarowon, "Ak roasiret awarona, tanäiei." Keseria, tamareäu roat akas roasiret tanäun awarona, ak erekapu tane potoin. Kiro tanein roat sosop, 5,000 orip. 11 Ak tanena, Jisas nukas kiro mokoin bret oumara, Anut 'pere' aurianik, pärärnuk, kon tamareäu roat akas kiro roasiret tane rain erekapu are potoin. Was nais oumara, keseriar kesernuk, roasiret jeanik, ak nokomaka pewon.

12 Kiro roasiret erekapu nokomaka penuk, Jisas nukas kon tamareäu roat awarowon, "Ak kiro o autau utoin wa sakarau erekapu turur maiei." 13 Keseria, akas kiro o roasiret akas autau utoin turur momana, basket 12 orip ok pe moin.

14 Roasiret ak kiro kurur Jisas nukas keserwon aparmana, äiein, "Epar senes, okoro ro ko Anut nukan ämän roianik, areäu ro meter Anut nukas okoro omnokou opok äsimornuk, kowaun äiewon." 15 Ak Jisas sakau ateanik, akan kamwareäu ro näwäu king sare maun ronkate rain. Jisas ko akan ronkat äpu momoi, ko nukarar ak utware omtorou oik tonomara, rawon.

Jisas ko Galili An Unik oikas ari ari potowon.
(Matiu 14:22-33; Mak 6:45-52)

16-17 Iukärir sare kounuk kounuk, Jisas nukan tamareäu roat Galili
An Unik kasakup nemana, ous oik toneanik, ätäi Kapaneam mena
potaun potoin. Om kiritirmoi, pututu sarenuk, Jisas ko ak siarakap
kowau wa. 18 Urir sakau näwäu senes peanik, mas an siräi mowon.
19-20 Jisas nukan tamareäu roat an unik kamuk pote rauna, Jisas ko
kiro an unik oikas ari ari, kiro ous ak potoin opok kowon. Ak
ko aparianik, sakau iminena, kos awarowon, “Okoro isaka. Ak wa
iminäu.” 21 Kesernuk, ak woiaka ereria, kiro ous uru imäi mona,
tononuk, ous kiro mena potaun keserin opok kurte potoin.
22 Ninoinus, tapera, roasiret sosop ak an unik karaima rain ak äpu
kukam ous karar rawon aparin. Ak äpu Jisas ko kon tamareäu roat pak
kiro ous oikas manau wa. Tamareäu roat akarar manoin. 23 Karauk
ous Taiberias mena utomoi, an unik kasakup poteanik, meter Näwäu
nukas Anut aurmara, roasiret bret aronuk, jein opok pein. 24 Roasiret
ak Jisas kon tamareäu roat pak apwarau wa, okon, ak karauk ous oik
toneanik, Jisas itane Kapaneam mena potoin.

Jisas ko awau rawaun bret.

25 Roasiret akas pote, Jisas an kasakup karaima tararianik, totorin,
“Näu ro, na okoro opok esepa koumon?”
26 Jisas nukas ätäi awarowon, “Is epar senes awarom, ak is kurur
atap atap ätär maromin mesin itaneirau wa, ak kiro bret aromin
nokomaka pewonus, tainori koi. 27 Ak kiro o kurte poomreäu mesin
wa sarau sakau mowe, ak o awau orip orip rawaun mesin sarau mowe.
Kiro o Ro Nukan Mokois arai, owon, momonok Anut nukas kon wou
erermara, sakau nuruwon.”
28 Keseria, akas ätäi Jisas totorin, “Ik owo sarau momoi, Anut nukan
ronkat tainorau?”
29 Keserna, Jisas nukas ätäi keser awarowon, “Anut nukan sarau
kesek, ak kiro ro Anut nukas äsimornuk, kowon mesin akan woiaka
epar mowe.”
30 Ak kiro ämän roumoi, akas ätäi keser totorin, “Na owo kurur mota,
ik apaisomoi, iken woiok epar mai? Na owosäm? 31 Iken asanokot
meter ro wäpik mena om puru opok kar o enip mana* jein. Meter
Anut nukan ämänis keser äiewon, ‘Kos ak omar oikan bret aronuk,
jein.’ ”
Kisim Bek 16:4
32 Jisas nukas ätäiar awarowon, “Is epar senes awarom, Moses nukas
omar oikan bret arau wa. Isan monias epar omar oikan bret ariäu.
33 Kiro bret Anut nukas ariäu, ko omar oikas koianik, okoro omnokou
opokan roasiret awau orip orip rawaun sakau ariäu.”
34 Keseria, akas Jisas aurin, “Näu ro, nas ik orip orip kiro bret ikam.”
35 Jisas nukas ätäi awarowon, “Isakasar is kiro awau orip orip
rawaun bret. Inok roasir is siarap koumara, kon wou is mesin epar
mai, kiro roasir ko sou wa wäi, ko an wa pätirai. 36 Utianik, is meter
awaromin, ak is apairoin, sinuk, akan woiaka isanun epar mau wa.
37 Isan monias roasiret is irowon, ak erekapu is siarap kowaiei. Inok
roasir ko is siarap kowai, isas ko wa emeram. 38 Owon, is isakan
ronkatis sarau maun omar ute kowau wa, kiro äsimoirowon ro nukan
sarau muraun äsimoirnuk, koimin. 39 Kiro äsimoirowon ro nukan
ronkatis äsimoirnuk, koimin, okon, kos kar roasir is irai isas ko wa
utam. Tawa omnokou wasaräun omre opok, ätäi ko awau orip orip
rawaun siräi muram. 40 Inok roasir mokoi aparmara, kon wou epar

mai ko awau orip orip rawai. Epar, kiro isan monian ronkat. Isas okoro omnokou wasaräun ses opok kiro roasir ätäi siräi muram."
41 Juda roat näunäu ak Jisas nukas ko omar oikan bret äiewon roumana, ak kasiaka penuk, kon enkup ämän sosop moin. 42 Keseria, akas aka aka areanik, äiein, "Okoro ro ko Jisas, Josep nukan mokoi. Kon momok anak ori ik äpu. Owoseanik, ko rusa äieu 'is omar oikas koimin' äieu?"
43 Jisas nukas awarowon, "Ak aka aka wa tukätäiäu. 44 Kar ro ko nukarar kon ronkatis is siarap kowau senek wa, moni nukasar kon ronkat siräi murianik, is siarap imäi kowai. Meienuk, tawa wasaräun ses opok, isas ätäi ko siräi muram. 45 Karauk Anut nukan ämän roianik, areain roat akas keser jer wein, 'Roasiret erekapu Anut nukas tamarai.' *Aisaia 54:13*
Inok roasir monian ämän roumara, tainorai ko is siarap kowai. 46 Kar ros Momonok wa apari rau. Kiro ro ko Anut pak rawonus, kowon ko karar Momonok aparwon. 47 Is epar senes awarom, inok roasir kon wou is mesin epar mai, kiro roasir ko orip orip awau rawai. 48 Isakasar awau orip orip rawaun bret. 49 Meter akan asanakat ro wäpik mena om puru opok kar o enip 'mana' jein, ak erekapu meiein. 50 Utianik, kiro bret omar utomara, kowon, inok ro kiro bret jai ko wa meiäi. 51 Is kiro awau orip orip rawaun bret omar oikas koimin, inok ro ko kiro bret jai, ko awau orip orip rawai. Kiro bret nurita, jai, kiro isakan tokou. Kiro omnokou pakan roasiret aroita, ak awau orip orip rawaiei."
52 Ko keser awaronuk, Juda roasiret aka aka ämänis tukätäumoi, äiein, "Kiro ro nukasar nukan tokou ik jaun owose ikai?"
53 Jisas nukas ätäi keser awarowon, "Is epar senes awarom, inok roasir ko Ro Nukan Mokoin tokou karian pak wa jenuk rai, kiro roasir ko awau orip orip wa rawai. 54 Inok roasir ko isan tokou karian pak jai, kon totok awau orip orip rawai. Tawa wasarewaraun ses opok isas ko ätäi awau rawaun siräi muram. 55 Isan tokou kiro epar o isan karian kiro epar an. 56 Inok roasir ko isan tokou karian pak jai, kon totok is pak pasairi rawai, isan totom nais ko pak pasar rawam. 57 Isan moni orip orip awau rau nukas is äsimoirowon. Is kon sakau pakas awau raim, kiro keseriar, inok roasir isan tokou jai ko awau orip orip rawai. 58 Okoro bret omar utomara, kowon, kiro bret akan asanakat akas jeanik, meiein senek wa. Inok roasir ko okoro bret jai ko awau orip orip rawai."
59 Jisas nukas Kapaneam mena, Juda roasiret akan tururiäi owa, kiro ämän marowon.

Awau orip orip rawaun ämän
60 Jisas nukan tamareäu roat sosop ak kon ämän roumana, äiein, "Kiro ämän usuäu, inok ro ko tainoraun itok?"
61 Jisas nukas kon tamareäu roat akan ronkat aru moin äpu momara, awarowon, "Kiro ämänis akan ronkat aru marou ra? 62 Utianik, ak Ro Nukan Mokoi meter rawon mena ätäi tononuk, aparmoi, ak owosäiei? 63 Osou Näus ro awau rawaun sakau nurai. Iken enmoksaus ik wa sareikai. Kiro ämän is awarom, kiro Osou Näus irowon. Ak kiro ämän roianik, ak awau rawaiei. 64 Utianik, karauk roasiret ak kamuk opok rai, akan woiaka epar mau wa." Kiro roat akan woiaka epar mau wa, Jisas ko meterar äpu mowon. Kiro ros ko iwäi jaukut ipiakap murai ro,

ko nais äpu mowon. 65 Keseria, kos äiewon, “Kiro onokun is awaromin,
utianik, isan monias ro is siarap kowaun sakau wa nurunuk rai, kiro
ro is siarap wa kowai.”
66 Jisas nukas kiro ämän äiewon mesin, nukan karauk tamareäu roat
ak ko ute manoin. Ak ko ätäi tainori ariäu wa.
67 Keserna, Jisas nukas kon tamareäu roat 12 orip totwarowon, “Ak
nais is utoire manaiei ra?”
68 Saimon-Pita nukas ätäi ämän auruwon, “Näwäu, ik inok rawa
manau? Nakan ämän kiro awau orip orip rawaun ämän aikom.
69 Rusapai ik iken woiok na mesin epar mukonuk, naka ro tuku senes,
na Anut pakas koumon äpu musom.”
70 Jisas nukas ätäi awarowon, “Isakasar ak 12 orip sare maromin.
Utianik, karar ro ko ak kamuk opok kon wou uru osou aru orip rau.”
71 (Ko Saimon-Iskariot nukan mokoi, Judas mesin äiewon. Ko Jisas
nukan tamareäu ro, utianik, kos tawa Jisas kon iwäi jaukut akan
ipiakap mai.)

7

Jisas nukan amakut akas ko mesin woiaka epar mau wa.

1 Jisas ko kiro ämän aware kuremara, ko Galili provins mena apari
apari potowon. Ko ätäi Judia provins potau wa, owon, Juda roat
näunäu akas wena, meiäun apu itane rain. 2 Kiro Juda roasiret akan
tup ak wain woia ser ou opok raiäin omre* pe rau. 3 Keseria, Jisas
nukan amakut akas aurin, “Na okoro mena utoinam, Judia provins
opok man. Keseria, nan tamareäum roat nasar kurur atap atap mota,
ak apaisaurai. 4 Kar ro ko enip jou muraun kon sarau wa ämäi miäu.
Na roasiret akan amiakap nan sarau miäum, Keserta, okoro omnokou
pakan roasiret erekapu äpu musaiei.” 5 Kon amakut kiro ämän moin,
owon, ak nais ko mesin akan woiaka epar mau wa.
6 Jisas nukas ätäi awarowon, “Isan potaun omre päu wa rau. Utianik,
ak omre sepuk sepuk potaun itok. 7 Okoro omnokou pakan roasiret ak
sauk wa mareäi, ak is sauk muriäi. Isas ak okoro omnokou pakan
onok aru miäi awareäim, okon, ak kiro mesin is sauk muriäi. 8 Isan
omre päu wa rau, okon, is [kiro omre] tup aparaun wa potam, akarar
potowe.” 9 Ko keser awaromara, ko Galili provins rawon.
10 Kon amakut erekapu ak kiro ou eteinak opok raiäi nukan tup
aparaun Jerusalem näu mena tonona, ko ämäi ämäi ruris tainware
tonowon. Ko amop potau wa. 11 Kiro tup opok Juda roat näunäu akas
ko itanemana, äiein, “Kiro ro ko erapok rau?”
12 Roasiret sosop kiro kamuk aka aka ospasi pakaima Jisas mesin
äiein, “Ko ro eposek.” Keserna, karauk akas äiein, “Wa, ko roasiret
sätwareäu.” 13 Utianik, kar ros ämän amop aräu senek wa, owon, ak
Juda roat näunäu iminewaroin.
14 Kiro tup jou muriäi omre kamuk opok raunuk, Jisas nukas
tup ou näwäu owa tonomara, roasiret amop Anut nukan ämän
marowon. 15 Juda roat näunäu ak Jisas nukas ämän marowon
roumana, karkairianik, äiein, “Okoro ro ko skul näwäu opok manau
wa, ko owose kiro ämän äpu miäu?”
16 Jisas nukas akan ämän roumara, awarowon, “Is okoro ämän
awarom kiro isan ronkat pakaima wa, kiro Anut nukan ämän, nukasar

is äsimoirnuk, koimin. 17 Inok ro ko Anut nukan ronkat tuku tainoraun
rawai ro, is okoro ämän moram Anut nuka pakan ra, isan ronkat pakas
moram ra, ko äpu mai. 18 Inok ro ko nukan ronkat pakas ämän äiäu,
ko nukan enip jou maun keseriäu. Inok ro kon äsimorwon ron enip
jou muraun ämän miäu, ko wa sätäiäu, kiro ro ko tuku. 19 Meter Moses
nukas sintore ämän awarowon, ak erekapu äpu. Ak kiro sintore ämän
jekur tainorau wa. Ak owon is iworaun keserurai?”
20 Roasiret sosop rain akas äiein, “Osou aru nan won uru rau. Inokot
akas na iwosauri?”
21 Jisas nukas ätäi awarowon, “Is kurur karar momin ak aparmana,
karkairin. 22 Ak rowe, Moses nukas akan mokoit akan enmak kerau
patiraun* sintore ämän arowon. Keserianik, ak sumaun omre opok
akan enmak kerau patariäi. Kiro enmak kerau patiraun onok Moses
pakas kowau wa, kiro askanai pakas kowon. 23 Kiro ak Moses nukan
sintore ämän tainoraun akan mokoit akan enmak kerau sumaun omre
opok patiriäi. Isas kar ron enipsau sumaun omre opok erekapu jekur
momin mesin akas is pak owon iwäi rai? 24 Ak akan amiakas owo
osap eposek wa wasare aparau. Ak onok eposek pakas osap erekapu
raporiar wasarewe.”

Karauk roat akan ronkat Jisas ko Krais äiein.

25 Karauk Jerusalem roasiret akas Jisas nukas kiro ämän awarowon
roianik, äiein, “Okoro ro ko Juda akan roat näunäu akas wena, meiäun
areai ra? 26 Aparwe, ko roasiret amiakap ämän amop arera. Kar ros
ko enkup ämän mau wa. Roat näunäu akan ronkat ko epar Krais ra?
27 Ik okoro ron mena äpu, utianik, Krais penuk, ko erapakas pewon
kar ros äpu wa mai.”
28 Jisas tup ou näwäu uru roasiret ämän maromara, sakau
awarowon, “Ak isaka pak isan mena pak epar äpu ra? Is isan ronkat
pakas kowau wa, kiro ros äsimoirowon ko epar senes rau. Ak ko äpu
wa. 29 Utianik, is ko äpu. Is ko pak raimin, kos äsimoirnuk, koimin.”
30 Keser äienuk, roumana, kiro roat akas ko sakau ataurin. Kar ros
sakau atau wa, owon, kon sakau ataun omre päu wa rau. 31 Utianik,
karauk roasiret sosop kiro kamuk rain akan woiaka epar moin, owon,
akas äiein, “Krais kounuk, okoro ron kurur atap atap miäu kos itimorai
ra? Iken ronkat ko wa.”

Juda roat näunäu akas Jisas sakau ataun akan marai roat äsimwarona, koin.

32 Roasiret akas Jisas nukas kurur atap atap mowon mesin ämän
sosop ospasi äuna, Parisi roat akas roumoi, Anut kamuk raiäi
roat näunäu pak tururmana, akan marai roat Jisas sakau ataun
äsimwarona, potoin. 33 Keseria, Jisas nukas awarowon, “Is ak pak
ekep wa rawam. Is kiro ros äsimoirnuk, koimin ko rawa ätäi manam.
34 Kiro ses opok, akas is itaneiraiei, utianik, ak is wa apairaiei. Is
rawam mena ak wa kowaiei.”
35 Ko keser arenuk, Juda roat näunäu aka aka arein, “Okoro ro
erapok manaurmara, ik ko wa tararam aikou? Ko Grik omsau iken
karauk roasiret rai opok potomara, kiro opok Grik roasiret tamaraun
äieu ra? 36 Ko owo mesin äumara, ‘Ak is itaneiraiei, utianik, ak is wa
apairaiei. Is rawam mena ak wa kowaiei,’ äieu, kiro ämän onoktapau
owo senek?”

Awau orip orip rawaun an.
37 Kiro ser owa raiäin tup pataraun omre opok kiro kon omre näwäu
senes. Kiro omre opok Jisas nukas siräumara, amop keser äiewon,
“Rowe, inok roasir ko an pätirnuk, ko is siarap koumara, an jai.
38 Meter Anut nukan ämänis äiewon, ‘Inok roasir is mesin wou epar
mai, kon wou uru orip orip rawaun an ok pemara, kure nai.’ ” 39 Ko
Anut nukan Osou Näu mesin äiewon, ‘Inok ro ko mesin wou epar mai
kiro Osou Näu owai,’ äiewon. Kiro ses, Jisas ko omar oik tonau wa,
okon, Anut nukas Osou Näu äsimornuk, kowau wa rau.

Roasiret akas Jisas mesin ämän atap atap moin.
40 Roasiret akas kiro ämän roumoi, äiein, “Epar senes, kiro ro ko
Anut nukan ämän roianik, areäu ro. Anut nukas äsimornuk, kowaun
rai äiewon.”
41 Karauk akas äiein, “Ko Krais, Anut nukas kon roasiret ätäi
imwaraun äsimornuk, kowon.”
Utianik, karauk akas äiein, “Krais ko Galili pakas päi ra? Wa senes
wa. 42 Anut nukan ämänis äiein, ‘Krais ko Devit nukan tupsiu pakas
päi, ko Betlehem mena meter Devit rawon opok päi.’ ” 43 Keseria,
roasiret ak Jisas mesin ronkat sosop mianik, aka aka inäumoi, tupsiu
oiroror sarein. 44 Karauk roat akas ko sakau ataurin, utianik, kar ros
ko sakau atau wa.

Roat näunäu ak Jisas mesin woiaka epar mau wa.
45 Keseria, kiro tup owan marai roat ak ätäi Anut kamuk raiäi roat
näunäu pak Parisi roat pak siarakap potona, akas keser awaroin, “Ak
owon ko imäi kowau utoi?”
46 Keserna, marai roat akas ätäi awaroin, “Ko ämän mora senek, kar
ros kesek ämän wa miäu.”
47 Keseria, Parisi roat akas ätäi awaroin, “Kos ak nais atonwarou ra?
48 Ik roat näunäu pak Parisi roat kamuk opok, kar ro ko mesin wou
epar mowon ra? Wa. 49 Utianik, okoro roasiret ak sintore ämän äpu
wa, ak ko mesin woiaka epar moin, ak Anut nukas erekapu aru marai.”
50-51 Nikodimas kiro ro ko meter Jisas siakup potowon ko kiro roat
näunäu akan jaunaka, kos keser awarowon, “Iken sintore ämänis kar
ron ämän erar wasare murau, äieu ra? Wa senes wa. Ik kon oksaus
ämän aikonuk, kon ämän owo senek mai roia, epar kon ämän wasare
murau.”
52 Akas ko ätäi aurin, “Utianik, na nais, na Galili ro ra? Na Anut
nukan ämän jekur ninareinam, äpu mo, Anut nukan ämän roianik,
areäun ro kar ko Galili provins pakas wa päi.”
53 [Keseria, roasiret ak akan mena atap atap manona, Jisas ko Olivet
omtapau opok tonowon.

8

Karauk roat akas kar asir kar ro pak ariewon sakau atoin.
1 Jisas ko Olivet omtapau opok tonowon. 2 Ninowonus, tapera senes,
siräianik, ätäi tup owa tonowon. Roasiret erekapu ak ko siakup koi
tururna, ko tanemara, Anut nukan ämän marowon. 3 Sintore ämän
tamareäi roat* pak Parisi roat pak akas kar asir ko kar ro pak ariewon
sakau ateanik, koi roasiret akan amiakap tai moin. 4 Akas pemana,
Jisas aurin, “Näu ro, okoro asir ko kar ro pak ariewon aparmun. 5 Iken
sintore ämän Moses nukas ikowonus keser äieu, ‘Kiro keserai asir ko

aiaukus weta, meiäi.' Nan ronkat owo senek?" 6 Akas Jisas kiro ämän atonorianik, sakau ataun rai keserin.

Jisas ko kuoinemara, ipous omnokou opok jer we rawon. 7 Akas ko kakap totor rauna, kos ak apwaromara, awarowon, "Inok ro ko meter onok aru wa miäu, kos amke kiro asir aiaukus wenuk, meiäura." 8 Keseria, ko ätäiar kuoinemara, omnokou opok jer wewon.

9 Ak kiro ämän arenuk, roumana, näu roat ak karar karar erekapu amke ute manona, karauk roat ruris manoin. Jisas ko nukarar omnokou opok jer we we raunuk, kiro asir ko siakup tai rawon siar rawon. 10 Kos kiro asir aparmara, auruwon, "Kiro roat esein? Na onok aru momon äiäun ro kar rawau wa ra?"

11 Kiro asires auruwon, "Näu ro, kar ro rawau wa."

Kesernuk, Jisas nukas ätäi auruwon, "Kiro itok, is nais na onok aru momon rai wa aisam. Utianik, na potoinam, kiro onok aru ätäiar wa keserau."]

Jisas ko okoro omnokou pakan roasiret akan arou

12 Kar omre opok, Jisas nukas roasiret awarowon, "Isakasar, is okoro omnokou pakan roasiret akan arou. Inok roasir is tainoirai, ko pututu wa ariäu, kon totok arou opok orip orip rawai."

13 Parisi roat akas kiro ämän roumoi, Jisas ätäi aurin, "Na kiro ämän ko mesin arem, kiro epar wa, kiro nakan ronkat pakaima areram."

14 Jisas nukas awarowon, "Wa, kiro epar. Is okoro ämän isaka mesin äiem, okoro ämän awarom kiro epar senes. Is erapakas koimin, ätäi erapakas manam, is äpu. Is erapakas koimin, ätäi erapakas manam, ak äpu wa. 15 Akas okoro omnokou pakan onokus roasiret wasarewareäi. Isas kar roasir nukan onok wa wasare muriäim. 16 Utianik, isas roasiret wasarewaraun maro, is jekur wasarewarowom. Owon, is isakarar rawau wa, isan moni äsimoirowon ro, nuka is pak rau. 17 Akan sintore ämän opok ämän keser jer wein rau, 'ro oirorer awan ämän karar maieir kiro ämän epar senes'. 18 Is isaka mesin awareäim, isan moni kos is äsimoirowon ko nais is mesin äiäu."

19 Akas ätäi totorin, "Nan momon kiro erapok rau?"

Jisas nukas ätäi awarowon, "Ak is woweiroi, isan moni nais wowäiei. Ak is äpu muroi maro, isan moni nais äpu mowoi." 20 Jisas tup ou näwäu owa, aiauk miäin omoi siakup raumara, kiro ämän erekapu awarowon. Kar ros ko sakau atau senek wa, owon, kon sakau ataun omre päu wa rau.

Is manam mena ak wa manaiei.

21 Jisas nukas ätäi awarowon, "Is manoita, akas is itaneiraiei. Utianik, ak is wa apairaiei. Ak onok aru orip orip momoi, meiäiei. Is manam mena ak wa manaiei."

22 Keseria, Juda roat näunäu akas kiro ämän roumoi, äiein, "Ko owosäun keser äieu, 'Is manam mena ak wa manaiei'? Ko nukasar nuka wenuk, meiäi ra?"

23 Jisas nukas keser awarowon, "Ak okoro omnokou pakan tupsiu. Is omar oikan. Ak okoro omnokou pakan, utianik, is okoro omnokou pakan wa. 24 Kiro onokun, is awarom, ak akan onok aru orip orip momoi, meiäiei. Ak is Anut nukas äsimoirnuk, koimin mesin woiaka epar mau wa, okon, ak erekapu akan onok aru orip meiäiei."

25 Akas ätäi totorin, "Keseria, na inok?"

Jisas nukas awarowon, “Is meter awaromin, kiro senek. 26 Is
akan onok keseriäi ämän sosop awaromoi, akan onok wasaräun itok.
Utianik, kiro ro is äsimoirnuk, koimin, kon onok epar senes. Kon ämän
erekapu roimin, kiro ämän okoro omnokou pakan roasiret mareäim.”
27 Ko kon momok oik rau mesin awarowon, ak äpu wa. 28 Keseria,
kos awarowon, “Tawa akas Ro Nukan Mokoi am äpäs opok äsäi
mona, kiro ses opok, Anut nukas is äsimoirnuk, koimin, ak äpu maiei.
Keseria, ak äpu maiei, is isan ronkat pakas kar onok wa keseriäim,
utianik, isan monias karar aironuk, is äiäim. 29 Kiro äsimoirnuk,
koimin ro, ko is pak rau, ko is utoironuk, isakarar rawau wa, owon,
is owo onok keserita, ko wou ereriäu.” 30 Roasiret sosop kon ämän
roianik, konun akan woiaka epar moin.

Epar ämän akan woiaka uru rawai, ak karauk roat inkaruru wa rawaiei.

31 Jisas nukas Juda roasiret kiro ses opokar kon ämän roianik, konun
woiaka epar moin keser awarowon, “Utianik, ak isan ämän jekur
tainoraiei, kiro ak isan tamareäim roat senes saräiei. 32 Kiro ak Anut
nukan epar ämän äpu maiei. Okoro epar ämänis ak onok aru pakan
imwarai.”
33 Akas ätäi ko aurin, “Ik iken askanai Apraham nukan tupsiu, ik kar
ses opok, karauk roat akan sarau roat wa raumun. Nan ronkat owo
senek, okon, ik sarau aru pakan ätäi imwaram aikom?”
34 Keser aurna, Jisas nukas ätäi awarowon, “Is epar senes awarom,
inok roasir ko onok aru miäu, ko kiro onok aru nukan sarau ro.
35 Sarau ro ko, kon ro näwäun owa ekep wa raiäu, mokoi epar kon
momokun owa orip orip raiäu. 36 Keseria, Anut nukan Mokois akan
onok aru jäkäi maronuk rai, ak onok aru nukan sarau roat wa rawaiei.
37 Is äpu ak Apraham nukan tupsiu, utianik, ak isan ämän tainorau
utoi, is iworona, meiäun keseri. 38 Is isan monias ätär murowon siar
areram, utianik, ak akan momonakas awaroin siar keseriäi.”
39 Juda roat akas Jisas nukan ämän roumoi, äiein, “Apraham kiro
iken momonok.”
Jisas nukas ätäi awarowon, “Apraham ko akan momonaka maro,
kon onok eposek keseriäu siar keserwoi. 40 Is epar ämän Anut nukas
airowon awareäim, utianik, rusa akas is iworam rai keseri. Apraham
ko kiro onok wa keseriäwon. 41 Ak akan momonakas keseriäu siar
keseriäi.”
Akas ätäi aurin, “Iken aninokot ak kar ro pak ariemana, ik mukau
wa. Anut nuka karar ko iken momonok. Ik kon mokoit senes.”
42 Jisas nukas ätäi awarowon, “Anut ko akan momonaka maro, ak
akan woiakas is mesin meiewoi, owon, is Anut nuka pak raiminus,
koimin okoro raim. Is isan ronkat pakas kowau wa, kosar is
äsimoirnuk, koimin. 43 Utianik, ak owon isan ämän nukan onoktapau
jekur äpu wa? Kiro onokun, ak isan ämän jekur rowaun utoi. 44 Akan
momonaka Satan, okon, ak kon ämän tainoraun keseriäi. Ko meter
meter, roat akwarnuk meiäi ro, ko epar ämän rowaun utiäu, owon, ko
orip orip sätäiäu. Ko sät ämän mianik, ko kon onok kosar tainoriäu,
owon, ko sätäiewon ro. Ko sät äiäi roat akan momonaka. 45 Is epar
ämän mareäim, okon, ak isan ämänis akan woiaka epar mau utou.
46 Akan ronkat is onok aru moram rai ronkateäi, ak isan onok aru
kiro amop mowe. Utianik, is epar ämän mom raroi, ak owon isan

ämän mesin woiaka epar mau utoi? 47 Anut nukan mokoi, ko Anut
nukan ämän roiäu. Utianik, ak Anut nukan mokoit wa, okon, ak kon
ämän rowau utoi."

Jisas Apraham ori.

48 Juda roat akas ätäi Jisas aurin, "Na Samaria* provins pakan ro, na
osou aru orip."

49 Jisas nukas ätäi awarowon, "Osou aru is opok wa rau. Wäpik, is
isan moni nukan enip jou karar muriäim, utianik, akas isan enim wa
jou muriäi. 50 Isakasar isan enim wa jou miäim. Kar ro rau, kos isan
onok aparianik, wasareiromoi, kosar isan enim jou murauru. 51 Is ak
epar senes awarom, inok roasir ko isan ämän roianik, tainoriäu, ko
wa meiäi. Wa senes."

52 Akas kiro ämän roumoi, ätäi aurin, "Ik rusapai äpu mom, osou
aru na opok rau. Apraham pak Anut nukan ämän roianik, areain
roat pak ak meiein. Na nakasar keser äiem, inok roasir ko isan ämän
roianik, tainorai, ko wa meiäi. 53 Na rou, iken askanai Apraham ko
meiewon. Nan ronkat na ro näwäu Apraham itimori raum ra? Anut
nukan ämän roianik, areain roat nais meiein. Nan ronkat na inok ro
senek saräurmata, äiem?"

54 Jisas nukas ätäi awarowon, "Utianik, is isakasar isan enim jou
momoi, kiro enim pakas kar osap wa owam. Isan monias karar isan
enim jou muriäu. Kiro Anut karar, kiro, akas iken eitek äiäi. 55 Utianik,
ak ko äpu wa. Is karar ko äpu. Utianik, is ko äpu wa awaroita maro,
kiro is ak sätäiäi roat senek sarewom, utianik, isaka ko äpu, okon, kon
ämän erekapu tainoriäim. 56 Meter akan askanai Apraham ko kiro
kowaun omre penuk, aparaun ronkatemara, nepipirwon. Kos epar
aparmara, nepipirwon."

57 Akas ätäi aurin, "Nan woisan 50 orip wa. Owose na is Apraham
aparmin äiem?"

58 Jisas nukas ätäi awarowon, "Is ak epar senes awarom, Apraham
ko päu wa opok is raimin." 59 Keser äienuk, akas aiauk oianik, Jisas
wäurna, ko ämäi ämäi kiro tup ou näwäu owan ute manowon.

9

Jisas nukas kar ro amuk utup orip pewon jekur mowon.

1 Jisas ko ari ari potomara, kar ro kon anakus amuk utup orip mowon
aparwon. 2 Kon tamareäu roat akas totorin, "Näu ro, inokos onok aru
mowon, okon, kiro ro anakus amuk utup orip mowon? Nukas onok
aru mowon ra, kon momok anak ories onok aru moirin ra?"

3 Jisas nukas ätäi awarowon, "Kiro ro amuk utup ko nukas onok aru
mau wa, kon momok anak ori au nais kar onok aru mau wa. Kiro Anut
nukan sakau amop penuk, aparaun keser mowon rau. 4 Rusapai, om
teineu, sankeu, is inokos is äsimoirnuk, koimin nukan sarau murau.
Pututu sarenuk, ik sarau mau senek wa. 5 Is okoro omnokou opok
raita, isaka karar okoro omnokou pakan roasiret akan arou senes."

6-7 Jisas kiro ämän are kuremara, omnokou opok sinok kurewon.
Kiro sinok sänsän ätäiewon oumoi, kiro ron amuk utup opok pasar
murianik, auruwon, "Na potoinam, Siroam An Unik opok nan amun
an kosor." Kiro Siroam kon enip onoktapau 'äsimornuk, manowon.'

Kesernuk, kiro ro potomara, kiro an unik opok kon amuk an kosornuk, amuk amaremara, om eposek aparwon.

8 Kesernuk, ko siakup rain roasiret pak karauk roasiret ak meter ko apu opok raumara, roasiret o nik mareäwon aparin akas ko eposek sarenuk, aparianik, aka aka arein, “Okoro ro ko meter apu opok tane raumara, roasiret o nik mareäwon ro ra?” 9 Karauk akas äiein, “Epar, okoro ro ko karar.”

Karauk akas äiein, “Wa, okoro ko wa. Kar ro ko senek.”

Keserna, kiro ro nukasar äiewon, “Is meter roasiret o nik mareäimin, kiro is karar.”

10 Akas ko totorin, “Nan amun owose urarewon?” 11 Kos ätäi awarowon, “Kiro ro Jisas äiäi, kos sänsän an orip oumara, isan ami opok joutor momara, pote Siroam An Unik opok amun an kosoraun airowon. Is pote keserita, isan ami urarewon.”

12 Akas ko ätäi totorin, “Kiro ro ko erapok rau?”

Kos ätäi awarowon, “Ko erapok rau, is äpu wa.”

Parisi roat akas kiro ro eposek sarewon totorin.

13 Kiro roat akas meter amuk utup rawon ro imäianik, Parisi roat siarakap imäi potoin. 14 Jisas nukas sänsän oumara, kiro ron amuk utup jekur mowon kiro sumaun omre opok keserwon. 15 Parisi roat akas kiro meter amuk utup rawon ro owose amun uräiewon rai totorin. Kiro ros awarowon, “Kos sänsän an orip oumara, isan ami opok monuk, is pote ami an kosorianik, ami uräimoi, om aparim.”

16 Karauk Parisi roat akas äiein, “Kiro ro ko kiro onok keserwon, ko Anut pakas kowau wa, owon, ko sumaun omre pakan sintore ämän tainorau wa.”

Keserna, karauk akas äiein, “Ro onok aru miäu, kos owose kurur atap atap okoro keseru senek keserai?” Keseria, aka aka inäiein.

17 Keseria, Parisi roat akas kiro ro ätäiar totorin, “Na kos nan amun utup ätäi jekur musowon äiem, utianik, nan ronkat kiro ro inok?”

Kiro ros ätäi awarowon, “Ko Anut nukan ämän roianik, areäu ro.”

18 Juda roat näunäu ak kiro ro kon amuk uräiewon nukan ämän äiewon mesin akan woiaka epar mau wa, okon, kiro ron momok anak orien ämän jekur rowaun rai urwatoin. 19 Keseria, akas kon momok anak ori totwatoin, “Okoro awan mokoi ra? Awas ko amuk utup momurin äieirin. Kesersa, rusapai owose kon amuk urarewon?”

20 Kon momok anak ories äieirin, “Iu äpu kiro iwen mokoi, ko amuk utup momurin. 21 Utianik, owose kon amuk uräiewon, kiro iu äpu wa. Inok ros kon amuk urare muruwon kiro nais iu äpu wa. Ko urek sarewon, nuka totorwe. Nukasar äiäun itok.” 22 Kon momok anak ori au keser äieirin, owon, Juda roat näunäu akas tururiäi owan emwataiei rai imineirin. Inok ros Jisas ko Krais äienuk rai, epar senes, Juda roat akas kiro ro tururiäi owa wa rawai rai äiäin, okon, au imineirin. 23 Kiro onokun, kon momok anak ories, ko näwäu sarewon nukasar aräura rai äieirin.

24 Akas ätäiar kiro ro urweanik, aurin, “Na Anut nukan amuk opok epar ämän mam. Ik äpu kiro ros nan amun jekur mowon, ko onok aru miäu ro.”

25 Kiro ros ätäi awarowon, “Kiro ro ko onok aru miäu ra, wa rä, is äpu wa. Utianik, is meter ami utup raimin. Rusapai om aparim. Is kiro karar äpu.”

26 Akas ätäi totorin, “Kos na owosisowon? Nan amun utup owose
jekur musowon?”
27 Kos ätäi awarowon, “Isan ämän meter awaromin, ak owon isan
ämän rowau utoinus, ätäi rowaun totoiroi? Ak nais kon tamareäu roat
saräun rai keseri ra?”
28 Akas jejermana, aurin, “Na karar na kiro ron tamusiäu ro. Utianik,
ik Moses nukan tamukiäu roat. 29 Ik äpu Anut nukas Moses auruwon.
Ik äpu wa kiro ro ko erapakas pewon.”
30 Kiro ros ätäi awarowon, “Is akan ämän roianik, karkairim! Ak äpu
wa, ko erapakas pewon, utianik, kos isan ami utup jekur murowon.
31 Ik äpu Anut ko roat onok aru miäi akan ämän wa roiäu. Roat ko
jou murianik, kon ämän tainoriäi karar akan ämän roiäu. 32 Meter
omnokou ate mowon ses opok, koi rusapai, kar ros kar ro amuk utup
jekur mowon äuna wa roiäum, rusapai karar. 33 Kiro ro ko Anut pakas
wa kowon maro, ko kiro kurur keseraun itok wa.”
34 Parisi ak kiro ron ämän arewon roumana, akas ätäi keser aurin,
“Na aninas musowon ses opok onok aru orip urek saremon keseri nas
rusapai ik tamukaurum ra?” Keser aurianik, kiro ro owan emerna,
manowon.

Kiro roat akan woiaka im tuäu wa.
35 Jisas ko kiro onok keserin ämän roumoi, ko pote kiro ro tararmara,
totorwon, “Nan won Ro Nukan Mokoi mesin epar mom ra, wa?”
36 Kiro ros ätäi auruwon, “Näu ro, kiro inok ro rä? Airota, is ko
mesin isan woi epar mam.”
37 Kesernuk, Jisas nukas auruwon, “Na kiro ro amunas aparmon,
kiro ro nukasar rusapai na are musora.”
38 Kiro ros auruwon, “Näwäu, isan woi epar murou.” Keseria, kiro
ros Jisas nukan isokup uou sur wemara, jou muruwon.
39 Jisas nukas äiewon, “Is okoro omnokou opok roasiret akan onok
wasarewaraun koimin. Roat ak amiaka utup orip ak amiaka uraräiei,
roat amiaka amare rai, ak amiaka utup saräiei.”
40 Keser äienuk, karauk Parisi roat ak ko siakupai rain kiro ämän
roianik, totorin, “Ik nais amiok utup orip ra?”
41 Jisas nukas ätäi awarowon, “Ak amiaka utup orip maro, ak ämän
wäpik, utianik, akas ik amiok orip raum äiäi, okon, ak ämän orip rai.”

10

Sipsip kamwareäu ro kon totok ämän.
1 Jisas nukas ätäiar äiewon, “Is epar senes awarom, kar ro ko sipsip
niniäi porim rorok opakas wa toneäu, ko porim urai toneäu, kesek ro,
ko päu ro. 2 Rorok opakas toneäu ro, kiro ko sipsip kamwareäu ro
senes. 3 Kiro porim rorok kameäwon ros im tue muriäu, kiro sipsip
kameäwon ros kon sipsip karar karar akan enmaka atonuk, kiro sipsip
raut ak kon pätu roumana, ko tainori maneäi. 4 Ko kasik imware
nomara, nuka amke potonuk, kiro sipsip ak ruris tainori poteäi, owon,
ak kon pätu äpu moin. 5 Ak karauk roat wa tainwareäi. Ak karauk
roat akas urwarna, imineware manaiei, owon, ak akan pätiaka äpu
wa.” 6 Jisas nukas kiro totok ämän awarowon, utianik, ak kiro totok
ämän nukan onoktapau äpu wa.

Jisas ko sipsip kamwareäu ro eposek.

7 Jisas nukas ätäi äiewon, “Is epar senes awarom, Isakasar is sipsip
akan porim rorok. 8 Karauk roat ak amke pein ak päu roat. Sipsip raut
akan ämän rowau wa. 9 Isaka karar is porim rorok senes. Inok ro isan
rorok opokas päi is ko jekur kamäm. Ko owa tonomara, ätäi pote o
jaun om eposek apari owai. 10 Päu ro ko pe, päu oianik, aru marau
peäu. Is ak totomaka orip orip rawaun sakau araun koimin. Keseria,
ak kar osapun wa wasaräiei, orip orip jekur rawaiei.

11 Isaka karar sipsip kamwareäim ro eposek. Sipsip kamwareäu ro
eposek ko nukas kon sipsip mesin meiäun rau. 12-13 Kar ro aiaukun
sarau mianik, ko sipsip kamwaraun ro senes wa. Ko opur sei kounuk,
aparmara, kiro sipsip utwaromara, imine manonuk, kiro opur seis pe
karauk tukware jenuk, karauk imine mane kuräiei, owon, kiro ro ko
erar aiaukun sarau miäu, kon sipsip mesin wa ronkatäi.

14-15 Isakasar is sipsip kamwareäim ro eposek. Isan monias is äpu
muriäu isas nais moni äpu miäim senek, is isan sipsip äpu mareäim,
akas nais is äpu muriäi. Ak isan sipsip, okon, is ak mesin meiäun
keserim. 16 Isan karauk sipsip ak okoro porim uru rawau wa. Is
ak nais imwarea, okoro porim uru maroita, ak isan ämän roianik,
erek karar tupsiu rauna, is ak erekapu kamwaram. 17 Isan monias is
mesin wous meieäu, owon, is isan sipsip mesin meiemoi, ätäi siräiam.
18 Isan enimsau utoita, kar ros erekapu iwori kuräu senek wa, is sakau
orip isan ronkat pakas isakasar isan enimsau utomoi, isakasar isan
enimsau ätäi owaun itok. Kar ros is wa tämurai. Isan monias is kiro
keseraun airowon siar keseram.”

19 Juda roasiret ak kiro ämän roianik, karaima karaima inäiein.
20 Roat sosop akas äiein, “Osou aru kon wou uru tononuk, ko otop
sareäu. Ik owon kon ämän rowaun raiok enmoram?”

21 Utianik, karauk roat akas äiein, “Osou aru orip ro ko ämän eposek
keser wa aräi. Osou aru orip ros owose roat amiaka utup jekware
mai?”

Juda roasiret akas Jisas pak iwäi moin.

22 Kiro ses opok, Jerusalem näu mena kar tup aparaun omre näwäu
pewon. Omre näwäu kiro meter Anut osap nuriäi tup ou näwäu sare
murianik, im tuein* ätäi ronkatäun omre näwäu. Kiro omre opok,
roros näwäu senes peäu. 23 Jisas ko kiro tup owa meter Solomon
nuka raiäwon omoi äiäi opok tonomara, ari rawon. 24 Keseria, Juda
roasiret ko siakup pe tururmana, totorin, “Esapa na aikam, na Krais?
Na rusapai amop aikam.”

25 Jisas nukas ätäi awarowon, “Is meter ak awaromin, utianik, akan
woiaka epar mau wa. Okoro kurur atap atap erekapu moni nukan
enip pakas moram, kiro isan enim amop me rau. 26 Utianik, ak isan
sipsip wa, okon, akan woiaka is mesin epar mau wa. 27 Isan sipsip ak
isan ämän roiäi. Is ak äpu, ak is tainoireäi. 28 Is ak totomaka awau
orip orip rawaun sakau aroita, ak wa meiäiei. Kar ros ak isan ipiapan
wa imware manai. 29 Kiro roasiret isan monias irowon. Ko näwäu
senes karauk roasiret erekapu itimware rau, okon, kar ros ak monian
ipokupan oi kuräun senek wa. 30 Is isan moni ori iu karar.”

31 Keser äienuk, Juda roat akas ätäi aiauk oianik, ko wäurin.
32 Utianik, Jisas nukas awarowon, “Is akan amiakap, isan monian

kurur atap atap kesermin, akan ronkat is owo kurur atap atap momin mesin iworauri?”
33 Juda roat akas aurin, “Na kiro kurur atap atap kesermon mesin
ik wa keisom, utianik, na jeje ämän momon. Na erar ro, na isaka
Anut äiemoi, Anut nukan omoi owaurta, okon, kiro mesin ik na
iwosaurum.”
34 Jisas nukas ätäi awarowon, “Akan sintore ämän opok jer we moin
rau, Anut nukas äiewon, ‘Akasar aka eitek, Anut senek.’ *Buk Song 82:6*
35 Anut nukan ämän ko sätäiäu wa, epar senes äiewon. Meter Anut
nukas roat awarowon, ‘Ak eitek, Anut senek.’ 36 Keseria, moni nukasar
sare mareanik, äsimoirnuk, koimin, akan ronkat owo senek? Isas is
Anut nukan mokoi raim äieita, ak owon is jeje ämän mom airoi? 37 Is
isan monian sarau wa murita rai, ak isan ämän mesin woiaka epar wa
mau. 38 Utianik, is kon sarau moita, ak is mesin woiaka epar mau wa
raroi, ak isan kurur mesin woiaka epar mowe. Keseria, ak epar äpu
isan Moni is pak raunuk, is ko pak erek raim.” 39 Ak kiro ämän roianik,
ak ätäi ko sakau ataurin, sinuk, ko itimware manowon.
40-41 Jisas ko ätäi kiro mena Jordan An kasakup meter Jon nukas
roasiret an jomarowon opok potowon. Ko karauk omre kiro opok
raunuk, roasiret sosop ko siakup koin. Akas äiein, “Jon nukas kar
kurur mau wa, utianik, kon ämän erekapu kiro ro mesin äiewon kiro
epar.” 42 Kiro mena, roasiret sosop akan woiaka ko mesin epar moin.

11

Lasarus meiewon.
1 Kar ro sip orip kon enip Lasarus, ko Betani mena raiäwon. Kiro
mena Maria kon amak Marta ori raiäirin. 2 Kiro Maria kosar meter uer
sou eposek Jisas nukan isou opok kourmara, kon tapau urik rumukäus
tätäi muruwon. Kiro asir nukan äpiauk Lasarus ko sip orip. 3 Kiro
asiret ories Jisas ämän surmurianik, äieirin, “Näwäu, nan jaun ko
mesin wonas meieäum ko sip orip rau.”
4 Jisas ko kiro ämän roumara, äiewon, “Kiro sipas ro wa meiäi. Kiro
roasiret ak Anut nukan sakau aparianik, kon enip oik maiei. Kiro apu
opokas Anut nukan Mokoi enip jou näwäu owai.” 5 Jisas ko Marta, kon
awak Maria, Lasarus pak akanun kon wous meiewon. 6 Ko Lasarus sip
rau ämän roumara, utianik, kiro rawon mena omre oirori rawon.
7 Kiro omre oirori manonuk, kon tamareäu roat awarowon, “Ik ätäi
Judia provins potau.”
8 Kesernuk, kon tamareäu roat akas aurin, “Näwäu, Juda roasiret
akas na aiaukus iwosaurna, koumun, omre rumukäu manau wa, na
ätäi kiro mena potaun ronkatem ra?”
9 Jisas nukas ätäi awarowon, “Omre karar opok sarau kiro 12 aua
orip, tapera pote iukärir kiro epar. Keseria, inok ro ko sankeu ariäu
ko aiaukus wa siotorai, owon, ko omnokou pakan arou apariäu.
10 Utianik, ro ko pututu ariäu, ko aiaukus siotorai, owon, ko arou
wäpik.”
11 Jisas kiro ämän aware kuremara, awarowon, “Iken jaunok Lasarus
ko nini rau, is potoita, ko siräi muram.”
12 Kon tamareäu roat akas aurin, “Ko nini rau raroi, ko ätäi eposek
saräi.” 13 Jisas ko or ämän momara, Lasarus nini rau awarowon,

utianik, ko äpu Lasarus meiewon. Tamareäu roat akan ronkat ko epar
nini rau rai äiein.
14 Keseria, Jisas nukas ätäi amop awarowon, “Lasarus ko meiewon.
15 Utianik, is ak mesin ronkateanik, ko pak pote rawau wa, owon, is
akan woiaka epar maun rai kesermin. Ik ko aparau manau.”
16 Jisas keser äienuk, Tomas nukan kar enip Didimas nukas kon
sarau jaukut awarowon, “Kir, ik erek ko pak meiäu manau.”

Ro siräianik, awau orip orip rawaun onoktapau kiro Jisas karar.

17 Jisas ko kon tamareäu roat pak Betani mena siakup pena, karauk
roat akas Lasarus meiewon, up uru momun omre 4 orip manowon rai
aurin. 18 Kiro mena Jerusalem siakup. 19 Keseria, Juda roasiret sosop
ak Marta Maria ori awan äpinawa meiewon woiaka eposek saräun rai
siarawap koi rain. 20 Marta ko Jisas koura ämän roumara, ko Jisas apu
opok tararaun potowon. Maria ko owa rawon.
21 Marta nukas pote Jisas tararmara, auruwon, “Näwäu, na okoro
opok raumon maro, isan äpi wa meiewo. 22 Utianik, rusapai nais is
äpu na owo osap owaun Anut aurta, kos na isai.”
23 Jisas nukas ätäi Marta auruwon, “Nan äpin ätäi siräiäi.”
24 Marta nukas ätäi äiewon, “Io, is äpu, tawa roasiret erekapu ätäi
siräiäiei ses opok, ko nais siräiäi.”
25 Jisas nukas ätäi auruwon, “Siräianik, awau rawaun onoktapau
kiro is karar. Inok roasir ko isanun wou epar momara, meiäi, utianik,
ko awau rawai. 26 Roat erekapu awau rai, akan woiaka isanun epar
maiei, ak wa meiäiei. Ak awau orip orip rawaiei. Na kiro ämän mesin
won epar mou ra?”
27 Kos ätäi äiewon, “Näwäu, epar senes, isan woi nanun epar mou.
Na Krais, Anut nukan Mokoi, na okoro omnokou opok kon roasiret ätäi
imwaraun sare musonuk, koumon.”

Jisas ko Lasarus mesin wouti monuk, waiewon

28 Marta ko kiro ämän are kureanik, ätäi owa potomara, Maria ospasi
pakas auruwon, “Iken tamukiäu ro pemara, ko na apaisam äieu.”
29 Maria kiro ämän roumara, kurte siräumoi, Jisas tararau potowon.
30 Jisas ko mena tonau wa, ko Marta tararwon menar rawon. 31 Juda
roasiret ak Maria pak koi rain, Maria ko kurte siräimara, kasik nonuk,
aparianik, akan ronkat ko up opok waiäu potou rai tainori potoin.
32 Maria ko Jisas rawon opok pote tararmara, kon isokup uou sur
wemara, auruwon, “Näwäu, na okoro opok raumon maro, isan äpi wa
meiewo.”
33 Maria ko kon äpiauk mesin wouti momara, waienuk, karauk
roasiret ko pak erek potoin ak nais woiakati maronuk, waiena, Jisas
ko ak apwaromara, ko nais wouti momara, wou aru sarewon. 34 Kos
totwarowon, “Ak ko erapok up kurein?”
Akas aurin, “Näwäu, na aparau pe.”
35 Jisas ko wouti näwäu senes momara, waiewon.
36 Kesernuk, roasiret akas äiein, “Aparwe, ko Lasarus mesin kon
wous epar meiewon.”
37 Utianik, karauk roasiret akas äiein, “Okoro ros kar ro amuk utup
orip jekur monuk, om aparwon. Ko owon Lasarus saräun utonuk,
meiewon?”

Jisas nukas Lasarus siräi mowon.

38 Jisas ko ätäi wouti näwäu momara, Lasarus aireu uru moin siakup potowon. Kiro aireu aiauk näwäus im pene moin. 39 Jisas nukas awarowon, “Kiro aiauk oi kurewe.”

Kiro ro meiewon, kon äpiauk Marta nukas äiewon, “Näwäu, ko up kuremun omre 4 orip utom, okon, sou aru senes päi.”

40 Jisas nukas auruwon, “Is na meter aisomin, nan won is mesin epar mota, Anut nukan sakau näwäu aparam.”

41 Keseria, akas kiro aiauk im pene moin pakan oi kurena, Jisas nukas omar eisanemara, äiewon, “Moni, na isan ämän orip orip roiäumon, okon, is na ‘pere’ aisom. 42 Is äpu na isan ämän orip orip roiäumon is okoro roasiret rai mesin äiem, iu kiro kurur keserta, akan woiaka nas is äsimoirta, koimin epar maiei.”

43 Jisas ko keser auri kuremara, näwäu urweanik, äiewon, “Lasarus, na kasik koi.” 44 Kiro meiewon ro siräimara, kasik kowon. Kon isou ipou neputapau enipsau erekapu omjos kururur moin.

Jisas nukas awarowon, “Kiro omjo uräi kureinai, utona, manai.”

Roat näunäu akas Jisas wena, meiäun a atoin.
(Matiu 26:1-5; Mak 14:1-2; Luk 22:1-2)

45 Juda roasiret sosop ak Maria aparau koin Jisas nukas kiro kurur keserwon aparmana, akan woiaka ko mesin epar moin. 46 Utianik, karauk roat ak Jisas nukas kiro kurur keserwon aparianik, potomoi, Parisi roat awaroin.

47 Keseria, Parisi roat akas Anut kamuk raiäi roat näunäu pak karauk roat näunäu urwarna, ak koi tururmana, äiein, “Kiro ro ik owosäu? Ko kurur atap atap mora. 48 Ik kiro ro utota, kiro onok keseriar keser raunuk rai, roasiret erekapu akan woiaka konun epar maiei. Keserna, Rom akan roat näunäu akas pemoi, ika aru mukianik, iken omsau pak tup ou näwäu pak erekapu aru maiei.”

49 Kar ro kon enip Kaiapas ko kiro woisan opok Anut kamuk raiäu ro näwäu senes, kos awarowon, “Ak kar ronkat raika uru wa rau. 50 Ak äpu wa ra? Karar ros karar roasiret akan omoi oianik, meiäun itok. Iken roasiret erekapu aru maiei itok wa.”

51 Kaiapas ko kon ronkat pakas kiro onok keseraun äiäu wa, ko Anut kamuk rawaun ro näwäu senes, okon, Anut nukas kiro onok keseraun ronkat nurunuk, ko tawa Jisas meieanik, okoro Juda roasiret sarwaraun rai arewon. 52 Ko Juda roasiret akanun karar meiäu wa. Ko meieanik, Anut nukan roasiret okoro omnokou opok erekapu turur maromara, Anut siakup koi marai. 53 Kaiapas keser äienuk, kiro omre opokar, Juda roat näunäu akas Jisas owose wena, meiäun rai onoktoroi a atoin.

54 Keserna, Jisas ko Judia provins opok ätäi amop ariäu wa. Ko kiro mena utomara, pote, ro wäpik omnokou siakup kar mena enip Epraim, kon tamareäu roat pak rawon.

55 Kiro sumaun omre Pasowa siakup penuk, roasiret Jerusalem näu mena siakupaian erekapu Anut nukan amuk opok eposek saräun akan onok atap atap keseraun näu mena tonoin. 56 Ak Jisas tup owa penuk, aparaun rai tone kame raumoi, aka aka arein, “Akan ronkat owo senek? Ko okoro sumaun ses päi ra, wa päi?” 57 Kiro Anut kamuk raiäi roat näunäu Parisi roat pak akas roasiret awaroin, “Jisas erapok rawai, ak aparianik, ik koi aikona, pote sakau atam.”

12

Maria nukas uer sou eposekus Jisas nukan isou an kosor muruwon.

1 Juda akan tup aparaun omre, enip Pasowa, omre 6 orip raunuk,
Jisas ko Lasarus nukan mena Betani tonowon. Kiro mena meter Jisas
nukas Lasarus meiewon siräi mowon. 2 Ko kiro opok tononuk, ak ko
pak o jaun mis moin. Marta ko o wenuk wenuk, Lasarus ko karauk
roat pak ak Jisas pak erek pasar opok tane rain. 3 Keserna, Maria nukas
uer sou eposek enip nar, aiauk näwäus kau maun senek oumara, Jisas
nukan isou opok kourmara, kon tapau urik rumukäus tätäi muruwon.
Kiro uer sous kiro owa erekapu ok pewon.

4-5 Kesernuk, Jisas nukan kar tamareäu ro Judas Iskariot, kos tawa
Jisas iwäi jaukut akan ipiakap marai, kos äiewon, "Kiro uer aiauk
näwäu, woisan karar pakan aiauk senek, owaun itok. Ik karauk roat
arota, kau mona, aiauk oia, saruku roasiret sarwaraun itok." 6 Ko kiro
ämän äiewon, saruku roasiret mesin ronkatäu wa, owon, ko päupu ro.
Ko Jisas nukan tamareäu roat akan aiauk jo kameanik, ko kiro jowan
aiauk päu oiäwon.

7 Jisas nukas kiro ämän roumara, äiewon, "Utona, rawai. Ko is up
kureiraiei ses opok, okoro onok keseru tawa ronkatäura. 8 Saruku
roasiret ak pak orip orip rawaiei, utianik, is ak pak orip orip ekep wa
rawam."

Lasarus wena, meiäun rai a atoin.

9-10 Juda roasiret sosop, ak Jisas Betani mena rau ämän roumana,
ak kiro opok potoin. Ak Jisas karar aparaun potau wa, ak Lasarus
meiewon Jisas nukas up uruan siräi mowon aparau potear arin, Ke-
seria, Anut kamuk raiäi roat näunäu akas Lasarus nais wena, meiäun
a atoin. 11 Owon, ko mesin Juda roasiret sosop ak sumkäinewaromoi,
Jisas mesin woiaka epar moin.

Jisas ko omsau kameäwon ro king senek Jerusalem näu mena tonowon.
(Matiu 21:1-11; Mak 11:1-11; Luk 19:28-40)

12 Ninowonus, tapera, roasiret sosop kiro tup enip Pasowa aparaun
pein ak Jisas Jerusalem näu mena koura ämän roin. 13 Keseria, akas
ukumai pisau senek patir oianik, Jisas kowaun apu opok tararau
poteanik, keser urwein,

"Anut nukan enip jou murau. Kiro ro Näwäu nukan enip opokas
kou, jou murau. Ko Israel akan kamwaraun ro näwäu, king." *Buk
Song 118:25-26*

14 Jisas ko kar donki nak aparmara, kiro oikas potowon. Meter Anut
nukan ämänis äiewon senek epar peu. 15 Kiro ämänis keser äiewon,
'Ak Saion* näu menan roasiret, ak wa iminäu. Akan kamwaraun ro
näwäu ko donki nak pakas taneanik, kou.' *Sekaraia 9:9*

16 Kon tamareäu roat kiro onok amke keserin kiro ämän onoktapau
ak äpu wa. Utianik, tawa Jisas omar oik tonowon ses opok, ak kiro
ämän Anut nukan ämän opok rau ronkatemoi, äiein, ko Jisas mesin
äiewon. Ak roasiret akas Jerusalem mena keserin ronkatear arin.
17 Roasiret ak Jisas nukas Lasarus siräi mowon ses opok, ko pak rain, ak
arirai kiro ämän karauk roasiret awareäin. 18 Kiro onokun, roasiret ak
Jisas tararau potoin. Owon, kos kiro kurur keserwon roin. 19 Keserna,

Parisi roat aka aka äiein, “Aparwe, ik ko tämuraun itok wa. Okoro omsau pakan roasiret erekapu ko tainori.”

Karauk Grik omsau pakan roat akas Jisas itanein.

20 Karauk Grik omsau pakan roat akas, karauk roat kiro sumaun
ses, Jerusalem näu mena, Anut nukan enip jou maun tonona, erek
tainware tonoin. 21 Kiro Grik roat akas Filip, ko Betsaida menan ro,
aparmana, aurin, “Ik Jisas aparaurum.” 22 Keserna, Filip nukas pote
Andru aurianik, awas potomoi, Jisas auririn.
23 Jisas nukas awatowon, “Ro Nukan Mokoi enip jou owaun omre
rusapai peu. 24 Is ak epar senes awarom, wit nemauk omnokou opok
nau wa, kiro karar tai rawai. Utianik, ko omnokou opok nomoi,
ätäi tu pemara, nemauk sosop murai. 25 Inok ro ko kon totokun
wous meieanik, okoro omnokou pakan osapun ronkatäi, ko aru saräi.
Utianik, inok ro okoro omnokou pakan osap sumkäinemara, kon
totokun wous wa meiäi, kon totok awau orip orip rawaun sakau owai.
26 Inok ro ko isan sarau murai, ko is tainoirai. Kiro mena is pote rawam
opok isan sarau ro nais erek is pak pote rawai. Inok ro ko isan sarau
murai, isan monias kon enip kämioik murai.”

Jisas nukas nuka meiäun ämän marowon.

27 Jisas nukas äiewon, “Rusapai isan woi usu sarenuk, ronkat sosop
oim. Moni, na kiro tätäi owaun omre utota, is opok wa päu rai, äiäu
ra? Wa. Is kiro omre tätäi näwäu owaun mesin koimin. 28 Moni, nan
enmat nakasar näwäu kämioik mo.”
Kesernuk, kar oksaus omar oikas äiewon, “Is meter isan enim näwäu
jou momin, ätäiar näwäu jou mam.” 29 Roasiret sosop ak kiro opok
turur rain kiro ämän roumana, äiein, “Kiro ermänis äiera.” Karauk
akas äiein, “Anut nukan sarau eitekus koi aurura.”
30 Utianik, Jisas nukas awarowon, “Kiro ämän rusapai ak roi, is
sareiräun wa, kiro ak sarwaraun. 31 Rusapai, Anut nukas okoro
omnokou pakan roasiret wasarewaraun pe rau. Keseria, kos okoro
omnokou kameäu ro näwäu oi känkuräi. 32 Is roat akas oik kuoiri
muruna, isas roasiret erekapu enonwaroita, is siarap kowaiei.” 33 Ko
owose meiäun ämän äiewon.
34 Roasiret akas ätäi aurin, “Ik meter iken sintore ämän opok kesek
roumun, Krais ko päi, wa meiäi, ko orip orip rawai. Nas Ro Nukan
Mokoi kämioik kuor maiei owon keser äiem? Ro Nukan Mokoi kiro
inok?”
35 Jisas nukas ätäi awarowon, “Kiro arou ak kamuk omre rumuk wa
rawai. Arou merek raunukar, ak apu apari ariewe, pututu sarenuk
rai, wa. Roat ak pututu ariai ak om jekur wa apariäi. 36 Ak kiro arou
merek oumana, ko mesin akan woiaka epar mowe. Keserna, ak arou
pakan roasiret saräiei.” Jisas ko kiro ämän aware kuremara, ko utware
manomoi, ämäiewon.

Juda roasiret akan woiaka epar mau wa.

37 Jisas nukas kurur atap atap akan amiakap keserwon, utianik, ko
mesin akan woiaka epar mau wa. 38 Meter Anut nukan ämän roianik,
areawon ro Aisaia nukan oksaus arewon epar peu,

‘Näwäu, ikes na mesin ämän are armun, inokos iken ämän mesin
wou epar mowon? Anut nukas inok kon sakau ätär muruwon?’ *Aisaia
53:1*

39 Kiro onokun akan woiaka epar mau utoi. Owon, Aisaia nukas nais
äiewon,
40 ‘Anut nukas akan amiaka utup sare mareanik, akan ronkat pene
marowon. Keseria, akan amiakas jekur wa aparaiei, ak jekur wa
ronkatäiei. Kar, ak akan onok aru utomoi, ätäi woiaka pirirna, is akan
onok aru jäkäi maram.’ *Aisaia 6:10*
Anut nukas keser äiewon. 41 Aisaia nukas Jisas nukan sakau
aparmara, ko mesin arewon.
42 Roat sosop pak karauk Juda roat näunäu erek ak Jisas mesin
woiaka epar moin. Utianik, ak Parisi roat iminewareanik, akan woiaka
epar moin äiäu wa. Akan tururiäi owan emwarona, manaiei rai
ronkateanik, keserin. 43 Ak Anut nukas akan enmaka kämioik maraun
utomoi, ak roat akas akan enmaka jou maraun rai keseriäin.

Jisas nukan ämänisar roasiret wasarewarai.
44 Jisas nukas urwemara, ämän keser äiewon, “Inok roasir is mesin
kon wou epar miäu, ko isanun karar wou epar mau wa, ko isan Moni
is äsimoirowon konun erek wou epar miäu. 45 Inok ro ko is apairou,
ko isan moni is äsimoirnuk, koimin nais aparu. 46 Is okoro omnokou
pakan arou senek koimin. Kiro roasiret is mesin akan woiaka epar
mianik, ak pututu wa rawaiei.
47 Inok roasir isan ämän roumara, tainorau wa, is ko wa wasare
muram. Is okoro omnokou pakan roasiret wasarewaraun kowau wa.
Is roasiret onok aru miäi pakan ätäi imwaraun koimin. 48 Utianik, inok
roasir ko is sumkäineirianik, isan ämän tainorau utai, kiro ämänisar
ko epar wasare murai. Is okoro ämän awarom, kiro ämänisar ak tawa
wasarewarai. 49 Is okoro ämän isan ronkat pakas mau wa, monias is
äsimoirnuk, koimin, kosar kiro ämän erekapu aironuk, awarom. 50 Is
äpu inok ro monian ämän tainorai, ko orip orip awau rawai. Keseria,
ämän erekapu okoro awarom, kiro monias airowon siar awarom.”

13

*Jisas nukas kon tamareäu roat karar karar akan isoraka an kosor
marowon.*
1 Pasowa, kiro tup apariäi omre, meter Israel roat akan askanai
Ijip omsau ute koin ronkateäin omre penuk, Jisas ko äpu ko okoro
omnokou utia, kon momok rawa omar oik tonaun omre siakup pe rau.
Jisas ko kon roasiret okoro omnokou opok rai akanun wous meiewon.
Ko keseriar raianik, pote, kon enipsau ak sarwaraun meiewon.
2 Jisas kon tamareäu roat pak pututu o jena jena, Satan nukas
Judas, ko Saimon-Iskariot nukan mokoi, Jisas roat näunäu akan ipiakap
maronuk, wena, meiäun ronkat nuruwon. 3 Jisas ko äpu momokus
sakau erekapu kon ipokup mowon. Ko äpu Anut nukas ko äsimornuk,
kowon, ätäi Anut rawa tonai. 4 Keseria, Jisas nukas o je rain opok
siräimara, kon omjo rumukäu oi mianik, kar taur oumara, kon
käkänik opok takewon. 5 Maro opok an we momara, kon tamareäu
roat karar karar akan isoraka an kosor mareanik, kiro taur käkänik
opok takewon kis akan isoraka pakan an tätäi marowon. 6 Jisas nukas
akan isoraka erekapu an kosor mare mare pote, Pita siakup kounuk,
Saimon-Pita nukas Jisas auruwon, “Näwäu, na isan isi an kosoraurum
ra?”

7 Jisas nukas ätäi Pita auruwon, “Okoro onok rusapai keserim na äpu
wa, tawa epar na äpu mam.”
8 Pita nukas ätäi auruwon, “Na isan isi wa an kosoram. Wa senes!”
Jisas nukas ätäi auruwon, “Is nan ison an wa kosorita rai, na isan
tamuseäim ro wa rawam.”
9 Jisas nukas keser aurnuk, Pita nukas ätäi auruwon, “Näwäu,
keseria, na isan isi karar wa an kosorau, isan ipi pak tapi pak erek
an kosor mur!”
10 Jisas nukas ätäi auruwon, “Inok ro ko an jowon, ko ukun wäpik,
ko ätäi an wa jowai. Ko kon isou karar an kosorai, owon, kiro isou om
aru tai ariäu. Ak erekapu akan woiaka uru ukun wäpik, eposek rai.
Utianik, kar ro, ko karar kon wou uru ukun orip rau.” 11 Jisas ko Judas
nukas nuka kon iwäi jaukut ipiakap murai äpu momara, äiewon, “Ak
erekapu akan woiaka uru ukun wa. Kar ro ko karar kon wou uru ukun
orip.”
12 Jisas nukas akan isoraka an kosor mareanik, kon omjo rumukäu
ätäi oumara, momoi, kon omoi pote tanewon. Jisas nukas ak tane
rain totwarowon, “Ak isan tamareäim roat, is rusapai akan isoraka an
kosorim, ak kiro onoktapau äpu ra? Is rusapai kiro onok keserim,
kon onoktapau awaraurim. 13 Ak is pak areanik, airiäi, ‘Näwäu,
tamukiäum ro.’ Ak kiro epar äiäi, kiro isakasar, akan tamareäim
ro, akan Näwäu. 14 Is, akan Näwäu, isas akan isoraka rusapai an
kosorim apari kiro onok keserim senek, tawa akas nais jaunakat akan
isoraka keseriar an kosor marowe. 15 Is ak kiro onok ätär marom
apari, is erar ro senek sareanik, ak sarwaromin, akas nais kiro onok
tainorwe. 16 Is epar senes awarom, okoro omnokou opok, kar sarau
ros kon kameäu ro itimorau senek wa. Kiro ro ko kon ro näwäus sarau
maun äsimornuk, kos potomoi, kon äsimorwon ro näwäu wa itimorai.
17 Rusapai ak okoro ämän arom roi, kiro epar. Ak okoro ämän awarom
roumana, ak tainorianik, isaka keserim senek kesermana, ak orip orip
nepipir rawaiei.”

Jisas kar ros ko kon iwäi jaukut akan ipiakap mai äiewon.
(Matiu 26:20-25; Mak 14:17-21; Luk 22:21-23)

18 Jisas ätäi awarowon, “Is ak erekapu ukun orip awarau wa. Karar
ro mesin äiemin. Inok roat isakasar sare maromin, kiro is äpu.
Utianik, kiro ämän meter Anut nukan ämän oi areain roat akas äiein
rusapai epar peu. Ak keser äiein, ‘Kiro ro ko is pak o jera, kos is iwäi
murai.’ *Buk Song 41:9*
19 Is rusapai okoro ämän awarom, tawa epar penuk, akan woiaka
epar mianik, epar ak is äpu muraiei. Is orip orip raiäim. 20 Is
epar senes awarom, inok ros roat isan ämän oi ariaun äsimwaromin
imwareanik, jekur kamwarai, ko is pakur erek imäirai. Inok ros is
imäirai, ko kiro ro is äsimoirnuk, koimin ko nais erek imäiäi.”
21 Jisas nukas kiro ämän kon tamareäu roat awaromara, kon wou
usu sarenuk, ämän ämäi mau senek warnuk, amop mianik, äiewon,
“Is epar senes awarom, kar ro ak kamuk rau kos is isan iwäi jaiat akan
ipiakap murai.”
22 Ko kiro ämän awaronuk, ak karkairmoi, aka aka amiakas
ananateanik, ronkatemana, äiein, “Ko inok ro mesin äieu?” 23 Jisas
nukan tamareäu ro kar Jisas nukas konun wous sakau meieäu, ko Jisas

siakup tane rawon. 24 Keseria, Saimon-Pita nukas tapaus kuiermara, auruwon, “Nas totor, ko inok ro mesin äieu.”

25 Kiro ro Jisas siakup tane rawon, Jisas totoraun keresir potomoi, totorwon, “Näwäu, na inok mesin äiem?”

26 Jisas nukas ätäi auruwon, “Isan bret autau ur opok momoi, kiro ro nurita, jenuk, kiro ros karar is iwäi murai.” Keser äiemara, kon bret autau oumoi, ur opok momara, Judas, Saimon-Iskariot nukan mokoi nuruwon. 27 Judas ko Jisas nukas bret oi nurunuk, Satan nukas Judas sakau ateanik, kon ronkat erekapu kamewon. Keseria, Jisas nukas Judas auruwon, “Na owon ekep raum. Na owo onok keseraun raroi kurte keser.” 28 Kon karauk tamareäu roat tane rain Jisas nukas kiro ämän Judas auruwon, ak kiro arewon ämän onoktapau äpu wa. 29 Judas ko akan aiauk kameäu ro, okon, akan ronkat Jisas nukas ko pote o kau maun aurura, ara, karauk saruku roat aiauk araun aurura ra, rai äiein.

30 Keseria, Jisas nukas Judas bret autau nurunuk, oumoi, pututu kasik nomara, manowon.

31 Ko kasik nomoi, manonuk, Jisas nukas kon tamareäu roat awarowon, “Rusapai, Ro Nukan Mokoin enip jou oi rau. Roasiret kiro aparianik, Anut nukan enip jou näwäu maiei. 32 Roasiret akas Jisas nukan enip jou orip rau aparianik, ak Anut nukan enip jou muruna rai, kiro ses opokar Anut nukas kon mokoin enip kon sakaus kämioik murai. 33 Isan mokoit, is ekep ak pak wa rawam. Is meter Juda roat näunäu awaromin senek rusapai ak nais awarom, ak is itaneiraiei, utianik, ak is manam opok ak manaun itok wa. 34 Is rusapai ak kar sintore ämän awau awarom, ‘Ak aka aka akan jaunakat akanun woiakas meiewe. Is ak mesin woias meieäimin senek akas nais jaunakat akanun woiakas meiewe.’ 35 Ak karar karar jaunakat akanun woiakas meiemana, sarwarna, kiro roat akas ak epar äpu maraiei ak isan tamareäim roat senes.”

Jisas nukas Pita keser auruwon, “Nas is mesin roasiret awaram, ‘Is ko äpu wa.’ ”

(Matiu 26:31-35; Mak 14:27-31; Luk 22:31-34)

36 Pita nukas Jisas totorwon, “Näwäu, na erapok uteike manaun aikom.”

Jisas nukas Pita ätäi auruwon, “Pita, rusapai na is manaurim mena na tainoire manaun senek itok wa. Tawa epar is tainoiram.”

37 Kesernuk, Pita nukas ätäi auruwon, “Näwäu, na is owon na manam opok wa tainoisau rai airom? Is na sareisaun meiäm.”

38 Jisas nukas ätäi auruwon, “Na epar is sareiräun meiäm ra? Pita, is epar senes aisom, rusapai pututu, kakarau urwäu wa opok, pe totoisona, na isan enim ämäi momata, ‘is ko äpu wa’ rai 3 orip äiäm.”

14

Jisas ko Anut rawa tonaun apu.

1 Jisas nukas kon tamareäu roat awarowon, “Ak ronkat sosop oumoi, woiaka usu wa saräu. Anut mesin akan woiaka epar moinai, isanun nais woiaka epar mowe. 2 Isan monian owa ou waru sosop rau. Is akan rawaun om jekuraun manaurim. Kiro epar wa maro, is ak wa awarowom. 3 Is tone ak rawaun om jekur momoi, ätäi koianik, ak

imwaroita, ak tone, isaka pak erek rawaiei. 4 Is kiro mena manaurim
opok kiro menan apu ak äpu." 5 Tomas nukas auruwon, "Näwäu, na
manaurum mena ik äpu wa. Ik owose kiro menan apu äpu mam?"
6 Jisas nukas ätäi auruwon, "Isakasar is apu, isakasar is epar ämän
onoktapau, isakasar is totomaka awau orip orip rawaun onoktapau.
Inok ro ko moni rawa tonaun kar apu pakaima tonau senek wa, isan
enim pakas karar tonai. 7 Ak rusapai is äpu muroi raroi, isan moni
nais äpu maiei. Rusapai ak ko äpu mianik, amiakas ko apari."

8 Filip nukas auruwon, "Näwäu, ik momonok ätär mukota, kiro iken
woiok epar mam." 9 Jisas nukas auruwon, "Filip, omre rumukäu senes
is ak pak raimin, na is äpu murau wa ra? Inok ro ko is apairowon, ko
isan moni aparwon. Keseria, na owon moni ätär muk äiem? 10 Filip,
is moni pak raim, moni ko is pak rau, kiro nan won epar mau wa ra?"

Jisas nukas kon tamareäu roat awarowon, "Is ak okoro ämän rusapai
awarom, kiro isan ronkat pakas awarau wa. Isan moni ko is pak
raumara, kon sarau mora. 11 Is Moni pak raim, Moni nais is pak
rau mesin akan woiaka epar mowe. Warnuk, is kurur miäim apariai
ronkatewe. Kiro akan woiaka epar maun siräi marai. 12 Is ak epar
senes awarom, inok roasiret isanun woiaka epar moin kiro roasiret
ak is kurur miäim senek maiei. Is moni rawa tonam, okon, epar senes,
akas is itimoiromoi, kurur näwäu senes maiei. 13 Ak isan roasiret,
okon, owo onok keseraun airaiei is keseram. Keserna, mokois kon
momokun sakau ätär marai. 14 Ak isan roasiret, okon, owo osap
owaun, airona, isas ak aram."

Jisas nukas Osou Näu äsimoraun kon tamareäu roat paip marowon.

15 Jisas nukas ätäiar awarowon, "Ak akan woiakas isanun meie raroi,
ak isan sintore ämän kiro tainoraiei. 16 Is isan moni aurita, kos ak
sarwaraun Osou Näu arai. Ko ak pak orip orip rawai. 17 Kiro Osou
Näu ko epar ämän areäu. Okoro omnokou pakan roasiret ak ko wa
imäiaiei, owon, ak ko wa apariäi, ak ko wa äpu miäi. Utianik, ak isan
jaiat, ak ko äpu moin, owon, ko ak pak raiäu, okon, ak pak rawai.

18 Is ak utwaroita, aun mokoit senek akarar wa rawaiei, is ak rawa
ätäi kowam. 19 Omre katunak rai rai, okoro omnokou pakan roasiret
ak is ätäi wa apairaiei. Utianik, ak isan tamareäim roat karar akas is
apairaiei. Isaka awau raim senek, ak nais awau rawaiei. 20 Kiro omre
päi ses opok, ak äpu maiei, moni is pak rau, is ak pak raim, ak nais is
pak rai. 21 Inok ro ko isan sintore ämän roumara, jekur tainoriäu, kiro
ro ko isanun wous meieu. Keseria, isan monias nais kiro ro nukanun
wous meiäi. Isaka nais isan woias kiro ro mesin meieita, is isakasar
ko ätär muram."

22 Ko keser äienuk, kar tamareäu ro enip Judas, ko Judas-Iskariot wa,
kos auruwon, "Näwäu, owo onokun ik nan tamukiäum roat nakasar
ätär mukota, äpu musam, utianik, okoro omnokou pakan roasiret na
wa apaisaiei?" 23 Jisas nukas ätäi auruwon, "Inok roasir kon wous
isanun meieäu, isan ämän tainorai, isan monias kiro ro nukanun wous
meiäi. Iu moni ori kiro ro siakup koianik, ko pak orip orip rawamur.
24 Inok ro ko isanun wous meieäu wa, ko isan ämän wa tainoriäu.
Okoro ämän ak rourai, kiro ämän isan wa, kiro Moni nukasar is
äsimoirnuk, koimin nukan ämän.

25 Is ak pak okoro omnokou opok raumoi, kiro ämän erekapu
awaromin. 26 Isan monias kon Osou Näu isan omoi oumoi, ak

sarwaraun äsimornuk, kowai. Kos koianik, onok erekapu tamarai. Kos akan ronkat siräi maronuk, ak meter awaromin ämän ätäi ronkatäiei.
27 Is ak utware manaurim, okon, isas ak woiaka erer rawaun ämän awaraurim. Is woiaka erer rawaun onok ak arom. Isan woiaka erer rawaun onok kiro okoro omnokou pakan roasiret akas ak ariäi senek wa. Ak karkairianik, woiaka usu saremoi, wa iminäu. 28 Is utware manaun okoro ämän awaromin roin. Is maneanik, ätäi ak rawa kowam. Akan woiakas isanun meiäi, kis akan woiaka ereraiei, owon, is isan moni rawa tonam. Ko näwäu senes, kos is erekapu itimoire rau. 29 Is okoro ämän rusapai awarom, kiro omre päu wa rau, ak awarom, tawa kiro onok penuk, akan woiaka epar maiei.
30-31 Is ak pak ämän ekep wa aräm, owon, okoro omnokou kameäu ro siräieu. Kos is itimoiraun sakau wäpik, utianik, okoro omnokou pakan roasiret äpu maiei isan woias moni mesin meiemara, owo onok moni nukas aironuk, is keseriäim.
Siräuna, ik ute manau.”

15

Jisas ko wain mur senek.
1 Jisas nukas äiewon, “Isaka wain mur senes. Isan moni ko wain woi atak ro. 2 Isan iporu näu wa muriäu kiro monias patir kureäu. Owo iporu näu muriäu, kos itarianik, karauk isuruk oi kuremara, katu pitpatirnuk, näu sosop muriäi. 3 Ak okoro ämän aroita, roin, okon, kos akan ukun erekapu kosorwon, ak ukun wäpik. 4 Ak is pak pe pasairi rawaiei, is nais ak pak pasarware rawam. Kar am iporu ko nukarar nemauk murau senek wa, ko mu opok pasar raumara, epar nemauk muriäu. Kiro onok senek, ak is pak pasairi rawaiei, ak sarau eposek mona, Anut wou ererai.
5 Isaka wain mur, ak wain iporu. Inok roasir ko is pak pasairi rawai, isas nais ko pak rawam. Ko nemauk sosop murai. Ak is pak wa pasairi rawaiei, ak kar onok keserau senek wa. 6 Inok ro is opok pasairi wa rawai, ko am iporu patiriäi senek patirna, mokup räi, kiro iporu oumoi, ep opok känkurena, jere kuräi. 7 Akas is pasairna, isan ämän ak opok pasar rawai, akan ronkat pakas owo osap owaun totoiraiei, kiro ak owaiei. 8 Isan tamareäim ro eposek, ko isan ämän roasiret awarai, kiro isan moni kon enip jou näwäu kämioik mai. Kiro keseraiei, ak isan tamareäim roasiret senes sarena, Anut nukan wou ererai.
9 Monias isanun wous meieäu senek isas nais akanun woias meieäim, okon, ak isaka siarap rauna, is akanun woias meiäm. 10 Is isan monian sintore ämän tainorita, ko orip orip kon wous isanun meieäu senek, ak isan sintore ämän tainorna, isan woias akanun orip orip meiäm. 11 Is akanun isan woi erer rau. Is kiro ämän akan woiaka isan woi senek saräun awaromin. Keseria, akan woiaka näwäu senes ereraiei. 12 Isan sintore ämän kesek, is akanun woias meieäim senek, akas nais karauk roasiret akanun woiakas meiewe. 13 Kar ros kon jauk saräun kon enipsau karauk roat aronuk, akas wena, meienuk rai, ik äpu kiro epar ko kon jaukun wous meiewon. Kiro woiakas meiäun onokus karauk woiakas meiäun onok erekapu itimoriäu. 14 Ak isan sintore ämän awaromin siar tainoraiei, kiro ak isan jaiat. 15 Rusapai isas ak sarau roat räi wa awaram. Sarau ro ko kon kameäu ron ronkat

äpu wa, kesek okon, ak isan jaiat awarom. Owon, owo ämän isan monias airowon, kiro ak erekapu awaromin.
16 Akas is ak pak rawaun rai sare murau wa, isakasar ak isan tamareäim roat sare maromin. Akas poteanik, o uku wena, o sosop muraun sare maromin. Kiro o orip orip rawaiei. Ak isan tamareäim roat, okon, owo osap owaun moni aurna, kos ak arai. 17 Keseria, is ak kiro sintore ämän sakau awarom tainorwe. Ak karar karar akan jaunakat akanun woiakas meiewe."

Okoro omnokou pakan roasiret akas Jisas nukan tamareäu roat sauk maraiei.
18 Jisas nukas ätäi äiewon, "Utianik, okoro omnokou pakan roasiret akas ak sauk marona rai, ak ätäi ronkatewe, kiro onok amke isaka keseriar sauk muroin senek ak opok nais keseriar keseraiei. 19 Ak omnokou pakan roasiret senek maro, kiro roasiret akas akanun woiakas meiewoi. Utianik, ak kiro roasiret senek wa. Keserna, isas ak okoro omnokou pakan sare maromin, okon, okoro omnokou pakan roasiret akas ak sumkäinewaraiei. 20 Kar ämän amke awaromin ronkatewe 'sarau ro ko kon kameäu ro itimorau senek wa'. *Jon 13:16*
Ak is aru muroin senek ak nais aru maraiei. Utianik, kiro roasiret akas isan ämän tainorin maro, akan ämän nais tainorwoi. 21 Ak isan roasiret, okon, kiro onok ak opok keseraiei. Kiro omnokou pakan roat kiro ros äsimoirnuk, koimin ak ko äpu wa.
22 Is koi, kiro roat akan onok aru mesin wa awaromin maro, ak onok aru keserin mesin ämän orip wa rawoi. Akan onok aru miäi, kiro ak is sauk muriäi. Utianik, rusapai ak äpu, ak is sauk muriäi, okon, akan onok aru ämäi mau senek wa. Kiro onokun, ak ämän orip rawaiei. 23 Inok roasiret akas ak is sauk murona rai, ak isan moni nais sauk muraiei. 24 Is ak kamuk karauk kurur roat akas keserau senek wa momin. Ak isas kiro kurur momin wa aparin maro, ak ämän orip wa rawoi. Utianik, isas sarau momin aparianik, akas iu moni ori sauk mutoin. 25 Kiro onok akan sintore ämän opok jer we moin epar peu. 'Roasiret ak is erar sauk muroin.' *Buk Song 69:4*
26 Osou Näu isan roasiret sarwaraun moni pak rau, isas ak rawa äsimorta, kowai. Kiro Osous Anut mesin epar ämän miäu. Ko moni pak rau kowai. Kos koumara, isan ämän amop mai. 27 Ak nais is sarau onoktoroimin opok is pak rain, okon, akas isan ämän oumoi, karauk roasiret awaraiei."

16

1 Jisas nukas kon tamareäu roat ätäi awarowon, "Is akan woiaka epar moin wa utau rai okoro ämän awaromin. 2 Roat akas ak onok aru morai rai, akan tururiäi owan emwaraiei. Omre päi ses opok, roat akas ak akwarona, meiäiei. Ak kiro onok keseraiei, akas ika Anut nukan sarau eposek mururam rai äiäiei. 3 Kiro onok aru ak opok keseraiei roat ak is isan moni ori äpu wa. 4 Is okoro ämän awarom, tawa omre päi ses opok keserna, ak okoro ämän ätäi ronkatäiei. Is kiro ämän meter awarau wa, owon, is ak pak raimin."

Osou Näu nukan sarau.
5 Jisas nukas ätäi äiewon, "Rusapai is kiro ros äsimoirnuk, koimin mena ätäi manaurim, ak kamuk kar ros na erapok manaurum rai totoirau wa. 6 Rusapai is kiro ämän awarom, kis akan woiaka aru

senes marou. 7 Is okoro ämän awaromin kiro epar senes. Is utware manoita, kiro ak sarwaraun itok. Is wa manoita rai, ak sarwaraun ro wa kowai. Is manoita, isas ak sarwaraun Osou äsimorta, kowai. 8 Ko kounuk, kos okoro omnokou pakan roasiret akan onok aru miäi amop maronuk, tuku rawaun onok pak Anut nukan wasarewaraun onok pak jekur tamarai. 9 Kos akan onok aru miäi amop marai, owon, ak isanun woiaka epar mau wa. 10 Kos ak tuku rawaun onoktapau ätär marai, owon, is isan moni rawa tonam, ak is ätäi wa apairaiei. 11 Wasarewaraun onok nais ätär marai, owon, okoro omnokou kameäu ro, Satan, ko monias kon onok aru erekapu wasare murianik, ko ämän orip äieu.

12 Is ämän sosop awaraun itok, utianik, ak rusapai ämän erekapu äpu mau senek itok wa. 13 Tawa kiro Osou Näu kounuk, kos Anut nukan epar ämän ak opok amop mai. Kon ronkat pakas ämän wa awarai. Kos ämän Anut nuka pakan koiäu ak awarai. Kos nais owo onok tawa päi ak awarai. 14 Isas ko owo ämän aurita, oumara, ak awarai, okon, kos isan enim jou murai. 15 Owo osap monian ipokup rau kiro isan, kiro mesin is awarom owo ämän isas Osou Näu nurita, kos ak awarai."

Jisas nukan tamareäu roat ronkat sosop oin.

16 Jisas nukas ätäi äiewon, "Karauk omre rai rai, ak is ätäi wa apairaiei. Ätäi karauk omre manonuk, ak ätäiar is apairaiei." 17 Karauk tamareäu roat aka aka äiein, "Kiro ämän owo senek äieu? Kos ik aikomara, 'karauk omre rai rai, ik ko wa aparam äieu, ätäi karauk omre manonuk, ik ko ätäi aparam' aikou. Ätäiar aikowon, 'kiro owon, is isan moni rawa manam.' " 18 Ak ätäi ätäi totorin, "Ko owo ämän aikaurmara, 'karauk omre' äieu. Ik kon ämän äieu onoktapau äpu mau senek wa."

19 Jisas nuka kon tamareäu roat akas kiro ämän mesin totoraurin äpu momara, awarowon, "Is keser äiemin, 'karauk omre rai rai, ak is ätäi wa apairaiei, ätäiar karauk omre manonuk, ak is ätäi apairaiei,' kiro ämän mesin aka aka tototäi ra? 20 Is epar senes awarom, ak woiakati aru mianik, ak waiaiei. Keserna, okoro omnokou pakan roasiret ak nepipiraiei. Ak, isan roasiret, woiaka aru mai, utianik, akan woiaka ätäi näu saremoi, nepipiraiei. 21 Kar asir ko mokoi owaun ko wou aru miäu. Owon, ko tätäi näwäu owaun omre siakup pe rau. Utianik, ko mokoi oumara, ko ätäi kiro tätäi mesin wa ronkateäu. Ko mokoi mesin nepipiriäu. 22 Kiro onok senek, ak opok päi. Rusapai ak woiakati marou, utianik, is ak ätäi apwaroita, akan woiaka erermoi, nepipiraiei. Kiro nepipiraiei kar ros akan woiaka uruan oi kuräu senek wa. 23 Kiro omre päi ses opok, akas is kar osap mesin wa totoiraiei. Is eparar senes awarom, ak isan roasiret, owo osap owaun moni auraiei, kos arai. 24 Meter raumun opok koi rusapai ak isan enim ateanik, kar osap owaun wa aurin. Rusapai ak aurna, kos aronuk, owaiei. Keseria, ak näwäu nepipiraiei."

Jisas nukas okoro omnokou pakan sakau itimorwon.

25 Jisas nukas ätäi kon tamareäu roat awarowon, "Is rusapai or ämänis awarom. Omre epar päi ses opok, or ämänis wa awaram. Moni mesin amop awaram. 26 Kiro omre opok, ak isan enim ateanik, kar osap owaun moni auraiei. Is sakau orip, okon, akas isan enim

ateanik, moni aurna, kos roianik, akan ämän tainorai. Keseria, isas akanun ko wa auram. 27 Is Anut pak raiminus, koimin mesin akan woiaka epar moin. Ak nais akan woiakas isanun meieäi, okon, moni nukasar akanun wous meieäu. 28 Is isan moni pak raiminus, okoro omnokou opok koimin. Keseria, rusapai is okoro omnokou utomoi, ätäi isan moni rawa tonam."

29 Keser awaronuk, Jisas nukan tamareäu roat akas aurin, "Rusapai, na amop arem, or ämänis aräu wa. 30 Rusapai ik äpu mom na osap erekapu äpu, na kar ron ronkat erekapu äpu miäum, okon, na kon ämän wa totoram. Kiro mesin iken woiok epar mou, na Anut nuka pak raumonus, koumon." 31 Jisas nukas ätäi awarowon, "Ak rusapai akan woiaka epar moi! 32 Utianik, omre siakup pera, epar senes, rusapai pe rau, karauk roat akas ak erekapu emwarona, atap atap akan mena imine manoutaiei. Ak is utoire manona, isaka karar tai rawam. Utianik, is kararnak wa rawam, owon, isan moni ko is pak rau. 33 Is ak kiro ämän akan woiaka uru päurar rawaun awarom. Okoro omnokou opok ak usu näwäu oia, woiakati marai. Utianik, ak sakau tai rawe, owon, isakas okoro omnokou pakan sakau erekapu itimorimin."

17

Jisas kon tamareäu roat sarwaraun mesin Anut auruwon.

1 Jisas kiro ämän kon tamareäu roat aware kureanik, omar oik eisane aparmara, Anut aurmoi, äiewon, "Moni, omre rusapai peu, nan mokoin enip jou orip kämioik mur, keserta, mokois nais nan enmat jou kämioik musai. 2 Na okoro roasiret erekapu kamwaraun sakau ko nurumon keseria, nakas roasiret ko nurumon kos awau orip orip rawaun sakau arai. 3 Awau orip orip rawaun onoktapau kiro, naka Jisas Krais pak äpu matoi. Na karar, na Anut, nas Jisas Krais äsimorta, kowon äpu moin.

4 Is okoro omnokou pakan roasiret nan sakau enmat jou orip pak ätär maromin. Is nas nan sarau maun äsimoiromon kiro erekapu patarmin. 5 Moni, meter okoro omnokou päu wa opok, is na pak raianik, enim jou orip raimin. Rusapai nan amun opok kiro enip jou orip ätäi irota, is na pak rawam.

6 Is nakasar okoro omnokou pakan roasiret sare mareanik, is iromon, nan sakau ätär maromin. Meter kiro roasiret nan sare maromon rain, nas is irota, akas nan ämän tainoriäi. 7 Ak rusapai äpu moin osap erekapu is iromon, kiro naka pakas kowon. 8 Nan ämän airomon, erekapu awaroita oin. Ak äpu kiro epar is na pak raiminus, koimin. Nas äsimoirta, koimin mesin akan woiaka epar marou.

9 Is ak mesin na aisom, is okoro omnokou pakan roasiret mesin aisau wa. Utianik, okoro roasiret nakasar is iromon mesin aisom, owon, kiro roasiret nan. 10 Isan roasiret kiro nan, nan roasiret kiro isan. Karauk roasiret ak isan roasiret akan onok aparianik, ak äpu maiei isan enim jou orip.

11 Is okoro omnokou opok ekep wa rawam. Rusapai is na rawa tonram, utianik, ak okoro omnokou opok rawaiei. O moni, nan onok eposek senes, nas kiro roasiret kamwareanik, nakan sakau is iromon kiro sakaus, ak sakau marota, rawaiei. Keseria, iwaka woiok karar raumur senek, ak nais woiaka karar me rawaiei. 12 Is ak pak

raianik, kiro sakau nas is iromon pakaima kamwareäim. Is jekur kamwaromin, kar ro wasaräu wa. Kiro tamareäim ro karar Anut nukas ko oikuräun apu raunuk rai, ko oikuräi. Kiro nan ämän meter äiemon epar peu. 13 Is rusapai na raum opok tonaurim. Okoro omnokou opok, is kiro ämän ak rowaun äiem, owon, isan woi erekapu ereriäu senek kiro akan woiaka uru nais keseriar ereraiei.

14 Is nakas ämän iromon awaromin. Kiro mesin okoro omnokou pakan roasiret akas ak sauk maroin. Owon, is okoro omnokou pakan wa. Isan roasiret ak nais okoro omnokou pakan wa. 15 Is na ak okoro omnokou pakan imware oik tonaun aisau wa, na ak sarwaraun mesin is aisom. Keserta, ro aru Satan nukas ak wa aru marai. 16 Is okoro omnokou pakan wa, okon, ak nais okoro omnokou pakan wa. 17 Nan ämän erekapu epar senes. Nakasar nan epar ämänis akan woiaka uru sakau maronuk, ak nan roasiret tuku saräiei. 18 Nas is okoro omnokou opok roasiret kamuk opok äsimoirta, koimin senek, isas nais ak okoro omnokou pakan roasiret kamuk äsimwaromin. 19 Is ak sarwaraun isan enimsau na isom. Keserita, ak nan roasiret tuku senes rawaiei.

20 Is ak mesin karar aisau wa, inok roasiret isan tamareäim roat akas kiro ämän awarona, roumoi, akan woiaka epar morai ak nais sarwaraun mesin na aisom. 21 Isan ronkat okoro roasiret erekapu akan woiaka karar me rawaiei. Moni, naka is pak rauta, is nais na pak raim senek keseraiei. Keseria, ak iu pak rawaun is aisom. Keserna, okoro omnokou pakan roasiret akas nas is äsimoirta, koimin mesin akan woiaka epar maiei. 22 Nas is kiro enip jou iromon senek, isas nais ak enmaka jou aromin, okon, iu karar raumur senek ak nais woiaka karar me rawaiei. 23 Is ak pak pasar raim senek na is pak pasar raum. Keseria, okoro omnokou pakan roasiret äpu maiei, nakasar is äsimoiromoi, na nan won is mesin meieäum senek, na nais isan roasiret akanun wonas keseriar meieäum.

24 O moni, nakasar kiro roasiret is iromon is na aisom, is tone rawam opok ak nais is pak erek tone rawaiei. Keseria, meter okoro omnokou ate mau wa opok, nas nan wonas isanun meieanik, kiro enim jou iromon ak aparaiei. 25 O moni, na onok eposek miämon ro, okoro omnokou pakan roasiret ak na äpu musau wa. Okoro roasiret nas is äsimoiromon äpu miäi, ak karar epar is pakas na äpu musoi. 26 Isas nan enmat ak opok amop musomin ätäiar amop musam. Keserita, naka is mesin wonas meieäum senek, akas nais karauk roat mesin akan woiakas meiena, is ak pak rawam.”

18

Roat akas Jisas sakau atoin.

1 Jisas ko Anut auri kuremara, kon tamareäu roat pak kar an enip Kitron kure potoin. Kiro an kasakup kon tamareäu roat pak kar woi enip Olivet woia potoin. 2 Judas ko Jisas kon iwäi jaukut ipiakap maun ro ko äpu Jisas kiro woia orip orip kon tamareäu roat pak poteäu. 3 Keseria, Judas nukas karauk Anut kamuk raiäi roat näunäu akan sarau roat pak Parisi roat akan sarau roat pak Rom akan marai roat pak imwaromara, kiro woia potoin. Ak karauk arou pak weräiäin osap pak oiar koin. 4 Jisas ko kiro onok päun erekapu äpu mowon, okon, kos ak siarakap potomara, totwarowon, “Ak inok itanerai?”

5 Akas äiein, “Ik Nasaret menan Jisas itanem.”

Kos awarowon, “Okoro is karar.” Judas ko ak pak erek tai rawon.
6 Jisas nukas ‘okoro is karar’ awaronuk, ak karkairianik, iminemana,
onkapai kurir ninoin.
7 Kos ätäiar awarowon, “Ak inok itane koi?”
Akas äiein, “Nasaret mena Jisas.” 8 Jisas nukas awarowon, “Is amke
awaromin, okoro is karar. Ak is itaneiroi rai, okoro roat is pak rai
utwarona, manaiei.” 9 Kiro ämän ko meter äiewon siar epar päun
keser awarowon. Ko meter äiewon, ‘Moni, is okoro roat nakasar
iromon kar ro wasaräu wa.’ *Jon 6:39*
10 Saimon-Pita nukas kon siräp rumukäu oumara, Anut kamuk raiäu
ro näwäu senes nukan sarau ro wem raiar kon rauk käu näu kaima
patir kurewon. Kiro sarau ron enip Markus. 11 Jisas nukas Pita sakau
auruwon, “Nan siräp ätäi kon jowa joke mota no. Kiro tätäi monias
irowon, nan ronkat is kiro tätäi wa owam ra?”

Jisas Annas amukup imäi potoin.
12-13 Keseria, Rom akan marai roat pak akan kamwareäu ro näwäu
pak Juda roat näunäu akan sarau roat pak akas Jisas sakau ateanik,
ipou muris rakirmoi, amke Annas siakup imäi potoin. Annas ko
Kaiapas nukan tanau. Kaiapas ko kiro woisan opok Anut kamuk
rawaun ro näwäu senes murin. 14 Kiro Kaiapas nukas meter Juda
roat näunäu keser awarowon, ‘Karar ros roasiret erekapu akan omoi
oianik, meiäun itok’ rai awarowon.

Pita nukas ‘is Jisas äpu wa’ äiewon.
(Matiu 26:69-70; Mak 14:66-68; Luk 22:55-57)
15 Saimon-Pita pak Jisas nukan tamareäu ro kar pak au Jisas tainori
potoirin. Anut kamuk raiäu ro näwäu senes nukas kiro tamareäu ro
kar äpu mowon, okon, ko Jisas tainormara, owa tonowon. 16 Pita
ko kasik ororokpai tai rawon. Kiro kar tamareäu ros ätäi kasik
nomara, kiro rorok kameäu asir kos Pita owa imäi tonaun aurnuk,
imäi tonowon. 17 Kesernuk, kiro asires Pita auruwon, “Na nais kiro ros
tamusiäwon ro ra?” Pita nukas ätäi auruwon, “Wa, is kon tamareäu
ro wa.”
18 Kiro ses opok roros, okon, kiro pakan roat pak ou kameäi roat ak
ep tukurianik, ep uke rain. Pita ko nais potomara, ak pak erek ep uke
räwon.

Anut kamuk raiäu ro näwäu senes nukas Jisas totorwon.
(Matiu 26:59-66; Mak 14:55-64; Luk 22:66-71)
19 Kiro ses pakar, Annas nukas Jisas kon tamareäu roat mesin pak
kon ämän roasiret mareäwon mesin pak totorwon. 20 Jisas nukas
auruwon, “Is roasiret akan tururiäi owa pak tup ou näwäu owa pak
ämän mareäimin. Kiro opok, Juda roasiret erekapu koi tururiäi, is
kar ämän ämäi ämäi awarau wa. 21 Na owo onokun is totoirom? Kiro
roasiret ak isan ämän roin na ak totwar. Is owo ämän awaromin ak
äpu.”
22 Jisas nukas kiro ämän arenuk, kar marai ros Jisas sipou purmara,
äiewon, “Na Anut kamuk raiäu ro näwäu keser auriäumon ra?” 23 Jisas
nukas ätäi kiro ro auruwon, “Utianik, is ämän sätäiemin maro, owo
sät ämän momin rai okoro roasiret awar. Utianik, is epar ämän äiem
rai, na is owon sipi purum?”
24 Keseria, Annas nukas Jisas ipou mur oripar Anut kamuk raiäwon
ro näwäu senes, Kaiapas siakup äsimornuk, potowon.

Ätäiar Pita nukas Jisas äpu wa äiewon.
(Matiu 26:71-75; Mak 14:69-72; Luk 22:58-62)

25 Saimon-Pita ko tai rawon omoiar tai raumara, ep uke rawon.
Karauk roat akas ätäi totorin, “Epar senes, na kiro ros tamusiäwon
ra?”
Kos sätäumara, äiewon, “Is kon tamureäu ro wa.”
26 Kesernuk, kar Anut kamuk raiäwon ro näwäu senes nukan sarau
ro pewon. Kiro ro Pita nukas rauk patirwon ro Markus nukan
kinjaukus pemara, totorwon, “Na kiro ro pak woia erek rain apaisomin
ra?” 27 Pita nukas ätäi äiewon, “Wa senes wa. Is kiro ro äpu wa.” Ko
keser äienuk äienuk, kakarau urwewon.

Jisas Pailot amukup imäi potoin.
(Matiu 27:1-2, 11-14; Mak 15:1-5; Luk 23:1-5)

28 Marai roat akas Jisas Kaiapas nukan owas imäianik, kiro omsau
kameäu ro näwäu nukan owa imäi potoin. Kiro ro ko Rom omsau
pakan. Kiro tapera senes keserin. Juda roat näunäu akas kiro
ro näwäu nukan owa tonau wa, owon, akan ronkat ak kon owa
tonomoi, Anut nukan amuk opok ukun orip saremoi, Pasowa o wa
jam rai keserin. 29 Keseria, ak ko kasik kume rauna, Pailot nukas
kasik nomara, roat totwarowon, “Okoro ros owo onok keserwon ak
aparianik, imäi koi?” 30 Akas ätäi äiein, “Ko onok aru keserau wa maro,
ik ko na siatap wa imäi kowom.”
31 Pailot nukas awarowon, “Ak ko imäi potoinai, akan sintore ämän
tainornai, kon onok aru mowon aparwe.” Keseria, Juda akan roat
näunäu akas ätäi keser aurin, “Iken ipiokos kar ro weta, meiäun itok
wa. Kiro onok Rom akan.” 32 Meter Jisas nukas nuka meiäun ämän
mianik, ko kiro onok pakas meiäun äiewon. Kon ämän rusapai epar
päuru.
33 Keseria, Pailot ko ätäi owa tonomara, Jisas urunuk, tononuk,
totorwon, “Na Juda roasiret akan kamwaraun ro näwäu king ra?”
34 Jisas nukas ätäi auruwon, “Kiro ämän äiem nakan ronkat pakas
ra, karauk roat akas na aisoin is totoirom ra?” 35 Pailot nukas ätäi
auruwon, “Nan ronkat is Juda ro ra? Na owosemon ämän is äpu wa.
Nakan roasiret pak Anut kamuk raiäi roat näunäu pak akasar na is
rawa imäisi koin. Na owosemon? Is air.”
36 Jisas nukas äiewon, “Isan kamäun mena okoro omnokou opok
rawau wa. Wa senes wa. Isan kamäun mena okoro omnokou opok
rau maro, isan tainoireäi roat akas isan kaima sareirianik, weräuna,
is Juda roat akan ipiakap wa muruwoi. Utianik, isan kamäun mena
okoro omnokou pakan wa.” 37 Kesernuk, Pailot nukas ätäi totorwon,
“Keseria, na kar menan kamwaraun ro näwäu epar ra?”
Jisas nukas ätäi auruwon, “Kiro ämän nakan ronkat pakas peu kiro
epar. Isan anias okoro omnokou opok kiro onokun murowon. Is epar
ämän äiäm, kiro isan sarau. Inok roasir epar ämän tainoriäu, ko isan
ämän roiäu.” 38 Pailot nukas Jisas auruwon, “Epar ämän, kiro owo
senek?”

Pailot nukas Jisas am äpäs opok äsäi maun awarowon.
(Matiu 27:15-31; Mak 15:6-20; Luk 23:13-25)

Pailot nukas kiro ämän aurianik, ko ätäi kasik Juda roat rain opok
nomara, awarowon, “Is okoro ros kar onok aru mowon aparau wa.
39 Utianik, ak äpu iken onok, is orip orip woisan karar karar opok,

Pasowa sumaun omre opok, karapus ro karar utoita, maneäu. Keseria, akan ronkat is ‘Juda roasiret akan kamwaraun ro näwäu’ utomaroita, manai ra?” 40 Akas ätäi Pailot sakau kakurarianik, äiein, “Wa senes wa. Ko wa. Bar-Abas utomukota, manai.” (Bar-Abas ko kar päu ro aru.)

19

1 Keser aurna, Pailot nukas kon marai roat Jisas imäi mänkäsiraun awaronuk, mänkäsirin. 2 Marai roat akas rumäkät katuau orip oumana, tatmaianik, kon tapau opok kuror murin. Keseria, omjo osou king nukan senek oianik, orke murin. 3 Ko siakup pemana, ätäi ätäi jeje ämän aurin, “Na Juda roasiret kamwaraun ro näwäu king orip orip rawam!” Keser aurmoi, sipou purin.

4 Pailot nukas ätäi kasik nomara, roasiret awarowon, “Ak aparwe. Is ko kasik ak amiakap imäi koim, kiro ak äpu maiei is okoro ron kar onok aru mowon aparau wa.” 5 Keseria, Jisas mur katuau king nukan at orip pak omjo osou orip kasik nonuk, Pailot nukas awarowon, “Aka äiein ro okoro aparwe.”

6 Keser awaronuk, Anut kamuk raiäi roat näunäu pak tup ou näwäu kameäi roat pak akas Jisas aparmana, Pailot sakau ämän aurin, “Am äpäs opok we mota, meiäura. Am äpäs opok we mota, meiäura.”

Keserna, Pailot nukas awarowon, “Akasar imäinai, am äpäs opok äsäi mowe. Is ko weita, meiäun kar onok aru kos keserwon wa aparim.” 7 Utianik, akas ätäi Pailot aurin, “Iken sintore ämänis keser äieu, kiro ro meiäura, owon, nukasar ‘is Anut nukan Mokoi’ rai äiewon.”

8 Pailot ko kiro ämän roumara, sakau iminewon. 9 Keseria, Pailot nukas ätäi owa tonomara, Jisas totorwon, “Na owo menan?” Ko keser auruwon, utianik, Jisas nukas kar ämän ätäi aurau wa. 10 Pailot nukas Jisas ätäi auruwon, “Na owon is are murau utom? Na äpu wa ra? Roat näunäu akas is sakau iroin. Is na utoisoita, manaun itok. Na am äpäs opok iwosoita, meiäun itok.”

11 Jisas nukas ätäi auruwon, “Na is am äpäs opok äsäi muram äiem, kiro Anut nukasar kiro keseraun sakau isowon. Utianik, inok ros is imäirianik, nan ipon opok murowon, kiro ron onok arus nan onok aru erekapu itimori rau.” 12 Pailot ko Jisas nukas kiro ämän äienuk, roumara, owo apu pakas Jisas utonuk, manaun rai ronkatewon. Utianik, roasiret akas ätäi keser urwein, “Na kiro ro utota, manonuk rai, na Sisa* nukan jauk wa rawam. Inok ro ko nukasar is kamwaraun ro näwäu äiäi, ko Sisa nukan iwäiauk.”

13 Pailot ko kiro ämän roianik, Jisas imäumara, ne wasarewareäi sia opok tanewon. Kiro omoi Ibru ämänis Gabata äiäi. (Ämän onoktapau ‘ai pasar’.) 14 Pasowa tup aparaun omre ariwa päi, okon, ak rusapai senek akan osap jekur miäi. San näu kamuk opok, Pailot nukas roasiret awarowon, “Akan kamwaraun ro näwäu aparwe.”

15 Akas ätäi urwein, “Wena, meie! Wena, meie! Am äpäs opok wena, meiäura!”

Pailot nukas awarowon, “Akan ronkat isas akan kamwareäu ro näwäu am äpäs opok weita, meiäura ra?”

Anut kamuk raiäi roat näunäu akas äiein, “Ik kamoikeäu ro kar wa rau. Sisa karar ko iken kamoikeäu ro näwäu.” 16 Ak keserna, Pailot nukas Jisas am äpäs opok wena, meiäun marai roat ipiakap marowon.

Jisas am äpäs opok äsäi moin.
(Matiu 27:32-44; Mak 15:21-32; Luk 23:26-43)

17 Ak Jisas imäi potona, ko nukasar nukan am äpäs ämäumara,
näu mena utomoi, kar om enip 'Op Tapau Sekerem' omtorou opok
tonowon. Ibru ämänis kiro mena Golgota äiäi. 18 Keseria, kiro mena,
am äpäs opok äsäi moin. Kar ro oirori au nais Jisas pak erek am äpäs
atap atap karaim karaim äsäi matoin. Jisas ko kiro ro ori kampai äsäi
moin.
19 Pailot nukas kar jer keser we mowon, 'Nasaret menan Jisas. Ko
Juda roasiret akan kamwareäu ro näwäu, king.' Keser jer wemoi, am
äpäs opok äsäi moin kon tapakup we mowon. 20 Ak näu mena siakup,
Jisas äsäi moin. Keserna, roasiret sosop kiro jer Jisas nukan tapakup
we mowon ninareäin. Kiro jer Ibru ämän, Rom ämän pak Grik ämänis
pak wewon. 21 Kesernuk, Anut kamuk raiäi roat näunäu akas Pailot
aurin, "Na owon kiro ro ko Juda roasiret kamwareäu ro näwäu king
rai jer we momon? Nukasar 'Is Juda roasiret kamwareäim ro näwäu,
king', äiewon. Na owon keser jer we mau utom."
22 Keserna, Pailot nukas ätäi awarowon, "Isas owo ämän jer we
momin kiro äiäk, keseriar rawaura."
23 Marai roat akas Jisas am äpäs opok äsäi momoi, kon omjo 4 orip
inäianik, karar karar oin. Kon omjo rumukäu orkewon nais oiar arin.
Kiro omjo karar rumukäu erekapu näkein. 24 Marai roat akas aka aka
äiein, "Kiro omjo wa kiräiäu. Ik aiauk oianik, satu sipiräieanik, aparau
inokos owai." Keserna, kiro ämän meter jer wein epar pewon. 'Akas
isan omjo aka aka inäi oin. Isan omjo rumuk mesin aiauk sipiräieanik,
oin.' *Buk Song 22:18*

Kiro onok marai roat akas keserin.
25 Jisas nukan am äpäs siakup kon anak pak, kon änäiauk pak,
Klopas nukan wau enip Maria pak, Magdala menan Maria erek, ak
kiro opok tai rain. 26 Jisas nukas nukan anak pak kon tamuruwon
ro mesin wous meieäu pak apwatomara, anak keser auruwon, "Asir,
okoro ro, ko nan mokoi senes." 27 Keseria, ätäi kiro tamuruwon ro
auruwon, "Okoro asir, kiro nan anin." Kesernuk, kiro ses opokar, Jisas
nukan anak kiro tamuruwon ros kon owa imäi pote me rawon.

Jisas meiewon.
(Matiu 27:45-56; Mak 15:33-41; Luk 23:44-49)

28 Jisas ko äpu rusapai Anut nukas okoro omnokou opok sarau maun
auruwon, sarau erekapu patarwon. Keseria, Jisas nukas äiewon, "Is an
pätiru." Kesernuk, kiro ämän meter Anut nukan buk opok äiewon siar
kiro epar peu. 29 Kar maro wain an tiu orip siakup rawon, okon, ak kar
osap jaimirmir senek oumana, kiro wain an tiu sourmoi, amauk opok
mianik, kon oksau opok moin. 30 Jisas ko kiro wain an tiu jemara,
äiewon, "Rusapai sarau ki pataru." Keser äiemara, ko kon tapau
akuräi nonuk, kon osou utonuk, manowon.

Rom akan marai roat akas Jisas nukan kasak uru marais wein.

31 Kesernuk, Juda akan kamwareäi roat näunäu akas am äpäs opok
äsäi maroin roat isoraka piriporurna, kurte meiena, imware naun
Pailot aurin. Ak keser totorin, owon, kiro omre osap jekur miäi. Akan
sumaun omre ariwa, okon, akan ronkat ak kiro roat akan enmaksau
utwarona, kiro omre opok am äpäs opok rawaun senek wa, okon, keser

äiein. 32 Keseria, marai roat akas potomana, kiro roat ori Jisas pak äsäi
matoin isorawa porurin. 33 Ak Jisas ko meiewon aparianik, kon isou
porurau wa. 34 Utianik, kar marai ros kon marais Jisas nukan kasak
uru wenuk, kurte karian an orip kounuk, aparin. 35 (Ro nukasar kiro
onok keserin aparmara, äiewon, "Kiro onok epar pewon." Ko nukasar
äpu ko epar ämän karar äieu. Keseria, ak nais akan woiaka epar
mowe.) 36 Kiro onok keserin kiro meter Anut nukan buk opok äiewon,
epar peu. Keser äiewon, 'Akas kon kar isuauk wa poruraiei.' *Kisim
Bek 12:46*
37 Kar ämän meter Anut nukan buk opok nais äiewon, 'Roasiret kiro
ro marais wein ui kur orip aparaiei.' *Sekaraia 12:10*

Jisas nukan enipsau aireu uru moin.
(Matiu 27:57-61; Mak 15:42-47; Luk 23:50-56)

38 Kiro keserna, kar ro kon enip Josep, ko Arimatea menan, ko Jisas
nukan enipsau am äpäs pakan oi manaun pe Pailot auruwon. Josep ko
nais Jisas nukan tamuriäwon ro, utianik, ko Juda akan kamwareäi roat
näunäu iminewareanik, ko Jisas mesin wou epar mowon ämäi mowon.
Pailot nukas 'io' aurnuk, ko pote, Jisas nukan enipsau am äpäs pakan
owon. 39 Nikodimas kiro ro ko meter Jisas aparaun pututu potowon,
ko nais koumara, Josep pak Jisas nukan enipsau owaun potowon. Ko
kar am ankas sou eposek peäu oumara, potowon. Kiro am ankas kon
usu 30 kilo orip. 40 Kiro roat ories Jisas nukan enipsau oumasa, am
ankas sou eposek joutor mianik, omjos kon enipsau rakir moirin. Kiro
onok Juda akan roat meiäi up kurwaraun keseriäi senek keserin.
41 Jisas am äpäs opok äsäi moin siakup, kar plaua woi rawon. Kiro
plaua woia kar aireu awau tuein. Kiro uru meter kar ro mau wa.
42 Kiro ses opok, Juda roasiret akan sumaun omre päurnuk, kiro aireu
siakup rawon, okon, au Jisas imäi pote kiro aireu uru moirin.

20

Jisas ätäi siräiewon

1 Tup Näu opok, pututu om teine kounuk kounuk, Magdala menan
Maria ko Jisas up opok aparaun potowon. Ko potomara, kiro aiauk
näwäus im pene moin oi kurein aparwon. 2 Kos ätäi kurte, Saimon-
Pita pak Jisas nukas kon tamareäu ro kar ko mesin wous meieäu pak
au siarawap potomara, awatowon, "Karauk roat akas Näwäu nukan
enipsau up uruan imäi manoin. Ko erapok pote ämäi moin rau rä! Ik
äpu wa."
3 Keseria, Pita kiro tamureäwon ro ori siräumoi, up opok potoirin.
4 Kiro ro Pita ori au erek kurte potoirin. Kiro ros Pita itimormara, kurte
ko tet amke up opok potowon. 5 Ko poteanik, up kasikas kuoinemara,
aireu uru amuk kurewon. Ko omjo Jisas nukan enipsau kururur moin
rawon aparwon. Ko up uru tonau wa. 6 Saimon-Pita ko ruris pemara,
aireu uru tonomara, kiro omjo rawon aparwon. 7 Kar omjo tapau opok
rakir moin nais rawon aparwon. Kiro omjo kar omjo pak turur rawau
wa ko kar ros jekur miäu senek keser monuk, rawon. 8 Kesernuk,
kiro ro ko amke up opok pewon ko nais aireu uru tonowon. Ko kiro
osap aparmara, kon wou epar mowon. 9 Kiro ses opok, ak kiro ämän
Anut nukan buk opok ko ätäi siräiäi rai äiewon jekur äpu mau wa.
10 Keseria, kiro tamatowon roat ori au ätäi mena ute potoirin.

Magdala menan Maria nukas Jisas aparwon
(Matiu 28:9-10; Mak 16:9-11)

11 Maria ko kiro up siakup tai raumara, wai rawon. Ko wai wai
raianik, kuoinemara, kiro up uru amuk kurewon. 12 Anut nukan sarau
eitek oirori omjo ärneu oripas Jisas nukan enipsau nini moin opok
tane rairin. Kar tapau pakas tane rawon, karas isou pakas tane rawon
aparwon. 13 Awas Maria keser totoririn, "Asir, na owo mesin wonti
musonuk, waieram?"

Kos ätäi awatowon, "Isan Näwäu nukan enipsau oi manoin. Is äpu
wa erapok moin rä!" 14 Ko keser äianik, pirirmara, Jisas tai rawon
aparwon. Kiro asir ko Jisas nukan nepu aparianik, äpu mau senek wa,
ko wou wewon.

15 Keseria, Jisas nukas totorwon, "Na owo itanemata, waieram?"

Maria kon ronkat kiro woi kameäwon ros raumara, keser äieu rai,
auruwon, "Ro näu, nas kon enipsau oi manomon raroi, kon enipsau
erapok oi pote momon airota, pote imäiäm." 16 Jisas nukas auruwon,
"Maria." Kesernuk, Maria kon pätu roumoi, piririanik, Jisas jekur
aparianik, äpu muromara, Ibru ämänis keser äiewon, "Rabonai." Kiro
ämän onoktapau kesek, 'Tamukiäum ro'. 17 Jisas nukas ätäi auruwon,
"Is isan moni rawa tonau wa raim, okon, nas is wa atoirau. Utianik, na
potoinam, isan tamareäimin roat awar, 'Is isan moni rawa tonaurim.
Ko nais akan momonaka, isan Anut, akan Anut erek.' "

18 Keseria, Maria nukas potomara, Jisas nukan tamareäwon roat
awarowon, "Is Näwäu ätäi siräiwon aparmin." Jisas nukas auruwon
ämän kiro tamareäwon roat erekapu awarowon.

Jisas kon tamareäwon roat amiakap penuk, aparin.
(Matiu 28:16-20; Mak 16:14-18; Luk 24:36-49)

19 Jisas nukan tamareäwon roat ak Juda akan roat näunäu
iminewareanik, akan raiäi owa im sakau penemoi, rain. Tup näwäu
opok, pututu, Jisas nukas kon tamareäwon roat kamuk pe tai raumara,
awarowon, "Ak akan woiaka päurar rawai." 20 Ko keser awaromara,
kon ipou wein pak kon kasak uru marais wein ui kur ätär marowon.
Kon tamareäwon roat ak Näwäu aparmoi, nepipirianik, woiaka
ererin. 21 Jisas nukas ätäi awarowon, "Ak akan woiaka päurar
rawai. Isan monias is äsimoirnuk, koimin senek isas nais keseriar
ak äsimwarom." 22 Keser awareanik, kon au osou ak opiakap urmara,
äiewon, "Akan woiaka uru Osou Näu owe. 23 Keseria, akas karauk roat
akan onok aru jäkäi marona rai, Anut nukas nais kiro roat akan onok
aru erekapu jäkäi marai. Utianik, akas karauk roat akan onok aru wa
jäkäi marona rai, Anut nukas nais akan onok aru wa jäkäi marai."

Jisas Tomas ori.

24 Jisas kon tamareäwon roat amiakap pewon ses opok, kon
tamareäwon ro kar kon enip Tomas, kon kar enip Didimas, ko ak
pak rawau wa. 25 Ko ätäi penuk, kon jaukut akas aurin, "Ik Näwäu
aparmun."

Tomas nukas ätäi awarowon, "Utianik, isan amias kon ipou ui kur
aparita, isan ipias kon kasak uru marais wein ui kur opok moita, kiro
epar isan woi epar mam." 26 Tup manonuk, kar omre Jisas nukan
tamareäwon roat ak erekapu ätäi owa im sakau penemoi, turur rain.
Kiro ses opok, Tomas pak erek rain. Im sakau penein, utianik, Jisas ko

ätäi pemara, kon tamareäwon roat kamuk pe tai raumara, awarowon,
“Ak akan woiaka päurar rawai.” 27 Keseria, kos Tomas auruwon,
“Nan iponauk isan kasi opok moinam, isan ipi apar. Na ronkat sosop
utoinam, nan won epar mo.” 28 Kesernuk, Tomas nukas Jisas auruwon,
“Na isan Anut is jou musiäim, na isan Näwäu.”
29 Jisas nukas auruwon, “Na is apairmata, nan won epar mom ra?
Karauk roat ak is apairau wa, akan woiaka epar moin kiro roat akan
woiaka näwäu ereraiei.”

Okoro buk nukan onoktapau

30 Jisas nukas kon tamareäwon roat amiakap kurur atap atap
keserwon, okoro buk opok erekapu jer we mau wa. 31 Utianik, Jisas
ko Krais, kiro ro Anut nukas kon roasiret ätäi imwaraun äsimornuk,
kowon, ko nais Anut nukan Mokoi senes mesin akan woiaka epar
maun rai jer wemin. Keseria, ak ko mesin akan woiaka epar mianik,
ak awau orip orip rawaiei.

21

Jisas nukas kon tamareäwon roat 7 orip amiakap pewon.

1 Omre rumukurar manonuk, Jisas nukasar ätäi Galili An Unik
siakup kon tamareäwon roat amiakap pewon. 2 Kiro opok kon
tamareäwon roat kesek rain, akan enmak Saimon-Pita, Tomas (kon
kar enip Didimas), Nataniel (Nataniel ko Kena menan Galili provins
pakan), Sebedi nukan mokoit ori pak Jisas nukan kar tamateäwon
roat ori pak ak erek rain. 3 Saimon-Pita nukas kon jaukut keser
awarowon, “Is was owaun manaurim.” Kesernuk, kon jaukut akas
nais aurin, “Ik erek na pak was owau manam.” Keseria, kiro roat
erekapu ak ous opok toneanik, manoin. Kiro pututu ak kar was owau
wa. 4 Om teine kounuk kounuk, Jisas ko Galili An Unik kasakup tai
rawon aparin. Utianik, kon tamareäwon roat akas Jisas owo ro rai
wou wein. 5 Keserna, kos totwarowon, “O, Jaiat, ak karauk was oin
ra?”
Akas ätäi aurin, “Wa senes wa. Ik kar was owau wa.” 6 Kos ätäi
awarowon, “Akan was oiäi jo oinai, ous kasakup ipiaka näu kaimas
kureinai, karauk was owaiei.” Keser äienuk, akas Jisas nukan ämän
tainorianik, akan was oiäi jo ipiaka näu kaima kureanik, ätäi ate
reurna, ous oik päu senek wa, owon, was sosop ok pe rau.
7 Keseria, Jisas nukas kon tamareäwon ro kar konun wous meieäu
kos Pita auruwon, “Kiro ro us nokou opok tai rau, kiro iken Näwäu!”
Saimon-Pita ko akan Näwäu us nokou opok tai rau auruwon roumara,
ko kon omjo oi momara, sarau me rawon kurte oi orkemara, an unik
uru pokir neanik, an äsäi potowon. 8 Karauk tamareäwon roat ak ous
opokas was jo ok pewon orip reur an kasakup koin, owon, us nokou
atapuk wa.
9 Ak kasakup koianik, ep jere rawon aparin. Kiro ep opok, karauk
was rawon pak bret ep somuk rawon aparin. 10 Keserna, Jisas nukas
awarowon, “Ak karauk was rusapai oin oi kowe.” 11 Saimon-Pita nukas
kurte ous oik tonomara, was jo orip reur kasakupai kowon. Was
näunäu sosop, 153 orip rain. Was sosop jo ok pewon, utianik, jo wasas
kiräiäu wa.

12 Jisas nukas awarowon, “Ak o jau pewe.” Kesernuk, kon
tamareäwon ro karas sakau mianik, ‘na inok ro’ rai totorau wa. Owon,
ak äpu kiro Näwäu nuka. 13 Keseria, Jisas nukas ep somuk pemara,
bret oumara, arowon. Ko was nais keseriar keserwon.
14 Jisas meieanik, ätäi up uruas siräiwon ses opok amke kon
tamareäwon roat owa rain opok oirorpai amiakap pewon. Rusapai
okoro keserwon kiro 3 amiakap pewon.

Jisas nukas Pita totorwon.
15 Jisas kon tamareäwon roat pak o je kuremana, Jisas nukas
Saimon-Pita totorwon, “Saimon, Jon nukan mokoi, nas okoro roat rai
itimwareanik, nan won is mesin meieäum ra?”
Kos ätäi auruwon, “Io, Näwäu, naka äpu. Is nanun woi ereru.”
Jisas nukas auruwon, “Na isan sipsip nakut o aram.”
16 Ätäi Jisas nukas totorwon, “Saimon, Jon nukan mokoi, na epar nan
won is mesin meieäum ra?”
Kos auruwon, “Io, Näwäu, naka äpu. Is nanun woi ereru.”
Jisas nukas auruwon, “Na isan sipsip jekur kamwar.”
17 Ätäiar, Jisas nukas totorwon, “Saimon, Jon nukan mokoi, na isanun
won ereru ra?”
Pita ko Jisas nukas ätäiar 3 orip totorawa, kon wou usuäu sarenuk,
auruwon, “Näwäu, owo onok erekapu nakasar äpu. Na äpu is nanun
woi ereru.”
Jisas nukas auruwon, “Na isan sipsip nakut o aram.
18 Is na epar senes aisom, na mokoi awau opok, na erapok manaun
ronkatemata, maneäum. Tawa na koiam sareanik, nan ipon kuorta,
karauk roat akas muris rakisianik, na kar mena potaun utam opok
imäisi potaiei.” 19 (Jisas ko kiro ämän äiewon owo onok pakas Pita
meieanik, Anut nukan enip kämioik maun äiewon.) Keseria, Jisas
nukas Pita auruwon, “Na is tainoir.”

Jisas nukas kon tamareäwon ro kar mesin wous meiewon nukan ämän mowon.
20 Pita nukas mäinemara, Jisas nukas tamareäwon ro kar ko mesin
wous meieäu, ruris au siarawap pe tai raunuk, aparwon. (Meter
Jisas pak o jein ses opok kiro ros siakup tane raumara, totorwon,
“Näwäu, inok ros na iwäi jaunat ipiakap musai?”) 21 Pita nukas kiro ro
aparmara, Jisas totorwon, “Näwäu, okoro ro ko owosäi?” 22 Jisas nukas
ätäi auruwon, “Utianik, isan ronkatis is ko utoita, raunuk raunuk, is
ätäi kowam, na owon kiro mesin ronkat sosop oum? Naka, is tainoir.”
23 Kesernuk, kiro tamureäwon ro wa meiäi rai ämän erekapu Jisas
mesin woiaka epar moin roasiret opok potonuk erekapu roin. Utianik,
Jisas nukas ko wa meiäi rai äiäu wa. Ko keser äiewon, “Utianik, isan
ronkatis is ko utoita, raunuk raunuk, is ätäi kowam, na owon kiro
mesin ronkat sosop oum?”
24 Jisas nukan tamuruwon ro kos rusapai kiro onok mesin ämän
äianik, kosar okoro ämän jer wewon. Ik äpu okoro kon ämän äiewon,
kiro epar senes.

Okoro jer pataraun ämän.
25 Jisas nukas karauk onok sosop nais keserwon. Utianik, is kiro
karauk onokun ämän karar karar buk opok jer erekapu wemin maro,
isan ronkat kiro buk sosop okoro omnokou opok rawaun omoi wäpik.

Aposel
Jisas nukan ämän oi ariain roat akan sarau.
Okoro buk nukan onoktapau

Jisas ko omar oik tone raunuk, woisan 33 orip manonuk, Luk nukas Jisas nukan ämän oi ariai roat akan sarau miai ämän jer wewon.

Jisas ko meiemara, omar oik toneanik, kon Osou Näu äsimornuk, kowon. Kiro Osou Näus kon roat sarwarianik, sakau aronuk, ak iminäu wa. Akas Jisas nukan ämän oumoi, Jerusalem näu mena Juda roasiret tamarianik, Judia provins pak Samaria provins pak nais pote roasiret tamaroin. Rai rai, karauk omsau pakan roasiret nais Jisas nukan ämän tamaroin. Omsau sau erekapu ak Anut nukan ämän roumoi, karauk roat akan woiaka Anut mesin epar moin.

Kiro buk opok, Luk nukas amke Pita nukas sarau mowon mesin jer wewon, ruris kiro Pol nukas sarau mowon mesin jer wewon.

(Luk nukas kiro ämän kar Grik ro enip Tiofilus jer we muruwon)

Okoro buk tainoraun ämän

1:1–5:42 Jisas nukan tamariäwon roat akas Jisas mesin akan woiaka epar mianik, kon sarau onoktoroin.

6:1–9:31 Jisas nukan roat ak usu sosop oin, sinuk, ak iminäu wa. Ak Jisas nukan Ämän Eposek roasiret erekapu tamaroin.

9:32–12:35 Pita nukas Jisas nukan Ämän Eposek roasiret tamarowon.

13:1–14:28 Amke Pol nukas Jisas nukan Ämän Eposek omsau sau oi ariemoi, roasiret tamarewon.

15:1-41 Jerusarem näu mena Pol ko Jisas mesin woiaka epar moin roasiret akan roat näunäu pak erek tururin.

16:1–18:23 Ätäi Pol nukas Jisas nukan Ämän Eposek omsau sau oi ariemoi, roasiret tamarewon.

18:14–21:14 Ätäiar Pol nukas Jisas nukan Ämän Eposek omsau sau oi ariemoi, roasiret tamarewon.

21:15–28:31 Pol ko Jerusarem näu mena karapus rawonus, Rom näu mena potowon.

Jisas nukas Anut nukan Osou Näu äsimoraun paip marowon.

1-2 O jai Tiofilus, na Anut nukan wonas meieäum ro. Is amke Jisas nukas onok eposek keserwon pak kos sarau mowon pote, ko omar oik tonowon pak, kiro ämän erekapu jer we musianik, aisomin. Jisas ko Anut nukas omar oik imäi tonau wa opok, ko Anut nukan Osou Näu nukan sakau oripas kon ämän oi ariai roat* sare marowon kon ämän jekur awarowon. 3 Jisas ko meieanik, ätäi awau siräumara, kon tamareäwon roat amiakap orip orip peäu. Omre 40 orip ko kesernuk, ak äpu moin epar nukasar kiro ko meiäu wa, ätäi siräiewon. Kos ak Anut nukas ätäi koi kamwaraun ämän awarowon. 4 Kar muti ko erek ak pak pe raumara, awarowon, “Ak Jerusalem näu mena wa ute manau. Ak kame rauna, Osou Näu meter moni nukas ak araun paip marowon kiro mesin awareäim kiro kos arai. 5 Meter Jon nukas roasiret anas an jomarowon*. Utianik, omre rumuk wa, Anut nukas nukan Osou Näus ak an jomarai.”

Jisas omar oik tonowon.
(Mak 16:19-20; Luk 24:50-53)

6 Kar omre opok, Jisas nukan ämän oi ariain roat erekapu Jisas
pak ätäi tururianik, akas Jisas totorin, “Näwäu, kiro ses opok na iken
iwäinokot emwareanik, Israel* roasiret okoro Judia provins ätäi aram
ra?”
7 Keserna, Jisas nukas ätäi awarowon, “Kiro akan sarau wa. Isan
moni nukasar kon sakaus kiro omre isas okoro omnokou kamwaraun
sare mowon. Ak kiro omre äpu mau senek wa. 8 Utianik, Anut nukan
Osou Näu ak opok kounuk, kiro ses opok ak sakau oripas Jerusalem
näu mena pak Judia provins pak Samaria provins pak, omsau sau
erekapu potomoi, isan enim roasiret awaraiei.”
9 Ko kiro ämän aware kurenuk, Anut nukas ko omar oik imäi
tonowon. Ak apai rauna rauna, kar ious pemara, ko kururur mowon,
ak ko aparau senek wa.
10-11 Ko erekapu manonuk, ak omar oik aparam rai eisane rauna
rauna, ro oirori awan omjo ärneu oripas kurte ak siarakap pe tai
raumasa, äieirin, “Galili provins pakan roat, ak owon okoro opok
tai raumana, omar oik eisane rai? Kiro Jisas ko rusapai Anut nukas
ak opakan imäianik, omar oik tonou apari senek, tawa ätäi keseriar
kowai aparaiei.”

Kar ro Judas nukan omoi owaun sare murin.

12 Keseria, Jisas nukan ämän oi ariai roat ak Olivet omtapau
utomana, ätäi Jerusalem näu mena tonoin. Kiro omtapau Jerusalem
mena siakup rau. 13 Ak näu mena tonomoi, akan ou waru kämioik
raiäin opok tonoin. Kiro roat akan enmaka Pita, Jon, Jems, Andru,
Filip, Tomas, Bartolomiu, Matiu, Jems ko Alfius nukan mokoi, Saimon
ko kar tupsiu enip Serot pakan, Judas ko Jems nukan mokoi. 14 Kiro
roat Jisas mesin woiaka karar mianik, Anut aurna, karauk asiret pak
Jisas nukan anak Maria pak kon amakut pak erek ak nais orip orip
tururianik, Anut auriai.
15-16 Kar omre roasiret akan woiaka Jisas mesin epar moin 120 orip
turur rain opok, Pita nukas akan amiakap siräumara, äiewon, “O jaiat,
Judas nukas, Jisas marai roat akan ipiakap marowon. Kiro mesin
meter Anut nukan osous Devit nukan oksau pakas äiewon kiro rusapai
epar peu. 17 Judas ko meter iken sarau jaunok, Jisas nukas ik pak erek
sarau maun sare mowon.
18 (Kiro ro Judas onok aru mianik, aiauk oumara, kiro aiaukus
omnokou eteinak kau mowon. Kiro opok nukasar am iporu opok
pomur oumara, meienuk, kon nokou tapau puturmoi, pimur erekapu
omnokou opok kourwon. 19 Roasiret erekapu ak Jerusalem mena rain
ak kiro ämän roumana, ak kiro omnokou enip Akeldama moin. Kiro
ämän kon onoktapau Karian omnokou.)
20 Kiro ämän meter Buk Song opok keser jer wewon,
‘Kon ou erar rawaura, kar ros kiro owa wa rawai.’ *Buk Song 69:25*
Kar ämän Buk Song opok nais rau, keser äiewon,
‘Kar ros kon sarau owoura.’ *Buk Song 109:8*
21 Keseria, ik rusapai kar ro ika kamuk erek ariäu, kiro ses opok
Jisas Näwäu ik pak erek raunuk, kiro ro ko erek rawon sare mau.
22 Meter Jon nukas roasiret an jomarowon ses opok koi, Jisas sarau
onoktorowon pote kiro ses opok Anut nukas Jisas ätäi omar oik imäi

tonowon. Kar ro ko kiro onok erekapu kon amukus aparwon ik ko sare mau. Ko ik pak sarau erek mia, Jisas ätäi siräiewon ämän roasiret maraura."

23 Pita nukas keser äienuk, akas ro oirori sare matoin. Kar ro Josep, Bar-Sabas äiäi, kon kar enip Jastus. Kar ro kon enip Mataias. 24 Keseria, ak Anut keser aurin, "Näwäu, na roat akan ronkat woiaka uru äpu. Keseria, nakas okoro roat ori rair, owo ro nan sarau musaun sare momon ätär muk. 25 Ko Judas nukan omoi oumara, sarau mai. Judas kiro sarau Jisas nukan ämän oi araun utomoi, ko om aru opok manowon." 26 Keseria, akas kiro roat ori kamuk inok sare maun satu sipiräiein. Mataias nukan aiauk eposek pewon. Keseria, ak Mataias sare moin. Keserianik, ko ämän oi ariai roat 11 orip rain pak pote tururwon.

2

Anut nukan Osou Näu kowon.

1 Kar omre, enip Pentikos* penuk, roasiret akan woiaka Jisas mesin epar moin karar owa turur rain. 2 Rauna rauna, kar jejep urir sakau senekus kurte omar oikas kounuk, roasiret kiro owa rain ak erekapu kiro jejep näwäu roin. 3 Kesermara, ak ep arou menop senekus koi käumara, roat karar karar akan tapiakap iporwon aparin. 4 Kiro roat erekapu Anut nukan Osous akan ronkat erekapu kamwareanik, sakau maronuk, ak ämän atap atapus karauk omsau pakan ämänis arein.

5 Kiro opok, Juda roasiret ak Jerusalem mena rain. Karauk Juda roasiret Anut jou muriäi omsau atap atap pakas koin pak erek rain. 6 Ak kiro jejep roumana, roasiret sosop kiro ou siakup tururin. Roasiret akan woiaka epar moin ak akan menan ämänis atap atap arein roumana, ak erekapu karkairin. 7 Ak karkairmana, ronkat sosop mianik, äiein, "Kiro roat ak keser arei ak erekapu Galili provins pakan roat. 8 Utianik, ik erekapu karar karar iken menan ämän arena, roum. 9-10 Ik erekapu omsau atap atap pakan, Partia, Midia, Elam, Mesopotemia, Judia, Kapadosia, Pontus, Esia provins pakan pak karauk Prigia, Pampilia, Ijip pak Libia Sairini mena siakup pak karauk Rom näu mena pakan koi raum. 11 Ik karauk Juda roat pak karauk kar omsau pakan roat Juda akan onok tainorin roat pak ik karauk Krit omsau pak Arebia provins pakan koi raum. Utianik, Galili roat ak Anut nukas kurur atap atap keserwon mesin iken ämän atap atapus arena, ik erekapu roum." 12 Ak keser äumana, karkairianik, ronkat sosop oumoi, aka aka tototein, "Kiro owosei?"

13 Keserna, karauk roat akas jeje ämän awaromana, äiein, "Kiro roat an sakau jeanik, keseri."

Pita nukas ämän mowon.

14 Pita nuka pak Jisas nukan ämän oi ariai roat 11 orip erek siraumana, kos ämän roasiret keser awarowon, "Ak Juda roasiret pak karauk roasiret erekapu Jerusalem näu mena koi rai, ak rowe. Ak isan ämän maraurim okoro onok pewon kon onoktapau awaraurim ak jekur rowe. 15 Akan ronkat okoro roat an sakau jeanik, raiaka käieu aikoin. Utianik, rusapai okoro 9 klok tapera karar keseru. Keserianik, okoro roat ak an sakau jau wa. 16 Rowe! Anut nukan ämän roianik, areawon ro* Joel nukas kiro onok mesin äiewon.

17 Anut nukas äiewon, ‘Omre wasaräun ses siakup, is isan Osou Näu
erekapu roasiret opok äsimoram. Keserita, akan mokoit asinakut owo
onok tawa päi aräiei, is akan mokoit onok atap atap ätär maroita,
aparaiei. Koiam roat nine epiräiei. 18 Epar senes kiro ses opok is isan
Osou Näu sakau orip isan sarau roasiret opok äsimoram. 19 Kurur atap
atap omar omnokou ori opok matam. Kiro ses opok omar oikas karian
pak, ep arou pak, epit pak päi. 20 San wa jerai, pututu senes saräi. Keir
karian senek osou saräi. Kiro osap penuk, Anut nukan omre sakau
näwäu päi. Kiro omre näwäu arou näu orip. 21 Inok roasir Näwäu
keser aurai, “Näwäu, isan onok aru pakan imäir,” keser aurnuk, kiro
roasir Näwäu nukas imäiäi.’

Joel nukas keser jer wewon. *Joel 2:32*

22 Israel roasiret! Ak okoro ämän rowe! Anut nukas Jisas Nasaret
menan ro sare momara, äsimornuk, kowon. Anut nukan sakaus kiro
ro sarau sakau mowon. Ko ak kamuk kiro sarau monuk, ak kiro aparin.
23 Meter Anut nukasar Jisas akan ipiak opok maraun apu sarewon.
Keseria, akas ko onok aru miäi roat akan ipiakap marona, akas ko
am äpäs opok äsäi mianik, wena, meiewon. 24 Utianik, Anut nukas
kiro ro ätäi siräi mowon. Ko kon meiewon tätäi kiro opok utomoi,
imäi manowon. Jisas ko op up uru rawaun itok wa. 25 Kiro mesin
Devit nukas äiewon, ‘Näwäu ko is siarap orip orip raiäu. Ko is siarap
raumara, sakau muriäu. Keseria, kar osapus is wa itimoirai. 26 Keseria,
isan woi erernuk, nepipiraun ämän mom. Is äpu is ro meiäun itok,
utianik, is kiro osap eposek owaun kame raim. 27 Owon, na is utoirota,
meieäi akan mena wa rawam. Nan sarau ro eposek utota, up uru wa
pomoräi.

28 Na awau orip orip rawaun apu ätär muriäum. Na is pak rauta,
kiro nan amun opok is nepipirianik, rapor rawam.’ *Buk Song 16:8-11*

29 O Jaiat, Israel roasiret, is iken askanai Devit mesin epar awarau-
rim. Ko meienuk, roasiret akas up uru kurein. Kon up rusapai okoro
rau. 30 Ko Anut nukan ämän roianik, areawon ro ko äpu Anut nukas
paip muruwon. Anut nukas ämän sakau orip auruwon, ‘tawa nan
kar asan päi. Ko roasiret nas kamwarom senek kos nais kamwarai.’
31 Devit ko tawa Anut nukas owosäi ko äpu momara, Krais* ätäi siräiäi
mesin keser äiewon, ‘Ko meieäi akan mena utonuk, wa rawai. Ko
Anut nukan ämän areawon ro, ko Anut nukas paip muruwon äpu
Anut nukas utonuk, kon enipsau wa pomoräi.’ 32 Keseria, Anut nukas
kiro Jisas siräi mowon, okon, epar ik erekapu iken amiakas aparmoi,
äpu mianik, kon ämän awarom. 33 Rusa kon momok Anut nukas ko
kämioik imäi toneanik, nukan ipou näu kaima tane mowon rau. Kos
meter auruwon siar Jisas kon Osou Näu nuruwon. Keseria, ak okoro
onok aparmoi, roi. Kiro Jisas nukas kon Osou Näu ik opok äsimoru.
34-35 Devit ko omar oik tonau wa. Utianik, ko nukasar äiewon,

‘Anut nukas isan Näwäu auruwon, “Na isan ipi näu kaima taneta,
isas nan iwäi jaunat itimwareanik, nan isonap maroita, nan
inkaruru rawaiei.” *Buk Song 110:1*

36 Ko keser keser äiewon, okon, ak Israel roasiret erekapu ak kiro
ämän äpu mowe, kiro Jisas karar akas ko am äpäs opok äsäi mona,
meiewon, Anut nukas kon enip Krais mowon, ko iken Näwäu sare
mowon rau.’ ”

Roasiret sosop woiaka piririanik, an join.

37 Roasiret ak kiro ämän roumana, ak woiaka aru momana, Pita pak
karauk Jisas nukan ämän oi ariai roat pak awaroin, “O Jaunokot, ik
rurisa owosäu?”
38-39 Pita nukas keser awarowon, “Ak erekapu karar karar akan onok
aru miäi utoinai, woiaka pirirmoi, Jisas Krais nukan enip pakaimas an
jowe. Keserna, Anut nukas akan onok aru jäkäi maromara, kon Osou
Näu arai. Meter Anut nukas kon Osou Näu ak akan mokoit pak karauk
omsau pakan roasiret pak erek araun paip mowon. Kos äiewon, ‘Inok
roasir isas urweita, is ko isan Osou Näu nuram.’ ”
40 Pita sakau ämän sosop awaromara, äiewon, “Ak jekuriar tai rawe!
Keseria, ak roat aru pak wa aru maiei.” 41 Karauk roasiret ak Pita
nukan ämän roumoi, woiaka epar momana, an join. Kiro ses opok
roasiret 3,000 orip an join.

Roasiret woiaka epar moin akan onok eposek.

42 Roasiret ak akan woiaka epar moin orip orip Jisas nukan ämän
oi ariai roat pak tururmana, akan ämän rowaun tup apariain. Ak
jaunakat sarwareäi. Ak akan o jaun tururianik, Anut nukan o jeäi.
Ak omre orip orip Anut auriai. 43 Anut nukas kon ämän oi ariai
roat akan ipiaka opok kurur atap atap kesernuk, roasiret erekapu
kiro aparmana, iminein. 44 Roasiret akan woiaka epar moin karar
tururianik, akan osap kiro jaunakat pak erek akan karar. 45 Roasiret
osap sosop orip, ak akan omnokou pak akan osap pak karauk roat
aromoi, aiauk oianik, kiro aiauk inäimana, roasiret osap wäpik ariai.
46 Ak erekapu woiaka karar mianik, omre orip orip Anut osap nuriäi
ou näwäu* owa tonomoi, tururiäin. Akan owa atap atap tururia, o
je je ariein. Ak woiaka epar momoi, woiaka erer orip o jeäi. 47 Ak
orip orip Anut nukan enip jou muriäi. Karauk roasiret akas ak
apwareanik, akan woiaka näu saremoi, omre orip orip Näwäu nukas
karauk roasiret ätäi imwaronuk, ak roasiret woiaka epar moin pak
erek turur rain.

3

Pita nukas ro isou aru jekur mowon.

1 Kar muti iukärir, Pita Jon ori Anut auraun Anut osap nuriäi ou
näwäu owa tonauririn. 2 Kiro opok, kar rorok enip Eposek äiäi opok
roat akas kar ro kon isou aru manau senek wa, ämäianik, kiro opok
pe moin. Kiro ro anakus isou aru keseriar mowon. Kiro ros omre
orip orip roasiret osap nuraun rai nik mareäu. 3 Kiro omre opok, Pita
Jon ori kiro tup owa tonaursa, kiro ros apwatomara, aiauk nuraun
totwatowon. 4 Pita Jon ories ko sakamarmasa, Pita nukas auruwon,
“Na iu apait!” 5 Kesernuk, kiro isou aru ro Pita Jon ori kar osap iraieir
rai apwate rawon.
6 Kesernuk, Pita nukas auruwon, “Is aiauk wäpik. Kar osap epar is
isaurim. Is Nasaret menan Jisas Krais nukan sakau pakaima aisom,
na siräinam, ari!” 7 Keserianik, Pita nukas kiro ron ipou näu kaimas
atomara, siräi monuk, kurte kiro ron isou sakau sarewon. 8 Ko
siräumara, tai ariäwon. Kesermara, ko ori pak erek tup owa tainwate
tonomara, pokir pokirmara, Anut nukan enip jou mowon. 9 Roasiret
kiro tup owa rain ak erekapu kiro ro siräi arimara, Anut nukan enip

jou maronuk, aparin. 10 Ak äpu kiro rosar meter tup ou nukan rorok
enip Eposek siakup tane raumara, roasiret osap nik mareäwon. Kiro
onok mesin karkairmana, ronkat sosop oin.

Pita nukas Anut osap nuriäi tup ou näwäu owa ämän mowon.

11 Kiro ro meter isou aru mowon kos Pita Jon ori siarawap tai raunuk
raunuk, roasiret erekapu karkairmana, kurte koianik, kiro owa enip
Solomon nukan enip moin kasikaima ak siarakap koi tururin. 12 Pita ko
kiro onok aparianik, roasiret awarowon, “Israel roasiret, ak owon kiro
kurur aparianik, kiro mesin ronkat sosop ourai? Akan ronkat iwen
onok eposek senes, okon, iwen sakaus okoro kurur keserum rai sakau
apaitoi ra? Wa senes wa!. 13 Iken askanai akan Anut pak Apraham,
Aisak, Jekop akan Anut nukas kon sakau näwäu kon sarau ro Jisas
nurunuk, kon enip kämioik mowon. Kiro ro akasar kon iwäiakut akan
ipiakap moin. Pailot nukas ko utonuk, manaun äiewon akas kon ämän
rowau wa. Ak ko sumkäinein. 14 Kiro ro ko Anut nukas äsimornuk,
kowon. Ko onok eposek orip. Utianik, akas ko sumkäinein. Ak Pailot
urwemana, aurin, ‘Na kiro ro kos kar ro wenuk, meiewon utota, man.’
Pailot nukas ko äsimornuk, manowon. 15 Orip orip awau rawaun apu
ätär mareäu ro akas wena, meiewon. Utianik, Anut nukas ko ätäi
siräi mowon. Roat akas wena, meiewon ätäi siräiewon iwen amiokos
aparmurin, okon, ak rusapai awarom. 16 Kiro Jisas nukan sakaus okoro
ro isou aru jekur mowon. Ak rusapai apari, ko Jisas mesin wou epar
mowon, okon, kiro ro sakau muruwon. Ak ko aparnai, äpu mowe. Iu
äpu Jisas nukan sakau epar, kiro sakau pakaima okoro ro jekur momur.
Ak erekapu kiro aparin.

17 O Jaiat, ik äpu ak akan roat näunäu pak kamwareäin roat pak Jisas
ko inok ak äpu wa, okon, ak ko keserin. 18 Anut nukas meter kiro onok
mesin kon ämän roianik, areain roat akan oiaksaus äiein, ‘Nukan Krais
ko tätäi näwäu owai.’ Kiro ämän äiein epar pewon. 19 Keseria, ak akan
ronkat pak onok aru pak utoinai, akan woiaka Anut mesin pirirwe.
Ak keserna, kos akan onok aru jäkäi marai. 20 Ak kiro keserna, Anut
nukas ak sakau awau arai. Kos Krais äsimornuk, ak rawa kowai. Kiro
ro meter Anut nukas sare mowon kon enip Jisas. 21 Rusapai ko omar
oik ätäi tonowon rau. Ko kiro ses Anut nukas osap erekapu ätäi awau
sare maun kame rau. Kiro kon ämän meter kon ämän roianik, areain
roat awaronuk, akas roasiret awaroin. 22 Moses nukas ko mesin keser
äiewon, ‘Anut Näwäu nukas is äsimoirowon senek tawa kon ämän
roianik, areäu ro kar äsimorai. Kiro ro akan jaunaka senes. Ak kos
ämän awarai roinai, kon ämän erekapu tainorwe. 23 Inok roasir kiro
Anut nukan ämän roianik, areäu ron ämän wa tainornuk rai, ko Anut
nukan roasiret pak wa rawai. Ko Anut nukas aru murai.’ *Lo 18:15,*
18-19

24-25 Anut nukas meter Apraham pak paip keser mianik, äiewon,
‘Nan askanai pakas okoro omnokou pakan roasiret jekur rawaun
sakau aram.’ *Stat 22:18*
Kos kon ämän roianik, areain roat pak kiro paip mowon. Kon ämän
roianik, areain roat meter pein Samuel pakas pote rusapai pein, akas
nais kiro onok rusapai peu mesin äiein. Keseria, rusapai kiro paip
epar pewon, akasar aparin. 26 Keserianik, Anut nukas kon sarau ro ak
karar karar jekur rawaun pak onok aru pakan pirirwe rai, awaraun
sare momara, amke ak Israel roasiret rawa äsimornuk, kowon.”

4

Pita Jon ori roat näunäu akan amiakap tai matoin.

1 Pita Jon ori roasiret ämän awarona awarona, Karauk Anut nukan
kamuk raiäin roat pak Anut osap nuriäi ou kameäi roat akan näwäu
pak karauk Sadusi* roat nais erek au rawa koin. 2 Pita Jon ories Anut
nukas Jisas meiewon pakan ätäi siräi mowon awau rau rai, roasiret
awaroirin. Ak kiro ämän roumana, kasiaka pein. 3 Keseria, kiro roat
akas Pita Jon orien ämän aparaun sakau atwatoin. Utianik, ak iukärir
senes sarenuk, aparianik, karapus owa kurwatoin. 4 Utianik, roasiret
sosop kiro opok rain awan ämän roianik, akan woiaka epar moin.
Roasiret akan woiaka epar moin 5,000 orip sarein.

5 Tapera, Juda roasiret akan roat näunäu pak kamwareäin roat
näunäu pak sintore ämän tamareäi roat* pak ak Jerusalem näu mena
koi tururin. 6 Kiro roat potomana, Anut kamuk raiäu ro näwäu senes,
enip Annas, pak Kaiapas pak Jon pak Aleksanda pak karauk Annas
nukan tupsiu pak tururin. 7 Jon Pita ori akan amiakap pe tai matea,
totwatoirin, “Kiro ro isou aru ro owose jekursa, om tai manou? Au
owo sakaus kiro onok keseririn? Au inon enip pakas keseririn?”

8-9 Pita ko Anut nukan Osou Näus sakau murunuk, kiro roat
awarowon, “Ak roasiret kamwareäin roat näunäu, ak rusapai iu ro
isou aru jekur momurin mesin totoitoi. Ak owose okoro ro eposek
sarewon rai totoitoi. 10 Keserianik, ak erekapu Israel roasiret pak äpu
maiei, Jisas Krais Nasaret menan kon sakaus kiro ro nukan isou sakau
mowon. Kesernuk, ko rurisa ak amiakap tai rau. Akas ko am äpäs
opok wein. Ko meienuk, Anut nukas ko ätäi up uruan siräi mowon.
11 Kiro Jisas karar mesin meter Anut nukan ämänis äiein,

‘Kiro ou tutu ou miäin roat akas aru äiein,
rusapai kiro ou tutu eposek senes sarewon.’ *Buk Song 118:22*

12 Kos karar ak imwaraun itok. Kon enip karar sakau orip. Roasiret
kon enip pakas urwena, imwarai. Kar ros okoro omnokou pakan
imäikaun senek itok wa.”

13 Kiro roat näunäu ak Pita Jon ories sakau ämän momasa, iminäu
wa, apwatianik, ronkat sosop oin. Ak äpu kiro roat ori skul sosop
manau wa, au erar roat ori. Keseria, ak äpu au meter Jisas tainori
ariairin. 14 Kiro ro kon isou eposek sarewon ko au pak tai rawon
aparin, okon, ak kar ämän aräu senek wa. 15-16 Kesermana, akas kiro
owan äsimwatona, kasik nosa, aka aka ämän keser atoin, “Ik kiro roat
ori owosewatau? Okoro Jerusalem menan roasiret ak erekapu kiro
kurur awas keseririn äpu moin, ik ämäi mau senek wa. 17 Utianik,
kiro onok omsaukan roasiret awarona, rowaiei, okon, ik kiro roat ori
Jisas nukan enip pakas karauk roasiret wa tamarau rai tämatau.”

18 Kesermana, roat näunäu akas Jon Pita ori ätäi urwatona, owa
tonosa, sakau awatoin, “Au ätäi ätäi Jisas nukan enip pakas karauk
roasiret ämän wa awarau.” 19 Pita Jon ories ätäi awaroin, “Ak akasar
akan ämän wasarewe. Anut nukan ronkat owo senek, ik akan ämän
tainorau ra Anut nukan ämän tainorau? Kiro akasar ronkatewe. 20 Ik
kiro onok iken amiokos erekapu aparmoi, roumun, okon, kon ämän
wa utam. Roasiret erekapu awaram.”

21-22 Keseria, roat näunäu akas ätäiar Jisas nukan ämän roasiret
awarona, akwataiei rai, sakau ämän awateanik, utwatona, manoirin.
Kiro ro kon isou aru jekur moirin kon woisan 40 orip itimorwon.

Roasiret erekapu aparianik, Anut nukan enip jou murianik, Anut nukas kiro kurur keserwon mesin akan woiaka epar moin. Keseria, roat näunäu ak roasiret iminewareanik, ak kiro roat ori tämataun apu wäpik.

Roasiret akan woiaka Jisas mesin epar moin Anut nukan sakau owaun aurin.

23 Roat näunäu akas Pita Jon ori utwatona, manosa, au ätäi akan
jaunakat akan owa turur rain opok potoirin. Au roat näunäu akas
ämän erekapu awatoin awas pote, jaunakat awaroin. 24 Ak kiro ämän
roumana, ak erekapu woiaka karar mianik, tururmana, Anut keser
aurin, “O Anut Näwäu, okoro omnokou omar pak mas an pak osap
erekapu nakasar ate momon. 25 Meter nan Osou Näu iken askanai,
nan sarau ro Devit nukan oksau pakas keser äiewon,

‘Karauk omsau pakan roasiret owon kasiaka perai?
Kiro roasiret owon akan ronkat atap atap morai?
26 Okoro omnokou pakan roat näunäu ak akan
weräiäun osap jekur momana,
Anut Näwäu pak kon mokoi ik imäikaun sare mowon
Krais pak weräiäun keserin.’ *Buk Song 2:1-2*

27 Epar senes, Herot pak Pontias-Pailot pak karauk omsau pakan
roasiret pak Israel roasiret aka pak erek okoro Jerusalem näu mena
tururmana, Jisas nakan sarau ron enip tonoi muraun keserin. Nakasar
ko sare momon. 28 Ak sarau erekapu meter nakasar nan sakau ronkat
orip pak sare momon epar päun tainorin. 29 O Näwäu, na rusapai kiro
roat akas ämän aru ik opok morai rou! Ik nan sarau roasiret mesin
ronkateikoinam, sareikota, ik nan ämän roasiret sakau mareanik, wa
iminäm. 30 Na nan ipon sip roasiret opok mota, ak ätäi eposek saräiei.
Na nan sarau mokoi eposek Jisas nukan enip pakas kurur atap atap
mo.”
31 Ak Anut auri kurena, kiro owa rain opok mim senek pewon.
Kesermara, kiro roasiret ak erekapu Anut nukan Osou Näus sakau
kamwaronuk, Anut nukan ämän aremana, iminäu wa.

Roasiret akan woiaka epar moin erekapu woiaka karar moin.

32 Kiro roat akan woiaka Jisas mesin epar moin ak erekapu woiaka
karar momoi, ronkat karar moin. Kar ron osap kon karar rai äiäu wa.
Owo osap karan erekapu atpanianik, erek oiäi. 33 Jisas nukan ämän oi
ariai roat ak Jisas Krais meieanik, ätäi siräiewon mesin sakau areanik,
iminäu wa. Keserna, Anut nukas kon wou näu oripas ak sarwarnuk, ak
rapor rain. 34 Kiro ses opok, kar ro ko kar osapun wasaräu wa. Karauk
roasiret akas akan omnokou ra, ou orip ra karauk roat aromana, kiro
pakan aiauk oin. 35 Kiro aiauk oi koianik, akas Jisas nukan ämän oi
ariai roat koi arona, akas nais kiro aiauk inäianik, akan jaunakat osap
wäpik roat ariai.

36 Kiro ses opok, kar ro kon enip Josep ko Liwai* nukan tupsiu pakan
ko Saiprus omsau pakan ro rawon. Jisas nukan ämän oi ariai roat akas
ko Barnabas auriai. Kiro enip onoktapau, roat akan woiaka päurar
rawaun ämän mareäu ro. 37 Ko nais kon kar omnokou eteinak kar
ro nurunuk, kau mowon. Kiro omnokou pakan aiauk oumara, Jisas
nukan ämän oi ariain roat koi arowon.

5

Ananaias Safaira orien onok aru.

1 Utianik, kar ro kon enip Ananaias, kon waun enip Safaira ori raiäir.
Au awan omnokou karauk roat arianik, aiauk oirin. 2 Kon wau ori au a
ateanik, karauk aiauk awakan owa ämäi moirin. Au sätäumasa, awan
aiauk erekapu oi koumur äiäun rai, karauk aiauk oi pote Jisas nukan
ämän oi ariai roat aroin.
3 Keseria, Pita ko kiro onok keseririn äpu momara, Ananaias
auruwon, “Na Satan owon utota, nan ronkat erekapu kamenuk, Anut
nukan Osou Näu atonormata kiro omnokou pakan karauk aiauk ämäi
momata, karauk oi koum? 4 Kiro omnokou meter karauk roat akas
kau mau wa opok kiro omnokou nan. Rusapai karauk roat kiro
omnokou aromon kau mianik, aiauk isoin kiro nakan aiauk. Na owo
ronkat oumata, kiro onok aru keserum? Na ro atonorau wa, na Anut
atonorum.”
5 Ananaias ko kiro ämän roumara, omnokou opok ourmara,
meiewon. Roasiret ak kiro opok rain kiro ämän roumana, karkairi-
anik, sakau iminein. 6 Kesernuk, karauk mokoit awau akas pemana,
kiro meiewon ro omjos kururur mianik, ämäi maneanik, up kurein.
7 Rai rai, Ananaias nukan wau Safaira ko kiro onok keserwon äpu
wa, owa pewon. 8 Pita nukas kiro asir aiauk ätär muromara, totorwon,
“Na is air, au komut ori awan omnokou pakan aiauk oirin okoro karar
ra?”
Kiro asires auruwon, “Io, aiauk omnokou pakan omurin kiro karar.”
9 Keseria, Pita nukas ätäi auruwon, “Na owon komut ori a ateanik,
Anut nukan Osou Näu ate aparir? Kiro roat nan komut ämäi pote
up kurein senek, rusapai na meieta, nais imäisi pote, up kureisaun
rorokpai tai rai.”
10 Pita nukas keser äienuk, kurte kiro asir kon isou siakupai kurir
momara, meiewon. Kiro roat owa peanik, asir meiewon aparmoi, kon
enipsau oi ämäianik, pote kon komu up kurein siakup pote up kurein.
11 Keserianik, roasiret woiaka epar moin pak kiro menan roasiret pak
erekapu kiro onok keserin roumana, karkairianik, sakau näu iminein.

Kurur atap atap pewon.

12 Jisas nukan ämän oi ariai roat akas roasiret akan amiakap kurur
atap atap keserin. Roasiret akan woiaka Jisas mesin epar moin woiaka
karar mia, koi meter Solomon nukan tane raiäwon ou kasikaima
tururin. 13 Roasiret akas akan sarau aparianik, akan enmaka jou
mareäin, sinuk, akas ak pak tururaun iminein. 14 Utianik, roasiret
sosop senes akan woiaka Näwäu mesin epar moin, ak pak erek koi
tururin. 15 Keserna, roasiret akas karauk roasiret sip orip patan opokas
imware koi apu opok nine maroin. Akan ronkat, san penuk, Pita
potonuk kon totokus karauk sip roasiret opok nonuk, ak eposek saräun
rai keserin. 16 Keseria, roasiret sosop Jerusalem näu mena siakupan
akan jaunakat sip orip pak roasiret osou aru orip imware pena, ak
eposek sarein.

Juda roasiret akan roat näunäu akas Anut nukan ämän oi ariai roat aru maroin.

17 Keseria, Anut kamuk raiäu ro näwäu senes kon sarau jaukut pak
erek rain, ak erekapu Sadusi roat. Ak Jisas nukan ämän oi ariain roat

mesin kasiaka penuk, aru maraun keserin. 18 Kesermana, akan marai
roat akas Jisas nukan ämän oi ariai roat sakau atwareanik, karapus
owa karauk roat maroin opok erek pote kurwaroin. 19-20 Utianik,
kiro pututu kar Anut nukan sarau eitekus* pemara, kiro karapus ou
imtuemara, Anut nukan ämän oi ariai roat imware kasik nomara,
awarowon, “Ak tup näwäu owa potoinai, kiro pakan roasiret awau
orip orip rawaun ämän awarowe.”
21 Jisas nukan ämän oi ariai roat kiro ämän tainormana, om
teinenuk, tup näwäu owa toneanik, kiro pakan roasiret Anut nukan
ämän mare rain.
Anut kamuk raiäu ro näwäu senes nukas kon sarau jaukut pak
Juda akan roat näunäu urwarna, koi erek tururin. Ämän karar atea,
akan marai roat akas Jisas nukan ämän oi ariai roat karapus owan
ak siarakap imware kowaun äsimwaroin. 22-23 Keseria, marai roat
ak kiro roat karapus owan imwarau potoin. Ak owa tone apwaroin
warnuk, ätäi potea, roat näunäu awaroin, “Ik karapus owa poteanik,
im sakau pene moin aparmun. Kiro karapus ou kamein roat ak kiro
ou sakau kame rain apwaromun. Utianik, ik im tue owa toneanik, kiro
roat apwarau wa.” 24 Anut kamuk raiäi roat näunäu pak kiro tup ou
kamwareäi roat akan ro näwäu ak kiro ämän roumana, Anut nukan
ämän oi ariai roat owoswarou rai ronkat sosop oin.
25 Keserna keserna, kar ros pemara, awarowon, “Ak rowe, kiro
roat akas karapus owa kurwaroin, ak potomana, iken tup ou näwäu
owa Anut nukan ämän roasiret marorai.” 26 Keser awarona, tup ou
kameäwon ro näwäus kon marai roat pak akas Jisas nukan ämän
oi ariai roat pote imware koin. Utianik, roasiret akas ak aiaukus
akwaraiei rai iminewareanik, ak akwarau wa.

Jisas nukan ämän oi ariai roat ak roat näunäu amiakap ämän maun iminäu wa.

27 Akas imware pemana, roat näunäu akan amiakap tai maromana,
Anut kamuk raiäi roat akan näwäus totwarowon. 28 “Ik ak kiro
ron enip roasiret ätäi wa awarau rai sakau awaromun, utianik, ak
iken ämän tainorau wa. Akan ämänis Jerusalem näu mena erekapu
iwaurewon. Kesermana, akas äiein, ikes kiro ro weta, meiäun äiemun
rai akas kiro ämän sät aikoin.”
29 Pita pak karauk Jisas nukan ämän oi ariai roat akas ätäi äiein, “Ik
Anut nukan ämän karar tainoram. Ik roat akan ämän wa tainoram.
30 Akas Jisas am äpäs opok äsäi mona, meiewon. Iken askanai akan
Anut nukas meiewon pakan ätäi siräi mowon. 31 Anut nukas ko imäi
kämioik toneanik, kon ipou näu kaimas mowon. Kiro Jisas rurisa iken
kamoikaun ro ko iken onok aru pakan imäikaun ätäi siräi mowon.
Keseria, ik Israel roasiret iken woiok pirirta, iken onok aru pakan jäkäi
mukaun keserwon. 32 Kiro onok keserin ik iken amiokosar aparmun,
okon, okoro ämän areram. Anut nukan Osou Näus nais okoro ämän
äiäu. Inok roasir Anut nukan ämän jekur tainoriäu Anut nukas kon
Osou Näu nuriäu.”
33 Roat näunäu ak kiro ämän roumana, ak kasiaka näwäu penuk,
kiro roat akwarona, meiäun kesewaroin. 34-35 Keserna, kar Parisi ro
näwäu kon enip Gameliel, ko nais sintore ämän tamareäwon ro näwäu
kiro opok raiäu, karauk roasiret ak kon ämän jekur tainoriäi. Kos
roat näunäu amiakap siräumara, kiro Jisas nukan ämän oi ariai roat

kasik imware naun awarowon. Kasik imware nona, kos awarowon,
“O jaiat, Israel roat, ak owo onok okoro roat opok keseraun, ak rapor
ronkateinai, keserwe. 36 Ak äpu, woisan rumukäu wa opok, kar ro kon
enip Teudas nukas pemara, isaka ro näwäu rai äumara, nukasar kon
enip jou oik me ariäu. Kesernuk, roat 400 orip ko tainorin. Karauk
roat akas ko we rauna, meienuk, kon tainoriäi roat ak erekapu imine
manoutoin. Kon onok ätäi päu wa. 37 Rai rai, roat näunäu akas roasiret
akan enmaka buk näwäu opok wäun ses, kar ro kon enip Judas, ko
Galili provins pakan pemara, roasiret sosop ko aparmana, tainorin. Ko
nais roat akas we kurena, meienuk, kon tainoriäi roat ak nais erekapu
imine manoutoin. 38 Keseria, is kiro onokun ak awarom, ak kiro roat
mesin kurte kasiaka wa päu. Akan owo onok keseriäi kiro roat akan
ronkatis raroi, kiro ekep wa rawai, rai rai, wasaräi, okon, utwarona,
rawe. Utwaroinai, apware rawe. 39 Utianik, kiro ronkat Anut pakas
kowon ronkat roi ik tämarau senek itok wa. Ik kiro onok keseram,
kiro ik Anut pak weräiäu senek weräiäm.”

40 Kiro roat näunäu ak Gameliel nukan ronkat eposek arowon
roianik, tainorin. Keseria, akas kon ämän tainoria, Jisas nukan ämän
oi ariäi roat urwarna, pena, mur katuau oripas mänkäsi owaromoi,
ak Jisas nukan enip ätäi roasiret wa awarau rai tämarea, utwarona,
manoin.

41 Keserna, Jisas nukan ämän oi ariai roat, ak roat näunäu utwaro-
moi, kasik nea, woiaka näwäu ererin. Owon, Anut ko ronkatewon ak
itok Jisas nukan enip pakas tätäi oin. 42 Omre orip orip, ak Anut osap
nuriäi tup ou näwäu owa pak roasiret akan owa atap atap potomoi,
akas Jisas Krais nukan ämän eposek roasiret tamareäin.

6

Jisas nukan ämän oi ariain roat sarwaraun roat 7 orip sare maroin.

1 Kiro ses opok, roat sosop Jisas mesin akan woiaka epar mianik,
karauk Juda roat Grik ämän miäi akas Juda roat ak Ibru ämän
miäi kewareanik, awaroin, “Omre orip orip ak akan wäimäs asiret
sarwareäi. Utianik, ak iken wäimäs asiret wa sarwareäi.” 2 Keseria,
Jisas nukan ämän oi ariai roat akas kiro roat akan woiaka Jisas mesin
epar moin erekapu urwarna, koi tururna, awaroin, “Ik Anut nukan
ämän roasiret awaraun sarau utomoi, roasiret orip orip o araun kiro
onok itok wa. 3 Kesek okon, akasar iken jaunokot 7 orip ak kamuk sare
marowe. Kiro roat ak Anut nukan Osou Näu pak ronkat eposek orip
sare marowe. Kiro sarau kiro roat opok marota, kiro sarau akas maiei.
4 Ika omre orip orip Anut auria, kon ämän roasiret aware ariäm.”

5 Roasiret akan woiaka epar moin ak akan ämän roumoi, nepipir-
mana, akas roat kesek sare maroin: Stiven, kon wou epar senes
mowon, Anut nukan Osou Näus kon ronkat erekapu kameäwon, Filip,
Prokorus, Nikanor, Timon, Parmenas, Nikolas. Kiro Nikolas ko kar
omsau pakan ro, Antiok menan, meter kon wou piriria, Anut nukan
ämän tainorianik, koi Juda roasiret pak enip owon. 6 Kiro roat 7 orip
sare maroin ak Jisas nukan ämän oi ariäi roat akan amiakap pe tai
maroin. Keserna, akas Anut auria, sarau sakau maun akan ipiaka kiro
roat akan tapiakap maroin.

7 Keseria, Anut nukan ämän Jerusalem mena erekapu oi potoin.
Roasiret sosop kiro mena rain akan woiaka Jisas mesin epar mianik,

ko tainorin. Karauk Anut kamuk raiäi roat sosop ak nais akan woiaka Jisas mesin epar moin.

Juda roat näunäu akas Stiven sakau atoin.

8 Kiro ro Stiven Anut nukas kon wou näu oripas ko isanarianik, sakau
nurunuk, kos roasiret akan amiakap kurur atap atap kesernuk, aparin.
9 Utianik, karauk Juda roat akas kiro onok aparianik, kasiaka penuk, ko
pak ketäiein. Kiro roat ak akan owa atapur tururiäi. Akan tururiäi ou
enip Sarau Roat Wa akan ou äiäi. (Enip onoktapau, kiro roat meter
sarau roat slev raiäi, rusapai kiro sarau utoin.) Karauk ak Sairini
menan, karauk Aleksandria menan, karauk Silisia omnokou pakan,
karauk Esia provins pakan roasiret kiro opok tururiäi. 10 Anut nukan
Osou Näus Stiven ronkat eposek nurunuk, kar ros kon ämän itimorau
senek wa.
11 Keseria, akas kon enip opok ämän sätäumoi, karauk roat aiauk
areanik, akan woiaka siräi momana, awaroin, “Epar senes, kos Moses
Anut ori jeje ämän roasiret awarowon roumun.”
12 Keseria, ak kiro sät ämän roumana, roasiret pak menan roat
näunäu pak sintore ämän tamareäin roat ak kasiaka penuk, Stiven
pote sakau ateanik, roat näunäu amiakap reur potoin. 13 Keseria,
karauk roat ko enkup sät äiäun erek tainware potomoi, äiein, “Okoro
ro ko orip orip Anut osap nuriäi tup ou näwäu pak, Moses nukan
sintore ämän aru wa tainorau rai roasiret awareäu.” 14 Kos äiewon,
“Kiro Nasaret menan Jisas nukas iken okoro tup ou näwäu uräi
kuräi. Kos iken onok Moses nukas ätär mukowon utonai, awau onok
tainorwe awarowon.” Kos keser äienuk, roumun.
15 Roat näunäu kiro opok rain akas Stiven sakau aparin, kon
neputapau Anut nukan sarau eitek nukan neputapau san jereäu senek
jerewon aparin.

7

Stiven nukas roat näunäu awarowon.

1 Keseria, Anut kamuk raiäu ro näwäu senes nukas akan ämän
roumara, Stiven totorwon, “Kiro ämän äiäi epar ra?” 2-3 Stiven nukas
ätäi äiewon, “O jaiat, moniat, ak rowe! Meter iken amkinip jaunok
Apraham ko Haran omsau potau wa opok, Anut ko arou sakau oripas
Mesopotemia omsau ko siakup pemara, auruwon, ‘Na nan omnokou
pak nan jaunat pak utwaroinam, kar omnokou na ätär musaurim opok
pot.’ *Stat 12:1*
4 Kesernuk, Apraham ko Mesopotemia omsau utia, Haran omsau
opok pote rawon. Kiro omsau pote rawa rawa, kon momok meienuk,
Anut nukas äsimornuk, okoro omnokou ik rusapai raum opok koi
rawon. 5 Anut nukas Apraham kar omnokou nukan senes saräun
nurau wa. Wa senes wa. Ko kar om eteinanak nais nurau wa. Utianik,
Anut nukas ko okoro omnokou mesin paip muromara, auruwon,
‘Tawa naka meieta, nan asanat okoro omnokou aram.’ Kiro ses opok
Apraham ko mokoi wäpik raunuk, Anut nukas kiro paip muruwon.
6 Anut nukas keser auruwon, ‘Nan asanat ak karauk omsau opok pote
rawaiei. Kiro omnokou opok pote rawaiei kiro akan omnokou senes
wa. Keserna, kiro omsau pakan roat akas nan tupsiu woisan 400
orip sarau roat senek sare marea, aru maraiei. 7 Utianik, tawa isas

kiro omsau pakan roasiret aru maroita, ak ätäi okoro omnokou opok koumana, isan enim jou muraiei.' *Stat 7:6-7*

8 Keseria, Anut nukas paip awau enip 'enmaka kerau pätiraun' Apraham auruwon. Anut nukas keser aurnuk, Apraham nukan mokoi Aisak penuk, omre 8 opok mokoin enip kerau pätirwon. Rai rai, Aisak nukan mokoi Jekop pewon. Kiro mokoi ko iken askanai 12 orip akan momonaka.

9-10 Jekop nukan mokoit, iken amkinip jaunokot akas akan amunaka Josep mesin kasiaka penuk, karauk omsau pakan roat aiaukun arona, akas kau mona, aiauk oin. Kiro roat akas ko Ijip omsau imäi potoin. Utianik, Anut ko Josep utau wa. Ko pak erek raumara, ko sareanik, kon usu erekapu jäkäi muruwon. Josep ko Ijip akan kamwareäwon ro näwäu ori raiäu ses opok, Anut nukas ronkat eposek nuruwon. Kamwareäwon ro nukas Josep ro eposek aparmara, kos Josep kiro omsau pak kon owan osap pak kamäun sarau nuruwon.

11 Keseria, kiro ses opok Ijip omsau pak Kenan omsau pak om nau wa, okon, sou näwäu penuk, roasiret ak usu näwäu oin. Iken askanai o owau senek itok wa. 12 Jekop nukas o Ijip omsau rau ämän roumara, kon mokoit onoktoroi äsimwaronuk, Ijip omsau o kau maun potoin. 13 Kiro o patarianik, ak ätäi o owaun Ijip omsau potona, Josep nukas kon awakut keser awarowon, 'Is Josep, akan amunaka.' Kesernuk, Ijip kamwareäwon ro ko Josep nukan tupsiu äpu marowon. 14 Keseria, Josep kon awakut äsimwaronuk, pote kon momok Jekop pak kon tupsiu 75 orip koi ko pak Ijip omsau rawaun ämän surmarowon. 15 Keserna, Jekop kon tupsiu pak Ijip omsau pote raumara, nuka pak iken asanokot 12 orip pak erekapu meiein. 16 Keseria, karauk roat akan enmaksau ätäi imware koi, Sekem mena meter kiro omnokou Apraham nukas Amo nukan tupsiu pakan kau mowon opok koi up kurwaroin.

17 Meter Anut nukas Apraham pak ak kiro omsau ute manaun paip muruwon, kiro paip epar päun siakup penuk penuk, iken askanai ak Ijip omsau opok rain akan tupsiu sosop sarein. 18 Keseria, kiro ses opok kar ro Ijip akan kamwareäwon ro pewon. Kiro ro ko Josep nukan enip äpu wa. 19 Kiro ro näwäus iken amkinip jaunokot sätwaromara, onok aru mareanik, akan mokoinakut kasik oi känkurwarona, meiäurai rai, sakau ämän maroin.

20 Kiro ses opok, Moses pewon. Kiro mokoi aparin kon nepu eposek senes. Keseria, momok anak ories kiro mokoinak awan owa ämäi mosa, keir 3 orip rawon. 21 Rai rai, ko kasik imäi ne mona, kamwareäwon ro nukan asinakus imäumara, kon mokoi senek kamewon. 22 Roat akas Moses Ijip akan onok eposek erekapu ätär murin. Ko enip näwäu orip sarewon. Owo sarau maun pak ämän aräun pak ko itok.

23 Moses ko woisan 40 orip sarenuk, kon jaukut Israel roasiret owose sarau morai rai apwarau potaun ronkatewon. 24 Kar omre opok, ko kar Ijip ros kar Israel ro wemara, aru muruwon, aparianik, kos Israel ro saremara, kiro Ijip ro wenuk, meiewon. 25 Moses nukan ronkat kiro kon jaukut keser ronkatäiei, 'Anut ko Moses nukan ipou pakas ik sareikauru.' Utianik, ak keser ronkatäu wa. 26 Ätäi kar omre opok, Moses kar Israel ro kon jauk ori awaka awaka weräi rairin opok

pewon. Ko au weräi rairin pote patwatomara, awatowon, ‘Ei, au owon
jaun ori awaka awaka weraurair?’
27 Jauk aru muri rawon ros Moses suor kuremara, auruwon, ‘Na
inokos ik kamoikeanik, wasareikaun ro sare musowon? 28 Kukam nas
kar Ijip ro we kureta, meiewon senek, rusapai nais is iworaurum ra?’
Kisim Bek 2:14
29 Moses ko kiro ämän roumara, kon ronkat Ijip akan ro näwäu
kiro ämän roianik, sakau atoiria, iworonuk, meiäm raumara, ko imine
Midian omsau potowon. Kiro opok pote, ko mokoi oirori orip sarewon.
30 Woisan 40 orip manonuk, Anut nukan sarau eitek karas Sainai
omtapau siakup ro wa raiäi mena Moses siakup pewon. Kiro eitek
am eteinak pakas ep arou uru rawon aparwon. 31 Moses ko kiro onok
pewon aparmara, ronkat sosop oianik, jekur aparaun siakup potonuk,
Anut nukas keser auruwon rowon. 32 Anut nukas äiewon, ‘Is Anut nan
askanai akan eit. Apraham, Aisak, Jekob is akan eit.’ *Kisim Bek 3:6*
Moses ko karkairianik, aparaun sakau iminewon.
33 Kesernuk, Näwäus auruwon. ‘Na nan ison pakan su oi mo. Owon,
kiro omoi na tai raum kiro omnokou asu. 34 Ijip omsau pakan roat
akas isan roasiret opok onok aru maroin is aparianik, ak sarwaraun
waiein roimin. Is rusapai kiro usu pakan imwaraun nem. Keseria,
rusapai is na Ijip omsau ätäi äsimoisoita, potam.’ *Kisim Bek 3:5-10*
35 Kiro Moses karar meter roat kon ämän rowau utomana, aurin,
‘Na inokos ik kamoikeanik, wasareikaun ro sare musowon?’ Ko Anut
nukasar kiro roat kamwaraun äsimoronuk, pote ätäi imware kowaun
ro sare muruwon. Anut ko kiro sarau eitek am eteinak opokas pewon
nukan ipou pakas Moses sakau nuruwon. 36 Keseria, Moses nukas
Israel roasiret imware koumara, kurur atap atap Ijip omsau opok
kesermara, pote mas an enip Osou opok kesermara, pote ro wäpik
mena keserwon. Woisan 40 orip ko keserwon. 37 Kiro Moses kararasar
Israel roasiret awarowon, ‘Anut Näwäu nukas is äsimoirowon senek
tawa kon ämän roianik, areäun ro kar äsimorai. Kiro ro akan jaunaka
senes.’ *Lo 18:15*
38 Kiro ro Moses kararasar roasiret pak erek ro wäpik mena
turur rawon. Ko Sainai omtapau opok Anut nukan sarau eitekus
eposek rawaun ämän aurnuk, Moses nukas iken askanai kiro ämän
awarowon.
39 Utianik, iken askanai ak kon ämän rowau utoin. Akan woiaka
pirirmana, Ijip omsau rawaun ätäi ronkatein. 40 Keseria, roasiret akas
Eron aurin, ‘Nas ik karauk eitek totok ate mukota, amke ik pak potaiei.
Kiro Moses ko ik Ijip omsau pakan imäiki kowon, ko eras manowon rä
ik äpu wa.’ *Kisim Bek 32:1*
41 Kiro omre opokar, ak kar bulmakau nak nukan totok ate mianik,
ak kiro sät eitek opok opur amkea, kon enip jou murin. Ak kiro osap
akan ipiakasar ate momana, akan woiaka ererin. 42 Keserna, Anut
nukas ak mekesirak arowon. Ak san keir pak pai pak akan enmak
opokas tup apariäi. Anut nukan ämän roianik, areawon ro Emos
nukas keseriar jer wewon, ‘Ak Israel roasiret ak meter woisan 40 orip
ro wäpik mena rain, ak bulmakau pak sipsip pak wemana, amkeanik,
tup aparmana, ak isan enim jou murau wa. 43 Ak Molok nukan tup ou
ser pak akan eitek Repan nukan pai totok pak ak ämäi potoin. Kiro
osap totok meter akas ate mianik, akan enmak jou murin. Keseri, okon,

is ak utwareanik, äsimwaroita, Babilon* omsau opok pote rawaiei.’
Amos 5:25-27
44 Meter iken askanai ak ro wäpik mena rain, akan tup ou seris moin.
Anut nukas Moses kiro ser ou nukan totok ätär murunuk, aparwon.
Anut nukas ko ou kesekur mo räi auruwon. 45 Rai rai, kiro Anut nukan
ser ou mokoit akas oumoi, ämäimana, Josua karauk roasiret pak Anut
nukas sarwareanik, kiro omnokou pakan roasiret emwaronuk, ak kiro
omnokou oianik, kiro ser ou moin. Iken askanai akas kiro omnokou
opok akan tup ou ser ou oi koi mona, rawon pote Devit pewon ses
opok. 46 Anut nukas Devit nukan onok eposek aparianik, ko wou
näu sarewon. Devit nukas Anut auruwon, ‘Meter Jekop nukas na jou
musiäwon. Rusapai is kar tup ou sakau musaun rai aisom.’ 47 Utianik,
Anut nukas wa mam aurnuk, kon mokoi Solomon nukas kiro tup ou
muruwon.
48-49 Utianik, Anut Näwäu ko roat akas ou miäi owa wa raiäu.
Anut nukan ämän roianik, areäu ro Aisaia nukas jer wewon senek,
‘Näwäu nukas keser äiewon, “Omar oik kiro isan tanäun pasar senek.
Omnokou kiro isan isi me rawaun omoi. Isan ou owo senek muraiei?
Isan sumaun mena erapok rau? 50 Isan ipiasar kiro osap erekapu ate
momin.” ’ *Aisaia 66:1-2*
51 O, rusapaian roasiret, ak akan asanakat raiäin senek. Akan woiaka
kiro roat ak Anut nukan ämän eparar wa roiäin senek, ak nais ämän
wa roiäi. Ak akan asanakat senek. Ak Anut nukan Osou Näu nukan
ämän wa tainoriäi. 52 Akan askanai akas Anut nukan ämän roianik,
areain roat erekapu akwarona, meiein. Ak kiro roat Anut nukan sarau
ro eposek kowai äiein nais akwarona, meiein. Rusapai nais akas kiro
sarau ro eposek kon iwäi jaukut ipiakap marona, ko wena, meiewon.
53 Meter Anut nukan sarau eitek akas ak Juda roasiret Anut nukan
sintore ämän aroin, utianik, ak kiro tainorau wa.”

Roat akas Stiven aiaukus wena, meiewon.
54 Ak kiro ämän roumana, aiakpanak kartitirmana, Stiven mesin
kasiaka pewon. 55 Utianik, Anut nukan Osou Näus Stiven ko sakau
nurunuk, ko omar oik sakau aparmara, Anut nukan arou sakau näwäu
pak Jisas ko Anut nukan ipou näu kaima tai rawon aparwon. 56 Kiro
aparmara, äiewon, “Rowe, omar oik is Ro Nukan Mokoi nukas Anut
nukan ipou näu kaima tai rau aparim.”
57 Keser äienuk, akan ipiakas raiaka pene momana, ak ätäi sakau
urweanik, erekapu siräianik, kurte pote Stiven sakau atoin. 58 Ak kiro
omoian ate reur ne mena kasakup oi känkurena, nonuk, ko aiaukus
wein. Stiven wäun roat akas akan omjo rumukäu oi mianik, kar ro
enip Sol siakup turur mona, kame rawon.
59 Ak Stiven aiaukus wena wena, kos keser auruwon, “Jisas Näwäu,
na isan osou ou!” 60 Ko uou sur wemara, ätäi sakau urwemoi, äiewon,
“Näwäu, na kiro roat akan onok aru jäkäi mar.” Ko keser äianik,
meiewon.

8

1 Sol ko ak Stiven wena, meiewon aparianik, kon wou ererwon.

Sol nukas roasiret akan woiaka epar moin aru marowon.
Kiro omre karar opokar, kiro Juda roat Jerusalem menan roasiret
akan woiaka epar moin onoktoroi aru mare rauna, ak erekapu Judia

provins opok pak Samaria provins opok imine mane kurein. Jisas nukan ämän oi ariai roat karar ak Jerusalem mena rain. 2 Karauk roat akan woiaka epar moin akas Stiven mesin woiakati maronuk, sakau waianik, up kurein. 3 Utianik, Sol ko roasiret woiaka epar miäi aru mareanik, akan owa karar karar tonomara, roasiret akan woiaka epar moin rewareanik, imware karapus owa koi kurwareäwon.

Filip nukas Anut nukan ämän Samaria provins pakan roasiret marowon.

4 Kiro roasiret ak imine manoin ak karauk mena poteanik, Anut nukan ämän karauk roasiret maroin. 5 Filip ko kar näu mena Samaria provins opok potomara, Krais nuka mesin roasiret ämän marowon. 6 Roasiret ak Filip nukan ämän roumana, kos Jisas nukan enip pakas kurur atap atap keserwon aparianik, ak kon ämän jekur roi rain. 7 Karauk roasiret sosop ak osou aru akan woiaka uru rawon, kos Jisas nukan enip opakas oi kurwaronuk, piorianik, manoin. Roasiret sosop akan enmaksau meiewon ariäu senek wa pak, karauk roasiret isiaka aru pak kos jekwarowon. 8 Keseria, kiro Samaria provins pakan roasiret akan woiaka uru näwäu nepipirin.

9 Kar ro ko kiro mena raiäu, kon enip Saimon. Ko orip orip os ämänis kurur atap atap kesernuk, Samaria menan roasiret aparianik, ak epar rai akan woiaka epar moin. Kos äiäu, “is ro näwäu”. 10 Roasiret erekapu, roat näunäu pak karauk roat enmaka näwäu wa, ak kon ämän jekur roi raiäi. Akas kiro eitek enip ‘Sakau Näwäu’ omnokou opok pemara, kos Saimon äräräwon äiäi. 11 Ko kon os ämänis omre orip orip kurur atap atap miäu, okon, ak ko tainoriäin. 12 Utianik, Filip nukas Anut koi kamwaraun ämän pak Jisas Krais nukan ämän roasiret awarowon. Kiro ses opok roasiret ak akan woiaka pirirna, an jomaroin. 13 Saimon nais kon wou epar mowon. Ko an joi kuremara, Filip pak ari raumara, Filip nukas kiro kurur atap atap keserwon aparmara, ronkat sosop owon.

14 Karauk Jisas nukan ämän oi ariai roat ak Jerusalem mena raiäi, Samaria provins pakan roasiret ak Anut nukan ämän roianik, akan woiaka epar moin roumana, akas Pita Jon ori kiro provins äsimwatona, potoirin. 15 Kiro ro ori au Samaria provins neanik, kiro roat akan woiaka epar moin Anut nukan Osou Näu owaurai rai Anut auririn. 16 Ak Jisas nukan enip pakas karar an join, okon, Anut nukan Osou Näu akan woiaka uru nau wa. 17 Keseria, Pita Jon ories awan ipiaka, kiro roasiret akan woiaka epar moin akan tapiaka opok marona, Anut nukan Osou Näu ak opok nowon.

18-19 Saimon ko kiro Jisas nukan ämän oi ariai roat ories roasiret akan tapiaka atona, Anut nukan Osou Näu oin aparmara, aiauk ataun oi koumara, awatowon, “Au kiro sakau is erek irower. Keseria, inok ro isan ipi kon tapau opok moita, ko nais Anut nukan Osou Näu owai.”

20 Pita nukas ätäi auruwon, “Anut nukas kiro sakau erar ikiäu, nan ronkat Anut nukan osou kiro aiaukus kau miäi rai ronkatäm ra? Wa senes wa. Na keser ronkatem, nan aiauk orip ep näwäu opok nam. 21 Okoro sarau iu momur kiro nan sarau wa. Anut nukan amuk opok nan won uru eposek wa. 22 Keseria, nan won ätäi pirirnam, kiro onok aru sumkäineinam, Anut aurta, kiro nan ronkat aru jäkäi musai. 23 Na osap sosop owaun wonas weäum. Nan won uru onok aru nukas

na sakatoisi rau apaisom." 24 Saimon nukas ätäi Pita keser auruwon, "Awas Anut Näwäu is sareiräun aurwer. Keserna, kiro onok awas airoir is opok wa päi."

25 Jisas nukan ämän oi ariain roat ori au Jisas nukan ämän roasiret mare kuremasa, au ätäi Jerusalem näu mena poteanik, apu opok mena mena Samaria provins opok awas Jisas nukan Ämän Eposek mare mare potoirin.

Filip nukas Itiopia menan ro näwäu an jomurowon.

26 Kar Anut nukan sarau eitekus peanik, Filip auruwon, "Na siräinam, apu Jerusalem menas Gasa mena poteäi opok pot. Kiro apu ro wäpik menas potowon." 27 Keseria, Filip ko siräumara, potowon. Kiro apu opok ko kar ro aparwon. Kiro ro ko Itiopia omsau kameäwon asir enip Kandasi nukan aiauk kameäu. Ko Jerusalem mena Anut jou muromara, karis pakas ätäi kon mena potaun pote rawon. 28 Ätäi kon mena pote pote rai, kon karis opok tanemara, kar buk meter kar Anut nukan ämän roianik, areawon ros jer wewon, ninare ninare potowon. 29 Anut nukan Osou Näus Filip auruwon, "Na kiro karis siakup tone tararnam, erek potower." 30 Keseria, Filip ko kurte siakup tonomara, kiro ämän Anut nukan ämän roianik, areawon ro Aisaia nukas jer wewon ninare potowon rowon. Keseria, Filip nukas kiro ro totorwon, "Na kiro ämän ninareram onoktapau na äpu ra?" 31 Kiro ros ätäi Filip auruwon, "Kar ros kiro ämän onoktapau ätär murunuk, kiro epar is onoktapau äpu mam. Is owose kiro ämän onoktapau äpu mam?" Keseria, kos Filip auruwon, "Na karis oik peinam, is siarap tane." 32 Kiro jer ko ninarewon kiro Anut nukan ämän areawon ro nukas keser jer wewon,

'Akas ko sipsip senek wena, meiäun sakau ate koin. Ko sipsip nak senek
kon urik patirna, ko piorau wa. Kiro ro ko kar ämän aräu wa.
33 Roat akas kon enip tonoi muria, ak kon ämän jekur wasare
murau wa. Kar ros kon tupsiu amop mau senek wa. Ak ko wena,
meiewon. Ko okoro omnokou opok rawau wa.' *Aisaia 53:7-8*

34 Kiro ro näwäus Filip auruwon, "Na is air Anut nukan ämän roianik, areawon ro kiro inok mesin äieu? Nuka mesin äieu ra, kar ro mesin äieu ra?" 35 Kesernuk, Filip nukas kiro ämän onoktapau pakas Jisas nukan ämän eposek auruwon. 36 Au apu opok potea, kar an unik rawon, opok peirin. Ko an unik aparmara, äiewon, "An okoro rau, na is an jomuraun itok ra?" 37 [Filip nukas auruwon, "Nan won epar senes momon roi, is na an jomusaun itok." Kos ätäi Filip auruwon, "Isan woi epar mom, Jisas ko Krais, Anut nukan mokoi senes."] 38 Keseria, kos kon sarau roat awaronuk, akas karis atona, sume raunuk, Filip kiro ro ori an opok noirin. Kiro opok Filip nukas kiro ro näwäu an jomurowon. 39 Au keseria, an utia, apu opok peanik, kurte Anut nukan Osou Näus Filip imäi manowon. Kiro ro näwäu ko ätäi Filip aparau wa. Kiro ro ko wou uru nepipirmara, kon mena ätäi potowon. 40 Filip ko Asdot mena pote tue momara, karauk mena mena Anut nukan ämän roasiret aware aware potomara, ko Sisaria mena potowon.

9

Sol kon wou pirirwon.

1-2 Sol nukas Jisas nukan tamareäu roat akware kuräun ämän sakau
mowon. Keseria, kos Anut kamuk raiäi roat akan näwäu siakup
potonuk, jer we nurunuk, Damaskus mena pote Juda roasiret akan
tururiäi owa potea, inok roasir akan woiaka Jisas mesin epar moin
tarwaromara, sakau atwareanik, Jerusalem mena imware kowaun
auruwon.
3 Keseria, Sol ko Damaskus mena pote pote, ko kiro näu mena siakup
tononuk, kurte kar arou näwäu ermän senek omar oikas ko opok
kurewon. 4 Kesernuk, Sol ko omnokou opok ouri nonuk, kar ron
pätu senekus keser auruwon rowon, “Sol, Sol, na is owon onok aru
muroram?” 5 Kos ätäi äiewon, “Näwäu, na inokos?” Kiro pätus ätäi
äiewon, “Is Jisas nukas na is onok aru muroram. 6 Na siräinam, kiro
näu mena ton. Tawa, kar ros koumara, na owo onok keseraun aisai.”
7 Kiro roat ak Sol pak potoin ak karkairianik, apik tai rain. Ak kiro pätu
roin, kar ro aparau wa. 8 Keseria, Sol ko siräia, kon amuk amarewon,
ko amuk utup sareanik, apu aparau senek wa. Kesernuk, kon ipou
atea Damaskus näu mena imäi tonoin. 9 Ko omre 3 orip amuk utup
rawon. Kiro ses opok ko wou aru monuk, o pak an pak jau wa.
10 Kar Jisas nukan tamareäwon ro ko Damaskus mena rawon
kon enip Ananaias, ko Näwäu nukas nine epir pakaima, auruwon,
“Ananaias.” Kos ätäi äiewon, “Näwäu, is okoro raim.” 11 Näwäu nukas
auruwon, “Na siräinam, kiro apu enip Tuku opok potoinam, Judas
nukan owa kar ro kon enip Sol, ko Tarsas näu menan pote totwar.
Kiro ro ko Anut auri rau. 12 Sol nukas nine epir pakaima, kar ro
kon enip Ananaias nukas pemara, kon amuk atonuk, ätäi apu aparaun
ätär muruwon.” 13 Ananaias nukas ätäi auruwon, “Näwäu, is kiro ro
Jerusalem mena nan roasiret aru mareäu ämän sosop airona, roimin.
14 Anut nukan kamuk raiäi roat näunäu akas ko kiro onok aru maun
sakau nurin. Okoro menan roasiret na jou musiäi kos Jerusalem mena
imware potea, karapus owa kuräun pewon.” 15 Utianik, Näwäu nukas
ätäi auruwon, “Na isas aisom pot. Kiro ro ko isan ämän oi ariaun
sarau ro sare momin. Kos karauk omsau pakan roasiret pak akan
kamwaraun roat näunäu pak Israel roasiret pak isan ämän awarai.
16 Isakasar ko is mesin usu näwäu owaun ko ätär muram.”
17 Keseria, Ananaias ko Sol rawon owa potomara, kon ipou Sol opok
momara, auruwon, “Jai Sol, Jisas näwäu nukasar na apu koumon opok
pewon. Kosar is na rawa äsimoirnuk, koim. Na ätäi om aparnam,
Anut nukan Osou Näu na opok ok päura.” 18 Kesernuk, kurte osap kes
senek Sol nukan amuk opok rawon jäkäi nonuk, ko ätäi om aparwon.
Keseria, ko siräinuk, karauk roat akas ko an jomurin. 19 Keseria, Sol
ko o jemara, ko ätäi kon iris sarewon.

Sol nukas Damaskus näu mena Anut nukan ämän mowon.

Sol ko karauk omre Jisas nukan tamareäwon roat pak Damaskus
mena rawon. 20 Ko siräumara, pote Juda roasiret akan tururiäi
owa potomara, roasiret Anut nukan ämän maromara, äiewon, “Jisas
Krais ko Anut nukan mokoi senes.” 21 Roasiret erekapu ak kon ämän
roumana, karkairin, akas äiein, “Okoro ro kos Jerusalem menan
roasiret akas Jisas nukan enip ate jou mona, kos aru mareäu. Ko okoro
mena inok roasiret akan woiaka Jisas mesin epar moin imwareanik,
Jerusalem mena pote aru maraun kowon.” 22 Utianik, Sol nukan ämän
marowon sakau näwäu senes sarenuk, Juda roasiret Damaskus mena

rain ak kon ämän roianik, karkairin, kos sakau awareanik, äiewon, “Jisas ko Krais, kiro ro Anut nukas ik ätäi imäikaun äsimornuk, kowon.” Kesernuk, roasiret ak kon ämän sätäu rai aurau senek wa.
23 Omre sosop manonuk, Juda roat näunäu ak tururianik, Sol wena, meiäun a atoin. 24 Karauk roat akas Sol wena, meiäun ämän roumana, Sol aurna, rowon. Roat ak kiro mena porim rorok erekapu kameanik, Sol kasik nonuk, wena, meiäun rai pututu sanpeu orip orip kame rain. 25 Kar pututu kon tainoriäi roat akas imäianik, pote ou amarer opokas kar kopser näwäu uru nonuk, menan porim kasikaima imäi mona, neanik, manowon.

Sol ko ätäi Jerusalem mena tonowon.

26 Sol Jerusalem mena potomara, karauk Jisas nukan tamareäwon roat pak tururaun potowon. Utianik, kiro roat ak erekapu ko aparmana, iminein. Akan ronkat ko sätäura äiein. Iminemoi, kon ämän akan woiakas epar mau wa. 27 Keseria, Barnabas nukas Sol saremara, Jisas nukan ämän oi ariai roat siarakap imäi tonowon. Kos karauk roat, Sol nukas Jisas apu opok aparnuk, Näwäus auruwon erekapu awarowon. Barnabas nukas karauk roat Sol nukas Damaskus mena Anut nukan ämän sakau marowon nais erekapu awarowon. 28 Keseria, Sol kiro roasiret pak Jerusalem mena raia, karauk mena Jerusalem mena siakup erekapu potomara, Jisas nukan ämän sakau mare ari rawon. Ko iminäu wa. 29 Karauk Juda roat ak Grik ämän miäi akas Pol pak ämänis ketäianik, kiro roat akas kasiaka penuk, Sol wena, meiäun ronkatein. 30 Karauk roat akan woiaka epar moin roat akas kiro roat akan ronkat äpu momoi, Sol Sisaria mena imäi poteanik, kon mena Tarsas äsimorin.
31 Keseria, Judia provins pak Galili provins pak Samaria provins pakan roasiret woiaka epar moin ak päurar rain. Ak weräiäu wa, kiro pakan roasiret akan woiaka epar mianik, Anut Näwäu pak kon Osou Näu pak awas ak sakau marosa, päurar raia, sosop sarein.

Pita nukas kar ro enip Inias jekur mowon.

32 Pita ko mena erekapu Anut nukan ämän mare ari rawon. Kar omre opok, ko kar mena enip Lida kiro menan roasiret akan woiaka epar moin apwarau potowon. 33 Kiro mena kar ro kon enip Inias aparwon. Kiro ro kon enipsau erekapu meiewon, ko woisan 8 orip pasar sau opok karar nine rawon manau senek wa. 34 Pita nukas kiro ro aparmara, auruwon, “Inias, rusapai, Jisas nukas na jekusi mai. Na siräinam, nan pasar jekur mo.” Kesernuk, kiro ro ko kurte siräiewon. 35 Kiro Lida menan roasiret pak, Saron menan roasiret pak ak kiro onok aparia, Näwäu mesin akan woiaka piririn.

Pita nukas Tabita ätäi siräi mowon.

36 Kar Jisas nukan tamareäwon asir ko Jopa mena raiäwon, kon enip Tabita. Grik ämänis Dorkas äiäi. Ko orip orip onok eposek karauk roasiret osap wäpik kos sarwareäu. 37 Kiro ses opok, ko sip näwäu oumara, meiewon. Kon enipsau an jomuri momana, ou waru kämioik mona, rawon. 38 Lida mena kiro Jopa mena siakup rau. Keseria, Jisas tainoriäi roat ak Pita ko Lida mena rau ämän roumana, akas ro oirori äsimwatona, pote Pita keser auririn, “Na ik siarokop kurte koi.” 39 Keseria, Pita nukas siräumara, kiro roat ori pak potowon. Ko

kiro mena potonuk, akas imäianik, kiro ou waru opok imäi tonoin. Wäimäs asiret ak erekapu Pita siakup koi tururia, ate waiein. Akas kiro omjo pak karauk osap Dorkas nukas ate mianik, arowon Pita ätär murin. 40 Pita nukas roasiret erekapu kasik äsimwaronuk, nona, ko kon uou sur wemara, Anut auruwon. Keser kurea, kos pirirmara, kiro asir nine moin opok amuk kure aparmara, äiewon, “Tabita, na siräu.” Kesernuk, kiro asir ko ätäi amuk pitainemara, Pita aparianik, siräumoi, kon patan opok tanewon. 41 Pita nukas ko siakup potea, kon ipou atomara, siräi murunuk, kiro meiewon asir siräiewon. Pita nukas roasiret Anut nukanun woiaka epar moin pak wäimäs asiret pak urwarnuk, pena, kos Dorkas ätär marowon. 42 Kiro ämän Jopa menan roasiret akas oi erekapu pote awarona, roasiret sosop akan woiaka Näwäu mesin epar moin. 43 Pita ko Jopa mena omre sosop rawon. Ko kar ro bulmakau nukan keraus osap ate miäwon ro enip Saimon pak rawon.

10

Pita Konilias ori.

1 Kar ro ko Sisaria mena raiäu, kon enip Konilias. Konilias ko Rom akan marai roat 100 orip kamwareäu ro näwäu. Kiro marai roat ak Itali omsau pakan. 2 Ko Anut nukan ämän tainoriäu. Ko kon tupsiu pak Anut jou muriäi. Kos Juda saruku roasiret sarwareäu. Ko omre orip orip Anut auriäu. 3 Kar omre opok iukärir, Anut nukan sarau eitek karas nine epir pakaima ko siakup pemara, auruwon, “Konilias.” 4 Kos kiro Anut nukan sarau eitek sakau aparmara, imine orip äiewon, “Näwäu, is air.” Anut nukan sarau eitekus ätäi auruwon, “Anut nan auriäum pak sarau eposek miäum pak aparmara, ko nanun wou ereru. 5 Keseria, na rusapai nan karauk roat Jopa mena äsimwarota, pote kar ro kon enip Saimon-Pita imäi kowaiei. 6 Ko kar ro kon enip Saimon ko bulmakau nukan keraus osap ate miäu owa mas an kasakup raiäu.” 7-8 Kiro Anut nukan sarau eitek manonuk, Konilias nukas kon sarau roat ori pak kar marai ro ko Anut nukan ämän tainoriäu ro pak urwaronuk, ko siakup kouna, kos Anut nukan sarau eitekus owo ämän auruwon, erekapu awaromara, Jopa mena äsimwaronuk, manoin.

9-10 Pote ninoinus, kar omre opok, kiro roat Jopa mena apu opok potona potona, san kamuk opok, Pita ko Anut auraun ou oik tonowon. Ko sou wenuk, o jaun ronkatewon. Ko o mis moin jekur mona mona, ko nine epir pakas senek kar osap aparwon. 11 Ko omar im tuewon aparwon, kiro opakas kar osap nineäin omjo näwäu senek newon. Kar osapus karaim karaim atonuk, äiäur äiäur omnokou opok nowon aparwon. 12 Kiro osap nineäin omjo senek uru opur atap atap sosop, män, jamai, ai raut pak apwarowon. 13 Keseria, kar ron pätu senekus auruwon, “Pita, na siräinam, kiro opur akwaroinam, je.” 14 Pita nukas ätäi äiewon, “Näwäu, is kiro wa keseram. Is opur ukun orip aru wa jeäim.” 15 Keseria, kiro ron pätus ätäi auruwon, “Owo osap Anut nukas eposek sare mowon, nas ukun orip rai wa äiäu.” 16 Kiro ron pätus kiro ämän 3 orip keser aurnuk, kiro osap nineäin omjo senek ätäi omar oik tonowon.

17 Pita ko kiro epir aparwon onoktapau owo senek rai ronkat sosop me rawon. Kiro ses opokar, Konilias nukas kon roat äsimwaronuk, pote, Pita imäiäun ko owo owa rawon äpu momana, pote, kon ou

porim rorokpai tai rain. 18 Akas pemana, kiro pakan roat totwaroin,
“Okoro opok kar ron enip Saimon-Pita rau ra?” 19 Pita ko kiro nini
epir pakaima senek aparwon onoktapau äpu maun ronkate raunuk
raunuk, Anut nukan Osou Näus auruwon, “Pita, roat 3 orip na
apaisaun kasik pe tai rai. 20 Keseria, na ronkat sosop wa owau, nan
osap jekur moinam, ak tainware man, kiro roat isas na imäisaun
äsimwaroita, koin.” 21 Keseria, Pita nukas kasik nomara, kiro roat
tarwaromara, awarowon, “Kiro ro ak itane koi kiro is karar. Ak
owon koi?” 22 Akas ätäi Pita aurin, “Konilias ko Rom akan marai roat
kamwareäu ro näwäu nukas ik äsimoikonuk, koumun. Ko Anut nukan
ämän tainoriäu, ko Anut orip orip jou muriäu. Juda roasiret akas ko
mesin woiakas meiäi. Kar Anut nukan sarau eitekus na kon owa imäisi
potaun äiewon. Keseria, nan ämän mota, rowai.” 23 Keseria, Pita nukas
kiro roat owa imware tonomara, o aronuk, jena, ninoinus, tapera,
siräianik, ko karauk Jopa menan roat woiaka epar moin imwareanik,
kiro Sisaria menan roat koin tainware potowon.

Pita Konilias nukan owa tonowon.

24 Ak pote, kamuk ninoinus, tapera, Sisaria mena tonoin. Konilias
ko kon tupsiu pak roat ko siakup rai kon owa koi kame rain. 25 Kame
rauna rauna, Pita ko Konilias nukan owa penuk penuk, Konilias nukas
potomara, Pita siakup jou muraun uou sur wewon. 26 Kesernuk, Pita
nukas ipou ate siräi mianik, auruwon, “Na siräu! Is Anut wa, is erar
ro.” 27 Pita ko Konilias pak are are kon owa tonea, roasiret sosop
turur rain apwarowon. 28 Keseria, Pita nukas awarowon, “Ak äpu,
Juda akan sintore ämän äieu, ‘Juda roasiret ak karauk omsau pakan
roasiret akan owa wa tonau, ak ukun orip,’ äiäi. Utianik, Anut nukas
is rusapai amop ätär murianik, äiewon, ‘karauk omsau pakan roasiret
ukun orip wa awarau, ak eposek, ukun wäpik.’ 29 Keseria, is imäirau
potoin is siräumoi, kar ämän totwarau wa, tainware koimin. Is ak
rusapai totwaraurim. Ak is owon roat äsimwarona, pote imäiri koin?”

30-31 Konilias nukas ätäi auruwon, “Omre 3 orip manowon opok, is
iukärir isan owa Anut auri raimin opok, kurte kar ro ko omjo ärneu
orip isan ami opok pe tai raumara, airowon, ‘Konilias, Anut ko nan
aurumon ämän rowon. Nan sarau karauk roasiret sarwareäum kos
naka mesin wou ereru. 32 Na karauk roat Jopa mena äsimwarota, pote
kar ro enip Saimon-Pita imäi kowaiei. Ko kar ro kon enip Saimon ko
bulmakau nukan keraus osap ate miäu ro nukan owa, mas an kasakup
rau.’ 33 Keseria, is kiro ses opokar na imäisaun roat äsimwaroita,
pote na imäisi koi. Na onok eposek mianik, ak pak koum. Ik rusapai
Anut nukan amuk opok Anut nukas owo ämän aikaun äiewon rowaun
tururianik, na kamoisi raum.”

Pita nukan ämän

34 Pita nukas ätäi äiewon, “Is rusapai epar äpu mom, Anut ko karar
ron wous wa meiäu, ko roasiret erekapun mesin wous meiäu. 35 Inok
ro ko Juda ro ra, kar omsau pakan ro ra, ko Anut iminemoi, onok
eposek mai, Anut nukas ko mesin wou ereai.

36 Ak kiro ämän äpu, Anut nukas Jisas Krais nukan ämän eposek
amke ik Israel roasiret ikowon. Ik Anut pak päurar turur rawaun Jisas
mukowon, Jisas ko omnokou pakan roasiret erekapu akan Näwäu.
37 Ak äpu, meter Jon nukas an jowaun mesin awarowon, kiro ämänis

kiro ses opok Galili provins opok onoktoroi pemara, Judia provins erekapu potowon. 38 Ak äpu kiro Jisas Krais Nasaret menan, Anut nukas ko sakau pak Osou Näu pak nuruwon. Ko omsau erekapu ari ari potomara, Anut nukan ämän mareanik, roasiret sip aru orip jekur maromoi, osou aru roasiret akan woiaka uru rain kos oi kurewon. Anut nukan sakau ko pak rawon, okon, ko keseriäwon. 39 Ik iken amiokos kos okoro Israel omnokou pak Jerusalem mena keserwon aparmun, okon, awarom. Roat akas ko am äpäs opok äsäi mona, meiewon. 40 Utianik, omre 3 opok, Anut nukas ko ätäi awau siräi murunuk, roasiret akas aparin. 41 Ko roasiret erekapu akan amiakap päu wa. Kiro roat nukasar kon sakau aparaun sare marowon akan amiakap pewon, kiro ik. Ko siräianik, ik pak pe erek o jemoi, an jewon. 42 Kos ik roasiret opok Anut nukan ämän eposek awaroinai, amop marowe räi sakau ämän ikomara, keser aikowon. Ko Anut nukas roasiret meiein pak awau rai pak wasarewaraun sare muruwon. 43 Anut nukan ämän roianik, areain roat akas nais meter ko mesin areanik, äiein. Roasiret ak erekapu konun woiaka epar maiei, Anut nukas Jisas nukan enip pakas akan onok aru jäkäi marai.”

Kar omsau pakan roasiret Anut nukan Osou Näu oin.

44 Pita ko kiro Anut nukan ämän maronuk maronuk, Anut nukan Osou Näu kiro roasiret kon ämän roi rain opok nowon. 45 Juda roat akan woiaka epar moin, ak Pita pak Jopa menas erek koin, ak Anut nukan Osou Näu karauk omsau pakan roat opok nais nonuk, aparmana, karkairianik, ronkat sosop oin. 46-47 Juda roat ak kiro roat ämän atap atapus Anut jou muroin roin. Keseria, Pita nukas äiewon, “Okoro roasiret ak Anut nukan Osou Näu ik oumun senek ak nais kesekur rusapai oi, okon, kar ros ak an jowaun wa tämarai.” 48 Keseria, kos Jisas nukan enip opokas an jomarowon. Keseria, akas Pita karauk omre ak pak rawaun rai aurin.

11

Pita Jerusalem näu mena potomara, karauk jaukut awarowon.

1 Jisas nukan ämän oi ariai roat pak karauk roat akan woiaka epar moin ak karauk omsau pakan roasiret Anut nukan ämän roumoi, woiaka piririn roin. 2-3 Keseria, Pita ko Jerusalem mena ätäi potonuk, kiro Juda roat woiaka epar moin ak Juda akan onok tainoria, akan enmak kerau patirin akas Pita kermana, aurin, “Na karauk omsaukan roat akan enmak kerau patirau wa, akan mena potomata, ak pak o jemon.” 4 Keser aurna, Pita nukas owo onok erekapu ko opok pewon awaromara, äiewon,

5 “Kar omre, is Jopa mena raia, Anut auri raita raita, kurte kar osap nineäin omjo näwäu senek epir pakaima, omar oikas kar osapus karaim karaim atonuk, is siarap nowon aparmin. 6-7 Kiro osap nineäin omjo senek uru opur sosop rain, karauk opur sei, karauk aim, karauk ai atap atap apwaromin, Keseria, is kar ron pätu senekus airowon roimin, ‘Pita, na siräinam, kiro opur apwarom akwaroinam, je.’ 8 Kesernuk, isas ätäi aurmin, ‘Näwäu is kiro opur ukun orip is jaun itok wa.’ 9 Kiro ron pätu senekus omar oikas ätäi airowon, ‘Owo osap Anut nukas eposek sare mowon nas ukun orip rai wa äiäu.’ 10-11 Kiro onok 3 orip kesernuk, kiro osap ätäi omar oik tonowon, Kiro ses opokar roat

3 orip ak Sisaria menas, is kiro owa raimin opok äsimwarona, tonoin.
12 Anut nukan Osou Näu nukas na ronkat sosop wa owau rai aironuk,
okoro jaiat 6 orip ak Jopa menas is pak erek Sisaria mena potomoi,
Konilias nukan owa erek tonomun. 13 Konilias nukan owa tonota, kos
Anut nukan sarau eitek kon owa pe tai raumara, auruwon, na karauk
roat Jopa mena äsimwarota, pote kar ro kon enip Saimon-Pita imäi
kowaiei räi auruwon. 14 Kos na pak nan tupsiu pak kiro owa rai, koi
Anut nukan ämän awaronuk, Anut nukas ak imwarai.

15 Kesernuk, is pote Anut nukan ämän awaroita awaroita, Anut
nukan Osou Näu amke ik opok nowon senek ak opok nais keseriar
nowon. 16 Keseria, is kiro opok Näwäu nukan ämän äiewon epar äpu
momin. Jon nukas roasiret anas an jomareäwon, utianik, akas Anut
nukan Osou Näu oripas an jomaraiei rai äiewon ronkatemin. 17 Kiro
onok amop, Anut nukas kiro karauk omsau pakan roat akan enmak
kerau patirau wa, kiro sakau iken woiok epar mowon sakau oumun
senek ak nais keseriar oin. Is owo sakau oripas Anut nukan sarau
tämurau?”

18 Ak Pita nukan ämän roumana, akan woiaka erermoi, Anut nukan
enip jomuria, äiein. Keseria, karauk omsau pakan roat nais ak Juda
roasiret senek Anut nukas orip orip rawaun woiaka piriraun itok
äiewon.

Antiok menan roasiret.

19 Stiven wena, meiewon ses opok, woiaka epar moin roat ak omsau
erekapu imine manoin. Karauk roat Fonisia provins opok manoin.
Karauk roat Saiprus omsau pak Antiok mena pak manoin. Ak poteanik,
Juda roasiret karar Jisas nukan ämän mare ariein. 20 Utianik, karauk
Saiprus pak Sairini menan roat akas Antiok mena potomoi, roasiret
Grik omsau pakan nais akan enmak kerau patirau wa Jisas nukan
ämän maroin. 21 Anut nukan sakau ak pak raunuk, roasiret sosop
akan woiaka pirirmoi, Jisas mesin woiaka epar moin.

22 Jerusalem menan woiaka epar moin roat ak kiro ämän roumana,
akas Barnabas Antiok mena äsimorna potowon. 23 Ko potomara, Anut
nukas kon wou näu oripas ak sarwarowon apwaromara, kon wou uru
nepipirwon. Keseria, kos roasiret akan woiaka epar moin sakau maun
ronkat siräi marowon. 24 Barnabas ko ro eposek, ko Anut nukan Osou
Näu orip kon wou sakau epar mowon. Keseria, roasiret sosop akan
woiaka piririanik, Näwäu mesin woiaka epar moin.

25 Keseria, Barnabas ko Sol Tarsas mena rawon tararaun manowon.
26 Ko pote tararmara, ätäi Antiok mena imäi kowon. Kiro woisan opok,
au kiro opok raia, woiaka epar moin roasiret sosop Anut nukan ämän
mare rairin. Kiro mena roasiret akas amke roasiret akan woiaka epar
moin enip Kristen aroin. Kiro enip onoktapau ‘Krais tainoriäi roasiret.’

27 Kiro ses opok, karauk Anut nukan ämän roianik, areai roat ak
Jerusalem menas Antiok mena noin. 28 Ro karan enip Agabus, Anut
nukan sakau orip siräumara, äiewon, tawa okoro omnokou opok
sou näwäu senes päi räi awarowon. Kiro sou näwäu Rom nukan
kameäwon omsau erekapu päi. (Sisa-Klodias omsau kameäwon ro
rawon opok kiro epar pewon.) 29 Keseria, Jisas nukan tamareäwon
roat akas roasiret akan woiaka epar moin Judia provins rai sarwaraun
aiauk surmaraun a atoin. Erekapu akan aiauk atap atap aparianik,

karauk surmaroin. 30 Keseria, ak aiauk seper momara, Barnabas Sol ori awan ipiakap mona, kiro woiaka epar moin roasiret kamwareäi roat näunäu araun oi potoirin.

12

Herot-Agripa nukas roasiret woiaka epar moin aru marowon.

1 Kiro ses opok roat ak Jisas tainorin, Herot-Agripa nukas aru mareanik, karauk sakau atwaroin. 2 Kos kon marai roat awaronuk, akas Jon nukan amak Jems siräp rumukäus wena, meiewon. 3 Herot ko kiro onok keserwon, Juda roasiret ak nepipirin aparia, karauk roat äsimwaronuk, pote Pita nais sakau ataun keserin. 4 Kiro omre Pasowa opok Pita pote sakau atea karapus owa mianik, marai roat 16 orip ko kamäun sare maroin. Amke roat 4 orip kame rain, pote sumona, karauk roat 4 orip koin, keser keser pote 16 orip. Herot nukan ronkat kiro Pasowa omre manonuk, roasiret akan amiakap imäi potea, wena, meiäun rai ronkatewon. 5 Keseria, Pita ko karapus owa kureanik, marai roat akas ko jekur kame rain. Roasiret akan woiaka epar moin Jerusalem menas Pita saräun mesin pututu Anut orip orip auri rain.

Pita ko karapus owas ute manowon.

6 Ariwa senek Herot nukas Pita kasik imäi naurnuk, Pita kon ipou muris rakir moin, marai ro oirori au Pita kamuk mianik, kame rausa rausa, Pita ninowon. Kar marai ro oirories ororokpai kame tai rairin. 7 Kurte senes, Anut nukan sarau eitek pe owa kamuk tai raunuk, arou näwäus kiro owa erekapu merek kurewon. Anut nukan sarau eitekus Pita nukan sau onoktapau atomara, siräi mianik, auruwon, “Na kurte siräu.” Keser äienuk, kiro mur kon ipou opok rakir moin nukarar uräwon. 8 Keseria, Anut nukan sarau eitekus auruwon, “Nan omjo katu takeinam, nan ison opok su mo. Na omjo rumukäu kurururnam, is tainoir.” 9 Keser aurnuk, Pita nukas Anut nukan sarau eitek tainori kasik nowon. Pita nukan ronkat, kiro onok Anut nukan sarau eitekus kesera, kiro nine epirem rai äiewon. 10 Au marai roat oirori ororokpai tai rairin pak karauk kasik tai rain erekapu itimware ne kasik näu mena manaun porim siakup pesa, kiro rorok im nukarar tue matonuk, au kasik noirin. Au ne, apu tainori manea, kiro Anut nukan sarau eitek Pita ute manowon.

11 Keseria, Pita ko kiro onok keserwon äpu momara, äiewon, “Is rusapai äpu mom, kiro onok epar senes. Anut nukas kon sarau eitek äsimornuk, Herot nukan sakau pakan pak kiro onok Juda roasiret akas is aru muraurin pakan ätäi imäirou.”

12 Ko kiro onok äpu momara, ko Jon-Mak nukan anak, Maria nukan owa potowon. Roasiret sosop ak kiro owa turur raumana, Anut auri rain. 13 Pita ko potomara, oun porim rorok wewon. Kesernuk, kar sarau asir kon enip Roda nukas inokos kiro rorok wera räi aparaun kowon. 14 Ko Pita nukan pätu roumara, nepipirianik, ko im tuäu wa, ko ätäi kurte potomara, karauk roasiret Pita kasik tai rau räi awarowon. 15 Akas ko ätäi aurin, “Na sätäiem.” Kos awarowon, “Is epar awarom, Pita kasik tai rau.” Kesernuk, akas ätäi äiein, “Kiro Anut nukan sarau eitek.” 16 Ak arena arena, Pita ko orip orip ou rorok we rawa, owan roat akas pote im tueanik, Pita aparin. Ak ko aparianik, karkairin. 17 Pita kon ipous asoraun awaronuk, ak a sorna, ko Anut nukas owose kasik

imäi ne mowon kiro ämän jekur awarowon. Ko keser awareanik, ko ak ätäiar awarowon, “Kiro ämän Jisas nukan amak Jems pak karauk roat akan woiaka epar moin pak awarowe.” Ko keser aware kuremara, ko kar mena ute manowon.

18 Kiro marai roat ak Pita kame ninoin tapera Pita aparau warnuk, aka aka näwäu iminemoi, ronkat sosop oin. Aka aka äiein, “Pita esewon?” 19 Keseria, Herot nukas Pita manowon ämän roumara, ko kasak penuk, marai roat Pita itanäun äsimwarowon. Ak Pita itanein, itanein aparau warnuk, kos Pita kamein marai roat jekur totwaromara, karauk marai roat akas kiro marai roat akwarona, meiäiei awaronuk, ak kon ämän tainorin.

Rai rai, Herot ko Judia provins pakas Sisaria mena nopte rawon.

Herot meiewon.

20 Herot ko Taia mena pak Saidon menan roasiret akanun kasak näwäu pewon. Kesernuk, ak tururianik, ko pak aräu koin. Kar ro enip Blastas, ko Herot nukan ou kameäwon ro, ak ko pak woiaka karar maun arein. Akan o Herot nukan omsau pakan oiäi, okon, ak Herot siakup poteanik, kon kasak peäwon ämän utaun räi aurin.

21 Herot nukasar kar omre sare miäu opok, kon omjo eposek momara, kon patan opok tanemara, roasiret ämän marowon. 22 Roasiret akas ätäi ätäi urwemana, äiein, “Kiro ros aräu wa, eitek näwäus arera.” 23 Herot ko kiro sät ämän rai awarau wa, ko Anut nukan enip jou murau wa, okon, Anut nukan sarau eitekus kurte nomara, aru mowon. Ko sip näwäu oumara, rumuris kon wou uru raianik, tuke jena, meiewon.

24 Roasiret sosop Anut nukan ämän roumana, akan woiaka piririn.

25 Barnabas Sol ori awan sarau patarmasa, ätäi Jerusalem mena ute potoirin. Jon-Mak erek imäi manoirin.

13

Roat akas Barnabas Sol ori sare mateanik, äsimwatoin.

1 Kiro Antiok mena roat woiaka epar moin ak kamuk opok karauk Anut nukan ämän roianik, areai roat pak karauk Anut nukan ämän tamareäi roat pak rain. Kiro opok Barnabas, Simeon (ko ro mokup äiäi), Lusius (ko Sairini menan), Manain, (ko Herot nukas penewon mokoi) pak Sol erek rain. 2 Kar omre opok, Anut nukan enip jou mianik, o utomoi, rauna rauna, Anut nukan Osou Näus akan ronkat opok pemara, awarowon, “Barnabas Sol ori au isan sarau maun sare matom.” 3 Keser awaronuk, ak o an pak utomoi, Anut aurianik, akan ipiaka kiro roat orien tapiakap mia, äsimwatona, manoirin.

Pol Barnabas ori Saiprus omsau Anut nukan ämän marau potoirin.

4 Barnabas Sol ori Anut nukan osous äsimwatia, Selusia menas ous pakaima Saiprus omsau mas an kamuk opok potoirin. 5 Au Salamis mena poteanik, Juda roasiret akan tururiäi owa toneanik, Anut nukan ämän maroirin. Jon-Mak nukas au sarau sarwateäu.

6 Ak Saiprus omsau erekapu pote, kar mena enip Papos poteanik, kiro mena kar Juda ro ko os ämän sosop orip kon enip Bar-Jisas pote tararin. Kos is Anut nukan ämän roianik, areäimin ro rai sätäiäu. 7 Kiro ro ko kiro om kameäwon ro Sergius-Paulus nukan sarau ro. Sergius-Paulus ko ro ronkat eposek orip ro. Kiro ro näwäus Barnabas

Sol ori Anut nukan ämän mona, rowaun urwatonuk, kon owa potoirin.
8 Utianik, kiro os ämän areäu ro, kon kar enip Elimas (Grik ämänis
Elimas äiäi, ‘os ämän areäu ro’) kos awan ämän tonoi matowon. Kiro
ros kon ro näwäu nukan wou epar mowon, tämuraun keserwon.
9-10 Keseria, Sol kon kar enip Pol, ko Anut nukan Osou Näu orip kos kiro
os ämän areäu ro kakap sakamarmara, auruwon, “Na Satan nukan
mokoi. Na roat onok eposek miäin akan iwäi jaunaka, roat sätwaraun
onok nan ronkat opok ok pe rau. Nas Anut nukan ämän epar orip orip
kiro sät ämän räi äiäum. 11 Anut nukan sakaus rusapai na opok nonuk,
nan amun utup saräi. Na merek wa aparam, pote Anut nukasar nan
amun oraienuk, epar ätäi om aparam.”

Kiro ses opokar, Elimas amuk putut kariewon. Kesernuk, ko karauk
roat akas ipou atea, apu ätär muraurai rai ipiaka ataun ari rawon.
12 Kiro ro näwäu nukas kiro kurur aparmara, näwäu karkairianik,
Anut Näwäu nukan ämän roumara, kon wou epar mowon.

Pol ko Antiok näu mena Pisidia provins opok potowon.

13 Pol kon jaukut ori Papos mena utia, ous opokas Perga mena
Pampilia provins opok peirin. Jon-Mak ko kiro mena utwatianik, ätäi
Jerusalem mena potowon. 14 Au Perga mena utia, kar näu mena enip
Antiok Pisidia provins opok peirin. Kiro omre opok sumaun ses, okon,
au potea, Juda roasiret akan tururiäi owa pote taneirin. 15 Kiro tururiäi
ou kameäi roat näunäu Moses nukas sintore ämän jer wewon pak Anut
nukan ämän roianik, areain roat akan jer wein pak ninare kuremana,
akas Pol Barnabas ori awatoin, “Jaunokot, ak iken roasiret karauk
ämän tuku saräun rau raroi, iken roasiret awarowe.”

16 Keseria, Pol nukas siräumara, roasiret a soraun awaronuk, a
sorna, awarowon,

“Israel roasiret pak karauk omsau pakan roasiret ak okoro opok rai
Anut jou muriäi, ak isan ämän rowe. 17 Okoro Israel roasiret akan Anut
Näwäu nukas iken askanai sare mareanik, sarwarnuk, Ijip omsau opok
sosop senes sarein. Anut nukan sakau näwäus iken kinjaunokot Ijip
omsau opok sarau aru wopur orip me rain opokan imware kowon.
18 Woisan 40 orip ro wäpik mena om puru opok akas onok aru sosop
miäin, utianik, kos ak jekur kamwarowon. 19 Kos Kenan omsau
pakan mena näunäu 7 orip akan roasiret erekapu aru maromara, kiro
omnokou kon roasiret akan senek saräun arowon. 20 Kiro ses Jekop
kon tupsiu pak Ijip omsau tone rainus, pote Kenan omsau opok koin
kiro erekapu woisan 450 orip. Kenan omsau opok Anut nukas roasiret
kamwaraun roat sare mareäu.

Kiro pakas pote Anut nukas kon ämän roianik, areau ro Samuel
sare mowon. 21 Roasiret akas omsau kamwaraun ro näwäu king sare
maraun Samuel aurna, Anut nukas Sol, Kis nukan mokoi, Benjamin
nukan askanai pakan sare muruwon. Ko woisan 40 orip roasiret
kamware rawon. 22 Utianik, Anut nukas king Sol utomara, Devit ak
kamwaraun sare monuk, ko kamwareäu ro näwäu rawon. Okoro ro
Anut nukas ko mesin äiewon.

‘Devit ko Jesi nukan mokoi, aparianik, isan woi ko mesin meiem.
Owo onok ko keseraun auriäim ko kiro ämän erekapu tainoriäu.’
23 Jisas ko Devit nukan tupsiu pakan, Israel roasiret onok aru pakan
imwaraun kon paip mowon siar kowon. 24 Jisas ko sarau mau wa opok,
amke Jon nukas roasiret akan onok aru pakan piririanik, kouna, kos

an jomarowon. 25 Jon ko äpu kon sarau pataraun ses penuk, roasiret keser awarowon, ‘Akan ronkat is inok? Is kiro ro ak ätäi akan onok aru pakan imwaraun kame rai ra? Is kiro ro wa, ko ruris pera. Is ro erar, is ko siakup poteanik, kon su mur uraiäu senek itok wa.’

26 O jaiat, ak Apraham nukan tupsiu pakan pak karauk omsau pakan roat ak Anut jou muriäi, Anut nukas imäikaun ämän kiro Anut nukas ik opok äsimornuk, kowon. 27 Jerusalem mena rain roasiret pak akan kamwareäi roat näunäu pak ak Jisas ko ätäi imäikaun ro äpu wa. Akas Jisas wena, meiewon. Keseria, ak Anut nukan ämän roianik, areain roat akan ämän sumaun omre opok orip orip ninareäi erekapu iporwon. 28 Akas ko kar onok aru keserwon meiäun senek aparau wa, utianik, ak ko erar wena, meiäun Pailot sakau aurna, wena, meiewon. 29 Ak kiro onok meter Anut nukan ämän areain roat akas äiein erekapu tainorin. Akas ko am äpäs opakan oi neanik, kar aireu uru moin. 30 Utianik, Anut nukas meiewon pakan ätäi awau siräi mowon. 31 Omre sosop ko pemara, kon sarau roat meter Galili provins pakas Jerusalem mena poteäi opok, ak pak ari rawon. Akan amiakas aparianik, ak iken roasiret awareäi.

32 Ik rusapai kiro Anut nukan ämän eposek Anut nukas iken askanai paip marowon awarom. 33 Kiro paip rusapai Anut kos Jisas siräi murunuk, ik akan mokoit pak epar senes ätär mukou. Kiro ämän Buk Song opok jer wein epar pewon. ‘Na isan mokoi, rusapai is nan momon sarem.’ *Buk Song 2:7*

34 Kiro epar Anut nukas ko meiewon pakan siräi mowon, ko wa pomoräi. Kiro Anut nukas meter äiewon,

Is ak jekur rawaun ämän Devit nuraun paip murumin, kiro ämän mesin akan woiaka epar maiei.’ *Aisaia 55:3*

35 Keseria, Buk Song opok jer keser rau,

‘Na nan sarau ro eposek utota, up uru wa pomoräi.’ *Buk Song 16:10*

36 Ik äpu, Devit ko roasiret amiakap Anut mesin wous meiemara, kon ämän erekapu tainori rawon. Rai rai ko meienuk, kon asakut akan up siakup up kurena, ko poomrewon. 37 Utianik, kiro ro Anut nukas siräi mowon ko pomoräu wa. 38 Isan jaiat, ak rowe, ak kiro ämän epar äpu maun awarom. Jisas nukas epar akan onok aru jäkäi marai. 39 Moses nukan sintore ämän karar tainoraiei, Anut nukas akan onok aru wa jäkäi marai. Inok ro Jisas mesin wou epar mowon kon onok aru erekapu jäkäi murianik, ko ro tuku sare murai. 40 O jaiat, ak jekur tai rawaiei. Ak keserna, okoro onok akas äiein ak opok wa päi.

41 Karauk Anut nukan ämän roianik, areai roat akas äiein, ‘Rowe, ak aru ämän miäi roat, ak Anut nukan ämän rowau utomoi, ak ronkat sosop oianik, sepuk sepuk meiäiei. Okoro sarau rusapai aka rauna, is keseram kiro akan woiaka epar wa maiei. Karauk roat akas ak jekur awaraiei nais ak woiaka epar wa maiei.’ ” *Habakuk 1:5*

42 Kiro ämän roasiret mare kuremana, Pol Barnabas ori kasik manaursa, roasiret akas kar sumaun ses opok ämän kesek ätäi maraun awatoin. 43 Keseria, Juda roasiret pak karauk omsau pakan roasiret pak erekapu ak Anut jou muria, Pol Barnabas ori apu opok tainwate nona, kiro ro ories Anut nukas kon wou näu oripas ak sarwarnuk, kon onok eposek tainoraun awaroin.

Pol Barnabas ori karauk omsau pakan roasiret Anut nukan ämän maroirin.

44 Kar sumaun omre opok, kiro menan roat sosop Anut nukan ämän
rowaun koi tururin. 45 Karauk Juda roasiret ak roasiret sosop Anut
nukan ämän rowaun koi tururna, apwarea, woiaka aru mareanik,
kasiaka pewon. Ak Pol nukan enkup ämän momana, äiein, 'Pol kiro
ämän sätäura.'
46 Keserna, Pol Barnabas ories sakau ämän awaroin, "Anut nukan
ämän ak Juda roasiret amke marona, rowaun itok, utianik, ak kon
ämän rowau utona, kiro onokun akasar äiäi, 'Ik awau orip orip
rawaun sakau owau senek wa.' Ik rusapai ak utwarea, karauk omsau
pakan roasiret opok pote maram. 47 Owon, Näwäu nukas meter sakau
ämän keser aikowon,

'Is ak karauk omsau pakan roasiret akan arou senek marom.
Erekapu omsau pakan roasiret akas sarwarna, Anut nukas ätäi
imwarai.' "
Aisaia 49:6

48 Karauk omsau pakan roasiret ak kiro ämän roumana, ak nepipiri-
anik, Anut nukan ämän oik jou murin. Kiro roasiret Anut nukas orip
orip awau rawaun sare marowon ak akan woiaka piririanik, epar
moin.
49 Anut nukan ämän kiro omsau erekapu oi manoin. 50 Keseria, Juda
roasiret akas kiro menan asiret osap sosop orip Anut jou muriäi pak
karauk roat näunäu pak akan woiaka siräi marona, ak Pol Barnabas
ori akan menan emwatona, manoirin. 51 Ak kiro onok keserna, Pol
Barnabas ori akan onok aru ätär maraun awan su oianik, maimai
isorawa opakan utarianik, Aikonium mena manoirin. 52 Au ute
manosa, Jisas nukan tamareäwon roat ak Antiok mena rai Anut nukan
Osou Näus kamwaronuk, ak nepipir rain.

14

Pol Barnabas ori Aikonium mena Anut nukan ämän roasiret maroirin.

1 Pol Barnabas ori Aikonium mena Juda roasiret akan tururiäi owa
toneanik, Antiok näu mena keserin senek, roasiret Anut nukan ämän
sakau arona, roasiret sosop Juda roasiret pak karauk omsau pakan
roasiret pak ak akan woiaka Jisas mesin epar moin. 2 Utianik, karauk
Juda roasiret akan woiaka epar mau wa, akas karauk omsau pakan
roasiret akan woiaka siräi marona, ak Kristen roasiret mesin kasiaka
pein. 3 Utianik, Pol Barnabas ori au Aikonium mena om rumuk raianik,
Anut nukan ämän roasiret sakau maroin. Keseria, Anut nukas kon
wou näu oripas au sarwateanik, sakau atonuk, kurur atap atap moirin.
Kiro keserna, Anut nukas roasiret kon ämän epar senes tamarowon.
4 Kiro menan roasiret erekapu ak inäianik, karauk Jisas nukan ämän
oi ariai roat tainwaroin, karauk roasiret ak Juda roasiret akan onok
tainorin. 5 Keseria, karauk Juda roasiret pak karauk omsau pakan
roasiret pak akan roat näunäu erek tururia, akas Jisas nukan ämän
oi ariai roat aru marea, aiaukus akwarona, meiäun keserin. 6 Jisas
nukan ämän oi ariai roat ak kiro ämän roumana, Laikonia provins
akan näu mena oirori enmaka Listra Derbi ori pak karauk omnokou
kiro mena siakup imine manoirin. 7 Kiro opok ak Jisas nukan Ämän
Eposek roasiret maroin.

Listra mena kar ro isou meiewon jekur moin.

8 Kiro Listra mena kar ro ko kon isou meiewon orip rawon. Ko
anakus isou meiewon oripar an jowon, okon, ko ariäu senek wa. 9-10 Ko
tane raumara, Pol nukas Anut nukan ämän arewon roi rawon. Pol ko
kiro ron wou epar mowon äpu momara, ko eposek saräun itok, sakau
aparianik, roasiret amiakap auruwon, “Na siräinam, isonas omtau.”
Kurte, kiro ro kon isou meiewon pokirianik, om taiewon. 11 Roasiret
ak kiro kurur Pol nukas keserwon aparmana, akan ämänis urwemana,
äiein, “Iken eitek oraut ro senek äräräumoi, ik opok koi.” 12 Keseria,
akas Barnabas ko enip Sus moin. Pol ko ämän areawon ro, okon,
kon enip Ermis moin. 13 Kiro sät eitek Sus nukan kamuk raiäwon
ro, kon tup ou kiro mena kasik rau, ko kiro ämän roumara, karauk
bulmakau sawai pak am musip mer eposek pak oumoi, mena porim
siakup pewon. Kon roasiret pak kiro Jisas nukan ämän oi ariain roat
akan enmaka opok amkea, jou maraun pein. 14-15 Jisas nukan ämän oi
ariai roat Barnabas Pol ori, au kiro onok keseraurin raumasa, au awan
woiawa aru mianik, awan omjo kiräianik, kurte kiro roasiret kamuk
poteanik, awaroin, “Iken jaunokot, ak kiro onok owon keserauri? Ik
roat aka senek, ik eitek wa. Ik okoro opok Anut nukan ämän eposek
awarau koumun. Ik ak kiro sät eitek sumkäineinai, Anut ko awau
raiäu, kos omar pak omnokou pak mas an pak osap erekapu ate
mowon, ko mesin karar akan woiaka epar mowe. 16 Meter kos roasiret
owo onok keseraun tämarau wa. 17 Utianik, Anut ko ämäiäu wa, kos
ik onok eposek ätär mukiäu. Kos om äsimornuk, kounuk, akan woia
o uku eposek tu penuk, o jemana, aka nepipiriäi.” 18 Jisas nukan ämän
oi ariain roat ories kiro roasiret ak opur patan opok amkea, iu wa
jou mutau rai awaroirin. Utianik, ak kiro onok keserna, awas ak
tämaraun sarau sakau senes mosa, ak kiro onok utoin. 19 Keserna
keserna, karauk Juda roat Antiok näu mena Pisidia provins pakan
pak Aikonium menas pemana, kiro pakan roasiret akan woiaka karar
maun ämän maromoi, akan ronkat ätäi pirir mareanik, keser awaroin,
“Ak kiro roat aiaukus akwarowe.” Keser awarona, akas Pol aiaukus
wein. Keserianik, akan ronkat ko meieu aumana, ak ko mena kasik
ate reur ne känkurein. 20 Utianik, roasiret akan woiaka epar moin ak
Pol siakup pemana, karirim kator rauna rauna, Pol ko siräianik, kiro
mena ätäi tonowon. Ninoirinus, tapera, Barnabas Pol ori au Derbi
mena manoirin.

Pol Barnabas ori ätäi Antiok näu mena Siria provins opok potoirin.

21 Pol Barnabas ori au Derbi mena raia, Anut nukan Ämän Eposek
marona, roasiret sosop akan woiaka piriria, Jisas tainorin. Keseria,
Pol Barnabas ori au ätäi Listra mena potea, kiro pakas ätäi Aikonium
mena potea, kiro pakas Antiok näu mena Pisidia provins opok potoirin.
22 Keseria, au kiro roasiret akan woiaka sakau marea, akan woiaka
epar moin wa utau rai ronkat sakau maroin. Awas awaroin, “Ik
erekapu Anut nukan kamoikaun mena tonaun usu sosop oia tonau.”
23 Au mena karar karar opok potea, roasiret woiaka epar moin pak
erek tururia, kiro pakan roasiret kamwaraun roat sare maroin. Ak
karauk omre opok, o utomoi, Anut aurianik, au Anut nukan ipou opok
maroirin. 24 Kiro Pisidia provins erekapu aria, ak ätäi Pampilia provins
opok koin. 25 Anut nukan ämän Perga menan roasiret marea, Atalia

mena noin. 26 Kiro menas ous opokas ätäi Antiok mena potoirin. Kiro
mena meter roasiret akas Anut kon wou näu oripas ak sarwataun
aurna, Jisas nukan ämän roasiret maraun äsimwatoin, kiro sarau
au rusapai erekapu pataririn. 27 Ak Antiok näu mena pemana, kiro
pakan roasiret woiaka epar moin au onok erekapu keseririn pak owose
Anut nukas karauk omsau pakan roasiret woiaka epar maun apu ätär
marowon mesin awaroin. 28 Ak omre rumuk, kiro roat akan woiaka
epar moin pak rain.

15

Jisas nukan ämän oi ariai roat pak Jerusalem menan roat näunäu pak tururin.

1 Karauk roat akas Judia provins pakas Antiok näu mena koumana,
woiaka epar moin roasiret awaroin. “Ak Moses nukas sintore ämän
jer wewon akan enmak kerau patirna, kiro apu pakas karar Anut
nukas ak orip orip rawaun imwarai.” 2 Pol Barnabas ori au kiro
ämän roumasa, woiawa aru matonuk, kiro roat pak ketäiein. Keseria,
kiro pakan roat akas karauk roat näunäu pak Pol Barnabas ori pak
kiro ämän Jisas nukan ämän oi ariai roat pak roat näunäu Jerusalem
mena rai tone awaraun sare maroin. 3 Roasiret akas äsimwarona,
ak Fonisia pak Samaria provins opokas potea, karauk omsau pakan
roasiret akan woiaka piririn, kiro omsau pakan roasiret akan woiaka
epar moin awaroin. Ak kiro ämän roianik, akan woiaka ererin. 4 Ak
Jerusalem mena tonona, kiro roat woiaka epar moin pak Jisas nukan
ämän oi ariai roat pak roat näunäu pak akas apwareanik, nepipirin.
Pol Barnabas ories Anut nukas ak pak sarau mowon erekapu awaroin.
5 Utianik, karauk Parisi* roat woiaka epar moin akas siräumoi, äiein,
“Kiro karauk omsau pakan roat ak Anut nukan ämän tainoraun, ak
akan enmak patiria, Moses nukan sintore ämän erekapu tainoraiei.”
6 Keserna, Jisas nukan ämän oi ariai roat pak roat näunäu pak ak
tururianik, kiro ämän jekur wasare aparaun keserin. 7 Kiro ämän
are kurena, Pita nukas siräumara, awarowon, “Isan jaiat, ak äpu,
meter Anut nukas ak kamuk is karauk omsau pakan roasiret kon ämän
araun sare murowon. Keseria, ak nais Anut nukan Ämän Eposek
roia, akan woiaka pirirauraі. 8 Anut ko roat akan woiaka uru äpu.
Keseria, kos akan woiaka epar moin aparmara, ik Osou Näu ikowon
senek ak keseriar arowon. 9 Kos ik ak pak atap atap inäi mukau wa,
akan woiaka epar moin, okon, kos akan woiaka uru onok aru jäkäi
marowon. 10 Keseria, ak owon Anut ate aparaun usu näwäu roat akan
woiaka epar moin akan enmaka opok maroi? Meter iken kinjaunokot
pak ika pak kiro usu ämäiäun itok wa. 11 Ak rowe, Jisas nukas kon
wou näu oripas ik sareikonuk, iken woiok epar mota, kos ik imäikaun
kesermun senek, ak nais imwaraun keseriar keserai.”
12 Roasiret erekapu asor rauna, Barnabas Pol ories, awan ipiawas
Anut nukas kurur atap atap karauk omsau pakan roasiret opok
marowon ämän awarona, roi rain. 13 Ak erekapu are patarna, Jems
nukas ätäi äiewon, “Jaiat, ak isan ämän rowe. 14 Saimon nukas ak
rusapai Anut nukas amke kos karauk omsau pakan roasiret akanun
ronkateäu awarowon, kiro pakan karauk roasiret kon senes sare
marowon. 15-16 Meter Anut nukan ämän roianik, areain roat akas

keseriar äiäin. Keser äiein, ‘Anut nukas äiewon, “Tawa ätäi koita, kiro Devit nukan ou ätäi mam. Is kiro ou erekapu aru mowon ätäi jekur mam. 17 Keseria, karauk omsau pakan roasiret ak nais Näwäu tainoraiei, kiro roasiret isakasar sare maromin.” 18 Anut nukas keser äiewon.’ Ko meter roasiret kiro ämän awarowon, ak roin.” *Amos 9:11-12*

19 Keseria, Jems nukas are potomara, äiewon, “Kiro isan ronkat, ik karauk omsau pakan roasiret akan woiaka Anut siakup kowaun usu wa arau. 20 Utianik, ik ak jer we marea, keser awarau, ak o sät eitek nukan enip pakas jou muria, araiei kiro o wa jau. Owon, kiro o ukun orip. Ak karauk opur roat akas pou äsisiriäi kiro opur wa jau. Ak karian nais wa jau. Ak kar ron asik ra kar asiken ro pak wa ariäu rai awarau. 21 Ik äpu mena karar karar Moses nukan sintore ämän omre orip orip sumaun omre opok tururiäi owa ninare marona, roiäi. Keseria, karauk omsau pakan roasiret erekapu äpu kiro onok 4 orip Juda roasiret amukup aru senes. Okon, ik kiro ämän jer we marau.”

Jisas nukan ämän oi ariai roat pak roat näunäu pak akas karauk omsau pakan roat jer we maroin.

22 Keseria, kiro pakan Jisas nukan ämän oi ariai roat pak roat näunäu pak kiro menan roasiret akan woiaka epar moin pak akas ämän atea, akan karauk roat sare marea, Barnabas Pol ori pak äsimwaraurin. Akas Judas, kon kar enip Bar-Sabas, Sailas ori sare matoirin. Kiro roat ori au karauk roat akan amiakap onok eposek orip raiäirin. 23 Ak keser jer wemoi, äsimwaroin,

O iken jaunokot, ik Jisas nukan ämän oi ariäum roat pak okoro pakan roat näunäu pak iken woiok ak mesin nepipirianik, ak iken jaunokot karauk omsau pakan roat Antiok mena rai pak Siria provins rai pak Silisia provins rai jer we mareanik, ‘pere’ awarom. 24 Ik roumun, iken karauk roat akas poteanik, enmak kerau patiraun ämän awaroin roin kiro ämän mesin akan woiaka aru mowon. Utianik, ikes ak kiro ämän pote araun awarau wa. 25 Keseria, ik erekapu tururianik, ro oirori ak awaraun äsimwatomun. Au iken jaunokot Pol Barnabas ori pak potaieir. 26 Pol Barnabas ori au Jisas nukan sarau mona, karauk roat akas akwaraurna, meiäurin. Utianik, au awan totomakan ekep ronkatäu wa. 27 Keseria, ikes Judas, Sailas ori ak opok äsimwatom. Awan oiaksau pakas okoro jer we marom senek keseriar awaraiei. 28 Anut nukan Osou Näu ik opok raunuk, ik karauk usu ak opok wa maram. Okoro onok karar keserwe. 29 Ak karauk sät eitek jou maraiei kiro pakan o wa jau. Ak karian wa jau. Ak opur roat akas pou äsisiriäi kiro opur wa jau. Ak kar ron asir ra kar asiren ro pak wa ariäu. Ak kiro ämän tainorna, ak eposek rawaiei. Pere.

30 Kiro roat sare maroin äsimwarona, Antiok poteanik, roasiret akan woiaka Jisas mesin epar moin turur mareanik, kiro pas jer wein aroin. 31 Roasiret ak kiro jer wein akan woiaka päurar rawaun ninareanik, ak näwäu nepipirin. 32 Judas Sailas ori au Anut nukan ämän roianik, areairin roat ori, okon, au roasiret akan woiaka eparar moin ämän sosop aria, akan woiaka sakau maroin. 33 Kiro mena omre rumukur rainus, kiro menan roasiret jekur rawaun ämän awateanik, Jisas nukan ämän oi ariai roat rawa äsimwatoin. 34 [Utianik, Sailas ko Antiok mena rawaun ronkat owon.] 35 Pol Barnabas ori au om

rumuk, Antiok raianik, au karauk roat pak roasiret Anut nukan ämän tamaroin.

Pol Barnabas ori atap atap manoirin.

36 Om rumukurar rai rai, Pol nukas Barnabas auruwon, “Ik ätäi potomoi, kiro mena atap atap meter Anut nukan ämän tamaromun, iken Kristen jaunokot ak itok rai ra owose rai apwarau potoinamur.” 37 Ko keser äienuk, Barnabas nukas Jon-Mak imäiar potaun äiewon. 38 Utianik, Pol nukan ronkat ko Jon-Mak pak manau utowon. Meter ko ak pak Pampilia provins raianik, sarau patarau wa, ko utwaromara, ätäi kon mena manowon. Keseria, Pol nukas Jon-Mak imäi potaun utowon. 39 Au sakau ketäumasa, atap atap manoirin. Barnabas ko Jon-Mak imäumara, ous atat Saiprus potoirin. 40 Pol ko Sailas imäumara, ute manaurnuk, roasiret akan woiaka epar moin akas Näwäu nukas au sarwataun kon ipokup matona, manoirin. 41 Ko Siria provins pak Silisia provins kiro pakan woiaka epar moin roat sakau mare mare potowon.

16

Timoti ko Pol Sailas ori pak manowon.

1 Pol ko Antiok mena utia, Derbi menas pote ätäi Listra mena potowon. Kar ro kon enip Timoti, kon wou Jisas mesin epar mowon kiro mena rawon. Kon anak nais kon wou epar mowon, ko Juda asir. Timoti nukan momok ko Grik ro. 2 Listra menan Kristen roasiret pak Aikonium menan Kristen roasiret pak akas Timoti nukan onok eposek äiäi. 3 Keseria, Pol nukas Timoti imäi erek manaurmara, kon enip kerau patir muruwon. Kiro pakan Juda roasiret ak äpu Timoti nukan momok ko Juda ro wa, okon, Pol nukas Juda roasiret ak woiaka aru wa maun rai kiro onok keserwon. 4 Ak erekapu näu mena aria, meter Jisas nukan ämän oi ariai roat pak roat näunäu pak Jerusalem mena a atea, jer wein kiro ämän roasiret woiaka epar moin awareanik, awaroin. Ak kiro ämän karar tainoraun rai awaroin. 5 Keseria, kiro roasiret akan woiaka epar moin sakau mareanik, omre karar karar karauk roasiret woiaka piririanik, Kristen roasiret sosop sarein.

Pol nukas osap epir pakaima senek aparwon.

6 Pol kon jaukut pak ak Prigia provins pak Galesia provins opok karar poteanik, Anut nukan ämän roasiret maroin. Ak karaima potau senek wa, owon, Anut nukan Osou Näu nukas Esia provins karaima Anut nukan ämän wa pote aräu rai tämarowon. 7 Ak pote Misia akan omnokou taku opok potea, ak Bitinia omnokou opok tonaun keserin. Utianik, Jisas nukan osous tämaronuk, kiro omnokou opok tonau wa. 8 Keseria, ak Misia omsau itimori potea, Troas mena noin. 9 Troas mena pututu, Pol kar nine epir senek pakaima aparwon, kar Masedonia provins pakan ros pe amuk opok täumara, auruwon, “Na mas an kureinam, Masedonia koinam, ik sareik.” 10 Pol ko kiro epir pakaima aparmara, aikonuk, iken osap jekur momoi, Masedonia provins potomun. Iken ronkat Anut nukas kiro provins pakan roasiret Anut nukan Ämän Eposek arau potaun urweikou.

Kar asir enip Lidia kon wou epar mowon.

11 Ik kar ous pakas Troas mena utia, Samotres omnokou opok
potomoi, kiro mena ninomunus, tapera, Niopolis mena potomun.
12 Kiro pakas Masedonia provins akan näu mena enip Filipai potomun.
Kiro näu mena Rom akas kamwareäi. Ik kiro mena karauk omre
raumun.
13 Sumaun ses opok, kiro mena kasik an kasakup nomun. Iken
ronkat kiro an kasakup roasiret akas Anut auraun omoi rau rai
ronkatemun. Ik tone tane rauta, karauk asiret tururaun kouna, ikes
Anut nukan ämän maromun. 14 Kiro opok kar asir rau. Kon enip Lidia,
ko Taiatira menan. Kiro asir nukan sarau kesek, ko omjo eposek senes
aiwer aiaukun ariäu. Kiro asir ko Anut jomuriäu, keseria, Näwäu
nukas kon wou im tuenuk, Pol nukas Anut nukan ämän mowon jekur
roi rawon. 15 Keseria, kiro asir nuka pak kon tupsiu pak kon sarau
roasiret kon owa rain ak erekapu an join. Keseria, kos ik aikowon,
“Utianik, akan ronkat is Näwäu mesin woi epar mom ak is pak isan
owa potea, o jau.” Keser aikomoi, sakau mukonuk, ik ko tainori
potomun.

Pol Sailas ori Filipai mena karapus owa rairin.

16 Kar omre opok, ik Juda roasiret tururianik, Anut auriai mena pote
pote rai, apu opok kar sarau asir ko osou aru orip tararmun. Kiro asir
osou aru orip owo onok tawa päi roasiret awaronuk, kon kameäi roat
akas aiauk sosop karauk roat pakan oiäi. 17 Kiro asires Pol kon jaukut
pak, erek tainware potomara, keser urwewon, “Okoro roat ak Anut
Näwäu omar oik rau nukan sarau roat. Ak Anut nukas owose ätäi
imwaraun ämän mare arirai.” 18 Ko kiro ämän omre sosop tainware
arirai kesernuk, Pol nukas kiro sarau asiren wouti monuk, pirirmara,
kiro osou aru auruwon, “Is Jisas nukan enip pakaima, aisom, na kiro
asir utoinam, man!” Kesernuk, osou aru kiro ses opokar kiro asir
utomara, manowon.
19 Kiro asir kameäi roat ak kiro asir ätäi sarau monuk, aiauk owau
senek wa räi ronkatemoi, kasiaka penuk, Pol Sailas ori sakau atwatoin.
Keseria, akas kiro roat ori, roat näunäu turur rain akan amiakap ate
rewate potoin. 20 Ak roat näunäu amiakap imwate potea, äiein, “Okoro
Juda roat akas iken menan roasiret ämän atap awareanik, akan woiaka
siräi maroin. 21 Awas onok atap atap roasiret ätär maroirin. Kiro onok
iken sintore ämän tainorau wa. Ik Rom omsau pakan roasiret, okon,
ik kiro onok kiro roat ories keserir ik wa tainoram.”
22 Keseria, roasiret akas onoktoroi Pol Sailas ori akwatoin. Keserna,
wasarewareäi roat näunäu akas marai roat awarona, awan omjo oi
kureanik, mänkäsiwataun awaroin. 23 Ak sakau mänkäsi owatomoi,
karapus owa kurwateanik, kiro ou kameäwon ro ko kiro roat ori jekur
kamwataun sakau ämän aurin. 24 Kiro ou kameäu ro ko akan sakau
ämän roumara, kiro roat ori kar ou waru kamuk rau uru kurwatomoi,
awan isorawa sakau rakir matomara, im sakau pene moin.
25 Pututu om näu kamuk Pol Sailas ori au Anut jou muri sir we rairin.
Karauk karapus roat ak erek owa rain ak roi rain. 26 Kurte senes,
mim näwäu pemara, kiro karapus ou erekapu rikorwon. Kesernuk,
kiro owan ou rorok nukarar tuewon. Kiro mur nais roat ipiakap rakir
moin nukarar urare kurewon. 27 Kiro ou kameäwon ro, ko siräumara,
im erekapu tue kurewon aparmara, kon ronkat karapus roat erekapu
imine manoin äiemara, ko kon siräp rumuk oumoi, nukasar nukan

enip tutunaun keserwon. 28 Kesernuk, Pol nukas urwemara, äiewon, “Ei! Ik imine manau wa, ik erekapu raum, na nakasar nan enmatsau wa aru mau.”
29 Keseria, kiro ou kameäwon ros karauk roat awaronuk, arou oi pena, ko iminemara, pote Pol Sailas orien isorawa siakup uou sur wewon. 30 Keseria, kos kasik imwate nea, awatowon, “Näwäu ori, is owoseita, Anut nukas is ätäi imäirai?”
31 Awas ätäi auririn, “Nan won Jisas mesin karar epar mota, Anut nukas nan tupsiu pak ätäi imwarai.” 32 Keseria, awas Anut nukan ämän kon tupsiu pak matona, roin. 33 Kiro pututu, kiro ros imwatomara, awan ui erekapu jekur matowon. Keserianik, nuka pak kon tupsiu pak erek an join. 34 Kos Pol Sailas ori kon owa imwate potomara, o atonuk, jeirin. Ko kon tupsiu pak Anut mesin woiaka epar moin, okon, akan woiaka uru nepipirin.
35 Tapera, Rom akan roat näunäu akas marai roat äsimwarona, pote karapus ou kameäwon ro aurin, kiro roat ori utwatona, manaieir.
36 Keseria, kiro ou kameäwon ros Pol auruwon, roat näunäu akas au karapus owas utoinair, manower äiein awatom, “Au ute manower. Awan woiawa päurar maner!”
37 Pol nukas marai roat awarowon, “Ik kar onok aru, keserau wa, utianik, ik roasiret amiakap erar mänkäsi oi koin. Ik Rom omsau pakan roat. Ik karapus owa kureikoin rusapai ämäi ämäi äsimoikauri ra? Wa senes! Rom akan roat näunäu akasar koumoi, ik utoikona, manam.”
38 Kiro marai roat akas poteanik, kiro ämän Rom akan roat näunäu awaroin. Ak Pol Sailas ori Rom omsau pakan roat ämän roin äpu momana, ak iminein. 39 Keseria, akasar poteanik, wopurut ori rai awateanik, kiro roat ori kasik imwate neanik, awatoin au okoro mena wa rawau räi awateanik, äsimwatoin. 40 Pol Sailas ori au kiro owa utomoi, Lidia nukan owa potoirin, Kiro opok potea, roat woiaka epar moin sakau rawaun ämän awarea, utware manoin.

17

Tesalonaika menan roasiret, ak Pol Sailas orien kasiaka pewon.

1 Pol Sailas ori Lidia nukan mena utia, Amfipolis mena tonoirin. Au Amfipolis menas pote Apolonia mena potoirin. Au kiro mena nais utia, Tesalonaika mena peirin. Kar Juda akan tururiäi ou rau opok tonoirin. 2 Pol ko kiro tururiäi owa tonomara, sumaun omre 3 orip kiro mena raumara, orip orip keseriäu senek Anut nukan ämän ninaremara, eparar senes tamaraun awarowon. 3 Kos Anut nukan ämän ninaremara, onoktapau awarowon, “Anut nukas Jisas ko tätäi näwäu oumara, meieanik, ätäi siräiaun sare mowon. Kiro Jisas is rusapai kon ämän awaroram, kiro Krais, kiro ro Anut nukasar ik imäikaun sare mianik, äsimorwon.” 4 Karauk Juda roasiret ak Pol nukan ämän epar äianik, Pol Sailas ori pak tururin. Karauk Grik roasiret ak Anut nukan ämän tainoriäi pak karauk asiret näunäu nais Jisas mesin woiaka epar moin.
5 Karauk Juda roat ak kiro onok aparmana, ak akan woiaka ak mesin aru mareanik, näu apu opok poteanik, roat onok aru miäin imwarona, kiro roat aru akas karauk roasiret akan woiaka siräi maroin. Keseria, ak Jason nukan owa poteanik, Pol Sailas ori roasiret akan amiakap

imwate kowaun pote ou karirim katorin. 6 Ak kiro roat ori apwatau warnuk, akas Jason nukan ou rorok erekapu siräi kureanik, owa tonomoi, Jason pak karauk roat akan woiaka epar moin imwareanik, menan roat näunäu amiakap tai maromoi, äiein, “Kiro roat Pol Sailas ori au omsau erekapu onok aru me arirai. Au rusapai kiro onok keseraun iken mena peirin. 7 Keseria, Jason nukas kon owa matonuk, rairin. Au Sisa nukan ämän wa tainoriäir. Awas keser äiäir, okoro omsau opok kar kamoikaun ro rau, kon enip Jisas.” 8 Roasiret pak roat näunäu pak ak kiro ämän roumana, akan woiaka aru moin. 9 Menan roat näunäu akas, Jason pak roat woiaka epar moin pak ak aiauk sosop mona, epar utwarona, manaiei rai, awaroin. Kesermana, ak ätäi akan owa manoin.

Pol Sailas ori Beria mena potoirin.

10 Kiro pututu, roat akan woiaka epar moin akas Pol Sailas ori ämäi ämäi äsimwatona, Beria mena potoirin. Au Beria mena tonea, Juda akan tururiäi owa tonoirin. 11 Beria menan Juda roasiret akan onok eposek, akan onokus Tesalonaika menan roasiret akan onok itimware rai. Ak Anut nukan ämän roianik, woiaka ererianik, Pol nukas Anut nukan ämän omre orip orip ninareäu, kon ämän epar äpu maun akasar jekur ninareäi. 12 Keseria, Juda roasiret sosop kiro mena rai akan woiaka epar moin. Karauk Grik roat näunäu pak akan asiret näunäu ak nais akan woiaka Jisas mesin epar moin.

13 Rai rai, Juda roasiret Tesalonaika mena rai ak Pol Beria mena Anut nukan ämän marora ämän roumana, ak kiro mena tonea, kiro pakan roasiret Pol Sailas ori emwataun woiaka siräi maroin. 14 Keseria, kiro pakan roat woiaka epar moin akas Pol äsimorna, kar mena mas an kasakup rau opok manowon. Sailas Timoti ori au karar Beria mena rairin. 15 Kiro roat ak Pol imäi Atens mena pote kuremana, ak ätäi Beria mena potaurna, Pol nukas Sailas Timoti ori kurte pote ko tararsa, sakau ämän awataun awaronuk, ämän oi potoin.

Pol nukas Atens menan roasiret Anut nukan ämän marowon.

16-17 Pol ko Atens mena potomara, Sailas Timoti ori kamwate rai rai, kiro menan sät eitek akan totok sosop akan ipiakas ate moin aparmara, ko wouti näwäu senes mowon, Keseria, omre orip orip, Pol ko Juda roasiret akan tururiäi owa potomara, Juda roat pak karauk omsau pakan roasiret akan woiaka epar moin Anut nukan ämän tamarowon. Ko amket opok poteanik, inok roasiret koiäi Anut nukan ämän mareäu. 18 Ko arenuk arenuk, karauk tamareäi roat akan enmaka Epikurian roat pak Stowik roat pak ak pemana, Pol pak ämänis ketäiein. Ko Jisas meiewon ätäi siräiewon ämän mare rawon, karauk akas äiein, kiro a sakau ro owo ämän äi ari ra? Karauk roat akas äiein, “Ko karauk omsau pakan eitek enip äi arira.” 19 Keseria, akas Pol imäianik, Ariopagas tururiäi mena wasarewareäi roat näunäu amiakap imäi potea, äiein, “Ik kiro awau ämän nakas roasiret mareäum mota, ik rowam. 20 Nan karauk ämän ik roumun awau, okon, ik wou wem, ik kiro awau ämän onoktapau jekur aikota roianik, äpu mam.” 21 Okoro Atens menan roasiret pak karauk omsau pakan roasiret kiro opok raiäin ak erekapu orip orip ämän awau arena, roia, ak kar sarau wa miäi.

22 Keseria, Pol nukas Ariopagas menan roat näunäu amiakap
siräumara, äiewon, “Atens menan roasiret, is ak apwaromin, akan
woiaka akan eitek jou maraun woiaka epar näwäu senes miäi. 23 Is
akan tup apariai opok ariemin, is akan eitek jou mareäi patan opok
keser jer we moin apwaromin. Kar patan opok ak keser jer we moin
‘Okoro eitek kiro ik kon enip äpu wa nukan patan.’ Ak kiro eitek äpu
wa jou muriäi, okon, is kiro eitek kon ämän awaraurim. Kon enip
Anut.
24 Anut nukas okoro omnokou opok osap erekapu rau kiro kos ate
mowon. Ko omar omnokou pak awan Näwäu. Ko tup ou roat akas
moin opok wa raiäu. 25 Ko kar osap wäpik sarenuk, roasiret akas ko
nurau senek itok wa, owon, osap erekapu kon. Ko kosar totomaka osou
orip pak, karauk osap erekapu roasiret nukasar ariäu. 26 Ik roasiret
rusapai okoro raum, Anut nukas ro karar opokas atoike monuk, kiro
tupsiu opokas käianik, omnokou erekapu iporaun mukowon Anut
nukasar omre pak mena rawaun pak sare momara, ate marowon.
27 Anut nukasar kiro onok keserwon. Owon, roat akas ko atapuk rau
rai wa itanäiei, utianik, Anut ko atapuk rawau wa, ko ik siarokop rau.
28 Ik rusapai ko pak raumoi, kos sakau ikonuk, omnokou opok raiäum.
Meter akan äpu miäi roat akas keser jer wein, ‘Ik nais ik kon mokoit.’
29 Keseria, ik Anut nukan mokoit raum, okon, iken ronkat akas Anut
ko gol*, silva* aitapau senek rai wa äiäu. Roat akas akan ronkat
pakaima ipiakas ate moin rai wa ronkatäu. 30 Meter roat ak kiro
onok ak äpu wa, okon, ak osap sosop jou maun ate mona, Anut
nukas ak aru marau wa. Rusapai Anut nukas omnokou pakan roasiret
erekapu akan woiaka piriraun rai ämän sakau marou. 31 Ko kar omre
roasiret erekapu wasarewaraun sare mowon rau. Kiro omre opok kos
roasiret akan onok wasarewarai. Ko jekuriar wasarewarai. Kos kar
ros wasarewaraun sare mowon. Kiro ro meienuk, Anut nukas ätäi
siräi muruwon. Keseria, ik äpu kiro epar.” 32 Roasiret ak Pol nukan
ämän roat meiein siräiäiei ämän roumana, karauk roat akas ko apari
ioin, karauk akas äiein, “Ik ätäi kiro ämän tamukota, rowam.” 33 Ak
akan woiaka epar mau warnuk, Pol kiro turur rain pakan utwaromara,
manowon. 34 Karauk roat ak kamuk rai, ak Pol nukan ämän tainoria,
akan woiaka epar moin. Kar ro kon enip Daionisias, ko Ariopagas
menan näu ro, pak kar asir kon enip Damaris pak karauk roasiret pak
erek akan woiaka epar moin.

18

Pol nukas Korin menan roasiret Anut nukan ämän marowon.

1 Pol ko Ariopagas menan roat näunäu amiakap are kuremara, Atens
näu mena utia, Korin näu mena potowon. 2-3 Kiro opok ko kar Juda
ro tararmara, ko pak rawon. Kiro ro kon enip Akwira, Pontus provins
opok ureknewon. Kon wau enip Prisila ori, au Rom näu menas rusapai
koirin, owon, Sisa-Klodias nukas kon omsau opok Juda roasiret wa
rawau, manaiei rai awaronuk, ak Rom näu mena ute manoin. Keseria,
Pol ko kiro Juda ro asir ori apwatau poteanik, au pak rawon. Au ser
ou ate mianik, karauk roat aromoi, aiauk oiäir. Kiro Pol nukan sarau
miäu senek, okon, ko au pak kiro sarau me rawon. 4 Pol nukas sumaun
ses opok tururiäi owa, Juda roasiret pak Grik roasiret akan woiaka
piriraun ämän orip orip mareäwon.

5 Sailas Timoti ori au Masedonia provins pakas Pol siakup potona, Pol
ko kar sarau mau wa, ko Anut nukan ämän karar Juda roasiret Jisas
ko Krais rai awarowon. 6 Karauk Juda roasiret ak kon ämän rowau
utianik, jeimarna, kos akan onok aru ätär maraun kon omjo pakan
maimai us putarianik, awarowon, “Anut nukas ak aru maronuk rai,
kiro isan usu wa, kiro akan usu. Isan woi näu raunuk, rusapai is
karauk omsau pakan roasiret Anut nukan ämän awaraun potam.”
7 Keseria, ko utwaromara, pote kar ro enip Titius-Jastas nukan owa
pote rawon. Ko Anut jou muriäu ro. Kon ou Juda roasiret akan tururiäi
ou siakup raiäu. 8 Kiro tururiäi ou kameäu ro kon enip Krispas, ko kon
tupsiu pak karauk Korin roasiret pak ak Pol nukan ämän roumana,
woiaka epar momoi, ak an join.
9 Kar pututu, Näwäu nukas Pol nine epir senek pakaima auruwon,
“Na wa iminäu, isan ämän roasiret awaraun wa utau. 10 Is na pak
raim. Kar ros na pak iwäi momara, wa aru musai, owon isan roasiret
sosop ak okoro mena rai.” 11 Keseria, Pol ko kiro mena woisan karar
keir 6 orip raumara, roasiret Anut nukan ämän tamare rawon.
12-13 Rom akan roat näunäu akas kar ro enip Galio, ko Grik omsau
kamäun sare murin. Ko kiro omsau kameäwon ses opok Juda roasiret
ätäi tururianik, Pol sakau atomana, wasarewareäi roat näunäu opok
imäi potomana, äiein, “Okoro ro ko iken roasiret Anut jou muraun
onok atap tamareäu. Ik kon ämän tainorta rai, ik Sisa nukan sintore
ämän wa tainoram.” 14 Pol nukas ätäi awaram äienuk, Galio nukas
Juda roasiret awarowon, “Ak Juda roasiret, rowe! Okoro ro ko kar
iken omsau pakan sintore ämän utau wa. Ko kar onok aru senes mau
wa. Ko kiro onok keserwon maro, is akan ämän epar awarowom.
15 Utianik, kiro akan sintore ämänin koi airoi, kiro akasar jekur mowe.
Is kiro ämän wa aparam.” 16 Kos keser awareanik, äsimwaronuk, kasik
noin. 17 Kasik nomana, ak kasiaka penuk, kar ro ko akan tururiäi ou
kameäu ro enip Sostenes sakau ateanik, Galio nukan ou siakup erar
wein. Galio ko kiro onok keserin ko ronkatäu wa.

Pol nukas ätäi Antiok mena Siria provins opok potowon.

18 Pol ko Korin mena omre sosop roasiret akan woiaka epar moin
pak rawonus, ous pakas utwaromara, Siria provins potaurwon. Prisila
Akwira ori au Pol pak erek potoirin. Pol ko ous oik tonau wa opok
Senkria mena Juda akan onok tainorianik, kon tapau kurum sarewon,
owon, ko kar onok keseraun Anut paip muruwon. 19 Efesas mena
pemana, kiro opok Prisila Akwira ori utwatomara, Pol nukarar Juda
roasiret akan tururiäi owa Anut nukan ämän marau manowon. 20 Akas
ko omre rumuk ak pak rawaun aurin, kos awarowon, “Is ak pak
ekep wa rawam,” räi awarowon. 21 Ko manaurmara, keser awarowon,
“Anut nukas ätäi okoro opok koi aironuk, is epar kowam.” Keseria, ko
ous oumara, Efesas mena utomara Sisaria mena potowon. 22 Ko Sisaria
mena potomara, Jerusalem näu mena toptomoi, roasiret woiaka epar
moin ämän awaromara, Antiok mena ätäi manowon.
23 Pol ko Antiok mena om rumukurar rawonus, manowon. Ko
Galesia provins pak Prigia provins opok mena atap atap ariemara,
roasiret akan woiaka epar moin sakau mare mare ari rawon.

Apolos nukas Anut nukan ämän Efesas mena marowon.

24 Kar Juda ro ko kon enip Apolos, ko Aleksandria näu mena urek
sarewon, ko Efesas mena pewon, Ko ämän eposek miäu, ko Anut
nukan ämän erekapu eposek äpu mowon. 25 Karauk roat akas ko
Jisas nukan onok jekur tamuruna, kos pak ätäi Jisas nukan ämän tuku
karauk roasiret tamarowon. Utianik, ko Jon nukan an jomareäwon
onok karar ko äpu. 26 Ko Juda roasiret akan tururiäi owa tonomara,
ko roasiret iminewarau wa, Anut nukan ämän sakau marowon.
Kesernuk, Prisila Akwira ori au kon ämän roumoi, awan owa imäi
poteanik, awas karauk Jisas nukan ämän ko äpu wa jekur tamuroirin.
27 Apolos ko Anut nukan ämän Akaia provins maraun manaurnuk,
Efesas menan Kristen roasiret akas kon ronkat sakau muruna, Akaia
provins pakan Kristen roasiret ko imäiäun rai, jer we nuruna, oiar
potowon. Keseria, kiro omsau opok, Apolos nukas potomara, Anut
nukas kon wou näu oripas roasiret sarwarnuk, akan woiaka epar
moin, kiro roasiret jekur sarwarowon. 28 Ko karauk roasiret akan
amiakap, Juda roat ämänis sakau kewareanik, kos Anut nukan ämän
ninareanik, tamarowon, epar Jisas ko Krais, kiro ro ko Anut nukas
äsimornuk, ak imwaraun kowon ro.

19

Pol ko Efesas mena potowon.

1-2 Apolos ko Korin näu mena Akaia provins opok raunuk raunuk,
Pol ko Prigia provins utomara, ari ari pote, Efesas näu mena pewon.
Kiro opok, karauk roat woiaka epar moin tarwaromara, totwarowon,
“Ak akan woiaka epar momana, Anut nukan Osou Näu oin ra?” Akas
ätäi aurin, “Osou Näu rau ik äpu wa.” 3 Keserna, Pol nukas ätäi
totwarowon, “Ak owo onok pakaima an join?” Akas ätäi äiein, “Ik
Jon nukan onok pakaimas tainorianik, an jomukoin.” 4 Pol nukas
ätäi äiewon, “Meter Jon nukas roasiret akan onok aru pakan pirirna,
an jomarowon. Kos roasiret kiro ro rusapai koura, konun akan
woiaka epar maun rai keser awarowon. Kiro ro ko Jisas.” 5 Ak kiro
ämän roumana, ak Jisas mesin woiaka epar moin karauk roasiret
ätär maraun an join. 6 Pol nukas kon ipou kiro roasiret akan
tapiakap maronuk, Anut nukan Osou Näu ak opok penuk, akas karauk
omsaukan ämän atap atap ak meter äpu wa momana, kis Anut nukan
enip jou murin. 7 Kiro roasir erekapu ak 12 orip senek. 8 Pol keir 3
orip kiro mena raumara, ko Juda roasiret akan tururiäi owa tonomara,
orip orip Anut nukan ämän epar äpu maun sakau ämän awarowon.
Ko ak pak raumara, Anut okoro omnokou koi kamäun ämän erekapu
mare rawon. 9 Karauk roasiret akan woiaka sakau monuk, ak kon
ämän rowau utomoi, äiein, “Kiro Näwäu nukan Apu tainoraun ämän
tamukiäu kiro ämän sätäiäu.” Keser äiena, Pol ak utwareanik, kos
Jisas nukanun woiaka epar moin roasir imwaromara, Tiranus nukan
ämän ateai owa potoin. Omre karar karar roasiret pak ämän wasareäi.
10 Pol ko kiro onok keserwon. Woisan oirori ko kesernuk, kiro Juda
roasiret pak Grik roasiret Esia provins raiäi pak ak erekapu Anut
nukan ämän roin.

Skeva nukan mokoit.

11 Anut nukas Pol nukan ipokup kurur näwäu atap atap keserwon.
12 Roasiret kiro onok aparianik, akas päm si pak karauk omjo

eteinak pak oianik, Pol nukan enipsau kotomarianik, sip roat siarakap potomoi, akan opiakap mona, sip aru pak osou aru ak opok rakurein ute maneäi. 13 Karauk Juda roat akas nais pote ariemana, osou aru oi kuraun, ak Jisas nuka enip ateanik, osou aru jäkäi oi kuraun keserin. Karauk akas osou aru awareäi, “Is kiro Jisas, Pol nukas awareäu, kon enip pakas ak kurte manaun sakau awarom.” 14 Kar Juda akan Anut kamuk raiäwon ro näwäu enip Skeva, kon mokoit 7 orip akas kiro onok keseriäi. 15 Utianik, kar omre opok kiro osou arus awarowon, “Is Jisas Pol ori äpu. Ak inokot?” 16 Kiro ro ko osou aru oripas kasak pemara, kiro roat 7 orip sakau akwaria, näwäu senes aru marea, akan omjo erekapu kiräi maronuk, päm pirim kon owas imine manoin. 17 Juda roasiret pak Grik roasiret ak Efesas mena raiäi ak kiro ämän roumana, erekapu sakau iminein. Keseria, akas Jisas nukan enip näwäu kämioik jou murin. 18 Roasiret akan woiaka epar moin akas pemana, akan onok aru keseriäin erekapu amop moin. 19 Karauk roat meter otin amkeäin ak akan buk uru os ämän jer wein rau erekapu oi koianik, roasiret akan amiakap ep näwäu uru amke kurein. Ak kiro buk karauk roat aroin maro, ak aiauk sosop 60,000 kina senek owaun itok. 20 Anut nukan ämän omsau erekapu iporomoi, sakau senes pewon.

Karauk Efesas akas Pol mesin kasiak näwäu pewon.

21 Kiro onok erekapu keserianik, Pol ko Masedonia provins pak Akaia provins pakas potea, Jerusalem näu mena potaun ronkatewon. Kon ronkat pakaima äiewon, “Is kiro opok potoita, Rom näu mena nais pote aparam,” äiewon. 22 Keseria, kos Timoti Erastus ori kon sarau sareäirin roat ori äsimwatonuk, Masedonia provins potosa, nuka Esia provins om rumukur rawon.

23 Kiro ses opok, karauk roat ak Anut nukan apu tainorau utomoi, ämänis auratein. 24 Kar ro ko kon enip Demitrias, ko kar aiauk enip silva pakas karauk osap ate miäu. Kos kiro aiauk silva pakas kiro sät eitek enip Atemis nukan tup ou totok eteinanak sosop ate monuk, karauk roat akas kau mona, ko kiro pakan aiauk sosop oiäu. Keseria, kos roat sosop silva sarau aronuk, mona, ko aiauk näwäu oiäu. 25 Kos kiro roat pak roat osap sosop ate miäi pak turur maromara, awarowon, “Jaiat, ak äpu iken aiauk eposek sosop kiro sarau pakas peäu. 26 Kiro ro enip Pol nukas owo ämän äiäu akasar roinai, aparwe. Kos äiäu, roat akas akan ipiakas eitek totok ate miäi, kiro sät eitek. Keseria, kos okoro Efesas mena pak Esia provins pakan roasiret sosop senes erekapu awaronuk, ko karar tainori. 27 Kiro Pol nukan ämänis iken aiauk sarau aru mukaun itok. Kiro karar wa, roasiret akas kiro asir Atemis iken eitek näwäu nukan tup ou ätäi wa jou maiei. Kiro asir roasiret erekapu Esia provins pak kiro omnokou erekapu jou muriäi, kon sakau wasaräi.”

28 Roasiret ak kiro ämän roumana, kasiaka penuk, sakau urweanik, äiein, “Efesas menan eitek Atemis ko iken Näwäu.” 29 Kiro menan roasiret erekapu kasiaka penuk, karauk roat akas Gaias Aristarkas ori, Masedonia provins pakan roat ori Pol pak erek ariair, sakau atwateanik, akan tururiäi omoi näwäu opok rewate potoin. 30 Pol ko nukasar roasiret amiakap potaurwon, utianik, roasiret akan woiaka epar moin akas utona, manau senek wa. 31 Karauk roat näunäu ak nais Pol nukan jaukut, akas ämän surmurianik, aurin, “Na kiro mena

roasiret tururai opok wa potau.” 32 Roasiret erekapu pio piorianik, ak
ämän atap atap urwena, karauk roasiret sosop akas owon tururai rai
wou wein, ak äpu wa. 33 Juda roat akas Aleksanda roasiret amiaka
opok suorna, tonowon, okon, karauk roat akas ko ämän onoktapau ro
räumana, ronkatein. Keseria, Aleksanda nukas roasiret asorna, aräun
rai kon ipous asorwe rai awarowon. 34 Ak ko Juda ro aparianik, äpu
momana, ak woiaka karar momana, ätäi ätäi urweanik, äiein, “Iken
Atemis ko Efesas menan näwäu.”
35 Rai rai, kar kiro näu menan kamwareäu ro näwäu pemara,
kos roasiret asoraun awarowon. Roasiret erekapu asorna, kos keser
awarowon, “Efesas menan roasiret, okoro omnokou pakan roasiret
erekapu äpu Efesas näu menan roasiret akas kiro Atemis näwäu nukan
ou pak kon totok jou miäi omar oikas nowon pak kamwateäi, kiro ak
äpu. 36 Keseria, kar ros ko kiro onok äpu wa rai wa äiäi. Keseria,
ak asornai, woiaka päurar orip rawe. 37 Akas okoro roat ori imwate
koi. Utianik, awas kiro tup owan osap kar päu owau wa. Iken eitek
jeje ämän murau wa. 38 Utianik, Demitrias kon sarau jaukut pak ak
ämän orip raroi, wasarewaraun omoi rau. Wasarewaraun roat rai. Ak
kiro opok pote ämän maun itok. 39 Ak karauk ämän orip raroi, akan
kamwareäi roat näunäu ak tururaun ses opok, ak kiro ämän jekur
maiei. 40 Ik rusapai usu owaun itok, owon, ik rusapai ämän onoktapau
wäpik erar weräuram. Rom kamwareäi roat akas ik usu ikaiei. Owon,
ik weräiäun ämän onoktapau ak awarau senek wa.” 41 Kiro ro näwäus
ämän aware kuremara, roasiret äsimwaronuk, akan mena manoin.

20

Pol ko ätäi Masedonia provins pak Grik omsau potowon.

1 Kiro ämänis ketäiein erekapu meienuk, Pol nukas roasiret akan
woiaka epar moin turur mareanik, sakau rawaun ämän awaromara,
‘pere’ awareanik, utware Masedonia provins manowon. 2 Ko kiro
omsau pakaima potomara, kiro pakan roasiret sakau rawaun ämän
marowon. Keseria, ko Grik omsau potowon. 3 Kiro opok keir 3 orip
rawon. Kon osap jekur momara, Siria provins ous atat potaurwon.
Juda roasiret akas nuka wena, meiäun ämän roumara, ätäi Masedonia
provins potaun keserwon. 4 Karauk roat ak Pol pak manoin akan
enmaka kiro kesek: Pirus nukan mokoi, Sopater ko Beria menan
pak, Aristarkas Sekundus ori au Tesalonaika menan, Gaias ko Derbi
menan, Tikikus Trofimus ori au Esia provins pakan pak, Timoti nais
erek potoin. 5 Kiro roat ak amke potea, Troas mena ik kamoike rain.
6 Pasowa sumaun ses patarianik, ik Filipai menas ous opokas ute
poteanik, ak omre 5 opok Troas mena tarwaromun. Ik kiro opok pote,
tup karar utomun.

Pol nukas Troas mena kar ro meiewon siräi mowon.

7 Tup etei pututu, ik Anut nukan o jaun erekapu tururmun. Pol nukas
roasiret ämän marowon. Ko ariwa tapera, kiro mena ute manaun,
okon, ko ämän mare pote um kamuk sarewon. 8 Arou sosop aioianik,
kiro tururiäi owa kar waru kämioik ik turur raumun opok, erekapu
äsäi mo kurein rawon. 9 Kar mokoi tenemai kon enip Eutikus ko
kämioik ou windo opok tane raumara, Pol ämän maronuk, roi rawon.
Eutikus ko amosirnuk, erekapu ninowon. Erekapu nineanik, kiro ou

oikas ouri omnokou opok noptowon. Roat akas ko ne kuor imäianik, aparin ko meiewon. 10 Pol ko nomara, kiro ro kon ipous atomara, äiewon, “Ak ronkat sosop wa owau, kon totok manau wa, ko rau.” Keser äienuk, kiro mokoi ätäi siräiewon. 11 Keseria, Pol ätäi tonomara, roasiret pak Anut nukan o jewon. Jemara, ak pak are pote, erekapu om teinenuk, Pol ko utware manowon. 12 Kiro ro meiäu wa, imäi kon owa koianik, ak näwäu nepipirin.

Pol ko Troas mena utomara, Miletus mena potowon.

13 Ik kar ous oikas Asos mena amke potea, Pol kume rauta, Pol nuka isous kiro mena pote taraikaun aikowon. 14-15 Ko pote Asos mena taraikonuk, ikes ko ous opokas imäia, Mitilini mena potomun. Mitilini mena pote ninea, kiro pakas Kios mena potomun. Kiro opok ninomunus, tapera, Kios menas pote Samos mena potomun. Ätäi ninomunus, Samos menas pote Miletus mena potomun. 16 Pol ko karauk omre Esia provins opok rawau utomara, ko Efesas mena itimori manaun ronkatewon. Ko kurte Jerusalem mena Pentikos* omre opok potaun keserwon.

Pol nukas Efesas menan roat näunäu jekur rawaun ämän awarowon.

17 Pol nukas Miletus menas Efesas menan Kristen roat näunäu ko koi tararaun rai ämän surmarowon. 18 Kiro roat näunäu ko siakup koi tururna, kos awarowon, “Ak äpu is amke ak pak okoro Esia provins opok ak kamuk owose raiäimin akan amiakas apairoin. 19 Is isan enim oik mau wa. Is Anut näwäu nukan sarau murita, Juda roasiret akas is aru muraun keserin. Kiro onokun is woi usu sarenuk, waiäuriäimin. 20 Ak äpu, is ak sarwaraun kar Anut nukan ämän isan woi uru wa ämäi miäimin. Kiro ämän erekapu akan tururiäi owa pak akan owa karar karar pote erekapu awareäimin. 21 Is Juda roasiret pak karauk omsau pakan roasiret ak akan onok aru utia, akan woiaka Anut opok karar pirirmana, iken Näwäu Jisas mesin akan woiaka epar mowe rai sakau ämän awareäimin.

22 Rusapai, is Anut nukan Osou Näu nukan ronkat tainormoi, Jerusalem näu mena potaurim. Is äpu wa roasiret akas kiro opok is owoseiraiei rä. 23 Is äpu mena karar karar opok Anut nukan Osou Näus ronkat sakau iromoi, airowon, karapus owa musomana, onok aru tätäi näwäu orip musaun kamoisi rau rai airowon. 24 Utianik, is isan totoman mesin ronkat sosop wa oim. Isan ronkat kiro sarau Jisas Krais nukas maun irowon kiro Anut nukas kon wou näu oripas ik sareikaun Ämän Eposek omsau erekapu awaraun ariram.

25 Ak rowe, meter is ak pak koi raia, Anut nukas kamoikaun ämän ätäi awaromin, is äpu tawa ak isan nepi wa aparaiei. 26 Keseria, is Anut nukan ämän rusapai awarom, tawa kar ro ak kamuk okoro ämän we kureanik, wa tainornuk, Anut nukas ko aru monuk rai, kiro isan usu wa, kon usu. 27 Is Anut nukas owo onok keseraun erekapu awaraun iminäu wa. 28 Ak aka pak roasiret woiaka epar moin pak jekur kamwarowe. Anut nukan Osous ak kon roasiret kamwaraun sare marowon, Ak jekur sakau tai rainai, roasiret Näwäu mesin woiaka epar moin kamwarowe. Jisas Krais nukas ak kon karianas kau marowon, okon, ak kon senes. 29 Is äpu, tawa is ak utware manoita, karauk roat ak en sei aru senek akas pemana, roasiret woiaka epar

moin aru maraiei. 30 Tawa, akan karauk roat akasar pemana, sät ämän
mia, karauk roasiret akan woiaka epar moin kiro aru roat tainwaraiei.
31 Keseria, ak orip orip sakau tai rawe, ak ronkatewe, woisan 3 orip
sankeu pututu is sarau näwäu mianik, ak Anut nukan ämän mare
ariemin.
32 Rusapai is ak Anut nukan ipou opok marom. Kos kon wou näu
oripas ak sarwareanik, ak sakau marai. Kos ak osap nukasar kon
roasiret sare marowon senek ak araun itok. Ak kon ämän tainoraiei,
kos ak keser sarwarai. 33 Is karauk roat akan aiauk silva ra gol ra
osapun wa wous wareäimin. 34 Aka äpu, is isan ipiasar sarau sakau
mianik, isaka pak isan jaiat sarwareäim. 35 Is kiro osap isan ipiasar
kesermin, ik kiro sarau ikakan ipiakasar sarau momoi, karauk roasiret
sakau wäpik kiro sarau sakau senek sarwaraun ätär maromin. Ik
keser ronkatäu, iken Näwäu Jisas nukas kiro ämän äiewon, 'Inok ro
karauk roat akas osap nuriäi, nepipirai kiro eteinak. Utianik, inok ro
karauk roat osap areäu, kiro näwäu nepipirai.' "
36 Pol ko kiro ämän patar kuremara, kiro roat pak kon uou sur
wemara, Anut auruwon. 37 Ak erekapu woiakati maronuk, waianik,
pokäirin. 38 Roasiret ak woiakati näwäu moin, owon, Pol nukas ak
ätäi kon nepu wa aparaiei rai awarowon. Keseria, ak ko tainori ous
opok kuräu noin.

21

Pol Jerusalem näu mena potowon.

1-2 Ik Efesas roat näunäu 'pere' aware kurea, utware manomun. Ik
potea, kar mena enip Kos potomun. Kiro opok ninomunus, tapera,
Rodes mena potomun. Kiro pakas ätäi Patara mena potomun. Kiro
mena kar ous Fonisia provins potaun rawon ik kiro ous oik tonea,
manomun. 3 Ik pote rai, Saiprus akan omsau aparmun, kiro omsau
tonau wa, itimorianik, Siria akan provins opok tonea, Taia mena
poteanik, kiro menan osap oi kuräun ous sumowon. 4 Kiro mena
karauk roasiret Anut mesin woiaka epar moin tarwarea, ak pak tup
karar raumun. Kiro roasiret Anut nukan Osou Näus ronkat aronuk,
Pol ko Jerusalem näu mena wa tonau rai tämuraurin. 5 Utianik, ik kiro
mena ute manaun ses penuk, utware ous opok nomun. Kiro menan
Kristen roat erekapu akan mokoit wariakat, pak ik ous opok tonaun
mas an kasakup imäiki noin. Kiro opok ik iken uorok sur wemoi, erek
ak pak Anut aurumun. 6 Keseria, ikes pere aware kurea, ik manaun
ous oik tonota, ak akan mena manoutoin.
7 Ik Taia mena utia, Tolomes mena potomun. Kiro opok karauk
roasiret akan woiaka epar moin pote tarwarea, ak pak omre karar
raumun. 8 Ninomunus, tapera, siräianik, kiro mena utia, Sisaria
mena potomun. Kiro opok, Anut nukan ämän mareäu ro kar enip
Filip nukan owa raumun. Meter karauk roat 7 orip Jerusalem mena
roasiret sarwaraun sare maroin, kiro roat 7 orip pakan kar ro kon
enip Filip rau. Okoro ro kiro Filip. 9 Kiro ro kon asinakut makun 4
orip ak Anut nukan ämän roianik, areain asiret. 10-11 Ik kiro opok
omre rumukur rauta rauta, Anut nukan ämän roianik, areawon ro
kar, kon enip Agabus ko Judia provins opakas kowon, Ko ik siarokop
pemara, Pol nukan let oumara, nukan isou ipou opok rakir momara,

äiewon, “Anut nukan Osou Näu nukas keser äiewon, ‘Okoro let atak ro, ko Juda roasiret akas okoro let rakir mom apari senek tawa ko nais kesermana, karauk omsau pakan roat ipiaka opok maiei.’ ” 12 Ik kiro ämän roumoi, ik kiro menan roat pak Pol Jerusalem mena wa potau rai sakau ämän aurumun. 13 Ikes ko keser aurta, kos ätäi keser aikowon, “Ak owon waiemana, isan woi aru muroi? Utianik, Jerusalem menan roat akas is Jisas nukan sarau moita, kiro mesin sakau atoiraiei isan ronkat kiro itok. Ak is iworona, meiäm kiro nais itokur.” 14 Ik kon ronkat ätäi pirirau senek wa. Keseria, ik aurmoi, äiemun, “Anut Näwäu kon ronkat na opok päura.”

15 Kiro Sisaria mena karauk omre manonuk, ik iken osap erekapu jekur mia, Jerusalem näu mena tonomun. 16 Karauk Sisaria menan roasiret ak Jisas mesin woiaka epar moin ak erek ik tainoike potea, kar ro ko meter kon wou epar mowon ro kon enip Nason ik kiro ron owa ninaun imäiki potoin, kiro ro ko Saiprus omsau pakan.

Pol nuka Jerusalem näu mena tonowon.

17 Ik Jerusalem näu mena tonota, iken jaunokot karauk akan woiaka epar moin ak ik apaikomana, nepipirin. 18 Ninomunus, tapera, ik Pol pak Jems aparam rai potomun. Kiro menan woiaka epar moin roat näunäu ak Jems pak rain pote tarwaromun. 19 Pol nukas pere aware kuremara, Anut nukas owo sarau karauk omsau pakan roasiret opok nukan ipous keserwon karauk sarau roat erekapu ämän jekur marowon. 20 Ak erekapu kiro ämän roumana, Anut nukan enip kämioik jou murin. Keseria, akas aurin, “Jaunok Pol, okoro pakan Juda roasiret sosop ak akan woiaka piririn. Utianik, ak Juda akakan sintore ämän tainoraun sakau miäi. 21 Karauk roat akas na mesin keser aiäi, Pol nukas kiro Juda roasiret karauk omsau opok rai ak Moses nukan sintore ämän wa tainorau rai awareäu. Kos äiäu, ak akan mokoit akan enmak kerau wa patirau. Ak meteran onok ätäi wa tainoraun awareäu rai äiäi. 22 Na okoro opok pem äpu musaiei. Okon, ik na owosei sam? 23 Ik na kiro onok keseraun aisaurum, roat 4 orip ik pak ak Anut nukan sarau maun paip moin rai. 24 Na kiro roat imwaroinam, ak pak ätäi Anut nukan amuk opok eposek saräun na akan opur Anut jou muraun kau mota, akan tapiaka kurum saräiei. Na keserta, kiro roasiret ak erekapu äpu maiei, kiro ämän meter roin kiro epar wa, na nakasar Moses nukan sintore ämän tainoriäum rai äiäiei. 25 Utianik, kiro karauk omsau pakan roasiret akan woiaka epar moin ikes jer we mareanik, awaromun ak sät eitek jou murianik, o patan opok amkeäi pak opur karian pak karauk opur pou äsisirna, meiein kiro ak wa jau. Ak kar ron asir ra, kar asiren ro pak wa ariäu räi awaromun.” 26 Keseria, ninoinus, tapera, Pol nukas kiro roat 4 orip imwareanik, ak pak ätäi eposek saräun manoin. Kiro keser kurea, ko Anut osap nuriäi ou näwäu owa tonomara, Anut kamuk raiäin roat omre esap esap utia, ak ukun wäpik saräun Anut opur patan opok amke muraun totwarowon.

Roat akas Pol tup owan sakau atoin.

27-28 Kiro omre 7 orip sare moin pataraurnuk, karauk Juda roasiret ak Esia provins pakan akas Pol Anut osap nuriäi owa tone rawon aparianik, akas roasiret erekapu akan woiaka aru siräi marea, imware pei. Keseria, Pol sakau ateanik, akas urwemana, äiein, “Israel roasiret,

ak ik sareike. Okoro ros mena mena atap atap erekapu potomara, Moses nukan sintore ämän pak okoro tup ou näwäu pak iken onok pak aru rai enmakap ämän mare mare ariäu. Kos karauk omsau pakan roat imwareanik, okoro tup ou näwäu owa Juda akan omoi opok imware pen. Kiro asu näwäu senes, okon, ko iken tup ou aru mowon." 29 Ak keser äiein, owon, meter Trofimus ko Efesas menan ko Pol pak kiro mena rawon aparin, okon, akan ronkat Pol nukas kiro ro tup owa imäi tonowon rai äiein. 30-31 Keseria, roat erekapu akan woiaka siräi marona, ak kurte koianik, Pol sakau atea, tup owan ate reurmana, kasik noin. Kesermana, kiro tup ou im pene moin, Roasiret akas Pol we kuräurna, kar ros kurte potomara, Rom akan marai roat kamwareäu ro näwäu auruwon, "Jerusalem menan roasiret ak weräu rai." 32 Kurte kiro marai ro näwäu nukas siräumara, kon karauk marai roat imwaromara, kiro roasiret turur rain opok nowon. Roasiret ak kiro marai roat akan ro näwäu pak nona, apwareanik, ak Pol we rain utoin. 33 Kiro marai roat akan näwäus Pol siakup potomara, sakau ateanik, muris ipou rakiraun rai kon marai roat awarowon. Keseria, kos roasiret totwarowon, "Okoro inok ro? Ko owosewon?" 34 Akas sät ämän atap atap kon enip opok moin. Marai roat akan näwäu ko akan ämän sosop jekur rowau senek warnuk, kon marai roat awaronuk, Pol akan owa imäi tonaun rai awarowon. 35 Ak ko imäi ou äpäs siakup pena, roasiret ak kasiaka näwäu senes penuk, ko wäurna, marai roat akas ko kuormana, ämäiein. 36 Roasiret akas tainware pemana, sakau urwein, "Wena, meie!"

Pol nukas kon wou epar mowon onoktapau Juda roasiret awarowon.

37 Marai roat akas Pol owa imäi tonaurna, Pol nukas marai roat akan ro näwäu Grik ämänis auruwon, "Is roasiret ämän araun itok ra?" Kiro ro näwäus Pol auruwon, "Ei, na Grik ämän miäum ra? 38 Isan ronkat na kiro Ijip ro. Meter ko ik pak marai amkeanik, roat 4,000 orip weräiäun marai orip imwareanik, ro wäpik mena pote tururwarewon rai äiemin." 39 Pol nukas äiewon, "Wa. Is Juda ro, isan mena Tarsas, Silisia provins opok, kiro isan om enip orip. Na is utoirota, roasiret ämän maraurim." 40 Kiro marai ro näwäus io rai aurnuk, Pol ko kiro äpäs opok tai raumara, roasiret asoraun rai kon ipous asorwe rai awaronuk, roasiret erekapu asorna, Pol nukas Ibru ämänis keser awarowon,

22

1 "O moniat, jaiat, ak rowe. Is ätäi isakanun ak ämän awaraurim." 2-3 Ak Pol nukas Ibru ämänis awaronuk, roianik, erekapu asorna, kos awarowon, "Is Juda ro Tarsas mena Silisia provins opok ami tawon, utianik, is okoro Jerusalem mena ureknemin. Gameliel ko isan tamuriäwon ro. Kos is iken asanokot akan sintore ämän erekapu jekur tamurowon. Ak rusapai kiro sintore ämän sakau tainorurai senek, is nais keseriar Anut jekur sakau tainoruram. 4 Is karauk roasiret Jisas mesin woiaka epar moin aru mareaimin. Isas isan jaiat akas karauk roasiret muris akan isoraka ipiaka rakir mareanik, karauk roasiret akwarona, meiäun rai awaromin. Karauk karapus owa kurwaraun imware poteäimin. 5 Anut kamuk raiäi roat näunäu pak Juda roasiret akan kamwareäi roat näunäu ak erekapu kiro onok meter keseriäimin äpu, akas kiro ämän epar äiäiei. Is jer we irona, Damaskus mena,

roasiret woiaka epar moin sakau atwareanik, tätäi näwäu aromoi, imware koi karapus owa kurwaraun potomin.

Pol nuka kon wou epar mowon onoktapau awarowon.

6 Is kiro roat Damaskus mena sakatwarau potomin, Damaskus mena
siakup tonoita, san näu kamuk senek opok, kurte kar arou näwäu
omar oikas ermän senekus is opok kurewon. 7 Kesernuk, is omnokou
opok oire nonuk, kar ron pätu senekus airowon, 'Sol, Sol, na is owon
aru muroram?' 8 Keseria, isas ätäi äiemin, 'Näu ro, na inok?' Kos ätäi
is airowon, 'Is Jisas, Nasaret menan, na is aru muroram.' 9 Karauk roat
is pak erek potomun ak kiro arou näwäu aparmana, iminein. Kar ron
pätu senekus is airowon ak rowau wa. 10 Isas ätäi aurmin, 'Näwäu, is
owosäu?' Näwäu nukas ätäi airowon, 'Na siräinam, Damaskus mena
tonota, kiro opok na Anut nukas owosäun sare musowon kiro aisaiei.'
11 Kiro arou näwäus is ami putut kariewon, om aparau senek wa.
Keseria, is tainoire potoin roat akas isan ipi ateanik, Damaskus mena
imäiri tonoin. 12 Kiro mena kar ro rawon, kon enip Ananaias, ko is
apairau kowon. Ko iken sintore ämän erekapu tainoriäu, okon, kiro
pakan Juda roasiret ak äpu kon onok eposek. 13 Ko is siarap koi tai
raumara, airowon, 'Jai Sol, na ätäi om apar rai aironuk, kiro opokar
kurte is ami amareanik, ko aparmin.' 14 Kos keser airowon, 'Iken
asanokot akan Anut nukas na kon sarau ro eposek Jisas aparaun pak
kon oksaus arenuk, rowaun nukasar sare musowon, ko kon ronkat na
isowon, okon, owo onok ko keserwon na äpu. 15 Keseria, na kiro osap
nan amunas aparmon pak karauk ämän roumon kiro roasiret erekapu
awaram. 16 Jai, na owon ekep raum? Na an jounam, kon enip pakaima
ko aurta, nan onok aru jäkäi musai.'

Anut nukas Pol karauk omsau pakan roasiret kon ämän maraun äsimorwon.

17 Kesernuk, is ätäi Jerusalem mena potomin. Kiro opok Anut osap
nuriäi owa Anut aurta aurta, is nine epir pakaima senek Näwäu
aparmin. 18 Kiro opok, Näwäu aparta, kos airowon, 'Na kurte siräinam,
Jerusalem mena ute man, owon, okoro pakan roasiret ak nan ämän
is mesin awarota, wa rowaiei.' 19 Isas ätäi aurmin, 'Näwäu, ak is
äpu muroin. Is tururiäi owa karar karar potomoi, roasiret akan
woiaka epar moin pote sakau atwareanik, karapus owa kurwaromoi,
akwariäimin. 20 Meter Stiven, kiro ro nan enmat roasiret aware ariäu
kiro onok keserin ses opok, is siakup tai raitar, we kurein aparmin.
Kiro ses opok isan woi eposek sarewon. Is kiro roat Stiven wein akan
omjo kame raimin.' 21 Utianik, kos ätäi airowon, 'Na man, is na omsau
atapuk karauk omsau pakan roasiret opok äsimoisom.' "

Pol nukas is Rom omsau pakan ro äiewon.

22 Roasiret ak Pol nukan ämän roi potea, kiro ämän roumana,
kasiaka näwäu penuk, ätäi näwäu urweanik, äiein, "Wena, meie!
Kesek ro ko okoro omnokou opok utona, wa rawau." 23 Ak sepuk
sepuk sakau urweanik, akan omjo jäkäi momana, maimai oianik,
oik käkänkurein. 24 Kiro marai roat akan ro näwäu nukas kiro
keserna apwarea, kon marai roat awaronuk, Pol akan owa imäi tonoin.
Roasiret owon Pol pak kasiaka pera äienuk, rowaun kon marai roat ak
Pol mänkäsir owaun awarowon. 25 Utianik, ak Pol mänkäsir owaun

kon ipou rakirna, Pol nukas kar marai ro siakup tai rawon auruwon, “Akan sintore ämän opok ak Rom omsau pakan ro kon ämän aparau wa opok mänkäsi owaun jer rau ra?” 26 Kiro marai ro kon ämän roumara, akan ro näwäu opok tonomara, auruwon, “Na owosäurum? Kiro ro ko Rom ro.” 27 Keseria, kiro marai roat akan näwäu nukas Pol siakup potomara, auruwon, “Na is air, na epar Rom omsau pakan ro ra?” Pol nukas ätäi auruwon, “Io, is Rom omsau pakan ro.” 28 Kiro marai roat akan ro näwäus ätäi äiewon, “Is Rom omsau pakan ro saräun aiauk sosop kuremin.” Pol nukas äiewon, “Isan moni ani ori au Rom omsau pakan, okon, is Rom omsau pakan ro urek saremin.” 29 Keser awaronuk, roat ko totoraun rai ronkate rain imine manoin. Kiro marai roat akan näwäu nukas Pol ko Rom omsau pakan ro roianik, kosar Pol muris sakau rakirwon äpu momara, ko iminewon,

Pol nukas Juda roat näunäu ämän marowon.

30 Marai roat akan näwäu nukas owo onokun Juda roasiret akas Pol nukan enkup ämän moin äpu maun rai keserwon. Keseria, ninowonus, tapera, ko Pol nukan mur ipou rakir moin uräi kurena, kos Anut kamuk raiäi roat näunäu pak Juda roasiret akan kamwareäi roat näunäu pak tururaun sakau ämän surmarowon. Koi tururna, kos Pol imäianik, koi akan amiakap tai mowon.

23

1 Pol nukas roat näunäu sakamwaromara, awarowon, “O jaiat, Israel roat, is meter Anut nukan amuk opok eposek raianik, ariäimin kar onok aru mau wa koi rusapai raim. Keseria, isan woi näu sareu.” 2 Anut kamuk raiäi roat akan näwäu enip Ananaias nukas kiro ämän roumara, karauk roat Pol siakup tai rain kon oksau puraun rai awarowon. 3 Ak keserna, Pol nukas auruwon, “Na porim aru senek roat akas es ärneus jomurna, eposek sareäu wou uru aru senes rau. Anut nukas na iwosai. Na okoro opok tane raumata, sintore ämänis isan onok wasare muroram. Utianik, na nakasar kiro sintore ämän jekur wa tainoriäum. Kesermata, nas karauk roat is iworaun awarom!”

4 Kiro roat Pol siakup tai rain akas ätäi Pol aurin, “Na Anut kamuk raiäi roat akan näwäu ämän aru aurum.” 5 Pol nukas awarowon, “Jaiat, Israel roat, is ko Anut kamuk raiäi roat akan näwäu äpu wa. Anut nukan ämänis äieu, ‘Na nan roasiret kamwareäu ro näwäu ämän aru wa aurau.’ Kiro ämän karar is äpu.” *Kisim Bek 22:28*

6 Pol nukas karauk Sadusi roat pak karauk Parisi roat kiro opok rain apwaromara, kiro wasarewareäi roat näunäu awarowon, “Jaiat, Israel roat, is Parisi ro. Is kar Parisi ro nukan mokoi. Is roat meieäi ätäi siräiäi mesin woi epar mom. Keseria, is kiro ämän ak awarom. Kiro onokun ak rusapai isan ämän ate apairoi.” 7 Pol nukas keser äienuk, Parisi roat pak Sadusi roat pak inäianik, aka aka ketäiein. 8 Sadusi roat akas äiein roat meieanik, ätäi wa siräiai. Ak ätäiar äiein, Anut nukan sarau eitek pak karauk eitek pak rawau wa rai äiäi. Utianik, Parisi roat ak kiro osap erekapu mesin woiaka epar moin. 9 Kiro opok näwäu ketäianik, näunäkäu arein. Karauk Parisi sintore ämän mareäi roat akas siräumana, sakau arein, “Ik okoro ros kar onok aru kesernuk, aparau wa. Iken ronkat kar osous ra, kar Anut nukan sarau eitekus epar auruwon raroi ik ämän wäpik.” 10 Kiro ketäiein pote

näwäu sarenuk, marai roat akan ro näwäu kiro roat akas Pol karaim karaim ate reurna, sau siräiei rai iminewon. Keseria, kos marai roat äsimwaronuk, ne Pol kiro roat kamukan imäianik, akan owa imäi tonaun awarowon.
11 Kiro pututu, Näwäu nukas Pol siakup pe tai raumara, auruwon, “Pol, na wa iminäu, sakau tai rau. Na isan ämän okoro Jerusalem mena sarau maromon senek, Rom omsau opok nais keseriar pote keser.”

Juda roat akas Pol wena, meiäun a atoin.
12 Tapera, karauk Juda roat ämäi ämäi tururianik, a atomoi, äiein, “Ik paip keser mau, o pak an pak wa jau, ik Pol weta, meienuk, epar o an pak jau.” 13 Roat kiro onok keseraun a atoin akan namba 40 orip itimorin. 14 Keseria, ak Anut kamuk raiäi roat pak roat näunäu siarakap toneanik, awaroin, “Ik paip momoi, ik o pak an pak wa jam, ik Pol weta, meienuk, epar o an pak jam. 15 Keseria, rusapai ak marai roat akan ro näwäu Pol imäi naun ämän surmurwe. Ak roat näunäu pak sätäumana, kon onok aparaurum rai äsimorna, ik apu kamuk ämäi rawamus, weta, meiäi.” 16 Utianik, Pol nukan käus kiro ämän atoin roumara, marai roat akan owa pote Pol auruwon. 17 Keseria, Pol nukas kar marai ro urunuk, ko kounuk, auruwon, “Na okoro mokoi akan ro näwäu rawa imäi pot, ko kar ämän orip.” 18 Keseria, kiro marai ros kiro mokoi akan ro näwäu siakup imäi potomara, äiewon, “Kiro karapus ro Pol nukas okoro mokoi ko na kar ämän aisaun is äsimoironuk, na siatap imäi koim.” 19 Kiro marai roat akan kamwareäu ro nukas kiro mokoin ipou atomoi, kasakup imäi potomara, totorwon, “Na is owo ämän airaun imäisi koin?” 20 Kos auruwon, “Juda roat näunäu akas Pol ariwa nas ak siarakap imäi näun a atoin. Ak sätäumana, kon onok jekur aparaun äiein. 21 Utianik, na akan ämän wa rowau, owon, roat ak Pol wena, meiäun apu kamuk ämäi rawaiei kiro roat ak 40 orip itimorin. Ak paip keser mianik, o an pak wa jam äiein, ‘Ik Pol weta, meienuk, epar o an pak jam rai, roat näunäu amiakap keser paip moin.’ Kiro roat ak kiro onok keseraun na akan ämän tainoram ra wa rai roirai.” 22 Kiro marai roat akan näwäus kiro mokoi auruwon, na karauk roat okoro ämän ko aurimin rai wa awarau. Keseria, kos kiro mokoi äsimornuk, manowon.

Marai roat akan ro näwäus Pol ko kar ro näwäu enip Feliks siakup äsimorwon.
23 Keseria, kiro marai roat akan ro näwäus kon marai ro näu oirori urwatonuk, ko siakup potosa, awatowon, “Au potoinair, marai roat 200 orip pak roat 70 orip ak hos opokas tane potaun pak marai roat 200 orip akan muk ate potaun pututu okoro mena utia, Sisaria mena potaun sare marowe. 24 Pol tane potaun hos oi nuroinair. Ko jekur kameinai, pote Judia provins kameäu ro näwäu Feliks rawa imäi potaiei.” 25 Kiro marai kamwareäu ro näwäus Feliks keser jer we muruwon. 26 O, ro näwäu Feliks, is Klodias-Lisias, isas na ro näwäu jer we musianik, pere aisom. 27 Juda roat akas kiro ro na siatap imäi potoi sakau ateanik, wäurna, meiäuruwon. Is ko Rom omsau pakan ro äiewon roumoi, is isan marai roat pak kiro ro roat akas we rain unik uruan imäiemin. 28 Is ko owo onokun ämän opokup morai rai rowaun akan roat näunäu rawa imäi nomin. 29 Keseria, is roimin ko kar onok aru mau wa, ko erar meiäun itok wa, ko erar karapus owa kuräun nais itok wa. Is totwaroita, airoin, kos Juda akan sintore ämän

jekur wa tainoriäi rai airoin. 30 Rusapai ko wena, meiäun a atorai rai
ämän roumoi, ko na siatap äsimorim. Is kon iwäi jaukut awaromin
ak ko enip opok ämän maun akasar ro näwäu Feliks amukup potoinai,
aurwe rai awaromin. Keserna, na nakasar roat owo ämän ko enkup
maun keseri nas rowam. Ko keser jer we muruwon.
31 Keseria, marai roat ak kon ämän tainoria, pututu Pol imäia,
Antipatris mena imäi potoin. 32 Tapera, marai roat hos wäpik orip
ak akan mena ätäi manoin. Kiro roat hos orip karar ak Pol imäianik,
Sisaria mena potoin. 33 Ak Sisaria mena toneanik, kiro jer ro näwäu
nurumoi, Pol imäianik, kon ipou opok moin. 34 Kiro ro näwäus jer
wewon ninaremara, Pol totorwon, “Na owo omnokou pakan?” Pol
nukas ätäi auruwon, “Is Silisia omnokou pakan.” 35 Keseria, kos Pol
auruwon, “Kiro roat nan enmat opok ämän mau kouna, isas nan ämän
aparam.” Keseria, kos marai roat awaronuk, ko Herot nukan ou näwäu
owa imäi pote moinai, jekur kamäiei rai awarowon.

24

Juda roat näunäu akas Pol enkup ämän moin.

1 Omre 5 orip manonuk, Anut kamuk raiäu ro näwäu enip Ananaias
pak karauk roat näunäu pak akan ämän sarwareäu ro enip Tertulus
imäianik, omnokou kamwareäu ro näwäu enip Feliks siakup Pol
nukan enkup ämän mau koin. 2 Kiro ro näwäus Pol imäi naun
awaronuk, imäi nona, Tertulus nukas Pol enkup sät ämän momara,
äiewon, “Ro näwäu, ik okoro omsau opok rawaun jekur kamoikomon,
ik ketäiäu wa. Nan ronkatis iken roasiret sarwareanik, okoro omsau
osap meter eposek wa, nas jekur maromon. 3 Keseria, iken woiok
eposek sarenuk, eposek raum, ik nan enmat jou mia, ‘pere’ aisom.
4 Keseria, is na ekep wa sakatoisam. Is kiro ron ämän maurim jekur roi
rau. 5 Kiro ro ko onok aru miäu. Ik okoro ro nukan onok aparumun.
Kos ik Juda roasiret okoro omnokou erekapu woiaka siräi mukeäu.
Ko kar tupsiu enip Nasaret akan ro näwäu. 6 Ko tup ou näwäu nais
aru maurwon, okon, ikes sakau atomun. [Iken ronkat ko iken sintore
ämän pakas wasaräun kesermun. 7 Utianik, marai roat akan ro näwäu,
Lisias nukas koianik, sakau momara, iken ipiok pakan imäi manowon.]
8 Keseria, kos roat awarowon, ‘Ak na siatap koianik, kon ämän wasare
muraiei awarowon. Utianik, nakasar kiro roat totowar. Keseria, na
äpu mam kiro ämän ik kon enkup mom kiro epar.’ ”
9 Juda roasiret akas kiro ro saremana, Pol nukan enkup ämän mia,
äiein, “Kiro ämän äieu erekapu kiro epar.”

Pol ko nukanun Feliks ämän muruwon.

10 Keseria, kiro ro näwäu Feliks nukas Pol aräun rai tapaus kuiernuk,
Pol nukas siräumara, äiewon, “Is äpu na okoro omsau pakan roasiret
woisan sosop orip jekur wasarewareäumon. Kesek, okon, isan woi
eposek sarenuk, isakanun na aisaurim. 11 Na jekur totwaram, na kesek
ämän rowam. Omre 12 opok, kiro omre rumukäu wa, is Jerusalem
mena Anut jomurau tonomin. 12 Is tup owa kar ro pak ketäiäu wa.
Is roasiret akan tururiäi owa potomoi, roasiret akan woiaka onok
aru maun siräi marau wa. Is näu menan roasiret nais aru marau
wa. Keseria, isan iwäi jaiat akas is kar onok aru moita, apairau wa.
13 Okoro ämän rusapai isan enim opok morai kiro ämän epar wa. Ak

kiro ämän epar senes ätär musaun kar onok keseraun itok wa. 14 Is okoro ämän na opok amop maurim. Kiro epar Juda roasiret akas sät apu äiäi, kiro apu is tainoriäim. Is kiro apu tainorianik, iken asanokot akan Anut jou muriäim. Is Juda roasiret akan sintore ämän pak Anut nukan ämän roianik, areai roat akan ämän jer wein erekapu kiro mesin woi epar miäim. 15 Okoro roat akan woiaka Anut mesin epar miäi senek is nais keseriar isan woi epar mom. Anut ätäi roasiret onok eposek miäi pak onok aru miäi pak meiein siräi marai mesin is woi epar me rau. 16 Keseria, is orip orip, Anut nukan amukup pak roasiret akan amiakap woi näu orip, sarau sakau moram.

17 Is karauk woisan opok karauk omsau pote raiminus, ätäi koimin, is karauk saruku roat sarwaraun aiauk, pak Anut opur patan opok amkea, jomuraun osap erek oi koimin. 18 Is kiro onok tup owa keserita keserita, Juda roat akas is apairoin. Kiro ses opok, is Anut nukan amuk opok eposek saremin roasiret is pak tururau wa. Is karauk roat pak ketäiäu wa. 19 Utianik, karauk Juda roat ak Esia provins raiäi akas pemana, is onok aru mora rai, sakatoiroin. Utianik, kiro roat ak is onok aru momin aparin raroi, akas pemana, na aisaurai. 20 Warnuk, okoro roat is Jerusalem menan roat näunäu akan amiakap tai raimin opok owo ämän momin roin raroi akas na rusapai aisaurai. 21 Is meter kiro roat amiakap tai raia, äiemin Anut nukas roasiret meiein ätäi siräi marai, isan woi epar mou räi äiemin. Kiro ämän mesin karar is rusapai sakatoirianik, nan amunap imäiri koi.”

22 Keseria, Feliks ko Pol nukan ämän roumara, karauk roat akan woiaka Jisas mesin epar miäi äpu momara, awarowon, “Tawa marai roat akan näwäu, Lisias kounuk, epar akan ämän wasare maram.” 23 Keseria, kos kiro marai ro Pol kameäwon jekur kamäun auruwon. Utianik, karauk omre opok, kon jaukut apwaraun manaurnuk, wa tämarau rai auruwon. Kon jaukut akas owo osap nuraun pena, wa tämarau auruwon.

Feliks nukas Pol karapus owa woisan oirori utonuk, rawon.

24 Karauk omre manonuk, Feliks ko kon wau enip Drusila ori noirin. Drusila ko Juda asir. Pol nukan ämän rowaun Pol imäi kowe awaronuk, imäi nona, Pol nukas Jisas Krais mesin woiaka epar maun rai ämän mowon. 25 Pol nukas onok eposek maun pak, ro ko nukasar kon onok jekur kamäun pak, tawa Anut nukas ik wasareikaun pak ämän muruwon. Pol ko kiro ämän monuk, Feliks ko iminemara, äiewon, “Is kar omre sarau warnuk, kiro epar nan ämän ätäi rowam, na rusa man.” 26 Kon ronkat Pol nukas aiauk karapus utaun isaka iraura rai, orip orip Pol urweanik, ko pak areäu.

27 Woisan 2 orip manonuk, kar ro enip Porkius-Festus ko Feliks nukan omoi owon. Feliks nukas manaurianik, Juda roasiret akan woiaka näu saräun rai Pol karapus owa utonuk, rawon.

25

Pol nukas kon ämän Rom akan ro näwäu Sisa nukas wasare muraun äiewon.

1 Festus, kiro omnokou kamwareäu opok koi rawon, omre 3 orip manonuk, ko Sisaria mena utomara, Jerusalem mena potowon. 2 Kiro opok, Anut kamuk raiäi roat näunäu pak Juda roat näunäu akas ko

siakup potomana, akas sakau ämän aremana, Pol nukan enip opok ämän moin. 3 Ak Pol apu opok potonuk, wena, meiäun rai sätäumoi, äiein, “Na ik sareikoinam, kiro ro äsimorta, Jerusalem mena pot.” 4 Festus nukas ätäi awarowon, “Pol ko Sisaria mena karapus owa kurein rau, is kiro mena potaurim. 5 Keseria, akan karauk roat näunäu is pak erek Sisaria mena potea, kiro ros ak owo onok aru marowon roi potoinai, kon ämän wasarewe.”

6 Festus ko omre 8 orip senek Jerusalem mena rawonus, ätäi Sisaria mena kiro roat pak erek potoin. Pote ninoinus, tapera, Pol nukan ämän aparaun awaronuk, nuka siakup imäi koin. 7 Pol imäi kouna, kiro Juda roat erek koin akas pemana, Pol nukan enkup ämän sosop momana, sakau moin. Kiro ämän onoktapau wäpik, okon, akan ämän kiro epar senes räi ro näwäu ätar muraun senek wa.

8 Utianik, Pol ko nukasar nukan ämän sakau momara, äiewon, “Is kar onok aru Juda akan sintore ämän opok keserau wa. Is akan tup ou näwäu aru mau wa. Is kar onok aru Rom omsau akan ro näwäu enip Sisa opok keserau wa.”

9 Utianik, Festus nukas Juda roat akan woiaka näu saräun Pol totorwon, “Na Jerusalem mena potota, kiro opok nan ämän wasare musaun itok ra?”

10 Pol nukas ätäi Festus auruwon, “Okoro owa is tai raim opok, kiro is Sisa nukan wasarewareäi roat akan amiakap tai raim. Okoro owar isan ämän wasare muraiei. Naka äpu momon is kar onok aru roasiret opok mau wa. 11 Is kar onok aru keseram, kiro is iworona, meiäun itok, utianik, akan ämän epar wa, erar isan enimap ämän sätäiäi. Kar ros Juda roat akan ipiak opok ätäi wa murai. Is na sakau ämän aisom, Sisa nukas isan ämän aparai.” 12 Keseria, Festus kon roat näunäu pak aremara, ätäi auruwon, “Na nakasar Sisa nukas nan ämän aparaura rai äiemon, okon, na Sisa aparaun Rom mena manam.”

Festus nukas Agripa Pol nukan ämän auruwon.

13 Karauk omre manonuk, omsau kamwareäu ro king Agripa pak kon äpiauk Bernaisi au Sisaria mena Festus kiro omnokou kamäun sare murin pere aurau koirin. 14 Au kiro mena omre rumuk rairin. Keseria, Festus nukas Pol nukan ämän Agripa aurmara, äiewon, “Kar ro okoro opok Feliks nukas karapus owa kurewon rau. 15 Is Jerusalem mena potomin opok, Juda akan Anut kamuk raiäi roat pak roat näunäu akas pemana, kon enkup ämän mianik, ko aru muraun airoin.”

16 Keserna, isas awaromin, “Ik Rom iken onok kesek, ik kar ro erar aru murau senek wa, okon, inok roasir ko onok aru mowon, kiro inokot akas kon enkup ämän moin erek koi tai rauna, kos nukanun kaima saremara, äienuk, rowau.” 17 Keseria, ak okoro opok is pak erek koin. Ninomunus, tapera, is wasarewareäi owa tane raumoi, kiro ro imäi kowe awaroita, imäi noin. 18 Kon iwäi jaukut akas siräianik, kon onok aru mowon äiäiei rai ronkatemin. Utianik, akas kon onok aru kar keserwon rai airau wa. 19 Ak akan Anut jou muraun onok pak kar ro meiewon enip Jisas mesin pak ketäiein. Pol nukas rusa kiro ro awau rau äiewon. 20 Is kiro ämän onoktapau rowaun äiemin, kon ämän aparmin itok warnuk, isas aurmin, ‘Na Jerusalem mena potota, kiro opok nan ämän wasare musaun itok ra?’ 21 Pol nukas ätäi äiewon, ko karapus owa raunuk, Sisa nukas kon ämän wasare murai. Keseria,

isas ko karapus owa mota, raunuk raunuk, Sisa ämän surmurita, kos koi ämän wasare murai.
22 Kos keser äienuk, Agripa nukas auruwon, “Is kiro ron ämän isakasar rowauram.”
Festus nukas ätäi auruwon, “Ariwa, na rowam.”

Pol Agripa nukan amukup tai rawon.

23 Ninoinus, tapera, Agripa Bernaisi ori au awan omjo eposek mianik, marai roat akan kamwareäi roat näunäu pak menan roat näunäu pak erek wasarewareäi ou waru opok tonoirin. Festus nukas Pol imäi kowaun awaronuk, imäi koin. 24-25 Festus nukas äiewon, “King Agripa pak, ak roat erekapu ik pak rai, ak okoro ro aparwe. Juda roasiret Jerusalem mena rai pak okoro opok rai, ak ko isan amiap imäi koi tai mianik, äiein, ko okoro opok wa rawai weta, meiäura rai äiein. Utianik, is kos kar onok aru keserwon aparau wa, okon, ko erar weta, meiäun itok wa. Nukasar ko Sisa nukas kon ämän aparaun äiewon, okon, is ko Sisa rawa äsimoraun ronkatemin. 26 Is kar ämän Sisa jer we muraun ko pakan ämän tuku owau wa, Keseria, ro näwäu, is okoro ro Pol roat amiakap na siatap imäi koim. Ik kon ämän roumoi, karauk apu aparia, epar Sisa jer we muram. 27 Isan ronkat ik kar karapus ro ko ämän wäpik erar äsimorta, manai itok wa.”

26

1-2 Festus nukas keser aurnuk, Agripa nukas Pol auruwon, “Nakasar nakanun areta, rowam.”
Kesernuk, Pol nukas siräumara, ipou kamiauk momara, nukan kaima äiewon, “O ro näwäu, rusapai okoro roat akas isan enim opok ämän muraun räi nan amun opok koi tai muroin is mesin aisaurim. Isan ronkat kiro eposek. 3 Kiro epar, na ik Juda roasiret iken onok pak ämänis ketäiäun äpu momon. Keseria, is na isan ämän jekur roi rau.
4 Juda roasiret erekapu, ak is mokoi awau raimin opok is owo senek raimin aka äpu. Meter mokoi eteinak opok, isakan mena Jerusalem owose raimin ak äpu. 5 Woisan sosop ak is äpu muroin. Ak is Juda akan onok Parisi roat senek sakau tainoriäimin awaraun kiro itok. Akasar. Parisi roat ak iken onok sakau tainoriäi, ak karauk roat erekapu itimwareäi. Is nais kesekur keseriäimin. 6 Rusapai is imäiri kouna, amiakap pe tai raim. Kon onoktapau kesek, meter Anut nukas iken askanai paip marowon. Ko roat meiäi ätäi siräiäiei. Kiro mesin isan woi epar monuk, kiro epar päun kame raim. Kiro onokun is rusapai nan amun opok tai muroi äiäm. 7 Kiro paip karar meter iken askanai 12 orip ak akan tupsiu pak aparaun, sankeu pututu Anut jou muriäin. O ro näwäu, kiro onokun Juda roasiret akas is nan amun opok tai muroi. 8 Juda roasiret, ak owon Anut nukas meiein roat ätäi siräi mareäu rai akan woiaka epar wa miäi?
9 Is meter Jisas Nasaret menan enip aru muriäim, isan ronkat kiro eposek rai keseriäimin. 10 Is Jerusalem mena kiro onok keseriäimin, Anut nukan kamuk raiäi roat näunäu akas Jisas mesin woiaka epar moin roasiret imware koi, karapus owa kurwaraun is sakau iroin. Kiro roasiret akwarona, meiena, isas kiro eposek rai nepipiriäimin. 11 Omre sosop opok is akan tururiäi owa atap atap ak aru maraun potea, is akan woiaka epar moin utaun sakau awareäimin. Is kasi näwäu penuk, karauk mena atapuk poteanik, Kristen roasiret aru mareäimin.

Pol nukas ko owose kon wou pirirwon awarowon.

12 Is kiro onok keseraun, Anut kamuk raiäi roat näunäus äsimoirna,
Damaskus mena tonaun potomin. 13 Sankeu apu opok kar arou näwäu
ermän senek omar oikas kowon aparmin. Kiro arou nukan merekus
san itimorwon. Kiro arous koumara, isaka pak roat is pak erek
potomun pak merek kurewon. 14 Ik erekapu omnokou opok oike
nonuk, kar ron pätu senekus Ibru ämänis keser aironuk, roimin. Kiro
ron pätus airowon, 'Sol, Sol, na is owon aru muroram? Isan sakau
näwäu, okon, na is iwororam, nakasar na ätäi tätäi owam. Kiro kesek
bulmakau kon momokun ämän tainorau utomoi, momokun amauk
war senek ätäi ätäi isous kurenuk, isou tätäirai.'

15 Keser aironuk, isas ätäi totoromin, 'Näu ro, na inok?'

Näwäu nukas ätäi airowon, 'Is Jisas na is aru muroram.' 16 Na siräu,
is na isan sarau ro sare musaun na siatap koim. Nas potoinam, onok
rusapai aparum pak onok tawa ätär musam pak roasiret awaram. 17 Is
na Israel roasiret pak karauk omsau pakan roasiret opok äsimoisam,
is ak inikwaroita, na aru wa musaiei. 18 Nas potoinam, kiro roat akan
amiaka urare marota, ak pututu Satan nukan sakau uru rai opakan
utomoi, Anut nukan arou opok kowaiei. Keseria, ak is mesin woiaka
epar mona, Anut nukas akan onok aru jäkäi maronuk, ak Anut nukan
roasiret eposek pak erek rawaiei.

Pol nukas kon sarau me ariewon Agripa auruwon.

19 Ro näwäu, is kiro ämän roimin, utau wa. 20 Kiro ämän
amke Damaskus mena maromoi, koi Jerusalem mena awaromoi, pote
Judia provins erekapu pak karauk omsau pakan roasiret erek ämän
maromin. Is ak akan onok aru miäi pakan ätäi pirirnai, Anut mesin
woiaka epar mowe awaromin. Ak onok eposek mona, karauk roat
apwareanik, äpu maiei ak akan onok aru pakan piririn. 21 Kiro
onokun, is Anut osap nuriäi ou näwäu owa raimin opok Juda roat
akas sakau atoirianik, iworona, meiäurumin. 22 Kiro ses opok Anut
nukas sareirnuk, kiro ämän epar ak roasiret erekapu enmaka orip pak
enmaka wäpik pak rusapai awarom. Kiro ämän meter Anut nukan
ämän roianik, areain roat akas tawa kiro onok päun äiein pak Moses
nukas äiewon pak, is kiro ämän karar awarom. 23 Ak äiein Krais ko
tätäi näwäu oumara, meieanik, ätäi ko amke siräiäi. Keseria, Juda
roasiret pak karauk omsau pakan roasiret pak ätäi imwarai, Krais ko
akan arou senek saräi."

24 Pol nukas keser äienuk, Festus ko sakau äiewon, "Pol, na ronkat
sosop oumon, okon, raun käieu."

25 Pol nukas ätäi auruwon, "Ro näwäu, is rai käiäu wa. Is rusapai
okoro ämän arem kiro epar senes. Is ronkat orip arem." 26 Pol nukas
ätäi Agripa auruwon, "Ro näwäu, kiro onok keserin na äpu, okon, is
erekapu amop maurim. Kiro onok ak ämäi ämäi keserau wa. Kiro
onok amop keserin naka äpu. 27 O ro näwäu, kiro ämän Anut nukan
roianik, areain roat akas jer wein mesin is äpu nan won epar momon."

28 Agripa nukas Pol auruwon, "Nan ronkat, is rusapai kiro ämän
eteinakus woi piririanik, Jisas mesin woi epar maun itok ra?"

29 Pol nukas äiewon, "Rusapai ra tawa, is naka pak roasiret amiakap
tai raim ak is senek saräun Anut auriäim. Utianik, is ak karapus owa
rawaun aurau wa."

30 Keseria, Agripa, Festus, Bernaisi ak siräi ute manoin. 31 Ak ute manea, aka aka äiein, “Kiro ro ko kar onok aru mau wa. Ko erar wena, meiäun itok wa. Ko erar karapus owa utona, rawaun itok wa.”
32 Agripa nukas Festus auruwon, “Okoro ro Pol ko Sisa nukas kon ämän wasare muraun wa äiewon maro, ko rusapai utoita, manowo.”

27

Pol ous opokas Rom mena potowon.

1 Ak Rom näu mena ous atat äsimoikaun sakau ronkatein. Pol karauk karapus roat pak erek kar marai kamwareäu ro enip Julias nukan ipokup maroin. Julias ko Sisa nukan marai roat kamwareäu ro. 2 Ik kar ous Adramitium menas Esia provins potaun rawon opok tonota, mas an pakas imäiki potowon. Aristarkas ko Tesalonaika menan, Masedonia provins pakan ro ko erek potomun.
3 Tapera, ik pote Saidon mena sumomun. Julias ko onok eposek mianik, Pol utonuk, kon jaukut apwaraun potonuk, akas ko isanarin. 4 Saidon mena utia, urir näwäu penuk, ous jekur manau senek warnuk, Saiprus omsau kasakupaias ririr potomun. 5 Keseria, ik Silisia provins pak Pampilia provins itimwarea, Maira mena Lisia provins opok pemun. 6 Keseria, kiro opok kamoikowon ro näwäus kar ous Aleksandria menan Rom omsau potaun aparmara, ik kiro ous oik mukowon. 7 Kiro opok urir näwäu, okon, ik äiäur äiäur om rumuk pea, Nidus mena siakup pemun. Ik potaun apu pakas urir näwäu senes, okon, kiro pakas potaun itok wa. Keseria, ik Salmone Om Nepu kiro Krit omsau opok siakupas potomun. Kiro opok urir näwäu wa, okon, kis potomun. 8 Kiro ous ik potomun kon roat sarau sakau mona, ous omnokou kasakupaias sakau me poteanik, ous sumiäwon mena enip Sumaun Omoi Eposek, Lasea mena siakup pemun. 9-10 Ik kiro opok om rumuk raumun, ik manau wa. Kiro ses opok Juda roasiret akan o utiäi omre manonuk, mas an uriris aru miäu, okon, roat ak äpu kiro ses ak sumiäi. Keseria, Pol nukas roat sakau awarowon, “Jaiat, ik eririe potea rai, isan ronkat, ous pak osap ous uru rau aru marea, ika pak erek anas aru mukai.” 11 Utianik, kiro marai roat akan näwäu, ko Pol nukan ämän rowau wa, ko kiro ous atak ro pak ro ous ate maneäu pak awan ämän tainorwon. 12 Kiro omoi roros ses urir näwäu orip, okon, eposek rawaun senek wa. Keseria, roat sosop ik kiro mena ute manaun äiein. Akan ronkat ik Finiks mena pote kiro opok rawaun äiein. Kiro mena Krit omsau opok, ous sumiäi omoi mas an san neäwon kaima rawon. Kiro uru urir näwäu päu senek wa.

Mas an aru mowon.

13 Amke urir eteinak san peäwon näu kaima penuk, roat akan ronkat, kiro urir eteinak rai keserin. Keseria, ous oumana, Krit omnokou siakupas potomun. 14 Potota potota, mas an kamuk opok urir sakau näwäu san peäwon kaimas pewon. 15 Kiro urir näwäus ous sakau pairnuk, kiro ous kameäi roat ak kiro ous ate manau senek wa. Keseria, ik ous utota, uriris paikonuk, manomun. 16 Ik kar om eteinak mas an kamuk rau enip Kauda siakup pemun. Kiro opok urir näwäu senes, okon, ik potau senek wa. Utianik, an aru me raunuk, ik iken ous eteinak ous näwäu opok muris sakau ataun sarau näwäu momun. 17 Ak ous eteinak jekur mianik, ous näwäu sakau maun muris

pararar moin. Akan ronkat kiro ous Libia siakup us nokou opok aru
mai rai imineanik, ak uriris pairnuk, potaun omjo oik uräuna, nowon.
Ous utona, uriris pairnuk, erar manowon. 18 Urir mas an pak sakau
pewon keseriar raunuk, karauk roat akan osap ous uru rawon oianik,
känkurena, an unik uru nowon. 19 Ninoinus, tapera, keseriar raunuk,
ous pakan osap akan ipiakas oi käkänkurena, an unik uru nowon.
20 Ik omre rumuk pai san pak aparau wa, urir näwäu karar orip orip
peäu. Keseria, iken ronkat ik kar mena wa pote sumam, iken ronkat
ik an jemoi, meiäm rai ronkatemun. 21 Omre rumuk, kiro roat o jau
wa. Keseria, Pol nukas siräumara, awarowon, “Ak roat, is meter Krit
omsau wa ute kowau rai sakau ämän awaromin. Utianik, ak isan ämän
tainorin maro, ik rusapai usu näwäu oianik, osap sosop känkurem
senek wa keserwom. 22 Utianik, is ak rusapai awarom, ak woiaka aru
wa mau, akan woiaka päurar mowe. Kar ro okoro ous opok rau wa
meiäi. Ous karar epar aru mai. 23-24 Is Anut jou muriäim. Kukam
pututu kar sarau eitek nukas pemara, äiewon, ‘Pol, na wa iminäu, na
Sisa nukan amukup pote tai rau. Na rou kiro roat erekapu ous opok
rai nas Anut aurumon ämän rowon, okon, ak wa meiäiei.’ 25 Keseria,
ak roat, ak wa iminäu. Is isan woi uru Anut nukas kiro onok äiewon,
epar päi mesin woi epar mom. 26 Utianik, ik uriris kar omnokou mas
an kamuk rau opok pote kureikai.”

27 Omre 14 opok, pututu ik Meriterenian mas an opok oririr
potomun. Pututu näu kamuk kiro ous kameäi roat akas ous omnokou
mas an kamuk peu rai ronkatein. 28 Ak osap usuäu mur opok rakir
mia, an unik uru känkuremoi, an unik nukan rumuk 40 mita aparin.
Rai rai, ak ätäi keseriar keserin kon rumuk 30 mita. 29 Kiro roat akas
ous uriris pair nopteanik, aiauk opok aru mai rai iminemoi, kar ain
usuäu 4 orip ous mekesupas äsäi mona, mas an opok nonuk, om kurte
teinäun rai, auri auri rain. 30 Karauk ous kameäi roat imine manaun
ronkat oianik, sätäumana, kar ain ous neputapau pakas mona, an
opok naun ous eteinak kiro ous kasak opok owaun mur reurna, nowon.
31 Keseria, Pol nukas akan ronkat aparmara, kiro marai roat akan ro
näwäu pak kon sarau roat pak awarowon, “Utianik, kiro ous kameäi
roat ak ous opok wa rauna rai, ik erekapu wa rawam.” 32 Keseria,
marai roat akas kiro ous eteinanak ous näwäu opok rawon akan mur
patirna, an opok oririr manowon. 33 Om teine kounuk kounuk, Pol
nukas awarowon, “Ik omre 14 orip o jau wa, okon, rusapai o jeie.
34 Is sakau awarom, ak o jena, akan enmaka sakau saräi. Is epar
senes awarom, kar ro wa meiäi, erekapu eposek rawaiei.” 35 Keser
awaromara, Pol nukas karauk bret oianik, roat akan amiakap Anut
‘pere’ aurmoi, pärärmara, jewon. 36 Kesernuk, roat erekapu akan
woiaka näu sarenuk, ak nais keseriar o atap atap oianik, jein. 37 Kiro
ous opok rain roat 276 orip. 38 Ak o je kuremana, ous jawau saräun
kar o enip wit erekapu oi käkänkurena, an unik opok nowon.

Ous aru sarewon.

39 Om teine kurenuk, tapera om aparin, utianik, ak kiro omnokou
äpu wa. Ak kar mena us nokou eposek aparmana, kiro opok ous
uriris pairunuk, tonaun eposek rai ronkatein. 40 Kesermana, kiro
ain muris ous opok rakir moin erekapu patir kurena, an unik uru
nowon. Keserna, ous manaun am sawau oik muris rakir moin uraiein.

Keseria, omjo uriris pair potaun rai ous neputapau opok äsäi mona, us
nokou opok potowon. 41 Utianik, ous neputapaus potomara, usnokou
wemara, omnokou uru erekapu nonuk, siräiäu senek wa. Ous nukan
mekesu anas erekapu pärärwon. 42 Kesernuk, marai roat akas akan
ro näwäu kiro karapus roat kasakup potea, imine manaiei rai akware
kuräun aurin. 43 Utianik, kiro ro näwäus Pol saräun ronkatemara,
kos karapus roat wa akwarona, meiäu, awarowon. Kiro ro näwäus
awarowon, “Inok roat ak sakau orip an äsäiäun itok raroi, ak amke
manaiei. 44 Karauk ruris ous pakan am sawau ateanik, potaiei.” Ak
erekapu kon ämän tainoria, roat erekapu ak eposek kasakup potoin.

28

Ik Molta mena pemun

1 Ik kiro mena mas an mena kamuk rau eposek peta, kiro menan roat
akas okoro Molta mena rai aikona, ik roumun. 2 Kiro Molta menan
roasiret akan onok eposek. Kiro opok om nenuk, roros näwäu peäu.
Keseria, akas us nokou opok ep tukuri momoi, ep ukäun aikoin. 3 Pol
nukas kiro roat isanwareanik, epkor oumara, ep jerewon opok tukuri
monuk, kiro epkor uruas kar män aru ro tukwareäwon kos pemara,
Pol nukan ipou tukemara, rakirwon. 4 Kiro pakan roasiret akas kiro
män Pol nukan ipou rakir rawon aparmana, aka aka arein, “Okoro ro
epar senes ko kar ro wenuk, meiewon. Ko mas an opok an jeanik,
meiäu wa. Utianik, roasiret wasarewareäu eitek kos kiro ro awau
utonuk, wa rawai.” 5 Keser apar rauna rauna, Pol nukas kiro män putar
kurenuk, ep unik uru nowon. 6 Kiro roasiret akas kon ipou norounuk,
kurte meiäi rai apari rain rain warnuk, akas ätäi äiein, “Ko erar ro
wa, ko eitek akan jaunaka.”

7 Kiro mena raumun siakup, kar ron enip Publius nukan omnokou
rawon. Kiro ro ko kiro mena kamwareäwon ro näwäu. Kos ik
kon owa imäiki poteanik, omre 3 orip kos o ikonuk, ik ko pak
raumun. 8 Publius nukan momok ko sip näwäu roros sip wenuk, kon
pasar opok nine rawon. Pol nukas kiro äpu momoi, kon waru uru
toneanik, Anut aurmara, kon ipou kiro ron tapau opok monuk, ko ätäi
eposek sarewon. 9 Ko kiro kurur keserwon ämän kurte manonuk,
menan roasiret sip orip roianik, ak erekapu ko siakup kouna, kos
ak jekwarowon. 10 Ik kiro mena ute manaurta, akas ik osap sosop
ikomana, karauk o apu opok jaun ous opok mukoin.

Pol Rom näu mena potowon.

11 Ik kiro mena keir 3 orip raumunus, utomoi, roros ses kar ous
ko kiro mena rawon, pote aparmoi, tonomun. Kiro ous Aleksandria
menan. Kon nepu opok eitek oirori amak awak ori awan totomaka
atware moin. Kiro eitek awan enmawa Kastor Poluks ori. 12 Ik potea,
Sirakius näu mena omre 3 orip pe raumun. 13 Kiro pakas potea,
Regium näu mena potomun. Ninomunus, tapera, urir san peäwon
kaima pemara, ik sareikonuk, ätäi ninomonus, tapera, ik Puteoli mena
pemun. 14 Kiro opok peta, karauk roasiret akan woiaka Jisas mesin
epar moin akas ik ak pak omre 7 orip rawaun aikoin. Keseria, kiro
pakas ik Rom näu mena ätäi ari potomun.

15 Iken jaunokot akan woiaka epar moin akas ik Rom näu mena
siakup koumun ämän roumana, ak atapukas ik taraikaun koin. Karauk

roat ik taraikaun Apius nukan Amket opok koin. Karauk apu opok nineäin ou 3 orip rawon opok koi taraikoin. Pol nukas kiro roat koi taraikoin apwaromara, Anut nukan enip jou mianik, kon wou näu sarewon.

Pol Rom näu mena rawon.

16 Ik Rom akan näu mena peta, Rom akan ro Näwäus Pol ko kar
owa nukarar raunuk, marai roat akas ko kame rawaiei räi awarowon.
17 Omre 3 orip manonuk, Pol nukas Juda roat näunäu koi ko pak
tururaun ämän surmarowon. Keseria, ak erekapu koi tururna, kos
awarowon, “O, jaiat, is kar onok aru iken roasiret opok ra, kiro onok
iken asanokot akas ätär mukoin pak aru mau wa. Ak is erar sakau
atoirianik, Rom akan ipiakap muraun imäiri koin. 18 Rom akan roat
näunäu akas isan ämän aparmana, utoirona, manaurimin, owon, is
kar onok aru mau wa, is erar meiäun itok wa. 19 Juda roasiret akas
is wa utoirona, manam rai ämän sakau moin. Is isan roasiret akan
enmakap ämän wäpik, utianik, isakasar is Rom potoita, Sisa nukas isan
ämän aparaura rai sakau äiemin. 20 Kiro onokun, is ak pak tururianik,
aräun ämän surmaromin. Juda roasiret ak kiro ro Anut nukas ak
äsimornuk, ätäi imwaraun kame rain kon ämän mesin akas is muris
rakir muroin raim. 21 Keseria, roat näunäu akas ätäi äiein, “Ik kar
Judia provins pakan ros na mesin jer we mukianik, aikau wa. Ik kar
ro okoro opok koumara, na aru musorai rai koi aikau wa. 22 Utianik,
rusapai ik nan onsau pakas nan ronkat äieta, rowam. Ik äpu omsau
erekapu roasiret akas roasiret Jisas mesin woiaka epar miäin akan
enmakap ämän aru mareäi.” 23 Keseria, akas kar omre sare mianik,
roasiret sosop Pol rawon owa kon ämän maronuk, rowaun koi tururin.
Tapera pote pututu ko Anut nukas roasiret koi kamwaraun ämän
jekur awarowon. Moses nukan sintore ämän pak Anut nukan ämän
roianik, areain roat akan ämän ninareanik, kos Jisas mesin woiaka
epar maun rai ronkat sakau orip tamarowon. 24 Karauk roat ak kon
ämän roumana, epar äiein, karauk ak kiro ämän sätäieu äiein. 25 Ak
ronkat atap atap oianik, manaurin. Amke Pol nukas kar ämän keser
marowon, “Anut nukan Osou Näus, kon ämän roianik, areawon ro
Aisaia nukan oksau pakas iken asanokot opok epar senes awarowon.

26 ‘Ak kiro roasiret rawa potoinai, keser awarowe, Ak kiro ämän orip
orip roiäi roiäi, sinuk, ak jekur roianik, onoktapau wa äpu maiei. Ak
owo osap apariäi apariäi, sinuk, ak jekur wa apariäi. 27 Owon, kiro
roasiret akan woiaka sakau sarewon. Akan ämän rowaun utomana,
raiaka iturweäi. Ak osap aparaun amsiniäi. Ak kiro onok wa keserna
raroi, ak osap aparaiei, ak ämän rowaiei, akan woiaka uru kiro ämän
onoktapau äpu maiei. Akan woiaka pirirmoi, is siarap kouna, isakasar
ak jekwaram.’ ” *Aisaia 6:9-10*

28 Keserianik, ak äpu maiei kiro sakau epar Anut nukas ik ätäi
imäikaun keserwon, kiro ämän karauk omsau pakan roasiret opok
äsimornuk, ak kiro ämän roianik, tainoraiei.”

29 [Pol nukas keser awaronuk, Juda roasiret kiro owan ute maneanik,
aka aka ketäiein.] 30 Pol ko woisan oirori kiro opok ou kau mianik,
raunuk, roasiret ak ko aparam rai kouna, kos onok eposek mareäu.
31 Kos Anut nukas kamwaraun kowai ämän pak Jisas Krais nukan
ämän pak roasiret sakau maronuk, kar ros ko tämurau wa.

Rom
Okoro buk nukan onoktapau.

Jisas ko omar oik tononuk, woisan 27 orip manonuk, Pol nukas Korin menas raianik, karauk roasiret Rom näu mena rain, ak Anut nukan onok rapor tainoriäi sakau maraun jer we marowon. Rom näu mena Juda roasiret pak Krik roasiret pak erek turur rain. Pol nukas keser jer we marowon, “Ik roasiret erekapu Anut nukan amukup onok aru miäum, utianik, ik Jisas mesin woiok epar mota, kos iken onok aru jäkäi mukianik, nukan roasiret tuku sare mukai.”

Okoro buk tainoraun ämän

1:1-17 Pol ko kon jer nukan onoktapau awarowon.
1:18–3:20 Kar roasir nukan sakau pakas awau wa rawai.
3:21–4:25 Ik iken sarau miäum pak onok eposek tainoriäum pak kis ik wa sareikai. Iken woiok Jisas mesin epar mam kos sareikonuk, ik awau rawam.
5:1–8:39 Ik iken woiok Jisas mesin epar me rauta rai, awau rawaun apu aparam.
9:1–11:36 Israer roasiret Anut nukas ak mekesiraka arowon. Ätäi rai rai, nukasar kon roasiret sare marowon. Ak akan woiaka Jisas mesin epar maiei.
12:1–15:13 Jisas nukan roasiret akan onok.
15:14–16:27 Pol nukas karauk roasiret ‘pere’ awarianik, kon ämän patarwon.

1 Is Pol isas kiro ämän jer we marom. Is Krais Jisas nukan sarau
ro. Is Jisas nukas kon ämän oi ariaun urweirianik, Anut nukan Ämän
Eposek roasiret awaraun äsimoirowon.
2 Meter Anut nukas kon Ämän Eposek roasiret araun paip mowon.
Kon ämän roianik, areain roat* akas kiro ämän Anut nukan buk opok
jer wein. 3 Ak Anut nukan mokoi mesin jer wein. Ko ro senek king-
Devit nukan tupsiu pakas pewon. 4 Ko omnokou opok, Anut nukan
Osou Näus ko isanarnuk, Anut nukan ämän orip orip tainorianik, onok
eposek senes miäwon. Ko meienuk, Anut nukas ätäi siräi mowon. Ko
Anut nukan mokoi senes, okon, Anut nukas ko roasiret erekapu sakau
näwäu orip kamwaraun sare mowon. Kiro mokoi ko Jisas Krais, iken
Näwäu. 5 Anut nukas Jisas äsimoronuk, ko koi ik aikowon, okon, Anut
nukas kon wou näu oripas ik Jisas nukan ämän oi ariaun sarau ikowon.
Anut nukas kon sarau kiro ikowon, okon, ikes omsau erekapu roasiret
kon ämän awarota, akas Krais mesin akan woiaka epar momoi, kon
ämän jekur tainoraiei. Kiro sarau ik Krais nukan enip pakas moram.
6 Ak, Kristen roasiret Rom näu mena rai, ak nais Anut nukas Jisas Krais
nukan roasiret saräun sare marowon.
7 Keserianik, is ak roasiret Rom näu mena rai, ak jer we marom.
Anut nukas kon wous ak mesin epar meiemara, ko nukan roasiret
senes rawaun urwarowon. Is Anut keser aurim, “Anut, iken momonek,
pak iken Näwäu, Jisas Krais pak awas awan woiawa näu oripas ak
sarwareanik, akan woiaka päurar rawaun maraieir.”

Pol ko Rom roasiret mesin wou ererianik, ko Anut ‘pere’ auruwon.

8 Amke is ak keser awaraurim. Is ak mesin ronkateanik, is Anut
keser auriäim, “O Anut, is na ‘pere’ aisom. Nas Jisas Krais äsimorta,
kiro roasiret sarwarowon.” Is ko pere aurim, owon, erekapu omsau
pakan roasiret akas ak Rom roasiret Krais mesin akan woiaka sakau
epar moin arena, roiäimin. 9 Is omre orip orip ak mesin ronkateanik,
Anut auriäim. Anut ko äpu kiro epar. Is kon sarau maun isan woi
sakau momoi, kon Ämän Eposek kon mokoi mesin roasiret awareäim.
10 Is meter ak apwarau wa, okon, is orip orip Anut sakau aurita, kos is
äsimornuk, ak apwaraun potam. Anut nukasar is kiro onok keseraun
aironuk rai, kiro epar is ak rawa potam.
11 Owon, is ak apwaraun isan ronkat näwäu rau. Is koianik, ak
sarwaraun Anut nukan ämän awaroita, Osou Näus ak sakau maronuk,
ak jekur rawaiei. 12 Isan ronkatis iken woiok Anut mesin epar
momun kiro ika ika sarsarete rawam. Akan woiaka epar moin kis
is sareirai. Isan woi epar momin kis ak sarwarai. 13 O jaiat, ak
äpu maiei omre orip orip is ak rawa koianik, sarwaraun ronkateäim.
Utianik, karauk onok atap atap is opok penuk, is ak rawa wa koumoi,
sarwareäim. Is karauk omsau pakan roasiret Jisas nukan onok
tainoraun sarwareäimin senek ak nais keseriar sarwaraurim.
14 Anut nukas is kon ämän roasiret awaraun sarau irowon, okon, is
roasiret erekapu akanun sarau mam. Grik roasiret pak karauk omsau
pakan roasiret pak erek akanun sarau mam. Roasiret skul moin pak
roasiret skul mau wa pak erek akanun sarau mam. 15 Kiro onokun,
isan woi erer orip ak roasiret Rom näu mena rai, Anut nukan Ämän
Eposek tamaraun kume raim.

Anut nukan Ämän Eposek sakau orip.

16 Is Anut nukan Ämän Eposek roasiret awaraun isan woi erer oripas
awareäim, kiro mesin is oior wa neäu, owon, Juda roasiret pak karauk
omsau pakan roasiret pak kiro ämän roianik, ak akan woiaka Jisas
mesin epar mona, Anut nukas kon sakaus akan onok aru pakan ätäi
imwaronuk, Anut nukan amukup eposek sareäi. Juda roasiret amke
kiro ämän roin. Rusapai karauk omsau pakan roasiret nais roi. 17 Anut
nukan Ämän Eposekus roasiret ak Anut nukan amukup eposek rawaun
onok ätär mareäu kiro onok kesek, akan woiaka epar amke Jisas mesin
moin keseriar rauna, kiro roasiret ak eposek rawaiei. Anut nukan
ämänis keser äiewon, ‘Roasiret ak Anut nukan amukup eposek raiäi,
kos ak sarwarai mesin akan woiaka epar miäi, orip orip awau rawaiei.’
Hab. 2:4

Roasiret erekapu ak onok aru miäi.

18 Anut ko omar oik rau, kon kasak pe rau ätär mukora, owon,
roasiret erekapu ko mekesiraka nurianik, onok aru atap atap miäi.
Ak akan onok aru pakas karauk roasiret ak Anut nukan epar ämän
äpu maun ämäi miäi. 19 Anut ko kasak peäu, owon, kon onok erekapu
kiro amop roasiret ätär marowon, okon, ak ko äpu maun itok. 20 Kiro
owon, epar roasiret akas akan amiakas Anut aparau senek wa, utianik,
Anut nukas omnokou ate mowon ses opok, roasiret ak kon onok owo
senek ronkatäun itok, owon, ak ko osap ate mowon aparianik, ko owo
senek äpu maun itok. Keserianik, roasiret ak Anut ko Eit näwäu, ko
sakau orip, ko orip orip keseriar rawai, äpu maun itok. Keserianik,

roasiret kiro äpu momoi, ak Anut keser aurau senek wa, “Is na äpu wa, okon, is owo onok keseraun kiro keseram.”
21 Roasiret ak Anut äpu, utianik, ak ko wa jou muriäin. Kos ak sarwarnuk, ko wa ‘pere’ auriäin. Akan ronkat aru senes sarewon. Keserianik, akan woiaka uru ak owo onok eposek ra, owo onok aru ra, ak äpu wa. 22 Roasiret ak keser äiäin, “Ik ronkat eposek orip,” utianik, ak ronkat eposek orip wa, ak otop roasiret. 23 Epar Anut orip orip awau raiäu akas wa jou muriäin. Ak äpu roasiret pak, ai, män, opur raut ak erekapu meiäiei, utianik, ak akan totomaka akasar ate mareanik, jou mareäin.
24 Roasiret ak otop roasiret senek, onok aru sosop maun ronkateäin. Keserna, Anut nukas inikwaronuk, ak akan ronkat aru tainorianik, memes onok aru senes mianik, akan enmaksau opok aka aka sapum onok murateäi. 25 Kiro roat ak Anut nukan epar ämän utomoi, karauk sät ämän mesin woiaka epar miäin. Ak Anut nukas osap ate mowon kiro osap akan sarau mianik, jou mareäin. Ak Anut nukan sarau murianik, ko wa jou muriäin. Utianik, Anut nuka karar roasiret akas orip orip jou muraiei. Epar!
26 Roasiret ak Anut jou muraun utoin, okon, Anut nukas ak inikwaronuk, ak memes onok miäin. Is kiro onok amop awaram. Asiret ak Anut nukas akan komurakat pak karar ninaiei rai awarowon. Ak kiro onok karar wa keseriäin. Utianik, ak aka aka asiret jaunakat pak sapum onok miäin. Ak kiro onok keseriäin kiro akan komurakat pak niniäin senek keseriäin. 27 Roat ak nais kesekur ak akan wariakat pak karar wa niniäi. Roat ak akan woiaka uruas ep senek jerenuk, ak aka aka akan roat jaunakat pak sapum onok miäin. Ak kiro memes onok keseriäin, okon, Anut nukas ak usu näwäu arowon.
28 Ak Anut äpu maun itok, utianik, ak ‘Anut ko Näwäu’ keser ronkatäu utoin, okon, Anut nukas ak utwaronuk, ak akan ronkat aru tainormoi, onok aru sosop senes miäi. 29 Kiro roasiret orip orip ak onok aru atap atap mianik, ak karauk roasiret opok onok aru senes miäi. Ak osap sosop orip rai, sinuk, ak orip orip ätäi karauk osap owaun ronkateäi. Ak orip orip karauk roasiret usu araun onok aru atap atap ak opok miäi. Ak karauk roasiret akan osap owaun ronkat sosop oiäi. Ak roasiret akwarona, meieäi. Ak aka aka ketäianik, weräiäi. Ak sät ämän mona, akan jaunakat akas kiro epar ämän morai rai ronkatäun keseriäi. Ak karauk roasiret usu araun ronkateanik, akan onok atap atap miäi. Ak ämäi ämäi ämän aru akan jaunakat enmakap miäi. 30 Ak akan jaunakat enmakap sät ämän amop areäi. Kiro roasiret ak Anut nukan iwäi jaukut. Akas roat enmaka jou orip ak erar roat senek sepuk sepuk ämän awareäi. Ak aka roasiret enmaka näwäu orip ronkateanik, akan enmaka oik jou miäi. Ak onok aru maun apu awau ronkateäi. Ak akan momonakat aninakat akan ämän wa tainoriäi. 31 Ak ronkat eposek wäpik, ak tawa owo onok keserin Anut nuka auraun wa ronkateäi. Ak akan ämän epar äianik, tainorau wa. Ak akan tupsiu mesin woiakas meiemoi, wa sarwareäi. Ak roasiret usu orip mesin wa woiakati miäi. 32 Ak äpu, Anut nukan sintore ämän eposekus kesek roasiret mesin keser äiewon, ‘Kesek roasiret ak kiro onok aru keseriäi Anut nukas kiro roasiret meiäiei äiäu.’ Aka kiro ämän äpu, utianik, ak akan onok aru utau wa, ak orip orip morai. Ak kar onok nais kir keseriäi, karauk roasiret akas kiro

onok aru keserna, akas woiaka erermoi, äiäi, ‘Ak kiro onok keseriäi, kiro eposek.’

2

Anut nukas tawa roasiret erekapu wasarewarai.

1 O jaiat, ak karauk roasiret wasarewaraun ronkateäi kiro onok aru. Ak nais onok aru miäi, okon, Anut nukas ak ran usu araun itok. Ak kiro roasiret akan onok aru wasarewareäi, utianik, kiro roasiret onok aru miäi senek aka nais kir keseriäi. Keseria, ak karauk roasiret akan onok wasarewaraiei kiro ak akakan onok nais wasareäi. Kiro onokus aka ämän orip ätär mareäi. 2 Ik äpu Anut nukas roasiret kesek onok aru miäi kon onok tuku pakas wasarewarai. 3 Ak roasiret onok aru miäi wasarewareäi, utianik, aka nais kiro onok aru senek miäi. Keserianik, ak äpu maiei Anut nukas aka erek wasarewareanik, usu arai. Ak kiro usu pakas owose imine manaiei? Ak manau senek wa. 4 Anut ko akanun wouti mianik, ko ak kurte wa aru mareäu. Anut ko akan onok aru utaun omre rumuk kamware raiäu. Utianik, ak kon onok eposek mesin wa ronkateäi. Ak Anut nuka jekur äpu mau wa. Keseria, ak akan woiaka sakau mianik, akan onok aru pakan ätäi pirirmoi, kon ämän tainorau wa.

5 Utianik, ak roasiret akan woiaka sakau senes rau, ak akan onok aru utau senek wa. Kesermoi, ak akasar usu näwäu senes owaiei. Akan usu kiro tawa Anut nukas roasiret erekapu wasarewarai opok owaiei. Kiro omre opok, roasiret ak kon kasak näwäu penuk, kon onok tuku aparaiei. 6 Roasiret erekapu ak onok aru miäin ra, onok eposek miäin ra, Anut nukas ätäi keseriar osap arai. 7 Karauk roasiret ak Anut nuka pak awau orip orip rawaun kos akan enmaka kämioik jou maun orip orip sarau eposek miäi. Kiro roasiret usu oianik, sakau tai raiäi, okon, Anut nukas ak orip orip awau rawaun sakau arai. 8 Utianik, karauk roasiret ak aka mesin karar ronkatemoi, ak Anut nuka mekesiraka nurianik, kon epar ämän rowau utiäi. Ak onok aru miäi. Anut nukas ak mesin kasak näwäu penuk, sakau akwarai. 9 Roasiret ak onok aru kesek miäi, Anut nukas usu aronuk, ak tätäi owaiei. Juda roasiret onok aru miäi ko amke usu arai, karauk omsau pakan roasiret onok aru miäi ko ak nais usu arai. 10 Utianik, karauk roasiret ak onok eposek miäi kiro roasiret Anut nukas ‘ak onok eposek miäi roasiret’ awareanik, akan enmaka jou näwäu orip oik maromoi, akan woiaka päurar rawaun arai. Juda roasiret onok eposek miäi kos amke ak opok kiro onok eposek keserai, ätäi karauk omsau pakan roasiret onok eposek miäi ko ak nais kesewarai. 11 Owon, Anut nukan amukup roasiret erekapu karar, okon, Juda roasiret pak karauk omsau pakan roasiret pak erekapu keseriar wasarewarai.

12 Ak rowe, karauk omsau pakan roasiret ak Moses nukas Anut nukan sintore ämän arau wa, utianik, akan woiaka uruas owo onok eposek ra, owo onok aru ak äpu. Keseria, ak onok aru mona, Anut nukas ak erekapu aru marai. Juda roasiret ak Anut nukan sintore ämän orip, ak nais akan woiaka uruas owo onok eposek ra, owo onok aru äpu miäi, okon, ak kiro sintore ämän tainorau wa, onok aru mona, tawa Anut nukas ak wasarewareanik, aru marai. 13 Rowe, roasiret ak sintore ämän erar raiakas roiäi, ak Anut nukan amuk opok eposek wa rawaiei. Utianik, roasiret ak sintore ämän jekur tainoriäi ak epar

Anut nukas ak kon amuk opok eposek rai äiäi. 14 Karauk omsau pakan
roasiret ak Anut nukan sintore ämän wäpik, utianik, ak onok eposek
kiro sintore ämän nukan äiäu senek keserna rai, karauk roasiret ak
äpu ak akan woiaka uruas owo onok eposek ra, owo onok aru ra
keseraun äpu mianik, onok eposek maun woiakas weäi. 15 Ak onok
eposek miäi kiro ak akan woiaka uruas Anut nukan sintore ämän owo
senek äpu miäi karauk roasiret ätär mareäi. Keseria, akan woiaka
uruas akan onok aru ra, onok eposek ra awaronuk, onok eposek maun
woiakas weäi. Kar muti akan ronkatis ‘ak onok aru morai’ awareäu.
Kesernuk, akan woiaka aru miäu. Kar muti akan ronkatis awarai ‘ak
onok eposek morai.’ Keser awaronuk, akan woiaka näu sareäu. 16 Kar
omre päi opok, Anut nukas Krais Jisas äsimornuk, koianik, kos owo
onok roasiret akan woiaka uru pak ronkat opok pak ämäi rau kos
erekapu wasarewarai. Kiro onokun, is roasiret ‘Anut nukas Krais ak
sarwaraun äsimornuk, kowon’, Ämän Eposek awaromoi, is ätäi ‘Ko
akan onok wasarewaraun kowai’ ämän awareäim.

Juda roasiret ak akan sintore ämän orip.

17 Utianik, ak Juda roasiret, ak karar karar sintore ämän mesin akan
woiaka epar momoi, ak nepipirianik, ‘ik Anut nukan roasiret,’ rai äiäi.
18 Ak äpu Anut nukasar ik owo onok keseraun äiewon. Ak sintore
ämän orip orip ninareäi, okon, ak owo onok Anut nukan amukup
eposek raiäu ak kiro äpu mianik, onok eposek maun itok. 19 Okon, ak
keser ronkateäi, ‘karauk omsau pakan roasiret ak amiaka utup roat
senek ak apu äpu wa, ikes ak ätär marau.’ Ak ätäi keser ronkateäi, ‘ak
pututu rai, utianik, ik epar arou merek opok raum, okon, ikasar kiro
roasiret akan arou senek, apu ätär marau.’ 20 Ak keser ronkateäi, ‘kiro
roasiret ak ronkat eposek wäpik, okon, ikes kiro roasiret onok eposek
keseraun ätär marau. Ika tamareäum roat senek, ikes kiro roasiret
iken onok tainoraun tamarau.’ Ak keser äiäi, ‘ik Anut nukan sintore
ämän orip, okon, ik Anut nukan epar ämän erekapu äpu miäum, okon,
ikes kiro roasiret mokoit eteinanak senek Anut nukan ämän tamaraun
itok.’ 21 Epar, ak karauk roasiret onok eposek maun tamareäi, ak owon
akasar aka aka tamuratäiäu wa ra? Ak roasiret osap wa päu owau
rai awareäi, utianik, aka osap päu oiäi. 22 Roat ak karauk roat akan
asiret pak wa ariäu rai awareäi, utianik, aka karauk roat akan asiret
pak onok aru me ariai. Ak sät eitek mekesiraka nuriäi, sinuk, ak
sät eitek akan tup owa tonea, akan osap päu oiäi. 23 Ak Anut nukan
sintore ämän ateanik, nepipiriäi, utianik, ak sintore ämän erekapu wa
tainoriäi, kiro onokun, ak karauk roasiret akan amiakap Anut memes
nuriäi. 24 Anut nukan ämänis keser äiewon, “Ak Juda roasiret, ak
onok aru miäi, okon, karauk omsau pakan roasiret akas akan onok
aru aparianik, Anut jeje ämän auriäi.” *Aisaia 62:12*

25 Is kar ämän awarom. Ak, Juda roat, ak Anut nukan sintore ämän
erekapu tainorianik, akan enmak kerau patiriäi*, kiro eposek senes.
Utianik, ak sintore ämän erekapu jekur wa tainoriäi, onok aru miäi,
akan enmak kerau patiriäi kiro ak Anut nukan amukup roat enmak
kerau patirau wa senek rai. 26 Karauk omsau pakan roat ak akan
enmak kerau wa patiriäi, utianik, ak sintore ämänis owo onok eposek
keseraun äiewon erekapu tainorna rai, kiro onokus ak Anut nukan
amukup roat ak akan enmak kerau patirin senek. 27 Ak rowe, kar
omsau pakan ro kon enip kerau patirau wa ko onok eposek Anut nukas

kon sintore ämän opok keseraun äiewon tainoriäu, kos ak Juda roat Anut nukan amukup ämän orip rai ätär marai, owon, ak Anut nukan ämän jer wein ate raumoi, ak akan enmak kerau patiriäi, utianik, ak kiro sintore ämän jekuriar wa tainoriäi, onok aru miäi.

28 Roat ak 'ik Juda roat senek ariäum' rai äiäi, utianik, kiro ämänis ak Anut nukan roat epar ätär marau wa. Akan enmak kerau patirin kiro enmaksau oik opok karar rai, kiro onokus ak epar Anut nukan roat senes ätär marau wa. 29 Kar ro epar ko kon wou Anut mesin epar senes mianik, onok eposek miäu, kiro ro Anut nukan Osou Näus sarenuk, nukasar kon wou uru onok eposek karar keseraun ronkateäu. Kiro ses opok, ko epar Anut nukan roasiret akan pekur orip rau. Ko epar Anut nukan amukup Juda ro. Utianik, kar ros sintore ämän jer wein tainorianik, kon enip kerau patiriäu, utianik, ko sintore ämän erekapu jekur wa tainoriäu, ko Anut nukan amukup pekur orip wa rau. Kar inok ros ko Juda ro epar sarenuk, karauk roasiret akas kon enip oik jou wa muriäi, Anut nukasar kon enip oik jou muriäu.

3

1 Keserianik, akas is ätäi keser airaun itok, "Owose ik Juda roasiret ikes karauk omsau pakan roasiret itimwareäum? Ik iken enmak kerau patiriäum kis owose sareikeäu?" 2 Rowe, ikes epar karauk roasiret itimwareäum! Amke Anut nukas kon ämän atap atap, ik Juda roasiret, ikowon. Kos nukan ämän karauk roasiret awaraun ikowon.

3 Kesernuk, owo onok ik opok pewon? Karauk Juda roasiret ak Anut nukan ämän mesin akan woiaka epar mau wa. Ak kon ämän wa tainoriäin. Keserna, kiro onok arus Anut nukan epar ämän oi kureäu ra? 4 Wa senes wa! Ko orip orip kon ämän äiewon kiro epar tainorai. Roasiret erekapu ak sät ämän mona rai, Anut nuka ko sät ämän wa miäu, ko epar ämän karar areäu. Owon, Anut nukan ämänis keser äieu, "O Anut, na owo ämän äiäm roasiret ak roianik, na ro tuku senes äpu musiäi. Roasiret akas nan ämän wasare musianik, epar wa äiena rai, nakasar ak sät ämän miäi ätär maram." *Buk Song 51:4*

5 Ik keser aräun itok ra? "Ik onok aru mota, karauk roasiret Anut ko onok tuku miäu ätär mareäi. Keserianik, iken ronkat ik onok aru mota, Anut nukas ik mesin kasak peanik, usu ikai, kiro onok tuku wa." (Is kiro ämän karauk omnokoupaian roat akas äiäi senek arem.) 6 Utianik, kiro epar wa. Wa senes wa! Anut nukan onok tuku warnuk rai, tawa roasiret omnokou opok erekapu kos owose wasarewarai?

7 Karauk roasiret ak keser äiäiei, "Ik sät ämän mota, kiro Anut nukan enip jou näwäu manai. Owon, iken sät ämänis Anut nukan epar ämän amop ätär mareäu. Keseria, Anut nukas owon ik, Juda roasiret, karauk omsau pakan roasiret onok aru miäi senek wasareikianik, usu ikiäu?" 8 Keseria, ik keser araun itok ra? "Ik onok aru mota rai, onok eposek päi." Roasiret sosop ak isan enim opok ämän momana, isas keser ämän miäim äiäi. Roasiret ak is mesin keser ämän äiäi ak sät ämän areäi. Kiro roasiret Anut nukas tawa ak wasarewareanik, usu näwäu senes arai.

Kar ros orip orip onok eposek wa miäu.

9 Keserianik, ik Juda roasiret karar roasiret eposek, ik Anut nukan amukup karauk omsau pakan roasiret itimwareäum ra? Wa senes, wa! Is kiro ämän meter awaromin. Onok arus ik Juda roasiret pak karauk

omsau pakan roasiret pak erek orip orip kamoikeäu. 10 Anut nukan
ämänis keser äiewon, “Kar ros orip orip onok eposek wa miäu. Wa
senes, wa! Roasiret ak erekapu onok aru miäi. 11 Kar ros Anut nuka
owo senek rau rai jekur wa ronkateäu. Kar ros ko isanaraun Anut wa
itaneäu. 12 Roasiret erekapu ak Anut mekesiraka nurin. Ak erekapu
aru sarena, Anut nukas ak kon sarau muraun sare marau senek wa.
Kar ros kon jauk opok onok eposek wa miäu. Epar senes, onok eposek
miäu ro rawau wa. *Buk Song 14:1-3*

13 Roasiret akan oiaksau op up wa sorotoriäi senek. Ak karauk
roasiret onok aru keseraun sät ämän awareäi. *Buk Song 5:9*

Owo ämän akan oioksau pakas koiäu, kiro män nukas tukwareäu
senek, ak roasiret aru mareäi. *Buk Song 140:3*

14 Akan oiaksaus orip orip karauk roasiret sunwarona, ak usu oiäi.
Buk Song 10:7

15 Ak orip orip roasiret akwarona, meiäun ronkateäi. 16 Ak omsau
erekapu ariemoi, osap erekapu aru mianik, roasiret woiakati maun
keseriäi. 17 Ak roasiret pak woiaka päurar orip rawaun onok kiro ak
äpu wa. *Aisaia 59:7-8*

18 Ak Anut nuka ronkatemoi, kon ämän imine orip wa tainoriäi.”
Buk Song 36:1

Kiro ämän erekapu Anut nukan sintore ämän opok rau.

19 Keserianik, ik erekapu äpu inok roasiret ak Anut nukan sintore
ämän kon inkaruru raiäi kiro sintore ämänis kamwareäu, okon, kar
Juda ros “Is owo onok eposek ra, owo onok aru ra, kiro is äpu wa,” Anut
keser aurau senek wa. Keseria, Anut nukas ik Juda roasiret pak karauk
omsau pakan roasiret pak erek tawa ik ämän orip aikai. 20 Owon, kar
inok roasir ko sintore ämän tainoraun sarau momoi, ko Anut nukan
amukup eposek wa rawai. Kiro owon, sintore ämänis ik onok aru
miäumun ätär mukiäu, ik ko tainoraun sakau wa ikiäu.

Anut nukas roasiret nuka pak tuku rawaun owose sarwarai.

21 Utianik, rusapai Anut nukas roasiret kar onok awau pakas ik
kon amukup tuku rawaun sare mukowon. Kiro ak kon sintore
ämän tainoriäi pakas wa. Anut nukas ik onok awau ätär mukowon.
Moses pak Anut nukan ämän roianik, areain roat pak akas kiro
onok awau mesin äiein. 22 Anut nukas Jisas roasiret akan onok aru
pakan imwaraun äsimornuk, kowon. Kesernuk, inok roasiret ak akan
woiaka Jisas Krais mesin epar mona, Anut nukas ak isan amiap roasiret
tuku rai äiäi, okon, Juda roasiret pak karauk omsau pakan roasiret
pak ak karar. 23 Owon, roasiret erekapu onok aru miäin. Ak onok aru
miäi, okon, Anut nukas akan enmaka jou näwäu orip wa oik marai.
24 Roasiret ak Jisas mesin woiaka epar moin, Anut nuka kon wou näu
oripas ak erar sarwarnuk, ak kon amukup eposek raiäi äiäu. Krais
Jisas nukas ak mesin meieanik, akan onok aru jäkäi marowon, okon,
Anut nukan amukup ak rusapai ämän wäpik. 25 Anut nukas Jisas
Krais iken onok aru jäkäi mukaun sare mowon. Kiro onokun, Jisas
nuka roasiret akan amiakap am äpäs opok meiemara, ik ko mesin
iken woiok epar mota, kon karianas iken onok aru kiro erekapu kau
mukowon, okon, rusapai Anut ik mesin kasak wa pe rau. Kiro onokun,
Anut nukas ko orip orip onok eposek miäu ätär mukiäu. Meter roasiret
ak onok aru mona, Anut nukas ak kurte wa aru mareäwon. 26 Utianik,

ko akan onok aru erekapu tamkäsirau wa, kiro kon ronkat opok rau. Utianik, ko kar onok awau keseraun ronkatewon. Rusapai, Anut nukas ik kurte aru mukau wa, owon, kos ikenun wouti momoi, Jisas Krais iken onok aru jäkäi mukaun äsimornuk, kowaun kume rawon. Kiro onokun, ik äpu Anut nuka tuku raiäu ro. Keserianik, roasiret ak akan woiaka Jisas mesin epar moin kiro roasiret Anut nukasar ak kon amukup tuku raiäi äiäu.

27 Keserianik, owose ikakan enmok jou mau? Kiro onok ik keserau senek wa. Kiro apu sorwon. Owo onokus ik Anut nukan amukup eposek saremun? Kiro iken onok eposek pakas wa. Kiro sintore ämän tainoriäumun pakas nais wa. Wa senes, wa! Iken woiok epar miäum onok kis epar ik kon amukup eposek saremun. 28 Ik erekapu äpu, roasiret akan woiaka epar miäi kis ak Anut nukan amukup roasiret eposek raiäi. Ak sintore ämän tainoriäi kiro onok pakas ak Anut nukan amukup roasiret eposek wa raiäi. 29 Anut ko Juda roasiret akan Anut karar ra? Ko karauk omsau pakan roasiret akan Anut wa ra? Wa, ko Juda roasiret pak karauk omsau pakan roasiret pak erek akan Anut. 30 Anut ko karar, owon, ik äpu kar Anut rawau wa. Juda roasiret akan woiaka epar maiei Krais nukas akan onok aru jäkäi maronuk, ak Anut nukan amukup roasiret eposek raiäi. Karauk omsau pakan roasiret ak nais akan woiaka epar maiei, Krais nukas akan onok aru jäkäi maronuk, ak Anut nukan amukup roasiret eposek raiäi. 31 Kesermoi, iken woiok epar momun kis sintore ämän oi kuräi ra? Wa senes, wa! Ik Jisas nukan onok tainorianik, ik sintore ämän nais jekur tainoriäum.

4

Apraham kon wou Anut mesin epar mowon, okon, Anut nukas ko ro eposek auruwon.

1 Roasiret akan woiaka Jisas mesin epar mona, Anut nukas ak eposek rai äiäu. Keserianik, Apraham ko ik Juda roasiret iken moniok ik ko mesin owo äiäm? Ko owosewon? 2 Anut nukas Apraham nukan sarau eposek aparianik, ko ro eposek äiewon maro, ko nukan enip jou maun itok. Utianik, Anut nukas kon sarau eposek aparianik, ko ro eposek äiäu wa, okon, kiro onokun, ko nukan enip jou mau senek wa. 3 Owon? Anut nukan ämänis keser äieu, “Apraham ko kon wou Anut mesin epar mowon, okon, Anut nukas ko ro eposek äiewon.” *Stat 15:6*

4 Ak rowe, kar ro ko kar ron sarau mianik, aiauk oiäu. Kiro aiauk ko erar owau wa, ko sarau momara, oiäu. 5 Utianik, kar ro ko kon saraus Anut nukan amukup eposek wa saräi. Wa, ko kon wou Anut mesin epar monuk, Anut nukas ko ro eposek äiäu. Anut nukas kiro ro meter nuka mekesuk nuriäwon ätäi kon amukup eposek rawaun sare miäu. 6 Omsau kamwareäwon ro näwäu king-Devit nukas keseriar äiewon, “Anut nukas roasiret kon amukup eposek raiäi äianik, ak sintore ämän tainoriäi mesin wa ronkateäu. Utianik, Anut ko kiro roasiret eposek awaronuk rai, akan woiaka erer orip raiäi.”

7 Devit nukas keser jer wewon, “Anut nukas roasiret akan onok aru erekapu jäkäi maromoi, ämäi maronuk, akan woiaka erer orip raiäi. 8 Näwäu nukas kar ro keser aurai, ‘Is nan onok aru momon ätäi wa ronkatäm.’ Ko keser aurnuk rai, kiro ro kon wou näwäu ereriäu.” *Buk Song 32:1-2*

9 Keseria, ik kiro mesin owo äiäm? Kiro woiaka ereriai onok
kiro roat akan enmak kerau patiriäi akan karar ra? Karauk omsau
pakan roat ak enmak kerau patirau wa kiro akan wa ra? Wa, akan
erek. Owon, ik äpu ik meter Anut nukan ämänis keser äieu äiemun,
“Apraham kon wou Anut mesin epar mowon, okon, Anut nukas ko ro
eposek äiewon.” 10 Apraham ko owose raunuk, Anut nukas ro eposek
äiewon? Ko kon enip kerau patirwon ses opok ra, patirau wa opok
ra? Anut nukas Apraham keser wa auruwon, “Amke nan enmat kerau
patiram. Keseria, na isan amiap ro eposek saräm.” Wa, Apraham
kon enip kerau patirau wa ses opok, Anut nukas ro eposek äiewon.
11 Amke, Anut nukas Apraham ro eposek äiewon. Rai rai, Apraham
kon enip kerau patirwon. Ko kiro onok keserwon, owon, ko amke
kon wou Anut mesin epar monuk, ko Anut nukan amukup ro eposek
sarewon, ätär marowon. Keserianik, Apraham ko roat akan enmak
kerau wa patiriäi akan woiaka Anut mesin epar miäi akan momonaka.
Kiro roat akan woiaka epar moin ak nais Anut nukan amukup roat
eposek saräun itok. 12 Apraham ko nais roat akan enmak kerau patirin
akan woiaka Anut mesin epar moin akan momonaka. Akan enmak
kerau patirin mesin Apraham akan momonaka ik keser wa äiäum.
Apraham ko kon enip kerau patirau wa opok kon wou epar mowon.
Kesernuk, kiro roat ak kon onok tainorianik, akan woiaka Anut mesin
epar miäi, kiro mesin epar Apraham ko akan momonaka.

Anut nukas paip keser mowon ‘Roasiret akan woiaka epar moin kos imwarai’.

13 Anut nukas Apraham kon askanai pak paip keser marowon, ‘Akas
omnokou erekapu owaiei’. Utianik, Apraham ko sintore ämän pakas
kiro paip owau wa. Kon wou Anut mesin epar monuk, Anut nukas
ko ro eposek äiewon, okon, ko kiro owai. 14 Roasiret ak sintore ämän
tainorianik, kiro omnokou owaiei maro, Anut nukas kiro paip erar
mowo. Roasiret ak sintore ämän tainorianik, kiro omnokou owaiei
maro, ak akan woiaka Anut mesin epar miäi, kiro erar me rawoi.
15 Roasiret ak sintore ämän erekapu tainorau senek wa, okon, Anut ak
mesin kasak peäu. Sintore ämän rawau wa maro, roasiret ak sintore
ämän espäiäu senek wa. Utianik, sintore ämän rau, ik kiro espäiäum.
16 Kesermoi, roasiret akan woiaka Anut mesin epar moin, ak kon
paip pakas osap owaiei. Owon, Anut nukas paip marowon, kon wou
näu oripas kiro osap erar arai. Apraham nukan askanai erekapu akan
woiaka epar moin kiro osap owaiei. Juda roasiret ak Anut nukan
sintore ämän orip ak karar kiro osap wa owaiei. Utianik, roasiret
erekapu ak, Apraham nuka senek, akan woiaka Anut mesin epar miäi
ak nais kiro osap owaiei. Apraham ko roasiret woiaka epar miäi akan
momonaka. 17 Anut nukan ämänis keser äiewon, “Apraham, is na
omsau sosop pakan roasiret erekapu akan momonaka sare musomin.”
Stat 17:5

Keseria, Anut nukan amukup woiaka epar moin roasiret ak erekapu
Apraham nukan askanai. Anut nukasar roat meiein ätäi siräi mareäu.
Osap päu wa, kos äienuk, erekapu peäi. Kesernuk, Apraham kon wou
kiro Anut mesin epar senes me rawon.

18 Apraham ko Anut nukas mokoit sosop nuraun mesin wou epar
mowon. Ko koiam, okon, is mokoi wa owam rai ronkatewon. Ko Anut
nukanun karar orip orip wou epar mianik, kume rawon. Kesernuk,

Anut nukas ko omsau sosop akan roasiret erekapu akan momonaka sare mowon. Anut nukas meter keser auruwon, “Na askanai sosop omar oikan pai senek owam.” *Stat 15:5*

19 Apraham ko koiam senes, kon woisan 100 siakupai, meiäun rai rawon. Kesermoi, ko mokoi owau senek wa. Sara nais ko emas senes mowon ko mokoi owau senek wa, okon, Apraham nukan ronkat ko mokoi wa owai rai ronkatewon. Utianik, kon wou Anut mesin epar mowon kiro utau wa, ko sakau me rawon. 20 Utianik, Apraham ko Anut nukas paip muruwon mesin ronkat oirororor wa oiäwon. Kon wou Anut mesin epar mowon utau wa, sakau me raumara, karauk roasiret akan amiakap Anut nukan enip jou miäwon. 21 Kon ronkat oirori mau wa, ko äpu Anut nukas owo onok keseraun paip mowon kon sakaus kiro onok epar keserai. 22 Keserianik, Anut nukas Apraham nukan wou epar mowon aparianik, ro eposek auruwon. *Stat 15:6*

23 Kiro ämän Anut nukas Apraham ro eposek auruwon, kiro ko karar isanaraun jer wäu wa. 24 Kiro ämänis ik nais sareikaun jer wein rau. Iken woiok Anut mesin epar miäum Anut nukas ik roasiret eposek aikäi. Ko iken Näwäu, Jisas am äpäs opok meiewon ätäi siräi mowon, okon, ik ko mesin woiok epar miäum. 25 Anut nukas Jisas karauk roat akan ipiakap monuk, ko iken onok aru jäkäi mukaun am äpäs opok meiewon. Kos ik kon amukup eposek rawaun ko ätäi siräi mowon.

5

Ik Anut nukan amukup roasiret eposek rawam.

1 Keserianik, ik iken woiok epar monuk, Anut nukan amukup roasiret eposek rawam. Jisas Krais, iken Näwäu nukas ik Anut nuka pak iken woiok päurar orip rawaun sare mukowon. 2 Iken woiok epar momun, okon, Krais nukas ik Anut nuka pak pasar rawaun sare mukowon, okon, Anut nukas kon wou näu oripas sareikeanik, jekur kamoikäi. Kesernuk, ik woiok erer orip keser äiäum, ‘Ik Anut nukas tawa iken enmok jou orip kämioik mukaun kume raiäum.’ 3 Kiro onok karar wa. Epar senes, ik nais usu owaun mesin woiok erer orip raiäum. Owon, ik usu outa, iken woiok Anut mesin epar momun, kiro usus sakau mukiäu. 4 Iken woiok epar momun sakau atomoi, ik äpu Anut nukas ik onok eposek miäum aikai. Ko keser aikonuk rai, ik äpu ik woiok erer orip Anut nukas tawa iken enmok kämioik mukaun kume rawaun itok. 5 Ik keser kume rauta, iken woiok aru wa miäu. Owon, Anut nukas kon Osou Näu iken woiok uru rawaun mukowon. Kiro Osou Näus Anut nukas kon wous ik mesin epar senes meieäu ätär mukiäu.

6 Ik äpu Anut nukas kon wous ik mesin meie rau, owon, ik ko mekesirakap me raumoi, onok aru mianik, ik ikasar ika ika isaisanatäu senek warnuk, Krais ko ikenun meiewon. Kiro omre meter Anut nukas sare mowon opok, ko meiewon. 7 Roat karar karar, sosop wäpik, ak kar roasir sintore ämän tainoraun onok eposek miäu isanaraun kon omoi oianik, meiäi. Utianik, kar ros orip orip karauk roasiret sarwaraun onok eposek miäu, karauk akas konun meiäun ronkateäi. 8 Utianik, ik onok aru me rauta, Krais ko ikenun meiewon. Kiro onok pakas, Anut nukas ikenun wous näwäu meieäu ätär mukiäu.

9 Anut nukas Krais äsimornuk, ko kon karianas iken onok aru erekapu jäkäi mukowon, okon, ik Anut nukan amukup roasiret eposek

sare mukowon. Keseria, ik epar äpu mom, tawa Anut nukan kasak
päi ses opok, onok aru moin roasiret usu araurnuk, Krais nukas ik
eposek sareikai. 10 Is keser äiem, owon, meter ik Anut nukan iwäi
jaukut. Utianik, kon mokoi iken onok aru jäkäi mukaun am äpäs opok
meiäun äsimorowon, okon, ko ätäi ik kon jaukut sare mukowon. Epar
senes, rusapai ik Anut nukan jaukut senes rauta, kon mokoi ätäi awau
rau, kos ik eposek sareikai. 11 Ko kiro onok karar keserau wa. Ko
iken Näwäu, Jisas Krais äsimornuk, kos ik Anut nukan jaukut sare
mukonuk, ik Anut pak iken woiok erer orip raiäum, okon, ik Anut
nukan enip jou miäum.

Meiäun onok Adam pakas pewon, awau rawaun onok Krais pakas pewon.

12 Keserianik, ik kiro äpu maun itok, Adam iken askanai pak Krais,
iken Näwäu au roat ori. Kar ro Adam nukas onok aru onoktoroinuk,
kiro onok omnokou opok erekapu kowon. Keseria, onok arus meiäun
onok imäi kowon. Kiro ron onok pakas roasiret erekapu meiäiei.
Owon, ko onok aru mowon senek, kiro roasiret erekapu ak onok aru
miäi. 13 Anut nukan sintore ämän päu wa opok, onok aru okoro
omnokou opok rawon. Utianik, sintore ämän wäpik opok, roasiret
onok aru mona, Anut nukas kiro roasiret kon sintore ämän espäiain
rai awarau wa. 14 Utianik, Adam nukas onok aru mowon ses opok, koi
Moses nukas sintore ämän owon ses opok roasiret ak erekapu meieäin.
Adam ko meiewon, owon, ko Anut nukan sakau ämän jekur tainorau
wa. Utianik, karauk roasiret ak kiro sakau ämän utau wa, utianik, ak
nais meieäin. Ak Adam nukas onok aru mowon pakas meieäin.

Adam ko kar ro tawa kowai kon totok senek. Kiro ro kowai, ko
Krais. 15 Utianik, Anut nukas kon wou näu oripas ik erar sareikowon,
kiro Adam nukas onok aru mowon senek wa. Owon, kar ro Adam
nukas Anut nukan ämän tainorau wa pakas roasiret sosop ak meiein.
Utianik, ik epar äpu mom, Anut nukan wou näu oripas erar sareikaun
onok, kiro näwäu senes. Ko Jisas Krais äsimornuk, koumoi, roasiret
sosop senes sarwarowon. 16 Kar ämän, Adam ko onok aru mowon,
okon, Anut nukas kon askanai erekapu wasarewareanik, ak ämän orip
äiewon. Utianik, Anut nukan erar sarwaraun onok kiro atap. Kiro
ro Krais koianik, ko onok eposek mowon, okon, Anut nukas roasiret
sosop sarwarowon. Owon, Adam nukas onok aru monuk, Anut
nukas auruwon, “Na nan askanai pak erekapu ämän orip, okon, akan
totomaka erekapu meiäiei.” Utianik, Anut nukas roasiret onok aru
sosop moin apwareanik, Krais meiewon ronkatemoi, wouti momara,
kon wou näu oripas awarowon, “Ak ämän wäpik.” 17 Rowe, kiro
epar. Ro kararas kararpai onok aru mowon, okon, meiäun onokus
roasiret sosop kamwarowon. Utianik, ätäi rowe, karauk roasiret ak
onok eposek mau wa, utianik, rusapai ik epar äpu mom, Anut nukan
wou näu oripas erar sareikaun onok, kiro näwäu senes. Ko Jisas Krais
äsimornuk, koumoi, roasiret sosop senes sarwarowon. Kos aikiäu, ‘Ak
Jisas Krais pak pasar raumoi, isan amiap eposek raianik, is pak orip
orip awau raumoi, karauk roasiret kamwaraiei.”

18 Keserianik, is awaromin, ro kararas kararpai onok aru mowon,
okon, Anut nukas ‘roasiret erekapu ämän orip, okon, akan totomaka
meiäiei’ awarowon. Kiro onok senek, ro kararas onok eposek kararpai

mowon, okon, kiro onokus Anut nukas roasiret akan onok aru jäkäi marianik, erekapu awarowon, ‘Ak ämän wäpik.’ Kesernuk, ak Anut nuka pak orip orip awau rawaun itok. 19 Owon, Adam nukas Anut nukan ämän tainorau wa, okon, roasiret sosop ak onok aru miäi roasiret sarein. Utianik, Krais nukas Anut nukan ämän jekur tainorwon, okon, kiro onokus roasiret sosop ak Anut nukan amukup eposek sarein. 20 Anut nukas owon Moses kon sintore ämän nuruwon? Sintore ämän penuk, roasiret ak kiro sintore ämän orip orip espäina, kiro sintore ämänis ak onok aru sosop miäi ätär mareäuwon. Utianik, roasiret onok aru sosop senes mona, Anut nukas kon wou näu oripas ak akan onok aru itimwaraun sarwareäwon. Kos ak eposek senes sarwareäwon. 21 Roasiret akas onok aru mona, meiäun onokus ak sakau kamwareäwon. Utianik, Anut nukas kon wou näu oripas roasiret sarwareäwon. Kesermoi, ak kon amukup eposek raiäi, okon, kon onok eposekus roasiret kamwareäu. Iken Näwäu, Jisas Krais nukas iken onok aru pakan imäikowon, okon, ik roasiret Anut nuka pak orip orip awau rawam.

6

Ik onok aru mianik, meiäm, utianik, ik Krais pak pasar raianik, awau rawam.

1 Keserianik, ik owo ämän äiäm? Akan ronkat ik onok aru keseriar me rauta, Anut nukas kon wou näu oripas ik ätäi ätäi sareikaun ätär mukai ra? 2 Wa senes, wa! Ak kesek ronkat owau senek wa. Ik woiok epar momun roasiret, iken onok aru erekapu utomun, kiro meiein roat ak ätäi onok aru wa miäi senek. Kesermoi, ik ätäi ätäi onok aru wa me rawam. 3 Ak kiro onok mesin ronkatewe. Ak kiro tamkäswarowon ra? Ik Krais Jisas mesin woiok epar mota, roat akas ik an jomukona*, ik Krais Jisas pak pasarmun. Kiro ses opok, ik ko pak meiemun senek. 4 Keserta, kiro epar. Krais meienuk, karauk roat akas ko up kurein. Keserianik, ik an jomukoin ses opok, kar ros ik an inkaruru mukowon. Kiro onokus ik meiemun, roat akas ik ko pak up kureikoin senek. Keserianik, iken momonek, Anut nukas kon sakau näwäus Krais meiewon ätäi siräi mowon senek, ik nais ko pak meieta, Anut nukas ätäi siräike monuk, awau raianik, apu awau senes tainoraun itok.

5 Krais ko meiewon senek, ik nais ko pak pasar raumoi, meiemun, okon, ik äpu ko ätäi siräiewon senek, ik nais ko pak ätäi siräimun. 6 Meter ik onok aru miäumun roasiret. Utianik, ik äpu, ik Krais nuka pak am äpäs opok meieta, Anut nukas kiro iken onok aru utaun sakau ikowon. Keseria, iken onok arus iken woiok uru raianik, ik ätäi wa sakau kamoikai. Ik kiro onok aru nukan sarau ätäi wa mau. Ik rusapai kiro onok aru nukan inkaruru wa raiäum. 7 Keseria, inok roasir ko Krais pak meiewon, kiro roasir ko onok arus sakau wa kamäi, okon, kiro roasir ko Anut nukan amukup eposek rawaun itok.

8 Ak kiro ronkatewe, ik Krais pak meieta rai, ik epar äpu, ik ko pak pasar raumoi, awau rawam. 9 Krais ko meiemara, ätäi siräiwon, okon, ik äpu ko ätäi wa meiäi. Rusapai, meiäun onokus ko ätäi wa kameäu. 10 Owon, Krais ko kararpai meiewon, okon, epar senes, onok aru nukan sakaus ko kämäun senek wa. Utianik, rusapai ko awau raianik, Anut nukan wou ereraun sarau mora. 11 Kiro onok senek, ak aka mesin

keser ronkatewe, “Ik nais meiemun senek, okon, onok aru kon sakaus ik ätäi kamoikau senek wa.” Ak akasar äpu maiei, Anut nukas Krais Jisas awau rawaun siräi mowon, okon, ak keser ronkatewe, “Jisas nuka awau raianik, Anut nukan wou ereraun sarau mora senek, ik nais kir keseram.”

12 Keserianik, ak okoro omnokou pakan onok aru inikerna, kos akan enmaksau wa kämäi. Ak kiro onok wa keserna, ak akan enmaksau nepiriraun orip orip ronkateanik, onok aru maiei. Ak onok aru maun ronkat kiro utowe. 13 Akan enmaksau kar onok aru maun wa nuruwe. Akan enmaksaus karauk onok aru wa mau. Utianik, akan enmaksau kiro Anut karar nuraiei. Ak roat meieanik, ätäi awau rai senek keser rawe. Akan ipiaka, isiaka, ronkat, enmaksau erekapu onok eposek karar maun Anut nuraiei. 14 Onok arus kiro akan kamwareäu ro senek wa rawai. Owon, ak sintore ämän nukan inkaruru rawau wa. Rusapai Anut nukas wou näu oripas ak sarwareäu, okon, ak kon amukup eposek raianik, kon inkaruru rai.

Ik onok eposek nukan sarau roasiret rawau.

15 Kesermoi, ik owosäm? Ik sintore ämän nukan inkaruru rawau wa. Anut nukas kon wou näu oripas sareikowon, okon, ik kon inkaruru raum. Keseria, ik ätäi onok aru me rawam ra? Wa senes, wa! 16 Ak äpu akasar akan enmaksau kar ro nurianik, kon ämän tainoraiei, ko akan kamwaraun ro näwäu rawai. Ak akan enmaksau onok aru maun nuraiei ra, ak akan enmaksau Anut nukan ämän tainoraun nuraiei ra? Onok arus ak kamwarai, kiro ak erekapu meiemana, ep wa koseriäu, orip orip jereäu opok naiei. Utianik, ak Anut nukan ämän tainoraiei, kos ak onok eposek maun sakau arai. 17 Meter ak onok aru nukan sarau roasiret, onok arus ak kamwareäwon, utianik, rusapai Anut nukas kon roat kon ämän tamaraun äsimwaronuk, akan ronkatis kon ämän erekapu tainoriäi, okon, ak Anut ‘pere’ auraiei. 18 Anut nukas ak onok aru pakan imwaronuk, ak kon sarau roasiret sareanik, onok eposek miäi.

19 Is sarau roat pak akan kamwareäi roat omnokou opok rai mesin awarom, owon, ak kiro omnokou pakan onok äpu. Meter ak akan enmaksau sapum onok sosop mianik, karauk onok aru senes maun nurin. Ak kiro onok keseriäin, Anut nukan sintore ämän erekapu espäiein. Rusapai, ak akan enmaksau Jisas nukan onok eposek tainoraun nuruwe. Keserna, ak Anut nuka senek eposek, ukun wäpik saräiei. 20 Meter ak onok aru nukan sarau roasiret raiäin. Onok eposek nukas ak wa kamware raiäwon, okon, ak onok eposek maun wa ronkateäin. 21 Ak meter onok aru miäin. Rusapai kiro onok aru miäin ätäi ronkatemoi, oiorak neäu. Kiro onok aru miäin kis ak sarwareäwon ra? Wa senes, wa! Kiro onok aru miäinus roasiret erekapu aru maronuk, ep wa koseriäu, orip orip jereäu opok kurwarai. 22 Utianik, rusapai onok arus ak kamwarau wa. Anut nukas ak imwaronuk, rusapai ak kon sarau roasiret senes rai. Kos karar ak owose rawaun awareäu. Ak onok eposek miäi kis ak sarwarnuk, ak Anut nuka senek eposek ukun wäpik saräiei. Kiro onok pakas ak Anut nuka pak orip orip awau rawaiei. 23 Keserianik, roat onok aru miäi, kiro onok arus ak ep wa koseriäu nukan apu opok mareäu. Utianik, roasiret ak iken Näwäu, Krais Jisas pak pasar rauna, Anut nukas kon wou näu oripas ak sarwareanik, ak orip orip awau rawaun apu opok mareäu.

7

Ouratäiäun sintore ämän.

1 O jaiat, is ak kar ämän awarom. Ik sintore ämän inkaruru rawau
wa, ik Anut nukas sareikonuk, raum ätär maraurim. Ak erekapu
sintore ämän nukan onok kiro aka jekur äpu, okon, ak äpu roasiret
omnokou opok rauna, kiro sintore ämänis kamwareäu. 2 Is kar ämän
kiro epar ätär maraun awaram. Sintore ämänis keser äieu, "Asir
ko kar ro owai kon komu raunuk, ko kon komununi jekur rawai."
Utianik, kon komu meienuk rai, kos ko pak pasarau wa. Keseria,
ouratäiäin sintore ämänis ko kumäu wa, ko kar ro awau owaun itok.
3 Utianik, kiro asir ko kon komu raunukar, kar ro owai kiro asir ko
ouratäiäin sintore ämän itimornuk, roasiret akas ko sapum onok mou
äiäi. Utianik, kon komu meienuk rai, kiro asir ko ouratäiäin sintore
ämänis kumäu wa, ko kon komu pak pasar rawau wa. Kesermoi, ko
kar ro owai ko sapum onok mau wa.

4 Kiro onok senek, jaiat, Anut nukas ak imwaronuk, ak kiro sintore
ämän ko Moses nuruwon pak wa pasar rai. Krais nuka am äpäs
opok meienuk, ak nais ko pak meiein senek, okon, rusapai, ak sintore
ämän nukan inkaruru rawau wa, ak kar ron inkaruru rai. Kiro ro
ko Jisas Krais, ko ätäi siräiewon ak kon roasiret. Keseria, ik Krais
nukan roasiret raumoi, Anut nukan wou ereraun karar sarau miäum.
5 Meter ik iken enmaksau nepipiraun karar ronkateanik, onok aru
miäumun. Sintore ämänis keser äiewon, "Ak kiro onok keserwe. Ak
kiro onok wa keserau." Keser aikonuk, iken woiok siräi mukonuk,
ik onok aru maun ronkateäumun. Keseria, ik onok aru miäumun
kis ik erekapu ep wa koseriäu nukan apu opok mukiäu. 6 Utianik,
rusapai ik kiro sintore ämän nukan inkaruru rawau wa. Ik meiemun
senek, okon, kiro sintore ämänis ik meter kamoikowon, rusapai kis ik
kamoikau wa. Keserianik, rusapai ik Anut nukan sarau muram. Epar,
meter ik sintore ämän jer wein rau tainorianik, kon sarau muraun
keseriäumun. Utianik, rusapai Anut nukan Osou Näus ik sareikonuk,
ik apu awau pakas kon sarau eposek muram.

Roasiret ak sintore ämän roianik, onok aru miäi.

7 Ik keser owo äiäm? "Sintore ämän kiro aru" äiäm ra? Wa senes,
wa! Utianik, sintore ämänis ik onok aru miäum ätär mukiäu, okon,
sintore ämän kiro eposek. Anut nukas ik sintore ämän ikau wa maro,
is karauk onok kesermin kiro onok aru is äpu wa. Is meter karauk
roat akan osap owaun woias weäimin opok, is onok aru miäim kiro
äpu wa. Utianik, kar sintore ämänis keser äiewon, "Na karauk roasiret
akan osap owaun wa wousarau." *Kisim Bek 20:17*
8 Keser äienuk, onok aru isan woi uru rau kos kiro sintore ämän pakas
is karauk roasiret akan osap owaun orip orip ronkateanik, onok aru
maun keseriäim. Kesermoi, sintore ämän rawau wa maro, onok aru
iken woiok uru rau, ko siräiäun sakau wäpik. Ko meiewon senek.
9-11 Meter is sintore ämän äpu wa opok, isan ronkat is Anut nukan
amukup ro eposek raim rai äiäim. Utianik, rusapai is sintore ämän
äpu, okon, onok aru isan woi uru rau ko siräianik, is kiro sintore ämän
espäimin, okon, is äpu is Anut nukan amukup ro eposek wa. Anut
nukas kiro sintore ämän is kon amukup eposek awau rawaun irowon,
utianik, kiro sintore ämänis is kon amukup eposek wa, is meiemin
senek ätär murowon, okon, onok aru isan woi uru rau kos kiro sintore

ämänis sätäiromoi, is kar apu pakas Anut nuka rawa potaun airowon, okon, kiro onokus is Anut nukan amukup eposek wa, is meiemin senek keseirwon. 12 Keserianik, sintore ämänis Anut nuka owo senek rau ätär mukiäu, okon, sintore ämän kiro eposek senes. Owo onok Anut nukas kon sintore ämän pakas ik keseraun aikiäu, kiro nais eposek senes. Epar, kiro eposek senes, ik sareikeäu.

13 Keseria, is owo äiäm? “Kiro osap eposekus is meiäun rai keseriäu ra?” Wa senes, wa! Utianik, onok aru isan woi uru rau kos sintore ämän pakas is Anut pak raimin pakan imäirowon, is meiemin senek raiäim. Anut nukas sintore ämän ik sareikaun ikowon, utianik, onok arus is aru muroin. Kiro onokus, Anut nukas isan onok aru miäimin kiro aru senes ätär murowon.

Onok arus roasiret akan ronkat aru mareäu.

14 Ik äpu Anut nukan Osou Näus kiro sintore ämän ikowon. Utianik, is omnokoupaian ro, okon, is ätäi ätäi onok aru miäim. Onok arus is kameironuk, is kon sarau ro (slev*) senek raim. 15 Is owo onok keseriäim, kiro owon keseriäim is äpu wa. Is onok eposek keseraun ronkateäim, kiro onok is wa keseriäim. Owo onok aru iro wa keseraun ronkateäim, kiro onok is orip orip keseriäim. 16 Keseria, karauk ses opok, is onok aru wa maun ronkateäim, is kiro onok miäim. Kiro onokus is sintore ämän eposek ronkateäim ätär muriäu. 17 Keserianik, is keser äiem, isakasar onok aru wa keseriäim. Onok aru isan woi uru rau kos kiro onok aru keseriäu. 18 Rowe, is äpu kiro epar senes. Isakasar kar onok eposek mau senek wa. Is omnokoupaian ro, okon, onok eposek maun ronkateanik, isakasar isan sakaus tainorau senek wa. 19 Owon, is onok eposek keseraun ronkateäim, kiro is wa keseriäim. Owo onok aru wa keseraun ronkateäim, kiro is keseriäim. 20 Keserianik, onok aru wa maun ronkateäim, kiro onok aru keserita rai, kiro onok isakasar wa keseriäim, wa, onok aru isan woi uru rau kos kiro keseriäu.

21 Keserianik, rusapai is kiro onok äpu mom. Is owo onok eposek keseraun ronkateanik, kiro keseraun ronkateäim, kiro wa keseriäim. Is orip orip onok aru miäim. 22-23 Epar, Anut nukan sintore ämän tainoraun mesin isan woi ereru, utianik, kar sintore ämän aru isan woi uru raianik, kos is owo onok keseraun kameiriäu. Kiro, onok aru nukan sintore ämän. Keseria, isan ronkatis kiro sintore ämän aru isan woi uru rau pak iwäi morair. Kiro sintore ämän aru isan woi uru rawos, is itimoriäu, okon, is isan ronkat eposek wa tainoriäim. Is kiro sintore ämän arus kon karapus owa kureire rau. 24 O, is ro wopur orip. Is onok aru orip, okon, is meiäurim, Anut pak orip orip wa rawam. Keserita, inok ros is kiro onok aru pakan imäiraun itok? 25 Rowe, Anut nukas ik kiro onok aru pakan imäikiäu. Ko iken Näwäu, Jisas Krais äsimornuk, kos ik sareikeäu, okon, is Anut ‘Pere’ aurim.

Kesermoi, is keser äiem, isan ronkatis is kon sarau ro (slev) senek, Anut nukan sintore ämän eposek tainoraun keseriäim, utianik, isan enimsaus onok aru nukan sintore ämän isan woi uru rau nukan sarau ro (slev) senek, kon onok aru tainoriäu.

8

Krais nukas onok aru jäkäi mukianik, Anut nukan Osou Näu ikowon.

1-2 Rusapai, inok roasir ko Krais Jisas pak pasar rau, Anut nukas kiro
roasir “Isan amiap na ämän orip, okon, is na aru musam”, keser wa
aurai, owon, ik Krais Jisas pak pasar raum, okon, Anut nukan Osou
Näus ik apu awau ätär mukiäu. Meter ik meiäun onok aru nukan apu
opok raianik, ik Anut siakup rawau wa. Meiäun onok pak onok aru
pak awas ik kamoikeäir. Utianik, Anut nukan Osou Näus kiro onok aru
oirori awan sakau itimwateanik, ik ätäi Anut nuka pak awau rawaun
imäikowon. 3 Rowe, sintore ämän kos ik onok aru pakan imäikaun
ko sakau wäpik. Owon, kiro onok aru iken woiok uru rau sakau
senes. Utianik, Anut nukas ik apu awau pakas sareikowon. Ko kon
mokoi äsimornuk, okoro omnokou opok kowon. Ko ro ik senek kowon,
utianik, kon onok kiro karauk roat onok aru miäi senek wa. Kar onok
aru kon wou uru rawau wa. Anut nukas kon mokoi äsimornuk, iken
onok aru erekapu kau mukaun meiewon. Keserianik, Jisas nukas iken
omoi ounuk, Anut nukas kon mokoi, auruwon, “Isan amiap na ämän
orip, okon, is na aru musam.” Okon, Anut nukas Jisas tätäi nuruwon.
4 Ko kiro onok kesernuk, onok aru iken woiok uru rau ik wa tainorau,
ik Anut nukan Osou Näu nukan onok tainori rawau. Ik keserta rai,
Anut nukan sintore ämän nukas äiewon senek ik kon onok eposek
erekapu tainoraun itok.

5 Karauk roasiret ak kiro onok aru akan woiaka uru rau tainorianik,
akan enmaksau nepipiraun karar ronkateäi. Utianik, karauk roasiret
ak Anut nukan Osou Näu tainorianik, kiro Osou Näu nukan wou
ereraun karar ronkateanik, ak kon apu tainoriäi. 6 Kar ro ko kon
ronkat onok arus kamenuk rai, kiro ro ko Anut pak wa rawai, ko meiäi.
Utianik, kar ro ko kon ronkat Anut nukan Osou Näus kamenuk rai,
ko Anut pak wou päurar orip awau rawai. 7 Kiro owon, kiro onok
epar senes, onok arus kiro ron ronkat kamäi kiro ro ko Anut nukan
iwäi jauk. Owon, ko Anut nukan sintore ämän wa tainoriäu. Epar,
ko sakau wäpik, okon, Anut nukan sintore ämän tainorau senek wa.
8 Roasiret onok arus kamwareäu akas kar onok Anut nukan wou ak
mesin ereraun keserau senek itok wa.

9 Utianik, ak woiaka epar moin roasiret, onok aru akan woiaka uru
rawos, ak wa kamwareäu. Anut nukan Osou Näus ak kamwareäu.
Osou Näu akan woiaka uru rau. Kiro epar senes, utianik, inok roasir
Osou Näu kiro Krais nukas äsimorowon kiro kon wou uru wa raunuk
rai, ko Krais nukan roasir wa. 10 Ak Krais pak pasar rauna, Osou Näu
akan woiaka uru rau kos kamwareäu. Epar senes, ik äpu ik onok aru
momun, okon, iken enmoksau meiäiei, utianik, iken totomok awau
rawaiei. Owon, Anut nukas ik kon amukup eposek aikiäu. 11 Krais
ko meiewon, Anut nukas ätäi siräi mowon. Keseria, Anut nukan Osou
Näu akan woiaka uru raunuk rai, ak meiäiei, kos ak ätäi awau rawaun
siräiware mai. Ko kiro onok keserai, owon, Anut nukan Osou Näus
rusapai akan woiaka uru rau.

12 O jaiat, kesermoi, Anut nukas ik eposek sareikowon, okon, ik
ko pak amuk orip. Osou Näus ik owo onok keseraun aikiäu, kiro
tainoram. Ik iken enmoksau nepipiraun onok aru wa mam. 13 Owon,
ak kiro onok aru akan woiaka uru rau tainorianik, onok aru orip orip
miäi, ak meiäiei, ak Anut pak wa rawaiei. Utianik, Anut nukan Osou
Näus sarwarnuk, ak onok aru miäi utona rai, kiro epar ak orip orip
Anut pak awau rawaiei.

14 Owon, roasiret ak Anut nukan Osou Näu nukan ämän tainoriäi,
kiro roasiret ak Anut nukan mokoi asinakut. 15 Meter ak onok aru
nukan sarau roasiret raiäi, Anut nukas ak aru maraurnuk, imineäin.
Rusapai, Osou Näus akan woiaka uru raunuk, ak Anut imineäi ra? Wa
senes, wa. Kiro Osou Näus ik Anut nukan mokoit sare mukonuk, ik
Anut aurianik, keser auriäum, “O Momonek, iken Momonek.” 16 Ik
keser aurta, Osou Näu iken woiok uru rawos, ätäi keser aikiäu, “Epar,
ak Anut nukan mokoit.” 17 Ik Anut nukan mokoit tuku rauta rai, tawa
kon osap eposek kon mokoit araun sare marowon rau ikai. Ko kiro
osap ikianik, ik Krais nuka pak enmok jou orip ikai. Epar, Krais nuka
usu owon senek, ik nais kir usu outa rai, ik tawa ko pak omar oik
enmok jou orip eposek rawam.

Tawa ik omar oik Anut nuka pak eposek rawam.

18 Rusapai, ik usu ouram, utianik, is kiro mesin ekep wa ronkatem,
owon, is äpu kiro epar, tawa kiro usu wa owam, ik Anut nukas osap
eposek pak enmok jou orip ikai. Kiro osap eposek senes. 19 Anut nukas
omnokou pakan osap erekapu ate mowon ak woiaka erer orip raumoi,
kon mokoit amop maraun rai kume rai. 20 Meter Adam nukas onok
aru monuk, Anut nukas kon ronkatis osap erekapu ate mowon kiro
sunawareanik, usu arowon, okon, kiro osap Anut nukas meter eposek
päun ronkatewon senek, päu wa. Kiro osap akararnak akan ronkatis
wa aru sarein. Utianik, kiro Anut nukasar aru maraun ronkatewon.
Kesernuk, ko tawa ätäi ak opok onok eposek maun kume rai. 21 Anut
nukan ronkat osap erekapu ate mowon kiro tawa wa aru maiei, wa
meiäiei. Ak Anut nukan mokoit pak enmaka jou orip eposek rawaiei.
Kiro ses opokar, Anut nukas kiro osap erekapu ak pak eposek rawaun
imwaraun kowai. Ak ätäi onok aru nukan inkaruru kon sarau roat
senek wa rawaiei.

22 Ik äpu omnokou pakan osap meter Anut nukas ate mowon kos
sunawaronuk, ak erekapu tätäi orip rai rai, koi rusa nais rai. Kiro
osap ak kar asir mokoi an jowaun tätäi näwäu oianik, pioriäu senek,
keseriar rai. 23 Rowe, kiro osap karar tätäi orip rawau wa, ik nais iken
woiok uru tätäi orip raum. Anut nukas ik osap ikaun paip mowon kiro
amke kon Osou Näu ikowon. Keseria, iken woiok uruas tätäi oi rauta
rauta, kos ik kon mokoit senes imäikaun woiok erer orip kume raum.
Kiro ses opok, kos iken enmoksau ätäi awau mukai. 24 Anut nukas
ik iken onok aru pakan imäikowon, okon, ik kiro mesin woiok erer
orip kume rawaun itok. Utianik, ik osap apariäum, ik ätäi kiro osap
aparaun rai wa kume rawam. Owon, ik äpu kar roasir ko osap orip,
ko kiro osap owaun ätäi wa kume rawai. 25 Utianik, ik osap rusapai
owau wa kiro kume raiäum. Ik sakau tai raianik, kiro osap owaun
woiok päurar orip kume raiäum.

26 Utianik, usu kounuk, ik sakau tai rawaun sakau wäpik. Keserta,
Osou Näus iken woiok uru raianik, sareikeäu. Owon, Anut nukas ik
sareikaun owo onok keseraun auram kiro ik äpu wa. Utianik, kiro ses
opok, Osou Näu nukasar ik mesin Anut nik muriäu. Ko iken woiok
uru raianik, tätäi orip senek Anut auriäu. Kon ämän Anut auriäu kiro
ikes iken omnokou pakan ämänis mau senek wa. 27 Anut nukas iken
woiok uru owo senek ko aparmara, ko nais Osou Näu nukan ronkat
erekapu äpu. Keseria, Osou Näus Anut nukan ronkat tainormoi, Anut
nukan roasiret sarwaraun Anut nuka pak areäu.

28 Ik epar äpu mom, inok roasiret akan woiakas Anut mesin meiein,
owo onok ak opok peäu, eposek ra, aru ra, Anut nukas ak sarwareäu,
kiro onok tawa eposek senes penuk, aparaiei. Kiro roasiret Anut
nukasar kon ronkat tainoraun meter urwarowon. 29 Ik äpu meter ko
osap okoro omnokou opok ate mau wa opok, kon roasiret inokot ko äpu
marowon. Kiro roasiret ko meter äpu marowon, ak kon mokoi Jisas
nuka senek saräun sare marowon. Keseria, Jisas ko kiro roasiret sosop
akan aunaka rawai. 30 Anut nukasar kiro roasiret ak kon mokoit senek
saräun sare marowon, kosar kiro roasiret akan woiaka ko mesin epar
maun urwarowon. Anut nukas ätäi kiro woiaka epar moin roasiret
nukan amukup eposek rawaun sare marowon. Kiro roasiret ak nukan
amukup eposek rai, tawa omar oik kos ak enmaksau awau aronuk, ak
ko pak enmaka jou orip rawaiei.

Krais Jisas nukas Anut ko ik mesin kon wous meiewon ätär mukiäu.
31 Keserianik, ik kiro onok mesin owo äiäm? Anut nukas ik
sareikaun raunuk rai, inokos ik itimoikaun itok? Kar ros ik itimoikau
senek wa. 32 Epar senes, Anut nukas kon Mokoi senes tämurau wa.
Ko kon mokoi okoro omnokou opok äsimorianik, karauk roat akan
ipiakap monuk, akas ko am äpäs opok wena, meiemara, ik iken onok
aru pakan erekapu kau mukowon. Kesernuk, ko kon Mokoi ikowon,
okon, ik epar äpu mom, ik karauk osap wäpik rauta, kos kiro osap kon
wou näu oripas erar ikai. 33 Anut nukas ik kon roasiret sare mukowon.
Kesernuk, inokos Anut ik mesin keser aurai, “Kiro roasir ko ämän
orip”? Kar ros keser aurau senek wa. Owon, Anut nukas iken onok
aru erekapu jäkäi mukowon, ik kon amukup eposek raum. 34 Inokos
Anut ik mesin keser aurai, “Kiro roasir ko onok aru mowon, okon, nas
ko aru maram”? Kar ros keser aurau senek wa. Wa senes, wa. Owon,
Krais Jisas ko ik mesin meiewon, ik iken onok aru pakan erekapu kau
mukowon. Kiro karar wa, ko meiemara, ätäi siräiewon. Rusapai ko
Anut nukan ipou näu kaima raumoi, ik sareikaun Anut aurura.
35 Krais ko ikenun wous meiewon, okon, ik ko pak pasar raum. Kar
ros ik inäi mukaun senek itok wa. Ko orip orip ikenun wous meie
raiäu. Ik usu owam, kiro usus ik Krais pakan inäi mukaun itok ra?
Wa senes, wa. Onok aru ik opok kounuk, ik tätäi owam, kis ik inäi
mukai ra? Wa senes, wa. Ik iken woiok Krais mesin epar momun,
okon, karauk roasiret akas ik aru mukaiei, kiro onokus ik inäi mukai
ra? Wa senes, wa. Ik o wäpik ra, omjo wäpik ra, kar osapus ik aru
mukai ra, kar ros ik siräpis iwokonuk, meiäm, kiro onokus ik inäi
mukai ra? Wa senes, wa. 36 Anut nukan buk opok jer keser rau, “Ik
nan roasiret, okon, karauk roasiret na sauk musoin, akas orip orip ik
keser aikiai, ‘Ik ak akwarota, meiäiei.’ Akan ronkatis ik opur we jeäi
senek, okon, ak ik iwokauriäi.” *Buk Song 44:22*
37 Utianik, kiro onok erekapu Krais nukas kon wous ikenun meiewon
tämurau senek wa. Owo onok ik opok penuk, ik marai erekapu
itimoram. Owon, Krais ikenun wous meieanik, ik mesin meiewon,
okon, ko ik orip orip sareikaun rau. Kar osapus ik itimoikau senek
wa. 38-39 Kiro owon, is ronkat oirorer wäpik, is epar senes äpu miäim,
ik meiäm ra, awau rawam ra, kar osapus ik Krais pak pasar raum wa
inäi mukai. Anut nukan sarau eitek ra, karauk eitek aru näunäu (Satan
senek) ra, akas Krais ikenun wous meieäu tämurau senek wa. Tawa
päiei onokus ra, rusapaian onok ra, kis ik inäi mukau senek wa. Onok

sakau mim senekus ik aru mukai, kis nais ik inäi mukau senek wa. Ik omar oik tonam ra, omnokou uru nam ra, Krais kiro opok nais ik sareikai. Epar, kar osap ra, roasir ra, Anut nukas ate mowon akas ik Anut nukas kon wous ikenun meiewon ätär mukaun tämurau senek wa. Owon, ko iken Näwäu, Krais Jisas ik sareikaun äsimorowon. Kiro ses opok, kon wous ikenun meiewon ätär mukowon.

9

Meter Anut nukas Juda roasiret nukan senes sare marowon.

1 Is kar ämän awaraurim. Is Krais pak pasar raim. Kesermoi, is epar ämän awarom. Is sät ämän awarau wa. Isan ronkat kiro Anut nukan Osou Näus kameäu, okon, kiro ronkatis airiäu is sät ämän awarau wa. 2 Isan woi usu näwäu saremoi, tätäiru. Juda roasiret sosop senes, Krais ko akan onok aru pakan imwaraun kowon, akas ko sumkäinein. Ak isan jaiat, okon, isan woi aru mou. 3 Epar, ak isan omnokoupaian tupsiu. Isan ronkat is ak sarwaraun Anut keser aurita, “Na is emeiram, isan jaiat akas isan omoi owaiei. Keserta, is Krais pakan inäiäm.” 4 Ak Juda roasiret mesin ronkatewe. Akan kar enmaka Israel* roasiret. Anut nukas kon mokoit senes rawaun sare marowon. Ko meter kon arou näwäu ätär maronuk, ak äpu ko ak pak rawon. Kos kiro roasiret pak paip atap atap mowon. Anut nukas Moses pakas kon sintore ämän arowon. Kos nuka jekur jou maraun onok ätär marowon. Anut nukas ätäi ätäi ak sarwaraun epar ämän mowon. 5 Kiro roasiret iken momonokot pakas pein. Krais nuka ko ro senek kiro tupsiu pakas pewon. Utianik, ak kiro roasiret apwarwe, akas Krais sumkäinein. Utianik, Krais ko Anut, kos osap erekapu kameäu, okon, ik kon enip orip orip jou murau. Epar.

6 Isan jaiat, Krais nukas akan onok aru pakan imwaraun kowon, akas ko sumkäinein, utianik, akan onok kis Anut nukas Apraham pak paip erar mowon ätär mukau wa. Is Israel roasiret mesin awaroita rai, is Jekop nukan tupsiu erekapu mesin awarau wa. 7 Is Apraham nukan tupsiu awaroita rai, is nukan omnokou pakan mokoit mesin awarau wa. Is kiro woiaka epar moin roasiret Anut nukas Israel roasiret enip areäu mesin awareäim. Rowe, kiro ämän Anut nukas Apraham auruwon, “Aisak pakas karar nan mokoit senes päiei.” *Stat 21:12*

8 Keseria, Apraham nukan omnokou pakan tupsiu erekapu ak Anut nukan mokoit wa. Anut nukan amukup roasiret ak kiro paip Anut nukasar Apraham pak mowon pakas pein kiro roasiret ak epar Apraham nukan tupsiu senes. 9 Ik äpu kiro epar senes, owon, Anut nukas Apraham epar ämän keser auruwon, “Kar omre, kiro isakasar sare momin opok, is ätäi peita, Sara ko mokoi mai.” *Stat 18:10*

Kiro onokun, ik äpu Ismael nukan tupsiu ak Apraham nukan mokoit senes wa.

10 Kiro onok karar wa, Apraham nukan mokoi Aisak kon wau Rebeka ori raianik, ko mokoi oirori owon. Ak kiro onok nais ronkatewe. 11 Kiro onok kesek, Iso Jekob ori au päu wa opok, kiro mokoit ori au onok eposek ra, onok aru ra, mau wa opok, Anut nukas kon epar ämän Apraham auruwon kiro tainormoi, kar mokoi nukan senes sare mowon, kar mokoi nukan sare mau wa. 12 Anut nukas kiro mokoit orien sarau owo senek moirin aparianik, inok sarau eposek mowon mesin sare murau wa. Wa, kon ronkatisar inok mokoi nukan tuku

sare mowon. Ik kiro äpu owon, Rebeka ko kiro mokoi oirori mau wa
opok, Anut nukas keser auruwon, “Nan urek mokoi nukas amakun
sarau ro rawai.” *Stat 25:23*
13 Anut nukan buk opok jer wein rau, keser äieu, “Is Jekob mesin
woias meiemin, is Iso sauk murumin.” *Malakai 1:2-3*
14 Kiro onokun, ik owo äiem? ‘Anut ko mokoi karar nukan senes
sare mowon, kar wa, kiro onokun, kon onok eposek wa,’ äiem ra? Wa
senes, wa. Ik keser äiäu senek wa. 15 Meter roasiret Moses pak ak Anut
mekesiraka nurianik, bulmakau nukan totok ate mona, Moses nukas
akan onok aru jäkäi maraun Anut auruwon. Kiro ses opok, Anut nukas
Moses ätäi auruwon, “Is isan ronkatisar kar ro mesin woiti mam, kar
ro mesin wa woiti mianik, usu nuram. Is isan woi näu oripas, kar ro
isanaram, kar ro wa isanoram. Is isan ronkatisar keseram.” *Kisim
Bek 33:19*
16 Keserianik, Anut nukas kar ro sare monuk rai, kos kiro ron ronkat
tainorau wa. Kos kiro ron onok eposek miäwon mesin sare mau wa.
Utianik, Anut nukas kon ronkatisar kiro ro erar sare miäu. 17 Ak kiro
onok ronkatewe. Anut nukan buk opok, Anut nukas Moses Ijip omsau
kameäwon ro näwäu kon enip Pero keser auraun auruwon, “Anut
nukasar keser äiewon, ‘Is na ro näwäu sare musoita, kiro onokun, na
isan ämän wa tainoram, okon, is na usu atap atap isianik, isan sakau
karauk roasiret ätär maram. Keseria, isan enim omsau sau erekapu
manai.’ ’ *Kisim Bek 9:16*
18 Keseria, ak äpu miäi, Anut nukas kon ronkatis kar ro mesin wouti
mianik, wa usu nuriäu. Ko kon ronkatis kar ron wou sakau murunuk,
kiro ro kon ämän wa rowai.
19 Keserianik, ak kamuk, kar ros is keser airaun itok, “Anut nukas
iken woiok sakau mukonuk rai, iken onok aru mesin owon ik usu
ikiäu?” Anut nukas kar onok keseraun ronkatäi, inok ros kiro onok
tämuraun itok? 20 Wäpik, na omnokoupaian ros is kesek ämän wa
airau. Roasiret akas Anut ätäi ämän auraun senek itok wa. Mis nukas
momok ate mowon ätäi wa auriäu, “Na owon is kesek atoiri momon?”
Aisaia 29:16
Ko keser wa auriäu. 21 Mis ate mowon ro kosar kiro mis owosäun
ko keseriäu. Kosar misän oianik, mis atap atap ate mai. Kar mis jer
eposek orip kiro na omre näwäu opok mis maun ate mai, kar mis jer
wäpik kiro orip orip mis maun ate mai.
22 Kiro onok senek Anut nukas keserwon. Kon ronkatis owo onok
Juda roasiret pak karauk omsau pakan roasiret opok keseraun ko
keserai. Rowe, Anut nukas kon ronkatis Juda roasiret mesin kon kasak
pewon roasiret erekapu ätär maronuk, ak kon sakau aparaiei. Keseria,
roasiret akas Anut ätäi ämän auraun senek itok wa. Utianik, Anut
nukas Juda roasiret aru maraun kasak pewon ko kurte keserau wa. Ko
akan onok aru utaun omre rumuk kamware raiäu. 23 Anut ko karauk
roasiret sare marowon mesin wouti mareanik, kon osap eposek ätär
marauru. Kon ronkatis ko kiro roasiret kon omoi eposek opok tone
nuka pak rawaun sare marowon. 24 Kiro roasiret ik. Anut nukas ik sare
mukowon. Kos karauk Juda roasiret pak karauk omsau pakan roasiret
pak ik erek sare mukowon. 25 Anut nukan buk opok Anut nukan ämän
roianik, areäu ro kar, Hosea nukas kar omsau pakan roasiret mesin
keser jer wewon, “Anut nukas äiewon, ‘Roasiret ak meter isan wa,
kiro roasiret isas isan äiäm. Karauk roat meter isas akanun woias wa
meiäu, kiro roasiret is isan woias meieäim awaram.’ ” *Hosea 2:23*

26 Anut nukas ätäi keser äiewon, “Karauk omsau opok is meter ak
isan roasiret wa äiemin, kiro opok kiro roasiret keser awaraiei, ‘Ak
Anut awau orip orip raiäu nukan mokoit.’ ” *Hosea 1:10*
27 Utianik, Aisaia nukas ko Israel roasiret mesin sakau awareanik,
keser äiewon, “Kiro Israel roasiret sosop senes ak upinan uskakar
senek sarena rai, Anut nukas roasiret sosop wa imwarai, ko roasiret
karar karar epar imwarai. 28 Epar senes, Näwäu nukas roasiret okoro
omsau opok wasarewareanik, akan onok aru erekapu mesin kurte aru
marai.” *Aisaia 10:22-23*
29 Meter, Aisaia nukas kar onok tawa päun mesin keser äiewon,
“Anut Näwäu ko sakau näwäu orip, roasiret wasarewareanik, kos ik
roasiret karar karar sareikowon. Ko kiro onok keseräu wa maro, ik
Sodom menan roasiret keserin senek erekapu epis jereike kurewo.
Roasiret ik mesin keser äiäiei, ‘Juda roasiret ak Gomora menan
roasiret epis jerwarowon senek.’ *Aisaia 1:9*

Juda roasiret ak Jisas mesin woiaka epar mau wa.

30 Keserianik, ik owo äiäm? Karauk omsau pakan roasiret akasar
Anut nukan amukup eposek rawaun sarau mau wa, ak rusapai akan
woiaka Jisas mesin epar moin, okon, ak Anut nuka pak tuku raiäi.
31 Utianik, Israel roasiret ak Anut nukan amukup eposek rawaun
sintore ämän erekapu tainoraun sarau sakau moin. Utianik, ak kiro
sintore ämän erekapu tainoraun apu itanäu wa. 32 Kiro owon, ak Anut
nukan amukup eposek saräun akan woiaka Jisas mesin epar mau wa.
Ak akan sarau atap miäi kis ak Anut nukan amukup eposek rai ätär
muraun keseriäin. Ak ou tutu omnokou opok akan apu sorianik, nini
rau aparau wa, kiro ou tutus isorak tornuk, ak owarowon. 33 Anut
nukan ämänis kiro ou tutu mesin keser äiewon, “Ak rowe. Is kar
ou tutu Saion* mena moram, roasiret ak kiro ou tutu aparau wa kos
siotwaronuk, owarai, okon, kiro ou tutus roasiret aru marai. Utianik,
inok roasir ko kiro ou tutu mesin wou epar mai, ko mesin wa oiok
nai.” *Aisaia 8:14, 28:16*
Jisas ko kiro ou tut senek, inok roasir ko mesin wou epar mai, ko
mesin wa oiok nai, owon, Anut nukas kiro roasir kon amukup eposek
rau äiäu.

10

1 O isan jaiat, isan ronkat sakau Anut nukas isan Juda jaiat erekapu
akan onok aru pakan imwarai, okon, isas ko kiro mesin auriäim. 2 Is
epar äpu, ak Anut nukan wou ereraun sarau sakau miäi, utianik, ak
kon apu jekur wa äpu miäi. 3 Anut nukas kar roasir kon amukup
eposek saräun sare muriäu, ak kiro onok jekur äpu wa. Ak akan
onok atap miäi, kis Anut nukan amukup aka roasiret eposek rai ätär
mareäi. Ak kiro onok keseriäi, okon, ak Anut nukan eposek rawaun
apu sumkäineäi. 4 Krais ko sintore ämän nukan omoi owon. Inok
roasir ko kon wou Krais mesin epar mai, ko epar Anut nukan amukup
eposek rawai.

Jisas nukas roasiret erekapu imwaraun kowon.

5 Juda roasiret ak Anut nukan amukup eposek rawaun apu jekur äpu
mau wa. Moses nukas roasiret ak sintore ämän tainorianik, Anut nuka
pak rawaun ämän mesin keser jer we mowon, “Inok ro kos sintore

ämän erekapu tainorianik, kar sintore ämän eteinak utau wa, ko kiro sintore ämänis isanarnuk, orip orip awau rawai." *Wok Pris 18:5*

6 Ätäi Moses nukas roasiret akan woiaka epar mianik, Anut nukan amukup eposek rawaun ämän mesin keser jer we mowon,

"Ak keser wa ronkatäu, 'Inos omar oi tonai?'
(Is keser äiem, owon, inos omar oik tonomoi, Krais omnokoupai imäi naun keserai.) 7 Ak ätäi keser wa ronkatäu, "Inos meiein roat akan mena noptai?" *Lo 30:12-13*

(Inos kiro mena nomoi, Krais meiewon imäi päun keserai.) Ak keser wa ronkateäu, owon, Krais ko omar oikas ik rawa kowon. Ko meiewon, ätäi siräiewon. 8 Moses nukas keser äiewon, "Anut nukan ämän aka pak erek rau. Kiro akan oiaksau opok pak woiaka uru pak rau." *Lo 30:14*

Okon, ak kiro ämän säpkäri äiäun itok, ak kon onoktapau jekur äpu maun itok. Keseria, ak karar karar akan woiaka Krais mesin epar maun ämän ikes sakau awareäum. 9 Ak karauk roasiret Krais mesin awareanik, keser awaraiei, "Jisas ko iken Näwäu." Akan ronkat opokas "Anut nukas Jisas meiewon ätäi siräi mowon" woiaka epar maiei. Ak keser awareanik, aka keser woiaka epar mona rai, kos ak akan onok aru pakan imwarai. 10 Epar senes, kar roasir kon wou Krais mesin epar mai, Anut nukas kiro roasir ko eposek aurai. Kiro roasir karauk roasiret Jisas ko isan Näwäu keser awarai, Anut nukas kon onok aru pakan imäiäi. 11 Ik äpu kiro epar, owon, Anut nukan ämänis keser äieu, "Inok roasir ko mesin kon wou epar mai, kiro roasir ko wa oiok nai. Owon, Anut nukas kiro roasir nukan amukup eposek rau äiäu." *Aisaia 28:16*

12 Kiro Anut nukan ämänis keser äiewon, "Inok roasir", äiewon. Ko kar tupsiu tuku wa aurau, okon, ik äpu Juda roasir pak karauk omsau pakan roasiret ak Anut nukan amukup karar senes rai. Jisas ko ik roasiret erekapu iken Näwäu karar. Inok roasir Näwäu nukas isanaraun aurai, ko jekuriar isanarai. 13 Ik äpu kiro epar, owon, Anut nukan ämänis keser äieu, "Inok roasir Näwäu keser aurai, 'Näwäu, isan onok aru pakan imäir,' keser aurnuk, kiro roasir Näwäu nukas imäiäi." *Joel 2:32*

14 Utianik, kar Juda roasires keser airaun itok. "Roasiret ak akan woiaka Näwäu mesin epar mau wa, Anut nukas akan onok aru pakan imwaraun owose auraiei? Roasiret ak Anut nukan ämän rowau wa, ak akan woiaka owose epar maiei? Karauk roasiret ak rawa potomoi, Anut nukan ämän ak awarau wa, ak kon ämän owose rowaiei? 15 Anut nukas kiro roasiret kon Ämän Eposek awaraun äsimwarau wa, ak kiro ämän iken roasiret owose awaraiei? Okon, Juda roasiret ak akan woiaka Krais mesin epar mau wa, ak ämän orip wa." Kar Juda ros keser airaun itok, utianik, is ko ätäi keser auram, "Utianik, Anut nukas karauk roat äsimwaronuk, akas ak Juda roasiret kon ämän awaroin. Owon, Anut nukan ämänis keser äiewon, "Ik roat akas Anut nukan Ämän Eposek aikaun kourai apwareanik, iken woiok ereriäu." *Aisaia 52:7*

16 Utianik, Juda roasiret ak erekapu ak Anut nukan Ämän Eposek roianik, tainorau wa. Rowe, Aisaia nukas äiewon, "Näwäu, inok roasiret ikes ak nan ämän awaromun mesin akan woiaka epar mai?" *Aisaia 53:1*

17 Kiro onok kesek, roasiret amke Krais nukan ämän roiäi, okon,
akan woiaka epar miäi. Kar ros Krais nukan ämän roasiret awaronuk,
ak kiro ämän roianik, Krais nukas ak sarwaraun kowon ak äpu maiei.
18 Is ak keser totwarom, “Juda roasiret ak epar Anut nukan ämän
rowau wa ra?” Wa senes. Ak kon ämän roin. Anut nukan ämänis keser
äiewon, “Anut nukas roat äsimwaronuk, akan oiaksaus nukan ämän
areai kiro ämän omnokou erekapu manowon. Kiro ämän omnokou
erekapu pote iporwon.” *Buk Song 19:4*
19 Is ätäi ak keser totwarom, “Israel roasiret ak kiro ämän nukan
onoktapau äpu mau wa ra?” Wa, ak äpu moin. Amke Moses nukas
Anut nukan ämän keser äiewon, “Isas karauk omsau pakan roasiret
ak meter isan roasiret wa pakan imwareanik, jekur kamwaram, okon,
ak, Juda roasiret, akas akan omoi owaun wous waraiei. Kiro karauk
omsau pakan roasiret ak is äpu murau wa, utianik, is kiro karauk
omsau pakan roasiret sarwaroita, akas ak mesin woiaka aru näwäu
maiei.” *Lo 32:21*
20 Moses nukas karar kiro ämän äiäu wa. Aisaia nukas nais ko Anut
nukan ämän ämäi mau wa, kos keser arewon, “Karauk roasiret ak is
itaneiraun sarau mau wa, ak is apairaiei. Karauk roasiret ak is mesin
totwarau wa, isakasar ak rawa kowam.” *Aisaia 65:1*
21 Utianik, Aisaia nukas Anut nukan ämän Juda roasiret mesin keser
äiewon, “Omre orip orip ak is rawa kowaun kamware raiäim. Utianik,
ak isan ämänin auratemoi, tainorau wa, ak sumkäinein.” *Aisaia 65:2*

11

Anut nukas Israel roasiret mesin ronkat utau wa.
1 Is ak keser totwaram, “Anut nukas kon Israel roasiret
sumkäinewareanik, utwarowon ra?” Wa senes, wa. Ko ak utwarau
wa. Ak is mesin ronkatewe. Ko epar is utoirau wa. Isaka nais Israel ro.
Apraham ko isan askanai. Is Benjamin nukan tupsiu pakan. 2-3 Anut
nukas kon roasiret meter sare marowon, sumkäinewareanik, utware
manam rai, keser awarau wa. Meter Elaija ko Israel roasiret aru
maraun Anut auruwon. Kiro Anut nukan ämänis äiewon ak kiro ämän
äpu. Elaija nukas keser äiewon, “Näwäu, roat akas nan ämän roianik,
areai roat akwarona, meiein. Na jou musiäi patan nais erekapu aru
maroin. Is karar na jou musiäim ro karar raim. Rusapai roat akas is
nais iworaun keseri.” *1 King 19:10,14*
4 Utianik, Anut nukas Elaija owo ämän ätäi auruwon? Anut nukas
keser auruwon, “Roat 7,000 orip isan senes ak is jou muraun sare
maromin rai. Kiro roat ak sät eitek enip Bal wa jou muriäin.” *1 King
19:18*
5 Rusapai nais, kiro onok senek rau. Anut nukas Juda roasiret karar
karar kon wou näu oripas sarwareanik, sare marowon. 6 Anut nukas
kiro roasiret kon wou näu oripas sare marowon, okon, ko roasiret ak
owo onok keseriäi mesin kos kon roasiret saräun sare marau wa. Ak
akan onok eposek pakaima Anut nukan roasiret sarein maro, Anut
nukas kon wou näu oripas wa sare marowo. Utianik, kiro epar wa.
7 Keserianik, kiro isan ronkat, Israel roasiret ak Anut nukan amukup
eposek rawaun sarau sakau miäi, utianik, ak kon amukup eposek wa
raiäi. Anut nukasar Juda roasiret karar karar sare marowon ak kon
amukup eposek raiäi. Karauk roasiret kon ronkatisar akan woiaka
sakau maronuk, ak Jisas akan kamwaraun ro äsimorowon mesin akan

woiaka epar mau wa. 8 Anut nukan buk opok jer keser rau, “Anut
nukasar roasiret akan ronkat aru maronuk, roasiret amoswaronuk,
ekep niniäi senek, ak jekur ronkatäu senek wa. Kosar akan amiak
otpar monuk, ak kon ämän jekur aparau senek wa. Akan raiaka pene
maronuk, ak kon ämän jekur rowau senek wa. Epar, kiro onok keser
koi rusapai rau.” *Lo 29:4*
9 Israel roasiret akan ronkat ak Anut nukan sintore ämän tainoraiei,
kon amukup eposek saräiei. Kiro onokun, Devit nukas keser äiewon,
“Anut, na akan o eposek pak karauk osap eposek ak aru maraun opur
owaun im miäi senek mam. Keseria, kiro ses opokar, nas ak usu aram.
10 Akan amiaka kurur moita, ak nan ämän aparianik, onoktapau jekur
wa äpu maiei. Ak orip orip kesewaroita, usu näwäu oi rawaiei.” *Buk
Song 69:22-23*
11 Isas ak keser totwaram, “Juda roasiret ak onok aru mianik,
owaronuk, ak ätäi siräiäu senek wa ra?” Wa senes, wa. Ak Anut nukan
amukup eposek rawaun apu sumkäine rauna, Anut nukas karauk
omsau pakan roasiret sarwareanik, akan onok aru pakan imwarowon.
Ak eposek rauna, Juda roasiret ak kiro roasiret apwareanik, akan omoi
owaun wous waraiei. 12 Juda roasiret ak onok aru mona, Anut nukas
omnokoupaian roasiret erekapu jekur sarwarowon. Ak kiro onok aru
keserna, Anut nukas akan rapor rawaun omoi opok, karauk omsau
pakan roasiret marowon. Kiro epararnuk rai, ronkatewe, tawa Juda
roasiret erekapu ätäi Anut nukan amukup eposek rawaun kouna, Anut
nukas karauk roasiret omnokou opok rai, osap eposek senes aromoi,
jekuriar kamwarai.
13 Rusapai, is ak karauk omsau pakan roasiret awaraurim, “Anut
nukas is Jisas nukan ämän oi ariäim ro sare murianik, is ak awaraun
äsimoirowon.” Keserianik, is woi erer orip, isan sarau miäim mesin
awareäim. 14 Isan ronkat, is keserita, Anut nukas ak opok onok eposek
monuk, isakan Juda roasiret akas ak apwareanik, wous waraiei. Kiro
onok pakas, isas karauk Juda roasiret sarwaroita, ak akan woiaka
pirirna, Jisas nukas ak akan onok aru pakan imwarai. 15 Anut nukas
Juda roasiret akan jekur rawaun omoi pakan oi kurwaromoi, ko ätäi
karauk omsau pakan roasiret kon jaukut sare marowon. Keseria, ak
epar äpu maiei, Anut nukas Juda roasiret akan omoi eposek ätäi arai,
kiro ses opok, omnokoupaian roasiret erekapu ak nepipiraiei, owon,
Juda roasiret ak meiein, ätäi up uruas siräiein senek.
16 Kar ros awau woian o eteinak oianik, Anut nurunuk raroi, karauk
o kiro woia rau erekapu kon. Am kinip Anut nukan raroi, am iporu
nais kon. 17 Keseria, ak Juda roasiret mesin keser ronkatewe, Juda
roasiret ak menan am eposek enip ‘oliv’ senek, ak karauk omsau pakan
roasiret ak kurukan am ‘oliv’ senek. Kar ros kon menan am eposek kon
karauk iporu pitpatirwon. Kos karauk kurukan am iporu oianik, kiro
menan am iporu pitpatirwon opok ruor mowon. Kiro kurukan iporu
menan am opok ruor mowon, akan sakau menan am kinip pakan
sakau oiäi. 18 Kesermoi, ak karauk omsau pakan roasiret, akas kiro
menan am iporu pitpatirwon mesin wa nepipirau. Utianik, ak kiro
mesin nepipirna rai, ak keser ronkatäiei, ‘Am kinipus am iporu pakan
sakau wa oiäi. Wäpik, am iporu ak kinip pakan sakau epar oiäi.’
19 Keseria, kar ro ak kamuk kos keser äiäi, “Karauk am iporu poruru,
okon, isas akan am mu pak pasar rawam.” 20 Kiro onok epar, Juda

roasiret ak kiro am iporu pirporurwon senek, ak akan woiaka epar mau wa. Ak karauk omsau pakan roasiret, ak iporu awau rai senek, akan woiaka epar mianik, kiro am mu pak pasar rai. Ak aka mesin wa nepipirau. Utianik, ak iminewe. 21 Owon, Anut nukas epar meten am iporu utwaronuk, rawau wa. Kiro onok senek, ak nais akan woiaka epar moin utona rai, kos ak wa utwaronuk, rawaiei.

22 Keserianik, ak keser ronkatewe. Anut kon wou näu oripas karauk roasiret sarwareäu. Utianik, kosar karauk roasiret mesin kasak penuk, usu ariäu. Juda roasiret ak kon apu utona, ko ak usu arowon. Utianik, ko ak, karauk omsau pakan roasiret, akan woiaka epar mianik, kon apu tainoriäi, ko ak eposek sarwareäu. Utianik, ak kon apu tainorau wa, kos ak oi kurwarai. 23 Utianik, ak rowe. Juda roasiret ak ätäi Anut mesin woiaka epar mona rai, ko ätäi imwarai. Kos ätäi ak kon roasiret senes sarware momoi, ak akan am mu opok ätäi ruor marai. Epar, Anut nukas kiro keseraun itok. 24 Ak keser ronkatewe. Kurukan am iporus menan am pak säpkäri tururau senek wa. Ak karauk omsau pakan roasiret ak kurukan am iporu owon senek, ak menan am iporu opok erek tururin. Keseria, Juda roasiret ak menan am eposek nukan iporu senek. Ak ätäi akan am mu opokar säpkäri tururaiei.

Israel roasiret ak erekapu ätäi Anut nukas imwarai.

25-26 O jaiat, is kiro epar ämän ämäi rau ak jekur jekur äpu maun sakau ronkateäim. Owon, ak kiro ämän nukan onoktapau äpu mianik, ak keser wa ronkatäiei, “Anut nukas Juda roasiret erekapu utwaronuk, ik karar ko pak eposek rawam.” Kiro ämän nukan onoktapau kesek, karauk Israel roasiret Anut nukas ak woiaka sakau maronuk, ak rusa Jisas mesin woiaka epar wa miäi. Utianik, karauk omsau pakan roasiret ak erekapu Anut nukan amukup eposek rawaun ämän rouna, kiro ses opok, epar Anut nukas ätäi Israel roasiret erekapu imwarai. Anut nukan buk opok jer keser rau, “Akan imwaraun ro ko Saion mena Anut nuka raiäu pakas kowai. Kos Jekop nukan askanai sarwarnuk, ak akan onok aru pakan piririanik, kon apu tainoraiei. 27 Isan paip awau kiro roasiret pak mam, kis akan onok aru jäkäi maram.” *Aisaia 59:20-21*

28 Keseria, Juda roasiret ak Anut nukan Ämän Eposek tainoraun utoin, okon, Anut ko akan iwäi jaunaka senek sarewon. Kiro onokun, Anut nukas ak karauk omsau pakan roasiret sarwarou. Utianik, Anut nukas meter Juda roasiret ak nukan roasiret senes sare marowon. Kesermoi, kos akanun kon wous erekapu meieäu, owon, meter kos kon paip ak eposek kamwaraun akan askanai pak mowon. 29 Ko meter kon roasiret sare mareanik, ak kon sarau maun pak osap eposek pak areäu pakan utwaraun kon ronkat ätäi wa piririäu. 30 Rowe, meter, ak karauk omsau pakan roasiret ak Anut nukan ämän tainorau utiäin. Utianik, rusapai Anut nukas akanun wouti mareanik, sarwarou. Owon, Juda roasiret ak kon ämän tainorau utoin. 31 Kiro onok kesek, rusapai Juda roasiret ak Anut nukan ämän tainorau utiäi, okon, kos akanun wouti miäwon senek, ko ätäi [rusapai] Juda roasiret akanun wouti mareanik, sarwarai. 32 Keserianik, Anut nukas sakau äiewon, “Juda roasiret pak karauk omsau pakan roasiret pak ak erekapu isan ämän tainorau wa, okon, is ak aru maraun itok.” Ko kiro keser äiewon,

owon, kon ronkat kesek, “Is Juda roasiret pak karauk omsau pakan roasiret pak erekapu akanun woiti mareanik, sarwaram.”

Ik Anut jou murau

33 Anut nuka ko näwäu senes. Ikes kon onok owo senek ronkatäu senek wa. Kos ik eposek senes sareikeäu. Kon ronkat eposek senes. Ko onok eposek maun erekapu äpu miäu. Kar ros kon ronkat nukan onoktapau äpu mau senek wa. Kar ros ko owoseäu kiro onoktapau äpu mau senek wa. 34 Anut nukan ämänis keser äieu, “Inokos Anut Näwäu nukan ronkat äpu miäu? Inokos ko ronkat nurai? *Aisaia 40:13*

35 Inokos karauk osap ko nuruwon, okon, kos kiro ron osap ätäi amuk nurai?” *Job 41:11*

Wäpik. Kar ros keserau wa. 36 Epar senes. Anut nukasar osap erekapu ate mowon. Osap erekapu rai, kiro Anut nukan sakau pakas rai. Osap erekapu nukan ronkat tainorianik rai. Keserianik, ik orip orip kon enip jou näwäu kämioik murau. Kiro epar.

12

Ik iken enmoksau Anut nurianik, kon sarau karar mau.

1 O jaiat, is ak sakau ämän awaraurim. Anut nukas akanun wouti mianik, sarwarowon. Kesermoi, akan enmaksau kiro Anut nuraiei. Ak omnokou opok awau raumoi, akan enmaksau ko karar nuruna, kon wou ererai. Onok eposek karar tainorianik, Anut jou muraiei. 2 Ak okoro omnokou pakan roasiret akan onok utomoi, ätäi wa tainorau. Utianik, ronkat awau ouna, Anut nukas ak owo onok keseraun ronkatewon äpu maiei. Ak kiro onok eposek keserna, Anut nukan wou ererai. Anut nukas ak onok erekapu eposek tuku senes keseraun awareäu.

3 Anut nukas kon wou näu oripas is sarau atap irowon. Kiro onokun, is ak karar karar kiro ämän awarom. Nas isaka ro eposek raim keser wa ronkatäu. Na nan enmat wa oik jou mam. Wa, nakasar ronkat eposek orip nuka mesin karar ronkatäm. Ak kiro mesin ronkatewe, akan woiaka Krais mesin epar mona, Anut nukas ak karar karar sarwarmoi, nukan sarau maun sakau arowon. 4 Ik ro karar karar iken enmoksau karar rau. Ipiok, isiok, tapiok, karauk osap erek iken enmoksau opok rai akan sarau atap atap miäi. 5 Kiro onok senek, ik roasiret sosop senes. Utianik, Krais nuka pak pasar raumoi, ik roasir karar senek raum. Epar, ika ika karar turur raumoi, iken sarau atap atap miäum mesin sarsarateäum. 6 Keseria, Anut nukas ik roasiret erekapu iken sarau atap atap ikowon. Anut nukasar kon wou näu oripas iken sarau maun sakau atap atap ikowon. Kar ro Anut nukas kon ämän nurunuk, karauk roasiret araun sarau nuruwon, kiro ro ko Osou Näus ko isanaraun rau äpu mianik, roasiret kiro ämän jekur marai. 7 Inok ro Anut nukas karauk roasiret sarwaraun sakau nuruwon, kiro ro roasiret rapor sarwarai. Inok ro Anut nukas kiro roasiret Anut nukan ämän tamaraun sarau nuruwon, kos roasiret jekur tamarai. 8 Kar ro Anut nukas karauk Kristen roasiret Jisas nukan apu jekur tainoraun ämän awaraun sarau nuruwon, kiro ro ko kiro sarau jekur mai. Kar ro kon sarau kiro roasiret osap wäpik osap areäu, kiro ro utona, ko kiro roasiret eposek sarware rawai. Kar ro kon sarau ko roasiret kamwareäu, kiro ro utona, kon sarau jekur monuk, roasiret

eposek tane rawaiei. Kar ro kiro kon sarau roasiret usu orip mesin wouti mareanik, akan woiaka näu saräun sarwareäu, kiro ro utona, kon sarau wou erer oripas keseriar roasiret sarware rawai. Keserianik, is akan sarau keseriar me rawaun awarom.
9 Ak akan Kristen jaunakat mesin akan woiakas epar senes meiemoi, wa sätwarau. Ak onok aru oi sauk maiei. Ak onok eposek maun karar sakau ate rawaiei. 10 Ak akan amunakat, äpinakat mesin woiakas meieäi senek, karauk Kristen roasiret mesin akan woiakas nais keseriar meiäiei. Ak orip orip akan jaunakat akan enmaka jou moinai, akakan enmaka jou wa mau. 11 Ak Näwäu nukan sarau me rai, wa wäsuk etäiäu. Ak woiaka erer orip kon sarau muraun orip orip kume rawaiei. 12 Ak Näwäu nukas tawa osap eposek araun äiewon arai ronkateanik, ak woiaka erer orip kume rawaiei. Ak usu oianik, nais, akan woiaka päurar orip rawaiei. Ak orip orip Anut auri rawaiei. 13 Karauk Kristen roasiret ak osap wäpik sarwareanik, osap araiei. Kar menan Kristen roasiret akan mena kouna, ak imware jekur kamwaromoi, o araiei.
14 Karauk roat akas ak opok onok aru mona rai, Anut nukas kiro roat opok onok eposek maraun ak Anut auraiei. Is ätäi sakau awarom. Ak kiro roat ätäi aru maraun Anut wa sunarau. 15 Roasiret ak nepipir rauna, ak nais ak pak erek nepipir rawaiei. Utianik, roasiret akan woiakati aru me rauna, ak nais ak pak erek akan woiakati aru me rawaiei. 16 Ak karauk roasiret pak woiaka karar orip päurar rawaiei. Ak akasar akan enmaka jou wa me rawau. Karauk roat akan enmaka jou wäpik ak kiro roat pak jaiateinai, tämuräi rawaiei. Is ak sakau awarom, ak ‘ika ronkat eposek orip rai’ keser wa ronkat oi rawau.
17 Kar ros ak opok onok aru monuk rai, akas ätäi kiro ro opok onok aru wa murau. Ak roasiret erekapu akan amiakap onok eposek karar maiei. 18 Ak karauk roasiret pak wa ketäiäu, wa, akas ak pak orip orip päurar rawaun sarau maiei. 19 O jaiat, karauk roat akas onok aru marona, akas pak ätäi usu wa arau. Ak Anut kume rauna, tawa kosar kiro roat mesin kasak pemara, usu arai. Anut nukan ämänis keser äieu, “Näwäu nukas keser äiäu, ‘Isakasar kiro roat akan onok aru moin, ätäi aru maram. Kar ros ak opok onok aru marai, isakasar ätäi kon onok aru nuram.” *Lo 32:35*
Okon, ak kiro roat wa aru marau. 20 Utianik, ak karar karar okoro onok keseraiei. Anut nukan buk opok jer kesek rau, “Na nan iwäi jaun sou wenuk rai, na ko o nuram. Ko an pätirnuk rai, na ko an nuruta, jai. Na ko opok kiro onok keserta rai, na ko isanarum, owon, ko oiok nonuk, kon ronkat aru pakan pirirmoi, Anut nukan onok tainorai.” *Sindaun 25:21-22*
21 Na Satan inikerta, kon onok arus na wa kameisai. Nakasar onok eposek momoi, kiro onok aru erekapu itimoram.

13

Ak akan omsau kamwareäi roat näunäu akan inkaruru rawe.
1 Roasiret erekapu ak akan omsau kamwareäi roat akan inkaruru rawe. Kiro owon, Anut nukasar kiro roat kamwaraun enmaka aronuk, akas roasiret kamwareäi. Rusapai, kiro roat akas owo onok roasiret opok keswarorai kiro Anut nukasar sare marowon. 2 Keseria, inok roasir ko kiro roat akan ämän tainoraun utiäu, ko Anut nukan ämän

nais tainoraun utiäu. Roasiret ak akan kamwareäi roat akan ämän tainorau wa, ak akasar akan enmaka opok usu oi maiei. 3 Roasiret ak onok eposek miäi, ak akan kamwareäi roat wa iminewareäi. Utianik, karauk roasiret ak onok aru miäi ak epar iminewaraiei. Keseria, ak akan kamwareäi roat usu araun iminewarau utomoi, ak onok eposek karar maiei. Ak onok eposek mona rai, akan kamwareäi roat akas akan enmaka jou maiei. 4 Akan kamwareäi roat kiro ak Anut nukan sarau roat akas, ak sarwaraiei. Utianik, ak onok aru mianik, ak iminewaraiei. Akan kamwareäi roat ak sakau orip, okon, ak onok aru miäi, akas ak usu araiei. Ak Anut nukan sarau roat, okon, akas roasiret onok aru maiei Anut nukan omoi oianik, akas ak mesin kasiaka peanik, usu araiei. 5 Kiro onokun, ak akan kamwareäi roat inkaruru rawaiei. Ak kiro roat akas ik usu ikaiei rai karar wa ronkatewe. Wa, akan woiaka uru owo onok eposek keseraun ak äpu miäi, okon, ak woiaka erer orip akan inkaruru rawaiei.

6 Kiro onokun, ak takis aiauk jekur mowe. Owon, kiro omsau kamwareäi roat ak Anut nukan sarau roat. Ak orip orip akan roasiret kamwareäi. Ak kar apu pakas aiauk owau senek wa. 7 Akan kamwarai roat akas ak aiauk araun awarona rai, ak aiauk araiei. Akan takis kuräun ses, ak takis mowe. Karauk aiauk maun ses opok, kiro aiauk nais mowe. Ak kar kamwareäu ro nukan inkaruru rai, ak kon ämän tainorwe. Kar ro näwäu raunuk, kon enip jou mowe.

Jisas nukan ätäi kowaun ses koura, okon, akan jaunakat mesin woiakas meiewe.

8 Ak karauk roat akan osap erar oianik, wa sakau atau. Akas ak kiro osap ätäi amuk araiei. Utianik, ak aka aka jaunakat akanun woiakas meiäun onok sakau ataiei. Ak ätäi ätäi sarsaratäiei. Owon, inok roasir ko kar roasir mesin wous meieäu, ko Anut nukan sintore ämän erekapu tainoriäu. 9 Kiro sintore ämän näwäu, ‘Na nan jaunan wonas meie,’, kiro Anut nukan sintore ämän erekapu karar tururau. Kon sintore ämän meter Moses nukas keser jer wewon, ‘Na kar ro nukan asir pak wa ariäu.’ ‘Na kar ro weta, wa meiäu.’ ‘Na karauk roasiret akan osap wa päu owau.’ ‘Na kar ron osapun wonas wa wäu.’ *Kisim Bek 20:13-17*

Kiro sintore ämän erekapu okoro sintore ämän näwäu nukan inkaruru rai. 10 Ak akan kar jaunaka mesin woiakas meiäiei, ak kiro jaunaka opok onok aru mau senek wa. Keseria, ak akan jaunakat mesin woiakas meiäi kiro ak Anut nukan sintore ämän erekapu tainoriäi.

11 Keserianik, ak Jisas ätäi kowaun ses siakup koura äpu mianik, akan jaunakat mesin woiakas meiäiei. Rusapai, akan niniäin onok utomoi, siräianik, woiaka erer orip kume rawaiei. Owon, kiro omre Jisas nukas koianik, ik omar oik ko pak eposek rawaun imäikaun rusapai siakup pe rau. Meter iken woiok epar momun ses opok, kiro omre siakup rawau wa. Rusa, kiro omre siakup pe rau. 12 Pututu manonuk, om teinaun siakup koura. Keseria, ik iken onok aru roasiret akas pututu opok miäi senek sumkäineanik, ik iken onok pirirmoi, onok eposek roasiret sankeu amop miäi senek karar me rawau. Keseria, ak onok aru itimoraun itok. 13 Ik arou merek pakan raiäi roasiret senek onok eposek senes me rawau. Ik an sakau jeanik, otop etäumoi, apu opok wa käi ariäu. Ik sapum onok pak karauk

onok aru senes iken enmoksau opok wa mau. Ik karauk roasiret pak ketäianik, akan enmakap ämän momoi, usu wa arau. Ik karauk roasiret akan omoi owaun wa wous warau. 14 Utianik, ak iken Näwäu, Jisas Krais pak pasar raumoi, kon onok tainoraiei. Ak akan enmaksau nepipiraun onok aru sosop me rawam rai ronkat sosop wa oi rawau.

14

Ak akan jaunakat akan onok wa wasarewarau.

1 Rusapai, is ak kar onok mesin awaraurim. Ak kar ro kon wou Anut mesin epar mowon kiro sakau wäpik, ko Jisas nukan onok erekapu jekur äpu mau wa, ak ko imäianik, isanaraiei. Ak ko pak päurar raianik, kon ämän roumoi, wasare murianik, ko pak wa ketäiäu. 2 Kar ro kon wou epar sakau mowon ko o sepuk jaun sakau ronkateäu, ko keseraura. Utianik, kar ro ko kon wou epar mowon kiro sakau wäpik, ko Anut nukan amukup opur jaun kiro onok aru rai ronkateäu. Keseria, kiro ro ko woian o karar jaura. 3 Kiro o sepuk jeäu ros “Isaka ro eposek, o utiäu ro ko eposek wa”, keser wa äiäi. O utiäu ros o sepuk jeäu ro ko kiro onok aru miäu rai keser wa aurau. Owon, kiro ro Anut nukas kon senes imäiewon. 4 Akas kar ron sarau ro wa wasaräu. Kon kameäu rosar kon sarau ro onok eposek mou ra, onok aru mou ra, wasare murianik, tuku murai. Kiro onok senek, Näwäu ko iken kamoikeäu ro, kosar ik owo sarau maun aikiäu, okon, Näwäu nukasar kiro ro sarau eposek miäu ra, wa ra, rai aurianik, sakau tai rawaun isanarai.

5 Kar ros ‘karar omre kiro näwäu senes, karauk omre näwäu wa’, ko keser ronkateäu. Kar ros keser ronkateäu, “Omre erekapu kiro karar.” Woiaka epar moin roat karar karar ak akan ronkatisar, akan woiaka siräunuk, owo omre opok tup aparaun äianik, keseraiei. 6 Kar ros omre karar kiro näwäu, karauk omre näwäu wa äiäu, kiro ro ko kiro omre näwäu opok tup apariäu, ko Näwäu nukan enip jou muraun keseriäu. Utianik, ro o opur pak sepuk jeäu ko nais Näwäu nukan enip jou murianik, Anut ‘pere’ aurianik, kiro o sepuk jeäu. Ro woian o jeäu ko nais Näwäu nukan enip jou murianik, Anut ‘pere’ aurianik, kiro woian o jeäu. 7 Ik omnokou opok, ikasar nepipiraun karar wa raiäum. Ik ikasar iken ronkatis wa meieäum. 8 Ik awau raumoi, ik Näwäu nukan apu tainoriäum. Utianik, kiro onok nais epar. Ik Näwäu nukan ronkat pakas meiäm, kiro nais kon apu tainoriäum. Kesermoi, ik awau raiäum ra, meieäum ra, ik Näwäu nukan roasiret karar. Ik kon apu karar tainorianik, kon enip jou miäum.

9 Kiro onokun, Krais ko meiemara, siräiewon. Roasiret awau raiäi pak meiein pak ko akan Näwäu rawaun kiro onok keserwon. 10 Ak owon akan jaunakat akan onok wasarewareäi? Ak owon keser ronkateäi, ‘ika ro eposek, iken jaunokot ak eposek wa’? Ronkatewe, ik tawa erekapu Anut nukan amukup tai rauta, kos ik erek wasare mukai. 11 Anut nukan ämänis keser äieu, “Näwäu nukas epar äieu, ‘Is raitär, kiro onok epar päi. Roasiret erekapu ak isan amiap uoraka sur wäiei. Akas keser airaiei, ‘Na iken Eit.’ ” *Aisaia 45:23*

12 Kesermoi, ik ikasar iken onok atap atap keseriäumun, kiro Anut auram.

Ak karauk roat onok aru maun wa samarau.

13 Keserianik, ik ika ika wa wasare muratäiäu. Wäpik, ik keser
ronkatäm, “Ikes iken jaunok kar ämän ra, kar onok ko opok mota, kon
wou epar mowon apu wa sorau.” 14 Is iken Näwäu, Jisas pak pasar
raim, okon, is isan ronkat sakau oripas äpu, ik kar o jam kiro ik Anut
nukan amukup aru wa saräm. Utianik, kar ros keser äiäu, “Is kiro o
jam is onok aru mam, okon, is kiro o jeita rai, is Anut nukan amukup
onok aru mom.” Keseria, kiro ro ko kiro o jau senek wa. Kiro onok
nukasar utiäu. 15 Na kar o jeta, nan jaunan wou aru monuk rai, kiro, na
nan jaunan wonas meiäu wa. Krais ko kiro ro mesin meiewon, okon,
ko kar o wa jeäu nas kiro o jam, ko apaisianik, kon wou Jisas mesin
epar mowon aru muram. Keseria, na kiro onok wa keserau. 16 Ak
kar onok eposek äianik, akan jaunakat mesin wa ronkatemoi, sepuk
mona rai, karauk roasiret akas akan enmakap jeje ämän maiei. 17 Anut
nukan roasiret saräuria, o ra an jaun kiro näwäu wa. Kon roasiret
saräun kiro onok kesek. Anut nukan Osou Näu nukas ak sarwarnuk,
ak karauk roasiret opok onok eposek mianik, ak pak päurar raumoi,
woiaka erer orip rawaiei. 18 Inok ro ko kiro onok tainorianik, Krais
nukan sarau me rawai, Anut nukas konun wou ererai. Kiro ro karauk
roasiret akas ko mesin keser äiäiei, “Ko onok eposek tainoriäu.”

19 Keserianik, ik sakaurar raumoi, karauk onok eposek momoi,
päurar rawau. Ik ika ika Anut nukan onok eposek tainoraun
sarsaratäu. 20 Ak akan o jeäi onokus Anut nukan sarau wa aru maiei.
O erekapu jaun Anut nukan amukup kiro eposek. Utianik, kar jaunaka
kar o jaun aru rai ronkatenuk, na kar o sepuk jeta, ko nan onok
tainorianik, kiro o jai nas ko opok onok aru mom. Nan onok kis kon
wou epar mowon apu utai. 21 Na nan jaun isanaraun, opur ra, wain an
ra wa jau. Na nais karauk onok kon wou epar mowon apu tämuraun
wa keserau.

22 Nan won epar momon kiro sakau rai, na owo onok keseraun,
jekur ronkateanik, keser. Utianik, karauk roasiret akan amiakap wa
keserau. Nan onok kiro Anut pak naka pak karar rawai. Inok ro ko
jekur ronkateanik, kar onok miäu, tawa kon wou uruas ko onok aru
momin rai ronkatäu wa, kiro ro ko wou ererai. 23 Utianik, kar ro ko
ronkat oirorer oumara, o jeäu, kiro ro nukasar nukan amukup pak
Anut nukan amukup pak onok aru miäu. Owon, kon wou epar mowon
kiro sakau wäpik, kiro o jeäu. Keseria, kiro ro kar onok keseraun
Anut nukan amukup aru rai ronkateäu, utianik, ko kiro onok sepuk
keseriäu, ko epar onok aru miäu.

15

Ik karauk roat sarwarau, ikanun karar wa ronkatäu.

1 Ik iken woiok Anut mesin epar sakau momun, okon, karauk
roasiret akan woiaka epar sakau mau wa ikes ak päurar sarwarau.
Ik iken woiok näu saräun karar wa ronkatäu. 2 Wa, ik erekapu karar
karar iken jaunokot akan woiaka näu saräun ronkatäu. Kiro onokus
kiro roasiret akan woiaka Anut mesin epar moin sakau marai. 3 Krais
ko nukasar nukan wou näu saräun sarau mau wa. Wäpik, ko Anut
nukan wou näu saräun sarau mowon. Anut nukan ämänis keser
äiewon, “Karauk roasiret akas na aru ämän aisoin. Kiro aru ämän
nais is opok moin.” *Buk Song 69:9*

4 Ämän erekapu meter Anut nukan buk opok jer wein kiro rusa ik
tamukou. Kon karauk ämänis ik usu orip sakau tai rawaun tamukou.
Karauk ämänis ik Anut nukan onok jekur äpu maun ätär mukoi, okon,
kis iken woiok Anut mesin epar momun sakau saräi. Kiro onokun, ik
Anut nukas imäikaun woiok erer orip kume rawam.
5 Keserianik, is keser äiem, Anut nukas ika sakau ikonuk, ik erekapu
usu oianik, sakau tai raumoi, iken woiok ko mesin epar momun kiro
sakau me rawau. Is Anut aurita, kos ak Krais Jisas nukan onok
tainoraun akan woiaka karar tururaiei. 6 Kesermoi, akan woiaka karar
turur me rawaiei. Keserianik, ak erek turur raianik, iken Näwäu, Jisas
Krais nukan Eit, kon momok nukan enip jou maiei.
7 Krais nukas ak Anut nukan tupsiu sare maromoi, imwarowon.
Kesernuk, roasiret akas Anut nukan enip jou maiei. Ak aka aka woiaka
erer orip raumoi, kon onok tainorianik, akan jaunakat sarwaraiei.
Krais nukas ak imwarowon senek, akas nais akan jaunakat imwarowe.
8 Is ak awarom, Krais ko Anut nukan sarau ro, kos Juda roasiret
sarwareäwon. Kiro onokun, Anut nukas Juda akan askanai pak paip
mowon ko kiro epar tainorwon ätär marowon. Krais ko kiro onok
kesernuk, Anut nukas paip mowon kiro epar senes pewon. 9 Krais
nukas Juda roasiret sarwareanik, ko karauk omsau pakan roasiret
akanun nais wouti maromoi, imwarowon, okon, akas Anut nukan enip
jou miäi. Meter Anut nukan ämänis keser äiewon, “Kiro onokun,
is karauk omsau pakan roasiret kamuk opok raumoi, na mesin sir
weanik, nan enmat jou musam.” *2 Samuel 22:50*
10 Ätäi kar Anut nukan ämänis äiewon, “Ak karauk omsau pakan
roasiret, ak Anut nukan roasiret pak erek tururmoi, nepipir rawe.” *Lo
32:43*
11 Ätäiar Anut nukan ämänis keser äiewon, “Ak karauk omsau pakan
roasiret erekapu, ak Näwäu jou muraiei. Omnokoupaian roasiret ak
erekapu kon enip jou muraiei.” *Buk Song 117:1*
12 Aisaia nukas Krais mesin keser äiewon, “Devit nukan momok,
Jesi kon tupsiu pakas kar ro ko koumoi, karauk omsau pakan roasiret
kamwarai, okon, kiro roasiret ak kos koi ak opok onok eposek maun
kume rawaiei.” *Aisaia 11:10*
13 Is ak mesin Anut aurita, akas ko mesin akan woiaka epar mona,
kos ak sarwarnuk, akan woiaka päurar raianik, woiaka näu orip kos
koi ak opok onok eposek maun kume rawaiei. Kiro onokun, Anut
nukan Osou Näus ak sakau aronuk, ak woiaka erer orip kume rawaiei.

Pol ko kon sarau miäu mesin äieu.
14 O jaiat, isan woi uru is äpu ak onok eposek senes karauk roasiret
opok miäi. Is äpu ak Anut nukan onok jekur äpu miäi, okon, akas
akan jaunakat onok eposek maun tamaraun itok. Onok aru wa maun
nais tamaraun itok. 15 Utianik, is karauk ämän jer we maromin ak
kiro jer ninareanik, ätäi sakau ronkatäiei. Anut nukas kon wou näu
oripas is sarau irowon, okon, is kiro ämän sakau jer we maromin.
16 Krais Jisas kosar is kon sarau ro karauk omsau pakan roasiret
sarwaraun sare murowon. Anut nukasar is karauk omsau pakan
roasiret sarwaraun akan kamuk rawaun ro senek sare murowon. Anut
kamuk raiäi roat ak akan enmaksau roasiret sarwaraun Anut nuriäi
senek, is nais karauk omsau pakan roasiret sarwaraun isan enimsau
Anut nuriäim. Is ak kon Ämän Eposek tamareäim. Anut kamuk

raiäi roat akas roasiret akan osap Anut nuriäi senek, is karauk omsau pakan roasiret akan woiaka Krais mesin epar maun sarwareanik, ak Anut nukan roasiret saräun imwareäim. Anut nukan Osou Näus akan woiaka uru koi raunuk, Anut nuka kon wou erer oripas ak kon senes rawaun imwarai.

17 Keserianik, is Krais Jisas nuka pak pasar raumoi, Anut nukan sarau moram mesin is isan enim jou miäim. 18 Krais nukas Anut nukan sarau erekapu mora, keseria, is karauk sarau karauk roasiret akas moin is kiro mesin awarau wa. Krais nukas kon sarau isan ipi opok mowon, is kiro mesin epar awaram. Kiro sarau pakas karauk omsau pakan roasiret ak Anut nukan ämän jekur tainoriäi. Ak isan ämän roianik, isan onok aparmoi, tainoriäin. 19 Ak Anut nukas is sakau ironuk, kurur atap atap, onok atap atap pak moita, ak aparianik, ak kon ämän tainorin. Anut nukan Osou Näus is sareirnuk, is Anut nukan sakau ätär maraun kiro onok kesermin. Keseria, is Jerusalem näu menas pote Ilirikum provins kiro apu rumukäu potomin. Kiro pakan roasiret erekapu Krais nukan Ämän Eposek awaromin. Keserianik, is isan sarau erekapu patarmin. 20 Mena sosop roasiret ak Krais nukan ämän wa roiäi opok, is kon Ämän Eposek awaraun potomin. Is kiro keseriäimin, owon, karauk roat akas karauk mena amke pote sarau moin opok, is kiro opok ätäi isan sarau wa mam rai sakau ronkatemin. 21 Utianik, Anut nukan ämänis keser äiewon, “Roasiret kar ros Anut nukan ämän meter awarau wa, ak nukan ämän roumoi, ko äpu muraiei. Ak meter kon ämän rowau wa, rusapai, ak onoktapau äpu maiei.” *Aisaia 52:15*

Pol ko Rom näu mena aparaun ronkatewon.

22 Is ak rawa potaun orip orip ronkateäim, utianik, is kiro karauk mena sarau sosop orip, okon, is ak rawa potau senek wa.

23 Rusapai, okoro karauk mena isan sarau erekapu patar kuremin. Woisan sosop is ak apwaraun ronkateanik, is rusapai ak rawa potaurim. 24 Is Spen omsau potaun, pote rai is ak apware apware potam. Is ak pak ekep wa rawam, utianik, is ak apwarianik, nepipiram. Keseria, is Spen omsau potaurita, akas is apu opok sareiraiei.

25 Utianik, rusapai is Jerusalem näu mena Kristen roasiret kiro opok rai sarwaraun potaurim. 26 Kiro owon, Juda roasiret woiaka epar moin Jerusalem mena rai, ak osap wäpik rai. Keserna, Kristen roasiret Masedonia provins pak Akaia provins opok akas aiauk turur mianik, kiro roasiret sarwaraun keserin. 27 Kiro roasiret ak akan woiaka erer oripas ak kiro onok keserin. Epar, Juda roasiret akas karauk omsau pakan roasiret Anut nukan ämän aromoi, akan totomaka sarwaroin. Keserna, karauk omsau pakan roasiret akas pak Juda roasiret sarwaraun enmaksaun osap arauri. 28 Is kiro sarau patar kurea, aiauk oumoi, osap wäpik roasiret Jerusalem rai aroita, Spen omsau potaun apu opok pote rai, sume rai, ak apwaram. 29 Is äpu is ak koi apwareanik, Krais nukas ik sareikaun Ämän Eposek erekapu awaroita, ak roianik, akan woiaka näwäu ererai.

30 O isan Kristen jaiat, iken Näwäu, Jisas Krais nukas ik erek kon sarau maun sare mukowon. Keseria, Anut nukan Osou Näus sareikonuk, ik iken woiok epar momun jaunokot akanun woiokos meiäu. Okon, is ak sakau awarom, isan sarau mesin ak is pak sakau tai

raumoi, Anut sakau aurna, kos is sareirai. 31 Karauk roat Judia provins
rai akan woiaka Jisas mesin epar mau wa akas is aru murauri, okon,
akas is akan ipiakapan imäiraun Anut auraiei. Ak nais Anut auraiei,
Kristen roasiret Jerusalem mena rai, ak woiaka erer oripas kiro aiauk
karauk omsau pakan Kristen roasiret pakan owaiei. 32 Anut nukasar
is ak rawa kowaun aironuk, kiro epar is ak rawa kowam. Is woi erer
orip ak rawa koumoi, ak pak erek sume rawam, okon, ik ika ika sakau
muratäi rawau.
33 Isan ämän pataraun, is Anut aurim, kos ak pak erek rawai. Kos
karar iken woiok päurar rawaun sakau ikai. Kiro epar!

16

Pol nukas kon karauk ämän Rom roasiret awarowon.

1 Is rusapai karauk ämän awaraurim, iken äpinok Fibi ak rawa
kounuk, akas ko jekur kamäiei. Ko kon sarau Senkria menan Kristen
roasiret sarwareäu. 2 Ko Näwäu nukan sarau asir, okon, ko ak
pak rawaun imäiäiei. Anut nukan roasiret akas karauk roasiret
kamwareäi senek, ak ko kamäiei. Ko karauk osap wäpik akas
ko isanaraiei. Owon, kos roasiret sosop sarwareanik, isaka nais
sareirowon.
3 Is Prisila, Akwira ori ‘pere’ awatom. Au is pak Krais Jisas nukan
sarau erek miäum. 4 Karauk ses opok, is usu orip, awas is
sareiroirin. Karauk roat akas au akwataun itok, utianik, au
awan enmawasaun wa ronkateäir au is sareiroirin. Isas karar
au ‘pere’ awatau wa, karauk omsau pakan Kristen roasiret is
pak rai akas nais au ‘pere’ awatoi.
5 Roasiret ak awan owa tup aparaun koi tururiäi is ak nais ‘pere’
awarom.
Isan jai, Epinitas ko nais is ‘pere’ aurim. Is konun woias meieäim.
Ko karar amke Esia provins opok kon onok aru pakan ätäi
pirirmoi, Krais mesin wou epar mowon.
6 Akas isan ‘pere’ ämän Maria aurwe. Ko nais Jisas nukan sarau asir.
Ak äpu ko ak mesin sarau sakau mianik, sarwareäu.
7 Ak isan ‘pere’ ämän Andronikas, kon wau Junias ori awatowe. Au
Juda roasiret ori, is senek, au is pak erek karapus owa raumun.
Amke au awan woiawa Krais mesin epar moirin. Rai rai, ruris
is isan woi Krais mesin epar momin. Au Jisas nukan ämän oi
arianik, kon sarau eposek senes miäirin. Karauk roasiret akas
awan onok eposek apwatianik, awan ämän tainoriäi.
8 Ak isan jai Ampliatas isan ‘pere’ ämän aurwe. Is konun woias
meieäim. Ko ik pak Näwäu nukan onok karar tainoriäum.
9 Ak isan ‘pere’ ämän Urbanus aurwe. Ko is pak Krais nukan
sarau karar miäumur.
Ak isan jai Stakis nais ko isan ‘pere’ ämän aurwe. Is konun woias
meieäim.
10 Ak isan ‘pere’ ämän Apeles aurwe. Ko usu sosop owon, sinuk, kon
wou Krais mesin epar mowon, kiro utau wa. Kiro onokun, ik
äpu ko epar Krais nukan sarau ro senes.
Ak Aristobulus nukan tupsiu pak isan ‘pere’ ämän awarowe.
11 Ak isan ‘pere’ ämän Herodion aurwe.
Ko Juda ro ko is senek. Ak isan ‘pere’ ämän Näwäu nukan roasiret
ak Nasisas nukan owa raiäi awarowe.

12 Traifina, kon jauk Traifosa kiro asiret oirorori au Näwäu nukan
sarau sakau miäir akas isan ‘pere’ ämän awatowe.
Isan jai Persis ko nais Näwäu nukan sarau sakau miäu. Is kiro
asir mesin woias meieäim. Ak kiro asir nais isan ‘pere’ ämän
aurwe.
13 Rufus ko Näwäu nukas kon sarau ro sare monuk, kos kon sarau
erekapu jekur miäu. Ak isan ‘pere’ ämän ko pak kon anak pak
awatowe. Kon anak ko isan ani senek kos is jekur kameiriäu.
14 Ak isan ‘pere’ ämän Asinkritas, Flegon, Hermes, Patrobas, Hermas
pak karauk roasiret ak akan woiaka Jisas mesin epar moin ak
pak rai awarowe.
15 Ak isan ‘pere’ ämän Filologus kon wau Julia ori awatowe. Nerius
kon äpiauk pak, Olimpas pak karauk roasiret akan woiaka
Jisas mesin epar moin ak pak rai isan ‘pere’ ämän nais
awarowe.
16 Ak erekapu akan woiakas akakanun meiemoi, ipiaka atotianik,
isan ‘pere’ ämän aräiei.
Krais nukan roasiret ak mena atap atap tururiäi, akas akan ‘pere’
ämän awaroi.

Pol nukas Rom roasiret sakau tai rawaun ämän awarowon.

17 O jaiat, is ak ruris sakau ämän awaraurim. Ak jekur aparwe!
Owon, karauk sätäiäi roat akas ak atap atap inäi maraiei. Kiro
onok pakas roasiret akan woiaka Jisas mesin epar moin kiro utaiei.
Kiro sätäiäi roat akas ak meter Anut nukan ämän roin oi kuremoi,
akas akan ämän atap tamareäi. Ak kiro sätäiäi roat äpu mareanik,
mekesirak aroinai, ak pak wa rawau. 18 Kesek roat ak iken Näwäu,
Krais nukan sarau wa miäi. Ak akan enmaksaun nepipirmoi, onok
aru maun karar ronkat oiäi. Ak akan ämän karauk roat akas epar
äiäun rai, roasiret ronkat eteinak orip amiaka ateanik, jokokwariai.
Keserna, ak Anut nukan apu utiäi. 19 Roasiret erekapu ak akan woiaka
Jisas mesin epar mianik, Anut nukan onok eposek tainorin ämän roin.
Keserianik, is akanun isan woi ereru. Utianik, isan ronkat ak onok
eposek maun onok jekur äpu mianik, tainoraiei. Utianik, ak onok aru
maun onok äpu moinai, kiro oi sauk mowe.
20 Anut ko woiaka päurar rawaun nukan onoktapau. Kos kurte Satan
nukan sakau ak opok rau erekapu aru monuk, Satan ko akan isorak
inkaruru rawai.
Is Anut keser aurim, “Iken Näwäu, Jisas kon wou näu oripas ak
sarwarai.”
21 Timoti ko isan sarau jai kos ak ‘pere’ awarou. Lusius, Jeson,
Sosipater ak Juda roat is senek, akas nais ak ‘pere’ awaroi.
22 Is Tertias, isas Pol nukas ämän äiewon, ämän roianik, ak okoro
pas jer we marom. Is nais Näwäu mesin woi epar momin, isas isan
‘pere’ ämän awarom.
23 Gaias nukas is kon owa imäirianik, jekur kameiriäu. Kos Kristen
roasiret erekapu kon owa koi tururna, kamwareäu. Kos nais ak ‘pere’
awarou.
Erastus ko okoro näu menan aiauk kameäu ro, ko iken jaunok
Kwartus awas ak ‘pere’ awaroir. [24 Is Anut keser aurim, “Iken Näwäu,
Jisas Krais nukas kon wou näu oripas ak sarwarai. Kiro epar”]

Pol nukas Anut jou murianik, kon ämän patarwon.

25 Keserianik, rusapai ik Anut jou murau. Kosar nukan Ämän
Eposek is ätär murowon akan woiaka ko mesin epar moin kiro
sakau maronuk, ak kon onok tainoraiei. Kiro senek, isas roasiret
keseriar awareäim. Isas Jisas Krais nukas ik imäikaun ämän roasiret
awareäim. Omnokou ate mowon ses opok, koi kiro ämän ämäi rawon.
Rusapai, Anut nukasar amop mowon. 26 Utianik, rusapai kon Ämän
Eposek kiro nukasar ik kon sarau roasiret ätär mukou. Kiro ämän
Anut nukan ämän roianik, areain roat akas Krais mesin jer wein kiro
rusapai amop peu. Anut nuka ko orip orip raiäu, ko ik sakau aikonuk,
ik roasiret akan amiakap kiro Ämän Eposek ämäi rawon amop mota,
karauk omsau pakan roasiret erekapu äpu mianik, ak konun akan
woiaka epar momoi, kon onok jekur tainoraiei. 27 Anut ko karar ko
ronkat näwäu orip, kos Jisas Krais ik sareikaun äsimorwon, okon, ik
kon enip orip orip jou murau. Kiro epar.

1 Korin
Okoro buk nukan onoktapau

Pol ko Efesas mena raianik, okoro pas Korin roasiret jer we marowon. Korin mena kiro Akaia provins opok rau. Kiro mena Krik roasiret sosop rain. Jura roasiret ak nais kiro opok rain. Meter Pol ko kiro mena pote raumoi, Anut nukan ämän tamaronuk, kiro pakan roasiret sosop akan woiaka Jisas mesin epar moin. Korin mena karauk roasiret ak osap sosop orip, utianik, ak onok aru sosop miäin. Ak sapum onok mianik, sät eitek jou me rain. Pol nukas Kristen roasiret akanun ronkateanik, ak kiro onok wa keserau rai jer we marowon. Akan woiak Jisas mesin epar moin sakau ate rawe rai awarowon.

Okoro buk tainoraun ämän

1:1-9 Pol nukas Korin roasiret awarowon.
1:10–4:21 Pol nukas Kristen roasiret aka aka inäianik, atap atap sarau miäi mesin ämän awarowon.
5:1–7:40 Karauk roasiret ak sapum onok miäi, Pol nukas ak ätäi Anut nukan ämän tainorianik, jekur rawaun rai awarowon.
8:1–11:1 Kristen roasiret pak sät eitek jou muriäi roasiret pak akan ämän.
11:2–14:40 Kristen roasiret ak owoseanik, Anut nukan sarau murumoi, kon enip jou muraiei.
15:1-58 Krais ko meiemara, ätäi siräiewon senek roasiret ak nais ätäi siräiäiei.
16:1-4 Jisas mesin woiaka epar moin roasiret Judia* provins opok usu oi rauna, karauk roasiret akas aiauk turur mianik, ak sarwaraun ämän.
16:5-24 Pol nukas karauk ämän nukanun aremoi, kon ämän patarwon.

Pol nukas Korin menan Kristen roasiret jer we marowon.

1 O jaiat, Korin menan Kristen roasiret, is Pol, Anut nukasar is Jisas Krais nukan ämän oi ariaun sare murowon iken jaunok, Sostenes ko erek is pak raianik, iwes ak jer we maromur.

2 O jaunokot, okoro jer iwes ak Kristen roasiret Korin mena rai surmaromur. Ak Krais Jisas pak pasar rai, okon, Anut nukas kon roasiret eposek sare marowon. Ko ak pak roasiret erekapu okoro omnokou opok iken Näwäu, Jisas Krais nukan enip jou muriäi pak erek kon roasiret eposek rawaun urwarowon. Jisas Krais ko ik ak pak erek iken Näwäu.

3 Is Anut keser auriäim, ko iken momonek pak, iken Näwäu, Jisas Krais pak awan woiawa näu oripas ak sarwarna, akan woiaka päurar rawaiei.

4 Is orip orip ak mesin isan Anut pere auriäim, owon, ak Jisas Krais pak pasar rauna, kos ak kon wou näu oripas eposek sarwarowon. 5 Is ak mesin Anut ‘pere’ auriäim, owon, kos ak sarwareanik, osap erekapu ariäu. Ronkat eposek aronuk, ak kon ämän eposek äpu mianik, karauk roasiret awareäi. 6 Krais nukan ämän akan woiaka uru sakau rau. Roasiret akan onok aparianik, ak Krais nukan ämän kiro epar äiäi. 7 Keseria, ak rusapai, iken Näwäu, Jisas Krais ätäi amop kowaun kame raianik, ak osap erekapu akan totomaka sarwaraun rai. Anut nukan

Osou Näus kiro osap orip orip ariäu. 8 Jisas nukasar akan woiaka
epar moin sakau maronuk, ak sakau tai rauna, omnokou wasaräun ses
kowai. Keseria, iken Näwäu, Jisas kowai ses opok, akan enmakap kar
ämän wa rawai. 9 Anut nukas ak kon mokoi, iken Näwäu, Jisas Krais
pak tururaun urwarowon. Anut nukasar kon ämän erekapu orip orip
tainoriäu, okon, ik äpu kos ik rapor kamoikonuk, ik Jisas pak eposek
rawam.
10 O jaiat, iken Näwäu, Jisas Krais nukan enip pakaima is ak sakau
ämän awarom, ak erekapu ämän karar mowe. Ak atap atap wa inäiäu.
Woiaka karar orip pak ronkat karar orip pak eposek rawe. 11 O jaiat,
karauk Klowi nukan owa raiäi roat koianik, akas ak woiaka karar orip
wa raiäi, aka aka ämänis weräiäi ämän airoin roimin. 12 Kiro mesin
is okoro ämän awaraurim. Ak karar karar ämän atap äiäi. Karauk
akas äiäi, “Is Pol tainoriäim.” Karauk akas äiäi, “Is Apolos tainoriäim.”
Karauk akas äiäi “Is Pita tainoriäim.” Ätäi karauk akas äiäi, “Is Krais
tainoriäim.” rai äiäi. 13 Ak kiro onok keseria, kiro ak Krais eteinak
senek atap atap inäiäi. Utianik, is Pol akan onok aru jäkäi maraun am
äpäs opok meiemin ra? Ak isan enim pakaima an join* ra? Wa senes,
wa.
14 Is ak kamuk roasiret sosop isan ipias an jomarau wa. Is Krispas,
Gaias ori karar an jomatomin. Kiro mesin is Anut ‘pere’ auriäim.
15 Keseria, kar ros ak isan enip pakas an join rai wa äiäi. 16 (O, kiro
epar, is Stefanas nukan tupsiu ran an kurwaromin. Is karauk isan
ipias an kurwaromin ra, wa ra, is ronkatäu senek wa.) 17 Krais nukas
is roasiret an jomaraun äsimoirau wa, is kon Ämän Eposek roasiret
awaraun äsimoirowon. Isan ämän roat akan ämän areai senek wa.
Kiro ämän roat akan ronkat pakas kowau wa. Is erar roat akan ronkat
tainormoi, ämän momin maro, Jisas Krais am äpäs opok meiewon kiro
saraus ik sareikau wa.

Krais ko Anut nukan ronkat eposek pak sakau pak ate rau.

18 Is äpu, kiro roat ak wasaräun roat, akas Jisas Krais ko am äpäs
opok ak imwaraun meiewon kiro ämän roumana, akan ronkatis kiro
otop ämän rai äiäi, utianik, ik roasiret kos ätäi imäikora ik äpu kiro
ämän Anut nukan sakau orip. 19 Anut nukan ämän meter jer we moin
kiro kesek rau, “Is äpu miäi roat akan ronkat eposek oi kuräm. Is roat
ak ronkat eposek orip äiäi akan ronkat aru maram.” *Aisaia 29:14*
20 Kesernuk, kiro äpu miäi roat ak owosäiei? Kiro sintore ämän
tamareäi roat pak okoro omnokou pakan roat ämänis weräiäi pak
ak owosäiei? Kiro roat Anut nukas okoro omnokou pakan ronkat
kiro eposek wa, kiro roat akan ronkat otop senek ätäware mowon.
21 Anut nukan ronkat eposek senes, okon, okoro omnokou pakan
roasiret akan ronkat pakas ko äpu mau senek wa. Akan ronkat kon
ämän roasiret awareäum kiro ämän otop ro nukan senek, utianik,
Anut nukas kiro ämänis roasiret akan woiaka epar moin imwaraun
kon wou ererіäwon. 22 Juda roasiret ak kurur atap atap aparaun
keseriäi. Grik roasiret ak ronkat eposek owaun keseriäi. 23 Utianik,
ik Krais an äpäs opok meiewon nukan ämän awaroram, kiro ämänis
Juda roasiret Anut siakup potaun apu sorwareäu. Karauk omsau
pakan roasiret akan ronkat kiro ämän otop roat akan ämän senek.
24 Utianik, kiro roasiret Anut nukas Jisas tainoraun urwarowon, ak
Juda roasiret ra, Grik roasiret ra, ak äpu kiro Krais nukan ämän, Anut

nukan sakau pak kon ronkat eposek pak ko pakas kowon. 25 Roat akas Anut nukan ronkat kiro aru rai memeniariäi, utianik, kiro ron ronkat, kos omnokou pakan ronkat erekapu itimware rau. Roat akas Anut nukan sakau eteinak äiäi, utianik, kiro sakau eteinakus roat akan sakau erekapu itimwareäu.

26 O jaiat, ak rusapai ronkatewe, ak meter owo senek rain opok Anut nukas Jisas Krais tainoraun urwarowon kiro ätäi ronkatewe. Ak kamuk opok, roat sosop okoro omnokou pakan ronkat eposek orip rawau wa. Roat sosop ak enmaka jou orip rawau wa. Roat sosop ak roat näunäu akan tupsiu pakan päu wa. 27 Utianik, äpu roasiret Anut nukas oioraka naun rai, otop roasiret sare marowon. Ko roasiret sakau orip oioraka naun rai, roasiret sakau wäpik sare marowon. 28 Inok roasiret okoro omnokou opok, karauk roasiret akan ronkat ak eposek wa, ak kiro roasiret sauk mareäi, Anut nukas kiro roasiret sare marowon. Ko roasiret enmaka wäpik sare marowon. Kiro onokun, owo osap roasiret akas kiro näwäu rai ronkateäi, Anut nukas mekesirap marowon. 29 Keseria, kar ros nukasar kon enip Anut nukan amukup kämioik mau senek wa. 30 Anut nukasar ak Jisas Krais pak pasar marowon rai. Kos Jisas ik ronkat eposek ikaun onoktapau mukowon rau. Jisas Krais nukas karar ik Anut nukan amukup roasiret tuku aikianik, kon onok eposek tainori ariaun sare mukowon. Jisas Krais am äpäs opok meiewon, okon, Anut nukas iken onok aru pakan imäikowon. Kesernuk, kiro onok arus ik ätäi kamoikau senek itok wa. 31 Keseria, Anut nukan ämänis äiewon senek, ko keser äieu, “Inok ro kon sarau mowon mesin kon enip jou mauria, ko Näwäu nukas ko kiro sarau maun sakau nuruwon ronkateanik, Näwäu nukan enip karar jou mai.” *Jeremaia 9:24*

2

Krais meiewon ämän

1 O jaiat, is amke ak siarakap koimin opok, Anut nukan ämän ämäi rawon ak awaromin. Is ak ämän roat ronkat sosop orip akas areai senek awarau wa. 2 Is keser ronkatemin is ak kamuk raianik, is karauk osap mesin ronkatemoi, ak wa awaram. Is Jisas Krais ko am äpäs opok meiewon karar ronkateanik, awaram. 3 Keseria, is ak siarakap koimin ses opok, is sakau wäpik, is kirekirermoi, imine orip raimin. 4 Is Jisas nukan ämän maromin kiro karauk äpu miäin roat akan ronkat pakas akan ronkat piriraun rai awariäi senek awarau wa, utianik, Anut nukan Osou Näu kon sakaus isan oisau sakau murowon, okon, ak äpu moin kiro Anut nukan ämän maroita, roin. 5 O jaiat, is kiro onok kesermin, owon, isan ronkat akan woiaka epar moin kiro Anut nukan sakau karar opok mowe, äpu roat akan ronkat wa tainorau.

Anut nukan ronkat eposek.

6 Utianik, ik areäum, kiro ämän ronkat eposek pakas penuk, areäum. Roasiret ak Anut nukan onok pakas sakau moin ak iken kiro ämän awareäum roianik, äpu moin. Utianik, kiro ämän eposek ak äpu moin, kiro okoro omnokou pakan äpu miäi roat pak okoro omnokou pakan roat näunäu pak akan ronkat pakas päu wa. Kiro roat erekapu wasaräiei. 7 Wa senes wa, ik Anut nukan ämäiwan ämän kon ronkat eposek pakas peäu awarom. Meter Anut nukas okoro omnokou ate

mau wa opok, kon ronkat eposek pakas ik ko pak omar oik jekur
rawaun sare mukowon. 8 Okoro omnokou pakan roat näunäu ak kiro
ämän eposek äpu wa, owon, ak ko äpu moin maro, ak iken Näwäu
ko enip jou orip am äpäs opok wa äsäi mowoi. 9 Utianik, Anut nukan
ämän meter jer wein keser äieu, “Owo osap kar ro amukus meter
aparau wa pak, ämän raukus rowau wa pak, owo osap tawa päi
wa ronkateäu, kiro osap eposek senes Anut nukas roasiret ko mesin
woiakas meiein owaun sare marowon rau.” *Aisaia 64:4*
10 Utianik, Anut nukas kon Osous ik kiro osap amop ätär mukowon.
Anut nukan Osou Näus osap erekapu ämäi rai itaneanik, apwareäu.
Anut nukan ronkat ämäi rau ran ko amop apariäu. 11 Kar ros kar ron
ronkat owo senek rau ko äpu mau senek wa. Wa senes, wa. Kiro ron
osou nukas karar kiro ron ronkat owo senek rau äpu miäu. Kiro senek,
kar ros Anut nukan ronkat owo senek rau äpu wa miäu. Anut nukan
Osous karar Anut nukan ronkat owo senek rau äpu miäu. 12 Ik okoro
omnokou pakan osou owau wa, ik Anut nukas kon Osou Näu ikowon
oumun. Keseria, ik Anut nukas owo osap erar ikowon erekapu äpu
maun itok.
13 Okoro ämän eposek ik ak awarom, kiro roat akan ronkat pakan
oianik, awarau wa. Anut nukan Osou nukasar ik tamukonuk, ak kiro
ämän awarom. Ik okoro Osou Näu nukan epar ämän roasiret Osou
Näu orip awareäum. 14 Utianik, kar ro ko Anut nukan Osou Näu owau
wa, ko osap eposek Anut nukan Osou Näu pakas kowai kiro wa owai.
Owon, kon ronkat kiro osap onoktapau wäpik, ko kiro osap nukan
onoktapau äpu mau senek wa, owon, roat Osou Näu orip ak karar
kon onoktapau äpu maun itok. 15 Kar ro ko Osou Näu orip ko osap
erekapu aparianik, wasarewareäu, utianik, kar ros kiro ro nukan onok
wasaräun senek itok wa. 16 Anut nukan ämänis keser äieu,
“Inokos Anut Näwäu nukan ronkat äpu miau? Inokos ko ronkat eposek
nuraun itok?” *Aisaia 40:13*
Kar omnokou pakan ros keseraun senek itok wa.
Utianik, iken ronkat kiro Krais nukan ronkat senek.

3

Ik Anut nukan sarau miäum roat.
1 O jaiat, is ak roat Anut nukan Osou Näu orip awareäim senek
awarau wa. Is ak okoro omnokou pakan roasiret onok aru miäi senek
awaromin. Ak roasiret rusapai woiaka epar moin senek, okon, is ak
mokoinakut senek awaromin. 2 Is ak mokoit senek apur karar aromin,
o sakau arau wa, owon, ak o sakau jaun itok wa. Rusapai ran ak o
sakau owaun senek itok wa. 3 Owon, ak okoro omnokou pakan roasiret
senek raiäi. Ak aka aka enmakap ämän murateanik, ketäiäi. Epar
senes, kiro onok keseriäi kiro okoro omnokou pakan onok. 4 Ak atap
atap inäiemana, karauk akas äiäi “Is Pol tainoriäim”, karauk akas äiäi,
“Is Apolos tainoriäim”. Kiro ak okoro omnokou pakan roasiret akas
keseriäi senek keseriäi.
5 Ak jekur ronkatewe. Apolos ko inok? Pol ko inok? Ik erar Anut
nukan sarau roat ori, Näwäu nukas kon sarau ak woiaka epar maun
rai sare mutowon. Iu karar karar iwen sarau atap miäumur. 6 Amke
isas o uku wemin, Apolos nukas ruris o uku kameäwon, utianik, Anut
nukas kiro o uku sakau nurunuk, tu peäu. 7 Inok ros o uku weäu ra

inok ros o uku kameäu ra kiro ro näwäu wa, utianik, Anut nukas kiro o uku sakau nurunuk, tu peäu, ko karar näwäu senes. 8 Inok ros o uku weäu, inok ros o uku kameäu, au erek Anut nukan sarau karar miäir. Anut nukas tawa kiro roat owo sarau moin siar osap atap atap arai. 9 Iu erek Anut nukan sarau karar miäumur. Ak Anut nukan woi.

Ak ran Anut nukan ou. 10 Anut nukas kon wou näu oripas is sareirnuk, kiro ou eposek maun ätär muronuk, is ou tutu ou eposek miäi roat akas sakau miäi senek ate rawaun kure potomin. Karauk roat akas kiro tutu opok ou morai. Utianik, roat karar karar ak jekuriar kiro tutu opok ou maiei. 11 Anut nukas Jisas Krais kamukan ou tutu sakau senek tai mowon rau, okon, kar ros kiro kamukan ou tutu awau tai mau senek itok wa. 12 Karauk roat ak kiro ou tutu opok ou maun aiauk eposek ra, aiauk gol* ra, silva* ra oianik, ou sakau miäi. Utianik, karauk roat ak am ra, kamap pisau ra, amurik ra oianik, ou miäi. 13 Wasarewaraun omre opok, ro nukan sarau owo senek miäwon, ik amop aparam. Kon sarau epis ate aparai, okon, kon sarau eposek ra, aru ra, amop ätär mukai. 14 Kar ro kon ou kiro tutu opok mowon epis wa jerenuk rai, ko osap eposek owai. 15 Utianik, kar ron ou erekapu epis jerenuk rai, kiro ron sarau erekapu manai. Kiro ou atak ro nukarar Anut nukas imäienuk, ko aru saräu wa, utianik, ko kiro ep unik uruas ute imine manowon senek.

Ik Kristen roasiret Anut nukan tup ou näwäu.

16 Epar senes, ak äpu, Anut nukan tup ou näwäu aka karar. Anut nukan Osou Näu akan woiaka uru rau. 17 Keseria, inok ros Anut nukan tup ou aru mai, Anut nukas ätäi ko aru murai, owon, Anut nukan tup ou kiro nukan senes sare mowon. Aka kiro tup ou näwäu.

Ik roat akan enmaka wa jou marau.

18 Kar ro ko nukasar nukan enkup ämän wa sätäurau. Kar ros, aka kamuk, kon okoro omnokou pakan ronkat oripas isaka ronkat eposek orip rai enip oik jou monuk rai, is kiro ämän auraurim, “Na tawa ronkat eposek orip rawaun amke na otop ro senek sare rau.” 19 Owon, okoro omnokou pakan ronkat, Anut nukan amukup eposek wa, otop ro nukan senek. Anut nukan ämän meter kiro mesin äiewon, “Äpu miäi roat owo onok maun ronkate rauna, Anut nukas kurte koianik, akan ronkat aru ätär mareäu.” *Job 5:13*

20 Ätäiar, Anut nukan ämänis keser äieu, “Näwäu ko äpu, okoro omnokou pakan äpu miäi roat akan ronkat eteinak, ak owo sarau maun ronkateäi, näu wa murai.” *Buk Song 94:11*

21 Kiro onokun, kar ros, okoro omnokou pakan roat akan enmaka jou oik wa mau. Anut nukas ak osap erekapu arowon. 22 Kos Pol, Apolos Pita pak akas ak sarwaraun arowon. Okoro omnokou pak awau rawaun onok pak meiäun onok pak osap rusapai rau pak osap tawa päun äiein kiro osap erekapu akan. 23 Ak Krais nukan, Krais ko Anut nukan.

4

Anut nukas ik Jisas Krais nukan sarau muraun urweikowon.

1 Keseria, roasiret ak äpu mowe, ik Krais nukan sarau roat, ikes Anut nukan epar ämän ämäi rau amop me ariaun sare mukowon. 2 Sarau roat akan sarau maun sakau ämän kesek, ko kon kameäu

ros owo sarau maun aurnuk, ämän jekur roumara, tainorianik, sarau miäu. 3 Akas ra, okoro omnokou pakan roasiret ra akas isan onok ate aparaiei, is kiro mesin ronkat sosop wa oim. Rowe, is isakasar isakan onok wa ate apariäim. 4 Is äpu wa, kar onok aru kesermin ra, wa ra, utianik, is erekapu onok eposek miäim rai äiäu senek wa. Näwäu nukas karar isan onok wasare muriäu. 5 Keseria, o jaiat, iken Näwäu ätäi kowaun omre päu wa rau opok, karauk roasiret akan onok kurte wa wasarewarau. Ko koianik, owo osap pututu ämäi rau arou opok amop mai. Ko owo ronkat roat akan woiaka uru rau amop mai. Kesernuk, Anut nukas roasiret owo sarau moin siar akan enmaka jou keseriar marai.

6 O jaiat, ak rowe, is ak sarwaraun kiro ämän iu Apolos ori mesin awareäim. Keseria, kiro onokun, is ak tamaroita, ak kiro ämän nukan onoktapau äpu maiei. Kiro ämänis keser äieu, “Anut nukan ämän jer wein kiro rau, kiro karar tainorau, kar ämän pak wa tururau.” Kiro onokun, kar ros ak kamuk kar ron enip oik jou mianik, keser wa äiäu, “Okoro ro ko eposek”, “Enro ro ko ro eposek wa”. 7 Inos na ro näwäu sare musowon? Na osap karar ate raum, kiro Anut nukas isau wa ra? Anut nukas na osap erekapu isowon. Keseria, na owon nan enmat oik jou momata, isan sakau pakas osap oimin rai äiem?

8 Akan ronkat, ak osap erekapu akan totomaka sarwaraun orip, ak osap sosop orip, okon, ak nepipir rai? Akan ronkatis ak omsau kameäi roat näunäu senek sare rai ra? Akan ronkat ik wa ra? Isan ronkat epar ak omsau kameäi roat näunäu sarena, ik ak pak erek omsau kamäm, kiro eposek. 9 Utianik, isan ronkat, Anut nukas ik kon ämän oi ariaun roat ruris senes mukowon. Keseria, ik karapus roat akwarona, meiäi senek, roat akan amiakap pak Anut nukan sarau eitek akan amiakap ariram.

10 Ik Krais mesin woiok epar momun, okon, roasiret akas ik otop roat rai äiäi, utianik, ak Krais mesin woiaka epar moin akas ak ronkat eposek orip äiäi. Akas ik sakau wäpik äiäi, utianik, ak sakau orip äiäi. Akas iken enmok oik wa jou mukiäi, akan enmak karar oik jou mareäi. 11 Ik meter koi rusapai, ik o an pak sosop wa jeäum, sou ariäum. Ik omjo aru kiräwon orip take ariäum. Ik roat akas mänkäsi oikiäi. Ik ou wäpik erer karauk akan owa nini nini ariäum. 12 Ik ikasar iken ipiokosar o kau me jaun sarau sakau miäum. Roat akas ik aru mukaun sunaikona, ikes ätäi Anut ak opok onok eposek maun auriäum. Roat akas ik aru mukona, ikes ätäi wa aru mareanik, ik kiro usu ämäi ariäum. 13 Roat akas iken enmok opok sät ämän mona, ikes ak ätäi ämän eposek awareäum. Meter koi rusapai, ik roasiret akan amiakap o sinak aru känkureäi senek sare raum.

14 Is akan oioraka naun jer we marau wa. Ak isan mokoit is akanun woias meieäim, okon, ak Anut nukan ämän jekur tainoraun rai jer we marom. 15 Kamwareäi roat 10,000 orip, akas ak Krais nukan onok tainoraun tamaraun itok, utianik, akan momonakat sosop rawau wa. Is karar ak Jisas Krais nukan Ämän Eposek maroita, ak akan woiaka epar moin, okon, is karar is akan momonaka. 16 Keseria, o jaiat, ak isan onok tainoraun rai sakau ämän awarom. 17 Kiro onokun, is ak rawa Timoti äsimorim. Ko isan mokoi senek, is konun woias meieäim, ko Näwäu nukan ämän jekur tainoriäu. Is Krais pak pasar raianik, owo onok miäim mesin kos akan ronkat ätäi siräi marai. Is kiro onok

Kristen roasiret mena erekapu opok tamaroram. Timoti nukas ak pote awarai.

18 Utianik, ak kamuk, karauk roat akan ronkat is ak siarakap wa
kowam rai, akan enmaka oik mianik, Anut nukan ämän jekur wa
tainoriäi. 19 Utianik, Näwäu nukas, is ätäi ak siarakap potaun aironuk,
ekep wa, ak apwarau potam. Keseria, is potoita, kiro roat akan ämän
karar wa rowam. Is kiro roat akan sakau owo senek apwaram. 20 Is
kiro keseram, owon, Anut nuka roasiret kamwareäu onok äpu maun,
ik ämän karar wa rowau, ik sarau kon sakau orip apwarau. 21 Akan
ronkat owo senek, is ak mänkäsi owaraun sin oi potau ra, is akanun
woias meieanik, woi erer orip apwarau potau ra?

5

1 Ak kamuk kar ro ko sapum onok aru senes keserwon airona,
roimin. Kiro sapum onok aru senes Airen roasiret wa keseriäi, kiro
onok asu. Kiro onok kesek, kiro ros kon momokun ror asir imäi ariäu
airona, roimin. 2 Ak kiro onok aru mesin äpu momana, ak nepipiriäi
kiro onok itok ra? Wäpik! Ak kiro onok aru mesin woiaka aru näwäu
mianik, kiro ro ko kiro onok aru keserwon ko ak pak wa turur rawai,
emerwe. 3 Ak äpu is ak pak pote rawau wa, is atapuk raim, utianik,
isan osou ak pak pote rau, kiro is ak pak pote raim senek. Keseria, is
kiro ron onok wasare murianik, ko onok aru mowon aparmin. 4 Akan
tururiäi ses opok, ak iken Näwäu, Jisas nukan enip jou mona, isan
osou ak pak erek raiäu. Iken Näwäu, Jisas nukan sakaus ik kamuk koi
raiäu. 5 Keseria, kiro sapum onok aru miäu ro okoro omnokou pakan
enipsau aru muraun Satan nukan ipokup mowe. Keserna, tawa iken
Näwäu Jisas ätäi kowai ses opok, kiro ron totok imäiäi.

6 Ak kiro onok aru mesin nepipirianik, enmaka jou oik miäi. Kiro
onok eposek wa! Ak äpu wa ra? Kar osap bret amkeäi enip jis, eteinak
oianik, bret opok mona, bret erekapu noroiäu. 7 Kiro jis ko kiro ron
onok aru senek. Ak meteran jis oi kurewe. Keserna, ak erekapu Anut
nukan amukup roasiret awau saräiei. Epar, is äpu ak roasiret onok
eposek orip, owon, Krais iken Pasowa* nukan sipsip nak senek karauk
roat akas wena, meieanik, iken onok aru jäkäi mukowon. 8 Keserianik,
ik iken tup aparaun opok iken onok aru erekapu utau. Ik karauk
roasiret aru maraun wa ronkatäu, ik Satan nukan onok wa tainorau.
Wäpik, ik onok aru erekapu utomoi, epar ämän pak onok eposek pak
karar tainorau. Kiro onok bret jis wäpik orip senek.

9 Is meter ak jer we mareanik, sapum onok aru miäi roat pak wa
tämuräiäu rai awaromin. 10 Is ak okoro omnokou pakan roasiret
ak Kristen wa, akas sapum onok miäi, karauk roat akan osapun
wouswareäi, osap päu oiäi, pak sät eitek jou miäi roasiret pak
wa tämuräiäu rai awarau wa. Utianik, ak kiro kasikan roasiret
utwaromana, ak ute erapok manaiei? Ak keserna rai, ak okoro
omnokou erekapu ute manaiei. Is ak kiro roat utwaraun awarau wa.
11 Is ak kar ro kos Krais mesin wou epar mowonus, ätäi sapum onok
aru miäu, karauk roat akan osapun wouswareäu, sät eitek jou mareäu,
karauk roat akan enmakap sät ämän miäu, wain an sosop jeäu, osap
päu oiäu, is kiro kesek ro mesin ak ko pak wa tämuräiäu rai awaromin.
Ak kesek ro pak o wa jau.

12-13 Is karauk kasikan roat wasarewaraun, kiro isan sarau wa,
Anut nukasar epar ak wasarewarai. Ak akasar akan Kristen jaunakat
wasarewarowe. Anut nukan ämänis keser äieu, “Onok aru miäu ro
ak pak raunuk rai, ak ko emerna, ak pakan ute manai.” *Lo 17:7*

6

1 Ak kamuk, kar ro kon jauk ori ketäusa rai, akas ko Anut nukan onok
wa tainoriäi roat akan amiakap kon onok wasare muraun imäi poteäi
ra? Ko Anut nukan ämän eposek tainoriäi roat opok imäi potaun itok.
2 Tawa Kristen roasiret akas okoro omnokou pakan roasiret erekapu
akan onok wasarewaraiei, ak äpu wa ra? Keseria, utianik, okoro
omnokou pakan onok eteinak ak siarakap rau akas wasarewaraun
itok. 3 Ik tawa Anut nukan sarau eitek akan onok wasarewaram, ak
äpu wa ra? Kiro epar raroi, ak okoro omnokou opok akan Kristen
jaunakat akan onok aru miäi wasarewaraun itok. 4 Keseria, ak usu
orip, akan usu apari wasare maraun kar ro ak kamuk, ko Kristen
roasiret akan amiakap enip jou wäpik, kos akan usu wasare maraun
sare maiei ra? Wa, senes wa. 5 Is okoro ämän ak oioraka naun mesin
okoro jer we marom. Isan ronkat ak kamuk kar ro ko ronkat eposek
orip kos woiaka epar moin roasiret akan onok wasarewaraun ro rau.
6 Utianik, ak kiro onok wa tainoriäi. Ak kamuk kar ro kon jauk Anut
nukan ämän wa tainoriäu ro nukan amukup kasikan ro siakup kon
onok wasare muraun imäi poteäu. Kiro onok aru.
7 Ak akan jaunakat kasikan wasarewareäi roat siarakap imware
poteäi. Kiro onokus, ak Krais nukan onok wa tainoriäi. Keseria, is
ak kiro ämän awarom, ak akan Kristen jaunakat inikwarona, akas ak
aru maraiei, kiro itok. Jaunakat akas akan osap päu oiäi, kiro nais itok.
Utianik, ak kasikan wasarewareäi roat siarakap imware potaiei, kiro
onok itok wa. 8 Utianik, ak onok eposek wa keseriäi. Ak akasar akan
jaunakat sätwareäi. Akasar karauk roat akan osap päu oiäi. Epar, ak
akan jaunakat opok kiro onok aru miäi.
9-10 Is epar senes awarom, onok aru miäi roat ak Anut kamwaraun
kowai ses opok, ak kon kamwaraun omoi wa tonaiei. Ak kiro äpu
wa ra? Ak akasar akan woiaka wa sätäiäu. Inok roasiret ak sapum
onok miäi, ak sät eitek jou miäi, ak karauk roat akan asiket pak ariai,
roat ak karauk roat pak sapum onok miäi, ak karauk roasiret akan
osap meswaronuk, päu oiäi, wain an sosop jeäi, ak karauk roat akan
enmakap sät ämän miäi, ak karauk roasiret sätwareanik, akan osap
oiäi, kiro roasiret keseriäi, ak Anut nukan kamwaraun omoi wa tone
owaiei. 11 Ak meter kiro roasiret keseriäi senek raiäi, utianik, rusapai
Anut nukas akan onok aru jäkäi maronuk, ak nukan roasiret senes
sarein. Ak iken Näwäu, Jisas Krais pak iken Anut nukan Osou Näu
pak pasar raianik, Anut nukan amukup ak roasiret eposek sarein.

Sapum onok

12 Kar ros keser äiäi, “Is owo onok keseraun itok. Kar ros is tämarau
senek wa.” Kiro itok, utianik, kiro onokus erekapu ak sarwaraun itok
wa. Epar, is owo onok keseraun itok. Utianik, is kar osapun sarau ro
wa rawam. 13 Kar ros keser äiäi, “O kiro pimur uru naun, pimur kiro
o maun jo.” Utianik, tawa Anut nukas kiro oirori erekapu aru matai.
Iken enmoksau sapum onok maun wa. Iken enmoksau kiro Näwäu
jou muraun. Näwäu nukas iken enmoksau kameäu. 14 Anut nukas

kon sakaus iken Näwäu meiewon pakan ätäi awau siräi muruwon. Keseriar, kon sakaus ik ran ätäi awau rawaun siräi mukai.
15 Akan enmaksau, Krais nukan enipsau pak pasar rau, ak äpu wa ra? Is Krais nukan enipsau oumoi, apu pakan asiren enipsau opok pasar maun itok ra? Wa senes wa. 16 Inok ro ko kon enipsau oi poteanik, apu pakan asiren enipsau opok pasar mai, kiro awan enmaksau karar tururai, ak kiro äpu wa ra? Anut nukan ämänis keser äieu, “Ro asir ori au karar senek saräieir.” *Stat 2:24*
17 Utianik, inok ro ko Näwäu pak pote pasarnuk rai, kon osou Näwäu nukan Osou pak pasar raiäu.
18 Keseria, is ak sakau awarom. Ak sapum onok pakan imine manowe. Karauk onok aru roat akas keseriäi kiro enmaksau kasikaiman. Utianik, inok ro ko sapum onok miau, kiro onok aru senes, nukan enipsau aru miäu. 19-20 Akan enmaksau kiro Osou Näu nukan tup ou näwäu, ak kiro äpu wa ra? Anut nukas kon Osou ak arowon, kiro Osou akan woiaka uru rau. Jisas nukas kon karianas ak kau marowon, okon, akan enmaksau kiro akan karar wa. Keseria, akan enmaksaus Anut nukan enip karar oik jou muruwe.

7

Ro asir ouratäiäi onok.
1 Ak meter is ro asir ouratäun onok mesin jer we muroin. Kiro isan ronkat kesek, kar ro ko asir owau wa, kiro eposek. 2 Utianik, sapum onok sosop rau, okon, isan ronkat, roat ak karar karar asir owaiei. Asiret ran ak ro owaiei, owon, ak kiro onok wa keserna rai, Satan nukas ak sapum onok aru maun rewarai. 3 Ron enipsau kiro kon waun, ros wa tämai. Asir ran kon enipsau kiro kon komun, asires wa tämai. 4 Owon, asir meter ro owau wa opok ko nukan enipsau nukasar kameäu. Utianik, rusapai ro owon, kon komus kamäi. Ron enipsau ran asires kamäi. 5 Na nan asir pak rawaun nan enmatsau asir wa tämurau. Utianik, au woiawa karar momoi, Anut auraun awan enmaksau tämaieir, kiro itok, utianik, au om ses katunak karar täme rawaieir. Awan enmoksau sakau wäpik, keseria, kiro om ses katu utomoi, au ätäi tururaieir. Kesersa, Satan nukas au sapum onok aru opok rewataun senek itok wa. 6 Is ak ro ra, asir ra, ouratäun sintore ämän sakau mau wa. Akan ronkatis, asir owaurnai, owe, kiro itok. 7 Isan ronkat roasiret isaka asir wäpik raim senek rawaiei kiro eposek. Utianik, Anut nukas roasiret sakau atap atap ariäu, karauk asir owaun sakau ariäu, karauk erer rawaun sakau ariäu.
8 Is rusapai ak roat asir owau wa pak asiret ro owau wa pak asiret komurakat meiein pak ak awarom. Ak isaka raim senek rawaiei kiro eposek. 9 Utianik, ak akan enmaksau jekur kamäun itok warnuk rai, ak ro ra asir ra owaun rai awarom. Ak asir owaiei, kiro itok, utianik, akan woiakas sapum onok aru maun siräiäi, kiro onok itok wa.
10 Kiro ro asir ouratein, is sintore ämän awaraurim. Kiro sintore ämän isan wa, kiro Näwäu nukan. Kiro kesek, asir kon komu wa utai. 11 Utianik, kiro asires kon komu utonuk rai, ko kar ro wa owai, erar rawai, warnuk, ätäi kon ro owaun potai. Ros ran kon asir wa utonuk, manai.
12 Is karauk roasiret awaraurim. Kiro Anut Näwäu nukan ronkat wa. Isan ronkat kiro kesek, kar ro ko Jisas mesin wou epar mowon, ko kar asir kon wou Jisas mesin epar mau wa oumara, kiro asires kiro ro pak

rawaurnuk rai, kiro ros kiro asir wa utonuk, manai. 13 Keseriar, kar asir kon wou epar mowon, ko kar ro kon wou epar mau wa oumara, kiro ros kiro asir pak rawaurnuk rai, kiro asir kiro ro wa ute manai. 14 Kiro ro kon wou epar mau wa, kon asir wou epar mowon pak pasar raunuk, kiro ro ko Anut nukan amukup eposek senek rawai. Kar asir kon wou epar mau wa, kon ro wou epar mowon pak pasar raunuk, ko nais Anut nukan amukup eposek senek rawai. Kiro onok wa keserna rai, akan mokoit ran karauk omsau pakan roasiret ak Anut nukan onok eposek wa tainoriäi roat akan mokoit senek rawaiei. Utianik, kiro epar wa, akan mokoit Anut nukan amukup eposek raiäi.

15 Utianik, kiro ro kon wou epar mau wa, kos kiro asir kon wou epar mowon utaurnuk, kiro itok, manaura. Anut nukas kiro mesin sakau ämän äiäu wa, okon, kiro kesek onok penuk, kiro ro ra, asir ra, kon wou epar mowon, ko kon komu ra, kon wau ra wa sakau ateäu. Owon, Anut nukas ak karauk roasiret woiaka päurar orip rawaun sare marowon. 16 Utianik, na, won epar momon asir, na äpu wa, nan komut wou epar mau wa ko nas onok eposek tainorta, apaisianik, kon wou ätäi piriraun itok ra, wa ra. Na, won epar momon ro, na nais äpu wa, nan wat wou epar mau wa, nan onok eposek tainorta, apaisianik, kon wou piriraun itok ra, wa. Akas keserna rai, Anut nukas ak ätäi imwarai.

Ik owo onok keserta, Anut nukas urweikowon, ik kiro onok pakar rawau.

17 Utianik, ak karar karar owo senek rain pakan Anut nukas ak Jisas Krais tainoraun urwarowon ak kiro pakar keseriar rawe. Näwäu nukas ak keseriar rawaun sare marowon. Is kiro sintore ämän Kristen roasiret ak mena atap atap tururiäi opok erekapu awareäim. 18 Inok ro, kon enip kerau patirwon opok, Anut nukas urwewon ko kiro enip kerau ätäi jekuraun wa ronkatäu. Inok ro kon enip kerau patirau wa opok, Anut nukas urwewon, kon enip kerau patiraun wa ronkatäu. 19 Ro kon enip kerau patirwon ra, kon enip kerau patirau wa ra, kiro onok näwäu wa. Inok ro ko Anut nukan sintore ämän tainoriäu, kiro onok näwäu.

20 Roat karar karar owo sarau opok rauna, Anut nukas urwarowon, ko kiro sarau pakar rawaura. 21 Na sarau ro (slev*) raumon opok, Anut nukas urweisowon, na won aru wa mau, utianik, sarau utaun apu raunuk rai, utam. 22 Inok ro ko sarau ro (slev) rawon opok, Anut Näwäu nukas urwewon, rusapai ko Näwäu nukan. Anut Näwäu nukan amukup ko ätäi sarau ro (slev) wa rawai. Keseriar, inok ro ko nukasar nukan sarau me rawon opok, Anut nukas uruwon, rusapai ko Krais nukan sarau ro (slev) rawai. 23 Jisas Krais nukas osap näwäus ak kau marowon, okon, ak karauk roat akan sarau roat (slev) wa saräu. 24 O jaiat, ik owo onok opok rauta, Anut nukas urweikowon, ik kiro onok pakar rawau. Ik erekapu Anut nukan inkaruru raum.

Pol nukas roasir ouratäu wa akan ämän marowon.

25 Kar ämän ran roasir ouratäu wa mesin airoin. Kiro mesin Anut Näwäu nukas is sintore ämän irau wa, utianik, isan ronkat pakas awaraurim, owon, Näwäu nukas isanun wouti momara, is kon ämän aräun sare murowon, okon, is ak epar ämän awaraun itok.

26 Rusapai ik opok usu näwäu peäu apariäum, owon, ik Jisas tainoriäum. Isan ronkat ro asir owau wa, ko keseriar rawaura. 27 Na

ro asir orip, na nan wat utaun apu wa itanäu. Na ro asir owau wa, na asir owaun apu wa itanäu. 28 Utianik, na asir owam, kiro onok aru wa. Asir ro owau wa, ko ro owai, ko nais onok aru mau wa. Utianik, roasiret ouratein ak omnou pakan usu näwäu tararaiei. Is kiro usu ak opok päun utom, okon, kiro mesin awarom.

29 O, jaiat, is owon keser awarom? Rusapai omre katu sareu, omnokou wasaräun omre siakup pe rau. Roat asir orip ak asir owau wa senek rawe. 30 Roasiret usu orip ak wai raiäi, ak waiäu wäpik senek rawe. Roasiret ak nepipir raiäi, ak nepipirau wa senek rawe. Roasiret ak osap kau miäi, ak kiro osap kau miäi akan senes rai wa ronkatäu. 31 Roasiret ak okoro omnokou pakan osapun sarau miäi, ak kiro sarau näwäu rai äiäu senek wa. Owon, ik äpu, okoro omnokou pak osap erekapu okoro opok rai erekapu wasarera.

32 Isan ronkat kesek; ak okoro omnokou pakan osap eposek mesin ronkat sosop wa mau rai awarom. Asir owau wa ro ko Näwäu nukan sarau muraun karar ronkateäu, okon, ko Anut Näwäu nukan wou ereraun ronkatianik, sarau eposek maun keseriäu. 33 Utianik, asir komuo ro, ko okoro omnokou pakan osap mesin ronkateäu, owon, ko kon waun wou ereraun ronkateäu. 34 Keseria, kon ronkat oirorror inäi rau. Asir ko ro owau wa ra, asir makun ra, ak Anut mesin ronkat sosop mianik, akan enmaksau pak totomaka pak erekapu Anut Näwäu nuraun keseriäi. Utianik, ro komuo asir, ko okoro omnokou pakan osap mesin ronkateäu, owon, ko kon komun wou eposek saräun rai keseriäu. 35 Is okoro ämän ak sarwaraun awarom. Is ak opok sintore ämän usu orip marau utom. Ak eposek raiäi, Näwäu nukan sarau murianik, kar osapus rewaronuk, akan ronkat sepuk sepuk wa owau rai awarom.

36 Utianik, inok ro kar asir owaun sare murin, ko kiro asir opok onok eposek mau wa rai ronkateanik, kon wous kiro asir owaun siräinuk, owai. Ko kiro onok keserai, ko onok aru wa mai. 37 Utianik, inok ro kon wou sakau momara, kon enipsau jekur kamäun itok, ko asik owaun sare murin wa owam rai ronkatemara, owau wa. Kiro ro nais onok eposek keseru. Ko onok aru mau wa. 38 Keseria, isan ronkat, kiro ro asik owai, ko onok eposek keseru, kiro ro asik owau wa, ko onok eposek senes keseru.

39 Sintore ämän is äieu, ‘Asir ko ro orip, kon komu pak pasar raiäu, utau senek wa.’ Utianik, kon komu meie ute manonuk, kiro asir pote kar ro awau owaun itok, utianik, ko ro Näwäu mesin wou epar mowon ro owaura. 40 Utianik, ko ätäi ro wa ounuk rai, ko nepipir rawai. Isan ronkat Anut nukan Osou is pak rau, okon, is kiro ämän äiem.

8

Pol nukas opur karauk roat akas sät eitek areäin mesin äiewon.

1 Rusapai opur karauk roat akas sät eitek nuriäi, akas oianik, jeäi mesin awaraurim. Akas ik kiro osap erekapu äpu momun rai äiäi. Kiro epar, utianik, kiro äpu moinus akan enmaka oik jou miäi. Utianik, iken woiokos jaunokot mesin meieta, kiro onokus ik Kristen roasiret eposek sareikai. 2 Kar ros, is osap erekapu äpu äiäi, kiro ro kon ronkat eposek wa, owon, ko epar osap erekapu äpu wa. 3 Utianik, inok ro kon wous Anut mesin meieäu, Anut nukas kiro ro äpu miäu.

4 Keseria, is kiro opur karauk roat akas sät eitek nuruna, akas oianik,
jeäi mesin awaraurim. Ak rowe, ik äpu sät eitek akan totomaka kiro
epar wa, kiro erar eitekun totok. Iken Anut epar rau. 5 Karauk roat
akan ronkat, karauk eitek omar oik pak okoro omnokou opok pak rai
äiäi. Kiro epar, sät eitek sosop pak, osap sosop Airen roasiret ak akan
näwäu äiäi pak rai. 6 Utianik, iken Anut karar rau, ko iken momonek,
kos osap erekapu okoro omnokou opok pak omar oik pak ate mowon.
Iken sarau kiro kon enip jou muraun. Iken Näwäu karar kiro Jisas
Krais. Kosar okoro osap erekapu ate mowon. Kon sakau pakas karar
ik orip orip raum.
7 Utianik, Kristen roasiret sosop ak kiro ämän äpu wa. Roasiret kesek
ak meter orip orip kiro sät eitek akan totok jou mareäin. Keseria, ak
opur roat akas sät eitek akan totok jou muraun makoin akan ronkat
kiro opur sät eitek epar jou muriäi rai äiäi. Keserna, akan ronkat sakau
warnuk, ak kiro opur jeanik, akan ronkat ak Anut nukan amukup
ukun orip rai ronkateäi. 8 Kar o jam kis Anut siakup wa imäiki tonai.
Utianik, ik o jam ra, ik o wa jam nais, Anut nukan amukup atap atap
wa rawam.
9 Utianik, ak jekur aparwe! Aka äpu kiro opur jaun woiakas
meieanik, jeäi, kiro itok. Utianik, ak kiro onok Kristen roasiret ak
woiaka sakau wa akan amiakap keseriäi, ak akan apu opok siotwaraun
mur miäi senek miäi. 10 Owon, kar ro, kon wou sakau wa, ko na ronkat
eposek orip kar sät eitek nukan tup owa toneanik, kiro opur jeta,
apaisianik, ko nais kiro opur jaun itok rai jai. 11 Keseria, nan ronkat
eposekus nan jaun kon wou sakau wäpik aru murum. Krais nukas
kiro ron nais meiewon. 12 Ak akan jaunakat kiro onok aru mareanik,
akan woiaka aru marona rai, kiro ak Krais opok onok aru muriäi.
13 Keserianik, is o jeäim os isan jai onok aru murunuk rai, is awau
raumoi, ätäi kar opur wa jam. Is kiro onok keseram, is isan jai opok
onok aru wa mam.

9

Pol nukas Jisas nukan ämän oi ariäu ro nukan sarau mesin äiewon.

1 Is Jisas nukan ämän oi ariaim ro. Is karauk roat akan sarau ro wa,
is owo sarau maun kar osapus wa tämurai. Is isakasar isan amias iken
Näwäu, Jisas aparmin. Isas Näwäu nukan sarau moita, kiro saraus ak
roasiret akan woiaka piririn. 2 Karauk roasiret akas is Jisas nukan
ämän oi ariaim ro wa rai airiäi, utianik, ak Kristen roasiret, ak is äpu
muroin, owon, ak Näwäu pak pasar rai, okon, kiro mesin ak is kon
ämän oi ariaim ro rai amop ätär muriäi.
3 Karauk roat akas is ate apairaun totoirna, kiro ämänis isan kaima
sareiräun awaram. 4 Ik Anut nukan ämän oi ariaun roat ik iken kiro
sarau pakas o an pak ak pakan oianik, jaun itok wa ra? 5 Karauk
ämän oi ariai roat pak Näwäu nukan amakut pak Pita pak ak akan
asiret woiaka epar moin ak pak erek om rumuk imware manona,
kamwareäin. Ik kowaun iken wariokot orip kouta, akas kamoikaun
itok wa ra? 6 Ara, is Barnabas ori iwesar Anut nukan sarau me
rawamuris, karauk sarau mianik, aiauk oumoi, o kau me jamur ra?
7 Kar marai ro, ko nukasar kar sarau atap mianik, kon sarau maun
ko nukasar nukan aiauk owaun itok ra? Wa, ko wa keseriäu. Ko
marai pakan karar kon aiauk oiäu. Kar ro ko woia o uku wemara,

näu murunuk, ko kiro o wa jeäu ra? Wa, ko jeäu. Kar ro ko opur
kameäu, ko kiro opur nukan tokou wa jeäu ra? Wa, ko jeäu. 8 Is okoro
ämän awarom kiro roat akan ronkat pakas äiäu wa, owon, okoro ämän
äiem kiro Anut nukan sintore ämänis keseriar äiewon. 9 Moses nukan
sintore ämän opok, ko keser jer wewon, “Bulmakau nukas wit nemauk
taienuk taienuk, kon oksau wa parar mau. Karauk wit nemauk utona,
jaura.” *Lo 25:4*

Anut nukas bulmakau mesin karar äiewon ra? 10 Wa, ko ika mesin
äiewon. Epar senes, ik sareikaun jer we mowon. Ko kiro äiewon,
owon, o uku wäun ro pak o owaun ro pak, au sarau mianik, kiro woian
o owaun kame raiäir. 11 Ikes akan totomaka sarwaraun Anut nukan
ämän maromun raroi, ik okoro omnokou pakan osap ak pakan owaun
itok ra? 12 Karauk roat ak sarwarna, akas ak osap sarwaraun areäi.
Keserna, ik ak eposek sarwareäum, okon, ak ik akan osap sosop ikaun
itok.

Utianik, ik ak pak raumoi, ak ik kiro osap ikaun rai awarau wa. Epar,
ik usu sosop ämäiemun, kiro owon, ik Krais nukan Ämän Eposek apu
sor rau utiäum. 13 Ak äpu inok ro ko Anut osap nuriäi ou näwäu owa
sarau miäu ro, ko kiro tup ou näwäu owan o jeäu. Kiro roat ak Anut jou
muraun patan opok opur amkeäi, ak kiro patan opokan opur jeäi, kiro
ak äpu. 14 Kiro senek, Näwäu nukas kiro mesin sakau äiewon, inok
roat ak Anut nukan Ämän Eposek roasiret awareäi, karauk roasiret
kiro ämän roianik, akas ätäi karauk osap kiro roat sarwaraun araiei.

15 Utianik, is ak kar osap iraun rai wa awareäimin. Is rusapai jer we
mareanik, ak kiro osap is tawa iraun rai wa awarom. Wa senes wa.
Isan ronkat kar ros ak pakan osap oimin rai äiäu, kiro aru. Isan ronkat
is meiäm, kiro eposek. Is erar sarau miäim, okon, isan woi ereru. 16 Is
isakan enip oik jou maun mesin Anut nukan Ämän Eposek roasiret
marau wa, owon, Anut nukas is kiro sarau maun sakau ämän airowon.
O wopur, is kiro Anut nukan Ämän Eposek roasiret wa marota rai,
Anut nukas ik wasareikaun ses opok, is usu näwäu irai. 17 Is kiro
sarau isan ronkat pakas keserita rai, is ätäi kar osap eposek owam,
utianik, is kiro sarau isakan ronkat pakas mau wa, kiro sarau Näwäu
nukasar isan ipiap murowon. 18 Keseria, is kiro sarau pakan owo osap
eposek owam? Isan ronkat kiro osap eposek kesek, is Anut Nukan
Ämän Eposek maroram, is kiro pakan osap wa oianik, woi ererai. Is
kiro Ämän Eposek roasiret erar maroram, is kiro sarau pakan aiauk
wa oianik, woi näu ererai.

Pol ko roasiret akan sarau ro senek rawon.

19 Is karauk roat akan sarau ro wa, utianik, is isakasar isan ronkat
pakas roasiret erekapu akan sarau ro raim, owon, kiro onok pakas
roasiret sosop Krais siakup imware kowaun rai, keserim. 20 Is Juda
roasiret pak raimin ses opok, is akan amiakap Juda ro senek raiäim,
owon, ak Krais siakup imware kowaun aka raiäin senek raiäim. Is
isakasar akan sintore ämän inkaruru rawau wa, utianik, is ak pak
raumoi, is kar ro kiro sintore ämän inkaruru raiäu senek raiäim. Kiro
onok pakas, is roat sintore ämän inkaruru raiäi imware kowaun itok.
21 Is karauk omsau pakan roasiret ak sintore ämän äpu wa kamuk
opok raumoi, is kar ro äpu wa senek raiäim. Kiro roat ak sintore
ämän äpu wa Krais siakup imware kowaun keseriäim. (Kiro ses opok,

is Anut nukan sintore ämän utau wa, utianik, is Krais nukan sintore ämän tainorianik, keseriäim.) 22 Is karauk roat ak Jisas mesin akan woiaka sakau wa miäi, kamuk opok raumoi, is ak senek sakau wäpik sare raiäim. Is kiro roat akan woiaka sakau wäpik imware kowaun rai keseriäim. Is roat akan onok owoseäi, tainorianik, karauk Krais siakup imware kowaun keseriäim. 23 Is kiro sarau Jisas nukan Ämän Eposek sakau maun mesin miäim. Is kiro osap eposek Anut nukan Ämän Eposekus ikaun äiewon owaun sarau moram.

Ak sarau sakau momoi, osap eposek owaiei.

24 Ak äpu, roat kirikiri maun kurtäun opok roat erekapu kurteäi. Utianik, karar ros kirikiri mareanik, osap oiäu. Keseria, ak osap eposek owaun sakau kurtewe. 25 Inok roasiret ak kurteanik, osap owaun ak akan enmaksau sarau sakau nuriäi. Kiro osap owaun karar ronkateäi. Ak osap eposek owaun kurteäi, utianik, kiro osap okoro omnokou pakan osap, okon, aru saräi. Utianik, kiro osap ik owaun sarau sakau moram, kiro wa aru saräi, orip orip rawai. 26 Keseria, is roat sakau kurteäi senek keseriäim. Ak apu tuku karar pakas kurteäi, ak wa mäimäineäi senek is keseriäim. Is roat ipiakas weräiäi kon ipou sepuk sepuk wa kureäu senek keseriäim. 27 Is isan enimsau sarau sakau nuriäim. Keserita, isan enimsau ko isan sarau ro senek sareäu. Is keseriäim, owon, is karauk roasiret Anut nukan ämän aware kureita, kar, iken Anut nukas is sumkäineirianik, kos is kon osap eposek wa irai.

10

Pol nukas Juda akan askanai mesin äiewon.

1 O jaiat, okoro isan ronkat kesek: meter iken askanai ak Moses tainori koin ses opok owosein ätäi ronkatewe. Meter iken askanai Anut nukas ious ak kururur mareanik, kamwaronuk, mas an kuremana, koin. 2 Kiro onokus, ak kiro ious pak mas anas pak an join senek. Kiro ak Moses tainoriäin roat saräun ätär marowon. 3 Ak erekapu kiro o Anut nukan Osous aronuk, jein. 4 Ak erekapu nais kiro an Anut nukan Osous aronuk, jein. Kiro an aitapau uruas nonuk, jein. Kiro aitapausar ak tainware potowon. Kiro aitapau Krais nuka karar. 5 Kiro onok keserwon, utianik, iken askanai kamuk, sosop ak Anut nukan onok tainorau wa, okon, Anut nukas akanun kasak pemara, akwaronuk, ro wäpik mena om puru opok meieutoin.

6 Kiro onok erekapu pewon, ik rusapai akan onok aru wa tainorau rai ätär mukou. Ak akan woiaka onok aru maun sakau moin, ik ak keserin senek wa keserau. 7 Karauk akas sät eitek akan totok ipiakas ate momana, jou muriäi senek, ik wa keserau. Meter Anut nukan ämänis keser äiewon, “Roasiret ak tanemoi, o an pak jeanik, ätäi Airen roasiret senek sät eitek nukan totok nepukup karäu manoin.” *Kisim Bek 32:6*

8 Ik karauk akas sapum onok miäin senek wa keserau. Ak sapum onok aru mona, omre karar opokar 23,000 roasiret meiein. 9 Ik ran Anut Näwäu ate wa aparau. Iken karauk askanai akas Anut Näwäu ate apari rauna, mänis tukwaronuk, meiein. 10 Ik wa korkorurau. Iken karauk askanai akas korkorurna, Anut nukan sarau eitekus roasiret akwaronuk, meiäi kos koumara, kiro roasiret akwaronuk, meiein.

11 Kiro onok erekapu ak opok pewon, kiro ik aparaun totok. Kiro ik
onok aru wa tainoraun rai, jer we moin. Owon, ik rusapai omnokou
opok raum, kiro omnokou pataraun ses siakup rau. 12 Keseria, inok ro
ko is sakau tai raim rai ronkatäi, ko jekuriar rawai. Warnuk, ko onok
aru opok ouri nai. 13 Rowe, owo onokus ak ate apwaraun rewaronuk,
ak opok peäu, kiro onok atap wa. Kiro karauk roasiret opok peäu
senekurar. Utianik, Anut nukas orip orip ak jekur kamwareäu. Ko
äpu akan sakau owo senek, okon, ko kar onok inikernuk, kos akan
sakau ate apwareanik, itimwaraun wa päi. Utianik, ate apwaraun ses
kounuk, kos kar apu sare maronuk, ak sakau tai rawaun itok.

Sät eitek akan o pak Anut nukan o pak.

14 O jaiat, isan woias ak mesin meieäim. Ak sät eitek jou muriäi
onok pakan ute imine manowe. 15 Is ak ronkat eposek orip roasiret
awarom, akasar isan ämän jekur wasarewe. 16 Kiro kap ik Näwäu
nukan o jaun ses opok oianik, Anut ‘pere’ aurmoi, wain an jeäum,
kis ik Krais nukan karian pak turur mukiäu. Kiro bret Näwäu nukan
o jaun ses opok, pärärianik, jeäum, kis ik Krais nukan enipsau pak
turur mukiäu. 17 Owon, bret karar rau, ik sosop raum, utianik, kiro
bret karar ik erekapu jeäum, keserianik, ik roasiret enmaksau karar
senek tururiäum.
18 Ak Israel roasiret mesin ronkatware. Ak Anut jou murianik, patan
opok opur makona, jeäin. Kis ak Anut pak erek tururiäi. 19 Is okoro
ämän awarom kiro is sät eitek Airen roasiret akas jou maraun patan
opok opur amkeäi epar rai äiäu wa. Is kiro sät eitek totok ran epar
rai awarau wa. 20 Wa senes wa, kiro Airen roat akas akan sät eitek
opok opur amkeanik, jou mareäi, kiro ak Satan nukan eitek aru jou
morai. Ak Anut wa jou muriäi. Kristen roasiret, ak kiro Satan nukan
eitek aru pak wa tururau rai sakau awarom. 21 Ak Näwäu nukan kap
opok an jemoi, ätäi pote Satan nukan eitek aru nukan kap opok an
jeäi, kiro onok itok wa. Ak Näwäu nukan patan pakan o jemana, ätäi
pote, Satan nukan eitek arun patan pakan o jeäi, kiro itok wa. 22 Ik
Näwäu kasak päun kiro onok keseriäum ra? Iken ronkat iken sakaus
kon sakau itimoriäu ra?

Woiaka epar moin roasiret ak karauk roasiret akan sarau ro wa.

23 Ik owo onok keseraun kar ros ik tämukau senek wa. Kiro epar,
utianik, onok erekapus ik sareikaun senek itok wa. Ik onok erekapu
keseraun itok, utianik, karauk onokus ik Kristen roasiret sakau saräun
wa sareikai. 24 Ik ika karar sareikaun wa ronkatäu, ik karauk jaunokot
sarwaraun ronkatäu. 25 Ak owo opur amket opok karauk roat akas
aiaukun surna, akas kau mianik, jaun itok. Ak woiaka oirorer orip kiro
mesin ronkat sosop oinai, poteanik, okoro opur sät eitek opok makoin
rai wa totware ariäu. 26 Owon, ik erekapu äpu, okoro omnokou pak
osap erekapu okoro opok rau pak kiro Näwäu nukan karar.
27 Kar ro kon wou Jisas mesin epar mau wa ros kon owa o jaun
aisonuk rai, potoinam, owo o isonuk, je. Won oirori moinam, wa
totorau. 28 Utianik, kar ros aisai, ‘okoro o sät eitek jou murin pakan’
aisonuk rai, na kiro ron ämän aisowon roinam, kon wou aru maun
kiro o wa jau. 29 Is akas akan woiaka aru maun kiro onok keseriäi rai,
äiäu wa, ak kiro o jeäi, ak onok aru wa miäi, utianik, is kiro ron wou
aru mai rai keser äiäim.

Utianik, kar ros keser äiäi, “Kar ros is owo o jaun tämarau wa, owo
o jaun mesirwon is jaun itok. Is owon kar ron wou aru maun mesin
ronkatäu? 30 Is o jaun Anut ‘pere’ aurita rai, kar ros is onok aru mom
rai airau senek wa. Owon, amke is Anut ‘pere’ aurianik, jemin.”
31 Utianik, is sakau awarom, ak owo o jeäi, owo an jeäi, owo onok
keseriäi, kiro Anut nukan enip jou muraun keserwe. 32 Ak onok eposek
mowe. Keserna, Juda roasiret ra, Grik roasiret ra, roasiret akan woiaka
epar moin ra, ak akan onok aparia, onok aru opok wa oware nai.
33 Isaka keseriäim senek keserwe. Is isakasar isan enimsau saräun
mesin wa ronkateäim, is roasiret erekapu sarwaraun ronkateanik, ak
Krais siakup imware kowaun keseriäim.

11

1 Is Krais nukan onok tainoriäim senek, akas is apairoinai, isan onok
tainorwe.

Pol nukas tapiaka kururur miäi mesin äiewon.

2 O jaiat, isas onok erekapu ätär maromin ak orip orip ronkatemoi,
tainoriäi. Ak keseriäi, okon, is akanun woi erernuk, akan enmaka oik
jou mareäim.
3 Is ak okoro ämän awaraurim, ak erekapu äpu mowe, roat ak Krais
inkaruru rai, asiret ak roat inkaruru rai, Krais ko Anut inkaruru rau.
4 Inok ro ko roasiret amiakap kon tapau kurururmara, Anut auriäu
ra, Anut nukan ämän miäu ra, kiro ro ko kon Näwäu Krais nukan
enip tonoi muriäu ra. 5 Utianik, inok asir ko roasiret amiakap kon
tapau kurururau wa, Anut auriäu ra, Anut nukan ämän mareäu ra,
kiro asir ko kon komu nukan enip tonoi muriäu. Inok asir ko kon
tapau kurururau wa, ko kar asir kon tapau kurum sareäu senek.
6 Keseria, inok asir kon tapau omjos kurururau utai, kon tapau urik
katu patiraura. Inok asir ko kon tapau urik katu patirai ra, kurum
saräi ra, kiro oiok nonuk rai, kon tapau wou omjos kurururaura. 7 Ro
ko kon tapau omjos wa kururur mai, owon, ko Anut nukan totok senek,
ko Anut nukan enip jou orip roasiret ätär marai. Utianik, asir ko kon
ron enip jou orip roasiret ätär marai. 8 Kiro owon, Anut nukas asiren
enipsau oumoi, ro ate mau wa. Wa senes wa. Ko ron kasakpanak
oumara, asir ate mowon. 9 Anut nukas ro ko asir sarau isanaraun ate
mau wa, Anut nukas ro mesin ronkatemara, ro sarau isanaraun asir
ate mowon. 10 Kiro onokun, asiret ak roat inkaruru rai ätär maraun
akan tapiaka omjos kurururwe. Ak keserna, Anut nukan sarau eitek
apwareanik, ak asiret roat inkaruru rai äpu maiei.
11 Roasiret ak Näwäu pak pasar rai, asir ko nukarar rawau wa,
ro ran kir ko nukarar rawau wa. Asires ro sareäu, ros asir sareäu.
12 Kiro epar senes, Anut nukas ron kasakpanak oianik, asir ate mowon.
Utianik, rusapai, ro ko asir pakas peäu. Utianik, Anut nukasar osap
erekapu ate mowon. 13 Akasar akan onok wasarewe. Kar asir roasiret
amiakap kon tapau omjos kurururau wa Anut auriäu, kiro akan
amiakap eposek ra? 14 Anut nukas omnokou pakan roasiret owo senek
ate mowon, ik ätär mukiäu, ro tapau urik rumukäu orip, kiro oiok
naun onok. 15 Utianik, asir tapau urik rumukäu orip kiro kon mer
eposek senes. Owon, Anut nukas kon tapau urik rumukäu kon tapau
kurururaun nuruwon. 16 Inok ros kiro ämän mesin kewaronuk rai, is

kiro ro aurim, ik kar onok wa tainoriäum. Kristen roasiret erekapu nais ak kar onok wa tainoriäi.

Näwäu nukan o jaun ses

17 Rusapai, is ak sakau ämän awaraurim. Is ak mesin woi wa ereriäu.
Is ak mesin woi aru mou. Owon, akan tururiäi ses opok, ak onok
eposek mau wa, ak onok aru miäi. Ak aka aka wa isaisanatäiäi. 18 Is
kiro onok mesin amke awaraurim, ak tup aparaun koi tururmana, ak
atap atap inäiäi ämän airoin roimin. Kiro ämän airoin mesin is woi
epar mou. 19 Isan ronkat aka aka inäiäi, kiro onokus ak kamuk inok
ro kon wou Anut mesin epar miäu amop ätär mareäu, kiro itok.

20 Ak koi tururmoi, akan ronkatis akas ika Näwäu nukan o jem rai
ronkateäi, utianik, ak Näwäu nukan o jau wa. Wa senes, wa. 21 Ak
o jaun ses opok ak karar karar woiaka upiäpirmana, kurte akan o oi
jeäi. Ak karauk roasiret päun wa kamwareäi. Keserna, karauk roat
ak o wäpik sou raiäi, karauk roat ak wain sosop jemana, raiaka käiäu.
22 Ak akan owar o an pak jaun itok wa ra? Akan ronkat Anut nukan
ou kiro erar ou rai owa pemana, karauk jaunakat osap wäpik oioraka
naun rai keseriäi. Is kiro onok keseriäi mesin owo awarau? Is kiro
onok mesin akan enmaka kämioik wa maram, wa senes wa! Akan
onok aru senes.

23-24 Is kiro ämän tamaromin kiro Näwäu nukas irowon. Kiro kesek,
kiro pututu Judas nukas iken Näwäu, Jisas kon iwäi jaukut ipiakap
muraun ses opok, Jisas nukas bret oumara, Anut ‘pere’ aurmara,
pärärianik, äiewon, “Okoro isan enimsau, ak sarwaraun arom. Ak
kiro bret jeinai, isanun ronkateirowe.” 25 Bret je kuremana, kap wain
an orip oumara, äiewon, “Okoro kap kiro Anut nukan paip awau isan
karianas pasar mowon. Karauk omre okoro kap wain jeinai, is mesin
ronkatewe.” 26 Ak owo omre opok, kiro bret pak kiro kap wain an
jemana, karauk roasiret Näwäu meiewon ämän aware rauna rauna,
ätäi Näwäu nuka kowai.

27 Keseria, inok roasir ko onok aru Krais nukan enip tonoi muraun
keseriäwos Näwäu nukan bret pak kon wain an kap opok jeäu, kiro
roasir Näwäu nukan enipsau karian pak aru miau. Ko ämän orip, tawa
ko usu owai. 28 Keserianik, roasiret karar karar amke akan woiaka uru
owo senek rau wasareinai, Anut nukan bret pak wain an pak jewe.
29 Inok roasir ko amke Näwäu nukan enipsaun ronkatäu wa, ko erar
bret, wain an jeäu, kiro ko Anut nukan amukup ämän orip. 30 Kiro
onok keserna, ak karauk sakau wäpik raiäi, karauk sip oiäi, karauk
meiäi. 31 Utianik, ik iken woiok jekur wasaremoi, Anut nukan o jam,
kiro usu wa owam. Anut nukas ik kiro mesin wa wasareikianik, ik
ämän orip rai wa aikai. 32 Utianik, karauk ses opok, ik Anut Näwäu
nukas wasareikomara, onok eposek ätär mukaun usu ikiäu. Kesernuk,
tawa Anut Näwäu nukas wasaräun ses opok, okoro omnokou pakan
roasiret ämän orip äiemoi, kos ik ak pak erek ämän orip rai wa aikai.

33 Keseria, o jaiat, utianik, ak Anut nukan o jaun koi tururia, kurte o
wa jau, jaunakat päun kamware rawe. 34 Inok ro ko eparar sou wenuk
rai, ko ätäi kon owa pote o jaura. Keseria, ak koi tururna, Anut nukas
ak ämän orip wa awarai.

Karauk ämän rau, tawa isakasar ak siarakap koita, kiro ämän
jekuram.

12

Anut nukan Osou Näus ik sakau eposek atap atap ikiäu.

1 O jaiat, is ak Anut nukan Osou Näu nukas sarau maun sakau eposek
ak karar karar areäu mesin awaraurim. Is ak kiro onok jekur äpu
maun mesin awarom. 2 O jaiat, aka äpu, meter ak Airen roasiret Anut
nukan ämän rowau wa opok, karauk roasiret akas apu atap atap pakas
rewarona, ak pote sät eitek akan totok ämän wa areai jou mareäin.
3 Keseria, is ak okoro ämän jekur äpu maun awarom. Kar ro ko Anut
nukan Osou Näu orip kos “Anut, na Jisas aru mo.” keser rai wa äiäu.
Kar ep ros “Jisas ko isan Näwäu,” äiäu senek wa. Kiro ro ko Anut
nukan Osou Näusar kiro ronkat nurunuk, ko wou epar mianik, “Jisas
ko isan Näwäu” äiäu.
4 Osou Näu nukas sakau eposek atap atap ikiäu. Utianik, kiro Anut
nukan Osou karar rau. 5 Anut Näwäu nukan sarau muraun apu
sosop rau, utianik, ik Näwäu karar jou muriäum. 6 Anut nukan sarau
muraun ik sakau atap atap orip, utianik, Anut kararas kon sarau maun
kiro sakau atap atap erekapu ikiäu.
7 Kiro Anut nukan Osou Näu nukasar roasiret karar karar sakau
eposek aka aka sarsaratäun areäu. 8 Anut nukan Osous kar ro ronkat
eposek karauk roasiret awaraun nuriäu. Kiro Osou kararasar kar
ro äpu maun sakau nurunuk, Anut nukan ämän roasiret tamaraun
nuriäu. 9 Kiro Osou kararasar kar ro kon wou epar maun sakau
nuriäu. Kiro Osousar kar ro roasiret sip orip jekwaraun sakau nuriäu.
10 Kar ro kurur atap atap keseraun sakau nuriäu. Kar ro Anut nukan
ämän roianik, roasiret araun sakau nuriäu. Kar ro owo osap Osou
Näu pakas kowon, owo osap ko pakas kowau wa, kiro wasareanik,
äpu maun sakau nuriäu. Kar ro ko kar menan ämän atap atap aräun
sakau nuriäu. Kar ro kiro ämän atap atapan onoktapau owo senek
äpu mianik, piriraun sakau nuriäu. 11 Utianik, kiro sakau atap atap
Anut nukan Osou Näu kararasar nukan ronkat pakas koiäu. Kos kon
ronkatis roasiret sakau atap atap areäu.

Ik erekapu tururianik, enmoksau karar senek raiäum.

12 Ro nukan enipsau karar, utianik, kon isou, ipou, tapau, erekapu
tururnuk, kon enipsau karar sareäu. Kiro kesek, ik erekapu tururta,
Krais nukan enipsau karar senek sareäum. 13 Kiro senek, ik erekapu
Juda roasiret ra, karauk omsau pakan roasiret ra, sarau roasiret (slev)
ra, roasiret akan sarau akasar kamwareäi ra, ik erekapu Anut nukan
Osou Näu kararas an joumun. Anut nukas ik erekapu kiro Osou Näu
karar iken woiok uru mukowon. Keseria, ik Krais nukan enipsau senek
karar raum.
14 Ik erekapu äpu, iken enmoksau kiro karar rawau wa, ko isou,
ipou, tapau pak erekapu mamak turur rai. 15 Keseria, isous äiäi, “Is
ipou wa, okon, is enipsau pakan wa,” ko keser äianik, wa manai,
kiro pakar pasar rawai. 16 Rauk käus äiäi, “Is amukwak wa, okon,
is enipsau pakan wa,” ko keser äianik, wa manai, kiro pakar pasar
rawai. 17 Utianik, enmoksau erekapu amukwawak kerek sarenuk rai,
kar jejep owose rowai? Ko jejep rowau senek itok wa. Enmoksau
erekapu rauk käu kerek sarenuk rai, sou päi owose rowai? Ko sou
rowau senek itok wa. 18 Iken enmoksau kesenek wäpik, Anut nukasar
nukan ronkat pakas enmoksau opok osap atap atap sarau karar karar

orip marowon. 19 Utianik, iken ipiok ra, isiok ra, karar raunuk rai,
iken enmoksau wa rawai. 20 Ik äpu osap atap atap erekapu tururna,
enmoksau karar rau.
21 Keseria, amukus ipou “Na okoro opok wa rawau, is karar rawam,”
keser aurau senek wa. Tapaus isou “Na okoro opok wa rawau, is karar
rawam,” keser aurau senek wa. 22 Wa senes, wa. Owo osap iken
enmoksau opok rau iken ronkat kiro osap sakau wäpik äiäum, kiro
osap wa raunuk rai, ik eposek wa rawam. 23 Owo osap iken ronkat
eposek wa, jekur kameanik, mer eposek mako muriäum. Karauk osap
ik karauk roasiret akas aparaun memeswariäu, kiro jekur kameanik,
kururur miäum. 24 Karauk osap iken ronkat kiro eposek senes aparaun
itok, ik jekur wa kamwareäum. Utianik, Anut nukas iken enmoksau
ate mowon. Kos iken ipiok, isiok, tapiok tururwon. Karauk osap iken
ronkat eposek wa kos jekur kamwareäu. 25 Kesernuk, iken enmoksau
atap atap wa inäiäu. Iken enmoksau karar senek, isiok, ipiok, tapiok
wou, aka aka jekur kamkamoteäi. 26 Utianik, karar osap tätäi ounuk,
enmoksau erekapu tätäi oi potaiei. Utianik, iken ipiok ra, isiok ra,
tapiok wou ra, karauk roat akas aparianik, enip jou mona, kiro iken
enmoksau erekapu nepipirai.
27 Ak rowe. Ak erekapu tururin, kiro ak Krais nukan enipsau. Ak
karar karar kon enipsau senek rai. 28 Anut nukan roasiret kamuk opok,
Anut nukas amke, Jisas nukan ämän oi ariaun roat sare marowon.
Ko ätäi nukan ämän roianik, äräun roat sare marowon. Ätäiar, ko
tamaraun roat sare marowon. Keseria, kos karauk roat kurur atap
atap maun sare marowon. Karauk sip roat jekwaraun sakau arowon.
Karauk ak roasiret sarwaraun sakau arowon. Karauk ronkat eposek
karauk roasiret kamwaraun sakau arowon. Karauk menan ämän atap
atapus aräun arowon. 29 Akan ronkat roat erekapu Jisas nukan ämän
oi ariaun roat ra? Ak erekapu Anut nukan ämän roianik, araun roat
ra? Ak erekapu tamaraun roat ra? Ak erekapu kurur atap atap maun
roat ra? 30 Ak erekapu sip aru jekwaraun sakau orip ra? Ak erekapu
kar menan ämän atap atapus aräun itok ra? Ak erekapu kiro ämän
piriraun itok ra? Wa senes, wa. Anut nukas roat karar karar akan
sarau maun sakau atap atap arowon. 31 Utianik, ak Korin roasiret, ak
Osou Näu nukan sakau eposek senes owaun woiakas weanik, ronkat
sakau oiäi.
Is rusapai kar onok eposek senes ätär maram. Kiro onokus karauk
onok erekapu itimwareäu.

13

Iken jaunokot mesin woiokos meiäun onok.

1 Is karauk menan roat akan ämän atap atapus pak, Anut nukan
sarau eitek akan ämänis pak areita, utianik, is karauk roasiret mesin
isan woias wa meieita rai, isan ämän kiro kanam wak ori senek erar
jejep täiäi. 2 Is Anut nukan ämän araun sakau orip, is ronkat eposek
senes orip Anut nukan ämäiewon ämän nukan onoktapau äpu momoi,
isan woi epar momin kiro sakau senes, okon, is omtapau oikuräun itok,
utianik, is karauk roasiret mesin isan woias wa meieita rai, kiro onok
keseriäim erar senek. 3 Is karauk roasiret isan osap erekapu ariäim,
isan enimsau karauk roat akas epis makoiraun aroita, meiäm, utianik,

isan woias karauk roasiret mesin wa meieita rai, is kar osap eposek wa owam.

4 Inok ro ko kon jauk mesin kon wous meieäu, kiro ro ko wou päurar orip, ko karauk roasiret opok onok eposek miäu, ko karauk roasiret akan osapun wous wa weäu, ko nukan enip oik jou muromara, wa nepipiriäu. 5 Ko karauk roasiret woiaka aru maraun ämän aru wa miäu. Ko nukarar nukan enip oik maun mesin ronkatäun karauk roasiret akas kon onok tainoraun rai wa keseriäu. Ko kurte kasak wa peäu. Karauk roasiret akas ko opok onok aru mona rai, kos ätäi ak opok onok aru maun wa ronkateäu. 6 Kiro ro karauk roat mesin wous meieäu, ko owo onok aru keseriäi aparianik, wou wa ereriäu, utianik, owo onok tuku keseriäi aparianik, wou ereriäu. 7 Kos orip orip karauk roat jekur kamwareäu, ko orip orip karauk roasiret onok eposek maun mesin wou epar miäu, ko orip orip wou erer orip owo onok eposek karauk roat akas ko opok keseraun kame raiäu, karauk roat akas ko usu nuruna, ko orip orip sakau tai raiäu.

8 Kiro karauk roasiret mesin woiakas meiäun onok, ko wa utai. Wa senes, wa. Ko orip orip keseriar rawai. Utianik, Anut nuka pakan ämän roat akas roianik, areai kiro orip orip wa rawai. Roat akas kar menan ämän atap atapus areai, Anut nukas ak tämarai. Iken äpu miäum onok nais ämäiäi. 9 Rusapai, ik Anut nukan ämän onoktapau erekapu äpu wa, eteinanak karar. Ik Anut nukan ämän eteinanak karar areäum. 10 Utianik, tawa, Krais koianik, osap erekapu eposek sarenuk, osap karar karar ik rusapai äpu moram, kiro eteinanak atap atap inäiäi. 11 Meter is mokoinak opok isan ämän, isan ronkat, mokoit akan senek. Rusapai is ro näwäu, is mokoit akan onok wa tainoram. 12 Rusapai, ika Anut nukan neputapau siror opokas apariäum senek, ik Anut jekur äpu mau wa raum, omre tawa päi ses opok, kon nepu amop aparam. Rusapai, is ko eteinak äpu, utianik, kiro omre päi ses opok, is Anut nukas is äpu muriäu senek, isas ko erekapu äpu muram.

13 Rusapai, onok 3 orip, orip orip rai. Kiro Anut mesin woiaka epar miäum pak, kiro osap tawa päun kameäum pak, iken woiokos karauk roasiret mesin meieäum pak. Utianik, iken woiokos karauk roasiret mesin meieäum, kiro onok näwäu senes.

14

Ik roasiret Anut nukan ämän tuku awarau.

1 Keserianik, akan woiakas karauk roasiret mesin meiäun orip orip sarau sakau mowe. Ak Osou Näu nukan sakau atap atap owaun woiaka sakau mowe. Utianik, kiro onok Anut nukan ämän roasiret awaraun woiaka sakau senes mowe. 2 Inok roasir ko karauk menan ämänis areäu, kiro ko karauk roasiret awarau wa, ko Anut karar auriäu, owon, kar ros kon ämän onoktapau äpu wa miäu. Ko Anut nukan Osou Näu nukan sakaus ämäiwan epar ämän ariäu. 3 Utianik, inok roasir ko roasiret Anut nukan ämän akan ämänis awareäu, kiro ron ämänis kiro roasiret akan woiaka Anut mesin sakau maromoi, onok eposek keseraun woiaka siräi mareanik, akan woiaka päurar rawaun mareäu. 4 Inok roasir ko karauk menan ämänis ämän mareäu kiro ämänis kiro ro nukan wou Anut mesin sakau muriäu, utianik, inok roasir Anut nukan ämän roasiret akan ämänis awareäu, kos nais kiro Kristen roasiret erekapu akan woiaka sakau mareäu.

5 Isan ronkat, ak erekapu karauk menan ämänis äräiei kiro eposek,
utianik, is ak Anut nukan ämän roasiret akan ämänis awaraun rai
sakau ronkatem. Inok roasir ko Anut nukan ämän roasiret amop
awareäu, kon saraus kiro ro ko karauk menan ämänis areäu sarau
itimoriäu. Karauk menan ämänis Anut nukan ämän roasiret awaraun
kiro itok wa, utianik, karauk roat kiro ämän ätäi piriraun rauna rai,
kiro itok, pirirna, Kristen roasiret erekapu sarwareäu.
6 O jaiat, ak kiro ämän mesin jekur ronkatewe. Is ak rawa koumoi,
karauk menan ämän atap atapus awaroita rai, kiro ämän roumoi, äpu
maun itok ra? Wa senes, wa! Kiro ämänis ak wa sarwarai. Utianik,
is karauk ämän Anut nukas is amop ätär murowon akan ämänis
awaram, is ak ronkat eposek aram, is Anut nukan ämän amop awaram,
is kar ämän eposek tamaram, kiro ak sarwaraun itok. 7 Ak kiro osap
totok wäpik jejep täiäi keseriar ronkatewe. Gita ra, or ra, roat akas
ewarar wena, kiro osap jejep jekur wa peäu. Owo sir wäun kon pätu
oinam, gita weta, jejep eposek penuk, roasiret roiäi. 8 Kiro keseriar,
weräiäun ses opok, weräiäun pupu jekur wa urna rai, marai roat ak
weräiäun osap owose jekur maiei? 9 Ak ran kesenek, ak karauk menan
ämänis roasiret äpu wa awarona, ak kiro ämän onoktapau owo senek
rau wou wäiei. Akan ämän erar omnokou opok nai. 10 Epar senes,
okoro omnokou opok ämän atap atap sosop rau, utianik, ak erekapu
onoktapau orip. 11 Kar ros is kon ämän onoktapau äpu wa aironuk
rai, kon ronkat is kar menan ro äiäi, isas ran ko kar menan ro äiäm.
12 Ak ran kesenek, ak Anut nukan Osou nukan sakau atap atap owaun
ronkat sakau miäi. Keseria, ak Kristen roasiret sarwaraun kiro Osou
Näu nukan sakau owaun sarau sakau mowe.
13 Kiro onokun, inok ro ko karauk menan ämän areäu, ko kiro ämän
ätäi piriraun sakau owaun Anut aurai. 14 Utianik, ak jekur ronkatewe,
is karauk menan ämänis Anut auram, kiro isan osou karar auriäim,
isan ronkat erar raiäu. 15 Keseria, is owosäm? Is Anut auraun, is isan
ämänis Anut aurita, isan osou ronkat orip erekapu ko aurita, roasiret
rowaiei. Is Anut jou murianik, sir waun isan osou ronkat pak erek sir
wäm. 16 Utianik, nan osous kar menan ämänis Anut auram, kar ro ko
na siatap tane raiäu, owose roumara, epar äiäi? Ko nas aremon äpu
wa. 17 Nas Anut ‘pere’ auriäum, kiro eposek, utianik, kar ro na siatap
tane rau kiro ko isanarau wa.
18 Is Anut ‘pere’ aurim, owon, omre orip orip is karauk menan
ämänis auriäim. Epar, is ak erekapu itimwareäim. 19 Utianik, roasiret
Anut nukan ämän rowaun tup aparau kouna, ämän eteinak akan
ämänis ak rowaun senekur awaram. Utianik, kar menan ämän sosop
ak äpu mau senek wa kiro ak awaraun itok wa.
20 Jaiat, ak mokoit akas ronkateäi senek wa ronkatäu. Ak
mokoinakut onok aru wa miäi senek rawe, utianik, roat näunäu akan
ronkat orip rawe. 21 Anut nukan sintore ämän buk opok meter Aisaia
nukas keser jer wewon,
“Näwäu nukas äiewon, ‘Is karauk omsau pakan roat isan ämän
awaroita, akas akan ämänis isan roasiret awaraiei. Is karauk omsau
pakan roasiret akan oiaksaus ak awaram. Is keseram, utianik, ak isan
ämän wa rowaiei.’ ” *Aisaia 28:11,12*
22 Keseria, karauk menan ämänis areai onok kiro onok atap Anut
nukan sakaus ätär maraun keseriäu. Utianik, kiro onokus roat akan
woiaka Jisas mesin epar mau wa Anut nukan sakau ätär mareäu.

Utianik, Anut nukan ämän akan ämänis aräun onok kiro roasiret akan woiaka Jisas mesin epar moin amop tamareäu.

23 Keseria, tup aparaun omre opok, roasiret erekapu koi tururna,
akas erekapu menan ämän atap atapus arena, karauk roasiret akan
woiaka epar mau wa ak ran erek pemana, kiro ämän atap atap
roumana, äiäiei, “Kiro roat ak raiaka käienuk, keseri rai?” 24 Utianik,
ak Anut nukan ämän amop awarona rai, kar ro ko wou epar mau
wa ra, kar kasikan ro ra, ko kiro owa päi, kiro ämänis kon waukauk
mukus senek wenuk, ko äpu mai ko onok aru miäu ro. Kiro ämän ko
rowaies, kon onok erekapu wasare murai. 25 Kon owo onok wou uru
ämäi rau amop saräi. Keseria, ko uou sur wemara, Anut jou murianik,
awarai, “Epar senes, Anut ak pak rau.”

26 O jaiat, is ak kiro onok keseraun awarom, ak tup aparaun koi
tururia, ak owosäiei? Ak erekapu sarau orip. Kar ro ko sir wäi, kar
ro koi Anut nukan ämän tamarai, kar ro ko kar ämän Anut nukas
ko auruwon awarai, kar ro ko kar menan ämänis ämän mai, kar ro
ko kiro ämän ätäi pirirai. Ak kiro onok erekapu keseraiei, kiro Anut
nukan roasiret sarwareanik, sakau maraiei. 27 Inok roasiret ak karauk
menan ämänis aräun, ro sosopus wa aräu, oirorer ra, roat 3 oripas
aräiei, kiro itok. Ak ämän wa poutotonäiäu. Karas are kurenuk, karas
ruris keserwe. Kar ros kiro ämän onoktapau pirir mai. 28 Utianik, kar
ro kiro ämän onoktapau piriraun itok warnuk rai, kiro ro kar menan
ämänis areäu ro wa aräu, asor rawai. Ko kon ronkat pakas Anut pak
päurar äräura.

29 Anut nukan ämän roianik, aräun roat oirorer ra, 3 orip karar
karar siräi arena, karauk roasiret rai akas kiro ämän wasarewaraiei.
30 Utianik, Anut nukas kar ro kiro opok tane rawai, ämän awau
nurunuk rai, kiro ro siräi arenuk, amke arewon ro ko asorai. 31 Ak
erekapu karar karar Anut nukan ämän roasiret marona, keseria,
roasiret erekapu ak ämän äpu momana, akan woiaka onok eposek
keseraun siräi marai. 32 Inok roat ak Anut nukan ämän roasiret mareäi
ak akasar akan oiaksau jekur kamäiei. 33-34 Owon, Anut ko sarau
erekapu tuku miäu, ko sarau sepuk sepuk wa miäu. Ko wou päurar
orip sarau miäu. Kesernuk, ik kon onok tainorau.

Karauk Anut nukan roasiret mena atap atap tururiäi senek, akan
tup aparaun ses opok ran, asiret ak wa araiei, ak asor rawaiei.
Ak inikwarna, ak ämän wa maiei. Ak roat akan inkaruru rawaiei.
Kiro iken Juda akan sintore ämänis keser äiewon. 35 Ak owo
ämän onoktapau äpu wa, kiro äpu maun akan komurakat akan owa
totwarona, awaraiei. Utianik, roasiret erekapu turur rauna, kar asires
siräi ämän mai, kiro onok aru senes.

36 Ei, ak Korin menan roasiret, akan ronkat Anut nukan ämän ak
pakas onoktorowon ra? Akan ronkat kon ämän ak opok karar kowon
ra? Wa senes, wa. 37 Kar ron ronkat is Anut nukas kon ämän roasiret
awaraun sakau irowon ra, Osou Näus kar sakau eposek irowon äienuk
rai, kos okoro ämän jer we marom kiro Näwäu nukan sintore ämän
äpu mianik, awarai. 38 Utianik, kiro ro isan ämän jer wemin wa
tainornuk rai, ak kon ämän wa tainoraiei.

39 O jaiat, keserna, ak akan woiakas roasiret Anut nukan ämän
maraun sakau mowe. Utianik, ak karauk roasiret karauk menan ämän

atap atapus aräun wa tämarau. 40 Utianik, ak tup aparaun ses opok,
karauk roasiret sarwaraun ronkateanik, onok eposek jekur tainorwe.

15

Krais ko meiemara, ätäi siräiwon ämän

1 O Jaiat, is ak meter kiro Anut nukan Ämän Eposek maroita, roianik,
akan woiaka sakau moin, rusapai, ätäi kiro ämän ronkatäun awarom.
2 Ak kiro Ämän Eposek mareäimin jekur roianik, sakau atona rai, kiro
Anut nukas ak imwareäu. Ak kiro wa keserna rai, akan woiaka kiro
erar epar moin.

3 Is kiro Ämän Eposek amke awaromin, isaka amke oumoi, rusapai
ak arom. Kiro ämän onoktapau näwäu. Kiro Krais iken onok aru jäkäi
mukaun meiewon. Anut nukan ämänis meter äiewon siar keserwon.
4 Ko meienuk, up kurein omre 3 opok, ko ätäi awau siräiwon. Anut
nukan ämänis meter äiewon siar keserwon. 5 Ko siräimara, Pita
amukup pewon. Kesermara, kon tamareäwon roat 12 orip amiakap
pewon. 6 Keseria, kiro roasiret sosop akan woiaka ko mesin epar moin
amiakap penuk, aparin, akan namba 500 itimorwon. Kiro roasiret
akan amiakas ko aparin karauk rusapai rai, karauk meiein. 7 Keseria,
ko Jems amukup penuk, aparwon. Kesermara, kon ämän oi ariai roat
erekapu amiakap penuk, aparin. 8 Roasiret akan woiaka epar moin
erekapu apari kurena, is ran amiap rusapai penuk, aparmin. Is karauk
ämän oi ariai roat pein senek kiro apu pakas päu wa.

9 Anut nukan ämän oi ariai roat kamuk is enim jou näwäu wa. Anut
nukan roasiret akas is ko Jisas nukan ämän oi ariäu ro rai äiäu wa,
owon, isas meter roasiret akan woiaka Jisas mesin epar moin aru
mareaimin. 10 Utianik, Anut nukas kon wou näu oripas is sareirianik,
is kon ämän oi ariaun sare murowon. Anut nukas is erar sareirau wa,
is sarau sakau senes mianik, karauk Jisas nukan ämän oi ariai roat
erekapu itimware raim. Utianik, isan sakaus kiro sarau mau wa, Anut
nukasar kon wou näu oripas is sakau ironuk, kiro sarau mururam.
11 Anut nukan ämän isas maroram ra, karauk akas marorai ra, ik kiro
Anut nukan ämän karar mareäum. Ak roianik, woiaka epar miäi.

Ik erekapu meieanik, ätäi siräiäm.

12 Ik Krais ko meiemara, ätäi siräiwon ämän awarota, roiäi. Keseria,
ak kamuk karauk roat akas owon “Roasiret meiäi ak ätäi wa siräiäiei”
rai äiäi? 13 Roasiret meiäi ätäi wa siräiäiei ämän epar warnuk rai,
kiro Anut nukas Krais ätäi siräi murau wa. 14 Anut nukas epar Krais
siräi murau warnuk rai, Anut nukan ämän eposek mesin aware ariram
kiro onoktapau wäpik, ak ko mesin woiaka epar moin ran onoktapau
wäpik. 15 Kiro ämän ko siräiwon mesin awareäum epar warnuk
rai, karauk roasiret akas ik Anut mesin sät ämän miäum rai äiäun
itok, owon, ik Anut nukas Krais meienuk, ätäi siräi muruwon rai
awareäum. Utianik, roasiret meiein ätäi siräiäu senek warnuk rai,
kiro epar Anut nukas Krais siräi murau wa. 16 Anut nukas roat meiäi
ätäi wa siräi mareäu, kiro ämän epar rai, Anut nukas Krais ätäi siräi
murau wa. 17 Anut nukas Krais siräi murau wa maro, akan woiaka
Krais mesin epar moin kiro erar mowoi, ak akan onok aru opokar
rawoi. 18 Keserianik, kiro roasiret akan woiaka Krais mesin epar
mianik, meiein ak wasarein. Anut nukas ak imwarau wa. 19 Ik Krais

mesin woiok epar mianik, kos ik opok onok eposek mukaun kame raum. Utianik, kiro onok eposek ik opok keseraun okoro omnokou opok karar kame rawam, karauk roasiret akas ik apaikianik, äiäiei "Wopurut! Kiro roasiret ak erar sarau sosop mianik, meiäiei."

20 Utianik, kiro ämän epar senes. Anut nukas Krais ätäi siräi
mowon, ko awau woian o senek amke siräiwon, okon, ik äpu roasiret
meiein erekapu siräi marai. 21 Kar ros meiäun onok amop mowon,
keseriar kar ros ätäi siräiäun apu sarewon. 22 Roasiret ak Adam pakas
pein, okon, ak ko senek meiäiei. Kiro onok senek, roasiret ak Krais
pak pasar rai ak ko senek ätäi awau siräiäiei. 23 Utianik, ak karar
karar akan siräiaun ses opokar siräiäiei. Amke Krais awau woian o
senek siräiewon. Tawa, ko ätäi kounuk, kon roasiret nais siräiäiei.
24 Keserna, omnokou wasaräun omre kowai, Krais nukas kamwareäin
roat näunäu pak roat enmaka orip pak roat sakau orip pak akan sakau
erekapu aru marai. Kesermara, kos osap erekapu kamwaraun kon
momok, Anut nukan ipokup murai. 25 Rusapai Krais nukas okoro
omnokou kame rawai pote, Anut nukas kon iwäi jaukut erekapu
itimwareanik, kon isou inkaruru murai. 26 Kon iwäi jaunakat erekapu
aru sareanik, meiena, kos meiäun sakau nais itimorai. 27 Owon,
Anut nukan ämänis keser äieu, "Anut nukas osap erekapu kon isou
inkaruru mowon." *Sam 8:6*

Kiro amop senes. Anut nukasar osap erekapu Krais nukan isou
inkaruru mowon. Keseria, ik epar äpu, Anut nukasar ko Krais nukan
isou inkaruru rawau wa. 28 Kiro osap erekapu Krais nukas kamäun
kon isou inkaruru monuk, Krais nukasar nuka Anut nukan inkaruru
rawai. Amke Anut nukas osap erekapu kon mokoin isou inkaruru
mowon. Utianik, tawa ätäi mokoi nukasar momokun inkaruru raunuk,
Anut nukas kiro osap erekapu kamäi.

29 Ak rusapai kiro onok mesin ronkatewe. Karauk roat jaunakat
meiena, akan jaunakat meiein sarwaraun akan enmaka atea, Krais
nukan enip pakas an joiäi. Karauk roat akas Anut nukas roat meiäi
ätäi awau wa siräi marai äiäi. Akan ämän eparnuk rai, kiro roat ak
jaunakat meiein mesin an joiäi ak owon keseriäi? 30 Utianik, is rusapai,
ik mesin awarom. Meiein roat ätäi wa siräiäiei maro, ik owon orip orip
Anut nukan ämän maraun usu oi ariäum? 31 O jaiat, is ak epar senes
awarom, is omre orip orip karauk roat akas is iworona, meiäm ra, wa
ra, ronkateanik, sarau moram. Ak erekapu iken Näwäu, Jisas Krais
pak pasar rai mesin isan woi ereru, okon, is kiro ämän ak opok ämäi
mau senek wa. 32 Utianik, isan ronkat kiro, okoro omnokou pakan osap
mesin woias meieäim maro, is okoro Efesas menan roat ak kurukan
opur sei senek pak weräianik, owo osap owam? Rowe, roasiret meiäi
ätäi wa siräiäiei maro, ik äiäu,

"Ik rusapai nepipirmoi, o an pak jau, owon, ik ariwa meiäm." *Aisaia 22:13*

33 Ak karauk roat inikwarona, wa sätwarau. Ak onok aru miäi roat
pak tämuräiena, kiro roat akas akan onok eposek aru maraiei. 34 Ak
akan onok eposek meter miäin ätäi ronkateinai, onok aru utowe. Is
akan oioraka naun okoro ämän awarom, owon, akan karauk roasiret
ak Anut äpu wa.

Iken enmoksau ätäi awau siräiäiei.

35 Utianik, karauk roat akas keser totwaraiei, “Roat meiäiei, Anut
nukas ätäi owose siräi marai? Akan enmaksau owo senek saräiei?”
36 Kiro ronkat wäpik roat akan ämän! Ak äpu, ak o uku weäi, kiro o
uku omnokou uru wa nokoutirinuk rai, tu awau wa päi. 37 Kiro owo
o uku weäi kon näu orip wa weäi. Ak o uku karar weäi. Ak atum
uku ra, saki uku ra weanik, ak akan uku karar weäi. 38 Utianik, Anut
nukasar akan näu atap atap sare mariäu. Kos uku atap atap kon näu
atap atap ariäu. 39 Enmaksau erekapu karar wa. Roat akan enmaksau
atap, opur akan enmaksau atap, ai akan enmaksau atap, was akan
enmaksau atap. 40 Omar oikan osap akan enmaksau atap, omnokou
pakan osap ran akan enmaksau atap. Utianik, omar oikan osap akan
mer atap, omnokou pakan osap akan mer atap. 41 San kon merek atap,
keir kon merek atap, pai raut karar karar akan merek nais atap atap.
42 Kiro senek, tawa, roasiret meiein ätäi siräiäiei, kiro o uku senek.
Enmaksau up kureäi kiro nokoutirianik, poomreäu, enmaksau siräiäu
atap kiro nokoutirianik, poomreäu senek wa. 43 Enmaksau up kureäi,
kiro ukun orip sakau wäpik, enmaksau ätäi siräiäu kiro eposek sakau
orip. 44 Kiro enmaksau up kureäi kiro omnokou pakan, kiro enmaksau
siräiäu kiro omar oik rawai.

Omnokou pakan enipsau raunuk raroi, omar oikan enipsau nais
raiäu. 45 Anut nukan ämän meter jer we moin, keser äiewon, “Anut
amke kar ro Adam ate monuk, kiro ro ko okoro omnokou opok rawaun
sarewon.” *Stat 2:7*

Utianik rusapaian Adam kiro atap senes kos omar oik awau orip orip
rawaun sakau ikowon. 46 Anut nukas koteteip omar oikan enmoksau
ikau wa, amke omnokou pakan enmoksau ikowon. Tawa ik omar
oikan enmoksau ikai. 47 Amkewan ro Adam ko okoro omnokou pakan
pewon. Anut nukas omnokou oianik, ate mowon. Rusapaian ro
ätäi sirawon ko omar oikan enipsau orip. 48 Okoro omnokou pakan
roasiret, ak kiro omnokou ate mowon ro senek. Utianik, omar oikan
roasiret ak kiro omar oikan ro senek saräiei. 49 Ik rusapai kiro
omnokou pakan ro senek raum, keseriar tawa ik omar oikan ro rau
senek rawam.

50 O jaiat, is ak epar senes awaron, okoro omnokou pakan roasiret
ak omnokou pakan enmaksau orip ak Anut nukan kameäu mena
omar oik toneanik, kiro pakan osap eposek wa owai, wa senes wa.
Osap poomreäwos, osap wa poomreäu wa owai. 51 Ak rowe, is
ak kar ämäiwan ämän eposek awaraurim. Ik erekapu wa meiäm,
utianik, iken enmoksau ätäi atap pirirai. 52 Kiro amiok sipakariäum
senek kurte keseram. Tawa Anut nukan sarau eitekus pupu ruris rau
urunuk, kiro onok keserai. Pupu urunuk, roumana, meiein roat ätäi
siräiäiei, ätäi wa aru maiei, ak erekapu atap etäiäiei. 53 Kiro enmaksau
poomreäi etäimana, eposek orip orip rawaiei. Kiro enmaksau meiein
etäimana, awau orip orip rawaiei. 54 Kiro onok kesernuk, epar senes
kiro ämän Anut nukan buk opok rau epar peu. Kiro keser äiewon,
“Meiäun sakau Anut nukas erekapu aru murianik, itimorwon.” *Aisaia
25:8*

55 “Meiäun onok kon sakus inok itimoriäu? Meiäun onok kon sakaus
inok tätäi nuriäu?” *Hosea 13:14*

Kos kar ro itimorau senek wa. Rusa kon sakau erekapu manowon.
56 Meiäun onok kon sakaus kiro roasiret onok aru miäi tätäi ariäu.
Onok aru kon sakau kiro sintore ämän pakan oiäu. 57 Utianik, ik Anut

‘pere’ aurmoi, kon enip jou murau, owon, Anut nukas iken Näwäu, Jisas Krais äsimornuk, kos ik sakau ikonuk, ik kiro marai itimoriäum.
58 O jaiat, is ak mesin woias meieäim. Keseria, ak sakau tai rawe. Ak kar osap inikerna, ak onok aru opok wa rewarai. Ak orip orip Näwäu nukan sarau mowe. Owon, ak äpu ak Näwäu pak pasar rauna, akan sarau miäi kiro wa wasaräi.

16

Pol nukas aiauk karauk jaunakat araun rai awarowon.
1 Is rusapai kiro aiauk akas turur mona, Anut nukan roasiret Jerusalem mena rai araun awaraurim. Is meter Galesia provins pakan roasiret akan woiaka epar moin kiro onok ätär maromin senek ak nais kiro onokur tainorwe. 2 Ak erekapu akan sarau pakas aiauk oiäi. Keserna, tup näu opok ak karar karar akan aiauk owo senek oin inäinai, karauk akan owa mowe. Keserna, is koita, ak aiauk tururaun sarau wa maiei. 3 Akasar karauk roat kiro aiauk turur moin Jerusalem näu mena oi potaun sare marowe. Is ak siarakap koita, is kar pas Jerusalem roasiret akas kiro roat äpu maraun jer we mareanik, aroita, oi potaiei. 4 Utianik, isan ronkat is ak pak potaun sarau orip raroi, is ak pak erek potam.

Pol nukan ronkat
5 Is Masedonia provins potam. Is kiro pakas potoita, ak rawa kowam. 6 Is ak pak pote omre rumukur rawam. Is äpu wa, is roros ses opok ak pak rawam ra, wa ra. Keserita, is ak utware manaurita, isan manaun ses opok, ak is sareiraiei. 7 Is ak pak omre katu rawau utom. Anut Näwäu nukan ronkat, is kiro opok omre rumukur rawaun aironuk, is ak pak omre rumukur rawam. Warnuk, wa. 8 Utianik, is Efesas mena raita, Pentikos* omre päi. 9 Owon, Anut nukas okoro Efesas menan roasiret sarwaraun apu im tuewon. Is roasiret akan woiaka epar maun sakau näwäu irowon. Utianik, karauk roat akas is pak iwäi morai.
10 Timoti ko ak rawa potonuk, akas ko ‘pere’ aurianik, imäi jekur kamewe. Ak kiro onok keserna, ko wa iminäi, owon, ko is Näwäu nukan sarau miäim senek kos nais mora. 11 Keseria, akas kar ro inikerna, kos Timoti ko ro tenemai rai, mekesuk wa nurai. Ak ko ätäi manaun omre opok jekur isanarwe. Ko ätäi is rawa kowaurnuk, ak ko isanarna, ko wou päurar orip kowai, owon, is ko pak karauk jaunokot pak erek kowaun kamware raim.
12 Rusapai is iken jaunok, Apolos mesin awaraurim. Is ko karauk jaunokot pak ak koi apwaraun sakau auriäimin, utianik, ko rusapai ak koi apwaraun wou ererau wa. Tawa ak koi apwaraun apu raunuk, ko epar kowai.
13 O jaiat, ak jekur aparwe. Akan woiaka epar moin sakau atowe. Ak wa iminäu, sakau tai rawe. 14 Akan jaunakat mesin orip orip woiakas meienai, sarwarowe.
15 O jaiat, ak Stefanas kon tupsiu pak äpu. Akaia provins opok kiro tupsiu akteteip woiaka epar moin. Ak Anut nukan roasiret sarwaraun karar sarau sakau miäi. 16 Ak kiro onok keseriäi roat akan ämän jekur tainoraun rai sakau awarom. Ak kiro roat senek pak karauk roasiret ak pak sarau miäi akan inkaruru rawe.

17 Stefanas, Fortunatus, Akaikus akas is koi apairona, isan woi ereru,
owon, is äpu ak erekapu is koi apairau senek itok wa. Akas akan omoi
oumoi, is koi apairoin. 18 Ak is sareiroin, okon, isan woi näu sareäu,
meter akas ak sarwarna, akan woiaka nais näu sarein. Ak äpu, kesek
roat ak enmak orip, okon, akan ämän tainorwe.

Pataraun ämän

19 Esia provins pakan roasiret akan woiaka epar moin akas ak ‘pere’
awaroi. Akwira, Prisila ori pak roasiret akan woiaka epar moin akas
awan owa tururia, akas Näwäu nukan enip pakas ak ‘pere’ awaroi.
20 Iken jaunokot is pak rai akas ran erekapu ak ‘pere’ awaroi. Ak aka
aka woiakas meiäun ätär maraun ipiak atotowe.

21 Is Pol, is okoro ‘pere’ ämän isan ipiasar jer we marom.

22 Utianik, inok roasir ko Näwäu mesin wous meiäu wa, is Anut
aurta, kos kiro roasir aru muraura.

Is äiem, “Näwäu, na koi!”

23 Iken Näwäu, Jisas nukas kon wou näu oripas ak sarwareanik, ak
pak rawai. 24 Ak erekapu Jisas Krais pak pasar rai, okon, is ak erekapu
mesin woias meieäim. Epar.

2 Korin
Okoro puk nukan onoktapau

Pol ko Masedonia provins pote rai rai, ätäi Korin roasiret jer we marowon. Taitas nukas koi Pol keser auruwon, “Nas amke Korin roasiret jer we marowon. Karauk roasiret akas nan ämän roianik, akan woiaka ätäi piririn, utianik, karauk roasiret ak nan ämän rowau utomoi, akas keser äiein, ‘Pol ko Jisas nukan ämän roasiret tamariäu ro epar wa.’ ” Pol nukas kiro ämän roumoi, ätäi Korin roasiret keser jer we marowon. “Ak karauk roasiret isan ämän roianik, akan onok aru pakan pirirmoi, akan woiaka epar moin, kiro eposek. Ak Anut nukan ämän sakau ate rawaiei. Akas pak karauk Anut nukan roasiret Jerusarem näu mena osap wäpik rai sarwaraiei. Is Jisas nukan ämän tamariäimin ro epar senes. Karauk roasiret ak isan ämän rowau wa, is ak pak ämän orip.”

Okoro buk tainoraun ämän

1:1-11 Pol nukas Korin roasiret woiaka ereraun ämän awarowon.
1:12–7:16 Pol nukas Korin roasiret ak Jisas nukan onok tainoraun rai awarowon.
8:19:15 Pol nukas kiro pakan roasiret ak akan osap turur mianik, Juda roasiret osap wäpik Jerusalem rai araun awarowon.
10:1–13:10 Roasiret ak Pol nukan ämän roumoi, akan woiaka Jisas mesin epar maun ko keser awarowon, “Is Jisas nukasar kon ämän roasiret tamaraun sare murowon.”
13:11-13 Pol kon ämän patarwon.

1 O jaiat, okoro jer kiro is Pol nukas jer we marom, Anut nukan ronkatisar is Jisas Krais nukan ämän oi ariaun ro sare murowon. Iu Timoti ories ak Anut nukan roasiret Korin menan pak Akaia provins pakan pak jer we maromur. 2 Iken momonek, Anut pak iken Näwäu, Jisas Krais ori awas awan woiawa näu oripas ak sarwareanik, akan woiaka päurar rawaun araieir.

Anut nukas Pol eposek sarewon mesin kos Anut nukan enip oik jou muruwon.

3 Anut ko iken Näwäu, Jisas Krais nukan eit, pak kon momok. Ik erekapu Anut nukan enip oik jou murau. Ko iken momonek, ko ik mesin wouti mianik, sareikeäu. Ko woiaka päurar rawaun nukan onoktapau. 4 Kos ik usu orip rauta, iken woiok päurar rawaun sareikeäu. Keseriar, ikes pak iken woiok päurar oripas karauk roasiret usu orip rai akan woiaka päurar rawaun sarwaraun itok. 5 Krais nuka usu näwäu ämäiwon senek, ik nais keseriar ämäiäum, utianik, ik Krais pak pasar raiäum, okon, Anut nukas ik orip orip woiok päurar rawaun sakau ikiäu. 6 Utianik, ik usu outa rai, kiro Anut nukas ak imwaraun akan woiaka päurar rawaun keserai. Kiro onokus, Anut nukas iken woiok päurar rawaun sakau ikonuk rai, ak ik apaikianik, akan woiaka nais päurar saräiei. Anut nukas akan woiaka päurar rawaun marai. Keseria, ak ik usu ouram senek ouna rai, ak sakau tai rawaiei. 7 Ik ak sakau tai rawaun ronkat sakau miäum, owon, ik äpu, ak ik pak erek usu oiäum, keseriar, ak woiaka päurar rawaun sakau erek owaiei.

8 O jaiat, ik kiro usu Esia provins opok oumun mesin awaraurum.
Usu näwäus ik erekapu tonoike monuk, iken sakau itimorwon.
Keseria, iken ronkat ik okoro omnokou opok wa rawam meiäm rai
ronkatemun. 9 Kiro epar, iken ronkat kiro onok pakas ik meiäun
rai kesermun, utianik, kiro onok ik opok pewon, owon, iken sakaus
ik sareikau senek wa äpu maun keserwon. Anut nukas karar ik
sareikaun itok. Kos roat meiein ätäi kon sakaus siräi mareäu. 10 Anut
nukas kon sakaus ik meiäuruta, imäikowon. Ik tawa usu orip kos ik
ätäi imäikai. Iken ronkat ko opok sakau mota, ik usu orip kos orip
orip ik imäikai. 11 Akas ik sareikaun Anut auriai, okon, ko ik imäikai.
Roasiret sosop ik mesin Anut aurna, ko roumoi, kon wou näu oripas ik
sareikai. Kesernuk, Anut nukas ik eposek sareikonuk, roasiret sosop
aparmana, akas Anut ‘pere’ auraiei.

Pol ko Korin menan roasiret sätwarau wa.

12 Ik woiok erer orip kiro ämän awarom. Owon, iken woiok uru
okoro ämän awaraurim kiro epar senes ik äpu mom. Ik onok tuku
eposek roasiret amiakap miäumun. Anut nukas ik mesin wou ereraun
ikes kiro onok eposek miäumun. Ik kiro onok eposek iken omnokou
pakan ronkatis owau wa. Anut nukasar kon wou näu oripas ik
sareikonuk, ik kiro onok tuku eposek roasiret erekapu akan amiakap
keseriäumun, utianik, ik aka Korin roasiret akan amiakap kiro onok
tuku eposek senes keseriäumun. 13 Ik ak ämän ninareanik, onoktapau
säpkäri äpu maun karar jer we marom. Is karauk ämän ak kon
onoktapau wou wäiei kiro wa jer we mareäim. 14 Ak rusapai iken
ämän nukan onoktapau eteinak äpu miäi. Utianik, iken ronkat sakau
ak tawa iken ämän erekapu kon onoktapau äpu maiei. Keserna, tawa
iken Näwäu, Jisas nukan kowaun omre kounuk, ik ak mesin iken woiok
uru nepipiriäum senek akas nais ik mesin nepipiraiei.

15 Meter isan ronkat sakau kesek rawon; is amke koi ak sarwaram,
tawa nais ätäi koi sarwaram. 16 Isan ronkat Masedonia provins potaun
pote rai tarwaroita, ak pak rawamis, ätäi Masedonia provins potamis,
ätäi koi ak apwaram. Keserita, is Judia provins potaurita, akas is
apu pakan osap sareiraiei. 17 O jaiat, amke is ak koi apwaraun
ronkatemin, kiro is sätwarau wa. Akan ronkat is okoro omnokou
pakan roasiret akas sätäiäi senek keseru rai airoi ra? Wa senes wa.
Utianik, kar sarau pewon, okon, is kurte ak rawa kowau wa. 18 Anut
nuka kon ämän erekapu tainoriäu senek ikes nais keseriar ak epar
ämän awarom. Ik ämän erekapu awareäum kiro epar ämän, kiro sät
ämän wa. Ikes ak “Io, ik kiro onok keseram,” ätäi kurte ronkatemoi,
“Wa, ik kiro onok keserau utom,” awarau wa. Ik iken ämän orip orip
tainoriäum. 19 Timoti, Sailas ikes Anut nukan mokoi Krais Jisas nukan
ämän awareäumun. Ak äpu, Jisas Krais ko roasiret wa sätwareäu, ko
orip orip kon ämän tainoriäu. Ik kon onok tainoriäum. 20 Anut nukas
roasiret sarwaraun epar ämän sosop miäwon. Ko Krais pakas kiro
epar ämän erekapu iporwon. Keseria, Jisas Krais ik sareikaun kowon,
okon, ik keser äiäum, “Epar, Anut nukas kon epar ämän tainorwon,”
okon, ik Anut nukan enip oik jou muriäum. 21-22 Anut nukasar ik ak
pak erekapu Krais pak pasar rauta, sakau mukiäu. Ik nukan roasiret
senes sare mukianik, kon roasiret ätär maraun kon jer ik opok we

mowon. Kon Osou Näu, kiro totok senek, iken woiok uru mukowon. Kesernuk, ik äpu tawa ik osap erekapu ikaun aikowon owam.

Pol ko kurte Korin mena potau wa.

23 Anut nuka äpu is ak epar ämän awarom. Is ak rawa Korin mena
kurte ätäi kowau wa, owon, is ak usu arau utom. Kiro onokun karar.
24 Ik akan woiaka epar moin kiro sakau kamwaraun rai awarau wa.
Ik äpu akan woiaka Anut mesin sakau moin. Keseria, ik ak pak erek
akan woiaka erer orip rawaun sarau karar moram.

2

1 Is meter ak rawa poteanik, usu aromin. Keseria, rusapai is sakau
ronkatemin, is ätäi koi akan onok aru aparita, akan woiaka usu saräi,
okon, is ätäi ak wa koi apwaram. 2 Utianik, isas ak woiaka usu saräun
ämän maroita rai, inokos is woi erer murai? Akas karar isan woi erer
muraiei, okon, isas akan woiaka usu saräun wa aram. 3 Kiro onokun,
is ak meter sakau ämän jer we mareanik, surmaromin. Akasar is woi
erer orip rawaun keseiriäi, keseria, is ak rawa pote woi usu owaun
utomin. Keseria, ak kiro ämän meter jer we maromin ninareanik, akan
woiaka piririanik, ätäi onok eposek tainoraiei. Is äpu is kar osapun
woi erermoi, nepipirita rai, ak nais erekapu nepipiraiei. 4 Is onoktori
jer we maromin ses opok, isan woi usuäu sarenuk, woiti näwäu orip
jer we maromin. Is ak woiaka usu saräun rai jer we marau wa, is isan
woias ak mesin näwäu meieäim ätär maraun jer we maromin.

Kar ros onok aru ak opok monuk, akas kon onok aru jäkäi muruwe.

5 Utianik, kiro onok aru mowon ro, is meter ko mesin jer we
maromin, ko is usu irau wa, ko ak erekapu usu arowon. Utianik, is
kiro usu mesin sakau ämän sosop wa awaram. 6 Akan karauk jaunakat
akas pak ko usu nurin, kiro usu ko äiäk owon.

7 Utianik, rusapai, akas kiro ron onok aru mowon ätäi wa ronkatäu,
kon onok aru jäkäi murianik, kon wou eposek saräun isanaraiei.
Warnuk, usu näwäu sareanik, kiro usus ko itimorai. 8 Keseria, is akan
woiakas kiro ro mesin meiäun ätär muraun sakau awarom. 9 Kiro
ämän meter jer we maromin, kiro ak ate apwaraun rai kesermin. Isan
ämän awaromin kiro erekapu tainori ra, wa rai äpu maun jer we
maromin. 10 Utianik, akas kar ron onok aru jäkäi muruna rai, isas nais
jäkäi muram. Kiro ro ik opok onok aru monuk rai, isas Krais nukan
amukup kon onok aru jäkäi muram. Kiro ak sarwaraun keseriäim.
11 Is kiro onok wa keserita rai, Satan nukas säpkäri itimoikai. Epar, ik
kon ronkat pak kon onok pak äpu momun.

Pol ko Troas mena Taitas itanewon, ko aparau wa.

12 Is Troas näu mena Krais nukan Ämän Eposek awarau potomin
ses opok, Näwäu nukas kiro mena kon ämän roasiret awaraun apu im
tue murowon, kiro is äpu momin. 13 Utianik, is kiro opok rawaun woi
ererau wa, owon, isan sarau jai Taitas ko ak mesin ämän airaun aparau
wa. Keseria, kiro menan roasiret ‘pere’ aware kurea, Masedonia
provins potomin.

Krais nukan sakaus ik marai itimoriäum.

14 Utianik, rusapai is akan ämän roimin, okon, is Anut jou murim.
Ik Krais pak pasar raumoi, orip orip marai itimoriäum. Keseria, Anut

nukas karauk roasiret marai itimoriäum ätär maraun akan amiakap imäiki ariäu. Anut nukas Krais nukan ämän kiro am sou eposek sou peäu senek omsau erekapu oi ariaun ik sare mukonuk, roasiret kiro ämän roianik, Krais äpu miäi. 15 Epar senes, ik Krais nukan Ämän Eposek awareäum, okon, ik osap sou eposek orip Anut nuriäi senek. Roasiret Anut nukas imwarowon pak karauk roasiret wasaräun apu opok rai pak ak erekapu kiro ämän roiäi, kiro ak sou eposek roiäi senek. 16 Kiro roasiret ak wasaräun apu opok rai, ak meiäun sou roi rai, utianik, kiro roasiret ak Anut nukas imwarowon, ak awau rawaun sou roi rai. Inok kiro sarau näwäu maun itok? 17 Ik karauk roat akas Anut nukan ämän aiauk owaun sarau miäi senek wa sarau miäum. Ik kiro roat senek wa. Anut nukas ik kon sarau maun äsimoikowon, okon, ik Anut nukan amukup Krais nukan ämän roasiret jekur awareanik, wa sätwareäum.

3

Jisas nukan ämän oi ariai roat ak paip awau opok sarau miäi.

1 Akan ronkat ik ikasar iken enmok kämioik jou miäum ra? Ik ak ätär maraun karauk roat akas ik sarau roat eposek äiäun pas jer wäun wa awareäum. Ikes ak nais karauk roat ätär maraun kesek pas jer wäun wa awareäum. Kiro karauk roat akas keseriäi senek ik wa keseriäum. 2 Ik iken ipiokos pas atau wa. Ak iken pas senek, kiro pas iken woiok uru rau. Roasiret erekapu pas ninareäi senek, ak akan onok eposek keseriäi apwareanik, iken sarau owo senek ak äpu mukaiei. 3 Roasiret akas akan onok eposek apwareanik, ak äpu maiei ak Krais nukan roasiret. Akan onok kiro Krais nukas iken sarau mesin pas jer wewon senek. Kiro pas penis jer wäu wa. Utianik, Anut awau raiäu nukan Osous jer wewon. Ko kiro pas aiauk opok jer wäu wa. Kiro roasiret akan woiaka uru jer we marowon.

4 Ik Krais pak pasar raum, okon, Anut nukan amukup ronkat karar oripas ikes ak iken sarau pakas Krais nukan roasiret sarein äiäun itok. 5 Iken sakau pakas ik kiro sarau eposek miäum keser äiäu senek wa. Ik owo onok eposek miäum kiro onok maun Anut nukasar sakau ikiäu. 6 Anut nukasar karauk roasiret paip awau awaraun kon sarau roat sare mukianik, sakau ikowon. Ik kiro paip awau mesin roasiret sintore ämän tainoraun rai awarau wa. Wäpik, ik kiro paip awau mesin roasiret Osou Näu nukan ämän tainoraun rai awareäum. Sintore ämän jer wein kis roasiret meiäun apu opok mareäu. Utianik, Osou Näus awau rawaun sakau ariäu.

Paip awau kiro eposek senes.

7 Anut nukasar sintore ämän aiauk opok jer we mowon. Roasiret kiro sintore ämän tainorau wa, ak meiäi. Utianik, kiro sintore ämän Anut nukan arou orip pewon, okon, ik äpu kiro osap eposek Anut nuka pakas pewon. Moses nukan neputapau san peäwon merek senekus kururur monuk, Juda roasiret ak kon neputapau jekur aparau senek wa, utianik, kiro arou rai rai ätäi ämäiewon. 8 Anut nukan Osou Näu nukan sarau eposek arou näwäu orip pewon kos sintore ämän nukan sarau itimoriäu. 9 Is kiro onok mesin äiem. Kiro sintore ämänis roasiret onok aru miäin wasarewareanik, ämän orip awareäu. Utianik, kiro sintore ämän Anut nukan arou orip pewon. Anut nukan Osou nukan sarau pakas roasiret Anut nukan amukup eposek sareäi,

okon, ik äpu kiro sarau näwäu senes. 10 Kiro sintore ämän arou orip,
utianik, kon arou utonuk, kon sarau ämäieu. Rusapaian paip awaus
itimorianik, kon sarau näwäu senes rau. 11 Kiro sintore ämän nukan
sarau orip orip wa raiäu, ko Anut nukan arou orip pewon, okon, ik
äpu kiro osap näwäu. Keseriar, kiro Osou Näu nukan sarau orip orip
rau, ik äpu kiro näwäu senes.

12 Keserianik, ik epar äpu mom, kiro paip awau wa ämäiäi, okon,
ik wa iminäu. Ik sakau tai raumoi, roasiret kiro paip mesin awarau.
13 Ik Moses senek wa. Ko kon neputapau omjos kururur monuk, Juda
roasiret ak ko jekur aparau senek wa. Kiro arou ämäiäurnuk, Moses
nukas roasiret kiro arou koser nonuk nonuk, wa aparaiei rai, kon
neputapau kururur mowon. 14 Utianik, Juda roasiret akan woiaka
sakau, okon, kiro ses opok, koi rusapai, kiro roasiret ak meten paip
ninareäi, kiro omjos akan ronkat kururur me rau senek. Ak kiro omjo
oi kuräu wa. Ak Krais mesin woiaka epar mona, kos epar kiro omjo
oi kuräi. 15 Utianik, rusapai kiro Juda roasiret ak Moses nukan sintore
ämän ninareäi kiro omjos akan ronkat kururur rau. 16 Utianik, inok
ro kon onok aru pakan ätäi piririanik, Näwäu tainoriäu, kiro Näwäu
nukas kiro omjos kon ronkat kururur mowon oi kureäu senek. 17 Is
Näwäu rai äiäim, is kiro Osou Näu mesin äiäim. Kar ro ko Näwäu
nukan Osou Näu orip ko sintore ämän nukan sarau ro senek wa raiäu.
18 Iken nepiok kururur mau wa. Ik siror senek, roasiret erekapu
iken onok eposek miäum aparianik, kiro Näwäu nukan arou ik pakan
aparaiei. Ik ätäi iken onok aru pakan piririanik, Näwäu nuka senek
etäumoi, onok eposek miäum. Roasiret iken onok eposek aparianik,
Näwäu ko eposek senes äpu maiei. Näwäu nukas sakau ikonuk, ik
onok eposek miäum. Kiro Näwäu nuka Osou Näu.

4

Jisas nukan ämän oi ariai roat ak mis senek.

1 Anut ko ik mesin wouti mianik, iken onok aru jäkäi mukomara, kon
sarau maun ikowon. Kesermoi, kiro sarau pakas ik usu oumoi, woiok
aru monuk, kiro sarau wa utiäum. 2 Utianik, roasiret akas oiorok
naun onok ämäi ämäi keseriäi, ikes kiro erekapu sumkäinemun. Ik
sät ämän wa miäum. Ik Anut nukan epar ämän iken ronkat pakas
atap wa pirириäum. Wäpik, ik Anut nukan ämän amop tamareäum,
okon, roasiret erekapu akas keser äiäiei, ‘Kiro roat ak sät ämän wa
äiäi.’ Epar, akan woiaka uru ak äpu miäi ik Anut nukan amukup onok
eposek miäum. 3 Krais nukan Ämän Eposek tamarom kiro ämän ämäi
rawau wa. Utianik, roasiret ak onok aru miäi wasaräun apu opok rai,
akan amiakap kiro epar ämän ämäi rau senek, owon, ak kiro epar
ämän mesin akan woiaka epar mau utoi. 4 Roasiret ak akan woiaka
epar mau wa, ak Krais nukan Ämän Eposek nukan arou merek jekur
aparau senek wa, Satan nukas kiro roasiret akan ronkat aru marowon.
Ak kiro ämän nukan onoktapau äpu mau senek wa, okon, ak Krais
nukan onok eposek senes äpu wa. Krais ko Anut nuka senek. 5 Ik
roasiret iken ämän tainoraun tamarau wa. Utianik, ik roasiret Krais
Jisas nukan ämän tainoraun tamaroram, owon, ko akan Näwäu. Ik
keser äiäum, ‘Ik akan sarau roat.’ Owon, kiro sarau moram, Jisas nukas

ikowon. 6 Meter Anut nukas äiewon, “Pututu rau opok, arou peanik, merek kuräi!” *Stat 1:3*
Kiro onok senek Anut nukas kon arou merek iken woiok uru merek kuräun mowon. Anut nukas kon arou Krais pakas ikowon, kiro merekus ik kon onok eposek senes äpu miäum.
7 Ik Anut Jisas ori äpu mateäum. Kiro ronkat osap eposek senek. Utianik, kiro osap eposek iken enmoksau opok rau. Iken enmoksau sakau wäpik, kiro mis kurte käiäu senek. Kiro onokun, roasiret erekapu ak äpu maiei, iken sakau näwäu kiro Anut nukas ikowon, kiro iken wa. 8 Ik usu orip orip oiäum, utianik, kiro usus ik erekapu wa aru mukiäu. Osap sosopus iken ronkat ate reuriäu, utianik, ik woiok aru mianik, iken sarau wa utiäum. 9 Ik roat akas aru mukauriäi, utianik, Anut nukas ik utoikonuk, ikarar wa raiäum. Karauk roat akas ik tätäi ikiäi, utianik, ik erekapu wa aru mukona, meiäm. 10 Ik Jisas nukan sarau miäum, okon, Jisas meiewon senek, roat akas ik nais iwokona, meiäuriäum. Ik awau rauta, roasiret akas äpu maiei, Jisas ko erekapu meiäu wa, awau rau, owon, kos ik awau rawaun sakau ikiäu aparaiei. 11 Ik Jisas nukan sarau mota, roat akas iwokona, meiäuriäum. Kiro onok ik opok penuk, roasiret akas Jisas ko awau raianik, iken omnokou pakan enmoksau awau rawaun sakau ikiäu äpu maiei. 12 Kesermoi, ik Jisas nukan ämän oi ariäum roat karauk roat akas orip orip iwokona, meiäuriäum, utianik, ak Korin roasiret, iken sarau pakas orip orip awau raiäi.
13 Anut nukan buk opok kar ros keser äiewon, “Isan woi Anut mesin epar momin, okon, is kiro ämän äiem.” *Buk Song 116:10*
Kiro ro kon wou Anut mesin epar mowon senek ik nais iken woiok epar momun, okon, ik nais ämän moram. 14 Owon, ik äpu Anut nukas iken Näwäu, Jisas meiewon ätäi siräi mowon, ko ik nais Jisas nuka pak siräike mai. Kos ik ak pak erek imäikianik, nukan amukup tai mukai. 15 Kiro onok aru erekapu ik opok pewon, kiro ak sarwaraun keserwon. Anut nukas kon wou näu oripas ak sarwaraun onok roasiret sosop senes äpu maiei. Kinun kiro roasiret sosop akas ko ‘pere’ aurianik, kon enip jou näwäu senes muraiei.

Jisas mesin akan woiaka epar mianik, rawe.
16 Kiro onokun, ik usu oianik, woiok aru momoi, iken sarau wa utiäum. Iken enmoksau sakau wäpik kiro aru saräiei. Utianik, iken totomok omre orip orip sakau awau oiäi. 17 Rusapai, ik usu tätäi orip oiäum. Utianik, kiro usu omre katunak rawaiei. Kiro usus ik tawa Anut nuka pak omar oik orip orip raianik, osap eposek owaun sareikeäi. Kiro osap eposekus karauk osap erekapu itimware rau. 18 Keseria, ik osap iken amiokos apariäum mesin ekep wa ronkateäum. Utianik, ik osap omar oik rai iken amiokos wa apariäum kinun ronkateäum. Ik owo osap iken amiokos apariäum kiro omre rumukäu wa rawaiei. Osap iken amiokos wa apariäum kiro orip orip rawaiei.

5

1 Keseria, ik keser äpu mom, iken enmoksau kiro omnokou pakan ser ou senek. Kiro erekapu aru mai. Utianik, kiro onok kesernuk, Anut nukas ou awau ikonuk, ik kiro owa rawam. Kiro ou kar ron ipous mau wa. Kiro ou omar oik orip orip rawai. 2 Utianik, rusapai, iken enmoksau usu ounuk, woiok uru tätäirnuk, roianik, iken enmoksau

aru kiro utaun ronkateanik, Anut nukas ik omar oik enmoksau awau
ikaun ronkateäum. 3 Ik enmoksau awau oumoi, pirim senek wa
rawam. 4 Rusapai, ik iken omnokou pakan enmoksau orip raumoi,
tätäi oianik, utaun ronkateäum. Ik pirim rawau utom, utianik, ik iken
omar oikan enmoksau omjo senek takäun ronkateäum. Keserianik,
iken omnokou pakan enmoksau kiro erekapu ämäuna, ik enmoksau
awau orip orip rawaun owam. 5 Kiro onok Anut nukasar ik opok
keseraun sare mowon. Kos ik Osou Näu ikowon. Kiro totok senek.
Kesernuk, ik äpu tawa osap eposek ikaun aikowon owam.

6 Keserianik, ik orip orip ronkat sakau orip raum. Ik äpu ik
omnokoupaian enmoksau orip raumoi, ik Näwäu nukan mena nuka
pak rawau wa. 7 Ik ko wa apariäum, utianik, iken woiok ko mesin
epar me raiäum. 8 Is äiem ik ronkat sakau orip. Iken ronkat kesek,
ik iken enmoksau okoro omnokou opok utomoi, Näwäu nuka pak kon
mena tone eposek senes rawam. 9 Keseria, ik Anut nukan wou ereraun
karar sarau mau. Ik omnokou pakan enmoksau orip ra, omar oikan
enmoksau orip ra, ik orip orip kon wou erer murau. 10 Owon, tawa, ik
erekapu Krais nukan amukup tai rauta, kos iken onok erekapu wasare
mukai. Roasiret ak karar karar okoro omnokou opok raumoi, onok
aru ra, onok eposek miäin ra, kos akan onok erekapu wasarewareanik,
osap keseriar arai.

Ik Anut nuka pak woiok karar orip rawam.

11 Näwäu nukas iken onok erekapu wasare mukai, okon, ik
ko iminemoi, kon Ämän Eposek roasiret akan woiaka piriraun
awareäum. Kesermoi, ik roasiret sarwaraun sarau sakau miäum. Iken
sarau kiro moram, Anut nuka äpu miäu. Is sakau ronkateäim, ak nais
akan woiaka uru ik kiro sarau moram äpu maiei. 12 Ak ik roat eposek
rai aikaun okoro ämän awarau wa. Karauk roat akas akakan enmaka
jou maun keser äiäi, “Ik roasiret akan amiakap sarau eposek miäum”,
utianik, ak akan woiaka uru Anut nukan wou ereraun ronkatäu wa.
Ik iken sarau miäum ämän awarota, ak iken onok äpu mianik, akan
woiaka ereraiei. Keseria, kiro roat akas iken enmok opok sät ämän
mona rai, ak Korin roasiret, akas pak kiro roat owo ämän ätäi awaraun
äpu maiei. 13 Akan ronkat ik otop roat ra? Wa, ik Anut nukan sarau
moram. Akan ronkat ik ronkat eposek orip ra? Kiro epar, ik ak
sarwaraun sarau miäum. 14 Krais nukas ik mesin wous meieäu, okon,
ik kiro äpu mianik, kon sarau miäum. Karar ros roasiret erekapu
mesin meiewon. Kos iken omoi oianik, meienuk, kiro ak erekapu
ko pak meiein senek. 15 Ko roasiret erekapu mesin meiewon, okon,
roasiret ak orip orip awau rawaun sakau orip. Keseria, ak akasar aka
mesin woiaka ereraun wa ronkateäi. Ko roasiret mesin meiemara,
ätäi siräiewon, okon, roasiret ak kon wou ereraun ronkateanik, sarau
maiei.

16 Keserianik, rusapai ik Jisas tainoriäum roat, ik karauk roasiret
akan sarau miäi mesin wasarewareanik, ik omnokoupaian roasiret
akas wasarewareäi senek wa kesewarau. Meter, ik kiro roasiret senek,
Krais nukan sarau wasare muriäumun. Meter ik ko omnokoupaian
erar ro rai ronkateäumun. Utianik, rusapai, ik keser wa ronkateäum.
17 Kiro onokun, inok ro ko Krais pak pasar rau, ko ro awau sare raiäu.
Kon meteran onok kiro erekapu manonuk, onok awau miäu.

18 Anut nukasar kiro onok ik opok päun keserwon. Krais ko ik
mesin meiewon, okon, Anut nuka ik pak ätäi jaiatemara, ik karauk
roasiret Anut nuka pak jaiatäun awaraun äsimoikowon. 19 Iken ämän
awareäum kesek, Anut nukas Krais omnokou opok äsimornuk, kowon,
okon, Anut nukas omnokou pakan roasiret pak ätäi jaiatäwon. Ko
roasiret akan onok aru miäin ätäi wa ronkateäu. 20 Keserianik, ik
Anut nukas Krais nukan ämän aräun äsimoikowon. Kiro onokun,
Anut nukasar iken oioksau pakas roasiret awarora. Ik Krais nukan
ämän keser sakau awarom, “Ak Anut nuka pak jaiatemana, woiaka
karar orip rawaiei.” 21 Krais ko kar onok aru mau wa. Utianik, Anut
nukas iken onok aru erekapu ko opok turur mianik, usu nuruwon.
Anut nukas ik sareikaun kiro onok keserwon, okon, Jisas nukan onok
eposek pakas Anut nukas ik kon amukup eposek raum aikiäu.

6

1 Ik Anut nuka pak erek sarau miäum. Kesermoi, ak sakau ämän
awarom. Ak Anut nukas kon wou näu oripas ak sarwarowon, okon,
ak ätäi onok aru wa mau. 2 Anut nukas keser äiewon, “Is kar omre ak
imwaraun sare momin. Kiro omre opokar, akas is ämän airoin roianik,
ak sarwaromin.” *Aisaia 49:8*

Rowe, kiro omre rusapai pe rau. Imwaraun omre kiro rusapai pe
rau.

Pol ko usu sosop owon.

3 Karauk roat iken ämän roumoi, wa sumkäinäun ik karauk roasiret
akan apu opok siotwaraun mur miäi senek wa miäum. Wäpik, ik sarau
miäum ses opok karauk onok aru wa miäum. 4 Utianik, omre orip orip,
ik sarau me rauta, roasiret akas ik Anut nukan sarau roat äpu miäi.
Karauk usu atap atap oianik, ik sakau tai raiäum. Karauk roasiret
akas ik opok onok aru mona, ik päurar raiäum. Karauk onokus ik
aru mukona, ik woiok aru wa miäum. 5 Karauk roat akas ik iwokiäi,
karauk roat akas ik karapus owa mukiäi. Karauk roat akas ik mesin
woiaka aru mianik, iwokaun äiäi. Ik sarau sakau senes miäum. Omre
sosop ik jekur wa niniäum. Karauk ses, ik sou niniäum. 6 Ik Anut
nukan sarau tuku momoi, ik onok aru wa miäum. Ik ronkat eposek
orip. Karauk roat akas ik aru mukona rai, ikes ak äiäur awareanik,
ak opok ätäi onok aru wa miäum. Ik karauk roat opok onok eposek
miäum. Ik Anut nukan Osou Näu nukan sakau oianik, sarau miäum.
Ik karauk roasiret mesin orip orip woiokos meieäum. 7 Anut nukan
sakau pakas kon epar ämän areäum. Ik onok eposek momoi, onok aru
erekapu itimoraun itok, owon, iken ipiok näu kaima weräiäin marai
ateäum, ipiok saunan kaima kari ateäum. Keseria, ik Anut nukan
sarau maun weräiäum.

8 Karauk roat akas iken enmok jou miäi, karauk roat akas memes
onok opiokop miäi. Karauk roat akas ik onok eposek miäum äiäi,
karauk roat akas ik onok aru miäum äiäi. Karauk roat akas ik sät ämän
miäum äiäi, utianik, ik epar ämän miäum. 9 Karauk roasiret akas ik
erar roat äiäi, utianik, roasiret sosop akas iken sarau miäum äpu miäi.
Ik roat meiäurumun senek, utianik, ik awau raiäum. Karauk roat akas
ik iwokianik, usu ikiäi, sinuk, ik meiäu wa. 10 Ik woiok aru senes
miäum, utianik, ik orip orip woiok erer orip raiäum. Ik saruku roat
senek raiäum, sinuk, ikes roasiret sosop Anut nukan amukup eposek
rawaun rai sarwareäum. Ik osap wäpik senek raiäum, utianik, osap

erekapu rau iken. Kiro onok erekapu ik opok penuk, roasiret akas ik Anut nukan sarau roat äpu miäi.
11 Ikes ak Korin roasiret, akanun woiokos meieanik, iken ämän amop
awareäum. 12 Ik akanun woiokos meieäumun kiro wa utiäum, utianik,
akas ik mesin woiakas meieäin kiro epar rusapai utoin. 13 Ak isan
mokoit senek, okon, is okoro ämän awarom. Ikes akanun woiokos
meieäum senek, akas pak ikenun woiakas meiewe.

Ak woiaka epar mau wa roasiret pak karar wa turur rawau.
14 Ak karauk roasiret akan woiaka Jisas mesin epar mau wa pak
karar wa turur rawau. Onok eposek miäi roasiret pak onok aru miäi
roasiret pak ak karar tururaun senek itok wa. Arou merek pak umtutu
pak ak karar tururau senek wa. 15 Krais nukan roasiret pak Satan
nukan roasiret pak ak owose ronkat karar orip rawaiei? Roasiret Jisas
mesin woiaka epar moin pak roasiret woiaka epar mau wa pak ak
owose karar turur rawaiei? 16 Anut osap nuriäi ou näwäu pak sät eitek
jou miäi ou pak au karar tururau senek wa. Ik Anut osap nuriäi ou
näwäu. Anut awau raiäu ko iken woiok uru rau. Anut nukas äiewon
siar, “Is okoro roasiret pak raumoi, ak pak ari rawam. Is akan Eit
rawam, ak isan roasiret rawaiei.” *Wok Pris 26:12*
17 Kiro onokun, Näwäu nukas keser äiewon, “Ak kiro roasiret aru
pak wa turur rawau, ak atap rawe. Ak osap isan amiap ukun orip wa
atau. *Aisaia 52:11*
Ak keserna, isas aka imwaram.” *Esekiel 20:34*
18 Anut Näwäu sakau orip nukas keser äiewon, “Is akan Momonaka
rawam. Ak isan mokoit asinakut rawaiei.” *2 Samuel 7:14*

7

1 O jaiat, is akanun woias meieäim. Anut nukas kiro epar ämän
erekapu aikowon, okon, ik ikasar iken enmoksau ra, iken totomok ra,
jekur kamäu. Iken onok aru erekapu utomoi, Anut nukan onok tuku
senes tainoria, imine orip kon inkaruru raianik, ko senek saräun sarau
sakau mau.

Pol nuka wou erer orip rawon.
2 O jaiat, ak ik mesin akan woiaka epar moinai, ikenun woiakas
meiewe. Ik kar onok aru ak opok mau wa. Ik kar ron wou epar mowon
kiro aru murau wa. Ik kar ro amuk atomoi, kon osap owau wa.
3 Is ak ämän orip rai awarau wa. Meter ik akanun woiokos meieäum
ämän awaromin, okon, orip orip akanun woiokos meiemoi, ik ak pak
erek awau rawam ra, meiäm ra, ik orip orip keseriar keser rawam.
4 Is akan onok äpu momin, okon, isan ämän ämäi mau senek wa. Is
ak mesin orip orip woi ereriäu. Ik usu sosop oiäum, sinuk, is sakau
momoi, woi erer orip raiäim.
5 Ik Masedonia provins koumun ses opok, kiro usu atap atap keseriar
oumoi, jekur sumau wa. Karauk roasiret akas ik pak ketäianik, iken
sarau tämukaun keserin. Keserna, iken woiok aru saremoi, ik sakau
iminemun. 6 Utianik, inok ro usu orip Anut nukas kon wou päurar
rawaun sare miäu. Ik usu orip raumun opok, Taitas kounuk, Anut
nukas iken woiok päurar rawaun sare mukowon. 7 Taitas nukas
koumoi, iken woiok sakau mukowon. Akas nais kon wou sakau
murin ämän airowon roimin. Akas is apairaun äiein ämän kiro
Taitas nukas koi airowon roimin. Meter ak keirianik, usu sosop iriäin,

utianik, rusapai ak ätäi kiro mesin woiakati moin, okon, kos kiro ämän airowon. Ak is pak woiaka karar me rawaun ämän sakau äiein, kiro ämän nais airowon. Is kiro ämän erekapu roianik, isan woi näwäu ererwon.
8 Is meter pas jer we maromin kis akan woiaka usu sarewon. Utianik, is kiro pas jer we maromin kis ak usu aronuk, aparianik, is ak mesin woiti mau wa, owon, is äpu ak isan pas ninareanik, akan woiaka usu sarein, utianik, kiro usu omre rumukäu rawau wa. 9 Is ak usu aromin mesin woi ererau wa. Utianik, ak kiro usu oumoi, akan onok aru pakan ätäi piririn, kiro mesin rusapai is woi ereru. Anut nukan ronkat ak akan onok aru mesin woiakati maun rai ronkatewon. Kesernuk, ikes ak opok onok aru marau wa. 10 Kar ro ko onok aru momoi, ko Anut nukan amukup kiro mesin wouti mianik, kiro onok aru pakan ätäi pirirnuk rai, Anut nukas ko ätäi imäiäi. Kesernuk, kiro ses opok kon wou usu wäpik. Utianik, woiaka epar mau wa roasiret ak onok aru mianik, ak kiro mesin woiakati momoi, ätäi pirirau wa, okon, Anut nukas ak ätäi wa imwarai. Tawa akan totomaka erekapu meiäiei. 11 Akas Anut nukan amukup akan onok aru mesin woiakati mianik, ätäi piririn. Keserna, owo onok eposek ak opok pewon jekur ronkatewe. Ak akan woiaka ätäi piririn, kiro ses opokar karauk roasiret onok aru utomoi, onok eposek maun rai sakau ämän awaroin. Ak karauk roasiret akan amiakap, owo ämän ak opiakap rau jekuraun sakau ronkatein. Anut nukas ak aru maraun mesin imineanik, is ak rawa akan onok awau miäi aparau potaun woiakas weäi. Kiro ro onok aru mowon, ak ko tuku nuraun wäsuk saräu wa. Ak kiro onok erekapu tainorianik, ak rusa ik ämän wäpik rai ätär mukiäi.
12 Owo onokun is meter kiro pas jer we maromin? Is kiro ro onok aru mowon mesin jer wäu wa. Is kiro ros jauk aru muruwon mesin nais jer wäu wa. Ak kiro pas ninareanik, Anut nukan amukup ak epar akan woiaka uruas isan inkaruru raianik, isan ämän tainoriäi ätär maraun jer we maromin. 13 Ak isan ämän tainorin, kis iken woiok sakau mukoi.
Ak iken woiok karar sakau mukau wa. Ak Taitas eposek isanarianik, kon wou nais sakau murin. Keserna, ko wou päurar orip ik rawa ätäi kounuk, aparianik, ik iken woiok erermun. 14 Isas Taitas ak Kristen roasiret eposek aurmin. Ko ak rawa potomoi, akan onok eposek aparianik, isan ämän aurmin kiro epar äpu mowon. Ik orip orip ak epar ämän awareäum. Kiro onok kesek, kiro ämän eposek is Taitas ak mesin aurmin akan onokus kiro ämän epar ätär murin. 15 Ko ak rawa potonuk, kos ak usu arai rai iminemoi, ak ko imäianik, jekur kamemoi, kon ämän tainorin. Ko meter akanun wous meiewon, utianik, ätäi koumoi, akan onok eposek ko opok moin ätäi ronkateanik, kon wous akanun näwäu meieäu. 16 Is äpu ak epar onok eposek miäi, okon, isan woi ereru.

8

Kristen roasiret akas karauk roasiret Judia provins opok rai aiauk ariai.
1 O iken jaunokot, Anut nukas kon wou näu oripas kon roasiret Masedonia provins pakan onok eposek maun sarwarowon mesin awaraurum. 2 Karauk usu näwäus kiro roasiret ate apwaronuk, ak saruku roasiret senek raiäin, utianik, ak woiaka erer orip nepipirmoi,

karauk roasiret osap wäpik sarwaraun akan aiauk osap pak turur mianik, kiro roasiret aiauk sosop araun tururin. 3 Is ak epar awarom, kiro roasiret ak akan aiauk owo senek rawon, keseriar oumoi, kiro roasiret araun tururin. Ak ätäi akan ronkatisar karauk aiauk turur mona, sosop senes sarewon. Kar ros ak aiauk sosop turur mowe rai ronkat arau wa. Kiro akan ronkatisar keserin. 4 Utianik, ak äpu karauk menan roasiret akas Anut nukan roasiret Judia provins opok rai sarwaraun ronkateäi, keseria, ikes nais kiro roasiret sarwaram rai akas ik orip orip sakau aikiain. 5 Iken ronkatis ak aiauk eteinak araiei rai äiemun, utianik, ak akan ronkatis aiauk sosop aroin. Amke ak akan enmaksau erekapu Näwäu nurianik, iken ämän nais tainorin, owon, ak äpu kiro onok Anut nukan ronkat tainorin.

6 Taitas amke ak kamuk Korin mena kiro aiauk turur maun sarau onoktorowon. Kesernuk, ik Taitas aurta, pote kiro sarau akan woiaka näu oripas onoktoroin kiro sarau erekapu pataraun sarwarai. 7 Ik äpu akan onok eposek senes. Ak akan woiaka Jisas mesin epar moin, ak karauk roasiret Anut nukan ämän areain, ak Anut nukan ronkat owo senek kiro ak äpu miäi. Ak karauk roasiret sarwaraun sakau ronkateäi. Ak ik mesin woiakas meieäi. Keserianik, ak akan woiaka näu oripas karauk roasiret eposek sarwaraun aiauk sosop nais arowe.

8 Ak karauk aiauk araun is sakau ämän awarau wa. Utianik, woiaka epar moin roasiret Masedonia provins rai, akas karauk roasiret mesin woiakas meieanik, eposek sarwaroin. Is ak Korin roasiret, ak kiro roasiret senek ra, wa ra ate apwaraurim. 9 Iken Näwäu, Jisas Krais kon wou näu oripas ak sarwareäu, kiro ak äpu. Ko meter omar oik osap sosop orip, utianik, ko ak mesin saruku ro senek sarewon. Ko kiro onok ak osap sosop owaun sarwarowon.

10 Isan ronkat ak kiro onok keseraiei. Kiro woisan manowon opok, akas amke kiro roasiret usu orip aiauk araun ronkatein. Keseria, akas amke aiauk tururin. 11 Keserianik, kiro sarau maun amke ronkateanik, woiaka erer orip onoktoroin, rusa kiro sarau erekapu patarwe. Akan aiauk owo senek rau ak keseriar mowe. 12 Kar ros kon osap karauk roasiret araun ronkateanik, arai, Anut ko kiro ro mesin wou ererai. Kiro ro ko osap sosop orip keseriar arai, Anut ko mesin wou ererai. Anut nukas kar ro osap sosop wäpik äpu mianik, kos osap sosop araun wa aurai.

13-14 Is ak karauk roasiret sarwaraun akan osap erekapu areanik, aka usu owaun awarau wa. Rusapai, ak osap sosop orip. Keseria, kiro karauk roasiret osap wäpik araiei. Tawa ak osap wäpik sarena, akas osap sosop orip sareanik, ätäi ak araiei. Keserna, aka aka sarsarateanik, ak erekapu eposek rawaiei. 15 Meter Israel roasiret ak kiro o enip mana* oin senek, rusapai ak nais keseriar keseraiei. Kiro Anut nukan ämänis äiewon siar keserin. Kos keser äiewon, “Kar ro ko o sosop senes turur mowon, ko o jeanik, autau wa utiäwon. Kar ro ko o eteinak turur mowon, kiro ro ko nais o jeanik, ätäi sou wa weäwon.” *Kisim Bek 16:18*

Taitas ko kon jaukut pak roasiret sarwaraun Korin mena potoin.

16 Is ak sarwaraun ronkateäim senek, Taitas nais ko ak sarwaraun ronkateäu, okon, is Anut ‘pere’ aurim. 17 Taitas ko pote akan aiauk tururaun aurumun ko wou erer orip keseräm äiewon. Kiro onok karar wa, kon ronkatis nais ak sarwaraun potauru. 18 Iken kar jaunok ko

Taitas pak äsimorta, potai. Kiro ros Jisas nukan Ämän Eposek roasiret
mena atap atap raiäi tamaraun sarau sakau miäu, okon, Anut nukan
roasiret akas kon enip jou miäi. 19 Ko nais kon menan Kristen roasiret
akas ik pak karauk roasiret kiro aiauk araun oi ariaun sare moin. Kiro
sarau Näwäu nukan enip jou maun keseriäum. Iken sarau kiro karauk
roasiret sarwaraun woiok erer orip miäum. 20 Kiro aiauk näwäu turur
moin ämäinuk rai, karauk roat akas iken enmok opok ämän maiei rai,
kiro ro ko ik pak potai. 21 Ik sarau eposek maun sakau ronkateäum.
Ik Näwäu nukan amukup pak roasiret akan amiakap nais iken sarau
amop miäum, okon, ak erekapu iken onok eposek äpu maiei.

22 Ik iken kar jaunok nais au pak äsimorta, ak sarwaraun potai. Ko
orip orip karauk roasiret sarwaraun sarau sakau monuk, aparmun. Ko
akas karauk roasiret jekur sarwareäi roumoi, epar rai ronkatemoi, kon
wou erer orip ak rawa potauru. 23 Rusa, is Taitas mesin aräurim. Ko
isan sarau jai. Ko is pak ak sarwaraun sarau miäu. Kiro jaunokot ori
au awan menan Kristen roasiret akas äsimwatona, ak rawa potaieir.
Awas Krais nukan enip jou mianik, kon sarau muriäir. 24 Keserianik,
akas kiro roat mesin akan woiakas meiemoi, akan onok eposek ätär
maraiei. Ak kiro onok keserna, Kristen roasiret omsau erekapu akas
akan onok eposek rowaiei. Keseria, ik owo onokun akan enmaka jou
miäum ak äpu maiei.

9

Pol nukas karauk Anut nukan roasiret sarwaraun rai äiewon.

1 Ak karauk roasiret osap sosop wäpik sarwareäi, okon, ak Anut
nukan roasiret Judia provins opok rai sarwaraun mesin is ämän
sosop wa jer we maram. 2 Is äpu ak woiaka erer orip kiro roasiret
sarwarauriäi. Is Masedonia provins pakan roasiret akan amiakap
akan enmaka jou mareanik, ak kiro onok eposek maun kume rai
awareäimin. Ak kiro woisan manowon opok, akan sarau aiauk
tururaun Akaia provins opok maun onoktoroin. Okoro pakan roasiret
akas ak karauk roasiret osap sosop wäpik sarwaraun aiauk tururmoin,
ämän roianik, akan woiaka siräienuk, akas nais akan osap karauk
roasiret sarwaraun turur moin. 3 Utianik, rusapai is isan jaiat ak
aiauk turur mona, sarwaraun äsimwaroita, potaiei. Keseria, ak
onok eposek mona, karauk roasiret akas ik akan enmaka jou momun
kiro epar aparaiei. Keseria, ak siräinai, akan aiauk is kiro roasiret
awaromin senek turur maiei. 4 Karauk Masedonia roat ak ik pak
koumoi, apwaraiei akan sarau kiro wa patarna rai, ik oiorok nai.
Ak nais oioraka näwäu nai, owon, ik akan enmaka jou erar momun.
5 Kiro onokun, is isan jaiat awaroita, ak amke ak rawa koumoi, akan
aiauk karauk roasiret araun äiein turur maun sarwaraiei. Keseria, ak
kiro aiauk turur me rauna rauna, ik kowam. Karauk roasiret akas
ak woiaka erer orip kiro aiauk karauk roasiret araun turur moin
aparianik, ak äpu kiro akan ronkatis keserin, kar ros ak kiro sarau
maun sakau ämän awarau wa.

6 Ak okoro ämän jekur ronkatewe. Kar ro ko o uku sosop wäu wa,
kiro ro ko tawa o sosop wa owai. Utianik, kar ro ko kon woia o uku
sosop wäi, kiro ro tawa o sosop senes owai. 7 Roat karar karar ak
karauk roasiret osap araun jekur ronkateanik, araiei. Akan woiaka

usu orip kiro akan osap karauk roat wa arau. Kar ros ak kiro onok keseraun sakau awaronuk, ak iminemoi, kon ämän tainorau rai wa arau. Kiro owon, ro wou erer orip karauk roasiret osap arai, kiro Anut nukas konun wou ererai. 8 Anut nukas kon wou näu oripas ak osap atap atap aronuk, ak orip orip osap sosop senes owaiei. Ak eposek rawaun mesin osap sosop oi rawaiei. Ak osap sosop senes oianik, karauk roasiret eposek sarwaraun itok. 9 Anut nukan ämänis nukan onok mesin keser äiewon,

“Kos nukan osap sosop saruku roat ariäu. Ko sarau eposek mowon,
kiro sarau eposek orip orip rawai.” *Buk Song 112:9*

10 Anut nukasar ro o uku nurunuk, uku weäu. Kosar o atap atap aronuk, ak o jeäi. Ro nukas o uku woia wenuk, tawa o sosop sareäu senek, Anut nukas osap aronuk, akas ätäi kon roasiret eposek senes sarwaraun itok. 11 Anut nukas orip orip osap sosop aronuk, akas woiaka erer orip aiauk karauk roasiret araun itok. Akas ik aiauk sosop Judia provins pakan roasiret araun ikona rai, roasiret sosop kiro onok aparianik, akas Anut ‘pere’ auraiei.

12 Akan sarau miäi kis Anut nukan roasiret karar sarwarau wa. Utianik, karauk roasiret sosop ak akan sarau aparianik, ak orip orip Anut ‘pere’ auraiei. 13 Akan sarau miäi kis ak akan woiakas Anut mesin epar meieäi amop mareäu. Akan sarau miäi mesin roasiret akas Anut nukan enip jou maiei. Ak Krais nukan Ämän Eposek roumoi, kiro mesin woiaka epar mianik, jekur tainoriäi, okon, karauk roasiret akas Anut ‘pere’ auraiei. Ak woiaka erer orip kiro roasiret osap ariain pak, karauk roasiret nais osap ariain, okon, roasiret akas Anut nukan enip jou muraiei. 14 Anut nukas kon wou näu oripas ak eposek sarwarowon, okon, akas pak jaunakat sarwareäi. Keserna, kiro roasiret akas akanun woiakas meiemoi, Anut nukas ak opok onok eposek maun auraiei. 15 Anut nukas osap eposek senes ikowon. Kiro osap näwäu senes, okon, kiro osap owo senek ik aräu senek wa. Kesermoi, ik kiro osap mesin ko ‘pere’ aurim.

10

Pol nukas nukan sarau mesin äiewon.

1 Karauk roasiret akas isan enim opok ämän keser miäi, “Ko ik pak raumoi, ämän äiäurar aikiäu, utianik, ko kar mena atapuk raumoi, ko sakau ämän jer we mukiäu.” Utianik, Krais nuka kon enip jou wa miäu, ko wou päurar orip raiäu senek is Pol, kon onok tainorianik, kiro ämän äiäurar awaraurim. 2 Karauk roasiret akan ronkat ik okoro omnokou pakan onok tainor ariram rai ronkateäi, utianik, ik okoro omnokou pakan onok wa tainoriäum. Is ak rawa koumoi, roasiret kesek ronkat orip sakau ämän awaram. Utianik, ak kiro roasiret akan onok wa tainorna rai, tawa is ak rawa koumoi, ak ätäi sakau ämän wa awaram. 3 Kiro epar ik omnokou opok raum, utianik, ik omnokoupaian roasiret weräiäi senek wa weräiäum. Ik kar onok pakas weräiäum. 4 Omnokoupaian roat akan muk atap atap oumoi, weräiäi, ik nais iken muk atap atap oumoi, weräiäum. Utianik, iken muk kiro Anut nukan, sakau orip. Kiro mukus iken iwäi jaunokot akan mena sakau raiäi kiro erekapu aru marai. 5 Roat ak ik pak ämänis weräuna, ikes ak aru maram. Ikes kiro roat akan ronkat aru ätär mareäum. Karauk roat akas ämän atap atap mianik, ak Anut äpu maun apu sowaraun

keseriäi. Ikes akan ämän aru roasiret erekapu ätär mareäum. Ik ämän awarota, roasiret akan ronkat piriränik, akan onok aru pakan utomoi, akan ronkat erekapu karar tururianik, Krais nukan ämän tainoriäi. 6 Ak Korin roasiret, iken ämän awarom kiro erekapu tainorna, ikes karauk roasiret ak iken ämän rowau utoi usu araun kume raum.

7 Ak ik mesin ronkateanik, iken onok apariäi jekur ronkatäu wa. Kar ros is Krais pak pasar raim rai sakau äiäu, kiro ro ik erek ko senek Krais pak pasar raum rai ronkatäi. 8 Näwäu nukas ik kon sarau maun sakau ikowon, okon, ik kiro mesin iken enmok jou maun woiok erer orip awareäum. Ikes kiro sakau Anut nukas ikowon pakas akan woiaka Krais mesin epar moin kiro sakau mareäum. Ik kiro sakau pakas akan woiaka epar moin wa aru mareäum. Keserianik, ik iken ämän moram mesin wa oiorok nai. 9 “Pol nukas kiro pas ik iminäun jer we mukowon”, ak keser wa ronkatäu. 10 Karauk roasiret akas keser äiäi, “Pol nukan pas kiro eposek sakau orip. Utianik, nuka ik pak raiäu ses opok ik ko apariäum, ko sakau wäpik, ko Anut nukan ämän maun jekur äpu mau wa.” 11 Kiro roasiret ak okoro ämän mesin jekur ronkatewe. Rusapai ik ak pak rawau wa, okon, iken ämän sakau orip pas opok jer we marom. Utianik, ik ak pak pote rauta rai, iken ämän sakau orip pas opok apari senek, iken onok keseriar aparaiei.

12 Karauk roat ak akasar akan enmaka jou miäi senek, ikes iken enmok jou mau wa. Kiro roat akan onok kiro akas akan ronkatisar wasareäi. Kar ros nukan sarau wasaremoi, kon jaukun sarau owo senek aparianik, äiäi, ‘isan saraus kon sarau itimoru ra, wa ra?’ Roasiret ak kiro onok tainoriäi ak ronkat eposek wäpik. 13 Utianik, Anut nukas owo sarau ikowon kiro mesin karar iken enmok jou mam. Owo mena Anut nukas sarau maun ikowon, ik kiro opok karar sarau miäum. Kiro sarau ak opok nais poteäu. 14 Ik ak rawa koianik, iken sarau momun mesin iken enmok jou maun itok, owon, Anut nukas ik ak pak sarau maun aikowon. Utianik, ik ak rawa wa koumun maro, ik kon ämän wa tainorwom. Keseria, ik iken enmok jou mau senek wa. Utianik, ik epar Krais nukan Ämän Eposek kiro ak rawa oi koumun. 15 Karauk roat akas amke kar mena sarau moin kiro ikes sarau momun rai enmok jou mau wa. Iken ronkat ak akan woiaka Krais mesin epar moin kiro sakau sarenuk, iken sarau kiro moram näwäu senes saräi. 16 Kesernuk, ik karauk mena kiro akan mena kasakup rai Anut nukan Ämän Eposek aware ariäm. Karauk roat akas meter owo mena sarau moin opok, ik ätäi kiro opok iken enmok jou maun wa potam.

17 Utianik, Anut nukan ämänis keser äieu, “Inok ro kon sarau mowon mesin kon enip jou mauria, ko Näwäu nukas ko kiro sarau maun sakau nuruwon ronkateanik, Näwäu nukan enip karar jou mai.” *Jeremaia 9:24*

18 Kar ros nuka ro eposek äiäu, ko Anut nukan amukup ko ro eposek wa, utianik, Näwäu nukasar kiro ro eposek äiäu, kiro ro epar kon amukup eposek.

11

Pol sät ämän oi ariai roat pak.

1 Isas otop ro senek karauk ämän isan enim jou eteinak maun awaraurim. Ak is utoirona, keseraun itok ra? 2 Anut nukas ak mesin

sosop ronkateäu senek, isas nais ak mesin sosop ronkateäim. Kar ros kon asinak kar ro nuraun paip momoi, jekur kameäu senek, is ak Krais nuraun jekur kamwaraun onoktoromin, okon, tawa ak Krais rawa potea, ak kon roasiret tuku rawaiei. 3 Utianik, Satan nukas Ewa ate aparwon senek, karauk sätäiäi roat akas nais ak ate apwaraiei rai is iminem. Ak sätwareanik, akan ronkat eposek aru marona, Krais nukan onok jekur tainoriäi kiro utaiei. 4 Karauk roat akas koumoi, kar ämän tamaraiei. Ikes Jisas nukan Ämän Eposek epar tamareäumun, utianik, kiro roat akas Jisas mesin kar ämän atap maiei. Kiro onok pakas ak osou atap owaiei. Meter Anut nukan Osou Näu oin kiro senek wa. Kiro roat akas ämän eposek atap tamaraiei. Kiro Anut nukan Ämän Eposek ikes tamaromun senek wa. Ak kiro onok keserna, akas akan ämän epar kurte tainoraun rai keseriäi.

5 Utianik, isan ronkat kiro sät ämän oi ariai roat ak akan enmaka jou oik miäi, ak näwäu, is eteinak rai ronkatäu wa. 6 Epar, is Anut nukan ämän aräun kiro skul mau wa, utianik, is kon ämän jekur äpu momin, okon, ik orip orip ak Anut nukan ämän amop tamareäumun.

7 Is Anut nukan Ämän Eposek tamareanik, akas is aiauk iraun rai wa awareäimin. Is akan enmaka jou maun keseriäimin, isan enim jou mau wa. Akan ronkat is kiro onok aru keseriäimin ra? 8 Is karauk menan Kristen roasiret akas aiauk irona, pote ak sarwaraun sarau miäimin. Kiro onokus is kiro roasiret akan aiauk päu oimin senek. 9 Is ak pak pote raumoi, karauk osap owaun ronkat oianik, ak usu wa ariäimin. Is owo osap owaun ronkateäimin isan jaiat ak Masedonia provins pakas koin akas epar kiro osap erekapu iroin. Is akas osap iraun rai wa awareäimin. Rusapai nais, ak is osap iraun rai wa awareäim. 10 Krais nukas epar ämän miäu senek, is nais epar ämän miäim. Is akan aiauk owau wa, okon, kiro mesin isan enim jou muraun itok. Akaia provins pakan kar ros is kiro onok keseraun tämurau senek wa. 11 Is owon akan aiauk owaun wa awareäim? Akan ronkat isan woias aka mesin wa meieäim ra? Wa senes, wa. Anut ko äpu isan woias ak mesin meieäim.

12 Is meter akan aiauk owau wa, kiro onok rusapai keseriar rau. Kiro sätäiäi roat ak akan enmaka jou miäi apu soraun is kiro onok keseriäim. Akan sarau iken sarau senek äiäi, utianik, akas akan sarau mianik, ak pakan aiauk oiäi, okon, akan sarau iken senek wa. 13 Kiro roat ak Krais nukan ämän oi ariaun roat senes wa. Ak sarau mianik, Krais nukan sarau moram äiäi. Ak sätäiäi. Akasar pirirmoi, ik Krais nukan ämän oi ariäum roat rai keseriäi. 14 Akan onok kis ik wa atonoikai. Satan nais nukasar ätäi pirirmara, is Anut nukan sarau eitek arou opok raim rai keseriäu. 15 Keserianik, Satan nukan sarau roat akasar pirirmoi, sarau eposek mona, karauk roasiret akas kiro ak Anut nukan sarau roat äiäi. Utianik, kiro roat akan onok kiro keseriäi, tawa Anut nukas erekapu aru marai.

Pol ko Jisas nukan ämän oi ariemoi, usu sosop owon.

16 Is amke karauk otop ämän maun awaromin. Ak kiro ämän roianik, ko epar otop ro rai wa ronkatäu. Utianik, ak is otop ro rai ronkate roi, ak karauk otop roat akan ämän roiäi senek ak isan ämän nais päurar rowaiei. Ak is utoirona, isas nais isan enim jou eteinak mam. 17 Is äpu isan sarau eposek mesin isan enim jou mam, kiro

is Näwäu nukan ämän wa tainoriäim, is otop roat senek saremoi, isakan enim jou miäim. 18 Roat sosop ak okoro omnokoupaian onok tainorianik, akan sarau mesin akan enmaka jou miäi. Is nais akan onok tainormoi, isan saraus isan enim jou atap mam.

19 Ak ronkat eposek orip äiäi, utianik, ak otop roat utwarona, akan ämän awarona, roiäi! 20 Ak karauk roat inikwarona, akas sakau ämän awareanik, akan sarau maun imwareäi. Akas ak jekur kamwaraun sakau awareanik, akan osap erar oiäi. Kiro roat akasar ik roat eposek äianik, ak roat aru awareäi. Kiro roat sakau orip, akas akan sipiaka pipuriäi senek. 21 Wopurut, ikes nais kiro onok aru ak opok keseraun sakau wäpik, okon, ik oiorok neäu ra?

Utianik, kar ro kon sarau mowon mesin kon enip jou monuk rai, is nais isan enim jou mam. Is otop ro senek kiro ämän arem. 22 Kiro roat ak Ibru roat ra? Is nais Ibru ro. Ak Israel roat ra? Is nais Israel ro. Ak Apraham nukan tupsiu ra? Is nais Apraham nukan tupsiu. 23 Kiro roat ak Krais nukan sarau roat ra? Is rusapai äiem, kiro otop roat senes. Is epar kon sarau ro. Is sarau sakau senes mianik, kiro roat itimwaromin. Karauk roat akas is orip orip karapus owa kureiriäin. Roat akas is sosop senes iworomoi, tätäi iriäin. Ak kiro sätäiäi roat keser akwarau wa. Omre sosop is meiäuriäimin. 24 Juda roat akas 39 orip is mur sakaus mänkäsiroin. Ak kiro onok keserin, omre atap atap 5 orip keseiroin. 25 Kar muti Rom marai roat akas omre atap atap 3 orip sinis mänkäsiroin. Kar muti, karauk roat sosop akas aiaukus iworona, meiäurimin. Is ariäim opok, ous 3 orip aru mowon. Kar ous aru monuk, is pututu karar, sankeu karar mas an opok raimin. 26 Omre sosop is sarau maun apu opok ariäimin. Is anas oire manauriäwon. Karauk roat akas roat akan osap päu owaun apu opok raiäis, akas is iworauriäin. Isakan jaiat Juda akasar iworauriäin. Karauk omsau pakan roat akas nais iworauriäin. Is näu mena usu sosop oiäimin. Ro wäpik mena om puru opok usu oiäimin. Mas anas oire jauriäwon. Karauk roat akas sätäianik, ik nan Kristen jaunat rai äumoi, iworauriäin. 27 Is sarau sakau atap miäimin. Pututu sosop, is jekur wa niniäimin. Karauk ses, is sou iworomoi, an patiriäwon. Karauk ses, isan sarau momoi, is o wa jeäimin. Karauk ses, is omjo wäpik rorosiriäwon. 28 Isan usu kiro karar wa, omre orip orip is Kristen roasiret kamwaraun ronkat sosop senes oiäimin, kis usu näwäu senes iriäu. 29 Kar Kristen ro ko sakau wäpik sarenuk, is nais sakau wäpik senek sareäim. Kar ro onok aru monuk, is kiro onokun ronkateanik, woi aru miäu.

30 Ak is erar ro airona rai, is kar apu wäpik, okon, isakasar isan enim jou erar mam. Utianik, owo onokus is sakau wäpik ätär mareäu, is kiro mesin woi erer orip isan enim jou mam. 31 Anut nuka ko iken Näwäu, Jisas nukan Momok pak kon Eit pak. Ik kon enip jou orip orip mau. Ko äpu is kiro ämän sätäiäu wa. 32 Damaskus näu menan kiap ko king-Aretas nukan inkaruru raiäu, kos karauk marai roat akas is sakau atoiraun menan ororok kamäun marowon. 33 Utianik, isan jaiatos is basket uru murianik, windo opokas muruna, nomin. Keserna, is kiro menan kiap nukan ipoukupas imine manomin.

12

Pol ko nini epirewon senek raunuk, Anut nukas ämän sosop auruwon.

1 Ak is erar ro rai ronkateäi, okon, is kar apu wäpik, isakasar isan
enim ätäi jou mam. Kiro jou maun onokus is wa sareirai. Utianik,
is keser awaram, Näwäu nukas nini epir pakaimas karauk osap ämäi
rawon ätär murowon. 2 Is kar ro Krais mesin wou epar mowon äpu
mom. Meter woisan 14 orip manonuk, ko Anut nukas omar namba 3
opok imäi tonowon. Kon enipsau orip manowon ra, wa ra, is äpu wa.
Anut karar kiro äpu. 3-4 Is äpu kiro ro ko Anut nukas kon mena eposek
omar oik imäi tonowon. Kon enipsau orip manowon ra, wa ra, is äpu
wa. Anut karar kiro äpu. Omar opok ko karauk ämän arein rowon.
Kar ros kiro ämän owo senek omnokou pakan ämänis aräu senek wa.
Anut nukas 'kar ros kiro ämän ätäi karauk roasiret wa awarau' rai
äiewon. 5 Is kesek ron enip jou mam, utianik, isakan enim jou wa
mam. Utianik, owo onokus is sakau wäpik ätär mareäu is kiro mesin
woi erer orip isan enim jou mam.

6 Utianik, isakan enim jou mauria, is otop ro senek wa saräm, owon,
is epar ämän mam. Utianik, is isakan enim wa jou mam, owon, is
isakan enim jou moita rai, roasiret akas isan ronkat tainorianik, isan
enim jou maiei. Utianik, ak amke isan ämän tamareäim roumana, is
owo onok keseriäim aparianik, kiro jekur wasare äpu momoi, is mesin
rapor ronkatäiei.

Osap katuau senekus Pol nukan enipsau weäu.

7 Utianik, Anut nukas omar oik kiro osap eposek senes ämäi rawon
ätär murowon kiro mesin is isan enim jou mam rai, Anut nukas Satan
inikernuk, kos kar osap katuau senek isan enimsau tätäi iraun rau
äsimorowon. Kesernuk, is nepipirianik, isakan enim jou mau senek
wa. 8 Isan usu kiro isan enim opok pe rau kiro oi kuräun rai is 3 orip
Näwäu sakau aurmin. 9 Utianik, Näwäu nukas is ätäi keser airowon,
"Isan woi näu oripas sareisiäim, kiro itok. Na sakau wäpik rauta, isan
sakaus na sakau musiäu." Keserianik, owo onokus is sakau wäpik ätär
mareäu is kiro mesin isan enim jou mam. Keserita, roasiret akas Krais
nukan sakau kiro is pak rau aparaiei. 10 Kiro onokun, is sakau wäpik,
karauk roasiret akas isan enim opok ämän aru miäi, is usu näwäu
oiäim, karauk roasiret is aru muriäi. Kiro usu erekapu is opok penuk,
is woi aru wa miäu, owon, is Krais nukan sarau moram. Keseria, is
nepipirim, owon, is sakau wäpik raita, Anut nukan sakaus is sakau
muriäu.

Pol ko Korin roasiret sarwaraun ronkat sosop miäwon.

11 Is otop ämän arem. Utianik, akasar is kiro ämän araun siräire
moin. Ak is onok eposek moram araun itok, utianik, ak keserau
wa. Epar, is enim jou näwäu orip wa. Utianik, kiro sät ämän oi
ariai roat akas akan enmaka jou näwäu miäi, akan saraus isan sarau
itimorau wa. 12 Is ak pak raumoi, isas Jisas nukan ämän oi ariaim
ro ätär maraun onok atap atap miäimin. Is ak pak raumoi, kurur
atap atap pak onok atap atap miäimin. Is sakau tai raianik, usu sosop
oumoi, Anut nukan sakau ätär maraun kiro onok keseriäimin. 13 Is
owo onok karauk Kristen roasiret opok keseriäimin is ak opok nais
kir keseriäimin. Kar onok karar kiro is ak opok keserau wa. Is ak o
iraun rai awarau wa. Akan ronkat is o iraun awarau wa kiro is onok

aru momin ra? Ak keser ronkatena rai, akas isan kiro onok aru jäkäi muraun itok ra?
14 Is rusapai ätäi namba 3 koi apwaraun ronkateram. Akas is sareiräun usu wa aram. Isas ak akan osap iraun rai wa awarom. Akan woiaka is iraun rai awarom. Mokoit akas osap turur mianik, momonakat wa areai. Momonakat akas epar osap turur mianik, akan mokoit areai. 15 Kesermoi, isan osap erekapu rau kiro ak aram. Isan totom nais ak sarwaraun aram. Isan ronkat isan woias akanun meieäim näwäu sarenuk, akan woiakas isanun meiäi kiro eteinak saräi.
16 Kiro onok amop senes, isas kar usu akan enmaka opok mau wa. Utianik, ak kamuk karauk roat akas keser äiäi, “Kos sätäikomoi, atonoikomara, iken osap oiäwon.” Kiro epar wa. 17 Karauk roat isas ak rawa äsimwaroita, potoin akas sätwareanik, akan osap is iraun oin ra? Wäpik, ak äpu kiro roat akas akan osap owau wa. 18 Isas Taitas ak rawa potaun ronkat sakau nurita, ko ak rawa potowon. Iken jaunok kar ko Taitas ori äsimwatoita, ak rawa potoirin. Taitas nukas sätwareanik, akan karauk osap owon ra? Wa senes, ko akan osap owau wa. Is Taitas ori iwen ronkat karar, iu onok karar tainoriäumur.
19 Akan ronkat ik kiro pas karauk roat akas iken enmok opok ämän aru moin epar wa rai ätär maraun jer we maromun ra? Ik kiro onokun jer we marau wa. Ik Krais pak pasar raumoi, Anut nukan amukup kiro ämän awaroram. Ak iken jaunokot senes. Ik owo onok keseriäum kiro akan woiaka epar moin sakau maraun keseriäum. 20 Is iminem, owon, is ak rawa koianik, ak isan ämän tamaromin wa tainoriäi aparam. Ak keserna, is koianik, usu aroita, akas is woi päurar orip wa apairaiei. Is ak onok aru miäi aparau utom. Ak ämänis weräiäiei, akan jaunakat mesin woiaka aru maiei, ak kasiaka päi, ak atap atap inäiäiei, ak karauk roat akan enmakap ämän maraiei, ak aka aka jeje ämän muratäiei, ak akan enmaka jou mianik, karauk roat akan ämän wa rowaiei, akas sarau erekapu aru maiei. Is koianik, ak kiro onok keserna, aparaun utom. 21 Is ak rawa koianik, akan onok aru aparmoi, Anut nukan amukup oior nai. Roasiret sosop ak kamuk akas meter onok aru mianik, akan onok aru mesin ätäi akan woiaka pirirau wa aparianik, woi aru näwäu mai. Ak onok aru senes miäin, ak sapum onok miäin, akan woiaka onok aru atap atap keseraun siräiain. Ak kiro onok keseriäin mesin akan woiaka ätäi pirirau wa, is kiro onok aparianik, oior nomoi, woi aru mai. Kesermoi, is ak rawa kowaun iminem.

13

Korin roasiret ak akan woiaka Jisas mesin epar moin kiro jekur kamäiei.
1 Is rusapai ätäi ak rawa namba 3 kowaurim. Ak jekur ronkatewe. Anut nukan ämän keser äiewon, “Ro oirori ra, 3 orip ra, akas akan ämän wasarewareanik, akan ämän epar ra, wa ra awaraiei.” *Lo 19:15*
2 Is ätäi ak rawa namba 2 opok poteanik, karauk roat ak onok aru moin sakau ämän awaromin. Is rusapai ak pak rawa wa, kiro sakau ämän ätäi awarom. Is ätäi ak rawa potomoi, ämän äiäur wa awaram. Is kiro roat onok aru morai usu aram. 3 Akas is Krais nukas ämän aironuk, areaim kiro epar rai äpu maun keseram. Keseria, ak äpu maiei Krais ko akan onok jekuraun, päurar wa tuku mareäu, ko sakau

orip tuku mareäu. 4 Ko am äpäs opok äsäi moin ses opok kiro epar
ko sakau wäpik rawon. Utianik, rusapai ko Anut nukan sakaus awau
rau. Kiro onok senek, ik omnokoupaian roat kon sarau momoi, sakau
wäpik raum. Utianik, ik ko pak awau raumoi, Anut nukan sakau orip
ak pak sarau mam.
5 Ak akan woiaka Jisas mesin epar moin ra akasar akan onok jekur
wasaräiei. Ak akan woiaka ko mesin epar moin, ak äpu Krais Jisas ko
ak pak rau. Utianik, ak akan woiaka ko mesin epar mau wa ak äpu ko
ak pak rawau wa. 6 Is sakau ronkatem, ak iken sarau wasaremoi, akas
ik Krais nukas kon sarau maun sare mukowon äpu maiei. 7 Ik Anut
aurta, ak sarwarnuk, ak karauk onok aru wa maiei. Ak onok eposek
mianik, ikes ak Anut nukan onok jekur tamaromun äpu maiei. Utianik,
ik roasiret iken sarau eposek äpu maun Anut aurau wa. Roasiret
akan ronkat iken sarau aru, kiro itok, utianik, ikes ak onok eposek me
rawaun Anut auriäum. 8 Ik Anut nukan epar ämän tonoi maun kar
onok mau senek wa. Utianik, ik karauk roasiret kon epar ämän karar
tainoraun sarwareäum. 9 Akan woiaka epar moin sakau tai rauna rai,
karauk kasikan roasiret akan ronkat ik sakau wäpik äiäiei, kiro itok,
ik nepipiram. Ik Anut aurta, ak sakau tai raianik, roasiret tuku senes
saräiei. 10 Is atapukas raianik, ak kiro onokun okoro ämän jer we
marom. Ak akan onok aru utomoi, jekur rauna rai, is ätäi ak rawa
potoita, isan sakau kiro Näwäu nukas irowonus ak ätäi jekwaraun wa
awaram. Näwäu nukas is kiro sakau ak sarwaraun irowon. Ak aru
maraun kiro sakau irau wa.
11 O jaiat, is isan ämän pataraun ak ‘pere’ ämän awarom. Ak roasiret
tuku senes saräun sarau sakau mowe. Ak isan ämän roinai, akan
ronkat karar momoi, woiaka päurar orip rawe. Keserna, Anut nukas
kon wous ak mesin meieäu, ko woiaka päurar rawaun sakau ariäu,
ko ak pak rawai.
12 Ak aka aka woiakas meiäun ätär maraun ipiaka atotäiei.
13 Roasiret akan woiaka Jisas mesin epar moin ik pak rai erekapu, akas
nais ak ‘pere’ ämän awaroi.
14 Iken Näwäu, Jisas Krais nukas kon wou näu oripas ak sarwarnuk,
Anut nukas akanun wous meiemoi, Osou Näu nukas aka aka woiaka
karar orip rawaun sakau marai.

Galesia
Okoro buk nukan onoktapau

Jisas ko meienuk, woisan 17 orip manonuk, Pol nukas Galesia provins pakan roasiret jer we marowon. Meter Pol pote ak pak raumoi, Jisas nukan Ämän Eposek tamarowon. Utianik, tawa karauk Juda roat akas karauk omsau pakan roasiret keser awaroin, “Ak Anut nuka pak eposek rawaun ak Moses nukan sintore ämän erekapu tainoraiei.” Pol ko kiro ämän roumoi, kiro Juda roat mesin kasak näwäu pewon. Kesermoi, ko kiro pakan roasiret awarowon, “Anut nukasar is kon ämän oi ariaun sare murowon, okon, is ak awarowon. Ak kiro sätäiäi roat akan onok wa tainorau. Utianik, ak Anut nuka pak eposek rawaun, ak akan woiaka Jisas mesin karar epar maiei. Keseria, epar ak kon amukup eposek rawaiei, kar apu rawau wa.”

Okoro buk tainoraun ämän

1:1-10 Pol nukas Galesia roasiret ‘pere’ awarowon.
1:11–2:21 Pol nukas Galesia roasiret awarowon, “Is Jisas nukan ämän oi ariaim ro enim orip.”
3:1–4:31 Iken woiok Jisas mesin epar mam Anut nukas kon wou näu oripas ik sareikai. Moses nukan sintore ämänis ik wa sareikai.
5:1–6:10 Krais nukas iken onok aru pakan imäikowon, okon, Osou Näus ik kamoikonuk, ik karauk roasiret sarwaram.
6:11-18 Pol nukas kon ämän pataraun kiro pakan roasiret ak Jisas nukan onok awau tainoraun awarowon.

1-2 Is Pol, woiaka epar moin jaiat is pak rai, ikes ak Galesia roasiret, ak Jisas mesin woiaka epar moin, okoro jer we marom. Is Jisas nukan ämän oi ariaim ro. Roat näunäu akas Jisas nukan ämän oi ariaun is sare murau wa. Kar ros is äsimoirau wa. Utianik, Jisas Krais pak Anut iken momonek pak awas is sare murianik, äsimoiroirin. Anut nukas Jisas meiewon ätäi siräi mowon.

3 Is Anut keser aurim, ko iken momonek, pak iken Näwäu, Jisas Krais pak awas awan woiawa näu oripas ak sarwarna, awan woiawa päurar raiäu kiro ak arona, ak eposek rawaiei. 4 Okoro Jisas nukas ik okoro omnokou opok onok aru mota, iken onok aru pakan imäikowon. Kos kon enipsau Anut nurianik, am äpäs opok meiewon. Kiro onok iken momonek, Anut nukasar keseraun äiewon, okon, ko keserwon. 5 Keseria, ik Anut ko näwäu senes orip orip jou murinam. Epar!

Is Anut nukan Ämän Eposek karar awareäim.

6 Is karkairianik, akanun woi aru mou, owon, omre rumuk wa, Anut nukas kon wou näu oripas ak kon roasiret saräun urwareanik, ak sarwaraun kos Krais am äpäs opok meiäun äsimoruwon. Kesernuk, ak kon Ämän Eposek mesin woiaka epar moin. Utianik, rusapai, is roim, ak kon ämän eposek tainorin utomoi, kar sät ämän karauk roat akas äiäi ‘ämän eposek’ tainorauri. 7 Utianik, kiro ämän Anut nukan Ämän Eposek wa. Kiro roat akas sät ämän mianik, akan ronkat aru maroi. Kiro roat akas Krais nukan Ämän Eposek atap pirir miäi. 8 Ik Anut nukan Ämän Eposek epar senes awaromun. Utianik, rusapai, ik

ra, kar Anut nukan sarau eitekus kar ämän atap kiro Anut nukan Ämän Eposek awarota rai, is Anut aurim, kos ik tämukianik, äsimukonuk, ik ep näwäu jerera uru neanik, orip orip rawam. 9 Is amke awaromin rusa ätäi awaraurim. Ak amke Anut Nukan Ämän Eposek roianik, tainorin. Ätäi rusapai kar ros kar ämän atap kiro Anut nukan Ämän Eposek awarai, is Anut aurita, kos kiro ro äsimornuk, ep näwäu opok neanik, orip orip rawaiei.

10 Akan ronkat, is roat akan woiaka isanun ereraun kiro ämän areaimin? Wa, isas Anut nukan wou isanun ereraun kiro ämän areaim. Meter isan woi Jisas mesin epar mau wa opok, is roat akan woiaka isakanun ereraun ämän awareäimin. Rusapai, is kiro onok keserau wa, okon, kiro onok pakas is Krais nukan sarau muriäim ätär mareäim.

Meter Pol owose rawon nukan ämän.

11 O jaiat, is ak kiro ämän ak äpu maun awaraurim. Kiro Ämän Eposek awaromin kiro kar ron ronkat pakas wa. 12 Is kar ro pakan kiro ämän owau wa. Is kar ros kiro ämän tamurau wa. Wäpik! Kiro ämän Jisas Krais up uruas ätäi siräianik, nukasar kon roasiret awaraun is irowon.

13 Rowe, meter ak isan enim roiäin. Is Juda roasiret akan onok tainoriäimin. Kiro ses opokar, is Anut nukan roasiret Jisas mesin woiaka epar moin, akanun is woiti mau wa, is ak usu sosop arianik, erekapu aru maraurmin. 14 Isakasar Juda roasiret akan onok sakau senes tainormoi, isan urek jaiat erekapu itimwaromin. Is iken askanai akan ämän erekapu jekur tainorianik, karauk roat nais ak iken askanai akan onok tainoraun sakau awareäimin.

15 Utianik, meter, anias is murau wa opok, Anut nukas kon ronkat pakas is Jisas nukan ämän oi ariaun ro sare murowon. Rai rai, kos is kiro sarau maun urweiromoi, kon wou näu oripas sareirowon. 16 Keseria, is Jisas Krais nukan ämän karauk omsau pakan roasiret awaraun sare muraun Anut nukas kon mokoi is ätär murowon, okon, is äpu ko iken Näwäu. Is karauk roat rawa poteanik, ak is Jisas nukan ämän tamuraun awarau wa. Anut nukasar kon ämän tamurowon. 17 Anut nukas is kon ämän tamuronuk, Jisas nukan ämän oi ariai roat Jerusalem mena Judia provins opok rai, is topte apwarau wa. Utianik, is kiro ses opokar, Arebia ro wäpik mena om puru opok poteanik, ätäi Damaskus näu mena potomin.

18 Is woisan 3 orip utomoi, is Pita tararaun Jerusalem näu mena Judia provins opok toptomin. Is ko meter aparau wa, okon, ko äpu maun is ko pak tup oirori raimin. 19 Kiro opok, is Jisas nukan ämän oi ariai roat erekapu apwarau wa. Utianik, is Näwäu nukan amak Jems karar aparmin.

20 Ak rowe, is ak sät ämän awarau wa. Anut ko äpu, is okoro ämän nukasar is urweirowon mesin jer we marom kiro epar senes.

21-24 Kiro ses opok, roasiret Krais mesin woiaka epar moin Judia provins opok raiäin ak isan nepi aparau wa. Ak karauk roasiret akas is mesin keser arena, roin, “Kiro ros meter Anut nukan roasiret usu arianik, aru mareäwon, utianik, kos Jisas nukan ämän meter aru mareäwon rusapai kiro ämän ätäi roasiret tamarora.” Keseria, kiro Judia roasiret akas kiro ämän roianik, Anut jou murin.

Keseria, Pita ori raiminus, is ätäi Siria provins pak Silisia provins pak potomin.

2

Karauk Jisas nukan ämän oi ariai roat ak Pol mesin akan woiaka ererwon.

1 Ätäi woisan 14 orip utianik, is ätäi Jerusalem näu mena toptomin. Is Barnabas ori, Taitas imäianik, potomurin. 2 Is kiro opok potomin, owon, Anut nukas potaun airowon, okon, potomin. Is Jisas nukan ämän oi ariai roat näunäu isas owo Ämän Eposek karauk omsau pakan roasiret tamareäim mesin awaromin. Is ak kiro ämän nukan onoktapau awaromin. Utianik, is roat näunäu pak karar turwaromin, owon, is Jisas nukan sarau momin pak rusapai moram pak awaromin. Is imine orip turwaromin, owon, is äpu wa ak is pak woiaka karar maiei ra, wa ra. 3-5 Taitas ko is pak rau, ko Grik ro. Utianik, karauk roat akas Taitas nukan enip kerau patiraura* rai ronkatein ik kiro mesin ämän ate raumun. Karauk Juda roat ak kiro ronkat sakau ateai, akas sätäianik, Jisas nukan roat senek saremana, päu roat senek pemoi, ik pak erek tururin. Ak ik iken woiok Krais Jisas mesin epar miäumun, Juda akan sintore ämän tainoriäum ra wa rai aparaun pein. Akan ronkat ik Juda akan sintore ämän erekapu tainoraun rai keserin. Utianik, ik äpu ik sintore ämän nukan sarau roat (slev) senek kon inkaruru rauta rai, kiro onok pakas ik Anut nukan amukup eposek wa rawam, okon, ik akan ämän ekep wa tainoriäumun. Keseria, Jisas nukan ämän oi ariai roat näunäu akas Taitas kon enip kerau patiraun rai aurau wa. Keserna, ik Taitas nukan enip kerau patirau wa. Kiro onokun, Jisas nukan Ämän Eposek kiro epar karar ak, Galesia roasiret, pak rawai rai keser awarom.

6 Utianik, kiro Jisas nukan ämän oi ariai roat karauk roat akas ak roat näunäu enmaka jou orip keser äiäi. Is kiro roat enmaka jou orip ra, enmaka jou wäpik mesin ronkat sosop wa owam. Anut nukan amukup ik erekapu karar. Kiro roat näunäu akas Jisas nukan ämän is roasiret tamareäum ätäi atap wa piririn. 7 Utianik, kiro tururin ses opokar, ak äpu moin, Anut nukas is Pita ori kon Ämän Eposek roasiret tamaraun sarau karar itowon. Pita nukan sarau kiro Anut nukas nuruwon kiro Anut nukan Ämän Eposek Juda roasiret tamareäu. Utianik, isan sarau Anut nukas irowon kiro is kon Ämän Eposek karauk omsau pakan roasiret tamareäim. 8 Anut nukasar nukan sakaus is kon ämän oi pote karauk omsau pakan roasiret tamaraun sare murowon. Anut kos karar Pita kon sakaus Juda roasiret siarakap kon ämän oi pote tamaraun sare mowon. 9 Jems, Pita, Jon karauk roat akas ak roasiret kamwareäi roat näunäu senek äiäi. Kiro tururin ses opok, ak äpu moin Anut nukas kon wou näu oripas is sareirianik, karauk omsau pakan roasiret tamaraun sarau irowon. Keserianik, akas Barnabas is ori iwen ipiok atoin. Kiro onok keserin, kiro iken woiok karar raiäum ätär moin. Kesermoi, is Barnabas ori iu ätäi pote, karauk omsau pakan roasiret kamuk opok sarau mamur. Ak Juda roasiret kamuk opok sarau maiei. 10 Ak ik roasiret osap wäpik sarwaraun mesin karar aikoin. Is epar kiro roasiret sarwaraun mesin ronkatwareäim.

Antiok mena Pol nukas Pita sakau kerwon.

11 Kar ses opok, is Antiok mena raita, Pita koumoi, ko kar onok aru
mowon. Meter Anut nukas ko kiro onok wa keseraun auruwon. Is
kon onok aparianik, Pita sakau kermin. 12 Kiro onok kesek, ko amke
Antiok mena potomara, karauk omsau pakan roasiret pak raumara, ak
pak o je raiäwon. Jems nukas karauk Juda roat äsimwarnuk, potoin.
Kiro Juda roat ak keser äiäi, 'karauk omsau pakan roat ak akan enmak
kerau patirau wa, okon, ik ak pak o jau senek wa.' Pita ko kiro Juda roat
koin apwaromoi, ko sakau iminewaromara, karauk omsau pakan roat
pak o jaun utowon. 13 Karauk Juda roasiret Jisas mesin woiaka epar
moin ak äpu kiro onok aru, utianik, Pita kiro onok kesernuk, aparmoi,
ak nais kir karauk omsau pakan roat pak o jaun utoin. Barnabas nais
akan onok tainorianik, karauk omsau pakan roasiret pak o wa jeäwon.
Ko kesernuk, is karkairmin, owon, isan ronkat Barnabas nukan wou
epar mowon kiro sakau ronkatemin. Ak erekapu äpu kiro onok aru,
utianik, ak keserin.

14 Is kiro roat apwarmin ak Jisas nukan Ämän Eposek jekuriar
tainorau wa. Keseria, is roasiret amiakap amop Pita aurmin, "Na
Juda ro, na ätäi pirirmoi, kar omsau pakan ro senek raiäum, okon, na
rusapai, Juda roat akan onok wa tainoriäum. Na owon karauk omsau
pakan roat ak Juda roat akan onok tainoraun rai awareäum?"

Juda roasiret pak karauk omsau pakan roasiret pak ak akan woiaka epar mona, kiro Anut nukas sarwarai.

15 Iken askanai ak Juda roat. Ik karauk omsau pakan roat senek wa.
Ak Juda akan sintore ämän wa tainoriäi, okon, ik ak onok aru miäi
roat äiäum. Ik Juda roat senes raum. 16 Ik äpu, kar ro ko sintore ämän
tainorai, kiro ro Anut nukan amuk opok ro eposek wa raiäu. Wa senes
wa. Ko kon wou Jisas Krais mesin epar mai, kiro epar Anut nukas ro
eposek äiäi. Kiro onokun, ik nais Anut nukan amukup eposek saräun
Krais Jisas mesin iken woiok epar momun, owon, ik sintore ämän karar
tainoriäum maro, Anut nukas ik roasiret eposek wa aikowo. Utianik,
ik Jisas Krais mesin karar ronkatäm woiok epar momun, kiro epar kos
ik roasiret eposek keser aikiäu.

17 Ik, Juda roat, iken woiok Krais mesin epar momun, Anut nukan
amukup eposek rawauriäum. Utianik, ik äpu ik nais karauk omsau
pakan roasiret senek sintore ämän tainorau wa, okon, kiro sintore
ämänis ik onok aru miäum ätär mukiäu. Keseria, ik woiok epar
momun opok, Jisas nukas ik onok aru maun rai aikowon ra? Wa senes
wa.

18 Utianik, rusapai is Anut nukan amukup eposek saräun sintore
ämän tainoriäimin kiro utomin. Is ätäi tainoraurim, Anut nukan
amukup is onok aru nukan ro rawam, owon, kiro is erekapu jekur
tainoraun itok wa, okon, kiro pakas is Anut nukan amukup eposek
saräun itok wa. 19-20 Is kiro sintore ämän tainoraun itok wa, okon,
kiro sintore ämänis is meiäun äiäu. Is meiemin maro, sintore ämän
ätäi tainoraun wa ronkatewom. Is meiäu wa, utianik, Krais isan omoi
oumara, ko am äpäs opok meiewon. Keserianik, is rusapai meiemin
senek raumoi, is isan ronkat wa tainoriäim, is Krais nukan ronkat
karar tainoriäim. Is Juda akan sintore ämän wa tainoriäim, okon, is
rusapai Anut nukan apu karar tainorianik, kon sarau miäim. Rusapai,
is okoro omnokou opok raim, isan woi Anut nukan mokoi mesin epar
momin raim. Kos karar isanun wous meiemara, isan omoi oumara,

is mesin meiewon. 21 Anut nukas kon wou näu oripas is sareirowon, okon, is kiro onok mesin sosop ronkateäim. Owon, sintore ämänis ik Anut nukan amukup eposek saremun maro, Krais ko ik sareikaun wa meiewo, ko erar meiewon.

3

Sintore ämän tainoraun onok pak woiaka epar maun onok pak.

1 Ei, ak, Galesia roasiret, akan ronkat eposek wa! Is ak mesin kasi näwäu peu. Owon, ak karauk roat inikwarona, akas ak sätwarona, ak akan ronkat tainoriäi ra? Jisas Krais ko am äpäs opok meiewon ämän is roasiret amiakap amop awaromin, ak roin. 2 Ak is airowe! Ak owosemana, Anut nukan Osou Näu oin. Ak sintore ämän tainorianik, Anut nukan Osou Näu oin ra? Wa, ak Anut nukan ämän roianik, akan woiaka Jisas mesin epar moin, okon, kon Osou Näu oin. 3 Ak amke Krais nukan Osou Näu pakas Anut nukan amukup eposek sarein. Rusapai, akan sakausar kon amukup eposek sarau mauri ra? Akan ronkat kiro aru. 4 Ak meter Anut nukan amukup eposek sareanik, usu sosop oi rain. Ak kiro usu erar oin ra? Wa, ik äpu, ak kiro usu erar owau wa. 5 Anut nukas Osou Näu akan woiaka uru momara, kos kurur atap atap ätär mareäu. Owon? Kiro ak sintore ämän tainoraun rai keseriäu ra? Wa, ak kon ämän roianik, akan woiaka ko mesin epar mona, kos keseriäu.

6 Kiro onok senek, Anut nukan ämänis Apraham mesin keser äiewon, “Apraham kon wou Anut mesin epar mowon, okon, Anut nukas ko kon amukup ro eposek senes äiewon.” *Stat 15:6*

7 Keseria, ak rusapai äpu maiei, roasiret ak akan woiaka epar mai, kiro roasiret ak Apraham nukan askanai senes. 8 Meter Anut nuka äpu mowon, tawa karauk omsau pakan roasiret akan woiaka Anut mesin epar mona, kos ak kon amukup eposek rawaun sare marai. Kiro Anut nukas kar paip momara, karauk roat akas kiro ämän Anut nukan buk opok jer wein. Anut nukas Apraham kiro kon Ämän Eposek auruwon, “Kar nan askanai pakas tawa isas roasiret omsau erekapu pakan ak isan amiap eposek saräun sare maram.” *Stat 12 3*

9 Keserianik, Apraham kon wou Anut mesin epar mowon, okon, Anut nukas kon amukup eposek saräun sare muruwon. Roasiret ak nais akan woiaka epar maiei Anut nukas ak nais kon amukup eposek saräun sare marai.

10 Utianik, inok roasir ko onok eposek maun sintore ämän tainorianik, Anut nukan amukup eposek saräun äiäu, Anut nukas kiro roasir nukan totok aru murai. Owon? Anut nukan ämänis keser äiewon, “Roasiret ak sintore ämän Anut nukan buk opok rau, ak kiro erekapu tainorau wa, ak usu orip orip oi rawaiei, owon, ak äpu tawa Anut nukas akan totomaka aru maronuk, ko pak awau orip orip wa rawaiei.” *Lo 27:26*

11 Keserianik, rusapai ak äpu moi, kar ro ko sintore ämän tainorai ko kiro pakas Anut nukan amukup ro eposek wa rawai. Anut nukan ämänis keser äiewon, “Roasiret ak Anut nukan amukup eposek rai, kos ak sarwarai mesin akan woiaka epar miäi, orip orip awau rawaiei.” *Habakuk 2:4*

12 Sintore ämän tainoraun onok pak woiaka epar maun onok pak, au erek karar turur rawau wa, au atap atap rair. Anut nukan ämänis

keser äiewon, “Inok ro kos sintore ämän erekapu tainorianik, kar sintore ämän eteinak utau wa, ko kiro sintore ämänis isanarnuk, orip orip awau rawai.” *Wok Pris 18:5*

Utianik, roasiret ak sintore ämän erekapu tainorau senek wa, okon, ak kiro onok pakas awau orip orip wa rawaiei.

13 Keseria, sintore ämän tainoraun onokus ik, Juda roasiret, iken totomok aru mukai. Utianik, Krais nukas sareikomoi, kiro usu pakan imäikowon. Nukasar iken omoi oumara, ko am äpäs opok meienuk, Anut nukas ko ik mesin aru muruwon. Ik kiro äpu, owon, Anut nukan buk opok jer kesek rau, “Roat erekapu ak am äpäs opok meiäiei kiro roat akan totomaka Anut nukas aru marai.” *Lo 21:23*

14 Utianik, Krais Jisas nukas iken omoi oianik, am äpäs opok meiemoi, ko ik ätäi imäikowon. Ko keserwon, owon, Anut nukas Apraham kon amukup eposek rawaun paip mowon senek, karauk omsau pakan roasiret ak nais kiro eposek rawaun paip erek owaiei. Keserianik, ik erekapu woiok epar momun, Anut nukas kon Osou Näu ikaun äiewon ik owam.

15 O Jaiat, is kar ämän kiro mesin awaram. Kiro omnokou opok, kar ro ko kon jauk pak paip muratäusa, kar onok eposek miäu ros kon paip ätäi oi kuräu senek wa. Kon ämän kiro paip opok ätäi wa tunarorai. 16 Kiro onok senek, Anut nukas Apraham pak kon askanai karar pak roasiret kon amukup eposek rawaun paip mowon. Anut nukan paipis askanai sosop mesin äiäu wa. Utianik, ko askanai karar mesin äiewon. *Stat 12:7*

Kiro askanai karar, kiro Krais. 17 Is kiro onoktapau äiaurim. Meter Anut nukas Apraham pak paip mowon. Rai rai, woisan 430 orip utomoi, iken sintore ämän rusa pewon. Keseria, kiro sintore ämänis Anut nukas Apraham pak paip mowon wa oi kuräi. Kiro sintore ämänis Anut nukan paip nukan omoi owau senek wa. 18 Ik sintore ämän tainorta rai, Anut nukan amukup eposek raumun maro, kiro paip nukas ik kon amukup eposek rawaun wa sareikai. Owon, Anut nukas kon wou näu oripas Apraham pak paip meter mowon ko kon paip tainormara, Apraham nukas Anut nukan amukup eposek rawon. Ko sintore ämän pakas eposek saräu wa.

Sintore ämän nukan onoktapau kesek.

19 Keserianik, sintore ämän kiro owosäun? Roasiret ak onok aru mona, Anut nukas kiro sintore ämän arowon, owon, akan onok aru miäi ätär maraun keserwon. Apraham nukan askanai kiro paip mesin auruwon, Krais penuk, kiro sintore ämän nukan sarau patarwon. Sintore ämän Anut nukas kon sarau eitek aronuk, akas pak Moses nurin. Owon, ko Anut pak roasiret pak kamuk raiäu ro. Kos pak kiro sintore ämän roasiret arowon. 20 Rowe, kamuk raiäu ro ko ro karar nukan sarau murau wa, ko ro oirorer awan sarau mateäu. Anut nukas kon paip mowon, kiro nuka karar kon sarau mowon.

21 Sintore ämänis Anut nukas paip mowon oi kurewon ra? Wa senes. Sintore ämänis roasiret Anut nuka pak awau rawaun sarwarowon maro, roasiret ak sintore ämän jekur tainormana, ak Anut nukan amukup eposek rawoi. 22 Utianik, kiro epar wa, owon, Anut nukan ämänis äiewon, ‘Okoro omnokou opok onok arus roasiret erekapu sakau atwareäu.’ Kiro onok mesin, Anut nukas kon amukup eposek rawaun roasiret pak paip mowon. Kiro onokun, inok roasiret akan

woiaka Jisas Krais mesin epar maiei, kiro roasiret karar ak Anut nukan amukup eposek rawaiei.

23 Keseria, ik Juda roasiret, meter Jisas Krais päu wa opok, ik iken woiok epar mau wa opok, sintore ämänis kamoike raunuk, ik kiro sintore ämän inkaruru raiäumun. Jisas penuk, Anut nukas iken woiok ko mesin epar maun ätär mukowon. 24 Kar ro kon mokoi eteinak kamäun kar roasir sare mowon senek Anut nukas sintore ämänis ik kamoikaun sare mowon, pote, Krais kowon. Ko keserwon, owon, iken woiok ko mesin epar mianik, ik Anut nukan amukup eposek rawaun itok. 25 Utianik, rusapai Jisas penuk, iken woiok epar mota, sintore ämänis ätäi ik wa kamoikai.

Ik Anut nukan mokoit.

26 Ak erekapu Juda roasiret pak karauk omsau pakan roasiret pak, ak akan woiaka Krais Jisas mesin epar moin. 27 Okon, rusapai ak Anut nukan mokoit senes. Ak Krais nukan enip pakas an jomaroin*, okon, ak Krais Jisas nuka senek sarein. 28 Kesermoi, ak erekapu Anut nukan mokoit raianik, Juda roasiret pak karauk omsau pakan roasiret pak ak atap atap wa, ak karar rai. Roat akan sarau akasar kameäi pak sarau roat (slev) pak ak atap atap wa, ak karar rai. Roat pak asiret pak ak atap atap wa, ak karar. Ak erekapu Jisas Krais nukan roasiret rauna, ak atap atap wa, ak karar senes rai. 29 Ak Krais nukan roasiret raiäi, okon, ak Apraham nukan askanai. Kiro onokun, Anut nukas Apraham owo osap owaun paip muruwon ak kiro osap nais owaiei.

4

1 Utianik, is rusapai kar ämän awaraurim. Mokoi ko kon momokun osap owaun mokoi eteinak raunuk, kon momokus ko kar sarau ro senek kame raiäu. Tawa epar kiro osap kon erekapu owai. 2 Utianik, kiro mokoi eteinak raunuk, karauk roasiret akas ko kamemoi, kon momokus omre sare muruwon opok, ko kiro osap erekapu owaun kame raiäu. Tawa ko tenemai sarenuk, kon momokus omre sare muruwon opok, ko kiro osap erekapu momok ori erek kamäieir. 3 Kiro onok senek, meter Anut nukas Jisas äsimorau wa opok, ik Juda roasiret nais mokoinakut senek rauta, omnokou opok jekur rawaun iken sintore ämän kon sarau roat senek tainoriäumun. 4 Utianik, kiro omre Anut nukas sare mowon penuk, kos kon mokoi senes nuka pakan äsimornuk, kowon. Kon mokoi kiro epar asir wou uruas kowon. Ko koianik, Juda roasiret akan sintore ämän inkaruru raiäwon. 5 Anut nukas inok roasiret ak sintore ämänis kamwareäu pakan imwaraun, ko äsimornuk, kowon. Keseria, Anut nukan ronkat erekapu Juda roasiret pak karauk omsau pakan roasiret pak erek kon mokoit senes saräun keserwon.

6 Ak Anut nukan mokoit, okon, Osou Näu kon mokoi nukan wou uru raiäu, kiro Osou Näu nais iken woiok uru mowon. Kiro Osou Näu raunuk, ik epar äpu Anut iken momonek, okon, ik woiok erer orip Anut keser sakau auriäum, “O Moni, O Moni.” 7 Keserianik, ak meter sarau roat (slev) senek raiäin. Rusapai, ak Anut nukan mokoit senes. Anut nukas tawa osap araun paip mowon kiro osap arai. Owon, kos ak kon mokoit senes sare marowon.

Pol nukas Galesia roasiret sarwaraun ronkat sosop mowon.

8 Utianik, meter ak, karauk omsau pakan roasiret Anut nukan enip
äpu wa. Ak sät eitek akan sarau roat raiäin. 9 Utianik, rusapai ak epar
Anut äpu moin. Epar senes, Anut nukasar ak äpu mareäu. Ak owon
sät eitek akan jekur rawaun sintore ämän meter utoin, ak ätäi akan
inkaruru sarau roat senek rawaun ätäi tainori? Kiro sintore ämän
sakau wäpik, kos ak sarwaraun senek wa. 10 Ak Juda roasiret akan
sintore ämän tainormoi, akan sumaun omre pak, keir karar karar
omre 1 opok pak, o wäun ses pak, o owaun ses pak, woisan atap atap
pak, ak tup jekur apariäi. Ak owon kiro onok keseriäi? 11 Is ak mesin
sarau sakau momin. Utianik, rusapai is isan sarau kiro erar sakaram
rai iminem.

12 O isan jaiat, is ak sakau ämän awarom. Meter ak kar omsau
pakan roasiret Juda akan sintore ämän tainorau wa opok, isas akan
mena koianik, is ak senek saremin. Is sintore ämän utomin senek,
ak isan onok tainorianik, rusapai kiro sintore ämän tainoriäi ätäi
utowe. Meter is ak rawa koita, akas is aru wa muriäin. Akas is jekur
kamoiroin. 13 Owon, ak äpu is sip utaun amke akan mena koianik,
Anut nukan Ämän Eposek tamaromin. 14 Isan sip kis ak usu arowon.
Utianik, ak is sip ro aru rai sauk murau wa. Ak is kar Anut nukan sarau
eitek senek imäiroin. Ak is Jisas Krais senek jekur imäiroin. 15 Is äpu
ak is sareiraun akan woiaka erer orip rain. Akan amiaka wawak is
sareiraun etkoi kuräun itok maro, ak is irowoi. Kiro ses opok, akan
woiaka erer orip is sareiraun rain. Utianik, akan woiaka erer orip
rain, kiro rusapai esewon? 16 Is Anut nukan epar ämän tamaromin,
okon, ak rusapai is pak iwäi sarei ra?

17 Kiro sät roat akas sarau sakau mianik, akas akan onok tainoraun
rai akas sarau sakau mianik, ämän atap awarorai. Utianik, akan
ämänis ak wa sarwarai. Ak isan onok tainoriäi utaun rai sätwarorai.
Ak akan onok karar tainormoi, iken onok wa tainoraun rai kesewareäi.
18 Roat ak karauk roasiret sarwaraun akas sarau sakau maiei kiro itok.
Kiro epar senes, okon, karauk ses is ak pak raiäim pak, karauk ses is
ak pak wa raiäim pak, ak orip orip karauk roat sarwaraun sarau sakau
mowe. 19 Ak isan mokoit, okon, aninokot akas mokoi owaun tätäi oiäi
senek, is ak mesin isan woi kesek tätäirou. Is tätäi orip rawam, akas
Krais nukan onok ätäi tainorna, isan tätäi kiro utai. 20 Wopurut, is
rusapai ak pak rawaun ronkat sakau oiäim. Keserita, is kiro ämän
päurar awaraun itok. Is owose ak sarwaram, owo ämän awaram rai
ronkat sosop ouram.

Hega Sara orien ämän.

21 Ak kamuk opok karauk roasiret ak Juda akan sintore ämän nukan
inkaruru rawauri ra? Kiro sintore ämänis owo äieu? Ak is airowe.
22 Anut nukan ämänis keser äieu, ‘Apraham ko mokoi oirori mowon,
Ismael Aisak ori.’ Ismael, kiro kon sarau asir (slev), Hega pakan. Aisak,
kiro nukan wau tuku, Sara pakan. Sara ko sarau asir wa. 23 Kon mokoi
sarau asir pakan kiro ika, omnokou pakan roat senek, pewon. Utianik,
nukan wau tuku pakan mokoi kiro Anut nukas Apraham pak paip
mianik, kon sakausar Sara mokoi nuruwon.

24 Is Hega Sara orien ämän awarom. Kiro totok ämän kiro Hega Sara
ori senek kiro Anut nukan paip oirori mowon, ika raum senek. Kiro
asir oirori senek Anut nukas paip oirori roasiret pak mowon. Kar paip
kiro Anut nukas Sainai omtapau opok mianik, sintore ämän Moses

nuruwon. Roasiret kiro sintore ämän inkaruru raiäi sarau roasiret (slev) senek. Sarau asiret akan mokoit, ak nais tawa sarau roasiret (slev) rawaiei. Keseria, is kiro paip Hega senek äiem. 25 Kiro epar. Karauk roat akas Sainai omtapau, Arebia provins opok, enip Hega äiäi. Juda akan näu mena Jerusalem nais kiro asir senek. Kiro näu mena roasiret sintore ämän tainoraun sarau sakau me raiäi. 26 Utianik, ik woiok epar momun roasiret ik sintore ämän inkaruru kon sarau roasiret senek rawau wa. Iken Jerusalem omar oik rau. Kiro Sara senek. Ko sarau asik wa, okon, ko ik woiok epar momun roasiret sintore aman inkaruru kon sarau roasiret senek rawau wa iken aniok. 27 Anut nukan ämänis Sara kon mokoit mesin keser äiewon, “Na asir mokoi wäpik, na mokoi owaun tätäi rowau wa. Utianik, won erer orip uruwe, rawam! Owon, na mokoi sosop mam. Nan mokoit akas asir ro oripan mokoit erekapu itimoraiei.” *Aisaia 54:1*

28 O jaiat, keseria, ik Aisak senek. Ko Anut nukas paip mowon pakas kowon senek ik kon paip mesin woiok epar momoi, kon roasiret saremun. 29 Kiro ses opok, Hega nukan mokoi ika omnokou pakan roasiret senek pewon, kos Sara nukan mokoi ko Osou Näus sarenuk, usu nuruwon. Kiro onok rusapai nais rau. Roasiret sintore ämän sakau tainoriäi, akas ik Jisas mesin woiok epar momun roasiret usu ikiäi.

30 Utianik, Anut nukan ämänis owo äiewon? Ko keser äiewon, “Anut nukas Apraham auruwon, ‘Kiro sarau asir kon mokoi ori äsimwatota, manaieir. Kiro sarau asiren mokois Sara nukan mokoi pak awan momonawan osap karar wa owaieir.’ ” *Stat 21:10*

31 Keserianik, ik sintore ämän Anut nukan amukup eposek rawaun kakap wa tainoram. Ik sarau asiren mokoit wa, ik Sara nukan mokoit.

5

Ak Juda akan sintore ämän utoin, okon, ak ätäi wa tainorau.

1 Meter ik sintore ämän tainoraun orip orip ronkateäum. Rusapai Krais nukas sareikomara, kiro onok pakan imäikowon. Keserianik, ak sakau tai raumoi, karauk roat akas ak ätäi kiro sintore ämän nukan sarau roat (slev) senek kon inkaruru rawaun sakau awarona rai, ak akan ämän wa tainorau.

2 Ak rowe! Is, Pol nukas, ak awarom. Ak ätäi sintore ämän tainorianik, enmak kerau patirna rai, kiro onok kesek, ak Krais sumkäinei. Kon sarau ak mesin mowon, kiro saraus ak wa sarwarai. 3 Ak, roat erekapu, is ak sakau ämän awarom. Inok roat ak akan enmak kerau patiraun keserai, kiro roat ak Juda akan sintore ämän erekapu inkaruru raiäi. Ak kiro sintore ämän erekapu tainoraiei. 4 Ak Anut nukan amukup eposek saräun sintore ämän tainormoi, ak Krais nuka pak rawaun onok kiro erekapu utiäi. Anut kon wou näu oripas ak sarwareanik, ak kon roasiret saräun apu sare mowon. Utianik, ak kiro apu utiäi. 5 Utianik, ik ronkat keser owau ik äpu Anut nukas kon roasir sareike mai. Keserianik, ik iken woiok Jisas mesin karar epar mota, kon Osou Näus ronkat ikonuk, Anut nukas tawa omar oik ik roasiret eposek aikaun iken woiok erer orip kume rawam. 6 Roat ik Jisas Krais pak pasar raumoi, ik iken enmok kerau patiraun ronkateäum, kiro onok näwäu wa. Ik iken enmok kerau wa patiram, kiro onok nais

näwäu wa. Woiok Jisas mesin epar mianik, karauk roasiret mesin woiokos meiäm, kiro onok näwäu senes.
7 Meter akan woiaka Jisas Krais mesin epar moin kiro onok eposek me rain. Ak Anut nukan epar ämän jekur tainori rain. Inokos ak kiro onok ute rai awarowon? 8 Anut nukasar urwarowon, kos ak kiro onok ute rai awarau wa. 9 Roat keser äiäi, “Bret makeäi marasin, kon enip jis, kiro eteinak oumana, plaua opok mianik, keputirna, bret erekapu näwäu noroiäu.” Kiro onok senek, kar ros ak onok aru maun ämän awareäu, kos ak erekapu aru mareäu. 10 Utianik, Näwäus isan woi sakau muronuk, is äpu akan ronkat isan senek. Inok roat akas kiro ämän atap atap awareäi, kiro onokus akan ronkat aru maraiei. Kiro kesek roat, ak enmaka jou orip ra, enmaka jou wäpik, ak Anut nukas aru marai.
11 O jaiat, is enmak kerau patiraun ämän roasiret erekapu wa tamareäimin. Is kiro ämän roasiret tamareäim maro, Juda roat akas is usu näwäu wa irowoi. Utianik, is Jisas am äpäs opok meiewon ämän karar tamareäim, okon, ak kiro ämän rowaun utomoi, is usu iriäi. 12 Isan ronkat kiro roat akas ak akan enmak kerau patiraun sakau awarona, akan woiaka aru mareäi, ak utwarona, ak pote, akan seiaka akasar erekapu oi kuräiei!
13 O jaiat, Anut nukas ak sintore ämän tainoriäin onok pakan imwaraun urwarowon. Kesernuk, ak Juda akan sintore ämän inkaruru rawau wa, okon, ak owo onok keseraun itok, utianik, ak kar osapun sarau ro wa rawaiei. Ak akan enmaksau nepipiraun wa ronkatäu. Utianik, ak akan jaunakat mesin woiakas meiemoi, sarwaraiei. 14 Ak kiro onok keseraiei, ak Moses nukan sintore ämän erekapu tainoraiei. Owon, kon ämän keser äieu, “Na naka mesin wonas meieäum senek, karauk roasiret akanun nais keseriar wonas meiäm.” *Wok Pris 19:18*
15 Ak rapor rowe! Ak aka aka opur sei senek, ketäianik, weräiäiei, akasar akan totomaka erekapu aru maiei.

Osou Näu nukan onok pak okoro omnokoupaian onok pak.

16-17 Keserianik, is ak sakau awarom. Ak orip orip Anut nukan Osou Näu nukan onok karar tainorwe. Owon? Omnokoupaian onok aru kis Anut nukan Osou Näu nukan onok oi kureäu. Anut nukan Osou Näu nukan onok kis omnokoupaian onok aru oi kureäu. Kiro onok ori au iwäi murateäir. Keserianik, owo onok keseraun ronkateäum, na kiro onok orip orip wa keseriäum. Ak Anut nukan Osou Näu nukan onok karar orip orip tainorwe. Keserna, ak onok aru wa maiei. 18 Ak Anut nukan Osou Näu tainori rai, ak Juda akan sintore ämän nukan inkaruru wa rawaiei.
19 Omnokou pakan roasiret akan onok aru miäi kiro amop raiäu. Kiro onok kesek, ak sapum onok pak karauk onok aru maun ronkat aru oianik, roasiret akan amiakap karauk sapum onok amop miäi. Akan enmaksau nepipiraun karauk onok aru miäi. 20 Ak sät eitek jou muriäi, os ämänis karauk onok keseriäi. Roasiret aka aka iwäi sareanik, ämänis ketäiäi. Ak karauk roasiret akan osap meswaronuk, owaun ronkateäi. Ak aka aka karauk roasiret mesin kasiaka peäi. Ak akan enmaka jou näwäu orip rawaun sarau sakau miäi. Ak aka aka ketäianik, atap atap inäiäi. Ak karauk ämän, Anut nukan epar ämän wa, roianik, woiaka kiro mesin epar momoi, roasiret akan ronkat

karar senek pak erek tururiäi. 21 Ak karauk roat enmaka jou orip akan omoi owaun sakau ronkateäi. Ak orip orip an sakau jemoi, otop sareäi. Ak otop roat senek, jejep sosop miäi. Ak karauk onok aru nais miäi. Meter is kiro ämän awaromin, rusapai ätäiar awarom. Roasiret ak kiro onok ätäi ätäi keseriäi, Anut nukas roasiret kamwaraun ses kounuk, ak nukan roasiret senes wa saräiei.

22 Utianik, roasiret Anut nukan Osou Näu nukan onok eposek tainorianik, kiro onok kesek miäi. Karauk roasiret mesin woiakas meiäi. Ak woiaka erer orip raiäi. Ak woiaka päurar orip raiäi. Ak karauk roat akas usu arona, akas ätäi kiro roat onok aru wa mareäi. Ak karauk roasiret sarwareäi. Ak onok eposek karauk roasiret opok miäi. Ak orip orip onok eposek miäi, okon, karauk roasiret akas ak mesin woiaka epar miäi. 23 Ak karauk roasiret sakau wäpik mesin ronkateanik, siarakapai potomoi, päurar sarwareäi. Akasar akan ronkat jekur kameäi. Roasiret kiro onok eposek miäi, ak kar sintore ämän wa espäiäi. 24 Jisas Krais nukan roasiret akan omnokoupaian onok aru utomoi, kiro onok aru Krais nukan am äpäs opok äsäi moin. Keseria, akan onok aru maun ronkat oianik, woiaka siräiäu pak kiro onok erekapu oi kurein.

25 Ik, awau rawaun onok kiro Anut nukan Osou Näus ikowon. Kesermoi, ik kon onok jekur tainorau. 26 Ik ikasar iken enmok jou wa mau. Enmok jou näwäu orip rawaun iken jaunokot pak wa ketäiäu. Karauk roat akan enmaka jou owaun wa ronkatäu.

6

Akan jaunakat usu orip akas sarwaraiei.

1 O jaiat, ak kamuk kar ros kar onok aru monuk rai, ak karauk roat Anut nukan Osou Näu orip, kiro äpu mianik, akas ko ätäi onok eposek maun ko siakup pote isanaraiei. Ak pote ko wa kerau, päurar isanaraiei. Owon, aka nais Satan nukas ak onok aru maun ate apwarai, okon, akan onok jekuriar kamäiei. 2 Ak karauk roasiret akan usu ämäiäun sarwaraiei. Ak kesermoi, ak Krais nukan ämän kiro erekapu tainoraiei. 3 Kar ro enip jou wäpik kon ronkat kon enip karauk roasiret akan enmaka itimwareäu, okon, ko nukasar nukan enip jou oik mai, kiro ro ko nukasar sätäieu. Epar senes, ko ro näwäu wa. 4 Utianik, ak roat karar karar akasar akan onok aparianik, wasarewe. Ak onok eposek miäi, kiro itok, ak akan onok mesin nepipiraiei. Ak karauk roat akan onok aparianik, wa wasarewarau. 5 Roat karar karar akasar akan sarau maun usu atap atap ämäiäiei. 6 Utianik, inok ro ko kar ros Anut nukan ämän tamareäu, kos pak ätäi kiro ro isanaraun osap nurai.

Awau rawaun onok kiro o uku weäum onok senek.

7 Ak akasar akanun wa sätäiäu. Owon, kar ros Anut amuk atau senek wa. Ro kon woia owo o uku wewon, kiro o karar owai. 8 Kiro onok kesek, inok roasir ko kon omnokoupaian osap ronkateanik, onok aru me raiäu, kon onok aru kisar wenuk, meiäi. Utianik, inok roasir ko Anut nukan Osou Näu wou ereraun onok eposek miäu, ko Osou Näus sarenuk, ko Anut pak orip orip awau rawai. 9 Keserianik, ik onok eposek maun mesin wa wäsuk ätäiäu. Ik kiro onok eposek wa utam. Keseria, tawa kar omre Anut nukasar sare mowon opok, ik ko

pak orip orip awau rawam. 10 Keseria, karauk roasiret sarwaraun apu raunuk, sarwarau. Ik ak opok onok eposek me rawau. Utianik, ik orip orip iken jaunokot Jisas mesin woiaka epar moin sarware rawau.

Pol kon jer wewon patarwon.

11 Ak kiro jer näwäu aparwe. Rusapai, is kiro jer isan ipiasar sakau ämän jer we marom.

12 Karauk Juda roat woiaka epar moin, akas ak karauk omsau pakan roat akan enmak kerau patiraun rai sakau awarorai. Ak akan ämän tainorianik, akan enmak kerau patirna, karauk Juda roat akas kiro roat enmaka jou näwäu maraun rai keseriäi. Kiro roat ak Jisas Krais am äpäs opok ik Anut nukan amukup eposek rawaun meiewon mesin woiaka epar miäi, utianik, ak karauk Juda roat woiaka epar mau wa, akas ak usu araiei rai imineanik, akan enmak kerau patiraun rai awareäi. 13 Kiro Juda roat akan enmak kerau patirin, aka nais akan sintore ämän erekapu wa tainoriäi. Utianik, ak akan enmak kerau patiraun rai awarorai. Ak kiro onok keserna, aka nepipirmoi, enmaka jou näwäu raunuk, ak akan inkaruru rawaun rai kesewarorai. 14 Is, isan ronkat isan enim jou oik maun kar onok wa mam. Utianik, is iken Näwäu, Jisas Krais ko am äpäs opok meiewon konun epar kon enip jou mam. Jisas Krais ko am äpäs opok meiewon senek, isan ronkat okoro omnokoupaian onok aru nais erekapu meiewon. Kiro onok senek, is nais omnokoupaian roasiret akan amiakap meiemin ro senek. 15 Roat enmak kerau patiraun, kiro onok näwäu wa. Roat enmak kerau patirau wa, kiro onok nais näwäu wa. Kar onok karar kiro näwäu. Kiro onok Anut nukas roasiret ätäi awau etäi marowon, kiro onok näwäu senes. 16 Anut nukas roasiret kon ämän tainori rai, kos akanun wouti maromara, sarwarnuk, akan woiaka päurar rawaiei. Kiro roasiret ak Anut nukan roasiret senes. Ak Israel roasiret senes.

17 Keserianik, isan ämän pataraun is karauk roat akas is ätäi usu sosop wa irau rai awarom. Owon, is karauk roat akas iworoin kiro uikur kiro isan enimsau opok rau. Kiro uikurus sarau roat (slev) akan pekur senek, is Jisas nukan sarau ro raim ätär marai.

18 O, isan jaiat, is Anut auriäim, iken Näwäu, Jisas Krais nukas kon wou näu oripas akan totomaka jekur rawaun sarwarai. Epar!

Efesas
Okoro buk nukan onoktapau

Jisas ko omar oik tononuk, woisan 32 orip manonuk, Pol ko Rom näu mena karapus raianik, Efesas menan roasiret jer we marowon. Tikikas nuronuk, kiro pas oianik, pote roasiret aronuk, ninäraiei. Roasiret sosop Efesas mena rai ak osap sosop owaun ronkateäin, keseria, kiro pas opok Pol nukas äiewon, “Osap om nokou opok rau pak omar oik rau pak kiro Jisas nukas erekapu kameäu. Anut nukan ronkat Jisas nukan saraus Juda roasiret pak karauk omsau pakan roasiret pak erekapu ak karar turware mowon rai. Akan onok aru kiro Jisas nukas erekapu jäkäi marowon.

Kristen roasiret ak enimaksau karar senek, Krais ko akan tapiaka senek. Ak ou senek, Jisas nuka ko kampaian ou tutu senek, roasiret ou sarin senek. Jisas ko akan komunaka, ak kon asir senek.” Kiro pas opok, ik Jisas nukas kon roasiret owo osap arai ik äpu mam.

Okoro buk tainoraun ämän

1:1-2 Pol nukas kon ämän onoktorowon.
1:3–3:21 Jisas nukas Juda roasiret pak karauk omsau pakan roasiret pak karar turur maromoi, nukan roasiret senes sare marowon.
4:1–6:9 Roasiret ak Krais pak pasar raumoi, ak awau apu tainoraiei.
6:10-20 Ik Jisas nukan marai roasiret, okon, ik Satan pak weräiäm.
6:21-24 Pol nukas Efesas roasiret ‘pere’ awaromoi, kon ämän patarwon.

Pol nukas Efesas menan Kristen roasiret jer we marowon.

1 O jaiat, is Pol, Anut nukas is Jisas Krais nukan ämän oi ariaun ro sare murowon. Ak Efesas menan roasiret akan woiaka Jisas Krais mesin epar moin opok is ak okoro jer we marom. 2 Iken Momonek, Anut pak iken Näwäu, Jisas Krais awas awan woiawa näu oripas ak sarwaremasa, akan woiaka päurar maraieir.

Krais pakaima Anut nukas iken totomok eposek rawaun sakau ikowon.

3 Anut, ko iken Näwäu, Jisas Krais nukan momok pak kon eit, ik nukan enip oik jou murau. Ik Krais nuka pak pasar raiäum, okon, Anut nukas iken totomok eposek rawaun kon sakau omar oikan erekapu ikowon. 4-5 Anut ko okoro omnokou omar pak ate mau wa opok, kos ik Jisas pak pasar raumoi, nukan senes rawaun sare mukowon. Keseria, ik kon amukup eposek senes raia, ämän orip wa rawam. Meter Anut nukas ik mesin wous meiemara, Jisas Krais nukan sarau pakaima ik kon mokoit senes sare mukowon. Kon ronkatis, kon wou erer oripas kiro onok keserwon. 6 Ik erekapu Anut nukas kon wou näu oripas ik sareikowon mesin kon enip oik jou murau. Anut nukas kon mokoi Jisas Krais nukanun wous meiemara, ik erar sareikowon.

7 Anut nukas kon wou näu oripas ik eposek sareikowon, okon, Krais ko ikenun am äpäs opok meieanik, ik ätäi kau mukomara, kon karianas iken onok aru jäkäi mukowon. 8 Anut nuka ronkat näwäu orip, ko iken onok erekapu äpu. Ko onok eposek ätäi ätäi ik opok mukiäwon. 9 Anut nukas meter Krais äsimoraun ronkatewon, kiro kon

ronkat meter ämäi rawon rusapai, ik wou erer orip ätär mukowon.
10 Anut nukan ronkat näwäu kiro, tawa kar omre kos sare mowon
opok, (kon ronkat erekapu pote ipornuk), osap erekapu omar pakan
pak okoro omnokou pakan turur monuk, kamwaraun ro näwäu karar
nukan inkaruru rawaiei. Kiro Krais.
11 Ik Krais pak pasar raiäum, okon, Anut nukas kon roasiret senes
rawaun sare mukaun ronkatewon. Anut nukas owo onok keseraun
ronkateäu, ko kiro ronkat epar tainoriäu, okon, rusapai ko ik kon
roasiret senes sare mukowon. 12 Ko ik Israel roasiret amke iken woiok
Krais mesin epar mianik, kon sakau näwäu oik jou muraun keserwon.
13 Ak karauk omsau pakan roasiret ran kiro epar ämän Anut nukas
ak onok aru pakan imwarowon roin. Ak kiro Ämän Eposek roianik,
tainorin, okon, ak Krais nuka pak pasar rai. Ak Jisas Krais mesin akan
woiaka epar mona, Anut nukas ak kon Osou Näu araun paip mowon ak
arowon. 14 Anut nukas Osou Näu ikowon. Osou Näu kiro totok ikowon,
okon, ik äpu kos owo osap kon roasiret araun paip mowon epar tawa
arai. Kiro onok pakas ik epar ätär mukou, Anut nukas ik kon roasiret
senes sare mukowon, okon, ik kar ron sarau roasiret senek wa rawam.
Kiro onokun, ik Anut nukan enip näwäu oik jou muram.

Pol nukas Efesas menan roasiret mesin Anut auruwon.

15-16 Anut nukas ak kiro onok kesewaronuk, karauk roasiret akas
akan woiaka Jisas Krais mesin epar mianik, karauk Anut nukan
roasiret mesin woiakas meieäi airoin roumoi, is ak kiro onok keserin
mesin woi erernuk, Anut orip orip ak mesin ‘Pere’ aurmoi, wa utiäim.
Is Anut auriäim ses opok, ak mesin wa tamkäswareäim. 17 Iken
Näwäu, Jisas Krais nukan Anut, iken momonek ko enip jou näwäu orip,
kon Osou ronkat eposek orip arianik, kos ak osap jekur ätär maronuk,
ak Anut jekur äpu maun rai auriäim. 18 Is Anut nukas kon arou sakau
orip akan woiaka uru maronuk, ak owo osap eposek owaun kame rai
äpu maun Anut auriäim. Kos ik kon roasiret eposek senes rawaun
paip mukowon. 19 Is ak kon sakau näwäus karauk sakau erekapu
itimwareäu äpu maun Anut auriäim. Ik iken woiok ko mesin epar
momun roasiret ko kiro sakau näwäus ik sareikeäu. 20 Kiro sakausar
kos Jisas meiewon ätäi siräi muromara, nukan ipou näu kaima omar
oik tane muruwon. 21 Keseria, Krais ko ro näwäu senes omar oik
raumoi, kos okoro omnokou kamwareäi roat näunäu pak, sarau eitek
raut pak, eitek aru raut pak sakau erekapu rusapai rai pak tawa päiei
pak, kos erekapu itimware rau. 22 Anut nukas osap erekapu Krais
nukan isou inkaruru turur murmara, Anut nukan roasiret kamwaraun
ro näwäu muruwon. 23 Ik Kristen roasiret Krais nukan enipsau senek.
Krais nuka iken tapiok senek, okon, kos ik kon sarau maun sakau
ikiäu. Kon sakaus omar omnokou pak sarau erekapu miäu. Kar sarau
nukarar päu wa.

2

1 Meter ak Anut nukan sintore ämän tainorau wa, ak onok aru
miäin. Keseria, akan totomaka meiein senek rain. 2 Kiro ses opok,
ak okoro omnokou pakan roasiret onok aru tainoriäi senek ak ran
kiro onok aru momana, omnokou pakan osou aru karirim katoiki rai,
akan kamwareäu ro Satan nukan onok tainoriäi. Anut nukan ämän
wa tainoriäi roasiret, ak kiro osou aru nukan sakaus akan woiaka uru

sarau mora. 3 Ik erekapu meter kiro roasiret raiäi senek raiäumun. Ik
iken enmoksaun nepipiraun kiro onok aru tainoriäumun, owon, iken
ronkat karauk roasiret senek. Ik erek ak pak omnokou pakan onok
aru tainoriämun, okon, Anut nukas ik pak kasak pewon.
4-5 Iken totomok meiewon, utianik, Anut nukas ik mesin näwäu
wouti momara, ikenun wous näwäu meieanik, kos ik Krais pak ätäi
awau siräi mukowon. Epar senes. Nukan wou näu oripas ak ätäi onok
aru pakan imwarowon. 6 Ik ak pak Krais Jisas pak pasar rauta, kos ik
Krais pak siräi mukianik, ko pak kon kamwaraun patan opok omar oik
tane mukowon. 7 Jisas Krais omnokou opok koianik, ik sareikowon,
owon, Anut nukas kon wou näu oripas ik sareikaun owo onok eposek
senes mukaun roasiret erekapu tawa päiei ätär marowon. 8 Ak akan
woiaka Krais mesin epar moin, okon, Anut nukas kon wou näu oripas
sarwaromara, akan onok aru pakan ätäi imwarowon. Akas kar sarau
eposek kos ak ätäi imwaraun mau wa, wäpik, Anut nukasar ak erar
sarwarowon. 9 Akan sakau pakas kos ak imwarau wa, okon, ak akan
enmaka jou mau senek wa. 10 Anut nukasar ik ate mukowon. Ik Krais
pak pasar rauta, Anut nukas ik sarau eposek maun ate mukowon. Ko
meter ik kiro sarau eposek maun sare mukowon.

Krais nukas roasiret erekapu turur mukowon.

11 Ak jekur ronkatewe. Meter akan aniakatos ak karauk omsau
opok maroin. Keserna, Israel roat akas akan enmak kerau patiriäin,
okon, ak Anut nukan roat äiäin, utianik, akas ak roat enmak kerau
patirau wa, äiäin, okon, ak Anut nukan roat wa. (Utianik, kiro roat ak
akasar akan ipiakas ika Anut nukan roat ätär maraun rai akan enmak
kerau patiriäin.) 12 Kiro ses opok, ak Krais pak pasar rawau wa, ak
Israel roasiret pak wa turur raiäin. Kiro paip Anut nukas kon roasiret
sarwaraun marowon kiro ak karauk omsau pakan roasiret sarwarau
wa. Ak okoro omnokou opok raianik, Anut mesin wa ronkateäin. Ak
owo osap eposek tawa owaun äpu wa. 13 Meter ak atapuk raiäin,
utianik, rusapai ak Krais pak pasar rauna, nukan karianas ak Anut
siakup imware potowon.
14 Krais nukasar iken woiok päurar rawaun onoktapau. Kosar Israel
roasiret pak karauk omsau pakan roasiret pak karar turur mukowon.
Ak atap atap wa. Meter Israel roasiret karauk omsau pakan roasiret
pak iwäi muratäiäi onok kis porim senek täkäi murätein. Jisas nukas
kiro porim uraiewon. 15 Jisas am äpäs opok meieanik, kos Israel
roasiret akan sintore ämän pak sakau ämän pak erekapu oi kurewon.
Ko kiro keserwon, owon, kiro tupsiu oirori tupsiu karar koi tururmana,
ko pak pasar raianik, woiaka päurar orip rawaun keserwon. 16 Kos am
äpäs opok meieanik, kiro roat tupsiu oirori meter iwäi raiäin karar
turur mareanik, Anut siakup imware kowon. 17 Keseria, ko koumara,
woiaka päurar rawaun ämän ak karauk omsau pakan roasiret pak
Israel roasiret pak kiro ämän tamarowon. 18 Krais nukan sarau
pakaima Osou Näu kararas ik erekapu turur mukonuk, iken momonek
siakup tonaun itok.

Ik Kristen roasiret ik Anut nukan ou senes.

19 Keserianik, ak karauk omsau pakan roasiret, ak rusapai atapukan
roasiret wa. Ak rusapai karauk Anut nukan roasiret pak tururianik,

Anut nukan mokoi asinakut raiäi. 20 Ak kar ou Anut nukas mowon senek. Kos Jisas nukan ämän oi ariaun roat pak Anut nukan ämän roianik, areain roat pak kiro ou pakan tutu senek tai marowon. Jisas Krais nukasar kiro kamukan ou tutu sakau senes rau. Ak nais kiro ou pak pasar rai. 21 Jisas nukas kiro ou jekur sakau atonuk, Anut nukan tup ou näwäu saräi. 22 Ak karauk omsau pakan roasiret Krais mesin woiaka epar moin Anut nukan Osou Näus ak ran karauk roasiret pak erek imwaronuk, ak Anut nukan ou sare rai.

3

Pol nukan sarau kiro karauk omsau pakan roasiret ämän maraun.

1 Anut nukas ak karauk omsau pakan roasiret Israel roasiret pak turur marowon, okon, is Pol Jisas Krais nukan sarau murianik, ak karauk omsau pakan roasiret sarwaraun mesin is karapus owa muroin raim. 2 Ak epar keser roin, Anut nukas kon wou näu oripas is sareiromara, ak sarwaraun sare murowon. 3 Anut nukas kon ämäiewan ronkat is ätär murowon äpu momoi, amke jer eteinak we maromin ak aparin. 4 Kiro jer we maromin ninare marona, roin raroi, ak isan Krais Jisas nukan ämän meter Anut nukas ämäi mowon owose ätär murowon ronkat äpu maiei. 5 Meter kos iken askanai kiro ämäiewan ämän ätär marau wa, utianik, rusapai Anut nukan Osou Näus Jisas nukan ämän oi ariai roat pak Anut nukan ämän roianik, areain roat pak kiro onok amop ätär marowon. 6 Kiro ämäiewan ämän kesek, Jisas nukan Ämän Eposek pakas ak karauk omsau pakan roasiret, Israel roasiret pak tururianik, ak Anut nukan osap eposek erek oiäi. Anut nukas roasiret Jisas Krais mesin woiaka epar moin kiro osap araun paip mowon, kiro ak erek owaun turur rai.

7 Anut nukasar is Pol, kiro ämän eposek roasiret awaraun sarau ro sare murowon. Ko kon wou näu oripas is erar sareiromara, kiro sarau maun rai sakau irowon. 8 Is roasiret amiakap ro enim jou näwäu wa. Karauk roasiret erekapu akas is itimoriai. Utianik, Anut nukas kon wou näu oripas is sareiromara, kiro sarau Krais nukan ämän eposek senes karauk omsau pakan roasiret tamaraun irowon. 9 Anut nukas osap erekapu ate momara, amke kon ronkat owo onok keseraun ämäi mowon, kiro ronkat meter ämäi raiäwon. Utianik, rusapai kiro ämän Anut ik imäikowon mesin roasiret erekapu awaraun is sarau irowon. 10 Anut nukan ronkat kesek, meter kiro onok ämäi mowon, utianik, rusapai kon roasiret sare marowon pakas kon ronkat eposek amop mou, kiro pakas kon sarau eitek pak osou eposek omar oik rai, Anut nukan ronkat eposek äpu maiei. 11 Anut nukas meter meter kiro sarau maun ronkate rawon, rusapai Krais Jisas, iken Näwäu pakas kiro onok keseru. 12 Krais Jisas ko Anut siakup tonaun apu im tuewon, okon, ik rusapai ko mesin woiok epar momun, Anut nukan amuk opok kowaun wa iminäu. 13 Keseria, is ak rusapai awarom. Is kiro usu näwäu ak sarwaraun oimin mesin wa ronkateanik, woiaka aru wa mau. Ak Jisas mesin akan woiaka epar moin wa utau. Kiro usus ak eposek sarwaraun pe rai.

Pol nukas Efesas menan roasiret mesin Anut auruwon,

14 Is kiro onok momonok omar oik rau nukas ik karar tururaun keserwon mesin ronkatemoi, is kon enip jou maun uor sur wea,

auriäim. 15 Ko roasiret okoro omnokou pakan pak omar oik rai
erekapu akan momonaka. 16 Anut nukas omar oikan osap eposek
sosop akan totomaka sarwaraun sare marowon rau. Keseria, kos kon
Osou Näu äsimornuk, akan woiaka sakau maronuk, ak akan totomaka
sakau owaun rai Anut auriäim. 17 Akan woiaka Jisas mesin epar mona,
kos akan woiaka uru rawaun rai auriäim. Ak karauk roasiret mesin
akan woiakas meiena, kos akan woiaka uru sakau maronuk, ak sakau
tai rawaiei. Kiro onok, am kinip nukas omnokou sakau ate raiäu senek
rawaun auriäim. 18 Keseria, ak, karauk Anut nukan roasiret pak erek,
Jisas Krais nukan wous meieäu onok näwäu senes ak äpu maun itok.
Kiro näwäu senes, ak erekapu karirim katware rai. Ak kiro onok
pakan imine manau senek wa. 19 Keseria, epar senes, ak Krais Jisas
nukas roasiret akanun wous meieäu onok äpu maiei, (utianik, kon
onok erekapu äpu mau senek wa.) Keseria, ak kon onok äpu mianik,
is Anut kon onok eposek akan woiaka uru maun auriäim.
20 Anut nukan sakausar iken woiok uru sakau miäu, kiro sakaus iken
ronkat itimori rau. Osap erekapu Anut nukas keseraun auriäum, kiro
kon sakaus iken ronkat itimori rau. 21 Keseria, Kristen roasiret ak Jisas
Krais pak pasar rai, ak rusapai rai pak, tawa päiei pak, ak erekapu orip
orip Anut nukan enip jou muruwe. Epar.

4

Ik Kristen roasiret Krais pak pasar raum.

1 O Jaiat, is Pol isaka Krais nukan sarau miäimin, okon, karapus
owa kureiroin raim. Keseria, is ak onok eposek mianik, Anut nukas
owo onok maun urwarowon mesin tainoraun sakau awarom. 2 Ak
akan enmaka jou oik wa mau, ak karauk roasiret wopur orip jekur
sarwarowe. Karauk roasiret akas ak usu arona rai, ak kasiaka kurte wa
päu. Ak karauk roasiret akanun woiakas meieinai, sarwarowe. 3 Ak
erekapu Osou Näu pak pasar raianik, woiaka karar päurar rawaun
sarau sakau mowe. 4 Ik erekapu enmoksau karar senek. Anut nukan
Osou Näu karar. Ik erekapu osap eposek owaun karar kame raum.
Anut nukas ik kiro osap owaun urweikowon. 5 Iken Näwäu karar rau.
Apu karar pakas ik Jisas mesin woiok epar mau, ik erekapu karar ron
enip opokas an joiäum. 6 Anut karar rau, ik roasiret erekapu ko iken
momonok. Ik roasiret erekapu ko iken Näwäu, ko roasiret erekapu
kon sarau maun sakau ikonuk, iken woiok uru raiäu.
7 Utianik, ik karar karar Krais nukas kon ronkatis sakau atap atap
ikonuk, oiäum. 8 Anut nukan ämänis meter äiewon, “Kos kon iwäi
jaukut itimwareanik, kämioik tonaun imware tonowon. Kos kon
roasiret osap eposek arowon.” *Buk Song 68:18*
9-10 Ko ‘kämioik tonowon’ onok tapau kesek: amke ko omar oikas
okoro omnokou opok kowon, Kiro ro okoro omnokou opok kowon,
okon, ko ätäi kämioik tonowon. Ko omar oik toneanik, ro näwäu
senes sarewon, okon, ko erapok manaun itok. Omar oik ra, omnokou
opok ra, manaun itok. 11 Ko nukasar roasiret karar karar sakau
arowon. Karauk kon ämän oi ariaun roat sare marowon, karauk kon
ämän roianik, araun roat sare marowon, karauk kon ämän roasiret
awaraun sare marowon, karauk kon roasiret kamwaraun (pastor) sare
marowon, karauk kon ämän tamaraun roat sare marowon. 12 Krais
nukas ik Anut nukan roasiret kon sarau muraun kiro sakau eposek

ikowon. Keseria, Kristen roasiret sakau saräun kon sarau eposek muraiei. 13 Keseria, ik erekapu woiok Jisas mesin epar mianik, iken ronkat karar orip Anut nukan Mokoi pak karar koi tururmoi, kon onok jekur äpu mau. Keseria, ik mokoinakut senek wa rawau, ik roat näunäu sareanik, iken onok eposek senes Krais nukan senek saräi.

14 Keseria, ik mokoinakut akan ronkat senek wa owau. Karauk sät ämän miäi roat akan sät ämän roumoi, wa tainorau. Kiro roat ak ik atonoikianik, apu aru opok kureikaun sarau miäi. Ik mokoinakut uriris pairiäu senekus paikonuk, akan sät ämän atap atap tainoriäum. 15 Kiro itok wa. Ik iken jaunokot akanun woiokos meieanik, epar ämän momoi, ik erekapu Krais, iken kamoikeäu ro nuka senek saräm. 16 Ik roasiret atap atap, utianik, Krais nukas ik erekapu kamoikeäu. Keseria, ko ik pak erekapu pasaikonuk, ik enmoksau karar senek sareäum. Ik ika ika woiokos meieanik, sarsarateäum, okon, ik erekapu iken sarau jekur momoi, ik erek eposek saräm.

Kristen roasiret ak Krais nukan onok eposek tainorwe.

17 Keseria, is kar ämän awaraurim, Näwäu nukan enip pakas is ak sakau awaraurim, ak meter Airen roasiret senek ronkat aru orip rain. Rusapai ak ätäi akan ronkat sepuk sepuk wa tainorau. 18 Akan ronkat kiro pututuan ronkat senek. Ak ronkat eposek wäpik, akan woiaka sakau im pene rawon. Kiro keserin roat ak Anut nukan orip orip awau rawaun sakau owau wa. 19 Ak owo onok aru miäi mesin oioraka wa neäu. Ak kiro onok aru maun woiaka siräinuk, onok aru atap atap miäi. Ak orip orip keseriäi.

20 Roat akas Jisas nukan ämän kesenek apu pakas, ak tamarau wa. 21 Is äpu ak Jisas nukan ämän roianik, ak kon tainoriäi roasiret sarena, karauk roat akas Jisas nukan epar ämän ak rapor tamaroin. 22-23 Meter ak onok aru me ariain. Kiro akan woiakas siräumana, akasar sätäianik, onok aru keseriäin. Kiro onok pakas ak apu aru opok kurwarowon. Utianik, ak rusapai kiro onok aru utoinai, onok eposek keseraun ronkatewe. Akan ronkat pak woiaka pak awau sarewe. 24 Akan woiaka uru ak roasiret awau senek sarewe. Kiro roasiret awau ak Anut nuka senek saräiei. Akan onok tuku eposek senes rawaiei.

25 Keseria, ak karar karar sätäiäi onok utoinai, karauk Kristen roasiret opok epar ämän awarowe, owon, ik erekapu enmoksau karar senek raum. 26 Ak kasiaka penuk rai, onok aru wa keserau. *Buk Song 4:4*

Ak kasiaka penuk, kiro kasiaka pewon omre opokar jaiatäiei. 27 Ak Satan inikerna, akan woiaka uru im wa tue tonai. 28 Inok ro ko meter päu oiäwon ro, na ätäi wa päu owau. Owo osap owaun nakan iponasar sarau mam. Kiro pakas osap sosop oia, karauk saruku roasiret sarwaraun itok.

29 Ak akan oiaksau jekur kameinai, jeim wa atau. Ämän eposek karauk roasiret woiaka sakau maraun karar mowe. Keseria, ak kiro ämän eposek roumana, kis ak sarwarai. 30 Ak karauk onok Osou Näu nukan wou aru saräun wa mau. Owon, Anut nukas ak ätäi imwaraun sare marowon ätär maraun Osou Näu akan woiaka uru mowon. 31 Ak karauk roasiret mesin woiaka aru wa mau. Ak mesin wa nep mau. Ak kasiaka wa päu. Ak wa ketäiäu. Ak akan enmakap sät ämän wa mau. Ak erekapu onok aru karauk roasiret opok miäi utowe. 32 Utianik, ak roasiret akan woiaka päurar orip sarwareanik, woiakati momana,

akas onok aru ak opok moin jäkäi marowe. Ak Krais pak pasar rauna, Anut nukas akan onok aru jäkäi mareäu senek, akas nais jaunakat akan onok aru jäkäi maraiei.

5

1 Ak Anut nukan mokoit ko akanun wous meieäu, okon, ak kon onok
eposek erekapu tainorwe. 2 Krais nukas ik mesin wous meiemara, ik
sareikaun am äpäs opok meiewon. Ko kon enipsau Anut nuruwon.
Kiro Anut nukan amukup sou eposek senes. Kos keserwon, okon, ik
ika ika mesin woiokos meieäu.
3 Utianik, ak Anut nukan mokoit senes, okon, ak kamuk opok kar
ros sapum onok aru wa mau. Ak karauk onok aru akan enmaksau
nepipiraun wa mau. Ak karauk roasiret akan osap mesin woiakas wa
wäu. 4 Ak ämän aru wa mau, ak ir mianik, ämän aru wa mau. Ak akan
ronkat pakas karauk sät ämän wa mau. Kristen roasiret ak kiro onok
wa tainoriäi. Wäpik, ak Anut nukan onok eposek ak opok mowon
ronkateanik, ko ‘pere’ auriäi. 5 Ak jekur äpu mowe, roasiret ak sapum
onok miäi, ak onok aru akan enmaksaun nepipiraun miäi, ak karauk
roasiret akan osap mesin woiakas weäi, kiro roasiret ak sät eitek jou
miäi roasiret senek. Kiro roasiret ak Anut Krais ories kameäir mena
wa tonaiei.
6 Karauk roat akas ak atonwaraun erar ämän mona, ak epar rai wa
tainorau. Kiro roat ak onok aru keseraun rai reware manaun keseriäi.
Anut ko kiro roat kon ämän wa tainoriäi mesin kasak peäu. 7 Keseria,
ak kiro onok aru miäi roat pak wa paswarau.
8 Meter ak pututu rain, utianik, rusapai ak Näwäus arou opok
marowon. Keseria, ak arou merek opok raiäi roat senek ariewe. 9 Kiro
arou merek ak opok rau kos ak onok eposek tainoraun pak epar ämän
maun erekapu ätär mareäu. 10 Keseria, ak owo onok eposekus Anut
nukan wou ereriäu äpu maun ronkatewe.
11 Ak onok aru miäi roat pak wa tämuräiäu. Akan onok aru kiro
pututuan onok. Utianik, ak kiro roat akan onok aru rai ätär marowe.
12 (Owon, roasiret akan onok aru ämäi ämäi keseriäi mesin aräun kiro
ak oioraka nai.) 13 Utianik, owo osap pututu ämäi raiäu, arous amop
mareäu. 14 Keseria, kiro arous owo osap ämäi rau erekapu amop
monuk, kiro osap nais arou senek saräi. Kiro onokun meter Anut
nukan ämänis äiewon, “Na roasir rusapai nini raum, na siräu. Na
up uruas siräuta, Krais nukas kon arou na opok jeräun musai.”
15 Ak jekur ariewe, ronkat wäpik ariai roat senek wa ariau. Ak
ronkat eposek orip ariai roat senek ariewe. 16 Rusapai, ak karauk
roasiret onok aru sosop miäi apwareäi, utianik, onok eposek maun
apu raunuk rai, ak kiro apu tainorwe. 17 Keseria, ak jekur ronkateinai,
Anut nukan ronkat äpu maun itanewe.
18 Ak wain an sosop wa jau, owon, onok aru an sakau jeäi apu opok
rau. Utianik, ak Anut nukan Osou Näu aurna, kos ak kamwarai. 19 Ak
jaunakat pak areai ses opok, orip orip akan oiaksaus pak woiaka uruas
pak Anut jou murumana, Buk Song nukan ämän pak Anut jou muraun
sir pak wemoi, Näwäu nukan enip jou maun keserwe. 20 Ak orip orip
Jisas Krais nukan enip atoinai, momonek Anut osap erekapu ikiäu
mesin ‘pere’ aurwe.

Pol nukas ouratein roasiret mesin awarowon

21 Ak Krais nukan enip oik jou miäi, okon, jaunakat akan ämän jekur
tainorwe.
22 Ak asiret ro orip, ak Näwäu nukan ämän jekur tainoriäi senek
akan komurakat akan ämän ran jekur tainorwe. 23 Owon, Krais ko
Kristen roasiret kamwareäu senek, ros asir kameäu. Kiro roasiret
ak Krais nukan enipsau senek, Krais nukas ak akan onok aru pakan
imwarowon. 24 Kristen roasiret ak Krais nukan inkaruru rai senek, ak
asiret ran orip orip akan komurakat akan inkaruru rawe.
25 Ak roat, ak akan asiret akanun woiakas meiewe. Krais nukas
kon roasiret mesin wous meiemara, sarwaraun meiewon senek akas
ran akan wariakat akanun woiakas meiewe. 26 Anas pak Anut nukan
ämänis pak Krais nukas kon roasiret an jomarowon. Kiro onok pakas
roasiret nukan senes sare marowon. 27 Kon roasiret nukan amukup
eposek saräun rai keserwon. Kesernuk, okoro roasiret ak ukun, ui,
karauk osap aru enmaksau opok wa rawaiei. Ak erekapu onok eposek
mianik, kar ämän akan enmaka opok wa raunuk, ak nuka senek
eposek rawaiei. 28 Keseriar, ak roat, ak akan enmaksau mesin woiakas
meieäi senek, ak akan asiret mesin woiakas meiewe. Inok ro ko kon
wau mesin wous meieäu, ko nukanun wous meieäu. 29 Ik äpu, kar
ros nukan enipsau iwäi wa muriäu, wa senes wa, ko jekur kameäu,
Krais nukas kon roasiret kamwareäu senek keseriäu. 30 Krais ik jekur
kamoikeäu, owon, ik erekapu kon enipsau senek. 31 Anut nukan
ämänis äieu, “Kiro onokun, ro ko kon momok anak ori utwatomara,
wau pak pasar rawai, au karar senek saräieir.” *Stat 2:24*
32 Kiro ämäiewan ämän onoktapau näwäu rau. Isan ronkat kiro
Krais kon roasiret ak enipsau karar senek mesin areäu. 33 Utianik,
okoro ämän ran ak karar karar roat ak akan wariakat mesin woiakas
meiäun rai areäu. Ak akan enmaksau mesin meieäi senek akan
wariakat mesin keseriar keserwe. Asiret ran akan roat akan inkaruru
raumana, onok eposek ko opok keseraiei.

6

Pol nukas mokoit pak momonakat aninakat pak awarowon.

1 Ak mokoit, ak akan momonakat aninakat akan ämän tainorwe. Ak
kiro onok keseraiei kiro eposek. 2 Owon, Anut nukan ämänis äieu,
“Na momon anin orien ämän jekur roumata, awan ämän tainor.” Kiro
amkewan sintore ämän paip orip rau. 3 Kiro paip keser äieu, “Na
kiro onok keserta, owo sarau erekapu mam eposek sarenuk, okoro
omnokou opok omre rumukäu rawam.” *Lo 5:16*
4 Ak mokoi momokuwo roat, ak akan mokoit kasiaka päun sakau
ämän wa awarau. Utianik, akas akan mokoit jekur kamwaronai,
Näwäu nukan ämän tainoraun ätär marowe.

Sarau roat pak akan kamwareäi roat pak

5 Ak sarau roat (slev), Krais nukan ämän woiaka erer orip woiaka
karar momoi, imineu orip tainoriäi senek, ak akan omnokoupaian
kamwareäi roat akan inkaruru raumana, akan ämän tainorwe. 6 Akan
kamwareäu roat apware rauna, ak sarau roat eposek enmaka jou
oik maraun sarau karar wa mau. Utianik, akan ronkat, ik Krais
nukan sarau roasiret (slev) äiena, Anut nukas owo sarau maun äiewon
ronkatenai, sarau sakau mowe. 7 Woiaka erer orip sarau mowe. Akan
ronkat ik roat akan sarau moram rai wa äiäu, ik Näwäu nukan sarau

moram äiewe. 8 Ak rowe, ak sarau roat (slev) ra, roat akan sarau
akasar kamwareäi ra, owo sarau eposek miäi, Anut nukas aka karar
karar erekapu ak osap eposek arai, kiro epar ak äpu miäi.
9 Ak kamwareäi roat, ak ran akan sarau roat (slev) jekur
kamwaroinai, onok eposek marowe. Ak aru maraun ämän wa awarau.
Ak rowe, aka pak akan sarau roat pak, akan kamwaraun ro karar
omar oik rau. Kiro ak kamwareäi roat akan Näwäu pak sarau roat
akan Näwäu pak erek kos roasiret akan onok wasarewarai. Kos na
ro näwäu, na sarau ro rai wa inäianik, wasarewarai, iken onok karar
pakas wasareikai.

Ik Kristen roasiret ik marai roat senek tai rawau.
10 Rusapai isan ämän pataraurmoi, awaraurim. Ak Näwäu pak
pasarwe. Kesermana, kon sakau näwäu pakas ak sakau tai rawe. 11 Ik
Satan nukas atonoikiäu, okon, marai roat akas weräiäurmana, akan
weräiäu osap mianik, weräiäi senek, ak nais Anut nukas weräiäun
osap arowon moinai, sakau tai rawe. 12 Ik okoro omnokou pakan roat
pak weräiäu wa. Ik Satan nukan karauk osou aru oik ari rai pak,
karauk osou aru sakau orip okoro omnokou opok rai pak, karauk osou
aru ak pututu kameäi pak werauram. 13 Keseria, rusapai Anut nukas
owo osap weräiäun arowon erekapu mowe. Keseria, kiro omre aru
päi ses opok, ak osou aru pak weräianik, sakau tai rawaiei.
14 Keseria, is ak awarom, ak sakau tai rawe. Anut nukan epar ämän
kiro akan let senek takeinai, onok eposek kiro akan toromaka opok
ain siot senek mowe. 15 Ak karauk roasiret Anut Nukan Ämän Eposek
woiaka päurar orip rawaun awareäi, kiro akan su senek mowe. 16 Ak
orip orip akan woiaka Anut mesin epar moin, kiro kari senek ate
ariaiei. Satan nukas muk ep arou oripas pusarai, kiro karies pororaun
itok. 17 Anut nukas ätäi imäikowon ronkateäi kiro at kapa senek
tapiaka opok kururur moinai, Anut nukan ämän kiro Osou Näu nukan
siräp rumukäu weräiäun arowon atowe.
18 Anut nukan Osou Näus owosäun ronkat aronuk, orip orip aka
sarwaraun Anut aurwe. Kiro onok pakas ak sakau tai rainai, woiaka
epar moin wa utau. Ak Anut nukan roasiret sarwaraun orip orip
Anut aurwe. 19 Akas nais Anut is sareiraun auriar aruwe. Keserna,
Anut nukas is owo ämän aräun sakau ironuk, kon Ämän Eposek ämäi
rau sakau orip roasiret marea, wa iminäm. 20 Is Anut nukan ämän
roasiret aware arieita, karauk roat akas kiro mesin kasiaka penuk, is
rusapai karapus owa kureiroin raim, okon, akas Anut aurna, is sakau
muronuk, roasiret kon ämän maraun wa iminäm.

Pataraun 'pere' ämän
21 O jaiat, Tikikus, ko iken jaunok senes, ko Näwäu nukan sarau
eposek muriäu ro nukas is okoro opok owose raim nukan oksaus
erekapu rapor awaronuk, rowaiei. 22 Kiro onokun ko ak siarakap
ik erekapu okoro opok owose raum awaraun mesin äsimorta, pote
awaronuk, akan woiaka sakau rawai.
23 Iken momonok, Anut nuka pak iken Näwäu, Jisas Krais awas ak
Kristen roasiret erekapu akan woiaka päurar maronuk, akan woiaka
epar maun sakau mareanik, karauk roasiret akanun woiakas meiäun
sakau maraura. 24 Kiro roasiret ak iken Näwäu, Jisas Krais mesin

orip orip woiakas meieäi roasiret, ak Anut nuka kon wou näu oripas sarwarai.

Filipai
Okoro buk nukan onoktapau

Jisas ko ätäi omar oik tone raunuk, woisan 32 orip manonuk, Pol ko Rom näu mena karapus owa kurena rawon. Ko kiro opok rai rai, Filipai roasiret jer we marianik, Epafroditus nuronuk, kos Filipai roasiret pote arowon. Pol ko kiro roasiret mesin wou näu sarewon. Owon, akas ko karapus owa raunuk, osap seperianik, Pol surmuruna, ko kiro osap owon. Keseria, Pol ko wou erer orip kiro roasiret 'pere' awaromoi, jer we marowon. Kos ak keser awarowon, "Ak owo usu owaiei ak woiaka erer orip rawaiei, owon, Jisas ko ak pak rau. Ak sätäiäi roat akan ämän wa rowau. Ak Juda roasiret akan sintore ämän wa tainorau, owon, kis ak wa sarwarai. Akan woiaka Jisas mesin epar mai kiro epar kos ak sarwarai.

Okoro buk tainoraun ämän

1:1-11 Pol nukas roasiret woiaka erer orip rawaun ämän awarowon.
1:12-30 Pol nukas nuka opok owo onok pewon mesin awarowon, "Is okoro opok usu näwäu oumoi, tätäi näwäu oi raim. Utianik, Jisas Krais nukas is sareironuk, is woi erer orip raim."
2:1-30 Krais ko usu näwäu oumoi, tätäi owon senek ik nais kir päurar raumoi, usu owam.
3:1-21 Pol nukas Filipai roasiret awarowon, "Sätäiäi roat akan tamariäi roat näunäu akas akan ämän awarona, ak akan ämän wa rowau."
4:1-23 Pol nukas Filipai roasiret päurar rawaun ämän awaromoi, kon ämän patarwon.

Pol nukas Filipai näu mena pakan roasiret jer we marowon.

1 O Filipai näu menan roasiret, Anut nukan roasiret Jisas Krais mesin
woiaka epar moin roasiret is ak okoro jer we marom. Akan kamwareäi
roat näunäu pak akan sarwareäi roat nais erek jer we marom. Is Pol.
Timoti ko is sareiriäu. Iu Jisas Krais nukan sarau roat ories, ak Filipai
roasiret jer we maromur.
2 Is Anut auriaim, iken momonek pak iken Näwäu, Krais Jisas, awas
ak sarwareanik, onok eposek rawaun ätär mareanik, akan woiaka
äiäurar rawaun näwäu arai.
3 O jaiat, Is ak mesin ronkatwareanik, Anut orip orip jou muriäim.
4 Is ak mesin woi erernuk, Anut orip orip ak sarwaraun auriäim. 5 Akas
is sareirianik, erek sarau karar mia, ik Anut Nukan Ämän Eposek
Jisas Krais mesin karauk roasiret awarona, koi rusapai rai, okon, woi
erernuk, Anut jou murim. 6 Is äpu kiro mesin ronkat sakau orip, Anut
nukas ak opok sarau eposek maromara, kiro sarau wa meiäi, keseriar
pote Jisas Krais ätäi kowaun omre opok potai.
7 Is ak mesin orip orip ronkatwareanik, is akanun woias meieäim.
Isan ronkat kiro onok eposek. Ak erekapu isan sarau jaiat sarau
mianik, Anut nukas nukan Ämän Eposek roasiret araun irowon
roasiret awaraiei. Is karapus owa raita rai, is ämän wasarewareäi
roat akan amiakap tai raita, Anut nukan ämän epar awaroita rai, ak
Filipai roasiret Anut nukas ik erek sareikeäu. 8 Anut ko is okoro ämän

awarom epar ko äpu momara, okoro epar ämän ätär marai. Jisas Krais nukas ak mesin kon wous meieäu senek, isan woias ran akanun keseriar meieanik, ak pak rawaun sakau ronkateanik, ak okoro ämän epar senes awaraurim.

9 Ak sarwaraun is Anut keser auriäim, Anut nukas ak karauk roasiret mesin woiakas meiäi onok ätär maronuk, ak äpu maiei. Keseria, aka owo onok eposek ra owo onok aru äpu mianik, akasar akan onok jekur wasarewe. 10 Keseria, ses karar karar opok, ak onok eposek sare maiei. Keseraiei pote tawa Krais ik wasareikaun kowai omre opok akan enmaka opok ämän wa maraiei, ak ukun wäpik tuku rawaiei. 11 Keseria, akas onok eposek erekapu, Anut nukas ik owose rawaun aikowon senek, kiro Jisas Krais nukas amop ikowon senek maiei. Ik Anut nukan onok eposek äpu mianik, kon enip eposek senes jou muruta, karauk roat akas kon enip kämioik jou muraiei.

12 O jaiat, is Rom näu mena owo onok aru is opok keseiroin is ak kiro jekur äpu maun awarom. Kiro onok roasiret Anut nukas ik Jisas Krais nukan Ämän Eposek awaraun äsimoikowon rowaun kiro onokus ak tämarau wa. Kiro onokus roasiret sosop Jisas mesin woiaka epar maun keserin. 13 Keseria kiro marai roat omsau kamwareäwon ro nukan ou kameäin pak karauk roasiret pak ak äpu moin is Jisas Krais nuka mesin karapus raim. 14 Is karapus owa raita raita, jaunokot sosop ak Jisas mesin akan woiaka epar moin akas Anut nukan ämän roasiret sakau mare arianik, ak iminäu wa. Is karapus owa raita, Anut nukas sareirnuk, aparin, okon, ak ran Anut nukas sarwaraun rai akan woiaka epar sakau moin.

15-17 Kiro epar, karauk roat akan woiaka epar moin ak Krais nukan ämän roasiret awareäi, owon, ak is mekesirap ämän momana, isan omoi owaun keseriäi. Kiro roat ak akan enmaka oik jou maun Krais nukan ämän roasiret awareanik, ak ronkat aru oripas keseriäi. Utianik, akan ronkat, is karapus owa raita, karauk usu is opiap maun keserin. Karauk roat akan woiaka is opok mianik, Jisas Krais nukan ämän roasiret mareäi. Kiro roat ak äpu is okoro opok Anut nukan ämän sakau maromin, ak isanun woiakas meieanik, is sareiromoi, Anut nukan Ämän Eposek awareäi. 18 Kiro owo onok is opok keseri, kiro is ronkat sosop wa oim. Akan onok kiro keseriäi kiro epar ra, kiro sätäurai ra, kiro ak erekapu Jisas Krais nukan epar ämän roasiret awarorai. Kiro onok epar keseriäi, okon, is woi ereru.

Epar senes, is orip orip woi ererianik, nepipir rawam. 19 Is äpu, akas is sareiräun akas Anut auriäi, keseria Jisas Krais nukan Osou Näus is sareirianik, okoro omoi raim pakan imäirai. 20 Is sakau ronkatem, tawa is eposek rawam, okon, is sakau tai raita, wasareiriäi roat näunäu amiakap araun oior wa nai. Is akan amiakap sakau mianik, Anut nukan ämän awaraun wa iminäm. Is rawam opok ra, karauk roat akas is iworona, meiäm opok ra, is kiro onok rusapai meter pak keseriäim senek, karauk roat isan onok aparianik, Krais nukan enip jou muraiei. 21 Isan ronkat kesek, is okoro omnokou opok raita rai, is Jisas Krais nukan sarau karar muram. Is roat akas iworona, meieita rai, isan ronkat kiro eposek senes, is omoi eposek oita, Krais pak rawam. 22 Utianik, is roat akas iworona, wa meieita, awau raita rai, is Jisas Krais nukan sarau wa utam. Keseria, is äpu wa, is awau rawam ra, iworona, meiäm rä. Owo onok eposek senes? 23 Is ronkat oirorer

orip. Kiro ronkat oiroros is reuriäir, okon, ronkat karar sare mau senek itok wa. Isan ronkat näwäu kesek, meieanik, okoro omnokou utoita, Jisas Krais pak omar oik rawam. 24 Utianik, is ak sarwaraun mesin okoro omnokou opok awau raim, kiro sarau näwäu senes. 25 Is sakau ronkateäim, is ak mesin wa meiäm, awau rawam. Is äpu is meiäu wa, awau raianik, ak pak koi raumoi, ak Anut mesin woiaka epar maun sakau sarwaroita, aka nepipirianik, woiaka erer rawaiei. 26 Is ak rawa ätäi koi raita, ak Jisas Krais nukas is opok onok eposek keserwon aparmana, ak kon enip näwäu jou muraiei.

27 Kiro ämän näwäu, ak Krais nukas kon Ämän Eposek jekur tainoraun awarowon senek keseraiei. Ak kiro onok keserna, is ak koi apwaram ra, wa koi apwaroita rai, ak woiaka karar mianik, sakau tai raia, ak roasiret Anut nukas Jisas Krais äsimornuk, kowon awarona, roasiret akas kiro Ämän Eposek senes is airaiei. 28 Ak sakau tai raianik, akan iwäi jaunakat apwaroinai, wa iminewarau. Ak kiro onok keserna rai, kiro epar senes, akan iwäi jaunakat akas äpu maiei tawa Anut nukas ak aru marai. Ak, roasiret woiaka epar moin, tawa kos imwarai. 29 Kesernuk, ak erekapu woiaka karar momoi, jekur tai rawe. Anut nukas ak Jisas Krais nukan sarau muraun sakau arowon. Ak Anut nukas Krais mesin woiaka epar mowe, kiro ämän karar awarau wa. Kiro karar wa. Ak ko mesin woiaka epar mianik, usu näwäu oumoi, ko tainoraun awarowon. 30 Ak is Filipai näu mena usu näwäu oimin apairoin. Rom akan näu mena ran usu näwäu oimin roin senek ak ran keseriar kiro onok Krais nukan sarau muraiei mesin ak usu kesek ourai.

2

Ik Krais nukan onok tainoria, iken enmok jou wa mau.

1 Keserianik, is karauk ämän awaraurim: Ak Krais pak pasariäi, kos ak päurar rawaun sakau ariäu ra? Ak kon wouti äiäurar rawaun onok oin ra? Ak nukan Osou Näu pak rai ra? Ak karauk roat mesin woiakati mareanik, sarwareäi ra? 2 Ak kiro onok keserna rai, is ak sakau awarom, kiro akas is näwäu woi erer muroi. Ak ronkat karar orip sareanik, aka aka mesin woiakas meieanik, Osou karar orip rawe. 3 Ak aka mesin karar wa ronkateinai, nepipirianik, akan enmaka oik wa jou mowe. Ak ika ronkat eposek orip äianik, karauk roat ak ronkat eposek wäpik rai wa ronkatewe, utianik, karauk roat akan enmaka ran oik marowe. 4 Ak akanun karar wa ronkatewe, utianik, ak karauk roasiret atap atap erekapu ak mesin ronkatenai, sarwaraiei.

5-6 Jisas Krais nukan ronkat eposek senes, ak ronkat keseriar owe. Kon ronkat kesek: ko okoro omnokou opok kowau wa opok, ko epar Anut senes rawon. Keseria, ko Anut nukan raiäu onok senek oumoi, rawaun sakau ronkatäu wa. 7 Kosar kiro onok eposek utomara, sumkäineanik, okoro omnokou opok koi sarau ro senek sarewon. 8 Roat ak ko ro senek pewon aparin ko nukasar kon enip oik jou mau wa. Ko Anut nukan ämän orip orip tainoria pote meiewon, ko am äpäs opok wena, meiewon. Onok aru miäin roat kiro onok pakas meiäi senek, kiro aru senes. 9 Kiro onokun, Anut nukas ko ätäi awau siräi murianik, kon enip kämioik muruwon. Kon enip näwäu senes, karauk enmaka erekapu itimware rau. Kos roasiret kamwaraun sakau nuruwon. 10 Keseria, Jisas nukan enip opokas roasiret omar oik rai

ra, roasiret omnokou opok rai ra, roasiret omnokou uru rai ra, ak ko
nepukup uoraka sur wäiei. 11 Keserianik, roasiret akas kon enip oik
jou mia sakau äiäiei, “Jisas Krais ko Näwäu, ko sakau näwäu orip.” Ak
keser äianik, momonek Anut nukan enip kämioik maiei.

Ik roasiret akan amiakap arou senek jere rawau.

12 O jaiat, Jisas Krais nukas kon momokun ämän erekapu tainorwon
senek, is meter ak pak raita, ak keserin rusapai ran Anut nukan
ämän tainornai, keseriar keserwe. Is ak Anut nukan ämän tainorin
apwaromin rusapai ran erekapu kir keserwe. Anut nukas akan
onok aru pakan ätäi imwarowon, okon, ak omnokou opok rainai,
imine orip kiro onok keseraiei. 13 Anut nukas ak sakau aromara,
akan woiaka sakau miäu, keseria, kon ronkatis ak owo sarau maun
awaronuk, tainornai, sarau momana, ak eposek rawaiei. 14 Ak owo
sarau maiei, kiro mesin woiaka aru momoi, keninianik, aka aka wa
ketäiäu. 15 Kesermana, kar ros akan woiaka aru moin woiaka uru wa
aparaiei kiro akan enmaka opok ämän mau senek wa. Ak onok aru
orip wa rawaiei, ak Anut nukan mokoit senek raia, roasiret onok aru
miäi amiakap onok eposek arou jereäu senek ak ran keseriar roat apu
ätär marowe. 16 Ak isan mokoit senek sarenai, kiro ämän Anut nukas
roasiret orip orip rawaun arai awarowe, ak kiro onok keserna rai,
tawa Jisas Krais wasareikaun kounuk, is ak mesin näwäu woi erernuk,
nepipiram. Kiro ses opok ak mesin äiäm, “Is sarau näwäu erar mau
wa, is isan oisau erar tätäirau wa.” 17 Is okoro ämän awaraurim mesin
ronkatewe. Anut nukan ämän eposek isas awaromin aka roianik, Krais
mesin woiaka epar moin. Kiro akan woiaka epar moin kiro Anut
kamuk raiäi roat akas Anut nukan patan opok jou muria, opur makeäi
senek ak akasar Anut nurin. Is Rom akan marai roat akas iworona,
meieita rai, kiro Anut kamuk raiäi roat akas an wain opur opok eposek
saräun kouriäi senek, isan karian kournuk, Anut nuram. Keseria, kiro
onok penuk, is woi ereru. Ik erek Anut mesin meieäum. 18 Ak isan
meiäun ses ronkatäiei keseriar ak ran erek woiaka erernai nepipirwe.

Pol nukas Timoti pak Epafroditus Filipai äsimwatonuk kowaun äiewon.

19 Utianik, is Timoti ak apwaraun ak rawa äsimoraurim. Jisas
Näwäu nukas io aironuk, is Timoti äsimorta, ak rawa potai. Ko ätäi
koianik, ak eposek rai aironuk, is ak mesin ekep wa ronkatwaram.
20 Karauk roat is pak rai akas ak eposek rawaun sarwaraun mesin wa
ronkatwareäi. Timoti karar ko isan ronkat senek orip, okon, is ko ak
rawa äsimorta, potai. 21 Is ronkatem, Karauk roasiret ak aka mesin
ronkateanik, Jisas Krais nukan sarau mesin wa ronkateäi. 22 Timoti
ko ro eposek, ak kiro äpu murin, mokois kon momok sarau sareäu
senek kos is sareirnuk, iu erek Jisas Krais nukan Ämän Eposek roasiret
awarosa, karauk roasiret akan woiaka epar miäi. 23 Utianik, is äpu
wa, is karapus owan utoirona, manam ra, wa utoirona, manam rä,
owo onok is opok keseraiei äpu moita, Timoti ak apwaraun äsimorta,
ak rawa potai. 24 Utianik, is Näwäu nukas apu sare murai, is sakau
ronkatem, is ekep wa rawam, isakasar ak koi apwaram.

25 Isan ronkat kiro eposek, akan jaunaka Epafroditus ätäi rusapai
ak rawa äsimorta, potai. Ko isan amai senek, iu Anut nukan sarau
erek miäumur. Ko marai ro senek sakau tai raianik, Anut nukan ämän

epar senes roasiret awareäu. Akasar ko is sareiräun äsimorna, kowon.
26 Ak ko sip näwäu owon ämän roumana, akas ko mesin woiakati moin.
Ak kiro onok keserin roumara, kos ak mesin wou aru momara, ak
apwarau potaun sakau ronkatewon. Kesernuk aparia, is ko ätäi ak
rawa äsimorta, potaun ronkate raim. 27 Epar, ko sip näwäu owon ak
roin, kiro epar senes, ko meiäun rauk seruwon, utianik, Anut nukas
konun wouti momara, kon sip ätäi eposek sare murowon. Anut nukas
ko mesin karar wouti mau wa, ko isanun erek wouti mowon. Anut
ko äpu is karapus owa usu orip raimin, okon, is usu näwäu oianik,
woi aru senes maun utoirea, ko ätäi Epafroditus jekurwon. 28 Kon
sip manonuk, is ko ak rawa äsimorta, potaun sakau ronkatem. Ak ko
aparianik, akan woiaka näu sarena, is ak mesin ekep wa ronkatwaram.
29-30 Jisas nukan onok keseraun tainoria rai, woiaka erer orip akan
jaunaka imäiewe. Ak karauk roat ko senek, akan enmaka kämioik
maraiei. Ko nuka mesin ronkatäu wa, Krais nukan sarau sakau maun
usu näwäu oumara, meiäun rauk seruwon. Ak atapuk rain, is sareirau
senek wa, okon, ko koumara, is sareirowon.

3

1 O Jaiat, is kiro ämän patarianik, awarom, “Ak Näwäu pak pasarnai,
akan woiaka erer rawaiei!”

Inok ro ko kon wou epar momara, Jisas tainorai, ko tuku rawai.

Is ak amke jer we mareanik, kiro sät äiäi roat akas sätwareäi mesin
ätäi awaraurimin. Rusapai, kiro ämän mesin ätäi jer we mareanik,
awarom kiro usu wa. 2 Is awaromin, kiro roat onok aru miäi. Ak
apwaroinai, jekur tai rawe. Ak roat aru senes ak män aru roat
tukwareäi senek. Kiro onok aru miäi roat akan ronkat näwäu kesek;
roat Anut tainoraun amke akan enmak kerau patiraiei, okon, kiro roat
ak karauk roat imwareanik, akan enmak kerau patiraun sakau miäi.
3 Ak kiro onok mesin akan woiaka epar wa mau. Kiro roat keseriäi
ak Anut nukan amukup roat eposek wa. Wa senes, wa! Ik epar Anut
nukan roasiret senes, owon, Anut nukan Osou Näus sareikonuk, ik
Anut nukan enip jou mianik, kon sarau miäum. Jisas Krais nukas
sareikowon mesin ik woiok ereru. Ik iken enmok jou wa mau, iken
sarau mesin karar sosop wa ronkatäu. Ik Jisas nukas ik sareikaun
karar ronkateäum. 4 Kar ro kon sarau pakas Anut nukan amuk opok
eposek rawaun ronkatäu senek wa. Kiro onok pakas eposek sarein
maro, isakas ro erekapu itimwarowom. 5 Is isan anias ami taiewon ses
opok, pote omre 8 opok isan enim kerau patirin. Is Israel ro, Benjamin
nukan askanai, Ibru akan karian senes. Kiro sintore ämän Moses pak
karauk askanai akas ikoin, is Parisi ro sareanik, kiro sintore ämän
erekapu tainoriäimin. 6 Is Anut nukan sarau sakau maun ronkateanik,
roasiret Jisas Krais mesin woiaka epar moin aru mareäimin. Isan
ronkat kiro Anut nukan ronkat eposek rai keseriäimin. Isan ronkat,
roasiret ak sintore ämän tainoria eposek rawaiei rai keseriäimin.
Karauk roasiret is ro onok aru miäim rai enmap wa araiei. 7 Is
kiro sintore ämän tainorianik, roat erekapu itimwareäimin. Utianik,
rusapai is ätäi kiro onok aparmin, kiro näwäu wa. Jisas nukas erekapu
itimori rau. 8 Epar senes, rusapai is äpu isan meten onok aru. Kiro
onok erekapus is Anut nukan amukup eposek rawaun wa sareirai. Is
kiro onok erekapu utam. Is kiro ronkatem, “Is Krais Jisas äpu mom,

ko isan Näwäu, is kon kaima peanik, isan onok aru erekapu utomoi, ätäi onok eposek is opok päun ronkatäu wa. Is isan sarau pakas Anut nukan amukup eposek rawaun ronkatäu wa. Kiro meten onok is utom, owon, kiro onok aru, keseria, is Krais karar tainoram.” 9 Keseria, isan ronkat erekapu Jisas Krais pak pasaram, is keser ronkateäim, isakan sakaus ik Juda akan sintore ämän tainoriäimin. Kiro onok keserta, Anut nukan amukup ro eposek airaun rai keseriäimin. Is rusapai kiro onok keseriäimin kiro sumkäinem. Rusapai Krais mesin karar woi epar monuk, ko is sareirianik, isan onok aru pakan ätäi imäironuk, Anut nukan amuk opok eposek raim. 10 Isan woi erekapu Krais nurita, kos karar sareraun raim. Keserita, isan woi uru Jisas Krais jekur äpu maun ronkatem. Ko meieanik, ätäi awau siräinuk, Anut nukas ko sakau nuruwon. Rusapai is Krais nukan sakau kon sarau muraun is iraun aurim. Krais ko okoro omnokou opok raumara, usu tätäi pak näwäu owon. Rusapai is ran ko usu näwäu owon senek is kon kaima owaun keseraurim. Roat akas Jisas wena, meiewon senek isan ronkat ak is iworona, meiäm kiro keseraiei kiro itok. 11 Is Krais keser äpu mianik, is sakau ronkatem, “Tawa is meieita, is nais Krais nuka senek ätäi awau siräiäm.”

Pol nukas osap eposek owaun kirikiri maun kurteäu.

12 Isaka onok eposek orip Jisas senek sareanik, tuku nepipir raim rai äiäu wa. Is kiro osap eposek Krais nukas imäirowon owaun mesin sakau moram. 13 O jaiat, ak äpu mowe, isan ronkat kiro osap eposek epar senes owau wa. Karar onok karar keseram. Owo onok erekapu miäimin mekesirap kureita, owo onok tawa maun ronkat sakau owam. 14 Kiro onok keserita, pote is kiro osap eposek owam. Kiro omre Jisas nukas is ko pak rawaun sare mowon, pote isan meiäun omre is kon onok tainoria, Anut nukas kiro osap eposek tawa omar oik irai.

15 Mokoi akan ronkat utomoi, roat näu näu sareanik, ronkat eposek orip, ik Jisas nuka mesin woiok epar momun roasiret, ik ronkat karar mia, kon onok tainorau. Utianik, akan ronkat atap raunuk rai, Anut nukas owose onok eposek tainoraun ätär marai. 16 Anut nukas karar ik owo onok tainoraun aikai, ik kiro onok karar orip orip tuku tainorianik, ariäu.

17 O jaiat, ak isaka raim senek rawe! Ik ak pak raianik, onok eposek ätär maromun senek akas ran keseriar keserwe. Karauk roasiret akan mena rai, ak isan onok eposek tainoriäi. Ak akan onok tainorwe. 18 Is okoro ämän orip orip awareäim rusapai ätäi woi aru orip awaraurim. Ak karauk roat akan onok aru wa owau, isakan onok owe. Karauk roat ak onok aru mia, Krais ak mesin meiewon rowau utomana, ko iwäi muriäi. 19 Anut nukas onok eposek keseriar awareäu, utianik, akan ronkat pakas onok aru keseriäi. Kiro onok aru keseriäi mesin akan oioraka wa neäu. Aka kiro onok mesin nepipirmana, onok aru momana, karauk roasiret kiro mesin awariäi. Kiro omnokou pakan onok keseriäi ak Anut mesin wa ronkateäi, ak akan enmaksaun karar ronkateäi. Kiro keseriäi roat tawa Anut nukas wasarewareanik, up ep näwäu jereäu uru känkurwarai. 20 Utianik, ikasar roasiret Jisas mesin woiaka epar momun, okoro omnokou kiro iken mena senes wa, iken mena senes kiro omar oik rau. Ik iken näwäu, Jisas Krais omar oikas kowaun woiok erer orip kame raum. Ko iken onok aru pakan imäikaun ro. 21 Kos koumoi, iken enmoksau aru okoro omnokou pakan

oi kuremara, enmoksau kon enipsau awau senek omar oik rawaun mukai. Ko kiro onok kon sakau näwäus keserai. Kiro sakau kararas osap erekapu turur monuk, erekapu kon ämän tainorna, kiro sakaus ak kamwarai.

4

1 Keseria, isan jaiat, is ak mesin woi meiemara, ak mesin ronkat sosop mareäim. Isan ronkat is ak rai opok pote tarwaroita, ik erek turur rawaun rai ronkateäim. Ak Krais Jisas pak pasar raumana, kon onok tainoria, kiro keseriäi mesin isan woi ereriäu. Keseria, o isan jaiat, is okoro jer we marom mesin jekur ronkatewe. Ak Näwäu akan woiaka uru moinai, kon onok sakau tainorwe.

2 O Iuodia Sintike ori, karauk roat akas au awaka awaka ketäiäir mesin airoin roimin, okon, au rusapai okoro jer we matom. Au Anut nukan asiret ori, is au awatom, kiro onok aru utoinair, awan ronkat Anut mesin karar mower. 3 O Sisikus, na ran is sareiräun aisom, Nan enmat onoktapau kiro ‘na roasiret turur mareäum’. Na roasiret sarwaraun ro, keseria is na kiro asiret ori sarwatota, ätäi jaiatäurair rai na aisom. Amke is Anut nukan Ämän Eposek roasiret awaromin Klemen karauk sarau roat pak akas is sareirna, kiro asiret oirori ran erek is sareiräun sarau sakau moirin. Kiro onok keserin, Anut nukas kiro roasiret akan enmaka omar oik buk opok jer we marowon. Kiro buk opok roasiret ak Anut pak orip orip awau rawaun akan enmaka jer we mowon rau. Kiro is sareiroin senek nas kiro asiret ori ran sarwataun aisom.

4 Keseria, is rusapai ak erekapu awaraurim, ak Näwäu pak pasarin ak orip orip kiro mesin ronkatenai, woiaka uru nepipirwe. Is ätäi ak awaraurim, ak orip orip woiaka uru nepipirwe. 5 Is awarom ak ämän eposek pak onok eposek karauk roasiret opok marowe, owon, Näwäu ätäi kowaun omre rumukäu wa. 6 Kar osap mesin ronkat sosop wa owau. Owo usu näwäu tararnai, kiro usu jäkäi maraun Anut aurwe. Kos ak sarwaraun aurwe. Ko ak sarwarnuk, akas ‘pere’ aurwe. 7 Ak Anut keser aurna rai, Anut nukas akan woiaka päurar rawaun arai. Kon wou päurar raiäu onok kiro eposek senes, ik erekapu äpu mau senek wa. Ak akan woiaka Jisas Krais mesin epar moin, kos ak kamwaronuk, akan ronkat pak woiakas pak ko pak orip orip jekur pasar rawaiei.

8 O jaiat, okoro isan pataraun ämän, owo osap epar senes, owo osap roasiret akas oik miäi, kiro osap mesin ak jekur ronkateinai, keseraun awarom. Owo osap Anut nukan amuk opok eposek, owo osap tuku senes, owo osap roasiret sarwareanik, akan woiaka karar miäi, owo osap roasiret akas eposek äiäi, kiro osap kesek mesin ak ronkatäun awarom. 9 Is ak pak raianik, isan ämän awaroita, ak jekur roumana, isan ämän tainorin. Is ak kamuk owose raiäim ak apairoin, rusapai ak kiro onok tainornai, isan ämän jekur tainorwe. Ak kiro onok keserna rai, Anut ko kesek roasiret ak päurar rawaun ronkat ariäu. Ko ak pak raumara, sarwarai.

10 Is rusapai nepipirianik, ak mesin Anut jou murim. Owon, ak is mesin ronkateanik, ätäi sareiroin. Is äpu ak orip orip is ronkateiriäi, sinuk, is sareiräun apu itanäu senek wa. 11 Is ak kar osap mesin wa sareirowe rai äiäu wa. Is äpu owo onok taraironuk, kiro itok, isan

woi päurar raiäu. 12 Epar senes, karauk omre opok karauk osapun
wasareäim, karauk omre opok is osap sosop oiäim. Karauk ses is o
sosop jeäim, karauk ses is sou raiäim. Owo onok is opok peäu, kiro
itok, orip orip isan woi päurar raiäu. 13 Krais nukas is sakau muronuk,
kon sakaus is owo onok keseraun itok.
14 Is usu orip raita, akas is owo osap sareiroin mesin isan woi ereru.
15 O Filipai roasiret, ak okoro rusapai jer we marom mesin ak äpu. Is
Masedonia provins utomoi, Anut Nukan Ämän Eposek amke roasiret
mare koimin ses opok, karauk menan roasiret akas is sareirau wa, akas
karar is sareiriäin. Akas karar is owo osap wäpik raita, iriäin. 16 Is
Masedonia provins utomoi, Tesalonaika mena koi raimin opok, akas
is osap iraun utoirau wa, ätäiar sareiroin. 17 Is kiro ämän mesin akan
osap owaun awarau wa. Ak kiro onok eposek is opok keserin Anut
nukas kiro aparmara, kos ak tawa, osap sosop arai. 18 O jaiat, is okoro
jer we marom, kiro osap akas Epafroditus nuruna, koi ironuk, oimin
mesin ‘pere’ awarom. Is rusapai kar osap wäpik saräu wa. Utianik,
ak osap is karar irau wa, akas kiro osap iroin kiro osap sou eposek
Anut nuriäi senek. Ak kiro keserin Anut nukas kiro osap oumara, kiro
mesin wou ereru. 19 Utianik, Anut nukan kaima, ko osap sosop orip,
okon, ak Krais Jisas pak pasarin, ak owo osap wäpik sarena, kos kiro
osap arai.
20 Anut ko iken momonek, okon, ik orip orip kon enip jou murau.
Epar.

Isan pataraun ämän.

21 Ak erekapu Anut nukan roasiret, Jisas Krais pak pasar rai, is ak
erekapu ‘pere’ awarom. Isan jaiat Rom näu mena erek raum akas ran
ak ‘pere’ awaroi. 22 Karauk roasiret akan woiaka epar moin pak iken
roasiret akan kamwareäwon ro, Sisa nukan owa rai akas nais erek ak
‘pere’ awaroi.
23 Iken Näwäu, Jisas Krais nukas ak sarwareanik, ak pak raumara,
akan totomaka päurar rawaun rai aurim. Epar.

Kolosi
Okoro puk nukan onoktapau

Jisas ko meienuk, woisan 32 orip manonuk, Pol kiro pas jer wewon. Pol ko meter Kolosi mena Anut nukan ämän roasiret tamarau wa, Epafras nukas kiro menan roasiret Anut nukan ämän tamarewon. Kiro ses opok, Pol ko Rom näu mena, karapus owa rawon. Kesernuk, Epafras ko Pol aparaun potowon. Ko Pol keser auruwon, “Kolosi mena karauk sätäiäi roat akas Anut nukan roasiret keser awarorai, ‘Anut nukas sarwaraun ak okoro onok erekapu tainoraiei, akan enimak kerau patiraiei, ak karauk o wa jaiei, ak kiro onok erekapu tainorna, Anut nukas sarwarai. Jisas Krais ko Anut senek wa. Ko kon mokoi wa, ko erar sarau eitek.’ Kiro sätäiäi roat akas keser äiein.”

Pol ko kiro ämän roumoi, Kolosi roasiret ätäi keser jer we marowon, “Kiro akan ämän epar wa. Ak kiro roat akan ämän wa rowau, Jisas Krais kos epar roasiret omsau erekapu sarwarowon. Akan woiak ko mesin epar mona, kos sarwarai.” Tikikus ko Onesimus ori kiro pas oi pote Kolosi roasiret aroirin.

Okoro puk tainoraun ämän

1:1-8 Pol nukas Kolosi roasiret woiaka erer orip rawaun ämän awarowon.
1:9–2:19 Krais ko ro owo senek, kon sarau owose mowon ämän Pol nukas Kolosi roasiret awarowon.
2:20–4:6 Krais pak awau rawaun onok.
4:7-18 Pol nukas Kolosi roasiret ‘pere’ awaromoi, kon ämän patarwon.

1 Is Pol, Anut nukas kon ronkat pakas is Krais nukan ämän oi ariaim
ro sare murowon. Iken jaunok, Timoti, ko is pak erek iwes ak jer we
maromur.
2 Iwes ak iken jaunokot, Anut nukan roasiret Kolosi mena rai akan
woiaka Krais mesin epar moin jer we maromur. Iken momonek,
Anut nukas kon wou näu oripas ak sarwareanik, akan woiaka päurar
rawaun marai.

Kolosi roasiret akan woiaka Jisas mesin epar moin.

3 Ik Anut auriäum ses opok, ik ak mesin orip orip Anut ‘pere’
auriäum. Anut ko iken Näwäu, Jisas Krais nukan momok. 4 Ik Anut
‘pere’ auriäum, owon, ik akan ämän keser roumun ak Krais Jisas mesin
akan woiaka epar sakau moin. Akas Anut nukan roasiret akanun
erekapu woiakas meieäi. 5 Amke Anut nukan Ämän Eposek ak opok
kounuk, ak kiro epar ämän roianik, owo osap tawa omar oik rau
owaun kume raiäi, okon, akan woiaka Jisas Krais mesin epar mianik,
kon roasiret akanun woiakas meieäi. 6 Omsau erekapu roasiret ak
Anut nukan Ämän Eposek roumoi, akan woiaka epar mianik, kon onok
eposek jekur tainoriäi senek ak Kolosi roasiret nais kiro onok keseriäi.
Kiro ämän karar amke ak rawa kounuk, ak kiro epar ämän roianik,
Anut kon wou näu oripas ak sarwareäu onok ak äpu moin. 7 Epafras
nukas kiro ämän tamaronuk, ak äpu moin. Epafras ko iken sarau
jaunok, ik konun woiokos meieäum. Kos ak sarwaraun mesin Krais
nukan sarau jekur miäu. 8 Ko ik rawa koianik, ak Anut nukan roasiret

mesin woiakas meieäi kiro onok Anut nukan Osou Näus ak arowon ko kiro ämän ik aikowon.
9 Ik amke kiro ämän roianik, kiro ses opokar, kiro onokun Anut nukas ak sarwaraun auriäum. Ik orip orip Anut aurta, kon ronkat eposek kiro nukasar ak arai, okon, ak kon ronkat äpu mona, Anut nukan Osou Näu nukasar ak ronkat eposek sosop arai. 10 Keseria, ik ätäi Anut aurta, ak Näwäu nukan roasiret tuku senek onok eposek karar tainorna, kon wou ak opok orip orip erer rawai. Akan rai onok kiro eposek raianik, sarau eposek mona, karauk roasiret akas akan onok apwareanik, tainoraiei. Ak kiro onok keseria, Anut nuka jekur äpu maiei. 11 Anut nukasar kon sakau näwäus ak sakau arai. Kos ak sakau aronuk, ak opok owo usu penuk, ak sakau tai rawaiei. Keseria, ak päurar tai raumoi, akan woiaka erer orip rawaiei. 12 Keserianik, ak woiaka erer orip iken momonek ‘pere’ auraiei. Kos ak karauk Anut nukan roasiret pak erek kon arou opok raumoi, kon osap owaun sare marowon. Ak kiro osap erek owaiei. 13 Anut nukas ik pututuan sakau pakan imäikianik, kon mokoin wous meieäu nukan inkaruru rawaun keseikowon. Kesernuk, kon mokois ik kamoikeäu. 14 Anut nukan mokois ik pututuan kau mukomoi, kos iken onok aru erekapu jäkäi mukowon.

Pol nukas Krais nukan onok pak kon sarau pak mesin äiewon.

15 Kar ros Anut aparau senek wa. Krais ko Anut nukan totok senek. Anut nukas osap erekapu ate mowon kon mokoi urektapaus kiro osap erekapu itimwareäu. Ak erekapu kon inkaruru raiäi. 16 Krais nukan sakaus osap omar oik rai, omnokou opok rai, kiro erekapu ate mowon. Kos osap ik apwareäum pak, osap ik wa apwareäum pak ate mowon. Kos okoro omnokou pakan kamwareäi roat näunäu pak, sarau eitek raut pak, karauk eitek sakau orip pak, osap erekapu enmaka orip pak atware mowon. Kiro osap kon sarau muraun Krais nukasar atware mowon. 17 Krais ko raunuk, kiro osap peutoin. Kiro osap kon sakau pakas raiäi. 18 Kos Anut nukan roasiret erekapu kamwareäu. Kiro roasiret ak nukan enipsau senek. Ko akan tapiaka senek. Nukasar amke rawon. Kosar meiemara, amke ätäi siräiewon. Osap erekapu kon inkaruru rawaun keserwon. 19 Anut nukas wou erer orip kon ronkatis kon mokoi erekapu nuka senek rawaun sare mowon. 20 Meter osap erekapu Anut nukan iwäi jaukut sarein, utianik, Krais ko am äpäs opok meienuk, kon karian kournuk, Anut nukas ätäi kiro osap pak jaiatäwon. Osap omnokou opok rai pak, omar oik rai pak, ätäi nuka pak päurar rawaun sare marowon.

21 Ak Kolosi roasiret, meter, ak Anut mekesiraka nuriäin. Ak ronkat aru orip, okon, ak onok aru miäin. Keseria, kiro onokus ak Anut pak iwäi miäin. 22 Utianik, Krais ko omnokou opok raumoi, meiewon, okon, Anut nukas ak ätäi kon jaukut sare maronuk, Krais nukas Anut nukan amukup ak roasiret eposek Anut nuka senek rawaun turur marowon. Keseria, ak kon amukup ämän wäpik. 23 Ak Anut nukan Ämän Eposek roianik, akan woiaka epar moin kiro wa utau. Ak akan woiaka epar moin kiro sakau me rawe. Ak Anut nukan Ämän Eposek pakas Anut nukas ak osap eposek araun äiewon roianik, kiro osap owaun kume raiäin. Keseria, ak kar ro inikerna, kos ak kiro ronkat eposek pakan wa rewarai. Ak kiro Ämän Eposek roin. Omsau erekapu roasiret ak

nais kiro ämän karar roin. Is Pol Anut nukan sarau ro sareanik, kiro Ämän Eposek roasiret tamareäim.

Pol ko Anut nukan roasiret sarwaraun sarau miäwon.

24 Is ak sarwaraun usu oiäimin mesin nepipiriäim. Krais nukas roasiret sarwaraun usu owon. Kiro onok senek, roasiret ak Anut nukan sarau miäi ak usu sosop owaiei. Anut nukan roasiret ak Krais nukan enipsau. Is ak sarwaraun usu owam, is kiro usu sosop erekapu iporianik, pataraurim. 25 Is Anut nukan roasiret akan sarau ro saremin, owon, Anut nukas is akan sarau maraun sare murowon. Isan sarau kiro ak roasiret sarwaraun Anut nukan ämän erekapu tamaram. 26 Meter kiro Anut nukan ämän onoktapau ämäi rawon. Kiro ämän meteran roasiret ak äpu wa. Utianik, rusapai kiro ämän ätäi Anut nukas roasiret akan woiaka epar moin opok amop mowon. 27 Anut nukas kon ronkatisar kon ämän ämäi mowon karauk omsau pakan roasiret ak eposek senes sarwaraun ätär marowon. Kiro ämän ämäi rawon kon onoktapau kesek: Krais ko ak woiaka epar moin roasiret pak rau, okon, ak äpu tawa omar oik ak ko pak enmaka jou owaiei.

28 Keseria, ik Krais mesin roasiret awareäum. Anut nukas ik ronkat eposek ikonuk, ik roasiret erekapu Anut nukan ämän tamareäum. Ik ak onok eposek keseraun awareäum. Roasiret erekapu Krais mesin woiaka epar moin, ik ak Anut nukan amukup eposek senes rawaun imware kowaun keseriäum. 29 Kiro onok keseraun is Krais nukas sakau näwäu irowon, okon, kiro kon sarau moram. Is kiro keseraun sarau sakau senes miäim.

2

1 Is ak sarwaraun sarau sakau näwäu moram äpu maun awarom. Is Leodisia menan roasiret nais sarwaraun sarau sakau moram. Karauk roasiret ak isan nepi aparau wa, is ak nais sarwaraun sarau moram. 2 Is kiro onok keseriäim, okon, akan woiaka sakau saremoi, aka aka akan jaunakat mesin woiakas meieanik, woiaka karar orip turur rawaiei. Ak kiro onok kesermoi, ak ronkat eposek oianik, akan woiaka epar moin sakau marai. Keseria, ak Anut nukan ämän ämäi rawon äpu maiei. Kiro ämän ämäi rawon kiro Krais nuka karar. 3 Krais opok, Anut nukan ronkat eposek erekapu ämäi rau. 4 Is okoro ämän awarom, owon, karauk roat akas sät ämänis ak amiak atona, akan ronkat kiro ämän epar rai ronkateäi, utianik, ak sät ämän mareäi. 5 Isaka ak pak rawau wa, utianik, is ak mesin orip orip ronkateäim. Ak onok eposek mianik, akan woiaka Krais mesin epar momoi, sakau me raiäi, kiro ämän roimin mesin isan woi ereru.

Ik Krais pak pasar raianik, kon onok jekuriar tainorau.

6 Keserianik, ak Krais Jisas, ko akan Näwäu rawaun imäiein. Keseria, ak ko pak pasar raianik, kon onok karar tainori rawe. 7 Ik ak Krais nukan ämän tamarta, ak Krais mesin akan woiaka epar moin, okon, kiro sakau senes me rawe. Am kinip nukas omnokou sakau atomoi, raiäu senek, akan woiaka Jisas mesin epar moin kiro sakau me rawe. Ou tutu sakau opok, ou tai raiäu senek, ak nais sakau tai rawe. Ak kiro onok kesermoi, orip orip Anut ‘pere’ aurwe.

8 Ak jekuriar aparaiei. Karauk roat akas sät ämän awarona, ak akan ämän wa tainorau, kiro ämän onoktapau eposek wäpik. Kiro askanai

akan ronkat pak, omnokou pakan roasiret akan ronkat. Kiro Krais nukan ronkat wa. Ak kiro roat akan inkaruru wa rawau.
9 Ak äpu Anut nukan onok eposek erekapu Krais nukan enipsau opok raunuk, roasiret aparin. 10 Ak Krais nuka pak awau pasar raianik, Anut nukan amukup tuku senes raiäi. Krais ko sakau näwäu orip. Kos roat näunäu pak eitek näunäu pak akan kamwareäu ro näwäu raiäu. 11 Ak Krais pak pasar rauna, kiro akan enmak kerau patirin senek. Kiro onok roat akas akan ipiakas akan enmak kerau patiriäi senek wa. Utianik, Krais nukas akan onok aru pakan imwarowon kiro onokus akan enmak kerau patirin senek, okon, ak rusapai meteran sintore ämän nukan inkaruru rawau wa. 12 Ak an jomaroin ses opok, ak Krais pak erek up uru noin. Krais ko meienuk, Anut nukan sakausar ätäi siräi mowon. Akan woiaka Krais mesin epar moin, okon, ak ätäi Krais pak up uruas siräiein.
13 Meter ak onok aru miäin opok, akan totomaka meiewon senek. Ak, karauk omsau pakan roasiret, ak Anut nukan sintore ämän tainoriäin kiro ak äpu wa, okon, onok aru miäin. Utianik, kiro ses opokar, Anut nukas ak Krais pak awau rawaun imwarowon. Anut nukas iken onok aru erekapu jäkäi mukowon. 14 Sintore ämänis ik onok aru miäum ätär mukowon. Keseria, kiro sintore ämän jer we mowon iken iwäi jaunok senek, ik kon inkaruru raiäumun äiewon. Utianik, Anut nukas iken onok aru pak kiro sintore ämän pak oumara, am äpäs opok äsäi mianik, oi kurewon. 15 Krais am äpäs opok meienuk, Anut nukas eitek sakau orip pak omnokou pakan roasiret enmaka orip pak erekapu itimwarowon. Anut nukas roasiret erekapu akan amiakap kiro roasiret pak, eitek pak, ak sakau wäpik ätär marowon.

Ik roat akan sintore ämän wa tainorau.
16 Keserianik, ak kar ro inikerna, ak owo o pak an pak jena, aparianik, kos akan onok owo senek rai wa wasare marai. Ak kiro ro inikerna, ak karauk jou maun omre pak, keir awau nukan omre pak, Juda akan sumaun omre pak, tup aparna, kos akan onok keseriäi wa wasare marai. 17 Kiro sintore ämän ak tainoriäi, kiro osap tawa päun nukan totok. Utianik, Krais kounuk, osap epar senes pewon. 18 Karauk roat akas nini epireanik, nepipirmoi, ak Anut nukan sarau eitek akan enmaka jou mareäi. Kiro roat akas keser awareäi, “Ak kiro onok wa keseriäi, okon, Anut nukas ak wa imwarai.” Ak kesek ämän roumoi, epar rai wa ronkatäu. Kiro roat akas ik enmok jou wäpik äiäi, utianik, ak owo onok nini epir pakaimas aparin ämän sosop mianik, aka mesin nepipirianik, akan enmaka jou miäi. Utianik, akan ronkat eposek wa, kiro roat akan ronkat karar, Anut nukan ronkat wa. 19 Kiro roat ak akasar Krais pak pasar rawau wa. Kristen roasiret ak Krais nukan enipsau senek. Krais ko tapiaka senek. Krais nuka kon enipsau kamenuk, karar raiäu. Aka aka sarsaratena, kon enipsau sakau mianik, eposek raiäu. Keseria, kon enipsau kiro Anut nukan ronkat karar tainorianik, eposek urekniäu.
20-21 Ak Krais pak meieanik, okoro omnokou pakan onok aru utoin. Keseria, ak owon omnokou pakan roasiret senek ätäi okoro omnokou pakan sintore ämän tainoraun rai keseriäi? Ak owon sintore ämän kesek tainoriäi: “Ak kiro o wa jau.” “Ak kiro an wa jau.” “Ak kiro osap wa atau”? 22 Kiro sintore ämänis okoro omnokoupaian osap

mesin äiäu, kiro osap erekapu wasaräiei. Kiro sintore ämän roat akan ronkatis tamareäi, okon, rai rai, kiro sintore ämän erekapu ämäiäiei.
23 Ik kiro sintore ämän ronkat eposek pakas pewon rai ronkateäum.
Utianik, kiro sintore ämän roat akasar momana, roat tainorianik, tup aparaun rai sarau sakau miäi, akasar akan enmaka ämäi miäi, ak akan enmaka opok usu sosop miäi. Akan ronkat ak keseraiei, ak Anut nukan amukup eposek saräiei, utianik, akan woiaka siräi maronuk, ak onok aru moin kiro sintore ämänis sarwarmoi, ak tämarau senek wa, okon, ak Anut nukan amukup eposek wa saräiei.

3

Ak Krais pak awau rawaiei.

1 Ak Krais nuka pak meieanik, ätäi siräiein. Kesermoi, ak omar oikan osap owaun sakau ronkatewe. Krais nuka ko kiro opok Anut nukan ipou näu kaima patan opok roasiret kamwaraun tane rau. 2 Kiro osap omar oik rau owaun mesin ronkat sakau mowe. Okoro omnokoupaian osap owaun mesin ronkat sosop wa owau. 3 Ak omnokoupaian onok aru pakan meiein. Rusapai ak Krais nuka pak awau rawaun onok oin, kiro nuka pak ämäi rau. 4 Akan awau rawaun onok kiro Krais pak pasar rau. Keseria, Krais ätäi kounuk, ak nais amop peanik, ko pak enmaka jou orip rawaiei.

Ik roasiret awau saremun.

5 Keserianik, ak okoro omnokoupaian onok aru erekapu we kurewe. Kiro onok aru kiro kesek, sapum onok miäi, karauk memes onok miäi, akan woiaka siräinuk, karauk roat akan asiret pak ariaun ronkateäi, karauk onok aru maun ronkat sosop oiäi, karauk roat akan osapun woiakas weäi. Kiro karauk roat akan osapun woiakas weäi, kiro sät eitek jou miäi senek. Ak kiro onok erekapu utowe. 6 Roasiret ak kiro onok keseriäi, okon, Anut nuka kasak päun ses koura. 7 Meter ak kiro roasiret onok aru keseriäin senek arianik, ak kiro onok keseriar me raiäin.
8 Utianik, rusapai akan onok aru erekapu utowe. Kiro onok kesek: nep miäi, kasiaka peäi, karauk roasiret aru maraun ronkateäi, karauk roasiret akan enmaka opok jeje ämän miäi, karauk ämän aru areai. Rusapai, ak kiro onok aru erekapu utowe. 9 Akan meten onok aru utoin. Keseria, ak aka aka sät ämän wa muratäiäu. Rowe, akan meten onok meiewon senek. 10 Rusapai, ak onok awau opok rai. Ak roasiret awau senek. Anut nukas ak erekapu ate marowon. Rusapai ak nuka äpu mianik, nuka senek rai. 11 Onok awau pewon, okon, rusapai karauk omsau pakan roasiret pak, Juda roasiret pak, ak atap atap wa, ak Anut nukan amukup karar senek. Roat enmak kerau patirin pak, enmak kerau patirau wa pak, ak atap atap wa, ak karar. Menan roat pak, atapukan roat pak, ak atap atap wa, ak karar. Sarau roat (slev) pak, roat ak akasar akan sarau kameäi pak, ak atap atap wa, ak karar. Utianik, ak erekapu akan woiaka Krais mesin epar moin, okon, ak karar. Krais ko ak erekapu pak pasar raiäu.
12 Keserianik, Anut nukas ak kon roasiret sare maronuk, ak kon roasiret tuku raiäi. Kos akanun wous meieäu. Kesernuk, ak orip orip okoro onok eposek keseraiei. Ak karauk roasiret mesin woiakati mareanik, ak opok onok eposek maraiei. Ak akasar akan enmaka wa

jou mau. Ak karauk roasiret päurar sarwaraiei. Kiro roasiret akas ak opok onok aru mona rai, akas pak kiro roasiret ätäi onok aru wa marau. 13 Ak aka aka wa ketäiäu. Akan kar jaunakas ak opok onok aru monuk rai, ak kon onok aru jäkäi muraiei. Näwäu nukas akan onok aru jäkäi marowon senek, akas nais karauk roasiret akan onok aru jäkäi maraiei. 14 Ak okoro onok eposek erekapu keserwe. Kiro karar wa, ak nais akan jaunakat akanun woiakas meiäiei. Kiro owon, ak akan jaunakat akanun woiakas meiäiei kis ak erekapu woiaka karar orip eposek turur rawaiei.

15 Ak Krais aurna, nukan wou päurar raiäu onok kis ak kamwaronuk, akan woiaka päurar rawaiei. Ak Anut nukas tupsiu karar senek urwareanik, päurar rawaun rai awarowon. Kiro onokun, ak ko ‘pere’ auraiei. 16 Krais nukan ämän akan woiaka uru jekuriar mona, rawai. Akan ronkat eposekus aka aka Anut nukan ämän tamurateanik, ak onok eposek keseraun sakau aräiei. Ak Buk Song nukan sir pak, tup aparaun sir pak, karauk sir Osou Näus ariäu pak wemoi, akan woiaka uruas Anut ‘pere’ auraiei. 17 Ak owo ämän areai, owo sarau miäi kiro akan Näwäu, Jisas nukan sarau muriäi ronkateanik, keseraiei. Ak kiro onok kesermoi, Jisas nukan enip pakas iken momonek, Anut ‘pere’ auraiei.

Roasiret akan tupsiu pak jekur rawaiei.

18 Asiret, ak akan komurakat akan inkaruru jekur rawe. Ak kiro onok keseraiei, ak Näwäu nukan amukup onok eposek maiei.

19 Ak roat, ak akan asiret mesin woiakas meiemoi, ak päurar kamwareanik, akan woiaka aru wa marau.

20 Mokoit asinakut, akan momonakat aninakat akan ämän erekapu tainoraiei. Ak kiro onok keseraiei, Näwäu nukan wou ak mesin ererai.

21 Mokoi orip roat, ak akan mokoit erar wa kewarau. Ak orip orip kewarona rai, ak keser ronkataiei, “Ik kar onok eposek mau senek wa”, okon, akan woiaka aru maiei.

22 Sarau roat (slev) ak akan omnokou pakan kamwareäi roat akan ämän jekur tainoraiei. Ak akan amiakap ak roat eposek awaraun rai karar akan sarau jekur wa maraiei, utianik, ak orip orip woiaka karar orip akan sarau eposek maiei. Kiro onokun, Näwäu nuka wou ereraun kon sarau mururai. 23 Ak owo sarau morai kiro sarau woiaka erer orip jekuriar mowe. Ak kiro sarau morai, keser ronkatewe, “Kiro roasiret akan sarau wa, kiro Näwäu nukan sarau moram.” 24 Ak äpu akan sarau pakas tawa Näwäu nukas ak ätäi osap eposek arai. Kos owo osap eposek owaun kon roasiret awarowon kiro osap ak arai. Rowe, ak iken Näwäu, Krais nukan sarau mururai. 25 Ak äpu roasiret owo onok miäi, Anut nukas keseriar wasarewarai. Ko onok karar pakas roasiret erekapu wasarewareäu. Kesernuk, inok roasiret onok aru maiei, Anut nukas ak ätäi usu arai.

4

1 Roasiret kamwareäi roat, ak akan sarau roat (slev) akan sarau owo senek miäi, osap keseriar jekur arianik, eposek kamwaraiei. Owon, ak äpu akan kamwareäu ro näwäu nuka ak kamwaraun omar oik rau.

Pol nukas Anut nukan roasiret karauk onok keseraun awarowon.

2 Ak orip orip Anut aurwe. Akan ronkat akasar jekur kameanik, Anut
nukas ak eposek kamwareäu mesin ronkatemoi, Anut ‘pere’ aurwe.
3 Kiro ses opokar, ak ik mesin Anut aurna, kosar apu im tueanik,
ronkat eposek ikonuk, ik Krais nukan ämän meter ämäi rawon jekuriar
roasiret awaram. Is kiro ämän roasiret awareäimin, okon, karauk roat
ak kiro ämän rowau utoin akas is karapus owa kureiroin. 4 Ak Anut
aurna, kos is kon ämän amparar tamurowon senek, isas pak roasiret
jekur tamaram.
5 Ak jekur ronkatemoi, roasiret akan woiaka Jisas mesin epar mau
wa opok, onok eposek maiei. Sarau maun omre raunuk, ak kiro omre
erar wa sakarau, ak Krais nukan Ämän Eposek jekuriar marowe. Ak
kiro onok keserna, kiro roasiret akan woiaka epar maun itok. 6 Ak orip
orip ämän eposek karar karauk roasiret sarwaraun aräiei. Akan areäi
ses opok, ämän ronkat eposek orip marona, roasiret akas roianik, kiro
ämän nukan onoktapau äpu maiei. Ak keserna, karauk roasiret akas
ämän totwarona, aka ätäi owo ämän awaraun jekur äpu maiei.

Pol nukan pataraun ämän

7 Tikikus nukas isan sarau miäim ämän erekapu awarai. Ko iken
amunok senek, is konun woias meieäim. Ko is pak Näwäu nukan
sarau mianik, karauk roasiret eposek sarwareäu. 8 Is ko äsimorta,
ak rawa potai. Kos pote ik owo senek raum ak awarai. Is ko äsimorta,
kos potomoi, akan woiaka sakau marai. 9 Is Onesimus nais äsimorta,
Tikikus ori potai. Onesimus ko iken jaunok, is konun woias meieäim,
ko orip orip kon sarau eposek miäu. Ko akan menan. Tikikus
Onesimus ories okoro opok owo onok keseriäum erekapu ak awaraieir.
10 Aristarkas ko is ori karapus owa raumur, kos ak kon ‘pere’ ämän
awarou. Mak ko Barnabas nukan epaukus nais ak kon ‘pere’ ämän
awarou. Is amke ak Mak isanaraun ämän surmaromin. Ko ak rawa
kounuk rai, ak ko imäinai, jekur isanarwe. 11 Jisas, kon kar enip Jastus,
kos nais ak kon ‘pere’ ämän awarou. Juda roat akan woiaka Krais
mesin epar moin kamuk opok kiro roat 3 orip akas karar is pak roasiret
imwaromoi, Anut nukan inkaruru rawaun sarau moram. Akas is jekur
sareirianik, isan woi sakau muroin.
12 Epafras kos nais ak kon ‘pere’ ämän awarou. Ko akan menan,
ko Jisas Krais nukan sarau ro. Kos ak mesin orip orip Anut auriäu.
Ak roasiret näunäu senek sakau tai raumoi, Anut nukan ronkat äpu
mianik, kon onok tainoraun rai kos Anut auriäu. 13 Is ko mesin epar
senes awarom. Ko ak pak Leodisia menan roasiret pak Eirapolis
menan roasiret pak sarwaraun sarau näwäu miäu. 14 Luk, ko iken
jaunok, ko dokta, ik konun woiokos meieäum, ko Demas ori awas nais
awan ‘pere’ ämän ak awaroir.
15 Akas isan ‘pere’ ämän kiro Leodisia menan Kristen roasiret
awarowe. Karauk roasiret ak akan woiaka Jisas mesin epar miäi, ak
Nimfa nukan owa koi tururianik, Anut jou muriäi ak nais isan ‘pere’
ämän awarowe. 16 Ak isan pas okoro jer we maromin kiro ninarena,
akas pak kiro pas surna, Anut nukan roasiret Leodisia mena rai opok
potonuk, ak nais kiro pas ninaräiei. Is kar pas Leodisia menan roasiret
jer we maromin. Akas kiro pas ak pakan oi koianik, ninarewe.
17 Akas Arkipus keser aurwe, “Na kiro sarau Näwäu nukas maun
aisowon eposek moinam, erekapu patar.”

18 Is, Pol, isan ipiasar kiro ‘pere’ ämän jer we marom. Is karapus owa raim, ak isanun wa tamkäsirau. Anut kon wou näu oripas ak orip orip sarwarai.

1 Tesalonaika
Okoro buk nukan onoktapau

Jisas ko meienuk, woisan 20 orip manonuk, Pol ko Tesalonaika mena Jisas nukan ämän tamare rawonus, Korin mena pote rawon. Ko kiro opok raunuk raunuk, Timoti nukas pote keser auruwon, “Tesalonaika menan roasiret akan woiaka Jisas mesin epar moin akan onok eposek, utianik, karauk Juda roat akas ak pak iwäi maroi.” Pol ko kiro ämän roumoi, kiro pakan Kristen roasiret woiaka sakau maraun jer we marowon. Ko akan woiaka epar moin keseriar sakau me rauna, Jisas ko ätäi kowai rai awarowon.

Okoro buk tainoraun ämän

1:1 Pol nukas Tesalonaika roasiret woiaka ereraun ämän awarowon.
1:2–3:13 Kiro roasiret akan woiaka Jisas mesin epar moin kiro sakau me rauna, Pol ko kiro ämän roumoi, ak mesin kon wou näwäu ererwon.
4:1-12 Tesalonaika roasiret akan woiaka epar moin kiro sakau me rawaun Pol nukas sakau ämän awarowon.
4:13–5:11 Jisas ko ätäi koumoi, owosewarai kiro ämän Pol nukas awarowon.
5:12-22 Pol nukas Näwäu ko ätäi kowai rai awarowon.
5:23-28 Pol kon ämän erekapu patarwon.

1 Is Pol, Sailas Timoti ori, ikes ak Anut nukan roasiret Tesalonaika
mena rai jer we marom. Momonek Anut, pak iken Näwäu Jisas Krais
mesin akan woiaka epar me rai. Anut nukas kon wou näu oripas ak
sarwareanik, akan woiaka päurar rawaun marai.

Tesalonaika menan roasiret ak akan woiaka epar momoi, rapor raiäi.

2 Ik omre orip orip ak mesin ronkateanik, Anut aurmoi, ko ‘pere’
auriäum. 3 Akan woiaka epar momoi, sarau sakau miäi. Akan woiakas
jaunakat mesin meiemoi, sarau näwäu senes miäi. Ak akan woiaka
sakau momoi, iken Näwäu, Jisas Krais ätäi kowai mesin kume raiäi,
okon, ik akan onok kiro ronkateanik, iken momonek, Anut ‘pere’
auriäum.
4 O jaunokot, ik äpu, Anut nukas akanun wous meiemara, ak kon
roasiret senes saräun sare marowon. 5 Ik Anut nukan Ämän Eposek ak
awaraun oi potomun. Utianik, ik kiro ämän aremun kiro erar ämän
wa, kiro ämän Osou Näu nukan sakau orip. Iken woiok kiro ämän
mesin epar momun kiro ak ätär maromun. Ik ak pak raumoi, kiro
onok ak sarwaraun kesermun. 6 Ak iken onok pak Näwäu nukan onok
pak tainorin. Kesermana, ak usu sosop senes oin. Utianik, Osou Näus
ak woiaka ereraun sakau aronuk, ak kiro ämän oin. 7 Keserna, woiaka
epar moin roasiret ak Masedonia provins pak, Akaia provins pak rai
akas akan onok eposek miäin aparianik, tainoriäi. 8 Akan woiaka Anut
mesin epar moin, Näwäu nukan ämänis kanam jejep senek ak pakas
karauk omsau erekapu potonuk, roin. Kiro ämän ak mesin Masedonia
provins pak Akaia provins pak karar potau wa, omsau erekapu pote
iporwon. Keserianik, ik akan woiaka epar moin mesin kar ämän
awarau senek wa. 9 Owon, ik ak pak pote raumun ses opok roasiret
erekapu akas ak mesin keser äiäi, “Kiro roasiret akan ämän roianik,
ak sät eitek jou miäin utomoi, rusapai epar eit jou mururai. Ak epar

Anut awau rau nukan sarau karar mururai. 10 Ak kon Mokoi omar
oikas kowaun rai kume rai." Anut nukas kiro Mokoi meiewon ätäi
siräi mowon. Tawa Anut nukas kon kasak päun ses opok, roasiret
onok aru miäi wasarewaronuk, kon mokoi, Jisas nukas ik woiok epar
momun roasiret sareikeanik, imäikai.

2

Pol nuka Tesalonaika mena sarau mowon mesin äiewon.

1 Iken jaunokot, ak äpu ik ak apwarau potomun ik kiro erar potau
wa. 2 Ik Tesalonaika mena potau wa opok, Filipai mena rauta rauta,
kiro pakan roasiret akas ik usu sosop senes ikomoi, aru ämän aikoin,
ak kiro onok äpu. Utianik, iken Anut nukas sareikemara, sakau
ikowon. Ik Tesalonaika mena kouta, kos ik sareikonuk, aru roat akas
ik aru mukauriäi ik iminewarau wa. Ik sakau tai raumoi, kon Ämän
Eposek ak tamaromun. 3 Ik kiro ämän ak tamaromun, kiro iken ronkat
pakas sepuk ämän ra, aru ämän ra awarau wa. Ik kar sät ämän
ak atonwaraun keserau wa. Wa senes, wa. 4 Anut nukas kon Ämän
Eposek araun aikiäu ik kiro ämän karar orip orip areäum. Meter kos
iken onok ate apaikianik, iken onok eposek äiewon, okon, kos ik Jisas
nukan Ämän Eposek roasiret tamaraun sarau ikowon. Ik roasiret akan
woiaka ereraun wa sarau miäum, ik Anut nukan wou karar ereraun
sarau miäum. Anut nukas iken woiok jekur wasare apariäu. 5 Ak äpu
iken ämänis ak raiaka atau wa. Ik akan osap owaun ämän mau wa.
Anut ko owo onok ikes keseriäumun kiro ko äpu. 6 Ik kar ros iken
enmok jou mukaun rai kiro sarau mau wa. Ik akas ra, karauk roasiret
akas ra, iken enmok jou mukaun rai sarau mau wa.

7 Epar, ik Krais nukan ämän oi ariaum roat. Keseria, ik ak pak
raianik, akas ik sareikaun sakau ämän awaraun itok, utianik, ik ak
pak pote raianik, kar asires kon mokoit eteinanak kamware raiäu
senek, ikes ak nais jekur kamware raumun. 8 Iken woiokos akanun
meianik, ik woiok erer orip Jisas nukan Ämän Eposek tamaromun.
Utianik, ik kiro onok karar mau wa, ik ak sarwaraun onok eposek
nais kesermun, owon, iken woiokos akanun epar meieäum. 9 Iken
jaunokot, ik ak mesin sarau näwäu momun, ak äpu. Ik sanpeu, pututu
Anut nukan Ämän Eposek tamaromoi, iken o kau maun karauk sarau
nais miäumun. Keseria, ikes ak kar usu wa aromun.

10 Ik ak pak raumun ses opok, ik karauk onok aru ak opok mau wa,
ik Anut nukan onok eposek karar tainori raumun. Keserta, kar ros
ik onok aru momun äiäu senek itok wa. Iken onok kiro keseriäumun
ak äpu. Anut nuka nais ko kiro onok äpu. 11 Ak äpu kar ros kon
mokoit jekur kamwareäu senek ikes nais ak roasiret karar karar jekur
kamwareäumun. 12 Ikes akan woiaka sakau mareanik, usu ämäiäun
sakau aromoi, Anut nukan wou ereraun kon onok eposek tainoraun
sakau ämän awareäum. Anut nukas ak kon roasiret senes sare
maromoi, ak enmak jou orip kon inkaruru rapor rawaun urwarowon.

13 Ak Anut nukan ämän roumana, tainorin, okon, ik Anut orip orip
'pere' auriäum. Ikes Anut nukan ämän ak siarakap oi koumun, ak
roianik, kurte oin. Kiro kar ron ämän wa, utianik, kiro Anut nukan
ämän. Kiro Anut nukan ämänis akan woiaka uru sarau monuk, akan
woiaka epar moin. 14 O iken jaunokot, Anut nukan roasiret Judia
provins opok Krais Jisas pak pasar rai, ak usu oin senek, karauk

roasiret akas nais ak opok keseriar keserin. Kiro roasiret akan jaunakat Juda akasar usu areäi senek, ak nais akan omsau pakan roat akasar usu aroin. 15 Kiro Juda roat akas Näwäu, Jisas wena, meiewon. Anut nukan ämän roianik, areain roat nais keseriar akwarona, meiein. Akas ik usu atap atap ikomoi, akan menan emeikona, manomun. Akas Anut nukan wou aru murianik, roasiret erekapu pak iwäi murateäi. 16 Ikes Anut nukan ämän karauk omsau pakan roasiret tamarta, Anut nukas ak imwarai rai, kiro Juda roat akas iken apu patiriäi. Kiro onok senek, rusapai akan onok aru sosop senes morai wa utiäi. Rusapai, Anut nukas kiro roat mesin kasak näwäu peu.

Pol ko ätäi Tesalonaika roasiret apwaraun ronkatewon.

17 Iken jaunokot, ik omre katunak ak utware manomun. Ik ak pak rawau wa, utianik, iken ronkat karar ak pak rau. Ik ak utware manomun, okon, ik ätäi ak pote apwaraun rai ronkat sosop ouram. 18 Ik ätäi ak rawa potauriäum. Is Pol, is ak rawa orip orip ätäi potauriäim, utianik, Satan nukas iken apu patiriäu. 19 Tawa iken Näwäu, Jisas kowai ses opok, kos owo osap tawa oi koi ikai, kiro osap aka karar. Keseria, ik ak pak erek kon amukup tai raumoi, iken woiok ererai. 20 Epar senes! Ak pakaima, iken enmok jou orip sareanik, iken woiok eposek sare mukiäi.

3

1-2 Keserna, ik ak apwarau potaun senek wa, okon, omre rumukäu kume rawaun utomoi, iken ronkat ik Atens näu mena ikarar raianik, Timoti äsimorta, ak rawa potowon. Ko iken amunok, ko Anut nukan sarau ro Krais nukan Ämän Eposek roasiret tamareäu. Kos ak rawa potomoi, akan woiaka epar moin sarwareanik, akan woiaka sakau maraun itok. 3 Kesernuk, ak usu sosop oianik, akan woiaka epar moin ätäi wa piriraiei. Ak äpu, ik kiro usu owaun Anut nukasar sare mukowon. 4 Ik ak pak raianik, ika opok usu sosop päi rai awareäumun. Ak äpu kiro onok epar senes rusapai peu. 5 Is omre rumukäu kume rawau senek wa, okon, is Timoti äsimorta, ak rawa potowon. Kos akan woiaka epar moin kiro owo senek aparaun potowon. Isan ronkat, Satan nukas ak ate apwaronuk, iken sarau ak pak momun kiro erar sakaram, kiro onok aru.

Timoti nukas Tesalonaika roasiret sarwarowon ämän koi äiewon.

6 Utianik, Timoti ko ak pak rawonus, ko ik siarokop koumoi, ko ak mesin ämän eposek aikowon. Kos ak akan woiaka epar mianik, karauk roasiret mesin woiakas meieäi ämän koi mukowon. Ko kar ämän keser aikowon, akas orip orip woiaka erer orip ik mesin ronkateikianik, ik ätäi apaikaun rai ronkat sosop oiäi. Ikes nais keseriar ak apwaraun rai ronkateäum. 7 Iken jaunokot, ik usu sosop senes oiäum, sinuk, akan woiaka epar moin ämän eposek kis ik sakau mukiäu. 8 Rusapai, ik ak Näwäu pak sakau pasar rain ämän roumoi, iken woiok ätäi näu sareu. 9 Rusapai, ik ak mesin Anut ‘pere’ auram. Ik akan onok eposek mesin ronkateanik, iken Anut nukan amukup woiok näwäu ererianik, raiäum, okon, ko ‘pere’ auriäum. 10 Sanpeu pututu, ik ak mesin iken woiok sakau mianik, ak pote apwaraun Anut auriäum. Akan woiaka epar moin sakau wäpik sarenuk, ikes ätäi ak isanwareanik, sakau maraun Anut nais auriäum.

11 Iken Momonek, Anut pak iken Näwäu, Jisas pak awasar iken apu
sare mukosa, ik ak rawa potam. 12 Akas karauk roasiret mesin woiakas
meieäi. Ikes Näwäu aurta, kos akan woiakas meieäi onok näwäu senes
saräi. Kesernuk, ikes ak mesin iken woiokos meieäu senek, akas nais
akan jaunakat pak roasiret erekapu mesin pak akan woiakas meiäiei.
13 Ak kiro onok keserna, kos akan woiaka sakau marai. Kesernuk, tawa
iken Näwäu, Jisas ko kon roasiret nuka mesin akan woiaka epar moin
nuka pak erek kouna, ak iken Momonek, Anut nukan amukup ämän
wäpik, eposek rawaiei.

4

Ak onok eposek mona, Anut kon wou ererai.

1 Iken jaunokot, iken ämän pataraun kesek ämän awaraurum. Ak
iken onok eposek oin, kiro onok keseriar tainori arina, Anut nukan
wou ererai. Ik äpu ak kiro onok rapor tainoriäi. Rusapai, ik Näwäu,
Jisas nukan enip pakas ak sakau ämän awarom, kiro onok raporiar
tainorwe. Keseria, kiro onok eposek näwäu saräi. 2 Iken Näwäu Jisas
nukan sakau pakaima, ak owo onok keseraun ämän aromun, ak kiro
äpu.

3 Anut nukan ronkat ak kon onok tainorianik, rapor tuku rawaun
äiewon. Ak sapum onok maun wa ronkatäu. 4 Ak roat karar karar
akasar akan enmaksau jekur kumäun äpu maiei. Ak Anut nukan wou
ereraun kon onok tainorianik, akan asiret pak eposek rawaiei. 5 Akan
woiaka siräianik, akan enmaksau oumoi, sepuk sepuk sapum onok wa
mau. Karauk Airen roasiret ak Anut äpu wa, akas kiro onok keseriäi
senek, ak wa keserau. 6 Kar ros kon Kristen jauk opok kiro onok aru
wa mau. Ko kon jauk atonorianik, kon asir wa imäi ariäu. Kar ros kiro
onok aru keserai, Näwäu nukas kiro ro tawa usu näwäu senes nurai.
Ik kiro sakau ämän meter awaromun, rusa nais ätäiar awarom. 7 Anut
nukas ik sapum onok me rawaun urweikau wa, ik kon onok eposek me
rawaun urweikowon. 8 Keseria, inok ro ko okoro ämän tainorau wa,
ko ro nukan ämän sumkäinäu wa, ko Anut nukan ämän sumkäineu.
Rowe, Anut nukas kon Osou Näu ak areäu.

9-10 Ikes ak akan jaunakat mesin woiakas meiäun rai, jer we marau
wa. Ak äpu, Anut nukas akan jaunakat akanun woiakas meiäun onok
ätär marowon, Epar senes! Akan onok kiro eposek, akan jaunakat
erekapu Masedonia provins opok rai akas akanun woiakas meiäi.
Utianik, ak kiro onok keseriar keserna, näwäu saräun sakau awarom.

11 Ak woiaka päurar rawaun sarau sakau moinai, akasar akan sarau
atap atap jekuriar kamewe. Ak jaunakat akan sarau mesin wa aräu.
Ak akan ipiakasar sarau mowe. Meter ikes ak kiro onok keseraun
awaromun. 12 Ak kiro onok keserna, karauk roasiret akan woiaka epar
mau wa, akan onok aparianik, akan enmaka jou maraiei. Ak akan
sarau jekur maiei. Ak keseraiei, ak karauk osap mesin karauk roasiret
wa awaraiei.

Näwäu nuka ätäi kowai.

13 O iken jaunokot, owo onok woiaka epar moin roasiret meiein
opok päi ak äpu maun ik kiro ämän awaraurum. Karauk roasiret
ak Jisas mesin woiaka epar mau wa, osap eposek päun kame rawau
wa, ak ro meiäi ses opok, akan woiaka aru miäi. Ik kiro ämän
awaraurum roianik, akan onok wa tainoraiei. 14 Ik Jisas ko meieanik,

ätäi siräiewon mesin woiok epar mom. Keseria, ik äpu, woiaka epar moin roasiret meiein ak Anut nukas Jisas pak erek ätäi imwarai.
15 Ik rusapai Näwäu nukan ämän tamukowon awaraurum. Kiro Näwäu nuka ätäi kowai omre opok, ik roasiret omnokou opok awau raum amke wa potam. Meiein roasiret akas amke siräiaiei. 16 Rowe, Anut nukan sarau eitek akan näwäus sakau ur wenuk, Anut nukan pupu ur rowam. Kiro ses opok, Näwäu nuka ätäi omar oikas kowai. Roasiret ak akan woiaka Krais mesin epar mianik, meiein, ak amke siräianik, ätäi awau rawaiei. 17 Keserna, ik rusapai okoro omnokou opok awau raum, ik kiro roasiret pak erek tururmoi, iou uruas Näwäu omar oik tararaun tonam. Keseria, ik Näwäu pak orip orip rawam. 18 Keserianik, ak akan jaunakat akan woiaka sakau maraun okoro ämän awaraiei.

5

Näwäu nuka ätäi kowai, okon, ak sakau tai rawe.
1 O jaunokot, owo omre kiro onok päi, owo ses kiro onok päi, ik kiro mesin ak wa jer we maram. 2 Ak äpu, Näwäu nukan kowaun omre kiro päu roat akas pututu osap päu oiäi senek keser kowai. 3 Roasiret ak keser äiäiei, “Rusapai omre eposek ik rapor raum.” Keser äi rauna rauna, usu näwäu ak rawa kurte koumoi, aru marai. Kiro usu kar asir amaiwo orip mokoi an jowaun kurte tätäi oiäu senek, ak kesek usu kurte owaiei. Ak kiro usu ute imine manau senek wa.
4 Utianik, jaunokot, ak pututu rawau wa. Keseria, kiro omre nukas päu ro senek koianik, ak wa atonwarai. 5 Ak erekapu ak sanpewan roasiret, ak arou merek opokan. Ik pututuan roasiret wa, ik kukuman pakan wa. 6 Kesermoi, ik karauk roasiret nini raiäi senek wa rawau. Ik siräi raumoi, iken ronkat ikasar jekur kumäu. 7 Niniäi roasiret ak pututu niniäi. Roat an sakau jeäi kiro ak pututu raiaka käiäu. 8 Utianik, ik sanpewan, okon, ikasar iken ronkat jekur kumäu. Ik iken woiok epar mianik, iken jaunokot mesin iken woiokos meieäum, kiro onokus ik sareikaun ain siot senek miäum. Iken ronkat Näwäu nukas ätäi koi imäikai kiro onok iken at kapa senek kureäum. 9 Anut ko kasak peanik, usu ikaun sare mukau wa. Kos iken Näwäu, Jisas Krais pakas imäikaun sare mukowon. 10 Jisas ko ik mesin meiewon, okon, ik awau rawam ra, meiäm ra, ik ko pak erek rawam. 11 Keseria, ak akan jaunakat karar karar okoro ämän awareanik, akan woiaka sakau maraun sarwaraiei. Kiro onok rusapai keseriäi senek keseriar keseraiei.

Pol nukas kon ämän patarwon.
12 O jaunokot, ik kar ämän awaraurum. Karauk roat ak kamuk Näwäu nukan sarau morai. Ak akan ämän jekur roumoi, tainoraiei, owon, Näwäu nukas kiro roat ak kamwareanik, tamaraun sare marowon. 13 Ak kiro roat akan sarau mesin ronkatemoi, akan woiakas akanun meieanik, akan ämän tainoraiei. Ak akan jaunakat pak päurar tämuräi rawaiei.
14 Iken jaunokot, ik ak kiro ämän awarom. Karauk roasiret ak sarau mau wa, sarau maun sakau awaraiei. Inok roasir iminäi, akas kon wou sakau muraun auraiei. Roasiret ak sakau wäpik, akas sarwaraiei. Ak roasiret erekapu mesin woiakati mareanik, päurar päurar sarwaraiei.
15 Karauk roasiret akas ak opok onok aru mona rai, akas ätäi onok aru wa marau. Utianik, omre orip orip ak roasiret karar karar opok onok

eposek maun keseraiei. Akan jaunakat pak karauk roasiret erekapu opok kiro onok eposek nais kir keseraiei.

16 Ak orip orip woiaka erer orip rawe. 17 Ak orip orip Anut aurwe.
18 Owo onok eposek ra, aru ra, ak opok penuk, ak orip orip Anut ‘pere’ auraiei. Owon, Anut nukas ak roasiret Krais Jisas pak pasar rai, kiro onok tainoraun sare marowon.

19 Osou Näus akan woiaka uru sarau maun keseriäu, ak kon sarau wa tämurau. 20 Osou Näus karauk roat sarwarnuk, akas Anut nukan ämän miäi, ak kiro ämän sauk wa mau. 21-22 Ak karauk roasiret akan onok pak akan ämän erekapu pak wasare aparnai, owo onok eposek kiro sakau atowe, owo onok aru kiro erekapu utowe.

23 Is Anut keser aurim, ko iken woiok päurar rawaun keseriäu, keserai, kosar akan osou, totomaka, enmaksau, erekapu eposek kamwaronuk, ak kon onok tainorianik, iken Näwäu, Jisas Krais kowai ses opok, ak ämän orip wa rawaiei. 24 Anut nukas ak urwarowon, ko kon ämän orip orip tainoriäu, okon, ko kiro onok keseraun äiewon epar keserai.

25 O jaunokot, ak ik sareikaun mesin Anut aurwe.

26 Roasiret akan woiaka Jisas mesin epar moin akan ipiaka atotemoi, isan ‘pere’ ämän awaraiei. 27 Is Näwäu nukan amukup ak sakau ämän awarom, kiro jer ak Kristen jaunakat erekapu ninare maraiei.

28 Iken Näwäu, Jisas Krais nukas kon wou näu oripas ak sarwarmoi, ak pak rawai.

2 Tesalonaika
Okoro buk nukan onoktapau

Pol ko Korin mena rai rai, ko ätäi kar ämän keser rowon, “Karauk Tesalonaika menan roasiret ak ronkat keser oin, ‘Jisas ko okoro omnokou opok äiäk kowon ko ätäi wa kowai’, okon, ak sarau mau wa, imine orip raiäi.” Keseria, Pol nukas ak awarowon, “Amke kar ro ko sintore ämän wa tainoriäu kounuk, Krais ruris kowai. Anut nukas roasiret kiro ro aru nukan ämän tainorna rai, kiro ro nuka pak erek aru marai.” Kesernuk, Pol nukas nuka pak kon sarau jaukut pak sarau morai senek, Kristen roasiret ak akan sarau jekur me rawaun awarowon.

Okoro buk tainoraun ämän

1:1-2 Pol nukas Tesalonaika roasiret ‘pere’ awarowon.
1:3-12 Pol nukas kiro roasiret onok eposek mianik, usu oumoi, päurar raiäi ämän roumara, akan enmaka jou marowon.
2:1-17 Pol nukas Jisas nuka ätäi kowai ses opok, owo onok päi awarowon.
3:1-15 Inok roasiret ak akan woiaka Jisas mesin epar moin ak orip orip awau rawaiei.
3:16-18 Pol ko Tesalonaika roasiret woiaka päurar orip rawaun ämän awaromoi, kon ämän patarwon.

1 Ik Pol, Sailas, Timoti ikes ak Kristen roasiret Tesalonaika mena rai,
okoro jer we marom. Ak iken Momonek, Anut pak iken Näwäu, Jisas
Krais pak pasar rai.
2 Iken Momonek, Anut pak iken Näwäu, Jisas Krais pak awas awan
woiawa näu oripas ak sarwareanik, awan woiawa päurar ak pak
rawai.

Pol nukas kon wou ereriäu Anut auruwon.

3 O iken jaunokot, ik ak mesin orip orip iken woiok erermoi, Anut
‘pere’ auriäum. Kiro onok ik keseriäum, kiro eposek, owon, akan
woiaka Jisas mesin epar moin, kiro näwäu senes sare rai. Ak karauk
roasiret mesin woiakas meieäi, kiro nais näwäu senes sare rai. 4 Ik
ak mesin iken woiok ereriäu, okon, ik karauk Kristen roasiret ak kiro
onok eposek keserin mesin awareäum. Akan woiaka Jisas mesin epar
mianik, karauk usu atap atap oiäin, utianik, ak sakau tai raianik, kiro
usu tätäi oumoi, akan woiaka epar moin wa utiäi.

Anut nukas onok eposek pakas ik wasareikai.

5 Ak usu sosop senes ouna, Anut nukas ak ko rawa tonaun sare marai.
Kiro onok pakas ik äpu kon wasarewaraun onok eposek. 6 Anut nukas
onok eposek keseriäu. Inok ros ak usu ariäu kos nais kiro ro usu nurai.
7 Inok roasir ko usu oiäu, Anut nukas kiro usu jäkäi murianik, wou
päurar rawaun murai. Ik nais keseriar keseikai. Iken Näwäu, Jisas
ko kon sarau eitek sakau orip pak ak omar oikas kouna, kiro onok
keserai. Ak ep näwäu pakas kowaiei. 8 Ko omar oikas ep arou orip
koumoi, roasiret ak Anut äpu mau utoin pak iken Näwäu, Jisas nukan
Ämän Eposek tainorau wa, pak kiro roasiret erekapu aru marai. 9 Kiro
roasiret ak orip orip usu näwäu oianik, aru me rawaiei. Ak Näwäu
nuka pak kon arou pak kon kamwaraun sakau pak siakup wa rawaiei,

ak atap eur rawaiei. 10 Ko ätäi kowai ses opok, roasiret ak konun tuku
rai ak nepipirianik, kon enip jou näwäu muraiei, owon, akan woiaka
ko mesin epar moin. Ak, Tesalonaika menan roasiret, kiro roasiret pak
tururaiei, owon, ik Jisas nukan ämän ätär marota, ak akan woiaka epar
moin.
11 Kiro onokun, ik orip orip ak mesin Anut auriäum. Ik Anut
aurta, kos ak onok eposek miäi apwareanik, ak kon roasiret senes
rawaun äiäi. Akan woiaka epar mona, owo onok eposek nukasar
keseraun awarowon ak keseraiei. Ik ätäiar Anut aurta, kon sakaus ak
sarwarnuk, ak kiro onok eposek orip orip keseraiei. 12 Iken Anut pak
iken Näwäu, Jisas Krais awas awan woiawa näu oripas ak sarwarna,
ak kiro onok eposek keserna, karauk roasiret akas apwareanik, iken
Näwäu, Jisas nukan enip jou oik maiei. Kos pak akan enmaka jou oik
marai.

2

Sintore ämän wa tainoriäu ro päi.

1 Iken Näwäu, Jisas Krais ätäi kowai mesin ak awarom. Ko kowaun
omre opok ik ak pak erek ko pak tururam. Isan jaiat, ak iken ämän
jekur rowe, is ak awarom. 2 Karauk roat akas Näwäu nukan omre
ki kou ak kesek ämän awarona rai, ak woiaka aru wa mau. Ak wa
karkairau. Kar ros kon ronkat Anut nukan Osou Näus ko ronkat
nuruwon, okon, ko kiro ämän äura. Kar ros karauk roat Anut nukan
ämän roasiret awarona, roianik, kiro ämän äura. Kar ros äienuk, ikes
kiro ämän senek jer weanik, äsimorumun. Utianik, ak kesek ämän
roumoi, akan woiakas epar rai wa usu saräu. 3 Ak kar ro inikerna,
kos ak wa atonwarai. Näwäu nukan ätäi kowaun omre epar kowai.
Utianik, amke karauk roasiret sosop akas Anut mekesuk nuruna, kiro
sintore ämän wa tainoriäu ro penuk, kiro epar ko kowai. Kiro ro Anut
nukas ko ep orip orip jere raiäu opok naun sare mowon. 4 Kiro ros
Anut pak karauk osap erekapu roasiret akas jou miäi iwäi mareanik,
kosar isaka karar ro näwäu äiäi. Keseria, ko Anut osap nuriäi ou
näwäu owa tone raumoi, keser äiäi, “Is isaka karar, is Anut.”
5 Meter is ak pak raumoi, kiro ämän awaromin. Ak kiro
tamkäswarou ra? 6 Ak äpu kar osapus kiro ro arun apu sor rau.
Rusapai ko kiro onok wa keseriäu. Näwäu nukasar ko päun omre sare
murunuk, ko päi. 7 Rusapai Satan nukan sakaus omsau erekapu ämäi
ämäi sarau mora. Utianik, kiro osapus kon apu sor rau, Anut nukas oi
kurenuk, ko epar amop päi. 8 Kiro sintore ämän wa tainoriäu ro amop
penuk, iken Näwäu, Jisas nukan osou kon oksau opakas urunuk, kiro
ro wenuk, meiäi. Näwäu ko kon arou näwäu orip amop päi. Kon arous
kiro ro erekapu aru murai. 9 Kiro ro aru ko Satan nukan sakau orip päi.
Ko sakau näwäu oripas kurur atap atap mai, ko ro näwäu ätär maraun
onok atap atap mai. 10 Kiro ros sät ämän sosop momoi, kurur atap atap
mianik, roasiret wasaräun apu opok rai kos kiro roasiret atonwaronuk,
akas kon ämän epar rai äiäiei. Anut nukas ak ätäi imwaraun äiewon,
utianik, kiro roasiret ak Näwäu nukan epar ämän roianik, woiaka epar
mau wa, okon, ak wasaräiei. 11 Kiro onokun, Anut nukas kon sakaus
akan ronkat aru maronuk, ak Satan nukan sät ämän mesin woiaka
epar maiei. 12 Keseria, ak akan woiaka Anut nukan epar ämän mesin

epar wa mianik, ak onok aru mesin akan woiakas meiäi, okon, Anut nukas ak ämän orip äianik, erekapu aru marai.

Anut nukas ak ätäi imwaraun sare marowon.

13 O jaunokot, iken Näwäu ko akanun wous meieäu. Ik ak mesin orip orip iken woiok erermoi, Anut ‘pere’ auriäum. Meter meter Anut nukasar ak ätäi imwaraun sare marowon. Osou Näu nukan sakau pakas ak Anut nukan roasiret sareanik, akan woiaka epar ämän mesin epar moin, okon, kos ak ätäi imwaraun sare marowon. 14 Anut nukas ak ätäi imwaraun urwarowon. Kiro owon, ikes kon Ämän Eposek tamarta, ak kiro ämän roianik, oin. Keserna, iken Näwäu, Jisas Krais nuka omar oik enip jou näwäu oi rau senek, ak nais enmak jou orip rawaun owaiei. 15 Keseria, jaunokot, ak jekur sakau tai raunai, kon ämän sakau atowe. Kiro ämän ikes tamaromun. Karauk ses, ik kiro ämän iken oioksaus awaromun. Karauk ses, ik jer we maromun. Ak kiro ämän sosparar sakau atowe.

16 Iken Näwäu, Jisas Krais nuka pak iken Momonek, Anut awas ikenun woiawas meieanik, sareikoirin, okon, ik orip orip woiok päurar orip raianik, osap eposek owaun kume rawam. 17 Awas ak woiaka päurar orip rawaun sakau aromoi, akan woiaka sakau marona, ak onok eposek pak ämän eposek pak maiei.

3

Ak ik mesin Anut aurna, kos ik sareikai.

1 O jaunokot, rusapai isan ämän pataraurim. Ak ik mesin Anut aurna, kos ik sareikai. Keserna, Näwäu nukan ämän omsau erekapu kurte manai. Ak kon ämän roianik, enip jou miäi senek roasiret omsau erekapu ak nais kir keseraiei. 2 Ak ätäiar Anut aurna, kos ik roasiret aru akan ipiaka pakan imäikai. Kiro roasiret onok aru miäi. Ak äpu roasiret erekapu akan woiaka Näwäu mesin epar mau wa. 3 Utianik, Näwäu ko orip orip onok eposek miäu. Ko ak sakau aromoi, ak rapor kamwarai. Kesernuk, ro arus ak aru marau senek wa. 4 Näwäu nukas ik ronkat sakau ikonuk, ik äpu miäum ik owo onok tamaromun ak kiro onok jekur tainorurai. Ik äpu tawa nais keseriar tainoraiei. 5 Ik Anut auriäum, Näwäu nukasar akan ronkat jekur kamwarai, okon, Anut nukasar akanun wous meieäu, kiro ak äpu maiei. Ik Anut ätäiar auriäum Krais nukas sakau tai raianik, usu sosop ämäiewon senek ak nais keseriar keseraun itok.

Roasiret erekapu ak sarau maiei.

6 O jaunokot, iken Näwäu, Jisas Krais nukan enip pakas ik sakau ämän awarom. Ak karauk woiaka epar moin roat ak sarau wa miäi pak wa rawau. Ak atap eur rawe. Kiro roasiret ak sarau wa miäi ak iken ämän tamareäum kiro wa tainoriäi. 7 Ak iken onok äpu, okon, tainorwe. Ik ak pak raumoi, erar wa raiäumun. 8 Ik akan o erar wa oiäumun. Wäpik. Ik o kau mianik, jeäumun. Ik sarau näwäu miäumun. Kesermoi, karauk usu ak wa ariäumun. Pututu, sanpeu orip orip ik sarau miäumun. 9 Ik ak o ikaun rai totwaraun itok. Utianik, kiro onok tainorau wa, ikasar sarau momoi, o oiäumun. Ik keserta, owon, ak iken onok eposek aparianik, tainoraun rai keseriäumun. 10 Ik ak pak raianik, iken onok tainoraun kiro sintore

ämän aromun, “Inok roasir ko sarau mau utomoi, wäsukun rawai, ko o wa jai!”

11 Ik kiro ämän awarom, owon, ik kesek ämän roumun ak kamuk karauk roasiret ak sarau wa miäi, ak erar senes raiäi. Kiro roasiret ak sarau mau wa, erar raianik, ak karauk roasiret akan sarau mesin are ariai. 12 Iken Näwäu, Jisas Krais nukan enip pakas ik kiro keseriäi roasiret sakau ämän awarom. “Ak akan ronkat jekur kameanik, sarau momoi, o oi jaiei.”

13 Ak, karauk onok eposek miäi roat, akan onok eposek kiro wa utau.

14 Kar ro iken ämän jer we maromun roumoi, wa tainornuk rai, ak ko jekuriar aparaiei. Ak kiro ro pak wa tämuräiäu. Keserna, kiro ro ko onok aru keserwon äpu momoi, oiok nai. 15 Utianik, ak kiro ro erekapu akan iwäinaka senek wa saräu. Akan jaunakat awareäi senek ko onok eposek maun auraiei.

Karauk ämän awaraurum.

16 Näwäu ko iken woiok päurar rawaun onoktapau. Ik Anut aurta, kosar ak owo onok mesin ronkateäi akan woiaka orip orip päurar rawaun marai. Näwäu nuka ak pak erek rawai.

17 Is Pol isan ipiasar ak ‘pere’ ämän jer we marom. Isan jer keser weita, ak äpu maiei kiro isan jer weäim onok kesek.

18 Is Anut auram, iken Näwäu, Jisas Krais kon wou näu oripas ak erekapu sarwareanik, ak pak erek rawai.

1 Timoti
Okoro buk nukan onoktapau

Pol nukas Timoti jer we muruwon. Timoti ko Esia provins pakan, kon momok ko Krik ro, kon anak ko Juda asir. Pol nukas Jisas nukan ämän tamare rawa, ko kiro ämän roumoi, kon wou epar mowon. Kesernuk, Pol ko Timoti aparwon kon onok eposek, okon, nuka pak sarau me ariaun sare muruwon. Kiro ämän Aposel 16:1-3 opok rau. Pol nukas Timoti ko Efesas mena Anut nukan roasiret kamwaraun sarau nuruwon.

Pol nukas Timoti keser jer we murowon, “Na roasiret Anut nukan ämän tamarauria, na Anut nukan epar ämän karar tamaram. Owon, karauk sätäiäi roat akas Anut nukan roasiret aru marauriäi. Ak keser awariäi, ‘Ak karauk o wa jau, ak asir ra ro ra wa owau’ awariäi, okon, na Anut nukan roasiret jekur kamwaram. Na Kristen roasiret kamwaraun roat näunäu akan onok eposek orip sare maram. Keserta, akas kiro roasiret kamwaraiei. Ak jekuriar Anut nuka jou muri rawaiei.”

Pol nukas ätäi Timoti auruwon, “Efesas mena tupsiu atap atap rai, okon, na sakaurar Anut nukan roasiret erekapu kamwar.”

Okoro puk tainoraun ämän

1:1-2 Pol nukas Timoti ‘pere’ auruwon.
1:3–20 Pol nukas Timoti ko Anut nukan ämän epar senes roasiret tamaraun rai auruwon. Ko karauk ämän kon ronkat pakas wa tamaraun rai auruwon.
2:1-15 Roasiret ak Anut nuka karar jekuriar jou muraiei.
3:1-16 Roat onok eposek orip ak roasiret kamwaraiei.
4:1-21 Pol nukas Timoti nukan sarau rapor maun auruwon.

Pol nukas kon ämän onoktorowon.

1 Is Pol, is Krais Jisas nukan ämän oi ariaim ro. Anut nukas ik imäikowon. Ik Krais Jisas ätäi kowaun kame raum. Awas is sare murosa, is Jisas nukan ämän oi ariaim.

2 O Timoti, is Jisas nukan ämän tamare raita, na nan won Jisas mesin epar momon, okon, na isan mokoi senes. Is na okoro jer we musom. Is Anut keser aurim, kon wou näu oripas na sareisianik, na mesin wouti monuk, Anut, iken Momonek pak iken Näwäu, Krais Jisas awas na pak erek rausa, nan won päurar rawai.

Ak sätäiäi roat akan ämän wa tainorau.

3 Is Masedonia provins potaurianik, na kar sakau ämän aisomin. Is kiro ämänir na ätäi aisom. Isan ronkat na Efesas näu mena raianik, Kristen roat ämän sakau awaram. Ak roasiret Anut nukan ämän tamareanik, karauk sät ämän pak tururmoi, wa tamarau rai awar. 4 Na kiro roat ak erar kinin pak akan askanai akan enmaka mesin wa tamarau rai awar. Kiro mesin roasiret auräteäi. Kis ak wa sarwarai. Ak akan woiaka Jisas mesin epar mia, kon sarau maiei kis epar ak sarwarai. 5 Ik kiro sakau ämän awarom, kiro kon onoktapau kesek: iken woiok ukun wäpik raianik, iken ronkat ik onok aru momun rai wa aikiäu, iken woiok epar momun sakau me raumoi, ik iken woiokos jaunokot mesin meiäm. 6 Karauk roasiret ak kiro onok eposek utomoi,

ak ämän sepuk sepuk mesin auräteäi. 7 Ak karauk roasiret Anut nukan
sintore ämän äpu maun tamarauriäi. Utianik, akasar akan ämän areai
nukan onoktapau aka jekur äpu wa. Ak nais kiro onok mesin sakau
areai, utianik, akasar aka kon onoktapau ak äpu wa.
8 Ik äpu sintore ämän kiro eposek. Kar ros Anut nukan ronkat
tainorianik, kiro sintore ämän jekur ninaräi kiro eposek. 9 Ik äpu Anut
nukas sintore ämän roasiret onok eposek miäi mesin jer we marau wa.
Ko roasiret onok aru miäi jekwaraun jer we marowon. Kiro roasiret
ak sintore ämän nais wa tainoriäi, ak roat näunäu akan ämän wa
tainoriäi, ak Anut mekesirak nuriäi, ak karauk onok aru miäi. Ak
Anut nukan onok wa tainoriäi, ak omnokoupaian onok tainoriäi. Ak
akan momonakat, aninakat akwarona, meiäi, ak karauk roasiret nais
akwarona, meiäi. 10 Ak karauk roat akan asiret pak ariai, ak aka aka
sapum onok aru murateäi. Ak karauk roasiret päu imwareanik, akan
sarau roasiret (slev) saräun keseriäi, ak sät ämän äiäi, paip maun ses
opok ak sät ämän miäi. Ak karauk onok aru nais ak Anut nukan ämän
tainorau wa ätär maraun keseriäi. Anut nukas kon sintore ämän kesek
roat jekwaraun jer we marowon. 11 Anut nukan ämän kiro Ämän
Eposek epar senes Anut nukas is roasiret awaraun airowon. Kiro
Ämän Eposekus ik keser aikou, Anut ko epar enip jou orip, okon, ik
kon enip orip orip oik jou mau.

Anut nukas Pol sarenuk, kos Anut 'pere' auruwon

12 Krais Jisas, iken Näwäus is sakau ironuk, kon sarau moram. Kon
ronkatis is kiro sarau maun itok, okon, ko is kon sarau muraun sare
murowon. Keseria, is ko 'pere' aurim. 13 Meter, is Jisas nukan sarau
mau wa opok, is kon enip opok jeje ämän momoi, orip orip kasi penuk,
kon roasiret sosop aru mareäimin. Utianik, Anut nukas isanun wouti
mowon, owon, isan woi Jisas mesin epar mau wa opok, is kiro onok
keseriäimin. Kiro ses opok, is äpu wa kon amukup kiro onok aru
momin. 14 Utianik, iken Näwäu kon wou näu oripas is eposek senes
sareirowon, okon, is Jisas mesin woi epar mianik, karauk roasiret
akanun woias meieäim, owon, is äpu ik erekapu Krais Jisas pak pasar
raum.
15 Okoro ämän kiro epar senes. Ak kiro ämän jekur rowe. Krais Jisas
ko omnokou opok roasiret onok eposek miäin imwaraun kowau wa, ko
roasiret onok aru miäin imwaraun kowon. Karauk roasiret onok aru
miäi, utianik, akan onok aru näwäu wa, isan onok arus akan onok aru
erekapu itimwarowon. 16 Utianik, Anut nukas is mesin wouti mowon.
Kiro owon, Krais Jisas nukas karauk roasiret kon wou päurar raiäu
onok ätär maraun keserwon. Is ro aru senes, utianik, Jisas kon wou
päurar oripas is imäirowon. Is kiro totok senek raim. Roasiret ak kon
onok is opok keserwon aparia, akan woiaka Jisas mesin epar mianik,
ak ko pak awau orip orip rawaun itok. 17 Ko iken kamoikeäu ro näwäu
orip orip raiäu, ko meieäu senek wa. Ik iken amiokos ko aparau senek
wa. Ko karar iken Eit. Kon enip jou näwäu orip, okon, ik orip orip jou
murau. Epar.
18 O Timoti, na isan mokoi senek. Is na kiro sakau ämän isom. Isan
ämän pak kiro Anut nukan ämän meter na mesin äiewon pak au karar
rair. Na kiro ämän sakau atomoi, na marai ro senek, onok aru pak
sakau weräiäum. 19 Keseria, nan won epar momon sakau atomoi, nan
wonas na onok aru momon rai wa aisai. Karauk roat akan woiakas ak

onok aru moin awarona, ak kiro rowau wa, okon, akan woiaka epar moin, kiro ous aiauk opok aru miäwon senek keserin. 20 Aimenius Aleksanda ori, au kesek roat senek, okon, is au Satan nukan ipokup matomin. Keseria, au Anut ätäi jeje ämän wa auraun äpu maieir.

2

Anut auraun ämän Pol nukas Timoti auruwon.

1 Is amke sakau ämän keser aisom, na Kristen roasiret awarota, ak karauk roasiret sarwaraun mesin Anut auraiei. Roasiret ak owo osap owaun ronkateäi, ak Anut auraiei. Ak orip orip Anut ‘pere’ auraiei. 2 Ak omsau kamwareäi roat näunäu, king pak karauk roasiret ak sakau orip pak ak sarwaraun mesin Anut auraiei. Kos kiro onok kesernuk, ik opok karauk onok aru wa päi, ik woiok päurar orip raianik, Anut nukan inkaruru raumoi, kon onok eposek karar tainori rawau. 3 Akan auriai onok eposekus Anut, iken imäikowon ro, nukan wou ereriäu. 4 Kon ronkat roasiret erekapu imwaronuk, ak kon epar ämän onoktapau äpu maiei. 5 Anut karar rau. Roasiret Anut pak kampai rau ro karar rau. Kiro ro ko Krais Jisas. 6 Ko nukasar am äpäs opok meieanik, roasiret erekapu akan onok aru pakan kon karianas kau marowon. Ko kesernuk, ik äpu kar omre Anut nukas sare mowon opok, ko roasiret erekapu imwarai. 7 Kiro onokun, Anut nukas is Jisas nukan ämän oi araun ro pak, karauk omsau pakan roasiret kon ämän awaraun pak sare murowon. Is kiro ämän sätäiäu wa, is epar ämän arem. Is karauk omsau pakan roasiret kiro epar ämän tamaroita, ak kon onoktapau äpu mianik, akan woiaka epar maiei.

8 Isan ronkat kesek tup aparaun omre opok roat omsau erekapu ak akan woiaka Jisas mesin epar moin ipiak oik mianik, Anut auraiei. Ak onok eposek karar tainorianik, ak kasiaka wa päu, wa ketäiäu.

9 Asiret nais awaraurim. Ak jekur ronkatenai, akan mer makaiei. Karauk roasiret akas apwareanik, eposek äiäun mesin tapiaka urik jekur putarianik, mer gol* ra, kiriroi eposek ra, omjo eposek senes aiauk näwäus kau miäi, kesek mer makaun wa ronkatäu. 10 Utianik, Anut nukan ämän tainoriäi asiret akan mer, kiro akan onok eposek. Ak onok eposek keserna, karauk roasiret ak apwareanik, eposek äiäiei.

11 Asiret ak roat akan inkaruru äiäurar raianik, akan ämän jekur rowaiei. 12 Isakasar kar asir inikerta, kos roat Anut nukan ämän wa tamarai. Is ko inikerta, ko sakau oianik, roat wa kamwarai. Ko kar ämän wa aräi, ko asor rawai. 13 Owon, Adam ko Anut nukas make ate momara, Ewa ate mowon. 14 Adam nukas amke sät ämän tainorau wa. Utianik, Ewa nukas amke kiro sät ämän roianik, Anut nukan sintore ämän espäiewon. 15 Utianik, asiret akan sarau kiro mokoi owaun. Ak kiro kesermana, ak Jisas mesin akan woiaka epar momoi, onok eposek karar me raianik, akan ronkat akasar jekur kameanik, karauk roasiret mesin woiakas meiena rai, Anut nukas ak ätäi imwarai.

3

Kristen roasiret kamwareäi roat akan ämän.

1 Okoro ämän epar senes. Kar ros ko Anut nukan roasiret kamwaraun ro saräun sakau ronkatäi, ko epar kar sarau eposek maun wous weäu. 2 Kar ro ko Anut nukan roasiret akan kamwaraun ro rawaun, ko karauk onok aru wa miäu. Ko asir kararan ro raiäu.

Ko äiäurar tane raumara, kon ronkat nukasar jekur kameäu. Ko
onok eposek tainoriäu. Ko kar menan roasiret kon owa imware
potomoi, jekur kamwareäu. Ko roasiret ämän tamareäu ro eposek
raiäu. 3 Ko an sakau sosop wa jeäu. Ko kasak kurte wa peäu.
Utianik, ko karauk roasiret pak päurar raumoi, ak pak ämänis wa
weräiäu. Ko aiauk sosop owaun wa ronkateäu. 4 Kon tupsiu jekur
kamwareäu. Kesernuk, kon mokoit akas nais momonakan ämän
erekapu tainoriäi. 5 Ko kon tupsiu jekur wa kamwaronuk rai, owose ko
Anut nukan roasiret kamwarai? 6 Kar ro rusapai ko Jisas mesin wou
epar mowon kos roasiret wa kamwarai. Owon, ko kiro sarau owon
pakas kon enip oik monuk rai, Anut nukas meter Satan nukan onok
aparianik, wasare muruwon senek, kos kiro ro kir keserai. 7 Kar ro
ko kasikan roasiret akan amiakap onok eposek miäu kos karar Anut
nukan roasiret kamwarai. Keserianik, karauk roasiret akas kon enkup
aru ämän wa muraiei. Ko Satan nukan im opok wa nai.

Kristen roasiret sarwareäi roat.

8 Roat ak Anut nukan roasiret sarwaraun ak nais onok eposek miäi.
Ak roasiret akan amiakap roat eposek raumoi, ak oiaksau oirorror
wa miäi. Kiro roat ak an sakau sosop wa jeäi. Ak karauk roasiret
atonwareanik, akan aiauk owaun wa ronkateäi. 9 Ak akan woiaka
uru, ak Anut nukan amukup ämän wäpik äpu momoi, Anut nukan
epar ämän mesin akan woiaka epar moin kiro sakau ate rawaiei.
10 Ak karauk roat akas akan onok miäi kiro ate apwaromoi, akan onok
itok äiena rai, kiro epar ak kiro sarau maun itok. 11 Akan wariakat
nais keseriar onok eposek tainormoi, karauk roasiret akan enmakap
ämän wa miäi. Ak akan ronkat akasar jekur kamemoi, akan sarau
erekapu eposek karar maiei. 12 Roasiret sarwareäu ro ko asir kararan
ro raumara, ko kon tupsiu jekur kamwareäu. 13 Roasiret sarwareäi
roat ak akan sarau eposek momoi, akan roasiret amiakap enmak jou
orip rawaiei. Keseria, ak Krais Jisas mesin woiaka epar moin kiro
roasiret akan amiakap tai raianik, amop awaraun itok.

Anut nukan roasiret sarwaraun sarau kiro näwäu senes.

14 O Timoti, is na siatap kurte kowaun ronkatem. Utianik, is na
okoro jer we musom. 15 Owon, is na siatap kurte wa koita rai, ik, Anut
nukan roasiret, owose rawam na aisaun okoro pas jer we musom. Ik
Anut nukan tupsiu karar. Anut nuka orip orip awau raiäu. Ou tutus
ou sakau ateäu senek, ikes Anut nukan epar ämän sakau ateäum.
16 Anut nukan ämäiwan ämän nukan onoktapau kiro näwäu senes.
Anut nukan ämänis ik keser amop ätär mukiäu,
‘Ko iken amiakap ro epar pewon.
Anut nukan Osou Näus kon onok kiro eposek senes ätär mukowon.
Anut nukan sarau eitek akas erekapu kon sakau aparin.
Ko tainoriäi roat akas kon Ämän Eposek karauk omsau pakan roasiret
erekapu awaroin.
Keserna, omnokou pakan roasiret sosop ak akan woiaka ko mesin epar
moin.
Ko Anut nukas ätäi omar oik imäi tonomoi, enip jou muruwon.’

4

Karauk sät ämän tamareäi roat päiei.

1 Anut nukan Osou Näus ämän amop keser äiäu, tawa karauk
roasiret ak akan woiaka Jisas mesin epar moin, kiro utaiei. Kesermana,
ak osou aru akan sät ämän pak Satan nukan eitek akan ämän pak
tainoraiei. 2 Karauk sätäiäi roat akas roasiret atonwareanik, sät ämän
awareäi. Kiro roat akan ronkat kiro ain sopous aru marowon senek,
ak akan ronkat pakas owo onok näu, owo onok aru, ak äpu wa. 3 Kiro
sätäiäi roat akas roasiret keser awareäi, ‘Ak wa ouratäiäu’. Akas ak
karauk o jaun utaun tämareäi. Akan ronkat ak Anut nukan amukup
ukun orip saräiei rai keseriäi. Utianik, ik äpu Anut nukas o erekapu
jaun ikowon. Kesernuk, inok roasir ko kon wou Jisas mesin epar
mianik, kon epar ämän roumoi, äpu momara, ko Anut ‘pere’ aurianik,
kiro o erekapu jaun itok. 4 Anut nukas osap erekapu ate mowon kiro
eposek. Kar osap aru rai, wa sauk mau. Utianik, Anut ‘pere’ aurmoi,
osap erekapu owau. 5 Anut nukan ämän pak nuka auriäum pakus o
erekapu Anut nukan amukup eposek sarena, ik jaun itok.

Krais Jisas nukan sarau ro eposek.

6 Timoti, na Anut nukan ämän orip orip ninaremoi, kiro ämän mesin
nan won epar mianik, na orip orip tainoriäum, okon, naka jekur sakau
tai raianik, okoro ämän eposek isas na jer we musomin, karauk woiaka
epar moin roat awarota rai, na Krais Jisas nukan sarau ro eposek
rawam. 7 Utianik, karauk roat akas askanai akan kinin pak roasiret
akan ronkatis kinin erar miäi pak, mareäi, na kiro roat pak wa rawau.
Kiro kinin Anut nukan ronkat tainorau wa. Na Anut nukan onok
eposek orip orip jekur tainormoi, kon sarau ro eposek saräm. 8 Na äpu
ik iken enmoksau sakau maun sarau miäum, kis ik eteinak isanaikai.
Utianik, ik Anut nukan sarau sakau mam, kis ik eposek senes isanaikai.
Kos ik rusapai omnokou opok awau rauta, isanaikai. Tawa, ik omar
oik tone rauta nais, isanaikai.

9 Is kiro ämän arem kiro epar senes. Roasiret kiro ämän roianik,
woiaka epar maun itok. 10 Ik kon ämän tainormoi, sarau sakau miäum,
owon, Anut nuka orip orip awau raiäu, ko roasiret erekapu imwaraun
ronkateäu. Epar, roasiret ak akan woiaka ko mesin epar moin kos
ak imwarai. Kesernuk, ik ko mesin iken woiok epar mianik, kos ik
imäikaun kame raum. 11 Na kiro ämän roasiret sakau awaroinam,
jekur tamar.

12 O Timoti, na mokoiawau, okon, na karauk roat inikwarota, na
erar ro rai enmatap ämän wa maiei. Na onok eposek senes mota,
karauk Kristen jaunokot akan woiaka epar moin ak nan onok aparmoi,
tainoraiei. Na ämän eposek mam, na onok eposek orip me rawam, nan
wonas akanun meiäm, nan won Jisas mesin epar momon kiro sakau
atam, na karauk onok aru wa mau, onok eposek karar tainoram. 13 Is
kurte wa koita rai, nas roasiret Anut nukan ämän ninare mareanik,
kiro ämän rapor tainoraun awareanik, onoktapau jekur tamaram.
14 Kiro sakau Anut nukas isowon, kiro na wa ämäi mau. Meter roat
näunäu akas akan ipiaka nan tapan opok mianik, na mesin Anut
nukan ämän mona, kos kiro sakau isowon, okon, na kiro sakau orip
sarau mam.

15 Keseria, kiro onok eposek wa utau. Na kiro onok jekur tainornam,
nan wonas kiro sarau mesin meie. Keseria, na sarau jekur mota,
roasiret akas nan sarau eposek sarenuk, aparaiei. 16 Na nakasar nan
onok jekur kameinam, nan roasiret tamaraun sarau kiro jekur mo. Na

kiro sarau jekur mota rai, kiro sarau pakas Anut nukas na imäisianik, nan jaunat ak nan ämän roianik, tainoriäi ak nais imwarai.

5

Timoti nukas owose Anut nukan roasiret kamwarai.

1 Timoti, na kar koiam ro onok aru monuk, wa kerau, na nan momon ämän äiäurar auriäum senek, kiro ro nais kir keseram. Na nan aunat amunat jekur kamwareäum senek, karauk roat nais jekur kamwaram. 2 Na nan anin isanariäum senek karauk emas asiret nais jekur sarwaram. Na nan äpinat sarwareäum senek karauk asiret nais rapor sarwaram. Keserta, karauk roasiret akas na sapum onok miämon rai wa äiäiei.

3 Utianik, wäimäs asiret ak karauk roasiret akas ak wa kamwarona rai, nas jekuriar kamwaram. 4 Utianik, wäimäs asiret ak akan mokoit ra, akan asanakat rauna rai, kiro mokoit asanakat nas ak Anut nukan onok tainoraun tamarota, ak kiro asiret kamwaraun jekur tamaram. Owon, meter kiro emas asiret akas ak jekur kamwaroin senek, akas pak ätäi ak kamwaraiei. Ak kiro onok eposek keserna, Anut nukas kiro onok mesin wou ereriäu.

5 Inok wäimäs asir ko kar ros kamäu wa, ko osap wäpik rau, ko kon wou Anut mesin epar momoi, pututu sankeu ko orip orip Anut nukas ko isanaraun kume raianik, Anut auri rawai. 6 Utianik, inok wäimäs asir ko kon enipsau nepipiraun ronkateanik, sapum onok me ariäu, kos ‘isaka awau raim’ äiäu, utianik, kon totok kiro meiewon. 7 Keseria, na wäimäs asiret ak akan tupsiu pak kiro sakau ämän awar. Keserta, karauk roasiret akas akan enmakap ämän wa maiei. 8 Utianik, inok roasir ko kon tupsiu pak aikut pak nukasar jekur kamwarau wa, kon wou epar mowon kiro nukasar utou. Karauk roasiret akan woiaka epar mau wa, ak kiro onok aru wa keseriäi. Keseria, kiro roasir akan onok aru näwäu senes.

9 Na karauk wäimäs asiret akan woisan 60 orip wa akan buk opok akan enmaka wa jer we mau. Na karauk wäimäs asiret akan woisan 60 itimorin, akan enmaka karar jer we mo. Keserta, woiaka epar moin roasiret akas erek tururianik, kiro asiret sarwaraiei. Kiro emas asiret ak roat karar tuku oi raiäin. 10 Kiro asiret emas mau wa opok ak sarau eposek miäin, okon, karauk roasiret akan amiakap akan enmaka jou orip. Kesek asiret ak akan mokoit rapor kamwareäin, ak kar menan roasiret akan owa imware poteanik, o areäin. Ak akasar akan enmaka wa jou miäin, okon, Anut nukan roasiret akas jekur sarwareäin. Ak apu pakas kouna, akan isiaka an kosor mareäin. Karauk roasiret usu orip akas sarwareäin, ak akasar orip orip sarau eposek miäin. Kesek asiret karar akan enmaka jer we mo.

11 Utianik, wäimäs asiret ak emas senes mau wa, akan enmaka wa jer wäu. Owon, akan woiaka siräianik, ätäi ro awau owaun ronkat penuk, ak Krais mekesiraka nuraiei. 12 Keserna, ak amke Krais pak kon sarau maun paip moin patiraiei, okon, ak Anut nukan amukup ämän orip. 13 Kiro onok karar wa, ak wäsuk sareanik, karauk roasiret akan owa en pote, ek pote ariai. Utianik, ak kiro onok aru karar wa miäi, ak karauk roasiret akan enmaka opok ämän me ariai, ak karauk roasiret akan sarau mesin enmakap erar are ariai. Kiro onok keseriäi itok wa. 14 Keseria, is wäimäs asiret ak emas senes wa, ak ätäi ro awau oumoi, mokoi orip sareanik, akan ou rapor kamäun awareäim.

Ak kiro onok eposek keserna, iken iwäi jaunokot akas Kristen roasiret enmakap ämän wa maiei. 15 Na äpu, karauk wäimäs asiret akan woiaka epar moin, kiro onok utomoi, ak Satan nukan onok tainorin.

16 Inok roasir ko wou epar mowon kon tupsiu opok wäimäs asiret rauna, nukasar kiro wäimäs asiret jekur kamwaraura. Ko karauk Kristen roasiret kiro wäimäs asiret kamwaraun usu wa arai. Kesernuk, Kristen roasiret ak tururianik, karauk wäimäs asiret akarar wopur orip rai, sarwaraiei.

17 Kristen roasiret akan kamwarexi roat ak sarau eposek mona rai, ak akan enmak jou maroinai, kiro sarau pakan osap arowe. Inok ros Anut nukan ämän roasiret awareäu pak inok ros kon ämän tamareäu pak, akas kiro roat jekur kamwareanik, osap eposek aräiei. 18 Owon, ik äpu, Anut nukan ämänis keser äieu, “Bulmakau nukas wit nemauk taienuk taienuk, kon oksau wa parar mau. Karauk wit nemauk utona, jaura.” *Lo 25:4*

Ik xpu, “Sarau ro ko kon sarau pakan aiauk owai.” *Luk 10:7*

19 Timoti, karar ros ämän aisai, “Iken kamoikeäu ro ko kar onok aru mowon.” Keser aisonuk rai, na kon ämän wa rowau. Utianik, ro oirori ra, roat 3 orip akas kon onok aparin kesek aisona rai, epar na akan ämän roianik, rapor wasare aparam. 20 Utianik, kamwareäi roat ak onok aru mona rai, na kiro roat imware koi karauk kamwareäi roat akan amiakap sakau kewar. Na kiro onok keserta, akan jaunakat ak kiro onok aparianik, onok aru maun iminäiei.

21 Timoti, is Anut pak, Krais Jisas pak, Anut nukan sarau eitek eposek pak, akan amiakap okoro sakau ämän aisom, na jekur tainoram. Na roasiret erekapu opok onok karar mo. Na roat näunäu pak, nan jaunat pak, karar wa sarwarau, roasiret erekapu sarwaram. 22 Na kar ro Anut nukan sarau muraun sare murianik, kon tapau kurte wa atau. Karauk roat ak onok aru mona rai, na ak pak wa tururau. Na keserta, karauk roat akas nan enmatap kar ämän wa maiei. Na jekur tai raianik, Anut nukan amukup onok eposek karar mo.

23-25 Karauk roat akan onok aru amop keseriäi. Keserna, karauk roasiret akas apwaromoi, kurte wasarewareäi. Utianik, karauk roat ak onok aru ämäi keseriäi. Keserna, akan onok aru kiro ämäi raiäu. Utianik, rai rai, tawa amop päi. Keseriar, onok eposek kiro amop penuk, apariai. Karauk onok eposek ämäi raiäu, kiro erekapu wa ämäi rawai, tawa amop päi.

Timoti, na rusapai an karar wa jau. Na wain eteinak an opok momoi, jam. Kis isanaisianik, nan won uru sip rau jekurnuk, na sip orip orip oiäum utoisai.

6

1 Sarau roasiret (slev) ak kamwareäi roat akan inkaruru rai, ak erekapu akan kamwareäu ro näwäu nukan ämän jekur tainorwe. Ak kiro onok keserna, karauk roat akan onok eposek aparmoi, ak Anut jeje ämän wa auraiei. Ikes kon ämän roasiret tamareäum, kiro roat akas nais kiro ämän mesin jeje ämän wa maiei. 2 Sarau roat (slev) akan kamwareäi roat Jisas mesin woiaka epar moin akas keser wa ronkatäu, “Iken kamoikeäi roat ak rusapai Kristen sarein, okon, ak iken jaunokot. Keserianik, ik akan ämän wa tainorau.” Ak keser wa ronkatäu, kiro onok aru. Utianik, ak akan kamwareäi roat akan

ämän jekur tainorianik, akan sarau eposek maraiei. Owon, ak keser ronkatäiei, “Ikes akan sarau eposek maram, owon, ak rusapai Jisas mesin woiaka epar moin, okon, ak iken jaunokot, ik akanun woiokos meieäum.”

Karauk roat aiauk sosop owaun sät ämän tamareäi.

Na okoro ämän roasiret tamaromoi, ak kiro ämän tainoraun sakau awaram. 3-5 Iken Näwäu, Jisas Krais nukan ämänis ik Anut nukan onok ätär mukiäu. Kar ros ko kar ämän kiro Jisas nukan ämän senek wa roasiret tamaronuk rai, ik äpu kiro ro nukan enip erar jou miäu, ko otop ro senek. Ko onok eposek maun ronkat wa oiäu. Krais nukan Ämän Eposek mesin karauk roat pak ämänis weräiäu, ko ak pak orip orip aurätäun keseriäu. Keseria, kiro onokus, karauk roasiret ak akan jaunakat akan osap owaun woiakas weäi, ak ämänis weräiäi, ak karauk roat akan enmaka opok jeje ämän miäi, akan jaunakat mesin ronkat aru oiäi, ak orip orip auräteäi. Kesek sät ämän tamareäi roat ak ronkat aru orip, Anut nukan epar ämän oin jekur äpu mau wa, okon, utoin. Ak keser ronkateäi, ‘Ik Anut nukan onok tainorta rai, ik osap sosop owam.’

6 Kiro epar, Anut nukan onok erekapu tainormoi, ik woiok erer orip rawam. Kiro iken osap eposek. 7 Okoro omnokou opok, iken aninokot akas mukoin ses opok, ik kar osap orip kowau wa. Ik meiemoi, kar osap wa oi manam. 8 Utianik, o ra omjo ra eteinak rawai, kiro äiäk. Ik woiok erer orip rawam. 9 Roat ak osap sosop owaun keseriäi, kiro roat ak Satan nukas ate apwaronuk, onok aru atap atap maiei. Ak opur raut im opok neäi senek naiei. Kiro onok aru atap atap kis rewarmoi, erekapu aru marai. 10 Aiauk sosop owaun woiakas weäi, kiro onok aru akan onoktapau. Karauk roasiret ak aiauk owaun ronkat sosop oumoi, akan woiaka epar moin kiro utiäin. Kesermana, ak usu sosop senes oianik, akan woiaka aru senes miäin.

Pol nukas Timoti Anut nukan onok eposek jekur ate rawaun auruwon.

11 Utianik, na, Anut nukan ro, kiro onok aru erekapu utoinam, sumkäine. Keseria, na onok eposek momoi, Anut nukan onok karar tainoram. Na nan won epar momon sakau maun, pak na karauk roasiret akanun wonas meiäun, pak na usu owam ses sakau tai rawaun, pak na karauk roasiret pak päurar rawaun pak sarau sakau mo. 12 Woiaka epar moin roasiret ak roat osap owaun kurteäi senek. Na nais kurteanik, nan totomat orip orip awau rawaun sakau owam. Meter na roasiret akan amiakap isan woi Jisas mesin epar mom äieta, Anut nukas na awau orip orip rawaun mesin urweisowon. Keseria, nan totomat awau orip orip rawaun sakau ate rau.

13 Is na sakau ämän aisaurim. Osap erekapu awau rai kiro Anut nukas ate mowon. Krais Jisas nukas Pontias-Pailot nukan amukup kon ämän amop auruwon. Anut Krais Jisas orien amiawap isas na kiro sakau ämän keser aisom. 14 Na isan ämän roumon erekapu jekur tainor. Keserta, kar ros na onok aru mom rai aisau senek wa. Keseriar tainori pote iken Näwäu, Jisas Krais ko kowai. 15 Jisas kowaun ses, kiro Anut nukasar sare mowon rau. Anut ko enip jou orip, nuka karar omnokou pakan roasiret erekapu kamwareäu, ko omsau kamwareäi roat näunäu akan kamwareäu ro näwäu, pak roat näunäu

akan Näwäu. 16 Ko karar wa meieäu, ko arou merek näwäu opok raiäu, kar ros kiro arou siakup manau senek wa. Ko kar ros meter aparau wa. Kar ros ko aparau senek wa. Ik kon enip jou murianik, äiäu, ko orip orip sakau rawai. Epar.

17 Timoti, na roat omnokou pakan osap sosop orip rai keser awaram, “Ak kiro osap sosop mesin akan enmaka wa jou mau. Ak kiro osapus ak sarwarai rai wa ronkatäu, kiro osap erekapu kurte aru mai. Anut nukas ak sarwaraun mesin sakau ronkatewe.” Nukasar osap eposek sosop iken woiok ereraun ikiäu. 18 Na roasiret osap sosop orip keser awar, “Ak orip orip onok eposek karauk roasiret sarwaraun mowe. Ak woiaka erer orip, akan osap inäumoi, karauk roasiret osap wäpik arowe.” 19 Ak kiro onok eposek keserna, akan osap sosop eposek omar oik turur maiei, kiro tawa owaiei. Keseria, epar ak awau orip orip Anut nuka pak eposek rawaiei.

20 Timoti, Anut nukas na sarau isowon, kiro sarau jekur kamäm. Karauk roat ak Anut nukan ronkat tainorau wa akan ronkat pakas sät ämän miäi, na kiro ämän wa tainorau. Karauk roat akas sät ämän momoi, Anut nukan ämän pak weräiäi. Kiro roat akan ronkatis ‘ika ronkat eposek orip’ äiäi, utianik, akan ronkat eposek wa. 21 Karauk roat ak kiro onok tainorianik, akan woiaka epar moin utoin.

Anut kon wou näu oripas ak sarwareanik, ak pak rawai.

2 Timoti
Okoro buk nukan onoktapau

Pol nukas Jisas nukan ämän omsau roasiret tamare rawa, ko Rom näu mena karapus owa kurein. Ko kiro opok rai rai, kon meiäun ses päi ronkateanik, ko ätäi Timoti keser jer we muruwon, “Timoti, na isan sarau jai, iwen woiawa Jisas mesin karar epar momurin. Na Anut nukan ämän roasiret jekuriar tamaram. Karauk erar ämän nan ronkat pakas wa awarau. Karauk Anut nukan roasiret usu näwäu ourai, na jekur sarwaram. Karauk roat akas Anut mekesiriak nuriäi, na akan onok wa tainorau. Kiro roat tawa Anut nukas erekapu aru marai.

Timoti, na isaka senek raumoi, nan won Jisas mesin epar momon kiro wa utau, sakau me raumoi, usu oi rai, Anut nukan roasiret jekur kamware rawam.”

Okoro buk tainoraun ämän

1:1-2 Pol nukas Timoti wou ereraun ämän auruwon.
1:3-7 Pol nukas Timoti nukan wou epar mowon mesin ‘pere’ auruwon.
1:8–2:13 Pol nukas Timoti keser auruwon, “Karauk sätäiäi roat ak ämän atap atap miai akas na usu sosop isaiei, okon, na tätäi sosop owam, sinuk, na Anut nukan ämän jekuriar roasiret tamaram.”
2:14-26 Roat onok eposek oripas ik ätär mukaiei kiro roat ak Anut nukan sarau roat.
3:1-9 Jisas nuka kowaun ses opok roasiret akan onok aru kiro amop päi.
3:10–4:5 Pol nukas Timoti kon sarau rapor maun rai auruwon.
4:6-18 Pol nukas Timoti mesin wous meiewon ämän.
4:19-22 Pol nukas Timoti nukan wou erer orip rawaun karauk ämän auromoi, ‘pere’ auruwon.

Pol nukas ätäi Timoti jer we muruwon.

1 Is Pol is Krais Jisas nukan ämän oi ariaim ro. Anut nukas kon ronkatis is sare murowon. Ko roasiret ak Krais mesin woiaka epar moin, orip orip awau rawaun sakau araun paip marowon. Ko is kiro ämän roasiret awaraun äsimoirowon.
2 O Timoti, na isan mokoi senek, iwen woiok Anut mesin karar momurin. Is nanun woias meieäim. Iken momonek, Anut pak, iken Näwäu, Krais Jisas pak, awas nan won päurar rawaun musianik, nanun woiawati momoi, awan woiawa näu oripas na sareisaieir.

Pol nukas Timoti kon wou epar mowon sakau ate rawaun auruwon.

3 Isan askanai akas Anut nukan onok jekur tainoriäin senek, is nais keseriar tainoriäim. Keseria, isan ronkat is kon amukup ämän orip wa. Is sanpeu, pututu na mesin ronkatemoi, Anut ‘pere’ auriäim. 4 Is na utoisi koimin ses opok, nan waiemon amun urok aparmin mesin ätäi ronkatem, keseria, na apaisaun woias weäu. Is na apaisoita, isan woi ererai. 5 Nan won epar momon kiro meter nan asan Lois pak, anin Iunis pak awan woiawa epar moirin senek keserum. Is awan onok ätäi ronkateanik, is äpu awan woiawa epar sakau moirin senek kiro onok na opok nais rau. 6 Kiro onokun, is nan ronkat ätäi siräi musoita, kiro sakau Anut nukas na isowon kiro ep uriäum senek, na

ätäi sarau nuraun aisom. Isas nan tapan atoita, na kiro sakau oumon.
7 Anut nukas ik iminäun osou ikau wa. Ko Osou Näu ikowon. Kos ik
sakau mukonuk, ik karauk roasiret mesin iken woiokos meieanik, iken
ronkat ikasar jekur kamäun itok.

8 Keseria, Timoti, na iken Näwäu nukan ämän roasiret awaraun wa
iminäu. Nas roasiret is mesin isan jai awaraun wa iminäu, owon, is
iken Näwäu mesin karapus owa raim. Na Anut nukan sakau oumoi,
kon Ämän Eposek aware arianik, is pak erek usu owam.

9 Anut nukas ik iken onok aru pakan imäikomoi, ik kon roasiret
eposek senes rawaun urweikowon. Ik onok eposek momun mesin
imäikau wa. Kon ronkatis kon wou näu oripas ik erar sareikomara,
ikenun wouti monuk, iken onok aru pakan imäikowon. Meter ko
omnokou ate mau wa opok, kon wou näu oripas Krais Jisas nukas ik
sareikianik, imäikaun ronkatewon. 10 Utianik, rusapai, ik imäikaun ro,
Krais Jisas nuka kounuk, kiro onok amop pewon. Kon saraus meiäun
onok itimorwon. Kon Ämän Eposek pakas ko awau orip orip rawaun
onok amop mowon.

11 Anut nukas is kon Ämän Eposek roasiret awaraun pak kon ämän
oi ariaun pak tamaraun pak sare murowon. 12 Kiro onokun, is usu
näwäu oiäim. Utianik, is kiro usu ämäiäun wa iminem. Owon, kiro
ro mesin isan woi epar mowon is ko äpu. Is nais äpu kos kiro sarau
isan ipiap mowon, kos kiro jekur kameäu. Kiro sarau orip orip rawai,
keseriar, pote kon kowaun omre päi.

13 Na owo Ämän Eposek isan oisau pakan oumon, na kiro ämän
roumon siar roasiret onok eposek keseraun awaram. Kesermoi, na
Krais Jisas pak pasar raumoi, nan won ko mesin epar momon sakau
atoinam, karauk roasiret akanun wonas meiäm. 14 Anut nukas kon
Ämän Eposek meter na isowon, kiro na jekur kamäm. Keserta, Osou
Näu iken woiok uru rau kos na nan sarau kamäun sareisai.

15 Na äpu Kristen roasiret ak Esia provins opok rai, akas erekapu
is sumkäineiri manoin. Figelus Ermokenes ori nais is sumkäineiri
manoirin.

16 Is Onesiporas kon tupsiu pak ak mesin Anut Näwäu auriäim.
Omre orip orip Onesiporas nukas is sareiriäwon. Is karapus owa
raita, ko is apairaun oiok nau wa. 17 Utianik, ko Rom näu mena
koumoi, is apairaun sakau itaneire, pote apairowon. 18 Tawa roasiret
wasarewaraun omre opok, Näwäu nukas ko mesin wouti mianik,
isanaraun rai is Anut auriäim. Na äpu kiro epar, is Efesas mena raita,
Onesiporas nukas is orip orip sareiriäwon.

2

Timoti ko marai ro eposek rawai.

1 O Timoti, na isan mokoi senek, na Krais Jisas pak pasar rauta, kos
kon wou näu oripas na sareisonuk, na orip orip sakau tai rawam. 2 Na
roasiret akan amiakap isan ämän tamaromin roumon, nas nais kiro
ämän karar karauk roat onok eposek miäi awarota, akas pak karauk
roasiret tamaraun itok.

3 Na Krais Jisas nukan marai ro eposek rainam, kon sarau pakas na
ik pak erek usu ämäiäm. 4 Na äpu marai ro ko kon kameäu ro näwäu
nukan wou näu saräun karar sarau muriäu. Ko karauk sarau pak erek

wa miäu. 5 Kiro onok senek, inok ro ko kurtäun, ko kurtäun sintore
ämän roianik, jekur tainorau wa, ko kurtäi, sinuk, osap wa owai. 6 Inok
ro woia sarau sakau miäu kiro ro ko karar ko amke kiro woian o
owai. 7 Is kiro ämän aisom na kiro mesin jekur ronkatäm. Näwäu
nukas ronkat eposek isonuk, na kiro ämän roumon nukan onoktapau
erekapu äpu mam.

8 Na Jisas Krais mesin ronkatäm. Ko Devit nukan tupsiu pakan. Ko
meiemoi, ätäi siräiewon. Is kiro Ämän Eposek roasiret awareäim. 9 Is
kiro Ämän Eposek roasiret aware arieita, karauk roat akas usu iromoi,
päu ro senek karapus owa muroin. Utianik, Anut nukan ämän karapus
owa rawau wa. 10 Keserianik, isakasar isan woi sakau momoi, Anut
nukas kon roasiret sare marowon sarwaraun usu sosop senes oiäim.
Is kiro usu sosop oita rai, roasiret sosop Anut nukan Ämän Eposek
rouna, Krais Jisas nukas imwaronuk, ak ätäi wa meiäiei, ak awau orip
orip Anut nuka pak rawaiei. 11 Okoro ämän epar senes.

Ik Jisas pak meieta rai, ik nais ko pak erek awau rawam.

12 Ik sakau tai raianik, kon usu outa rai, ik nais ko pak erek roasiret
kamwaram.

Ik ko mekesirok nuruta rai, kos nais ik mekesuk ikai.

13 Ik ko pak sakau ämän paip mianik, kiro ämän wa tainorta rai, kos
kon paip mowon ämän tainorai. Owon, kon ämän äiäu, ko utau
senek wa.

Sarau ro ko Anut nukan amukup eposek rau kon onok.

14 Na okoro ämän aisomin ätäi ätäi roasiret awaram. Anut nukan
amukup na ak kon ämän mesin ämänis wa weräiäu rai awar. Ak
ämänis weräuna rai, kiro onokus ak sarwarau senek itok wa. Inok
roasiret kiro weräiäin ämän roiäi, kiro ämänis akan tane rawaun onok
aru marai.

15 Anut nukas na mesin wou ereraun sarau sakau mo. Keserta, na
sarau ro eposek raianik, oiot wa nai. Keseria, kon epar ämän roasiret
jekur tamaram. 16 Na sät ämän roasiret akan ronkat pakas areäi
mekestap mam. Kiro ämänis roasiret Anut siakup wa imware koiäu.
Kos ak onok aru nukan apu opok maronuk, ak Anut ute manaiei.
17 Kiro sät ämän repros ui senekus enmaksau erekapu aru mareäu.
Imeneas, Filetus ori au kesek sät ämän areäir roat ori. 18 Au Anut
nukan epar ämän ute manoirin. Au keser areäir, “Kristen roasiret
akan an join ses opok ak meieanik, ätäi awau siräiain, okon, tawa
meieanik, ätäi wa siräiaiei.” Au keser sät ämän aresa, kiro ämänis
karauk roasiret akan woiaka epar moin aru mareäir.

19 Utianik, Anut nukan roasiret ak ou tutu sakau Anut nukas kutir
mowon senek, kiro tutu tapkäi nau senek wa. Kiro tutu opok kos keser
jer we mowon, “Näwäu nukasar kon roasiret äpu.” *Namba 16:5*

Ko kar jer nais keser wewon, “Inok roasir ko ‘Is Näwäu nukan’ äiäu,
ko onok aru miäu erekapu utai.” *Namba 16:26*

20 Kar ou näwäu owa mis maro atap atap rai. Karauk aiauk gol*
ra, silva* ra, kis ate mokurein. Karauk am pak omnokou pak kis ate
mokurein. Kiro osap ak sarau atap atap orip rai. Karauk osap akan
sarau näwäu, karauk akan sarau eteinak atap atap. 21 Keseria, inok ro
ko kon onok aru pakan utia, ätäi Anut nukan amukup eposek saräi,
kiro ro ko kiro maro sarau näwäu orip senek. Ko Anut nukan amukup

eposek sareanik, iken Näwäu jekur isanaraun itok. Ko sarau eposek maun kame raiäu.

22 Timoti, karauk mokoitawau akas akan onok aru maun keseriäi. Na akan onok aru wa tainorau. Na Anut nukan amukup eposek rawaun sarau mo. Nan won epar momon sakau ateanik, karauk roat akanun wonas meienam, ak pak päurar jekur rawam. Na kiro onok karauk roasiret ak Anut nukan amukup tuku raianik, ko ak sarwaraun auriai pak erek keseram. 23 Utianik, na roasiret akan ronkatis ämän sepuk sepuk miäi ak pak wa aurätäiäu. Na äpu kesek ämän are pote weräiäun onok päi. 24 Näwäu nukan sarau ro ko roasiret pak ämänis wa weräiäu. Ko roasiret opok onok erekapu eposek mianik, ko ak pak päurar tane raumoi, ak Anut nukan onok tainoraun jekur tamarai. Roasiret akas ko opok onok aru miäi, ko kiro onok mesin ekep wa ronkatäi. 25 Ko inok roasiret kon ämän tainoraun utiäi pak päurar raumoi, Anut nukan epar ämän äiäurar tamarai. Ko keser ronkatäi, is kiro onok keserita, Anut nukasar kiro roasiret sarwarnuk, ak akan onok aru pakan ätäi piririanik, nukan epar ämän äpu maiei. 26 Keserna, akan ronkat ätäi eposek sarenuk, ak Satan nukas kon onok tainoraun sakau atwarowon pakan imine manaiei.

3

Jisas nuka kowaun siakup roasiret onok aru atap atap maiei.

1 Na äpu mam, tawa Jisas nuka ätäi kowaun siakup karauk usu sosop senes päi. 2 Kiro ses opok, roasiret akasar aka mesin woiakas meiäiei. Ak aiauk sosop owaun rai ronkat sosop owaiei. Ak akasar akan enmaka jou momoi, akan enmaksaun nepipiraiei. Ak karauk roasiret akan enmaka opok aru ämän awaraiei. Ak akan moniakat aniakat akan ämän wa tainoraiei. Kiro roasiret ak karauk roasiret akas onok eposek ak opok mona, ak wa ‘pere’ awaraiei. Ak Anut nukan onok eposek mekesirak nuraiei. 3 Ak karauk roasiret mesin woiakas wa meiäiei. Ak karauk roasiret mesin wa woiakati maiei. Ak karauk roasiret akan enmakap ämän aru maraiei. Ak akan ronkat akasar wa jekur kamäiei. Ak kasiaka penuk, karauk roasiret aru maraiei. Ak onok eposek maun woiakas wa meiäiei. 4 Ak akasar akan jaunakat imwareanik, akan iwäi jaunakat akan ipiakap maraiei. Ak kurte akan ronkat aru akasar tainoraiei. Ak keser ronkatäiei, ika näu roat. Ak akan enmaksau nepipiraun orip orip ronkatemoi, Anut nuka mesin woiakas wa meiäiei. 5 Kiro roat ak akasar sät äumoi, ik Anut nukan sarau mururam äiäiei. Utianik, akan onok aru tainormoi, ak Anut nukan sarau kiro sakau orip ak äpu mau wa. Timoti, na kiro roat siarakap wa rawau.

6 Karauk asiret ak ronkat sakau wäpik ak onok aru sosop momoi, kiro onok aru mesin usu sosop ämäiäi. Kiro roat aru akas karauk mena potomoi, kesek asiret akan owa tonomoi, kiro asiret karauk ämänis raiaka ateanik, akan ronkat kamäun keseriäi. 7 Kiro asiret ak orip orip osap äpu maun keseriäi, sinuk, ak Anut nukan epar ämän äpu mau senek wa. 8 Meter Janes*, Jambres* ories Moses pak iwäi sareirin senek, okoro roat nais keseriar Anut nukan epar ämän pak iwäi muratäiäi. Akan ronkat erekapu aru mowon, ak Anut mesin akan woiaka eparar mau wa. 9 Utianik, rai rai, roasiret erekapu akas akan

otop ronkat apwaromoi, akan ämän aru wa tainwaraiei. Kiro meter roasiret akas Janes, Jambres orien otop ronkat apwatoin senek.

Pol nukas Timoti sakau ämän auruwon.

10 Utianik, na is pak arianik, isan onok erekapu na äpu momon. Is roasiret tamareäim onok kiro na äpu. Na is ariaimin onok pak isan ronkat pak kiro na äpu. Isan woi Jisas mesin epar sakau momoi, karauk roasiret päurar sarwareäim onok kiro na äpu. Isan woias roasiret mesin meieanik, sakau tai raumoi, usu ämäiäim onok kiro na äpu. 11 Roat akas is usu iromoi, iworiäi kiro nais na äpu. Antiok mena, Aikoniam mena, Listra menan roat akas is aru muroin kiro na äpu. Na äpu is usu atap atap oianik, sakau tai raimin. Utianik, Näwäu nukas is kiro usu atap atap pakan imäirowon. 12 Epar senes, inok roasir ko Krais Jisas pak pasar raumoi, Anut nukan onok tainoraun keseriäu, ko karauk roat akas usu nuraiei. 13 Utianik, sät ämän areai roat pak karauk roat aru pak ak Satan nukan sät ämän epar rai ronkateanik, onok aru sosop senes miäi. Akas pak karauk roasiret amiak atona, kiro roasiret akan ämän epar rai ronkateanik, tainoraiei.

14 Utianik, naka, Anut nukan ämän äpu momon, kiro wa utau, jekur tainoram. Na äpu kiro ämän epar senes, owon, na ik roasiret ikes kiro ämän tamusomun na äpu mukomon. 15 Na mokoinak raumon opok, koi rusapai, Anut nukan ämän na äpu mom. Kiro ämänis na ronkat eposek isonuk, nan won Krais Jisas mesin epar momon, okon, Anut nukas imäisai. 16 Anut nukan Osou Näu nukasar Anut nukan ämän roat awaronuk, akas kiro ämän buk opok jer wein. Kiro ämänis roasiret onok eposek maun tamareäu, akan onok aru miäi ätär mareäu, ak ätäi onok eposek maun jekwareäu, Anut nukan amukup ak eposek owose rawaun ätär mareäu. 17 Keseria, inok ro ko Anut nukan sarau muriäu, ko kiro ämän tainorianik, kon sarau erekapu eposek senes maun itok.

4

1 Kesermoi, Anut nukan amukup pak Krais Jisas nukan amukup is na sakau ämän aisom. Krais Jisas nukas roasiret meiein pak roasiret awau rai pak wasarewarai. Tawa Jisas nukas roasiret erekapu kamwaraun akan amiakap kowai. Kesermoi, is na kiro sakau ämän aisom. 2 Anut nukan ämän roasiret awaram. Omre orip orip om ses aru pak näu pak na jekur tai raianik, kon ämän awaram. Na roasiret sät ämän miäi jekwaram. Roasiret ak onok aru mona rai, sakau kewaram. Roasiret akan woiaka epar moin sakau wäpik sakau maram. Na ak pak päurar raianik, onok eposek roasiret rapor tamaram. 3 Owon, kar ses tawa päi opok, roasiret ak Anut nukan ämän rowaun utaiei. Utianik, ak akan ronkatis akan onok atap atap tainormoi, karauk sät ämän tamareäi roat sosop akas ak siarakap koi tururaun awarona, koi tururna, akas akan ämän atap atap awarona, roumoi, akas akan ämän kiro akan raiaka opok maiei. 4 Kiro roat ak Anut nukan epar ämän utomoi, ak roat akan ronkat pakas erar kinin marona, roiäi. 5 Utianik, na omre orip orip nakasar nan ronkat jekur kamemoi, owo usu na opok penuk, na kiro usu ämäiäm. Na Anut nukan Ämän Eposek roasiret awaram. Na Anut nukan sarau ro, nan sarau erekapu rapor mam.

6 Isan meiäun ses koura. Karauk roat akas is iworona, meieita, isan
karian kiro wain an Anut kamuk raiäi roat akas Anut nuraun kouriai
senek kouraiei. Isan manaun ses siarap pe rau. 7 Is Anut nukan sarau
rapor mianik, erekapu patarmin. Isan woi epar momin kiro utau wa,
sakau atear raim. 8 Omar oik kiro osap eposek Näwäu nukas roasiret
onok eposek miäin araun äiewon, rusa is owaun rau. Näwäu nukas
roasiret tuku wasarewareäu. Tawa, roasiret wasarewaraun ses opok,
kos is kiro osap irai. Utianik, is karar wa, karauk roasiret ak ko ätäi
kowaun woiaka erer orip kume rai, ak nais kiro osap owaiei.

Pol nukas Timoti kurte ko rawa kowaun ämän sur muruwon.

9 O Timoti, na kurte is siarap kowaun apu itanam. 10 Dimas
ko kon wous okoro omnokou pakan onok mesin meiemoi, ko is
utoireanik, Tesalonaika mena potowon. Kresens ko Galesia provins
utoire manowon, Taitas ko Dalmesia provins utoire manowon. 11 Luk
ko karar is pak rau. Na kowaurnam, Mak imäiar koi, owon, ko koianik,
is sarau sareiräun itok. 12 Is Tikikus äsimorta, Efesas mena potou.

13 Na kowauria, isan omjo rumukäu Troas mena Karpas nukan owa
ute koimin, kiro pak isan karauk buk pak oiar kowam. Keseria, na
karauk buk opur keraus ate moin kiro pak erek oiar kowam.

14 Aleksanda, ko osap ain pakas ate miäu ro kos is näwäu aru
murowon. Kos is keseirowon, okon, tawa Näwäus ko ätäi usu näwäu
nurai. 15 Kesernuk, na ran kiro ro jekur aparam, owon, ko iken ämän
wa roiäu, kos iken ämän erekapu iwäi muriäu.

16 Is amke wasarewareäu ro nukan amukup tai raita, kar ros is
sareiräun mekesirap wa tai rawon. Is isakarar tai raimin. Roasiret
erekapu ak utoire manoin. Is Anut aurmin, ak kiro onok keserin
mesin Anut nukas ak ämän orip rai wa awarai. 17 Utianik, Näwäu ko
isan kaima raumara, is sakau irowon. Kesernuk, is Anut nukan ämän
roasiret awaroita, karauk omsau pakan roasiret erekapu rowaun itok.
Is opur laion nukan au uru nomin senek, utianik, Näwäu nukas is
sareirnuk, roat akas is iworona, meiäu wa. 18 Epar, kar ros is aru
muraurnuk, Näwäus is orip orip sareirianik, imäirai. Kos is raporiar
imäiri kon mena omar oik tonai. Ik kon enip orip orip kämioik jou
mau. Epar.

Pol nukas kon ämän patarwon.

19 Na isan ‘pere’ ämän Prisila Akwira ori pak, Onesiporas nukan
tupsiu pak erek awaram. 20 Is Erastus Korin mena ute koimin rau.
Trofimus ko sip orip Mairitus mena ute koimin. 21 Na is siarap kurte
kowaun apu itanäm. Imkanik rai raroi, kiro roros ses päi, okon, na
kurte kowam. Iubulus, Pudens, Lainus, Klodia, akas na ‘pere’ ämän
aisoi. Nan jaunat, Anut nukan roasiret, erekapu akas nais na ‘pere’
aisoi.

22 Näwäu nukas nan osou pak rawai. Ko kon wou näu oripas ak
erekapu sarwarai.

Taitas
Okoro buk nukan onoktapau

Taitas ko Juda ro wa. Pol nukas Jisas nukan ämän roasiret tamaronuk, ko kiro ämän roumara, kon wou Jisas mesin epar mowon. Keseria, ko Pol pak Jerusalem mena Jisas nukan ämän oi ariäi roat pak tururaun erek ariairin (Aposel 15:2). Rai rai, Pol nukas Taitas Krit om airan opok roasiret ak akan woiaka Jisas mesin epar moin akan kamwaraun ro näwäu rawaun auruwon. Kos pak kiro menan roat näunäu sare maronuk, akas pak Anut nukan roasiret kamwaraiei rai awarowon. Ak jekur rauna rauna, pote, Jisas ätäi kowai rai Pol nukas Taitas jer we muruwon.

Okoro buk tainoraun ämän

1:1-4 Pol nukas Taitas ‘pere’ auruwon.
1:5-16 Roat näunäu ak roasiret akan woiaka epar moin kamwaraun ämän.
2:1-15 Karauk sätäiäi roat akas woiaka epar moin roasiret sätwarianik, imwaraiei akan ämän.
3:1-11 Pol nukas Taitas auruwon, “Na Kristen roasiret Anut nukan ämän jekur tamarota, rapor rawaiei.”
3:12-15 Pol nukas karauk ämän pak Taitas nukan wou rapor rawaun ämän pak äiewon.

Pol nukas Taitas jer we muruwon.

1 O Taitas, is Anut nukan sarau ro, Jisas Krais nukan ämän oi ariaim ro. Is Pol, isas na kiro ämän jer we musom. Anut nukas is kon sarau ro sare murowon, okon, meter roasiret Anut nukas nukan sare marowon akan woiaka epar moin jekur rawaun is tamareäimin. Is ak Anut nukan epar ämän tamaroita, ak ämän onoktapau jekur äpu maiei. Kiro ämänis ik Anut nukan onok eposek tainoraun ätär mukiäu. 2 Is akan woiaka epar moin kiro sakau maraun sarwareäimin. Is keserita, akan woiaka näu sarenuk, ak Anut pak awau orip orip rawaiei. Meter Anut nukas osap erekapu ate mau wa opok, kos ik pak paip mowon, ko ik orip orip awau rawaun aikowon. Anut ko wa sätäiäu. 3 Keserianik, kar omre Anut nukas sare mowon, kiro omre opok, roasiret orip orip awau rawaun onoktapau ätär marowon. Is kon sarau ro kon ämän aironuk, isas pak kon ämän oianik, roasiret awareäim. Anut nukas kon sarau is ipiap mowon, okon, is kon ämän roasiret tamareäim. Anut kos karar iken onok aru pakan imäikaun itok.

4 O Taitas, na isan mokoi senek, is na jer we musom. Na Jisas mesin won epar mowon, kiro isaka senek.

Is Anut keser aurim, Anut iken Momonek, Jisas Krais ko iken onok aru pakan imäikaun ro pak, au awan woiawa näu kis nan won päurar rawaun sareisaieir.

Taitas nukan sarau kiro Krit airan rau.

5 Owon, is na Krit airan utoisi koimin? Kiro kon onok kesek, na karauk sarau iu patarau wa, na kiro sarau erekapu pataram. Kiro airan opok mena sosop senes, okon, roat näunäu ak roasiret woiaka epar moin kamwaraun sare maram. Na isan ämän aisomin senek

keseram. 6 Inok ro ko onok aru wa miäu, roasiret akas kon enkup ämän wa miäi, na kesek ro senek sare mam. Ko asir karar oumara, karauk asiret pak wa ariäu. Kon mokoit ak Jisas mesin akan woiaka epar miäi. Roasiret ak kiro mokoit akas karauk onok aru mona wa roiäi, ak momonakat akan ämän erekapu tainoriäi. 7 Keserianik, kiro kamwaraun ro ko Anut nukan sarau mianik, kon roasiret jekur kamwarai. Kiro ro ko karauk onok aru wa miäu, okon, karauk roat akas ko mekesup ämän wa miäi. Ko nukasar nukan enip wa jou mianik, karauk roasiret sakau wa kamwareäu. Ko kurte kasak wa peäu. Ko an sakau sosop wa jeäu. Ko karauk roat pak kurte wa weräiäu. Ko aiauk sosop owam rai wa ronkateäu. 8 Utianik, karauk menan roasiret kouna, kos kon owa imware tone, jekur kamwareäu. Ko onok eposek karar keseriäu. Ko nukasar kon ronkat jekur kameäu. Ko karauk roat opok onok eposek miäu. Ko Anut nukan ämän erekapu tainoriäu. Ko nukasar kon rawaun onok jekur kameäu. 9 Ko kon wou Jisas Krais mesin epar mowon sakau ateanik, kiro ämän eposek iwes tamaromurin senek kos nais karauk roasiret keseriar tamarai. Keseria, kos karauk woiaka epar moin roasiret sarwarnuk, ak kiro ämän eposek tainoraun itok. Roasiret ak kiro Anut nukan ämän jekur wa tainorna rai, kos kiro roasiret keser awarai, “Anut nukan ämän kiro epar, ak wa tainoraiei, kiro onok aru miäi. Ak wa keserau.”

Taitas, na roat kesenek sare maram.

10 Krit airan pakan roat sosop ak ämän jekur wa tainoriäi. Ak karauk ämän erar momoi, sät ämän mona, karauk roat kiro ämän roianik, akan onok tainwareäi. Juda roat sosop ak kamuk opok rai, kiro roat nais ak sät ämän miäi. Ak keser äiäi, woiaka epar moin roat erekapu akan enmak kerau patiraiei. 11 Naka pak, kiro roat näunäu nas sare maromon pak, akas kiro sätäiäi roat kewaraiei. Kiro sätäiäi roat akas karauk roat akan tupsiu pak woiaka epar moin erekapu aru mareäi, okon, ak kiro onok keseriäi akas tämaraiei. Kiro sät roat ak Anut nukan ämän tainorau wa, ak akan ronkat pakas roasiret pakan aiauk owaun kiro onok roasiret tamareäi. Kiro onok asu. 12-13 Meter kar Krit airan pakan äpu miäwon ro kos keser äiewon, “Krit roasiret ak sät ämän areai. Kiro roat ak opur sei senek roasiret aru mareäi. Ak po senek, o sosop jeäi. Ak sarau wa miäi, wäskupu raut.” Kiro ron ämän epar senes. Na kiro Krit roasiret sakau ämän awareanik, kewarota, akan woiaka epar moin ätäi sakau maiei. 14 Na sakau ämän wa awarota rai, kiro roasiret ak Juda akan askanain kinin pak roat ak Anut nukan ämän eposek wa tainoriäi akan sintore ämän pak tainoraiei. 15 Is rusapai na aisom na kiro Krit roasiret akan woiaka epar moin, ak sätäiäi roat akan onok wa tainorau rai, sakau awaram. Kiro sätäiäi roat akas Anut nukan amukup karauk o ukun orip kiro o wa jau rai äiäi. Utianik, roasiret Anut nukan amukup eposek rai, ak äpu, osap erekapu Anut nukas ate mowon, kiro eposek, okon, ak jaun itok. Utianik, roasiret ak Anut nukan amukup ukun orip ak kon ämän jekur wa tainoriäi, ak owo onok keseraun ak keseriäi. Kiro o ukun orip ra, ukun wäpik ra, ak Anut nukan amukup sepuk jeäi. Utianik, Anut nukan amukup akan ronkat aru, okon, ak akan woiakas kiro onok aru keserin ak äpu wa. 16 Kiro roasiret akas keser äiäi, “Ik Anut äpu mom,” utianik, ik akan onok aru apariäum, kesermoi, ik äpu ak Anut mekesiraka nuriäi. Anut nukas kiro roasiret ak aru äiäu, owon,

ak kon ämän wa tainoriäi. Keseria, Anut nukan amukup kar onok eposek ak keseraun itok wa.

2

Anut nukan epar ämän Taitas nukas roasiret tamarai.

1 Taitas, na roasiret akan woiaka epar moin Anut nukan epar ämän tainorianik, onok eposek maun tamaram. 2 Na näu roat Anut nukan ämän eposek karar tainoraun awaram. Ak päurar raumoi, ronkat eposek orip akasar akan rawaun onok jekur kamäiei. Akan woiaka epar moin sakau mianik, karauk roasiret sarwaraun mesin ronkatäiei. Ak usu oianik, woiaka aru wa maiei.

3 Na roat näunäu awareaumon senek, asiret näunäu kiro ämän eposek tainoraun awaram. Kiro asiret ak Anut nukan, okon, ak onok eposek maiei. Ak sapum onok wa maiei. Ak karauk roasiret mekesirakap sät ämän wa maiei. Ak wain an sosop orip orip wa jaiei. Akas asiret makun rapor rawaun ämän jekur tamaraiei. 4 Ak kiro onok ätär marona, asiret makun ak nais keseriar akan komurakat mesin jekur ronkateanik, akanun karar rawaiei. Akan mokoit asinakut nais jekur kamwaraiei. 5 Ak kar sapum onok maun wa ronkatäiei. Ak akan ronkat jekur kameanik, rapor rawaiei. Ak akan sarau rapor kameanik, akan komurakat akan ämän jekur tainoraiei. Ak kiro onok erekapu keserna, karauk roasiret akas Anut nukan ämän mesin jeje ämän wa maiei.

6 Na mokoit awau ran keseriar sakau ämän awaram, ak akan ronkat akasar orip orip jekur kamäiei. 7 Taitas, na siror senek, ak na apaisianik, tainoisaiei. Keseria, na onok eposek karar keseram. Na ämän eposek tamarauria, na kar sät ämän wa aräu. Na jekur ronkatemoi, epar ämän karar awaram. 8 Na roasiret ämän awarauria, epar ämän karar awaram. Na keserta, karauk roat akas ik jeje ämän wa aikaiei. Na ämän eposek awarota, karauk roat akas iken ämän rowau utomoi, ak oioraka nai. Owon, ak nan kar sät ämän rowau wa, okon, ak ik woiok epar momun roasiret kar ämän aru wa aikaiei.

9 Na sarau roat ran sakau ämän awaram. Ak akan kamwareäi roat näunäu akan ämän erekapu tainoria, akan sarau jekur maiei. Ak owo sarau maun awarona, akas kiro roat akan woiaka näu saräun ak ämän erekapu tainoraiei. Akas ätäi kar ämän wa awarau. 10 Ak akan roat näunäu akan karauk osap wa päu owaiei. Ak onok eposek karar maiei. Keserna, akan roat näunäu äpu maiei ak onok eposek miäi roat, okon, akan woiaka ak mesin näu saräi. Ak kiro onok eposek erekapu keserna, karauk roasiret akas akan onok eposek aparia, ak keser äiäiei, “Anut ko ik ätäi imäikiäu ro, kon ämän eposek.”

11 Anut nukan roasiret akan onok kesek rawai, owon, Anut nukan wou päurar raiäu kis roasiret erekapu sarwarmara, Jisas Krais äsimornuk, okoro omnokou opok koianik, akan onok aru pakan ätäi imwarowon. 12 Ko kiro onok kesermoi, ik ätär mukowon ik omnokou pakan roat senek ätäi onok aru wa mau. Ik omnokou pakan roasiret akas akan enmaksaun karar ronkateäi senek wa keserau. Ik Anut nukan onok eposek wa sumkäinäu. Ik Anut nukan roasiret senes, okon, ik okoro omnokou opok raum konun karar ronkat eposek mianik, ik onok eposek karar tainori rawau. Ik kon amukup onok eposek karar me rawau. 13 Keseria, Jisas Krais ätäi kowai mesin

iken woiok erer orip kume rawau. Ko Anut sakau orip, ko iken imäikiäu ro. Ko Anut nukan enip pakas arou näwäu uruas ätäi kounuk, ik aparam. 14 Jisas Krais nukasar ikenun am äpäs opok meiemara, iken onok aru pakan imäikonuk, ik ätäi Anut nukan amukup eposek saremun. Kesernuk, ik kon roasiret, okon, onok eposek karar tainoraun keserwon.

15 Na kiro ämän jekur tamaram. Na ro enmat orip. Keseria woiaka epar moin roasiret kiro ämän tainoraun sarwarota, ak Anut nukan ämän jekur rowaiei. Ak kiro ämän wa tainorna rai, nas ak kewarota, ak ätäi onok eposek maiei. Taitas, nas ämän eposek tamarta, na kar ro inikerta, kos na erar ro rai wa aisai.

3

Eposek rawaun onok.

1 Na woiaka epar moin roasiret ätäi keser ämän awaram, ‘Ak orip orip onok eposek maiei. Ak omsau kamwareäi roat pak akan sarau roat enmak orip akan ämän jekur tainorianik, sarau eposek maiei. 2 Ak karauk roat jeje ämän wa awarau. Ak karauk roasiret pak wa weräiäu. Utianik, ak jekur raumoi, karauk roasiret pak akan woiaka päurar me rawaiei. Ak roasiret erekapu jekur sarwaraiei.’

3 Ik karauk roasiret pak jekur rawaun, kiro ämän awaraurim, kiro kon onok kesek. Meter iken woiok epar mau wa opok omnokou pakan roasiret senek ronkat aru tainoriäumun. Ik ämän eposek wa tainoriäumun, utianik, ik karauk roat akan sät ämän roianik, apu aru tainoriäumun. Kiro onok arus iken ronkat erekapu reukona, ik enmaksaun onok aru karar tainoraun keseriäumun. Kiro onok aru maun mesin iken woiok näu senes sareäumun. Ik kiro onok aru mianik, karauk roat pak auratäi raiäumun. Ik karauk roasiret akan osap mesin mesikiäwon. Keseria, roasiret akas ik pak iwäi rauna, ikes ran iken jaunokot pak iwäi raiäumun. 4 Anut ko iken onok aru pakan imäikowon ro. Owon, ko ikenun wous meiemara, sareikeanik, imäikowon. 5 Ik sarau eposek mota, ko kiro mesin iken onok aru pakan imäikau wa. Wäpik, ko ikenun wouti momara, keserwon. Meter ik kon amuk opok ukun orip raumun. Kos iken ukun kosornuk, ik ätäi roasiret awau saremun. Osou Näus ik sareikonuk, ik Anut nukan mokoit saremun. 6 Jisas Krais ko iken onok aru pakan imäikowon. Kos Osou Näu äsimornuk, koi sakau ikowon. 7 Anut nukas kon wou näu orip, ik sareikeanik, nukasar ik nukan amukup eposek rawaun sare mukowon. Keseria, mokoit ak äpu akan momonakat akas osap maroin tawa owaiei senek, ik nais äpu, ik tawa Anut nuka pak orip orip rawam. 8 Kiro ämän is na aisomin kiro mesin ik woiok epar maun itok. Keserianik, ak Anut nuka mesin woiaka epar moin roasiret kiro ämän jekuriar tamarona, ak orip orip karauk roasiret mesin ronkateanik, sarwaraiei. Kiro ämänis roasiret erekapu sarwarai.

9 Utianik, karauk roasiret ak kiro onok kesek keseriäi. Ak Juda akan askanai akan kinin onoktapau wäpik momoi, kiro mesin aka aka aurateäi. Ak Juda akan sintore ämän ninareanik, kiro mesin nais aurateäi. Ak, Kristen roasiret ak akan kinin onoktapau wäpik wa rowau. Owon, kiro onok arus roasiret ak eposek rawaun wa sarwarai. 10 Kar ros ämän atap are moi, ko roasiret ak Anut nukan ämän eposek roiäin pakan kon ämän rowaun rai imwaronuk rai, nas kiro ro auram,

‘Na kiro onok wa keserau.’ Ko nan ämän rowau utonuk rai, na ätäiar auram, ‘Na kiro onok wa keserau.’ Ko ätäi nan ämän wa rounuk rai, na ko keser auram, ‘Na roasiret woiaka epar moin pak wa turur rawam.’
11 Kesek ro na äpu, ko Anut nukan ämän eposek wa tainoriäu. Ko Anut nukan ämän mesin kon wou epar wa miäu, ko owo onok eposek maun utiäu. Kon onok aru miäu kiro keseriar me rawai. Kesek ro ko kon onok aru miäu ko nukasar nuka äpu, kon kiro onok aru wa utai kosar kon enip opok ämän miäu.

Pol nukas Taitas karauk ämän auruwon.
12 Is Artemas ra, Tikikus ra, na rawa äsimorta, potai. Ko potea, nan omoi ounuk, nakasar nan apu itanenam, is raim opok Niopolis mena koi. Is Niopolis mena kowaun aisom, kiro kon onok kesek. Is urir ses opok kiro mena pote rawam. 13 Senas ko Juda akan sintore ämän tamareäu ro, Apolos ori na jekur sarwatam. Au Krit airan ute manaurna, nas au karauk osap wäpik sarwatam. Na keserta, au karauk osap mesin apu opok wa ronkatäieir. 14 Is ätäi na aisom, iken roasiret akan woiaka epar moin ak onok eposek orip orip mianik, karauk roasiret ak osap wäpik raiäi sarwaraun ätär maram. Na keserta, karauk roasiret nan onok tainorianik, ak wäsuk etäi erar wa rawaiei.
15 Roasiret is pak rai, ikes na ‘pere’ aisom. Iken jaunokot Krit airan opok rai, kiro akan woiaka Jisas mesin epar moin kiro ik erek, ikes ak ‘pere’ awarom.
Is Anut auriäim, kos ak orip orip sarware rawai.

Filemon
Okoro buk nukan onoktapau

Jisas ko meienuk, woisan 32 orip manonuk, Pol ko Rom näu mena karapus owa kurena rai rai, Filemon jer we muruwon. Filemon ko osap sosop orip ro, ko nais Kristen ro. Ko Kolosi menan ro, kiro menan roasiret ak koi kon owa tururianik, Anut jou muriäin. Kon kar sarau ro (slev) kon enip Onesimus ko Filemon nukan sarau pakan imine manowon. Ko Rom näu mena pote, Pol tararwon. Pol nukas Jisas nukan Ämän Eposek roasiret tamaronuk, roumoi, kon onok aru pakan piririanik, kon wou Jisas mesin epar mowon. Ko ätäi Filemon rawa potaurnuk, Pol nukas Filemon keser jer we muruwon, “Na kiro ro wa aru murau. Na konun wonas meienam, kon onok aru jäkäi mur. Ko meter rawon senek wa, rusapai ko ro atap pirir rau.”

Pol nukas kar ro enip Filemon jer we muruwon

1 O Jai, Filemon, is Pol, Jisas Krais nukan sarau ro, Anut nukan ämän roasiret Jisas mesin woiaka piriraun aware ari raita, roat akas Jisas nukan ämän roasiret wa awarau rai is karapus owa muroin raianik, na jer we musom. Timoti ko iken sarau jaunok, ko is pak raunuk, na jer we musom.

Filemon, na iken sarau jaunok. Iu Timoti ories jer we musom. 2 Iken apinok Apia pak Arkipus ko Jisas nukan marai ro ik senek, kiro roasiret nan owa Anut jou muraun tururiäi pak iwes akanun ronkatwareanik, ak erek jer we marom.

3 Iken momonek, Anut, pak iken Näwäu, Jisas Krais awas awan woiawa näu oripas, ak sarwarnuk, akan woiaka päurar rawaiei.

4 O Jai, is nanun woiti monuk, na sareisaun Anut orip orip auriäim. 5 O Jai, Filemon, is nan won Jisas Krais mesin epar mianik, nas karauk Anut nukan roasiret nan won meiemata, ak jekur sarwareäum rai airoin roimin. 6 Iken woiok Jisas mesin epar momun, okon, is nan won sakau maun Anut aurita, na kiro osap eposek Krais nukas ikaun jekur äpu mam. 7 Isan jai, Filemon, roasiret akan woiaka Anut nukanun epar moin, nas nan won akanun meieanik, akan woiaka epar moin sakau mareäum, keseria is na mesin isan woi uru näwäu nepipirianik, isan woi päurar rau.

Pol nukas Onesimus isanaraun jer wewon.

8 Is Krais nukan sarau ro, okon, is enim orip, okon, is na sakau aisaun itok. Utianik, is äpu nan won Anut mesin meieanik, roasiret mesin wonas meieäum, okon, is na sakau ämän wa aisam. 9 Is na mesin isan woias meieäim, okon, is na ämän päurar aisaurim. Is Pol, Jisas Krais nukan sarau ro, is rusapai koiam saremin. Is ko mesin karapus owa muroin raianik, okoro ämän päurar na aisaurim. 10 Keseria, is Onesimus mesin aisau pem. Onesimus kon wou Jisas mesin epar mianik, ko isan mokoi senek. Karapus owa raita raita, koi tarairmara, ko isan ämän roianik, kon wou pirirwon. Kesernuk, is kon momok senek saremin. 11 Meter Onesimus ko nan sarau jekur wa miäwon, rusapai ko iwen sarau ro eposek sarau maun itok.

12 Is rusapai Onesimus ätäi na rawa äsimorta, potai. Isan woi ko
opok rau. 13 Onesimus is karapus owa raita, kos nan omoi oumara,
is sareirianik, Anut nukan ämän roasiret tamaraun itok. Keseria, ko
is pak rawaun ronkatem. 14 Utianik, is kiro onok naka amunmuti wa
keseram. Nas ior airota, epar is keseram. Nakan ronkat pakaima ior
äuta epar ko is pak rawai.
15 Isan ronkat, Onesimus ko meter na utoisi manowon, kiro Anut
nukasar keserwon, okon, rusapai is ko äsimorta, nas ätäi imäuta, na
pak orip orip pote jekur rawai. 16 Ko meter wopur orip sarau miäwon
ro (slev*) senek. Rusapai ko kon wou Jisas mesin epar mowon, okon,
ko iken amunok senek. O Jai, isan ronkat ko isan amai senek äianik,
isan woi konun meieu. Keseria, nas ran nan sarau ro kon wou Näwäu
mesin epar mowon ko nan amun senek ronkate, kesernam, nas nan
won konun meie.
17 Keseria, nan ronkat is nan jaun, ik Krais nukan sarau miäum
ronkatemata, is imäiriäum senek Onesimus nais keseriar imäu.
18 Meter kos na kar onok aru musowon ra, nan aiauk päu owon amuk
ätäi isau wa raroi, kon enip nan buk opok rau kosornam, isan enim
jer we mo. 19 Is Pol isakasar isan ipias na jer we musom. Kiro osap
Onesimus nukas keserwon, kiro amuk isas ätäi isam. Naka ran is
pakan osap oumon. Kiro amuk ätäi irau wa raum, kiro nakan totomat.
20 O Jai, Näwäu nukan enip pakas na isan woi näu saräun isan ämän
aisom keser. Iu Krais siakup raumur, okon, na kiro onok isan woi
eposek saräun keseram.
21 Is äpu na isan ämän tainoram. Keseria, is na jer we musom. Is na
äpu musom. Rusapai na okoro onok keseraun jer we musom, is epar
äpu, nan onok eposekus kiro onok itimorai. 22 Is kar ämän aisaurim.
Is isan woi uru äpu mou, Anut nukas akan aurin ämän roumara, kos
ätäi is ak rawa äsimoirai, okon, ak isan ou waru kar jekur muraiei.
23 Epafras ko isan karapus jai, ko Jisas Krais tainoriäu nukas na ‘pere’
aisou. 24 Isan sarau jaiat, Mak, Aristarkas, Demas pak Luk akas ran
erek na ‘pere’ aisoi.
25 Iken Näwäu, Jisas Krais nukas sarwareanik, akan totomaka pak
rawai.

Ibru
Okoro buk nukan onoktapau

Jisas ko meienuk, woisan 60 pote, 70 senek kamuk opok manonuk, kar ro kiro buk jer wewon. Inok ros kiro jer wewon kiro ik äpu wa. Ko Juda roasiret jer we marowon. Kiro roasiret ak Jisas mesin akan woiaka epar moin, utianik, ak usu sosop oumoi, akan meten onok ätäi tainoraun ronkatein. Keserna, kiro pas nukas keser awarowon, “Amkewan apu kiro sintore ämän tainorianik, Anut nuka rawa kowaun apu ätär marowon. Utianik, Anut nukas apu awau sare mowon rau. Jisas ko Anut nukan mokoi senes, ko meienuk, kon karianis apu awau sare mowon. Kiro apu pakas ik epar Anut nuka siakup tonaun itok. Kiro amkewan apu senek wa. Juda roasiret kiro onok äpu maun okoro buk jer we marowon rau.

Okoro buk tainoraun ämän

1:1-3 Inok ros okoro buk jer wewon kos Juda roasiret ‘pere’ awarowon.
1:4–2:18 Anut nukan sarau eitek ak näwäu wa. Krais ko näwäu senes.
3:1–4:13 Moses Josua ori au ro näwäu wa. Krais ko karar ro näwäu senes.
4:14–7:28 Krais ko karar Anut kamuk raiäu ro näwäu senes kämioik raiäu. Karauk Anut kamuk raiäi roat ak kon inkaruru raiäi.
8:1–9:28 Anut rawa tonaun apu kiro Jisas nukas sare mowon kiro epar senes. Amkewan apu senek wa.
10:1-39 Krais nukan karian kiro kararpai Anut nuruwon kiro epar eposek senes. Kiro roat akas karauk osap orip orip oianik, Anut nuriäin senek wa.
11:1-12-29 Meteran roasiret sosop ak Anut mesin akan woiaka epar moin senek, ik nais keseriar iken woiok epar me rawau.
13:1-25 Ik onok eposek senes me rauta rauta, tawa Jisas nuka ätäi kowai.

Anut nukan ämän kiro kon Mokois aikiäu.

1 Meter Anut nukas kon ämän roianik, areai roat* awaronuk, akas
pak iken kinjaunokot awareäin. Kos iken kinjaunokot onok atap atap
pakaima kon ämän ätäi ätäi surmariäwon. 2 Utianik, Jisas meiewon
omre koi, rusapai ik raum opok, Anut nukan ämän kiro nukan Mokois
aikora. Osap erekapu okoro rakureu, kiro kon mokoin ipou opok
mowon. Osap erekapu Anut nukan oksaus äienuk, pewon kiro Jisas
nukas osap erekapu ate mokurewon. 3 Kiro Mokois Anut eposek senes
ätär mukura. Ik kiro mokoi aparianik, ik Anut nais aparum. Ko
Anut senek. Anut nukan osap erekapu pe rakureu, kiro kon Mokois
sakau ämän äienuk, jekur raiäi. Anut nukan Mokois roasiret erekapu
sarwarowon, okon, Anut nukas kiro roasiret akan onok aru pakan
imwaronuk, ak ätäi kon amukup eposek sarein. Kesernuk, kiro Mokoi
ko omar oik Anut sakau näwäu orip nukan ipou näu kaima tane
raianik, osap erekapu kameäu. Jisas nukan sakau kiro rusapai Anut
nukan sakau senek.

Anut nukan Mokoi nukas sarau eitek erekapu itimwareäu.

4 Anut nukan mokoi ko ro senek pewon ses opok, ko enip jou näwäu
wäpik, Anut nukan sarau eitek akan inkaruru raiäwon. Utianik,
rusapai ko Anut pak omnokou erekapu kameäu. Omnokou opok, kar
ron tupsiu senek, kiro ron mokoi ko enip jou näwäu orip, kon sarau
roat ak enmaka jou näwäu wäpik. Kesek onok senek, Anut nukan
Mokoi ko enip jou näwäu orip. Utianik, sarau eitek ak enmaka jou
näwäu wa.
5 Kiro kon onok kesek, Anut nukas kon kar sarau eitek "Na isan
mokoi, rusapai is nan momon sarem" keser wa auruwon. Rusapai,
Anut nukas kon mokoi auruwon, "Is nan Momon. Is roasiret akan
amiakap keser äiem, 'Nas isan roasiret omnokou opok erekapu akan
ro näwäu rawam.' "
Buk Song 2:7

Anut nukas kon kar sarau eitek keser wa auriäu, "Is nan momon
rawam, na isan mokoi rawam."
2 Samuel 7:14

Utianik, kos kiro ämän kon mokoi auruwon. 6 Anut nukas kon mokoi
urektapau okoro omnokou opok surianik, kar ämän ätäi keser äiewon,
"Isan sarau eitek erekapu akas kon enip jou muraiei."
Lo 32:43

7 Anut nukas kon sarau eitek ate mareanik, awarowon, "Ak urir ep
arou ori senek sareanik, isan sarau me manaieis, ätäi kowaiei, ak
keser keser rawaiei." 8 Utianik, kos kon mokoi keser auruwon. "O,
Anut, nas, ro näwäu senek, omnokou orip orip kameäum. Na roasiret
jekur kamwarota, ak karauk onok eposek mianik, tuku rawaiei. 9 Nas
onok eposek mesin wonas ereriäum, na akan onok aru mesin sauk
mareäum. Nan eit, ko nan momon, kos na osap erekapu kamwaraun
sare musianik, na ro näwäu senes won erer orip ate musowon. Na
sakau näwäu orip, okon, sarau eitek pak roasiret akan woiaka Anut
mesin epar moin ak omar oik erek rai ak nan inkaruru rawaiei. Anut
nukas nan enmat jou mianik, kos nan won ereriäum kiro näwäu senes
sare mai, nan won ereriäum kis nan jaunat akan woiaka ereriäi kiro
itimwareäum."
Buk Song 45:6-7

10 Ätäi Anut nukas kon mokoi keser auruwon, "O, Näwäu, meter osap
pewon ses opok, nakasar okoro omnokou omar pak nan iponasar ate
momon. 11 Kiro omar, omnokou pak erekapu aru mianik, ämäiäieir,
utianik, naka wa ämäiäm. Na orip orip awau rawam. Kiro omar
omnokou pak omjo sirokop senek saräieir. 12 Na kiro osap niniäumun
mat senek tupäiäm. Na meten omjo oi kureanik, awau miäi senek, nas
omar omnokou pak awau ate mam. Utianik, naka orip orip rawam. Na
koiam wa saräm, na orip orip awau rawam."
Buk Song 102:25-27

13 Anut nukas kon kar sarau eitek keser wa auruwon, "Na isan
ipi näu kaima taneta, isas nan iwäi jaunat itimwareanik, nan isonap
musoita, nan inkaruru rawaiei."
Buk Song 110:1

14 Wa! Ko kon sarau eitek keser wa awariäwon. Kon sarau eitek
ak owo senek? Ak eitek, Anut nukan sarau miäi. Anut nukas ak
äsimwaronuk, akas kiro roasiret Anut nukas ko pak orip orip awau
rawaun sare marowon sarwaraiei.

2

Anut nukas ik ätäi imäikai, kiro onok näwäu senes.

1 Kiro ämän epar, Mokoi ko näwäu senes, kos Anut nukan sarau
eitek erekapu itimware raiäu. Kiro onokun, kon mokois Anut nukas
ik owoseikaun ronkatewon ämän aikowon kiro ämän ik eposek

sareikaun wa utau. Ik kiro ämän jekur tainorau. Kos owo onok tawa Anut nukan roasiret kesewaraun ronkateäwon ko kiro onok keserai. Utianik, ik kon ämän wa tainorta rai, kiro ämän roumun erekapu rakusikai. 2 Rusapai, ik kiro äpu mom, Anut nukan sarau eitek akas Moses sintore ämän aurin, kiro sintore ämän epar senes. Anut nukas äiewon siar, inok roasir ko kiro ämän tainorau wa, ko usu näwäu owon. 3 Roasiret Anut nukan sintore ämän tainorau wa, ak usu oin. Keseria, ik nais owoseikai? Anut nukas ik ätäi imäikaun apu sarewon. Kiro apu eposek senes. Kiro onok keserwon jekur wa ronkatäm, kos epar ik usu näwäu senes ikai. Ik äpu Anut nukas ik owoseikaun ronkatewon, kiro ämän make Jisas Näwäu nukas aikowon, kiro ik sareikaun apu. Karauk roasiret akas kon ämän roin kiro ämän epar senes ik aikoin. 4 Kon ämän epar senes ätär mukianik, Anut nukasar kon sakau aronuk, roasiret ak kurur atap atap miäin. Kos karauk roasiret ronkat eposek Osou Näu pakaimas arowon.

Jisas ko ik ro senek sareanik, iken onok aru pakan imäikowon.

5 Rusapai, ak kiro ämän eposek ronkatäiei. Anut nukan ronkat, tawa kon sarau eitek akas roasiret okoro omnokou opok wa kamwaraiei. Ik kar omnokou tawa owaun areram. 6 Kar Anut nukan ämänis inok okoro omnokou kamäi rai aikowon. Kiro ämänis keser äiewon, "Anut, ik roasiret owo senek? Na owon roasiret ak näunäu rai ronkateäum? Iken ronkat roasiret akan aninakat akas an jowaroin akan enmaka näwäu wa. Na owon kiro roasiret rapor kamwareäum." 7 Kiro roasiret mesin na äiemon, "Isas kiro roasiret om ses rumukäu wa isan sarau eitek akan inkaruru maram. Ätäi ak roasiret näunäu sare maroita, akan enmaka näwäu saräiei. 8 Is ak kamwaraun roasiret näunäu sare maroita, akas osap erekapu kamwaraiei." *Buk Song 8:4-6*

Keseria, okoro omnokou opok, osap erekapu kiro roasiret akan inkaruru rawaiei. Utianik, rusapai osap erekapu kiro ron inkaruru rai, ik aparau wa. 9 Utianik, ik Jisas karar aparmun. Ko om ses rumukäu wa, Anut nukan sarau eitek akan inkaruru raiäwon. Utianik, rusapai ko sakau orip, kos osap erekapu kumeäu. Anut nukan ämänis kar ros kiro onok keserai äiewon. Kiro ro Jisas. Meter ko ro näwäu rawau wa, kesernuk, Anut nukas ko sarenuk, kos roasiret erekapu akanun wouti momara, akan onok aru pakan imwaraun meiewon. Rusapai ko sakau orip, Anut nukas ko ro näwäu sare monuk, roasiret erekapu kon enip jou muraun rai aikowon. Owon, ko usu näwäu ik sareikaun oumara, meiewon.

10 Anut nukasar osap erekapu ate mowon. Kiro osap erekapu nukan tuku rawaiei. Kesermara, nukasar ik mesin Jisas usu nuruwon. Ko am äpäs opok meiewon, okon, kos roasiret erekapu akan onok aru pakan eposek rawaun sarwarai. Jisas ko usu näwäu oumara, meiewon, okon, ko ro tuku senes sareanik, Anut nukan ämän erekapu tainorwon. Ko amke omar oik tonomara, kos Anut nukan roasiret ak omar oik tonaun im tuwe marowon. 11 Kos kiro roasiret onok aru pakan sarwarnuk, ak Anut nukan amuk opok eposek sarein, okon, nuka kiro roasiret pak, akan Momonaka karar. Kiro onokun, Jisas nukas kiro roasiret akan woiaka epar moin, ak isan amaiat awaraun rai oiok wa neäu. 12 Kos keser äieu, "Anut, isas na mesin isan amaiat awaram. Is iken tururiäum omre karar karar opok nan enmat jou mam." *Buk Song 22:22*

13 Kar omre opok, ko ätäi äieu, “Is ko mesin isan woi epar mou.”
Aisaia 8:17
Ko ätäiar äieu, “Is okoro opok raim. Anut nukas kon roasiret
kamwaraun irowon, ak is pak rai.” *Aisaia 8:18*
14 Kiro roasiret ko isan amaiat äiewon, kiro ak omnokou pakan
roasiret. Jisas ko nais ak senek raumara, meiewon. Satan nuka ko
sakau orip, okon, kos roasiret erekapu aru maraun itok. Utianik,
Jisas nuka meiemara, kos Satan nukan sakau erekapu aru mowon.
15 Roasiret ak meiäun imineäi, okon, tawa Anut nukas erekapu aru
maraurnuk, ronkatemoi, ak meiäun imineäi. Ak omnokou opok Satan
nukas kamwaronuk, ak kon onok tainoriäi. Utianik, rusapai ak Jisas
nukanun akan woiaka epar miäi, kos ak Satan nukan sakau pakan
imwarowon. 16 Keseria, rusapai ik äpu ko okoro omnokou opok Anut
nukan sarau eitek sarwaraun kowau wa. Utianik, ko roasiret Apraham
senek ko mesin woiaka epar moin sarwaraun kowon. 17 Kiro onok
epar senes, okon, Jisas ko roasiret akan woiaka epar moin kon amakut
senek sarein. Owo onok ak opok peäu, ko opok nais keseriar pewon.
Ko ak senek saremara, akanun wouti mareäu. Ko Anut kamuk raiäu
ro näwäu senes* raumoi, ak äpu ko akanun wouti mareanik, Anut
nukan sarau jekuriar miäu. Keseria, kos roasiret akan onok aru pakan
imwaronuk, ak Anut nukan amuk opok eposek rawaiei. 18 Satan nukas
Jisas ate aparnuk, ko usu sosop owon. Kiro onokun, roasiret ak Satan
nukas ate apwaronuk rai, Jisas nukas sarwaraun itok.

3

Jisas nukan enip jous Moses nukan enip jou itimoriäu.

1 Kiro onok epar senes, okon, Anut nukas ak nukan roasiret senes
ak omar oik awau orip orip rawaun sare marowon, ak erekapu Jisas
mesin ronkatäiei. Ko Anut nukas ik rawa äsimornuk, kowon. Ko
Anut kamuk raiäu ro näwäu senes, ik ko mesin iken woiok epar
miäu. Anut nukas nukan ämän oi koi, ik aikaun äsimwaronuk, ik
rawa kowon. 2 Anut nukas nukan sarau muraun Jisas sare monuk, ko
kiro saraun wous meiemara, ik sareikaun kiro sarau erekapu raporiar
mowon. Moses nukas Anut nukan sarau muromoi, kon roasiret jekur
kamwarowon senek, Jisas nukas nais kir keserwon. 3 Kiro onokun, is
ak Anut jou muraun awarom. Kar ros ou miäu, roasiret ak kiro ou
mesin wa enip jou miäi. Utianik, ak ro nuka ou miäu kon enip jou
miäi. Kiro onok senek, Jisas ou miäu ro senek, ko roasiret ak Anut
mesin woiaka epar moin kon ou senek turware mowon. Keseria, kon
enip jou näwäu orip. Moses ko Anut mesin wou epar mowon ro, okon,
ko enip jou näwäu wäpik. 4 Roat ak erekapu mokoi miäi. Utianik, kiro
mokoi Anut nukasar atware miäu. 5 Moses ko Anut nukan sarau ro
rawon. Ko kar ro Anut nukan tupsiu pakan. Kos kiro roasiret kamware
rai, ko Anut nuka enip jou muraun onok tamarowon. Keseria, kos owo
onok Anut nukas tawa keseraun ätär marowon. 6 Utianik, Krais ko
Anut nukan mokoi. Ko penuk, Anut nukan roasiret ak kon inkaruru
rauna, kos ak jekur kamwareäu, okon, ik ronkat sosop wa owau. Ik
amke Jisas mesin iken woiok epar momun, wa utau, kiro sakau ate
rawau. Owon, ik Anut nukan tupsiu. Ik owo osap eposek tawa owaun
oiorok wa nai, kume raum.

Roasiret Anut nukan ämän tainorau wa, ak ko pak eposek wa sume rawaiei.

7-8 Keserianik, rusapai ak Anut nukan roasiret akan woiaka ko mesin
epar moin orip orip rawaiei, okon, ak Jisas wa sumkäinäu. Iken
askanai akas Anut sumkäinein senek akas wa keserau. Iken askanai
akas kiro onok keserna, Anut nukan Osou Näus aikowon, “Rusapai,
Anut nukas kon ämän äieu roumoi, ak nais iken askanais keserin senek
wa keserau. Ak ro wäpik mena om puru opok akan woiaka sakau
momoi, Anut sumkäineanik, kos aru maraun ate aparin senek, kiro
onok wa tainorau.” 9 Rusapai, Anut nukan Osou Näus akan askanai
akas Anut sumkäinein, kiro ämän äiewon ak rowe. Anut nukas
rusapai keser äieu, “Woisan 4O orip is kurur atap atap mareanik, akan
askanai akan woiaka epar maun rai sarwaromin, sinuk, ak isan ämän
tainorau wa. Is ak aru maraun ate apairoin. 10 Keserna, is kiro roasiret
mesin kasi näwäu pewon. Is keser äiemin, ‘Kiro roasiret orip orip akan
ronkat aru senes. Kiro roasiret ak isan onok wa tainoriäi.’ 11 Keseria,
is kiro roasiret mesin kasi näwäu penuk, ämän sakau orip awaromin,
‘Ak kiro sumaun omnokou owaun awaromin, is epar senes awarom,
ak kiro omnokou wa pote owaiei.’ ” *Buk Song 95:7-11*

12 O jaiat, ak kamuk kar ro ronkat aru orip wa rawai. Kiro ros Anut
awau orip orip raiäu mesin wou epar mowon utomoi, Anut nukan
onok wa tainornuk rai, Anut nukas kiro ro usu näwäu nurai. 13 Utianik,
akan woiaka epar moin, kiro keseriar rusapai me raumana, akas nais
karauk roasiret akan woiaka Anut mesin epar moin kiro wa utaiei
rai awaraiei. Ak kiro onok keserna rai, roasiret ak Anut nukan onok
erekapu tainorianik, ak Krais wa sumkäinäiei. 14 Is ak sakau ämän
awarom. Ik meter iken woiok Krais mesin epar momun, wa utau.
Iken woiok epar momun keseriar rusapai sakau me rauta, Anut nukas
ik Jisas nukan roasiret owo osap ikaun aikowon tawa ko kiro osap ikai.
15 Anut nukan ämänis keser äieu, ‘Rusapai, Anut nukas kon ämän äieu
roumoi, akas nais iken askanais keserin senek wa keserau. Ak akan
woiaka sakau momoi, Anut sumkäinein senek, kiro onok wa tainorau.’
Buk Song 95:7-8

16 Iken askanai ak Anut nukan ämän tainorau wa, kiro inokot? Moses
ko akan kamwareäwon ro näwäu kos kiro roasiret Ijip omsau pakan
imware kowon. Anut nukan oksausar kiro roasiret ämän awariäwon.
Utianik, ak kon ämän wa tainoriäin. 17 Ak onok aru moin, okon, woisan
4O orip, ak Anut nukan ämän tainorau utoin. Keserna, Anut ko ak
mesin kasak näwäu pewon. Ak Anut nukas omnokou owaun paip
marowon ak pote owau wa. Akan onok kinun, ak ro wäpik mena om
puru opok meiein. 18 Keseria, Anut nukas ämän sakau orip awarowon,
“Kiro roasiret ak isan ämän jekur tainorau wa, okon, is kiro sumaun
omnokou araun awaromin, ak wa pote owaiei.” 19 Rusapai ik äpu, akan
woiaka Anut mesin epar moin, ak ätäi utoin, okon, ak kiro sumaun
omnokou pote, owau wa.

4

Tawa Anut nukan roasiret sumaun omoi owaiei.

1 Keserianik, Anut nukas kiro sumaun omnokou pote owaun paip
iken askanai pak mowon senek, rusapai ik pak nais kiro paip mowon
rau. Kon sumaun omnokou pote oianik, rapor rawaun kiro paip

mowon rau, okon, ik, Anut nukan roasiret, kiro paip mesin jekur ronkateanik, tainorau. Owo roasir kiro paip wa tainornuk rai, ko kiro sumaun omoi wa pote owai. 2 Is okoro Anut nukan ämän eposek awarom, kiro meter iken askanai ak roin. Ik rusapai Anut nukan ämän karauk roat akas aikona, roiäum. Utianik, iken askanai ak kiro ämän akan raiakas roin, kiro ämänis sarwarau wa, owon, akan woiaka Anut mesin epar mau wa. 3 Ik iken woiok Anut mesin epar mianik, kon paip mowon tainormoi, ik kon sumaun omoi pote oianik, eposek rawam. Anut nukas keser äieu, “Is kiro roasiret mesin kasi näwäu penuk, ämän sakau orip awaromin, ‘Ak kiro sumaun omnokou owaun awaromin, is epar senes awarom, ak kiro omnokou wa pote owaiei.’ ”
Buk Song 95:11

Meter ko omnokou ate mowon ses opok, kiro sumaun omoi ikaun ronkatewon.
4 Anut nukan ämänis keser äiewon, “Anut ko osap erekapu ate momara, omre 7 opok ko sumowon.” *Stat 2:2*

Keseria ik äpu sumaun omoi rau. 5 Ko ätäi keseriar äiewon, “Ak kiro sumaun omnokou owaun awaromin ak kiro omnokou wa pote owaiei.” *Buk Song 95:11*

6 Keserianik, rusapai karauk roasiret ak akan woiaka Anut mesin epar miäi, kos äiewon, “Ak karar epar isas sumaun omoi sare maromin owaiei.” *Buk Song 110:4*

Akan askanai ak Anut nukan ämän eposek roianik, kon ämän tainorau wa, okon, ak kiro omnokou pote owau wa. 7 Keserianik, Anut nukas kar omre sare mowon. Kiro omre ‘Rusapai’ äiäu. Meter Anut nukas kiro ämän iken askanai awarowon, rai rai, Devit nukas kiro ämän kon buk opok jer wewon. “Rusapai, Anut nukas kon ämän äieu roumoi, iken askanai akan woiaka sakau mianik, Anut sumkäinein senek ak nais akan onok wa tainorau.” *Buk Song 95:7-8*

8 Josua nukas Anut nukan roasiret Kenan omsau imware potonuk, sumoin. Anut nukas awarowon siar ak keserin. Utianik, akan sumoin onok kiro Anut nukan sumaun onok senek wa. Josua nukan ses opok, ak epar sumoin maro, Anut nukas kar sumaun omre wa sare mowo. 9 Keseria, Anut nukas kon roasiret akan sumaun omoi owaun awarowon kiro ämän rusapai keseriar rau. Anut nukas osap erekapu ate mianik, omre 7 opok, sumowon senek, roasiret nais, ak kiro omoi pote oumana, rapor sume rawaiei. 10 Inok roasir ko kon sarau me rawon patarianik, Anut nukan sumaun omoi oumara, ko ätäi sarau wa mai, ko eposek sume rawai. Anut nuka kon sarau erekapu patarianik, sume rau senek roasiret ak nais kir keseraiei. 11 Keserianik, ik erekapu Anut nukas kiro omnokou sare mowon owaun sarau sakau mau. Owo roasir Anut nukan ämän tainorau wa, ko kiro omnokou wa pote owai. Iken askanai ak omnokou owau wa senek, ko nais wa owai.

12 Keseria, Anut nukas kon ämän tainoraun aikai ik wa sumkäinäu, tainorau. Anut nukan ämän kiro awau raiäu sakau orip, okon, Anut nukas ik owoseikaun ronkateäu ko kiro onok keserai. Kon ämän sakau näwäu orip sarau mora. Kiro siräp rumukäu auk karaim karaim oripas opur run isuk orip patiriäi senek, Anut nukan ämänis iken totomaka osou ori karar turur rair opok tonai. Kesernuk, ik owo onok keseraun ronkateäum ko äpu. Kon ämänis iken ronkat aru ra, näu ra, ätär mukiäu. 13 Anut nukan amuk opok ik kar osap ämäi mau senek wa. Kosar osap erekapu ate mowon, okon, ik kar osap ämäi miäum, ko

apariäu. Kar ros kon amuk opok osap ämäi mau senek wa. Kon amuk opok kiro osap ämäi momon kiro amop rau. Keseria, ik owo onok keseraun ko mesin ronkatäu. Owon, tawa kon amukup ik owo onok keseriäumun kiro onok auram.

Jisas ko iken Anut kamuk raiäu ro näwäu senes.

14 Iken Anut kamuk raiäu ro näwäu senes ko omar oik toneanik,
Anut pak rau. Ik owo ämän ko aurta, kos Anut auriäu. Kiro ro ko
Jisas, Anut nukan mokoi. Keseria, ik amke Anut nukan ämän roumun
iken woiok epar momun, kiro wa utau, ik jekuriar sakau ate rawau.
15 Kiro Anut kamuk raiäu ro näwäu senes iken ronkat atap atap oiäum
ko äpu ik sakau wäpik, okon, ko ik mesin wouti miäu. Ik rusapai Satan
nukas orip orip ate apaikiäu senek, ko nais Satan nukas orip orip ate
aparwon. Utianik, Satan nukas ko ate aparwon sinuk, ko kar onok aru
mau wa. 16 Keseria, Jisas nukas kon wou näu oripas ik sareikeäu, okon,
ik Anut siakupai tonaun wa iminäu. Kos osap erekapu kameäu, okon,
ik ko siakup tonota, kos ik sareikai. Keseria, karauk usu ik opok penuk,
ko aurta, kos ikenun wouti momara, kon wou näu oripas sareikai.

5

1 Jisas Krais ko Anut nukan mokoi, ko roasiret pak Anut pak kamuk
raiäu ro. Ak kiro äpu wa raroi, rusapai kiro ämän is awaraurim, ak
jekur ronkatewe. Inok ro ko Anut kamuk raiäu ro näwäu senes saräi
ko ika ro. Kiro ro ko Anut nukasar kon sarau muraun rai sare miäu.
Ko Anut jou muraun osap oumara, Anut nuriäu. Kos opur makea,
karauk osap oia, Anut nurunuk, Anut nukas roasiret akan onok aru
miäin jäkäi maraun keseriäu. 2 Kiro ro nuka nais ko sakau wäpik,
okon, ko onok aru miäu. Keseria, karauk roasiret ak Anut nukan
ämän jekur äpu wa, ak onok aru miäi, kos ak päurar sarwarai. 3 Ko
roasiret akan opur makeäi Anut rawa oi toneäu. Utianik, nuka nais
onok aru miäu. Keseria, Anut nukas kon onok aru jäkäi muraun kon
opur atapur makea, Anut nuriäu.

4 Is ätäiar awaram, kar ro ko nukasar Anut kamuk rawaun ro näwäu
senes wa saräi. Utianik, Anut nukasar ro sare mai. Kiro onok senek,
Anut kamuk raiäu ro näwäu senes Aron ko Anut nukasar sare mowon.
5 Rusapai, ik äpu mom Anut kamuk raiäu ro näwäu senes Krais, ko
nukasar kon enip jou mianik, Anut kamuk rawaun ro näwäu senes
saräu wa. Anut nukasar kon enip jou näwäu muruwon. Ik äpu
kiro onok epar, owon, Anut nukas ko keser auruwon, ‘Na isan mokoi,
rusapai is nan momon sarem.’ *Buk Song 2:7*

Is roasiret akan amiakap keser äiem, ‘Nas isan roasiret omnokou
opok erekapu akan ro näwäu rawam.’ 6 Anut nukan ämänis äieu, ‘Anut
nukas keser äiewon, “Na nakasar Anut kamuk raiäu ro, Melkisedek*
senek, atakan orip orip rawam.’ ”

7 Jisas ko okoro omnokou opok rawon ses ko Anut ate waianik,
auruwon, “Na is sareir.” Ko Anut aurianik, näwäu waiewon, owon,
ko äpu Anut nukas ko isanarnuk, kon iwäi jaukut akas wa wena,
meiäi. Utianik, ko Anut nukan ämän tainoraun kon wou sakau
mowon, okon, ko meieanik, iken onok aru pakan imäikaun Anut nukas
apu sare muruwon tainorwon. Kesernuk, Anut kon auruwon ämän
rowon, utianik, roasiret akas ko wena, meiäun tämarau wa. Ko sakau
nurunuk, kos kiro apu Anut nukas sare muruwon, kiro tainorwon.

8 Jisas ko epar Anut nukan mokoi, utianik, ko usu näwäu owon. Kiro
usus sakau nurunuk, ko Anut nukan ämän erekapu rapor tainorwon.
9 Keserianik, ko ro tuku senes saremoi, ko Anut nukan ämän erekapu
tainorwon. Anut nukas ko sare monuk, kos karauk roasiret ak kon
ämän tainorin imwaronuk, ak ko pak kon omoi toneanik, awau orip
orip rawaiei. 10 Ko Anut nukan ämän erekapu tainorwon, okon, Anut
nukas kon kamuk rawaun ro näwäu senes, Melkisedek senek, sare
mowon.

Ik mokoit eteinanak senek wa rawau.

11 Krais ko Anut kamuk raiäu ro näwäu senes nukan ämän sosop
rau is awaraurim. Utianik, akan ronkat eposek wa, okon, is kiro
ämän awaroita, ak kiro ämän roianik, kon onoktapau jekur wa äpu
maiei. 12 Is akan onok aparmin, okon, is okoro ämän awaraurim. Ak
meter meter akan woiaka epar moin, okon, akas Anut nukan ämän
karauk roasiret tamaraun itok. Utianik, aka nais ak Anut nukan ämän
amkewan kiro onoktapau kiro jekur äpu mau wa, okon, karauk roat
akas koianik, ak Anut nukan ämän onoktapau tamarona, ak jekur äpu
maiei. Ak mokoit eteinanak senek. Ak o sakau wa jeäi, apur karar jeäi.
13 Inok roasiret Anut nukan ämän jekur äpu mau wa, kiro roasiret ak
mokoit eteinanak apur jeäi senek. Okon, ak Anut nukan tuku rawaun
ämän jekur wa tainori raiäi. Kiro roasiret ak mokoit eteinanak senek
ak owo onok eposek Anut nukan wou ereraun rai wa ronkateäi. Kiro
apu ak äpu wa. 14 Utianik, roasiret ak Anut nukan ämän jekur äpu
moin, ak roat näunäu senek, o sakau jeäi. Kiro roasiret ak sarau sakau
mianik, Anut nukan ämän onoktapau äpu miäi. Owo onok eposek,
owo onok aru, ak äpu miäi.

6

1-2 Keserianik, ik kiro Krais nukan ämän amke roumun, kiro karar
rai wa ronkatäu. Kon ämän karauk roat näunäu akas äpu mianik,
jekur tainoriäi senek ik nais erek tainorau. Ik Krais nukan ämän amke
roiäumun karar ronkateäum, kon onok kesek; ou miäi roat akas ou
tutu kurianik, ätäi siräumoi, ätäi ou tutu kuriäi senek keser keser
rawam. Ak ätäi ätäi erar keser keser raia, ak ou mau wa. Ik Krais
nukan ämän amke roumun kiro mesin karar ätäi ätäi äiäu senek wa.
Kiro amke roiäumun ämän kesek:

Roasiret ak onok aru pakan wa pirirna rai, ak onok aru mona rai,
Anut nukas wasarewareanik, akwaronuk, meiäiei.

Roasiret akan woiaka Anut mesin epar mona, Jisas nukas akan onok
aru pakan imwaronuk, ak orip orip awau rawaiei.

Ak Jisas pak pasar raumana, roasiret akan amiakap an jowaiei.

Keserna, akan kamwareäi roat, pastor raut akas akan tapiaka atona,
Anut nukas kon osou näu arai.

Akan woiaka epar mianik, meiena, tawa Anut nukas ak ätäi siräi
maronuk, ak orip orip awau rawaiei.

Anut nukas roasiret erekapu wasarewareanik, roasiret akan woiaka
ko mesin epar mau wa, kos ak erekapu oikurwarai.

Ik kiro ämän mesin ätäi ätäi mokoinakut senek wa ronkatäu. Ik
Jisas nukan onok karar tainorta, kiro Anut nukan wou ererai. Krais
nukas sakau ikowon, ik roasiret näunäu, kon karauk ämän nais jekur
tainoraun itok. 3 Ik amke Anut nukan ämän roianik, iken woiok epar
momun ämän kiro erekapu mota, raunuk, Anut nukan eposek rawaun

ämän karar tainorau. Ik Jisas wa sumkäineta rai, Anut nukas kon ämän tainoraun ik sareikai.

4 Karauk roasiret ak akan woiaka Jisas mesin epar moin utomoi, ätäi onok aru opok manoin. Ak ätäi piriri anik, woiaka epar mau senek wa. Meter ak Anut nukan arou opok rain. Owo onokun Anut nukas Jisas äsimurowon ak äpu moin. Ak awau orip orip omar oik rawaun sakau oin. Anut nukan Osou Näu oin. 5 Anut nukas roasiret ämän eposek awareanik, owoswarowon, ak äpu moin kiro epar päi. Kos onok eposek keserwon, karauk kurur kon sakaus ätär marowon ak aparin. Kon sakau kisar tawa karauk roasiret aru mareanik, karauk roasiret osap eposek arai. 6 Keserianik, roasiret ak akan woiaka epar moin erekapu utoin, ak akan onok aru pakan ätäi piriri anik, awau orip orip rawaun sakau owau senek wa. Owon, akan onok kiro kesek, akas Anut nukan Mokoi am äpäs opok ätäi äsäi morai. Ak keserna, karauk roasiret akas koianik, ko jeje ämän aurianik, ioirai.

7 Kiro roasiret akan onok kesek, om neanik, omnokou perkau sarenuk, roasir ak kiro omnokou opok woi mianik, o uku weäi. Kiro omnokou opok o uku rapor peanik, o murunuk rai, ik äiäum kiro Anut nukasar kiro omnokou jekur mowon. 8 Utianik, kiro omnokou opok amurik aru atap atap karar penuk rai, ik äiäu kiro omnokou aru. Ik keser ronkat owau ‘Anut nukasar kiro omnokou aru saräun sunarwon, okon, kiro omnokou opok o jekur wa peäu’. Keseria, ik kiro omnokou aru utota, rawai.

9 O jaunokot, ik okoro ämän ak awarom. Utianik, ik äpu ak kiro onok aru wa moin. Ak omnokou eposek senek, ak onok eposek miäi apwarum. Ak onok eposek moin, okon, Anut nukas ak ätäi akan onok aru pakan imwaronuk, ak kon roasiret rawaiei. 10 Ik äpu Anut ko ak wa aru marai, ko akan onok aru mesin karar wa ronkatäi. Ak kon enip rororianik, kon sarau muriäi mesin erek ronkatäi. Ak ko mesin akan woiakas meieanik, kon roasiret sarwaroin ko kiro ronkatäi. Rusapai nais, ak kon roasiret sarwareäi mesin erek ronkatäi. 11 Ik sakau ämän awarom, ak karar karar akan sarau morai kiro keseriar orip orip me rawe. Keseria, ak epar äpu maiei akan sarau kiro morai tawa okoro omnokou erekapu wasaräi ses opok, Anut nukas akan osap araun sare marowon rau ak owaiei. 12 Ak Jisas nukan onok tainoraun wäsuk wa etäiau. Ak akan askanai akan woiaka epar moin, akan onok tainorwe. Anut nukas owo osap owaun paip marowon, ak kiro osap oin senek ak nais kir owaiei. Kiro askanai akan woiaka epar mianik, ak orip orip ronkat sakau orip raiäin, okon, Anut kon osap arowon.

Anut ko eparar paip miäu.

13 Ak iken askanai Apraham nukan onok tainorwe. Anut nukas Apraham kon tupsiu pak karauk onok eposek ak opok maraun paip marowon. Anut nukas Apraham ko ronkat oirorr wa owau rai auruwon. Kar ro näwäu, Anut nuka senek rawau wa, okon, Anut nukasar nukan enip atomara, kon paip sakau mowon. Kesermara, kiro onokun, Anut kon paip mowon kiro wa utai. 14 Kos Apraham paip murianik, auruwon, “Epar senes isas aisom, is na eposek sareisoita, tawa nan tupsiu sosop senes päiei.” *Stat 22:17*

15 Kesernuk, Apraham ko päurar raumara, kon wou epar mianik,
Anut nukas owo osap nurai rai kume rawon. Anut nukas owo onok
keseraun äiewon ko kiro onok epar keserwon.
16 Apraham kon wou Anut mesin epar mowon senek, ik nais kir
iken woiok ko mesin epar mota, kos owo osap ikaun paip mai, ko ikai.
Roasiret akan ämän sakau maun ak akan epaunakat akan enmaka
ateäi. Keserna, ak karauk roasiret pak ämän eriritena, kiro roasiret
ak äpu maiei kiro roasiret akan ämän epar. 17 Kiro keseriäi senek,
Anut nukas ik osap ikaun äiewon kiro ikai. Ik ronkat sosop wa owau,
‘ko ikai ra, wa ra’, keser wa ronkatäu. Kon ämän aikowon wa utau.
Utianik, kos owo osap ikaun paip mukomara, nukan enip ateanik, kon
ämän sakau momoi, kiro osap epar ikai. 18 Anut ko roasiret owo osap
araun, ko apu oirori tainorwon. Ko amke ämän epar miäwon. Kar
apu, ko kon ämän mianik, kon paip sakau maun nukasar nukan enip
ateäwon. Kesernuk, ik äpu ko wa sät äiäu, kon apu oirori kis paip
mowon wa utai, ko kon paip tainorai. Anut kiro keseriäu kiro ik onok
aru miäumun utota, Anut nukas iken onok aru pakan imäikonuk,
ik ko rawa potota, kon roasiret saräm. Kos tawa osap ikaun paip
mowon kiro epar ikai, okon, kiro owaun iken woiok sakau me raum.
Ik ronkat oirororo wa owau. Ko kiro osap ikaun rusapai sare mowon
rau. 19-20 Rusapai ik sakau tai rawau. Ik äpu Anut nukas owo osap
ikaun paip mowon kiro osap ko ikai. Keseria, iken woiok ko mesin
sakau momun ätäi wa utau. Ik Jisas kowai rai päurar kume rawau.
Kiro onok kesek: mur sakaus iken totomok Jisas pak sakau atoike rau
senek. Jisas nukasar ko amke omar oik toneanik, Anut pak rau. Ko
Anut kamuk raiäu ro näwäu senes, ko orip orip ik sareikaun ro. Ko
Melkisedek* senek, ko Anut kamuk raiäu ro näwäu senes orip orip
rau.

7

Anut kamuk raiäu ro Melkisedek kon enip jou näwäu senes.*

1 Ik meter ak awaromun, Jisas Krais ko Anut kamuk raiäu ro näwäu
senes, ko orip orip raiäu, ko Melkisedek sarau miäu senek. Rusapai,
ik Melkisedek nukan onok awaram. Melkisedek ko Salem näu mena
kameäwon ro näwäu. Kon kar sarau kiro ko Anut kamuk raiäu
ro raianik, Anut kämioik rau nukan sarau muriäu. Iken askanai
Apraham ko pote roat näunäu 4 orip pak weräimara, ätäi kon mena
koi rai, apu opok Melkisedek tararnuk, Melkisedek nukas Apraham
jekur rawaun Anut auruwon. 2 Kesernuk, Apraham nukas marai
pote mianik, karauk osap oi kowon 10 orip inäumara, karar 10
Melkisedek nuruwon. Melkisedek nukan enip onok tapau kesek:
‘roasiret kamwareäwon ro näwäu ko orip orip onok eposek miäu’. Ko
Salem näu mena kameäu ro. Salem kiro kon enip onok tapau ‘päurar
raiäi’ mena. Keseria, kos kon roasiret päurar rawaun sarwareäwon.
3 Melkisedek nukan momok, anak, kon askanai erapakas koin ik kiro
akan enmaka Anut nukan buk opok aparau wa. Ko owo woisan opok
pewon, owo woisan opok meiewon, jer we mona, ik aparau wa. Ko
orip orip Anut kamuk raiäu ro rau. Keseria, ko Anut nukan mokoi
senek, Anut nukan Mokoi nais ko senek.
4 Ak Melkisedek mesin ronkatäiei, ko ro näwäu senes. Apraham
ro näwäu enip jou orip ko iken askanai ko pote weräimara, karauk

osap oi kowon. Osap eposek 10 orip inäumara, Melkisedek karar 10 nuruwon. 5 Ik rusapai äpu mau, inok ro ko karauk roat akas osap inäianik, nuruna rai, ik äiäu, 'ko näu ro, okon, osap nuroi'. Kar apu kesek, sintore ämänis keser äieu. 'Liwai nukan tupsiu pakan roat ak Anut kamuk rawaun roat. Akas Israel roasiret akan osap 10 orip 10 orip owaiei.' Anut kamuk raiäi roat akas akan menan roasiret pakan osap 10 orip pakan karar karar oiäi. Anut kamuk raiäi roat pak roasiret pak ak erekapu Apraham nukan tupsiu. 6 Melkisedek ko Liwai nukan tupsiu wa. Apraham nukasar kon osap nuruwon. Apraham ko iken askanai Anut nukas ko pak paip mowon. Ko pakaimas omnokou pakan roasiret erekapu osap eposek oin. Utianik, Melkisedek nukas Apraham jekur rawaun ämän auruwon. 7 Ik rusapai äpu mom, ro enip jou näwäu oripas, ro enip jou eteinak orip, jekur rawaun ämän auruwon. Keseria, kiro ses opok, Melkisedek ko ro näwäu senes, Apraham ko ro näwäu wa. 8 Anut kamuk raiäi roat ak osap 10 orip pakan karar karar oi oi raiäis, meieäi. Utianik, Melkisedek ko Apraham ipokupan osap owon, ko meiäu wa orip orip awau rawon. Anut nukan ämänis ko meiewon äiäu wa. 9 Israel roasiret akas sintore ämän tainorianik, Liwai roat akan osap 10 orip pakan karar karar oi aroin. Keseria, Apraham nukas Melkisedek osap nurunuk, Liwai nukan tupsiu ak erek akan osap ko nuroin. Kiro onokus ik ätär mukowon Melkisedek ko ro näwäu senes, ak roat näunäu wa. 10 Owon, Liwai akan askanai kiro Apraham. Liwai ko päu wa opok Apraham nukas Melkisedek apu opok tararmara, kon osap nuruwon.

Jisas ko Melkisedek senek, orip orip raiäu.

11 Meter sintore ämänis keser äiewon, Liwai nukan tupsiu karar akas Anut kamuk rawaun roat saräiei. Utianik, kiro roat akan saraus roasiret Anut nukan amuk opok eposek sarein senek maro, kar Anut kamuk rawaun ro wa kowo. Is kar ro ko Aron senek äiäu wa, ko Melkisedek senek. 12 Anut nukas kon kamuk rawaun ro awau sare mowon. Kiro ron saraus roasiret Anut nukan amuk opok eposek saräun itok. Kiro onokus Anut nukas meteran jou muriäin sintore ämän oi kuremoi, awau mowon. 13 Ik Jisas mesin äiem, ko Liwai nukan tupsiu pakan ro wa, kon tupsiu atap. Kon tupsiu pakan kar ro Anut kamuk raiäu ro rawau wa. Kon tupsiu pakan kar ros opur makeanik, Anut nurau wa. 14 Roasiret erekapu ak äpu iken Näwäu ko Juda* nukan tupsiu pakan. Moses nukas kiro tupsiu pakan kar ro Anut kamuk rawaun ro pe rau keser äienuk, wa roiäumun.

15 Rusapai is kiro ämän awaroita, äpu maiei. Anut nukas kon kamuk raiäi roat atap atap sare maronuk, ak kon sarau miäi. Kosar kon kamuk raiäu ro kar kon onok atap sare mianik, ko ik nuka jou muraun sintore ämän awau mowon. Kiro ro ko Melkisedek senek. 16 Meteran sintore ämänis äiewon, Anut kamuk rawaun roat ak Liwai nukan tupsiu pakas pein. Kiro ro ko Liwai nukan askanai wa. Ko awau rawaun sakau orip, okon, ko Anut kamuk raiäu ro sarewon. 17 Ik äpu kiro Anut kamuk rawaun ro kon sarau wa utai, owon Anut nukan ämänis keser äiewon, "Na nakasar Anut kamuk rawaun ro, Melkisedek senek, atakan orip orip rawam." *Buk Song 110:4*

18 Keserianik, Anut nukas meter roasiret sintore ämän arowon kiro erekapu oi kurewon, owon, kis roasiret sarwarau wa. 19 Moses nukan sintore ämänis kar roasir Anut nukan amuk opok eposek saräu wa,

okon, rusapai, ik Anut nuka tone auraun nukas kar apu eposek senes sare mukowon. Ikes nuka jou muraun apu kiro awau sare mukowon, okon, ik kon sarau murau. Keseria, ik kon onok eposek tainoraun ko aurau.

20 Anut nukas Jisas ko kon kamuk rawaun ro erar sare mau wa. Kos ko sare maurmara, ko paip sakau momara, sare mowon. Kos Liwai Aron ori pak sakau ämän kesek mau wa. Ko erar sintore ämän tainorianik, au kon kamuk rawaun roat ori sare matowon. 21 Utianik, Anut nukas Jisas Krais kon kamuk rawaun ro sare momara, paip sakau mowon. Karauk ämän mianik, kiro paip sakau mowon. Keseria, kos äiewon, “Näwäu nukas paip sakau momara, karauk ämän kiro paip opok sakau mianik, keser äiewon, okon, kon ronkat ätäi wa pirirai. Kos äiewon, ‘Na nakasar Anut kamuk rawaun ro atakan orip orip rawam.’ ” *Buk Song 110:4*

22 Keserianik, ik äpu kiro paip awau Jisas nukas erekapu tainorwon, kiro eposek senes. Kiro paip awaus meten paip erekapu itimoriäu.

23 Paip awau kiro eposek, kis meteran paip itimoriäu, owon, meteran paip kiro Anut kamuk raiäi roat sosop raiäi. Ak meiena, akan sarau kar ros miäu. 24 Utianik, Jisas ko wa meieäu, ko orip orip awau raiäu. Kon sarau Anut kamuk raiäu ro, ko kiro wa utiäu. 25 Keserianik, Jisas nukas kon roasiret Anut siakup potaurna, kos imware potonuk, ak orip orip awau rawaiei. Nuka nais orip orip awau raianik, kiro roasiret sarwaraun Anut auriäu.

26 Jisas ko Anut kamuk rawaun ro näwäu senes, ko ik eposek sareikeäu. Ko tuku senes, ko kar onok aru wa miäu. Ko karauk roat onok aru miäi senek wa, ko ro atap. Ko onok eposek senes tainoriäu. Keseria, Anut nukas ko omar oik imäi tonowon rau. 27 Ko karauk Anut kamuk raiäi roat näunäu senek wa. Omre orip orip ak amke akan onok aru jäkäi maraun akan opur makeanik, Anut nuriäi. Ätäi roasiret akan onok aru jäkäi maraun opur makeanik, Anut nuriäi. Utianik, Krais ko kiro onok keserau wa. Ko kararpai nukasar nukan enipsau Anut nurumara, am äpäs opok meiemoi, roasiret akan onok aru erekapu jäkäi marowon. Kar ros kiro onok keseraun senek itok wa. 28 Moses nukan sintore ämänis Anut kamuk raiäi roat näunäu sare mareäin, utianik, kiro roat ak roasiret senek, ak onok aru miäi. Anut nukan onok jekur wa tainoriäi. Anut nukas Moses kiro sintore ämän nuruwon. Utianik, om rumuk rai rai, Anut nukas paip sakau mianik, ätäi kon Mokoi ko kamuk rawaun ro näwäu senes sare mowon. Ko kiro onok keserwon, owon, kon Mokoi Jisas ko ro tuku senes, kon kar onok wa utiäu. Ko kon onok erekapu orip orip tainoriäu. Karauk usu sakau senes ko opok peäu, ko kon ämän erekapu tainorianik, wa utiäu.

8

Jisas ko iken kamuk rawaun ro näwäu senes.

1 Okoro ämän kon onok kesek, Anut nukas Jisas ik sareikaun ko iken kamuk rawaun ro näwäu senes sare mowon. Ko omar oik raumoi, Anut nukan ipou näu kaima tanemara, osap erekapu kamware rau. Kon sakau kiro Anut nukan sakau senek. 2 Ko Anut jou muraun Anut nukan epar owa sarau mora. Kiro ou roat akas ate mau wa, kiro Anut Näwäu nukasar mowon. Rusapai, Jisas ik sareikaun, kiro opok sarau mora.

3 Anut kamuk raiäi roat näunäu Anut nukas sare marowon ak
erekapu akan sarau kesek, opur makeanik, Anut nuriäi. Kiro onokun,
Jisas nais ko kar osap oianik, Anut nuruwon. Kiro osap nuruwon,
kiro nukasar, kon enipsau Anut nurianik, iken onok aru pakan kau
mukowon. 4 Rusapai, Jisas okoro omnokou opok rau maro, ko Anut
kamuk rawaun ro wa rawo. Is kiro ämän awarom, owon, Anut kamuk
raiäi roat ak äiäk rai, ak Moses nukan sintore ämän tainorianik, opur
makeanik, Anut nuriäi. Ak Liwai nukan tupsiu. Kiro onokun, Jisas ko
Anut nukan sarau omar oik mora, ko omnokou opok sarau mau wa.
5 Omnokou opok, Anut kamuk raiäi roat ak owa sarau muriäi, kiro ou
omar oikan sarau morai ou nukan totok. Moses ko Anut osap nuraun
ou maurnuk, Anut nukas auruwon, “Na kiro ou erar wa mau. Na kiro
ou mauria, is amke owo osap Sainai omtapau opok ätär musomin, kiro
osap erekapu ate mam.” *Kisim Bek 25:40*
6 Utianik, rusapai, Anut nukas iken kamuk rawaun ro Jisas Krais
sare mowon, kon sarau näwäu senes. Anut kamuk raiäi roat okoro
omnokou opok raianik, akan sarau miäi akan sarau näwäu wa, kiro
eteinak. Kiro onok senek, Jisas nukas paip awau Anut pakan oi kowon
kiro näwäu senes. Meten paip kiro näwäu wa. Paip awau ik osap
eposek senes ikaun äiewon, kis meten paip nukan osap itimoriäu.
7 Amke Anut nukas paip mowon roasiret akas kon sintore ämän
tainorianik, kon amuk opok eposek sarein maro, ko kar paip awau
rusapai wa mowo. Ak eposek saräun senek itok wa, okon, ko paip
awau mowon. 8 Utianik, Anut ko kon roasiret apwarwon, ak kon
ämän wa tainoriäin, ak onok aru senes miäin. Keseria, Näwäu
nukas äiewon, “Tawa is kar paip awau mam. Is kiro paip Juda
Israel roasiret ak pak erek maram. 9 Is akan askanai pak amke paip
momin senek wa tainoram. Kiro roasiret isakasar Ijip omsau pakan
imware koimin. Utianik, ak isan sintore ämän tainorau wa, okon, is
ak sumkäinewaromin. Is, Näwäus, kiro ämän awarom. 10 Utianik,
is ätäi keser äiem, okoro paip is tawa Israel roasiret pak maram,
isakasar akan ronkat piririanik, isan sintore ämän akan ronkat opok
mam. Isakasar akan woiaka uru isan ämän jer we moita, ak is karar
jou muraiei. Is akan eit senes rawam, ak isan roasiret senes rawaiei.
11 Roasiret akas akan tupsiu ra, akan jaunakat ra, Näwäu äpu maun
ämän wa tamaraiei. Owon, kiro ses opok, roasiret enmaka jou näwäu
orip pak, roasiret enmaka jou wäpik pak, ak erekapu is äpu muraiei.
12 Is akanun woiti mia, akas onok aru akan jaunakat opok miäi erekapu
jäkäi maram. Is ätäi akan onok aru wa ronkatäm.” *Jeremaia 32:31-34*
13 Anut nukas rusapaian paip ‘kiro awau’ äiewon. Amkewan paip
‘kiro mustäi’ äiewon. Keserianik, owo osap mustäi rau, kiro erekapu
ämäiäi.

9

Meter Anut kamuk raiäin roat akas opur karian oianik, Anut jou muriäin.
1 Is rurisa kar ämän awaram. Anut nukas paip awau monuk,
Jisas Krais ko ik mesin Anut nukan sarau omar oik mora. Anut ko
meter paip kon roasiret pak momara, ak sintore ämän ko jou muraun
arowon. Ak omnokoupaian tup ou mianik, ko jou muriäin. 2 Kiro tup
oun onoktapau is ak awaram. Kiro ou waru oiror, kar waru amke

rawon, kar ruris rawon. Amke waru rawon kiro waru asu*. Kiro uru lam pak, bret asu Anut nuraun patan opok moin rawon. 3 Kar waru ruris rawon, kiro waru asu senes* äiäi. Kiro ou waru uru Anut raiäu. Kiro ou waru oirori kamuk opok, omjo sakau äsäi mona, ou waru asu senes apu sor moin rawon. 4 Kiro omjo rawon siakup Anut osap nuriäi patan gol nukas ate moin rawon. Kiro opok Anut kamuk raiäin roat akas Anut aurianik, kar osap sou eposek orip makona, sou peäwon. Waru asu senes uru bokis* karar gol nukas ate moin rawon. Kiro bokis Anut nukas paip kon roasiret pak mowon ätär marowon. Kiro bokis uru, bret enip mana* ko maro gol uru moin pak, Aron nukan naruauk tu pewon pak, aiauk oirorror Anut nukas sintore ämän 10 orip jer wewon pak erek rain. 5 Kiro bokis oik opok sarau eitek totok oirori rairin. Awas Anut okoro opok rau rai ätär mare rairin. Awan saiawas kiro bokis äpitu kotomar rairin. Kiro bokis äpitu kon enip ‘Anut nukas roasiret mesin wouti momara, akan onok aru jäkäi mareäu.’ Utianik, is kiro mesin ämän onoktapau ekep wa awaram. 6 Kiro tup owa, osap keser moin rawon.

Anut kamuk raiäi roat ak omre orip orip roasiret sarwaraun kiro ou waru amke rau opok tone, Anut nukan sarau miäi. 7 Utianik, Anut kamuk raiäwon ro näwäu senes kos karar woisan karar karar omre karar opok, ou waru asu senes uru toneäu. Ko erar wa toneäu, opur karian oia, epar toneäu. Ko kiro opur karian oumara, nukan onok aru pak, roasiret jekur wa ronkateanik, karauk onok aru erar keseriäi pak jäkäiäun mesin Anut nuriäu. 8 Kiro tup ou omnokou opok raunuk, akan sintore ämän tainorianik, Anut raiäu ou waru asu senes uru orip orip wa toneäi. Kiro tup ou omnokou opok rawon ses, Anut nukan Osou Näus ak ou waru amke rawon karar Anut jou murau tonaun ik ätär mukiäu. Kiro ses opok, ak kiro opok karar Anut jou muriäin. Ou waru asu senes im utuo rawon. Kiro uru roasiret Anut siakup tonau senek wa. 9 Kiro ak akan onok aru jäkäiäun rai opur we makeanik, Anut nuruna, kos akan onok aru jäkäiäu. Kiro onokus roasiret ak Anut jou muriäi kis akan woiaka näu wa sareäu. Meteran onok kiro rusapaian totok. 10 Roasiret ak sintore ämän tainorianik, akan osap ra, opur we makeanik, Anut nuriäi, kis ak Anut nukan amuk opok eposek saräun itok wa, owon, akan sintore ämänis ak o jaun, an jaun, an jowaun onok owo senek ätär mareäwon. Ak enmaksaun sintore ämän tainor potona potona, Anut nukas nukan enip jou muraun onok awau ätär marowon.

Krais nukasar nukan karian oumara, Anut rawa tonowon.

11 Utianik, kiro ses opok, Krais ko Anut kamuk raiäu ro näwäu senes kowon. Kos osap eposek Anut nukas ik ikaun äiewon erekapu oi ikiäu. Kos tup ou eposek omar oik rau opok, ik mesin sarau miäu. Kiro tup ou kar ros ate mau wa. Kiro okoro omnokou opok rawau wa. Kiro tup ous omnokoupaian tup ou itimoriäu. 12 Okoro omnokou opok, Anut kamuk raiäu ro näwäu senes kos bulmakau ra meme ra akan karian oumoi, Anut nuraun ou waru asu senes uru toneäu. Utianik, Krais ko kiro onok keserau wa, ko Anut rawa omar oik kararpai tonomoi, nukan karian oumara, Anut nuruwon. Owon, kiro onok pakas kon karianas iken onok aru kau mukowon. Kesernuk, Anut nukas iken onok aru pakan ätäi imäikonuk, ik orip orip ko pak rawam. 13 Jisas ko meiemara, iken onok aru erekapu kararpai kau

mukowon. Meter roasiret ak amkewan sintore ämän tainorianik, ak karauk onok atap atap miäi. Kiro onok kesek; roasiret meiena, op isuk ra ateai, kis ak Anut nukan amukup ukun kurwareäu. Ak kiro onok keserna, Anut kamuk raiäu ro ko bulmakau nak wemoi, makeanik, kon aitap oumara, opur karian pak keputirianik, kiro roat opok uris kurwareäu. Kesernuk, kiro roat ak Anut nukan amuk opok kiro roat akan enmaksau ätäi eposek sareäi. 14 Rusapai, Krais nukan karianas kiro onok erekapu itimormara, ik sareikowon. Anut nukan Osou Näu orip orip raiäu. Kos Jisas pak raianik, sakau nuruwon. Kesernuk, Jisas ko nukasar kon enipsau Anut nuruwon. Ko kar onok aru mau wa, ko ro tuku eposek senes raumara, meiewon. Kos iken onok aru pakan erekapu kau mukowon, okon, ik Anut nukan amuk opok ätäi eposek sare raum. Ik enmaksaun sintore ämän tainorta rai, kis ik wa sareikai, ik meiäm. Rusapai, ik onok aru mam Anut nukas ik aru mukai rai wa iminäu. Jisas ko kiro onok ik mesin keserwon, okon, ik kon enip jou murianik, Anut orip orip awau raiäu nukan sarau murau.

15 Owon, Krais nuka kon karianas paip awau momara, Anut nukas ik ätäi nuka pak eposek rawaun imäikowon. Paip amke rawon opok roasiret onok aru miäin. Anut nukas Krais äsimornuk, ko koi akan onok aru pakan imwaraun meiewon. Keseria, owo osap Anut nukas ik owaun sare mukowon karauk meteran paip marowon roasiret nukasar sare marowon ak nais erek kiro osap owaiei. Owon, Krais nukas kon karianas akan onok aru nais kau marowon. Ko kiro onok kesernuk, ak Anut nukas sare marowon ko pak orip orip awau rawaiei.

16 Krais ko meieanik, paip awau mowon ämän kiro kon onok kesek; kar ro ko meiäuria, kon osap kon mokois owai rai äiäu. Kiro mokois ko kurte kiro osap wa owai. Kon momok meienuk, epar osap erekapu owai. 17 Kar ros kon mokoi pak paip miäu. Ko awau raunuk, kiro paip sakau wäpik. Utianik, kiro paip mowon ro meienuk, kiro epar mokois osap erekapu owai. 18 Kiro onok senek, Anut nukas amke kon roasiret pak paip mowon. Kar opur meienuk, Anut nukan paip mowon kiro epar senes pewon. 19 Amke Moses nukas roasiret erekapu Anut nukan sintore ämän pak paip ämän pak awarowon. Keseria, ko bulmakau nak pak meme pakan karian pak oumara, an pak keputirianik, kar tomkou sipsip urik kis toutomoi, pen osou opok moin oumara, kiro kar am iporu opok pararar mowon. Kiro am iporu an karian opok mianik, kiro am iporu tomkou osou oripas sintore ämän buk pak roasiret opiakap pak erek uris kurwarowon. 20 Keserianik, Moses nukas awarowon, “Okoro opur karianas paip eposek mou. Kiro paip Anut nukas ak jekur tainoraun sakau ämän awarowon.” *Kisim Bek 24:8*

21 Kiro karar onok Moses nukas opur karian oumara, ser ou opok uris kurewon. Ko ätäi kiro opur karian oumara, Anut jou muraun osap ser owa rau, kiro opok nais uris kurewon. 22 Anut nukan sintore ämänis keser äiewon, opur karianas osap erekapu ätäi eposek saräiei. Anut nukas iken onok aru erar wa jäkäi mukai. Karianas kiro epar iken onok aru jäkäi mukai.

Krais nukasar meiemara, iken onok aru jäkäi mukowon.

23 Anut nukan amuk opok osap eposek saräun ak opur karianas uris kureäi, kiro omar oikan totok. Utianik, opur karianas osap omnokou opok eposek saräun itok, osap omar oik rau opur karianas eposek

saräun itok wa. Kar karian eposekus epar omar oikan osap eposek sarewon. 24 Krais ko tup owa tonowon. Utianik, ko tup ou roat akas ate moin owa tonau wa. Kiro tup ou omnokou opok rau, kiro omar oikan tup ou nukan totok. Krais ko omar oik tonowon. Rusapai ko omar oik Anut pak raumoi, ik sareikaun mesin Anut aurura.

25 Anut kamuk raiäu ro näwäu senes woisan karar karar opok ou waru asu senes opok toneäu. Ko kiro opok tonauria, opur karian Anut jou muraun oiar toneäu. Utianik, ko Krais keserwon senek nukan karian oumara, tone, Anut nurau wa. Krais ko omar oik tonaun ko Anut kamuk raiäi roat näunäu akas keseriäi senek keserau wa, ko nukan karian kararpai Anut nurumara, tonowon. 26 Krais ko ätäi ätäi okoro omnokou ate mowon ses koi rusapai, kon enipsau Anut nuruwon maro, ko tätäi sosop senes oi rawo. Utianik, kon enipsau kararpai Anut nuruwon. Okoro omnokou wasaräun ses siakupai, Krais ko pemara, kararpai meiewon, okon, Anut nukas iken onok aru erekapu jäkäi mukowon. 27 Ko keserwon senek roasiret nais kararpai meiäiei. Ak meiena, tawa Anut nukas ak wasarewarai. 28 Krais ko kararpai meiemara, kon karianas roasiret akan onok aru pakan imwarowon. Ko ätäi kowai, roasiret akan onok aru jäkäi maraun wa kowai. Utianik, inok roasiret ko mesin akan woiaka epar mianik, ko kume rai, kos ak imwaraun kowai.

10

Krais kararpai meiemara, kon karianas roasiret onok aru pakan erekapu imwarowon.

1 Juda akan sintore ämänis ik onok aru pakan wa imäikai. Kiro sintore ämän osap eposek tawa päi kon totok. Sintore ämänis roasiret ak woisan karar karar opok opur makeanik, Anut jou muraun rai awarowon. Roasiret ak kiro sintore ämän tainoriäi. Utianik, kis roasiret akan onok aru pakan imwareäu wa, okon, ak Anut nukan amuk opok eposek saräu wa. 2-3 Sintore ämänis roasiret eposek sarein maro, ak opur makeanik, ätäi ätäi Anut wa nuruwoi. Kiro onok erekapu utomoi, akan ronkat ak Anut nukan amukup ämän wäpik raianik, eposek saräun itok. Utianik, sintore ämänis ak sarwarau wa, okon, ak woisan karar karar opok, akan onok aru mesin ronkateanik, opur makomoi, Anut nuriäi. 4 Owon, bulmakau meme pak awan karianas roasiret akan onok aru wa jäkäi mareäu.

5 Kiro onokun, Krais ko okoro omnokou opok kowauri, ko Anut keser auruwon, " 'Na opur karian pak karauk osap pak ak isiäi kiro utiäum. Utianik, na isan enimsau na isaun sare muromon owam.' 6 Roasiret akas nan enmat jou musaun opur wemoi, nan patan opok mianik, erekapu makeäi na kiro utiäum. Ak opur makeanik, akan onok aru jäkäi maraun, na kiro onok nais utom. 7 Keserianik, isas na aisomin, 'O Anut, is koim. Nas is owosäun airomon, is ki koim. Meter ak is keseraun nan buk opok jer wein.' " *Buk Song 40:6-8*

8 Amke Krais nukas keser äiewon, "Anut na opur karian pak karauk osap pak ak na isiäi kiro utiäum. Roasiret akas opur wemoi, erekapu makeanik, nan patan opok momana, akan onok aru jäkäi maraun na kiro onok nais utom. Nan sintore ämänisar kiro onok keseraun awarowon roasiret ak kiro onok keseriäi." 9 Keseria, Krais nukas Anut auruwon, "Is koim. Nas is owosäun airomon, is ki koim."

Keseria, roasiret akas opur wemoi, makeäi, Anut ko kiro onok erekapu utomara, kar onok awau sare mowon. 10 Anut nukas ik erekapu eposek saräun ronkatewon. Keseria, Jisas Krais ko ik mesin meiemara, kon enipsaus iken onok aru pakan imäikowon. Ko kararpai meiemara, Anut nukan amuk opok roasiret eposek saräun keserwon.

11 Anut kamuk raiäi roat ak omre orip orip Anut nukan patan siakup tai raianik, opur ra, osap ra Anut nuriäi. Ak karauk osap wa nuriäi. Nuriäin osap kir nuriäi. Utianik, opur makeanik, Anut nuriäi kis akan onok aru wa jäkäi mareäu. 12 Utianik, Krais ko meiemara, kon enipsau kararpai Anut nuruwon, kis roasir erekapu akan onok aru jäkäi marowon. Keserianik, ko Anut nukan ipou näu kaima tane rau. 13 Rusapai Anut nukas kon iwäi jaukut itimwaronuk, kos kiro roat erekapu kon ipokup monuk, ak kon inkaruru rawaun, ko kume rau. 14 Kon enipsau kararpai Anut nuruwon kis kon roasiret Anut nukan amuk opok eposek sareanik, orip orip rawaun sarwarowon. 15 Anut nukan Osou Näus nais kiro ämän aikowon. Amke ko keser äiewon,

16 “Okoro paip is tawa isan roasiret pak mam, kiro kesek, is akan woiaka uru isan sintore ämän mam. Is akan ronkat opok isan sintore ämän jer we mam. Is, Näwäu, isakas kiro ämän keser äiem.” *Jeremaia 31:33*

17 Anut nukas ätäi äiewon, “Is roasiret akan onok aru jäkäi maromin, okon, ak meter sintore ämän wa tainoriäin pak, ak onok aru miäin pak, is kiro mesin ätäi wa ronkatäm.” *Jeremaia 32:34*

18 Anut nukas roasiret akan onok aru erekapu jäkäi marowon, okon, roasiret ak akan onok aru jäkäiäun ätäi opur makeanik, Anut wa nuraiei.

Iken woiok Anut mesin epar mianik, konun karar ronkatäu.

19 Jisas am äpäs opok meiemara, kon karianas iken onok aru erekapu jäkäiewon. Keseria, ko iken kamuk raiäu ro näwäu senes rau, okon, ik rusapai Anut aurianik, ko rawa ik apu awau opokas säpkäri tonaun wa iminäu. 20 Kiro omjo tup owa rawon, kiro Jisas nukan enipsaun totok. Jisas meienuk, kiro omjo oikas kiräi noptowon. Kiro Anut rawa tonaun apu, kiro awau. Ik kiro apu pakas tainorianik, awau orip orip rawam. 21 Iken kamuk raiäu ro näwäu senes, ko Anut nukan roasiret kamware rau. 22 Keseria, ik Anut rawa tonau. Iken woiok Anut mesin epar momun, okon, ik äpu kon amuk opok ik eposek raum. Ronkat oiror wa owau. Ik iken onok aru pakan woiok pirirta, Jisas nukas kon karianas ik uris kureikianik, iken woiok uru onok aru rawon, ätäi eposek sare mowon. Kiro onok ik an eposek opok an joiäum senek. 23 Ik iken woiok Anut mesin epar momun, kiro sakaurar ate rawau. Anut nukas owo osap ikaun aikowon, ik päurar kume rauta, ko ikai.

Ik iken jaunokot sarwarau.

24 Ik iken jaunokot mesin woiokos meieanik, ika ika sarsaratäun onok ätär muratäumoi, sarau eposek mau. Iken jaunokot akas iken onok aparianik, ak nais keseriar keseraiei.

25 Ik Anut nukan roasiret ika ika tururaun onok kiro wa utau. Karauk roasiret ak wa tururiäi senek ik akan onok wa tainorau. Iken woiok Anut mesin epar momun sakau ataun sarsaratäu. Owon, ik äpu kiro onok keserta keserta, Näwäu nukan roasiret wasarewaraun omre kowai.

Ik Krais wa sumkäinäu.

26 Ik Anut nukan epar ämän äpu mianik, ko mesin woiok epar
momun, ätäi piriri anik, onok aru sosop momoi, ik ätäi kar osap
oianik, iken onok aru jäkäiäun Anut nuraun senek itok wa. 27 Ik
kiro onok keseria rai, ik Anut mesin näwäu iminäu. Kos ik erekapu
wasareikonuk, ik ep näwäu jerera opok kureikaun kume rawam. Kiro
epis Anut nukan iwäi jaukut erekapu jerwarai. 28 Meter Moses nukas
roasiret Anut nukan sintore ämän jekur tainoraun awarowon. Inok ro
ko kiro sintore ämän tainorau wa, ko onok aru monuk, ro oirori ra 3
orip ra akas ko onok aru mowon aparmoi, ak ämän wasarewareäu ro
aurna, kos kiro ro wasare murianik, kon onok aru mowon aparnuk
rai, roasiret ak ko mesin wa woiakati mai. Akas ko wena, meiäu.
29 Rusapai inok ro ko Anut nukan Mokoi aru senes äiemoi, sumkäinai,
akan ronkat ko nais ak owosäiei? Epar senes, kiro ro Anut nukas
ko usu näwäu senes nurai. Io, ko usu näwäu owai, owon, ko paip
mesin jekur ronkatäu wa. Ko “Jisas ko isanun meienuk, is Anut nukan
amukup ätäi eposek saräm,” ko keser ronkatäu wa. Ko Jisas nukan
karian osap erar rai äiäu. Anut nukan Osou Näus ik sareikeanik, kon
osap eposek erar ikiäu. Utianik, kiro ros Osou Näu jeimareäu. 30 Ik äpu
meter Anut nukas keser äiewon, Näwäu nukas keser äiäu, “Isakasar
kiro roat akan onok aru moin, ätäi aru maram. Kar ros ak opok onok
aru marai, isakasar ätäi kon onok aru nuram.” *Lo 32:35*

Anut nukas ätäiar äiewon, “Is Näwäu, isakasar isan roasiret
wasarewaram.” *Lo 32:36*

31 Anut awau raiäu, kos kiro ro onok aru mowon sakau atonuk, ko
näwäu iminäi.

Ak akan woiaka Anut mesin epar moin kiro wa utau.

32 Ak Anut nukan ämän amke roianik, tainorin ätäi kiro ronkatäiei.
Ak karauk roat akas usu sosop aromoi, aru mareäin. Utianik, ak
kiro usu oianik, akan woiaka Anut mesin epar moin, kiro wa utau
sakau me rawe. 33 Karauk ses, kiro roat akas roasiret sosop amiakap
jeimwareanik, aru mareäin. Karauk ses, karauk roasiret akan usu oiäi
senek ouna, akas kiro roasiret sarwareäin. 34 Akan woiaka epar moin
jaunakat karapus owa rauna, akas kiro roasiret akan usu ämäianik,
sarwareäin. Ak Anut nukan roasiret raianik, karauk roat akas akan
osap erekapu päu ouna, ak kiro osap mesin woiaka aru wa miäin.
Akan woiaka erer orip raiäin. Akan woiaka erer orip raiäin, owon, ak
äpu tawa akan osap eposek senes orip orip rau kiro owaiei.

35 Kesermoi, ak meter akan woiaka Anut mesin epar moin kiro wa
utau. Akan woiaka Anut mesin epar moin keseriar me rauna rai,
Anut nukas tawa kon osap eposek arai. 36 Ak woiaka Anut mesin
epar me rain, kiro wa utau, sakau me rawe. Keseriar, ak Anut nukan
ronkat tainoraiei. Ak kiro onok keserna, Anut nukas owo osap araun
awarowon, ko kiro osap erekapu arai. 37 Anut nukan ämänis keser
äiewon. “Om ses rumuk wa opokar, kiro ro ko meter kowaun äiewon,
ko kurte kowai, ko ekep wa rawai. 38 Inok roasir ko isan amiap eposek
raiäu, isas ko isanaram mesin kon wou epar miäu, orip orip awau
rawai. Utianik, inok roasir ko ätäi piriri anik, kon wou epar mowon
kiro utai, is kiro roasir mesin isan woi wa ererai.” *Habakuk 2:3-4*

39 Kiro roasiret akan woiaka epar moin utoin, okon, ak Anut siakup
wa rawaiei. Utianik, ik ak senek wa, ik akan onok wa tainoriäum. Wa!

Ik, Anut nukan roasiret, iken woiok epar momun, okon, ik ko pak orip orip awau rawam.

11

Woiok epar maun onok.

1 Woiok epar maun onok kiro kesek. Anut nukas owo osap owaun aikowon ik kiro osap owaun kume raum kiro epar ik tawa owam. Ik kiro osap iken amiokos aparau wa, utianik, ik äpu kiro osap epar owam. 2 Meten roasiret ak akan woiaka epar miäin, okon, Anut nukan wou ak mesin erermara, kiro roasiret eposek äiewon.

3 Ik äpu Anut nukasar omar omnokou pak nukan ämänisar ate mowon. Ik kiro mesin iken woiok epar momun. Kesermoi, ik äpu, osap erekapu ik rusa apariäum, kiro osap Anut nukas osap roasiret akas aparau senek wa oianik, ate mowon.

Abel, Enok, Noa ak Anut mesin woiaka epar moin.

4 Abel ko Anut mesin kon wou epar mowon, okon, ko opur makeanik, Anut nuruwon. Anut nukas kiro onok aparianik, ko mesin wou ererwon. Kain ko nais osap Anut nuruwon, utianik, ko mesin wou ererau wa. Abel kon wou epar mowon, okon, kos kon osap nurunuk, Anut nukas ko ro eposek auruwon. Abel ko meiewon, utianik, kon wou epar mowon ämän rusapai aikorai.

5 Enok* nais kon wou epar mowon, okon, Anut nukas ko meiäu wa, awau enipsau orip imäiewon. Roasiret ak itanein, itanein, ko aparau wa, owon, Anut nukas imäumara, tonowon. Anut nukan ämänis keser äiewon, “Enok ko Anut nukas imäiäu wa opok, ko Anut nukan onok erekapu tainornuk, Anut ko kon onok aparianik, ko mesin kon wou ererwon.” 6 Kar ro ko kon wou Anut mesin epar mau wa, ko Anut nukan ronkat tainorau senek wa. Anut ko mesin wou wa ererai. Inok ro ko Anut siakup tonaun, ko Anut rau mesin kon wou epar mai. Ro Anut aparaun sarau sakau miäu, Anut nukas kiro ro eposek isanaraun wou epar mai.

7 Noa nais kon wou epar mowon, okon, Anut nukas Noa auruwon, “Is an näwäu okoro omnokou opok surita, koianik, roasiret onok aru miäin erekapu anas oware jai. Roasiret kiro onok meter aparau wa.” Noa ko Anut nukan ämän roianik, kon wou epar mowon, okon, ko Anut nukan ämän tainorianik, kon tupsiu pak eposek rawaun ous ate mowon. Ko keseria, karauk roasiret akan onok aru amop ätär marowon. Noa kon wou epar mowon, okon, Anut nukas ko ro eposek äiewon.

Apraham Anut mesin wou epar mowon.

8 Apraham nais kon wou epar mowon, okon, Anut nukas Apraham auruwon, “Na nan mena utoinam, kar om isam owaun man.” Kiro om owaun Anut nukas sare muruwon. Ko kon wou epar mowon, okon, ko Anut nukan ämän tainormara, nukan mena ute manowon. Ko kiro mena äpu wa, ko erar sepuk potowon. 9 Kon wou epar mowon, okon, ko Anut nukas kiro omnokou owaun auruwon ko pote kiro omnokou oumara, kar menan ro senek rawon. Ko ninaun ser ou mianik, rawon. Aisak Jekop ori au nais ser ou momasa, rairin. Meter Anut nukas au nais om ataun äiewon. 10 Apraham ko wou erer orip ser owa rawon, owon, Anut nukas kar näu mena ou sosop orip sare monuk, ko kiro

opok orip orip eposek rawaun kume rawon. Anut nukas kon ronkat pakas kiro näu mena orip orip sakau rawaun ate mowon.

11 Apraham, ko koiam senes ko mokoi mau senek wa. Sara nais ko emas asir ko mokoi owau senek wa. Apraham kon wou epar mowon, okon, Anut nukas sakau nurunuk, ko mokoi mowon. Ko äpu meter Anut nukas paip muruwon, kiro epar päi. 12 Kiro ro Apraham ko koiam senes, ko meiäuruwon, utianik, ko pakas roasiret sosop omar oikan pai senek sarein. Kiro roasiret sosop sosop senes upinan uskakar senek. Kar ros ninaräun senek itok wa.

13 Kiro roat ak akan woiaka epar me rainus, meiein. Anut nukas owo osap owaun paip marowon ak kiro osap owau wa. Ak erarar meiein. Ak äpu, kiro osap tawa päi ak owaiei, kesermoi, akan woiaka näu sarewon. Ak roasiret keser awaroin, “Okoro omnokou kiro iken wa, ik kar menan roat senek erar koi raum. Iken omnokou senes Anut nukas ikaun paip mowon kiro rau.” 14 Roasiret ak kesek ämän arena rai, ik äpu kiro roasiret ak kar epar mena owaun rai ronkate raiäi, ak tawa kiro owaiei. 15 Kiro roasiret ak akan mena ute koin mesin ronkatein maro, ätäi potaun itok. 16 Utianik, kiro roat ak mena eposek owaun ronkateäin, kiro mena omar oik rau. Keserianik, ak Anut “Na iken Eit.” aurna rai, Anut nukas kiro mesin oiok wa nai. Kos kiro roat akan näu mena eposek orip orip rawaun sare marowon rau.

17-18 Anut nukas Apraham auruwon, “Is na pak paip keser mom, nan tupsiu sosop senes päiei. Kiro tupsiu Aisak pakas päiei.” *Stat 21:12*

Apraham kon wou epar mowon. Kesernuk, Anut nukas Apraham nukan wou epar mowon ate aparaun rai auruwon, “Na nan mokoi Aisak weinam, is iram.” Keser aurnuk, Apraham nukas Aisak kon mokoi karartapau Anut nuraun wäurwon. Apraham kon wou epar mowon, okon, ko kiro onok keserwon. 19 Apraham nukas Aisak wäurnuk, meiäuruwon, kon ronkat Anut nukas roasiret meiäi ätäi sirware maun itok. Keseria, Aisak meiäurnuk, Anut nukas ko siräi mianik, ätäi Apraham nuruwon senek.

Aisak, Jekop, Josep ak Anut mesin woiaka epar moin.

20 Aisak nais kon wou epar mowon, okon, kos Jekop Iso ori au tawa jekur rawaun mesin Anut auruwon.

21 Jekop nais kon wou epar mowon, okon, kos meiäurimara, kon naruauk teiermara, Josep nukan mokoit ori au jekur rawaun mesin Anut aurmara, ko jou murianik, meiewon.

22 Josep nais kon wou epar mowon, okon, ko meiäurimara, ko äpu tawa Anut nukas Israel roasiret Ijip omsau pakas imware kowai, okon, Israel roasiret awarowon, “Ak Ijip omsau ute manaiei opok, isan isuk oumoi, ätäi erapok om oia, kiro opok up kuräiei.”

Moses Anut mesin wou epar mowon.

23 Moses nukan momok anak ori nais awan woiawa epar moirin, okon, kon anakus an jounuk, au keir 3 orip ko ämäi mosa, rawon. Au ko aparirin ko mokoi eposek senes. King-Pero nukas Israel roasiret keser awarowon, “Akan asiret mokoi an jouna, kiro mokoit akwarona, meiäiei.” Au kon ämän iminäu wa.

24 Moses nais kon wou epar mowon, okon, ko urek nemara, ro näwäu sarewon. Roasiret akas ko King-Pero nukan asinakun mokoi äiena, ko kiro ämän rowau utiäwon. 25 Ko omnokoupaian onok

tainormoi, kon wou ereraun onok aru mianik, ronkat owau wa. Kiro omnokoupaian onok tainorai, kurte wasaräi. Keserianik, Moses ko Anut nukan roasiret pak usu owaun ronkatewon. 26 Moses ko keser ronkatewon, “Is Ijip omsau pakan aiauk pak osap sosop oumoi, rapor rawau utom. Is Anut nukas kiro Krais tawa kowai äiewon, nukan enip pakas usu owam, kiro itok, tawa kos osap eposek irai.”

27 Moses kon wou epar mowon, okon, ko Ijip omsau ute manowon opok, Ijip omsau kamwareäu ro Pero kasak peäu ko kiro iminäu wa. Roasiret ak Anut aparau senek wa. Utianik, Moses ko Anut aparwon senek, kon wou epar mowon sakau atowon. 28 Moses kon wou epar mowon, okon, ko Israel roasiret awaronuk, ak sipsip nak weanik, kon karian oumana, am iporu kiro karian opok momoi, akan ou rorok opok kiotor potoin. Ak kiro onok keserna, Anut nukan sarau eitek koumoi, akan ou rorok opok kiro opur karian aparianik, Israel roasiret akan urek mokoit wa akwaraiei, ak eposek rawaiei.

Israel roasiret sosop akan woiaka epar moin.

29 Israel roasiret akan woiaka epar moin, okon, ak Mas An Osou kurein. Kiro opok an wäpik, omnokou sakau emu rawon senek tai potoin. Ijip akan marai roat ak kiro an kureanik, kamuk nona, kiro anas ätäi suwor pemara, erekapu oware jewon.

30 Israel roasiret akan woiaka epar moin, okon, ak omre 7 orip Jeriko näu mena porim kair arina, Anut nukas kiro porim uräiewon.

31 Jeriko menan sapum asir Rehab ko kon wou epar mowon, okon, ko Israel akan päu aparaun roat kon jaukut senek kon owa imware tonomoi, o aromara, jekur kamwarowon. Karauk Jeriko roasiret ak Anut nukan ämän tainorau wa, ak erekapu meiein, ko meiäu wa.

32 Is kar ämän awaraurim, utianik, Gidion*, Barak*, Samson*, Jepta*, Devit, Samuel* pak Anut nukan ämän roianik, areai roat akan ämän wa awaram. Owon, is akan ämän awaram, omre rumuk sosop manai. 33 Kiro roat akan woiaka epar moin, okon, ak omsau erekapu pote, weräianik, akasar kiro pakan marai roat erekapu itimwaroin. Karauk roat akas roasiret jekur kamwarona, kiro roasiret ak akan jaunakat pak onok aru wa muratäiäi. Anut nukasar owo onok ak sarwaraun awarowon siar ko kiro onok kiro roat opok keserwon. Karauk roasiret akas opur laion akan oiaksau pene maroin. 34 Karauk akan iwäi jaunakat akas ep näwäu kararna, akas kiro ep jereäu koserin. Karauk roat akan iwäi jaunokot akas ak siräp rumukäus akwaraun urkaswariäi. Roasiret ak sakau wäpik akan woiaka epar moin, okon, Anut nukas sakau arowon. Kesernuk, ak marai roat sakau senes sareanik, akan iwäi jaunakat kar omsau pakan erekapu itimwaroin. 35 Karauk asiret akan woiaka epar moin, okon, akan roat ak meiein, Anut nukas ak ätäi siräiware mowon. Kiro roat ak ätäi akan asiret siarakap poteäin.

Karauk roasiret ak Anut nukan onok tainorna rai, akan iwäi jaunakat akas karapus owa pote mareanik, awareäin, “Ak Anut nukan onok ätäi wa tainorna rai, ik ak wa akwarota, meiäiei.” Ak kiro ämän rowau wa, owon akan ronkat kesek, ak Anut nukan onok tainorna, akan iwäi jaunakat akas akwarona, meiäiei, ak tawa ätäi siräumoi, awau orip orip eposek rawaiei. 36 Karauk roasiret ak mänkäsiwareäin, karauk ak jeje ämän awareäin, karauk akan ipiaka muris sisikäianik,

karapus owa mareäin. 37 Karauk ak karapus owa mareanik, aiaukus akwariain, Karauk so nukas kamukasar patir kurwareain. Karauk ak siräpis akwarona, meieäin. Karauk roasiret ak omjo wäpik, okon, ak sipsip, meme kerau oianik, takeäin. Ak saruku roasiret senek poteäin. Karauk roat akas kiro roasiret woiaka epar moin usu arianik, onok aru senes mareäin.

38 Kiro Anut nukan roasiret akan onok eposek senes, okon, ak omnokoupaian roasiret pak erek rawau senek wa. Keserna, ak om puru opok, omtapau opok, aireu uru, om up uru pote raiäin.

39 Kiro roasiret akan woiaka epar senes moin. Anut akanun kon wou erermara, karauk osap owaun awarowon. Utianik, ak kiro osap owau wa. 40 Owon, Anut nukas ak ik pak tawa osap eposek ikaun sare me rau. Ik nais iken woiok epar mam kos kiro roat pak tawa osap eposek ikaun sare mukowon rau kiro ikai.

12

Ik nais Jisas nukan onok tainorau.

1 Keserianik, meten roasiret sosop akan woiaka Anut mesin epar moin akas omar oikas ik apaike rai. Meter akan raiäi onokus akan woiaka epar moin onok owo senek kiro ik ätär mukorai. Ik nais ak senek rawau. Ik Anut nukas osap sare mukowon, owaun roat kurteäi senek sarau sakau mau. Apu kamuk ik wa sumau. Omjo usuäu iken enmaka opok rawai oi mianik, kurtäu. Kis usukonuk, ik kurtäu senek wa. Ik owo onok aru orip orip keseriäum kiro onokus sakatoiki raiäu oi kureanik, iken ronkat Jisas mesin karar mianik, wa wäsuk etäiäu, sakau kurtäu. 2 Ik orip orip Jisas mesin ronkatäu. Kos kon wou Anut mesin epar mowon senek, ik nais iken woiok epar mau. Kos iken woiok epar maun apu ätär mukowon, okon, ik ko tainorau. Kos ik sareikonuk, iken woiok epar momun sakau saräi. Kon wou epar mowon kiro ko utau wa, owon, ko äpu Anut nukas tawa kon wou eposek sare murai. Kesermoi, ko usu näwäu oumara, am äpäs opok meiewon. Roasiret akas keser ronkateäi, am äpäs opok meiäun kiro onok aru senes, utianik, ko kiro onok mesin ronkat owau wa ko sepuk meiewon. Rusapai ko omar oik Anut nukan ipou näu kaima patan opok tane rau.

3 Epar senes, ak Jisas mesin jekur ronkatäiei. Onok aru miäin roat akas ko onok aru senes muriäin. Ko sakau tai raumara, kon wou epar mowon kiro utau wa. Ak ko mesin ronkateanik, kon onok tainoraiei. Keserianik, akan woiaka epar moin wa utaiei, kiro sakau rawai. 4 Jisas ko onok aru miäin roat akas wena, meiewon senek, ak akwarona, meiäu wa. Akan woiaka epar moin utaun rai, kiro roat akas usu arianik, akwaroin, utianik, ak sakau tai rain. Akas ak akwarona, erekapu meiäu wa. 5 Anut nukas akan woiaka sakau maun ämän awarowon, ak kiro ämän rakuswarou rai is ätäi awaraurim. Anut nukas ak kon mokoit äiewon. Kos keser äiewon,

“Isan mokoit, Näwäu nukas ak usu aronuk, ak ko erar keseikou rai wa ronkatäu. Ak onok aru mona, kos ak ätäi eposek rawaun kesewarou. Ak kiro onok mesin woiaka aru wa mau. 6 Owon, ko kar ro mesin wous meieäu, kiro ro onok aru monuk rai, ko usu nurai. Kos kiro ro weanik, usu nurai, ‘ko isan mokoi senes’ äiäi.” *Sindaun 3:11-12*

7 Kar ros kon mokoi onok aru monuk, usu nuriäu senek, Anut nukas keseriäu. Mokoit erekapu ak onok aru mona, akan momonakat akas usu ariai. Keseria, Anut nukas ak usu aronuk rai, ak sakau tai raumoi, ko mesin woiaka aru wa mau. Owon, ak kon mokoit. 8 Anut nukas kon mokoit onok aru mona, ak eposek rawaun usu areäu. Ko kiro onok karauk mokoit opok kesewarau wa. Kiro mokoit ak Anut nukan mokoit senes wa, kiro mokoit ak kurukan mokoit senek. Keseria, kos ak usu wa ariäu maro, ak kon mokoit wa. 9 Ik onok aru mota, iken moniokot akas ik eposek rawaun usu ikona, ik akan ämän tainoriäum. Anut nukas ko iken totomok kameäu ro kos ik eposek rawaun usu ikonuk, ik kon ämän epar tainoriäum. Keseria, ik ko pak orip orip rawam. 10 Ik mokoinakut raianik, ik owo onok aru mota, iken moniokot akas kiro onok ätäi wa keserau, eposek rawaun rai usu ikiain. Utianik, Anut nukas usu ikonuk, ik nuka senek orip orip eposek saräun keseriäu. 11 Anut nukas usu ikonuk, ik iken woiok aru miäu. Kiro usu oiäum tätäi senes, okon, ik kiro usu mesin iken woiok wa ereriäu. Utianik, usu oumoi, tawa rai rai, ik ätäi karauk onok aru wa mam, iken woiok ätäi eposek sareäu, ik woiok erer orip rawam.

Ak jekuriar sakau tai rawe.

12 Is ämän awaromin kiro epar, okon, ak jekuriar sakau tai rawe. Karauk roasiret ak kurtemoi, akan ipiak, isorak meienuk, ak jekur wa kurteäi senek wa keserau. Ak karauk roat keseriäi senek, akan ipiak isorak meiäi, sinuk, sepuk sakau momoi, kurtäiei. Ak keserna, Anut nukas owo osap owaun awarowon ko kiro osap arai. 13 Ak jekuriar sakau tai rawe, akan woiaka Jisas mesin epar moin kiro wa utau. Keserna, kar ro kon wou epar mowon utauru, ko akan onok eposek aparmoi, ätäi kon wou Jisas mesin epar maun sakau mai.

14 Ak roasiret pak päurar senes raumoi, ak onok eposek senes Anut nukan onok senek mowe. Kar ro ko kiro onok eposek mau wa, kiro ro ko tawa iken Näwäu wa aparai. 15 Ak jekur sakau tai rawe, Anut nukas ak sarwareanik, kon wou ak mesin ererwon, ak ätäi ko wa sumkäinäu. Ak jekur aparaiei kar onok aru miäu ro ak kamuk opok, ko amurik katuau senek wa rawai. Amurik katuaus akan woia peanik, karauk o siakup raiäi aru mareäu senek kiro ros ak roasiret erekapu aru marai. 16 Ak ätäi jekur aparaiei, ak kamuk kar roasir ko sapum onok wa mai. Kar ro ko Iso senek wa saräu. Iso ko Anut mesin ronkatäu wa. Ko urek mokoi, okon, ko kon momokun osap erekapu owaun itok. Utianik, ko karar muti sounuri kon urektapaun sakau erekapu kon amak nuruwon. 17 Ak äpu Iso ko kiro onok keserianik, rai rai, ko kon momok opokan jekur rawaun ämän owaun potowon. Ko jekur rawaun ämän owaun sakau waiewon. Utianik, kon momokus jekur rawaun ämän aurau wa. Owon, Iso ko kon urektapaun sakau erekapu kon amak nuruwon, okon, ko kar apu pakas ätäi kiro ämän owau senek wa.

18 Ak roasiret Jisas mesin woiaka epar moin, ak akan awau mena tonauri. Ak rusapai kiro mena kotomarau senek wa. Ak Israel roasiret senek wa, Israel roasir ak Sainai omtapau siakupai tonoin. Ak kiro omtapau kotomaraun itok. Ep näwäu kiro omtapau opok jere rawon. Kiro omtapau kukuman kitir raumoi, urir näwäu kiro opok pe rawon. 19 Kiro omtapau opok parau ur jejep pak Anut nukan pätu pak ak roin. Ak Anut nukan ämän roianik, sakau iminemoi, ak Moses keser

aurin, “Moses, nas Anut aur, ik kon ämän ekep rowau utom.” 20 Anut
nukas Israel roasiret sakau ämän keser awarowon, “Inok roasir ko kiro
omtapau kotomarai, ak ko aiaukus wena, meiäi. Bulmakau ra, sipsip
ra ak kiro omtapau kotomaraiei, ak nais aiaukus akwarona, meiäiei.”
Kisim Bek 19:12-13
21 Roasiret akan amiakas kiro osap omtapau opok rain aparianik,
iminein. Keserna, Moses nuka nais keser äiewon, “Is sakau näu
iminem.” *Lo 9:19*
22 Utianik, ak woiaka epar moin roasiret, ak kiro mena tonau wa.
Ak awau mena Saion* omtapau opok tonoin. Anut nuka orip orip
awau raiäu ak kon mena tonoin. Kiro mena, Jerusalem awau, omar
oik rau. Ak Anut nukan sarau eitek sosop senes ak karar turur raumoi,
woiaka erer orip rain opok tonoin. 23 Ak Anut nukan mokoit turur rain
opok tonoin. Kiro mokoit erekapu ak kon urek mokoi senek rai, akan
enmaka omar oik jer wein rau. Ak roasiret, ak Anut rawa tonoin. Kos
roasiret erekapu wasarewareäu. Ak meteran roasiret meieanik, omar
oik rain siarakap tonoin. Kiro roasiret ak Anut nukan amukup roasiret
eposek senes. 24 Ak nais Jisas rawa tonoin. Jisas ko roasiret pak Anut
pak kamuk raiäu ro. Kos paip awau Anut nuka pakan roasiret siarakap
oi kowon. Kon karianas roasiret eposek rawaun paip momoi, uris
kurewon. Kon karianas Abel nukan karian itimorwon. Abel nukan
karianas Kain nukan onok aru ätäi amuk kuräun äiewon, utianik, Jisas
nukan karianas iken onok aru jäkäiäun äieu.
25 Ak rowe! Anut nukas kon ämän awaronuk, ak wa utau jekur
rowaiei. Anut nukas iken askanai ak okoro omnokou opok rain kon
sakau ämän awarowon, ak rowau wa. Keserna, kos ak akwaraurnuk,
ak imine manaun apu wäpik. Rusapai, Anut omar oikas arera.
Keserianik, rusapai inok roasir ko kon ämän roumoi, tainorau wa,
kiro roasir ko owose imine manai? Wa, ko usu näwäu senes owai.
26 Anut nukas meter kon oksaus äianik, mim äsimornuk, okoro
omnokou erekapu ritoriäwon. Utianik, rusapai ko paip keser mowon,
“Omre karar opokar, is ätäi mim äsimorta, omnokou erekapu ritorai.
Omnokou karar wa ritorai, omar pak erek ritorai.” *Hagai 2:6*
27 Anut nukas ‘Omre karar opokar, is keseram’, äienuk, ik epar äpu
mom, osap ate mowon kos mim äsimornuk, erekapu ritorai. Kos osap
erekapu oi manai. Kar osap wa rawai. Karauk osap orip orip rawaun
ate mowon, kiro karar wa aru marai.
28 Keserianik, Anut nukas ik kon roasiret senes awau orip orip
rawaun sare mukowon, kiro kon näu mena owam. Ko kiro mena wa
aru mai, okon, ik wa aru mukai. Keseria, ik kon enip jou mau. Ik
kon ämän tainorianik, kon wou ereraun ko jou murau. Keseria, ik
ko iminemoi, kon inkaruru rawau. 29 Owon, iken Anut ko ep senek.
Epis osap erekapu jereäu senek, kos roasiret kon ämän tainorau wa
erekapu aru marai.

13

Ik Anut nukan onok eposek erekapu tainorta, ko ik mesin wou ererai.

1 O Jaiat, ak aka aka orip orip akan woiaka epar moin jaunakat mesin
akan woiaka meiäiei. 2 Kar menan roat akas akan mena kouna, akan
owa imware tonaiei. Meter karauk roat akas kar menan roat akan

owa imware koin. Ak äpu wa, akas kiro erar roat äiäin, utianik, kiro roat ak Anut nukan sarau eitek.
3 Roat woiaka epar moin karapus owa rai, ak kiro roat mesin wa rakuswarau. Ak karapus owa rauna rai, karauk roasiret akas ak sarwaraun keseriäi senek akas nais kiro roat keseriar sarwaraiei. Akan jaunakat Jisas nukan sarau mianik, usu näwäu oiäi mesin wa rakuswarau. Ak kiro roat pak erek usu owaun itok, okon, akas ak sarwaraiei.
4 Roat ak asir oin akan asiret pak rapor rawaiei. Ak karauk asiret pak wa sapum onok mau. Inok roasir ko sapum onok mai, tawa Anut nukas kon onok aru wasare muromoi, ko aru murai.
5 Ak aiauk mesin ekep wa ronkatäu. Ak osap eteinak orip kiro äiäk. Anut nukas keser äiewon, “Is ak wa utwaram. Is ak mekesirak wa aram.” *Lo 31:6*
6 Keseria, ik sakau tai raumoi, ik karar karar keser äiäu,
“Näwäu ko isan sareiriäu ro. Is wa iminäm. Karauk roat akas is erekapu wa aru muraiei.” *Buk Song 118:6-7*
7 Akan meten kamwareäi roat mesin ätäi ronkatäiei. Kiro roat akas Anut nukan ämän tamaroin. Kiro roat ak akan woiaka epar moin senek, ak nais akan onok tainoraiei.
8 Ak akan onok tainoraun itok, owon, Jisas Krais nukan onok karar. Ko kar onok wa pirириäu. Kukam, rusapai, tawa, orip orip ko kon roasiret sarwaraun apu karar tainoriäu.
9 Ak karauk ämän awau atap atap akan meten tamareäin roat akas awarau wa, kiro wa tainorau. Kiro ämän awaus onok aru akan apu opok marai. Kiro roat awau ak o jaun sintore ämän atap atap ariai. Kis akan woiaka epar moin wa sarwarai. Anut nukan wou näu oripas akan woiaka epar moin sarwarai.
10 Iken onok aru jäkäiäun omoi rau. Kiro Jisas nukan am äpäs. Kiro Anut kamuk raiäi roat akas Anut osap nuriäi patan senek. Roasiret ak meten sintore ämän tainoraun orip orip ronkateäi, am äpäsis ak sarwarau senek wa. 11 Ik äpu Anut kamuk raiäu ro näwäu senes ko opur karian oumara, roasiret akan onok aru jäkäiäun Anut raiäu ou waru asu senes* uru oi toneäu. Utianik, opur näu oianik, pote näu mena kasakupai erekapu make kureäi. 12 Kiro onok senek Jisas nais ko näu mena kasakupai wena, meiewon. Kon karianas roasiret akan onok aru jäkäinuk, roasiret ak Anut nukan amuk opok eposek sarein. 13 Ko am äpäs opok äsäi mona, meiäun oiok nowon. Keseria, ik meten sintore ämän utomoi, Jisas siakup mena kasakupai poteanik, ik ko senek oiorok naun itok. Ik kon onok tainorianik, iken meteran onok utau. 14 Owon, okoro omnokou opok iken mena senes wa. Kiro omnokou orip orip wa rawai. Iken mena senes kiro Anut rawa rau, ik tawa tonam. Kiro mena orip orip rawai.
15 Keseria, Jisas nukas iken onok aru kararpai kau mukowon, okon, ik kon enip ateanik, Anut nukan enip orip orip jou murau. Kiro onok opur makeanik, Anut nuriäum senek, kiro Anut nukan wou ererai. 16 Ak karauk roasiret sarwaraun ronkat kiro wa utau. Ak osap orip, ak karauk roasiret osap wäpik arowe. Kiro onok opur makeanik, Anut nuriäi senek, kiro Anut nukan wou ererai.
17 Ak akan kamwareäi roat näunäu akan ämän roumoi, jekur tainorwe. Kiro roat ak sakau orip akas ak kamwareäi. Akas akan totomaka jekur rawaun rai kamwareanik, tawa Anut nukan amuk

opok akan sarau owose moin auraiei. Keseria, ak kiro roat akan ämän jekur tainorna, akan woiaka erer orip sarau maiei, ak woiaka aru wa mai. Utianik, ak akan woiaka erer orip wa sarau mona rai, akas roasiret jekur wa kamwaraiei.

18 Ak ik mesin orip orip Anut aurwe. Iken ronkat ik Anut nukan amuk opok ämän wäpik, owon, ik orip orip onok eposek karar maurum. 19 Is ak sakau awarom, ak is mesin Anut aurna, kos is äsimoirnuk, ak rawa kurte ätäi kowam.

Isan ämän pataraun Anut aurim.

20-21 Is Anut aurim, kos ak sarwarnuk, akan woiaka päurar rawai. Owo onok eposek kos keseraun äiewon, ak kiro onok keseraiei. Iken Näwäu, Jisas ko sipsip kamwareäu ro näwäu. Jisas ko meienuk, Anut nukas ätäi siräi mowon. Kon karianas orip orip awau rawaun paip mowon. Is Anut aurim, kos ak sarwarnuk, ak kon sarau eposek mona, kon wou ererai. Kiro mesin, ik Jisas Krais nukan enip orip orip jou muri rawau. Epar!

Is karauk ämän awaraurim.

22 O, Jaiat, is kiro ämän awaromin, ak jekuriar rowe. Akan woiaka sakau rawaun is okoro jer we maromin. Kiro rumukäu wa. 23 Ak äpu, iken jaunok, Timoti ko karapus owa rawon ko utona, nowon. Utianik, ko is rawa kounuk rai, is ko ori erek ak apwaraun kowamur.

24 Akan kamwareäi roat näunäu pak Anut nukan roasiret ak pak rai, ikes ak ‘pere’ awarom. Akan jaunakat Itali omsau pakan akas nais ‘pere’ awaroi.

25 Anut kon wou näu oripas ak orip orip sarware rawai.

Jems
Okoro buk nukan onoktapau

Okoro buk Jems nukas jer wewon. Roat sosop akan ronkat Jems ko Jisas nukan amak senes. Jems ko Kristen roasiret Jerusarem näu mena rai akan kamwariäu ro näwäu. Karauk roasiret ak akan woiaka Jisas mesin epar moin ak usu oumoi, imineanik, omsau sau atap atap pote rakurei. Jems ko kiro roasiret jer we marowon. Ko Kristen roasiret owo onok eposek maun mesin jer wewon.

Okoro buk tainoraun ämän

1:1 Jems nukas roasiret ‘pere’ awarowon.
1:2-8 Ik usu owam, sinuk, iken woiok erer orip raumoi, iken woiok Jisas mesin epar momun kiro sakau me rawau.
1:9-11 Osap sosop orip roat pak saruku roat pak akan ämän.
1:12-18 Ik Satan nukas ate apaikonuk, onok aru wa mau.
1:19-27 Ik Anut nukan ämän erar wa rowau. Ik kon ämän roumoi, tainorianik, sarau murau.
2:1-13 Ak karauk roat akan mer aparmoi, kiro roat aru ra, eposek rä, wa awarau.
2:14-26 Iken woiok Jisas mesin epar momoi, erar wa rawau. Iken woiok epar mianik, karauk roat ätär maraun sarau eposek mam.
3:1-18 Ik iken oiok sau jekur kamau.
4:1–5:6 Ik okoro omnokou pakan onok aru erekapu utau. Kesermoi, awau rawaun onok karar tainorau.
5:7-20 Ik usu oianik, jekuriar sakau tai raumoi, Anut nuka auri rawau.

1 O jaiat, is Jems, Anut pak iken Näwäu, Jisas Krais awan sarau ros
ak Israel roasiret omsau atap atap pote rai jer we marom.

Usu owaun onok.
2 O isan jaiat, ak usu sosop oumana, woiaka aru wa mau, akan
woiaka ererwe. 3 Owon, ak äpu kiro usu akan woiaka Jisas mesin
epar moin ate aparianik, ak sakau tai rawaun oiäi. 4 Keseria, ak orip
orip sakau tai rawe. Kiro onok ak opok sakau päi, ak jekur rawaiei.
Keseria, Anut nukan onok ak opok wa ämäiäi. Wa senes wa, akan
onok eposek näwäu sarianik, Anut nukan onok erekapu tainoraiei.
5 Utianik, inok ro ak kamuk ko ronkat eposek wa, ko Anut nukas
kiro ronkat eposek nuraun aurnuk, Anut nukasar ko nurai, owon,
Anut nukas roasiret akan onok wa wasare marai, ko roasiret erekapu
wou erer orip erar areäu. 6 Utianik, ko Anut nukas owo osap nuraun
auromoi, kon ronkat oirori wa mai, ko kon wou epar oripas aurai. Inok
roasir ko ronkat oirori oripas auriäu, ko am iporu uriris atwareäu
senek keseriäu. 7-8 Kesek roasir kon ronkat oirori rau, ko owo onok
miäwon kiro ro sakau tai wa raiäu. Keseria, ko kar osap Anut pakan
owam rai ronkatäu senek wa.
9 Inok ro ko osap sosop wäpik, ko nepipiraura, owon, Anut nukan
amukup ko enip orip. 10 Utianik, kar ro ko osap sosop orip, Anut nukas
kon enip eposek erar senek ätär murunuk, ko nepipiraura. Owon, ko
am musip senek sawanäi. 11 San näwäu penuk, kon osous am musip
atonuk, mer eposek sawaneanik, räkäi nomoi, aru miäu. Kiro senek,

osap sosop orip ro nais sarau me rawai ses opok am musip keseriäu senek keserai.
12 Inok ro kar usu ko opok penuk, sakau tai raiäu ko nepipirai. Ko
usu erekapu itimornuk rai, Anut nukas totok orip orip awau rawaun
sakau nurai. Inok roasir Anut mesin wous meieäu, Anut nukas kiro
osap eposek nuram äiewon. 13 Utianik, inok ro onok aru maun wou
siräunuk rai, kon ronkat, ‘Anut nukas kiro onok aru maun reurou’ rai
wa äiäu. Anut ko onok aru maun wa reukiäu. Wa senes wa, onok
arus Anut reurau senek itok wa. Ätäi, Anut nukas kar ro onok aru
maun wa reuriäu. 14 Utianik, ik karar karar iken ronkat arus onok aru
maun reukonuk, onok aru miäum. 15 Kiro onok aru maun ronkatis ik
reukonuk, onok aru mota, kiro onok aru näwäu sarenuk, iken totomok
meiäiei.
16 O isan jaiat, karauk roat akas atonwarona, ak ronkat aru wa mau.
17 Osap eposek pak onok eposek erekapu oiäum kiro iken momonok
Anut nuka pakas erar koiäi, kosar arou omar oik rai ate mowon. Ko
orip orip sakau tai raiäu, ko san iwau senek wa piririäu. 18 Anut
nukasar nukan ronkat pakas, iken momonek sarewon. Kon epar ämän
oripas ik o uku amke muriäu senek sare mukaun mukowon. Karauk
osap erekapu ko ate mowon ikes itimwareäum.

Ämän jekur roianik, sarau mau

19 O isan jaiat, ak wa wou wäu. Ak erekapu, karauk roat akan ämän
jekur roinai, ak kurte ämän ätäi wa aräu. Akas kurte wa kasiaka päu.
20 Inok ro ko kurte kasak peäu ro, ko Anut nukan onok eposek wa
tainoriäu. 21 Keseria, sapum onok pak karauk onok aru miäi kiro
utowe. Ak akasar akan enmaka jou utoinai, Anut nukas kiro ämän
akan woiaka uru marowon sakau atowe. Kiro ämänis akan totomok
imware jekur maraun itok.
22 Ak Anut nukan ämän erar wa rowe. Ak ämän roianik, ‘ik ro
eposek raum’ rai wa sätäiäu. Kon ämän roinai, tainorwe. 23 Owon,
inok ro ko Anut nukan ämän roumara, wa tainoriäu ko ro siror
oumara, nukan nepu apariäu senek. 24 Ko nukakan nepu siror opok
aparmara, ute maneanik, nukan nepu owo senek aparwon, kiro kurte
rämkäsiriäu. 25 Utianik, ik Anut nukan sintore ämän eposek tainorta
rai, onok arus ko ätai wa sakau kamoikai. Keseria, inok roasir ko kiro
sintore ämän tainoraun orip orip jekur ninareanik, ko erar roumara,
wa rämkäsiriäu, ko kiro ämän tainoriäu, okon, Anut nukas kon onok
aparianik, kon sarau miäu eposek sare murai.
26 Utianik, kar ros Jisas mesin wou epar mianik, ‘is orip orip tup
apariäim’ rai äiäu, utianik, kiro keser äiäu ro ko kon oksau jekur wa
kameäu, kon oksau pakas ämän sepuk sepuk miäu. Kiro ro ko nukasar
nuka sätäuriäu. Anut nukan amukup ko tup erar apariäu. 27 Utianik,
inok ro ko Jisas mesin wou epar mianik, onok eposek orip aun mokoit
pak wäimäs asiret usu orip pak sarwareanik, okoro omnokou pakan
onok aru wa tainoriäu, Anut iken momonok kiro ro kon amuk opok
kon wou epar mowon amop murianik, ko ämän wäpik, ro eposek
aurai.

2

Roasiret osap sosop wäpik pak roasiret osap orip pak jekur kamwarau.

1 O isan jaiat, ak Jisas Krais, iken Näwäu enip jou orip nukan
mesin woiok epar miäi roasiret, ak roat osap sosop orip imwareäi
senek saruku roasiret nais keseriar imwarowe. 2 Ak kiro totok ämän
ronkatewe. Kar ses opok, kar ro ko omjo awau orkemoi, mer eposek
momara, akan tururiäi owa tonai. Kiro ses opokar, kar saruku ro, ko
mer eposek makau wa ran kiro owa tonai. 3 Kiro ro mer eposek orip
aparmana, auraiei, ‘Na okoro omoi eposek opok koi tane’, kiro saruku
ro auraiei, ‘Na tai rau’, ara ‘Na isan isiap koi tane’. 4 Ak kiro onok
keserna rai, kiro akan ronkatis karauk roat akan onok wasarewarorai.
Ak akan ronkat aru pakas wasarewareäi roat senek sareanik, ak akan
onok wa jekur wasarewareäi.

5 O isan jaiat, ak rowe, Anut nukas okoro omnokou pakan saruku
roasiret akan woiaka epar sakau maun sare mareanik, kon kameäu
mena tonaun paip marowon. Anut nukas roasiret erekapu ak konun
woiakas meiein pak erek kiro paip marowon. 6 Utianik, ak kiro saruku
roasiret mekesiraka ariai. Ak rowe, saruku roat akas onok aru ak opok
wa mareäi. Kiro roat ak osap sosop orip akas epar ak aru mareanik,
wasarewaraun roat siakup imware poteäi. 7 Epar kiro roat akas akan
Näwäu nukan enip eposek opok jeje ämän muriäi.

8 Anut nukan buk opok, iken Näwäu nukan sintore ämän keser
aikou, ‘Na naka mesin wonas meieäum senek karauk roasiret akanun
nais keseriar wonas meiäm.’ *Wok Pris 19:18*

Ak kiro sintore ämän eposek senes jekur tainori rai, ak onok eposek
keseriäi. 9 Utianik, ak kar ro eposek isanarianik, kar ro mekesiraka
nuraiei, kiro ak onok aru moi. Kiro sintore ämänis ak sintore ämän wa
tainoriäi roat ätär marou. 10 Okoro ämän epar, owon, kar ro ko sintore
ämän erekapu tainorianik, kar eteinak wa tainornuk rai, Anut nukan
amukup kiro ro ko sintore ämän erekapu espäiewon. 11 Owon, ik äpu,
Anut nukas keser aikowon, ‘Ak jaunakat akan asir pak wa ariäu.’ ‘Ak
kar ro wena, wa meiäu.’ *Kisim Bek 20:13-14*

Utianik, na jaunan asik pak wa ariäu, na kar ro weta, meiewon, kiro
na Anut nukan sintore ämän erekapu espäiäum. 12 Anut nukan sintore
ämänis ik kar ro nukan sarau roasiret wa rawam äieu. Kiro sintore
ämän eposek kisar Anut nukas iken onok aru wasare mukai. Keseria,
ak orip orip kiro sintore ämän nukan inkaruru raianik, ämän moinai,
akan sarau mowe. 13 Inok ro ko kon jaukut mesin wa wouti miäu, tawa
Anut nukas ik wasareikaun ses opok ko wa wouti murai. Utianik, inok
ro karauk roat mesin wouti mareäu, ko Anut nukas wasarewaraun ses
opok isanarai.

Jisas mesin wou epar mowon ron sarau.

14 O isan jaiat, kar ro kon wou Jisas mesin epar mowon ros äiäu,
“Isan woi Krais mesin epar mom.” Keser äianik, ko karauk roat wa
sarwareäu, kiro kon wou epar mowonus, Anut rawa wa imäi tonai.
15-16 Utianik, kar roasir ko omjo aru orip ra o wäpik raunuk, ak kamuk
opok kar ros ko aurai, “Nan won päurar rawai, na potoinam, nan omjo
moinam, o pote je,” kiro ämänis ko owose isanarai? Akasar ko omjo
nurumoi, änäp täiraun o nuruwe. 17 Woiaka epar maun onok kesenek.
Akan woiaka epar moin karauk roasiret sarwaraun sarau wa miäi, ak
erar rauna rai, kiro woiaka epar moin kiro meiewon senek.

18 Kar ros äiäi, “Kar ro ko kon wou epar miäu, kar ro ko onok eposek
miäu.” Utianik, kar ro kon wou epar momara, karauk saruku roasiret

sarwarau wa, is kon wou Jisas mesin epar mowon owose äpu mam? Isan onok eposekus isan woi epar momin ätär maronuk, aparaiei.
19 Na Anut karar rau äpu ra? Na keseriäum, kiro eposek. Utianik, ak rowe, osou aru ran Anut karar rau äpu momana, näwäu iminemoi, karkairiäi.
20 Ak otop roat, ak Jisas mesin akan woiaka epar mianik, karauk roat wa sarwareäi, kis akan woiaka eposek sare mai ra? Is akan ronkat aru ak ätär maram. 21 Meter iken askanai Apraham nukas kon mokoi Aisak opur makeäin patan opok nini mianik, Anut nuraun keserwon. Kiro ses opok, Anut nukas Apraham kon amuk opok eposek rau rai äiewon.
22 Ak äpu ra? Apraham ko Anut mesin erar wou epar mau wa. Ko Anut mesin wou epar momara, sarau mowon, okon, Anut nukas ko ro eposek äiewon. 23 Kesernuk, Anut nukan ämän meter äiewon epar pewon. Kiro ämän keser äiewon, “Apraham ko Anut mesin kon wou epar mowon, okon, Anut nukas ko ro eposek auruwon.” *Stat 15:6*

Kiro onokun, ko Anut nukan paipiauk äiein. 24 Kesek okon, ak äpu mowe, ik karar woiok epar momoi, sarau mau wa, kiro mesin Anut nukas ik ro eposek wa aikai. Inok ro ko Jisas mesin wou epar mianik sarau mai, kiro ro Anut nukas eposek aurai.

25 Rehab ko apu pakan asir ko nais keseriar keserwon. Josua nukas Israel ro oirori Jeriko näu mena päu aparaun äsimwatonuk, peisa, kos ämäi mateanik, kar apu pakas ätäi äsimwatonuk manoirin, okon, Anut nukas ko kon amukup asir eposek auruwon. *Josua 2:1-21*

26 Kar ron enipsau kon osou manowon kiro ik äpu kiro enipsau meiewon rau. Keseriar, inok ro ko Jisas mesin kon wou epar mowon sarau mau wa, kiro ron wou epar mowon meiewon senek.

3

Iken oioksau jekur kamäu.

1 O jaiat, ak äpu, ik Anut nukan ämän tamareäum roat Anut nukas ik sakaurar wasareikai, karauk roasiret päurar wasarewarai, okon, ak Anut nukan ämän tamaraun roat ak kamuk sosop wa saräu. 2 Ik erekapu ronkat aru penuk, onok aru miäum, utianik, kar ro kon oksaus kar ämän aru wa miäu, kiro ro eposek senes. Ko nukasar nukan enipsau jekur kamäun itok.

3 Ik opur hos nukan oksau opok ain eteinak mianik, kiro ain reurta, hos erapakas manaun iken ronkat tainoria, maneäu. 4 Ous nais ronkatewe. Ous ko näwäu senes urir sakaus pairnuk, maneäu, utianik, ous nukan stia eteinak keputirnuk, kiro ous näwäu ron ronkat tainori maneäu. 5 Iken oioksau nais kesenek, oioksau ko eteinak. Utianik, kiro oioksaus näwäu nepipirmara, nukan enip oik jou miäu. Ak ronkatewe, ep katou eteinakus jeremara, kurukan osap erekapu jereäu. 6 Rowe, iken oioksau kiro ep katou senek, onok arus okoro omnokou kameäu senek oioksaus iken enmoksau erekapu kameäu. Kiro oioksaus ik onok aru sosop miäum. Oioksau ep sopou jereäu senek. Kiro ep onoktapau up näwäu uru jereäu pakas pewon.

7 Okoro omnokou pakan opur, ai, män pak karauk osap mas an opok meter sei raiäin, rusapai roat akas erekapu imwareanik, jekur kamwareäi. 8 Utianik, kar ros kon oksau jekur kamäu senek itok wa,

wa senes wa. Oksaus wa sumiäu, orip orip jeim ateäu. Kiro marasin aru roat akwariäu senek, iken oioksau opok ok pe rau.

9 Kiro oksaus Näwäu, iken momonek, nukan enip oik jou muriäum. Utianik, kiro oksausar karauk roasiret Anut nukasar nuka senek ate marowon aru maraun sunwareäum. 10 Kiro oksaus Näwäu nukan enip oik muriäum, kiro oksausar karauk roasiret aru maraun sunwareäum. O isan jaiat, kiro onok keseriäum, kiro eposek wa, aru senes. 11 An eposek jeäumun pak muräi pak antut karar opokas erek wa neäu. 12 O isan jaiat, äriauk mu pakas kopi nemauk murai ra? Wa senes wa. Ätäi kopi mu pakas äriauk nemauk murau senek itok wa. Keseriar, muräi an pakas an eposek jeäumun nau senek wa.

Ronkat eposek pak ronkat aru pak.

13 Ak kamuk kar ro ronkat eposek orip rau ra? Kiro ro ko ronkat eposek orip kon jekur tane rawaun onok karauk roat ätär marai. Ko nukan enip oik wa jou mai. Ko ronkat eposek tainornuk, roat ak kon onok eposek aparaiei. 14 Utianik, ak karauk roat akan enmaka jou orip owaun mesin woiaka aru mareanik, akakan enmaka oik maun sarau me rai, akas ‘ik ronkat eposek orip’ rai wa ronkatewe. Ak kiro onok kesermoi, sätäumana, epar ämän eposek ämäi miäi. 15 Kiro ronkat, omar oikas kowau wa. Kiro okoro omnokou pakan osou aru nukan ronkat pakas pewon. 16 Roat ak karauk roat akan enmaka jou orip owaun mesin woiaka aru mareäi, akakan enmaka oik maun apu itaneäi. Kiro roat ak päurar wa raiäi, ak onok aru karar keseriäi.

17 Utianik, ronkat Anut pakas koiäu, kiro eposek senes. Ak ronkat eposek karar tainoriäi, karauk roasiret pak päurar raianik, karauk roat mesin ronkatemoi, akan ämän jekur tainoriäi. Karauk roat mesin woiakati maronuk, orip orip sarwareäi. Ak roasiret eposek pak roasiret aru pak erekapu sarwareäi. Ak onok eposek tainoraun wa sätäiäi, owo onok keseraun äiäi epar tainoriäi. 18 Ak woiaka päurar orip rauna, kiro onok woiaka päurar oripas, onok eposek keseriäi. Kiro onok eposek o uku woia wena, tup peäu senek, päi.

4

Kristen roasiret ak Anut karar tainorwe.

1 Aka aka owo onokun ketäumoi, weräiäi? Kiro enmaksau rororaun onok aru akan woiaka uru raunuk, aka aka weräiäi. 2 Ak osap owaun wousareäi, kiro osap owau senek itok wa, kesermana, ak karauk roat akan osap owaun ak akwarona, meiäun keseriäi. Ak osap owaun sakau ronkateäi nais wa oiäi, keseria, ak kasiaka penuk, ketäianik, weräiäi. Anut nukas ak osap araun wa auriäi, kiro onokun ak osap wa oiäi. 3 Ak akan enmaksaun karar ronkateanik, osap owaun Anut auriäi. Ak ronkat aru atap atap, okon, ak Anut owo osap owaun aurna, kos ak kiro osap wa ariäu.

4 Ak Anut mesin woiaka epar mom äiäi, utianik, ak ko pak wa jekur raiäi. Ak äpu, inok roasir ko okoro omnokou pakan osap mesin wous meieäu ko Anut nukan iwäi jauk. Keseria, inok roasir ko nukasar okoro omnokou pakan osap mesin wous meiäun sare miäu ko nukasar Anut nukan iwäi jauk saräi. 5 Anut nukan ämänis äieu, “Kiro Anut nukan Osou Näu, Anut nukasar iken woiok uru mukowon ik Anut karar woiakas meiäun aikiäu.” Akan ronkat kiro ämän onoktapau

wäpik ra? 6 Utianik, Anut nukas kon wou näu oripas sareikowon. Kiro onokun, Anut nukan ämänis äieu, “Anut nukas roasiret akasar akan enmaka oik jou miäi tai kurwareäu. Utianik, roasiret akan enmaka oik wa jou miäi Anut nukas kon wou näu oripas ak sarwareäu.” *Sindaun 3:34*
7 Keseria, ak Anut nukan inkaruru raianik, kon ämän karar tainornai, Satan pak weräuwe. Ak keserna, ko imineware manai. 8 Ak Anut nuka siakup potona, kos ätäi ak siarakap kowai. Ak onok aru miäi roat, akan onok aru utowe. Ak roat ronkat oirorror orip, ak kiro ronkat aru akan woiaka uru rau ran oikurewe. 9 Ak akan onok aru mesin woiakati moinai, wopur orip waiewe. Ak nepipiriäi roat ak kiro utoinai, wopure rawe. Ak ioiai roat ir utoinai, waiewe. 10 Ak Anut nukan amuk opok akan enmaka oik wa jou mau, kos akan enmaka oik marai.

Nan jaun sät ämän wa aurau
11 O jaiat, ak akan karauk jaunakat enmaka opok ämän wa mau. Inok ro ko jauk enip opok ämän aru miäu ra, kon onok wasare muriäu ra, kiro ro ko sintore ämän opok ämän aru momara, sintore ämän wasare muriäu. Na kiro onok keseriäum, kiro na kiro sintore ämän wa tainoriäum, na sintore ämän wasare muriäum ro senek. 12 Anut nukasar kiro sintore ämän amop mowon, okon, nukas karar roasiret akan onok wasaräun itok. Nuka karar karauk roasiret imwareanik, karauk aru maraun itok. Keseria, na ro owo senek, okon, jaunan onok wasare murum?

Ik owo osap tawa päun äpu wa, okon, ak owo sarau maun ämän sakau wa mau.
13 Jaiat, ak rusapai isan ämän awaraurim rowe. Ak keser äiäi, “Is rusapai ra, ariwa ra, kar näu mena potea, woisan karar utomoi, is kiro opok aiauk sarau moita, aiauk sosop oi rawam.” 14 Ak owon keser äiäi? Ak ariwa owosäi äpu wa. Akan totomaka owo senek rawai? Ak iou senek pe tuemana, ätäi kurte wasareäu. 15 Utianik, ak keser äiewe, “Kiro Anut nukan ronkat raroi, ik awau raumoi, okoro sarau mau ra, enro sarau mau.” 16 Utianik, rusapai, ak owo sarau maun enmaka oik jou miäi, ak kiro onok aru senes keseriäi.
17 Ak rowe, inok roasir ko onok eposek keseraun äpu mowon, utianik, ko wa kesernuk rai, kiro roasir ko onok aru miäu.

5

Jems nukas osap sosop orip roat sakau ämän awarowon
1 Ak osap sosop orip roat, rowe. Woiakati moinai, wopur orip waiewe, owon usu näwäu ak opok kowai. 2 Akan osap erekapu aru mianik, wasarein. Akan omjo eposek susuraukus tuke jein. 3 Akan aiauk gol*, silva* pak aur jeäwon senek aru moin. Kiro akan onok aru miäin amop maronuk, ak ep senek jerwarai, owon, ak omnokou wasaräun omre siakup osap sosop turur moin. 4 Ak rowe, sarau roat akas akan woia sarau maroin, utianik, akas ätäi kiro sarau roat akan aiauk arau wa, okon, akas Anut nukas ak ätäi aru maraun rai aururai. Utianik, ak kiro roat akan ämän roianik, kau marau wa. Kiro sarau roat waiein, Anut sakau oripas akan wai rowon. 5 Kiro ses opok, ak okoro omnokou opok osap eposek sosop oianik, nepipir rain. Roat ak opur we jaun ak amke o sosop nuruna, näwäu sarenuk we jeäi

senek, ak ran wasarewaraun ses siakup penuk, osap sosop oi raiäi.
6 Roat onok eposek oripas ak aru marau wa, utianik, akas ak ämän
orip awareanik, akwarona, meiein.

Ik sakau tai raia, usu oianik, Jisas kame rawau

7 O jaiat, keseria, ak akan woiaka päurar orip rainai, iken Näwäu,
Jisas Krais ätäi kowai kame rawe. Ak äpu, woi atak ro, ko kon woia
o uku eposek päun apai raiäu. Ko wou päurar orip om nonuk, kon
woian o uku tu päun kame raiäu. 8 Kiro onok keseriäu senek ak ran
woiaka päurar orip rainai, sakau tai rawe, owon, iken Näwäu nuka
ätäi kowaun ses atapuk rawau wa. 9 O jaiat, ak akan jaunakat pak
wa auratäiäu. Ak keserna, Anut nukas akan onok wasarewarai. Kiro
wasarewaraun ro ko rorokpai tai rau.
10 Jaiat, meter Anut Näwäu nukan ämän roianik, areain roat ak Anut
nukan ämän roasiret mare ariain ronkatewe, akan iwäi jaunakat akas
aru maroin, sinuk, ak woiaka päurar orip, sakau momana, usu oin. Ak
kiro onok keserin senek keserwe. 11 Ik äpu ak usu näwäu oianik, akan
woiaka Näwäu mesin utau wa, ak nepipiraiei. Ak meter Jop nukan
kinin roin. Ko wou päurar orip usu sosop owon, utianik, ak äpu,
Näwäu nukas ko mesin wouti momara, eposek isanarwon. Näwäu
ko wouti mukomara, ik mesin wous meieäu ro.
12 O jaiat, okoro ämän amke rau, akan karauk ämän sakau maun
omar oik ra, omnokou opok ra, karauk osap enip atea, akan ämän wa
sakau mau. Utianik, ak “Wa” äuna rai, kiro itok. Ak “Io” äuna rai, kiro
itok. Keserna, Anut nukas ak wasarewareanik, ak ämän orip rai wa
awarai.

Woiaka eparar orip Anut aurau

13 Ak kamuk kar ro usu orip ra? Kiro ro ko Anut auraura. Kar ro
ko wou erer orip rau ra? Kiro ro ko sir wemara, Anut nukan enip
jou maura. 14 Utianik, ak kamuk kar ro ko sip orip raunuk raroi, kiro
ro ko akan tup apwaraun kamwareäi roat näunäu awarona, kon sip
mesin Anut auraurai. Ak Näwäu nukan enip ateanik, uer kon tapau
opok kouraurai. 15 Ak woiaka epar momoi, Anut aurna, Näwäu nukas
kiro ro jekurnuk, eposek saräi. Utianik, kiro ro ko onok aru mowon
raroi, Näwäu nukas kon onok aru jäkäi murai. 16 Anut nukas akan
onok aru jäkäi miäu, okon, ak karar karar akan jaunakat opok onok
aru moin erekapu awarona, aka aka Anut erek aurna, akan onok aru
jäkäi mareanik, jekwaronuk, ak eposek saräiei. Inok ro ko Anut nukan
ämän tainoriäu ro kon ämän auriäu sakau orip, okon, Anut nukas kon
auriäu ämän tainorai.
17 Elaija ko ro ika senek, kos okoro omnokou opok om wa naun rai
Anut sakau aurirawa, Anut nukas woisan 3 orip pak keir 6 orip pak
om atonuk, om nau wa. 18 Keseria, ko ätäi Anut aurirawa, omar oikas
om neanik, o uku ätäi tu pewon.

Kar jaunok apu tuku tainorau wa akas imäianik, apu jekur ätär muraiei.

19-20 O isan jaiat, utianik, kar jaunok ak kamuk ko epar ämän
tainorau utonuk, kar ros apu eposek ätäi ätär murunuk rai, kiro
ro ko äpu mai, inok ros kar ro onok aru miäwon ätäi Anut siakup
imäi kowai, kiro onok aru miäwon ron totok meiewon pakan ätäi

imäiewon. Kiro onok pakas, Anut nukas kon onok aru sosop miäwon jäkäi murai.

1 Pita
Okoro buk nukan onoktapau

Jisas ko meienuk, woisan 34 orip manonuk, Pita ko Rom näu mena raumoi, kiro pas jer wewon. Rom mena kiro kon kar enip Papiron äiäi. Roasiret ak Jisas enip jou mona, Rom gavman nukas usu sosop atap atap aronuk, ak omsau sau atap atap imine manekurein. Kiro roasiret akan woiaka Jisas mesin epar moin kiro wa utau rai okoro pas jer we marowon. Pita nukas awarowon, “Ak usu owaiei, sinuk, sakau tai raumoi, Näwäu nukan sarau muri rawe. Ko ätäi koianik, ak owo sarau mianik, kume rain mesin osap keseriar arai.”

Okoro buk tainoraun ämän

1:1-2 Pita nukas roasiret ‘pere’ awarowon.
1:3-12 Anut nukas kiro roasiret sarwaraun ämän Pita nukas awarowon.
1:13–2:10 Anut nukas ik sareikonuk, tawa ik ko pak awau orip orip rawam. Keseria, iken woiok epar momun kiro sakau me raianik, Anut nukan onok eposek tainorau.
2:11–5:9 Pita nukas ik aikou, “Iken woiok Jisas mesin epar momoi, kon sarau muri rauta, nuka ätäi kowaun kume rawam.”
5:10-14 Pita ko kiro roasiret jekur rawaun ämän awaromoi, kon ämän patarwon.

1 O jaiat, is Pita Jisas Krais nukan ämän oi ariaim ro. Isas ak Juda roasiret iminewaromana, mena atap atap Pontus, Galesia, Kapadosia, Esia, Bitinia kiro provins opok pote rakurei jer we marom. Anut nukas ak kon roasiret senes sare maronuk, ak kar menan roasiret senek kiro omnokou opok rai. 2 O jaiat, moniok Anut nukas meter ak äpu mareanik, kon mokoit sare marowon. Anut nukan Osous roasiret Anut nuka ukun wäpik rau senek saräun sare mareanik, Jisas Krais nukan karianas akan woiaka kosor maromara, kon ämän tainoraun sare marowon.

Anut nukas ak erar sarwareanik, akan woiaka päurar rawaun is ko auram. Kesernuk, ak orip orip eposek senes rawaiei.

Ik omar oik awau orip orip rawaun kame raum.

3 Anut ko iken Näwäu, Jisas Krais nukan momok. Ko Jisas Krais nukan eit. Ik kon enip jou oik murau. Kos ik mesin wouti mukomara, kon mokoi Jisas Krais up uruan siräi mowon. Kiro apu pakas, Anut nukas onok awau ikou. Kiro Anut nukas awau orip orip rawaun sakau ikowon. Kiro mokoi awau anakus an joiäu senek. 4 Ik Anut nukas osap eposek omar oik ikaun sare mukowon rau woiok päurar orip kame rawam. Kiro osap ukun wäpik orip orip rawai, wa wasaräi. 5 Ak akan woiaka Jisas mesin epar moin, okon, Anut nukan sakaus ak jekur kamwaronuk, pote, omnokou wasaräun ses opok kos ak amop ätäi imwarai. 6 Kiro mesin akan woiaka ererwe. Rusapai ak usu näwäu oianik, tätäi sosop ourai, utianik, ak kiro mesin ronkat sosop wa owau. 7 Kiro onokus, Anut nukas akan woiaka Jisas mesin epar moin ra, wa rai ate apwareäu. Akan woiaka epar moin onok kiro aiauk gol senek. Aiauk gol eposek senes, utianik, gol eposek ra aru ra aparaun ep opok mianik, gol näu atap poteäu, samuk atap poteäu. Akan woiaka Jisas

mesin epar moin kiro gol eposek itimori rau. Jisas Krais ätäi penuk, akan woiaka epar moin rau, kos ak mesin wou erermara, Anut nukan amuk opok akan enmak jou näwäu orip oik marai. 8 Akan amiakas ko aparau wa, utianik, akan woiaka ko mesin meieäi. Ak rusapai ko aparau wa, utianik, ak ko mesin woiaka epar momana, woiaka erer orip rai. Kiro woiaka ererai näwäu senes. Kis okoro omnokou pakan woiaka erera erekapu itimori rau. 9 Akan woiaka Jisas Krais mesin epar moin, okon, Anut nukas akan totomaka imwaronuk, ak ko pak orip orip rawaiei.

10 Meter Anut nukan ämän roianik, areain roat akas rusapai Anut nukas onok eposek ak erar sarwaraun mesin äiein. Akas kon ämän ätäi ätäi ninareanik, kos ak ätäi owose imwaraun jekur äpu maurin. 11 Ak owo omre opok Anut nukas owosäi äpu maun ämän jekur ninarein. Krais nukan Osous akan woiaka uru rawon kiro omre ätär maraurwon. Krais tätäi näwäu ounuk, tawa roasiret kon enip näwäu jou muraun kos awarowon. 12 Anut nukas kon ämän roianik, areain roat keser ätär marowon, akan saraus aka sarwarau wa, utianik, ak rusapaian roasiret sarwarou. Jisas nukas Osou Näu roasiret Anut nukan ämän eposek awaraun omar oikas äsimornuk, kowon. Kiro ämän meter Anut nukan ämän roianik, areai roat akas ran keseriar äiein. Kiro Ämän Eposek sarau eitek ak ran onoktapau äpu maurin.

Ik Anut nukan onok eposek tainorau.

13 Keseria, rusapai ak omre orip orip ronkat eposek orip rainai, akan sarau jekur kamewe. Akan woiaka sakau moinai, kiro osap eposek Anut nukas erar araun äiewon Jisas Krais ätäi kowai opok ak owaun kame rawaiei. 14 Ak Anut nukan ämän tainorwe. Meter ak Anut äpu wa, okon, ak akan ronkat tainorianik, onok aru miäin. Utianik, rusapai ak kiro onok aru ätäi wa tainorau. 15 Anut nukasar ak rusapai urwarowon, ko onok eposekur keseriäu. Keseria, ak erekapu akan totomaka ko opok karar moinai, nuka ukun wäpik rau senek ak ran keser rawe. 16 Meter Anut nukan ämän keser jer we moin, “Isaka onok eposek miäim senek, ak ran keseriar onok eposek mowe.” *Wok Pris 11:44-45*

17 Ak Anut aurianik, ‘Momonek’ auriai. Kiro momonek ko roat akan enmak jou pakaima karar wa wasarewareäu. Ko roasiret erekapu karar karar akan onok aparmoi, wasarewareäu. Utianik, ak okoro omnokou opok rai, orip orip Anut nukan onok jekur tainorwe. Ak äpu, okoro omnokou kiro akan mena senes wa. 18 Ak rowe, meter akan asanakat akas akan onok aru tainoraun ätär maroin. Utianik, Anut nukas ak ätäi kiro onok aru pakan imwareanik, ko omnokou pakan osap aru sareäu, osap gol ra silva senekus kau marau wa. 19 Wa, ko Krais nukan karianas ak kau marowon. Kiro karian aiauk näwäus kau miäi senekus kau marowon. Krais ko kar sipsip nak eposek senek. Kon enipsau opok kar ukun ra ui wäpik raiäu. 20 Anut okoro omnokou ate mau wa opok, ko Krais ak kau maraun sare mowon. Okoro omnokou wasaräun ses siakup rusapai raunuk, Anut nukas Krais ak imwaraun amop mowon. 21 Ak Krais nukas sarwarnuk, akan woiaka Anut mesin epar moi. Anut nukas Krais up uruan siräi murianik, sakau näwäu nuruwon. Kiro onokun, akan woiaka Anut opok karar moinai, owo onok päun äiewon kame rawe.

Ik iken jaunokot mesin woiokos meiäu.

22 Ak kiro epar ämän erekapu tainorin keseria, kiro onok pakas
ak akasar Anut nukan amuk opok akan woiaka ukun wäpik sarein.
Keseria, ak akan jaunakat mesin woiakas meieäi. Akan woiaka kiro
roat mesin sakau meieinai, akan woiaka ak opok karar marowe.
23 Anut nukan ämän awau orip orip rawaun sakau, kiro mokoi
awau rusa anakus an joiäu senek sare marowon. Kiro sakau akan
momonakat pakan wa. Utianik, ak kar apu pakas pein. Ak Anut nukan
ämän pakaima ätäi awau sarein, kiro ämän orip orip awau rawaiei.
24 Anut nukan ämänis keser äieu,
'Okoro omnokou pakan roasiret ak woisan rumukäu wa raiäi, ak
amurik ure kurena, sawaneäu senek sawanäi. Akan enmaksau am
musip senek aru sareäu. 25 Utianik, Anut Näwäu nukan ämän orip
orip raiäu.' *Aisaia 40:6-8*

Kiro Ämän Eposek karauk roat akas ak awarona, roin.

2

Jisas ko ou maun ou tutu eposek senek

1 Keseria, ak erekapu orip orip ätäi awau sarein. Keseria, ak onok
aru miäi erekapu utowe. Ak ämän wa sätäiäu. Ak owo onok keseraun
äiäi kiro wa utau. Karauk roat akan osap aparianik, wa meswarau. Ak
karauk roasiret wa jeimwarau. 2 Ak äpu mokoi eteinak ko apur jaun
waiäu. Kiro senek, ak kiro ämän eposek apur senek Anut pakas kowon
jaun waiewe. Ak kiro onok kesermoi, akan woiaka sakau sarena, Anut
nukas ak ätäi imwarai. 3 Anut nukan ämänis äieu, 'Akas Näwäu nukan
onok aparianik, äpu moin. Kos eposek sarwareäu.'

4 Ak Näwäu siakup kowe. Ko orip orip rawaun ou tutu senek.
Roasiret akas kiro ou tutu aru rai äiein, utianik, Anut nukas tai
momara, eposek rai äiewon. 5 Keseria, ak orip orip rawaun ou tutu
senek, Anut nukas ak imwareanik, kon osou rawaun ou senek ak sare
marora. Ak ran Anut kamuk rawaun roasiret sare marora. Ak Jisas
Krais tainoriäi, okon, ak akan totomaka opur patan opok makea, Anut
nuruna, kon wou ererai. 6 Anut nukan ämänis äieu, 'Ak aparwe. Is
kar ou tutu eposek ou sakau rawaun sare momin. Kiro ou tutu eposek
sakau orip, Saion* omtapau opok kutir moram. Inok roasir ko kiro ou
tutu mesin wou epar mai, ko oiok wa nai, ko orip orip sakau rawai.'
Aisaia 28:16

7 Keseria, kiro roat ak Krais mesin akan woiaka epar moin kiro ou
tutu eposek senekus roasiret woiaka epar moin sarwareäu. Utianik,
kiro roat akan woiaka ko mesin epar mau wa, kiro kesek,

'Kiro ou tutu ou miäin roat akas aru äiein, rusapai kiro ou tutu eposek
senes. *Buk Song 118:22*

8 Kiro ou tutu apu opok raunuk, roasiret ak kiro ou tutu aparau wa
kos siotwaronuk, owarai.' *Aisaia 8:14*

Ak siotwarai, owon, ak Anut nukan ämän roianik, woiaka epar wa
miäi. Meter Anut nukas ak keseraiei äiewon kesewarai.

Ik Anut nukan roasiret

9 Utianik, ak, kiro roasiret senek wa. Ak, Anut nukasar nukan
roasiret sare marowon. Ak kamwareäu ro näwäu nukan kamuk
rawaun roasiret sare marowon. Ak roasiret ukun wäpik. Keseria,
Anut nukas onok eposek momoi, ak pututu pakan imwareanik, arou

opok marowon mesin karauk roasiret awarowe. 10 Meter ak Anut
nukan roasiret wa, rusapai ak kon roasiret senes rai. Meter Anut
nukas akanun wouti mareäu onok ak äpu wa, rusapai kos akanun
wouti mareäu onok kiro amop pewon, ak apari.

Ik Anut nukan sarau roasiret senek rawau.
11 O jaiat, okoro omnokou opok ak kar menan roasiret pak roasiret
omnokou wäpik orip rai senek awaraurim. Rowe, okoro akan
omnokou senes wa, akan mena senes omar oik rau. Keseria, ak akan
enmaksau mesin ronkateanik, okoro omnokou pakan onok aru pak
wa pasarau. Kos ak wa sarwarai, ko akan totomaka pak weräiäi.
12 Kiro roasiret akan woiaka Krais mesin epar mau wa akan amiakap
onok eposek mowe. Kiro roasiret akas ak onok aru miäi roasiret äiäi,
utianik, akan onok eposek keseriäi aparia, Jisas ätäi kowai ses opok
kiro roasiret akas Anut nukan enip jou muraiei.
13 Ak Jisas Näwäu pak pasar rai, okon, okoro omsau kameäi roat
akan inkaruru rainai, akan sintore ämän jekur tainorwe. Okoro
omsau kamwareäu ro king nukas karauk kamwareäi roat erekapu
itimwareäu, okon, kon ämän jekur tainoraiei. 14 Ak nais kon sarau
roat akan ämän tainoraiei, owon, kos ak karauk roasiret kamwaraun
sare marowon. Ak roasiret onok aru moin usu arianik, roasiret
onok eposek moin akan enmak jou mareäi. 15 Anut nukan ronkat
ak erekapu onok eposek karar keseraiei. Ak kiro onok keserna, roat
ronkat aru oripas akan onok eposek aparmana, jeje ämän wa maiei.
16 Ak karauk roat akan sarau roasiret wäpik. Utianik, ak keser wa
ronkatäu ik kar ros kamoikau wa, okon, iken ronkat pakas onok aru
keserau rai wa ronkatäu. Ak Anut nukan sarau roasiret senes, okon,
tuku ariaiei. 17 Ak karauk roasiret opok onok eposek marowe. Akan
woiakas Anut nukan roasiret mesin meiewe. Ak Anut imineinai, ko
karar tainorwe. Ak okoro omsau kameäu ro näwäu nukan enip oik
muruwe.
18 Ak, sarau roasiret, ak akan kamwareäi roat akan inkaruru rainai,
akan ämän erekapu tainorwe. Ak akan kamwareäi roat eposek
akan ämän tainoriäi senek kiro kamwareäi roat aru ran akan ämän
keseriar tainorwe. 19 Akas Anut nukan ronkat tainorianik, onok eposek
keserna, akan kamwareäi roat akas ak erar tätäi arona rai, ak woiaka
aru wa mau, owon, Anut nukas ak eposek sarwarai. 20 Epar senes,
ak onok aru mona, akwarianik, tätäi araiei, akan ronkat kiro Anut
nukas ak mesin wou erermara, eposek awarai ra? Wa. Utianik ak
onok eposek mona, kiro mesin kasiaka penuk, erar akwaraiei, kiro
Anut nukas ak mesin kon wou erermara, sarwarai. 21 Kiro onok mesin
Anut nukas ak sare marowon. Krais nukasar ak mesin usu näwäu
owon. Kiro ak ätär maraun keserwon ak kiro onok aparnai, kon isouen
tainorwe. 22 Anut nukan ämänis keser äiewon, ‘Ko kar onok aru mau
wa, kar ros kon oksau pakas kar ämän sät äienuk, rowau wa.’ *Aisaia
53:9*
23 Roat akas ko jeimareanik, sät ämän aurin, utianik, kos ak ätäi
jeimwarau wa. Ko tätäi näwäu oumara, ätäi ak tätäi araun rai
ronkatäu wa. Utianik, ko Anut opok kon wou sakau mowon, owon,
ko äpu Anut nukas iken onok erekapu jekur wasare mukiäu. 24 Krais
nukas iken onok aru erekapu ämäumara, am äpäs opok toneanik,
meiewon. Ko kiro onok keserwon, owon, ik kiro onok aru nukan
sakau pakan ätäi imäikowon. Anut nuka tuku rau senek ik nais tuku

rawaun keserwon. Owon, Krais nuka tätäi sosop owon pakas ik eposek saremun. 25 Ak erekapu sipsip senek apu manaun itane sepuk sepuk ariain. Utianik, rusapai ak kiro kamwaraun ro eposek siakup ätäi pena, kos akan totomaka jekur kamwarou.

3

Roasiret ouratein akan ämän.

1-2 Ro oin asiret ak ran keseriar keserwe. Ak akan komurakat akan inkaruru rawe. Karauk komurakat ak Anut nukan ämän wa tainoriäi ak akan onok eposek keserna aparianik, akan woiaka pirirmana, Anut mesin woiaka epar maiei. Asiret, ak ämän sosop wa maiei, owon, komurakat akas akan onok eposek senes aparianik, akan woiaka Anut mesin epar maiei. 3 Ak akan tapiaka urik pak enmaksau pak mer eposek make murianik, karauk roasiret akan amiakap ika eposek rai ronkatemoi, wa nepipirau. 4 Mer eposek senes ak akan woiaka uru make muri. Roasiret ak kiro uru amiakas wa apariai, utianik, kiro mer wa aru saräi. Kiro woiaka uruan mer kiro woiaka päurar erer orip rawaun onok. Kiro onok Anut nukan amuk opok eposek senes. 5 Meteran asiret akan woiaka Anut mesin epar miäin asiret, ak akan komurakat akan inkaruru raianik, akan ämän jekur tainoriäin. Kiro onok pakas ak roat akan amiakap eposek senes sareäin. 6 Sara kiro asiret senek, ko kon komu Apraham nukan ämän tainormara, ‘ko isan näwäu’ äiewon. Rusapai, ak onok eposek keseraun wa iminäiei, kiro ak kon asinakut senek rawaiei.

7 Roat, ak ran keseriar keserwe. Roat, ak ronkat eposek oinai, ak akan wariakat pak jekur tane rawe. Asiret akan enmaksau sakau wa, keseria ak roat ak akan wariakat opok onok eposek marowe. Asiret ran ak awau orip orip rawaun omoi owaiei. Ak kiro onok keserna, Anut auraiei opok, kar osapus akan ämän wa tämarai.

Ik karauk roasiret amiakap onok eposek keserau.

8 Is ämän pataraurim. Ak erekapu tupsiu karar pakan senek ak woiakati orip rainai, akan woiaka jaunakat mesin meieinai, jekur sarwarowe. Ak akasar akan enmaka wa rororau. 9 Kar ros onok aru ak opok keserai ra, kos ak jeimwarai ra, akas ätäi onok aru kiro ro opok wa keserau. Akas ätäi onok eposek ko opok keserwe. Owon, Anut nukas ak kiro onok keseraun sare mowon, okon, tawa ak osap eposek owaiei. 10 Anut nukan ämänis äieu,

‘Inok roasir kon totok eposek saräun omre penuk, aparaun kame raumoi, ko jeim wa atai, kar ämän wa sät äiäi. 11 Ko onok aru erekapu mekesuk kuremara, onok eposek karar tainorai. Ko karauk roasiret pak woiaka karar mianik, onok eposek tainoraun sakau mai. 12 Owon, Näwäu ko roasiret onok eposek orip kamwareäu, roat akas auriäi kon rauk jekur me roi raiäu. Utianik, ko onok aru miäi roasiret wa sarwareäu.’ *Buk Song 34:12-16*

Kiro Anut nukas äiewon.

13 Na onok eposek keseraun sarau näwäu mota, kar ros na aru musaun itok ra? 14 Utianik, ak onok eposek keserna, ak kiro onok eposekun erar tätäi arona, ak nepipirwe. ‘Karauk roat aru akas ak iminäun rai sätwarona, ak kiro wa iminäu. Ak akan woiaka kiro mesin wa siräiäu.’ *Aisaia 8:12*

15 Utianik, akan woiaka Krais opok karar moinai, keser ronkatäiei,
“ko iken Näwäu”. Karauk roat akas ak owon Anut ak tawa imwaraun
kame rai räi totwarona, aka kiro onoktapau jekur äpu moinai,
awarowe. 16 Ak ätäi ämän woiaka erer oripas awarowe, ak orip orip
Anut nukan amuk opok tuku rawe. Kesermana, karauk roat akas ak
jeimwareanik, jeje ämän awarona, kiro roat ak kiro onok eposek Krais
nukan onok tainori aparmana, oioraka naura. 17 Anut nukan ronkat
tainorianik, onok eposek pakaima tätäi owam kiro eposek. Utianik,
onok aru pakaima tätäi owam kiro aru.

Krais ko meieanik, siräumara, ik imäikowon.

18 Ak Krais ronkatewe, ko onok aru mau wa. Roasiret erekapu onok
aru miäi akan omoi oumara, am äpäs opok meieanik, akan onok aru
pakan imware Anut siakup pote marowon. Ko kararpai meiewon,
ko ätäi wa meiäi. Ko ro senek okoro omnokou opok raunuk, wena,
meiewon. Utianik, ko ätäi siräumara, kon totok orip orip awau rau.
19 Ko meiemoi, kon totok roasiret meter meiein akan totomaka karapus
rain opok poteanik, Anut nukan ämän eposek awarowon. 20 Kiro
roasiret meter Noa nukan ses opok Anut nukan ämän wa tainoriäin.
Kiro ses opok onok aru näwäu senes pewon, utianik, Anut kurte aru
marau wa, ko ak woiaka piriraun rai kamware rawon. Utianik, Noa
ous ate me kurenuk, roasiret sosop wa, 8 orip kiro ous uru tonoin.
Om näwäu nomara, joies kiro ous kuworianik, oririr manonuk, Anut
nukas ak jekur kamwarowon. 21-22 Kiro joi, an jomareäin totok. Anut
nukas ak an pakas imwarowon. Kiro an joiäi, kiro enmaksau pakan
ukun wa kosorai, wa senes wa, kiro ak Anut nukan amuk opok tuku
rawaun paip muriäi. Kos ak imwaraun keseriäu. Anut nukas Jisas
Krais up opokan siräi monuk, rusapai ko omar oik Anut nukan ipou
näu kaima raianik, Anut nukan sarau eitek pak osou enmaka orip pak
karauk osap sakau orip kos ak erekapu kamware rau.

4

Ik meteran onok aru miäumun erekapu utau.

1 Krais ko am äpäs opok ik mesin tätäi näwäu owon. Ko keserwon
senek ak ran keseriar kon onok tainornai, tätäi owaun kame rawe.
Utianik, inok ro ko tätäi owai, ätäi onok aru orip orip wa mai. 2 Kiro
onokun, ak omnokou opok raumoi, ak orip orip akan enmaksau
nepipiraun wa ronkatäu. Ak Anut nukan ronkat karar tainoraiei. 3 Ak
meter kiro onok aru sosop roasiret Anut mesin woiaka epar mau wa
akas keseriäi senek keseriäin. Rusapai ak kiro onok wa keserau. Ak
meter karauk asiret pak ariain. Ak akan enmaksau mesin nepipiraun
karar ronkateäin. Ak an sakau orip orip jeäin. Ak po senek o sosop
jeäin. Ak an sakau jeanik, otop saremoi, jejemakasapai sare ariain.
Ak sät eitek aru akan enmaka jou miäin. 4 Rusapai ak Airen roat
pak kiro onok aru ätäi wa keserna, kiro Airen roat akas karkairmoi,
akan enmakap ämän miäi. 5 Utianik, tawa, kiro roat ak wasarewaraun
ses opok akasar owo onok keserin Anut auraiei. Kiro wasarewareäu
ro ko roat awau rai pak meiein pak wasarewaraun kamware rau.
6 Kiro onokun, Jisas nukasar kiro roasiret ak meter meiein opok nais
poteanik, kon Ämän Eposek maronuk, roin. Kesernuk, akan enmaksau
meter meiein, utianik, wasarewaraun ses opok, inok roasir kiro ämän

rowon mesin wou epar mowon, kon totok Anut nuka senek awau rawai.
7 Okoro omnokou wasaräun ses siakup pe rau, okon, akan ronkat
jekur kameanik, Anut aurwe. 8 Ak jaunakat mesin woiakas meieäi
onok sakau atowe. Kiro onokus karauk onok aru erekapu kururur mai.
9 Karauk roasiret akan owa kouna, ak woiaka aru wa mau. Akas akan
owa imware tonoinai, o arowe. 10 Anut nukas ik karar karar sakau atap
atap ikowon. Kiro sakau jekur kameinai, kiro sakaus karauk roasiret
eposek sarwaraiei. 11 Keseriar, inok ro ko Anut nukan ämän roasiret
araun sakau owai, ko Anut nukan ämän roasiret awarai. Inok ro ko
karauk roasiret sarwaraun sakau owai, ko Anut nukan sakau oripas ak
sarwarai. Keserna, roasiret akas kiro onok keseri aparmana, ak äpu
ak Jisas Krais nukan roasiret, okon, Anut nukan enip jou muraiei. Ko
sakau näwäu orip orip rawai. Epar.

Ik Krais usu owon senek owaun woiok ererau.
12 O jaiat, Anut nukas ak ate apwaraun tätäi arora, kiro mesin
karkairmoi, kiro onok atap ik opok peu rai wa ronkatäu. 13 Ak kiro
tätäi Krais nuka owon senek oi, keseria, ak woiaka ererwe. Tawa
Krais sakau näwäu orip ätäi kounuk, ak woiaka erermana, näwäu
nepipiraiei. 14 Ak Krais nukan enip atona, roasiret akas ak aru maraiei,
kiro mesin woiaka aru wa mau, woiaka erer orip rawe. Owon, Anut
nukan Osou, ko sakau näwäu orip, ak pak rau. 15 Ak onok aru mianik,
tätäi oiäi is kiro mesin awarau wa. Ak ro wena, meiäi, ak karauk roat
akan osap päu owaiei, ak karauk roat akan sarau aru maraiei, ak kiro
onokun tätäi owaiei kiro onok atap. 16 Utianik, ak akan woiaka Krais
mesin epar mona, tätäi arona rai, ak oioraka wa nau, Anut nukan enip
oik jou muruwe, owon, ak kon enip ateäi. 17 Wasarewaraun omre
siarakap pe rau, amke Anut nukas kon roasiret wasarewarai. Amke
iken onok wasareikonuk, kiro roasiret akan woiaka kiro Ämän Eposek
Anut nukas arowon mesin epar mau wa ak owosäiei? 18 Anut nukan
ämänis äieu, ‘Roasiret onok eposek miäi ak usu näwäu oianik, omar
oik tonaiei. Utianik, onok aru miäi roat pak roat Anut sumkäineäi pak
ak owosäiei?’ *Sindaun 11:31*
19 Keseria, kiro roat ak Anut nukan ronkat pakas tätäi oiäi, ak akan
totomaka Anut nuka opok mona, onok eposek karar maiei. Anut
nukasar atoike mukomara, orip orip jekur kamoikeäu.

5

Roasiret kamwareäi roat, ak Anut nukan roasiret jekur kamwarowe.
1 Is rusapai ak, Anut nukan roasiret kamwareäi roat awaraurim.
Ak jekur rowe. O jaiat, isaka ran ak senek, Anut nukan roasiret
kamwareäim ro. Is Krais am äpäs opok meiewon isakan amiasar
aparmin. Tawa Krais ätäi amop penuk, is ko pak erek kon sakau
oianik, kon arou merek opok rawam. Keseria, is ak, roat näunäu,
sarau jekur maun sakau ämän awarom. 2 Sipsip kamwareäi roat akas
akan sipsip jekur kamwareäi senek akas Anut nukan roasiret keseriar
jekur kamwarowe. Anut nukas kon roasiret, akas kamwaraun rai akan
ipiaka opok marowon ak jekur kamwarowe. Akanun ronkateinai,
jekur kamwarowe. Aiauk owaun wa ronkatäu, woiaka erer oripas
kamwarowe. 3 Akan ronkat, ika roat näunäu rai akasar enmak jou

oik wa mau. Utianik, ak akan roasiret onok eposek ätär marona, akan
onok eposek kiro aparianik, tainoraiei. 4 Tawa Krais ko ik kamoikaun
ro näwäu koianik, kos kiro mer eposek orip orip rawaun ikai.
5 Karauk roat erekapu, rowe! Ak akan roat näunäu akan inkaruru
rainai, akan ämän eposek jekur tainorwe. Akasar akan enmaka wa
rororau, akan jaunakat erar sarwaraiei. Owon, Anut nukan ämänis
keser äieu, “Anut nukas roasiret akasar akan enmaka oik jou miäi tai
kurwareäu. Utianik, roasiret akan enmaka oik wa jou miäi Anut nukas
kon wou näu oripas ak sarwareäu.” *Sindaun 3:34*
6 Keseria, akas akan enmaka wa rororau. Ak Anut sakau orip nukan
inkaruru rawaiei. Keserna, tawa kar omre päun sare mowon opok,
nukasar akan enmaka oik mai. 7 Akan usu erekapu kon ipou opok
mowe, owon, kos ak jekur kamwareäu.
8 Ak akan ronkat jekur kamwaronai, sakau tai rawe. Akan iwäinaka
Satan, ko opur laion senek karauk roat apu opok ariena, apwareanik,
aru maraun ariäu. 9 Ak akan woiaka Anut mesin epar moin sakau
mowe. Satan nukan ämän wa tainorau. Owon, ak äpu okoro omnokou
opok Kristen roasiret erekapu tätäi ourai senek, ak ran keseriar tätäi
ourai.
10 Utianik, Anut ko ak orip orip sarwareäu. Ak Krais mesin
woiaka epar moin kon sakau oianik, kon arou opok orip orip rawaun
urwarowon. Ak kiro tätäi om rumukäu wa oi rawaiei. Kos ak ätäi
imwareanik, sakau maronuk, ak ätäi eposek rawaiei. 11 Ik äiem, kon
sakau orip orip rawai. Kiro epar.

Pataraun ämän

12 O jaiat, is Sailas nukas sareirnuk, ak okoro jer katunak we marom.
Is äpu ko iken jaunok, kon wou Jisas mesin epar mowon. Is akan
woiaka päurar rawaun pak Anut nukas ak erar sarwarowon ätär
maraun okoro jer we marom. Keseria, ak Anut karar jou murinai,
sakau tai rawe.
13 Babilon* näu menan roasiret Jisas nukas ak senek sare marowon
akas nais ak ‘pere’ awaroi. Mak ko isan mokoi urektapau senek, kos
ran ak ‘pere’ awarou. 14 Ak akan jaunakat mesin woiakas meieanik,
kiro onok ätär maraun, akan ipiaka atotowe.
Ak Krais pak pasar rauna, kiro akan woiaka päurar rawai.

2 Pita
Okoro buk nukan onoktapau

Pita nukas roasiret akan woiaka Jisas mesin epar moin ätäi jer we marowon. Ko awarowon, “Is kar ämän keser roimin, sätäiäi roat akas roasiret akan woiaka epar moin utaun rai keser äiäi. Ak Jisas ko ätäi wa kowai rai äiäi. Keseria, is ak awarom, ak kiro roat akan ämän wa rowau kiro epar wa. Utianik, iken onok aru pakan ätäi piririanik, kume raum. Anut nukan ronkat roasiret erekapu akan onok aru pakan pirirna rai, kiro epar Jisas ätäi kowai.

Okoro buk tainoraun ämän

1:1-2 Pita nukas roasiret ‘pere’ awarowon.
1:3-15 Anut nukas ik kon roasiret sare mukowon, okon, iken woiok ko mesin epar mau.
1:16-21 Jisas nukan ämän kiro kon ämän oi ariai roat pak Anut nukan ämän roianik, areäi roat pak akas awaroin kiro ämän epar senes.
2:1-22 Sätäiäi roat akas owo ämän ak awarona, roianik, wa tainorau, owon, kiro ämän epar wa.
3:1-18 Jisas Krais epar ätäi kowai.

1 O jaiat, is Saimon-Pita, Jisas Krais nukan sarau ro kon ämän oi
ariaim. Is roasiret Jisas mesin woiaka epar moin kiro jer we marom.
Jisas Krais ko iken eit, ko iken onok aru pakan imäikowon ro. Jisas
Krais nukan onok eposek, kos ik erekapu sareikonuk, iken woiok epar
momun senek, ak ran akan woiaka epar moin. 2 Anut ko, iken Näwäu,
Jisas ori, awas awan onok eposek ätär mareanik, sarwarmoi, akan
woiaka päurar rawaun araieir. Kesersä, ak äpu matomana, orip orip
eposek rawaiei.

Anut nukas ik kon roasiret sare mukowon.
3 Jisas Krais nukasar nuka Anut, ko Anut nukan sakau näwäu orip,
okon, kos ik Anut nukan ämän tainorianik, ko pak orip orip rawaun
sakau ikowon. Kesermoi, kon sakau onok eposek orip ätär mukianik,
ik kon roasiret senes saräun urweikowon, okon, ik ko äpu murom.
4 Kiro onok pakas, kos ik osap eposek senes ikaun paip mukowon kiro
ikou. Kesernuk, okoro omnokou pakan roat akan ronkat arus ik aru
wa mukai, okon, ik Anut nukan onok erekapu tainorau.
5 Keserianik, Krais nukas kiro onok keserwon mesin jekur
ronkatewe. Ak ko mesin woiaka epar moin, okon, rusapai, ak onok
eposek maun sarau sakau mowe. Ak onok eposek mianik, ak ätäi Anut
nukan ämän jekur äpu maun sarau sakau mowe. 6 Ak kon ämän jekur
äpu mianik, ätäi akan ronkat jekur kamäun sarau sakau mowe. Ak
akan ronkat jekur kameanik, ak ätäi sakau tai rawaun sarau sakau
mowe. Ak sakau tai raianik, ätäi Anut nukan onok tainoraun sarau
sakau mowe. 7 Ak Anut nukan onok eposek tainorianik, ätäi akan
jaunakat eposek sarwaraun sarau sakau mowe. Ak akan jaunakat
eposek sarwareanik, ak ätäi roasiret mesin akan woiakas meiäun
sarau sakau mowe. 8 Ak kiro onok eposek erekapu keseraiei, ak eposek
senes sareanik, ak Jisas Krais jekur epar äpu momoi, ak kon sarau erar
wa maiei. Kiro sarau o orip saräi. 9 Utianik, inok ro ko kiro onok

eposek wa keserai, ko amuk oporewon ro senek om jekur wa aparai. Amke Anut nukas kiro ron onok aru meter keserwon jäkäi muruwon, utianik, ko kiro mesin ätäi ronkatäu wa.

10-11 O jaiat, ak jekur ronkatewe. Anut nukas ak sare mareanik, urwarowon, okon, woiaka erer orip sarau sakau mowe. Ak kesermoi, Anut wa sumkäineina rai, iken Näwäu, Jisas Krais nukas wou erer orip imwaronuk, ak kon mena awau orip orip rawaun tonaiei.

Meter Anut nukan ämänis Jisas mesin aikowon.

12 Is äpu, ak okoro ämän meter roianik, äpu moin. Kiro Anut nukan epar ämän mesin akan woiaka epar moin. Utianik, is orip orip ätäiar awaram. 13 Isan ronkat, is okoro omnokou opok awau rai rai, ak orip orip okoro ämän mesin ronkat araun wa utam. 14 Is äpu isan meiäun omre siarap pe rau. Iken Näwäu, Jisas Krais nukas is keser airowon. 15 Keseria, is ak okoro ämän sakau awaraurim. Is tawa meieita, ak omre orip orip okoro ämän awaromin ronkatäiei.

16 Ik okoro kinin roat akan ronkat pakas mareäi kiro kinin awarau wa. Ik iken Näwäu, Jisas Krais, sakau näwäu orip ätäi kowai mesin awarom. Ik Jisas nukan sakau iken amiokosar aparmun, okon, ak awaroram. 17 Ik erek raumun opok, momonek Anut nukas kon enip oik murianik, sakau näwäu nuruwon. Anut nukasar enip jou näwäu orip, kämioik rau, ko omar oikas keser äiewon, ‘Okoro isan mokoi senes. Isan woi ko mesin meiem. Is ko mesin isan woi ereru.’ *Matiu 17:5*
18 Ik Jisas nuka pak Anut rawon omtapau opok erek tone rauta, kiro ämän omar oikas kowon roumun.

19 Keseria, ik Anut nukan ämän roianik, areain roat akan ämän mesin iken woiok epar mom. Ak ran kiro ämän akan woiaka uru moinai, ronkatewe, kiro eposek senes. Anut nukan ämän roianik, areain roat akan ämän kiro arou eteinak pututu jereäu senek. Ak apu eteinak apariäi. Jisas ätäi kowai kiro om teinewan upi jereäu senek, kiro akan woiaka uru jere raunuk, ak apu erekapu aparaiei. 20 Utianik, ak rowe, Anut nukan ämän roianik, areai roat akan ronkat pakas erar jer wäu wa. 21 Ak kar ron ämän aräu wa. Wa senes wa. Ak Anut nukan ämän, Osou Näus akan ronkat opok maronuk, awareäin.

2

Karauk sät ämän tamareäi roat akas akan ronkat aru maraiei.

1 Meter Israel roasiret kamuk opok, karauk roat ak Anut nukan ämän roianik, arem rai sätwareäin. Keseria, rusapai ran karauk roat ak kamuk pemana, sät ämän tamareäi. Ak ämäi ämäi ämän atap ak woiaka Jisas mesin epar moin aru maraun tamareäi. Epar, kiro roat Näwäu nukas akan onok aru pakan imwaraun meiewon, utianik, akas Näwäu sumkäineanik, ak Anut nukan ämän erekapu tainoraun kiro utau äiäi. Keseria, Anut nukas kiro roat kurte aru marai. 2 Utianik, roasiret sosop akan woiaka epar moin ak kiro onok aru oioraka naun tainorna rai, roasiret akan woiaka Jisas mesin epar mau wa akas kiro onok aparianik, Anut nukan epar ämän opok jeje ämän maiei. 3 Kiro sät äiäi roat ak akan aiauk ra, akan osap owaun woiakas meieäi. Ak kiro roat akan sät ämän sosop rowaun akan osap sosop araiei, utianik, kiro sät ämän äiäi. Kiro sät ämän akan ronkatis miäi. Anut nukas kiro

roat wasarewaraun kamware rau. Ak wasarewareanik, ak erekapu aru senes marai.
4 Ak rowe, meter karauk Anut nukan sarau eitek ak onok aru moin, Anut nukas kiro sarau eitek inikwaronuk, rawau wa, kiro up pututu uru känkurwarowon. Ak kiro up pututu uru Anut koi roasiret wasarewaraun kame rai. 5 Kar ses opok, Anut nukas meteran onok aru miäin roasiret inikwaronuk, rawau wa. Joi näwäus koumara, roasiret akan woiaka Anut mesin epar mau wa erekapu aru maronuk, meiein. Noa karar ko ämän eposek tamareäwon ro pak roasiret 7 orip Anut nukas jekur kamwaronuk, ak aru marau wa. 6 Kar ses opok, Anut nukas Sodom, Gomora ori erekapu aru matowon. Ko akan näu mena oirorror ep äsimornuk, koi jerwarnuk, aitap sareirin. Ak kiro keserwon ronkatewe. Epis jerwarowon, kiro totok senek. Tawa roasiret akan woiaka epar mau wa ak epis keser jerwarai. 7 Ik äpu Anut nukas Lot isanarianik, aru murau wa, ko ro onok eposek orip. Lot ko kiro menan roasiret onok aru miäi pak sapum onok miäi pak kamuk rawon. 8 Lot ko Anut nukan amuk opok ro eposek. Utianik, ko kiro mena roasiret onok aru miäi pak rawon. Omre karar karar ko roasiret Anut nukan sintore ämän utomoi, onok aru moin aparianik, kon wou usu orip rawon. Anut nukas ko kiro roasiret aru pakan imäiewon. 9 Keseria, owo usus roasiret ak Anut mesin akan woiaka epar mianik, kon ämän tainoriäi opok penuk, Näwäu kiro roasiret sarwaraun äpu mou. Onok aru miäi roasiret ak Anut mesin akan woiaka epar mau wa, ko nais ak sakau atwareanik, aru maraun äpu mou. Kar omre päi opok, ko kiro roasiret wasarewareanik, aru marai. 10 Roasiret sapum onok aru senes mianik, Anut jeje ämän auriai, kos kiro roasiret aru senes marai.

Kiro sät ämän tamareäi roat ak kamuk raumana, ak Anut nukan ämän wa tainoriäi. Ak akan ronkat karar tainoriäi. Ak Anut nukan sarau eitek jeje ämän awaraun wa iminewareäi. 11 Anut Näwäu nukan sarau eitek ak sakau näwäu orip, akas kiro sätäiäi roat itimware rai. Utianik, akas Anut nukan amuk opok, kiro onok aru miäi roat akan enmaka opok ämän wa mareäi. 12 Utianik, kiro roat ak karauk onok akan onoktapau äpu wa, utianik, ak kiro mesin jeje ämän miäi. Kiro roat ak opur senek. Opur ak ronkat wäpik sepuk ariena, roat akas akwarona, meieäi. Kiro roat ak ran kesekur, ak ronkat wäpik, owo onok keseraun keseriäi, okon, ak opur senek wasaräiei.

13 Kiro onok senek, kiro sät ämän tamareäi roat akas karauk roat aru mareäi. Tawa Anut nukas ak ran tätäi näwäu arai. Ak nepipirianik, onok aru keseraun sankeu amop keseriäi. Ak orip orip, oioraka naun onok aru kiro keseriäi, utianik, ak ‘Ika roat eposek’ äiäun rai, ak woiaka epar moin roasiret, pak tururianik, o jeäi. Keserna, Kristen roasiret akan joumaka aru manai. 14 Orip orip asiret apwaromana, aru maraun ronkat aru oiäi. Ak onok aru mianik, äiäk rai wa ronkateäi. Roasiret akan woiaka Anut mesin sakau mau wa ak onok aru maun rewareäi. Owo osap sätäumoi, owaun ak äpu miäi. Ak kiro onok keserna, Anut nukas tawa kiro roat aru marai. 15 Kiro roat ak apu tuku utomoi, ak sepuk sepuk ariäi. Ak kar meten ro, enip Balam*, Beor nukan mokoi nukan apu tainoriäi. Balam ko aiaukun ronkatemara, onok aru maurwon. 16 Utianik, kar opur donki ko ron pätu senekus Balam ‘Na onok aru senes moram’ rai auruwon. Donki ko opur, ko ämän maun senek itok wa, utianik, kiro ses opok, ron pätu oripas ko

kiro Anut nukan ämän roianik, areawon ro ronkat aru orip, ‘na onok aru wa mau’ rai auruwon.
17 Kiro sät ämän tamareäi roat ak antut sikewon senek. Ak iou uriris pair manonuk, om wa neäu senek. Ak roasiret sarwaraun itok wa. Keseria, Anut nukas akan mena sare marowon rau, kiro mena atapuk pututu senes rau. 18 Kiro roat ak onok aru momana, nepipirianik, akan enmaka rororaun ämän sosop miäi. Keserna, karauk roasiret rusapaiar woiaka epar moin ätäi onok aru maun woiaka siräi marona, onok aru miäi. 19 Kiro sätäiäi roat akas roasiret keser awareäi, “Ak iken onok tainoraiei. Ak iken onok tainorna rai, ak karauk roat akan sarau roat wa rawaiei. Ak owo onok keseraun itok.” Utianik, kiro roat aru aka onok aru nukan sarau roat. Owon, owo onok akan ronkat opok orip orip rau, ak kiro onok nukan sarau roasiret (slev*). 20 Inok roasir ko kon okoro omnokou pakan onok aru erekapu sumkäinemara, iken Näwäu, Jisas Krais, imäikowon ro tainorwonus, ko kiro onok aru meter keserwon ronkatemara, ätäi keserai, ko meter rawon senek wa rawai. Ko rusapai aru senes rawai. 21 Is ak kiro jekur äpu maun kar ämän awaraurim. Ko meter Anut nukas roasiret kon amukup owose eposek saräun ko äpu mau wa, onok aru miäwon, wasarewaraun ses ko usu owaun itok. Utianik, ko kiro Anut nukan ämän karauk roat akas ko ätär murin äpu momoi, tainorianik, ätäi kiro onok utowon, okon, tawa ko usu näwäu senes owai. 22 Ak kiro onok miäi, kiro kar ämän meter äpu miäwon ros äiewon senek. Ko äiewon, ‘Enas esiemara, nukan es ätäi jaun poteäu.’ *Sindaun 26:11*

Kar ämän kesek rau, ‘Ak akan en an jou muruna, ko ätäi potomara, maimai opok nini taitairiäu.’

3

Jisas Krais ätäi kowai.

1 O jaiat, is amke jer we maromin, rusapai okoro ätäiar jer we marom. Kiro jer oirori opok is ak kiro onok eposek wa rämkäswaraun rai ronkat araun jer we maromin. 2 Kiro ämän eposek meter Anut nukan ämän roianik, areain roat akas awaroin. Iken Näwäu, ko iken imäikowon ro, ko nais nukan sakau ämän kon ämän oi ariain roat aronuk, akas awaroin. Ak kiro ämän ätäi ronkatäun rai awarom. 3-4 Is ak okoro ämän awaraurim, jekuriar ronkatewe. Okoro omnokou wasaräun ses opok, roasiret akan ronkat aru tainorianik, ak siarakap koumana, akan woiaka Jisas mesin epar moin mesin jeje ämän awareanik, totwaraiei, “Jisas nukas ätäi kowaun paip mowon, owosera? Ko ätäi kowau wa. Iken asanokot meieutoin, utianik, meter Anut nukas okoro omnokou ate mowon keseriar rau, kar osap awau päu wa.” 5 Utianik, meter Anut nukas nukan oksaus omnokou omar pak äienuk pewon, ak kiro mesin ronkatäu utoi. Okoro omnokou an pakas pewon, Anut nukas an inäunuk, omnokou sakau sarewon. 6 Rai rai, Anut nukas ätäi okoro omnokou joies aru mowon. 7 Utianik, okoro omnokou omar pak rusapai rau. Kiro Anut nukan oksausar äienuk, epis aru maun utonuk, rau. Tawa Anut nukasar okoro omnokou wasaräun ses opok, kiro roasiret onok aru miäi wasarewareanik, erekapu aru marai.

8 O jaiat, kar ämän okoro awaraurim, ak wa utau. Akas Jisas kowaun om rumukäu rau räi wa äiäu. Iken ronkat woisan 1,000 kiro

om rumukäu rai ronkateäum, Näwäu nukan ronkat kiro omre karar
senek. Iken ronkat omre karar om katu rai ronkateäum, Näwäu nukan
ronkat kiro woisan 1,000 senek. 9 Näwäu ko owo paip mowon keseraun
roasiret akan onok senek äiäur äiäur mau wa. Utianik, ko ak mesin
ronkatwareanik, kurte wa keseriäu. Owon, kar roasir wa aru saräun
rai äiäur äiäur miäu. Roasiret erekapu woiaka pirirmoi, onok aru miäi
utaun rai wou erer orip kamware rau.
10 Utianik, Näwäu kowaun ses, ko päu ro senek ämäi ämäi kurte
kowai. Kesernuk, omar jejep näwäu taumara, wasaräi. Omar oikan
osap erekapu epis aru mai. Okoro omnokou pak osap erekapu rai epis
jere kuräi.
11-12 Okoro osap erekapu kiro onok pakas wasare kurena, rusapai
ak Jisas mesin woiaka epar moin roasiret, ak owo onok keseraiei? Ak
orip orip Anut nukan onok eposek tainornai, ak kiro omre Anut nukas
sare mowon kame rawe. Kiro omre penuk, omar epis aru mai. Kiro
ses opok, omnokou pakan osap pak omar oikan osap pak ep sopous
erekapu aru monuk, an senek saräi. 13 Utianik, Anut nukas ik paip
mukowon, ik kiro paip epar päun kame raum. Ik omar awau pak
omnokou awau pak kame raum. Kiro, roasiret onok eposek miäi akan
rawaun mena.
14 O Jaiat, kiro ämän is awaromin epar. Ak kiro omre kowaun woiok
karar orip kame rawe. Ak Anut nukan ämän jekur tainoraun sarau
sakau mowe. Ak keserna, kiro omre sare mowon penuk, Anut nukas
ak karar karar awarai, ‘Na onok eposek momon, okon, na ämän wäpik.
Iwen woiok karar päurar raumur.’ 15 Näwäu ko karauk roasiret akan
woiaka epar mona, imwaraun kamware rau, okon, ak kiro onok mesin
ronkatewe. Anut nukas iken jaunok Pol ronkat eposek nurunuk, kos
ran kiro ämänir ak jer we marowon. 16 Kiro jer sosop Pol nukas
we kurewon opok kiro ämän erekapu keseriar jer wewon. Karauk
Pol nukan jer onoktapau äpu maun sakau senes, okon, karauk roat
akan woiaka Anut mesin sakau mau wa akas kon ämän onoktapau
jekur amop maun wou wemoi, ak akan ronkat pakas onoktapau atap
roasiret awareäi. Ak karauk Anut nukan ämän keseriar keseriäi. Ak
kiro onok keserna, Anut nukas ak ätäi imwarau senek wa, ak erekapu
aru marai.
17 O jaiat, ak kiro sät roat akan onok äpu moin. Ak iken sintore
ämän wa tainoriäi. Keseria, ak jekur sakau tai raumoi, kiro roat akan
ämän epar rai ronkateanik, akan onok aru wa tainoraiei. Kesernai, ak
Anut nukan apu eposek wa utaiei. 18 Jisas Krais, ko iken Näwäu, ko ik
imäikaun ro. Is ko aurita, kos ak sarwareanik, kon onok eposek ätär
maronuk, ak äpu moinai, tainorwe. Kon enip karar rororau. Rusapai,
tawa ran orip orip keseriar keserau. Kiro epar.

1 Jon
Okoro buk nukan onoktapau

Jisas ko meienuk, woisan 85 senek manonuk, Jon ko Anut nukan roasiret Esia provins opok jer we marowon. Jon ko koiam sarewon. Ko ak Anut pak kon mokoi, Jisas pak woiaka karar me rawaun rai jer we marowon. Karauk sät ämän miäi roat akas keser awariäi, 'Jisas Krais ko ika ro senek pewon, okon, ko Anut nukan mokoi wa. Kesermoi, ko ätäi wa kowai. Akan ronkat osap sosop äpu maun kiro näwäu, utianik, akan woiaka karauk roat mesin meieäi kiro omnokoupaian onok, okon, näwäu wa.

Jon nukas Kristen roasiret ak kiro ämän wa rowau rai awarowon. Kos keser awarowon, 'Ik Anut mesin woiokos meieanik, karauk roasiret akanun nais woiokos meiäu.'

Okoro buk tainoraun ämän

1:1-4 Jon nukas awau rawaun ämän jer wewon.
1:5–2:17 Sanpewan onok pak pututuwan onok pak ak tururau senek wa.
2:18-29 Jon nukas Krais nukan iwäi jaukut mesin roasiret awarowon.
3:1–4:6 Ik roasiret akan onok aparianik, ak Anut nukan mokoit ra, Satan nukan mokoit rä, ik äpu maun itok.
4:7–5:5 Anut nukas roasiret mesin wous meiäu onok nukan onoktapau, okon, ik nais karauk roasiret mesin iken woiokos meieta rai, karauk roasiret akas ik kon roasiret senes äpu mukaiei.
5:6-21 Jon nukas roasiret owo osap mesin akan woiaka epar maiei rai awarowon. Kos ak owon akan woiaka epar maiei rai awarowon. Ak owo onok tainoraiei rai awarowon. Keser awarianik, kon ämän patarwon.

Awau orip orip rawaun ämän.

1 O jaiat, Jisas ko awau orip orip rawaun ämän. Ko meter okoro omnokou päu wa opok rawon. Kos koianik, ämän arewon ik roumun. Epar senes, ko iken amiokosar aparianik, iken ipiokos nais atomun mesin ak rusapai jer we marom. 2 Kiro awau orip orip rawaun ämän amop sarenuk, ik aparmun. Keseria, ik epar ämän mianik, kiro awau orip orip rawaun sakau mesin ak jer we marom. Meter ko momok pak rawon, rusapai amop penuk, aparmun. 3 Ik ko aparmoi, kon ämän roumun, ikes kiro ämän ran ak mareäumun. Keserta, akas pak akan woiaka ik pak karar mona, ik erek tururia, iken woiok karar momonok pak kon mokoi Jisas Krais pak rawaun itok. 4 Ik iken woiok näwäu ereraun kiro ämän jer we marom.

Ik arou pakas ariäu.

5 Ik kiro ämän Anut nukan mokoi nukan oksau pakan roumun awaraurum. Kon ämän kesek: Anut nuka ko arou senes, kar pututu ko opok rawau wa. 6 Utianik, ikes Anut pak woiok karar rau äianik rai, onok aru mesin ronkateanik, ik pututu ariäum, kiro ik sät ämän mianik, epar ämän wa tainoriäum. 7 Utianik, nuka arou opok rau senek ik nais arou opok arieta rai, kiro iken jaunokot pak woiaka karar me raiäum. Anut nukan mokoi Jisas nukan karianas iken onok

aru miäumun erekapu jäkäi mukonuk, ik Anut nukan amukup eposek sare raum. 8 Utianik, ik onok aru wa miäum äieta rai, epar ämän kiro iken woiok uru rawau wa, kiro iken woiok sätäurum. 9 Utianik, iken onok aru miäumun mesin Anut aurta rai, kos kon onok tuku pakas ik paip mukowon tainorianik, iken onok aru miäumun jäkäi mukomara, nukan amuk opok eposek sare mukai. 10 Meter Anut nukas äiewon, “Roasiret ak erekapu onok aru orip.” Keseria, ik onok aru wa miäum rai äieta, ikes Anut ko sätäiäu ro auriäum. Keserta, rai kon ämän iken woiok uru rawau wa.

2

Krais ko iken sareikowon ro.

1 O jaiat, ak woiaka epar moin roasiret, is akanun woias meiem, ak isan mokoit senek, is ak onok aru wa mau rai, okoro jer we marom. Utianik, inok roasir ko onok aru monuk rai, Jisas Krais ko onok eposek miäu kos kiro ro saräun momonok auriäu. 2 Nukas iken onok aru jäkäi mukaun kon enipsau Anut nuruwon. Ko ik Juda roasiret karar sareikaun keserau wa, roasiret erekapu okoro omnokou opok rai erek akan onok aru jäkäi maraun keserwon. 3 Ik Anut nukan sintore ämän tainorta rai, ik ko epar äpu mom. 4 Utianik, kar ros “Is Anut äpu” äiemara, Anut nukan ämän tainorau wa, kiro ro ko ämän sätäiäu. Anut nukan epar ämän kon wou uru rawau wa. 5 Utianik, kar ro ko Anut nukan ämän tainoriäu, kiro ro ko epar Anut mesin wous meieäu, karauk roasiret ätär mareäu. Kiro onok pakas ik äpu ik Anut pak pasar raum. 6 Inok roasir “Is Anut pak pasar raim” äiäi, kiro roasir ko Krais nuka keser ariäu senek ariaura.

7 O jaiat, is akanun woias meiem, is okoro sintore ämän rusapai jer we marom, kiro awau ämän wa, kiro meten ämän. Kiro ämän ak meter meter roiäin. 8-9 Utianik, is rusapai okoro sintore ämän jer we marom kiro awau senek. Jisas Krais nukas iken woiok uru sarau miäu, okon, ik ko senek, iken jaunokot mesin woiokos meieäum. Keseria, iken woiok uru pututu manonuk, arou senes pemara, jere rau. Keseria, ik epar äpu kiro sintore ämän epar senes. Inok roasir kos “Is arou opok raim” äiemara, kon jauk sauk muriäu, kiro roasir ko pututu pakar rau. 10 Inok roasir kon jauk mesin wous meieäu, ko arou opok raiäu, kon wou uru kar osapus ko onok aru maun rawau wa. 11 Utianik, inok roasir kon jauk sauk muriäu, ko pututu raiäu. Ko pututu raumara, amuk putut kariewon apu aparau senek wa. Keseria, ko pututu raianik, apu manaun itaneäu.

12 O isan mokoit, ak Jisas mesin woiaka epar mona, akan onok aru miäi kiro Anut nukas jäkäi marowon, okon, is ak jer we marom. 13 O moniat, kiro ro meter meter rawon, rusapai ran rau ak äpu, okon, is ak jer we marom. O mokoi tenemai, akas Satan itimorin, okon, is ak jer we marom. O mokoit, ak momonek epar äpu moin, okon, is ak jer we marom. 14 Moniat, kiro ro meter meter rawon, rusapai ran rau ak äpu, okon, is ak jer we marom. Mokoit tenemai, ak sakau orip Anut nukan ämän akan woiaka uru rau, akas Satan itimori, okon, is ak jer we marom.

Omnokou pakan osap mesin woiakas wa meiewe.

15 Ak okoro omnokou pak okoro omnokou pakan osap mesin woiakas wa meiewe. Utianik, inok roasir ko okoro omnokou pakan osap mesin

wous meienuk, ko momonek omar oik rau mesin wous meieäu wa.
16 Omnokou pakan onok erekapu okoro omnokou opok rau, kiro kesek:
ro asik apareanik meswareäu, ro osap atap atap apwareanik wous
weäu, ro osap sosop orip kon enip kämioik jou miäu. Kiro onok
erekapu Anut pakas kowau wa. Kiro onok erekapu omnokou pakan.
17 Omnokou pak kon enmaksau nepipiraun onok pak, kiro erekapu
wasaräieir, utianik, inok roasir Anut nukan ämän tainorai, ko orip
orip awau rawai.

Krais nukan iwäi jaukut.

18 O isan mokoit, is akanun woias meiem, omre wasaräun ses siakup
pe rau, ak meter Krais nukan iwäi jauk päi rai äiein roin. Rusapai, kon
iwäi jaukut sosop epar pe rai. Keseria, ik äpu mau, omre wasaräun
ses siarakap pe rau. 19 Kiro roat ak meter ik pak rain ak iken jaunokot
wa, ak Jisas iwäi maun kiro onokun ik utoiki manoin. Utianik, ak iken
jaunokot maro, ak ik pak rawoi. Ak ik utoiki manoin, okon, kiro amop
senes ak iken jaunokot wa.

20 Utianik, ak Krais nukas kon Osou Näu ak opok kourwon. Keseria
ak erekapu epar ämän äpu. 21 Is ak kiro epar ämän äpu wa rai jer
we marau wa. Ak epar ämän äpu miäi. Ak epar ämän pakas kar
sät ämän wa peäu äpu moi. Kiro onokun is ak jer we marom. 22 Sät
äiäu ro inok? Kiro sät äiäu ros Jisas ko Krais, kiro ro Anut nukas ik
imäikaun äsimorau wa rai äiäu. Kiro ro ko Jisas nukan iwäi jauk. Ko
Mokoi kon Momok ori mesin sumkäinewatiäu. 23 Inok ro ko Mokoi
sumkäinäi, Momok nais sumkäinai. Inok ro ko Mokoi mesin kon wou
epar miäu, Momok mesin ran wou epar miäu.

24 Kiro ämän meter roin akan woiaka uru sakau ate rawe. Ak kiro
ämän akan woiakas sakau ate rawaiei, kiro ak Mokoi Momok ori pak
pasar rawaiei. 25 Kiro kesek, Jisas nukasar ik awau orip orip rawaun
paip mukowon.

26 Is karauk roat akas ak sät awareäi mesin jer we marom. Ak onok
aru maun awareäi. 27 Utianik, ak, Krais nukas kon Osou Näu ak opok
kourwon. Kiro Osou Näu ak opok rau, okon, kar ros ak kar ämän
tamarau senek wa. Kon Osou Näus ak onok erekapu tamareäu. Kon
ämän kiro epar senes, sät ämän wa. Keseria, ak kiro tainorna, Krais
pak pasar rawaiei.

Ik Anut nukan mokoit.

28 O isan mokoit, is akanun woias meiem, ak ko pak pasar rawe.
Keseria, ko tawa kounuk, ik woiok erer orip ko kowai ses opok oiorok
wa nai. 29 Ak äpu Krais ko onok tuku miäu, okon, ak kiro onok äpu,
inok ro ko onok tuku keseriäu, ko Anut nukan mokoi saräi.

3

1 Momonek ko ikenun wous meieäu onok owo senek ronkatewe. Kon
wous ik mesin epar senes meiewon, okon, ik kon mokoit aikowon.
Kiro epar senes ik Anut nukan mokoit raum. Okoro omnokou pakan
roasiret ak Anut äpu wa, okon, ak ran ik kon mokoit sare mukowon
ak äpu wa. 2 O isan jaiat, is akanun woias meieäim, ik rusapai Anut
nukan mokoit raum. Ik äpu wa, tawa ik owo senek rawam rä. Utianik,
ik äpu, tawa Krais ätäi kounuk, ik ko rau senekurar aparianik, ik ko
senek saräm. 3 Roasiret erekapu Krais ätäi kowaun kame raiäi, ak

Anut nukan amukup eposek rawaiei. Krais ukun wäpik senek ak ran ukun wäpik rawaun sarau maiei.

4 Inok roasir onok aru miäu, ko Anut nukan sintore ämän wa tainoriäu. Owon, onok aru ko keseriäu kiro owo senek? Kiro ko sintore ämän wa tainoriäu. 5 Ak äpu Jisas Krais nukas akan onok aru miäi jäkäi maraun kowon. Ko kar onok aru mau wa. 6 Kar roasir ko Krais pak pasar raiäu ko orip orip onok aru wa miäu, utianik, kar roasir ko orip orip onok aru miäu ko Jisas äpu wa, ko Jisas aparau wa.

7 Isan mokoit, is akanun woias meiem, ak kar ro inikerna, kos ak onok aru maun rewaronuk, wa tainoraiei. Inok roasir ko onok tuku eposek miäu, ko Krais senek Anut nukan amukup tuku rawai. 8 Inok roasir ko onok aru orip orip miäu, ko Satan nukan. Satan ko Anut nukas omnokou ate mowon ses opok, onok aru miäwon, koi rusapai kir keseriäu, okon, onok aru miäu roasir ko Satan nukan. Kiro onokun, Anut nukan Mokois Satan nukan sarau erekapu aru muraun kowon. 9 Kar roasir ko Anut nukan Mokoi senes ko orip orip onok aru wa miäu. Anut nukan onok erekapu ko opok rau. Anut kon momok, okon, ko orip orip onok aru wa miäu. 10 Ik äpu inok roasir onok eposek wa miäu, ko kon jauk mesin wous wa meieäu, okon, kiro roasir ko Anut nukan mokoi wa. Kiro onok pakas ik Anut nukan mokoit ak atap apwariäum, Satan nukan mokoit atap apwariäum.

Ik jaunokot mesin woiokos meiäu.

11 Ak okoro ämän meter awarona, roin kiro kesek: ik jaunokot mesin woiokos meiäu. 12 Ak Kain senek wa saräu. Kain ko Satan nukas kon ronkat kamenuk, Abel, nukan amak senes nukasar wenuk, meiewon. Kain nukas nukan amak owo onokun wenuk, meiewon? Kiro onok nukasar keserwon kiro Anut nukan amukup aru senes, utianik, kon amakus Anut nukan amukup onok eposek keserwon, okon, ko amak wenuk, meiewon. 13 O isan amaiat, okoro omnokou pakan roasiret akas ak sauk marona, ak wa karkairau. 14 Ik iken jaunokot akanun woiokos meieäum, okon, ik meiäun onok itimorianik, ik orip orip awau rawaun sakau orip. Inok roasir ko kon jaukun wous meiäu wa, kon totok meie rawai. 15 Inok roasir ko kon jauk sauk muriäu, ko roat akwaronuk, meiäi ro. Ak äpu inok ro ko karauk roat akwaronuk, meiäi, ko awau orip orip rawaun sakau wa owai.

16 Krais nukas ik mesin am äpäs opok meiewon. Keseria, ik jaunokot akanun woiokos meiäun onok äpu miäum, kiro, ik ran iken jaunokot sarwaraun iken enmoksau arau. 17 Kar ro ko osap wäpik raunuk, kar ro osap sosop oripas kiro ron wouti mianik, wa isanarnuk rai, owose ko “Is Anut mesin woias meieäim” äiäu? 18 O isan mokoit, is akanun woias meiem, iken jaunokot akanun woiokos meieäum rai, oioksaus karar erar wa arau. Oioksaus area tainormoi, sarwarau. Kiro iken jaunokot iken woiokos ak mesin epar meieäum äpu maiei. 19-20 Iken sarau pakas ak äpu maiei ik epar ämän tainoriäum. Keseria, iken woiok ik ämän orip äienuk rai, Anut nukan amuk opok woiok erer orip sakau tai rawam. Iken woiok uru ronkat eteinak, Anut ko näwäu, ko iken onok erekapu äpu.

21 O jaiat, is akanun woias meiem, iken woiokos ik ämän wäpik aikonuk rai, kiro ik Anut nukan amukup woiok erer orip tai raum. 22 Ik kon ämän tainorianik, kon wou ereraun sarau miäum, okon, ik owo osap mesin ko aurta, ikai. 23 Kon sintore ämän kesek: ‘kon mokoi Jisas

Krais nukanun woiok epar momoi, jaunokot mesin woiokos meiäu,’ kiro ko aikowon senek. 24 Roasiret ak kon sintore ämän tainoriäi, ak ko pak pasar raiäi, kos ran ak pak pasar rau. Kon Osou Näu ikowon kos aikonuk, ik kiro onok pakas ko ik pak pasar rau äpu miäum.

4

Osou aru pak osou näu pak.

1 O isan jaiat, is akanun woias meiem, karauk roat akas ik Osou Näu orip rai awarona, ak kurte akan ämän erekapu woiaka epar wa mau. Sätäiäi roat sosop ak okoro omnokou opok erekapu manoutoin. Keserna, akas amke ak ate apwaroinai, kiro osou ak opok rau Anut naka pakan ra, wa ra aparwe. 2 Ak Anut nukan Osou kesek äpu maiei. Inok ros Jisas Krais ko ro senek okoro omnokou opok kowon äienuk rai, kiro ro Anut nukan Osou Näu orip. 3 Utianik, inok ros Jisas Krais ko Anut pakas kowau wa äienuk rai, kiro ro osou aru orip. Kiro osou aru kiro ro opok rau, kiro Krais nukan iwäi jauk. Ak ko kowai äiein roin, epar ko okoro omnokou opok meter kowon rau.

4 Isan mokoit, is akanun woias meiem, ak Anut pakan, akas kiro sät ämän miäi roat itimwaroi, owon, kiro Osou Näus ak opok rau kiro roat akan osou itimwarowon. 5 Kiro sät ämän oi areain roat ak okoro omnokou pakan, okon, ak okoro omnokou pakan ämän are arina, okoro omnokou pakan roasiret akan ämän roumoi, tainoriäi. 6 Utianik, ik Anut nukan roasiret. Inok roasir ko Anut äpu, kiro roasir iken ämän roiäi. Utianik, inok roasir ko Anut äpu wa, kiro roasir iken ämän wa roiäu. Keserna, kiro onok pakas ak epar ämän miäu Osou Näu pak sät ämän miäu osou aru pak äpu mataiei.

Anut ko ik mesin wous meieäu.

7 O isan jaiat, is akanun woias meiem, ik ika ika iken jaunokot mesin woiokos meiäu, owon, jaunokot akanun woiokos meieäum, kiro onok Anut pakas kowon. Inok roasir ko kon jaukut akanun wous meieäu, ko Anut nukan mokoi, kiro ro ko Anut äpu. 8 Anut nukas ik mesin wous meiäu, okon, inok roasir ko kon jauk mesin wous wa meiäu, ko Anut äpu wa. 9 Anut nukas kon wous ik mesin meiemara, kon mokoi karartapau okoro omnokou opok ik ko pakan awau orip orip rawaun sakau owaun äsimornuk, kowon. 10 Wous meiäun onok kesek, amke ikes Anut nukanun woiokos meiäu wa. Anut nukasar ikenun wous meiemara, iken onok aru jäkäi mukaun mesin kon mokoi äsimurowon, okon, ik Anut nukan amuk opok eposek rawam.

11 O isan jaiat, is akanun woias meieäim, kiro onokun Anut nukas ikenun wous meieäwon. Kesernuk, ikes ran iken jaunokot mesin woiokos meiäu. 12 Kar ros Anut wa apari rau, utianik, iken woiokos jaunokot akanun meieta rai, Anut ik pak rau, kon wous meieäu onok iken woiok uru eposek senes saräi.

13 Anut nukasar kon Osou Näu ikowon. Kiro onokun ik äpu ik ko pak raum, ko ik pak rau. 14 Momonokos kon mokoi okoro omnokou pakan roasiret akan onok aru pakan imwaraun äsimornuk, kowon. Iken amiokosar aparmun, okon, kiro ämän ak awarom. 15 Inok roasires Jisas ko Anut nukan mokoi räi äiäi, ko Anut pak rau, Anut ran kiro roasir pak rau. 16 Keseria, ik äpu Anut nukas kon wous ik mesin meiewon, okon, ik kiro mesin iken woiok epar mom.

Anut ko roasiret mesin wous meieäu onoktapau. Inok roasir karauk
roasiret mesin wous meieäu, kiro roasir ko Anut pak raiäu, Anut ran
ko pak raiäu. 17 Jaunokot mesin woiokos meiäun onok iken woiok
uru eposek sare mukowon, okon, ik okoro omnokou opok Krais rawon
senek raum. Keseria, tawa Anut nukas ik wasareikaun omre opok ik
wa iminäu. 18 Inok roasir ko kon jaukun wous meiäi, ko wa imineäu.
Anut nukan wous meiäun onok kar ro nukan wou uru sakau sarenuk,
kiro ro ko iminäu wa. Utianik, iken woiokos jaunokot mesin wa
meieäum Anut ik aru mukaun imine orip kame raum.

19 Amke Anut nukas ik mesin wous meieäu, okon, ikes ran karauk
roasiret akanun iken woiokos meiäu. 20 Inok roasir kos “Isan woi
Anut mesin meiem” äiemara, kon jauk sauk muriäu, kiro roasir ko
sätäiäu. Kar ro ko jauk amukus aparianik, wous meieäu wa, ko Anut
kon amukus wa apariäu, konun nais wous meiäu senek wa. 21 Kiro
sintore ämän Krais nukas ikowon kesek: Inok roasiret akan woiakas
Anut mesin meiäi, akan jaunakat akanun ran woiakas meiewe.

5

Ik okoro omnokou pakan sakau itimori raum.

1 Inok roasir Jisas ko Krais kiro ro Anut nukas ik imäikaun
äsimornuk, kowon rai kon wou epar mianik, ko Anut nukan mokoi
raiäu. Inok roasir momok mesin wous meieäu, kon mokoi mesin ran
wous erek meieäu. 2 Iken woiokos Anut mesin meieanik, kon sintore
ämän erekapu tainoriäum. Kiro onokun ik äpu mam, ik Anut nukan
mokoit mesin woiokos meieäum. 3-4 Ik Anut nukan sintore ämän
tainorta rai, kiro Anut mesin woiokos meieäum. Roasiret erekapu ak
Anut nukan mokoit asinakut raiäi, ak okoro omnokou pakan sakau
erekapu itimoriäu, okon, kon sintore ämän tainoraun usu wa. Ik Anut
nuka mesin iken woiok epar miäum, okon, ik okoro omnokou pakan
sakau erekapu itimori raum. 5 Inok ro okoro omnokou pakan sakau
itimoraun itok? Kiro ro ko Jisas Anut nukan mokoi rai äiemara, kon
wou epar miäu ko karar epar okoro omnokou pakan sakau itimoraun
itok.

Anut nukas kon mokoi Jisas mesin amop äiewon.

6 Kiro Jisas Krais nukasar kiro onok pakas kowon. Ko anas an
jomurin, rai rai, kon karian kourmara, meiewon. Ko an jowaun onok
karar pakas kowau wa, ko karian kouraun onok pakas nais kowon.
Osou Näu ko epar ämän nukan onoktapau, kosar Jisas nukan ämän
amop miäu. 7 Osap 3 oripas Jisas nukan epar ämän ätär mukiäu.
8 Anut nukan Osou Näu, an, karian, kiro osap 3 oripas ämän karar
äiäi. 9 Ik roat akan ämän arena, woiaka epar miäum, utianik, Anut
nukan ämän areäu kiro sakau senes. Ko kon mokoi mesin epar ämän
mowon. 10 Keseria, inok roasir ko Anut nukan mokoi mesin wou epar
miäu kiro ämän kon wou uru raiäu. Utianik, inok roasir kon wou Anut
mesin epar wa miäu, ko Anut sätäiäu rai äiäu, owon, ko Anut nukas
kiro ämän kon mokoi mesin äiäu kon wou epar mau wa. 11 Kiro epar
ämän Anut nukas äiewon kesek: Anut nukas iken totomok awau orip
orip rawaun sakau ikowon. Kiro totomok awau rawaun onoktapau
kon mokoi Jisas opok rau. 12 Inok roasir ko kon mokoi pak pasar raiäu,

ko totok awau orip orip rawaun sakau oiäu. Inok roasir ko pak wa pasar raiäu ko kiro totok orip orip rawaun sakau wa oiäu.

Awau orip orip rawaun ämän.

13 Ak Anut nukan mokoi mesin woiaka epar miäi roasiret, akan totomaka awau orip orip rau äpu maun isas okoro jer we marom. 14 Ik Anut nukan ronkat karar tainoria, kar osap mesin auram, ko roumara, ikai. Keseria, ik wa imineäum, ik ko siakup poteäum. 15 Ik owo osap owaun mesin ko auram ko iken ämän auriäum roiäu, okon, ik äpu ikes owo osap ikaun auriäum kos ikiäu.

16 Kar ros kon jauk onok aru mowon apariäu, kiro onok arus kiro ron totok erekapu meiäun apu opok wa monuk rai, kos Anut aurnuk, Anut nukas awau orip orip rawaun sakau nurai. Is onok aru roasiret meiäun apu opok maraun mesin awarau wa. Kar onok arus meiäun apu opok kureikaun itok. Utianik, is kiro mesin Anut auraun rai awarau wa. 17 Onok erekapu eposek wa, Anut nukan amuk opok onok aru. Utianik, karauk onok aru roat akas keseriäi kiro akan totomaka erekapu wa meiäi. Keseria, kon jaukus onok aru monuk rai, ko Anut aurnuk, kos kon jauk isanarai.

18 Ik äpu Anut nukan mokoit akas onok aru ätäi ätäi wa miäi. Anut nukan Mokois ak jekur kamwaronuk, Satan nukas ak ätäi aru maraun senek wa. 19 Satan ko okoro omnokou pakan roasiret erekapu kamwareäu, sinuk, ik äpu ik Anut nukan mokoit. 20 Ik äpu Anut nukan Mokoi okoro omnokou opok kowon kos ik ronkat eposek ikowon, okon, ik äpu Anut ko epar eitek. Ik epar eitek pak kon mokoi Jisas Krais pak pasar raum. Jisas Krais ko epar eitek, ko awau orip orip rawaun onoktapau. 21 Keseria, o isan mokoit, is akanun woias meiem, ak okoro omnokou pakan sät eitek wa jou marau.

2 Jon
Okoro buk nukan onoktapau

Jon ko ätäi keser jer wewon, “Is akan kamwariäim ro näwäus kiro jer kar asir näwäu kon mokoit pak jer we marom.” Karauk roat akan ronkat kesek oin, ‘Jon ko kiro jer kar asir kon mokoit pak jer we marau wa ko totok ämän mowon. Ko Kristen roasiret kar mena rai pak akan kamwariäu ro mesin pak totok ämän mowon.’

Jon nukas roasiret akan woiaka epar moin ak karauk roasiret akanun woiakas meiäun rai awarowon. Ak sät ämän areäi roat akan ämän wa rowau rai awarowon.

1 O asir, Anut nukas na nan mokoit pak nukan senes sare musowon,
is, Jon, akan kamwareäim ro, okon, is ak okoro jer we marom. Isan
woias ak mesin meie rau, isas karar wa, kiro roat ak epar ämän äpu,
akas ran akanun woiakas meie rai. 2 Owon, kiro epar ämän iken woiok
uru rau, kiro orip orip iken woiok uru rawai.
3 Momonek Anut, kon mokoi Jisas Krais pak awan woiawas ikenun
meieanik, au epar ikenun woiakati momoi, awan ronkatis ik erar
sareikoirin, keseria, iken woiok päurar rawai.

Ik erekapu jaunokot akanun woiakas meiäun onok tainorau.

4 Karauk roat akas nan karauk mokoit epar ämän tainorin airoin
roumoi, is nepipirim. Kiro onok momonok nukasar tainorwe aikowon
senek keseriäi. 5 O asir, kiro onokun, is na aisom, ik erekapu jaunokot
mesin iken woiokos meiäu. Okoro sintore ämän rusapai na jer we
musom kiro awau ämän wa, kiro sintore ämän meteran. 6 Jaunokot
akanun woiakas meiäun onok kesek: Ik Anut nukan sintore ämän
jekur tainoriäum. Ak meter Jisas mesin woiaka epar moin opok,
ak kiro kon sintore ämän keser roin, ak jaunokot akanun woiakas
meiewe, ak kiro onok tainorwe.

Ik Krais nukan ämän sakau atau.

7 Roat sosop okoro omnokou opok ämän sätäikaun arirai. Akas äiäi,
“Jisas Krais ko ro senek kowau wa.” Keser äiena rai, kiro roat ak sätäiäi
roat. Ak Jisas Krais nukan iwäi jaukut. 8 Ak jekur aparwe, ak kiro
osap eposek owaun sarau sakau morai wa utaiei. Ak jekur aparna
rai, Näwäu nukas ak osap eposek araun sare marowon kiro erekapu
arai. 9 Utianik, kar ro ko pote kar ämän atap oianik, Krais nukan
tamareäwon ämän jekur sakau atau wa, Anut kiro ro pak pasar rawau
wa. Utianik, inok ro ko Jisas Krais nukan tamareäwon ämän sakau ate
raiäu ro, momomok nuka kon mokoi pak au kiro ro pak pasar raiäir.
10 Utianik, kar ro kiro epar ämän ak opok wa oi potonuk rai, akas kiro
ro ‘pere’ rai wa aurau, akas ko akan owa wa imäi tonau. 11 Inok ros
kiro ro ‘pere’ aurai, kiro kon jauk saremoi, kon sarau aru isanarai.

Jer pataraun ämän.

12 Is ämän sosop rau ak awaraun itok, utianik, is kiro ämän erekapu
jer wäu utom. Utianik, is ak rawa pote apwaroita, ik erek tanerai aräu,
keseria, iken woiok näwäu ererai.

13 Akan äpinaka Anut nukas sare mowon, nukan mokoit akas na
‘pere’ aisoi.

3 Jon
Okoro buk nukan onoktapau

Jon ko kar pas ätäi jer wewon. Ko kon enip jer wäu wa, ko erar keser jer wewon is akan kamwariäim ro näwäus jer wemin. Ko kar ro kon enip Gaias jer we muruwon. Kos karauk Kristen roasiret jekur kamwaromoi, sarwarowon, okon, Jon nukas kon enip jou muruwon. Jon nukas ko kar ro onok aru miäu, kon enip Daiotrepis, jekur aparaun rai auruwon.

1 O Gaias, is Jisas mesin woiaka epar miäi roasiret kamwareäim. Na
isan jai senes. Epar isan woias nanun meiewon.
2 O jai, is äpu nakan totomat eposek rau, okon, is naka sarau moram
sarau eposek säräun, pak naka jekur rawaun kiro mesin Anut na
sareisaun aururam. 3 Iken karauk jaunokot akas is siarap koumana,
naka epar ämän jekur tainoriäum airoin. Is kiro ämän roumoi, isan
woi ereru. Epar senes is äpu, orip orip na epar ämän jekur tainoriäum.
4 Isan mokoit asinakut akas Jisas nukan epar ämän jekur tainoriäi
roumoi, isan woi näu senes sareäu.

Jon nukas Gaias nukan enip oik muruwon.

5 O jai, is nanun woias meiem, na iken Kristen jaunokot erekapu
sarwareanik, sarau eposek miäum. Epar, karauk roat kar menan
na äpu wa keseriar sarwareäum. 6 Kiro roat nas sarwaromon akas
koianik, roasiret woiaka epar moin okoro rai awaroin. Kiro kesek roat
nan mena kouna, ätäi manaun ses opok, nas Anut nukan wou ereraun
akan apu pakan osap erekapu ar. 7 Akan sarau onoktoroin ses opok,
ak akan mena utomoi, Jisas nukan enip jou muraun potona, roasiret
ak Jisas mesin woiaka epar mau wa akan osap wa oiäin. 8 Keserna, ik
Jisas mesin woiok epar momun roat, ik kiro roat sarwarau. Kiro onok
pakas ik erek epar ämän tamaraun sarau karar mau.

Daiotrepis kon onok aru.

9 Is karauk ämän nan kamwareäum roasiret opok jer we maromin,
utianik, Daiotrepis ko isan jer we maromin rowau utou, ko nukasar
ro näwäu saräun keseriäu. 10 Kesernuk, is ak siarakap potoita, kos
kiro onok aru keserwon amop mam. Kos iken enmaka opok ämän
sepuk sepuk sätäiäu. Ko kiro onok karar wa keseriäu, karauk roat Jisas
mesin woiaka epar miäi pena, kon owa wa imware poteäu. Karauk
roat akas akan owa imware potaun äiäi, kos tämaromara, kiro roat
Jisas mesin woiaka epar miäi roasiret tururiäi pakan emwareäu.

Demitrias ko onok eposek miäu.

11 O jai, is nanun woias meiem, na karauk roat akan onok aru wa
tainorau, utianik, na onok eposek tainor. Inok roasir ko onok eposek
tainoriäu, ko Anut pakan. Inok roasir ko onok aru keseriäu, ko Anut
aparau wa. 12 Roasiret erekapu ak Demitrias nukan onok eposek jou
muriäi. Anut nukan epar ämänis ran kon enip oik muriäu. Ik ran kon
enip oik muriäum, naka äpu iken ämän kiro epar senes.

Pataraun ämän.

13 Is ämän sosop rau jer we musianik, äiäun itok, utianik, okoro
ämän erekapu jer wäu utom. 14 Is na pote apaisota, iwaka erek tane
rai aramur. 15 Nan won päurar rawaura. Jaunokot okoro opok rai akas
ran na ‘pere’ aisoi. Nas ätäi isan ‘pere’ ämän iwen jaunokot na pak rai
erekapu awar.

Jut
Okoro buk nukan onoktapau

Jems nukan amak kon enip Jut nukas kiro pas jer wewon. Kon awak Jems ko Anut nukan roasiret Jerusarem näu mena rai akan kamwariäu ro näwäu. Karauk äpu roat akas keser ronkat oin, kiro ro Jut ko Jisas nukan amak. Kiro jer Mak 6:3 opok rau.

Jut nukas inok roasiret jer we marou rä ik äpu wa. Jut ko sät ämän areäi roat akas Anut nukan roasiret akan woiaka Jisas mesin epar moin utaun rai sät ämän awariäi kiro ämän roumoi, keser jer wewon. Ko keser äiewon, “Ak kiro roat akan ämän wa rowau. Ak Jisas nukan ämän amke roin kiro karar tainori rawe. Anut nukas tawa imäikai.”

Jut nukas Kristen roasiret jer we marowon.

1 O Jaiat, is Jut, is Jems nukan amak, Jisas Krais nukan sarau ro.

Isas ak roasiret Anut nukas urwarnuk, tainorin mesin ak okoro jer we marom. Momonok Anut nukasar ak mesin wous meienuk, Jisas Krais nukas ak jekur kamwareäu.

2 Anut nukas kon wou akanun meieanik, ak mesin wouti momara, jekur kamwareäu. Kiro akan woiaka päurar senes rawai.

Anut nukas sät ämän miäi roat aru marai.

3 O jaiat, is amke, Anut nukas ik erekapu imäikaun sarau mowon mesin jer we maraun rai ronkatemin. Utianik, rusapai is ak jer we mareanik, iken woiok epar momun kiro sakau kameanik, kiro iwäi jaunokot itimwaraun rai jer we maraun sakau ronkatem. Karar ses opokar, Anut nukas ik kon roasiret sakau ikonuk, iken woiok epar momun, okon, kar ros iken ronkat piriraun senek wa. 4 Is kiro ämän awarom, owon, karauk sätäiäi roat ak ämän ämäi ämäi roasiret awariäi ak Jisas mesin woiaka epar moin ak kamuk pe rai. Kiro roat ak Anut nukan ämän eposek sumkäineäin. Tawa Anut nukas ak wasarewarai. Ak Jisas Krais, ko karar iken Näwäu, sumkäineanik, Anut nukas ik sareikaun ämän pakas ätäi pirirmana, sapum onok aru sosop miäi. Meter Anut nukan ämänis keser äiewon, kiro keseriäi roat Anut nukas ak aru marai.

5 Ak kiro onok äpu, utianik, is ak Anut mesin ätäi ronkat araurim. Ak äpu Anut Näwäu nukas meter Israel roasiret Ijip omsau pakan imwareanik, kowon. Utianik, rai rai, kiro roasiret karauk ak ko mesin akan woiaka epar mau wa, okon, kos akwaronuk, meiein. 6 Ak kiro sarau eitek akan omoi eposek ute manoin ronkatewe. Meter Anut nukan sarau eitek raut nais Anut nukas ak sarau näwäu arowon jekur kamäu wa. Akan mena eposek rain utomana, Anut nukas ak mur sakaus rakis mareanik, karapus owa pututu marowon orip orip rai. Ak Anut nukan wasarewaraun omre kame rai. 7 Meter roasiret Sodom Gomora pak karauk näu mena kiro mena siakup rain ak onok aru Anut nukan sarau eitek akas keserin siar keseriäin. Ak sapum onok aru miäi, onok aru sosop maun akan woiaka siräiäu. Keserna, Anut nukas epis aru marowon. Kiro onok keserwon, kiro ik aparmoi, kiro onok wa keserau rai ätär mukou.

8 Kiro roat raiäin senek, ak rusapai rai. Ak nini epir pakas onok aru
keserna, ak akasar akan enmaksau aru miäi. Ak Anut nukan ämän wa
tainoriäi, ak Anut nukan sarau eitek omar oik rai jeje ämän awareäi.
9 Meter Anut nukan sarau eitek karas karauk sarau eitek kamwareäu
enip Maikel* kos kiro onok keserau wa. Inokos Moses nukan enipsau
owaun rai ko Satan jeje ämän aurau wa. Kos auruwon, “Anut Näwäu
nukas karar nan enmat opok ämän musai.” 10 Utianik, kiro roat ak
owo onok kiro kon onoktapau äpu wa, akas jeim ateai. Ak opur senek
ronkat wäpik owo onok aru sepuk sepuk keseriäi, ak kiro keserna akan
totomaka aru miäi.
11 Kiro roat ak wopurut, ak Kain nukan onok tainoriäu senek tainori.
Meter Balam* nukas aiaukun onok aru keserwon senek akas keseri.
Meter Kora* nukas Anut nukan ämän tainorau wa kos keserwon senek
akas keseri. Kiro onok pakas ak erekapu wasarein.
12 Ak Kristen roasiret woiaka karar mianik, o jaun tururiäi opok, kiro
roat ak onok aru orip sätäumana, ak pak erek tururaun wa imineäi.
Ak aka mesin ronkateäi. Kiro roat ak iou ärneu om wäpik uriris
pairware ariäu senek, okon, ak roasiret wa sarwareäi. Ak am nemauk
näu wa muriäi senek, kiro am roat akas torena, meiäu senek keseriäi.
13 Ak joi oksipar jekur apariai senek, ak akan oioraka naun onok amop
apwareäi. Kiro roat ak pai omar oikas täkäi neäu senek, Anut nukas
kiro roat akan omoi pututu orip orip rawaun sare marowon rau.
14-15 Kar ro enip Enok* ko Adam nukan tupsiu pakan kos kiro roat
mesin totok ämän momara, äiewon, “Ak aparwe! Anut Näwäu, kon
sarau eitek sosop senes pak koumara, roat erekapu wasarewaraiei.
Kiro roat erekapu kon ämän wa tainoriäi aru maronuk, ak akan onok
aru miäi ätäi ronkatäiei. Ak onok aru miäi roat, ak Anut erekapu
sumkäineanik, jeim ämän sosop Anut opok moin, okon, Anut nukas
ak aru marai.” 16 Kiro roat ak mekesirakap ämän miäi roat, owo onok
ak opok penuk, ak woiaka aru miäi, ak onok aru maun woiaka siräiäu,
ak ämän sepuk sepuk areanik, akan enmaka oik miäi roat, ak karauk
roat sätwareanik, akan osap erar oiäi. Kiro roat ak Anut nukas aru
marai.

Ak woiaka epar moinai, sakau tai rawe.

17 O isan jaiat, ak meter iken Näwäu Jisas Krais nukan ämän oi
ariai roat akas äiein ronkatewe. 18 Akas wasaräun omre penuk,
karauk roat akas pemana, Anut jeje ämän muraiei rai awaroin. Ak
Anut sumkäinea, onok aru maun woiaka siräiaiei. 19 Kiro roat akas
omnokou pakan ronkat aru tainormana, Anut nukan Osou Näu wa
tainoriäi. Ak karauk kiro roat akan ämän tainoraiei, karauk wa
tainoraiei, okon, kiro roat akas ak inäi maraiei.
20 Utianik, ak isan jaiat, akan woiaka Anut mesin epar moin orip
orip sakau ate rawe. Ak orip orip Osou Näu nukan sakau orip Anut
aurwe. 21 Anut nukas ak mesin kon wous meieäu, okon, ak ko siakup
rawe. Kesermana, akan woiaka sakau moinai, iken Näwäu, Jisas Krais
nukas ik mesin wouti momara, awau orip orip rawaun onok ikaun
kame rawe. 22 Karauk roat akan ronkat oirorer orip mesin woiakati
marowe. 23 Karauk roat ak ep unik uru senek me rai, keseria, akas kiro
roat kurte ätäi imware. Karauk roat mesin woiakati mianik, imine orip
sarwaraiei. Utianik, akan meten onok aru kiro omjo ukun orip senek
ak kiro onok aparnai, atap eur rawe.

Anut nukan enip jou murau.

24 Anut nukasar ak jekur kamwaronuk, ak wa oware nai. Kos ak imwareanik, kon mena eposek opok imware tonai. Ak kiro opok ak ämän wäpik, näwäu nepipir rawaiei. 25 Kiro Anut karar iken Näwäu, Jisas Krais nukan sarau pakas ik imäikowon, okon, ik kon enip karar jou murau. Ko karar ik kamoikaun ro näwäu rawaura. Ko sakau näwäu orip kos osap erekapu kameäu. ko orip orip keseriar raiäu, rusapai nais rau, ko tawa keseriar orip orip rawai. Epar.

Revelesen
Ämäiewon Ämän Amop Pewon
Okoro buk nukan onoktapau

Jisas ko omar oik tononuk, woisan 65 manonuk, Jon ko kar om enip Patmos Airan opok karapus kurena, raumara, kiro pas jer wewon. Roasiret ak akan woiaka Jisas mesin epar moin kiro wa utau sakau ate rawaun rai jer wewon. Anut nukas nini epir pakas owo onok tawa päi Jon ätär muruwon.

Kiro puk nukan onoktapau näwäu kesek, tawa Jisas nukas kon iwäi jaukut pak Satan nuka pak erekapu aru marai. Inok roasiret ak usu oumoi, sakau tai rawaiei, tawa Anut nukas sarwaronuk, ak kon omoi tone eposek rawaiei. Kiro onok päi Anut nukas nini epir pakas Jon ätär murunuk, ko jer wewon.

Okoro buk tainoraun ämän

1:1-8 Jon nukas roasiret 'pere' awarowon.
1:9–3:22 Jon nini epir pakas Krais aparuwon. Näwäu nukas mena 7 orip pakan Kristen roasiret ämän surmarowon.
4:1–8:1 Jon ko nini epir pakas Näwäu nukas buk tupai moin orarenuk aparuwon.
8:2–11:19 Pupu 7 orip Anut nukan sarau eitek akas purna, karauk onok pein.
12:1–13:18 Satan nukan ämän oi ariäir roat ori awas opur ärärämoi, okoro omnokou opok koirin.
14:1–15:8 Jon nini epir pakas osap atap atap sosop aparuwon.
16:1-21 Anut nukan sarau eitek 7 orip akas maro karar karar ateanik, kouna, kiro maro pakas usu atap atap pein.
17:1–20:10 Anut nukas Babilon näu mena aru murianik, Satan kon jaukut ori pak ep uru kurwarowon.
20:11-15 Anut nukas roasiret wasarewaun omre.
21:1–22:5 Jon nukas omar awau pak omnokou awau pak Anut nukan mena awau Jerusarem orip orip rawai aparuwon.
22:6-21 Jon nukas Jisas ätäi kurte kowai rai awaromara, kon ämän patarwon.

Krais nukas owo onok tawa päun Jon ätär muruwon.

1 Okoro ämän Jisas Krais nukas Jon ätär muruwon. Meter kiro ämän ämäi rawon, utianik, Jisas nukas kiro ämän amop mowon. Anut nukas kiro onok kurte päun Jisas ätär murunuk, kos pak kon sarau roat ätär marowon. Jisas nukas kon sarau eitek äsimoronuk, kos is Jon, kon sarau ro, kiro ämän ätär muraun kowon. 2 Isas pak karauk roasiret kiro ämän pak osap erekapu aparmin pak awareäim. Okoro Anut nukan ämän. Anut nukas kiro onok ämäi rawon, Jisas Krais ätär murunuk, kos erekapu is opok amop mowon. 3 Kiro ämän pakas Anut nukas owo onok tawa päun äiewon. Roasiret ak kiro ämän ninareanik, aka nepipiraiei. Roasiret ak okoro ämän roianik, ak Anut nukan ämän isas jer wemin tainoraiei, ak nais nepipiraiei. Owon, kiro onok Anut nukas päun äiewon kiro epar kurte päi.

Jon nukas pas 7 orip Esia woiaka epar moin roasiret jer we marowon.

4-5 Is Jon, isas ak, Kristen roasiret, Esia mena 7 orip rai jer we marom.
Anut rusapai rau, ko meter rawon, ko tawa ätäi kowai. Anut nukan
osou 7 orip ak Anut nukan tanäun patan amuk opok tai rai. Jisas
Krais ko Anut nukan ämän erekapu eposek areäu. Ko karar amke
meieanik, ätäi up uruas siräi pewon. Kos okoro omnokou kamwareäi
roat näunäu erekapu kamwareanik, akan ro näwäu sarewon. Ak
keserna, is Anut aurim, nuka, pak kon osou 7 orip pak Jisas Krais pak
akas woiaka näu oripas ak sarwarna, akan woiaka päurar rawai.
Jisas nukas ikenun wous meiemara, kon karianas iken onok aru
erekapu jäkäi mukowon. 6 Kos ik erekapu Anut nukan roasiret pak
kon kamuk rawaun roat sare mukowon. Ik kon momok, Anut nukan
sarau moram. Keseria, ik äiem, "Jisas Krais ko orip orip sakau näwäu
orip, pak enip jou orip rawai. Epar."
7 Aparwe, ko iou pakas kowai! Roasiret erekapu akan amiakas
aparaiei. Roasiret ko marais wein ak nais erek ko aparaiei. Roasiret
okoro omnokou opok rai, ak erekapu ko aparianik, näwäu waiaiei.
Kiro onok epar senes päi.
8 Anut Näwäu ko erekapu sakau orip ko keser äieu, "Is amke raim,
is ruris raim." Kiro Anut ko karar rusapai rau, meter rawon, tawa ko
kowai.

Jon nukas Krais aparwon.

9 Is Jon, is akan jaunaka, is ak pak erek ik Jisas pak pasar raiäum.
Is ak pak erek ik tätäi oiäum. Is nais ak pak erek ik Anut nukas
kamoikeäu. Is ak pak erek usu oianik, woiaka päurar orip raiäum.
Is Anut nukan ämän areanik, isan woi Jisas nukanun epar momin,
keser ämän are raita, is usu iraun Patmos airan opok muroin. 10 Kar
Tup Näwäu opok, Anut nukan Osou Näus is sakau kamoironuk, is nini
epir pakas senek, mekesirakapaim kar ron pätu, pupu ur senek, sakau
ur wewon roimin. 11 Kiro ros airowon, "Osap erekapu na aparum kiro
buk opok jer wenam, kiro jer roasiret woiaka epar moin näu mena 7
orip sur maro. Efesas, Smerna, Pergamum, Taiatira, Sardis, Filadelfia,
Leodisia kiro mena sur maram."
12 Kesernuk, inok ros is ämän airou rai, ätäi pirirmin. Is pirirmoi,
lam gol 7 orip aparmin. 13 Is kiro lam kamuk opok kar ro rawon
aparmin. Kiro ro ko 'Ro nukan Mokoi' *Daniel 7:13*
senek tai rawon aparmin. Ko omjo rumukäu orkenuk, kon isou
erekapu kururur mowon. Kar let gol nukas wakou kur mowon. 14 Kon
tapau urik kiro tei urik ärneu senek, iou ärneu senek pak. Kon
amukauk kiro ep arou jereäu senek. 15 Kon isou kiro aiauk gol ep
opok amkeäi, ukun wäpik, eposek senes sareäu senek. Is kon arewon
pätu roimin kiro an saru nukan areäu jejep senek. 16 Kon ipou näu
kaima, pai 7 orip ate rau. Siräp rumukäu auk karaima karaima, kon
oksau uruas ne rau. Kon neputapau san näu kamuk, san sakau jeräu
senek.
17 Is ko aparianik, kon isou siakupai kurir ninomoi, meiemin ro
senek raimin. Utianik, kon ipou näu kaimas isan enim opok mianik,
keser airowon. "Na wa iminäu. Is epar senes aisom, is amke raim,
is ruris raim. 18 Is awau raim, is meter meiemin, utianik, apair, is
rusapai awau orip orip raim. Is enim orip, isas meiäun onok kameanik,
roasiret meiein akan menan im rorok pakan ki ate raim.

19 Keseria, na okoro onok rusapai pe rau pak tawa päi pak aparum
keseriar jer wäm. 20 Na okoro pai 7 orip isan ipi näu kaima rai pak lam
gol 7 orip pak apwarom, kiro ämän ämäi rau senek. Pai 7 orip kiro kon
onoktapau kesek: näu mena 7 orip kiro Kristen roasiret kamwaraun
sarau eitek 7 orip. Lam gol 7 orip kiro näu mena 7 orip pakan Kristen
roasiret."

2

Jisas nukas Efesas menan Kristen roasiret ämän surmarowon.

1 Kiro ros ätäiar keser airowon, "Na kiro sarau eitek* Efesas menan
Kristen roasiret kamware rau, keser jer we muram. Is isan ipi näu
kaima pai 7 orip ateanik, is lam gol 7 orip kampai ariaim. Is kiro
ämän na surmusoita, kou. 2 Ak, Kristen roasiret Efesas mena rai, ak
sarau sakau mianik, akan onok erekapu keseriäin, kiro is äpu. Ak
sakau tai raianik, akan woiaka roat onok aru miäi akanun wa woiakati
miäi. Kiro roat akas ak keser awaroin, 'Ik nais Jisas nukan ämän oi
ariäum roat.' Utianik, ak Jisas nukan ämän oi ariai roat wa. Ak, Efesas
roasiret, kiro roat akan sät ämän roianik, jekur wasare maroin, akan
onok keseriäi nais erekapu wasarewaroin. Keseria, ak äpu kiro roat ak
sätäiäin roat. 3 Utianik, ak, isan ämän tainoriäi roat, okon, karauk roat
akas akan onok apwareanik, kasiaka penuk, akwaromoi, tätäi näwäu
aria, onok aru mareäin. Ak kiro onokun wa imineäi, akan sarau jekur
sakau ate raianik, kiro usu ämäiäin, kiro is äpu.

4 Utianik, is rusa ak pak ämän sakau orip. Ak meter isanun akan
woiakas epar senes meiein. Utianik, rusapai ak kiro onok keserin
senek keserau wa. 5 Ak amke isanun woiakas epar meiein, ak ätäi
kiro onok keserin ronkatewe. Ak amke isanun woiakas meiein, ak
kiro onokur keserwe. Ak akan onok aru pakan ätäi pirirau wa, is ak
siarakap koianik, lam ak pakan oi manam. 6 Utianik, akan karar onok
kiro eposek. Ak Nikolas nukan roasiret akan onok aru sauk mianik,
wa tainoriäi. Is nais kir kon onok sauk miäim.

7 Inok roasir ko rauk orip, ko kiro ämän Anut nukan Osou Näus
woiaka epar moin roasiret awarou, ko jekur rowai. Inok roasir onok
aru erekapu itimorai, isas ko roasir eposek äianik, epar awau orip orip
rawaun am nemauk nurita, jai. Kiro am Anut nukan woia omar oik
rau.

Jisas nukas Smerna menan Kristen roasiret jer we marowon.

8 Keserianik, nas sarau eitek Smerna menan Kristen roasiret
kamware rau, ko keser jer we mur. Kiro ro ko amke rau, ko ruris rau,
kos na okoro ämän surmusou. Ko meieanik, ätäi siräimoi, awau rau.
9 Ak, Smerna Kristen roasiret, ak usu oiäi, kiro is äpu. Ak omnokou
pakan osap sosop wäpik, kiro is äpu. Utianik, ak Kristen roasiret, ak
Anut nukan amukup osap sosop senes orip. Is äpu karauk roat akas
akan enmaka opok sät ämän miäi. Kiro roat akas keser äiäi, 'Ik Juda
roat', utianik, ak epar Juda roat wa, ak Satan nukan sarau miäi roat.
10 Karauk usu ak opok päi, ak kiro wa iminäu. Ak rowe, Satan nukas ak
kamukan karauk roasiret ate apwaraun karapus owa kurwarnuk, kiro
opok omre 10 orip ak usu sosop meiäun senek oi rawaiei. Akan woiaka
isanun epar mianik, sakau ate rawaiei, pote ak meiäiei. Ak keserna,
isas ak awau orip orip rawaun sakau aram. 11 Inok roasir ko rauk
orip, ko kiro ämän Anut nukan Osou Näus woiaka epar moin roasiret

awarou, ko jekur rowai. Inok roasir onok aru erekapu itimorai, isas ko ätäi meiäun ses opok, wa aru muram.”

Jisas nukas Pergamum menan Kristen roasiret ämän surmarowon.

12 Keseria, kiro ros keser äieu, “Nas kiro sarau eitek Pergamum menan Kristen roasiret kamware rau ko keser jer we mur. Kiro ro ko siräp rumukäu auk karaima karaima orip ate rau kos na kiro ämän surmusou. 13 Is nan raum mena äpu, Satan nukan kamwareäu patan kiro mena rau. Utianik, ak, Pergamum Kristen roasiret, ak isan enim sakau ateanik, akan woiaka isanun epar moin, kiro utau wa. Meter kar ro kon enip Antipas ko isan ämän roasiret awareäu, ko ak pak rawon. Ko isan ämän jekur tainoriäu. Akan mena, karauk roat Satan nukan sarau miäi roat akas ko wena, meiewon. Kiro Satan nukan mena. Kiro ses opok nais ak akan woiaka isanun epar moin kiro utau wa.

14 Utianik, is ak pak karauk ämän orip. Akan karauk roasiret Pergamum mena ak pak rai ak Balam* nukan onok sakau ateanik, tainorurai. Balam nukas Balak Israel roasiret atonwaraun onok tamuruwon. Balak nukas Israel roasiret atonwaronuk, akas onok aru moin. Karauk roat akas akan sät eitek enip pakas opur amkeanik, jou miäin Israel roasiret akas kiro opur oianik, jeäin. Kiro Israel roasiret ak nais Balak nukan ämän tainorianik, karauk sapum onok keseriäin. Rusapai, akan karauk roasiret nais akan onok tainorianik, keseriäi. 15 Kiro onok keseriäi senek karauk roat ak kamuk opok rai akas Nikolas nukan ämän tainorurai. 16 Ak rusapai akan onok aru pakan ätäi pirirwe! Warnuk, isas ak rawa koumoi, isan oisau opok siräp rumukäu auk karaima karaima orip kis ak pak weräiäm.

17 Inok ro ko rauk orip ko kiro ämän Anut nukan Osou Näus woiaka epar moin roasiret awarou, ko jekur rowai. Inok roasir ko onok aru erekapu itimorai, isas o ämäi rau, enip mana*, ko nurita, jai. Ai käräi nais nuram. Kiro ai opok enip awau jer wemin rau. Karauk roat ak kiro enip äpu wa, ro ko kiro ai owai ko karar äpu mai.”

Jisas nukas Taiatira menan Kristen roasiret ämän surmarowon.

18 Kiro ros keser äieu, “Ätäi na Anut nukan sarau eitek Taiatira menan Kristen roasiret kamware rau, keser jer we mur. Okoro ämän keser äieu, is Anut nukan Mokoi, isan amiauk ep arou jereäu senek. Isan isiauk aiauk gol eposek ep opok amkeäi senek. Is kiro ämän ak, Taiatira roasiret, rawa surita, kou. 19 Akan onok keseriäin kiro is erekapu äpu mom. Is äpu ak roasiret akanun woiakas meieäi, ak isanun woiaka epar moin, ak isan sarau mianik, karauk roat sarwareäi. Is äpu usu atap atap ak opok penuk, ak jekur sakau tai raiäi. Is äpu amke ak onok eposek moin, rusapai ak onok eposek senes morai.

20 Utianik, is ak pak ämän orip. Ak kiro asir Jesebel inikerna, ko ak pak raiäu. Kos is Anut nukan ämän roianik, areaim asir* äiäu. Keseria, kos isan roasiret ämän awaronuk, ak kon ämän tainorianik, sapum onok aru miäi. Karauk roat akas sät eitek jou maraun opur amkena, ak kamukan karauk roasiret akas kon ämän tainorianik, kiro opur oi jeäi. 21 Isan ronkat kiro asir kon onok aru pakan ätäi piriraun is ko karauk omre nurumin. Utianik, ko kon sapum onok aru miäu pakan pirirau utou. 22 Kesernuk, isas ko sip nurita, ko tätäi näwäu owai. Kiro roat ko pak sapum onok morai, akan sapum onok kiro asir pak keseriäin

wa utona rai, isas ak nais ko pak usu aroita, tätäi näwäu owaiei. 23 Is kon onok tainoriäi roasiret nais erekapu akwaroita, meiäiei. Keserita, Kristen roasiret erekapu ak owo onok akan ronkat pak akan woiaka uru rau isas apariaim äpu maiei. Roasiret onok aru keseriäi, isas ak usu aram, roasiret onok eposek keseriäi, isas ak osap eposek aram. Ak kiro nais äpu miäi.

24 Utianik, ak karauk roasiret Taiatira mena rai, ak kiro asiren ämän tamareäu, ak kiro wa tainoriäi. Ämän Satan nukan wou uru ämäi rau, kiro ak äpu mau wa. Rusapai is ak epar senes awarom, ak sakau tai rauna rai, is karauk usu ak wa aram. 25 Akan woiaka epar moin, kiro keseriar rauna, is ätäi kowam.

26 Inok roasir ko onok aru erekapu itimorianik, isan ämän tainoriäu, keseriar pote isan kowaun ses opok, isas ko karauk omsau pakan roasiret sakau kamwaraun sarau nuram. 27 Is ko sakau nurita, kos roasiret kamwareäin utupauk ateanik, roasiret akwarnuk, ak mis käi kurena, usip usip sareäu senek keseraiei. *Buk Song 2:9*

Is isan sakau isan Monias is irowon, isas pak ätäi ko nuram. 28 Is ko taperan pai nais nuram."

29 "Inok roasir ko rauk orip, ko kiro ämän Anut nukan Osou Näus woiaka epar moin roasiret awarou, ko jekur rowai."

3

Jisas nukas Sardis menan Kristen roasiret ämän surmarowon.

1 Keseria, kiro ros keser äiewon, "Na kiro sarau eitek Sardis menan Kristen roasiret kamware rau ko keser jer we mur. Kiro ro ko Anut nukan osou 7 orip pak pai 7 orip pak ate rau, kos na ämän surmusou. Is ak, Sardis menan Kristen roasiret owo onok miäi kiro is äpu. Karauk roasiret akas keser äiäi, 'Sardis menan roasiret awau senes rai'. Utianik, wa. Ak isan amiap meiein roat senek. 2 Keseria, ak kurte siräwe, wa ninau. Meter ak Anut nukan onok eposek tainoriäin. Rusapai, ak kiro onok meter keseriäin rusa rau erekapu ätäi sakau maiei, wäpik, kiro erekapu ämäiäi. Akan onok keseriäi is aparmin kiro Anut nukan amukup eposek wa. 3 Meter karauk roat akas Anut nukan ämän tamarona, roin. Ak kiro ämän ätäi ronkateanik, jekur tainornai, akan onok aru pakan pirirwe. Ak kiro onok wa keserna rai, ak isan kowaun omre äpu wa maiei opok, is ak siarap päu ro senek kurte kowam.

4 Utianik, Sardis mena roat karar karar akan omjo ukun wäpik orip rai. Ak roat eposek senes, okon, ak omjo ärneu mianik, is pak ariaiei. 5 Keseria, inok roasir ko onok aru erekapu itimorai, ko omjo ärneu kiro senek monuk, isas kon enip isan awau rawaun buk opok rau wa kosoram. Isas isan moni pak kon sarau eitek pak akan amiakap amop äiäm, 'Kiro ro isan.'

6 Inok roasir ko rauk orip, ko kiro ämän Anut nukan Osou Näus woiaka epar moin roasiret awarou, ko jekur rowai."

Jisas nukas Filadelfia menan Kristen roasiret ämän surmarowon.

7 Keser kiro ros ätäi äiewon, "Na kiro sarau eitek Filadelfia menan Kristen roasiret kamware rau keser jer we mur. Kiro ro kon onok erekapu eposek senes, kon ämän äiäu orip orip tainoriäu, kos na okoro ämän surmusou. Ko Devit nukan kamwareäu sakau orip. Kos owo

osap im tuenuk, kar ros ätäi im penäu senek wa. Kos owo osap im penenuk, kar ros ätäi im tuäu senek wa.

8 Is ak Filadelfia roasiret owo onok keseriäi kiro is äpu. Akan sakau eteinak kiro is äpu, utianik, ak isan ämän tainorianik, ak isan sarau utau wa. Is akan amiakap im tuemin rau, kar ros kiro im ätäi penäu senek wa.

9 Ak rowe. Kiro roat ak Satan nukan tupsiu ak keser äiäi, ‘Ik Juda akan tupsiu.’ Utianik, ak Juda akan tupsiu epar wa, ak sätäiäi. Keseria, isas kiro sätäiäi roat sakau atwareanik, imwaroita, ak siarap koumoi, akan amiakap uoraka sur wäiei. Keserta, kiro sätäiäi roat erekapu is isan woias ak, isan roasiret, mesin meieäum äpu maiei. 10 Ak isan ämän erekapu tainorianik, usu tätäi pak atap atap ak opok penuk, ak iminäu wa, ak sakau tai raiäin. Isas tawa okoro omnokou pakan roasiret erekapu ate aparaun usu atap atap aram. Kiro ses opok, is ak jekur kamwaroita, ak kiro usu wa owaiei.

11 Is ak rawa kurte kowam. Akan woiaka epar moin, kiro wa utau, sakau ate rawe. Keserna, kar ros akan osap eposek omar oik rau wa oi kuräi. 12 Inok ro ko onok aru erekapu itimorai, isas ko Anut nukan ou näwäu owa ou tutu senek tai mota, ko kiro ou ätäi wa ute nai. Is kiro ou tutu opok, Anut nukan enip jer we moita, kiro näu mena awau enip Jerusalem nais jer wäm. Kiro Jerusalem awau kiro Anut omar oikas kowai. Is isan enim awau nais kiro ou tutu opok jer wäm.

13 Inok roasir ko rauk orip, ko kiro ämän Anut nukan Osou Näus woiaka epar moin roasiret awarou, ko jekur rowai.”

Jisas nukas Leodisia menan Kristen roasiret ämän surmarowon.

14 Keserianik, kiro ros ätäiar äiewon, “Na kiro sarau eitek Leodisia menan Kristen roasiret kamware rau keser jer we mur. Kiro ro ko epar ämän mianik, ko Anut nukan ämän eposek erekapu jekur areäu. Ko Anut nukas osap erekapu ate maronuk, pein akan onoktapau. Kos na okoro ämän surmusou. 15 Ak, Leodisia menan roasiret, owo onok keseriäi kiro is äpu. Is äpu ak oporeu senes wa, ak sopou senes wa. Isan ronkat ak oporeu senes rawaiei ra, sopou senes rawaiei ra, kiro eposek. 16 Utianik, ak sopou eteinak senek, ak oporeu senes wa, ak sopou senes wa, okon, isas ak isan ai uruas esiewaroita, naiei. 17 Ak keser äiäi, ‘Ik osap sosop orip. Ik osap sosop oianik, kar osapun wa wasarem.’ Wa senes. Ak osap wäpik, isan amiap ak aru senes rai. Ak amiak utup roat senek. Ak omjo wäpik, pirim raiäi senek. Karauk roasiret akas ak apwareanik, ak mesin woiakati miäi. Ak kiro äpu wa ra? 18 Isas ak keser awarom, ‘Ak isan gol epis jerewon kau maiei. Ak keserna, osap sosop senes owaiei. Ak pirim raianik, memeswaronuk, omjo arneu is pakan kau momoi, takäiei. Ak karauk marasin is pakan kau mianik, akan amiaka opok mona, akan amiaka ätäi eposek saräi.

19 Inok roasiret is ak mesin woias meieäim, isas ak onok aru miäi apwaromoi, kewareanik, usu areaim. Keserita, akan sarau miäi opok ätäi pe sarau sakau maun akan onok aru pakan ätäi pirirwe. 20 Ak rowe! Is ororok opok tai raianik, im ut koukouram. Inok roasir ko isan im ut koukoururam jejep roia, pe im tuenuk rai, is ko pak kon owa tone raumoi, ko pak o jam, ko nais is pak o jai.

21 Inok roasir ko onok aru erekapu itimorai, ko isan taneäim patan opok moita, ko is pak roasiret erekapu kamwaraun tanäi. Meter is

nais keseriar onok aru erekapu itimorianik, isan Monian patan opok ko pak roasiret kamwaraun tanemin.’ 22 Inok roasir ko rauk orip, ko kiro ämän Anut nukan Osou Näus woiaka epar moin roasiret awarou, ko jekur rowai.

4

Omar oik Anut jou murin.

1 Is ätäi aparianik, omar oikan ororok im tue rawon aparmin. Keserita, kiro ro pupu ur jejep senekus kon pätu meter roimin, ätäi keser airowon, “Na oik peta, owo onok tawa päi is ätär musam.” 2 Kiro ses opokar, Anut nukan Osou Näus is sakau kamoironuk, is nini epir pakas senek omar oik ro näwäu nukan taneäu patan opok kar ro tane rawon aparmin. 3 Kiro ron neputapau kar aiauk janou, kon enip jaspa senek pak kar aiauk osou, kon enip konilian senek jerewon. Kar siwananai kar aiauk awarip enip emeral senekus kiro patan karirim kator rawon. 4 Kiro patan rau siakup karauk patan 24 oripas kator rain. Kiro opok roat näunäu 24 orip ak omjo ärneu orkemoi, at gol omsau kameäi roat akan senek akan tapiaka opok mianik, tane rain. 5 Is kiro ro näwäu nukan patan opokas ermän senek mämurnuk, aparmin. Is jejep näwäu atap atap omar käiäu senek roimin. Kiro ro näwäu nukan patan amuk opok arou 7 orip jere rawon. Kiro arou Anut nukan osou 7 orip. 6 Kiro ro näwäu nukan patan amukwak opokar kar osap mas an siror senek aparmin. Kiro eposek senes, ukun wäpik rawon aparmin.

Karauk osap 4 orip opur senek awau rain ak kiro ro näwäu nukan patan siakupaiar kator rain apwarmin. Ak karaima karaima pe tai raianik, akan enmaksau opok amiakwak sosop rakurewon. Karauk amiakwak akan mekesirap rain. 7 Osap awau amke rau, kiro ko opur laion senek. Kar osap awau rau, kiro ko bulmakau sawai senek. Kar osap awau rau namba 3, kiro kon neputapau ro nukan senek. Kar osap ruris senes awau rau, kiro ko ai pair näwäu puririr ariäu senek. 8 Kiro osap 4 orip awau rai, ak erekapu karar karar saiaka 6 orip. Akan amiakwak sosop enmaksau opok pak saiaka urik uru pak erekapu rakurewon. Ak sir wa utiäi, san peu, pututu, ak orip orip sir we raiäi. Ak keser sir weäi, “Anut Näwäu, ko erekapu sakau orip, kon onok eposek, kon onok eposek, kon onok eposek. Ko meter rawon, ko rusapai rau, ko tawa kowai.”

9-10 Kiro osap 4 orip awau rai, ak kiro ro awau orip orip kon patan opok tane raunuk, ak woiaka erer orip ‘pere’ aurin. Akas ko näwäu sakau orip äianik, kon enip jou me rai. Kiro osap 4 orip ak kiro keserna, roat näunäu 24 orip akas Anut nuka ko orip orip raiäu kon patan opok tane raunuk, ak ko siakup uoraka sur weanik, jou muriäi. Ak akan at gol ko nepukup oi kureanik, keser äiein,

11 “Anut, na iken Näwäu, na karar na kämioik raum. Na eposek senes, okon, roasiret ak na näwäu äianik, nan enmat jou kamioik musomoi, nan sakau inkaruru rawaiei. Owon, nas osap erekapu ate momon. Kiro osap nakasar nan ronkatis ate momon, okon, kiro osap erekapu pein, rusapai rai.”

5

Jon nukas kar buk tupäi moin aparwon.

1 Anut nukas kon patan opok tane raumara, kar buk kon ipou näu
kaim ate rawon aparmin. Kiro buk pepa rumukäu karaim karaim jer
we mianik, tupäi moin. Kiro buk simom nemauk sik senek 7 oripas
sakau parärar moin.
2 Is Anut nukan sarau eitek kar sakau orip nukas keser sakau ur
wewon roimin, “Inok ro ko onok eposek senes miäu, okon, simom
nemauk sik senek okoro buk opok rai jäkäianik, buk tutup orip
uraräi?” 3 Utianik, kar roasir ko omar oik rau ra, omnokou opok rau
ra, meiein roat akan mena rau ra, ko kiro buk tutup orip uraräun
senek itok wa. Kar ro owo ämän kiro buk uru rau aparau senek itok
wa. 4 Is kar ros kiro buk urarenuk, aparaun senek itok warnuk, kiro
mesin näwäu waiemin. 5 Kiro ses opok, kar näu ros is keser airowon,
“Na wa waiäu. Na rou, kiro opur laion, ko Juda* akan tupsiu pakan,
ko Devit nukan askanai, nukas sakau mianik, kon iwäi jaukut erekapu
itimwarowon, kos epar kiro simom nemauk sik senek 7 orip jäkäianik,
buk tutup orip uraräi.”
6 Keser aironuk, is kar Sipsip Nak ko Näwäu nukan patan kamuk
opok tai rawon aparmin. Kiro osap 4 orip awau rai pak kiro roat
näunäu 24 orip pak akas ko karirim kator rain apwarmin. Kiro Sipsip
Nak ko meter wena, meiewon senek. Ko sarat 7 orip pak amukwak
7 orip, kiro Anut nukan osou 7 orip Anut nukas äsimwaronuk, okoro
omnokou opok omsau erekapu koin. 7 Kiro Sipsip Nak nukas poteanik,
Anut nuka kon patan opok taneanik, kiro buk tutup orip ipou näu
kaim ate rawon pakan owon. 8 Ko kesernuk, kiro osap 4 orip awau
rai pak roat näunäu 24 orip pak ak Sipsip Nak siakup koianik, uoraka
sur wein. Kiro roat näunäu ak karar karar gita pak maro gol pak ate
rain. Kiro maro opok pauda sou eposek orip, kiro pauda kon roasiret
akas Anut nuka auriai ämän nukan totok senek. 9 Ak kar sir awau
keser wein, “Nas kiro buk tutup orip simom nemauk sik senekus rakir
moin, kiro oi uraräun itok. Owon, roat akas na iwosona, meiemon,
nan karianas roasiret tupsiu atap atap pak, omsau atap atap pakan
pak, enmaksau atap atap pak, akan ämän atap atap pak, erekapu kau
mareanik, oi Anut nurumon. 10 Nas kiro roasiret erekapu turwaromoi,
ak Anut nukan roasiret pak kon kamuk raiäi roasiret sare maromon,
akas pak okoro omnokou opok karauk roasiret kamwaraiei.”
11 Is ätäi aparmin, Anut nukan sarau eitek sosop sosop senes akan
pätiaka roimin. Akan namba wan handet milion. Ak Näwäu nukan
patan pak kiro osap 4 orip awau rai pak roat näunäu pak erekapu akas
karirim katoware rain. 12 Keseria, akas sir wena, sir jejep näwäu keser
manowon, “Okoro Sipsip Nak meter roasiret akas ko wena, meiewon.
Kon sakaus meiäun onok itimorwon, okon, ko enip näwäu pak, osap
eposek pak, ronkat eposek pak, sakau erekapu owaun itok. Ko eposek
senes, okon, roasiret akas kon enip jou mianik, konun woiaka erermoi,
‘pere’ auriai.” 13 Osap erekapu Anut nukas ate mowon awau raiäi akas
ämän arena, is roimin. Kiro osap erekapu omar oik rai, omnokou opok
rai, meiein roat akan mena rai, mas an uru rai, ak erekapu keser sir
wein, “Anut ko kamwareäu ro näwäu nukan patan opok tane rau pak,
Sipsip Nak pak au eposek senes, okon, ik awan enmawa jou mateanik,

awanun woiok erermoi, ‘pere’ awatota, au orip orip sakau rawaieir.”
14 Kiro osap 4 orip awau rai akas arein, “Epar!” Keserna, roat näunäu
akas uoraka sur weanik, awan enmawa jou matoin.

6

Sipsip Nak nukas simom nemauk sik senek 6 orip buk opokan jäkäiewon.

1 Keseria, is Sipsip Nak nukas simom nemauk sik senek amke 7 orip
rawon, jäkäiewon aparmin. Keseria, osap 4 orip awau rai karas kon
arewon jejep omar käiäu senek roimin. Ko keser äiewon, “Koi!” 2 Is
ätäi ami kurea, kar hos aup aparmin. Kiro hos opok kar ro ko puri ate
raunuk, kar sarau eitek nukas ko ro näu nukan at nuruwon. Ko marai
itimwaraun ros senek kon iwäi jaukut erekapu itimwaraun potowon.

3 Ätäi Sipsip Nak ko kar simom nemauk sik senek buk pasar rawon
opokan jäkäiewon. Kesernuk, kar osap awau rau namba 2 nukas
koianik, keser äiewon, “Koi!” 4 Keser äienuk, kar hos pewon kiro
osou. Kar sarau eitekus kiro hos atak ro ko weräiäun siräp rumukäu
nuruwon. Ko nais okoro omnokou pakan roasiret akan woiaka päurar
raiäi onok oi kuräun sakau nuruwon. Ko kesernuk, roasiret ak aka aka
weräianik, karauk akwarona, meie kurein.

5 Keseria, Sipsip Nak nukas ätäi simom nemauk sik senek namba
3 nukas buk pasar moin jäkäiewon. Kesernuk, kiro osap awau rau
namba 3 nukas keser äiewon, “Koi!” Keser äienuk, is kar hos mokup
rau aparmin. Kiro hos atat ro ko osap nukan usu ate aparaun siker
ipous ate rawon. 6 Is kar ron pätu senek kiro osap 4 orip awau
rai kamuk opokas keser jejep pewon roimin. Ko hos atat ro keser
auruwon, “Na pote, omnokou pakan o erekapu aru mota, roasiret sou
akwarai. Keserta, ak wit mis eteinak uru rau kau maun, sarau miäi
omre karar pakan aiauk oianik, kau maiei. Ak bali mis 3 orip rau kau
maun kiro aiauk senekus kau maiei. Utianik, na kar am enip ‘Orip’
nukan uer pak wain an pak wa aru mau.”

7 Keseria, Sipsip Nak nukas simom nemauk sik senek namba 4 nukas
buk pasar moin jäkäiewon. Kesernuk, is ätäi osap awau rau namba
4 nukan pätu roimin. Kos keser äiewon, “Koi!” 8 Is ätäi ami kurear,
kar hos janou senek aparmin. Kiro hos atat ro kos Meiäun enip ate
rau. Kar ro kon enip Meiein-Roat-Akan-Mena ko jauk mekesuk kiro
hos opok tane rawon. Kar sarau eitekus au sakau atonuk, au omnokou
pakan roasiret erekapu sur 4 orip surwate mareanik, kar sur 4 pakan
roasiret erekapu meiäiei. Ak siräp rumukäus pak sou näwäus pak sip
aru atap atapus pak kurukan opur rautes pak akwarona, meiäiei.

9 Sipsip Nak nukas simom nemauk sik senek namba 5 buk opok
pasar moin jäkäiewon. Kesernuk, is ami kurear karauk roasiret akan
totomaka Anut nukan jou miäi patan inkaruru rain apwaromin. Kiro
roasiret ak meter Anut nukan ämän sakau ateanik, karauk roasiret
kiro ämän mesin awareäin. Keserna, karauk roasiret akas ak akwarna,
meiein. 10 Kiro totomaka akas keser sakau ur wein, “Anut Näwäu,
nan onok erekapu eposek na epar ämän miäum. Omre esap esap
ik kume rauta, nas roasiret omnokou opok rai, akas ik iwokoin
wasarewareanik, usu aram?” 11 Sarau eitek akas kiro roasiret karar
karar omjo ärneu rumukäu atap atap arianik, keser awaroin, “Ak om

rumukur ätäi rauna, ak kesewaroin senek akan sarau jaunakat pak akan karauk jaunakat pak akwarona, kiro namba Anut nukas sare mowon, pote iporna, akan usu ätäi amuk kiro opok epar päi."

12 Keseria, Sipsip Nak nukas simom nemauk sik senek namba 6 buk opok pasar moin jäkäiewon. Is ami kurear omnokou opok mim näwäu pemara, san pirirmoi, omjo mokup senek sarewon. Keir nais ko erekapu pirirmara, osou karian senek sarewon aparmin. 13 Pai omar oikan ak uran nemauk urir näwäus pemara, atonuk, awau täkäi neäu senek, ak erekapu omnokou opok koin. 14 Omar nais ko niniäi mat tupäi moin senek keserwon. Kesernuk, omtapau pak om airan pak ak erekapu akan omoi ute manoin. 15 Keseria, okoro omnokou pakan kamwareäi roat näunäu pak, roasiret kamwareäi roat pak, marai roat kamwareäi roat näunäu pak, roasiret ak osap sosop orip pak, roat sakau orip pak, sarau roasiret (slev) pak roasiret akan sarau akasar kameäi pak ak erekapu iminemoi, pote omtapau aireu uru ämäi rain. 16 Keseria, akas omtapau pak aitapau pak keser urwaroin, "Akas neanik, ik erekapu kururur mukowe. Akas ik ämäike mowe, owon, kiro ro ko kon kamwareäu patan opok tane rau kos ik apaikai. Kiro Sipsip Nak ko ik mesin kasak pemoi, usu ikauru. 17 Kiro owon, awan kasak pewon usu ikaun omre näwäu rusa peu. Kar roasir kiro usu näwäu itimorianik, eposek rawau senek itok wa."

7

144,000 Israel roasiret Anut nukan kar osap stem senek oin.

1 Kiro osap erekapu aparmoi, is ätäi Anut nukan sarau eitek 4 orip ak omnokou opok om konok 4 orip karaim karaim tai raianik, urir 4 orip sakau ate rain apwaromin. Ak kiro keserna, kiro uriris omnokou opok ra, mas an opok ra, pairau senek wa. Ak am nais atau senek wa. 2-3 Is ätäi Anut nukan sarau eitek kar san peäwon opokas Anut awau orip orip raiäu nukan kar osap stem senek Anut nukan jer orip ak opok maun oi pewon, aparmin. Kos Anut nukan sarau eitek 4 orip Anut nukas akas omnokou pak mas an pak aru maun, sakau arowon. Kos keser sakau ämän urwarowon, "Ak kurte omnokou pak, mas an pak, am pak wa aru marau. Utianik, ik Anut nukan sarau roat akan oioraka opok kar jer we marota, kiro epar ak kiro osap erekapu aru marowe." 4 Akas keser äiein, roimin, "Kiro Anut nukan roasiret kiro jer we maroin akan namba 144,000 orip. Kiro roasiret Israel akan tupsiu 12 orip pakan. 5-8 Kiro roasiret Anut nukas tupsiu karar karar 12,000, 12,000 keser sare maronuk, ak kiro jer oin.

Juda nukan tupsiu 12,000 orip,
Ruben nukan tupsiu 12,000 orip,
Gat nukan tupsiu 12,000 orip,
Asa nukan tupsiu 12,000 orip,
Naptali nukan tupsiu 12,000 orip,
Manasa nukan tupsiu 12,000 orip,
Simeon nukan tupsiu 12,000 orip,
Liwai nukan 12,000 orip,
Isaka nukan tupsiu 12,000 orip,
Sebiulan nukan tupsiu 12,000 orip,
Josep nukan tupsiu 12,000 orip,

Benjamin nukan tupsiu 12,000 orip. Kiro Israel roasiret tupsiu 12 orip kiro pakan Anut nukas sare maronuk, ak Anut nukan jer oin."

Roasiret sosop senes ak Anut jou murin.

9 Kiro aparmoi, is ätäi ami kurear roasiret sosop senes apwaromin. Kar ros kiro roasiret ninarewarau senek itok wa. Kiro roasiret ak erekapu enmaksau atap atap pakan, tupsiu atap atap pakan, omsau atap atap pakan, ämän atap atap pakan. Ak omjo ärneu rumukäu orkemoi, ukumai pisau senek ate raianik, ak koi Anut nukan patan pak, Sipsip Nak pak awan amiawap tai rain. 10 Akas keser sakau äiein, "Iken Anut patan opok tane rau, ko Sipsip Nak pak awas ik ätäi imäikoirin." 11 Anut nukan sarau eitek akas roat näunäu pak osap 4 orip awau rai pak Anut nukan patan karirim katowarianik, tai rain, ak erekapu Anut nukan patan siakupai uoraka sur wemoi, Anut jou murin. 12 Ak keser äiein, "Epar, iken Anut ko eposek senes, okon, ik konun woiok erermoi, ko ro näwäu äpu mianik, ik ko ronkat eposek owaun rai äiäum. Ik ko 'pere' aurianik, kon enip kämioik jou miäum. Ko enip näwäu pak sakau orip raumara, orip orip rawai. Epar."

13 Keseria, roat näunäu kamukan kar ros is keser totoirowon, "Kiro roasiret omjo ärneu rumukäu orkemoi, koi rai ak inokot? Ak erapakas koin?"

14 Is ätäi ko keser aurmin, "Näu ro, nakasar na äpu. Na is air." Kos is ätäi keser airowon, "Kiro roasiret akan iwäi jaunakat akas usu arianik, tätäi näwäu arona, ak sakau tai raiäin. Ak akan omjo rumukäu kiro Sipsip Nak nukan karianas an kosorin, okon, akan omjo ärneu senes sarewon.

15 Keserianik, ak Anut nukan patan amuk opok siakupai tai raianik, sanpeu pututu Anut nukan owa ak orip orip kon sarau muriäi. Anut ko kon patan opok tane raumoi, kosar kiro roasiret jekur sarwarmoi, kamwarai. 16 Kiro roasiret ak ätäi sou wa akwarai, ak ätäi an wa pätwarai. Sanas akan enmaksau wa pakakwarai. Karauk osap sopous nais akan enmaksau wa pakakwarai. Wa senes, wa. 17 Sipsip Nak ko patan kampai tanemara, ko akan kamwaraun ro rawai. Kos kiro roasiret orip orip awau rawaun antut opok imware potonuk, an jaiei. Kos kesernuk, Anut nukas akan amiak urok erekapu tatai marai."

8

Sipsip Nak nukas simom nemauk sik senek namba 7 buk opokan jäkäiewon.

1 Sipsip Nak nukas simom nemauk sik senek namba 7 nukas buk pasar moin jäkäienuk, omar oik jejep wäpik om rumukur hap aua senek rawon. 2 Kiro utonuk, is Anut nukan sarau eitek 7 orip ak Anut nukan amukup tai rauna, kos ak pupu 7 orip aronuk, apwaromin.

3 Anut nukan sarau eitek karas maro gol ate peanik, Anut nuka jou muriäi patan siakupai tai rawon. Ak ko pauda sou eposek peäu sosop nuruna, kos kiro pauda amkeanik, Anut nukan roasiret akas Anut nuka auriai ämän pak turur mia, Anut nuka jou muriäi patan gol kamwareäu ro nukan taneäu patan amukup tai rau opok mowon. 4 Kiro pauda nukan epit sou eposek pak, Anut nukan roasiret akan auriai ämän pak kiro sarau eitek nukan ipou pakas utomoi, Anut nukan nepukup tonowon. 5 Kiro kesernuk, kiro sarau eitekus Anut

nuka jou muriäi patan pakan ep amuk oianik, maro opok momara, oi okoro omnokou opok känkurenuk, kowon. Ko kiro kesernuk, ermänirmoi, omar käiemara, jejep näwäu penuk, mim näwäu pewon.

Anut nukan sarau eitek 4 orip akas akan pupu urin.

6 Keseria, kiro sarau eitek 7 orip akas akan pupu 7 orip atomoi, uraun keserin. 7 Amke namba 1 sarau eitek nukas kon pupu uruwon. Ko kesernuk, omauk sakau pak ep pak karian orip tururmoi, omnokou opok kowon. Ak omnokou erekapu 3 orip inäianik, am nais 3 orip inäiein. Kiro epis nemara, omnokou am pak 3 orip pakan karar erekapu jerewon. Amurik awau nais erekapu epis jerewon.

8 Kesernuk, namba 2 sarau eitekus kon pupu uruwon. Ko kesernuk, ak kar osap omtapau senek ep jerewon orip mas an opok känkurena, noptowon. Ak mas an 3 orip inäianik, 3 orip pakan karar karian ätäiewon. 9 Kiro mas an opok osap awau raiäi 3 orip inäianik, 3 orip pakan karar ak erekapu meiein. Kiro mas an opok, ous nais keseriar 3 orip inäianik, 3 orip pakan karar ak erekapu wasarein.

10 Namba 3 sarau eitekus kon pupu urunuk, pai näwäu, arou näwäu senek jeremara, omar oikas ouri kowon. Ak an näwäu pak upin antut eteinanak pak 3 orip inäianik, kiro pais an 3 orip pakan karar opok nowon. 11 Kiro pai kon enip ‘Tiu senes’. Kiro 3 orip pakan an karar tiu senes sarewon, okon, roasiret sosop ak kiro an jeanik, meiein.

12 Namba 4 sarau eitekus kon pupu urwenuk, san, keir, pai pak erekapu karar karar 3 orip inäianik, 3 orip pakan karar aru maroin. San nukan 3 orip pakan karar kon merek aru moin. Keir nukan 3 orip pakan karar kon merek aru moin. Pai nais keseriar keserin. Keseria, pututu sankeu, akan merek eposek jeräu wa.

13 Keseria, is ami kurear kar pairserser omar oik ari rawon aparmin. Is roimin ko keser sakau urwewon, “Wopurut, Wopurut, Wopurut senes. Anut nukan karauk sarau eitek 3 orip akas akan pupu urna, usu näwäu senes omnokoupaian roasiret opok päi.”

9

1 Kiro keser arenuk, namba 5 sarau eitekus kon pupu uruwon. Kesernuk, is kar pai omar oikas omnokou opok ouri kowon aparmin. Keseria, ak ko up urkamuk noptowon kon onok tapau wäpik, kiro pakan ki nuroin. 2 Kiro pais kiro up pakan rorok im tuenuk, kiro up uruas epit ep näwäu jereäu nukan epit senek pewon. Kiro epit up uruas pemara, san omar pak erekapu kururur monuk, om pututu sarewon. 3 Kesernuk, kiro epit uruas sonkäpit sosop peanik, omnokou opok koin. Sarau eitek akas kiro sonkäpit rek raut akan sakau senekur sakau aroin. 4 Anut nukas kiro sonkäpit keser awarowon, “Ak amurik ra, am ra, karauk am nasi wa aru marau. Utianik, ak roasiret Anut nukan jer akan oioraka opok marau wa, ak karar epar aru maraiei. 5 Ak kiro roasiret tätäi karar karar arona, keir 5 orip rawaiei. Utianik, ak akwarna, erekapu wa meiäiei.” Ak kiro tätäi araiei, kiro rekis tukwareäu senek. 6 Kiro keir 5 opok, roasiret ak tätäi oumoi, meiäun apu itanäiei, utianik, ak kiro apu wa aparaiei. Kiro roasiret ak meiäun ronkatäiei, utianik, meiäun apu kiro akan amiak opok ämäiäi.

7 Is kiro sonkäpit ak hos senek weräiäun rain apwaromin. Akan tapiaka opok kameäi roat king akan at gol senek orip. Akan nepiaka

tapau kiro roat akan nepiaka tapau senek. 8 Akan tapiaka urik rumukäu asir akan tapiaka urik senek. Akan aiakpanak kiro laion akan aiakpanak senek. 9 Akan toromaka opok kiro marai pakan omjo ain senek. Akan saiaka urik jejep taiewon kiro hos raut akas marai opok manaun karis reurna, jejep peäwon senek pewon. 10 Kiro sonkäpit ak ikäu orip. Akan ikäu kiro rek raut akan ikäu senek. Akan sakau kiro ikäu opok rau kis roasiret aru marona, pote keir 5 orip raiäi. 11 Ak akan kamwareäu ro näwäu kos ak kamwareäu, ko Satan nukan sarau eitek karas kiro up urkamuk noptowon kon onoktapau wäpik kameäu. Ibru ämänis kon enip Abadon äiäi. Utianik, Grik ämänis kon enip Apolion. Kiro enip nukan onoktapau kesek, ‘ko osap erekapu aru mareäu ro.’

12 Amke usu näwäu pewon kiro manowon. Utianik, rowe, usu näwäu oirorer rau, kiro tawa päi.

13 Keseria, namba 6 sarau eitekus kon pupu uruwon. Is kiro jou muriäi patan gol Anut nukan amukup rau kon konok 4 orip pakan sarat 4 orip rain pakas kar ron pätu senek arenuk, roimin. 14 Kos namba 6 sarau eitek kon pupu ate rau keser auruwon, “Nas kiro sarau eitek 4 orip ak Iupretis An näwäu siakupai karapus kurwaromin rai, oikurwarota, roasiret akwaraun manaiei.” 15 Keseria, kiro ros sarau eitek 4 orip karapus owan utwaronuk, noin. Kiro omre kiro keir kiro woisan opokar, kiro sarau eitek 4 orip akas omnokoupaian roasiret erekapu 3 orip inäi mareanik, 3 orip pakan karar akwarna, meiäun karapus raianik, kume rain. 16 Akan marai roat hos orip akan namba is keser äiein roimin. Akan namba 200 milion. 17 Is kiro hos nini epir pakas senek apwaromin. Roat hos oik rain akan toromaka opok omjo osou ep senek, pak upip omar senek pak, janou salfa* senek pak. Kiro hos raut akan tapiaka wou laion akan tapiaka wou senek, akan oiaksau pakas ep pak, epit pak, kar aiauk sopou jereäu enip salfa nekurein. 18 Ak roasiret 3 orip inäi mareanik, 3 orip pakan karar kiro ep pak epit pak aiauk salfa pak hos akan oiaksau pakas koianik, erekapu akware kurein. 19 Owon, kiro hos akan sakau kiro akan oiaksau pak ikäuamuk opok pak rau. Akan ikäu kiro män akan tapiaka wou senek kis roasiret akwaroin.

20 Karauk roasiret ak kiro usus akwarona, meiäu wa ak osap akan ipiakas ate mianik, jou miäin kiro utomoi, ätäi akan woiaka pirirau wa. Ak akan onok tainorianik, osou aru ra, sät eitek ra, karauk totok gol*, silva*, aiauk, bras, am sawaus ate mianik, ak jou mareäin. Kiro osap ate miäin ak om aparau senek wa, ak ämän rowau senek wa, ak ariäu senek wa, utianik, ak kiro osap jou mareäin. 21 Ak karauk roasiret akwarona, meieäin, ak os ämänis karauk roasiret aru mareäin, ak sapum onok miäin, ak osap päu oiäin, utianik, ak kiro onok utomoi, akan woiaka pirirau wa.

10

Anut nukan sarau eitekus buk eteinak tutup orip ate kowon.

1 Keseria, is ätäi Anut nukan sarau eitek kar sakau näwäu orip omar oikas kowon aparmin. Ko ious kururur monuk, siwananai nukas kon tapakup rawon. Kon neputapau kiro san jereäu senek, kon isou oirorer kiro am tapau ep jereäu senek. 2 Kiro sarau eitek kon ipous kar buk eteinak tutup orip uraiewon ate rawon. Ko kon isou näu kaima mas

an opok momara, tai rawon. Kar isou sau kaima kiro omnokou opok
mowon. 3 Keseria, ko sakau urwewon, kon ur laion nukas urweäu
senek. Ko keser ur wenuk, om käiäu 7 orip akas ätäi ok atoin. 4 Ak
ämän arena, is aka arein ämän jer wäuri kesermin, utianik, omar oikas
kar pätus is keser airowon roimin. “Kiro ämän om käiäu 7 orip akas
arein, na ämäi mou. Wa jer wäu.”
5 Keseria, kiro sarau eitek ko mas an pak omnokou opok pak tai
rawon, kon ipou näu kaima omar oik monuk, aparmin. 6-7 Ko Anut orip
orip raiäu nukan enip atomara, kon ämän sakau mowon. Anut nukas
omar pak mas an pak omnokou pak osap erekapu rau ate mowon. Kiro
sarau eitekus keser äiewon, “Anut ätäi ekep wa kamwarai, utianik,
Anut nukan sarau eitek namba 7 nukas kon pupu urwenuk, Anut
nukas kon ämän ämäi mowon amop mai. Kiro ämän meter kos kon
ämän roianik, areain roat awarowon. Kos owo keseraun awarowon
siar keserai.”
8 Ätäi omar oikas is kiro rosar keser airowon roimin, “Na kiro buk
tutup orip uraiein, kiro sarau eitek ko mas an pak omnokou opok pak
tai rau ipokupan pote ou.”
9 Keseria, is ko siakupai potea, kiro buk eteinak tutup orip ir rai
aurmin. Kos is ätäi keser airowon, “Na okoro buk oinam, je. Na jeta,
kiro buk nukas nan won tätäi isai, utianik, nan onsau opok mitu upes
an jeäum senek.”
10 Ko keser aironuk, isas kon ipou pakan buk eteinak tutup orip oia,
jemin. Isan oisau opok upes an jeäum mitu senek sarewon, utianik,
rai rai, isan woi uru tiu sareanik, siparararairowon. 11 Keseria, ko is
keser airowon, “Na ätäi Anut nukan ämän roianik, areäum ro senek
nas roasiret enmaksau atap atap pak omsau atap atap pak, ämän atap
atap pak kamwareäin roat näunäu atap atap pak erekapu pote isan
ämän awar.”

11

Anut nukas kon ämän areair roat ori oirori äsimatewon.
1 Keserianik, Anut nukas is amauk rula senek irianik, keser airowon,
“Na pote, Anut nukan osap nuriäi ou näwäu enip tempel pak kon jou
muriäi patan pak awan rumukäu ninare apar. Roasiret esap esap ak
kiro owa Anut jou muriäi akan namba nais ninar. 2 Utianik, na kiro
tup ou näwäu kasikaima wa ninare aparau, owon, is kiro omoi karauk
omsau pakan roasiret, ak Juda roasiret wa aromin. Kiro roasiret akas
kiro näu mena eposek tai kunor pote, keir 42 orip utaiei. 3 Isas isan
ämän roianik, areair roat ori oirororor isan ämän kiro roasiret awaraun
sakau atomoi, äsimwatota, kowaieir. Au wopuräun omjo takeanik,
isan ämän kiro roasiret mare, pote omre 1,260 orip utaiei.”
4 Kiro roat ori au am enip ‘oliv’ oirori pak lam oirori au Anut kiro
omnokou nukan kameäu ro näwäu nukan amukup tai raiäi senek
tai rair. 5 Utianik, inok roasiret akas au aru matam rai keserna, ep
awan oiaksau opokas koianik, awan iwäi jaunot erekapu epis jerwarai.
Keseria, roasiret au aru matam rai äiäiei, ak kiro onok pakas meiäiei.
6 Au sakau orip, okon, au Anut nukan ämän roasiret mare raianik, au
omar aurisä, om wa nai. Au awan sakaus an aurisä, an osou karian
etäiei. Au omnokou weisa, usu atap atap roasiret aru maraun päi.
Kiro onok keseraun awan ronkat pakas keseraieir.

7 Au Anut nukan ämän roasiret mare patarsa, kiro opur sei up
onoktapau wäpik uru rau, kiro uruas peanik, au pak weräiäi. Kos kiro
roat ori akwatonuk, meiäieir. 8 Awan enmaksau näu menan apu opok
nini mataiei. Kiro näu mena kon enip totok ämänis keser äiäi 'Sodom
Ijip pak.' Kiro näu mena ak meter awan Näwäu am äpäs opok wena,
meiewon. 9 Roasiret erekapu omsau atap atap pakan pak, tupsiu atap
atap pakan pak, ämän atap atap pakan pak, enmaksau atap atap pak
akas kiro roat orien enmaksau omre 3 orip utia, pote omre 4 san näu
kamuk opok koi apwate rawaiei. Ak karauk roat inikwarona, akas
awan enmaksau wa up kurwataiei. 10 Kiro omnokoupaian roasiret
akan woiaka näu saräiei, owon, kiro ro ori au meieirin. Ak äs näwäu
mianik, akan osap, o aka aka nuratäiei. Owon, kiro Anut nukan ämän
roianik, areairin roat ori awas usu näwäu roasiret ariairin.
11 Kiro omre 3 orip utia, pote omre 4 san näu kamuk opok, Anut
nukas kon awau rawaun osou kiro roat ori matonuk, au awau
siräiaieir. Karauk roasiret erekapu apwatianik, ak sakau iminäiei.
12 Kiro Anut nukan ämän roianik, areairin roat ori, au omar oikas
kar ämän keser awatai rowaieir, "Au oik pewer." Keseria, awan iwäi
jaunakat apwate rauna rauna, au iou uruas omar oik tonaieir. 13 Kiro
ses opokar, mim näwäu päi. Kiro näu mena 10 orip inäianik, karar
10 aru marai. Roasiret 7,000 orip erekapu meiäiei. Karauk roasiret
meiäu wa, ak erekapu sakau imineanik, Anut omar oik rau kon enip
jou muraiei.
14 Usu näwäu namba 2 kiro utowon. Utianik, kar usu näwäu namba
3 kiro ekep wa rawai, kiro kurte päi.

Anut nukan sarau eitek namba 7 nukas kon pupu uruwon.

15 Sarau eitek namba 7 nukas kon pupu urunuk, is roimin. Karauk
pätiaka omar oikas keser sakau urwein, "Anut Näwäu pak Krais kiro ro
kos kon roasiret ätäi imwaraun sare muruwon pak, au okoro omnokou
erekapu kamäun sakau orip. Au orip orip awan roasiret kamäieir."
16 Keseria, kiro roat näunäu 24 orip ak akan patan opok taneanik,
Anut amukup raumoi, ak uoraka sur weanik, ko jou murin. 17 Akas
keser äiein, "Anut Näwäu, na erekapu sakau orip, na rusapai raum,
meter raumon. Na nan sakau näwäu oianik, omnokoukan kamäun ro
näwäu pe raum. Keserianik, ik na 'pere' aisom. 18 Karauk omsau pakan
roasiret ak nan ämän rowau wa, ak na mesin kasiaka peäin. Utianik,
rusapai nan kasan päun ses pe rau, nas roasiret meiein wasarewaram.
Rusapai, nan sarau roasiret pak nan ämän roianik, areain roat pak nan
roasiret erekapu osap eposek aram. Na roasiret erekapu nan enmat
jou miäin, ak roat enmaka orip pak, enmaka wäpik pak, erekapu osap
eposek aram. Rusapai inok roasiret akas omnokou aru moin, nas ak
aru maram."
19 Ak keser äiena, sarau eitek akas Anut nukan ou näwäu omar
oik rau im tue rauna, Anut nukan paip bokis* owa rau amop pewon.
Keseria, karar ses opokar, omar oikas ermänirmara, om jejep taimara,
omar käiemara, mim näwäu pemara, an oporeu näwäu nowon.

12

Jon nukas asir jamai näwäu ori apwatowon.

1 Kar onok näwäu atap omar opok pewon. Kiro kar asir ko san omjo
senek takemara, pe rawon. Keir kon isou inkaruru rawon. Pai 12
orip kon tapau opok at senek kurewon. 2 Kiro asir ko amaiwo orip,
ko mokoi an jowaun tätäi näwäu owon. Ko mokoi owaurmara, tätäi
näwäu oianik, sakau pierwon.
3 Kesernuk, kar osap atap ik onok awau tamukaun omar oikas
pewon. Kiro kar jamai näwäu senes osou. Kon tapau wou 7 orip.
Kon sarat 10 orip. Kiro tapiaka karar karar opok kamwareäu ro
näwäu king nukan at senek rain. 4 Ko pai omar oik rai erekapu 3
orip inäianik, 3 pakan karar tupsiu kon ikäus oikurwarnuk, omnokou
opok noin. Keseria, nuka kiro asir mokoi an jowaurnuk, oi jam rai,
kiro asir nepukup tai raianik, kume rawon. 5 Kiro asiren mokoi Anut
nukas ko kamwareäu ro nukan utupauk atomoi, roasiret omnokou
opok erekapu sakau kamwaraun sare mowon. Kiro asir mokoi an
jounuk, kar sarau eitekus kiro mokoi kurte kotir oianik, Anut nuka
kon patan opok tane rawon opok imäi tonowon.
6 Kesernuk, kiro asir ko ro wäpik mena om puru opok imine
potowon. Anut nukas meter kiro omoi rawaun sare muruwon. Ko
pote, kiro omoi raunuk, sarau eitek akas ko omre 1,260 orip o nurianik,
kame rain.
7-8 Keseria, rusa omar oik marai näwäu siräiwon. Maikel* kon sarau
eitek pak akas Satan nuka pak weräiein. Satan kon sarau eitek pak
aka ätäi ak pak weräiein. Utianik, Satan ko kon sarau eitek pak ak
marai maun sakau wäpik, okon, ak omar oik rawau senek wa. 9 Anut
nukan sarau eitek akas kiro jamai näwäu oi kurena, omnokou opok
kowon. Kiro jamai ak meter män aru äiäin. Kon kar enip Satan äiäin.
Kiro ros omnokou pakan roasiret erekapu sätwareäu. Ko kon sarau
eitek pak erek oi kurwarna, omnokou opok koin.
10 Keserna, is omar oikas kar ron pätu keser sakau äiewon, roimin,
“Rusapai, Anut nukas kon roasiret ätäi imwarou. Rusapai, Anut nukan
sakau amop peu. Ko kamwareäu ro näwäu senek peu. Rusapai, ko
Krais enip orip amop ätär mukou. Owon, kiro ros Anut nukan amukup
sankeu pututu orip orip iken jaunokot akan enmakap ämän miäu,
Anut nukan sarau eitek akas oi känkurena, nowon. 11 Kiro Sipsip Nak
nuka meiewon, kon karianas iken jaunokot sarwarnuk, ak sakau oin.
Ak kon ämän are arianik, kiro onok pakas nais sakau oin, okon, akas
akan iwäi jaunakat itimwaroin. Ak akan enmaksaun ekep ronkatäu
wa, ak Jisas mesin meiäun ronkatein. 12 Keseria, ak roasiret omar oik
rai ak nepipirwe. Utianik, roasiret ak omnokou opok pak mas an opok
rai ak wopurut. Usu näwäu ak opok päuru. Satan ko ak siarakap nou.
Ko kasak näwäu peu, owon, ko äpu, okoro omnokou opok rawaun
omre katu sareu.”
13 Kiro jamai näwäu ko omnokou opok oi kurein äpu momara, ko
kiro asir mokoi an jowon tainori pote wäun keserwon. 14 Utianik, ak
kiro asir ko epsimai näwäu nukan sau urik nuruna, ko kon omoi ro
wäpik mena om puru opok puririr pote rawon. Ko kiro opok woisan
3 orip pak kar woisan karar kamuk utonuk, sarau eitek akas kamena,
Satan nukas ko wäu senek wa. 15 Keseria, kiro jamai nukas kon au
uruas an esienuk, kiro an näwäu joi senek sareanik, kiro asir potowon
oi jaura rai tainori potowon. 16 Utianik, omnokou nukas kiro asir
isanarwon. Omnokou enenuk, kiro an jamai nukas esewon erekapu

jewon. 17 Keseria, jamai ko kiro asiren kasak näwäu penuk, kiro
asir utomoi, ko pote kiro asiren mokoit pak weräiäun keserwon. Kon
mokoit ak Anut nukan sintore ämän tainoriäi roasiret. Ak akan woiaka
epar momoi, ak Jisas nukan ämän areanik, kon onok jekur tainoriäi.
18 Kiro jamai ko weräiäun mas an kasakup tai rawon.

13

Opur sei oirorror peirin.

1 Is kar opur sei mas an uruas penuk penuk, aparmin. Kon sarat
10 orip, kon tapau wou 7 orip. Kiro sarat 10 orip karar karar opok
kamwareäu ro näwäu king nukan at senek rain. Kon tapiaka karar
karar opok enmaka jer wekurewon rau. Kiro enmaka erekapu Anut
mekesuk jeje ämän aurin. 2 Kiro opur sei ko kar opur lepat pusi näwäu
senek, utianik, kon isou kiro kar opur bea nukan senek. Kon oksau
kiro opur laion nukan senek. Jamai näwäus kiro opur sei kon sakau
nuruwon. Ko kon kamwareäu ro näwäu nukan tanäun patan pak kon
kamwaraun sakau näwäu pak nuruwon. 3 Kiro opurin kar tapau wou
wena, meiewon senek, ui kur orip aparmin. Meter ko ui orip rawon,
rusapai kon ui kosernuk, ätäi eposek sarewon. Keseria, omnokou
pakan roasiret ak kiro aparmoi, karkairianik, ko tainori manoin. 4 Kiro
roasiret ak äpu kiro jamai nukasar kon sakau kiro opur nuruwon,
okon, nukan enip rororin. Ak opur sei nukan enip nais rororianik,
keser äiein, “Inok ko kiro opur sei senek? Inok ko kiro opur pak
weräiäun itok?”

5 Anut nukas kiro opur inikernuk, kos nukan enip rororianik, Anut
jeje ämän auruwon. Anut nukas kon sakau tämarau wa. Ko kiro
onok keseriäwon, pote keir 42 orip utowon. 6 Keseria, Anut jeje ämän
auraun onoktoroi arewon. Anut nukan enip pak kon mena pak kon
roasiret omar oik rai pak erek jeje ämän awarowon. 7 Anut nukas
ko inikernuk, kos kon roasiret pak weräianik, kon roasiret marai
itimwarowon. Kos kiro opur sakau nurunuk, roasiret erekapu tupsiu
atap atap pakan pak, enmaksau atap atap pak, ämän atap atap pak,
omsau atap atap pakan pak erekapu kamwarowon. 8 Meter Anut
nukas omnokou pak omar pak ate mau wa opok ko kon roasiret akan
enmaka kon Sipsip Nakun awau rawaun buk opok jer we marowon.
Kiro Sipsip Nak roasiret akas wena, meiewon. Roasiret ak okoro
omnokou opok rai, akan enmaka kiro buk opok rawau wa, ak erekapu
opur sei nukan enip jou muraiei.

9 Inok roasir ko rauk orip ko kiro ämän jekur rowai. 10 Inok roasir
Anut nukas ko karapus owa kuräun sare mai, ak ko epar kuräiei. Inok
roasir ko siräpis wena, meiäun sare mai, ak ko epar senes siräpis
wena, meiäi. Kiro onok epar penuk rai, na Anut nukan roasir usu
oianik, na won päurar orip, nan won epar momon, kiro sakau ate rau.

11 Keseria, is kar opur sei omnokou uruas pewon aparmin. Kon
tapau opok sarat oirorror orip, kon sarat kar sipsip nak nukan sarat
senek, kon arewon jejep kiro jamai näwäu nukas sakau areäu senek.
12 Kiro opur sei namba 2 ko amke pewon opur sei nukan sarau
muriäwon. Kos omnokou pak roasiret omnokou opok rai pak akas
opur sei namba 1 ko meter ui orip raianik, ätäi ui koserwon, nukan
enip jou muraun sakau awarowon. 13 Kiro omnokou uruas pewon

opur sei nukas kurur näwäu atap atap roasiret ätär marowon. Kos kar kurur roasiret erekapu akan amiak opok keser ätär marowon, omar oikas ep oi kurenuk, omnokou opok kowon. 14 Ko kiro kurur atap atap mowon, okon, amke pewon opur sei nukas ko sakau nurunuk, ko roasiret erekapu omnokou opok atonwarowon. Kiro opur sei namba 2 kos roasiret awaronuk, akas amke pewon opur sei ko siräpis wewon, meiäu wa, ätäi eposek siräiwon ak kon totok jou muraun ate moin. 15 Kesernuk, roasiret akas kiro opur amke mas an pakas pewon nukan totok jou muraun ate moin. Keserna, namba 2 opur kos kiro totok osou nurunuk, ko araun itok. Keseria, roasiret ak kon enip jou mau wa kos ak akwarnuk, meiäun äiewon. 16 Kiro opur sei nukas roasiret erekapu, mokoit eteinanak, roat näunäu, osap orip roat, osap wäpik roat, sarau roat, erar raiäi roat pak awaronuk, akan ipiaka näu kaima ra, akan oiorakawou opok ra, kar jer we marai. 17 Inok roasiret ak kiro opur nukan jer akan ipiaka opok ra, oiorakawou opok rawau wa ak karauk roat pakan o wa kau maiei. Kiro roat akas nais ak pakan o wa kau maiei. Kiro jer opur sei nukan enip senek.

18 Inok roasir ko ronkat eposek orip, ko jekur ronkateanik, kiro opur sei nukan namba jekur ninarai, owon, kiro namba kar ron enip senek rau. Kiro ron namba 666.

14

Sipsip Nak nukan roasiret.

1 Keseria, is ätäiar ami kurear Sipsip Nak ko roasiret 144,000 orip pak Saion* omtapau opok tai rain apwaromin. Kiro roasiret ak Sipsip Nakun enip pak kon Momok nukan enip pak akan oioraka opok jer we maroin apwaromin. 2 Is jejep eposek omar oikas kowon roimin. Kiro jejep an saru näwäu nukan jejep senek pak omar käianik, jejep näwäu peäu senek pak. Kiro jejep eposek, roat akas akan gita weäi senek. 3 Kiro roasiret 144,000 orip ak Anut nukan patan pak osap 4 orip awau rai pak roat näunäu pak akan amiakap tai raianik, kar sir awau we rain. Kiro roasiret 144,000 orip ak Anut nukas kau mareanik, omnokou pakan imwarowon, ak karar kiro sir awau äpu maun itok. 4 Kiro roasiret ak karauk sapum onok atap atap wa miäin, okon, ak Anut nukan amukup ukun wäpik. Ak Sipsip Nak ko erapok manonuk, ko tainor ariai. Kiro roasiret ak karauk omnokoupaian roasiret kamukan Anut nukasar kau marowon, okon, ak Anut nuka pak Sipsip Nak pak awan roasiret senes. Ak awau woian o oianik, au ateai senek. 5 Akan oiaksau pakas kar sät ämän wa miäin. Ak kar onok aru wa miäin. Akan onok eposek senes.

Anut nukan sarau eitek 3 orip.

6 Is Anut nukan sarau eitek karas omar oikas puririr kowon aparmin. Ko Anut nukan Ämän Eposek orip orip raiäu roasiret erekapu omnokou opok rai awaraun ate kowon. Roasiret erekapu enmaksau atap atap pak, tupsiu atap atap pak, ämän atap atap pak, omsau atap atap pak, omnokou opok rai awaraun kowon. 7 Ko keser sakau urwewon, “Ak Anut iminenai, kon enip karar jou muruwe. Owon, kon roasiret wasarewaraun ses kou. Omar, omnokou, mas an, antut erekapu ate mowon, okon, ak kon enip jou muraiei.”

8 Anut nukan sarau eitek namba 2 nukas amke kowon sarau eitek
tainori koumara, keser äiewon, “Babilon* näu mena ko aru mowon.
Epar, ko erekapu aru mowon. Kiro näu menas kon sapum onok
tainoraun karauk roasiret sakau awaronuk, ak keseriäin. Kiro kon
wain an sakau roasiret erekapu aronuk, jeanik, otop sarein senek.”
9-10 Anut nukan sarau eitek namba 3 nukas au tainwate pemara,
keser äiewon, “Inok roasir ko opur sei pak kon totok pak jou murianik,
kon jer kon oiok opok ra, kon ipou näu kaima ra oi rawai, Anut nukas
kiro roasir mesin kasak peäu. Anut nukas kiro roasir wa wouti mai,
ko sakau näwäu kasak pemara, erekapu aru murai. Kiro roasir Anut
nukan sarau eitek eposek pak Sipsip Nak nuka pak akan amiak opok
salfa ep sopou näwäus makai. 11 Kiro ep jereanik, kon epit orip orip
rawai kis kiro roasir tätäi aru orip orip are rawai. Kiro roasiret ak
opur sei pak kon totok jou murianik, kon enip nukan jer akan oioraka
opok ra, akan ipiak näu kaima raiäu orip ak sanpeu pak pututu pak
tätäi orip orip oumoi, wa sume rawaiei.”
12 Kiro onok aru keser penuk, Anut nukan roasiret ak kon sintore
ämän tainorianik, akan woiaka Jisas mesin epar moin, sakau me
raumoi, ak jekur sakau tai rawaiei.
13 Keseria, is kar ron pätu omar oikas keser ur wewon, roimin, “Na
kiro ämän keser jer we. Roasiret ak rusapai okoro omnokou opok Anut
nukan sarau mianik, ak meiäiei akan woiaka näu saräiei.” Anut nukan
Osou Näu nukas nais keseriar äiewon, “Epar senes, Anut nukas akan
sarau moin kiro ko äpu miäu, okon, ak woiaka näu sareanik, päurar
rapor sume rawaiei.”

Omnokou opok o owaun omre.

14 Keseria, is ätäi eisaneanik, omar oik iou käräi opok kar ro ko
Ro Nukan Mokoi senek, kamwareäu ro king nukan at gol kon tapau
opok kureanik, kon ipous sarip senek ateanik, tane rawon aparmin.
15 Kesernuk, Anut nukan sarau eitek kar ko Anut nukan owa rawonus,
nemara, kiro ro iou opok tane rau keser auruwon, “Nan sarip kis o
patir ou, owon, o owaun ses kou. Omnokou opok o näu ne rau, okon,
patir ou.” 16 Ko keser äienuk, kiro ro iou opok tane rawon kon saripis
omnokou opok o näu muri rawon patirianik, owon.
17 Kesernuk, is kar sarau eitek ko omar oik Anut nukan owas ko nais
kesekur sarip auk osip ate kounuk, aparmin.
18 Is kar sarau eitek ep kame raiäu aparmin, ko Anut jou muriäi
patan opokas kowon. Kos kiro sarau eitek sarip orip keser sakau
uruwon, “Nan sarip auk osipus omnokoupaian wain nemauk ore rau
patir kur. Owon, kiro wain ore rakureu.” 19 Keseria, kos saripis wain
nemauk orewon omnokou pakan patir oianik, wain äsisiriai omoi
kurewon. Kiro Anut nuka kasak peäu nukan totok senek. 20 Kiro wain
nemauk äsisiriai omoi kiro näu mena kasik rau. Kiro wain karian ko
joi neäu om rumukäu 300 kilomita, kon unik näwäu, kiro 2 mita senek.

15

Anut nukan sarau eitek 7 orip akas usu aru senes 7 orip oi pein.

1 Kar osap näwäu atap omar oik penuk, aparianik, is karkairimin. Is
sarau eitek 7 orip rain apwaromin. Ak usu aru senes 7 orip roasiret

aru maraun oi koin. Kiro usu aru pe manonuk, karauk usu roasiret opok ätäi wa päi, owon, Anut nukan kasak peäu erekapu utai.

2 Keseria, is mas an kar siror senek ep pak tururwon aparmin. Kiro mas an kasakup karauk roasiret akas sakau tai raianik, opur sei pak, kon totok pak, kon enip nukan jer pak erekapu itimwaroin, apwaromin. Kiro roasiret Anut nukas ak karar karar gita aronuk, ate rain. 3 Keseria, ak Anut nukan sarau ro Moses nukan sir pak Sipsip Nakun sir pak keser sir wein, “Anut Näwäu, na erekapu sakau orip. Nan sarau atap atap eposek senes, okon, is aparianik, karkairim. Na omnokou pakan roasiret erekapu akan kamwareäum ro näwäu king. Nan wasarewaraun onok erekapu tuku senes. 4 Näwäu, na karar, na eposek senes, okon, roasiret erekapu na imineisianik, nan enmat jou maiei. Epar, na karar eposek senes. Karauk omsau pakan roasiret erekapu koianik, nan enmat jou maiei, owon, nan onok eposek ak erekapu aparin.”

5 Keseria, rai rai, is ätäi omar oik Anut nukan tup ou aparmin. Is kiro opok, kon ser ou im tue rawon aparmin. Anut nuka kiro ser owa raiäwon. 6 Kiro sarau eitek 7 orip akas nukan owas usu aru senes 7 orip oianik, ak kasik koin. Ak omjo eposek ukun wäpik arneu senes orkeanik, let gol nukas wakasoru kur moin. 7 Osap 4 orip ak awau raiäi, kararas maro gol 7 orip oianik, kiro sarau eitek 7 orip arowon. Anut nuka orip orip raiäu nukan kasak peäu kiro maro gol opok ok pewon. 8 Anut nukan ou näwäu owa epit ok pe rawon. Kiro epit Anut nukan arou näwäu pakan pak kon sakau pakan pak erek tururianik, koiäwon. Roasiret kiro owa tonau senek wa. Anut nukan sarau eitek 7 orip akas usu aru 7 orip akan sarau patarna, kiro epar tonaiei.

16

Anut nukan kasak peäu, kiro maro 7 orip rawon kourin.

1 Keseria, Anut nukan owas kar ron pätu näwäu roimin. Kos Anut nukan sarau eitek 7 orip keser awarowon, “Ak Anut nukan kasak peäu maro 7 orip rau oinai, pote omnokou opok kour kurewe.”

2 Keseria, Anut nukan sarau eitek namba 1 nukas kon maro omnokou opok kour kurewon. Kesernuk, roasiret ak opur sei nukan jer oin pak kon totok enip jou miäin ak opok ui aru atap atap tätäi näwäu orip pewon.

3 Keseria, sarau eitek namba 2 kos kon maro oianik, pote mas an opok kourwon. Kesernuk, kiro mas an meiein roat akan karian senek etäianik, mas an uruan osap pak opur pak erekapu awau rain meiein.

4 Keseria, sarau eitek namba 3 nukas kon maro näu upin pak antut eteinanak opok pak kournuk, an erekapu karian etäiein. 5 An kameäu sarau eitek nukas keser äiewon, is roimin, “Anut, na rusa raum, na meter raumon. Na kiro roasiret jekur wasarewareanik, usu ak opok maun sare momon, kiro epar. Anut na eposek senes. 6 Kiro roasiret akas Anut nukan roasiret pak kon ämän roianik, areain roat ak akan karian kour kurein. Keseria, nas ak kiro karian arota, jein. Kiro akan onok aru keserin siar ak keseriar ätäi amuk oi.” 7 Keseria, is kar ron pätu senekus Anut jou muriäi patan pakas keser arewon roimin, “Anut Näwäu, na erekapu sakau orip. Nan wasarewareäum onok erekapu tuku eposek senes.”

8 Keseria, sarau eitek namba 4 nukas kon maro san opok kour
kurewon. Anut nukas roasiret sanas erekapu jerwaraun sakau
nuruwon. 9 Kiro san nukan osou sopou senes sareanik, kiro roasiret
jerwarnuk, akas Anut aru ämän aurin. Anut nukas kiro usu aru
erekapu sakau orip kamwareäu, utianik, kiro roasiret akan onok aru
pakan ätäi woiaka piririanik, kon enip jou mau wa.
10 Keseria, sarau eitek namba 5 nukas kon maro opur sei nukan
taneäu patan opok kour kurewon. Kesernuk, opur sei nukan
kamwareäu omoi pututu sarewon. Kon roasiret pak akan aiakpanak
kartitir rain, owon, ak tätäi näwäu oin. 11 Ak ui aru tätäi pak oianik,
Anut omar oik rau aru ämän aurin. Utianik, ak akan onok aru pakan
ätäi woiaka pirirau wa.
12 Keseria, sarau eitek namba 6 nukas kon maro oi pote Iupretis
An näwäu opok kour kurewon. Kiro an erekapu sikewon, kiro san
peäwon pakan kamwareäi roat näunäu king kowaun akan apu wäräu
sare marowon. 13 Kesernuk, is osou aru 3 orip par senek ukun orip
apwaromin. Kar par jamai nukan au uruas kowon, kar opur sei nukan
au uruas kowon, kar Satan nukan sät ämän roianik, areäu ro nukan
au uruas kowon. 14 Kiro Satan nukan osou aru akas kurur atap atap
ätär maromoi, akas omsau kamwareäi roat näunäu akan marai roat
pak erekapu pote turur mareanik, Anut nukan wasarewaraun omre
näwäu opok Anut pak weräiäun keserin.
15 Keseria, Näwäu nukas keser äiewon, “Ak rowe. Is päu ro senek
kowam. Inok ro is kumoiromara, ko kon omjo siakup momara, ko wa
ninai, kon wou näu saräi. Keseria, is koita, ko roasiret amiakap oiok
naun pirim wa ariai.”
16 Keseria, osou aru akas kar mena kiro Ibru ämän pakas kon enip
Armagedon äiäi kiro opok, kamwareäi roat näunäu king, imware pote
turur maroin.
17 Keseria, sarau eitek namba 7 nukas kon maro urir opok kour
kurewon. Anut nukan owa kamwareäu ro näwäu nukan patan opokas
Anut nukas keser äieu, “Kiro onok erekapu ki pataru.” 18 Keseria,
ermänirmara, omar käianik, jejep taumoi, mim näwäu pewon. Anut
nukas omnokou ate mowon ses opok, koi rusapai, roasiret ak mim
näwäu kesek penuk, aparau wa. Kiro mim pewon, aru senes. 19 Kiro
mim nukas näu mena enip näwäu orip aru murianik, 3 orip inäi
muruwon. Omsau atap atap akan näu mena nais erekapu aru
marowon. Anut ko Babilon näu mena mesin ronkatemara, konun
kasak näwäu pewon, okon, ko erekapu aru senes muruwon. 20 Om
airan pak omtapau pak erekapu ämäiewon. 21 Omar oikas omauk
oporeu näwäu nowon. Kiro omauk nowon kon usu 50 kilogram senek.
Kiro omauk omar oikas roasiret opiakap nowon. Anut nukas kiro
omauk äsimornuk, koi ak erekapu aru marowon, okon, ak Anut aru
ämän aurin.

17

Kar asir ko opur oik tane rawon.

1 Sarau eitek 7 orip akas maro 7 orip ate rai karas is keser airowon,
“Na koi! Kiro sapum asir ko an näunäu sosop koi tururwon opok tane
rau, Anut nukas ko owo usu nurai is na ätär musam. 2 Omnokou opok,

kamwareäin roat näunäu ak kiro asir pak sapum onok miäin. Karauk roasiret ak nais kiro asir pak sapum onok orip orip mianik, an wain sakau jemoi, raiakäiäu senek keser rain."

3 Anut nukan Osou Näus is sakau kamoironuk, nini epir pakas senek,
kon sarau eitekus is imäirianik, ro wäpik mena om puru opok imäiri
potowon. Kiro opok, is kiro asir ko kar opur sei osou opok tane rawon
aparmin. Kiro opur nukan enipsau opok jeje ämän pak aru ämän
pak jer sosop wein rawon. Kiro opur sei kon tapau wou 7 orip, kon
sarat 10 orip. 4 Kiro asir ko omjo oirori orkewon, kar omjo osou, kar
omjo aiwer senek, ko mer eposek gol pak, aiauk eposek atap atap pak,
kiriroi eposek enip pel pak makomara, rawon. Kiro asiren ipous kap
gol atowon. Kiro kap uru kon karauk onok aru pak sapum onok aru
pak ok pe rau. 5 Kon oiok opok karauk ämän onoktapau ämäi rau keser
jer we moin, "Babilon näu mena enip näwäu orip! Ko roasiret sapum
onok miäi pak karauk onok aru senes okoro omnokou opok miäi akan
aninaka." 6 Kiro asires Anut nukan sarau roasiret akwarianik, akan
karian jemara, raukäiewon. Kiro sarau roasiret ak Jisas nukanun akan
woiaka epar mianik, kon ämän are ariein.

Is kiro asik aparianik, sakau näu karkairmoi, ronkat sosop oimin.
7 Okoro sarau eitekus airowon, "Na owon karkairam? Is na kiro asir
pak, opur sei kon tapau wou 7 orip kon sarat 10 orip, kos kiro asir
imäi maneäu pak awan onoktapau meter ämäi rawon amop aisam.
8 Kiro opur sei na aparmon ko meter rawon, rusapai rawau wa, ko
ätäi up onoktapau wäpik uruas peanik, ko erekapu meiäi. Roasiret
ak omnokou opok rai, meter omnokou pewon ses opok, akan enmaka
awau rawaun buk opok jer we mau wa, ak kiro opur sei aparianik, ak
karkairianik, ronkat sosop owaiei. Owon, ko meter rawon, rusapai ko
rawau wa, utianik, tawa ko ätäi päi.

9 Inok roasir ko ronkat eposek orip ko kiro onoktapau äpu mai.
Tapau wou 7 orip kiro omtapau 7 orip kiro asir ko kiro omtapau opok
tane raiäu. 10 Tapau wou 7 orip kiro nais kamwareäi roat näunäu 7
orip. Kiro kamwaraun roat 5 orip ak meter meiein. Rusapai kararas
rau. Kar kamwaraun ro päu wa rau. Ko peanik, om rumukäu wa
rawai. 11 Kiro opur sei meter rawon, rusapai ko rawau wa, kosar ätäi
kamwaraun ro namba 8 saräi. Utianik, ko kamwareäin roat 7 orip
meiein pakan kararas ätäi siräianik, pote erekapu meiäi.

12 Na sarat 10 orip aparmon kiro kamwaraun roat 10 orip. Kiro
roat ak kamwaraun sakau owau wa rai, utianik, ak sakau oianik,
ekep wa rawaiei, ak 1 aua karar opok opur sei nuka pak roasiret
kamwaraun rawaiei. 13 Kiro kamwaraun roat 10 orip akan ronkat
karar, akas akan kamwaraun sakau kiro opur sei nuka nuraiei. 14 Roat
10 orip akas Sipsip Nak pak weräiäiei. Utianik, Sipsip Nak pak kon
tainoriäin roat akan woiaka epar moin nukasar nukan sare marowon
pak akas kiro kamwareäin roat pak weräianik, itimwaroin. Owon,
Sipsip Nak ko roat näunäu akan ro näwäu. Ko nais kamwareäi roat
akan kamwareäu ro."

15 Kiro sarau eitek nukas is ätäiar keser airowon, "Na kiro an sapum
asir kiro opok tane rawon aparmon, kiro roasiret akan totok. Kiro
roasiret ak erekapu omsau atap atap pakan, tupsiu atap atap pakan,
enmaksau atap atap pakan, ämän atap atap pakan. 16 Na kiro sarat
10 orip aparmon, akas opur sei pak tururmoi, kiro sapum asir sauk

muraiei. Akas kon osap omjo pak erekapu oi kurena, ko pirim rawai.
Akas kon tokou jeanik, ko erekapu ep uru makaiei. 17 Anut nukasar
ronkat arowon, okon, kon ronkat tainorianik, ak ronkat karar momoi,
kiro akan sakau opur sei nuraiei. Ak keserna, kos roasiret kamware,
pote Anut nukas ämän äiewon kiro erekapu epar päi. 18 Na kiro
asir aparmon, kiro näu mena enip näwäu orip, kos omnokoukan
kamwareäi roat king erekapu kamwareäu."

18

Babilon näu mena ko erekapu aru mowon

1 Kiro kesernuk, is Anut nukan sarau eitek kar omar oikas kowon
aparmin. Kon sakau näwäu senes, kon meris omnokou erekapu arou
kurewon. 2 Kos keser sakau ur wewon, "Babilon näu mena enip näwäu
orip, ko aru mowon! Babilon näu mena erekapu aru mowon! Kiro
mena osou aru pak airaut aru senes ukun orip pak raiäi. 3 Karauk
omsau pakan roasiret erekapu kiro menan sapum onok tainoriäin, ak
wain an sakau jemoi, raiakäiäu senek. Omnokoupaian kamwareäi roat
näunäu ak nais ko pak sapum onok miäin. Roasiret kiro mena rai, ak
parai taiäun osap sosop omnokoupaian osap suriai roat pakan kau
mona, akas ak pakan aiauk sosop oiäin."

4 Ätäiar is kar ron pätu omar oikas keser äiewon, roimin, "Isan
roasiret ak kiro näu mena utoinai, kowe! Ak kiro menan onok aru
wa tainorau. Keseria, ko usu owai, kiro ak ko pak wa owaiei! 5 Kon
onok aru kiro osap senek kati kurornuk, omar oik toptowon. Anut
nukas kiro menan onok aru ätäi ronkateäu. 6 Kiro asires owo onok
aru ak opok keserwon siar akas nais ätäi ko opok keseriar keseraiei.
Kos owo onok aru ak opok keserwon, akas ko opok oirorpai keseraiei.
Ko wain an sakau kap opok keputirmara, arowon, okon, akas ätäi
wain an sakau senes nuruna, jai. 7 Ko nukasar kon enip jou momara,
sapum onok aru keseriäwon. Akas kon onok aru miäwon siar ko tätäi
sosop nuruna, usu owai. Ko nukasar keser areäu, 'Is kamwareäim asir
näwäu senek, isan patan opok tane raim. Is kar wäimäs asir senek wa.
Is opok kar usu wa kowai, kesernuk, is woi aru wa mam.' 8 Ko kiro
ämän äiäu, okon, karauk usu atap atap ko opok omre karar pakar päi.
Sip aru sosop penuk, kiro menan roasiret ak waiaiei, sou näwäu päi.
Kiro asir ko epis erekapu jerai, owon, Anut Näwäu ko sakau näwäu
orip kos kiro asir nukan onok aru wasare aparmara, ko ämän sosop
orip äieu."

9 Omnokoupaian kamwareäi roat näunäu ak kiro asir pak sapum
onok mianik, parai täi raiäin, kiro roat ak näu mena epis jeremoi,
epit penuk, aparianik, ak kiro asir mesin näwäu waiaiei. 10 Ak kiro
asiren usu erek owam rai, imineanik, atapukas tai rain. Ak keser äiein,
"Wopur, wopur, Babilon, na näu mena, na näu mena enmat jou näwäu
orip. Nan onok arusar ätäi pirirmoi, kurte aru musou!"

11 Omnokoupaian osap suriai roat ak kiro Babilon näu mena
nukanun woiakati monuk, ak waiein, owon, kar ros akan osap ätäi
wa kau mai. 12 Akan suriai osap kiro gol, silva, aiauk eposek, kiriroi
eposek enip pel, omjo käräi eposek, omjo aiwer senek eposek, omjo
namurakau, omjo osou pak. Karauk suriai osap am sou eposek orip
atap atap pak, karauk osap elefant nukan aukpanakus ate moin pak,

karauk osap ak am atap atap pak, bras, ain, mabel pakas ate moin.
13 Karauk suriai osap kiro perou, äräi, pauda sou peäu, uer sou peäu
atap atap, wain an, uer enip ‘oliv’, plaua, wit, bulmakau, sipsip, hos,
karis pak. Ak sarau roasiret totomaka orip nais suriain. Rusapai osap
kau maun ro kar rawau wa.
14 Kiro osap suriain roat akas kiro mena keser auraiei, “Kiro osap
eposek na oiäum wonas weäumon kiro utoisi manowon. Nan osap
sosop pak mer eposek kiro erekapu ämäiewon, na ätäi wa aparam.”
15 Kiro osap sosop surianik, aiauk oiäin roat ak kiro asiren usu owam
rai imineanik, atapukas tai raianik, woiaka aru monuk, wai rain. 16 Ak
keser äiein, “O, Näu mena enmat näwäu orip, wopur, wopur, meter na
omjo eposek käräi pak, aiwer senek pak, osou pak, jokeanik, gol aiauk
eposek, kiriroi eposek enip pel pak, kis mer amke raiäumon. 17-18 Nan
osap aiauk näwäus kau momon erekapu kurte aru moin.”

Erekapu ous kumeäi roat, karauk roasiret ous atat ariai, ous ateai
roat, ous opok sarau miäi roat pak, ak erekapu atapukas tai apari rain.
Ak kon epit penuk, aparianik, keser urwein, “Kiro näu mena enip jou
orip, kar näu mena ko senek rawau wa.” 19 Ak maimai oianik, akan
tapiakap momoi, waianik, woiaka aru me rain. Ak keser äiein, “Wopur,
wopur, ko näu mena enip näwäu jou orip, ko pakas mas an opok sarau
miäi roat ak osap sosop oiäin. Kurte kon osap erekapu aru moin.”

20 Na omar pak, Anut nukan roasiret pak, Jisas nukan ämän oi ariain
roat pak, Anut nukan ämän roianik, areain roat, ak kiro näu mena
keseru mesin akan woiaka näu sarewe. Owon, kiro näu mena nukas
ak opok onok aru marowon, okon, Anut nukas kiro menan onok aru
wasareanik, aru muruwon.
21 Kiro ämän utonuk, kar sarau eitek sakau orip nukas kar aitapau
näwäu usuäu oumara, mas an uru känkureanik, keser äiewon, “Kiro
aitapau nowon senek, Babilon näu mena nais keseriar erekapu nai.
Roasiret ak ko ätäi wa aparaiei. 22 Babilon mena roat akas gita weäi,
sir weäi, or niniäi, parau uriäi, roasiret kiro jejep ätäi wa rowaiei.
Roat sarau miäi ak ätäi wa apwaraiei. wit touriäi kon jejep nais ak
wa rowaiei. 23 Nas arou miäum ätäi arou wa mam. Na opok ro asir
ori awau ouratäun akan jaunakat pak arena, ätäi wa rowaiei. Meter
nan osap suriain roat ak roat näunäu osap sosop orip, akas karauk
roat omnokou opok erekapu itimwareäin. Nan os ämänis omkoukan
roasiret erekapu sätwaronuk, ak nan onok erekapu tainoriäin.”
24 Anut nukan ämän roianik, areain roat pak, kon sarau roat
pak karauk roasiret erekapu omnokou opok akwarona, meiein, akan
karian kourwon kiro erekapu Babilon mena aparin, okon, Anut nukas
Babilon mena usu näwäu nuruwon.

19

Roasiret omar oik Anut nukan enip jou murin.

1 Ätäiar is roasiret sosop senes akas omar oik keser sakau urwein,
roimin, “Areruia! Ik Anut nukan enip jou murau! Kos ik ätäi
imäikowon, ko iken Anut, kon enip jou näwäu orip, ko sakau orip.
2 Kon wasareikaun onok kiro epar tuku senes. Kiro sapum asires kon
sapum onokus omnokoupaian roasiret erekapu aru marowon. Kos
Anut nukan sarau muriäin roat akwaronuk, meiein, okon, Anut nukas

kiro asir ko ämän orip äianik, usu näwäu nuruwon.” 3 Ak ätäi keser
sakau urwein, “Areruia! Ik Anut nukan enip jou murau. Kiro asir epis
jerewon, kiro epit utau wa, orip orip rau.” 4 Kiro roat näunäu 24 orip
pak osap 4 orip awau rai akas Anut nuka kon patan opok tane rau opok
uoraka sur weanik, kon enip jou murin. Ak keser urwein, “Areruia!
Ik Anut nukan enip jou murau. Epar.”
5 Is Anut nukan patan pakas kar ron pätu keser äiewon roimin, “Ak,
Anut nukan sarau roat, ak kon roasiret erekapu enmaka wäpik pak,
enmaka orip, ak Anut imineanik, kon inkaruru raiäi, okon, akas kon
enip jou muruwe.”

Sipsip nak asir owauru opok kon o jaun.

6 Keseria, is roasiret sosop urwein roimin. Akan jejemak an saru
nukan jejep senek pak omar käiäu senek. Ak keser sakau urwein
roimin, “Areruia! Ik Anut nukan enip jou murau! Ko iken Näwäu, ko
erekapu sakau näwäu orip. 7 Ik iken woiok näu sareanik, nepipirmoi,
ko jou murau. Sipsip Nakun asir owaun omre kou. Kon wau nais mer
amkeanik, kame rau. 8 Kiro asir omjo ärineu eposek orkäun nurin.”
(Kiro omjo ärineu kiro Anut nukan roasiret akan onok eposek miäin
nukan totok.)
9 Keseria, Anut nukan sarau eitekus keser airowon, “Na keser jer we.
Inok roasiret ak Anut nukas Sipsip Nak nuka asir owaun äs mai opok
kowaun rai awarai, ak nepipiraiei.” Ko ätäi keser airowon, “Okoro
ämän kiro Anut nukan epar ämän.”
10 Kesernuk, is kiro sarau eitek nuka jou muraun uor sur weanik,
kon enip jou muraun kesermin. Utianik, kos is keser airowon, “Na kiro
onok wa keserau! Is naka pak nan jaunat pak akan sarau jaunaka, ik
erek Jisas nukan ämän areäum. Na Anut karar jou mur! Jisas nukan
epar ämänis, Anut nukan ämän roianik, areai roat akan woiaka siräi
maronuk, akas Jisas nukan enip amop miäi.”

Kar ro ko hos aup oik tane rawon.

11 Keseria, is omar im tuenuk, kar hos aup raunuk, aparmin. Kar ro
kiro hos opok tane rau kon enip kesek, ‘Ko epar ämän mianik, Anut
nukan ämän erekapu jekur areäu.’ 12 Kon amukwak kiro ep arou
senek, kon tapau opok kamwareäi roat näunäu king akan at sosop
kure rawon. Kon oiok opok kar enip jer wein rau, utianik, roasiret
ak kiro enip ak äpu wa, nuka karar ko kiro enip äpu. 13 Kon omjo
karianas erekapu sor oumara, takewon. Kon enip kiro ‘Anut nukan
ämän’ äiäi. 14-15 Omar oikan marai roat akas omjo ärineu eposek
orkeanik, akan hos aup okukureanik, ko tainor manoin, Kiro marai
roat akan kamwareäu ro näwäu nukas kon oksau opok siräp auk osip
mianik, roasiret omnokou erekapu akwaraun kowon. Ko kamwareäu
ro nukan utupauk ateanik, roasiret erekapu sakau kamwarai. *Buk
Song 2:9*
Kos wain nemauk taikunor kureäi senek kesewarai. Kiro Anut sakau
erekapu orip, kon kasak peäu nukan totok. 16 Kon omjo opok, kon
pauk opok pak enip keser jer we moin rau. ‘Ko kamwareäi roat akan
kamwareäu ro. Ko roat näunäu akan ro näwäu.’
17 Ätäi, is kar sarau eitek san opok tai rawon aparmin. Kos ai raut
omar oik ari rain, keser urwarowon, “Ak erekapu Anut nukan o näwäu
jaun kowaiei. 18 Ak koi, omsau kamwareäin roat näunäu king akan

tokou pak, marai roat akan kamwareäin roat akan tokou pak, roat sakau orip akan tokou pak jaiei. Ak hos raut akan tokou pak, roat hos oik taneäin akan tokou pak jaiei. Ak roasiret erekapu akan tokou jaiei. Ak sarau roat (slev) pak roat akasar akan sarau kameäi pak, roat enmak jou orip pak roat akan enmak jou wäpik pak erekapu akan tokou jaiei."

19 Keserianik, is ami kurear opur sei okoro omnokou kamwareäi roat näunäu pak akan marai roat pak ak tururianik, kiro ro hos oikas arira, kon marai roat pak weräiäuri apwaromin. 20 Utianik, kiro ro hos oikas ariäu kos opur sei pak kon sät ämän areäu ro ori sakau atwatowon. Kiro sät ämän areäu ros meter opur sei nukan amuk opok kurur atap atap mowon. Roasiret opur sei nukan jer oianik, opur sei kon totok jou muriäin, ak kon kurur aparianik, epar rai ronkatein. Kiro opur sei nuka pak kon sät ämän roianik, areäu ro pak au sakau atwateanik, ep salfa orip jerera uru awau känkurwatoin. 21 Awan marai roat kiro ro hos oikas ariäu ro nukas kon siräp auk osip kiro kon oksau opokas ne rau kis awan marai roat erekapu akwaronuk, meiein. Kesernuk, ai rautes tukware jena, nokomaka pewon.

20

Satan ko woisan 1,000 orip up uru karapus rawai.

1 Is ätäi ami kurea, kar sarau eitek omar oikas kowon aparmin. Kon ipous up onoktapau wäpik opokan ki, sen näwäu orip ate kowon. 2 Kos kiro meteran jamai näwäu, Satan sakau ateanik, senis rakir monuk, woisan 1,000 orip keseriar rawon. 3 Kiro sarau eitek nukas ko imäianik, up onoktapau wäpik uru momara, up oksau kiro ki oripas sakau näkäu im penewon. Kesernuk, ko roasiret omnokou opok ätäi sätwarau senek wa. Ko kiro opok rawai woisan 1,000 orip utonuk, kiro epar ak ko up uruas utona, pe ari rawai. Utianik, ko pe ekep wa ari rawai.

4 Is kamwareäi roat akan patan apwaromin. Kiro opok roat tane rain. Anut nukas ak roasiret wasarewaraun sarau arowon. Is ätäi ami kurear karauk roasiret meiein akan totomaka apwaromin. Kiro roasiret ak Jisas nukan epar ämän pak Anut nukan ämän karauk roasiret awaroin, okon, karauk roat akas poiaka patirna, meiein. Ak opur sei pak kon totok pak wa jou miäin. Ak kon jer akan oioraka ra, ipiak opok owau wa. Kiro roasiret ätäi awau siräianik, Krais pak kiro woisan 1,000 oripar roasiret kamwaraiei. 5 Meter roasiret up uruas keser siräiäu wa, akas rusapai amke up uruas siräiaiei. (Kiro ses opok, karauk roasiret nais meiein ak ätäi kurte wa siräiaiei. Kiro woisan 1,000 orip manonuk, epar ak erekapu ätäi siräiaiei.) 6 Kiro roasiret ak amke ätäi siräiaiei, ak Anut nukan roasiret senes raianik, ak nepiaka piraiei. Ätäi meiäun nukan sakaus kiro roasiret wa aru marai. Utianik, ak Anut Krais orien kamuk rawaun roasiret raianik, Krais nuka pak woisan 1,000 orip roasiret kamware rawaiei.

Satan ko aru mowon

7 Kiro woisan 1,000 orip manonuk, ak up onoktapau wäpik im tueanik, Satan utona, manai. 8 Ko up uruas peanik, omnokou pakan roasiret erekapu sätwaromoi, imwaraun manai. Ko Gog omsau pak Megog omsau pak poteanik, kiro omnokou pakan roasiret erekapu

weräiäun turwarai. Akan namba kiro upinan uskakar senek rawai.
9 Ak kiro omnokou erekapu pote arianik, kiro mena Anut nukas kon
wous meieäu pak kiro omoi kon roasiret rai pak, erekapu kararim
katwataiei. Utianik, kiro ses opok, ep omar oikas neanik, ak erekapu
jerwarai. 10 Satan nukas roasiret sätwareäu, ko sarau eitek akas sakau
ateanik, ep salfa pak jereäu opok, kiro opur sei, kon sät ämän roianik,
areäu ro pak kurwatona, rairin pakar kurena, nai. Ko au pak erek
tätäi näwäu orip orip oi rawaiei.

Meiein roasiret wasarewaraun ses

11 Anut nuka kamwareäu ro king nukan patan äreneu näwäu
opok tane raunuk, is aparmin. Omar omnokou pak erekapu mane
ämäieirin, ätäi aparau senek wa. 12 Is meiein roasiret enmaka orip pak
enmaka wäpik pak ak kiro patan amukup tai rain apwaromin. Sarau
eitek akas karauk buk käsiräiein. Kar buk kiro awau rawaun buk nais
käsiräiein. Meten meiein roasiret ak onkapai raianik, owo sarau moin
keseriar buk opok jer wein rau, kiro jeris ak wasarewarai. 13 Mas an
opok meiein roasiret ak nais mas an pakan siräianik, koi kiro patan
amukup tai rain. Meiäun onok pak roasiret meiein akan mena karauk
roasiret kiro opok rain kiro pakan utware manosa, kiro roasiret ak
nais kiro patan amukup tai rain. Ak erekapu owo sarau moin, keseriar
wasarewarai. 14 Keseria, meiäun onok pak roasiret meiein akan mena
pak ep orip orip jereäu uru känkurwataiei. Kiro ep orip orip jereäu
kiro ätäi meiäun onok. 15 Inok roasir kon enip awau rawaun buk opok
rawau wa, ko nais ep näwäu jerera uru känkurenuk, nai.

21

Omar awau, omnokou awau.

1 Is omar awau pak omnokou awau pak apwatmin. Omar amke
rawon pak, omnokou amke rawon pak kiro erekapu ämäiewon. Mas
an nais ämäiewon. 2 Is näu mena eposek senes, kiro Jerusalem awau
Anut nuka omar oik rau pakas kounuk kounuk, aparmin. Kiro mena
ko kar asir ro owaun mer eposek amkeäu senek keserwon. 3 Is Anut
nukan patan opokas kar ron pätu keser arewon roimin, “Rusapai, Anut
nukan ou roasiret kampai rawai. Ko ak pak rawai. Ak kon roasiret
rawaiei. Anut nukasar ak pak raianik, ko akan Eit rawai. 4 Kos roasiret
akan amiak urok erekapu tätäiäi. Kiro roasiret ak ätäi wa meiäiei,
woiaka aru wa mai, wa waiaiei, ak tätäi wa owaiei. Kiro meteran
onok erekapu manoin.”

5 Anut nukas patan opok taneanik, keser äiewon, “Na apwar! Is
okoro osap erekapu awau ate mom.” Keseria, kos ätäi äiewon, “Na
keser jer we, okoro ämän epar senes, kiro mesin akan woiaka epar
maun itok.”

6 Keseria, ko is keser airowon, “Kiro osap erekapu ate moita, pein
rusapai rai. Is isakasar amke raimin, isakasar rusapai raim. Isakasar
onoktoroi osap erekapu ate momin, ätäi isakasar kiro sarau patarmin.
Inok roasir ko an pätirai, ko isan antut pakan an jai. Kiro an orip orip
awau rawaun an ko wa kau mai, erar nurita, jai. 7 Inok ro ko onok aru
erekapu itimorai, ko isan osap eposek owai. Is kon Eit rawam, ko isan
mokoi rawai. 8 Utianik, roasiret ak imineanik, marai pakas ätäi koiäi
pak, roasiret akan woiaka epar mau wa pak, roasiret ak onok aru senes

miäi pak, roasiret ak karauk roasiret akwarona, meiein pak, roasiret ak sapum onok miäi pak, roasiret ak os ämän miäi pak, roasiret ak sät eitek akan totomak jou miäi pak roasiret sät ämän miäi pak, kiro ak erekapu akan mena ep näwäu salfa orip jereanik, wa koseriäu opok naiei. Kiro ätäi meiäiei."

Jerusalem awau.

9 Anut nukan sarau eitek 7 orip, akas usu aru 7 orip maro 7 orip opok ok pewon atoin, kiro 7 orip pakan kararas koumara, is keser airowon, "Na kouta, is kiro Sipsip Nakun asir owauru ätär musam." 10 Ko keser aironuk, Anut nukan Osou Näus sakau kameironuk, nini epir pakas senek, kiro sarau eitek nukas imäirianik, omtapau näwäu opok imäiri potowon. Kos näu mena eposek senes, enip Jerusalem Anut nuka omar oik rau pakas kounuk kounuk, ätär murowon. 11 Anut nukan arou näwäu kiro mena arou jere rawon. Kiro arou merek näwäu senes, kar aiauk eposek enip jaspa senek pak, kar aiauk enip kristol ukun wäpik senek jereäu. 12 Kiro näu mena porim kämioik senes. Kiro opok, ororok 12 orip rau. Anut nukan sarau eitek 12 orip akas kiro ororok 12orip kame raiäi. Kiro ororok opok Israel roasiret akan tupsiu 12 orip akan enmaka jer we moin. 13 Kiro mena, ororok erekapu 3 orip atap atap rau. Kar ororok 3 orip kiro san peäwon kaima rau, kar ororok 3 orip kiro san neäwon kaima rau, kar ororok 3 orip kiro not rau, kar ororok 3 orip kiro saut rau. 14 Kiro näu mena porim sakau maun aiauk 12 oripas omnokou opok moin, kiro aiauk opok Sipsip Nak nukan ämän oi ariai roat akan enmaka rau.

15 Kiro Anut nukan sarau eitek ko is pak arewon, ko amauk gol rula senek ateanik, kiro mena pak, ororok pak, porim pak akan rumukäu owo senek ninare aparaun keserwon. 16 Anut nukan sarau eitek nukas kiro näu mena kon amaukus ninare aparwon. Kiro näu menan rumukäu, kon apsasawo senek. Kiro näu mena kon rumukäu 2,200 kilomita, kon apsasawo, kon porim tai rau kon rumukäu kesekur. 17 Kos porim nais ninare aparwon. Kiro porim nukan kukup 65 mita. Kon amaukus ko kiro ninare aparwon. 18 Kiro porim aiauk janou enip jaspa pakas ate moin. Näu mena gol nukas ate moin. Keseria, kiro mena siror awau senek sikmärär rawon. 19 Kiro näu mena nukan porim onoktapau aiauk sakau eposek sosop atap atap kis ate moin.

Aiauk sakau amke omnokoupaian rau, kiro janou enip jaspa.
Aiauk namba 2 upip kon enip sapaia.
Aiauk namba 3 awarip ärineu senek kon enip aket.
Aiauk namba 4 awarip kon enip emeral.
20 Aiauk namba 5 osou ärineu senek kon enip sadonikis.
Aiauk namba 6 osou kon enip konilian.
Aiauk namba 7 janou, kon enip krisolait.
Aiauk namba 8 upip awarip senek, kon enip beril.
Aiauk namba 9 janou, kon enip topas.
Aiauk namba 10 ärineu awarip senek, kon enip krisopres.
Aiauk namba 11 osou janou senek, kon enip haiasin.
Aiauk namba 12 aiwer senek, kon enip ametis.

21 Kiro ororok 12 orip karar karar kiriroi eposek 12 orip akan enmaka pel kis ate moin. Kiro näu menan apu gol nukas ate moin, siror senek minmänirwon.

22 Is kiro näu mena Anut nukan osap nuriäi ou näwäu aparau wa,
owon, Anut näwäu sakau erekapu orip pak Sipsip Nak pak awasar kiro
menan tup ou näwäu senek. 23 Kiro näu mena san keir ori au merek
kuräun rawau wa. Owon, Anut nukan enip jou nukas kiro opok merek
kuräi. Sipsip Nak ko kiro pakan arou. 24 Omnokou pakan roasiret ak
kiro arou merek opok ari rawaiei. Roasiret akan kamwareäin roat
näunäu akas akan osap eposek senes okurianik, kiro näu mena oi
kowaiei. 25 Ak kiro näu menan ororok im wa penäiei, kiro ororok
orip orip im tue rawaiei, owon, kiro mena om wa irai. 26 Roasiret akas
akan mer eposek senes pak akan osap aiauk näwäus kau miäin pak
oianik, kiro näu mena oi kowaiei. 27 Utianik, osap aru pak roasiret ak
karauk onok aru oioraka naun keseriäin pak roasiret sät ämän miäin
pak, ak epar senes, kiro näu mena wa tonaiei. Kiro roasiret Sipsip
Nakus kon awau rawaun buk opok akan enmaka jer we mowon ak
karar epar kiro näu mena tone rawaiei.

22

Awau rawaun an näwäu.

1-2 Kiro sarau eitekus is awau rawaun an näwäu ätär murowon. Kiro
an siror senek minmäniriäwon. Kiro an ko Anut pak Sipsip Nak pak
awan patan opokas koianik, kiro näu menan apu kamukas noptowon.
Kiro an kasakup karaima karaima awau rawaun am tai rai. Kiro am
ak woisan karar karar opok, keir karar karar am nemauk ätäi ätäi orip
orip muriäi. Kiro am käwäus kiro roasiret sip akwaronuk, jekwaraun.
3 Karauk osap meter Anut nukas aru maraun äiewon, ak Anut nukan
näu mena wa rawaiei. Utianik, Anut Sipsip Nak orien patan epar kiro
näu mena raunuk, Anut nukan roasiret ak kon enip jou muraiei. 4 Ak
kon nepu aparna, kon enip akan oioraka opok jer we marona, rawaiei.
5 Kar pututu wa rawai. Lam san ori au sarau wäpik, owon, Anut
Näwäu nukasar akan arou rawai. Ak kamwaraun roasiret näunäu
king senek orip orip rawaiei.

Jisas ko ätäi kowai.

6 Kiro sarau eitekus is keser airowon, “Kiro ämän nas jer we momon
epar senes, roasiret ak kiro mesin akan woiaka epar maun itok. Iken
Näwäu, Anut nukas kon Osou Näu kon ämän roianik, areain roat
areäu, ko kon sarau eitek akas kon sarau roat owo onok kurte päun
ätär maraun äsimwarowon.”

7 Jisas nukas keser äieu, “Ak rowe! Is kurte kowam. Okoro buk pakas
Anut nukas owo onok tawa päun äiewon, okon, inok roasiret ak okoro
buk opokan ämän roianik, tainoriäi akan woiaka näu saräi.”

8 Is Jon, isas kiro ämän roianik, kiro osap erekapu apwarmin. Is kiro
ämän roumoi, osap aparianik, kiro sarau eitekus kiro osap erekapu
ätär murowon, okon, is nukan enip jou muraun kon isou siakup uor
sur wemin. 9 Utianik, kos is ätäi keser airowon, “Na kiro onok wa
keserau. Is naka pak nan jaunat, Anut nukan ämän roianik, areain
roat pak roasiret erekapu ak okoro ämän kiro buk opok rau tainoriäi
pak, akan sarau jaunaka. Na Anut karar jou mur.”

10 Keseria, kos is airowon, “Na okoro onok tawa päun ämän okoro
buk opokan nakarar wa ämäi me rawau. Owon, okoro ämän erekapu
roumon, kiro kurte päi. 11 Inok roasir ko onok aru miäu, ko kiro onok

aru keseriar me rawai. Inok roasir ko sapum onok aru miäu, ko kiro sapum onok keseriar me rawai. Inok roasir ko onok eposek miäu, ko kiro onok eposek keseriar me rawai. Inok roasir Anut nukas kon senes sare mowon, ko ukun wäpik, ko keseriar rawai."

12 Jisas nukas ätäi keser äieu, "Ak rowe! Is kurte kowam! Ak roasiret owo sarau miäin, is akan osap atap atap kiro sarau moin pakan omariar kowam. 13 Is isakasar amke raimin, isakasar rusapai raim. Isakasar amke pemin ro, isakasar rurisa päun ro. Is isakasar onoktoroi osap erekapu ate momin, ätäi isakasar kiro sarau patarmin.

14 Inok roasiret ak akan omjo an kosoraiei, ak woiaka ereraiei. Ak näu menan ororokupas tonomoi, awau rawaun am nemauk kiro näu mena rau ak jaun itok. 15 Utianik, roasiret ak onok aru miäi, ak näu mena kasik rawaiei. Kiro roasiret ak os ämän miäi, roasiret ak sapum onok miäi, roasiret ak karauk roasiret akwarona, meiäi, roasiret ak sät eitek jou mareäi, roasiret ak sät ämän areanik, tainoriäi. Ak erekapu näu mena kasik rawaiei.

16 Is Jisas, isas, isan sarau eitek äsimwarota, ak isan roasiret okoro ämän awaroin. Devit ko is pakas pewon, is nais kon tupsiu pakas pemin. Isakasar taperan pai merek näwäu orip."

17 Osou Näu pak Sipsip Nakun asir pak awas roasiret karar karar awaraieir, "Na koi." Inok roasiret ak kiro ämän roin akas nais "Na koi!" äiäiei. Inok roasiret ak an pätwarnuk, ak awau rawaun an jaun kowe. Akan aiaukus wa kau maiei, erar oi jaiei.

Jon nukas sakau ämän äiewon.

18 Is Jon, isas, ak roasiret kiro onok tawa päun ämän okoro buk opok rau roin sakau awarom, "Inok roasiret kiro ämän roianik, kos kon ronkat pakas karauk ämän kiro ämän pak turur monuk rai, Anut nukas pak kiro ro usu aru senes okoro buk nukas äiewon senek nurai. 19 Inok roasires okoro buk pakan ämän oi kuräi, Anut nukas nais kiro ro osap eposek nuraun äiewon pakan oi kuräi. Kiro ro ko awau rawaun am pakan am nemauk wa jai. Ko Anut nukan näu mena kiro buk nukas äiewon senek tone wa rawai."

20 Kiro ros kiro ämän kiro buk opok rau erekapu äiewon kos äieu, "Epar senes, is kurte kowam!" Kesernuk, is ko aurim, "Näwäu Jisas, epar, na koi!"

21 Näwäu Jisas nukas kon wou näu oripas Anut nukan roasiret erekapu sarwarai. Epar.